ATHENAEI DIPNOSOPHISTARVM SIVE COENAE SAPIENTVM LIBRI XV.

NATALE DE COMITIBVS VENETO
Nunc primum è Græca in Latinam linguam vertente.

COMPLVRIBVS EX MANVSCRIPTIS ANTIQVISSIMIS exemplaribus additis: quæ in Græcè hactenus impressis voluminibus non reperiebantur.

Ad potentissimum Ferdinandum, Pannoniæ, Boemiæ, ac Romanorum Regem.

Cum Priuilegio summi Pontificis Pauli IIII. & Illustriss. Senatus Veneti in annos XX.

VENETIIS, Apud Franciscum Zilettum,
M D LXXII.

OTV PROPRIO &c. Cum, sicut accepimus, dilectus filius Andreas Arriuabenus bibliopola Venetus nobis nuper exponi fecerit, ad communem omnium studiosorum utilitatem, sua propria impensa diuersa opera Latina, & Italica: ipsa Italica tam ex Latino, & Græco idiomate translata, quàm Italica facere, minimeq; translata, hactenus non impressa imprimi facere intendat, inter quæ præcipuè est Athenæus à Natale de Comitibus Veneto in Linguam Latinam uersus, & M.T.C. Orationes à Fausto Longiano in nostram maternam Linguam translatæ: dubitetque ne huiusmodi opera, postmodum ab alijs, sine eius licentia imprimantur, quod in maximum suum præiudicium tenderet: Nos propterea eius indemnitati consulere uolentes; Motu simili & certa scientia, eidem Andreæ, ne prædicta opera, hactenus non impressa, & per ipsum imprimenda, per XX annos post eorundem operum, uel cuiuslibet ipsorum impreßionem, a quocunque sine ipsius licentia imprimi, aut ab ipsis, uel ab alijs uendi, seu in eorum apothecis, uel aliàs uenalia, præterquam a dicto Andrea impressa, uel imprimenda, teneri poßint, concedimus, & indulgemus: Inhibentes omnibus & singulis Christi fidelibus, tam in Italia, quàm extra Italiam existentibus præsertim bibliopolis, & librorum impressoribus, sub excommunicatione latæ sententiæ: In terris uero Sanctæ Roma. Eccle. mediate, uel immediate subiectis, etiam ducentorum ducatorum auri, Cameræ Apostolicæ applicandorum, & insuper amißionis librorum pœnis, toties ipso facto, & absque alia declaratione incurrenda; quoties contrauentum fuerit, ne intra XX annos ab impreßione dictorum operum, nec cuiuslibet ipsorum respectiue computandum, dicta opera, tam Latina, quàm Italica, hactenus non impressa, & per ipsum Andream imprimenda, sine eiusdem Andreæ expressa licentia, dictis XX annis durantibus, imprimere, seu ab ipsis, uel aliis præterquàm a dicto Andrea impressa, & imprimenda, uendere, seu uenalia habere, uel proponere, uel eas, ut supra, habere audeant. Mandantes uniuersis Venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis eorumq; Vicariis in spiritualibus generalibus, & in statu temporali Sanctæ Rom. Eccl. etiam Legatis, & Vicelegatis, sedis Apostolicæ, ac ipsius status gubernatoribus, ut quoties pro ipsius Andreæ parte fuerint requisiti, uel eorum aliquis fuerit requisitus, eidem Andreæ efficacis defensionis præsidio aßistentes, præmissa ad omnem dicti Andreæ requisitionem contra inobedientes, & rebelles per Censuras Ecclesiasticas, etiam sæpius aggrauando, & per alia iuris remedia auctoritate Apostolica exequantur: Inuocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis. Et insuper, quia difficile admodum esset præsentem Motum proprium, ad quælibet loca deferri, Volumus & Apostolica auctoritate decernimus, ipsius transumptis, uel exemplis etiam in ipsius operibus impreßis, plenam, & eandem prorsus fidem, ubique tam in Iudicio, quàm extra haberi, quæ præsenti originali haberetur. Et cum absolutione a Censuris ad effectum præsentium, & quod sola signatura sufficiat. Et ne de præmißis, aliquis ignorantiam prætendere poßit, Quod præsens Motus proprius in Acie Campi Floris, & in Valuis Cancellariæ Apostolicæ huius Almæ Vrbis affigatur, & ibidem per affixionem publicetur, & quod sic affixus, & in ipsis operibus per tempora impressus, per eundem omnes quos tanget, ac si eisdem personaliter intimatum foret, expresse uolumus, & mandamus irritum & inane quicquid secus contigerit; Præmißis omnibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisq; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque.

PLACET P.

SERENISSIMO PRINCIPE, ET ILLVSTRISS. SIGNORIA.

VPPLICA l'humil seruitor di V. Sub. Andrea Ariuaben libraro, al segno del Pozzo, che hauendo deliberato di far stampar ad honor & utile di questa Città, le sottoscritte opere non piu stampate: Parte delle qual ha fatto tradur di Grecco in Latino, & di Latino in uolgare, & parte ha hauuto con suo grandißimo trauaglio & spese, acciò qualch'uno non li togli il frutto di quelle, che V. Serenità sii contenta concïederli gratia con il suo Eccellentißimo Consiglio di Pregadi che per anni XX non sii licito ad alcuno, saluo à lui & à suoi heredi & à quello che da lui ouer suoi heredi haueranno causa, cosi in questa Cittade, come nelli altri luoghi sotto il Dominio di quella stamparle: ne farle stampare in forma alcuna, ne stampate in alieni Dominij portarle, ne farle uender, ne uender in questa inclita Cittade, ne nel Dominio suo, sotto pena ogni uolta à chi contrafarà in una minima parte della presente supplica, de pagar ducati 500. & perder i libri, & ducati 10. per ogni libro, & s'el sarà qualche habitante in questa Cittade, ouer in Città, ò loco alcuno del Dominio suo, che le facesse stampar, ouer fosse causa, che si stampassero in alieni Dominij, ouer in quelle participassero, ò conducessero, ò facesseno condur, che saria danno di V. Sub. & di esso supplicante: trouandosi tali causanti & contrafacenti, s'intendano cascar nelle sopraditte pene: delle qual pene un quarto sii della uostra casa dell'Arsenal, per li bisogni di quella; uno quarto del accusador ouer inuentor, uno quarto dell'officio che farà la essecution, & l'altro quarto di esso supplicante, & che ogni officio ouer magistrato poßi far la detta essecution, doue sarà fatta la querella, ouer denuntia; & questo dimanda di spetial gratia de V.S. Alla qual humilmente si raccomanda. Le opere sono queste,

ATHENEO, tradotto di Greco in Latino, da M. Natale de'Conti.
Le Filippice di Marco Tullio, tradotte in lingua uolgare da M. Hieronimo Ragazoni.
I Discorsi sopra i tre libri dell'anima di Aristotle di M. Francesco Veniero.
Tutte le Orationi di Marco Tullio, tradotte in uolgare, per il Fausto da Longiano.
Sette Sermoni latini, & uolgari, di M. Vincenzo Cyconia Veronese, de sacramento.

M D L V, Mense Februario, In Rogatis.

Che al soprascritto supplicante sia concesso quanto il dimanda, essendo obligato di osseruar tutto quello, che in materia di stampa è disposto per le nostre leggi.

BARNABAS PRAMPERGIVS

Iuriscon. ad Natalem Comitem uirum doctißimum.

Iam pridem optatum frustrà, qui uerteret, ingens,
Prudentum cœnas, nemo repertus, opus:
Dignus Athenæo, nisi tu, Natalis, habendus,
Interpres, mundo iudice, nullus erat:
Desperatam alijs, sumis tu uiribus æquis
Materiam, numeris condecorasq́; suis.
Te duce Athenæus Romam migrauit Athenis,
Tam Latio doctus, quàm patrio ore loqui,
Et dape tam uaria mensas, lautaq́; refertas
Promit: ἀμαλθείας *dixeris esse* κέρας.
Si tibi pro meritis hominesq́;, deiq́; fauerent:
Tu princeps hominum, par fieresq́; deis.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO

Principi FERDINANDO *Romanorum, Pannoniæ, & Boemiæ Regi. Imperatori designato, Infanti Hispaniarum, Archiduci Austriæ, Duci Burgundiæ, &c. Comiti Tyrolis, &c. Domino clementissimo.*

PTAVI pro mea summa in te obseruantia, qua uel nomen ipsum Serenissimæ Maiestatis tuæ semper sanctissime colui, Potentissime REX FERDINANDE, *ut aliqua mihi concederetur occasio, qua possem meum erga Serenissimam Maiestatem tuam beneuolum animum omnibus, tibiq; in primis patefacere. Verũ cum illud uel re ipsa, uel uerbis effici oportere intelligerem; quorum alterum minime pro rei dignitate poteram, alterum fucatum plerunque & fictum, in Reges præcipue, existimari cõsueuit, dubius animo sanè fui dudum quid mihi esset agendum. Attamen in his tam uarijs multiplicibusq; cogitationibus me lex ea grauissimi sapientissimiq; Lycurgi confirmauit, qua homines parua sacrificia Dijs immortalibus offerre iubebantur: tum ne grauioribus impensis deterriti ad res sacras rarius accederent: tum etiam; quòd rationi fortasse magis conuenit, quia Deos ipsos non uictimarum præstantiam, magnificentiam'ue sacrorum respicere existimabat, sed ipsos honestos, sanctos, ac pios sacrificantium animos. His ego rationibus non mediocriter commotus sum, ut te quoque, quem incredibilis humanitas, uere Regem: ingenium acutissimum, Sapiẽtẽ: singularis morum præstãtia, Virum bonum: eximia in Deos pietas, Admirabilẽ: omnia simul coniuncta, Immortalẽ efficiunt; non ad meorum munerum tenuitatem, sed ad integritatem animi, summumq; Maiestati tuæ obsequendi studium respicere putauerim. Quòd si pro dignitate, amplitudineq; tua tibi non planè satisfecero; non patiar tamen, ut uacuis prorsus (ut aiũt) manibus, ueluti neque ad Persarum Reges licebat, accedam. Ad te igitur sapientissimum Principem, sapientissimum mitto Dipnosophistam, quem nuper nõ sine magno labore è tenebris, in quibus hactenus latuerat, eduxi, Maiestatisq; tuæ sanctissimo nomini consecraui. Neq; ullũ sanè munus præstantius, honorificentius, aut magis regium à me amplitudini tuæ præstari posse arbitrabar, quam illud, per quod uariarum nationũ mores, Regum delicias, Imperatorumq; magnificentiam cognosceres: quippe cũ ea omnia, quæ à uobis Regibus, Regina pecunia (ut ait Satyricus) comparari possunt, elargiri sit superuacaneum omnino, & artificiosum quodda fœnerationis genus; quæ neq; ego profectò præstare possum, neq;, si possem, res minus te dignas præstarem. Illa uerò quæ scite excogitata fuerũt, quæq; exquisito quodã studio elaborata, cum & rariora sint, &, quia diuino solum ingenio comparantur, non in omnium facultate constituta; & honorificentissima esse munera, & maxime regia semper existimaui. Quare si cui dubium esset huiusmodi esse Athenæũ, qui diuino ingenio præditus plurima scite admodum excogitarit, operæpretium certè foret, ut longiore uterer oratione ad illius diuinissimum ingenij acumen, singulareq; iudicium declarandum. Verum quia omnibus ferè uiris eruditis clarum esse uidetur cuiusmodi sit; hoc unum dicere ausim; nisi Plutarchus inter humaniorum literarum authores priorem locũ occupasset, hunc, meo quidem iudicio, facile primum locum fuisse obtẽturum. Cognosces.n. Rex Sapiẽtissime ex huius eruditissimi hominis scriptis, quantopere differant, non modo nostrorum temporum mores ab illis antiquiorum uirorũ; uerumetiam singularum prouinciarũ ac ciuitatum homines,*

quod spectat ad uiuendi rationem, quãtopere inter se fuerint diuersi. Cognosces inquam Regum Persarũ, ac omnium, qui ob res gestas celeberrimi fuerunt, Romanorum .s. Macedonũ, Aegyptiorum, Philosophorum, & omnium nationum, ingenium. Cognosces uariorũ hominum delicias, intemperantiam, frugalitatem, tyrannides, liberalitatem, magnificentiã, res gestas, stratagemata, acutè dicta, & omnia ea denique quibus ignoratis scripsit diuinissimus Plato Græcos ab Aegyptiis semper pueros fuisse iudicatos. Ita uero fit ut magnopere dubitem inter humaniorũ ne literarum scriptores, an in historicorũ classibus, an inter philosophorum cœtum sit Athenæus collocandus: siquidem inter hos omnium ferè grauissimus, inter illos eruditissimus, inter alios elegantissimus omnium esse uidetur. Verum quocũque in ordine eum quispiam collocarit, non dubito quin omnes ferè cæteros antecellat. Taceo admirabile rerum antiquarum illius studiũ; poeticæ facultatis, ac musicæ exquisitissimã doctrinam prætermitto; nihil dicam quantopere medicinæ fuerit curiosus; quia in infinitum nostra protenderetur oratio. Hoc tantum dicam; nihil me potuisse honorificentius, nihil gloriosius, nihil diuinius denique excogitasse, quod ad te Regem singulari ingenio præditũ mitterem. Atque res ipsa tanto mihi honorificentior est uisa, quanto ab omnibus nostræ tempestatis eruditissimis hominibus difficilior fuit iudicata: nam uiros cõplures hoc opus ipsum aggressos esse sentio, qui summam inter homines doctrinæ eruditionisque opinionem consecuti fuerant, qui tamen rei ipsius difficultate deterriti, rem incœptam reliquerunt, susceptũque onus in ipso itineris ingressu, deiecerunt. Neque ego sanè his aut audacior, aut fortior omnibus sum existimandus: sed illud non nihil mihi fuit adiumento, quod alijs fortasse nõ cõtigit, quia Reuerendissimi Card. Visæi, quem dignitatis gratia nomino, cuius etiã singulare ingenium semper sum admiratus, iudicio usus sum, (dãdus est.n. suus cuique honor.) Gulielmique Serleti, uiri ob insignem tum probitatem, tum etiã doctrinã admirabilis; atque doctissimi uiri Constantini Rhalli, eo tempore, quo apud Reuerendissimũ Card. Vrbini, quem etiam honoris causa nomino; familiariter eram. Quo etiam tempore permultis erroribus Græcum exemplar expurgaui, non sine magna antiquorum exemplarium copia. Ex quibus omnibus Serenissimæ Maiestati tuæ perspicuũ esse arbitror, me nõ solum Philosophum e tenebris eductum ad te mittere, uerumetiam summa diligentia expolitum, multisque sordibus, quas ex longo situ contraxerat, expurgatum. Prætermisi ego libenter cum reliquas singulares tuas uirtutes, tum inauditam, nescio magnificentiamne dicã, an liberalitatem eximiã; qua, præter cætera quotidiana in omnes beneficia, usus es; cũ imperaris, summopereque curaris ut tuis sumptibus uetus, nouumque Testamentum lingua Syriaca imprimeretur, omnibusque uolentibus Syris largiretur: ut ueram salutis ac immortalitatis inde cõsequerentur cognitionẽ; quia rei ipsius magnitudo multò aptiorem temporis opportunitatẽ postularet. Nam tãta est tua in omnes homines deosque pietas, ut solus & amplissimo Regis nomine, & ad quẽ summa totius religionis authoritas deferatur, dignus esse uideare. Vnum autem illud pro singulari tua sapientia humanitateque postulo Rex optime atque sapientissime, ut animi mei potius desideriũ, summũque Serenissimæ Maiestati tuæ obsequẽdi studium, q̃ rei ipsius magnitudinem spectes. Venetijs, III. Cal. Feb. MDLVI.

SERENISSIMAE MAIEST. TVAE

deditissimus

Natalis de Comitibus.

OMNIA QVAE IN HIS LIBRIS continentur per capita singulorum librorum diuisa.

EX LIBRO PRIMO.

EX LIBRO SECVNDO.

EX LIBRO TERTIO.

INDEX

EX LIBRO QVARTO.

EX LIBRO QVINTO.

EX LIBRO SEXTO.

EX LIBRO SEPTIMO.

EX LIBRO OCTAVO.

Conuiuio=

Cur

EX LIBRO TERTIODECIMO.

EX LIBRO QVARTODECIMO.

EX LIBRO DECIMOQVINTO.

FINIS.

AD LECTOREM.

I quid inciderit humanßime lector, (nam multa incident fortaſſe) quod minus accuratè, quàm par erat, interpretatum eſſe uideatur; illud uel ob ſummam difficultatem, quæ in Græcis exemplaribus reperitur; uel ob ſoporem etiam, qui ſolet defeßis interdum ſubrepere; uel certè ob temporis ipſius anguſtiam, effectum eſſe ſcias; quia ſumma contentione curauimus ut diuturna impreſſorum moleſtia quoquo poſſemus modo, liberaremur. Verumtamen ſiquando dabitur facultas ut opus ipſum recognoſcamus, non dubito multum ſplendoris tum uniuerſo operi, tum etiam locis quibuſdam perobſcuris nos eſſe allaturos. Tu interim lucubrationibus noſtris humanißime lector æquo animo, ſicuti debes, perfruare. Vale.

ARGVMENTVM TOTIVS OPERIS
Athenæi, quod extat quidem Græcè impreßum, ſed incerti autoris.

VIVS libri, cui nomen eſt Dipnoſophiſtæ, autor eſt Athenæus; ſermo uerò fit ad Timocratem: cuius argumentum eſt, quòd Lareſius uir Romanus opibus inſi gnis in unoquoque diſciplinarum genere peritiſsimos homines domum ſuam ad conuiuium conuocauit, à quibus, nihil eſt pulchrum, nihil conſideratione dignum, cuius non aliqua fiat mentio. Piſces enim in hoc libro luculentè conſcripſit, eorumq; uſus, nominumq; explicationes: uaria inſuper olerum genera, diuerſorumq; animalium: Tum homines hiſtoriarum ſcriptores, poetas, & ſapientes omnino uiros. Hinc inſtrumenta muſica, infinitas propè ſcommatum formas, poculorum differentias, & regnum deniq; diuitias unà cum nauium magnitudine percurrit: atque alia complura, quæ uel dinumerare nimis eſſet arduum, uel ſingula mihi percurrenti dies ipſe deficeret. Libri autem ipſius ordo imitatio eſt conuiuij magnificentiæ; atq; libri diſpoſitio, eius qui eſt in libro apparatus. Maximè admirabilis orationis opifex Athenæus ſuauiſsimum hoc conuiuium inducit ipſe ſeipſum, uelut oratores Athenis, ſuperans; dicendiq; quadam uehementia ad ſequentia gradatim ſemper extollitur. Illi autem Dipnoſophiſtæ, qui acceſſerant ad conuiuium hi erant; Maſurius legum interpres, quiq; non leuiter omnes diſciplinas attigerat: Monius poeta, & alijs rerum cognitionibus nemine inferior, & in circulari diſciplina non mediocriter uerſatus: cuiuſcunq; enim rei demonſtrationem ſuſciperet, hanc unam ſemper exercuiſſe uidebatur; ſiquidem in hoc uariarum rerum cognitione à puero ſemper fuerat educatus. Erat præterea iambicus poeta nulli poetarum ſecundus poſt Archilocum. Aderat & Plutarchus, Leonidas Eleus, Aemilianus Mauruſius, & Zoilus, Grammatici omnium longe elegantiſsimi. Philoſophi aderant autem Pontianus, & Democritus ex Nicomedia multarum rerum ſcientia cæteros omnes exuperantes. Aderat unà & Ptolomæus Philadelphus, uir non in contemplandi ſolum philoſophia multum uerſatus, uerum etiam in alia uitæ ratione exquiſitiſſimus. Aderat unus ex Cynicis cognomento Cynulcus, quem non duo canes ſolum, uelut Telemachum, ad concionem ſequebantur, ſed multò plures quàm Actæonem. Aderat & cœtus quidam Rhetorum Cynico illo nulla re inferior, qui etiam eos uerbis inceſſebat, quoties quidpiam dicere aliquis aggrederetur. Aderat Vlpianus Tyrius, qui ob crebras quæſtiones, quas aſsiduè in uijs deambulantium locis, bibliopolarum officinis, & in balneis promouebat, Citucitus cognomine dictus fuit; idq; erat eius proprio nomine celebrius. Hanc enim legem uir iſte ſibi impoſuerat, ut nihil ſibi guſtandum fore arbitraretur prius quàm iacet, aut ubi iacet dixiſſet: ut exempli gratia, ſi hora iacet in aliqua diei parte; uel ſi non iacet in edulijs, uel ſi aper nomen compoſitum iacet in ſue. Ex medicis aderat Daphnus Epheſius ob artem ſuam ſacer, rerumq; Academicarum non mediocriter peritus: & Galenus Pergamenus, qui tot de philoſophia ac medicina uolumina edidit, ut omnes ante ipſius ætatem facile ſuperauerit, ipſarumq; rerum declaratione nemini cedat antiquorum. Aderat etiam Ruphinus Nicæus; muſicus uerò Alcides Alexandinus conuenerat: ita ut militaris potius hic numerus, quàm conuiualis uideretur. Diſponit igitur dialogum Athenæus Platonica imitatione ſic incipiens;

κύνες ἕλκων
Canes trahens.

κεῖται ἢ κεῖται.
Iacet non iacet.

σύαγρος

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM LIBER PRIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De bibliothecis, & uictorum olympicorum magnificentia. Cap. I.

TIMOCRATES ET ATHENAEVS.

NVNQVID Ipse Athenæe quia præsens optimo illi conuentui affueris eorũ, quos Dipnosophistas appellant, qui per uniuersam ciuitatem uulgatus est, an cũ ab alio fortè ipse acceperis, alijs enarras? ATHEN. ipsemet affui ò Timocrates. TIMOC. nunquid uis igitur nobis etiam pulchros sermones conuiuales impertiri?

Tergenti præbent dij ter meliora superni: ut inquit Cyrenæus poeta, uel ab alio nos perquirere oportet? Postea exiguo tempore interposito Larensii laudes aggreditur, dicitq; eũ honoris gratia multos diuersarum scientiarum professores, congregasse, quibus non cibis solùm, sed sermonibus etiam uarijs lautißimum conuiuium exhibuit: cum hæc inquisitione quidem digna in medium proferret, illa uerò erudite admodum excogitaret: neque uiles, neque abiectas sanè quæstiones obijceret, aut quæcunque accidissent, sed quemadmodum maximè conuenit, cũ acuta quadam, & Socratica intelligentia; ita ut omnes quæstionum obseruationes admirarentur. Ipsum præterea narrat à Marco Rege, uiro undequaque integerrimo, inter sacerdotes constitutum fuisse, & non minus rerum Græcarum, quàm etiã patriæ suæ habuisse administrationem. Appellat ipsum Asteropæum quendam, æquè utriusque linguæ peritum: eundemq; asserit & sacrorum rituum à Romulo, qui ciuitati nomen dedit, et à Numa Pompilio institutorum egregiè fuisse peritum, atque in legibus multùm uersatum: quæ omnia ex antiquorum tãtum suffragiorum, & dogmatum obseruationibus cognouit: & legum item congregationem, quas nunc etiam ostendunt, qualia Pindari carmina, ut Eupolis comœdiarum scriptor testatur, à multis ob probitatis odium, silentio inuolutas. Ei præterea inquit tantus Græcorum librorum numerus antiquorum aderat, ut omnes, qui aliqua in congregandis libris admiratione digni uidebantur, facile reliquerit: sicuti Polycratem Samium, Pisistratum qui regnauit Athenis, Euclidem & ipsum Atheniensem, Nicocratem Cyprium, & Reges insuper ipsius Pergami, Euripidem poetam, Aristotelemq; philosophum, et Nileũ, utriusq; horum libros seruantem, à quo emptos libros, unà cum Rhodijs, & Atheniensibus, Ptolemæus cognomento Philadelphus, Rex patriæ nostræ, ad pulchram uexit Alexandriam: quare illud Antiphanis dictum huic meritò conueniret:

Musis propinquus semper & sermonibus
Opus Sophiæ cum quæritur, nanque inclytus
Fit ille tectus Musices in uellere.

Quo pacto sæpe circa gratam mensam ludimus uiri, Thebanus inquit poeta. Atque cum ad conuiuium adhortaretur dicere consueuerat: Romam omnibus patriam præbere, quis enim domestica desiderat dum cum isto uersatur, omnibus amicis apertam domum habente? ut scribit Apollodorus comicus:

Domos amici ingressus atque limina,
Statim uidebis Nicophon gaudentia,
Iucunda amiciq; obuiantis pectora.
Iucundus est seruus, mouens caudam canis
Occurrit: alter iam parauit essedum
Iniußus.

Oportebat sanè hoc idẽ qui facerent, et alios esse cõplures, ne si quispiã id nõ fecißet, ei statim aliquis diceret: quid parua curas?

Plena tibi molli nam sunt tentoria uino.
Florida sæpe uiris senibus conuiuia præbe.
Conuenit id tibi.

Huiusmodi animi magnificentiæ erat Alexander Magnus: ac etiam Conon cum apud Cnidum Lacedæmonios bello nauali superasset, Piræumq; mœnibus muniißet, centum boues mactauit uerè, non autem fictè, atque omnes Athenienses ad conuiuium conuocauit. At Alcibiades cum in Olympicis primus, secundus, & quartus certamen curru deuicißet, quarum uictoriarum Epinicium scripsit Euripides, Ioui Olympio sacra initiatus, uniuerso populo congregato conuiuium exhibuit. Idem fecit & Leophron in Olympijs, cuius Epinicij autor est Simonides Cæus. Empedocles quoque Agrigẽtinus, cum equestri certamine Olympia uicißet, bouem ex myrrha, thure, & pretiosißimis aromatum generibus composuit, eumq; spectatoribus occurrentibus distribuit, quippe qui Pythagoricus erat, & ab animatis omnibus abstinebat. Ion præterea Chius cũ tragœdia Athenis uicißet, singulis Atheniensibus fictile Chium largitus est. ἐπινίκιον.

Quis optat esse diues, aut quis expetit
Nummos uirorum per Deos plures sibi,
Impertiatur ni ut suis sodalibus?
Et seminet fructum deorum gratiæ?
Cunctis uoluptas est cibi, atque poculi
Iucunda, cœnis haud iniqua splendidis
Cessat fames post uicta: ait Antiphanes. Sed & Tellias

Agrigentinus uir et hospitiũ amantißimus, et omnes obseruãs, quingentis equitibus ex Gela ad ipsum hyemis tempore uenientibus, singulatim sagum, & uestem largitus est. Clearchus Sophista conuiuiorum frequentator, Charmum Syracusium scribit in unumquodq; eorum quæ apponebantur uersiculos, et prouerbia pronunciasse: atque in piscem sic:

Profunda salsa desero Aegei maris.

In præcones.

Præcones gaudete Iouis gens nuncia.

In intestinũ cõuolutũ, nihilq; boni habẽs: in mænam cõditã; sapiens, sapiens tu, in id quod inter elixata tẽpestiuũ uenerat; nõ fugabis à me turbam, in decorticatã anguillã; nõ tecta, capillo similis, cõplures eiusmodi Larẽsii cõuiuio adfuisse narrat, quasi cõmissas portantes de uarijs rebus literas, asserit etiã Charmũ,

quia in unũquodq; appositorũ promptũ quid haberet, ut et superius dictũ est, uisum fuisse Messenijs eruditũ, sicut Calliphanẽ dictũ Parabrycontis, qui cũ poematũ multorũ principia exscripsisset, eaq; ad tertiũ usq;, uel quartũ carmẽ memoriter didicisset, multæ sciẽtiæ nomẽ sibi uendicauit. Multi præterea alij in ore frequẽter habebãt murænas maris Siculi, plotas anguillas, thynnorũ Pachini Cartilagines, Meli hœdos, Symæthi mugiles, ex ignobilibus conchis Peloridas, Liparæ haleculas, Mantinæã rapã, Thebanas buniadas, betas Ascræas. Omnia Cleãthes, ut testis est Clearchus Tarentinus, carmine in conuiuio proferebat, & Pamphilus Siculus, qui hæc:

Infunde potum & crura perdicis mihi:
Matulam det, aut placentulam quis porrigat.

Vitã cõstãtẽ nõ ex manuũ opera uiuẽtes ait Antiphanes, ferẽtesq; uasa suffragiorũ, degunt. Archestratus Syracusius, uel Gelous in inscripta Gastronomia, ut uoluit Chrysippus, ut Lynceus & Callimachus, Hedypathia; ut Clearchus, Dipnologia; ut uerò alij, Opsopœia; decoro sanè poemate, cuius principiũ est historiæ, cũ documẽtũ præbeat uniuersæ Græciæ, sic scribit:

Cœnare unà omnes homines hinc diuite mensa.
Atque adsint illi uel tres, uel quatuor omnes:
Non plures uel quinque: foret nam scena parata
Militibus rapidè promptas rapientibus escas.

Ignorat autem Platonicos conuiuas uiginti, et octo fuisse. Isti respiciunt ad conuiuia tantùm quæ fiunt in urbe, quibus satis feliciter uel non conuocati præstò sunt, ut ait Antiphanes; ubi inducit quos populum ex publico pascere oportebat:

Muscæ uelut fœdè solent Olympicæ
Boues ferire non uocatæ, idq; undiq;.
Hybernis aliud, uernis hoc nascitur horis,

Syracusius inquit poeta. non enim ut omnia simul adsint fieri potest, cum dicere sit facile.

De conuiuiorum scriptoribus. Cap. II.

FEcerunt & alij cõplures cœnarũ cõmẽtaria, & Timachidas Rhodius libris undecim carmine cõpositis, uel etiã pluribus, cõplexus est: et Numenius Heracleotes Dieuchis medici discipulus, et Matreas Pitanæus Paradus, Hegemõq; Thasius Lens appellatus, quẽ in antiqua comœdia quidam collocarunt.

De claris gulonibus. Cap. III.

MEminit Plato comicus de cœna Philoxeni Leucadij:

Hunc ipse solus hac in solitudine
Mecum libellum nunc uolo percurrere.
Hoc est ne aliquid boni? mihi dic obsecro.
Noua est Philoxeni ars parandi obsonia.
Et nos doce illa quæ sit; ergo percipe.
Exordium à bulbis erit, mox desinam
In thynnum: in illum? finis est potentior
Istius ordinis, iacetq; hic tota uis.
Conspersos bulbos domitat cinis ipse madentes
Iure, hos quisquis edit tenduntur membra calore.

& paulo post:

His ita suppositis repeto nunc pignora ponti.

hinc paucis interpositis:

Vt puto sartago melior, nec inutilis olla.
Cernuam & æoliam, synodunta, canemq; marinum
Cædere non licuit, ne diuos prouocet ira.
Assatos totos apponas: sic meliores.
Apto si Polypi Cirros in tempore sumas,
Lixati tostis maiores sunt meliores.
Assati duo si fuerint, coctus tibi luctus.
At trigle neruis non est iucunda comesa.
Spissamenta odit: nam uirgine Pallade nata est.
Scorpius hinc furias pacabit podicis esus.

Ab hoc Philoxeno Philoxeniæ quædã placẽtæ dictæ sunt: de quo scribit Chrysipus: Ego gulonẽ habeo quẽdã, usqueadeo ab adhortãdis propinquis ad comedendũ alienũ, ut uel in balneis calidis manũ manifestißimè assuefaciat, & in calidã aquã demittat, & ore calida gargarizet, ne calidis facile perturbetur. Dixerũt ipsum, facere solitum ut & obsonia parantes, simularẽt se calidissima apponere, quò solus ille uesceretur, alijq; consequi non ualerent. Hæc eadem de Philoxeno Cytherio scribuntur, et de Archyta atque compluribus alijs, inter quos quidam hæc loquitur apud Crobylum comicum:

Ad hæc ego certè nimis calentia
Nunc frigidas habeo manus, & piscium
Incendo guttur carnibus suauißimè.
Caminus haud homo.

Affirmat Clearchus Philoxenũ prius lotũ domos circuire solitũ fuisse, pueris illũ sequẽtibus, ferẽtibusq; oleũ, uinũ, acetũ, & alia cõdimẽta, postea domũ alienã ingreßum, cocta alijs cõdimẽtis cõdire, & ea quibus erat opus inijcere, deinde decumbẽtẽ comedere. Hic idẽ cũ in Ephesũ aliquãdo nauigaßet, tabernãq; obsoniorũ uacuã reperißet, cãm rei primũ percunctatus est; cum uerò omnia in nuptias uẽdita esse audiuißet, lotus deinde uel nõ uocatus acceßit ad nuptias, atq; post epulas cũ Hymenæũ cecinißet, cuius hoc erat principiũ: Deus nuptiarũ splẽdidißime; oẽs magnopere delectauit; erat ãt poeta dithyrambicus: huic postea dixit spõsus, & cras ô Philoxene hic cœnabis? siquidẽ inquit obsoniũ aliquis nõ uendet. Nõ aũt sicut Philoxenus Eurixidis filius cõsueuerat, ut ait Theophilus, hic.n. ut cõstat, naturã accusabat, & ad ciborũ fruitionẽ gruis collũ habere precabatur: sed multò dignius fuißet optare ut boue, uel camelo, uel Elephante maiores eßemus, quia sic uoluptates, cupiditatesq; multò maiores eßent, ac uehemẽtiores, quoniã pro uiribus fruitiones etiam ab his percipiũtur. Voluit Clearchus, Melãthiũ hoc precatum fuiße, cũ scripta hæc reliquerit. Videtur Melãthius multò melius Tithono cõsuluiße, siquidẽ hic immortalitatis cupidus appẽditur in thalamo, ob senectutẽ omnibus uoluptatibus priuatus; Melãthius uerò uoluptate adductus, auis, quæ longum collũ habeat, collũ habere precatus est, ut diutius in uoluptate immoraretur. idẽ quoq; testatur Pithyllũ Voracẽ cognomine, nõ periglotidẽ solũ cartilagineã ferre, sed linguã ẽt circũuoluere fruitionis gratia, atq; cũ piscẽ triuisset, illã deniq; purgabat. Solus hic inter uoluptuosos, qui digitalia haberet, obsoniũ comediße dicitur, ut q̃ calidißima infelix daret linguæ. alij pisciũ cupidũ fuisse Philoxenũ dicunt, quẽ tamẽ Aristoteles cœnæ cupidũ simpliciter appellat, cum hæc scribat: concionantes in turba totũ diẽ in admirabilibus uersantur, & ad Borysthenis uel Phasidis incolas nauigantes, nihil prorsus cognouerunt, præter Philoxeni cœnam, eamq; non totam. Scriptum reliquit Phanias Philoxenum Cytheræum poetam magnæ obsoniorum uoluptati deditum, apud Dionysium aliquando cœnaße, qui cum Dionysio magnã triglam appositã eße uidißet, sibi uerò exiguã, suã manu capiẽs auri admouit: cũq; interrogaretur à Dionysio quare id ita faceret, respõdit, se quædã Nerei tẽpore de Galatea scripsiße, quæ ex ea cognoscere cupiebat, atq; eã ad quæstiones non

respondiße,quia noua incola ponti:nec idcirco potuiße animaduertere.at Dionysio appositā eße seniorē, quæ omnia scire posset manifestè,quæ cupiat,tū Dionysium ridentē,quæ sibi apposita erat,triglem,ad eū misiße, præterea bibere cum Philoxeno Dionysius libenter accipiebat. postquā Galateam amatā uisus est uitiaße,relegatus est in lapidicinas,in quibus Cyclopem faciens,eā cōposuit fabulā quæ ad eius miseriā pertinet: Dionysium ipsum Cyclopem,tibicinā Galatæam,seipsum Vlyßem fingens. Fuit uir quidā Apicius nomine Tiberij temporibus uoluptuosus,& diues,à quo multa placentarum genera Apicia nominantur,qui cum multa nummorum millia liguriſſet, Minturnis,quæ ciuitas est Cāpaniæ, multum uersabatur,squillas edens plurimas,quæ Smyrnæis multò maiores hic nascebātur,et Asta cibus Alexandrinis.Postea cum audiſſet maioris magnitudinis eas in Libya nasci,statim,ne die quidē interposito , enauigauit: multaq; in itinere perpeßus est,ac prius quàm de naui egrederetur(multa enim erat in Libya illius aduenientis fama) adnauigātes piscatores pulcherrimas ei squillas attulerunt, quas cū uidisset,nunquid maiores haberent percunctatus est,ijs autē respondentibus maiores ibi non reperiri , Minturnensiū recordatus, prius quā terrā attigißet,iußit nauis gubernatori,ut Italiā uersus iter arriperet. Aristoxenus Cyrenæus Philosophus,qui uerè paternā philosophiā cōplexus est,à quo & perna quædam Aristoxenus appellatur,supra omnes incredibili quodā delitiarum desiderio fuit affectus:nā lactucas in horto nascentes mulso uesperi irrigabat,& sub aurorā uirides capiens , uirides se habere placētas ex subterraneis mißas,dicebat. Traiano in Parthia regnanti,& à mari per multorū dierum spatium commoranti,Apicius ostrea recentia prudenter à se conseruata misit, non autē sicut Nicomedi Bithyniæ regi,cui,cū apuā cuperet,et procul abesset à mari,coquus pisciculum illū imitatus, apposuit apuis persimilia,coquus igitur apud Euphronē comicū sic dicit.

Sum factus ipse discipulus Sotiridæ,
Mari dierum Nicomedi qui procul
Viam moranti duodecim,grauißima &
Apuam requirenti inter ipsa frigora,
Effecit omnes dicerent ut suauiter
Hoc quī pōtest?rapas at ille fœminas
Minuta frusta fecit,inde maximè
Apuæ figuras est secutus ipsius.
Fundens oliuum cum sale hinc reliquit hæc
Decenter ebullire:mox papaueris
Coccos nigrantis desuper bis fudit his
Senos,ab hac inter scythas solutus est
Sic Nicocomedes ipse desiderio
Esis rapis:apuæq; mox encomium
Dixit,nihil differt poeta nam coquus,
Ars est utriq; siquidem mensprouida,

De Pericle etiā dicit Archilochus poeta Parius,quia nō uocatus Myconiorū more in cōuiuiū irruat:uidētur āt Myconij propter paupertatē, q, infœcundā insulā habitēt,parsimoniæ,& auaritiæ accusari,Ischomachū.n.parcū Cratinus appellat Myconiū.

Quì natus Ischomacho fer ex Myconio
Sis liberalis:ad bonos bonus fluo
Ad cœnam,amicis cuncta sunt communia.
Multum bibens,mero ebrius
Nosti decora nulla,non es nuncio
Vocatus huc amice,at impudentia,
Atque ingluuies te duxit ad domū meā inquit Archilochus.

At Eubulus comicus,

Cœnæ parati ex conuocatis sunt duo
Hi semper inuicti,prior Philocrates,
Et Hinc Philoctetes,eum solum duos
Nanq; esse grandes credo, siue tres magis.

Quē aiunt ab amico quodā ad prandium uocatū,dicēte amico:

Elatus ut Phœbus pedes mensoribus:
Viginti erit,tum prandio hunc accedere.
Cœpiſſe mane sole uix orto statim
Vmbram metiri,cum pedes maior foret
Etiam duos,tunc aduenire,postea
Dixiſſe paulò forte tardiusculus
Negotijs ueni retentus cum die.
Qui cœnam ad immunem uenire prorogat
Nunc credito poſſe ordinem relinquere.

Inquit Amphis comicus At Chrysippus

Pocula tu cautus immunia desere nunquam.
Sunt ea nam quæri potius,quam digna relinqui.

At Antiphanes:

Vitam Deorum scito,quando noueris
Bonis alicuius perfrui,rationibus
Cœnare non obnoxius.

& paulo post:

Est uita felix semper hæc quæ uult locum
Cibis adeſſe,ut mala poßit mandere.

Hæc cum haberem ad conuiuium me contuli,præmeditatus quī fieri poßet,ut et ego hoſpitij mercedem afferens, adeſſe poßim, non fumantia sacrificia nos cantores semper offerimus.quòd solos comedere in usu positum fuerat apud antiquos testatur Antiphanes hoc carmine:

Solus comedis,nocet profectò quod mihi.

Amipsias:

Ad coruos solus comedens,murorum excauator.

De Heroum uita apud Homerum , & mensis antiquis,& conuiuio æquali. Cap. IIII.

QVia temperantiam conuenientißimā uirtutē, primamq;, & quæ maximè iuuenibus congruat,omniūq; bonorū ministrā Homerus uiderat,quā statim à principio illis inhærere uoluerat,ut otiū postea,studiumq; ipsum in honestis operibus absumant,atq; benefactores inuicem,& communes esse consuescant,frugalem omnibus uitam,at quæ tamen illis sufficiat, comparauit:quippe cum cupiditatem omnē animaduerteret,et acerrimas uoluptates,circa epulas,comeſſationesq; perpetuò uersari:qui autem intra frugalitatis terminos se ordine continuerint,eos & circa reliquā uitæ rationē esse tēperantes putauit. frugalē igitur uictum cōstituit,eūdēq; Regibus similiter ac priuatis,iunioribus,& senioribus,aßatas omnibus carnes apponens,easq; bouinas sæpius in festis diebus,nuptijs,et alio quouis cōuētu.Nō thria,uel candylum,uel ametas, aut placētas mellitas eximias Regibus apponit Homerus,sed ea per quæ bene et animus,& corpus habeant in posterum. Aiacem igitur Agamemnon bouinis tergoribus post duellum decorauit, & Nestori iam seni,atq; Phœnici,aſſatam carnem præbuit, & Alcinoo præterea qui uitam delicatā elegerat,reuocans nos ab inordinatis uoluptatibus.Menelaus etiam cum filiorum nuptias celebraret Telemacho bouis dorsum apposuit.

Aßatas posuere illi quæ munera carnes.

Nestor cū eſſet Rex,multisq; imperaret, per carißimos et sua

uißimos filios Neptuno boues apud mare sacrificat.nã sanctißimũ et dijs gratißimũ sacrificiũ est,quod a familiaribus et amicis uiris oblatũ fuerit.procos etiã petulãtes,et in omnes uoluptates profusos neq; pisces,uel aues,aut mellitas placẽtas comedentes inducit,adimens pro suis uiribus oẽs coquinarias machinationes,et oẽs,ut ait Nicãder,superuacaneas,ad luxũq; incitãtes epulas.& eduliũ a multis lastaurocacabũ appellatũ, ut aßerit Chrysippus,cuius præparatio nimis est operosa.Priamus filios increpat apud poetã,non cõceßa comedẽtes,his uerbis.agnorũ intimi raptores et hædorũ.Philochorus legẽ apud Athenienses sancitã fuiße dicit,ne quis agnũ comederet,quia animalis hmõi species aliquãdo apud eos penè defecerat.Piscosam Hellespontũ Homerus appellans, et Phæaces mari maximè aßuetos faciẽs, cũ in Ithaca cõplures eße portus cognouißet,et insulas multas cõtiguas,in quibus & pisciũ,& syluestriũ auiũ magna erat copia,& certè cũ insulæ felicitati mare multos alere pisces adiunxißet,nihil tamẽ horũ cuiquã appositũ facit,neq; per deos bellaria apponit,quãuis multa adsint,et de his suauißimè meminit ad omne tẽpus ea præparans immortalia.ait enim,pyrũ syluestrẽ in pyro syluestri:et quæ deinceps sequũtur.neq; coronatos rursus,aut unguẽtis perfusos,uel suffimẽtis delectatos,cõstituit,sed cũ ab his omnibus homines liberarit,libertati,& frugalitati Reges egregiè restituit,dijs quoq; ipsis uictum simplicẽ attribuit, nectar & ambrosiã.homines præterea inducit deos pro uictus rõne honorantes, thus,myrrhã,coronas,& oẽs deniq; delitias adimens,neq; simplici huiusmodi uictu insatiabiliter fruẽtes facit,sed uelut sapientißimi medici,omnes aufert repletiones.

Ast ubi iam uini est,& amor compressus edendi.

Posteaquã appetẽtiã satiauerunt,alij iuerunt ad athleticã exercitationẽ,discis,& iaculis oblectati,exercitationibus studiũ adhibẽtes,alij citharœdos audiebãt,& res gestas heroũ rhythmis, metroq; cõpositas:quare nihil mirũ est si qui ita sũt educati,corpora & animos minimè inflãmatos habeãt. ubi demõstrat igitur moderationẽ sanã eße,utilẽ, & cõmunẽ,sapiẽtißimũ inducit Nestorẽ Machaoni medico dextrũ humerũ uulnerato,uinũ afferẽtẽ inflãmationibus maximè cõtrariũ,idq; Pramniũ,quod densum est,& multi nutrimẽti,nõ sitis remediũ,sed repletionis gratia.postea cũ bibißet,iußit semper hoc facere caprinũ caseũ radentẽ:tu enim bibe inquit sedẽs,in potu obsoniũ est cœpa ut plus bibas,at uinũ robur soluere dicit alibi,ac debilitare.Hecuba existimãs Hectorẽ reliquã diei partẽ apud se mansurũ, ad bibẽdũ illũ hortatur,postquã sacrificãrit, inuitatq; ad animi relaxationẽ.ille autẽ differt,cũ ad negotiũ eßet exiturus.atq; hæc ἀπρόσπονδος. nulla interposita distractione uinũ laudat,ille cũ anhelitu accedens uinũ reijcit.hæc dignũ arbitratur ut cũ initiatus fuerit sacris,bibat,ille sanguine cõspersus, irreligiosum putat omnino. cognouit profectò Homerus & utilitatẽ,& moderationẽ uini, quod abundè bibentibus nocere scripsit, et tẽperamẽtorũ simul species differẽtes.neq; enim Achilles uinũ purius admistione indigere dixißet,nisi tẽperamẽtũ aliquod fuißet mãsuetius,cognouit fortaße id nõ facile digeri poße,nisi robusta aliqua cibi mistione adiuuante,quod medicis ex arte ipsa est manifestum. stomacho enim laborantibus cibarium aliquod cum uino admiscere consueuerunt,ad uires corporis retinendas. at ille cum farina, & caseo uinum dedit Machaoni.Vlyßem postea facit ciborum utilitatem cum uini beneficio coniungentem.

Qui fuit & uino satiatus,& dapibus uir.

At bibaci,& ebrio,dulcem potum attribuit,sic eum aduocans.

Intus sunt ueteris uini,dulcisq; bibendi

Vasa.

Inducit Homerus & puellas,& fœminas hospites lauãtes,tanquã neq; inflãmationẽ,nec intẽperãtiã patiãtur,quæ bene uixerunt,easq; tẽperãter attingẽtes.antiqua hæc est cõsuetudo: lauant enim Cocali sorores(ut mos erat)Minoem in Siciliã profectum.ebrietatis etiã facinora discurrẽs poeta,tãtũ Cyclopem à paruo corpore propter hãc extinctum fuiße demonstrat. hinc Eurytionẽ,Cẽtaurũ,Leonesq; Circæos, & lupos uoluptatibus obediẽtes declarat,Vlyßem uerò Mercurij sermonibus parẽtẽ liberat,quare nihil paßus est.at Elpenorẽ uinolentũ, et delitijs deditum præcipitauit. Alcinous quoq; ita loquitur ad Vlyßem.

Vinum dulce domat te.

Cũ tamẽ ipse à uino nõ abstineret,quamobrẽ uulneratus mortuus est tũ ẽt poculũ tenẽs. facit et Græcos inermes ebrios fieri,unde & seditio oritur,& cõplures interficiuntur.narrat & Aeneã omniũ Troianorũ cõsultãdo grauißimũ ob immoderatã loquẽdi licẽtiã,quã ex ebrietate adeptus fuerat,et ob ea quæ bibẽdo minatus fuerat Troianis,Achillis impetũ expectãtẽ pene intercidiße,& Agamemnon de ebrietate ipsa ita loquitur.

Tristibus ut parens sum læsus mentibus: ipsi
Vel nocuere dei,uel uini copia dulcis.

In eadẽ trutina ponẽs ebrietatẽ,& insaniã, hæc eadẽ carmina Dioscorides Isocratis discipulus protulit.Achilles Agamemnonem sic cõtumeliosè increpat, Vino grauis,oculos habẽs canis. Cibis utebãtur Heroes apud Homerũ,primùm quod ientaculũ dicitur,quod Aristũ appellat,de quo semel meminit in Odyßea.

Vlyßes atque subulcus
Ignem accendentes ambo tum forte parabant
Aristum. & semel in Iliade.
Atque laborabant studiosè quisque parantes
Aristum.

Intelligit autem matutinum cibum,quẽ nos acratismum dicere consueuimus,quia in uinum purum frusta panis conijcerent, et madefacerent. sic Antiphanes, ἄκρατον.

In quanto aristum præparauerit coquus. postea inducit.
Ientaculum mecum potes quî sumere?
& Cantharus.

Non igitur ientabimur,pro nullo pacto, in Isthmo enim aristum sumemus.

Aristomenes. ἀκρατιοῦμαι

Ientabor,hinc abibo protinus,ter hunc
Quater'ue panem cum prius momordero.

Ex Philemone cognoscere licet antiquos his cibis usos fuiße, ientaculo,aristo,uespertinis epulis,& dipno.ientaculũq; dianestismum dixerũt,aristũ, dorpistũ,dipnũ epidorpida,quorũ nomina sunt apud Aeschylum,ubi Palamedes hæc dicere fingitur.

Exercitus,& ordinis centurio.
Et cæteri duces statuti sunt mihi.
Quos & statim cibos uolo cognoscere
Arista,dipna,dorpa,tertias dapes.

De quarto cibo sic meminit Homerus.

Vesper te saturum duxit.

Hoc aliqui appellant dilinum,quod est,inter dictum à nobis aristum,& dipnum.atq; aristum est sub auroram sumptũ,dipnum meridianũ,quod nos prandium nuncupamus,dorpum uespertinum,aristum uerũtamen synonymum est aliquando cũ dipno. Nã de cibo matutino,isti dipnum sumpserunt,dixit, post ipsum armati sunt.statim enim post ortũ solis dipnum sumentes ad pugnam se conferebant,conuiuantur apud Homerũ sedentes.sunt

qui

qui arbitrentur singulis conuiuarum uiritim mensam adfuisse, nam Mentæ inquit ad Telemachum uenienti mensis positis, allata est mensa polita. quod quidem non sufficit ad huius rei propositæ confirmationem: poterat enim Pallas ex Telemachi etiam mensa comedere. toto conuentus tēpore aderant mensæ cibis oneratæ, uelut nunc etiā apud multos barbaros cōsuetudo obtinuit, ut uarijs cibis cooperiantur, ut Anacreontis utar testimonio. postea quā discesserant, famulæ cibum, pocula, & mensam auferebant, peculiare id est apud Menelaū conuiuium; in quo postquā comederunt cōfabulantes inducuntur, hinc rursus loti comedunt, iterū cibi recordati post lamētationes. quòd mensæ non auferrentur uidetur aduersari illud in Iliade dictum.

Potans, & comedens, etiam nam mensa parata
Astabat. sic igitur legendum est.
Potans, & comedens etiam, nam mensa parata
Astabat.

Vel præsens tēpus accusari oportet. quo enim Achilli dolenti mēsam esse appositā cōueniebat, ueluti per totū cōgregationis tēpus cōuiuātibus? apponebātur his panes cū canistris, et cœnæ carnes solū erant assatæ. cū boues Homerus sacrificarit, ius nō posuit, neq; elixauit carnes, aut cerebrū, assauit etiā uētris intestina: ita fuit antiquus, ait Antiphanes. carniū præterea partes distribuebantur. unde conuiuia æqualia ab æqualitate dicta sunt. Cœnas enim conuiuia dixerunt à diuidendo: non carnibus solùm diuisis, sed uino etiam.

Conuiuiū δαὶς a δαίζω diuido dictum.

Iam sumus æquali saturi conuiuio. & inde,
Salue Tidides, conuiui haud amplius æqui
Indige.

Hoc persuasum est Zenodoto æquale conuiuiū bonū dici, quia nutrimentū homini bonū necessario sit. intendēs inquit in illud, quod primi homines, quibus nō satis copiosus erat cibus, cum, nuper inuentus esset, uiolēter in eū irruentes capiebant ab habentibus, quo multæ cædes indecorè perpetrabantur, ex quibus insaniam par est posse dici, quoniā in festis deorū primū et lautissimis cōuiuijs homines inuicē peccarunt. postquā multū cœpit esse panis, omnibus eū æquè distribuerunt: quo pacto cōuiuia redacta sunt ad urbanitatē. panis igitur, & æquis cupediarū portionibus distributis, et poculis insuper bibentibus, effectū est his ad æqualitatē tendentibus ut nutrimentū conuiuiū à diuidendo uocatū sit: quod est æquè diuidere, & qui carnes assat diuisor, quia æqualem cuiq; partem diuidebat. Id obseruatione dignum est, quòd in solis hominibus poeta conuiuium dicit, non etiam inter feras, cuius uocis uim ignorans Zenodotus, sic in ea quæ est secundum eius sententiam editionem scribit.

Exposuit canibus laniandos acribus illos,
Atque feris auibus conuiuia.

Vulturum, & aliarum auium cibum sic appellans, solo homine ex eligendi potentia æqualitatem capiente. ita ut solius huius sit conuiuium cibus, et pars quæ datur singulis. nō ferebant domū reliquias apud Homerum conuiuantes, sed saturi relinquebant apud quos comederant, quas serua cellaria dum aliquis externus accessisset, seruabat, ut haberet & quid illi daret.

De piscatoribus apud eundem, & scriptoribus piscationum. Cap. V.

Piscibus, & auibus utebantur ijs etiā tēporibus, ut autor est Homerus, nā circa Trinacriam socij Vlyssis uenātur.

Pisces, & gratæ manibus uenere uolucres,
Curuatis hamis,

Sed hami in Trinacria nō cōficiebantur, at afferebantur illuc à nauigantibus, donec illi diligentia & arte capiendis piscibus delectati sunt. cōparat etiā socios Vlyssis à Scylla correptos piscibus longa quapiā uirga captis, atq; extra eiectis, & hanc artem is usquadeo diligēter cognouit, ut eos etiā superārit qui de ipsa præcipuè arte scripserunt, poemataq; & uolumina in lucē ediderunt: dico autē Cecliū Argiuū, Numeniū Heracleotē, Pancratiū, Archadicū, Posidoniū Corinthiū, & qui nos paulò ante præcessit, Oppianū Cilicē: in tot enim commentaria de piscibus metro scribētes incidimus. Seleucū præterea Tarsei filiū, et Leonidā Bizantiū soluta oratione scripsisse inuenimus. nō meminit de hoc cibo inter conuiuia Homerus, quia nō cōueniens alimentum heroibus in dignitate constitutis pisces esse existimauit: uelut neque uictimas nuper genitas. neque uerò solis piscibus, sed & ostreis insuper utebantur, quamuis cibus huiusmodi parum et uoluptatis et utilitatis afferat qui in profunditatibus aquariū iacet. nec alia profectò arte his capiendis uti licet, nisi uir aliquis celer admodū natationibusq; assuetus, profunditatem maris petat, quem multos posse saturare dicit uertibula perquirentem.

De Symposio Homeri. Cap. VI.

Apponitur singulis Homeri conuiuis canister, & mēsa, & poculum, ut bibant quando animus iubet. Coronātur uino crateres, idest supra labra ita sunt pleni, ut uino coronentur: quæ omnia faciebant, ex augurio putantes.

Omnibus hinc tribuunt, crateribus auspicantes
Astantes pueri.

Illud, omnibus, non poculis, sed hominibus conuenit. Alcinus, uinum est omnibus in domo dicit Pontonomo. & paulò post.

Omnibus auspicio capto mox uina ministrat.

Sunt etiā optimatibus in cœnis honores: nā Tidides carnibus, et plenis poculis honoratur, & Aiax longis decoratur tergoribus, quos etiam honores reges consequuntur.

Terga bouis sibi quæ posuerunt

Menelao scilicet. & Idomeneum Agamemnonēq; poculo copiosiore honorat. Sarpedon ijsdem honoribus à Lycijs excipitur, & sede, & carnibus. erat illis præterea consuetudo quædā salutandi interbibendum. ut

Aureo se capere dei cratere uicissim.

Idest dextris prius ipsi bibentes se uicissim amplexabantur. & quidam excepit Achillem, pro comiter cepit, quod est ante bibit dextra poculum porrigens. donabant etiam ex sua cibi parte cuicunque libitum fuisset, ut Vlysses incidens à tergore quod sibi appositum fuerat, Demodoco.

De cantoribus antiquis. Cap. VII.

Vtebantur & citharœdis et saltatoribus in cōuiuijs, sicut proci. & apud Menelaū cantabat cantor diuinus. duo ante Cybisteres cantū incipiētes cōuertebantur: cantū pro ludo posuit. prudēs erat, philosophicāq; dispositionē habēs id cātorū genus: nā Clytemnestræ custodē & admonitorē cantorē reliquit Agamemnon, qui primū mulierū laudes percurrēs desideriū quoddā honoris, gloriæ, probitatisq; in eius animo impressit. postea dulcē præbens cōsuetudinem, à malis cogitationibus abhorrentem animum illius confirmauit: quare Aegisthus non prius muliere potitus est, quam cantorem in insula deserta obtruncarit. erat eiusmodi etiā is qui apud procos necessitate coactus cantabat, qui Penelope insidiantes abhominabatur, omnibus prorsus hominibus cantores uenerandi sunt, quoniam illos,

Dilexere deæ cantus,docuereq; Musæ.

Demodocus canit apud Phæacas Martis et Veneris adulteriũ, nõ tamẽ quia,facinus hmõi ille probauerit,sed ut absterreat eos ab illegitimis uoluptatibus,quia delicatè nutritos cognouerat,ac idcirco simillima corũ moribus profert,ut ab his eos abstinere hortetur.Phemius canit reditum Achiuorum in patriã ex procorum sententia.& sirenes ea canũt quæ maximè Vlyssem ipsum delectent:quæq; spectent ad gloriæ ipsius desiderium, & multarum rerum cognitionem. scimus enim aiunt & alia, & quæcunque fiunt in terra multa pascenti.

De ludo pilæ,& uariis saltationibus. Cap. VIII.

ALiæ sunt saltationes apud Homerũ,eorũ,qui cybisteres uocãtur,aliæ,per sphærã,quarũ inuẽtionẽ A gallis Corcyræa grammatica Nausicæ ascribit, ad cuius fortasse gratiam: at Dicæarchus eas Sicyonijs attribuit.Hippasus uerò Lacedæmonios & hanc exercitationem,& alias primos inuenisse affirmat,quam solam inter heroicas se circumuoluentem Homerus inducit. Famosissimus fuit Demoteles Theognidis Chij sapiẽtis frater in ludo pilæ, & Chærephanes quidã,qui molestus erat iuuenem quendã sequens, nihil quidem dicebat,sed prohibebat iuuenem quidpiam dicere. dicente deinde iuuene omnia à nobis cõsequeris ò Chærephanes, si nos persecutus non fueris, ego inquit tibi respondeam?quid igitur ait iuuenis me ita sequeris?gaudeo inquit Chærephanes,cum te uideo, sed morem non probo.quòd harpastum per pilam dictum, Phæninda uocabatur, quod ego maximè laudo, multa & intentione,& labore opus est,ad ludũ exercitationemq; pilæ,& robore ad reuolutiones in caput.declarat Phænindæ ludum sic Antiphanes.

Capiens pilam dedit quidem,mox aufugit,
Lætatus expulit simulq; hunc alterum
Exire fecit fœminatis uocibus.

Appellatur Phæninda à dimissione pilæ ludentium, uel quia eius inuentor fuit Phænestius Pædotriba, ut testis est Iubas Maurusius. Antiphanes.

Exerceas phænindam apud Phænestium.

Dabant operam ut concinnitas quædam seruaretur inter eos, qui pila luderent.sic enim Demoxenus.

Quidam iuuenis lusit pila uix æditus
Annis decem septemq;,Cous patria.
Deum uidetur ferre certè hæc insula.
Qui desides mox respiceret hos incolas.
Nam seu pilam caperet,daret've,hinc omnium
Surgebat ingens clamor.hic concinnitas,
Mos,ordo,quantus explicari nec potest.
Nec esse dictis,aut solet factis uirũm:
Nec quis putaret esse.pulchritudinis
Tantum nec audiui uiri,nec gratiæ
Vidi.fui capturus hinc ingens malum
Diu moratus.nunc uideor sanus mihi
Nec esse denique.

Ludebat pila non insuauiter & Ctesibius Chalcidensis philosophus,et alij complures Antigoni regis amici simul uestes exuebant.scripsit de ludo pilæ Timocrates Laconicus. apud Homerum,Phæaces etiam sine pila tripudiabant:saltabant autem per partem:hoc est enim frequenter permutati, alijs stantibus & pulsantibus digitis medijs,quod plaudere dicit. cognouit poeta & eam quæ fit ad cantum saltationem,nam Demodoco canente iuuenes pubescentes saltabant,atque in armis: puero citharam pulsante,alij insaniæ,cantibus,& saltationibus indulgebant. significatur autẽ hic saltandi mos,qui Pindari et Xenodemi temporibus floruit.ac huiusmodi est saltatio,ut ea imitetur, quæ in ipsis uerbis interpretatis continentur: quam factam fuisse in conuiuio Seuthæ Thracis doctus Xenophon in ascensu describit.inquit enim,cum fœdera percußissent,& cantibus celebrassent, surrexerunt primi Thraces, & ad tibiam cum armis saltarunt, atque & altè & leuiter tripudiarunt, ensibusq; utebantur: alter denique alterum ita percutiebat,ut omnibus is uulnerari uideretur, atque is consultò cadebat,quò efficiebatur ut omnes exclamarent. Tunc uictor eum armis spolians,Sitalcamq; canens,abibat.alij ex Thracibus, alterum tanquam mortuum auferebant,cum tamen nihil mali passus esset.Postea Aenianes surrexerunt,& Magnetes, qui etiam Carpæam saltationem dictam in armis tripudiarunt,cuius huiusmodi erat consuetudo.quidam arma deponẽs seminat,bouesq; agit,sæpe quasi magnoperè timeat,se conuertens, mox latro quispiam accedit, quem ille uidens statim arma suscipit,& ante boues cum concinnitate pugnat ad tibiam.hunc fur denique posteaquam ligauit,abigit boues:sed furem aliquãdo bubulcus è conuerso ligat. asserit uerò quidam quòd Persicè tripudiabat, et peltas pulsans strepitum faciebat,& surgebat, quæ omnia faciebat in rhytmo ad tibiam. Arcades præterea surgentes armati ibant in rhytmũ ad armatum rhytmum tibijs canentes,& carmina canebant, et saltabant.utebantur tibijs ac fistulis etiam heroes: Agamemnon enim fistulæ,tibiæq; sonos audit.at in conuiuia tibias non induxit, præterquam armatorum cum nuptiæ celebrarentur, cum barbaris eas tribuerit. apud Troianos enim tibiarum,fistularumq; clamor audiebatur.

Quòd sacrificabant post epulas,quòd Phæaces delitiis dediti,de ludo procorũ Penelopes. Cap.IX.

SAcrificabant etiã à cœnis discedentes,quæ sacrificia Mercurio,nõ autẽ ut postea Ioui adulto offerebãt:Mercurius enim somno præesse uidetur.sacrificant illi linguas ex cœnis discedentes,quia linguæ ei ob interpretationem attribuuntur. cognouit Homerus & ciborum uarietatem, cibum siquidem diuersum nominat.

Et quæ diuini comedunt obsonia reges
Diuersa.

Cognouit & omnem nostri temporis sumptũ immoderatum.

Splendidior domibus cunctis una est Menelai.

Huiusmodi etiam regis cuiusdam Hispani apparatu, splendorisq; magnificentia domum fuisse describit Polybius, quẽ Phæacum delitias imitatum fuisse dicit:præter id quòd argenteos,aureosq; crateres uino Crithino plenos in media domo constituerat. Homerus Calypsus domum describens, Mercurium obstupescere facit.uoluptuosa est,& Phæacũ uita apud eundem.

Semper enim nobis conuiuia grata,fidesq;.

Et quæ sequuntur. Eratosthenes sic scribi oportere hæc carmina contendit.

Certè ego non dicam quicquam feliciusesse,
Quàm cùm lætitia capimur,pulsoq; dolore
Conuiuæ accipiunt iucunda per atria cantus.

Dolore absente,imprudentia absente intelligit: fieri enim non potest ut Phæaces sint imprudentes,qui,ut ait Nausicrates, magnopere dijs sunt amici.proci apud Homerum taxillis ante fores animum

res animum oblectabant, nō ex Diodoro Megalapolitano, aut Theoxene, talorum ludum discentes, nec ex Leonte Mitylenæo ex longinquò Atheniense, qui inuictus erat in eo ludo, ut uoluit Phanias. Apion Alexandrinus se ex Ctesone Ithacense audisse dicit cuiusmodi esset talorum ille ludus procorum. Octo supra centum cum essent proci, disposuerunt calculos inter se contrarios, pares paribus, tot numero, quot ipsi erant, opponentes: atque sic quinquaginta & quatuor ex utraque parte statuebantur: spatium quod in medio erat, uacuum relinquebatur, in quo unum ponebant calculum, quem uocabant Penelopen: hanc scopum faciebant, si quis calculo percuteret. postea cui sors accidisset, is ictum in hanc intendebat, si quis uerò illam attigißet, ulteriusq; propulisset, suum calculum in loco proiectæ, expulsæq; Penelopes, & in quo illa prius steterat deponere oportebat: atque rursus cū Penelopen, in quo loco secūdò commorata est, firmarit, secūdum proiicere calculum: quòd si quis alijs intactis solam illam sæpius cōsequeretur, erat uictor, multamq; habere spem iubebatur se Penelopen eße ducturum. Eurymachus sæpe uicerat hoc ludo, quare maximè omnium Penelopes coniugium sperabat. ita hi proci manus habent teneras ob delitias, ut ne arcum quidem intēdere poßint. sumptuosi aderant illis ministri, & potentißimus bonus unguentorum odor apud Homerum.

Cuius odor uenit moti Iouis atria firma.
Sed tamen & uastas terras, cœlumq; petiuit.

De decoro, quod Homerus in conuiuiis seruauit, & de aliis. Cap. X.

COgnouit & quæ strata cōuenirent, nam talia et Vlyßi strata substerni iußit. & Nestor gloriatur apud Telemachum se huiusmodi multis abundare. non desunt aliqui poetarum, qui magnificentiam suorum temporum, uelut etiam inertiam in Troianorum ætatem reiecerint. quamobrem inde corè Aeschylus græcos temulentos inducit, ita ut matulas etiam confringant.

Hic est super me perfidus qui mißilem,
Ridiculam, simulq; olentem iecerat
Matulam: nec errauit. meum namque in caput
Percussa, fractaq; insonuit tunc acriter.
Olebat unguentis sine, atque pixide.

Et Sophocles in Achiuorum conuiuio.

Sed ex animo super me odoris hic grauis
Iecit matulam, meum, nec errans, in caput.
Vnguenta fractum non olebat uas mihi.
Odore non grato fui perterritus.

Eupolis eum qui primùm matulæ nomē introduxit ita carpit.

Odi Laconicos mores, in sartagine coquere emerem.
Qui primus inuenit prius bibisse uir,
Lasciuiam multam ille nobis repperit.
Matulam bibendo qui prior dixit, dedit
Palamedæum hoc inuentum, & sapiens.

At optimates apud Homerum ornatè, decoreq; cæuant in Agamemnone. in Odyssea uerò contendunt Achilles & Vlysses, et Agamemnon, sed perutiles sunt eiusmodi contentiones: quærunt enim utrum Ilium pugna, an astutia sit capiendum. neque cum ebrios fingit procos, tantum petulantiæ induxit, quantum Sophocles, & Aeschylus finxerunt: sed pedem bouinum tantum in Vlyßem iactum fuisse.

De his qui mensæ assidebant, & balneis. Cap. XI.

SEdent Heroes in conuiuijs, non autem decumbunt, quod apud Alexandrū regē accidebat, ut auctor est Duris: qui cū quadringētos duces aliquando conuiuio excepisset, in argenteis curribus sedere fecit, & in sellis, purpureis uestibus substratis, collocauit. testatur Hegesander in more positum fuisse apud Macedones ut nullus decūberet inter cōuiuas, nisi extra retia aprum interfecißet, tunc enim sedere inter conuiuantes licebat. Casander cum trigesimum & quintum uitæ suæ annum attigißet, tunc etiam comedebat sedens apud patrem, quia certamen non potuisset absoluere, quamuis robustus esset, & bonus uenator. Homerus cum ad rei decorum conspexißet, nihil aliud quam carnes heroes comedentes induxit, & eas facit ipsos sibi præparantes. neque risum, neque pudorem contrahunt qui obsonia parant, quia studebant omnes suo uti ipsorum famulatu. Gloriabantur insuper in rerum eiusmodi agilitate, ut ait Chrysippus. nam Vlyßes & diuidendo, & ignem colligendo aptus erat, qualis non alius. inter supplicationes Patroclus, & Achilles omnia cumulantes parabant. & Menelao nuptias faciente sponsus Megapenthes uinum propinat. nunc autem usqueadeò decidimus, ut sedeant etiam conuiuia præbentes. & balnea nuper introducta sunt, quæ prius nec in ciuitate quidem eße patiebantur. quorum sic Antiphanes nocumentum declarat.

Quam me beatum nunc dedere balnea,
Et penè coctum. nam mihi posset cutem
Fricare quisquis uellet, ut sunt dura res
Aquæ calentes, & proterua balnea.
Hermippus.
Nec ebrium uirum bonum esse conuenit,
Iuro deos, nec ingredi ipsa balnea
Calentia, quæ facis.

Aucta est & obsoniorum curiositas, & unguentorum, ita ut natare in natatorijs unguentorum, quis non posset? ait Alexis.

De coitus irritamentis, & coronis unguento perfusis. Cap. XII.

FLorent et bellariorū studia, et circa coitus curiositas, ita ut spongias excogitauerint sibi supponere, quas maximè ad res Venereas inducere existimarūt. affirmat Theophrastus in libris plantarū, eas esse quasdā coeundi uires, ut ad septuagesies rem quispiam absoluerit, donec sanguis illi denique secerneretur. Phylarchus præterea Sandrocotium Indorum regem inter ea munera quæ Seleuco misit, uires quasdam, ita stringendo aptas tradidisse dicit, ut sub coeuntium pedibus positæ, alijs auitē impetum ad rem uenereаm adhiberent, alijs contra extinguerent. Aucta est & Musices conuersio, & uestium calciamentorumq; uarietas increbuit. cum uires unguentorum Homerus cognouisset, nullum heroum præter Paridem unguentis unctum fuiße demonstrat. cum dixit. Vnguentis splendens,

Vtq; Venus faciem unguentis pulcherrima purgat.

Nec etiam coronatos, quamuis quòd coronas cognouerit, facile ex huius metaphoræ comparatione cognosci potest.

Insula quam pontus ex omni parte coronat
Immensus. Et illud,
Vndiq; circundat belli diffusa corona.

Id præterea est obseruatione dignum, quòd Vlyssem manus la

nantem facit priusquam cibum capiat, quod in Iliade facientes nusquam reperiuntur. nam in Odyssea uita est otiosorum, et delicate in pace uiuentium, quamobrem illi corpora curant, balneis lauacrisq; indulgent: atque in politeia eiusmodi talis ludunt, & pila, ac saltant. quo declaratur illud non recte dictum esse ab Herodoto in Attye, quod ludi ob famem primum inuenti fuerint. praecedunt temporibus Heroica. quin etiam in Iliaca Politeia quasi semper clamant.

Bello nate preces Clamor nunc aspice nostras.

De mechanicis & tibicinibus, ac deceptoribus in honore habitis. Cap. XIII.

QVod Athenienses Aristonicum Carystium qui cum Alexandro pila ludere solebat, ob artem pilae ciuem fecerunt, & statuam insuper ei erexerunt: mechanicas enim artes Graeci, postea pluris fecerunt, quam eas ipsas disciplinas quas ex cogitationibus inuentas comperiebant. Histienses igitur ac Oritae Theodori suffragiorum absconditoris statuam in theatro erexerunt suffragium tum etiam in manibus tenētem, quam rem Archelaus etiam à Milesiis est consecutus. Thebis Pindari quidem non extat statua, sed Cleonis cuiusdam cantoris conspicua est, cui hoc epigramma inscribitur.

Haec est Thebani cantoris imago Cleonis.
Qui circumposuit plurima serta uirûm
Victa suum caput: & cuius it gloria coelo.
Salue magne Cleon concelebrans patriam.

Fama est quendam ex bello fugientem, cum Alexander Thebas solo aequauit, aurum quoddam in huius statuae uestibus abscondisse, deinde annis triginta ferè interpositis, cum ciuitas rursus habitari coepisset, reuersum, aurum illud inuenisse. Herodotus Logominus, & Archelaus saltator maximè omnium amicorum ab Antiocho rege in honore habebantur, ut testis est Hegesander. nec mirum profectò, cum pater eius Antiochus Sostrati tibicinis filios in sui ipsius custodiam receperit. fuit admirabilis apud Graecos & Romanos Matreas impostor Alexandrinus, qui dicebat se feram nutrire quae se ipsam comederet: ita ut nunc etiam quaeratur quae sit Matreae fera. Fecit hic, ut praeter Aristotelis dubitationes, quare Sol occidens non natet, cur spongiae bibant quidem, non autem multum potent, manifestè cognosceretur, & cur tetradrachma permutatur quidem, non autem irascitur. Athenienses Scenam Pothino praestigiatori tribuerunt, quod Euripidis studiosi Athenienses aegrè tulerunt: atque Euryclides surrexit in theatro unà cū his qui erant cum Aeschylo.

De claris praestigiatoribus. Cap. XIIII.

ADmirabatur & Xenophon praestigiator, qui Cratisthenem Phliasium discipulum reliquit, quoniam ignem sponte sua nasci faciebat: & machinationes multas inuenerat quibus homines omnes ferè faciebat despicere. cuiusmodi fuit & Nymphodorus praestigiator, qui obuius factus Rheginis primus eos timoris ut scribit Duris redarguit. laudabatur Eudicus scurra quia palaestritas & pugiles imitaretur, ut affirmat Aristoxenus. at Straton Tarentinus in admiratione habebatur quia imitabatur egregiè dithyrambos. in citharae cantu excelluerunt maximè, qui Oenonam Italum secuti sunt, qui etiam Cyclopem lasciuè admodum cantantem introduxit, & naufragum Vlyssem soloecismos, ut ipse dicit, facientem. Diopethes uerò Locrus ad Thebas profectus, ut testatur Phanodemus, succinctusq; uesicas uino & lacte plenas, has reprimens haurire ex stomacho se dicebat. famosissimi fuerunt apud Alexandrum praestigiatores Scymnus Tarentinus, Philistides Syracusius, Heraclitus Mitylenaeus. fuerunt & nonnulli impostores famosi, inter quos Cephisodorus, & Pantaleo. de Philippo scurra meminit Xenophon.

Roma totius orbis compendium. Cap. XV.

NOn longe aberraret fortasse à scopo, quisquis totius habitatae terrae compendium Romanorum ciuitatem appellauerit, in qua omnes ciuitates commorantes facile intueri licet, & particulatim, & quam plurimas: ut Alexandrinorum auream, Antiocheorum pulchram, Nicomediorum ornatissimam, omnium praeterea splendidissimam quotquot Iuppiter degit, Athenas. deficeret, non unum dicam diem, ad connumerandas ciuitates quae in orbe Romano continentur, sed omnes uix per anni spatium ob multitudinem connumerarentur. omnes namque ibi nationes habitant: Cappadoces, Scythae, Pontici, & alij complures. hi sunt enim totius habitatae terrae compēdium.

De saltationibus, & uestibus. Cap. XVI.

PEritum saltatorem Memphin inquit apud nos appellauerunt, primam corporis illius motionem antiquissimae Deae ciuitatis dicantes, & maximè regiae, de qua haec Bacchylides.

Tranquillam Memphin, & Nilon arundine textum.

Hic quae Pythagorica sit philosophia manifestius demonstrat, eam silentio declarando, quam hi qui artes sermonum se demōstrare apertè profitentur. huius saltationis tragicae appellatae, quae illius uiguit tempore, primus extitit introductor Bathyllus Alexandrinus, quem Seleucus legitimè saltasse asseuerat. hunc Bathyllum scribit Aristonicus & Pylades, cuius extat quoddam de saltationibus uolumen, Italicam inuenisse saltationē, ex comica, quae dicitur Chordax, ex tragica, quae Emmelia, & ex satyrica, quae Sicinnis nuncupatur. unde Sicinnistae satyrici dicuntur, cuius inuentor fuit Sicinnus uir quidam barbarus. sunt tamen qui Sicinnum Cretensem fuisse arbitrentur. erat ea Pyladae saltatio fastu plena, & affectu, laboriosaq; admodum, Bathylli uerò iucundior, quia saltationibus erat is idoneus; & cantilenis. Sophocles praeter id quod apta aetate pulcher fuit, didicerat & saltationem & Musicam ex Lampro, cum esset adhuc puer: hic post bellum nauale nudus in Salamine unctus saltauit circa Trophaeum cum Lyra. sunt qui uestitū dicant, atque Thamirim cum doceret ipse citharam pulsabat: postremò lusit pila cum Nausicaam reliquisset. Memphidis saltationis studiosus fuit etiam Socrates Philosophus, & saepius saltare est comprensus ut Xenophon testatur: qui suis etiam familiaribus dicere consueuerat, omnium membrorum exercitationem esse hanc saltationem. putabant enim saltare in motu & exercitatione esse, unde Anacreon.

Pulchricomae natae Ioue saltauere puellae
Tum leuiter. Ion.
Saltare non sperata mentes incitant.

Hermippus Theophrastum accedere ad deambulationem certo tempore consueuisse commemorat, splendidum & exercitatum: postea

tum:postea sedentem sermonem disponere, nulliq; uel motui, uel formæ pepercisse:quippe qui cum gulonem etiam aliquando imitaretur,lingua exerta lingeret labra. curabant etiam uestes decorè sumere,quod qui non fecissent ab alijs deridebantur. Plato in Theæteto,qui omnia diligenter & exactè dispensare poßunt,circumijcere nesciunt aptè, & liberaliter, non uerborum concinnitatem sumunt ut deorum, hominumq; felicium uitam laudent. & Sappho Andromedam sic irridet.

Quis rusticiorem mulceat mentem? bene
Iam nescientis pallium trahere supra
Calcaneum? Philæterus.
Vestimenta miser demittes? pallia circum
Pectora conijcias:nec supra genua teneto
Rusticè.

Hermippus Theocritum Chium in uestem Anaximenis minus doctè iactam irasci solitum fuisse commemorat, & Callistratus Aristophanius contumeliosè Aristarchum in commentario quodam insectatur, quia incompositè eßet indutus: cum non nihil hoc etiam ad disciplinarum inquisitionem faciat: quare Alexis.

Vnum hoc puto esse liberalibus parum
Decorum,abire uestibus sumptis minus
Aptè,licet quando decorè sumere.
Cuius negotii finis haud grauis,nihil
Cum demus,ipsi possumus lucro frui.
Accedit his utentibus decus bene.
Cumulus uoluptatis simul uidentibus,
Et corpori ornatus:quis hæc uult præmia,
Mentem sibi dicens adesse,spernere?

Aeschylus non conuenientiam solùm, & grauitatem stolæ, quam sacerdotes imitantes,facieriq; induuntur, reperit, sed multas saltatorias figuras insuper ipse cum inuenisset,saltationum magistros edocuit.Chameleon illum inquit primum choros formasse nullis usum magistris,& choris saltationum figuras fecisse,atque omnem prorsus tragœdiarum apparatum illi attribuunt:ipsos enim actus decenter distribuit. Aristophanes (penes enim comicos fides est de tragœdijs) Aeschylum hæc inducit dicentem.

Choris figuras ipse feci. Hinc rursus.
Nouit Phrygas uidens Priamo quando fatum
Venere mortuum soluturi Hectora.
Huiusmodi atque huiusmodi,huc & plurimùm
Formantes.

Telesis etiam,uel Telestes saltationum magister multas figuras inuenit,manibusq; summis eas ipsas dictas demonstrauit. ita fuisse ingeniosum Telestem Aeschyli saltatorem , scriptum reliquit Aristocles,ut inter saltandum septem ad Thebas actũ; p saltationem res ipsas apertè demonstrârit.dicunt præterea Thespesiam,Pratinam,Cratinum, Phrynichumq; antiquos poetas saltatores fuiße appellatos,non solùm quòd in Chori saltationem suos actus detulerunt,sed quia extra etiam sua poemata saltare uolentes,docebant. Aeschylus ebrius comœdias faciebat,ut testis est Chameleon,quare male audit à Sophocle quòd conuenientia quidem,non autem,conuenienter faciat. sunt gentiles hæ saltationes,Laconicæ,Trœzeniæ,Epizephyriæ, Creticæ,Ioniæ,& Mantineæ,quas ob manuum motum Aristoxenus præponit.ita res præclara & sapiens antiquitus saltatio habebatur,ut Pindarus Apollinem saltatorem appellârit.

Saltator rex splendoris,pharetrateq; Apollo.

Sic et Homerus,uel eius imitator quidã in hymnis ad Apollinẽ.

Phœbe manu citharam portans Cane dulce quid,idem
Et saltans altè.

Eumelus & Arctinus Corinthius,Iouẽ saltatorem ita inducit

Saltabat medius diuûm pater,atque uirorum.

Theophrastus Andronem Catanæum tibicinem motiones refert,& rhytmos,dum tibia caneret,corpore primum effecisse: unde Sicelizare pro saltare inuenitur apud antiquos, post eum Cleophantum Thebanum.Famosi saltatores fuerunt apud Cratinum & Calliam,Bolbus:apud Ctesiam Zeno Cretensis Artaxerxi regi gratißimus. Alexander in ea epistola quam misit ad Philoxenum, meminit de Theodoro & Chrysippo saltatoribus.

De Musæo,& Dionysio medico. Cap. XVII.

QVòd Timon Phliasius Sillorum scriptor, Musæum,Calathum appellat, eos irridens Philosophos qui ibi degebant, quia in quodam panagro uelut aues pretiosißimæ nutrirentur.

Aegyptus multos pascit populosa librorum
Agminibus cinctos,certantes limite nullo
Musarum in Calatho.donec soluantur ab ipsa
Verborum contentione.

Hi sunt mensæ Rhetores,qui ob nugacitatem Pythici illius responsi,ut ait Chameleon,mihi obliti esse uidentur.

Ante Canem medico Dionyso utare diebus
Viginti,post hanc uiginti utare diebus,
Dum te umbrosa domus retinet,uitasq; calorem.

Mnasitheus etiam Athenensis Atheniensibus inquit responsum esse, Dionysium medicum uenerari oportere, & Alcæus poeta Mitylenæus. Vino pulmonem irriga,

Flammata surgunt astra perfidæ Canis.
Sitiunt calore cuncta,tempus est graue.
Et alibi.
Bibamus; astrum surgit impium Canis.

Eupolis Calliam à Protagora coactum fuiße bibere narrat, ut ante Canis ortum pulmonẽ inundatum haberet.nobis uerò non pulmo solùm exaruit, uerumetiam magno in discrimine cor ipsum uersatur. Antiphanes.

Quid uita nostra sit refer quæso mihi.
Potare solùm dico:nam quot arbores
Vides propinquas eße ripis fluminum,
Rigentur ut noctes,diesq; fluctibus?
Nunc cuius hæ sint cerne magnitudinis.
Longinqua multam fert sitim,mox arida
Sitibunda cum ramis,humiq; decidit.

Ita Canem inquit obseruantibus bibendum est. dictum est enim irrigari pro bibere. Antiphanes.

Oportet irrigare edentes maximè.
Eubulus.
Sicon,ego irrigatus,& potus uiam
Huc uerto:per Iouem bibimus & hic simul,
Et ego Mendæum.

De uerbis concidere,disponi,accũbere. C. XVIII.

COncidere autem ad animum propriè pertinet, ut tristari,ac paruifacere.Thucidides in primo, uicti minimo

labore

labore animo cōcidunt. Cratinus in Remis utitur hac dictione: impetuosè age, & concidas. Xenophon in œconomicis, cur iu cundi sunt inter se remiges? nunquid quia in ordine sedent, in ordine uadunt, in ordine concidunt? Euripides ad Cyclopem.

Hic concidens effudit aërem grauem
Per iugulum. Alexis:
Eam iubeo post hæc apud me protinus
Concidere.

Disponi dicimus de statua, unde eos deriserunt, qui de accumbentibus hac dictione usi sunt. Diphilus, ego per quoddam spatium temporis dispositus eram, quem grauiter ferens socius inquit, dispositus uerè sis. Philippides, & cum cœnaret semper more suo apud ipsum dispositus erat: postea inducit, nunquid statuam ad conuiuium conuocasti? accumbere, uerò & declinare in Symposijs dicitur, ut Xenophon demonstrauit, & Plato. Alexis:

Ingens malum fit ante cœnam accumbere.
Somnus nec ullum mollis hic apprenderet.
Nec si loquantur possumus quid discere.
Mens est enim mensæ paratæ proxima.

Inuenitur tamen, quamuis rarò, disponi in hac sententia; nam Satyrus Sophoclis hæc loquitur. Herculi combusto disposito in medium dorsum salirem. Aristoteles in Tyrrhenorum legibus: Tyrrheni cœnant cum mulieribus dispositis sub eodem uestimento. Theopompus, bibimus postea dispositi mollißimè in triclinio, Telamonis lugentes simul cantus. Philonides, dispositus sum, ut uidetis, diu.

De verbo πάσασθαι comedere. Cap. XIX.

Comedere pro gustare ponitur. Phœnix ad Achillem.

Non edisse domi uoluisti cum socijs quid.

Et alibi: postquam intestina hi gustarunt, sola enim intestina gustant, quasi pauca ingens turba. & Priamus ad Achillem: nunc cibum gustaui. consentaneum rationi esse uidetur tum, cū infeliciter egißet, gustare solùm, quem ad satietatem accedere dolor non patiebatur. Hinc qui nō gustauit cibum omnino, est ieiunus. de repletis uerò nunquam cibum gustare dicimus, sed quæcunque satietatem significant.

Ast ubi cessauit uictus furiosa libido.

Quamuis ad repletionem etiam iuniores gustandi uerbo usi sint. Callimachus: fabula explerer suauius. Eratosthenes:

Ex cinere assata carne hi saturantur, in aruis
Quas cepere feras uenando.

Heroum Homeri venationes, cur aquæ salsæ prosint lauantibus. Cap. XX.

δαῖτα
δίαιτα

Seleucus splendidum inquit Homeri conuiuium, literarum immutatione esse diætam, & à diuidendo dicere nimis esse uiolentum. Ludunt pila apud Homerum non uiri solùm, sed etiam fœminæ; & discis, & iaculis quadam cum concinnitate exercentur.

Gaudebant iaculoq; leui, & certamine disci.

Nam iucunditate calamitas fit leuior. Venationibus utuntur etiam iuuenes ad bellica pericula deuitanda, & omnibus indagationibus, quibus robustiores, sanioresq; efficiantur. Vt,

Instar cum turris se ad bellica facta pararunt;
Oppositiq; manu iaculantur mißile telum.

Sciunt & uariorum malorum remedium esse lauacra, sudorem in mari lauantes, quod maximè neruis est salubre: cum hiscere faciat in introitu musculorum coniunctiones; postea si ungantur pinguedine, eas partes quæ non sunt irrigatæ, aspera fieri corpora affirmant. qui igitur ex specula ueniebant, multum sudorem lauerunt in mari, & crura, & coxas, & collum, atque sic se refrigerantes in pulchras euntes asaminthos lauabantur: ac pingui oleo peruncti postea cœnæ aßiderunt. Est et alia laborum solutio ex capitis inspersionibus.

Dulce quid infundens humeris, capitiq;, calentis.

Nam in ingressu cum aqua meatibus undique circunfunditur, sepiuntur sudoris excretiones, quemadmodum si colum in aquam iaceretur: nihil enim penetrat, nisi quis ipsum suspendens, poris refrigerationem, atque exitum, ad exteriora præbeat, ut Aristoteles in Physicis quæstionibus testatur, ubi quærit cur sudantes si in calidam, uel frigidam aquam ingrediantur, non amplius sudent, donec rursus ex his recesserint.

Quòd cæpæ, & olera, & fructus arborum apponebantur Heroibus. Cap. XXI.

Apponebantur Heroibus comedentibus olera etiam: quòd autem olerum locos cognouerunt, ex his uerbis manifestum est, secundum extremum ornatarum areolarum ordinem. utebantur & cæpis peßimi succi, ut illud indicat: cæpa in potu obsonium. inducuntur etiam fructus arborum curantes.

In ficu ficus dulcis, pyrus alta senescit
In pyro.

Inde arbores fructiferas bonas appellat.

Hic bona plurima nascitur arbos,
Punica planta, pyrusq;, & pomus.

At quæ arbores ad ligna nascuntur, has longas uocat, ac epithetis usus earum demonstrat.

Hic arbor longißima multa est.
Immensa hic abies, tiliæq;, & populus alta.

Antiquior erat quàm res Troiana harum rerum usus, et Tantalus cum moreretur, nondum ab huiusmodi desiderio liberatus est, Deus siquidem illum puniebat accedens, ueluti qui expertia rationis animalia germinibus adducunt: talium postea fructuum fruitionem illi interdicit, quandò ad spem propius accessit. Vlysses Laerti in memoriam reuocat, quæ cum esset puer, acceperat ab eo. Tria decemq; pyra tribuisti mihi, et quæ sequuntur.

Quòd pisces, aues, & carnes lixatas comedebant. Cap. XXII.

Patefacit Sarpedon ubi Panagri retis capturam cum uenatione comparat, antiquos pisces comedisse; & Bubulus comica suauitate sic ludens:

Pisces Homerus protulit quendam uirum
Edisse Achiuum, cæteris at omnibus
Assauit ille prouidè carnes bouis.
Lixare nullum fecit inter tot uiros.
Amica nulli cognita hic est fœmina.
Manus fuere amica per brumas decem
Exercitus. uidere bella tristia

Quicunque ceperunt morantes Pergama.
Nam sunt reuersi latiore podice
Illa urbe quam cepere, per Deos, domum.

Neque aërem quidem liberum Heroes auibus reliquerunt, retia, & laqueos turdis, ac columbis tendentes. Exercebantur ad aucupium, columbam ex malo nauis laqueo suspendentes, & ex longinquo eam sagittis percutientes, ut in epitaphio manifestatur. Olerum, piscium, & auium usum reliquit ob gulam, & omne in apparatibus indecorum, quod multò inferius iudicauit rebus Heroicis, diuinisq; operibus. quòd elixatis utebantur carnibus in his sequentibus demonstratur: Lebes feruet:

Cum nidore suis teneri, pinguisq;, uolante.

Atque bouis pes in Vlyssem iactus idem significat: neque enim quispiam assat bouis pedem. & id:

Apposuit lances oneratos carnibus illa
Diuersis.

Non solùm uarietatem carnium, ut bouinam, suillam, hœdorum, auiumq; commemorat, sed uarium eas habere apparatum significat, ac non etiam simplicem, sed copiosum; ita ut Siculæ, Sybariticæ, & Italicæ mensæ emerserint, unà cum Chiis. Nam Chios ferunt non minus his prædictis rei coquinariæ rationem habuisse. Dormiunt cum mulieribus apud Homerum, non iuuenes tantùm, sed etiam senes: ut Phœnix, & Nestor. Cum Menelao nulla commiscetur, ob raptam uxorem, militante.

De uino Veteri. Cap. XXIII.

Pindarus quidem uinum laudat antiquum, at flores iuniorum hymniorum. deinde Eubulus perabsurdum esse existimat uinum uetus semper apud mulieres laudari, uirum autem non antiquum; sed iuniorem. Idem ferè nulla differentia Alexis: Solo multũ apposito uino, pro semper. Sed (ut ingenuè loquamur,) non uoluptati solùm, uerum etiam sanitati magis confert uinum antiquum, quod cibum magis digerit, et cum sit tenue, facile distrahitur: præstat robur corpori, sanguinem rubicundum facit, facile distribuitur, & somnos præbet non perturbatos. Laudatur id ab Homero, quod idoneam accipit mistionem, ut Maronæum: accipit uerò uetus magis idoneam, quia calidius fit inueterascens. Sunt qui fugam Dionysii in pontum, uini antiquitus faciendi modum intelligant, suauius est enim uinum aqua infusa. Homerus cum uinum nigrum laudat, sæpe illud ignitum appellat, nam & potentissimum est, & plurimũ in membris bibentium commoratur. Autor est Theopompus uinum nigrum apud Chios primùm inuentum fuisse; & plantare, & uineas colere Chios primos ab Oenopione Dionysij didicisse, qui ut insula habitaretur causa extitit, cum alijs hominibus, id impertiretur. uinum album debile est, ac tenue: Cirrhum facilem digestionem operatur quoniam est siccum.

De uinis Italicis. Cap. XXIIII.

De uinis Italicis ita Galenus apud hunc sapientem loquitur: Falernum ab annis decem est potui aptum; & à quindecim, usque ad uiginti: quod autem spatium hoc pertransierit, graue est capiti, et neruos accendit: species ipsius duæ sunt, austerum, & dulce: quod tale fit cùm sub uindemiam Nottispirarint, qua ex causa nigrius etiam fit. quod sic uindemiatur, austerum fit, & colore flauo. Albani quoque duæ sunt species, hoc dulce, illud acerbum: ambo à decimo quinto anno uigent. Surrentinum uigesimoquinto anno incipit esse potui aptum, quia est pingue, & ualde debile, ac uix digeritur: atque inueterascens solùm ferè est idoneum, illo continuè utentibus. cum Rheginũ Surrentino sit pinguius, ab anno quintodecimo bonum est. utile est etiam Priuernum, Rhegino magis tenue, & nimis caput infestat. huic simile est Phormianum, celeriter uiget, & magis illo est tenue. tardius ad uigorem accedit Tripholinum, est enim Surrentino terrestrius. Setinum primis est simile, leuius Falerno, & neq; percutit. tenue est & Tiburtinum, facile uaporat, uiget ab annis decem, & melius est uetus. Labicanum pingue, suaueq; est gustui, & inter Albanum atq; Falernum putatur, cuius usus est ab annis decem. Gauranum rarum inuenitur, at optimum est, & robustum, & densum, Tiburtino, Prænestinoq; pinguius. Marsicum ualde est austerum & confert stomacho, nascitur in Campania circa Cumas. Albanum dictum potui aptum est ab annis quinque, & leue. Asconitanum bonũ & pingue. Picentinum simile est Albano, quia crudum, sed robustum, & confert stomacho. at Veterum uinum suaue est, & confert stomacho, cuius id est proprium, quòd non uidetur purum, sed cum alio mistum esse. Calenum leue est, & magis confert stomacho quàm Falernum. Generosum præterea Cæcubũ percutitq;, & est robustum: inueterascit post annos multos. Fundanum robustum est, et multum nutrit, caputq;, & stomachum pertentat, quare non multum bibitur in Symposijs. his autem omnibus leuius est Sciathium ab annis septem, ad decimumquintum annum potui aptum. Signinum bonum est ad annos sex, uetus multò etiam melius. Nomentanum citò ad uigorem accedit, & ab annis quinque potui aptum: est enim neque ualde dulce, neque tenue. Spoletinum dulce haustum, colore aureo. Acuanum multis rationibus simile est Surrentino. Faluinum ualde austerum, semperq; fit melius seipso. Generosum est & Caucinum Falerno persimile. Venafranum confert stomacho & est leue. Trebellicum Neapoli frequens est, confert stomacho, & bonum facit os, & uiribus est temperatis. Erbulum primùm est nigrum, post paucos annos fit album, est ualde tenue, & delitijs aptum. Massiliense, bonum, densum, corpulentumq;, sed exiguum reperitur. Tarentinum, et reliqua sub hoc climate nascentia uina, mollia sunt, ac neque percutiunt, neque intendunt, sed sunt dulcia, & conferunt stomacho. Mamertinũ nascitur etiam extra Italiam, quod in Sicilia Iotalinum dicitur, suaue est, & robustum. Dæmon quidam apud Indos uenerabatur, cui nomen erat Soroadius, ut testis est Chares Mitylenæus, atque is factor uini, Græca uoce, interpretatur.

Quid prouincia quælibet generosum, egregiumq; mittat. Cap. XXV.

Elegans Antiphanes uniuscuiusq; ciuitatis propria quædam sic connumerauit: ex Elide coquum, ex Argo lebetem, & Phliasium uinum, ex Corintho strata, pisces Sicyonios, Aegii tibicinas, caseum Siculum, unguentum Atheniense, anguillas Bœotiæ. At Hermippus:

Pandite nunc Musæ cœlestia regna tenentes,
Ex quo sulcauit Dionysus tergora ponti
Quot bona per fluctus tulerit mortalibus idem.
Cyrene thyrsi primùm, pellesq; bouinæ,
Hellespontiacis huc uenit scomber ab oris,
Et ius. Italicis uiscus, carnesq; bouinæ.

Sitalci scabiem tulit in Lacedæmona primùm.
Perdici ratibus multis mendacia uexit.
Caseus, atque sues, tua munera Dorica tellus.
Disperdat Corcyræos Neptunus in undis
Cum ratibus, dubios animos in rebus habentes.
Hæc hinc aduenjunt. Aegypto pensile uelum,
Atque liber uenit. Syrij sunt thure superbi.
Creßia regna ferunt superis altas cyparißos.
Plurimus est elephas Libycis dimissus ab oris.
Vuaq; passa Rhodo, dantes & somnia grata
Ficus. Euboicis pyrus, atque feracia poma.
Mancipium Phrygij miserunt, Arcades ipsi
Suppetias. seruus Pagasis, & uerbero uenit.
Paphlagonum Iouis & glandes, & amygdalus aruis
Venerunt primùm, lautæ bellaria mensæ.
Phœnicum palmæ fructus, & grata siligo.
Puluinar, pictusq; tapes Carthagine uenit.

Pindarus in ea ode Pythica, quæ scribitur ad Hieronem, ex Taygeto inquit canem Lacæna, prudentißimum in feras animal, educari. Syriæ capræ excellentes mulgentur. arma optima sunt ab Argo lata. Thebarum currus ex terra fructifera. Siciliæ ingeniosum est uehiculum. Et Critias sic:

Est opus egregium Siculis dimissus ab oris
Cottabus, hunc guttis iußimus esse scopum.
Et Siculi currus, & sumptus splendidus hinc est.
* * *
Thessalicusq; thronus membris mollißima sedes.
At dulci somno mollia strata tulit
Miletus, Chiusq; ferax, urbsq; Oenopionis.
Aurea Tyrrhenos concelebrat phiala,
Et quod condendis domibus uenit utile ferrum.
Phœnicum inuentum litera uerbiloqua.
Thebani primi iunxerunt fortia currus
Membra, acatos Cares œconomi pelagi.
Atque rotam terra, & calida fornace creatam,
Oeconomum clarum fictile uas, reperit
Qui populus Marathone in agro statuere Trophæum.

Et meritò profectò fictile Atticum laudatur inquit Eubulus, si ctilia Cnidia, Siculæ patellæ, Megarensia dolia. Antiphanes: Cypri Synapium, succumq; scammoniæ, nasturtium Mileti, cæpam Samothraciæ, Thyrsos Carthaginis, Silphium, Thymumq; Hymetti, Origanum Tenedi.

De uinis aliarum regionum. Cap. XXVI.

Persarum rex uinum Calybonium solum bibere consueuerat, quod Poßidonius in Damasco Syriæ etiam nasci affirmat, quia uineas ibi Persæ plantarunt. in Issa uerò insula, quæ est prope Adriam, uinum esse scribit Agatharsides, quod cum omnibus comparatum, est melius. De Chio, et Thasio uino meminit Epilycus: Chium & Thasium uinum defæcatum. Lesbium, quod fecerit ipse Maro, mihi uideor. Scribit Clearchus:

Iucundius nec Lesbio fit poculo
Vinum alterum. & Alexis:
Vinis Thasiis & Lesbiis rigat die
Partem reliquam, sic hanc agit feliciter.
Idem:
Immunitatem dulcis hic Bromius facit
Lesbi mero, quò perferunt huc plurimum.
At ciuitati quisquis alteri ferat
Comprensus omne protinus pecudium
Amisit, & si uix cyathum paruum ferat.
Ephippus:
Amo profectò Pramnium Lesbi merum.
Bibiturq; ualde gutta multum Lesbia.
Obsonium est pellax, & id perutile
Vinum Thasium, ac unguenta, sertaq; inclyta.
In crapula Venus ualet, sed in male
Agentibus uiris locum non hæc habet.

Eubulus: Thasium, uel Chium, uel Lesbium capiens senex nectareum. Meminit hic etiam de uino Psythio.

Vinum Psythium me dulce fecit hic merum
Gustare cum ferrem sitim, atque pectus id
Mihi momordit intus acrimonia.

Anaxandrides: Congium Psythij miscens. Aristophanis secundas Cerealia celebrantes, Demetrius Trœzenius secundas quæ Cerealia celebrarunt, inscribit: in quo libro meminit comicus de uino Peparethio:

Bibisse uina non sinam te Pramnia.
Chium, Thasium, dictumve Peparethium.
Tibi nec ullum suscitet quod mentulam.

Eubulus: Hic est Leucadium uinum, et Milesium, potui aptum. Archestratus dipnologus:

Seruatoris ubi Iouis hinc uos munera primi
Ceperitis, canumq; senem ceruice ferentem
Vinum, flore albo ornatum, setaq; nigranti,
Par bibere in Lesbo natum, quam marmora cingunt.
Necnon & sacræ Syriæ uos Byblina laudo.
Sed neque cum Syrijs conferri Lesbia debent.
Non assuetus enim si gustes Byblina, gratus
Venit odor, Lesbi uincuntur odore racemi.
Hausta minus redolent hinc. Hæc conferre uidebis
Ambrosiæ dulci, quàm uino dignius esse.
Si qui derident dicentes edita campis
Phœnicum meliora uirûm, quàm cætera uina,
Nil ego curabo. Est etiam Thasium egregium, si
Alterius uini uarias mittatur in oras.
Vrbibus ex alijs cognoui germina uitis
Quæ laudare, quibus & dicere nomina possem,
Sed nil simpliciter faciunt ad Lesbia uina.
Nam laudare sibi conantur quisque propinqua.

De uino Phœnicum meminit etiam Ephippus: nuces, mala punica, minuta edulia, atque urnas uini Phœnicij. & rursus: lagæna quædam uini Phœnicii aperta est. Meminit & Xenophon in ascensu. Cratinus de uino Mendæo:

Videre Mendæum queas salubriter
Vinum pubescens. Postea sequitur:
Puto quòd album suaue conferet tria.

Hermippus, Dionysium inducit multorum locorum uini nomina connumerantem:

Mendæum mingunt cœlestia regna tenentes
Mollibus in stratis. sunt suauia Thessala uina.
Et Thasium, quod pomorum diffundit odorem.
Hoc ego crediderim cunctis iucundius esse;
Felicis Chij post iucundißima uina.
Est uinum, proprio, Saprium, quod nomine dicunt,
A quo reclusis uasis, & tegmine capto
Surgit odor uiolam redolens, suauesq; Hyacinthos.

Tota uolat diuinus odor per tecta reclusus.
Nectar & ambrosia est simul illud nobile nectar.
Tale meis opto conuiuis adsit amicis.
Hostibus at nostris ignobile sit Peparethum.

Mendoi racemos uineæ irrigant ad plantas elaterio, ut Phanias Ereßius attestatur, quare uinum fit molle.

De quorundam regum Persarum munificentia. Cap. XXVII.

THemistocles, Lampsacum, in uinum, Magnesiam, in panem, Myuntem, in obsonia, Percopem, in strata, ac uestes unà cum Palæscepse, à Rege dono accepit. Ac iußit eum rex stolam Barbaricam ferre: uelut Demarati, cùm dedisset ea quæ prius illi aderant, stolam generi iniunxit, ex quo non utitur amplius Græco uestimento. Magnus etiam Cyrus Pytharco suo familiari septem urbes largitus est, ut scribit Agathocles Babylonius: Pedasum, Olympium, Camantium, Sceptra, Artypsum, Tortyram, quem aiunt dementia quadam elatum, ad inferendas iniurias se conuertisse: patriæ enim tyrannus esse cœpit coacto exercitu: quare Cyziceni in ipsum irruentes, præcipites ad periculum se contulerunt. Magno in honore habetur Priapus in Lampsaco, qui, ex epitheto, idem est & Dionysius, sic dictus, ut triumphus, & dithyrambus. Mitylenæi uinum apud se dulce, Prodromum appellant, alij potius Protropum, quàm Prodromum. Admirabile & uinum Icarium, ut Amphis asserit, in Thuriis oleum, in Gela legumina: uinum Icarium, Caricæ Cimoliæ. Nascitur in Icaro insula Pramnium, ut testatur Eparchides, atque est hoc genus quoddam uini, neque dulcis, neque spißi, sed austeri, & asperi, atque egregium supra reliqua uina robur habentis, cuiusmodi non delectari Athenienses, scribit Aristophanes. Atheniensis populus nec poetis delectatur asperis, & strictis, nec Pramnis asperis uinis; contrahit enim cilia, & uentrem: sed Anthosmia, & pepone nectareo.

Vnde Pramnium dicatur, & Insularum nonnullarum nominum ratio, & uinorum. Cap. XXVIII.

SEmus in Icaro insula esse petram Pramnium uocatam dicit, apud quam magnus est mons, à quo uinum Pramnium, quod Pharmacitem aliqui nominant, exportatur. Icarus primùm Ichthyoeßa dicebatur ob piscium multitudinem, quæ ibi nascebatur, ut Echinades à uiperis, & Sepiades à sepiarum in ijs copia, sic & Lagusæ à suis leporibus. Aliæ Phycusæ, & Lapadusæ, ab horum similibus. Vinea quæ uinum Icarium producit, nuncupatur, ut uoluit Eparchides, Sacra ab aduenis, ab Oenoensibus Dionysias: est autem Oenoa ciuitas in ipsa insula. Et Didymus uinum Pramnium à Pramnia uinea ita dicta, nominari contendit. Alij nigrum propriè, alij quoduis in uniuersum ad permanendum idoneum quasi paramenium uolunt appellari: alij à mitigando robore, quoniam bibentes lenes faciat. Laudat Amphis uinum ex Acantho ciuitate:

παραμένιον.

Dic cuias es, sum Acantius. ô per Deos
Vini rigidus tu ciuis es fortißimi?
Est patriæ nomen tibi cum moribus.
Mores tibi non sunt aliorum ciuium.

De uino Corinthio, meminit Alexis, uelut aspero. Vinum peregrinum aderat, nam Corinthium torquet. & de Euboico: Euboicum multum bibens uinum. Archilochus, uinum Naxium cum nectare comparat, qui & alicubi scripsit;

Dant bella mi placentulam, atque Ismaricum
Dant bella uinum: potoq; in bello iacens.

Stratis uerò Sciathium uinum laudat:

Vinum uiatori susurrat ebibe:
Sciathium nigrum pari par additum.

Achæus uerò Byblinum:

Est ille captus poculo mox Byblini.

Sic enim à loco ita nominato nomen sortitum est. Philinus; Lesbium, Chium, Passaprum, Thasium, Byblinum, Mendæumq; præbebo ne crapulemini. Voluit Epicharmus id à montibus quibusdam Byblinis nomine dictum fuiße. Armenidas Byblinam Thraciæ regionem eße dicit, quam postea Oesymam nominarunt. Admirabatur Thracia admodum, & propinquæ omnino regiones utpote uini feracißimæ.

Ex Lemno naues portantes dulcia uina
Hic aderant.

Hippias Rheginus uitem Ileam uocatam fuiße Byblinam asseruit, quam Polis Argiuus qui Syracusis regnauit, primus ad Syracusas ex Italia detulit, & id fortaße uinum quod dicitur Pollium apud Siculos ipsum est Byblinum. Chresmus:

Ipse bibas uini fæcem: haud Anthedonis arua,
Hyperiam ue colens, ubi defæcata bibuntur.

Appellarunt Trœzenij ut autor est Aristoteles in eorum politia uites Hyperias & Anthedonias ab Anto & Hypero, sicut Altephias ab Altephio quodam ex Alphæo oriundo. Alcman incoctum uinum, & florem redolens nominat, quod ex quinque collibus, qui locus septem stadijs distat à Sparta. Et quod ex castello quodam Denthiadum, ex Oenunte, ex Onoglis, ex Stathmis, quæ loca omnia uicina sunt Pitanæ. Vocat igitur uinum Oenuntium, Denthium, Parystium, Onoglium, Stathmum, & ex Carysto insula Arcadiæ proxima. Incoctum autem dicit non coctum, quia uino cocto utebantur. Licet ex Polybio cognoscere uinum nasci egregium apud Capuam, quod Anadriten appellant, cum quo nullum admiscetur. Alciphron Mæandrius uillam quandam Montanam esse scribit apud Ephesum, olim Latoidem dictam, nunc Latoriam ab Amazone Latoria, ubi Pramnium uinum nascitur. Timachidas Rhodius uinum quoddam in Rhodo subturbidum nominat dulci persimile, & uinum coctum glytrim nuncupauit. Polyzelus Antitum uinum nominat in Rhodo. Plato Comicus Capriam, quod optimum nascitur in Beneuento ciuitate Italiæ. Amphium uinum malum à Soscrate dicitur.

De propria quorundam uinorum natura, & Anthosmia. Cap. XXIX.

VTebantur præterea antiqui poculis quibusdam cũ aromatibus multis, quod trimma dicebant. Theophrastus in Historijs plantarum in Heræa Arcadiæ uinum nasci scribit, quod potum uiros insanire faciat, mulieres uerò parturire. Circa Ceryniam esse genus quoddam uini quod fœminas

prægnantes abortiuum parere faciat: nam etsi racemum tantum gustarint abortiuum pariunt. Vinum Trœzenium steriles facit bibentes. In Thaso uinum quoddam soporiferum bibunt, & aliud quod bibentes facit uigilare. De uino quod ad Anthosmiam præparatur hæc à Phania Eresio dicta reperiuntur: circiter quinquaginta musti mensuris, una salsæ aquæ infunditur, & fit uinum Anthosmias. Et rursus: Ex uitibus nouellis uinum fit Anthosmias potentius, quàm ex antiquis. Et postea: Acerbas pedibus conculcantes deposuerunt, & uinum Anthosmias factum est. Theophrastus uinū quod in Prytanio datur miræ esse uoluptatis in Thaso affirmat. Est enim conditum, quia in uas ipsum farinæ florem melle subactum iniiciunt, ut a se odorem, à farina uinum dulcedinem capiat. Et paulò post: si quis asperum & boni odoris uelut Heracleum & Erythræum miscuerit, hoc quidem mollitiem, illo uerò stomachi bonitatem conferente. De uino myrrhino seu myrtino meminit Posidippus: Sitibunde pistor Myrrhinum pretiosum. Hermes potionis genus est apud Strattidem. Chæreas uini quoddam genus esse scribit in Babylonia quod nectar dicitur. Hoc enim carmen uerum est quòd,

Vinis non solùm aquæ portio,
Albis adesse debet, at quid insuper.
Nec tu reiiciat Bacchum, nec spernito acinum,
Chius inquit poeta.

De uini natura, & uiribus, per totum. Cap. XXX.

EX uinis aliud album, aliud nigrum, aliud flauum. Album natura est tenuissimum, urinam promouet, calidum, & cum digeritur caput inflammat: superiora enim petit uinum. Nigrum quod non sit dulce, maximi est nutrimenti, & stipat. At dulce & albis & flauis minoris est nutrimenti: extenuat enim in transitu, atque humores magis densans, caput minus aggrauat. Nam dulcis uini natura circa præcordia commoratur, atque medullam nutrit, ut Diocles & Praxagoras uoluerunt. Mnasitheus Atheniensis uinum nigrum maximi esse nutrimenti scripsit, uelut album maximè urinam ciere, & esse tenuissimum. Flauum est siccum, & maximè cibos digerit. Quæ uina diligentius per mare uecta fuerint, crapulas arcent, uentrem soluunt, stomachum mordent, inflationesq; operantur, & cibum conficiunt. Cuiusmodi est Myndium & Halicarnasseum: nam Menippus Cynicus uinum Myndium salis potatorem appellat. Satis & Coum per mare transit. Rhodium minus mare contingit, quare multum illius fit inutile. Nesioticum uinum & potationibus est idoneum, & usui quotidiano non insuaue. Cnidium sanguinem generat, nutrit, uentremq; ad solutionem præparat, sed multum potum soluit stomachum. Lesbium minus quidem stypticum est, at magis urinam concitat. Suauissimum est Chium, Chio etiam id quod Arusium dicitur, cuius tres sunt differentiæ: hoc enim est austerum, illud dulce, at quod inter hæc est medium, autocratum. Austerum bonum os perficit, nutrit, urinam magis ciet, dulce nutrit, satietatem inducit, uentrem mollificat: Quod medium est autocratum Chium, digerere facit, nutrit, bonum facit sanguinem, lenissimum est, & satietatem inducit ob uim suam. Ex uinis suauissimum id est quod in Italia nascitur Albanum & Falernum: quod ex his inueterarit & permanserit, quasi medicatum caput perturbat celeriter. Adrianum appellatum, somnum bonum gignit, facile digeritur, & non iniucundum est omnino. Faciendum est hoc ante quoddam tempus, & in aperto loco ponendum ita ut multum exhalet roboris. Gratissimum uinum ad antiquitatem perducitur Corcyræum, Zacynthium, & Leucadium, sed caput offendunt quoniam gypsum assumpserunt. Quod ex Cicilia Abates uehitur, uentrem tantum mollificat. Coo, Myndio, Halicarnasseo, atque omni satis uecto per mare aqua conuenit aspera, uelut fontium, & aqua pluuia si sit defæcata, multumq; quieuerit. Vtilia sunt huiusmodi uina Athenis, & in Sicyone, in his enim locis hæ aquæ reperiuntur. Vinis marinis multum stipantibus ut Chio & Lesbio longinquissimæ aquæ conueniunt.

Multum silens nam lingua temporis bene
Qui rem subire perferet talem? graue
Magis necessitate nil est huic datum.
Palam facit quæquodq; mox absconditum,

Vt Sophoclis utar testimonio. Quòd Mareoticum uinum Alexandreoticum dictum fuit à Marea fonte Alexandriæ, & ciuitate propinqua eiusdem nominis: quæ prius erat maxima, nunc est Pagus. Acceperat hæc appellationem à Marone Bacchi socio, uno ex iis qui cum illo militabant. Frequentes hic sunt uineæ, quarum uuæ dulces omnino comeduntur: & quod ex illis fit uinum, optimum est, album, suaue, bonum somnum facit, facile digeritur, tenue, caput non inuadit, urinam concitat. Quo etiam melius est Tænioticum dictum. Est enim Tænia spatium oblongum in iis locis, ubi uinum nascens paulum uirescit quod nescio quid pingue præ se fert, sed illud in mistione celeriter soluitur, tanquam mel Atticum mistum. Hoc Tænioticum præter id quod est suaue, habet quiddam aromaticum paulum constringens. Quæ est circa Nilum uinea, multa quidem est, & quantum fluuius obtinet, cuius uina proprium habent colorem, & feracitatem. Hæc superat illud quod apud Antyllam ciuitatem nascitur, non multum distantem ab Alexandria, cuius tributa & illius ætatis reges, & Aegyptii, & Persæ uxoribus in zonas dono dederunt. Quod in Thebaide, & maximè circa Coptum ciuitatem nascitur, ita est tenue, & digeritur, ut febricitanti etiam datum non noceat. Te ipsam laudas uelut Astydamas mulier, erat autem tragicus poeta Astydamas. Theopompus Chius uitem apud Alpheum in Olympia repertam esse scribit. Quidam locus est ab Elia distans octo stadiis, in quo incolæ in Bacchanalibus tres lebetes uacuos præsentibus externis recludunt, ac iterum aperientes uino plenos inueniunt. Voluit Hellanicus in Plinthina Aegypti ciuitate uitem primùm inuentam fuisse, quare Dion Academicus uini seu potus amatores appellat Aegyptios, idcirco apud illos sitis auxilium esse inuentum asserit, quòd ob penuriam pauperes uino indigerent: nam ex hordeo factum bibebant. Sic autem oblectati sunt hoc bibentes, ut carerent, saltarent, & omnia facerent, quæ temulenti consueuerunt. Scribit Aristoteles ebrios in faciem ferri, at hordeaceum obdormire facit. Quòd potatores sint Aegyptii id est argumento, quòd apud eos solos quasi legitimum est in prandiis ante omnia edulia lixatas brassicas comedere: & ad hæc usque tempora præparantur. Multi brassicæ semina prius comedunt, quia illa ebrios fieri non patiuntur: atque in qua uinea nascuntur brassicæ, debilius est uinum. Hac de causa Sibaritæ priusquam bibant, caules comedunt ut inquit Timæus. Alexis:

Heri

Heri bibisti,crapularis post modo
Nunc,esto ieiunus,dabitur tibi quies.
Raphanum tibi det postea quispiam coctum.

Eubulus:

Raphanum mulier tu perferens ad me,mihi
Totam uideris expulisse crapulam.

Quòd autem Raphanum antiqui brasicam appellarint,significauit Apollodorus Carystius:

Noui raphanum quòd hic uocamus nos uiri,
Vos brasicam externi uocatis,an putas
Quid fœminis differre?

Alexandrides: *Si loti fueritis nunc,multumq; raphanum comederitis,quiescetis,grauedinem dissipabitis, & præsentem in fronte nebulam.* *Nicochares:*

In crastinum diem coquam raphani loco
Glandem grauem propellat hinc ut crapulam.

Amphis:

Non est ut apparet ullum remedium
Expellat ebrietatis quod protinus dolorem,nugæ

Raphanum id facere. De brasicæ ui scribit Theophrastus,etiam uiuentem uineam brasicæ odorem fugere.

ATHENAEI
DIPNOSOPHISTARVM
LIBER SECVNDVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De uini inuentione,deq; eius usu & natura. Ca. I.

Aior quàm æquum uidebatur diei pars in somno est absumpta,non tamen uarijs sermonès,quos tu mihi commemoraras,somno me esse audientem patiebantur. Quòd uinum ab Oeneo sit denominatum,testatur Nicander Colophonius:

Oeneus inde cauo cratere coercuit alma
Vina premens.

Melanippus Milesius: *Denominatum ab Oeneo here uinum.Hecatæus & ipse Milesius uitem in Aetolia inuentam fuisse affirmat,ita scribens.Oresteus Deucalionis filius in Aetoliam uenit ad regem,atque in utero ferens,truncum illi peperit,quem postea ille iussit plantari,ex quo uitis uuarum fertilis nata est:deinde filium eius plantam appellauit, unde Oeneus à uineis dictus est.Antiqui enim uineas Oenas uocabant, ut idem testatur.Ex Oeneo natus, est Aetolus.Plato uini etymologiam in Cratylo reddens uinum Oeonum dicit nominari, quia mentem nostram cogitationibus impleat.Vel certè quòd celeriter iuuet nomen obtinuit. Et Homerus ad etymologiam alludens.*

Si biberis,magnum referes mihi crede,iuuamen.

Qui etiam cibos à iuuando oniata nominauit, quia nos iuuent.

Iucundum Menelae pij fecere iuuamen
Vina Dei,curasq; uirûm disperdere prauas.

Diphilus Comicus:

O Bacche cunctis prouidis gratißime.
Quàm dulcis es Dionyse prudentißime.
Nam maximè facis uiros & sordidos
Hinc esse prudentes,& idem mox facis
Contractus ut cilia alter asper rideat.
Audacis esse pectoris facis uirum
Timidum prius:

Philoxenus Cytherius, bene fluens uinum, omniaq; dicens. Scribit Chæremon Tragicus uinum sapientes,dociles,prudentesq; efficere eos qui ipso utuntur. At Ion Chius indomitum puerum,tauri more furentem iuuenem, non iuuenem, suauißimum ualde sonantium Amorum ministrum, & celerem hominum gubernatorem,uinum appellat:

Mnasitheus uerò dicit:deos

Viris bonum dedisse rectè utentibus
Prægrande, contra non honestè,ingens malum.
Alimenta siquidem uiris utentibus,
Et robur ingens præbet illud corpori.
Idem medicinæ erit dehinc aptißimum
Potabili miscebitur cum Pharmaco.
Iuuamen est & ulceratis utile.
Idem diurnis conferens conuentibus.
Mistum bibentibus simul mediocriter
Fert lætitiam,nimiumq; fert iniuriam.
Insaniam dat æqua uis æquæ addita.
Merum bibatur id,resoluit corpora.

Quare Medicus ubique Dionysus appellatur. Et oraculum quibusdam præcepit ut Bacchum salubrem nominarent. Eubulus Bacchum inducit dicentem:

Prudentibus uiris ego tres misceo
Crateras,unum sanitatis gratia:
Primum bibunt hunc:grati amoris alterum,
Dulcis uoluptatisq;.At inde tertium
Somni:bibunt hos turba nam prudentium,
Redeuntium domum.Nec est inde amplius
Quartus uirorum potus,ast iniuriæ.
At quintus est clamoris.Est lasciuiæ
Sextus sacratus.Sugillationibus
Est septimus.Vocantis est octauus hinc.
Est nonus iræ.Qui sequetur improbus
Insaniens expellit inde cæteros.
In parua uasa si meri multum iacis,
Subuertit intus omne quàm facillimè.

Epicharmus: Ex sacrificio conuiuium, ex conuiuio potio facta est, ex qua lasciuia, ex ea furiæ, ex his leges, per quas compedes,siderationes & ærumnæ. Panyasis poeta primam Gratiis potionem attribuit Horis & Bacchò: secundam Veneri & rursus Dionysio, tertiam iniuriæ & nocumento. At iuxta Euripidem:

Sunt premium lasciuienti uerbera.

Vnde Dionysij & iniuriæ eundem esse ortum, nonnulli arbitrati sunt. Alexis:

Natura uini sit uiro simillima
Quodammodo, nam sicuti uinum nouum
Necesse deferuere, sic necesse sit
Nouum uirum: Primùm graues iniurias
Deponere, ætatis uigorem floridum.
Mox asperum fieri, negotiis tot &
Quot dico liberum haurientem protinus
Dementiam supernatantem, idoneum
Tunc esse potu; Rursus & firmare se,
Et præterire suauiter reliquos dies.

Nam ex poetæ Cyrenæi sententia:

Vina uiros ingressa tenent par robur, & ignis,
Vix tantum Libyci fluctuat unda maris
Quum Borea, tristi ue Noto subuertitur æquor,
Pectore nudantur condita quæq; mero.

Quamuis alibi aduersatur Alexis:

Nihil uidetur conuenire cum mero
Mortalium natura: uina quærimus
Antiqua, suauis est minimè senex homo.
Hic mordet, illud lætiores nos facit.

At Panyasis;

Est cibus igni par uinum mortalibus ipsum.
Cuius uis medicina mali, medicina dolorum.
Maxima lætitiæ pars, & splendoris in ipsis
Saltantum Choreis, & dulci munere amoris.
Quare epulas inter letè potare iubemus.
Nec ueluti puerum dapibus saturare paratis.
Lætitiæ oblitum præsentis, quæ tibi multa est.

Et rursus;

A superis homini uinum gratissima dona.
Conueniunt illi cantus, choreæ simul omnes.
Illi conueniunt & dulcis munera amoris.
Omnes mortali pepulit de corde dolores
Parcius hoc haustum, triste immoderatius uso.

Domum quandam in Agrigento huiusmodi de causa fuisse Triremem appellatam Timæus Tauromitanus scriptum reliquit: Iuuenes quidam ob ebrietatem amentes, uino calefacti eo usque dementiæ processerunt, ut se in triremi nauigare, & mare magnopere esse perturbatum, arbitrarentur. Deinde ita dementes facti sunt, ut omnem domus supellectilem unà cum lectis proiecerint: nam uisus erat nauis gubernator nauem exonerari oportere ob tempestatem dixisse. Sed cum multi congregarent, diriperentq; ea quæ proiecta fuerant, ueque tamen iuuenum dementia idcirco uel die sequenti deferbuisset, accesserũt militum duces in domum, ubi laborantes nausea etiam tum iuuenes iacebant: quibus interrogantibus responderunt iuuenes, se ob tempestatem defatigatos superuacaneis oneribus nauem exonerare oportuisse. His admirantibus dudum iuuenum stuporem, unus eorum iuuenum qui maior ætate reliquis esse uidebatur, Ego inquit uiri Tritones ob timorem me in hos thalamos proieci, ut quàm maximè liceret inferius iacerem. Veniam igitur duces mentis eorum alienationi concedentes, iubentesq; non plus uini bibere quàm conueniat, eos dimiserunt. Iuuenes gratiam se habere fassi sunt, nam si portum tantam euadentes tempestatem attigerimus, dixit quidam, uos manifestè seruatores nostros inter cæteros Deos marinos in patria nostra constituemus, tanquam nobis salubriter apparentes. Hinc domus illa Triremis dicta est. Ad hæc Philochorus multùm bibẽtes inquit non solùm seipsos qualescunque sint patefacere, sed unumquenq; aliorum, libertatem loquendi ex uino adeptos, detegere. Vnde uinum & ueritas idem dicitur. Vt dictum illud: Ostendit mentes hominis. Atque in Dionysii templo uictoriæ signum est tripos, nam ex tripode loqui dicimus uera loquentes. Est autem cognitione dignum Dionysii tripodem esse cratera; erãt enim antiquitus duo tripodum genera, sed ut ambo lebetes appellarentur usus obtinuit. Alter eorum igni imponebatur: qui balneator dictus est. Aeschylus:

Cepit tripos statim domesticus lebes
Assuetus ignem stare qui fuit super.

Alter tripos crater dictus fuit. Homerus:

Intactos tripodas septem.

In hoc uinum miscebant, atque hic ueritati aptissimus est tripos. Quare sicut Apollini ob diuinationem, ita Baccho ob ebrietatem, conuenit. Tripos aheneus inquit Samus Delius, non Pythicus, sed quem nunc lebetem appellant. Isti erant igni non tacti, in quibus uinum miscebatur, illi balneatores & igni apti, in quibus aquam calefaciebant. Ex illis aliqui erant auriti tres pedes habentes pro sustentaculo, & hi tripodes nominabantur. Vnde Ephippus:

Loqui meri te multa cogit copia.
Referre uera nunquid aiunt ebrios?

Antiphanes: Cœlare Phidia

Duobus exceptis ualebis omnia.
Vinum bibens, amore captus improbo.
Vtrunque si negetur ex sermonibus,
Oculis & ex ipsis patebit protinus.
Cœlentur hæc, semper tamen magis patent.

Philochorus Amphictyonem scribit Atheniensium regem primum omnium uinum miscuisse, quippe qui mistionem a Dionysio didicisset: quare rectè se habuisse homines ita bibentes, ait, qui prius mero flectebantur, atque idcirco Dionysio Recto in Horarum sacello aram fuisse erectam: illæ enim fructus uitium nutriunt. Apud aram ipsam Nymphis etiam aram extruxit, monumentum mistionis faciens uino utentibus, quia Bacchi nutrices Musæ fuisse dicuntur. Legem præterea sanciuit tantum uini non misti post cibos sumere, quantum satis esset ad gustandum, ob indicium uirtutis boni Dei: At reliqui misti quantum quisque uellet. Iouis præterea seruatoris nomen inuocare constituit memoriæ gratia bibentium, quòd sic bibentes salutem sine dubio consequentur. Plato libro de legibus secundo uini usum scribit sanitatis gratia nobis fuisse concessum. Ex ebrietatis habitu cum Pardali & Tauro Bacchum comparare solent, quia ad uim conuerti temulentos faciat. Alcæus; aliquando mellei, aliquando acutioris tribulo secreti perpetrator. Sunt qui iracundi fiant ex uino, qualis est Taurus: unde Euripides; Tauri iniurij, & ex cornibus iracundi. Ob robur nonnulli fiunt feri, unde pardalis forma: quare optimè quidem Ariston Chius suauissimum esse potum dicit cum dulcedine & tranquillitate communicantem. Hinc nonnullos, quod nectar appellatur, id circa Olympum Lydiæ montem præparare dicunt, uinum & fauos commiscentes, addẽtesq; flores odoriferos. Animaduerti tamen Alexandridem nectar non potum, sed cibum deorum existimasse. Nectar mandens edo:

Ioui ministrans ambrosiam bibo, & simul
Magnam alloquor Iunonem ubi mihi libet,

Veneri aßidens.

Alcman, ipsum nectar ederes. Sappho, Ambrosiæ mistus est crater. Ermes; Serpsit capiens propinare uina dijs. At Homerus potum nectar putauit. Ibycus affirmat Ambrosiam ad mellis naturam nonocuplam habere dulcedinem, mel dicens nonam Ambrosiæ partem habere secundum suauitatem.

Nullus meri est amicus idem qui malus.
Est quando Bacchus bis satus cum peßimis
Nunquam iocosus, haud rudem sedet prope.

Alexis unum copiosè bibentes nugaces facere asserit: sic is etiam qui Epigramma illud fecit in Cratinum.

Est sonipes uati uelox in carmina Bacchus;
Si sis potus aquas, utile nil facies.
Dixerat hæc Bacche expirans haud utris odorem
Cratinus, totum at uas grauiter redolens.
Læta coronatus cantabat carmina, crines
Vt tu Bacche hedera nam redimitus erat.

Polenum in Munychia Acratopotem Heroem coli solitum scribit. Apud Spartanos Mattonem & Cerdonem Heroas à coquis quibusdam in Phiditiis constitutos fuisse. In honore habetur Dipneus in Achaia qui à cœnis cognomen accepit. Ex sicco nutrimento neque scommata nasci poßunt, neque poemata tumultuaria fieri, nec insolentia, aut animi omnino elatio. Probè igitur dictum illud se habet;

Nunc ubi sunt animi quos audiit inclyta Lemnos,
Donec edebatis carnes, spumantia uino
Pocula siccantes?

Circunscribendum est autem hoc carmen, ut Aristarchus Grãmaticus significauit, quod Græcos gloriari facit ob carnis uoracitatem. At non ex omni animi tranquillitate repletioneq; iactantia nascitur, & cauillationes, & derisiones, atque ex alienata mente, & mendaciis apta, sicut accidit ex ebrietate, quare Bacchilides:

Necesse sit ut dulce sumptum poculum
Foueat calorem Cypridis.
Spes calfacit mentes deinde concita
Bacchi uigore muneris.
Hinc desuper curas uiris mittit graues,
Dum mœnia ipse concutit.
Monarcha solus is fit omnibus uiris.
Auro ac elephante splendida
Domus renidet. Alta nauis per mare
Frumenta portat maximas
Aegypti opes. mentem bibentis excitat.

Sophocles ebrium esse nocumenti solutionem nominat: alij poetæ uinum fructum telluris opimum. Et poetarum Rex Vlyssem ita dicentem inducit:

Qui fuerit dapibus satiatus, & ubere uino,
Is totam pugnare diem sufferre ualebit. Et quæ sequuntur.

Ex uino comœdiæ, & tragœdiæ in Icario Atticæ loco primũ sunt inuentæ, atque ipso uindemiæ tempore, unde tragœdia primùm comœdia dicebatur.

ἀπὸ τῆς τρύγης id est à fęce.

Dedisse pacantem uiris uitem mala.
Rapto mero non amplius Cypris ualet.
Superstes est tum dulce nil mortalibus,

Euripides ait in Bacchis. & Astydamas, mortalibus tristitiæ remedium ostendit uitem uiniferam. Nam uir semper plenus fit negligens, temperatè bibens prudens, ut ait Antiphanes:

Non ebrio mentem, bibo dignoscere

Quãtum mihi satsit legendis literis; firmè inquit Alexis. Seleucus non fuisse antiquorum morem attestatur aut multum uinum bibere, aut aliud suaue sumere, nisi id deorum gratia fieret, unde Thœnas Thalias, & methas nominarunt. Has quia propter Deos se ebrios esse oportere ducebant, illas quia deorum gratia congregabantur, & conueniebant, hoc est enim conuiuium lautum. At methyin inquit Aristoteles est in sacrificiis uino uti. Dijs paruum sacrificantes censum, boues mactantibus religiosiores esse putauit Euripides: significauit sic per finem sacrificium ipsum Homerus:

θοίνη, θαλία, μέθη.

Μεθύειν, μετὰ τὸ θύειν.

Crede mihi finis non est iucundior ullus
Quàm cum per populum funduntur gaudia totum.

Teletas etiã maiores festiuitates appellant, & cũ sacra quædã constitutione, ob impensas quæ in eas fiunt magnificas. Nam telin impendere significat, unde polyteles multa impendentes, eutelesq; pauca impendentes. Alexis:

τελετὴ ἀπὸ τοῦ τελῶ.

Vti bona cui sorte contigit uiro
Oportet inde uiuere hunc semper palàm.
Donationemq; omnibus superûm Deûm
Fecisse apertam. Qui dedit bonum putat
Se gratiam referre quæ fecit bene.
Quisquis Deorum cœlat alma munera,
Et se mediocri sorte dicit utier,
Illiberaliter uidens hunc uiuere,
Inutilemq;, cuncta mox rapit Deus.

Non gaudet poculis qui ab ætatis suæ initio aquam bibere consueuit. Hesiodus in Melampodia:

Dulce etenim gratis inter conuiuia lauta
Mulceri uerbis, saturato corpore primùm.

De aquarum natura et earum uarietate pro diuersitate locorum, de fontibus item, & abstemiis. Cap. II.

NVlli nostrum in mentem uenit quidpiam de aquis dicere, ex quibus etiam uinum fit, famosißimo præsertim Pindaro omnium rerum optimam, bonam aquam dicente. Quã & diuinißimus Homerus maximè alentem dicit, ubi alnorum à Ioue nutritarum nemus est, qui etiam laudat eius claritatem,

Labuntur pura fontes hic quattuor unda.

Et leuem aquam plurimi facit, quam desiderabilem appellat. Suauem nominat Titaresium fluuium, qui cum Peneo admiscetur. De aqua mentionem facit quæ purgat, quam Praxagoras etiam bonam esse dicit:

Abstergit quamuis squallentia que fluit unda bona.

Demittit aquam dulcem ex Plate, Platem Hellespontum esse nquiens. de altera ita scribit;

Propter aquam dulcem nigras statuere carinas.

Nouit & aquæ tepidæ naturam ad uulnera, Eurypylum siquidem uulneratum illa conspergit: sed si sanguinis fluxum sistere oportuisset, frigida conueniebat, quæ sanguinem ipsum conuerteret, & constringeret. Calida ad mitigandos dolores conspergit, quæ illos poßit demulcere: nam apud Homerũ tepidum est calidum, quod etiam in his fontibus expreßè demonstrauit, qui apud Scamandrum scaturiunt, inquit enim:

Vnda fluit calida hinc, fumusq; attollitur altè
Ad cœlum, ueluti flammis crepitantibus ignis.

Et profectò illa aqua calida est, ex qua ignis uaporatio eleuatur, & fumus ignitus. De aqua alterius fontis ita scribit:

Grandinis æstiuæ fluit illa simillima riuis,
Atque niuis gelidæ, Crystallus qualis ab unda.

Consueuit & nuper uulneratis sanguinem defluentem calidum dicere, nam de Agamemnone sic scribit;

Donec sanguis ei calidus de uulnere cessit.

Et de ceruo percusso fugiente per translationem;

Dum genua, & sanguis calidus fecere uigorem.

Athenienses tepidum metaceras appellant, ut testis est Eratosthenes: aquosum enim dicit & metaceras. ex aliis aquis eas quæ fluunt ex petris, obscuras nominat tanquam inutiles. At fontanas aquas per terras fructuosas plurimùm labentes cæteris omnibus aquis anteponit. Velut etiam Hesiodus:

Illimes labuntur aquæ, fontesq; perennes.

Et Pindarus, Dulcis diuinaq; aqua Tilphosæ ex pulchro fonte. Est autem Tilphosa fons Bœotiæ, ex quo scribit Aristophanes Tiresiam bibisse, qui cum frigus ob senectutem ferre non posset, statim mortuus est. Scribit Theophrastus in libro de aquis, Nili aquam fertilissimam esse & dulcissimam, quamobrem uenter bibentibus soluitur ob nitrosam admistionem. Idem in libro de plantis alibi dicit, aquam esse filiorum feracem, uelut in Thespiis, & in Pyrrha sterilem: ex dulcibus aquis quasdam esse steriles uel certè parum fœcundas sicut quæ in Phæta et Tarrha. Ob siccitatem quandã aqua uenenata fluxit circa Nilum, quapropter multi Aegyptiorum periere. Mutari non asperas solùm aquas asserit, sed salsam etiam, & totos fluuios. Sicut qui in Cithærone est, apud quem Iouis Marini templum est erectum: quod ideo accidit quoniam multa fulmina cadunt circa eum locum. Reliquæ sunt aquæ corpulentæ, nescio quid grauitatis in se continentes ut quæ in Trœzene, quæ statim gustantium os implent. Earum quæ sunt apud metalla circa Pangæum, hyeme uas ducens habet nonagintasex proportionem, at æstate quadragintasex. Sistit autem ipsam frigus & magis condensat, quare cum fluit in Gnomonibus per hyemem horas non auget, sed tardat, cum ob glaciem tardior fluxus efficiatur: quæ circa Aegyptum accidere dicit, ubi melior est aër. Salsa aqua magis est terrestris, maioriq; indiget digestione: uelut marina; cum dissimilem calidioremq; habeat naturam non ita conglaciatur. Eadem de causa peiores sunt, quæ grauiores, asperiores, & frigidiores. Aliæ difficilius digeruntur, quia multum habent terrestre, aliæ ob frigoris abundantiam. Quæ facile calefiunt, sanæ habendæ sunt & leues. Est aqua quædam in Cranone paulum calida, quæ duos uel tres dies uinum sibi admistum conseruat. Quæ fluunt per canales, statiuis, sæpius sunt meliores, percussæ enim fiunt molles, quare & quæ ex niuibus fluit aqua utilis admodum esse uidetur. Nam quæ magis potui apta, sursum trahitur, & ab aëre postea percutitur, quo fit ut pluuiæ aquæ, & quæ ex glacie manant, sint meliores, quia leuiores: signum autem est quòd & glacies ipsa reliqua aqua reperitur leuior. Quæ sunt frigidæ, & asperæ sunt; quia terrestres: aqua quæ est corpulenta calefacta calidior, frigefacta fit frigidior. Eadem ratione aqua montana magis est potui apta, iis quæ sunt in planitie, minus enim habet terrestris immistum. Facit etiam colorem aquarum illud terrestre: nam quæ est in stagno Babyloniæ rubra fit per aliquot dies. Borysthenis aqua quibusdam temporibus est uiolacea, quamuis ualde sit tenuis, cuius rei illud est argumentum quòd in Borealibus supernatat ob leuitatem. Multis etiam in locis sunt fontes potui apti, & magis uino similes, uelut qui circa Paphlagoniam, ad quem incolas dicunt ad bibendum accedere. Salsæ sunt aquæ apud Sicanos Siciliæ & cum acritate. in Carthaginiensium regione fons est, cuius id quod subsistit oleo est persimile, sed nigrius colore, quod secernentes ad pecudum iumentorumq; usum accommodarunt. Apud alios sunt fontes qui pingue nescio quid habeant, uelut qui in Asia, de quo Alexander scripsit se olei fontem inuenisse. Ex aquis calidis, aliæ sunt dulces, sicut quæ apud Capras Ciliciæ, & circa Tragasas in Larissa Troiæ: Circa Magnesiam & in Melo, & Lipara. in Prusa uerò apud Olympum Mysiæ, quæ regiæ aquæ dicuntur. In Asia apud Trallem, & Charocometem fluuium. Nyssam præterea ciuitatem ita esse pinguem ferunt, ut neminem oleum emere oporteat; huiusmodi sunt & in Pago Dascyli. Quæ sunt in caruris siccæ sunt, & ualde calidæ. Quæ circa pagum Menis in Phrygia, asperiores sunt & magis nitrosæ. Velut quæ in Leonte pago Phrygiæ. Apud Doryleum suauissimæ bibuntur. Potui aptæ non sunt omnino quæ circa Baias, uel Baias Italiæ portum. Qui fontis Pirenes dicti in Corintho aquam ponderauit, omnibus aquis totius Græciæ leuiorem illam inuenit. Non enim credidi Aristophani comico dicenti cum aliis multis in rebus, tum quòd optimam omnium habeat aquam, agrum Atheniẽsem excellere. Dicit enim, Qualia producit regio Hipponice omnibus totius terræ habitatæ præstantiora, mel, panes, ficus. ficus per Iouem fert certè: greges, lanas, myrti fructum, uictimas, caseos, aquam egregiam, ita ut quispiam statim se Atticam aquam bibere cognoscat. Eubulus Cheræmonem tragicum aquam fluminis corpus appellasse scribit;

Vbi reliquimus uiri septos greges,
Et fluminis corpus uiam fluctus dedit,
Rigata nostra uis aquarum flumine est.

In Teno fons est, cuius aqua uino non miscetur. Herodotus libro quarto, Hypanim scribit ex fontibus effluentem per quinque dierum spatium esse exiguum, & dulcem, post alios dies quatuor esse amarum, quodam amaro fonte se illi adiungente. Theopompus apud Erganem fluuium aquam asperam esse dicit, quam bibentes fiunt ebrij, tanquam uinum potauerint. Aristobulus Casandreus fontem in Mileto esse asserit qui Achillius dicitur, cuius aqua fluens est dulcissima, quæ consistit, salsa. Hac aqua Milesios fama est Heroem conspersisse, cum Strambelum Lelegorum regem interemit. Fertur etiam in Cappadocia aqua esse optima & plurima quæ non corrumpitur etiam si non fluat, nisi currat sub terram. Ptolemæus rex libro commentariorum septimo ita scribit: In Corinthum nobis per Contoporiæ dictæ promontorium procedentibus fons obuius est factus, qui aquam niue multò frigidiorem emittit, ex quo multi non bibunt, nisi aquam longinquam esse à fonte expectent: Ipse uerò se ipsum bibisse scribit. Phylarchus fontem quendam in Clitorio monte esse ostendit, ex quo bibentes uini odorem postea sufferre non possunt. Clearchus aquam refert uelut lac album appellari, uinum uelut nectar, rubicundum, mel & oleum uiride, at quod ex unguentis est contusum, nigrum. Eubulus aquam solam bibentes bonos dicit esse inuentores, quod uinum quasi uelum mentibus nostris offundat. Quos iambicos uersus repetit & Philetas; tot quot Rhetores ad aquã dicens; hinc paulũ quiescens. Rursus Amphis comicus:

Vt est, uidetur sermo inesse poculis.
Multis aquam stupor uenit bibentibus.

Et Antiphanes:

Merum

Merum mero, malum malo propellere.
Tubam tuba, præcone clamantem uirum.
Sonum sono, lænamq; mox triobolo.
Superbiam superbia, Callistratum
Coquo, sugillis & uirum pugnis ferum.
Discordiam discordia, sic prælia
Bello, laboribus laborem, fœminam
Sic fœmina, litemq; lite trudere.

De aqua etiam indilutum nomen antiqui dixerunt. Sophron, aquam indilutam in calicem. Phylarchus Theodorum Larissæū abstemium fuisse scribit, qui crebrò alienatus erat ab Antigono Rege. Idem narrat Iberos omnes aquam bibere, quamuis omnium hominum sint ditißimi, atq; semel quotidie comedere ob parsimoniam, uestibus uerò magnificentißimis indui. Refert Aristoteles & Theophrastus Philinum quendam, nullo alio cibo per totum uitæ suæ spatium usum fuisse, quàm solo lacte. Pythermus unum ex ijs tyrannis, qui Athenis imperarunt, scribit Glauconem, abstemium fuisse. Hegesander Delphus Anchimolum & Moschum in Helide philosophantes, donec uixerunt semper aquam bibisse, testatur; atque cum solis ficibus uescerentur, nihilominus corporibus fuisse robustis, at eorum sudorem ita fuisse grauem, ut omnes odorem uitarent in balneis. Matris uir Atheniensis donec uixit, uel nihil, uel certè parum præter myrti fructum, comedit: à uino, & ab alijs omnibus abstinuit, præter quàm ab aqua. Abstemius fuit etiam Lamprus musicus, de quo Phrynichus laros conquestos esse dicit ijs diebus, quibus mortuus est Lamprus uir aquæ potator, sonorus, acual de sapiens, Musarum ariditas, lusciniarum febris, hymnus Plutonis. meminit et Macho comicus de Moschione abstemio. Aristoteles in libro de ebrietate, salsos cibos nonnullos comedisse scribit, ac sine siti fuisse, inter quos Archonides fuit Argiuus, & Mago Carthaginensis, nam deserta arida ter pertransiuit, farinas siccas comedens, & non bibens. Polemon Academicus ab anno uitæ suæ trigesimo incipiens, usque ad finem aquam bibit, ut testatur Antigonus Carystius. scribit Demetrius Scepsius Dioclem Peparethium donec uixit aquā frigidam bibisse. Ipse de seipso fide dignus est autor Demosthenes orator, qui dicit se solam aquam bibisse per quoddam temporis spatium. Hæc igitur ait Pytheas; nunc uerò Demosthenem & Demadem concionantes aspicite, & quemadmodum contrariam uitæ rationē assumpserint, hic enim aquam bibit, & noctes, ut aiunt, laborat, ille uerò lenocinatus, & ebrius singulis diebus, ac uentrosus coram nobis in concionibus uersatur. Hæc ab Euphorione Chalcidensi scripta reperiuntur; Lasyrtas Lasionius cum uelut cæteri homines potu non indigeret, urinam tamen ueluti cæteri emittebat: atque multi id desiderio quoddam obseruare conati sunt, neque prius credebāt, quàm id quod accidebat, inuenissent: qui etiam æstatis tempore per triginta dierum spatium assidentes, & à nulla re salsa abstinere eum uidentes, uesicam illius uerè habere arbitrati sunt: utebatur & potu, quāuis eo non indigeret, ad uarias epulas mutandas. Suaue est, inquit Antiphanes; atque inter maximè uulgata, satur cum sis, & aliquid nouum comedas, duplicem te capere uoluptatem. Inducitur ab Herodoto libro primo Persarum rex ex Choaspe apud Susam fluente, aquam bibens: ex quo etiam solus bibit, quem plurimi currus quatuor rotarum à mulis tracti, huiusmodi aquam ferentes in uasis argenteis, sequuntur. declarat Ctesias Cnidius quomodo aqua hæc Regia sequebatur, & quomodo in uasis posita afferebatur, eam & leuißimam esse inquiens, & suauißimam. Secundus Aegypti Rex cognomento Philadelphus, cum filiā suā Berenicem Antiocho Assyriæ Regi despondisset, magnis impensis curauit ut Nili aqua ad eam afferretur, ut solius huius fluminis aquam filia sua biberet, uelut autor est Polybius. Heliodorus illustrem scribit Antiochum, quem Polybius insanum, ob res gestas appellauit, fontem in Antiochia uino miscuisse, quod & Midam Phrygium dicit Theopompus fecisse, quando Silenū capere per ebrietatē uoluit, qui fons est medius inter Medos & Pæonas, Innaq; nominatur, ut ait Bion. Staphylus uini mistionem cum aqua Melampodem inuenisse uoluit, atque aquam magis quàm uinum digerere affirmat Plistonicus. uerum est profectò quod intensè bibentibus, non ordinatè stomacus disponitur, sed offenditur potius, & sæpe esorum generatur corruptio. Oportet igitur sanitatis studiosos exercitationibus mediocribus uti, ne nimium sudent, & lauacris ita, ut corpora madefaciant, ac mollia reddant. Postea aquam bibere tanquam utilißimam, hyeme quidem & uere calidam ferè, æstateq; frigidā, ne stomachū soluat; at mediocrem bibere oportet multitudinē, quia præassumpta est hæc bonæ habitudinis gratia, ne syncerū uini robur per membra diffundatur, & ne extremis incidens uasculorū, obsit. Quòd siquis nostrum difficulter id facit, dulcē aquam, uel calidam præassumito: hinc uinum maximè quod dictum est Protropon Lesbium dulce, quia optimè disponit stomachum. Vinum quod dulce est, caput grauat ut scribit Hippocrates in libro de Diæta, quē aliqui de Morbis acutis inscribūt, alij de Ptisana, alij in Cnidias sententias, ubi hæc leguntur: uinū dulce minus caput grauat quàm res uinosa, minus mentem aggreditur, & per uiscera melius quàm reliquum, digeritur. At nō oportet præbibere, quemadmodum bibunt Germani, inquit Posidonius, hos enim ferunt in symposiis benignè complexos uenas in fronte abscindere, & sanguinem defluentem in poculo miscentes bibere, summum amicitiæ terminum attigisse existimantes cum sanguinem uicißim inter se degustarint. Post huiusmodi potum caput unguentis perungunt, & maximè rosaceo, atque si his minus contigerit, melino oleo, ut aliquid effundant post potum, utuntur, & ne offendantur uini uapore; at si neque hoc concedatur, irino utuntur uel nardino: non insulsè igitur dixit Alexis:

Nares is ungit sanitatis maximam
Partem, cerebrum odoribus solans bonis.

Euitare oportet crassa unguenta: aquam bibere oportet quæ tenuis sit aspectu, & pura, quæ pondere sit leuis, & nihil in se terrestre contineat. Aqua quæ mediocriter fuit calefacta, refrigerata bona est, & in uas argenteum, uel æreum coniecta, non facit quidpiam uenenosum. Aqua quæ citò calefit, & æquè celeriter frigescit, semper est leuior, ut ait Hippocrates. Malæ aquæ eæ sunt, quæ legumina tardè coquunt, nam illæ huiusmodi sunt nitrosæ, & salsæ. Hippocrates in libro de Aquis, bonam aquam, appellat magni pretij; at statiuas, difficiles; uelut stagnorum & paludum: sunt etiam fontanæ magna ex parte asperæ. Nonnullos esse scribit Erasistratus qui aquas uel pro pondere probent, nulla inuestigatione: licet Amphiarati & Eretriæ aquæ collatæ, quarum, cum hæc sit bona, illa mala, nulla prorsus ponderis differētia inueniatur. Hippocrates in libro de Locis, eas aquas dicit esse bonas, quæ ex altioribus locis defluant, et ex collibus siccis: hæ enim sunt dulces, & puræ, & parum uini sufferre ualent: hyeme præterea sunt calidæ, æstate frigidæ. Maximè eas omnium laudat, quæ cursum uersus orientem solem conuerterint, & præcipuè uersus orientem æstiuum: quia orienta-

les splendidæ sunt, & bonum habent odorem, et sunt leues. Diocles aquam digerendi uim habere testatur, non inflare, refrigerareq; mediocriter, uisum seruare, caput non grauare, mouereq; animum, & corpus. Eadem refert et Praxagoras, qui pluuiam insuper laudat. Euenor lacustres, & bonam esse dicit Amphiarati aquam, si cum ipsa Eretriæ conferatur. Quòd autem aqua nutriat, id considerantibus manifestißimè patet, quòd animalia quædam hac sola nutriuntur, uelut cicadæ.

De lacte, melle, & usibus eorum. Cap. III.

MVlta etiam alia humida nutriunt uelut lac, ptisana, uinum: & lactentia lacte nutriuntur, & multa hominum genera lac bibentia uiuunt. Fama est Democritum ipsum Abderitem fuisse ob senectutem penè furiosum, atque cum uitæ pertæsum esset, subtrahere sibi nutrimentum singulis diebus consueuisse: sed cum dies Cerealium sacrorum esset propinquus, rogãtibus mulieribus ne moreretur per id tempus, ut sacra celebrare possent, paruit, & uas sibi melle plenum adferri iußit: inde ferunt hunc uirum multos dies uixisse, cum solo melle uesceretur, atque deficiente melle post hos dies, mortuum fuisse. Suauißimum mel enim Democrito esse solebat, qui etiam interrogãti uiro quomodo quispiã sanus uiuere posset, Si exteriora oleo inquit, interiora melle irriget. Erat etiam Pythagoricorum cibus panis cum melle. Aristoxenus eos sine morbo uiuere posse asserit, qui eadem semper in prandijs comedant. Lycus multũ Cyrnios uiuere scribit, qui apud Sardonem habitãtes melle semper uescuntur, quod plurimum apud illos nascitur. Vide præpositorum omnium atque obiectorum quæstiones.

De ieiunis, & semel quotidie edentibus. Cap. IIII.

ἀνῆστις νῆστις, ἄσταχυς στάχυς

ANestis nestis uidelicet, a, literæ Pleonasmo positum est apud Cratinum, sicut stachys, astachys.

Nec ieiunus enim uenisti ad prandia primus.

Famelicus nomen est apud Diphilum.

Famelicos multùm uiros lætor malos
Videre nudos, quæritantes omnia
Nouisse, & ante tempus usque. Et Antiphanes,
Vnum hoc habet malum, est
Famelicus semper, uirum tu Thessalum
Certè refers. & Eubulus,
Zethum uenire præcipit campum in bonum
Thebarum ut incolat, uelut patet, nam ibi
Est dignior panis. Fame tu percitus
Graui usque Athenas ipse mox clarißimum
Transire iußisti inclytas Amphionem.
Non filijs est prona Cecropidum fames
Auras uorantibus, comedentibusq; spem.

De solis comedentibus meminit sic Alexis;

Solum uirum priuatum edentem ut uideris,
Poeticas odas nec optantem, feras
Hunc perdidisse dimidium uitæ statim.
Hunc artis & partem bonam. uix uiuere
Potest uterq;.

De nogaleumatis eduliis, & parasitis. Cap. V.

NOgaleumata autem suauia edulia uocitabant. Ararus culta hæc nogaleumata.

Alexis: Thasiis uinis
Partem diei mox rigauit alteram,
Editq; nogaleumata. & Antiphanes,
Cum punicis malis racemos, plurimos
Palmæq; fructus, atque nogaleumata.

Apositum Philonides, Autositum Crobylus, Parasitum, Autositum, Anaristetum dixit Eupolis. Anancositum Crates. Nicostratus, adolescentulus ut fors tulit caput scalpens, clamydeq; indutus, in terra frugaliter comedo. Prandium cœnæ cõiunctum dixit Alexis: ἀριστόδειπνον.

Nobis adesset ex quibus cum prandio
Cœna simul.

Postea surgentes ut quisque uoluit decubuimus nomenclatorem non expectantes, & cœnarum gubernatorem.

De Tricliniis, & quatricliniis, & reliquis per ordinem, de stratis item, & tapetibus. Cap. VI.

TRiclinia & Tetraclinia & septemclinia atque ex sequẽti numero antiquis aderãt. Antiphanes, Ducẽs nos tres in Triclinium. Phrynichus, Septẽclinia domus erat pulchra: postea hoc nouemclinium, & quinq; lectos Siculos: dic aliud, sicula puluinaria quinq;. Amphis, Nõ substernes unquam tricliniũ? Anaxandrides, In triclinium statim ductus est, & harmoniæ ad senem; cœnacula aperi, domum riga, sterne lectos, ignem suscita, crateram accipe, uinumq; misce suauißimum. Nunc uerò stratorum compositionem non quòd circumijciant, & subijciant, distinguũt, Plato inquit Philosophus. At eiusdem nominis poeta ita scribit, Postea in lectis pedibus eburneis, stratis purpura tinctis, in Puniceis pannis, & Sardiacis ornatus iacet. Floruit ipsa uarietatum textura maximè artificiosarũ in stratis, Acesa & Helicone Cyprijs eas facientibus: erant hi ambo textores famosi, atq; Helicon fuit Acesæ filius, ut ait Hieronymus. Inscribitur in Pythijs in quodam opere:

Hoc Helicon Acesæ fecit Salaminius, huius
Gratia diuina est Pallade dante manu.

Cuiusmodi erat Pathymias etiam Aegyptius. Quantopere lætor inquit Ephippus ubi strata rosas olent, & unguentis lotus conspergor. Aristophanes:

Stratis olentibus iaces noctem benè
Totam, subigens dominam.

Strata ex struthiocamelis scribit Sophron magno in pretio fuisse. Maximè admirabilis Homerus stromata inferiora, alba scilicet, non etiam tincta coloribus, et uariata, pannos appellat: at peristromata, tegmina, quæ primi Persæ pulchra inuenerũt, & dictos instratores, ut inquit Heraclides: ut ornamentum haberet stragula, et mollis esset tactui. Timagoræ igitur Cretẽsi, uel Entimo ex Gortyne, ut uoluit Phanias Peripateticus, qui Themistoclis imitatione ad Regem uenerandi gratia uenit, tentorium egregiæ pulchritudinis, & magnitudinis largitus est Rex: lectum præterea argẽteos pedes habentem, & stromata magnifica, & eum qui sterneret, Græcos enim sternere nescire dicebat: accersebatur ad cognatorum etiam conuiuium uir hic Cretensis, ita Regem oblectans, ut nullus antea Græcorũ, sed neq; postea: nam inter affines etiam honor ei præbebatur. Timagoras uerò Atheniensis genua Regi flectens, & maximè ueneratus, eadem non consecutus est, sed ex ijs quæ Regi apposita fuerant, quædam ex mensa ei missa sunt. Antalcidæ Laconi

eo suam coronam unguentis perfusam misit. In Entimum & multa alia conferebat, atque in consanguineorum conuiuia accersebat, quam rem grauiter ferre Persæ uisi sunt, quòd honor aliò trāsferrebatur, & militia rursus in Græciam esset transitura. Misit & lectum pedibus argenteis ad illum, & stratum, & umbraculum, summitatem habens floridam, cœloq; persimilem, & cathedram argēteam, pileum auratum, phialas aureas, gemmisq; distinctas, & centum magnas argenteas, crateres argenteos, adolescentulas seruas centum, & totidem pueros: aureorum nummorum sex millia, præter ea quæ ad usum quotidie suppeditabat, mensas etiam misit eburneis pedibus ex orbibus uocatæ sphendamni compositas. Cratinus; Mensæ tripodes sphendamninæ.

De mensis antiquis. Cap. VII.

QVum tripodem mensam Cynicus quidam dixisset, indignabatur apud sapientem Vlpianus, dixitq; laborabo ego magnopere hodie ob has dubitationes, unde enim huic tripos? nisi forte Diogenis baculum cum pedibus dinumerans, tripodē appellarit, cum omnes mensas dicant hasce positas. Hesiodus in Ceycis matrimonio; (quæ poetæ carmina quāuis excludantur à Grāmaticis, mihi antiqua tamen esse uidentur,) tripodes mēsas appellat. Xenophon quoque scriptor elegantißimus in libro de Ascensu septimo ita scribit; Tripodes omnibus illati sunt, qui ferè uiginti erant pleni carnibus diuisis. et postea: Maximè uerò mensæ apud externos semper positæ erant. Antiphanes; Postea quam tripos captus est, & præ manibus habebamus. Eubulus, Tripodes hi quinq; tibi, & quinque, quinquagesimæ partis ero exactor. Epicharmus;

Quid hoc? tripos est scilicet, quid ergo, num
Habet pedes is quattuor? non est tripos,
Sed ut puto dicendus est hic quadripos.
At nomen est illi tripos, habeat pedes
Vt quattuor, certè Oedipus quondam fuit,
Enigmata haud nosti? Aristophanes;
Mensam pedes nobis habentem tres tulit.
Nam quattuor carebat. postea;
Pedes habentem tres ego unde nunc feram
Mensam?

In more positum fuit apud antiquos in cœnis declinanti ei qui conuiuio excipiebat, schedulam dari, quæ descriptionem haberet eorum quæ parata fuissent, ut quod obsonium, prius coquum mittere oporteret, cognosceret.

De prunis Damascenis, & uariis eorum nominibus. Cap. VIII.

DE Damasco celeberrima, & amplißima ciuitate multi antiqui meminerunt, quandoquidē plurima sunt in Damascenorum regione pruna Damascena dicta: nam optime ibi præcipuè fructus hic colitur, ita ut ab alijs plurimùm differat, qui alibi nascuntur. Hæc sunt pruna, de quibus, & alij mentionem fecerunt. & Hipponax. Coronam habebam prunorum, & menthæ. Alexis;

Vidisse me euge credo niciterium
In somnijs, dic id mihi, sed accipe:
Mihi corona lata ab aduersario est
Quodam, uidebar cingier qua tempora.
Contorta prunis illa erat, nāque omnia
Hæc uisa in ipso sunt loco currentium.

Hercules, fructus rursus. Vidistin aliquando abomasum bene paratum, uel splenem assatum, condimentisq; conspersum, uel prunorum sportulam maturorum? hanc ipsam habet speciem. Nicander, malum, quod dicunt coccygis. Clearchus Peripateticus Rhodios dicit, & Siculos pruna Damascena Brabyla appellare, uelut Theocritum etiam Syracusium;

Flectuntur brabylorum onerati pondere rami. & rursus:
Quàm malum brabyli iucundius.

Est autem hic fructus circūferentia quidem minore quàm pruna, at gustu idem, nisi paulò esset asperior. Seleucus scribit in linguis Brabyla, Ala, Coccymala, Madrya, esse eadem: nam Madrya esse uelut mali fructus, Brabyla quia uentrem bene disponunt, & cibos eijciunt: Ala, quasi mala, sicut Demetrius Ixion describit in sua Etymologia. Theophrastus pruna dicit, & spondias, sunt enim quasi pruna syluestria. Ararus prunum arborē coccymaleam, et fructum coccymalum appellat. Diphilus Siphnius mediocres hæc ait habere succum, facile corrumpi, facileq; excerni, parumq; nutrire.

De cerasis, cratægo, chamæceraso, & sorbis. Cap. IX.

THeophrastus in libro de Plantis peculiarem inquit naturam sortita est cerasus, est enim magna, siquidem ad uiginti, & quattuor cubitorum mensuram crescit: folium mespilo habet simile, asperum, & densius; corticem similem tiliæ, florem, album, pyro syluestri, & mespilo persimilem, eumq; paruis flosculis, uelut faui, compositum. Fructus est rubicundus, forma similis melāpyro, fabæq; magnitudine, præter id quòd melāpyri nucleus est asper, at cerasi mollis. Et rursus, cratægus, alijs cratægū dicitur, habet folium extensum mespilo simile, præter quòd id est maius, latius & oblongius: atque impreßionem non habet uelut illud. Crescit hæc arbor non magna admodum, neq; crassa, lignum habet uarium, flauum, & durum: corticem leuē, similem mespilo. solam radicem in profundum agit magna ex parte. Fructum habet rotundum, & quantum est oleaster, qui maturus, est et flauus, sublividus. Ex his uidetur mihi inquit philosophus cerasum nunc appellatum demonstrare. Asclepiades Myrleanus arborem quandam terrestrem cerasum nominans ita scribit; In Bithynia cerasus terrestris nascitur, cuius radix est non admodum magna, neque ipsa arbor, sed par rosarum arbori. Fructus in alijs omnibus similis, sed caput grauat uelut uinum multo utentibus, doloresq; inducit. Hæc mihi ita dixisse uisus est Asclepiades inquit de sorbis: nam arbor ea ferens, est huiusmodi. Et si quis plures septem fructibus comederit, caput ei grauatur. Aristophanes:

In montibus sunt sorba sponte plurima nascentia.
Theopompus:
Matura sorba, myrti edunt & plurimos fructus.

Crates, certè sunt tempestiuæ mammæ, uelut malum, & sorba. Amphis;

Vt mora morus fert uides, ut robora
Glandes, comarusq; sorba.

Theophrastus, unode sorbum ferens esui aptum. Quòd, agena, Satyricum quendam actum, dubitatur an Python Catanæus, uel Byzantius, uel ipse Rex Alexander inuenerit. Multa, inquit apud rhetorem Larensius, uos ô Græci uobis arrogatis, uel

quia

quia nominastis, uel inuenistis: ignoratis autem quòd Lucullus Dux Romanorum, qui Mitridatem, & Tigranem debellauit, primus hanc plantam ex Cerasunte Ponti ciuitate in Italiam deportauit, & fructum ipsum eodem nomine ex patriæ ciuitate nuncupauit, ut nostri scriptores testantur? ad quem Daphnus quispiam respondit, uerumtamen multis annis antiquior Lucullo uir quidam eximius Diphilus Siphnius, qui Lysimachi Regis tempore floruit, unus ex Alexandri successoribus, de cerasis mentionem facit ita scribens: cerasa conferunt stomacho, boni sunt succi, & benè nutriunt, in frigido sumpta conferunt stomacho: meliora sunt magis rubicunda, & Milesia, promouēt enim urinam.

De moris. Cap. X.

QVæ ab omnibus sycamina appellantur, soli Alexandrini mora nominant: at Sycamina, non ex Aegyptia ficu, quæ aliqui sycomora dicunt. Hæc incolæ paulum ferro fricantes in plantis relinquūt, & à uentis mota intra trium dierum spatiū ita matura, & odorata fiunt, ac maximè spirantibus zephyris, ita esui apta, ut etiam exiguum in illis frigus si cum oleo rosaceo componatur, ac supra stomachum febricitantibus imponatur, non parum ægrotantes mitiget. Fert autem fructus Aegyptia Sycaminus ex ligno, non ex fructuum inuolucris. mora Sycamina reperiūtur apud Aeschylum in Phrygibus, de Hectore. Erat uir ille mollibus maturior Moris. In Cressis & contra Batum,

Moris & albis, & nigri succi simul
Grauatur arbos, atque pictis murice.
& Sophocles.
Videbis alba mora primùm, postea
Mori rubescit fructus, atque pingitur.

Nicander in Georgicis, ante alios fructus inquit apparent. & moream morum arborem appellat semper, uelut Alexandrini:

Et moreæ, ueniunt pueris quæ munera primùm,
Autumnum tum significant mortalibus almum.

Phanias Eresius Aristotelis discipulus agrestis mori fructum, morum nominat, qui maturus & dulcissimus est, & suauissimus. Sic enim scribit, Morum spinosum, quum sphæra siccata fuerit, Sycamini genicula habet spermatica, rotunda, ac quasi subtexta, differentias continet friabilem, & bonum succum. Parthenius Sycamina abryna, quæ ab alijs mora dicuntur. Salmonius hæc eadem spinosa. at Ixion Demetrius illa & sycamina uocat, & mora: sicut sanguinea mora, & meliora ficibus. Diphilus Siphnius medicus, hæc de illis: Sycamina quæ etiam mora dicuntur, habent bonum succum mediocriter, parum nutriūt, stomacho conferunt, & facile excernuntur. Hæc præterea acerba uermes excutiunt, ut inquit Pythermus. Hegesander uerò suis temporibus intra uiginti annorum spatium moros fructum non tulisse affirmat, atque tantam podagræ pestem omnes inuasisse, ut non homines solum, sed pueri, puellæ, eunuchíque, & mulieres eo morbo laborarent. Quæ etiam in caprarum greges ita grauis irrepsit, ut uix tertia earum pars non infestaretur.

De nucibus, amygdalis, & nucibus ponticis. Cap. XI.

NVces Attici, & alij scriptores, omnes fructus uniuersaliter cortice lignoso contentos, appellant. Epicharmus sicut, & nos calidas nuces ob excellentiam nominat amygdalas. Philyllius, oua, nuces, amygdalæ. Heracleon Ephesius, nuces nominarunt, & amygdalas, quas nunc castaneas. dicitur arbor castanea apud Sophoclem, castaneæ fraxiníque. Eubulus, fagos, nuces, castaneæ. quædam insuper nuces dicuntur mostenæ. κάρυα. *Naxiæ amygdalæ in antiquorum cognitione fuerunt: atque uerè egregiæ in Naxo insula nascuntur, ut me ipsum inquit testē adducam. Phrynicus, dentes molares omnes rupi, ita ut nec Naxiam quidem amygdalam frangere possim. Eximiæ amygdalæ etiam in Cypro insula nascuntur, sunt enim reliquis longiores, & extremitatem habent reflexam. Seleucus in linguis Laconicos scribit, magnas nuces myceros uocare, dulces tenios, at Amerias amygdalam mycerum nominari, & comesas amygdalas magis ad potum inducere. Eupolis:*

Mandisse præbe Naxias amygdalas,
Haurire uina Naxijs ex uitibus.

Erat autem uitis quędā, quæ Naxia dicebatur. Plutarchus Cheroneus apud Drusum Tiberij Cæsaris filium, medicum quendā fuisse scribit, qui cum omnes bibendo superaret, priusquam biberet quinque uel sex amaras amygdalas uisus est comedisse, quibus postea priuatus nec minimum quidem decertare potuit, causa igitur huiusce rei est, uis amaritudinis exiccans, & humiditates absumens. Scribit Herodianus Alexandrinus amygdalas dictas fuisse, quia in eo quod uiret habent multa quasi hulcuscula. Philemon, asinus uadis ad paleas bellariorū, faginea Panis imago. Nicander libro Georgicorum secundo etiam in neutro genere amygdala dici asserit. Diphilus, Myrtus, placenta, amygdalum, bellaria. Sed de tono pronunciationis amygdali Pamphilus in fructu grauari oportere iudicat, sicut in amygdalo, at arborem uult circumflecti, sicut amygdalam & rhodam. Antilochus, rhodâsq; flos pulcher. Aristarchus & fructum, & arborem indifferenter posuit accentu scilicet acuto. Philoxenus utrunque circūflectit. Eupolis, perdis me iuro per amygdalam, at Aristophanes, fer amygdalas accipiens has, caput tuum lapide frangito. Phrynichus, amygdala sunt bonum tussis remediū, alij uerò amygdalas quàm bonas. Tryphon de accentibus Atticis amygdalam fructum cum graui profert, quod nos amygdalum in neutro genere dicimus: amygdalâ arbor est. nam cum nomen à fructu sit deductum, uidetur meritò circumflecti oportere. ἀμυγδάλας ἀμυγδαλῆ ῥοδῆ. *Pamphilus in linguis mucerobatum dicit appellari apud Laconas caryocatacten pro amygdalocatacte: nam Lacones muceros dicunt amygdalas. De Ponticis nucibus, quas castaneas aliqui dicunt, meminit Nicander. Quāuis Hermonax & Timachidas in linguis contendant nucem Ponticam esse ioglandem. Quærit Heraclides Tarentinus utrum bellaria primū debeant apponi, sicut in quibusdam Asiæ locis, & in Græcia nunc consueuerunt, uel secus, ac post cœnam: nam si post cœnam, maiore accidit nutrimento in uentrem, & uiscera prius ingresso nuces bibendi gratia, illatas, cibísq; immistas, inflationes, & nutrimēti ipsius corruptiones operari, quia id quod sequitur natura supernatat, & ad digerendum est operosum, ex quo cruditates fiunt, & uentris depressiones. Amygdalæ multum nutriūt ut inquit Diocles, & bene uentrem disponunt, at sunt calidæ, quia nescio quid habent miliaceū. minus offendunt uirides quàm siccæ, & madidæ non madidis, coctǽq; crudis.* ἀμυγδαλοκατάκτης.

De auellanis nucibus & persicis. Cap XII.

NVces auellanæ, quæ etiam iuglandes dicuntur nutriunt quidem, at non uelut amygdalæ. Habent quiddam miliaceum,

ceum,& superstant,atque si multæ comedantur caput grauāt, ex his etiam minus offendunt uirides quàm siccæ. Persicæ non minus quàm iuglandes dolorem capitis inducunt, & magis nutriunt.os,& guttur asperum faciunt,assatæ minus offendunt; Maximè omnium nucum cum melle excernuntur. Latæ reliquis sunt magis uentosæ,minus nocent coctæ quàm crudæ, & irrigatæ,quàm crudæ non rigatæ. Hæc ait Philotimus in libris de nutrimentis:latior auellana, & quæ Sardiaca nuncupatur, difficillimè omnes crudæ digeruntur, atq; perægrè soluuntur cùm a phlegmate in uentre retentæ fuerint, quia habent rigorem.pontica nux pinguis est,& non facile digeritur,sed amygdala minus difficulter,nam multas comedētes nō perturbamur, sunt enim pinguiores,& succum dulcem pinguemq; præbent. Diphilus Siphnius iuglandes inquit dolorem capitis gignunt & superfluitant,ex his teneræ,& dealbatæ suauiorem habent succum,& meliores fiunt, quæ in furnis coquuntur,exiguum præbent nutrimentum. amygdalæ extenuant, urinam cient, purgant,parumq; nutriunt:nam cum fructus malum habeant succum uirides,nec multum nutriāt multò magis uentosi fiunt, & superfluitant cum sunt sicci,cum sunt teneri,pleni,dealbati, lactei,meliorem habent succum. Ex siccis nucibus Thasiæ & Cypriæ cum sunt teneræ facilius excernuntur; nuces Ponticæ dolorem capitis gignunt, at minus quàm regiæ supernatant. Mnasitheus Atheniensis in libro de cibis Euboicis, nucum & castanearum,(utroq; enim modo dicuntur)difficilem uentri scribit esse digestionem,concoctionem uentosam: ualetudinem tamen corroborant siquis eas superārit.amygdalæ,auellanæ,Persicæ nuces,& aliæ quæcunque his similes, sunt etiam his peiores:nihil enim oportet huiusmodi generis non coctum comedere,præter uirides amygdalas,sed has elixare, illas torrere. ex fructibus alij sunt natura pingues,uelut amygdala sicca,& iuglandes;alij asperi,& sicci, ueluti fagorum fructus, & omne eiusmodi generis.ex pinguibus pingue illud coctione aufertur quod est peßimum: asperi & duri fructus macerantur siquis molli et modico igne usus fuerit. Diphilus castaneas Sardiacas glandes nominat,quas dicit bonum habere succum, & multum nutrire,at duræ esse digestionis, quia in stomacho commorantur, quæ torrentur minus quidem nutriunt, sed facile digeruntur.Elixatæ minus his sunt uentosæ, & magis nutriunt:castaneam,nucem Euboici uocarunt,at glandem quidam,ut Nicander Colophonius scribit in Georgicis. Agelochus Amotas appellat castaneas,ubi enim nuces Sinopicæ nascuntur,has arbores Amotas dixerunt.

De ciceribus,lupinis,& phaseolis. Cap. XIII.

CRobylus,ob uiridē quēdā cicerē decertarūt,uacuū omnino,simiæ profectò miseræ ista sunt bellaria.Homerus,

Exiliunt ciceres,saltat faba corpore nigro.

Et Xenophanes Colophonius in Parodis;

Hæc dixisse decet brumali tempore ad ignem
Exaturatum epulis in molli sede iacentem.
Rodentem ciceres,& mollia uina bibentem.
Quo genere ex hominū es?quot et optime præteris annos?
Quantus eras scelus id cùm primùm uenit?

Sappho,aurei ciceres perpetuò nascebātur.Theophrastus in libris plantarum alios quosdam meliores appellat. Sophilus, ô pater multò maior est hac egregius quidā cicer.Phanias in libris de plātis bellariorū inquit,habet regionē,tenera sunt enim faba,eruilū,cicer,sicca elixata & tosta ferè plurima. Alexis:

Mendicus est mihi uir,ipsa sum senex,
Et filius puer,puellaq; hæc bona,
Omnes sumus quinque.inde cœnamus simul.
Habemus at paruæ duo placentulæ
Frustum,querimurq; sæpe nugatorijs,
Habemus ut nil,uocibus.nobis adest
Subpallidus semper color,ieiunus &
Pars nostra uictus est,stipendium &,faba,
Lupinus,& rapæ,cicercula,atque olus,
Eruila,fagi fructus,& cicer,pyrus
Syluestris,& cicada,bulbus,carica,
Materna cura quam parauerat mihi.

Phrygium in uctum ficus.Pherecrates,mites facias ciceres statim,& rursus:Comedens ciceres tostos mortuus est.Diphilus, Ciceres difficile est digerere, comburunt,urinam mouent, & sunt uentosi,atque ex Dioclis sententia macrum faciunt.meliores sunt albi,quam nigri,& buxei.His prætereà qui egregij dicuntur Milesij,uirides siccis,madidi non madidis.

Poßidonis inuentum sunt ciceres.
Perdatur edit qui lupinos hic male,
In uestibulo nam cortices reliquit is.
Nec suffocatus est edens?tragœdus haud
Cleænetus comedit optimè scio.
Nullius ille corticem leguminis
Deiecit,est sic dexter ille uir bonus.

Lycophron chalcidicus in satyrico actu,quem derisionis gratia in Menedemum philosophum scripsit, à quo cauillatorum hæresis nominata est,deridens philosophorum prandia inquit:

Hic liberalis & Democritus simul
Saltabat ipse,pauperum & triclinij
Lupinus atque combiba: Diphilus,
Lenonis arte nil minus nunc utile ste.
Volo per omnes ambulans nunc uendere
Vias,calidas fabas,lupinos,& rosas,
Raphanos,oliuas,cuncta perpeti prius,
Quàm pascere has.

Animaduerte inquit,quòd nunc etiam dicunt,fabam calidam.testatur Polemon lupinos apud Laconas Lysiadas nominari. Theophrastus in causis plantarum,Lupinus inquit, eruum,& cicer inter legumina sola animal non gignunt, ob acritatem et acerbitatem, cicer magnus fit corruptus. Idem libro quarto eiusdē operis erucas nasci inquit inter ciceres. Diphilus Siphnius lupinos uim abstergendi habere inquit, multum nutrire, atq; eos præcipuè qui facti sūt dulciores.Quare Zeno Citieus cum difficilis esset & iracundus omnino inter amicos, multum uini bibens suauis,& placidus fiebat,qui interrogatus de huiusmodi cōsuetudinis ratione,Se lupinis ualde similem esse dicebat, illos enim asperrimos esse priusquam irrigentur, at potos dulces esse et placidißimos.Lacedæmonij in prandijs quæ Copides dicuntur fabas,phaseolos uirides,& caricas, bellaria apponere solent,ut Polemon est autor.Epicharmus,phaseolos comede citius,nam Bacchus amat.Demetrius,uel ficum,uel phaseolum, uel tale quidpiam.

De oliuis. Cap. XIIII.

EVpolis,sepiæ,maturæq; oliuæ.Romani has dryppas uocitant.Diphilus Siphnius oliuas ait prarum nutrire, capiti graues.

ti graues esse, nigras obesse stomacho, & caput infestare. Quæ Colymbades dicuntur stomacho magis conferunt, & uentrem sistunt, contusæ nigræ meliores sunt stomacho: meminit de contusis oliuis Aristophanes: contusas facere oliuas. & rursus: ἐλαιῶν θλαστή.

Oliua salsa non id est, oliuaq́;.
hinc paucis interpositis,
Non est oliua salsa tritis aptior.

Archestratus in Gastronomia:

Rugosæ tibi maturæ ponantur oliuæ.

Tanquam Marathonis feliciter in posterum recordati, omnes in oliuas conditas semper fœniculum iniiciunt, ait Hermippus. μαράθον ἐμβάλλουσι. Philemon, pityrides oliuæ tritæ dicuntur, at nigræ stemphylides. Callimachus in Hecale oliuas gergerimam, & pityrin connumerat. nigrescentes oliuas iscadas uocarunt, & gergerimos ut testis est Didymus. Sine oliuæ præterea nomine sola dictione drypetes proiata oliuas significabant: Teleclides, conuenire eo tempore rogato me, ut drypepesi & placentis uilibus indulgeant. Athenienses tritas oliuas Stemphyla dicunt, & quæ nos Stemphyla, ipsi rursus Brytea, quod ex uua scilicet expressa remanet, quæ uox à racemis deducta uidetur.

De raphanis. Cap. XV.

RAphani sic appellantur quia facile nascuntur, qui & extensè, & contractè ab Atticis dicuntur. Cratinus, raphanis uidetur, non alijs oleribus. Eupolis, raphani illoti, sepiæ. Quòd nomen illud aplyti de raphanis, non autem sepijs intelligi debeat, declarauit his uerbis Antiphanes: anates, nuces, fauos comedere, oua, encridas, raphanos, aplytos, alicam, mel, propriè uerò sic aplyti raphani dicuntur, quos etiam Thasios nominarunt. Pherecrates, adest raphanus aplytus, calida lauacra, salsamenta suffocata, & nuces. Plato diminutiuè dixit in Hyperbolo, foliorum, uel raphanulus. Theophrastus quinque raphanorum esse genera scribit in libris de plantis, Corinthium, Liothasium, Cleonæum, Amoreum, Bœotium, ac Liothasius ab aliquibus Thracius dicitur, dulcißimum dicit esse Bœotium, figuramq́; habere rotundam: quorum folia ut summatim dicam sunt leuia, ij omnes raphani sunt dulciores. Callias de raphanide raphanum dixit: sic enim comœdiarum antiquitatem percurrens scripsit, faba lixata, ignis, rapæ, raphani, oliuæ, aurigæ. Quòd sic raphanidas dixerit, manifestatur ab Aristophane de huius antiquitate in Danais ita scribente:

Saltabat assumptis tapetibus chorus,
Simulq́; culcitris, uicißim se petens
Raphanidis, intestinis, & carnibus.

Est autem raphanis cibus ualde frugalis. Amphis, quicunque bonorum piscium cum paucum obsonium emere poßit, raphanos emere mauult, ualde insanit.

De nucibus pineis. Cap. XVI.

MNasitheus medicus Atheniensis in libro de edulijs pinearum nucleos, & ipsos conos Ostracidas nominat. Diocles Carystius nuces pineas, conos pineos Alexander Myndius, Theophrastus arborem piceam, fructum conum. Hippocrates in libro de Ptisana, cuius media degenerarunt, ab aliquibus id totum coccalus dicitur, multi sunt qui nucleos nuncupēt uelut Herodotus cum de nuce pontica mentionem facit: dicit enim, nucleos hoc habet maturum. Diphilus Siphnius, nux pinea multum præbet nutrimentum, arterias mollit, pectus purgat, quia cōplicitum habet intra se illud resinosum. Mnasitheus hanc nucem pinguefacere corpora scribit, & ad bene digerendum plurimùm conferre, urinā ciere, uentrēq́; bene disponere.

De ouis. Cap. XVII.

SCribit Anaxagoras in rebus naturalibus albumen esse in ouis id quod auis lac appellatur. Aristophanes, nox ouum Zephyrium peperit. Sappho id dixit trisyllabum, scribit enim Lædam oium inuenisse. Postea, oio multò albius. oea protulit Epicharmus, ὤιον, ὤεα.

Oea anserum, & gallinarum uolatilium.

Simonides libro iamborum secundo,

Est Anseris quale oeum Meandrij.

Quattuor syllabis Alexandrides, oaria enim dixit. Ephippus, ac urna uini parua Phœnicini, oaria, talia multa puerilia. ὠάρια. Alexis, dimidias ouorum partes dixit. nec subuentanea solùm oua dixerunt, sed Zephyria etiam, quæ nunc familiaria apud nos uocantur cœnacula, ora etiam antiqui nominarunt. Clearchus in amatorijs, Helenam in eiusmodi palatijs scribit educatam fuisse, & idcirco famam apud multos increbuisse quòd ex ouo esset genita. Non bene igitur à Neocle Crotoniate dictum est, quia ouum ex luna ceciderit, ex quo nata sit Helena: & mulieres lunares ouum parere: & inde natos homines quinquies triplos nobis esse testatur Herodotus Heracleotes. Ibycus libro quinto carminum de Molionidis hæc ait, Teleucippi filios aurigas interimant, marinos, caput æquum habentes, mutilatos, ambos ex ouo argenteo natos. Ephippus, itria, ames, Pyramus, bellaria, ouorumq́; hecatombe, quæ omnia molliuimus. de sorbilibus ouis meminit Nicomachus:

Paruas opes pater mihi cum liquerit
Sic conuolutus ipse paucis mensibus
Cucurrij quidam uelut sorbens ouum.

Meminit sic de anserinis ouis Eriphus, alba & anserina oua sunt, & magna, ut mihi quidem uidentur: qui etiam asserit hæc oua Lædam peperisse. at Epenætus & Heraclides Syracusius in libris de parandis obsonijs primum locum inter oua pauoninis aßignarunt, secundum uulpanserinis, tertium gallinaceis.

De propinatione. Cap. XVIII.

CVm propinatio circumlata esset à conuiuij gubernatore subiunxit Vlpianus, nunquid posita est apud aliquem propinatio sic dicta, quemadmodum, & nos nunc uocamus? Tū uerò omnibus percunctantibus ego inquit ipse dicam. Phylarchus Atheniensis et Naucratites ubi mentionem faciunt de Zela Bithyniorum Rege, qui Gallorum duces benignè admodum hospitio excepit, deinde cum illis insidiaretur ipse interfectus est, sic dicit si memoria teneo: propinatio quædam ueluti consueuerat ante cœnam circumferebatur. atque hæc dicens Vlpianus propinationē in uase refrigeratorio poposcit, sibi ita placere dicēs quia promptè ea commemorasset. Erat inter ea multa quæ propinationi parata erant etiam malache.

De maluis. Cap. XIX.

HEsiodus,

Nec quanta utilitas maluis, ferulæve paratæ.

Quod

Quod Atticè dictum est, ego enim inquit in multis Antiphanis exemplaribus mo, & lo, per omicron scriptum inueni; Edentes moloches radicem. Epicharmus; Mansuetior ego moloche. Phanias in libris de Plantis Forma seminis domesticæ, placenta nuncupatur, quia illi est persimilis. Intextum enim illud proportionem ad basim habet placētæ, at pars media tumoris, placentæ est punctus umbilico similis, præterea si basis adimatur, id quod remanet erinaceis marinis, qui spinis circunscribuntur, est simile. Asserit Diphilus Siphnius maluæ bonum esse succum, arterias mollire, acutas choleras in superficie excernere, uesicæ & renium irritationibus prodesse, mediocri cum facilitate excerni & nutrire, agrestemq; esse meliorem hortensi. Hermippus & Callimachus de alimo & adipsi uocata malua, inquit, arcentem sitim, & famem utilissimam maluam inijcere.

μολόχη.

ἄλιμος ἄδιψος, famē ac sitim sedās

De colocyntis. Cap. XX.

EVthydemus Atheniēsis in libro de Herbis cucurbitam Indicam colocyntam nominat, quia eius semen ex India primùm latum fuit. Megalopolitani Sicyoniam dicunt. Theophrastus non simplex esse colocyntarum genus demonstrat, cū alias meliores dicit, alias peiores. Menodorus Erasistratius Hicesij amicus, ex colocyntis hæc Indica ait, quæ etiā cucurbita, illa colocynta solùm uocatur. Indica elixatur sæpius, at colocynta etiā assatur, & apud Cnidios nunc etiā Indicæ colocyntæ dicuntur. Hellesponti incolæ longas, cucurbitas; rotundas, appellant colocyntas. Diocles, optimas ait colocyntas nasci apud Magnesiam, & rapas magnitudinis non mediocris, dulces, & quæ cōferāt stomacho, in Antiochia cucumeres; in Smyrna lactucas, & in Galatia, rutam, in urbe Myrina. Diphilus colocyntas parum nutrire affirmat, facile corrumpi, humectare, facileq; excerni, & bonum habere succum, at eam magis cōferre stomacho, quæ cū aceto & aqua sumpta fuerit, meliorem habet succum condita, magis extenuat quæ cum synapio, facilius digeritur atq; excernitur elixata. Mnasitheus quæcunq; ad ignis opus bene disposita sunt, ut cucumis, colocynta, mala cydonia, & struthia, & si quid aliud simile. Hæc si cocta comedantur non multum quidem corpori nutrimentum præbent, at suaue, & magis humidum. omnia hæc præterea uentrem stringunt, quare magis elixata comedere oportet. Attici colocyntam solùm dicūt. Hermippus, caput quantū habet? quantum colocynta. Phrynichus diminutiuè scribit, uel parum placentulæ uel colocyntulæ. Epicharmus:

Multum fuit certè colocynta sanius.

Epicrates comicus, quid Plato, quid Speusippus & Menedemus? in quibus nunc uersantur? quid est studij? qui sermo ab illis interpretatur? quæ si aptè cognouisti, dic obsecro per Terram. De his noui quid dicā manifestè: uidi hisce Quinquatribus adolescentium gregē in Academiæ gymnasio, ubi sermones audiui absurdos & ineffabiles, de natura enim differentes, de animalium uita, arborūq; natura, & de herbarū generibus, definiebant, atq; inter hæc quæ nā esset colocyntæ natura quæsiuerunt, & quid tandē determinatū est, aut cuius generis plantā esse dixerunt? Refer etiā nobis siquid nosti. Primū oēs taciti constiterunt, capitaq; inclinantes nō exiguo tēporis spatio cogitabant. postea inclinatis tunc etiam, cogitantibusq; adolescētibus dixit quidā olus esse rotundū, alius herbā, arborē alius, quæ cū medicus quidā Siculus audiuisset; oppedit, tanquā nugantes irridens. Iratisunt admodū iuuenes, seq; irrideri clamauerunt: neq; .n. in eiusmodi disceptatiōibus talia facere decorū est, nō tamē idcirco rē adolescētes distulerūt. Tū Plato præsens ꝑ benignè, nihilq; cōmotus, eos iussit iterum definire, quod illi è uestigio fecerūt. Elegās Alexis propinationē totā rectè definiētibus proponit.

Iui inscius quò me uocaret sors mea.
Fudere lymphas in manus, mensas ferunt.
Non caseus, non multiplex erat super
Species oliuarum, feriebat non odor
Paropsidum & nugarum, at illis additum
Horas olens sublime fertur dolium.
Cumq; hoc poli totius hemisphærium.
Et cuncta erant illic apud nos optima.
Pisces, & Hœdi diuidit quos Scorpius,
Monstrabat ouum semisectum sydera.
Iniecimus manus, at hic ad me loquens,
Atque innuens, in occupationibus
Tenebat, obuiabat, expertus ferè
Quiduis, tamen non me moratur denique,
Donec cauans ollam statim cribrum manu
Detexi.

De fungis & sio. Cap. XXI.

ARistias; Locus sinister expetitus est mihi
Ob fungos. & Poliochus;
Compressa, parua, nigra, nobis bis die
Placenta utrisque erat, paleis armataq;,
Cum ficibus paruis. & interdum foco
Fungus dabatur, irrigationibus
Factis simulq; cochleæ. deinde olus
Exquiritur per arua nobis incolûm.
Oliua fracta, uina mox dubium fuit
Bibere. Antiphanes,
Est prandium placenta sculpta, & asperis
Frugalitatis gratia paleis bene
Armata, bulbus unus, & paropsides
Quædam: locus quæ dat misellis hic miser.
Est sonchus, & fungus, genusq; id plurima.
Est uita talis febre prorsus libera,
Nec phlegma habet, præsente carne quis uolet
Edere thymum? nec qui uidentur dogmata
Vel Pythagoræ quidem sequi. & post pauca,
Quis scit futuro quæ statutum tempore
Pati uiros sit? protinus fungos cape
Hos ilicis, statim duos assa puer.

Quòd Cephisodorus Isocratis discipulus in ijs quatuor libris, quos contra Aristotelem scripsit, Philosophum increpat, quia Antiphanis prouerbia colligere nec sermone dignum existimarit, quippe qui totum actum prouerbia inscriptum fecerat: ex quo hæc etiam depromuntur;

Ego prius quam uescier uestris cibis,
Crudos uelutq; sentio fungos, ederem
Acerba mala, & siquis alter est cibus
Qui suffocet.

Nascūtur ex terra fungi, ex quibus pauci sunt ediles, plurimi .n. suffocant: quare Epicharmus sic ludit, q̄ fungi asperi suffocatis. Nicander sic in Georgicis cōmemorat qui ex his sint lethiferi.

Oleis inimica propago,
Quercu, & puniceæ malo tristissima pestis,
Ilicibusq; uenit fungus, grauis, humidus, atque
Læthifer. Præterea,

C Quum

Quum fuerit ficus multo sub stercore tecta,
Si mox perpetuo fluctu consperxeris illam,
Innocuis surgent radicibus undiq; fungi.
Quos tu ne uertas, radicem cædito nullam.

Reliqua legere non licuit. Fungos Amanitas non torrebis ait idem Nicander in eodem libro. Ephippus,

Vt te uelut fungi comesi suffocem.

Eparchides Euripidem poetam scribit in Icarum aliquando nauigasse, qui cum in agris mulierem cum duobus adultis filijs, & uirginem puellam letiferos fungos comedisse uidisset, ac idcirco postea mortuos, hoc fecit Epigramma:

Sol qui perpetuo cœlorum tramite curris,
An uisum facinus huic simile ante tibi est?
Pars eadem lucis geminos cum uirgine fratres
Abstulit, & matrem: quatuor urna tegit.

Diocles Carystius libro de Salubribus primo hæc commemorat, agrestium coctibilia,

Sunt beta, malua, bulbus, atque tubera,
Vrtica, rumex, fungus, atriplex grauis.

Speusippus libro de iisdem secundo, sium in aqua nasci affirmat, foliumq; habere apio palustri simile, quare Ptolemæus Euergetes secundus Aegyptiorum rex, dignum putauit apud Homerum ut hæc scriberentur: σίον.

Sunt apio atque sio circum mollissima prata.

Sium cum apio nascitur, sed non etiam uiolæ. Fungi ex Diphili sententia conferunt stomacho, & uentri prosunt ad excernendum, at difficiles sunt ad digerendum, & uentosi, sunt huiusmodi ij præsertim qui ex Ceo insula adferuntur; multi enim sunt ibi mortiferi. Videntur esse tenuissimi, teneri, & friabiles illi, qui super ulmis, & piceis nascuntur, relinquendi prorsus subliuidi, nigri, asperi, & qui elixati depositiq; conglutinantur, nam comedentes interimunt: qui tamen aquosi, & acetosi mulsi recentis potione adiuuantur. Post potū uomere oportere dicunt, quare fungos aceto, mulsove acetoso, uel melle, ac sale multo cōdire maxime conueniet: sic enim uenenū ab illis eripitur. Theophrastus hæc in Historijs Plantarum scribit, Subterranea, & terrestria sunt hæc, boleti, quos aliqui sic appellant, cum fungis nascentes, nam & ipsi carent radicibus. at fungus principium habet suæ pullulationis caulem in longitudinem protensum, atque per ipsum uimen se extendit. Præterea fungos esse in mari apud columnas Herculis commemorat, qui cum multæ aquæ concreuerint apud mare nascuntur, ac ob solis calorem postea in lapides uertuntur. Phanias libro primo de Plantis hæc quidem producere inquit, illa uero neque flores, neque summitatis spermaticæ uestigium ostendere, neque semina, ueluti fungus, tuber, filix, helix: id ille filicem appellat, quod alij blachnon. βλάχνον. Theophrastus in libris de Plantis, Leuem habent corticem tuber, fungus, boletus, geranium.

De tuberibus, & herba hydnophylla. Cap. XXII.

γεράνιον. Tubera sua sponte ex terra nascuntur, & in locis præcipue arenosis. Theophrastus, Quod geranium aliqui nominant, et siquid aliud subterraneum. Rursus, Generatio pullulatioq; horum intra terram nascentium, sicut tuberis, & eius apud Cyrenem nascentis quod mison appellant, uidetur hoc ualde suaue, & carnis odorem habere. ἴσον. Sic quod in Thracia Istum nascitur, de quibus etiam proprium quiddam narratur; dicunt enim cum aquæ autumnales, & magna tonitrua fiūt, quod magna nascuntur, atque cum maxime maxima, illa siquidem præcipua generationis causa esse uidentur. Biennium nō absoluūt, quāuis annum uiuant. Vsus eorum, & uigor est uere præsertim. sunt tamen qui etiam seminis principium hæc habere arbitrentur, quando in Mytilenæorum litore non prius nasci compertum est, quam pluuia aqua semen ex Tiaris detulerit, is enim locus est, in quo plura nascuntur. nascuntur in litoribus præcipuè, & ubi Regio sit arenosa. Horum igitur causæ huiusmodi esse putandæ sunt. Gignūtur etiā in Acarnida circa Lampsacum, in Alopeconneso, & in Eleorū regione. Lynceus Samius:

Tubera fert tellus, urticam fert maris unda.

Matron Parodus in cœna,

Ostrea portauit Thetidis Nereidos almæ Tubera.

Diphilus tuberum naturam non facile digeri affirmat, at bonū habere succum, extenuare, facileq; excerni: inter quæ quædam sunt ueluti fungi letifera. Hegesander Delphus neque tuber, neque glaucifcum, neque thynnum nasci in Hellesponto attestatur, unde neque uer, neque folia Nausiclidis desertum. Pamphilus in linguis hydnophyllam herbam esse scribit quæ supra tubera nascitur, ex qua tubera dignoscuntur.

De urticis, & asparagis. Cap. XXIII.

Vrtica ab Atticis dicitur planta illa herbacea quæ pruritum gignit. Aristophanes in Pharossis, primū omniū iphia nasci, post asperas urticas. Ex asparagis alij palustres dicuntur, alij montani, quorum optimi non seruntur, cum omniū hortensium maxime cultum excipiant. Qui seminantur, grandes admodum nascuntur. In Libyæ Getulia nasci nonnulli dicuntur, qui Calami Cyprij magnitudinem consequantur, et duodecim pedum longitudinem: apud Oceanum in montibus crassitie magnarum ferularum, longitudine uiginti ferè cubitorum. Cratinus per ph, scribit aspharagum sicut Theopompus.

Et postea quodam uidens in cespite Aspharagum.

Amipsias, *Non iuncus, aspharagus, uel alta brachia Lauri.*

Diphilus, Brassicæ aspharagus, qui proprio nomine Ormenus dicitur, magis confert stomacho, faciliusq; excernitur, oculos uero offendit: est enim asper, urinamq; prouocat, et renibus uesicæq; nocet. ὄρμενος serpentinus siue erumpens. Attici sunt ij qui florentem ex brassica Ormenum appellare consueuerunt. Sophocles in Indagatoribus, ormenos parit, & non cessat pullulatio erumpere, & pullulare. Antiphanes per p, asparagum scribit:

Hic asparagus mox splenduit, cicercula
Et floruit. Aristiphon, Capparim, Pulegium, thymum, asparagum, piceam, rhamnum, Sphacelum, tympanum.

De cochleis. Cap. XXIIII.

Philyllius; *Nō sum cicada fœmina, haud sum cochlea.*
& Rursus,
Vel coruulus, uel mæna, scomber, cochlea.

Hesiodus cochleam domiportā nominat; unde inquit Anaxilas,

Multò minus nam cochleis hic credulus,
Non credulæ usque quæ domum circunferunt.

& Achæus,

Herbosa tantas nutrit Aetna cochleas cornutas.

Præponiturum symposijs Griphi carmen de coclheis hanc habens seniem.

Filia

Filia syluarum spinis, & sanguine priua,
Humentiq; assueta uiæ.

Aristoteles libro quinto de Animalibus, cochleæ in utero habere uidentur uere, & autumno, atque solæ hæ inter crustatorum genera coiisse uisæ sunt. Theophrastus de animalibus hyeme latentibus, Latent inquit cochleæ & hyeme, & æstate magis, quare multæ ob pluuias autumnales apparent: earum latibula sunt æstate sub terra, & in arboribus, dicuntur quædam cochleæ sesili. Epicharmus:

His pro omnibus mutant locustas, in necem
Concham sesilum statim feras.

Cochleam apud Lacedæmonios semelum appellari testis est Apellas. Apollodorus libro Etymologiarum secundo, cochleas quasdam Colysidipnos nuncupat.

De bulbis, & bulbinis. Cap. XXV.

Bulbos edere in Eubuli Amalthea, Hercules deuitat.
Nam siccius, uel caldius, medium aut tenens,
Hoc maius est quàm Pergama alta uincere:
Thyrsis ego, uel Silphio ut forem satur
Non ueni, & impia & fera paropside,
Bulbisve, primi qui putantur, & ferunt
Robur cibi, qui sanitati conferunt,
His uescerer: gratis bouinis carnibus
Coctis, & assata suilli, uiscera
Generosa sale sparsa tria ederem.

Alexis quæ sit bulborum uis ad incitandam Venerem sic demonstrat:

Carabum, conchas, testas,
Bulbos, & oua, cochleas, & uiscera,
Quis inueniret mox amanti pharmaca
Tot? hoc, & illud semper est præsentius.

Xenarchus,

Sortem domus uagam patroni concidit
Experta, quam simul malus Genius quatit.
Et Pelopidum firmata nec domus bene.
Bulbus feraci qui domesticus Deæ
Cereri, atque humo natus; nec est idem potis
Prodesse amicis. sed freti uertigine
Nigra uolutus polypus uincit uirûm
Venas capillis, queis necesse pabulum
Captare: dolij replet uoraginem
Corporibus. & Archestratus,
Bulbis te madidis gaudere iubemus aceto,
Et thyrsis, pariter cunctis & lancibus istis.

Heraclides Tarêtinus hæc scribit in Symposio, bulbus, cochlea, oua, & similia, sperma generare uidentur, non eo quidem quòd multum præbeant nutrimenti, sed quòd uniformem primam habeant naturam cum spermate, uniformesq; uires. Bulbos ait Diphilus se difficiles præbere digestioni, at multum nutrire, & conferre stomacho. Purgant præterea, uisum obtundunt, Venerem q; excitant. Vnde illud est ductum prouerbium:

Nil tibi profuerit bulbus, nisi neruus adesset.

Inter quos hi præsertim Venerem excitant, qui Regij dicuntur, qui etiam reliquis sunt multò meliores; post hos flaui, albi enim & Libyci Scyllæ naturam præ se ferunt; omnibus peiores sunt Aegyptij. Quæ bulbinæ dicuntur, meliorem habent succum, quàm bulbi, non tamen ita stomacho conferunt, quia dulcedinem habent cum crassitie. Pro asperitate tamen faciles sunt ad excernendum. Meminit de Bulbina Matron sic in Parodis:

Sonchos prætereo, nec dicam nomina quorum,
Spinosis folijs, & germina plena medullis
Bulbinas, Iouis hæ cantrices Regis olympi.
Quas terræ mistus magnus Iouis educat imber,
Persimiles amylis, niue multò candidiores.
Quas uenter uenerandus amat tellure cauatas.

Nicander Bulbos Megarenses præcipuè laudat. Theophrastus libro de Plantis septimo, ita dulces esse bulbos alicubi asserit, ut crudi etiam comedantur, sicut in Taurica Cherroneso, quæ eadem, & Phanias attestatur. Est genus quoddam bulborum inquit Theophrastus lanosum, quod in litoribus nascitur, lanam habet sub primis tunicis, ita ut illud quod esui aptum est, intra illud quod extra & intus est, utrinque lana separetur; ex hac uestes, & fasciæ pedum texuntur, ut inquit idem Phanias. Apud Indos capillatus bulbus nascitur. De bulborum conditura hæc à Philemone scripta leguntur, si bulbum bonum uolueris operæpretium est cognoscere quot absumptis probetur, caseo enim indiget, melle, sesamo, oleo, cæpa, aceto, lasere, ipse si quidem sua natura malus est, & asper. Heraclides Tarentinus bulbos ex Symposijs auferens, multum se cibum circũscribere dicit, & eorum maximè quæ attrahant, uiscosumq; quiddam intra se contineant, ouorum scilicet, bulborum, uiscerum, cochlearum, & his similium; hæc enim diutius manent in uentre, atque implicita ab humoribus continentur.

De turdis, ficedulis, spinis, merulis, sturnis. Cap. XXVI.

Turdorum, & aliarum auium greges aderant in propinationibus. Teleclides, Assati turdi cũ ametiscis in gulam uolarunt. Syracusij turdos cichelas dicunt. Epicharmus, Et folia oliuarum comedentes cichelas. Mentionem fecit & Aristophanes in Nebulis. Tria esse turdorũ genera scribit Aristoteles, quorum primum & maximum est picæ par, quod etiam uiscedulum appellant, quia uiscum edit: secundum genus merulæ par habetur, quod dicitur trichas: tertium his omnibus minus Illada nuncupant: quãuis non desunt qui Tylada dicant, uelut Alexander Myndius qui genus hoc gregale esse, & sicut hirundines nidulari asserit. Versiculus Epicichlides inscriptus, qui refertur in Homerum, qui cum pueris illum cantaret, turdos referebat, hanc appellationem inde accepit, ut scribit Menæmachus in libro de Artificibus. Alexander Myndius duo esse ficedularum genera scribit, quorum alterum oliuarium ἐλαιός ab aliquibus, ab alijs, pirias, at ficedula cum ficus maturescit, dicitur: duo inquam esse earum genera ficedulam scilicet, & melancoryphum. Epicharmus, Splendidas ficedulas: & iterũ; Aderant erodij longam flexamq; ceruicem habentes, & tetraces legentes semina, splendidæq; ficedulæ: Capiuntur aues istæ ficuum tempore, quare melius certè per unum λ, scriberentur, συκαλλίς quãuis Epicharmus per duo λλ, metri gratia scripsit. Meminit sic Eubulus de spinis auibus:

Amphidromia de more quum fiunt, solent
Assare casei Cheronesi tomum.
Raphanumq; oliuo splendidum mox incoquunt.
Tum pinguium feriunt simul pectuscula
Agnorum, & ipsis cum palumbis & spinis,

Hinc uellicare suaue turdorum genus,
Mollire mœnas assolent cum sepijs.
Et plurimos cirros studiosè stringere.
Meraciores & bibisse sæpius
Calices.

Nicostratus & Philetærus,

Quid nunc emam? nil sumptuosum dicito.
Agens satis feliciter cuniculum.
Merulasq; emas, turdos tibi quotquot libet,
Anatesq; ; multas ac agrestes linquito.

Antiphanes sturnos etiam inter epulas connumerat; mel, perdices, palumbi, anates, anseres, sturni, pica, monedula, merula, coturnix, gallina. Omnium rerum rationem à nobis petis, neque quidquam non rationi obnoxium nobis proferre licet. Quòd compertum est ab Eubulo, & alijs scriptoribus passerculorum fieri mentionem: quatuor, aut quinque perdices capito, cuniculos tres, passerculos ita ut delitiari poßint, acanthyllidas, cerchneidas, spinulos, bittacos, & quæ alia consequi posses.

De cerebro suilli. Cap. XXVII.

NOn sinunt philosophi nos cerebrum suille comedere, quia dicunt ita se habere id comedentes, ueluti qui fabis uescuntur, & capitibus non parentum solùm sed aliorum profanorum, & idcirco nullum antiquorum id comedisse, quia omnia comedentibus, id edentes æquiparare solebant. Apollodorus Atheniensis nec nominatum quidem cerebrum apud quempiam antiquorū fuiße scribit. Quapropter Sophocles, qui Herculem inducit in Trachinijs Licham in mare proijcientem, cerebrum non nominat, sed albam medullam, cum non nominatam rem nominare deuitaret.

Albam medullam huic in comæ medio rigat.
Capiteq; aperto, atque effluente sanguine.

Quamuis alia luculenter nominarit. Euripides præterea Hecubam ob Astyanactem, qui à Græcis fuerat proiectus, ita conquerentem inducit,

Caput misellum quàm totondit asperè
Paterna sors, Apollinis protectio.
Multum colebat quas parens semper tua
Comas, & osculum dedit quibus, patet
Mors dura fractis oßibus, ne turpia
Dicam.

Habet huiusmodi poematum æditio uenustatem, & moderationem. Philocles tamē cerebrum apertè nominauit, Nec cerebrū edo pingue. Aristophanes etiam:

Folia duo deperderem cerebri male.

Albam medullam Sophocles igitur poeticè dixisset. Euripides deforme & aspectu turpe demonstrare non euitans rem ut uoluit expreßè significauit. Quòd autem sacrum existimaretur caput, uel ex hac re manifestum esse arbitror, quòd per ipsum iurabant, & sternutationibus ab eo factis, tanquam sacris genua flectebant. Comprobationes præterea capitis ipsius nutu confirmamus, uelut Iuppiter inquit Homericus, agè uerò capite tibi annuam.

De pipere. Cap. XXVIII.

φύλλον genus musci apud Diosco.

QVòd in pocula quæ propinabant & hæc inijcere consuerunt, piper, phyllia, myrrham, gladiolum, & unguentū Aegyptium. Antiphanes,

Emens piper si quis ferat, uelut malum
Torquere dicunt hunc speculatorem statim.

Rursus;

Betas oportet & piper nunc quærere
Circumeuntem. Eubulus,
Hæc Cnidium coccum, uel accipiens piper
Contudit, addita simul myrrha uiam
Consperxit. Ophelio, Libycum piper suffitus,
Libellus & Platonis hinc multum stupens.

Nicander in theriacis,

Præbeat hirsutas tenuis pulicaria frondes
Sæpius, incidasq; nouum piper: eq; feraci
Medorum regione tibi nasturtia dentur.

Theophrastus in Historijs plātarum hæc de pipere scripta reliquit, Piper fructus est, cuius duo sunt genera, alterum rotundum ueluti erui cortex, idq; rubicundum, alterum oblongum atque nigrum, semina papaueribus habens similia, quod altero est potentius, ambo tamen calefaciunt, quamobrem contra uenena etiam sunt adiumento. In libro de suffocatione; horum conciliatio aceto fit infuso & piperis, uel fructu tritæ urticæ. Hic est obseruatione dignum nullum nomē esse neutrum apud Græcos quod in iota desinat, præter meli. nam peperi, gummi, et cyphi peregrina sunt nomina.

De oleo. Cap. XXIX.

DE Samio oleo meminit Antiphanes & Alexis,

Hic Samij.
Hic mensor est olei omnium purißimi.

De Carico mētionē fecit Ophelio, Oleo Carico perunctus est. Amyntas in ponderibus Persicis. Ferunt hi montes terebinthū, iuncum, & nuces Persicas, ex quibus multum oleum faciunt regi. Ctesias oleum spineum nasci in Germania scribit quo Rex utitur, hic cum libro tertio de tributis Asiaticis omnia quæ regi apparabantur connumerarit, neque piperis mentionem fecit, nec aceti, quod solum omnium optimum est condimentorum: neque etiam Dinon in Persica commentatione, qui salem narrat Ammoniacum ex Aegypto mitti ad Regem, & aquam ex Nilo. De oleo quod omotribes dicitur, meminit Theophrastus in libro de odoribus, ex simplicibus oliuis scribit, & amygdalis id confici. De oleo, quod fit in Thurijs, tanquam egregio mentionem fecit sic Amphis:

In Thurijs oliuum, at in Gela lens.

De garo, aceto, & condimentis. Cap. XXX.

DE garo meminit Cratinus, Calathus noster erit garo plenus. Pherecrates Triptolemo, Salsi gari. Plato, In putri garo me tingentes suffocabant. Quòd masculinum sit gari nomen, significauit Aeschylus, & hunc piscium garum. acetum solum, condimentum appellant Attici. Chrysippus philosophus optimum esse Cnidium acetum & Aegyptium testatur. atque Aristophanes in Pluto, aceto perfundens Sphettio: quem locum Didymus exponit quia Sphettij fortasse sunt acuti. meminit & de Cleonæo aceto uelut eximio, inter Cleonæos acrimoniæ sunt. Diphilus,

Cœnare delitens uideris omnibus Laconicè,
Aceti autem poculum semel, quid semel, uas aceti, mensura

Tantum

Tantum capit Cleonæorum.

Phliondes,

Illis acetum non habet profundere.

Heraclides Tarentinus hæc scribit in symposio, acetum exteriora quædam congregat, quæ congregata sunt in uentre dissoluit, quia uarij in nobis succi commiscentur. Magno in pretio habebatur acetum etiam Decelicum: unde hæc Alexis,

Decelici cotylas qui quatuor
Haurire plenas me coegisti ipsius,
En per medium ducis forum me postea.

Dicendum est autem acetum oxy, per ypsilon, & uas quod illud continet, oxybaphum. Lysias in eo libro quem in Theopompum scripsit in Supplicijs hæc inquit, ego oxymeli bibo: Sic igitur & oxyrodinum dicemus. De condimentis aliquid etiã apud Sophoclem inuenitur, & cibicondimenta, & apud Aeschylum qui hæc, humectas condimenta. Theopompus, Multæ cõdimenti medimnæ, multi sacci librorum, multiq; culei, & omnium aliorum uitæ utilium. quod est apud Sophoclem,

Prudenter ipse cuncta condiam coquus.

Cratinus in Glauco,

Condire cuiusuis nec est cibos bene.

Eupolis,

Obsonio malo bene inde plurimo
Sapore condito.

Connumerauit huiusmodi condimenta Antiphanes sic quodam in loco, uua passa, sal, sapa, laler, caseus, thymum, sesamum, nitrũ cyminum, origanum, herbulæ, acetum, oliuæ, abyrtax, gramina, capparis, oua, salsamenta, nasturtium, folia ficuum, succus magydaris cognouerunt antiqui & cyminum dictum Aethiopicum. Quòd thymus & origanus dicti sunt in masculino genere. Alexandrides, Asphæragum iuncumq; incidens, et origanũ, qui ornat salsamenta mista cum coriandro. Hinc etiam Ion.

Hunc manibus promptè cœlarat origanon ille.

Fœmininè dixit Plato, uel poculum, uel acutissimam ex Arcadia origanum. in neutro genere protulit Epicharmus, & Amipsias. Thymum masculinè dixit Nicãder in libris de cultu apũ.

De peponibus. Cap. XXXI.

PEpones à Cratino in rebus Vlyssis cucumeres seminarij nuncupantur:

Quando uidisti puer Laertæ uirum mihi amicum,
In Paro cucumerem maximum seminarium ementem?

Plato etiam in Laio, Nunquid uides

Meleager ut Glauconis ex propagine
Præstante, stultus ut cuculus uadat uias,
Longè peponis qui crura habet simillima,
Eunuchijq;? Anaxilas,
Calcaneo haud tumet magis cucumis pepon.

Theopompus,

Est uisa mollior mihi quàm uel pepon,
Vel cucumis.

Et Phanias, teneri sunt intra corticem cucumeres, & pepones sine semine ediles atque maturi solùm. at colocynta cruda quidem esui non est apta, sed cum uel elixata uel assata fuerit. Diocles Carystius libro de salubribus primo, inter agrestia quæ facile coquuntur lactucam connumerat, & maximè nigram præualere asserit, nasturtium, Sinapi Adrianum, & cæpam, cuius sunt species ascalonium, allium uiride, allium, alliorum capita, cucumis, pepon, papauer. & paucis inde interpositis, pepon melius digeritur, & cordi magis confert. Elixatus cucumis est tener, & suauis, urinamq; concitat: coctus in mulso facilius etiam excernitur. Speusippus in eiusmodi commentarijs peponem cucurbitam nominat. Diocles cum de pepone fecerit mentionem, de cucurbita nusquam prorsus meminit. Diphilus pepones meliorem habere succum crudos, & præpollere affirmat, at coctum peiorem habere succum, parumq; nutrire, facile corrumpi, facileq; excerni.

De lactucis. Cap. XXXII.

LActucam Attici thridacem nominant, unde Epicharmus, Decorticãtes thridacis thyrsum. Strattis thridacinedas dixit, blattæ quæ per frondosos hortos incedunt, per quinquaginta pedum uestigia, quæ pedibus longas caudas habentes satyros attingunt, chorosq; agunt supra ocymorum folia, thridacinedarumq;, & suauissimorum apiorum. Scribit Theophrastus, inter lactucas albam magis esse teneram, quarum sunt tres species: est laticaulis dicta, rotundicaulis, & tertia quæ Laconica uocatur, hæc folium habet crispum, & est recta, facileq; crescit, at non repullulat ex thyrso. Ex latis ita nonnullæ latos habent caules, ut eis aliqui pro hostijs hortensibus usi sint. atque si thyrsi impediantur, quæ postea repullularunt suauiores esse dicuntur. Nicander Colophonius in libro secundo de linguis, lactucam asserit Brenthim apud Cyprios appellari, quam Adonis comedens ab apro est interemptus. Scribit hæc Amphis in Ialemo,

Inter lactucas pessimè perditas
Quas siquis intra sex decies annos edat
Cùm sortietur fœminam dormire apud
Oportet illum nocte tota uoluier,
Nihilq; agentem quæ uolebat, pro uiro
Fricare fortunam manu necesse sit.

Legitur apud Callimachũ quòd Venus Adonin inter lactucas absconderit, poetas allegoriam huiusmodi sumpsisse, quòd ij qui sæpius lactucis utuntur, minus idonei fiunt ad res uenereas. Eubulus in Astytis:

Ne appone lactucam mihi tu fœmina
Quæso, uel ipsam te fuisse post feram
Causam: ut ferunt, Adonin hoc in gramine
Formosa quondam mortuum posuit Venus:
Sic mortui cibus fit illa.

Cratinus Venerem cum Phaonem amaret inter pulchras lactucas illum abscondisse cõtendit, at Marsyas iunior inter hordea. Pamphilus thridacinam scribit ab Hipponacte lactucam in linguis appellari, quam Clitarchus sic apud Phrygios dici uoluit. Ibycus Pythagoricus eam lactucam quæ folia ex genere habet lata, sine uel rugis, uel thyrso eunuchum inquit à Pythagoricis nominari, & à mulieribus Astylidem, urinam ciet, & uiribus defectos ad rem Veneream facit, atque esui optima est. Diphilus uoluit thyrsum etiam multum præbere nutrimentum, difficilioremq; esse ad excernendum, quam folia: quæ magis sunt uentosa, magis nutriunt, & facilius excernuntur. Lactuca stomacho omnino confert, refrigerat, uentrem purgat, somnumq; bonum inducit, bonum habet succum, impetumq; ad res Venereas sedat. Quæ autem est asperior, & magis friabilis, minus uentri stomachoq; confert, & somnum inducit. Nigra lactuca magis refrigerat, uentriq; confert: æstiuæ melio-

rem habent succum, & magis nutriunt. Autumnales nõ alunt minimumq; habent succi. Lactucæ Thyrsus sitim omnino sedat, atque inter omnia olera cocta, lactuca cocta melior est, si in olla uelut asparagus braßicæ coquatur, ut Glaucias quidem scriptum reliquit. Theophrastus scribit olera appellari betam, lactucam, erucam, sinapium, lapathum, coriandrum, anethum, & nasturtiũ. Diphilus omnia in uniuersum olera non nutrire dicit, sed extenuare, malum habere succum, & redundare præterea sæpius, & difficulter digeri. De æstiuis oleribus meminit Epicharmus.

De cynara, cacto, & carduo. Cap. XXXIII.

Sophocles in Cochlis cynaram nominat, sed in Phœnice:

Est spina cuncta quæ tenet cynarius loca.

Hecatæus Milesius in Asiæ descriptione, si modo legitimus est eius scriptoris liber, nam Callimachus hunc ascribit Nesiotæ, uel quisquis uerus est autor, circa Hyrcanium mare nominatum, montes inquit esse altißimos, & densas habere syluas, in quibus spina est cynara. Idem paulo post, inter Parthos ad oriẽtem solem Corasmij habitant, terram habentes, & planam, & montes, in quibus arbores, sunt agrestes, spinæ, cynara, salix, myrica: circa etiam fluuium Indum nascitur Cynara. Scylax & Polemon terram fontibus, & aquæductibus irrigatam, et in montibus cynaram nasci dicit unà cum alijs herbis. mox in his quæ sequuntur, hinc mons se extendit iuxta Indum fluuium hinc atque illinc altus, syluáq; agresti densus, & spina, & cynara. Didymus Grammaticus cynaram spinam declarans apud Sophoclem, uide inquit ne spinam canis dicas:

Spinosa quòd sit planta, ualdeq; aspera.

Nam & Pythium uaticinium ligneam canem illam appellauit, & Locrus cum oraculum accepisset ibi ciuitatem ædificare ubi à cane lignea morderetur, crure postea à spina canis lacerato ciuitatem condidit. Est autem spina canis media inter fruticem, & arborem, ut testis est Theophrastus, fructum fert rubicundum, malo punico persimilem, foliumq; habet uiscosum. Phænias libro quinto de Plantis cactum appellat Siculam quandam plantam spinosam, uelut etiam Theophrastus in libro sexto de plantis, spina quæ cactus dicitur, nascitur in Sicilia solùm, in Græcia non reperitur. emittit statim Thyrsos ab radice sub terra, folium habet latum & spinosum, Thyrsos uerò qui cacti dicuntur: ediles sunt decorticati, paulumq; acres, quos etiã in salsilagine recondunt. Alterum thyrsum emittit rectum quẽ Pernica dicunt, & ipsum esui aptum: at quod est interius, his ereptis quæ papporum speciem præ se ferunt, simile remanet cerebro palmæ, quod etiam esui aptum est, & Ascalerum dicitur. Quis tot his descriptionibus tandem non adducatur ut audacter dicat hanc esse spinam quæ à Romanis dicitur carduus non longè à Sicilia habitantibus, & à Græcis cynara uulgo nuncupatur? nutatione siquidem duarum literarum idem est cactus, & carduus. hoc etiam ex Epicharmo clarius elucescit, qui cum alijs oleribus edilibus cactum etiam sic connumerauit, papauer, & marathrum, cactumq; asperum:

Cum cæteris edisse oleribus nam licet.
In pingue siquis conterens ponat bene
Est suauis, ipse solus at relinquitur.

Et rursus, lactucas, elatam iuncum, raphanos, cactos: & alibi etiam, hic ex agro ferre uidetur, fœniculum, cactos, iphium, lapathum, otostylum, scolium, cicorium, dractylum, filicẽ, & onopordum. Philetas cous:

Hinnu lus amisit dicet cum uulnere uitam
Obser uans cacti uulnera acuta grauis.

Verumtamen Sopater Paphius, sicut & nos cynaram nominauit, qui Alexandri Philippi Regis temporibus floruit, & uixit post illum usque ad secundi Regis Aegypti tempora, uelut ipse in quodam suo commentario declarauit. Ptolemæus Euergetes Rex Aegypti, qui unus fuit ex Aristarchi Grammatici discipulis, sic scribit libro secundo commentariorum; Circa Berenicem Libyæ est fluuius Lethon, in quo lupus piscis nascitur, & auratæ, & anguillarum multitudo, & earum quæ Regiæ dicuntur proportionem sesquialteram habentes ad eas quæ in Macedonia, & Copaidis stagno capiuntur; & unumquodq; flumen uarijs ibi piscibus est plenum; cum multæ ibi cynaræ nascerentur, qui nos secuti sunt milites, eas euellentes comedebant, spinisq; purgantes etiam nobis adferebant. noui & Cynarum insulam appellatam fuisse, Cuius mentionem fecit Samus.

De palmæ cerebro. Cap. XXXIIII.

De palmæ cerebro sic meminit Theophrastus, ubi de palmæ arbore scribit, quæ ex fructibus est plantatio sit hoc pacto: quæ ex ipsa arbore, quando partem superiorem adimunt in qua est cerebrum. Xenophon libro secundo de Ascensu hic primùm milites palmæ cerebrum comederunt, multiq; & formam et suauitatis præstantiam admirabantur, quod tamen caput maximè infestabat, & palma cum exemptum fuisset cerebrum prorsus exaruit. Nicander in Georgicis:

Germine palmarum, ac tenera propagine cæsa
Iucundum pueris epulum tribuere cerebrum.

Diphilus Siphnius palmarum cerebrum multum nutrire inquit, satietatem inducere, graue esse, difficileq; ad digerendum, sitim inducere, & aluum sistere. Hic nos inquit amice Timocrates cerebrum usque ad finem habuisse uidebimur, si hanc congregationem hic quiescere faciemus.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ATHENAEI DIPNOSOPHISTARUM

LIBER TERTIUS.

NATALE DE COMITIBUS VENETO INTERPRETE.

De faba Aegyptia. Cap. I.

Allimachus Grammaticus magnum librum magno malo parem esse dicere solebat. De Ciborio sic meminit Nicander in Georgicis:

Niliacas serito inde fabas ut tempore flores
Colligere hinc sertis ualeas, terræq; cadentes
Maturos fructus hinc grata Ciboria ponas.
Inq; manus tradas iuuenis cupientis, at ipsas
Radices coctas inter conuiuia ponam.

Radices hic dicuntur à Nicandro, quod Alexandrini colocasium nominant, uelut ipse alibi demonstrat:

Purgastiq; fabas colocasion, & secuisti.

Est etiam Palladis Colocasiæ sacellum in Sycione. Ciborium præterea genus est quoddam poculi. Hæc à Theophrasto in libris plantarum de faba Aegyptia scribuntur. Faba nascitur in Aegypto in paludibus & stagnis, cuius thyrsus habet longitudinem quatuor cubitorum ad summum, crassitiem unius digiti, calamo non nodoso oblongoq; similis est. Discrimina habet per totum diuisa fauisq; similia, in his flos et caput est, floribus papauerum duplum, colore rosarum saturatis simillimum. Adnascuntur folia magna, radix quouis crassiore calamo est crassior, discriminaq; thyrso habet persimilia, hac radice assata, elixa, & cruda regionis incolæ uescuntur. Nascitur in Syria etiam circa Ciliciam, sed ipsa regio fructum ad maturitatem non perducit. Nascitur & circa Toronem Chalcidicæ in stagno quodam mediocri magnitudine, quæ & maturitatem assequitur, & fructum perficit. Radix fabæ Aegyptiæ quæ Colocasium dicitur, bonum habet saporem, ut Diphilus Siphnius asserit, & nutrit, sed quia constringit non facile excernitur, atque minus lanosa, multò est melior. Fabæ quæ ex ciborijs fiunt uirides quidem difficulter digeruntur, parum nutriunt, facileq; excernuntur, & maximè sunt uentosæ: siccæ minus hæc habent, quàm uirides. Nascitur ex Ciborijs flos qui coronis est aptus, hunc Aegyptij lotum solent nominare. At mei mari dominantes nautæ ipse inquit Athenæus, melilotum, à quo coronæ melilotica odoriferæ admodum, & æstatis tempore refrigerantes. Fabas Aegyptias neque prius satas fuisse testis est Phylarchus, neque siquis eas seminauit in aliquo loco peperisse quàm in Aegypto apud Thyramim Thesprotiæ fluuium, qui est in Epiro, in palude enim quadam id accidit Alexandri Pyrrhi Regis temporibus. Nam per biennium fructum ibi feraciter admodum protulerunt, & creuerunt. Alexandro postea custodiam statuente, neque carpere solùm eos qui cupiebant prohibente, sed ad lacum etiam accedere, palus illa exiccata est; nec fructum postea amplius tulerunt, quamuis aquam locus habuerit. Res huic simillima fuit et ea quæ in Edepso accidit, ibi enim differens ab alijs aquis aqua quædam frigida ex fonticulo scatens apparuit non procul à mari, quam ægri bibentes plurimum iuuabantur: quare efficiebatur ut multi ex longinquis regionibus illuc ad bibendum accederent. Cum uerò duces Antigoni regis hanc parcius dispensare cœpissent, aliam multum differentem bibentibus dari iusserunt, quo statim fonticulus exaruit. In Troade etiam licebat uolentibus Tragasæum salem ante id tempus capere, qui. Cum Lysimachus tributum imposuisset continuò euanuit. Cum postea locum ob admirationem immunem iterum reliquisset, sal iterum creuit.

De cucumeribus. Cap. II.

De cucumere prouerbium est:

Cui cibus est cucumis mulier nunc tegmina texit.

Et Matron in Parodis:

Est cucumis uisus mihi terræ filius almæ,
Inter grata iacens olera, mensasq; tenebat
Ille nouem. Laches:
Augetur ueluti cucumis regione madenti.

Attici trisyllabum nomen semper proferunt, Alcæus, momordit Sicyas dixit à nominatiuo Sicys, sicut Stachys, Stachyos. Steleon, raphanos, Sicyos quatuor. Phrynichus in Tragis diminutiuè dixit cucumerculum. Tria cucumerum genera connumerat Theophrastus, Laconicum, Scythalicum, Bœoticum, atque Laconicum irrigatum meliorem fieri dicit, cum reliqui respuant omnino irrigationem. Meliorem præterea cucumeres habent succum si semẽ prius lacte, uel mulso madefactum seratur. Hæc in causis plantarum scripta reperiuntur, citius cucumeres augeri si uel aqua uel lacte prius semen irrigatum fuerit, quàm in terram iaciatur. Euthydemus in libro de oleribus mentionem facit eius speciei cucumerum qui anguini dicuntur. Cucumeres eò appellantur quòd moueant ad ferendum in utero, ut testari uidetur Demetrius Ixion libro primo Etymologiarum, concitant enim. Heraclides Tarentinus cucumerem Hedygæum nominat. Diphilus Carystius cucumerem prius sumptum perturbare asseuerat, propterea quòd sursum fertur uelut raphanus: at postremùm esum iucundiorem esse, & facile digeri: elixum urinam mediocriter prouocare. Idem præterea inquit, cucumis cum frigidus sit, difficulter digeritur, & difficillimè eijcitur, horrorem insuper operatur, choleram generat, & Venerem sedat. Augentur circiter plenilunium cucumeres in hortis, & manifestum habent augmentum, sicut etiam marini echini uidentur.

σίκυς cucumis.

In manuscriptis antiquis exẽplaribus quæ hactenus dicta sunt, non reperiuntur.

De ficibus. Cap. III.

Nulli quicquam concederem in sermonibus ad ficus pertinentibus, etiam si suspendi oporteret, quoniam ficibus mirum in modum sum amicus, quare diuinè de his quæ mihi in-

 ciderint

ciderint edisseram. Ficus ô uiri amici simplicis uitæ principium extitit, quod attestari uidetur locus is, qui ab Atheniensibus Sacra Ficus nominatur, in quo primùm ficus inuenta fuit, atque fructus hinc dictus est Hegetoria, quia primus ad uictum mansuetum inuentus fuit. Ficuum multa sunt genera, Atticum, de quo Antiphanes meminit in homonymis, laudans enim Atticam regionem hæc ita scribit: Qualia producit regio Hipponice omnibus totius terræ habitatæ præstantiora, mel, panes, ficus, ficus per Iouem fert certè. Istrus in rebus Atticis non licere cuiquam scribit ex agro Atheniensi natas ibi caricas exportare, ut soli loci ipsius incolæ his fruerentur. At cùm multi harum fures reperirentur, effectum est ut qui illos coram iudicibus accusarent, sycophantæ primùm sint dicti. Vnde Alexis in poeta: Sycophanta nomen

Prauis uiris decenter haud nunc ponitur.
Decebat ut quicunque uir foret bonus
Iniuncta mores ficus ipsa ostenderet;
At id malis quòd additur nunc omnibus
Effecit incertum sit hoc cur accidat.

Philomnestus in libro de Sminthijs in Rhodo hæc inquit, præterea sycophanta hinc dictus est, quia tunc mulcta erant, & tributum: ficus, oleum, uinum, ex quibus publica tuebantur, quod & facientes, & demonstrantes sycophantas, ut patet, fide dignißimos duntaxat ciues eligentes, nominarunt. De ficu Laconica sic in Georgicis meminit Aristophanes:

Omnes fero ficus, procul Laconica
Sit, hæc mihi est inuisa quòd tyrannica.
Non esset illa parua in plebem oderit.

Paruam dixit, quia exigua est planta. Meminit de Phrygijs ficibus Alexis in Olynthio, Suauißimum mihi materno studio inuentum est, carica Phrygiæ ficus. Earum ficuum quæ Phibaleæ dicuntur mentionem fecere complures comœdiarum scriptores, & Pherecrates in Crapatallis:

Diuina febris tu nihil curans. Et illud,
Aestate ficibus Phibaleis uescere:
Dormito repletus die medio simul.
Et syderare, & ardeas, clama miser.

Teleclides in Amphictyonibus, quàm pulchræ sunt Phibaleæ, Phibaleas etiam myrti fructus uocitant: Antiphanes in Cretensibus, primum

Fructus quidem in mensa uolo esse myrteos,
Quos inde mandam, quando cuiquam consulam.
Has & Phibaleas pulchras coronarias.

De Chelidonijs ficibus meminit Epigenes in Branchia:

Scutella grandis inde uenit postea
Plena asperis Chelidonijs:

Androtion, Philippus, & Hegemon sic ficuum genera in Georgicis scribunt. Chelidonias, Phibaleas, Caprificos; albas Caprificos in planitie plantare conuenit, at Oporobasilidas ubique, habet enim unumquodque genus aliquid utile. Coluris, Phomynijs, Biferis, Megarensibus, & Laconicis plurimum prodest aquam habere propinquam. De ficibus quæ in Rhodo nascuntur meminit Lynceus in epistolis, ubi Rhodias cum optimis confert Atheniensibus: ita enim scribit, Caprifici cum Laconicis decertantes eandem habere rationem uidentur, quam morum habet ad ficum, atque has non post cœnam uelut ibi gustu iam subuerso, sed intacto adhuc desiderio ante cœnam apposui. Veruntamen si Lynceus ficus Callistruthias dictas sicut ego in magnifica Roma gustaßet, acutius fortaße, & plus quam homonymum quid dijudicasset, usqueadeo hæ ficus alias totius orbis ficus antecellunt. Laudantur & alia ficuum genera quæ Romæ nascuntur, uelut Chia, Libiana, Chalcidica, & Aphricana dicta, sicut Herodotus Lycius in Commentario suo de ficibus scriptum reliquit. Parmeno præterea Byzantius in suis iābis, ubi Caunorum ficus ciuitatis Aeolicæ laudat, utpote egregias, ita scribit;

Maris profunda transij haud ficus uehens,
Onus Cauneas.

Manifestum est ficus etiam Cauniciuitatis Cariæ ab omnibus paßim laudari. Earum ficuum quæ Toxaliæ dicuntur, mentionem fecerunt Heracleon Ephesius, & Nicander Thyatirenus, qui ex actu Apollodori Carystij gratificantis, & pallia uendentis inscripto, hæc deprompserunt:

Erant ita ut puderet illic acria,
Et praua uina, fert locus tum cætera.
Et Toxaleas ficus, meumq; uineas.

Meminit his uerbis Archilochus de his quæ in Paro insula nascuntur (nam hic etiam egregiæ illæ sunt quæ Hæmoniæ dicuntur, & sunt eædem quæ Lydiæ, quod nomen ab innato sibi colore sortitæ sunt.)

Relinque ficus, & Paron maritimam,
Et uitam.

Hæ ficus tantum ab alijs omnibus quæ ubique nascuntur differunt, quantum apri syluestris caro à carnibus cicurum suum. Alba caprificus species est ficus, atque ea fortaße quæ albos fert fructus, cuius ita meminit Hermippus in Iambis, Albæ caprifici seorsum caricas. De caprificis Euripides in Scirone, uel adiungere ramis caprifici. Epicharmus in Sphinge, Sed nequaquam caprifici. Sophocles in Helenæ nuptijs, fructum ipsum nomine arboris metaphoricè sic inquiens appellauit:

Erinus en matura non es utilis,
Vel esui iucunda, sed sermonibus
Tu caprificas alios.

Maturam dixit erinum pro erino maturo. Alexis in Lebete:

Quid amplius necesse nobis dicere
Vbique ficus qui in Syriscis uendimus?
Et qui malas, durasq; in imis ponimus,
Maturiores, atque pulchras his super,
Hic postea tales emens uelut, dedit
Pretium, uorauit illæ maxillis stipem.
Deditq; erina iurans ficus uendere.

Arbor ficus agrestis, quæ producit erina, erinus in masculino genere ponitur, uelut Strattis in Troilo, Nũquid uidisti erinum illi propinquum? Homerus:

Intus erinus adest uiridans, & frondibus altus.

Amerias grossos Erinacas inquit appellari. Hermonax genera hæc ficuum in linguis Cretensium nominat; Amadeum uidelicet & Nicyleum. Philemon ficus quasdam Regias appellari testatur in dictionibus Atticis, à quibus Regiæ dicuntur caricæ. Quibus illud etiam addit quod maturæ ficus Colytra dicuntur. Seleucus in linguis, fructum quendam ficui simillimum Gyoysidem nominari asserit, à quo mulieres abstinent, quia eas insanire facit, ut Plato Comicus affirmat in Cleophonte. Pamphilus Brumales ficus Cydonæas inquit ab Achiuis nuncupari, quòd etiam Aristophanem in linguis Laconicis significasse uoluit. Hermippus Coracearum ficuum genus sic in militibus commendauit, Phibalearum maximè uel Coracearum. Theophrastus libro secundo in Historijs plantarum tale genus quoddam

quoddam ficuum esse scribit, quale Charitium nominatum Aratium. Atque in tertio circa Idam montem Troianum ficum frutici parem describit, quæ folium habet tiliæ simile, ficusq; rubicundas producit oliuarum magnitudine, magisq; rotundas, quæ mespili habent saporem. De ficu quæ in Creta Cypria dicitur, sic idem libro quarto plantarum meminit; Ficus quæ Cypria in Creta nuncupatur, fert fructus ex trunco, atque ex ramis crassioribus germen quoddam exiguum sine folijs emittit, radici similis prorsus est fructus, truncus magnus, piceæq; similis, at folium ulmo. Quatuor fructus perducit ad maturitatem, quotq; sunt ab ipso trunco pullulationes. Dulcedo ficibus est similis, & interius Erineis: magnitudo est pruni. De iis quæ præcoces dicuntur, mentionem sic fecit Theophrastus libro quarto plantarum, quando aer mollis, humidus, & calidus ficibus inciderit, pullulationem euocat, unde præcoces fiunt. Hinc paulum procedens, fructus præcoces hæ quidem ferunt, Laconica, Leucōphalia, aliæq; complures, illæ uerò nequaquā. Seleucus Protericen genus quoddam ficuum scribit in linguis nominari, quæ præcocem fructum ferunt. Aristophanes in concionantibus meminit de præstanti ficu, Nos ut qui cepērimus folia præstantis ficus. Antiphanes in Scleriis, Est infra apud ipsam præstantem ficum. Theopompus libro Historiarum quinquagesimo quarto, In Bisaltia Amphipoli & Græstonia Macedoniæ ciuitatibus regnante Philippo ficus fructu medio uere produxisse scribit, uites racemos, & oleas oliuas, quo tempore primùm pullulare æquum uidebatur: hinc omnia Philippo Regi feliciter acciderunt. Theophrastus libro secundo Plantarum Caprificū esse biferam scribit, alii triferam sicut in Ceo. Ficus præterea si in umbra plantetur citius exurgit, neque uermibus infestatur: atque omnes denique plantæ quæ in umbra plantantur citius crescunt, melius pullulant. Idem libro secundo de causis, Arbor dicta Indica cum admirabilis sit magnitudinis, exiguum habet fructum & paucum, cum totum ferè nutrimentum in pullulationem absumatur. At libro secundo de naturali Historia ita Philosophus scribit, est aliud ficuum genus in Græcia grossiferum, in Cilicia item & Cypro, quod ficus in prima ramorum parte producit, at in inferiore grossos, eosq; ex annuis emittit ramis, & ex iunioribus omnino germinibus, quam ficum primam maturam dulcemq; habet, & non nostris similem. Fiunt grossi eiusmodi ficibus maiores, quorum tempus haud multum est post ipsam pullulationem. Noui & alia ficuum nomina, & eas ficus quæ Basiliæ dicuntur, Sycobasiliæ, Cirrhocæladiæ, Hyladiæ, Sarcelaphiæ, Lapyriæ, Picridiæ, Dracontiæ, Leucophiæ, Melanophiæ, Cremiæ, Mylæcæ, & Ascaloniæ. Triphon libro Historiarum secundo Dorionem scribit in Georgicis causam ficus appellationis reddere, qui Syceam quendam ex Titanibus commemorat, Iouis insequentis iras effugientem à terra matre fuisse receptum, quæ plantam postea pueri commorationis gratia emisit: unde & ciuitas quædam Ciliciæ Sycea nuncupatur. Quam Pherenicus poeta Heracleotes ex genere à Syce Oxyli sorore appellatam fuisse contendit: nam Oxylum Orij filium cum Amadryade sorore concubuisse scribit, quæ inter alia nucem, glandem, Cornum, Oream, Alnum, Vlmum, Vitem, Ficumq; peperit, quæ omnia postea Amadryadas nominauit, à quibus multæ arbores nomen assumpserunt. Hinc etiam Hipponax nigram ficum uitis esse sororem duxit. Sosibius Lacon ubi ficum à Dionysio inuentam fuisse demonstrauit, idcirco inquit Dionysium Sycitem apud Lacedæmonios ueneravi. Naxij sicut Andriscus & Agasthenes, Placidum aiunt dici Dionysium ob fructum ficuum traditum, qua etiam de causa efficitur ut Dei Dionysij, qui Bacchus appellatur facies apud Naxios uitea conspiciatur. Dei autem Placidi facies est ficulnea, quia ficus Placidæ dicuntur. Quòd uerò ficus omnibus fructibus qui ex ligno nascuntur, hominibus fit utilior, Herodotus Lycius in Commentatione de ficu perabundè, multisq; uerbis demonstrauit: qui bene nutriri pueros nuper natos asserit, si ficuum succo nutriantur. Pherecrates, & qui Persas inducit, Siquis nostrum nouam ficum aliquando uiderit, inquit, puerorum oculis imponimus: quasi non uulgarem medicinæ ficus utilitatem conferat. Suauissimus maximeq; admirabilis Herodotus libro Historiarum primo magnum bonum ficus adesse scribit his uerbis; ô Rex contra cuiusmodi uiros expeditionem facis, qui Coriaceis uestibus induuntur, Coriaceasq; calceorum soleas comedunt, neque tamen quantum cupiunt, sed quantum habent. Regionem asperam incolentes neque uino per Iouem utuntur, sed aquam bibunt, neque ficus habent quibus uescantur, neque aliud quidpiam boni. Polybius Megalopolitanus libro Historiarum duodecimo cum Philippus inquit Persei pater Asiam percurreret, annonaq; militibus eius defecisset, à Magnetibus uictum, quia aliunde nō habebat, poposcit, à quibus ficus accepit, quam obrem cum Myuntem postea cepisset, regionem Magnetibus ficuum causa donauit. Hinc Ananius iamborum scriptor;

Si continet multum quis aurum uir domi,
Ficusq; paruas, & uiros tres, uel duos,
Noscet quòd auro ficus est præstantior.

Tot ac tanta de ficuum ratione tradita sunt, Daphnus ait medicus. Philotimus libro tertio de nutrimentis, ficus scribit teneras multas inter se differentias ex generibus, & temporibus, quibus unaquæque nascitur, fuisse sortitas, & ex propriis uiribus. Sed tamen ut uniuersim dicamus humidæ & maturæ ficus celerrimè soluuntur, & melius quàm alii fructus concoquuntur, reliquiq; nutrimenti concoctionem non impediunt. Vires habent humorum uiscosas, dulces, & subnitrosas. Alui deiectionem uehementiorem, diffusamq; præparant, quam celerius ac sine offensione maximè operantur. Quæ, cum sale comeduntur salsum succum, acerbitatemq; habent post potum. Facile igitur uti diximus soluuntur: quare multis comesis, magnaq; multitudine repleti, post exiguum temporis interuallum uacui supra modum sumus, quod fieri omnino non posset, si ficus consisterent, ac non celeriter dissoluerentur. Ficus facilius quàm reliqui fructus concoquuntur, non solùm quia multas comedentes iucundius agimus, sed solito insuper nutrimento sumpto, hisq; prius comesis, nihil omnino perturbamur. Ex quo patet si utrunque conficimus cibum, quòd hæ facillimè digeruntur, atque alterius nutrimenti non impediunt concoctionem. Vires autem habent prædictas, glutinosam scilicet, & salsam, quia glutinant ipsas manus & abstergunt: dulcedinem ipsam in ore cognoscimus. Nihil autem uerbis opus esse arbitramur, quibus demonstremus, eas alui deiectionem sine torminibus perturbationibusq; faciliorem, et magis, et citius operari. Non multum commutantur aliquando, non quia difficiles ipsæ sint ad digerendum, sed quia celeriter, & non extenuantes bibimus, tum quia decursus fit uelox. Succum præbent salsum ficus, quia nitrosum quiddam in se continere declaratum est, atque magis salsum quàm acrem ex accidentibus faciunt. Sal enim salsum succum, acetum & cunila acrem adaugent. Quærit Heraclides Tarentinus in Symposio, nunquid post ficus calida

lidæ an frigida aqua sit bibenda, eosq; qui calidam dicunt bibere oportere, rationibus huiusmodi fretos, id ferre asseuerat, quia calida aqua citius manus abstergit, quo consentaneum rationi uidetur, & ea quæ sunt in uentre breui ipso calore dissolui. Exteriores præterea ficus calor dissoluit, earumq; continuationem, et in subtilium partium locos redigit, cui frigus contrarium operatur, sistit enim. Qui uerò frigidam bibere oportere aiunt, frigido dicunt poculo confidentia in stomacho & grauia deorsum ferri, ficus enim minus eleganter stomachum disponunt, quia ipsum inflammant, & remissum faciunt: qua ratione nonnulli commoti mero semper utuntur, postea promptè quæ sunt in uentre propellunt. Oportet autem post ficus multo densoq; uti poculo, ne illæ in uentre commorentur, at in inferiores intestinorum partes deferantur. Sunt qui ficus meridie comedere nō oportere dicant, quòd pestiferæ sint per id tempus sumptæ: Vnde Pherecrates in Crapatallis, & Aristophanes in præludio;

Aestate quondam illum laborantem uidens,
Ficus meridie edit, laboret ut simul.

Eubulus in Sphingocarione:

Aegrota per Iouem fui uir optime,
Quòd ante ficus ederam meridie.
Nicophon in Sirenibus,
Ficus edens nostrum uirentes siquis hinc
Meridie recumbat en febris statim
Accurrit illi digna nec triobolo.
Quæ postea incidens coegit uomere choleram.

Diphilus Siphnius ficus teneras parum nutrire, maluumq; habere succum scribit, at facile excerni, & supernatare, siccis tamen facilius distrahi. Quæ sub hyemem maturescunt peiores sunt alijs, quia per uim fiunt maturæ. Quæ in ipsa temporis opportunitate, meliores sunt, quippequæ natura ipsa operante sint maturæ: Quæ multum habent succum, quæq; aqua carent, conferunt quidem stomacho, sed sunt grauiores. Tralianæ ficus eiusdem sunt naturæ cum Rhodijs. Sed Chiæ, alieq; omnes, peiorem habent succum quàm illæ. Mnasitheus Atheniensis in libro de Cibis, Quæcunq; cruda inquit uelut Pyra, ficus, malaq; Delphica, & alia huiusmodi comeduntur, tempestiuum tempus obseruare oportet, in quo neque indigestos habeant succos, neque putres, neque ualde ab ipso tempore absumptos. Demetrius Scepsius in libro quintodecimo de Troico apparatu, eos bonam inquit habere uocem, qui ficu non utuntur, ac idcirco Hegesianactem Alexandrinum historiarum scriptorem, à principio cum esset pauper tragicum fuisse asserit, & aptum ad fingendum, atque sonorum, quia intra decem & octo annorum spatium ficus non gustasset. Noui & prouerbia huiusmodi ad ficus pertinentia:

Piscem sequatur ficus, at legumina
Caro.
Iucundas auibus ficus plantare recusant:

De pomis in genere, & cydoniis, & persicis. Cap. IIII.

MNasitheus Atheniensis in libro de Edilibus Delphica mala appellat. Diphilus mala uiridia nondum matura malum habere succum refert, stomacho esse inutilia, superstare, choleram gignere, ægritudines, horroresq; inducere. Ex maturis ea sunt meliora quæ et dulcia, nam facile excernuntur, quia non constringunt. Acria peiorem habent succum, magisq; aluum sistunt. Quæ remissam habent dulcedinem, bonum os faciunt comedentium, & quia parum astringunt, prosunt stomacho. Peiorem habent succum æstiua autumnalibus. Quæ orbicata dicuntur, cum suauiter stringunt, habent dulcedinem, ita ut stomacho sint utilia. Setania uerò & Platania bonum quidem habent succum, & facile excernuntur, at stomacho minus conferunt. Mordiana, optima in Apollonia nascuntur, quæ Mordium dicitur Orbicatis ualde similia. Mala Cydonia, quorum Struthia nonnulla ubique dicuntur, magis omnibus pomis stomacho conferunt, & ea maximè quæ matura fuerint. Glaucides, mala Cydonia omnium fructuum optima esse inquit, Phaulia, Struthia. Philotimus libro tertio de Nutrimentis mala uerna multò difficiliora esse, quàm Pyra scribit, ad digerendum, & cruda, quàm cruda Pyra, matura, quàm matura. Vires habent humorum quæ sunt acria, & nondum matura, quæ multum astringant, & aliqua ex parte acutas, succumq; per corpus distribuunt, qui xysticus nuncupatur. Sed ut uniuersè dicam, poma difficilius quàm pyra digeruntur, quare comedentes, minus: pluraq; sumentes, magis, digerimus. Xysticus ex ipsis fit succus ut à Praxagora dicitur, quare non concocta crassiores habent succos. Sed superius ostendimus poma uniuersè magis difficilia esse ad digerendum, austera crassiores succos habere consueuerunt. Ex pomis hybernis Cydonia mala magis austeros, Struthia pauciores succos præbent, minusq; austeros, & faciliora sunt ad digerendum. Nicander Thyaticus mala Cydonia Struthia asserit appellari, longe aberrans ab re ipsa. Glaucides, omnium fructuum optima esse mala Cydonia uoluit, & Phaulia, & Struthia. De malis Cydoniis ita meminit Stesichorus in Helena, Multa mala Cydonia ad currum Regis proiecerunt, multaq; myrti folia, roseasq; coronas, & crispas coronas uiolarum. Alcman atque Cantharus, Seruat in malis Cydoniis ad mammas. Philemon in rebus rusticis mala Cydonia Struthia nominat. Phylarchus libro Historiarum sexto, mala Cydonia uires Pharmacorum lætalium odoris sui bonitate debilitare asserit, nam si Pharmacum pharmacum in cista pomorum huiusmodi odorem habente posita fuerint, adulterinum fit, propriamq; non amplius seruat naturam, atque si his misceatur & detur quibus Phariacum tacitè paratur, eos seruant illæsos: quod postea ex interrogatione cognitum fuit ab eo, qui illud uendebat, quia ex horum pomorum mistione is animaduerterat. Hermon in linguis Cretensibus mala Cydonia Codymala nominari asserit, quamuis Polemon libro quinto eorum quæ scripsit ad Timæum, Codymalum floris speciem esse uoluit. Alcman, malum Struthium minoris magnitudinis esse affirmat, quàm Codymalum. Apollodorus & Sosibius malum Cydonium esse interpretantur. Theophrastus libro Historiarum secundo aliud esse malum Cydonium, aliud Struthium manifestè declarauit. Egregia poma nascuntur in Sidunte, qui pagus est Corinthi, ut Euphorion & Archytas in Grue commemorat;

Ad ripas argillosas hic qualia poma
Purpurea, in cultis quæ aruis Sidoentis aluntur.

Meminit de his etiam Nicander sic in Alienatis;

Continuò Plisti, aut pinguis Sidoentis ab hortis
Attulit hic Cadmi species, uiridantia mala
Incidens.

Demonstrauit Arianus libro primo Heracleæ Siduntem pagum esse Corinthi, & Apollodorus Atheniensis libro quinto

Catalogi

catalogi nauium: Antigonusq; Caryſtius in Antipatro:

Eſt ibi maturo malo mihi gratior, arua
Quod uentoſa ferunt Ephyræ, murexq; colorat.

De Phaulijs malis ſic Teleclides meminit in Amphictyonibus, ô in his quidem ornati, in his autem malis Phaulijs multò peiores. Theopompus in Theſeo & Androtion in Georgicis alias inquit malos Phaulias & Struthias, non enim malum decidit ex ſtruthiorum pediculo. Alias uernás, Laconicas, Siduntias, & Erugineas, ego uerò uiri amici maximè omnium ea mala, quæ Romæ uenduntur Battiana dicta, ſum admiratus, quæ ex pago quodam in Alpibus Aquileiæ conſtituto aſportari dicuntur. Non multò his inferiora ſunt ea quæ in Gangris ciuitate Paphlagoniæ naſcuntur. Theocritus Syracuſius Dionyſium primum fuiſſe pomorum inuentorem his uerbis teſtatur:

Mala ſinu ſeruans Dionyſi dulcia, frontem
Cui tegit Herculeus ramus, cui populus alta.

Neoptolemus Parianus aſſeuerat in Dionyſiade poma etiam, ueluti reliquos fructus, à Dionyſio fuiſſe inuenta. Vocatur genus quoddam Pyrorum, Epimelis, ut autor eſt Pamphilus. At Timachidas libro quarto poma quædam Heſperidum aſſerit appellari, quæ Dijs etiam apponi conſueuiſſe apud Lacedæmonios ſcriptum reliquit Pamphilus: bonum odorem hæc habere dicuntur, at eſui apta non eſſe, quæ Heſperidum uocantur. Ariſtocrates libro rerum Laconicarum quarto, Mala præterea quæ dicuntur Heſperidum, & Perſica. Theophraſtus libro ſecundo Plantarum, cum earum arborum mentionem facit, quarum fructus non eſt manifeſtus, hæc inquit, Omnium præterea maiorum principium ſemenq; patet, ſicut amygdalæ, nucis, & quæcunque his ſunt ſimilia, præter Perſicum, cuius minimè. Et rurſus, Mali punici, & pyri fœminæ. Diphilus Siphnius in eo libro, in quo quæ ægrotantibus ſaniſq; comedenda ſint, ſcribit, hæc ita protulit, Mala quæ Perſica dicuntur, & à quibuſdam Coccymala, bonum ſuccum mediocriter habent, magiſq; nutriunt quàm mala. Philotimus libro de Nutrimentis tertio decimo, Perſicum pinguius eſſe aſſerit, miliaceum, mollius, & plurimum olei, ſi exprimatur, emittere. Ariſtophanes Grammaticus Coccymala ſcribit Laconas in linguis Laconicis oxymala uocitare, at adrya Perſica.

De citriis malis. Cap. V.

MAgna incidit dubitatio inter Dipnoſophiſtas de malo citrio, nunquid aliqua eius mẽtio apud antiquos facta eſſe reperiretur. Myrtilus igitur quaſi ad Agreſtes Capreas nos quæritantes mittens, Hegeſandrum inquit Delphum mentionem huius dictionis in ſuis Commentarijs feciſſe, nunc tamen ſe uerborum non recordari ad quem reſpondens Plutarchus, ego declarabo inquit nihil prorſus ab Hegeſandro de hac re dictum fuiſſe, nam hac præcipuè cauſa commotus omnia eius uolumina diligenter perlegi. Alius præterea ſociorum hoc ita ſe habere ſtatim affirmauit, Commentariolis quibuſdam concitatus uiri non obſcuri, quare aliud teſtimonium tibi amice Myrtile quærendum putes. Aemilianus doctiſſimum ait Iubam Mauritaniæ regem meminiſſe de citrio in ſuis de Libya commentationibus, quod pomum apud eos malum Heſperi cum dicit nominari: à quibus fama eſt Herculem aurea mala ſic ex colore nominata in Græciam poſtea detuliſſe. Scriptum apud Aſclepiadem libro ſexageſimo rerum Aegyptiarum reperitur, terram in Iouis & Iunonis nuptiis malum illud emiſiſſe. Hos reſpiciens igitur Democritus, Si hæc inquit ſcripſit Iuba, ualeat cum ſuis libris Libycis, & Anonis erroribus. Ego profectò nomen hoc citrii apud antiquos poſitum non fuiſſe affirmo: id tamen quod Theophraſtus Ereſius in Hiſtoriis plantarum ſcripſit, coëgit me ut de malo citrio dictum intelligerem: inquit enim Philoſophus libro quarto, Regio Media & Perſia alia habent complura, & malum quod Perſicum, uel Medium appellatur. Habet arbor huiuſmodi folium ſimile, & par ferè folio lauri, portulacæ, & nucis; ſpinas quales pyrus, aut oxycantha, eaſq; læues admodum, duras, et acutas: Malum non comeditur, quod & ipſum cum foliis ipſius arboris eſt odoriferum. Si malum hoc inter ueſtes ſeruetur, eas cuſtodit illæſas. Confert idem cum quiſpiam pharmacum lætiferum ſumpſerit, nam ſi in uino detur uentrem interpellat, pharmacumq; expellit, & bonum in os odorem confert. Siquis in iure, uel alio quouis, mali interiora lixauerit, atque in os expreſſerit, & ſorbillet, ſuauis efficietur ei odor. Huius arboris ſemen ex malo exemptum ſtudioſè cultum in areolas uere ſeritur, poſtea quarto uel quinto quoque die irrigatur, quod cum fuerit adultum uere rurſus in locum mollem, & riguum, non tamen nimis tenuem, tranſplantatur. Omnibus temporibus poma producit, & alia pariter auferuntur, alia florent, alia cadunt. Quicunque flores, quaſi colum quandam habent in medio, fertiles eſſe putantur, at qui minimè habent, inutiles ſunt prorſus ad generandum. Multa præterea de colo, & feracibus floribus dixit libro primo eiuſdem argumenti. His ego amici tot rationibus commotus, quas de colore, odore, ſaporeq;, & foliis adduxit Theophraſtus eam arborem facile eſſe crediderim, quæ citrium producit. Neque quiſpiam ſanè ueſtrum debet admirari, quòd malum non comedi, dixit, quandoquidem nullus uſque ad auos noſtros citrium guſtauit, ſed uelut pretioſum quidpiam inter ueſtes in ciſtis deponi conſueuerant. Quòd uerò ipſa planta ex ea regione ſuperiore in Græciam deuenerit, facile eſt apud comicos poetas fidem aucupari, qui de magnitudine eorum nonnulla dicentes citriorum etiam mentionem facere uidentur. Antiphanes in Bœotio:

Abſurdus ipſe ſermo non explebili
De obſoniis uiro. Sed hæc uirgo accipe
Formoſa mala: pulchra certè. Quàm Dei.
Eſt ſemen hoc nuper relatum ad Atticos
A' rege, per Venerem puto Heſperidum genus.
Tria eſſe ſola mala dicunt aurea hæc.
Rarum bonum eſt ubique, fitq; plurimi.

Eoſdem iambos cum Eriphus in Melibœa poſuiſſet, hæc præterea ab Antiphane differentia addidit:

Puto Heſperidum genus Dianam per tria
Hæc eſſe ſola mala dicunt aurea,
Rarum bonum eſt ubique, fitq; plurimi.
Pro his ipſe uix obolum darem, plus hoc, nihil.
Examino nam cuncta, mali punicæ
Quàm ſunt generoſæ: in Cypro quòd fertur Venus
Hanc arborem plantaſſe ſolam. Poſtea
Plantaſſe pretioſa iſta ſola Berbia.
Hæc ſic habe, non plura certè repperi.

Si qua contra rationes noſtras citrium eſſe demonſtrantes aliquis habet, manifeſtiora adducat teſtimonia. Accedit noſtræ huic ſententiæ Phæniæ Ereſii opinio, qui cedrium nequaquam à cedro nominari aſſerit. Cedrum enim inquit libro quinto Plantarum, ſpinas habere circa folia, quod etiam accidere circa citrium

citrium

citrium manifestum est, omnibus. accepi à ciue meo, cui Aegypti principatus creditus fuit citrium & sicco & humido nutrimento contrarium esse pharmacum, atque etiam per Deos uenenis aduersari. Hic quosdam scelestos uiros ferarum cibum esse damnauerat, quia per facinora multa ita meruerant, atque hos omnibus feris proijcere decreuerat. Praedonibus igitur in paratum theatrum ingressuris caupona quaedam mulier oleum quod prae manibus habebat in uia tradidit, quae prius citrium comederat. Hi postea horrendis, crudelißimisq; animalibus proiecti & ab aspidibus percußi, nihil denique paßi sunt. Dubius fuit dudum sanè princeps, atque militem eorum custodem siquid uel edissent uel bibissent interrogauit, ut uerò citrium illis traditum eodem die fuisse cognouit, huic citrium postero die dari, illi autem nequaquam iußit. Is demum qui citrium prius comederat, nihil rursus paßus est, at ille morsus statim interijt. Hoc cum multis in rebus expertum esset, inuentum est denique citrium omnibus uenenis aduersarium esse pharmacum. Siquis totum citrium, uelut se habet ex ipsa natura, in melle Attico cum semine coquat, in melle soluetur; quòd siquis ex eo mane ad duos uel tres digitos sumpserit, nihil prorsus à uenenis patietur. Si quispiam uerò minus fortasse nostris sermonibus credendum arbitratur, discat hoc à Theopompo Chio, uiro ueri maximè studioso, qui etiam multa nummûm millia in diligentem historiae inquisitionem impendit: hic igitur libro trigesimo octauo Historiarum, ubi de Clearcho Heracleota Pontico tyranno agit, qui multos uiolenter interemit, multisq; cicutam bibendã praebuit; Posteaquam omnes inquit pharmaci huius potum cognouerunt, nullus prius domo exibat, quàm rutam comedisset, quam siquis prius comedat, nihil omnino pati ab aconito dicunt. Illud autem ita uocatur quòd in Aconis, qui locus est circa Heracleam, nascatur. Haec cum Democritus dixisset, multi citrij uirtutem admirantes, comederunt tanquam nihil antea comedissent aut bibißent. narrat Pamphilus in Linguis citrum apud Romanos appellari.

De ostreis. Cap. VI.

HIs ita habitis multa postea nobis uiritim lata sunt Ostrea, & alia Crustata plura memoria digna, quorum huiusmodi mentionem inuenio apud Epicharmum in Hebes nuptijs; Agè uerò multiplicia conchylia, patellas, aspedos, Strabelos, Cecibalos, Tethynacia, Glãdulas, purpuras, Ostrea aperta, quae facile est comedere, diuidere non item: Mitilos, Anaritas, Buccinas, & Sciphydria, quae dulcia sunt si subinde comedantur, per hyemem uerò acria, macrogongylos, ungues, at nigra concha omnibus conchothera, est in Trisonia, aliae insuper conchae amathitides, improbae quidem uisae, & generosae, quas omnes homines Androphyctidas appellant, nos uerò dei, Albas. At in Musis scriptum reperitur, pro concha nòs antelle m uocamus. Est autem caro insuauißima, ac tellinam fortasse intelligit, quam Romani Mytlon dicunt: cuius Aristophanes Grammaticus mentionem faciens in Commentario de Scytale moesta similes inquit esse patellas ijs quae tellinae dicuntur. Callias Mitylenaeus in patella apud Alcaeum, odam inquit esse apud ipsum Alcaeum cuius huiusmodi est principium;

Petrae marisq; sum. profundi filia.

Cuius sub finem postea scribitur:.

Ex patellis Marina mentem mollias, patella.

Aristophanes pro patella Chelym posuit, dicaearchumq; non rectè dixisse asserit, qui patellas nominauit. Pueri cum in os sumpserunt tibia canunt, atque his ludunt, sicut apud nos loquaces pueri, iis quae ut uocantur tellinae. Sic ẽt Sosipater Phleacographus in eo actu qui prudens Theombrotus inscribitur:

Tellina me repente quaedam corripit,
Et dulcis auditus meas aures tenet.

Epicharmus inquit quodam in loco in Pyrrha & Prometheo, siquis Graecorum andritem uideret quanta est, & patella. Apud Sophronem Conchae Melaenides dicuntur. Melaenidas quid accumulare ex paruo portu? in inscripto piscatorio uenatorem Cherabem nominat: meminit & Archilochus de Cherabe, Ibicus uerò de Anarita; dicitur autem anarites & anartas, quae cum ex ostrearum genere sit, petris adhaeret uelut etiam patellae. Herondas in auxiliaribus, Adhaerens tanquam quispiam anarites ex Choeradibus. Aeschylus in Persis, Quis perdat insulas dixit anaritarum nutrices? meminit Homerus de Tetheis. Diocles Carystius maximè ad excernendum & urinandum prodesse inquit, Mitilos, Ostrea, Pectunculos, & Chamas. Archippus in piscibus, patellis, echinis, escharis, aciculis, & pectinibus. Robustiores etiam inter ostrea dixit esse Docles conchas, purpuras, buccinasq;. De Buccinis haec scripta reliquit Archippus:

Alumne ponti, purpuraeq; Buccina
Fili:

Speusippus libro secundo de iisdem, similes ferè esse inquit, Buccinas, purpuras, Strabelos, Conchas. de Strabelis ita Sophocles meminit in Camicis, Huius marinae Strabeli siquidem filiũ possemus inuenire. Speusippus praeterea quaedam singulatim connumerat, Conchas, Pectunculos, Mitilos, Pinnas, Vngues. & alibi, Ostrea, Patellas. Ararus in Campylione, astute certè sunt epulae conchae, & ungues, flexaeq; squillae delphinum saltarunt more. Sophron in mimis, quae sunt huic grata? nunquid longae cõchae; & unguis, dulcem habet carnem hoc conchylium, ui duarum mulierũ uoluptas. Meminit de Pinnis Cratinus in Archilochis, haec pinnis similis & ostreis. Philyllius, Phrynichus, & Aristophanes in Ciuitatibus, Polypodium, Sepiolam, Locustam, Gammarum, Ostrea, Chamas, Patellas, Vngues, Mitilos, Pinnas, Pectunculos. Ex Methymne latus est carbunculus, trigla, Sargus, Mugil, Perca, Graculus. Agias & Dercylus in Argolicis, strabelos, astrabelos nominant, tanquam ad buccinandum utilium mentionem facientes. Inuenitur autem in masculino & foeminino genere dici conchas. Aristophanes in rebus Babylonijs:

Hiabat unusquisque conchae ut assolent
Carbonibus coctae super feruentibus.

Teleclides in Hesiodis Concham dixit aperire. Sophron in Gynaeceis, illae, profectò omnes ueluti conchae nobis uno iussu patuerunt, quae singulae carnem exerunt. In masculino genere dixit Aeschylus in Glauco marino, conchi, mitili, ostrea. Aristonymus in Theseo, Aderam conchus sicut alia tingens. Eodem pacto & Phrynichus in Satyris. Hicesius Erasistratius ex Chamis alias asperas, alias regias inquit appellari, asperasq; malum habere succum affirmat, parum nutrire, & utiles esse ad excernendum, quibus etiam utuntur illiciis purpuras capientes: at quod ad magnitudinem, differentiasq; spectat leuium sunt fortißimae. Hegesander in sua commentatione asperas Conchas Corycos à Macedonibus nominari scripsit, ab Atheniensibus Crios. His multò facilius patellas excerni idem testatus est, ac ostrea minus nutrire, satietatem inducere, facileq;

excerni.

excerni. Pectines magis quàm hæ nutriunt, at peiorem habent succum, difficiliusq; excernuntur. Ex mitilis autem ij qui circa Ephesum nascuntur, atque his similes, meliores sunt quàm pectines ob succi bonitatem; Chamis tamen deteriores, magis urinam cient, cum in uentrem delati fuerint. Sunt quidam præterea ex his qui scillæ habent speciem, malumq; habeant succum, & gustui sint iniucundi. Qui minores sunt his, exteriusq; densi, magis concitant urinam, melioremq; habent succum, quàm ij qui scillæ similes: minus autem nutriunt tum ob ipsam magnitudinem, tum quòd huiusmodi naturam sortiti sunt. Buccinarum colla stomacho conferunt, & minus nutriunt quàm mitili, Chamæ, & pectunculi. Iis uerò qui debiliorem habent stomachum, ita ut non facile nutrimentum in uas transmittere ualeant, sunt inutiles prorsus, quia non facile corrumpuntur. Nam quæ facile digeruntur, e conuerso se habent ad huiusmodi dispositionem, quia cum sint tenera, & solutioni idonea, facillimè corrumpuntur. Hinc illorum papauera ad stomachi quidem intensionem non prosunt, at uentris debilitati conducunt. Magis nutriunt, magisq; sunt uoluptati apta purpuræ papauera, præter id quòd magis scyllitica sunt, nam totū est hmōi Cōchyliū. Illud & purpuris, & unguibus propriū est, q. ius in quo coquuntur faciūt spissū. Si sola purpurarū lixentur colla, ad bonas stomachi dispositiones præparāt, de his sic in Locris meminit Posidippus:

Tempus locustis est coire, anguillæ, & hinc
Conchis, echinis & nouis, papaueri.
Pinnis, mitilis.

Maiores glandes facile excernuntur, & stomacho conferunt. ὠτάρια. Auriculæ quæ in insula Pharo apud Alexandriam nascuntur, magis quàm prædicta omnia nutriunt: at non facile excernūtur. Antigonus Carystius in libro de Dictionibus Aeolas scribit aurem Veneris hoc ostreum uocitare. Pholades magis nutriunt, at sunt olidæ. Quæ tethea dicuntur, similia sunt hisce prædictis, magisq; nutriunt. Nascuntur & quædam ostrea quæ fera dicuntur, multum hæc nutriunt, olent, & uilia sunt gustui. Aristoteles in libris de Animalibus crustata sunt inquit, pinna, ostreum, mitilus, pecten, unguis, concha, patella, tethos, glandula. Progrediuntur buccina, purpura, hedypurpura, echinus, & strabelus. Habet pectunculus testam asperam, & uirgatam, tethos sine uirgulis & leuem. At pinna tenue os habet, quod ostreum habet crassum, testamq; uniformem, & leuem. Patella biforis est, læuemq; habet testam.

De purpurarum ortu, & aliarum ostrearum. Cap. VII.

Coalescunt mitili, at unguis & glandulæ simplices sunt & læues, commune his duobus est concha. Epenætus id quod est intra pinnam, papauer appellari scribit in Cōditura. Aristoteles purpuras uere nasci libro quinto Animalium scriptum reliquit, buccinas cessante hyeme. Ea cuncta omnino quæ crusta teguntur uere oua habere apparēt, quod ēt autūno reliquis accidit echinis cibo idoneis, illi enim maximè uigent per id tempus, & in pleniluniis præcipuè, atque diebus calidis: Pyrrhæis exceptis, qui sunt in Euripo, isti siquidem meliores sunt per hyemem, parui, sed ouorum pleni. Videntur eodem tempore cochleæ etiam habere in utero. Postea paulò ulterius procedens inquit Philosophus, purpuræ uere in unum congregantur, & id faciunt quod fauago dicitur, quæ faui habet speciem. Non tamen ita foramina sunt profunda, sed sicut si multi alborum cicerū cortices cōponerētur. Nullus horum meatuū apertus est, neq; ex huiusmodi cōpositione purpuræ oriūtur: sed ueluti cætera crustis intecta ex limo, et corruptiōe. Illud uerò et purpuris & buccinis quasi purgatio quædā accidit, nā et ipsæ buccinæ fauum constituunt, mucosum quiddam emittunt purpuræ cum fauum concipere incipiunt, quod est uiscosum, quo fit ut cortices illi inter se cohæreant, hæc igitur postea diffunduntur, emittuntq; saniem quandam in terram, in quo loco purpuræ paruæ postea gignuntur, quas deinde maiores purpuræ habentes capiuntur. Has siquis ante quam pariant ceperit, in unum aliquando coëuntes in canistris pariunt, racemumq; ipsum conficiunt. Purpurarum plura sunt genera, quarum aliæ sunt magnæ, sicut quæ circa Sigæum & Lectū nascuntur. Aliæ paruæ, uelut quæ circa Cariam capiuntur, et in Euripo. Atque illarum quæ in finibus capiuntur, magnæ & asperæ florē plurimæ habent nigrum, nonnullæ rubrum et exiguum, aliquæ autem earum ita crescunt, ut uel ad minæ pretium accedāt. Quæ in litoribus, & circa extremas maris partes nascūtur, exiguā consequuntur magnitudinem, & florem habent rubicundum. Quæ in Borealibus locis reperiuntur, sunt nigræ, cum sæpius Australes sint rubicundæ. Apollodorus Atheniensis in ijs quæ de Sophrone scripsit, prouerbium hoc addidit, purpuris gulosior. Quod quidam a tinctura deduci arbitrati sunt, quia cuncta ad se attrahit, & quibus apponitur ijs splendorem quendam inijcit: alii tamen ab ipso animali deduci maluerunt. Capiuntur uere purpuræ ut testatur Aristoteles, at sub Caniculæ exortum nequaquam, non enim pascuntur per id tempus, cum se abscondant & deliteant. Inter papauer & collum suum habent florem. Habet purpura & buccina operimenta sua in ijsdem corporis partibus, et omnia denique conchylia ab ipsa natura. Pascuntur sub operimento eam, quæ lingua dicitur, exerentes, cuius purpuris magnitudo est digiti, uel etiam maior. Hac pascūtur, conchyliaq; perforāt, & suam etiam testam. Longam & purpura & buccina uitam sunt consecutæ, nam uiuunt ad sextum annum, quarum augmentum ex ipso qui est in ipsa testa ambitu dignoscitur. Conchæ, Chamæ, ungues, & pectines in sabulosis nascuntur locis. Pinnæ ex profunditate nascuntur rectæ, atque pinnophylacem intra se habent, aliæ squillam, aliæ cancellum; quo si priuatæ fuerint, breui moriuntur. Hunc Pamphilus Alexandrinus simul cum illis nasci uoluit in libro de Nominibus: at Chrysippus Solensis libro de bono & uoluptate quinto, pinna & pinnoteres inquit simul operantur, quia neuter seorsum ex opera sua uiuere posset: nam pinna ostreum est, pinnoteres uerò cancer exiguus, atque pinna foribus ostrei apertis pisciculos adeuntes obseruans quiescit: tum pinnoteres cum quid ingressum fuerit mordet, assistens, prædamq; significat, tum pinna ostreum claudit, & ambo præda simul uescuntur. Sunt qui ex eodem spermate hæc unà nasci affirment. Omnia crustata in locis limosis nasci autor est Aristoteles, in cœno quidem ostrea, in sabulosis conchas, & quæ dicta sunt in lapidum cauernis tethea, & glandulas, & quæ stant in superficie sicut patellæ & natices. Eodem pacto quo crustata, & non crustata nascuntur, sicut spongiæ & urticæ, in saxorum scilicet foraminibus. Sunt autem duo urticarum genera, aliæ n. in petris concauis nascentes nunquā absoluuntur, aliæ in planis rursus et læuibus solutæ discedūt. Has urticas Eupolis in Autolyco acalephas nominat, Aristophanes præterea in Phœnissis, habebat omnium primum ut nascerentur

rentur iphya, Postea Cranda acalepha: sic etiam in Vespis. Pherecrates in Transfugis, & par temporis spatium acalephis coronari. Diphilus Siphnius medicus urticam uentri asserit conferre, urinam ciere, utilemq; esse stomacho, at pruritum capientibus facit, nisi prius uncti fuerint: ipsa enim uenantes urtica magno dolore afficit, a quibus etiam ob asperitatem urtica nominatur. Ob hanc ipsam fortasse & herba, nam ex bono omine per antiphrasin nomen sortitur, non enim facilis est tactui, uel tenera, at aspera & iniucunda. De marina urtica sic meminit in Amphiarao Philippides, Ostrea, urticas, patellas apposuit mihi. In Aristophanis Lysistrate etiam sic luditur, Sed ô ostrearum robustissima, maternarumq; urticarum. Tethea præterea ostrea, ad nutricem & matrem comicè uertuntur. De alijs ostreis sic Diphilus meminit, ex Chamis magnis, quæ minores sunt, carnemq; habent tenuem, ostrea dicuntur, & stomacho conferunt, facileq; excernuntur. Maiores, quæ à quibusdam regiæ dicuntur, & Peloriæ, nutriunt, non facile excernuntur, bonumq; habent succum, & stomacho conferunt, & quæ maiores, maximè. Tellinæ multæ in Canopo nascuntur, & sub Nili ascensum præcipuè abundant, inter quas regiæ magis sunt tenues, facile secedunt, sunt leues, & nutriunt: dulciores sunt fluuiatiles. Mitili mediocriter nutriunt, secedunt urinamq; cient: optimi sunt Ephesii, atque his etiam meliores autumnales. Mitilæ fœminæ, & quæ inter has sunt minores, sunt dulces, bonum habent succum, multumq; nutriunt. Solenes à quibusdam dicti, ab alijs tibiæ, fistulæ, & ungues, multum

uel ὑραμο χρώματα

eumq; malum habent succum, & sunt uiscosi: mares inter hos sunt uirgati, non simplicem habent colorem, qui colore cæsio, lapidem generantibus sunt utiles, & cum difficultate urinantibus. Fœminæ simplicis sunt coloris, & dulciores. Comeduntur elixi, & in sartagine cocti, meliores tamen sunt qui super carbonibus torrentur, donec aperiantur. Huiusmodi ostrea captantes Solenistæ dicuntur, sicut Phanias Eresius in libro, Cædes tyrannorum ex supplicio, inscripto, ita scribens testatur, Philoxenus Solenista cognominatus ex populari tyrannus eua sit. Primum enim uictum ex piscatione acquirebat cum ungues piscaretur, postea temporis processu occasionem capiens habuit prædia. Ex pectinibus teneriores sunt albi, fœtidi, ita tamen ut uentri conferant. Ex nigris & fuluis, maiores, & iuuenes bonum os faciunt, atque omnes generatim stomacho conferunt, facile digeruntur, & sunt utiles uentri, si cum pipere, cuminoq; comedantur. Mentionem facit Archippus eorum in piscibus, patellis, echinis, escharis, aciculis, & pectunculis. At glandulæ, ob eam quam habent cum glandibus quercuum similitudinem ita dictæ, pro locorum ratione differunt. Nam Aegyptiæ teneræ sunt, dulces, bonum os faciunt, nutriunt, multum habent succum, urinam cient, uentriq; sunt utiles, cum aliæ sint amariores. Auriculæ difficulter digeruntur, & in sartagine coctæ magis nutriunt. Pholades bonum faciunt os, at sunt fœtidæ, & malum habent succum. Echini sunt teneri, bonumq; habent succum, sunt fœtidi, inducunt satietatem, & facilè corrumpuntur: si cum oxymelle, apio, & mentha comedantur stomacho sunt utiles, bonum habent succum, & sunt dulces. Leniores sunt inter hos rubicundi, fraxinei, crassiores, & qui cum raduntur lacteum quiddam emittunt. Eorum qui circa Cephaleniam, Icariam, & Adriam nascuntur, quidam sunt subamari. Qui circa Siciliæ scopulum capiuntur, uentrem soluunt. Plura esse echinorum genera scribit Aristoteles, unum quod comeditur, in quo uocata oua reperiuntur, & duo eorum qui Spatagi & Bryssi dicuntur. De Spatagis sic Sophron & Aristophanes in Nauibus onerariis meminit, Deuorantem, concidentem, lingentemq; mihi inferiora, Spatagum. Epicharmus in Hebes nuptiis hæc de echinis commemorat, Cancer & echinus ueniunt, qui per salsum mare natare nesciunt, sed pedestres tantùm progrediuntur. Demetrius Scepsius libro uigesimo sexto Troiani apparatus Laconem quendam scribit ad conuiuium uocatum accessisse, marinisq; Echinis appositis cum usum eos edendi ignoraret, neque tamen conuiuis, quo pacto comedere oporteret admonentibus, pareret, unum sumpsisse, quem cum in os unà cum suo putamine posuisset, Echinum dentibus momordisse, quo cibo offensus cum ob asperitatem non cederet, ô scelestum inquit edulium neque te nunc pigrè dimitto, neque rursus postea capiam. Testatur Ion Chius in Noua Phænica his uerbis Echinos & terrestres & marinos, se ipsos à uenatoribus defendere, spinas in eos, quasi aliquod uallum munitum, iaculantes.

Leonis in terris at extuli dolos.
Laudaui Echini artes magis post asperas,
Qui primùm odorem cum ferarum senserit
Se contrahit, rotundus & spinis tegit
Totum, facultas nulla tangendi patet.
Mordere nec possunt, humi tutus iacet.

Ex patellis aliæ sunt exiguæ, ut testis est Diphilus, aliæ ostreis pares, quæ asperæ sunt, & minimum habent succi, non sunt ualde acres, at bonum faciunt os, facileq; digeruntur, elixæ bonum aliquantulum os efficiunt. Pinnæ urinam cient, nutriunt, non facile digeruntur distribuuntur'ue. His similes sunt buccinæ, quarum colla stomacho conferunt, at difficilia se præbent ad concoctionem, quo fit ut non idonea sint stomacho laborantibus, difficulter excernuntur, et mediocriter nutriunt. Ea, quæ harum uocantur papauera in umbilicis, tenera sunt, facileq; corrumpuntur: quare ijs conueniunt qui uentrem habent debilem. Purpuræ mediæ inter pinnas sunt & buccinas, quarum colla multum habent succum, bonumq; os faciunt: reliqua earum pars salsa est, & suauis, facile distribuitur, & bono habitui est peropportuna. Ostrea in fluuiis, stagnis, & mari nascuntur, meliora tamen sunt marina, si stagnum, uel fluuius adiaceat, nam & maiora & dulciora, bonumq; succum habentia fiunt. Quæ in litoribus sunt, & petris limosis adhærent sine aquis, parua sunt, aspera, & mordacia. Meliora sunt uerna, et quæ sub æstatis initium fiunt, nam plena in mari uersantur, cõferunt hæc stomacho cum quadam dulcedine, facileq; excernuntur. Quæ cum malua, uel lapatho, aut piscibus, uel etiam sola cocta fuerint, nutriunt, & uentri conferunt. Mnasitheus hæc in libro de Edulibus scripta reliquit, ostrea, Conchæ, mitili, & similia, carnem habent difficilem ad concoquendum, ob eum qui est in ijs salsum humorem, quare si cruda hæc comedantur, aluum ob salsedinem subducunt. Cocta uerò uel totum salem, uel bonam eius partem in humorem remittunt in quo cocta fuerint, hinc humores in quibus ostreum aliquod fuerit coctum, perturbant, & aluum subducunt, carnes præterea coctarum ostrearum humore priuatæ strepitum faciunt. Si quis ostrea ipsa assare diligenter uoluerit, eorum caro sic iucundissimam habebit dispositionem: ignitur enim, quo efficitur ut non ita difficilis sit, ueluti cruda, ad digerendum, & humores habeat inde exiccatos, quibus uenter debilitatur. Nutrimentum humidum, difficileq; ad digerendum & urinandum omnia præbent ostrea, urtica, echinorumq; oua, & complura huiusmodi nutri-

nutrimentum humidum,exiguumq́; conferunt, uentrem tamen soluunt,urinamq́; promouent. Nicander Colophonius hæc de ostreis scripsit:

Ostrea uel salso pascuntur tanta profundo,
Natrix,& turbo,mitiliq́;,pelorides,ipsa
Lubrica,pinnarum simul his arcanáq; tecta.

Archestratus in Gastronomia:

Aenus habet magnos mitilos,habet ostrea Abydus.
Vrsas inde Paros,pectunculus est Mitylenes.
Plurimus Ambraciæ pariter qui nascitur oris,
Cumq́; hoc multa simul. Messana peloridas inde
Angusti nutrit portus in gurgite conchas.
Nec minus hinc Ephesus Chamis erit utilis alta.
Tethea Chartago nutrit.tu contere ponti
Præcones,pariter terrestres Iuppiter alme.
Vnumq́; excipias hominem,mihi gratus amicus
Ille habitat celebrem generoso palmite Lesbum.
Dicitur hic Agathon.

ὄστρεα Philyllius,seu quicunque Ciuitates fecit,Chamas inquit,patellas, ungues,mitilos,pinnas,& pectunculos ex Methymne. Ostreia solùm antiqui dixerunt,hinc Cratinus in Archilochis, pinnis similis & ostreijs. Epicharmus in Hebes nuptiis,Ostreia adhærentia. Meminit de Ostreo aue Plato in Phædro, ostrei more deuincti. Et in Timæo,ostreorum omnium genus. At libro decimo de Republica ostreia dixit coalescere,ostrea & phycias. Pelorides autem à Pelorio maiore quàm Chama,varioq́; dicuntur,quas Aristoteles in sabulone nasci asserit. Meminit Ion Chius in Peregrinationibus de Chamis,quæ Conchylia fortasse à patendo ita sunt nominata.

De margaritis. Cap. VIII.

De ostreis autem quæ circa Indiæ regionem nascuntur (neque enim absurdum fuerit de his quoque mentionem facere,ob usum margaritarum) sic à Theophrasto in libro de Lapillis scribitur; Inter lapillos qui maximè sunt in pretio,connumerantur etiam margaritæ,natura pellucidæ, ex quibus pretiosissima monilia cõficiuntur: nascuntur in ostreo quodam pinnis simillimo,sed minore,quarum magnitudo est quantus oculus piscis satis magni. Androsthenes sic in Indica nauigatione scribit, Inter turbines,porcellos,reliquaq́; Conchylia suauia sunt uariata,multumq́; ab his quæ sunt apud nos differunt. Nascuntur hic purpuræ,& multa aliorum ostreorum copia,sed unum illud quod hi Berberi appellant,ex quo margarita lapillus nascitur,peculiare est regioni: hæc pretiosa est in Asia,& apud Persas,superioresq́; locos pro auro uenundari solet. Ostreæ aspectus nihil ferè differt à pectinibus,neque sculpta est,sed læuis & densa,neque binas etiam habet aures uelut pecten,sed unam tantum. Lapillus in ipsa ostrei carne nascitur,non aliter atque grando solet in suilla. Ex his lapillis ita alius auro est similis,ut si apud aurum ponatur non dignoscatur facile,alius argenteus, cuius extremus candor similis est oculorum piscium. Chares Mitylenæus libro Historiarum ad Alexandrum septimo ita de his scribit, in mari Indico circa Armeniam & Persicam regionem, Susianamq́; & Babyloniam quiddam ostreo simillimum capitur, quod magnum est & oblongum, carnem magnam, candidam & odoriferam ualde habet, ex qua alba ossa euellentes margaritas postea appellant: ex his torques faciunt, manibus pedibusq́; armillas componunt: quarum magis quàm auri studiosi sunt Persæ, Medi,& Asiatici. Isidorus Characenus in commentario suo de Parthia, insulam quandam circa Persicum mare esse scribit in qua multa unionum copia reperitur: quare rates arundineæ sunt circa dictam insulam,ex quibus per uiginti ulnarum spatium in mare demittentes duplices sursum conchas attrahunt. Quum magna facta fuerint tonitrua, imbriumq́; effusiones tum pinnæ magis ferunt in utero,ut aiunt, & plurimæ maioresq́; nascuntur margaritæ. Pinnæ per hyemem se in profundum maris immergere consueuerunt, per æstatem uerò nocte natantes aperiuntur, mox per diem se occultant. Quæ petris saxisúe concauis adhærent, radices emittunt, atque hic existentes margaritas gignunt. Viuunt autem & nutriuntur per eam partem quæ carni adhæret, quæ ori ipsius ostrei est propinqua, forcipemq́; habet quæ cibum introducit,atque similis est cancro exiguo qui dicitur pinnophylax: hinc se extendit caro uelut radix quædam usque ad medium ostrei, apud quam per conchæ soliditatem innata margarita augetur, & semper donec adhæret nutritur. Verùm ἔκφυσιν ubi caro apud pullulationem subrepit, paulatimq́; incidens margaritam ab ipsa testa separauit, quamuis includat non tamen etiam nutrit, sed læuiorem, splendidiorem, puriorémq́; efficit. Pinna quæ in profundo uersatur splendidissimam,puriorem,& magnam efficit margaritam. At quæ delectatur superficie & rursum fertur, minor euadit, peioremq́; habet colorem quia radijs solis offenditur. Periclitantur margaritarum uenatores cum directè in apertam concham manus protendunt, quia tunc illa clauditur, & eorum digiti sæpe absciuduntur, fuerunt etiam nonnulli qui statim mortui sint: qui uerò obliquè manum in concham protendere didicerunt, facilius illam diuellunt à lapidibus. De Smaragdis meminit Menander in Planitie, Smaragdum hæc, & Sardia esse oportebat, quod sine,s, maragdus melius certè diceretur, nam ex splendore quia pellucidus est nomen adipiscitur.

De foro cupediarum. Cap. IX.

Postea lances carnes in aqua coctas habentes illati fuerunt, & pedes,capita,aures,maxillas, intestina, uentres,linguas,ueluti mos est Alexandrinis in foris cupediarum dictis. Nominatum est cupediarum forum Vlpiane etiam ab ipso Posidippo in Planitie,postea cum quis horũ quidpiã nominasset illi perquirerent,de uentribus esui idoneis meminit Aristophanes in Equitibus,dixit quidam,uentres non decimatos,dicam te uendere. Postea alibi:

Lauisse cur non me sinis uentres bone,
Farcimen & uendisse,sed rides?
Et rursus:
Ego bouis uorans omasum,cum suis
Et uentre,non lotus bibens ius,rhetoras
Derideo,turbabo Niciam simul.

Atque alibi,hæc fortem habens patrem, coctam ex iure carnem,intestini,abomasi,uentrisq́; frustum. De maxilla Cratinus mentionem facit in Plutis; ob bouinam maxillam pugnans. Sophocles in Amyco, maxillas iam molles apponit. Plato in Timæo, supremasq́; maxillas illis sub faciei natura colligauit. Xenophõ in libro de Equestri facultate,longã maxillam,contractam. Aliqui Syagona.i.maxillã p,y,proferũt

secundum analogiã à sue. De intestinis meminit Epicharmus, quæ Oryas appellat, & actum quendam Oryam inscribit. Aristophanes in Nebulis, ex me intestinum apponentium studiosis. Cratinus in Pytia, quã in tenue dixit est intestini frustum. Eupolis in Capris. Alexis in Leucadia siue fugitiuis seruis, intestini tomus uenit, et concisionum. Antiphanes in Nuptiis, inci dens intestini dimidium, & pedum, auriumq; & rostri. Alexis in Cratia uel Pharmacopola, rarum posthac adducam testimonium, cum plura habeam nomina eorũ, quæ requiruntur. Theophilus in Athleta, elixarum tres minas ferè, dic aliud, rostrum, anteriorem partem, pedes quatuor suillos, Hercules, bouis uerò tres. Anaxilas in re coquinaria, Multò magis ijs Aeschyli mihi uidetur pisciculos assare, quid pisciculos dicis? conuiuium uis ægrotare, quantum præstat uiscerum extrema, rostra, pedesq; elixare. Idem in Circe, Graue quidem suillũ rostrum habentem amice Cinesia. Et in Campso, Rostrum suillum tum ferens gauisus sum. Auriculas nominauit in Satyro Anaxandrides, Axionicus in Chalcide, cupedias facio dum piscem calidum condio, semesasq; reliquias compono: affero intestini tomum, in acetum rostrum deprimo, ita ut omnes meliorem fuisse diem hesternarum nuptiarum fateantur. Aristophanes in Præludio, Gustaui intestinum fili infelix. Quî enim rostrum uideam circumustum? Pherecrates:

πῇὶκομματίων.

ἰπαραπλάσων. i. emplastrans.

Nugaris hoc rostrum suis quod non sit, &
Verè:

Atque locus quidam rostrum uocatur circa Stratum Aetoliæ, ut autor est Polybius libro sexto. Stesicorus in aprorum uenationibus; Occultare summum rostrum sub terrã. Quòd autem de suibus propriè rostrum dicatur, iam declaratum est, quamuis de alijs etiam animalibus Archippus per iocum in secundo Amphitryone dixit, Neque hæc habens rostrum ita oblongum. Ararus in Adonide:

Conuertit ad nos ipse mox rostrum Deus.

ἀκροκωλίων.

De supremis uiscerum partibus meminit Aristophanes in Aeolosicone, Nam & grauia tibi quatuor tenera acrocolia lixaui. In Gerytade, Acrocolia, panes, locustæ. Antiphanes in Corinthia, Postea suillum acrocolum Veneri ridiculum esse ignoras? sic autem in Cypro here suibus ea delectatur, ut ab illis homines absterruerit, & boues comedere coegerit. Suem Veneri uerè sacrificari Callimachus, & Zenodotus testatur in suis commentationibus ita scribens, Sues Argiui Veneri mactant, quod festũ Hysteria appellatur. Pherecrates in Verantibus circa metallorum fodinas, crura integra propius mollissima in lancibus, & elixa acrocolia. Alexis in Aleatoribus, Cum nos prã si essemus ferè ex acrocolio quodã. In Excubijs siue Lanarijs, semicoctæ sunt carnes, perijt pericomma, conger elixus, at non dũ acrocolia. De pedibus elixis meminit Pherecrates in Dulo didascalo, Quum cœna paratur, dicite nobis quomodo, nam frustum nobis adest anguillæ, loligo, agni caro, intestini frustum, pes elixus, hepar, latus, auicularum copia, caseus in melle, & particula carnium. Antiphanes in Parasito, Suum crura calida, urbanum per Vestam prandium, elixus caseus mouet multus. Ecphantides in Satyris, pedes elixos si oporteat suis ementem comedere. De lingua mentionem his uerbis Aristophanes facit in coquentibus in sartagine, satis mihi apuæ, extẽdor. n. comedẽs pinguia: sed supremum adferte ut discedam, uel apri collum aliquod iuuenis, aut latus, aut linguam, uel splenem si est, uel porcelli, aut squatinæ abdomina, huc cum collabis calidis adferte. Cum tot de his dicta essent, neque qui ex medicis aderant sine symbolo acceperunt. At Dionysiocles Mnasitheus inquit Atheniensis in libro de edilibus, Caput suillum, & pedes non multum aut pinguedinis aut nutrimenti præbere testatur. Leonides libro quarto de populis Atticæ, cum Thymætes frater iunior inquit, qui erat nothus, Aphidantem Atheniensium regem obtruncasset, ipse regnauit Athenis, quo effectum est ut Melanthus Messenius exul ex patria, oraculum, ubinam esset habitaturus, acceperit: cui responsum est, ubi primùm muneribus ab hospitibus pedes & capita ei in cœna apponentibus exciperetur, quod accidit postea in Eleusina. Nam cum festum quoddam de more patrio celebrassent, omnesq; carnes absumpsissent, ac pedes tantum superessent, & capita, hæc ipsa ad Melanthum detulerunt.

De nominum inquisitionibus. Cap. X.

Vulua postea illata est, uel uuluas faciens ut uerius dicam, atque Hippocratis filiorum mater, quos noui ob suillam formam reprensos fuisse: hanc Vlpianus respiciens, agitè nunc inquit amici, apud quem de uulua fit mentio? satis enim uentri inseruiuimus, quare tempus est ut aliquid dicamus, quod Cynicis iubeo in primis, non parcè silentio iam saturatis, nisi uelint maxillarum capitumq; ossa etiam comedere, quibus non erit fortasse parum conueniens tanquam canibus illis etiam uesci, nam & sunt tales, & huiusmodi dici gloriantur. Euripides præterea in more positum esse apud Cretenses scribit ut reliquias canibus proijciant. Omnia nanque isti & edere, & bibere uolunt, illud minimè in animum admittentes quod diuinus Plato scribit in Protagora, de poetica facultate differere rem simillimam esse malorum hominum & circunforaneorum symposijs: nam quia uiri huiusmodi simul esse per se in conuiuijs non possunt, neque sua ipsorum uoce, sermonibusq; ob imperitiam oblectantur, pretiosas faciunt tibicinas, magno præmio alienam tibiarum uocem conducentes, quamuis per suam ipsorum uocem simul in unum coierint. Vbi uerò elegantes, boni, eruditiq; sunt conuiuæ, non cernes ibi tibicinas, non saltatriculas, aut fidicinas, sed illos per se simul esse posse, sine his nugis, & ludis, per suam ipsorum uocem, perspicies; suam quemque partem compositè dicentes, & audientes uidebis, quamuis multum uini bibant. Hoc uos bibentes facitis Cynulce, seu potius ebibentes; nam tibicinarum & saltatricum more sermonum uoluptatem nobis impeditis. Vitam, ex eiusdem Platonis sententia in Philebo, non hominis, sed pulmonis cuiusdam agentes, uel eorum corporum quæ sunt in mari animata post ostrea. Tunc autem iratus inquit Cynulcus, ô uir uentrose & gulæ dedite, nihil aliud nosti? num sermones, num Historias commemorare, num quæ est in sermonibus Venerem iniicere, sed totus semper in hoc es, iacet, non iacet, dictum est, non dictum, est quæritans? explorasq; ad unguem omnia incidentia, spinas disserentibus inducens, ueluti inter echinopodas, asperrimamq; ononim semper uerseris, & nullum suauissimorum florum congregas. An nunquid tu is es qui uocatam apud Romanos Strenam, & in patria quadam munus quod datur amicis, ipse Epinomidẽ uocas? quod si Platonis imitatione dixisti, cupimus discere, si apud aliũ sic dictũ reperisti, demonstra & nobis autorem: ego enim partem quandam esse triremis Epinomidem cognoui, sicut ab Apollonio in triremibus positum est. Nunquid tu is es rursus qui nouum, & & nondum in usu habitum, phænolam dicis? at dictum est phæ-

est phænolas etiam bone uir, albe puer, da mihi phænolam non usitatū. Nunquid cū in balneū aliquando proficiscereris interroganti respondisti, quo ad lauandum? ego propero inquam. Atque eodem die uestis canusina tibi erepta est à spoliatoribus, ut multus inde risus oriretur in balneo ob non usitatum Phænolam quæsitum: sed uera uobis amici carissimi dicentur postea. Lapidem offendit, & fregit tibiam, deinde curam consecutus abibat, ac percunctantibus quid hoc Vlpiane? sugillationem dicebat. Atque ego qui cum illo aderam, cum risum tunc ferre non possem, apud quendam amicum medicum partes oculorum inferiores craßo pharmaco perunctus, percunctantibus quid tu? offendiculum dicebam. Cuiusmodi sapientiæ & & alius est imitator Pompeianus Philadelphus, uir non omnino insulsus, qui etiam nomina inquirit. Hic cum familiari quodam loquens magna uoce nomine uocauit, dixitq; Strombichida mihi affer in Gymnasium blautas, aphoretos, & non usitatam Ephestridem, ego enim barba ligata amicos conuocabo, est quoniam mihi assatum salsamentum. Affer mihi lecythum olei. Primum enim fricabimus, postea sic lauemur. Atque hic idem sophista mense Februario, ut aiunt Romani, (hunc mensem Iuba Maurusius ob timorum absolutionem à subterraneis timoribus uocari asserit, in quo maximus est totius hyemis uigor, atque per multos dies mortuorum exequiæ celebrantur) nunquid me apud amicorum quendam multos dies per calores uidisti inquit? at cum Quinquatrium festum perficeretur, per quod tacet iudicia, natalis ait est Palladis Innuptæ, atque sine lege dies est. Vocauit etiam quendam amicum nostrum Achrestum, qui uenerat ex Delpho, quoniam nihil ei Deus respondisset. Cum publice aliquando orationem haberet, regnantisq; ciuitatis encomium percurreret, admirabile dixit Romanorum Imperium & incredibile. Huiusmodi sunt ô amici Vlpianici sophistæ, qui & miliarium apud Romanos dictum, atque ad aquæ calidæ opus præparatum, Ipnolebetem nominantes, multorum nominum sunt autores: atque Dionysium multis parasangis reliquerunt, qui uirginem Menandrum dictitabat, quia uirum expectet. Et columnam Menecratem, quia manet, & fortiter sustinet. Ballantium iaculum, quia contra iacitur. Murium latibula, mysteria, quia mures defendunt. Atlianes libro rerum Sicularum primo eundem affirmat Dionysium bouem garotam appellaße, & suem Iacchum. Huiusmodi fuit & Alexarchus Caßandri Regis Macedonum frater, qui ciuitatem condidit Vranopolim nominatam, de qua ita Heraclides Lembus scribit libro trigesimo septimo Historiarum, Aristarchus qui Vranopolim ciuitatem ædificauit, peculiare etiam intulit Idioma, quippe qui gallum Orthoboam, tonsorem brotocerem, drachmam argiridem, domesticorum uiuarium, pedicas, caduceatorem, apytem nominarit: atque ad Caßandrensium Imperatores hæc aliquando scripsit, Alexarchus Marmon; Primis gaudere solares ouium, noui cum relinquerem diuinorum operum uictores fatali fortuna confirmatos, Dei fontibus se abstergentes, Montanosq; custodes: quæ epistola quid significet nec ipsum quidem oraculum cognoscere posse arbitror: nam ex antiphanis Cleophane hoc tyrannidem est exercere? uel quid bonum consequi? contentio est in Lyceo cū Sophistis, uelut summatim dicam ieiunis, & imbecillis uiris dicere quòd;

Res hæc nec est cum fit, nec est tum facta, cum
Fit. nec, licet prius fuit, nunc quæ fit, est.
Atque est nihil quod non fit ens. ea quæ nec est
Adhuc, nec est, ut iam fuit, quæ nunc nec est.
Ex esse facta cernitur, si non erat,
Ex ente nullo qui potest exurgere?
Id esse certè non ualet. quod si fuit
Non rursus hæc erit. roget si forte quis
Si quod nec est fiet quod haud est, non enim
Non ens potest. quid hoc sit ipse uix sciet
Apollo.

Noui præterea Aristarchum appellatum fuisse Iouem à Simonide poeta, & Agesilaum Plutonem ab Aeschylo. Nicander Colophonius aspidem animal, Iochæram appellat. Propterea diginus etiam Plato sicciuaga & udiuaga quædam dixit animalia in Politicis, & siccedula, & udedula, ac de terrestribus, aquaticis, & aerijs solo siccicola nomine usus est. Quasi ex hac nominum fictione rei nouitatem deuitare adhortetur, ita scribit ad uerbum: si dederis operam ne nominum sis paulò studiosior, copiosior uideberis postea prudentiæ in senectute. Noui etiam Herodem Atticum Rhetorem lignum in rotis percurrens trochopeden uocitare solitum, cum ad accliues locos uehiculo uectus incederet, quamuis Simaristus lignum illud epocleum in synonymis nominarit. Atque Sophocles custodem, ita Mochlum dixit;

Confide; magnus huius ipse sum tibi
Mochlus timoris.

Idem alibi anchoram appellat ischadem, quia nauem detinet:

Tum nautæ legere nauis ischadem.

Demades Aeginam, Piræi dixit esse portum, Samum uerò ciuitatis propaginem, ephebos, uer populi, mænia, ciuitatis uestem, tubicinem, communem Athenienfium gallum. Qui idem sophista nominum inuestigator obscœnam dicebat mulierem, cuius menstrua essent retenta. Vnde et tibi in mētem uenit Vlpiane dicere κενορτασμένοι. cū saturi eßet dicēdum? ad quæ Vlpianus suauiter ridens, Sed ne deludas inquit amice, aut caninam rabiē promas cum caniculares instent dies: blandiri enim magis conuenit, conuiuisq; acquiescere, ne forte festum Cynophontem pro eo quod apud Argiuos fit celebremus. Sic etiam apud Cratinum dictum est saturati bone uir in Odysseis:

Tota die s niueo saturari lacte sedentes
Aspicit:

Et Menander in Trophonio saturatus dixit. Aristophanes in Gerytade:

Tu pasce, curamq; addito monodijs.

Sophocles in Tyro, qui omnibus saturitatibus hospitati sumus. Eubulus in Dolone:

Ego satur uiri profectò sum haud male.
Sed plenus, ut ligare uix, ferè omnia
Expertus, ipse calceos mihi queam.
Sophilus in Phylarcho,
Impletio lautißima est procemium.
Prospectò, certè ero satur.
Bacchum per ipsum iam uiri lasciuio.

Amphis in Vrano, ad uesperas omnibus bonis satura. Hæc igitur quæ tibi dicerem prompta habebam Cynulce hoc tempore, cras autem, uel in perendinum diem, sic enim in tertium diem dixit Hesiodus, uerberibus te saturabo nisi nobis dixeris apud quem iacet gulosus. Adhuc illo silente, ego inquit ipse & hoc tibi Canis patefaciam, quòd sic adulatores Eupolis in actu Homonymo appellauit. Testimonium tamen in id usque tempus adducere prorogabo, quo te uerberibus affecero.

ἔνησφι. κοιλιοδαίμων.

De uulua suilla. Cap. XI.

CVm omnes his, quæ per iocum dicta erant, lætarentur; ego præterea inquit Vlpianus sermonem de uulua explanabo. Nam Alexis in actu Pontico inscripto, ubi Callimedontem Rhetorem locustam cognominatum mordet, (erat autem unus ex iis qui Demosthenis oratoris tempore rempublicam administrabant) hæc inquit:

Pro patria uir omnis eligit mori,
At Callimedon Locusta pro uulua magis
Cocta: profectò & Itala manu mori.

Erat autem hic Callimedon celeberrima obsoniorum uorago. Meminit de uulua & Antiphanes in Philomatore:

Lignum fit emmatrum, remittit germina.
Metropolis est, ac non etiam patropolis. (margin: ἐμμήτρον matrem habens)
Et uulua uenditur caro suauißima.
Matrasq; Chius est amicus omnibus.

Euphron in Traditis,

Vuluam meus magister apparans bene
Cùm Callimedonte edit, deinde fecit hunc
Saltare, quo locusta dictus postea est.

Dioxippus in Antipornobosco,

Quales dapes hic optat, & quàm musicas,
Vuluas, omasum, intestina.

Idem in Historiographo, porticum deiecerunt, Amphicles, uuluas binas suspensas, demonstrans illum mitte: Dicas si uideris. Eubulus in Deucalione, Iocinora, uesica, pulmones, uulua. Nouit etiam illius usum cum succo Lynceus Samius Theophrasti familiaris: nam Ptolemæi symposium describens hæc dixit: cum uulua quædam in aceto & succo circunferretur. Meminit etiã de succo Antiphanes in Difficilè amantibus, ubi de Cyrene loquitur ẽnaugo:

Hinc unde distracti sumus, iubens equis
Cunctis ualere, Silphio, bigis simul,
Thyrsis, celetibusq; succis, febribus,
Mammisq;.

De differentia quæ ad exhibendam uuluam spectat, his uerbis meminit Hipparchus, qui Aegyptiam composuit Iliadem:

Me lætum ualde uuluæ pulcherrima forma
Fecit abortiuæ, furnoq; incoctus amœnè
Porcellus redolens.

Sopater in Hippolyto,

Sed fructuosa uulua sicut ecbolas
Decocta, candidata, corpus casei.

Et in Physiologo,

Vuluæ suillæ non tomus decoctus est.
Intus molestam qui reseruet muriam.

In Silphis,

Sic opto edas uuluæ suillæ tu tomum
Pellasq; acerbam rutam in ipsa uiscera.

Omnibus antiquis in more positum erat, ut neque uuluas ante cœnam afferrent, neque lactucas, uel aliud huiusmodi quidpiã, ueluti nostris temporibus inualuit consuetudo. quare Archestratus parandis obsonis ingeniosus propinationes post cœnam inducit, & eos qui unguentis utuntur:

Post cœnas uarijs crines ornare coronis
Conueniet, quas terra parit cum floribus arua
Induit. unguentisq; bonis curare decebit
Cæsariem liquidis. Myrrhamq; & olentia thura
Damolli cineri, Syrijs qui nascitur oris,
Vrat odoratum fructum Vulcanius ardor.
Mox tibi potanti dentur bellaria: uenter,
Vuluaq; grata suis cum molli cocta cumino.
Tincta uel humore Silphi, aut mordacis aceti.
Adsit & his uolucrum tenerum genus hora ubi primùm
Venerit. Hosce Syracusios contemnere par est,
Ranarum qui more bibunt, nil prorsus edentes.
His ne parueris. Tibi prompta at edulia sunto
Quæ dixi; miseri mendici cætera signum.
Garica, mala, fabæ, coctus cicer, atque placentam
Palladis lauda quæ latis uenit ab oris.
Si nusquam hanc habeas, discedens Attica mella
Perquiras, nam sola uolent fecisse superbam.
Ingenuum uixisse decet sic: quærere mortem
Vel sibi per terras, barathrumq; & tartara Ditis.
Hinc terræ innumeros stadios immergere funus.

Lynceus ubi Lamiæ, quæ Demetrium Poliorcetem excepit hospitio, cœnam describit, eos qui ad cœnam accesserant uarios pisces è uestigio & carnes comedentes inducit: atque Antigoni regis sacrificia Veneris celebrantis, & Ptolemæi regis etiam cœnam, eadem ratione declarans, pisces primùm & carnes apposuit.

Epicurea. Cap. XII.

EST autem admiratione dignus Archestratus, qui pulcherrima præbet documenta, qui cum sapienti Epicuro dux fuisset ad uoluptates, sicut Ascræus quidem poeta testatur, scitè admodum nobis etiam consulit, ne quibusdam pareamus, sibi uerò mentem adhibeamus. Atque hæc, & illa comedere adhortatur, nulla re coquo illo inferior, qui talia apud Demoxenum comicum in Syntrophis loquitur:

Epicuri,

Me discipulum docti uides: ego hunc apud
Duobus annis, mensibus decem ferè,
Talenta sum lucratus ipse quatuor.
Quid hoc sit inde dic mihi, meq; edoce.
Erat coquus qui nouerat nullos Deos.
Qualis coquus? natura technæ totius.
Hoc est scelesti prorsus antiquißimum.
Nil est magis scitum labores quàm pati,
Et res leuis fit ipsius siquis sciat
Modum, iuuabit hunc habere plurimùm.
Quare coquum siquem uidebis inscium,
Et Democriti qui scripta non percurrerit,
Vel poßideat magis, statim ridebis hunc
Vanum uelut, conducam apertè regulam,
Modumq; uitæ Epicuriæ. scire est opus
Differre quantum sortiatur ô bone
Glauciscus hyberno, & calenti tempore.
Nouisse qualis sub latentis Pleiadis
Est piscis occasum: reuolutionibus
Est solis utilißimus cibus statim.
Mutationes sunt enim, & motus malum
Ingens uiris. affectiones plurimæ
Per solstitium repullulant. scis nunquid hoc
Bonum saporem quodq; quod fert tempore?
Hæc quæ sequuntur inde: sæua tormina,

Et spiri-

Et spiritus qui turpiter cogunt uirum
Iacere, se minus gerentem prouidè.
At me cibus nutrit, fit esus & leuis.
Rectè uaporat, in poros succus uenit.
Et æquè ubiq; constitit per uiscera.
Succum refers? Democritus nihil ferè
Hoc difficile credit uoranti athleticè.
Mihi uideris artis esse particeps
Medendi, & in natura inesse totus. at
Cognosce per deos coqui ignorantiam.
Ex piscibus uidebis aduersarijs,
Nam simplicem quandoq; odorem surgere.
In hunc terunt & sesamum: sed singulos
Si separatos excipias, pedent eis.
Visum mihi sic est, quid obsecro bene
Fiet proprietas alteri si mista sit?
Atque applicetur tactibus non consonis?
Prudentis artis est uidere talia.
Non aut olere fumum, & ollam abstergere.
Ego profectò non culinam ingredior,
Sed aßidens quid cerno sæpius prope.
Ego tibi percurro causas: accidens
Et grande, cæteriq; agunt. demittito
Non consonans coquus pericomma, intendito
Focum; fit æquus fac prius. iamq; ollula
Feruet: nec inde consonè scis, quis modus,
Apollo: quid uidetur ars tibi? refer:
Nullos cibos ut hospitibus ponam male.
Sed cuncta misceam decorè, consonè.
Nam quæ sibi per quatuor sunt consona,
Per quinq; conuenire, quî rursus ualent?
Per cuncta tandem? hæc duco ad ipsos limites
Locorum & interualla: congruentijs
Componoq; aptè, mox recedens impero,
En unde tangit. miscuisse quid uis hæc?
Non congruens trahis, uides? non callidè
Superabis hæc? densare sueuit ipsa ita
Epicurus autor, & uoluptatis pater.
Is diligenter manderat solus bonum,
Solusq; norat quale sit, sub porticu
Qui sunt requirunt usque, quale nesciunt.
An nesciunt quod non habent, nec alteri
Darent? uidetur hoc tibi? sed cætera
Ponamus hæc certè.

Atque Plato etiam comicus in opere Decipiente inscripto, ubi patrem ob adolescentem uiuendi ratione à pædagogo corruptum, indignantem facit, ita dicentem inducit:

Scelestè perdidisti iniquè filium,
Quem ceperas meum: sibi contrariam
Vixisse uitam persuasisti. solet
Bibisse mane persuasionibus
Motus tuis, quod haud solebat antea.
Quid improbas si doctus est hic uiuere
Here? hoc ut aiunt uelle doctos uiuere est?
Epicurus ipse dicat esse cum bonum
Solam uoluptatem, hanc habere non licet
Aliunde, quàm si quis bonam uitam legat.
O Sosia tu uile prorsus des mihi?
An uisus est ibi philosophus, dic mihi
Quis ebrius, uel captus his quæ nunc refers?
Omnes. uiri ergo qui cilia olim contrahunt,
Qui quæritant prudentem ubi ambulant simul,
Vbi simul uersantur, ut qui fugerit,
Quum ponitur glauciscus hi norunt statim,
Quæ pars petenda sit prius, quis & locus?
Hi quæritant caput uelut iucundius,
Omnes ut admirentur?

Et apud Antiphanem uir quidam popularis admonitiones huiusmodi in Milite introducit:

Quisquis mortalium
Firmum quid esse credit in uita uirûm,
Aberrat à scopo: tributa uel ferunt
Quæcunq; poßides, uel incidens rapit
Lis, militumve dux creatus insuper
Debes ea, aut choragus electus choro,
Vestes, & aurum dans, lacernam mox geris.
Vel nauigans moriris, aut captiuus es.
Seu dormiens es cæsus à domesticis,
Ingressus aut iter. Nihil fit deniq;
Constans, diebus præter id quod singulis
Impendimus, uiuamus inde ut suauiter.
Neque hoc satis tamen: potest auferre enim
Mensam iacentem quispiam accedens prope.
Putato sola firma quæ præsentium
Clauduntur ipsa dentium custodia.

Quæ eadem etiam in Hydria repetiuit. Ad hæc uiri amici si quispiam respiceret, meritis laudibus elegantem Chrysippum cumularet, qui omnem Epicuri naturam diligenter inspexerat, atque metropolim totius philosophiæ illius Archestrati Gastrologiã esse dixit, quam decoram sanè carminum compositionẽ, omnes gulosi philosophi theogoniam quãdam suam nominant, ad quos & Theognetus in Phasmate uel Auaro scribit:

Me occidis ô uir, porticus sermonibus
Pulchræ repletus æger es: dices enim
Opes uirorum differunt uaporibus?
Crystallus est sapientia: hanc non perdidit
Qui percipit semel. miserum me cui deus
Iunxit philosopho? tu sinistrorsum capis
Miselle literas, tuam uitam libri
Vertêre. terræ, excogitans, & hinc polo
Nugaris, haud curant tuas qui ineptias.

De piscibus molli crusta intectis. Cap. XIII.

Cvm Vlpianus etiam nũ dissereret, ingreßi sunt pueri locustas in discis habentes, Callimedonte rhetore multò maiores, qui ob huiuscemodi cibi delectationem locusta est cognominatus. Hunc Alexis in Dorcide uel Blandiente piscium cupidum palàm, sicut & alij comici, appellat:

Est ichthyopolis (ut aiunt) calculis
Cunctis statutum, Callimedontis icona
In piscibus, Quinquatrijs, ut æream
Ponant, locustam porrigat quæ dextera
Coctam: uelut seruator artis illius
Solus sit, ærumnam inferantq; cæteri.

Multi fuerunt præterea cibi ipsius locustæ studiosi, sicut ex pluribus comœdiæ partibus demonstratur, sed unus tamen locus Aristophanis in Cerealia celebrantibus sufficiet hoc tem-

pore ita dicentis:

Est piscis emptus quis, breuisq; sepia.
Latæ locustæ, polypusve, uiscera,
Mustella cocta, sic malæ loligines.
Non raia per Iouem choriumve, seu faba
Cocta, hepar apri, uel faui, uel sumina.
Anguilla, magna uel locusta fœminis
Opem adferte laborantibus.

Latas appellauit locustas, eos qui astaci dicuntur, quorum mentionem facit Phylyllius in Ciuitatibus, et in insigni poemate Archestratus, qui ut ex his patet, nunquam locustam, sed astacum semper nominat:

Sed positis nugis coemas ipse astacon, ecce
Brachia longa tenet, multumq; onerosa, pedesq;
Oblongos, serpitq; solo tardissimus idem.
Nascitur ille frequens Liparæ, uirtuteq; cunctis
Dignior: & multos Helles alta æquora mittunt.

Epicharmus in Hebes nuptijs, id quod astacus apud Archestratum dicitur, locustam esse his uerbis declarauit, sunt astaci, et colybdæna quæ pedes habent exiguos, at longa brachia, quibus nomen est locustis: est & aliud peculiare locustarum, astacorum, & squillarum genus. Astacum Attici per o, ostacum dicunt, sicut etiam ostaphides. Epicharmus in Terra & Mari, astaci inquit uncis unguibus. Speusippus libro de ijsdem secundo; inter molli crusta intecta locustam, astacum, nympham, ursam, coracinum, pagurum. Diocles etiam Carystius squillæ, coracini, locustæ, astaci suaue os faciunt, urinamq; promouent. Epicharmus colybdænam dixit in Phœnissis, quod Nicander marinum pudẽdum, Heraclides squillam in re culinaria nuncupauit. Aristoteles libro Historiæ quintointer molli crusta intecta astaci inquit, locustæ, & squillæ coeunt, sicuti solent retro mingentes etiam quadrupedes, coeunt autem ineunte uere apud terram, nam horum omnium deprensus est coitus. Sunt quæ iungantur ubi ficus incipiunt primùm maturescere, nascuntur locustæ in petrosis, & asperis locis, astaci uerò in planis, quorum neuter in cœnosis. Hanc ob causam nascuntur astaci in Hellesponto, & circa Thasum, locustæ multæ capiuntur circa Sigæum, & Atho, quæ diuturnam uitam omnes sortiuntur. Astaci, locustæ, et squillæ senectutem exuunt ut testis est Theophrastus in libro de Latentibus. Quod autem ad squillas attinet, scribit Ephorus libro primo frequentes has esse circa Chium insulam, quam hi postea tenuerunt qui ab inundatione euaserunt, quæ fuit Deucalionis tempore, atque ad hanc usque ætatem locus ipse Caridas nominatur. Archestratus obsoniorum maximè studiosus ita squillas laudat:

Si Peloponnesum, Carumq; accesseris urbem,
Eximiam inuenies squillam, raræ sed emuntur.
Aemathiæ pariter plures uenduntur in oris,
Ambraciæq; locis.

Penultima producta dixit Ararus in Campylione; curuæ
Carides effugere delphin ut solet
In Naßam.

Eubulus in Orthanna; Infra caridẽ misi, & inde rursus hanc
Contraxi.

Anaxandrides in Lycurgo, Ludit squillulis cum perdiculis, & clupeolis, passerculis cum Gobiolis, trachurulis cum gobijs. Idẽ postea in Pandaro:

Nec ipse eris rectus latenter optime,
Nam corpus intumescit ipsum, & anchora
Curuata corporis palam squillam refert.

In Cercide,

Magis rubicundum te caride mox coquens
Parabo.

Eubulus in Nutricibus, Caridem ex gibbosis: in Callæschro,
Curuæ simul carides in sicco loco.

In Ialemo,

Saltant, carides ut super carbonibus
Curuæ saliunt.

Contractè dixit Eupolis in capris,
Edere præter quàm semel qui caridas
In Phœace. In Populis,
Habens caridis calentis ille speciem.

Dicuntur autem carides à capite, quia totius corporis plurima pars est caput. Attici ob analogiam breuiter proferunt, à capite enim deducatur hoc nomen, quia grande est his omnibus. sicut enim à pingendo pictura, à iaciendo iaculum, sic caris dicitur a capite: producta enim penultima, finis etiam producitur, & similiter atque calculus, crepida, et loligo profertur. Hæc de crustatis scripta reliquit Diphilus Siphnius, ex crustatis squilla, astacus, locusta, cancer, & leo, quãuis eiusdem sint generis, inter se tamen differunt, est siquidem astacus maior quàm leo. Locustæ grapsæi etiam dicuntur, quæ carnosiores sunt quàm cancri, cancer graue præbet nutrimentum, et non facile digeritur. Mnasitheus Atheniensis in libro de Edilibus locustæ inquit, & cancri, & squillæ, & horum similium difficilis quidem est digestio, facilius tamen multò quàm reliqui pisces digeruntur, quos magis assare quam elixare conuenit. Sophron caridas curidas in Muliebribus appellauit:

Has curidas pulchras uide, hos & gammaros
Vt sunt rubri, utq; amica uillosi parum.

Epicharmus in Terra & Mari, curides rubicundæ. In Sermone, et Loginis ita dixit, apuasq;, & curuas curidas. Simonidesq;
Loligo, thynnis, gobijs, & corides.

De coctis in sartagine. Cap. XIIII.

Illata postea fuerunt in Sartagine cocta iecinora uocato omento circumuoluta, quod omentum Philetærus in Tereo epiplẽũ nominat, ad quæ omnia Cynulcus respiciens, Dic nobis inquit docte Vlpiane sicubi iacet iecur ita conuolutum; qui ait, si quidem tu prius apud quem iacet demonstraueris, omentum de pinguedine, & membrana. His ita se præparantibus, apud Epicharmum in Bacchi inquit Myrtilus omentum positum est, panemq; ad omentum deflectens. & in Thearis, de latere et omẽto. Ion præterea Chius in Peregrinationibus inquit deflectens habes carissime Vlpiane omentum, quòd siquando in eo conuolutus combustus esses, nos omnes his quæstionibus liberares, æquum præterea uidetur ut iecinoris ita parati testimonia in medium adducantur, ea quæ tibi cum de auriculis, & pedibus sermo nobis incidisset commemorata fuerunt. nam ut attestatur Alexis in Cratia seu Pharmacopola omnis electio in plurima postea utiliter diffunditur, quæ quando nunc memoria non complecteris, ego ipse tibi breuiter percurram. Sic igitur inquit comicus:

Apud marinum Nereum quendam ostrea
Alga senem indutum uidens cepi prius,
Simulq; echinos: ista sunt prooemia
Valida satis cœnæ paratæ splendidè,

His

His absolutus piscibus iacentibus,
Trementibusq; præ timore paruulis,
Quid perferet causa mei confidere
Iußi:nec ullam proferens iniuriam
Pati,statim magnum coemi glaucum ego.
Torpedinem considerans cepi statim,
Sartagini quòd inferentem fœminam
Molles manus oportet hanc nihil pati à
Spinis,simulq; passeres,& phycidas,
Squillamq;,fucum,gobium,percam,sparum,
Pauone sartago ipsa fit magis sibi
Non concolor,carnes,pedes,aures,suis
Tectum iecur,pudet coloris liuidi.
Non hæc uidebit,hæc nec attinget coquus.
Is per Iouem lugebit,hoc dico palam.
Scitè gubernabo hæc,& arte:sic ego
Obsonium paro peritè,ut hospites
Cogat uoluptas aggredi mox cætera.
Omnem apparatum, tum parandi singula
Noui modos,possemq; promptè dicere,
Gratis docere,siquis optet discere.

Quòd autem mos antiquorum fuerit omentis iecinora inuolue re,his uerbis Negesander Delphus in suis commentarijs attestatur:postea quam Metanira amica inter cooperta iecinora pulmonem sumpsit,atq; omentum pingue circum capiens uidit,perij exclamauit,uestium enim me sinus perdiderunt. Crobylus autem comicus nonnunquam iecur huiusmodi pudibundū appellauit,sicut Alexis in Pseudipobolimæo,qui ita scribit,Cirrū,ual de cōtractū,et inter hæc pudibundū iecur,Aristophanes in Sartagine coquētibus, Alcæus in palæstra, Eubulus in Deucalione iecur diminutiuè dixerunt,qui etiam hoc nomē cum aspiratione scribi oportere uolunt.nam synalœpha est apud Archilochum cum aspiratione,ubi dicit,bilem non habes in iecinore.Est præterea piscis quidam qui Hepatus dicitur, quem bilem non habere ita Eubulus in Laconicis testatur:

Habere ne bilem putes me,sed uelut
Hæc Hepato refer.
Sum nunc quoque unus ex melampygis ego.

Testatur Hegesander in suis commentarijs hepatum duos lapillos habere in capite,colore quidem ac splendore conchylijs, figura uerò rhombis persimiles. De piscibus in Sartagine coctis meminit Alexis in Demetrio sicut in actu præposito. Eubulus in Orthanna,formosa quæuis fœmina.

Suetum patellæ concinit mox canticum.
Triballopanothreptamiracylia.
Simulq; loligo,phalerisq; subsilit
Immista pinguis inter agni uiscera.
Velut solet salire pullus sub iugo.
Canesq; Vulcani flabellum suscitat,
Calente concitans patellam spiritu.
Atque irritatus aduenit nares odor.
Cererisq; nata pista preßionibus
Vallis digiti canis triremes attrahit
Rostro ratis simillima,& cœnæ optimum
Procemium imitatur.

Comedebant præterea sepias in sartagine coctas,unde Philetærus,& Nicostratus in Antyllo,nunquam auderem amplius sepiam in sargine coctam solus comedere.Hegemon etiam semen ex sartagine comedentes his uerbis inducit in Philenna;

Tu polypum multò prius fac his emas,
Et semen inde apponito ex sartagine.

His non lætatus,sed mœrore affectus Vlpianus, & in nos aspiciens iambos hos ex Eubuli Orthanna dixit:

Quàm naufragus Myrtilus in sartagine
Bene est,deis inuisus quod nihil horum,
Quod emerit comedit,

Idq; optimè ex quodā eius familiariū cognoui, qui etiā hos Eubuli iambos ex Lenone recitabat.

Vir Thessalus me pascit omnino grauis,
Auarus,& diues,scelestus,impius,
Gulo,sed obsonans triobolo tenus.

Erat autem adolescens instructus,non quidem apud Myrtilum, at apud alium quēdam,ut ex ipsis cognoscere licuit. Quomodo autem in Myrtilum iuuenem inciderit,hæc mihi Antiphanis carmina ex Neottide recitauit:

Veni huc Athenas cum sorore,cum Syrus
Sim,me negotiator egit,obuius
Quondam hic fuit uir,omnium pauperrimus
Et fœnerator:emit incredibilis
Homo proteruitatis,& nihil domum
Qui conferat,nec ipse quæ Pythagoras
Edat,thymum præter,boni uir ominis.

De panibus. Cap. XV.

VLpiano adhuc ita ludente,pane opus est Cynulcus exclamauit,non eo inquam Messapiorum regis, qui est in Iapygia,de quo Polemonis extat commentatio. meminit etiam Thucydides de illo,libro septimo, et Demetrius comicus his ferè uerbis in eo actu qui Sicilia inscribitur:

Ac uersus Italos Notis fauentibus,
Traiecimus mox ad Calabra littora.
Panis refecit hospitatus hic bene
Nos aduenas magnus,lepidusq;,splendidus.

His siquidē panibus locus non est hoc tempore,sed ijs qui à Cerere frumentaria dicta, & Simalide reperti fuerunt, eo enim nomine dea apud Syracusios colitur, ut Polemon ipse scriptum reliquit in Morycho:qui etiam libro primo eorum quæ ad Timæum scripsit,Megalarti,& Megalomazi statuas in Bœotico Scolo erectas fuisse testatur.Postea cum panes illati essent, & multa unà cum illis uariorum ciborum copia, hæc aspiciens ita dixit,quot retia miselli mortales panibus tendere norunt ait Alexis in libro ad puteum;quare rationi consentaneum uidetur ut & nos aliquid de panibus dicamus. Pontianus tunc sic excipiens,hæc inquit panium genera Tryphon Alexādrinus in inscriptis plantis,si rectè memini,posuit,fermentatum,non fermentatum,similagineum,alicarium,furfuraceum, quem facilius quàm purum excerni asserit,siligineum,paniceum, & ex zea. fit autem alicarius ex zea ut idem testatur, non autem ex hordei grano.Est & furnaceus dictus ex modo coquendi, de quo ita meminit Timocles in Pseudolestis,

Discens scapham calidam iacentemq;,calidis
Furnaceis uescens.

De clibanita mentionem facit Antidotus in Protochoro. Sumētem calidos clibanitas,quī enim non,hos conuoluentem in uino passo tingere?Crobylus in Suffocato,& scapham quandam puerorum clibanitarum sumens.Lynceus etiam Samius in ea epistola quam mittit ad Diagoram, in qua Atheniensium edulia cum

Rhodijs comparat, ita scribit, grauitatem præterea panes Forẽses apud illos consequi uidentur, eos enim in principio, & medio cœnæ, nihil intermittentes, afferunt: at defessis iam, & repletis suauissimam inducunt moram, optimum Clibanitam appellatum, qui & iucundis rebus, & mollitie ita est mistus, ut multam habeat ob delitias ad passum uinum coactus proportionem. ita uerò mirum in modum confert, ut quasi ebrios resipiscere faciat, atque eodem pacto efficitur ut rursus is esuriat, qui satis antea comederat. De pane Tabarita meminit Sopater in Cnidia, Tabarites panis aderat maxillas implens. at de Achæina Semus libro octauo Deliadis, ubi à Cereris sacerdotibus eum fieri dicit: sunt panes huiusmodi magni, unde etiam festum Megalartia uocatur, dicentibus his qui Achæinam ferunt; Achæinã adipe plenum hircũ. De Clibanario meminit in senectute Aristophanes, ubi cauponam panariam hæc dicentem inducit, cum sibi panes à senectutem floccifacientibus direpti fuissent:

Quid hoc erat fili: quid hoc negotij?
Nam Clibanarios tepentes candidos
Num despicis fili?

Subcineritij panis mentionem facit Nicostratus in æditui, et ingeniosus obsonator Archestratus, cuius testimonium opportunè adducam. de Buccellato hæc in Ganymede scribit Eubulus, Buccellatosq; calidos: sunt autem buccellati panes quidam apti delitijs. Alcæus in Ganymede, laganum hoc leue est, parumq; nutrit, quo etiam magis Carbonarius dictus. de hoc ita scribit Aristophanes in Concionantibus, lagana concoquuntur. at de carbonario Diocles Carystius libro Salubrium primo, magis tener est carbonarius, quàm lagana, qui super carbonibus fieri uidetur, uelut is qui apud Atticos fit subcineritius: quem Alexãdrini Saturno sacrificantes in Saturni templo apponunt omnibus comedere uolentibus. Epicharmus in Hebes nuptijs, & in Musis, qui actus apparatus est rei propositæ, hæc panium genera cõnumerauit, clibanarium, conterminum, stætitam, encridem aliphatitam, semipanem; quorum sic mentio fit in Muliebribus mimis à Sophrone, cœnam materteris clibanarios, conterminos, & semipanem. noui autem uiri amici quòd Attici per r, & cribanum, & cribanarium proferunt. Herodotus uerò libro Historiarum secũdo in Clibano dixit perspicuo. Et Sophron, quis stetitas, uel clibanarios, uel semipanes pinsit? meminit idem de quodam pane Placita in Muliebribus, in noctem me petit cũ pane Placita. Mentionem fecit Sophron in inscripta Socru de pane caseario his uerbis, puerulis consulo ut pane caseario uescantur. Nicander Colophonius panem non fermentatum Daratum in linguis appellat. Platò uerò comicus magnos panes, & sordidos cilicios uocat in Parua nocte, panes postea cum emisset, non ex puris quidem, at magnos cilicios, aduenit. qui etiam in inscripto Menelao quosdam panes gregales nominat. de cibario pane meminit sic Alexis in Cyprio.

Vescens cibario salubriter pane.

Quos Phrynichus in Mercenarijs rũcatricibus autopyritas ita nuncupat, autopyritis panibus, & pinguibus oliuis. Ornidi panis mentio fit à Sophocle in Triptolemo siue qui ex Oryza fieret, uel ex eo semine quod nascitur in Aethiopia sesamo simillimo. Collaborum Aristophanes in Sartagine coquẽtibus, singuli collabum sumunt. Rursus idem, uel suis autumnalis sumen cũ tepidis collabis huic adferte. Fiunt panes huiusmodi ex nouo tritico sicut in Auge Philyllius declarauit, adsum tritici trimestris afferẽs filios calidos collabos lacteos. de panibus Maconidis meminit libro quintodecimo sic Alcman, Septem lecti, & totidem mensæ panibus maconidis, linoq;, & sesamo coronantes, & pedibus nigris. Chrysocolla est edulium ex melle, & lini semine confectum. de pane qui collyra nominatur, meminit Aristophanes in Pace, & collyram magnam, & in ea candylum obsonij. Idem in Nauibus onerarijs, et collyram transeuntibus ob Marathonis trophæum. Panis autem obelias dicitur, uel quia obolo uenditur sicut in Alexandria, uel quia in obeliscis assatur, unde Aristophanes in Agricolis:

Panem quis assat postea uir obeliam.

Pherecrates in Obliuioso, perdidit in cinere obeliã, quia nec panes quidem esse dignabãtur: ij dicebantur obeliafori, qui panes ipsos super humeris in pompis gestare consueuerunt, panẽ obeliam à Dionysio in castris fuisse inuentum Socrates libro cognominis sexto scriptum reliquit. panis eunitas, lecithitas nominatus est; ut testatur Eucrates. qui Panos panis dicitur. at Messapij satietatem paniam, & pania repletiones nuncupant. Blæsus in Mesotriba, Archilochus in Telepho, Rhinton in Amphitryone, & Romani quem nos arton ipsi panem dicunt. nastus panis est ingens, & fermentatus, ut Polemarchus testatur, & Artemidorus. sed sicut placuit Heracleoni genus est quoddam placentæ. Nicostratus in lecto:

Hic nastus albus tantus est here, exerat
Vt se calathum extra ob magnitudinem suam.
Velamen ut captum est, odor hinc protinus
Petit superna, melle mistus & uapor
Accedit ad nares.

Erat. n. tũc quoque calidus. cuiusmodi esset panis Cnestus uocatus apud Ionas, Artemidorus Ephesius in Ionicis suis commentationibus declarat. Thronus etiã nomẽ est panis, de quo Neanthes Cyzicenus libro secundo rerum Græcarum ita scribit, Codrus panis throni nominati frustum capit, & carnem, seniorĩq; præbet. panis subcineritius apud Heleos Bacchylus uocatur, ut Nicander libro secundo linguarum commemorat, cuius Diphilus etiam sic meminit in Errante, panes subcineritios Chrisiretas circunfert. Apopyrias genus quoddam panis dicitur, qui coquitur supra carbones, & fermentatus à quibusdam nominatur, Cratinus in Mollibus, primùm Apopyriam habeo, & fermentati plenum canistrum. Sic ipse Archestratus de farinis, & panibus in sua Garonomista scribit:

Pulchricomæ primùm cereris carissime Mosche
Bona recognoscam, tu pectore percipe cuncta.
Optima perspicies, & purgatissima passim
Hordea quæ campis Lesbi nascuntur Eresi.
Candidiora niue hyberna mox Cymonis uber
Educat, & certè, superis sı forte farinis
Vescuntur, uenit inde ferens Cyllenius heros.
Nascitur Aonijs Thebis simul apta farina,
Et Thaso, multisq; locis: sed grana uidentur
Vuarum, conferre tibi est si forte cupido.
Hæc ita tecum animo complectere: sitq; rotundus
In manibus panis tibi contritus bene Collix
Thessalicus, quem Crimnitatiam gens Thessala dicit.
Chondribon ast alij panem, similagine natum
In Tegeis laudo. pariter sub tegmine coctus
Encryphias cineris, claris est panis Athenis
Venalis, quem dant mortalibus, optimus. at quem
Ipse Pherestaphylis rubris dat clibanus album
Florentem pulchris horis, extra ipsa iuuabit
Prandia.

Cum

Cum hæc uorax Archestratus dixisset, eum etiam qui panem faciat Pœnum uel Lydium habere consulit, ignorat autem optimos Panium magistros esse Cappadocas, quippe qui ita dicat:

Phœnissus tibi uir primùm, uel Lydius esto,
Quiq; tuam mentem cognouerit, usque figuras
Qui mutet uarias, ueluti tu iusseris illi.

De panibus Atticis tanquam egregijs meminit ita Antiphanes in Omphale:

Qui nobilis natus ualebit quispiam
Exire tecto ex hoc uidens hos candidos
Panes, habentes transituq; in quolibet
Furnum? uidens formam uariasse Clibano
Pro quolibet. manus Atheniensium
Imitationes, quas Thearion prius
Monstrauit?

Hic est ille Thearion pistor, de quo meminit Plato in Gorgia, ubi cum illo & Mithæcum connumerat, ita enim inquit; qui boni fuerunt, uel etiam sunt corporum curatores, ualde studiosus Thearion pistor, ut mihi uideris dixisse, & Mithæcus, qui Siculum obsonij apparatū conscripsit, & Sarambus locusta caupo, quoniam hi admirabiles fuerunt corporum curatores, hic enim egregios panes, iste obsonium, at ille uinum faciebat. Aristophanes in Gerytada, & Aeolosicone, uenio ut Thearion pistrinum linquens, ubi est Clibanorum cibus. de Cyprijs panibus uelut eximijs, meminit his uerbis Eubulus in Orthanna:

Graue est quidem panes uidenti Cyprios
Hos præterire: magnes ut lapis trahunt
Famelicos.

At de Collicijs, qui ijdē sunt, & collabi, ita scripsit Ephippus in Diana, ab Alexandro ex Thessalia Collica comedens, panium furnus: Aristophanes in Acharnensibus. quo lætare Collicophage Bœote.

De nonnullis panibus medicatis, & multiplicibus panium nominibus. Cap. XVI.

CVm hæc ita dicta essent, quidam præsentium Grammaticorum Arrhianus nomine, delira sunt inquit socij edulia huiusmodi, nos siquidem neque farina delectamur, (est enim pane plena ciuitas) neq; per deos huiusmodi panium Catalogo. Incidi præterea in quædam Chrysippi Tyanei commentaria Panifica inscripta, atque eorum, qui ibi nominabantur, cognitionem habui apud multos amicos. accedo autem, & ipse aliquid de panibus dicturus, nam panis qui Artopticinus dicitur, ab eo differt qui furnicius, & clibanicius appellatur: quem siquis cum aspero fermento confecerit, & elegans erit, & suauis comedetur siccus, si cum remisso, erit quidem leuis; at non etiam elegans. Clibanicius uerò, & furnicius, fermentum poscunt tenerius. uocatur panis, quidam tener apud Græcos, qui exiguo lacte, et oleo cum sale quantum sufficiat est conditus: at materiam oportet esse remissam. dicitur autem hic panis Cappadocius, quoniam plurimum fit in Cappadocia panis teneri, quem postea Lachmā in Syria appellare solent: atqui optimus est hic panis in Syria factus, quia comeditur calidissimus, & est flori simillimus. Panis is qui Boletinus dicitur, fingitur quidē sicut Bulitas, atque mactra papauere conspersо perungitur, in qua materia deponitur, atq; inter fermentandum non adhæret mactræ: ubi uerò in furnum conijcitur, farina quæpiam temoni inspergitur, tunc panis imponitur, optimumq; contrahit colorem, caseoq; fumoso similem. Panis autem Strepticius cum lacte exiguo sumitur, cui piper, et parum olei admiscetur: quod si minus hæc contigerint, adeps certè. in Panilaganum uocatum uini parum conijcitur, piper, lac, et parum olei, uel certe adeps. Capyridijs, quæ Tracta etiam dicuntur, mistiones quæ pani pariter conueniunt, ita præcipuè magno rerum Romanarum sophista hæc Aristarchica dogmata constituente. Tunc exclamauit Cynulcus, ò sapientia admiranda, nonne admirabilis Blæpsias innumeros habet uno anno discipulos, tantamq; opulentiam ex hac pulchra sapientia est lucratus, ut Gorgiam, Protagoramq; longe reliquerit. nescio per Deos ipsum ne potius dicam non cernere, an eos omnes qui illi dant discipulos unum habere oculum, ita ut ob multitudinem parum quisq; cernat. Beatos igitur illos, uel potius mortuos esse puto, cū se magistros huiusmodi disciplinæ profiteantur. ad quē Magnus, cum mutationum esset studiosus, Grammaticum hunc summopere ob intensionē laudās, dixit: ò uos pedes illotos habētes, humi cubantes, domum in aere habentes, scelestæ gulæ, & alienorum bonorum uoraces, ut ait Eubulus comicus, nonne primus pater uester Diogenes cum placentam in cœna uoraciter aliquando comederet, panem bene factum se comedere dixit, ad eum qui percunctatus fuerat? uos autem ramentorum uascula secundum eundem poetam, alborum uentriculorum, non permittentes alios loqui, quiescere non potestis, nisi uobis quispiam tāquam Catulis uel panis aliquid, uel ossium proijciat. unde accidit uobis cognouisse quòd Cubi sunt panes quadrati, non quos habetis præ manibus, sed oleo, anetho, & caseo conditi, uelut Heraclides scribit in re Culinaria? neglexit hūc etiā Blæpsias sicut thorgelum, quem thalysium nonnulli nominant. Crates libro secundo de Attico Idiomate Thargelum panem eū appellari scribit, qui primus ex nouella messe conficitur, & sesamitam. Ignorauit autem eum, qui nastus nuncupatur, qui fit in Arnis. Est etiam Pyramus panis cum sesamo factus, atque idem fortasse qui sesamites. meminit de his omnibus panibus, uelut de uocatis Thiagonibus Tryphon libro primo Plantarum. Sunt autem Thiagones panes qui in Aetolia deis fiunt. Dramices, & Araxis panes quidam sunt apud Athamanes, qui sic dicuntur, et Idiomatographi inter panium nomina hæc etiam collocarunt. Seleucus panē scribit esse, qui à Macedonibus Dramis nominatur, ac Lecithitam eum esse qui apud Thessalos Enitas uocatur: ericitamq; eum nuncupari, qui ex confracto tritico, nec excreto fit & cartilagineo. Panem cibarium Amerias, & Timachidas Xeropyritam appellant. Nicander uerò apud Aetolos panes eos uocari asserit, qui deis fiunt. Aegyptij quoque panem subacescentē Cyllastim appellāt, de quo Aristophanes meminit in Danais, Cyllastim nomina, & Petosirim. Hecatæus præterea, Herodotus, & Phanodemus libro septimo, rerum Atticarum eius mentionem fecerunt. Quāuis Nicander Thyatirenus panē ex hordeo factum Cyllastim ab Aegyptijs uocari affirmat. Panes squallidos Alexis sic fuscos in Cyprio appellauit;

Tum postea uix uenit ille denique,
Coctos prehendi, depereas. sed quot geris?
Sex & decem fero hinc: eorum candidi
Sunt octo, totq; fusci.

Seleucus panem, & bene subactum, & calidum Blema nuncupari est autor, & Philemon libro secundo de uarijs Oraculis, panem ex non excreto tritico confectum Pyrnum nuncupat, et omnia quæ sunt in eo. Blomolius is dicitur, qui est insectus, quem Romani quadratum appellant. at furfuraceus Brotinas, quem nunc Euconum, nunc Teuconem Amerias, & Timachidas uocant.

cant. Philetas panem quendam in Inordinatis, Spoleum dici asserit, quo soli consanguinei inter se uescuntur.

De uariis placentis. Cap. XVII.

Placentas præterea descriptas cum apud alios compluꝛes facile sit inuenire, tum apud Tryphonē, habent Athenienses Physstam placentam non ualde tritam, & Cardamalā, Baracam, tolypas, unà cum Achilleo, quæ placenta ex Achilleis fortasse hordeis conficitur. Lactucariam præterea, uinariā, mellitam, & lilium appellatam, quod nomen est etiam figuræ cuiuspiam saltationis choreæ, ut testatur Apollophanes in Dalnide. Hę placentæ quæ ab Alcmane lactucariæ dicuntur, sunt eædem quæ apud etiam Athenienses: sic igitur inquit Alcman; Lactucarias, & Cribanotas. Sosibius libro de Alcmane tertio placentas quasdam figura mamillis similes cribana uocari testatur. atque eam quæ inter sacra gustandi gratia præbetur, hygæam. & Hesiodus placentam quandam amolgæam nominat:

Mazaq; amolgæa, defunctæ lacq; capellæ.

Pastoralem autem intelligit, & robustam, amolgus enim maximè uigens significat. opus est ut excusatione, me defendam, ne popana, & secundas mensas, quas Aristomenes libro tertio de ijs, quæ spectant ad sacrificia, posuit, ego connumerem: non enim ita felicem memoriā natura mihi tribuit. cognouimus autē nos etiam eum senem cum iuniores essemus, qui erat Adriani elegātissimi regis libertinus, ueteris comœdiæ histrio, & ab ipso Rege Attico Perdix nominabatur. His statim subiunxit Vlpianus apud quem iacet libertinus? Cum uerò dixisset quidam actū etiā ita inscribi, sermonemq; continuaret, dixit is rursus, qua in re differt à liberto? quæ in aliud tempus omnibus proroganda esse uisum est.

De natura panium. Cap. XVIII.

Cum iam manus in panes protendere uellemus, nō prius ait Galenus cœnabimus, quàm ex nobis etiam quæ de panibus, bellarijs, & farinis Aesculapij discipuli dixerunt, intellexeritis. Diphilus igitur Siphnius in eo libro, in quo de ijs narrat, quibus ægrotantes, & sani uescuntur, panes hordeaceos magis nutrire, meliusq; digeri, atque meliores omnino esse commemorat: post hos secundi habentur similaginei, quos triticei, subinde sequuntur. & hos ij, qui fiunt ex farina noua non excreta, isti siquidem panes plurimùm nutrire uidētur. Philistion Locrus panes similagineos magis ad robur conferre asserit, quàm alicarios, secundo loco hos collocat, tertioq; triticeos. Panes, qui ex Polline fiunt, peiorem habent succum, quāuis suauē: minus nutriunt, & sunt uentosi, facileq; digeruntur. at refrigerati satietatem inducunt, & difficulter digeruntur. Qui magis inueterarunt, & refrigerati sunt, minus nutriunt, aluū sistunt, malumq; habent succum. panis subcineritius grauis est, difficulterq; ob locturæ inæqualitatem, digeritur. Furnaceus uel caminites dictus, non facile digeritur. at carbonarius, & in sartagine coctus ob olei admistionem facilius excernitur, qui tamē propter uaporationem stomachum offendit. Qui coctus est in clibano omnibus uirtutibus hos antecellit, bonum enim habet succum, stomacho confert, facile digeritur, & facillimus est ad distrahendum, siquidem neque aluum sistit, neque rursus intēdit. Andreas medicus panes quosdam in Syria ex moris fieri scriptum reliquit, quibus uescentes capillorum defluxum patiuntur. Mnasitheus panem facilius quàm placentam digeri affirmat, eosq; magis nutrire, qui fiunt ex Olyra, quoniam digeruntur sine magno labore. Panem ex zea factum, si multus comedatur, caput aggrauare, & difficulter digeri uolunt, quare non sanitatem his confert, qui ipsum comedunt. Id autē scire est operæpretium, omnes cibos, qui non bene cocti, uel contusi fuerint, inflationes, grauedines, tormina, & dolores capitis operari.

De salsamentis. Cap. XIX.

Post huiusmodi disputationes uisum est tandem aliquando cœnandum esse, atque cum id ferculum circunferretur, quod uocatur Horæum, ait Leonidas: Euthydemus Atheniensis uiri amici in libro de Salsamētis Hesiodum scribit hæc de omnibus conditis summatim dixisse:

Anceps os primùm,
Maxillis piscatores cepere lacernas
Induti, quibus est salsamentarius ipse
Bosporus, in uasis hi salsamenta secantes
Mox quadrata parant, & ponunt ordine prædam.
Nec genus ignotum mortalibus oxyrinchus,
Quem totum, aut sectum curantes salsa, tulerunt.
Horeis thunnis mater Byzantia uasti
Vnda freti, scombris.
Nascitur, & Pario simul apta monedula ponto.
Fluctibus Ionijs fugiens è Gadibus ipse
Brutius aut Campanus agit, molliq; Tarento
Orcyniq; reposta triangula pinguibus urnis.

Quæ carmina coqui potius cuiuspiam mihi esse uidentur, quàm elegantissimi Hesiodi, unde enim uel Parium uel Byzantiū, Brutios, Tarentum, aut Campanum cognoscere potuit; qui multis annis his omnibus fuit antiquior? uidetur autem mihi hoc poema esse Euthydemi. His statim subiunxit Leonidas, nostrum est inquit bone uir ubicunque poemata fuerint, ea probatissimorum uirorum esse dijudicare, & quoniam sermo est inter nos de salsamentis, de quibus noui prouerbium dignum memoria à Clearcho Solensi existimatum, salsamentum putridum origanum quærit, accessi huc, & ipse aliquid de illis dicturus, eaq; quæ ad artē ipsam pertinent. Diocles igitur Carystius in libris de salubribus inscriptis, inter macilenta meliora esse scribit horæa, ueluti inter pinguia, thynnia. Icesius tamen medicus Pelamides, & horæa non facile esse ait excernere, atque thynnia iuniora similia esse cybijs, maximamq; esse inter omnia horæa differentiā. Plurimum etiam Byzantia horæa ab ijs aliorum locorum distant, si cum illis conferantur, quam conditionem non Thynnia sola consecuta sunt, sed alia omnia quæ Byzantij capiuntur: quibus etiam Daphnus Ephesius ascribit. Archestratus quoque, qui uniuersum terrarum orbem ob gulam, uentrisq; uoluptatem peragrauit, hæc monumentis literarum tradidit, & Siculi thynni:

Quum condire uoles in uasis frusta resecta.
Mitto Saperdam procul alti obsonia ponti,
Quiq; illam laudant: nam pauci forte uirorum
Esse sciunt epulum prauumq; & debile piscem.
Nec prius accipiat scombrum tibi muria, quàm tres
Viderit ille dies, noua salsamenta parata
Amphora tum capiat. siquando accesseris urbem
Egregiam clari Byzanti uescere rursus
Horæi frusto, tenerumq; bonumq; uidebis.

Deficit autem Vorax Archestratus, qui Elphantinum salsamētum ità

tum ita uocatum apud Cratetem comicum in Samijs, cum his non connumerauit, de quo ita Crates loquitur, marina testudo elephantinum aliquando salsamentum in olla coriacea piceis undis coxit, cancriq; ex pedibus sublimes, lupiq; extensas alas habentes, sues in montibus pugnaces, & homines cœli ramenta: puer illum suffoca, illum, dies intersit. Quòd autem Cratetis salsamentum celeberrimum fuerit, his uerbis testatur Aristophanes in Cerealia celebrantibus, Certè magnus cibus tragœdi est musica, quam Crates salsamentum aliquod splendidum elephantinum nullo negotio appositum ducebat, plurimaq; alia huiusmodi deglutiebat. Salsamentum quoddam Alexis in Deglaucescente crudum appellauit, atque idem poeta coquum quendam de salsamentorum apparatu hæc dicentem introducit in Agricola:

Hic computare confidens mecum uolo
Obsonij cellam. Simul decernere
Primùm quid afferendum erit, quî postea
Cibi mihi sunt condiendi singuli.
Horæon hoc primùm mihi est, oboli quod est
Solius, id lotum mihi ualde bene est.
In ollulam spargens sapores postea
Frustumq; ponens, candidum infundens merum
Conspersi olinum. tum medullam unà coquens
Ipse eripui, perfudi & illam silphio.

Et in Deglaucescente cum symbola à quodam peterentur, is ita loquitur:

A me nec æris duodecimam partem feres,
Ni singulatim tu prius des omnia.
Est sermo iustus: charta tu numerum refer.
Est omotarichos quinque nummûm: & cætera
Dic. mus & est septem, haud iniquus hactenus.
Dic: est pro echino obolus, bonus nunc es quoque.
Nonne affuit simul raphanus quem dixeram
Bonum? dedi pro illo duos obolos prius.
Quid dicimus? nam cybium triobolo
Qui uendidisse nititur nihil facit.
Nescis forum uir ô bone, atque hortensia
Campæ quòd ederunt, & ipsa olusculà?
Idcirco posuisti tarichos tu dupli?
Tarichopola uenit, hunc interroga.
Congrus decem obolorum, nec id multi, refer
Et cætera: est emptus mihi drachma prius
Is piscis assatus. papæ febris uelut
Dimisit hic demum. iubetq; postea
Apponere, & meri choas tres, ebrij
Quod uos dedistis, chus obolorum fit decem.

Icesius autem libro de Materia secundo Pelamidas magna inquit esse cybia. de cybijs meminit Posidippus in Translato, et Euthydemus Delcanum ait in libro de salsamentis hunc piscem dictum fuisse, à Delcone fluuio in quo capitur; qui inter salsamenta positus plurimùm confert stomacho. Dorion in libro de Piscibus tenuem lebianum nominans, eundem esse dicit, qui etiam Delcanus uocatur: atque coracinum dici Saperdam à pluribus asserit, & eum præcipuè esse optimum, qui in Mœotidis stagno capitur. Post hunc admirabiles sunt mugiles, qui circa Abderam, hos sequuntur ij, qui capiuntur circa Sinopem, & inter salsamenta positi non parum stomacho conferunt. qui uerò molli dicuntur, eos nonnulli gnotidia appellant, alij platistacos, qui tamen sunt idem quod chellaras. nam cum unus sit piscis, multa tamen nomina est sortitus, nuncupatur enim bacchus, asellus, et Chellaras: inter quos hi qui maiores sunt platistaci nominantur; qui mediam ætatem degunt, molli; qui exiguæ sunt magnitudinis, gnotidia. Aristophanes in nauibus onerarijs mentionem fecit de mollis his uerbis, Scõbri, monedulæ, lebij molli, saperdæ thynni. Cum his ita dictis Dionysocles conticuisset, è uestigiò profudit hæc in medium Vder Grammaticus, meminit etiam Antiphanes de salsamentis in Deucalione:

Siquis gadiricum uel antacæum uolet
Tarichos, aut odoribus Byzantij
Lætatur is thynni.

Et in Parasito, antacæum salsamentum in medio, pingue, totum album, & calidum. Nicostratus, & Philetærus in Antyllo, Byzantium salsamentum addatur, & gadiricus pecten accedat. & paucis interpositis:

O terra diui et à salsamentario
Emi uiro bono duobus obolis,
Dignum gadiricum profectò drachma erat.
Diebus haud illud tribus comedimus
Cum duodecim simus simul. supra modum
Nam grande est.

Vlpianus interea Plutarchum aspiciens nullus inquit inter hos heus tu Mendesiorum mentionem fecit apud uos Alexandrinus. quæ ne insaniens quidem canis degustaret, nec bonorum certè heminirorum, silurorum'ue salsorum. Tunc ait Plutarchus, qua in re heminirum differat ab Hemitaricho uocato prudens uester Archestratus declarauit. Sopater præterea Paphius sic heminirum in Mystaci seruo nominauit, antacæum cepit, quod magnus Ister nutrit, heminirum Scythis uoluptatem. Mendesium sic etiam idem connumerat:

Mendesiumq; horæon aspersum bene.
Radijs & ignis hinc cephalus flauentibus
Coctus.

Quòd huiusmodi edulia suauiora sunt ijs, quæ sunt apud te magno studio elaborata Cotta, uel solum lepidium gustantes cognouerunt. At tu quoque nobis declara si tarichus masculinè apud Atticos dicitur, nam apud Epicharmum inueniri manifestè nouimus. Hunc excogitantem adhuc Myrtilus præueniens, Cratinus in Dionysialexandro:

Sportis tarichos Ponticos ego feram.

Plato in male affecto Ioue;

Ita ut quæ habeo hæc sint, tarichum perdam.

Aristophanes in Conuiuantibus,

Lauare non pudet tarichum hunc pro malis
Quot ipse conscius mihi sum.

Crates in Venenatis animalibus, & raphanos lixare oportet, piscesq; assare, & tarichum, nos autem manus abstinere. Peculiaris est forma quæ apud Epicharmum in Artopolis, & tarichum pinguem, mortuus tarichus, aspectuq; Aegyptius. diminutiuè dixit Aristophanes in Pace, emito aliquod bonum in agrũ tarichium.

Cephisodorus in Sue,
Carunculam quandam malam, aut tarichium.

Pherecrates in Trãsfugis, mulier unicuiq; nostrum luteum oui coquens, legumen expectat, exiguumq; assat tarichium orphanum. Epicharmus tarichũ masculinè dixit, & Herodotus libro nono, tarichi in igne iacentes saltabant, palpitabantq;. Prouerbia etiam masculinè dicuntur, ut tarichus coctus statim

ignem nouit. Putris tarichus Origanum quærit. non potest pati tarichus quibus est dignus. Attici in neutro genero dicunt, atque genitiuus fit in,us,ut Chionides in Mendicis, nunquid aliquid comedet,& tarichus ô dei.datiuus in,i,desinit, huic igitur tarichi incidendum est,nam datiuus facit tarichi sicut ensi. Menander in Vertentibus,insperge in tarichos salem si ita contigerit. quando masculinè ponitur, tunc genitiuus non habet,s. tantum studium salsamentorum habuere Athenienses, ut ciues Chærephili salsamentarij filios crearint,uelut Alexis in Epidauro testatur: Chærephili Athenienses filios,quia is introduxit salsamentum: Quos cum in equis uidisset Timocles duos inquit scombros esse in satyris:de his etiam mentionem fecit Hyperides Rhetor. Euthyni salsamentarij mentionem fecit Antiphanes in Nouacula,ad salsamentarium accedens, à quo ferre solitus sum,expecta:quod si Euthynum rationes ibi reddentem offenderis,aliquid boni expectato, & non incidere iubeto. de Phidippo salsamentario & ipso,hæc Alexis in Hippisco,& in uasculis ficuum,Phidippus alter peregrinus salsamenti inductor.

ταρίχε
ταρίχει.

De nutrimento quod salsamenta præbent, & modo bibendi. Cap. XX.

CVm salsamentum ederemus adhuc, multiq; in potum impetum facerent,Daphnus ambas manus extendens Heraclides inquit Tarentinus uiri amici ita de potu in inscripto Sympofio scribit, moderatò nutrimentum ante potum sumere oportet, & maximè suetas præponere ferculorum lationes. nam si per interualla his utamur,quæ iam stomacho adhæserunt, alterationem ab ipso uino patiuntur,cum corruptionum sint causæ.sunt qui arbitrentur has etiam stomacho obesse,olerum inquam salsamentorũq; genera, quia quiddam habeant in se mordax: quæ uerò edulia lubrica sunt, & stringunt, hæc concinnare.illud interim ignorantes quòd uiscosi, & stringentes cibi, quiq; excretiones operantur, multi stomacho sunt utiles, inter quos est sisarum appellatum,de quo meminit in Agrostino Epicharmus, & in terra mariq;. Diocles libro primo Salubrium, Asparagus,alba beta, (nigra enim sistit aluum)conchæ, ungues, mures marini, hiatulæ, pectines, salsamentum perfectum, non autem olidum, atque piscium genus bonum habentium succum. Est autem perutile uocatum phyllidem ac betam, prius apponere, & salsamentum ad incitandum,atque his uti, ueluti non multi nutrimenti. Potiones uerò cum impetu maximè sunt deuitandæ in principio, quoniam in multum humoris cibus non facile adducitur, quamuis Macedones, ut Ephippus Olynthius in libro de Alexandri, & Hephæstionis exequijs testatur, non ordinatè bibant,sed statim ab initio magnis propinationibus utantur, ita ut primis etiam mensis, iacentibus fiant ebrij, neque cibis uesci postea ualeant. marina, stagnorum, fluuiorumq; salsamenta parum nutriunt, ut Diphilus Siphnius asserit, exiguum habent succum, aluo conferunt, sunt æstuosa, urinamq; cient. inter non pinguia salsamenta optima sunt cybia,& horæa, & omnia huiusce generis similia: inter pinguia,thynnæa, & cordyla. meliora acrioraq; sunt uetusta,ac præcipuè Byzantia salsamenta. thynnium ut is ait,ex maioribus fit pelamidibus,quarum exiguæ cybijs sunt similes, cuius generis est horæum. Sardæ magnitudinem tantam quantam monedulæ consequuntur. scomber, & leuiter admodum,et cito decedit ex stomacho.at monedula magis est tenax, & scyllacea,mordacior,peioris succi,et nutrit.melior est Amyclæa,& Hispana quæ Sexitana dicitur. est enim magis tenuis, & dulcis.Strabo libro Geographiæ tertio Sexitaniam apud insulas Herculis secundum Carthaginem, nouam ciuitatem esse scribit,ex qua salsamenta eiusdem nominis efferuntur,& aliam esse insulam quæ Scombraria à multitudine scombrorum,qui in ea capiuntur,uocetur,ex quibus optimum fit garum. Salsamenta quæ melandryæ dicuntur,ea sunt quorum mentionem fecit Epicharmus in Vlysse transfuga his uerbis, utile salsamentum erat ex melandrye.est autem melandrys ut Pamphilus in libro de Nominibus asserit, genus quoddã maximorum thynnorum, quorum salsamenta sunt pinguiora. sunt qui Omotarichum Cetem a uocent,ut Diphilus testatur,quod graue est,et uiscosum, & non facile digeritur.Coracinus autem fluuialis, quem aliqui peltam dicunt,ex his qui habitant iuxta Nilum, Alexandriæ uerò incolæ peculiari nomine heminirum appellant, pinguis est, minimè mali succi,carnosus,nutrit, facile & digeritur, & distribuitur,atque mollo multò est omnino melior. Omnium uerò piscium salsamentorumq; oua magno cum labore digeruntur,& corrumpuntur:& ea etiam maximè quæ maiorum pinguiorumq; sunt,nam & asperiora,& indiuidua cõsistunt. Hæc tamen si sale extinguantur,& incoquantur, bonum os faciunt, oportet autem omnia salsamẽta usquadeo lauari,ut dulcis aqua, & sine odore relinquatur. Salsamentum marinum dulcius fit si elixetur,atque omnia salsamenta meliora sunt calida,omnes dulces succi,& salsi aluum subducunt, at acuti, & acres urinam soluunt,ut autor est in libro Edilium Mnasitheus ipse Atheniensis.Succi qui sunt acerbiores magis urinam concitant,ex quibus nonnulli uentrem etiam soluunt:at austeri excitant excretiones.ubi elegãtissimus Xenophon edulia huiusmodi in inscripto Hierone uel Tirannico accusat,hæc ita inquit, nunquid Hieron machinationes eiusmodi plurimas quæ Regibus apponũtur,acutas inquam,acres,austeras,& his similes cognouisti?certè quidem ait Simonides,quæ mihi præter naturam prorsus hominibus adesse uidentur. sed nunquid arbitraris subiunxit Hieron hæc edulia uoluptatis esse, uel mollis uel ob delitias ægrotantis animi? siquidem qui suauiter comedunt,uelut & ipse optimè nosti,artificijs istiusmodi non indigent.

De potu antiquorum. Cap. XXI.

HIs ita se habentibus Cynulcus potum dicoctam poposcit, salsos inquiens sermones dulcibus undis abluere oportere. Quem Vlpianus, molestè ferens, puluinumq; manu concutiens, quousque tandem inquit Barbaricè loqui non cessabitis, an donec ego cum sermones huiusmodi amplius ferre non possim, symposium relinquens discedam? tunc ille dixit, cum in Regina Roma uerser ô uir optime, loci ipsius uocibus nunc ob consuetudinem usus sum: nam & apud antiquissimos poetas, & Historicos Græcè maximè loquentes facillimè Persica etiam nomina ob usus consuetudinem inuenies, sicuti parasangas, astaros, & schænum, quæ nunc etiam mensura est uiæ ita à multis nominata. noui multos Atticos, quòd cum Macedonibus uersati sint, Macedonicè loquẽtes. at mihi melius erat taurinum sanguinem bibere: magis enim Themistoclis mors est eligenda,quàm in te incidere. non dicam taurinam aquam bibere,quam tu nescis quæ sit. neque etiam animaduertisti quòd apud optimos, & historicos, & poetas quædam perperam dicta reperiuntur, scribit enim Cephisodorus

Isocratis

Isocratis Rhetoris discipulus libro tertio eorum, quæ ad Aristotelem, quòd unum uel duo ab ipsis Poetis aut Sophistis insulsè dicta quispiam inuenire posset, uelut apud Archilochum; totum hominem excoriare. apud Theodorum, id; plus habere iubere, et æquum laudare. apud Euripidem, linguam iurasse dicere, apud Sophoclem, quod dictum est in Aethiopibus:

Hæc alloquor non ui coactus, at magis
Amore, tu lauda uelut solent sophi
Quæ iusta sunt: at lucra sola quærito.

Atque alibi idem autor, nihil esse dicit cum lucro malum. Apud Homerum Iuno insidias Ioui tendit, & Mars adulterium committit, quo ab omnibus ille male audit. Siquid & ego ô pulcherrimorum nominum, uerborumq; indagator erraui, ne grauiter id idcirco feras, non enim cano antiqua, ut Timothei poetæ Milesii uerbis me defendam, quoniam meliora sunt noua, Iupiter nouus imperat; cum antiquitus rex esset Saturnus: abeat antiqua musa. Verba sunt hæc Antiphanis in Alcestide:

Ad res nouas compellit ipsa mens, ait
Sic ille, noui quòd nouus hoc tempore
Conatus unus, ut sit audax is nimis,
Multò uetustis est tamen præstantior.

Quòd cognitionem huius aquæ sic dictæ antiqui etiam habuerunt, ego tibi patefaciam, ne grauiter feras si forte dicoctam rursus dixero. nam id dicere posset quispiam ex his qui eruditi sibi esse uidentur, ut secundum mendacem Herculem Pherecratis loquar, cui ego contra dicerem ne satages anxiè,

Sed si tibi uidetur audi atque adhibe mentem.

Sed ne succenseas mihi inquit Vlpianus, neque desydero te qualis sit taurina aqua declarare, ego enim uoces huiusmodi sitio. subiunxit hæc statim Cynulcus, at ego præbibo inuitoq; te ad potum. Sitis sermonem, ex Alexidis Pythagoram Imitante, sumens:

Incoctæ aquæ crudum bibas si poculum,
Laboriosa sit, & grauis.

Taurinam aquam Sophocles nominauit ô amice, ex Tauro fluuio, qui est circa Trœzenem, apud quem, et fons quidam Hyoessa nuncupatur. Cognouerunt omnino antiqui, & aquarum frigidarum usum in potationibus, sed non prius ipse declarabo, quàm tu an calidis etiam usi fuerint me docueris. nam si crateres ab accidente nomen consequuntur, quia misti pleni aßistebant, non ebullientem quidem potum præbebant, & igne supposito more lebetum. Eupolis in Populis aquæ calidæ usum antiquos cognouisse ita declarat: Vas æreum nobis calefactum est, & sacrificia quædam coquere iußit, ut intestinis adessemus. Antiphanes in Omphale:

In urna mihi
Aquam coquentes accidat non cernere.
Vllos, male haud habeo, & quidem auertat deus.
Ventrem umbilicumq; si mihi mox tormina
Turbent, paratus anulus mihi optimus
Drachma est.

Qui actus in aliptria fertur. sic & Alexis; quòd si tabernam feceritis sonoram, spargam per maximam & amicam Cererem, aquam lebetis ebullientis hauriens capide, in medium uestrum: nisi fecero, nunquam aquam libera bibam. Plato libro primo Reipublicæ, cupiditas in animo cum siti meritò conferri posset, nam sitis est uel calidæ, uel frigidæ, uel ut summatim dicam, cuiuspiam potionis, atque si siti caliditas aliqua sit iuncta, frigidi exhibet desyderium, si frigiditas, calidi. An si plurima sit sitis, nunquid multi potus inducit cupiditatem, si exigua, desyderium pauci? nam sitire ipsum nullius rei alterius est desyderium, quàm potus, cuius natura adducitur, rursus fames nullius quàm cibi appetentia. Semus Delius libro Nesiadis secundo, refrigeratoria loca excauata in insula Cimolo fieri scribit, in quibus æstatis tempore uasa fictilia tepida aqua plena deponunt, postea nulla re niuibus differentia ea exportant. Aquã tepidam metaceras Athenienses appellant, ut Sophilus in Androcle, Alexis in Locris, puellæ effuderunt, hæc quidem calidã, illa metaceras. Philemon in Corinthia. Amphis in balneo exclamauit, aquam ferat calidam alter, aut metaceras. Cum Cynicus alia quædam his esset accumulaturus, nouerunt amicißimi uiri inquit Pontianus frigidæ etiam aquæ potus antiqui, uelut in Parasito testatur Alexis:

Aquam uolo profectò gustes, est mihi
Res cum puteo, nam frigidior quàm par fuit
Est intus ille.

Mẽtionem fecit Hermippus in Astutis de aqua puteali. His uerbis Alexis niues etiam bibere solitos fuisse antiquos in Sopita testatur:

Laboriosa planta nunquid est homo
Contrarijs utens sibi quàm plurimis?
Aliena amamus, apta nobis spernimus.
Atque his abundamus, tenentes nil propè.
Cibi tributa nec ferentes reddimus,
Aut perperam. Rursus diebus singulis
Optamus ut placentula adsit candida:
Et machinamur inde ius illi nigrum.
Pulchrum colorem tinctor ut configimus.
Potare præparauimus simul niuem.
Et contrahimus ni cuncta sint calentia.
Acuta uina quærimus. Bacchamur &
Abyrtacis, nunquid sophis quod dicitur
Verißimum est: non nascier præstantius
Fuit, uel emori cito mortalibus?

Dexicrates in Inscripto, a se ipsis decepti, si ebrius sum ait, & niuem bibo, unguentumq; Aegyptus in ore optimum facit. Euthycles in Decoctoribus, aut in Epistola:

Aspexit is uenalis an nix sit prius,
Oportet hunc primum fauis & uescier.

Cognouit, & elegans Xenophon potum cum niue in Memorabilibus. Chares Mytilenæus in Historijs de Alexandro declarat quo pacto niuem seruare oporteat, ubi Petræ ciuitatis Indiæ obsidionem percurrit, dicitq; Alexandrum triginta magnas fossas excauasse, quas cum niue repleuisset, ramos querneos superiniecit, sic enim plus temporis niuem perdurare posse affirmat. uinum ab antiquis frigefieri consueuisse ut frigidius biberent Strattis in refrigeratorijs ita testatur, Vinum calidum bibere non posset, sed multò magis contrarium in puteo refrigeratum, & niue permistum. Lysippus in Bacchis:

Hermon quid est? quî nos habemus? quid nisi
Hoc quòd pater mihi uidetur desuper
Iecisse se in puteum, uelut uinum solet
Aestate conijci?

Diphilus in Recordatione, Refrigera uinum Doriton. Protagorides libro Comicarum Historiarũ secundo, ubi Antiochi regis nauigationem iuxta fluuium describit, quædam de ipso refrigerandæ aquæ artificio his ita commemorat; Die quidem ip-

sam in aprico loco ponentes, & quod crassum est, noctu excolantes, reliquam noctis partem in hydriis fictilibus sub dio in editioribus partibus domus exponunt: per totam deinde noctem duo pueri ipsa uasa exterius irrigant, at diluculo incipiente purgantes, fæcemq; rursus subtrahentes, & tenuem ipsam aquam, maximeq; sanitati idoneam facientes, inter paleas hydrias ipsas collocant, postea illa sic utuntur, nullam niuis inopiam cognoscentes. de aqua lacustri meminit Anaxilas in Tibicine, hãc aquam lacustrem à me consequereris. Rursus, aqua fortasse lacustris defecit. Apollodorus Gelous mentionem facit de lacu, sicut & nos dicimus in Deficiente, his uerbis:

> Cadum timens lacus, putei soluens simul
> Cadum, absolutas reddidisti himonias.

Hæc cum Myrtilus audisset, ego inquit socij cum Philotarichus sim, niuem iuxta Simonidem uolo bibere. Tum Vlpianus iacet ait apud Antiphanem Philotarichus in Omphale hoc pacto:

> Non Philotarichus sum puella per deos.

Alexis in Mulierum militia Zomotarichum quendam his uerbis appellauit, hic Cilix est, hic Hippopocles histrio Zomotarichus. quid autem sit iuxta Simonidem, nescio, nõ est tibi curæ uẽtrose, ait Myrtilus, ut Historias percurras, quia gulosus es quidam, ut Asius inquit, poeta ille Samius antiquus, & adulator culinæ. Callistratus Cõmistorum libro septimo, ut testatur Simonides poeta, cum apud quosdam magni caloris tempore prande ret, pocillatoresq; cæteris omnibus se uno excepto niuem in poculis miscerent, hoc epigramma ex tempore pronunciauit:

> Hac circuntexit Boreas latera ardua Olympi,
> Qui celer huc Thracum de regione uenit.
> Hæc hominum pectus mordet sine uestibus, inde
> Vita sit in terram Pieriam ueniens,
> Illius & nobis partem quis fundat, amico
> Nec par est calida pocula ferre uiro.

ἀπὸ τοῦ πίω.

Illo adhuc bibente quæsiuit Vlpianus apud quem iacet gulosus, & quæ sunt Asij poetæ carmina de Adulatore, poetæ inquit Myrtilus carmina sunt hæc:

> Erro, senex, claudus, mastigia, uenit & ipse
> Cnisocolax, coniux cum tibi pacta Meles:
> Iniussus, quia iuris egens, mediusq; locatur
> Heros de limo qui male olente ierat.

Gulosus autem ita ponitur in Philarcho apud Sophilum:

> Obsonij certè es uorax, gulosus &.

Ac in inscriptis Concurrentibus sic de gula ipsa mentionem fecit,

> Gula coactus leno mi interanea
> Hæc sanguinolenta præparare præcipit.

Antiphanes etiã meminit de guloso in Bombylio. Quod autẽ uinum dulce antiqui inter edendum bibere consueuerint his uersibus testatur Alexis in Dropida,

> Ingressa mox amica, dulce quæ merum
> Argenteo fert poculo: quinis erat
> Dragmis id, aspectuq; splendidissimum.
> Non aut catinus, aut Phiala hæc erat, tamen
> Rhytmi utriusque particeps.

Illata postea fuit placenta ex melle, sesamo, & lacte, quam Romani libum nominant, tunc ait Cynulcus, implere Vlpiane patrio Chebrodlapso, quod apud nullos antiquorum per Cererem scriptum reperitur, nisi apud Suniæthonem fortasse, & Moschum tuos conciues, qui res Punicas monumentis literarum tradiderunt.

De chondro. Cap. XXII.

Tum Vlpianus, at cum mihi inquit satis mellitæ sit placentæ ô cynomyia, libenter profectò chondro nuces pineas, & oua multa habente uescerer, atque mystilenum ferentes date mihi: non dicerem autem mystrum, quia apud nullum antiquorum ante nos dictum fuit. Obliuiosus certè es uir admirabilis ait Aemilianus, nunquid tu Nicandrum Colophonium antiquitatis studiosum, multæq; disciplinæ, admirari soles, quem etiam peperium dicentem adduxisti? Hic igitur libro primo Georgicorum Chondri usum declarans, mystrum etiam his uersibus nominauit:

κυνομυῖα musca canina.

> Quum uolucris'ue, agni'ue uoles, hœdi'ue parare
> Occisi nuper epulas, sit cura legumen
> In uasis triuisse cauis: oleoq; rigabis
> Illud odorifero, ius feruens protinus hauri.
> Suffoca, & imponas tegmen: puls arsa tumescit
> Immodicè. tepidam mox hanc effundere mystris
> Conueniet.

His ô uir admirande tacitè Nicander, & chondri ipsius usum, & hordei lixati describit, iubens ei agni, uel hœdi, uel auis ius infundere. Legumina igitur inquit in mortario contundito, oleumq; immisceas, & donec coquantur, subige; atque ex huiusmodi apparatu ius efferuens defæcatoria capide frequenter admisceto, neque aliud interim ius inijcias, sed ipsum ex eodem haurias, ne quid pinguioris iuris efferueat. Postea suffoca dixit efferuens operculo super impposito, quia puls sic ignita intumescit. Tum demum cum aliquantulum intepuerit hanc con cauis mystris effunde. Hippolochus præterea Macedonicus in ea epistola quam ad Lynceum scribit, qua cœnam quandam Macedonicam narrat, cæteras omnes quæ unquam factæ fuerint magnificentia rerum superantem, singulis conuiuis aureum mystrum datum esse commemorat: quando antiquarum rerum uis esse curiosus, & nihil dictum esse existimas, nisi id apud Atticos inueniatur. Quid est per deos id, quod in Operarijs Nicophon antiquæ comœdiæ poeta scripsit? nam & hunc mystrorum mentionem facientem inuenio, ubi Atherinopolis inquit, meripolis, caricopolis, pellipolis, farinopolis, mystripolis, bibliopolis, cribripolis, retipolis, & seminipolis. Qui nam sunt mystripolæ? an non ij, qui uenditant mystra? discens igitur ô bone Syrattice mystri usum, chondro explere, ne imbellis postea sum dicas, & debilis, admiratus sum sanè plurimùm quod cuias est Chondrus, Megarensisne an Thessalicus, cuias est, & Myrtilus, non sis percunctatus. Cui Vlpianus, à cibis inquit abstinebo, si apud quos chondri nominentur me docueris. Aemilianus, sed non tibi inuideo, nam cum splendidissimum conuiuij apparatum uideam, uolo te chondro saturatum galli legem subire, ut nobis quas epulas esuri sumus significes. Quod hic molestè ferens unde tibi ipsi? non enim uis quiescere quin aliquid ab his sophistis tardè discentibus, perquiras. Sed ego tibi inquit Aemilianus sermonem rei huiusmodi percurram, atque prius de chondro edisseram, ex Antiphanis Antia his depromptis:

Syrus Atticus.

> In sportulis quid est amice? dic precor.
> Chondrus Megaricus in tribus, nam Thessalus
> Haud esse fertur aptus: ipsa punica
> Similago longe uicta sed relinquitur.

Qui actus esse dicitur etiam Alexidis, nam paucis apud illum mutatis reperitur. Alexis in Agricola, Et chondrus intus multus

tus est Theßalicus. Aristophanes in Conuiuis sorbitionem sic chondrum appellauit, uel chondrum coquens, postea muscam iniiciens dedisti sorbere. meminit etiam de similagine; sed testimonia non memoria teneo, Strattis in Homine progrediente Alexisq; in æquilibri. Similaginis genitiuum Strattis in eo actu dixit, horum binorum similaginis filiorum. at edulia sic Antiphanes nominauit in Geminis, gustaui multa bonaq; edulia, bibens tres aut quatuor potiones, lasciuiebam postea cum cibum comedißem, quantum quatuor elephantes. Sed habeat iam finem liber hic inter sermones de edulijs, quandoquidem habet conuersionem, nam ab his quæ sequentur cœnæ ipsius principium aßumemus. sed non prius quàm Macedonicum Hippolochi symposium nobis commemoraris. Quando ita tibi amice Timocrates gratum est, & hanc prouinciam suscipere non recusabimus.

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER QVARTVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De Carani Macedonis conuiuio. Cap. I.

IPPOLOCHVS Macedo amice Timocrates discipulus fuit Theophrasti, floruitq; Lyncei, & Duris Samij temporibus, qui sic cum Lynceo conuenerat, quemadmodum ex illius epistolis cognoscere possumus, ut si magnifico cuipiam interesset conuiuio, illi diligenter omnia patefaceret, quod et ille rursus Lynceo retribuebat; atq; horũ utriusque conuiuales epistolæ nunc etiam seruantur. Lynceus quidem Lamiæ Atticæ tibicinæ conuiuium, Demetrio regi cognomento Poliorcetæ, Athenis paratum, declarat, nam Lamia Demetrij fuit amica: Hippolochus uerò Carani Macedonis nuptias describit. incidimus præterea in alias Lyncei epistolas, quæ ad eundem Hippolochum scribuntur, quibus Antigoni Regis Veneri sacrificia Athenis celebrantis, patefacit, unà cum Regis Ptolemæi conuiuio: quas etiam epistolas tibi breui sumus daturi. sed quoniam Hippolochi epistolæ non facile inueniuntur, operæpretium fortasse fuerit, ut quæ in his scripta sunt, ego exercitationis, uoluptatisq; gratia tibi percurram. Carano igitur, ut superius diximus, nuptias in Macedonia parante uiginti conuocati uiri ad illas accesserunt, quorum singulis argentea phiala cũ primum sederunt fuit donata, coronauerat autem prius omnes strigili aurea, cuius pretium erat aureorum quinque, quàm in conuiuium ingrederentur. ubi phialarum uinum ebiberunt panis unicuique latitudinis æquæ in æreo lance arteq; Corinthiaca laborato illatus fuit, auesq;, anates, palumbi, anseres, et multa accumulatißime horum ciborum copia, quæ illi cum lancibus ipsis accipientes omnibus ijs, qui astabant à tergo, præbuere. Plurima deinde alia, multiformiaq; edulia circunferebantur, post quæ alter rursus lanx argenteus, in quo magnus inerat panis, anseres, lepores, hœdi; panesq; uariè laborati, columbæ, turtures, perdices, et quodcunque est uolatilium genus. Hæc etiam inquit dedimus seruis, atque cum satis cibi sumpsissemus, manus lauimus, illatæ continuò fuerunt coronæ multiplicibus floribus compositæ, in quibus omnibus aureæ erant strigiles primis non impares ponderibus, inter hæc narrat Hippolochus quemadmodum Proteas, ex Protea filio illo Lacnines oriũdus, quæ per quoddam temporis spatium Regis Alexandri fuit nutrix, erat ualde bibax. Veluti etiam eius auus Proteas, qui Alexandri fuit consanguineus: quodq; omnibus præbibebat. Hæc deinde scribit, cum suauiter nos a temperantia iam defecissemus, tibicinæ, citharistæ, & Rhodiæ quædam sambucinæ ingrediuntur, quæ mihi quidem uidebantur nudæ, dicebant tamen nonnulli has uestes habere, quæ statim auspicatæ abierunt. Ingressæ postea sunt aliæ, quarum singulæ duas lecythos unguento plenas, aureisq; loris reuinctas, attulerunt, hanc quidem argenteam, illam uerò auream, cotylæ capacem, atque singulis conuiuis obtulerunt. Inferuntur postea pro cœna diuitiæ non mediocres, lanx scilicet argenteus non mediocriter crassus inauratus, quantusq; suis ualde magni amplitudinem complecteretur, qui intus supinus iacebat, atque uentrem multis bonis auibus plenum superius ostendebat: inerant enim turdi, uuluæ, innumeraq; ficedularum multitudo, & infusi ouorum uitelli, ostrea, et pectunculi, quæ singulis deinde in lancibus cocta apposita fuerunt. cum postea bibissemus, hœdum feruentem in alio lance simili, & aureis mystris ornato, rursus accepimus, cum loci inopiam Caranus animaduertisset, sportulas statim, paniumq; loculos loris elephantinis compositos nobis adferri iußit, quibus uoluptate affecti magno plausu sponsum excepimus, quod hæc uestita etiam nobis traderentur. corona rursus, & aurea bilecythus unguento plena, alteraq; argentea pari pondere primis illatæ fuerunt. Hinc cum aliquantulum quieuißemus ingrediuntur ij, qui publicè Athenis seruiunt: post hos Ithyphalli, lusores, & quædam mulieres mira facientes in enses præcipites saltantes, ignemq; ex ore nudæ profundentes, accesserunt. His spectaculis absoluti calidiorem meracioremq; potum aggredimur, Thasia enim uina, Mendæa, & Lesbia, in amplis poculis aureis nobis allata fuerũt. Post potum lanx uitreus bicubitali diametro in aureo loculo positus, omni genere assatorum piscium plenus, infertur, qui singulis postea fuerunt distributi. Cista præterea argentea panibus Cappadocibus plena, ex his quædam ipsi comedimus, quædam dedimus seruis. tum manus lauimus, coronati sumus, & strigiles aureas duplo maiores primis, & alteram bilecythum unguenti, accepimus. Omnibus alijs quiescentibus surgens ex sede Proteas amplum scyphum expetiuit, quem cum uino impleuisset, parumq; aquæ infudisset, bibit, hæc ita loquens, qui plurimum biberit, plurimum etiã erit lætus. Tunc ait Caranus, quoniam tu primus bibisti, primus etiam donum habeas scyphum, quod erit præmium, & cæteris bibentibus. his auditis surrexerunt, et alij decem, & nouem scyphos omnes corripientes, atque alius alium præuenientes.

inter nos quidam misellus sedens lugebat scyphi honore priuatus, quia bibere non poterat, cui Caranus uacuum poculum nihilominus largitus est. uenit interea centum hominum chorus consonè admodum carmen nuptiale canētium. Post hos saltatrices, aliæ Nereidum more, aliæ Nympharum indutæ, procedente potandi certamine, & hora iam subnigrescente, domum aperiunt, in qua omnia candidis uelaminibus in circulum comprendebantur, quibus extensis faces per clandestinas machinationes apparuerunt: tum sæpimētis patefactis, Amores, Dianæ, Panes, Mercurij, & alia complura huiusmodi idola in argēteis candelabris faces prætendentia, uidebantur. Cū nos id artificium admiraremur, apri uerè Erymanthæi in lancibus quadrangula figura, aureis cingulis, & bullis argenteis transfixi, unicuiq; circunferebantur, & quod mirum est, cum depreßi, & capite ob temulentiam grauato essemus, cum aliquid eorum quæ inferebantur spectabamus, omnes expergiscebamur, erecti, ut dici solet, surgentes. Collegerunt igitur pueri in sportulas, donec in extremo cœnæ receptui cantum est, ueluti consuetudo inualuit: hunc enim Macedonum morem, qui in numerosis conuiuarum cōgreßibus obseruatur, tu optime nosti. Cum potum Caranus rursus incœpisset, iußit pueros propinationem paruis poculis in orbem circunferre, bibimus igitur lætè quasi remedium quoddam primæ eius meri potionis. Mandrogenes interea præstigiator à Stratone illo Attico, ut fertur, oriundus, uenit, qui multum nobis risum concitauit: deinde cum muliere quadam, quæ octuaginta annos pertransierat, saltauit, tum ultimæ demum bellariorū mensæ accesserunt, atque omnibus bellaria in sportulis Elephātinis data sunt; placentæq; Cretenses ex unoq; genere, & ex tuis Samijs, et Atticis amice Lynceu, eaq; omnia in proprijs ipsis bellariorum loculis. His ita habitis surgentes ac uigilantes per Deos, ob earum diuitiarum timorem, quas acceperamus, discessimus. Tu uerò Athenis solùm commoratus felices has esse arbitraris, dum Theophrasti rationes audis, cunilamq;, & erucam: dum inquam bonos panes subcineritios comedis, & Bacchanalia, Chetrosq; spectas. Nos autē ex cœna Carani pro particulis, diuitias adepti, nunc alij domos, alij agros, alij mancipia emere quærimus. Quod si hæc huiusmodi respicias amice Timocrates, cum quo Græcorum prædictum conuiuium conferre poteris? ubi & Antiphanes comicus sic in Oenomao uel Pelope ludens, scripsit, quid Græci apparatus epularum curiosi, & uoraces facerent, ubi caperent quatuor paruæ carnes obolum? Apud maiores nostros boues integri, cerui, et agni assantur, ac coquus postremò totum assans camelum, ita ut monstrum uideretur, magno regi calidum apposuit. Aristophanes in Acharnensibus ipse etiam Barbarorum magnificentiam declarās, hæc locutus est:

Nos hospitatus est, & integros boues
Ex clibano apposuit. quis unquam per deos
Furnaceos uidit boues superbiæ
Opus? uolucrem per Iouem Cleonymi
Hinc triplicem dedit, phenax cui nomen est.

De conuiuio Cotyis. Cap. II.

ALexandrides in Protesilao, ubi Symposium nuptiarum Iphicratis, qui Cotyis regis Thracum filiam ducebat, carpit, hæc scripta reliquit; nos sicuti dico lautis cœnis excipite, neque tamen similibus ijs Iphicratis, quæ in Tracia fuerunt, dicunt enim has elegantißimè fuisse paratas, siquidem purpurea strāgula in foro etiam substrata fuerunt, usque ad Vrsam. Hominum uerò squalidos capillos habentium multitudinem infinitam propè butyrum cœnasse ferunt: lebetesq; æreos maiores fuisse duodecimclinis lacubus, et ipsum Cotym succinctum, ius in choa argentea ferre, cratereśq; gustantem, prius cæteris omnibus ebrium fuisse. Tibia illis Antigenidam cecinisse, Argam cantasse, Cephisodorum ex Acharne citharam pulsasse, atque odis cecinisse Spartam latam regionem habentem, & Thebas septem portas mutasse, dotemq; accepisse duo flauorum equorum armenta, scitum aureum, Phialam, Lepastam, niuis gutturnium, ollam milij, uas bulborum duodecimcubitalem, centumq; Polypodas. Hæc ita fecisse Cotym aiunt in Thracia, cū nuptias Iphicratis celebraret. Sed his multò, & honorificentius est, et splendidius id, quod fit à nostris filijs Herilibus. Qua enim in re domus nostra deficit, aut quibus tandem bonis? non myrrhæ, Syriæve odores, aut quales sunt Libani, desunt, non species tenerarum placentarum, panium, amylorum, polyporum, boum intestinorum, pinguedinis, lucanicarum, iuris, betarum, thriorum, pisorum, alliorum, apuæ, scombrorum, thrymmatidum, ptisanæ, pultis, fabarum, cicercularum, milij, eruilarum, dolichorum, mellis, casei, choriorum, tritici, nucum, chondri, locustæ assatæ, loligines assatæ, mugil elixus, sepiæ elixæ, muræna elixa, gobij elixi, thunni assati, phycides elixæ, ranæ, percæ, synoduntes, aselli, passeres, soleæ, monedula, cuculus, alosæ, torpedines, squatinæ, frusta, faui, racemi, ficus, placentæ, mala, corna, mala punica, serpillum, pyra syluestria, cnecus, oliuæ, fraces, ametes, porri, cæpæ, physta, bulbi, thyrsi, laserpitium, acetum, fœniculum, lentes, cicadæ assatæ, nasturtium, sesamum, buccinæ, sal, pinnæ, patellæ, mures, ostrea, pectines, orcyni. His accedit auium multitudo innumerabilis, anates, palumbi, anseres, passeres, turdi, galeritæ, picæ, cygni, onocrotali, cinglus, grues, quæ per hiantem podicem extensæ, & per latera, frontem possent percutere, uinum tū album, dulce, indigena, suaue, fumosum.

De conuiuiis Atticis. Cap. III.

LYnceus Atheniensium conuiuia deridens hæc in Centauro ita scribit:

Ad nuptias qui me uocauit ô coque
Rhodius, uocatus ipse sum Perinthius.
Nostrum est nec alter Atticis qui gaudeat
Cœnis, profectò est Attica iniucunditas.
Apponit ut peregrina lancem maximum,
Lances habentem quinque paruos, allium hic,
Duos echinos alter, hic conchas decem,
Hic antacæi frustulum, hic thrymmatidem
Habet. Comedi donec hæc, alter simul
Finiuit illa, donec ille hæc, ista ego.
Volo fatigari simul ut optime
In hoc, at id nullo modo fieri potest.
Absurda quæro, haud quinque sunt mihi labra,
Vel ora, picturatus est his talibus
Aspectus, at uentri nihil qui conferat.
Labella concußi, nec impleui tamen.
Quid ergo, habes ostreia multa? ponito
Lancem mihi horum grandiorem haud altero
Impositum, echinos anne habes? erit tibi
Lanx alter, hunc mercatus ipse obolis tuli
Octo, replens ut par, id ergo obsonium

Solum

Solum dabis?cuncti ſimul quo ueſcier
Poßint eiſdem,non is his,illis ego.

Quum Dromeas paraſitus interrogaretur à quodam,ut Hegeſander Delphus teſtatur,nunquid conuiuia quæ in urbe, an quæ in Chalcide fierent, ſint meliora, procemium reſpondit Chalcidenſium multò melius eſſe eo apparatu qui fit in urbe. Appellauit autem conuiuij procemium et multitudinem oſtrearum et uarietatem. Diphilus in Relinquente coquum quendam ita dicentem introducit:

Quot ſunt tibi numero uocati huc hoſpites
Ad nuptias,ſunt'ne Attici omnes,optime?
Ex emporio'ue quidam?at hoc quid eſt?pete
Coquum artis,enarrabit is tibi omnia.
Eſt principium illius bonum quidam pater
Edentium nouiſſe protinus gulam.
Velut Rhodios ſi conuocaſti,intrantibus
Dato ſtatim lebete raptum feruido
Magnum Silurum,aut Lebiam,nam iſto magis
Lætantur his unguenta quàm ſi fuderis.
Vrbanus eſt modus Siluriſmi:uocans
Byzantios,rigato quaſq;,abſinthio
Suo dapes;quas his uoles apponere.
Bene alliata & ſalſa fac ſint omnia.
Ob piſcium nam copiam qui illos apud
Naſcuntur,hi ſunt ijs cibi gratißimi.

Menander in Trophonio:

Acceptionis cœna fit certè hoſpitis;
Sed cuius,aut cuiatis?id differt,coquo.
At inſulani qualis hic recentibus
Qui piſcibus ſunt educati:quos neque
Diuerſa ſalſamenta captant,ſuauius
Potiuſq; edunt inculta.ſed contrarium
Optaret Arcas ſiquis huc accederet.
Condire quæreret,ſimulq; aromata.
Captatur ollis à mari diſtans procul.
At Ionici qui congregant opes uiri
Canthaulon,& cibos mouentes inquina querit.

Vtebantur autem antiqui cibis ad aperiendas etiam uenas,uelut oliuis conditis quas colymbadas nominarunt. Vt Ariſtophanes in Senectute:

Nunquid ſenex amas amicas dic mihi
Obſecro maturas,adhuc an uirgines,
Quæ ſint oliua ſalſa ſicut aſperæ?

Philemon in Ambiente ſeu Iuſculo,

Apparuit tum paruulus quidam tibi
Elixus & piſcis,ſimulq; candida
Salſugo,quam noſti nimis pingis,neque
Olebat ollam,nec ſapores queis erat
Condita:clamarunt uiri hic omnes ſtatim,
Quam per Deos facis bonam ſalſuginem.

Veſcebantur cicadis præterea & cercopis uenarum aperiendarum gratia,Hinc Ariſtophanes in Anagyro:

Gaudes cicadis per Deos ueſci,capis
Tenuiq; cercopas per arua arundine.

Eſt autem cercopa animal cicadæ ſimillimum, aut paruo turturi,uelut Speuſippus libro quarto rerum ſimilium uoluit. Meminit de his Epilycus etiam in adoleſcentulo, & Alexis in Thraſone his uerbis,nunquam tuam ô mulier uidi cercopam, nō picam,luſciniam,turturem,aut cicadam. Nicoſtratus in Ancilla,lanx primus magnis erit Dux, echinum, omotarichum, capparim,thrymmatidem,ſalſamentum, bulbumq; habens in trito. Quòd rapas etiam aceto & ſinapi conditas,ut aperirentur uenæ comedebant, manifeſtè Nicander libro Georgicorum ſecundo his uerſibus declarauit:

Vt raphanos duplici cernes conſurgere forma
Deinde rapas,hæc longa ſimul,ſimul aſpera guſtu
Surgit in areolis,hanc tu concidito uentis
Extenuans,gratamq; hyemi,& cuſtodibus aptam,
Otia longa domi qui carpunt.fluctibus ipſam
Si calidis ſpargas,uitam reuocare uidebis.
Radicem concide rapis,pellemq; uirentem.
Purgato paulum ſculptas,ſoliq; reponens
Siccato paulum,quum feruida protinus unda
Fecerit has tumidas,tingens ſalſugine multa
Mergito.ponderibuſq; æquis infundito acetum,
Albaq; muſta,tegas intus ſtringens ſale multo.
Mox æquare tibi ſtudium ſit,fundito ſæpe
His uuam paſſam,& mordentia grana ſinapis.
Vtraque pars fæce ſi perfundatur aceti
Iucundum ſalſamentum lacerare parabit
His,quibus haud aderunt menſæ conuiuia lautæ.

Diphilus & Soſippus in Relinquente,

Acetum acutum adeſt tibi credo puer,
Nam cepimus ſuccum,premam ipſis omnia
Prudenter,optimeq;,ſiue is acria
Volet comeſſe,ſiue folijs ueſcier.
Iſti ſapores nam ſenis celerrime
Mouere ſenſus,torpor his pulſus fugit.
Et quicquid obtuſum eſt,eduntq; ſuauiter.

Teſtatur Alexis in Tarentinis Athenienſes in ſympoſiis tripudiare etiam conſueuiſſe:

Certè tibi:
Hoc eſt Athenis inclytis uernaculum,
Quòd quilibet ſaltat ſtatim ſolum meri
Si ſentiatur huic odor.malum refers.
Monſtrare poſſes ſi repente acceſſeris
Conuiuium?ſolet ſimulq; imberbibus
Adeſſe forte gratiæ quidam decor.
Quum ſubdolum mihi uidere contigit
Vel Theodotum,uel Paramaſynten impium
Qui candidum improbat,cum Aballumq; accidit,
Hunc ſuauiter ligno profectò infigerem.

Non'ne Antiphanes præterea in Cretenſibus ſapientem quendam Attico more tripudij tripudiantem poſt cœnam mordet his uerbis?

Non tripudiantem manibus hunc Eunuchum uides? βάκηλον, nequeunte coire.
Haud hunc pudet qui narrat omnibus ferè
Heraclitum,qui ſolus artem repperit
Docti Theodecti,qui ſimul ſcripſit capita
Cum Euripide:

Quibus minus fortaſſe eſſet abſonum illud inferre,quod apud Heriphum Comicum in Aeolo ſcriptum reperitur.

Sermo uetus non eſt pater certè abſonus,
Qui uina dicit non uolenti etiam ſeni
Saltare perſuadere.

Alexis in Aequilibri inſcripto:

Sine ſymbolis bibere ſaltantes uiros
Solùm uidentes,nomen haud obſonii.

Obsonium in cibis habentes Gobium,
Similaginem,locustamq;.

Atticam cœnam nõ insuauiter Matron parodus describit, quã inquit Plutarchus,quia non facile reperitur, eiusmodi uobis amici declarare non erit molestum.

Musa mihi cœnas lautas,multasq; recense
Quas Xenocles rhetor nobis in Palladis urbe
Præbuit.ipse fame multa huc comitante profectus.
Panis ubi mihi pulcher adest,magnusq; repertus.
Esu persimilisq; amylo,niuibusq; colore,
Quod cupijt pistum Boreas grauis,imbrifer unà.
Ast hominum Xenocles intercursare cateruas.
Constitit ingressus limen,simul & parasitus
Chærephoon uolucri similis gauiæ esurienti,
Ieiunus,doctusq; alienæ accumbere mensæ.
Huic portare coqui,mensasq; implere capaces:
Queis assare epulas studium,queis cura culinæ.
Sollicitare,simul producere tempora cœnæ:
Iniecere manus oleri sibi quisque propinquo.
Hoc ego non contentus eram,sed cuncta comedi:
Asparagos,bulbos,atque ostrea plena medullis.
Omotarichon & hinc obsonia punica liqui.
Est mihi crinitus spinis proiectus echinus:
Adq; pedes pueri strepuit mox ille uolutus
In puro,primi fluctus ubi littora pulsant.
Conuulsi capitis spinas de uertice multas.
Inde Phalarica uenit quæ Tritonis amica
Est apua,ante genas dura redimita corona:
Quas amat & Cyclops altis in montibus ortus
Conchas ipse tulit,resonantiaq; amyla,quas &
Lympida nutrit aqua,quas saxa comantibus algis.
Grumosa hinc solea,& minio fucata colore
Trigola genas uenit.quam cepi protinus ipse,
Imposuiq; manus:sed nondum uulnera facta
Senserat,ut læsæ Phœbus medicatur Apollo.
Expulso Stratoclem cum uidi deinde timore
Neptuni domitoris equûm te trigla tenentem
In manibus,placuit.subitò mihi gaudia magna
Res tulit,atque famis bona pars lacerata recessit.
Hinc albis pedibus uenit Thetis edita Nereo
Sepia compta comas,celebris Dea;quæ grauis una
Piscibus ex cunctis album cognouit & atrum.
Et Tityum uidi stagni teq; inclyte conger
Prostratum in patinis.in mensas ipse iacebas
Congre nouem.post hunc eadem uestigia seruans
Diua uenit niueis ulnis anguillaq;.quæ se
Concubuisse Ioui iactat,genus unde ferarum
Est anguillarum.magna hanc haud uoluere possent
In carrum ex terra duo robora magna uirorum:
Qualis & Astyanax fuit,Antenorq;.fuerunt
Trispithamis cubitisq; nouem lati,caput ulnis
Inde nouem plantæ pedibus distabat ab imis.
Sæpe coquus per tecta iuit sursum atque deorsum
Concutiens obsoniferos lances super ipso
Dextro humero,nigræ ollæ hunc quadraginta sequuntur.
Ollæ at in Eubœam tot concessere.statim iris
Loligo uentosa uenit cita nuncia.perca
Florida,plebeius sequitur simul hanc melanurus.
Qui cum mortalis tamen immortalibus audet
Piscibus esse comes.solum caput abstitit inde
Iratum thunni raptis uictricibus armis.
Quæ statuere Dei cladem mortalibus esse.
Optauere uiri fabri teq; aspera rhina
Plus æquo quæ alimenta refers bona:non ego certè
Carne tua gratam magis inuenisse ualerem.
Maximus hinc assatus eques mugil uenit,illum
Ordine mox sargi bisseni pone sequuntur.
Inter quos amia est ingens secreta profundi
Omnia quæ norat pelagi Neptunia serua.
Squillæ & Olympiaci cantores hinc Iouis adsunt:
Gens gibbosa quidem,multum sed edentibus apta.
Hinc aurata magis pelagi formosa colonis,
Atque locusta uenit:armariq; astacus optans
In superum cœnis.conuiuæ his inijcientes
Sæpe manus ori referunt,aliò rapit alter.
Dux erat acer elops,pugnaciq; inclytus hasta;
Quamuis non esset plenus,tamen haud minùs illum
Palma petit cupidum gustari.uisus at ille
Ambrosia est,qua uescuntur Dij morte carentes.
Murænam apposuit portans hinc tegmina mensæ.
Zonam quam gaudens tulerat collaria ponit
In lectum ueniens dracontia magnanimo dum
Accumbit.mox sandalium genus omne dearum
Deposuit.buglossus habet salsuginis undas
Feruentis:turdos iuuenes hinc altiuolantes;
Excesas petras,thyadasq; apponit aquosos.
Hippuri,sargiq; simul,mistimq; siluri
Contra aderant,sparus,& mormur,coquus attulit illos
Apponens calidos,totam nidore domum qui
Perfudit,uesci iussit præsentibus inde.
At mihi sunt epulæ uisæ magis hæ mulierum.
Post alia aggredior,quædam tum forte iacebat
Herba intacta,locus ubi uisus protinus illi
Huc merula ingreditur gustari prompta,nec inde
Abstitit intacta,hanc alij cupiere sodales.
Vt tremuit pernam uidi.mihi dulce sinapi
Tunc aderat propius propellens utile multa.
Gustaui lacrymans quod non cras talia rursus
Aspiciam,sed me quod caseus atque placenta
Fida manet.sæuus non perstitit ille,coactus
Inde recessisse est plagis laceratus iniquis.
Hunc domat atrum ius,elixaq; uiscera pellunt.
Tresq; decemq; puer tulit ex Salamine feraci
Hinc anates pingues sacrati pignora stagni.
Has coquus apposuit portans ubi multa sedebat
Attica turba frequens,hominum iunctæq; phalanges.
Norat Chærophoon prius & post ipse uolucrum
Partibus utilibus uesci,melioraq; quæ sint.
Nanq; uorabat uti leo,crus palmaq; tenebat
Donec adesset ei redeunti mensa parata
Inde domum rursus.species suauissima chondri,
Quem coxere decem menses tresq; Attica quondam
Fictilia,auxilio Vulcani sollicitantis.
Vt cœnæ compressus amor,ut lauimus undis
Oceani patris digitos,unguenta ministrat
Formosus iuuenis uernis confecta diebus.
Omnibus in dextras alius puer inde coronas
Compositasq; rosis tribuit,duplici ornamento.

Miſcetur Bromio crater, & uina bibuntur
Lesbia, plus æquo quorum mox quiſque uir hauſit.
Hinc ſubijt ſtudium menſas poſuiſſe ſecundas,
Queis ſuper & pyra ſunt, & pinguia mala, ſimulq;
Punica, cum gratis Bromij nutricibus uuis.
Inde recens aderat quæ amamyxis nomina dicta eſt.
Horum prorſus ego nihil edi, plenus at illic
Decubui. flauam, magnam dulcemq;, rotundam,
Aſſatam, cereris natam cum deinde placentam
Aſpexi ingreſſam, quis iam queat abſtinuiſſe?
Non mihi ſi ora decem certè, totidemq; manus ſint,
Venter & infractus, atque ærea pectore corda.
Protinus ingreſſæ meretrices ſunt facientes
Admiranda duæ, Stratocles has more uolucrum
Expulit, & fecit celeres in curſibus eſſe.

Alexis ubi in Concurrentibus Atticorum cœnas deridet, hæc ita inquit:

Ego duos uolo coquos aſſumere
Doctiſſimos in ciuitate, quos queo.
Qui Theſſalo uiro daturus prandium
Sit, Atticè non conuenit, nec ſimplici
Cura famem uiciſſe: oportet ſingula
His ſplendidè prandentibus ſed ponere.
Sic Theſſali ſunt ſplendidis cibis ſueti.

Quod etiam Eriphus ita teſtatur in Scutato,

Non hæc Corinthus, Lais haud hæc ô Syre,
Non hic cibi'ue Theſſalorum ſplendidi
Sunt hoſpitum, quorum nec expers hæc manus
Quondam fuit.

Qui mendicos delatos in Chionidem fecit, Athenienſes ſcribit ubi in Prytaneo Caſtori & Polluci prandium parant caſeum, phyſtam, oliuas maturas, & porros in menſis apponere, uictus antiqui memoriam reuocantes. Solon placentam, comedentibus in Prytaneo, dari iubebat, atque per feſtos dies panem his apponi, quippe quod Homerum imitaretur, is enim ubi optimates ad Agamemnonem congregat, miſcebatur autem farina inquit. Cum duæ cœnæ non admodum antiquæ Athenis fierent, hæc in Academia, illa in Lyceo, atque coquus ollam ad alium uſum quendam in Academiam intuliſſet, omnes ſacrificulos fictile id fregiſſe narrant, tanquam non urbana fieret inductio, quòd res huiuſmodi procul abeſſe conueniret. At qui in Lyceo carnem ſalſam in ſalſamento pararat, tanquam improbè deſiperet loris cæſus fuit, ut plurimi teſtantur. Plato libro ſecundo Reipublicæ ita ſcribens, ſuos nouos ciues conuiuio excipit, ſine obſonio ut mihi quidem uideris (inquit) uiros conuiuio excepiſti, uerum, inquam ego, dicis, neſciebam autem quod obſonium ſalem, oliuas, caſeum, bulbos, oleraq;, quæ coctiones in agris habentur, eſſent accepturi, ac bellaria certè ficus, ciceres, fabas, myrti fructus, caſtaneasq; illis apponemus, ut apud ignẽ ſub cinere coquant moderatè bibentes, atque ſic uitam degentes eandem uiuendi rationem poſteris etiam relinquant. Sed iã de Laconicis conuiuiis deinceps eſt dicendum.

De Laconicis conuiuiis. Cap. IIII.

HErodotus libro nono Hiſtoriarum Mardonij apparatus, meminit etiam de Laconicis conuiuijs his uerbis, cũ Xerxes è Græcia fugeret uniuerſum ſuum apparatum Mardonio reliquit. Deinde cum Pauſanias Mardonii ſupellectilem ex auro, argento, multiplicibuſq; aulæis congeſtam uidiſſet, piſtores ac coquos, pariter ac ſi Mardonio cœna eſſet præbenda, parare iuſſit: qui cum ea quæ ſtatuta erant feciſſent, Pauſanias lectos aureos, argenteosq; inſtratos uidens, menſas, argenteas, lautiſſimumq; cœnæ apparatum, omnia præſentia eſt admiratus, tum ridens iuſſit rurſus ſuis miniſtris Laconicum parare conuiuium. Hoc parato ridens Pauſanias omnes totius Græciæ duces ad ſe conuocauit, quibus accedentibus cœnæ utriuſque apparatum oſtendit, dixitq;, Vos omnes ô uiri amici conuocaui ut ducis Medorum inſaniam patefacerem, qui cum huiuſmodi uictus apparatum habeat, ad nos tamen qui talem habemus acceſſerit. Sunt qui uirum Sybaritem Sparten pererraſſe dicant, qui cum in Phiditiis conuiuaretur, meritò profectò robuſtiſſimi ſunt Lacedæmonij dixit, quiſquis enim ſanæ eſt mentis decies millies mori prius eligeret, quàm huius parcitatis eſſe particeps. Aſſerit Polemon in Canathro apud Xenophontem eius cœnæ, quæ apud Laconas copis appellatur, meminiſſe Cratinum in Plutis.

Verè ut ferunt quiuis poteſt ibi aduena
Conuiuium lautum, bonamq; hinc copidem
Qui acceſſerit ſumpſiſſe?

At in Leſchis, phyſtæ pallis affixæ ſuſpenduntur, quas ſenes mordicus accipiant. Eupolis in Ilotibus, his fiet hodie copis. Copis cœna eſt peculiaris, ſicut & quod dicitur æclum, poſtea quam copidem pararunt, ſcenas ſtruunt prius iuxta Deum, in quibus lecti fiunt ex foliis ſyluarum, quos tapetibus ſternunt: ſuper quibus non ipſius ſolùm territorij decumbentibus incolis conuiuium præbent, uerum etiam omnibus peregrinis hoſpitibus illuc accedentibus. Mactant capras in copidibus, & nullum aliud præterea ſacrum animal. Carnes unà cum appellato phyſicillo in portiones diſtribuunt, qui phyſicillus panis eſt, bellario ex oleo melleq; confecto, perſimilis, forma tamen magis rotundus. Singulis autem accedentibus caſeum recentem, uentriſq; & phyſcæ fruſtum præbent: bellaria uerò caricas, fabas, & faſellos uirides. Copidem parat ex Spartanis quicunque alius uoluerit; atque copides in urbe agunt, & in locis in quibus nutriuntur pueri, puerorum gratia, nutrices enim pueros mares in agros per id tempus exportant, & ad Dianam Corythalliam nominatam, cuius templum eſt apud dictam Tiaſſum, in iis locis qui ſunt Cletæ propinqui, copidasq; prædictis ſimiles faciunt. Mactant lactentes etiam porcellos, panesq; furnaceos in conuiuio apponunt. at æclum dictum, a Doricis quidẽ cœna nuncupatur, unde Epicharmus in Spe, cõuocauit enim te ad cœnam quidam uolens, tu uerò uolens etiam accurriſti: hæc eadem in Periallo repetiit. Illis qui ad phiditium accedunt in Lacedæmone poſt cœnam æclum afferre conſueuerunt, panes in caniſtro uimineo, atque ſingulis carnem apponunt. Eum autem qui partes diſtribuit, ſequitur miniſter qui æclum pronunciat, ac nomen mittentis ſolet addere. Hæc quidem Polemon. Cui contradicens Didymus Grammaticus (appellat enim hunc Demetrius Trœzenius Bibliolatham, ob eorum commentariorum multitudinem quæ edidit, ſunt enim tria millia ſupra quingenta) ita ſcribit, Polycrates in rebus Laconicis narrat quòd Lacones per trium dierum ſpatium Hyacinthi ſacrificium celebrant, qui ob dolorem quem ex Hyacinthi morte ceperunt, neque coronantur in cœnis, neque panem inferunt, ſed bellaria tantum, quæq; his ſunt ſimilia, apponunt. Neque Pœana ad Deum canunt, neque ſimile quidpiam introducunt, ſicuti in aliis ſolent ſacrificiis, ſed magna cum moleſtia cœnantes diſcedunt.

τιθηνίδιοις

Medio autem trium dierum die uarium spectaculum celebratur, conuentusq; fit egregius admodum & magnus: pueri siquidem citharam in sagulis succincti pulsant, ad tibiamq; canentes, omnesq; chordas in rhythmo anapæsto plectro percurrentes, cum acuto tono Deum concinunt. Alij in equis ornatis theatrum percurrunt, multiq; adolescentum Chori, qui poema aliquod uernaculum canunt, ingrediuntur, inter quos saltatores immisti deliram motionem ad tibiam cantumq; effingunt. Ex uirginibus istæ quidem in concauitate lignei currus uiminei magnificè præparati uehuntur, illæ uerò in certaminibus iunctorum curruum pompam ducunt, uniuersaq; ciuitas in motu speculationisq; gaudio detinetur. Permulta fiunt hoc die sacrificia. Atque ciues omnibus quos norunt, suisq; seruis conuiuium exhibent. Neque quispiam est qui sacrificiis non intersit, ita ut tota ciuitas uacua maneat uniuersis ciuibus ad spectaculum proficiscentibus. Meminit de copide Aristophanes & Philyllius in Ciuitatibus. Epilycus in Adolescetulo; aliquando ad copidem Amyclas uocabor: significant baraces multi admodum ualdeq; suaues, & in partes duodecim diuisi. Placentas luculenter declarans in copidibus apponi consueuisse. Nam id baraces sisignificant, non autem lanas, ut uoluit Lycophron, uel placentarum fermenta, ut Eratosthenes: & panes ac ius quoddam egregiè conditum. Cuiusmodi sit copis manifestè in Lacedæmoniorum Republica Molpis ita patefecit; faciunt & copidas appellatas, est autem copis cœna; placenta, panis, caro, olus crudum, ius, ficus, bellarium, lupinus, sed non porcelli, quoniam mane uẽduntur, ut Sæus in Laconica Republica testatur, ut Dioscorides libro secundo de Republica. Aristoclesq; & ipse de Rep. Laconum libro primo. Polemon præterea cœnam apud Lacedæmonios æclum appellari asserit, omnibus Doricis ipsam sic nominantibus. Sic igitur & Alcman, molè postea septæ & in Synæcliis: sic cœnas appellat. Et rursus, æclum Alcmaon parauit. Lacones portionem post cœnam æclum non dicunt, neque ea quæ post cœnam dantur in phiditijs, est enim panis & caro, sed hæc epæcla dicuntur, quasi statuti æcli in phiditiis corollaria, atque uocem ipsam hinc deductam esse arbitror. Dictorum epæclorum non simplex est apparatus, ut Polemon credidit, at duplex, quem enim pueris dare consueuerunt, simplex est & frugalis; nam farina est oleo irrigata, quam Nicocles Lacon eos in foliis lauri post cœnam uesci asserit, unde & folia illa cammatides dicuntur, ipsæ uerò placentæ, cammata. Quòd autem antiquitus mos fuerit lauri folia ad bellaria conficienda aßumere, ita Callias, Dioclesq; in Cyclopibus, testatur, Tu folia cœnæ dissolues, atque hic ueluti figura est quædam: quæ uerò in uirorum phiditia introducuntur, ex quibusdam statutis animalibus parantur, quæ uel unus, uel plures eorum qui his abundant, suppeditant: affirmat Molpis epæclum mattyam etiam nuncupari. De epæclis ita in Laconica Rep. scriptum reliquit Perseus, Diuites statim in epæcla mulctat, quæ sunt bellaria post cœnam; pauperibus calamum, uel paleas, aut lauri folia afferre imperat, ut epæcla habeant quibus post cœnam uescantur, fiunt enim farinæ oleo conspersæ. Prorsus uerò ueluti parua quædam Respub. hæc constituitur, nam quem primum accumbere oporteat, quem ue secundam sedem in epæclis occupare, seruatur. His similia scribit etiam Dioscorides. De cammatidibus atque cammatis ita meminit Nicocles, Posteaquam omnia ephorus audiuit, uel absoluit, uel condemnauit, qui autem uictor euasisset leuiter cammatum aut cammatidum mulctam imposuit, sunt enim cammata placentæ, cammatides quibus cum placentis uescuntur. Dicæarchus in inscripto Tripolitico mentionem facit de cœna phiditiorum his uerbis; Cœnam primùm seorsum unicuique appositam, quæ nihil cum alio habeat commune, placentæ postea quantum quisque uoluerit, & potus. Rursus, quando est animus cuilibet, donec accumbit. idem semper ferè est obsonium omnibus caro suilla elixa, aliquando autem aliquid solum, exiguumq; præterea obsonij; quod maximè pondus ut quatuor habeat, atque præter id, nihil aliud, nisi ius quod fit ex his, quod sufficiat eos omnes per totam cœnam transmittere, nisi et aliqua adsit oliua, uel caseus, aut ficus. Quare etsi piscem, leporem, palumbum, uel aliud quidpiam simile congiarium consequantur, iis qui iam cito cœnauerint, secunda nihilominus hæc, quæ epæcla dicta sunt, inferuntur. Conferunt autem singuli in phiditium farinæ in primis tres semimedimnas Atticas, uini Choas undecim uel duodecim, libram insuper casei & ficuum, in obsonium obolos circiter decem Æginæos. Sphærius Reipub. Laconicæ libro tertio ita de his scripsit; Ferunt autem illis epæcla etiam phiditæ, multiq; ex iis quæ ipsi emerunt sæpius, afferunt simul diuites & panes, & quæ ex agris opportuna uidentur, quantum tamen eorum huic conuentui sufficere posse arbitrentur, nam superuacaneum esse putant plura quàm opus sit parare, quæ non esuri sint. Molpis semper aliquid post cœnam inquit ab aliquo afferri consueuit, aliquando uerò à pluribus ea mattya affertur, quam ipsi domi condierunt, quod epæclum nominant. Ex ijs qui important, nullus quidpiam quod ipse emerit, inferre consueuit, siquidem non uoluptatis gratia, ueutrisq; intemperantiæ portant, sed suæ ipsorum uirtutis argumentum in uenationibus. Complures sunt etiam qui cum suos greges nutriant, ex eorum fœtibus lautè conuiuis impertiantur, sunt autem mattya, palumbæ, anseres, turtures, turdi, merulæ, lepores, agni, hœdi. Declarant eos coqui semper qui aliquid in medium attulerunt, ut omnes uenationis illius strenuitatem intelligant, atque in omnes eos liberalitatem. Demetrius Scepsius libro primo Troici apparatus festum inquit apud Lacedæmonios imitationem quandam esse militaris institutionis: locos enim numero nouem esse asserit, qui umbracula uocantur, scenisq; quiddam habent simillimum: in quibus singulis uiri nouem cœnant, quæ omnia ex mandato per præconem pronunciantur. Habet unaquæque scena conuentus tres, celebraturq; Carneorum festum per nouem dierum spatium. Huiusmodi diætæ asperitatem Lacedæmonii postea soluentes, in delitias conuerterunt: quamobrem Philarchus libro decimo quinto & uigesimo Historiarum hæc de Laconicis scripta reliquit; Non amplius in phiditia more patrio Lacedæmonij accesserunt, quando tamen accessissent, ijs qui parua tulissent gratia etiam habebatur. Et iterum; Lecti illis ita & magnitudine ornati magnificè, uarietateq; egregiè, ut ex hospitibus nonnulli qui accepti fuerant, cubitum supra puluinaria firmare uererentur. At uerò tenuem lectum prius non uerentes, per totum cõuentus spatium, ubi cubitum semel firmassent, consistebant. Accessit ad dictas delitias quod pocula multa exponunt, cibiq; uariè parati appositi sunt, unguenta præterea multiplicia, uinaq; & bellaria diuersa: quem conuiuij apparatum illi inceperunt, qui regnarunt paulò ante Cleomenem, Areus scilicet & Acrotatus aulicam licentiam imitantes, quos usquadeo gregarij nonnulli, qui eorum tempestate in Spartana Rep. fuerunt cum suis adhuc temporibus uiger, et extulerunt, ut Areus & Acrotatus omnes alios, qui ante ipsos frugalißimi fuerunt, frugalitate superasse appareãt. At Cleome-

nes

nes multum & rerum prudentia excelluit, quamuis esset iuuenis, & quod ad diætam spectat, fuit frugalißimus. Is enim cum tantis rebus præesset, illis demonstrabat quos unà ad sacrificiũ assumpserat, quod nihil apud illos magis tenue, quàm apud se paratum esset: atque cum multæ ad eum legationes accessissent, nihil cumulatius quàm consueuerat parauit, sternebatur pentaclinium: at nunquam plus. Quando uerò nulla aderat legatio, triclinium, neque mandatum per prægustatorem fiebat quis primus sedeat atque accumbat. Sed primus duxerat senior ad mensam, nisi quempiam is accersisset. Comprendebatur sæpius ferè cum fratre, uel cum aliquo æqualium accumbere. Adiacebat super tripode uas aheneum aptum refrigerando, ramusq́;, & scaphium argenteum duarum cotylarum capax, & cyathus, uas præterea ad infundendum, neque potus cuipiam ferebatur nisi prius is poposcisset. Dabatur unus cyathus ante cœnam, isq; tum primùm cum ille annuisset: sic postea & reliqui petebant. Hæc illa erant quæ in populari mensa apponebãtur, reliqua uerò ut neque superessent, neque deficerent, sed omnibus ita satisfacerent, ut nulla re præsentes indigerent. Neque enim sicut in phiditiis iure tantum & exigua carne parcißimè conuiuas excipi conuenire existimabat, neque rursus ita exuperare, ut nulla de causa diætæ temperantiam excedendo absumeret: illiberale enim hoc, superbum illud esse arbitrabatur. Vinum paulò erat melius ubi adessent quidam. Cum cœnassent omnes simul tacebant, aderat & puer potum mistum habens qui poscentibus afferebat. Eodem pacto & post cœnam, neque plus duobus cyathis dabatur, quod annuenti afferebatur. Nihil omnino audiebatur, at ipse puer apud singulos uersabatur, adhortabaturq́; omnes ut hæc quidem audirent, illa dicerent, ita ut omnes ad quæsita recurrerent. Antiphanes in actu Principe inscripto cœnas Laconicas irridens ita scribit, In Lacedæmone natus es, eas leges serues oportet, uade ad cœnam in phiditia, fruere iure, induere bystaces, ne cõtemnas, neque alia quæras bona, in eorum moribus sis antiquus.

De Cretensibus conuiuiis. Cap. V.

DOsiadas ita de Cretensibus conuiuiis scribit libro quarto Rerum Cretensium, Lyctij sic communia conuiuia congregant, singuli decimam partem fructuum eorum qui adsunt, conferunt ad societatem, atq; ad ciuitatis ingressum, quos ij postea qui rebus huiusmodi sunt præfecti in singulorum domos distribuunt, atque unusquisque seruus Aegineam supra caput fert stateram. Diuisi sunt ciues omnes statim in sodalitates, & mulieri totius conuiuij cura relinquitur, quæ tres aut quatuor ex popularibus in ministerium sibi adsumit, singulos eorum duo serui ligna ferentes, quos caloforos nominant, sequuntur. Sunt autem ubique in Creta binæ domus in conuiuijs, quarum hanc quidem uirilem, illam uerò in qua hospites dormire solent, cœmeterium appellant. In domo in qua conuiuantur, duæ primæ ponuntur mensæ, quæ peregrinæ uocantur, quibus accumbunt ij hospites qui adsunt. Deinde mensæ collocantur aliorum. Aequa singulis præsentibus apponitur portio, at iunioribus dimidium tantum carnis conceditur, qui nihil prætera ex aliis attingunt. poculum in singulis mensis aquoso mistum apponitur, ex quo communiter omnes bibunt qui communi mensa utuntur. Cum uerò cœnarunt aliud apponitur, at pueris commune miscetur poculum, senioribus licet etiam plus bibere si uelint. Mulier conuiuio præest optimos quosq; cibos ex in mensa appositis capiens, iisq; apponit qui uel armorum uirtute, uel rerum prudentia cæteros omnes antecellant. Post cœnam de rebus publicis primum consultare solent, postea de rebus in bello gestis mentionem faciunt, eosq; laudant qui uiri & boni & fortes fuerunt, iuuenes interim ad probitatem strenuitatemq́; simul adhortantes. Pyrgion libro tertio Legitimorum apud Cretenses in conuiuiis hæc scribit, Cretes sedentes comedunt aptè, cum quia orphanis non cocta in furno apponuntur, tum quia his iuniores stantes ministrant, tum etiam quoniam cum laudibus Deis libantes omnibus præsentia impertiuntur. Distribuunt filiis etiam in sellis patrum sedentibus dimidium eius quod uiris appositum est. At uerò ut orphani æquam portionem sortiantur, apponuntur illis non cocta in furno iuxta mistionem singulorum legitimorum. Aderant & peregrinæ sellæ, & ex dextra parte tertia mensa, uirorum locum ingredientibus, quam peregrini Iouis, peregrinamq́; uocitabant.

De Persarum conuiuiis. Cap. VI.

SCribuntur hæc ab Herodoto ubi Græcorum Persarumq́; conuiuia inter se confert; Eum præcipuè diem supra reliquos omnes uenerari Persarum legibus sancitum est, in quo quisque natus est: in quo etiam plura conuiuia parari dignum esse arbitrantur, in quo & qui sunt diuites bouem, asinum, equum, & camelum totos in fornacibus assatos apposuerunt. At pauperes oues exiguas apponere solent, paucisq; cibis utuntur, multisq;, at iis non bonis bellariis. Atque ideo factum est ut Græcos dicant Persæ ubi conuiuantur etiam famescentes cessare, quia nihil his memoria dignum post cœnam afferatur: quod si afferatur quid bonum, non etiam cessare, uino abunde utuntur, neque illis ex opposito alicuius aut uomere licet, aut meiere. Hæc ita obseruantur. Cum facti sunt ebrij de rebus eorum maximè seriis consulere consueuerunt, quod autem consultantibus placuerit, id die postero ædium præfectus ieiunis, ubi consultaturi conuenerunt, proponit, quod si ieiunis etiam placuerit, tunc id perficiunt, sin autem, omittunt. Rursus uerò de quibus ieiuni consultarunt, ebrij decernunt. De regum Persarum delitiis ita in Agesilao scriptum reliquit Xenophõ; Quid Persarum rex suauiter bibat, multi totum terrarum orbem peragrantes inquirunt, atque infiniti propè quid suauiter comedat machinantur, quot autem sunt qui ut dormiat indagant, nullus profectò est qui dicere poßit. Agesilaus autem quia uir strenuus erat, omne quod contigerat suauiter & bibebat & comedebat, et ad commode dormiendũ quiuis locus erat peropportunus. At in Hierone ubi de ijs delitijs agit quæ Regibus, & de iis quæ priuatis, parabantur, hæc scripta reliquit, Noui inquit Simonides ita uulgus iudicare, nos suauius quàm priuatos & bibere, & edere, quia uidentur hi suauius edere si nobis apposita cœna uescerentur, quàm ea quæ sibi apponitur, sed solitos cibos posse superare id præcipuè uoluptatem præbet, quare omnes homines festa suauiter expectãt, præter Reges, his siquidem lautißimè semper paratæ mensæ nullum possunt per festa augmentum accipere: ex quo fit ut ex spe huius uoluptatis primum excidentes, minus habeant quàm priuati. Postea illud bene noui inquam, quod & tu sæpius expertus es, quòd quantò plura præter necessaria apponuntur, tantò citius ciborum incidit satietas, quare eo ipso edendi tempore is cui multa apponuntur minus iis habet, qui mediocriter uiuunt.

Sed certè inquit Simonides eo ipso temporis spatio, quo animus cupit multò magis hi lætantur, quibus lautißimi apparatus apponuntur, quàm illi quibus frugalißimi. Theophrastus in libro de Regno ad Casandrum (si modò legitimum est ipsius commentarium, multi enim Sosibij esse arbitrantur, in quod Callimachus poeta elegiacum epinicium composuit,) Persarum Reges scribit magnam argenti copiam per præconem proponere solitos ijs, qui nouam aliquam uoluptatem inuenissent. Theopompus libro Historiarum trigesimo quinto Regem asserit Paphlagonum Thyn dum cœnaret centum ex omnibus in mensa apposuisse à bobus incipientem, & captiuum adductum ad Regem, atque in custodia seruatum, mox rursus ea nihilominus splendidè uiuentem, apponere. Quam rem cum audiuisset Artaxerxes dixisse aiunt quòd hic sibi uiuere uidebatur tanquam cito moriturus. Idem Theopompus libro quarto decimo Rerum Philippicarum cum Rex inquit ad aliquos, quibus imperat accedit, uiginti talenta in eius cœnam, aliquando etiam triginta, absumuntur. Hi uerò multò etiam plura absumunt, unicuiq; enim ciuitati pro ipsius amplitudine, ueluti tributum, antiquitus cœnam parari est iussum. Heraclides autem Cumanus qui Persicas res scripsit, libro secundo inscriptorum apparatuũ, qui seruiunt inquit Persarum Regibus cœnantibus loti omnes, sumptuosasq; uestes habentes, seruiunt, atque dimidium ferè totius diei in cœnæ studio uersantur. Ex his qui cœnant cum Rege, alij cœnant extra, ita ut omnibus intueri uolentibus liceat, alij intus cum Rege, sed neque hi tamen cum ipso cœnant. At duo sunt inter se opposita domicilia, unum in quo Rex prandet, alterum in quo cõuiuæ, atque eò Rex aspicit per portæ operimentum, illi autem Regem non uident. Accidit tamen aliquando ut omnes diebus festis in eodem loco cœnent, quo tempore & Rex in magno palatio. Quando Rex ipse conuiuium exhibet (Quod sæpe quidem facit,) duodecim sæpius sunt Regis conuiuæ. Atque quando cœnant, & Rex ipse solus, & conuiuæ, hos quispiam ex Eunuchis aduocare solet, qui cum uenerint unà cum illo bibunt, at non tamen etiam idem uinum, hiq; humi sedentes, ille in thoro pedes aureos habenti accumbit. Mox cum ebrij fuerint, discedunt. Sæpius Rex solus & prandet & cœnat, quamuis aliquando unà mulier cœnet, & nonnulli filiorum. Post cœnam pellices canunt coram illo & tripudiant, unaq; incipiente aliæ simul cunctæ canentes hanc subsequuntur. cœnam eam quæ Regis appellatur, fama quidem est esse splendidam, sed si diligentius perquiratur, studiosè sedulòq; ordinatam esse, & eodem pacto multis potentibus Persarum apparari, inueniemus. Regi mille uictimæ eodem die mactantur, inter quæ sunt equi, cameli, boues, asini, cerui, & plurimæ oues, multæ sunt & aues quæ absumuntur passeres Arabici, sunt enim magna animalia, anseres, & galli, ex quibus moderatè singulis Regiis conuiuis apponitur, quorum unusquisque quod ex prandio reliquum fuerit, aufert. Maxima pars horum ciborum uictimarumq;, quas Rex nutrit, in stipatorum scutatorumq; aulam deportatur, ubi omnia intueri licet. Partes carnium paniumq; æquas facientes distribuunt: nam sicut stipendiarij milites stipendium æs in Græcia, ita isti uictum à Rege accipiunt, qui pro stipendio dari illis consueuit. Aliis item Persis qui sunt in principatu constituti frequentes cibi in mensa apponuntur. Postea quam cœnarunt conuiuæ, singulis seruis ciborum in mensa relictorum (relinquuntur autem carnes complures, & panes) portionem distribuit is qui mensæ est præfectus, quam illi sumentes per totum diem habent nutrimentum. Accedunt ad Regem conuiuæ honorificentißimi ad prandium solùm, ut excusationem consequantur, ne bis cogantur accedere: qui & ipsi conuiuas excipiunt. Scribit Herodotus libro septimo eos Græcos qui Regem exceperunt, Xerxiq; cœnas præbuerunt, in tantas calamitates incidisse, ut extorres esse de nuum necesse fuerit: cum uiris Thasiis suarum ciuitatum, quæ sunt in Epiro, impensis Xerxis exercitum excipientibus, cœnamq; præbentibus. Antipater ciuis quadringenta talenta absumpsit; argentea enim aureaq; pocula & crateres, eaq; post cœnam, apponebantur. Quare si bis Xerxes in eadem ciuitate comedisset, prandium simul sumens, extorris illa ciuitas continuò efficiebatur. Hæc ita inquit idem autor libro nono Historiarum, Regiam cœnam Rex ipse proponit, quæ semel tantum singulis annis paratur, eoq; die quo Rex natus est, quæ cœna Persarũ quidem Idiomate Tycta, at Græcè Annuum appellatur. Tunc caput solum purgat, Persisq; mittit munera. Alexãder uerò Magnus cum frequenter unà cum amicis cœnaret, centum minas uno die absumebat, circiter sexaginta aut septuaginta amicis apud eum cœnantibus, ut Ephippus Olynthius in Commentariis de commutatione Alexandri Hephæstionisq; testatur. At Rex Persarum cum quindecim millibus uirorum cœnabat, atq; quadringenta talenta in cœnam absumebat quæ pro Itala pecunia sunt quadringenta ducentæq; myriades: quæ si in quindecim millia hominũ diuidãtur, singulos homines circiter centum & sexaginta nummos Italicos absumpsisse continget, ita ut æqua sit hæc impensa illi Magni Alexandri, is enim centum minas ut Ehippus asserit, absumpsit. Menander aũt maximæ cœnæ sumptum ita in Ebrietate talentũ connumerauit:

Mactamus haud simillimè atque uendimus
Quando Deis summis id emptum creditur?
Drachmarum ouem duco duarumq; & decem,
Vnguenta, saltatriculas, tibicinas
Has, caseum, thasiumq;, mel, cumq; his simul
Anguillas, ut talento nil desit prope.

Quasi supremæ alicuius impensæ talentum nominauit. Et in Moroso sic ait:

Vt sacrificant fures
Lectos ferentes, pondera, haud Dei quidem
Causa, sed ipsorum popanum, thus & pium,
Quod cepit in flammas Deus. sed hi latus
Summum Deis, bilemq; ponunt, cætera
Mox deglutiunt ipsi.

De cœna Cleopatræ. Cap. VII.

Socrates Rhodius libro tertio de Bello intestino ita Cleopatræ illius, quæ ultima regnauit in Aegypto, Antonioq; Romanorum Imperatori in Cilicia nupsit, conuiuiũ describit, Cum Cleopatra obuiam Antonio in Cilicia iuisset, Regium ei conuiuium parauit, in quo omnia erant aurea, magnificeq; & gemmis ornata, & artificio laborata, erant inquit præterea parietes purpureis aureisq; uelaminibus obtecti. Hæc cum triclinia duodecim strauisset, Antonium cum his, quos uoluit Cleopatra, conuocauit, qui cum aspectus magnificentiam admirarentur, subrisit Cleopatra, atque omnia ei se largiri inquit, Antoniumq; rursus cum amicis & ducibus suis in diem posterum ad cœnam inuitauit, cum multò splendidior, horificentiorq; hic conuiuij apparatus uisus eßet, effecit ut prima illa exigua friuolaq; uiderentur, deinde rursus hæc Antonio donauit. At tho rum in

Philoxe- ni Cythe- rii cœn- prætera- si in ho- loco, eam uti- genuè fa- tear mi- mè intel- go.

rum in quo quisque ducum consederat, & calices sicut etiam sellas omnibus distribuit, auferreq; iussit. Cum uerò discederent, iis, qui in dignitate essent constituti, lecticas unà cum ferẽtibus, reliquis autem equos argenteis ornamentis paratos, donauit. Omnibus pueros Aethiopes qui cãdelabra ferrent assistere iussit. Quarto postea die magna precia, ut flores coemerentur, tradidit, pauimentaq; ad cubiti altitudinem retibus circumuolutionibusq; extensis substrata fuerunt. Ipsum præterea Antonium narrat cum postea Athenis commoraretur pontem tumultuarium insignem excitasse super theatrum, uirenti ornatum materia, ueluti in antris Bacchicis fieri consueuit, super quo cum tympana, pelles ceruinas, multipliciaq; alia ludorum Dionysiacorum genera iniunxisset, unà cum amicis solitum esse mane accumbere atque bibere: ministrantibus ei his recitatoribus, qui frequentes ad Græcorum spectaculum accersiti uenerant. Transibat etiam aliquando (ut is asserit) in arcem cum lampadibus, ex tectis uniuersa Athenarum ciuitate faces præferente. Atque ex eo tempore se ipsum Dionysium per uniuersas ciuitates celebrare præconibus imperauit. Gaius autem Imperator, qui ob id quod in castris natus esset, Calligula est cõgnominatus, non solùm nouus Dionysius dicebatur, uerùm etiam Dionysiacum ornatum indutus incedebat, atque ita ornatus leges dicebat. Siquis autem ad hæc quæ ante nos fuerunt respiciat, rem profectò dignam existimabit, ut Græcorum paupertas ametur, cum Thebanorum præcipuè cœnas ante oculos sibi posuerit, de quibus Clitarchus in libro primo, ubi res gestas Alexandri narrat, scriptum reliquit, quòd omnis eorum opulentia post effossionem ciuitatis, quæ facta fuit ab ipso Alexandro, ex quadringentis & quadraginta talentis esse reperta fuit, & quod animo erant abiecto, quodq; ad uictum pertinet, uoraces, quippe qui thria in cœnis, pisciculos, apuas, intestina, farcimina, laterum carnes, fabamq; elixam apponant: quæ etiam Mardonio, aliisq; quinquaginta Persis Autamnus Phrynonis in conuiuium præbuit: quod tamen scribit Herodotus libro nono cum diuitiarum magnificentia paratum fuisse. Existimo sanè quòd neque Græci superfuissent, neque opus fuisset iis in libellum apud Plattæam parari, quoniam ab huiusmodi cibis iam consumpti fuissent.

De cœna Arcadica. Cap. VIII.

Ecatæus Milesius libro tertio Genealogiarum, placẽtas, carnemq; suillam Arcadum cœnas esse scribit. Harmodius uerò Lepreates in libro de Legitimis apud Phigaliam, qui declaratus esset inquit apud Phigalios ciborum præfectus, tres Choas uini, farinæ medimnum, casei quintam minæ partem, reliquaq; quæ ad condienda sacrificia spectabant, afferebat. Ciuitas autem utrique Choro oues tres, coquum qui hydriam ferret, mensas, subselliaq; ad sedendum, omnemq; apparatum huiusmodi præbebat, præter uasa coquinaria, quæ Choragus suppeditare consueuerat. Erat hæc cœna, caseus, physta, placentaq; pro legis consuetudine in æreis canistris, qui apud nonnullos Mazonomi dicuntur, quod ex usu sibi cognomẽ assumpserunt. Vnà cum placenta et caseo intestinum salemq; comedebant. Cũ uerò iusta psoluerẽt, mos erat singulis ut paulũ ex fictili cũ sonitu biberẽt, atq; is qui afferebat, bene cœnes nũciabat. Ius postea & pericõma in commune apponebatur, atq; duas carnes singulis promptas tradere mos erat. Lege sancitũ erat in omnibus quidem conuiuiis, at in iis præcipuè, quæ Mazones dicuntur, (ad hoc.n.usq; tempus Dionysiacus conuentus id nomen seruauit) iunioribus cõuiuantibus robustius ius infundere, & placentas, & panes apponere, qui mos & generosus esse putabatur et maximè uirilis: erat.n.admirãdus summæq; dignitatis apud illos is, qui multum comedebat. Post cœnã manibus illotis sed buccellis abstersi fœdera inibant, atque omnes magdaliam auferebant, quod quidem ob nocturnos in biuijs timores faciunt. Post huiusmodi fœdera Pœan statim canitur, at cum Heroibus sacrificant, magnificum opiparumq; conuiuium celebratur, omnesq; conuiuantur cum seruis, at pueri nudi in conuiuiis super lapidibus apud patres eorum sedentes, cœnãt. Theopompus rerũ Philippicarũ libro quadragesimo sexto ita scribit, dominos & seruos Arcades in cõuiujs excipiũt, unãq; omnibus mensam parant, et cibos eosdẽ omniũ in medio solent apponere, idẽq; poculũ omnibus nulla controuersia miscere.

De cœna Naucratitarum. Cap. IX.

INualuit hæc consuetudo apud Naucratitas, ueluti Hermias libro secundo de Apolline Grynæo testatur, ut in Prytaneo natalibus Dionysiacis, Vestæq; Prytanitidis cœnent, & Apollinis Cumæi tẽpore conuentus omnes albis stolis induti ingredientes, quas nunc etiam Prytanicas uestes nominant, ac declinati in genua recumbunt, Deos sibi conciliantes donec sacer præco patrias preces peragit. His absolutis omnes declinati duas cotylas uini singulatim capiunt, præter sacerdotes Apollinis Pythij & Dionysij: hi.n.utriq; uini, aliarumq; rerum duplices referunt portiones. Apponitur singulis præterea panis purus in latitudinem extensus, super quo & alius adest panis quẽ Clibanarium uocant, caroq; suilla, lanx hordei, uel oleris si qđ sit tempestiuum: oua duo, casei frustum, caricæ, placentaq; & corona. Quod si quis cum sacrificatus quidpiam præter hæc præparasset, mulctabatur à magistratu. Neq; his qui in Prytaneo comedunt, quidpiam inferre licet, sed iis solis uescuntur, reliquiasq; suis familiaribus exhibent. Cæteris uerò diebus omnibus totius anni licet unicuiq; eorum, qui in Prytaneo pascũtur, siquis in Prytaneum ad cœnam ingredi uoluerit, accedere, quãuis olus quodpiam, uel legumina, aut salsamentum, siue pisces, exiguumue frustum carnis suillæ, atque cum his uini cotylam assumpserit. Mulieri ingredi in Prytaneum non licet, nisi soliti tibicinæ, neq; matula rursus in Prytaneum infertur. Siquis ex Naucratitis nuptias celebrarit, oua, placentæq; mellitæ inferri prohibetur, sicut in nuptialibus legibus scriptum reperitur, quarum rerum quænam sit causa, iustum profectò uideretur ut nobis Vlpianus patefaceret.

De cœna Aegyptia. Cap. X.

LYncæus in rebus Aegyptiis, ubi cœnas Aegyptiorum Persicis anteponit: cum expeditionem fecissent inquit Aegyptij contra Ochum Persarum Regem, et postea fusi fuissent, atque captiuus eorum Rex ductus esset, benignè admodũ ad cœnam eum Ochus conuocauit, cumq; apparatus splẽdidus factus fuisset, risit Aegyptius quasi parcè uiuerẽt Persarũ Reges, tunc si uis inquit ô Rex quo pacto potentissimos Reges uiuere oporteat cognoscere, impera iis qui mei coqui olim fuerũt, ut Aegyptiã tibi cœnã parent, quæ ubi ex Regis mãdato

parata fuisset, gauisus est certè Ochus ea cœna, tum te malum inquit ô Aegyptie male dei perdant, quando cœnas huiusmodi relinquens conuiuium appetisti frugalius. Quales fuerint Aegyptiorum cœnæ docet nos Protagoridas libro primo de Daphnicis certaminibus ita scribens, Tertia cœnarum ratio est apud Aegyptios non positis mensis, at lancibus circum latis.

De cœna Galatarum. Cap. XI.

Mos est apud Galatas ut panes complures fractos fusim in mensis apponant, ut Phylarchus libro sexto Testatur, carnesq; ex lebetibus excerptas, quas nullus prius gustare audet, quàm Regem uiderit aliquid attingere appositorum. Narrat idem postea Phylarchus libro tertio Ariamnem, qui ditißimus erat Galatarum, pollicitum fuisse se omnibus Galatis per anni spatium epulas esse traditurum, atque hoc ita perfecisse. Per opportuna primùm uiarum loca pro regione institutis excepit, in quibus ex arundinibus, calamis, uiminibusq; scenas circiter quadringentos homines, uel etiam plures, si locus ita ferret, capientes, facere aggressus est: tunc ex ciuitatibus & uicis, quæ futurum erat ut confluerent, multitudinem excipere cœpit, atque hic multiplicibus carnibus plenos magnos lebetes constituit, quos ante annum, & quàm id facturus esset, fabris ærariis ex ciuitatibus accersitis facere iusserat. Postea sacrificia taurorum, suum, ouium, aliorum iumentorum singulis diebus multa persoluit, uini dolia, farinæq; irrigatæ magnam copiam parauit, ita ut non solùm ij inquit Galatæ qui ex uicis ciuitatibusq; conuenerant his uescerentur, uerum etiam omnes qui accedebant externi nō prius à pueris detinentibus dimittebantur, quàm cibum simul sumpsissent.

De cœna Thracum. Cap. XII.

De cœnis autem quæ à Thracibus parabantur meminit Xenophon libro sexto Ascensus, ubi symposium apud Seutham Regem ita describit: Cum omnes ad cœnam accessissent, quæ in circulo sedentibus erat parata, omnibus tripodes continuò illati fuerunt, qui circiter uiginti aderant carnibus diuisis pleni, atque panes fermentati magni transfixi carnibus aßistebant, semper autem mensæ externis maximè apponebantur, erat enim huiusmodi consuetudo, quam primus Seuthes confirmauit, cum appositos panes capiens minutim confringeret, atque ad eos iaceret quibus sibi placuisset, & carnes eodem modo. Tantumq; sibi aßeruauit quantum gustandum sufficeret. Hunc reliqui secuti sunt omnes apud quos positæ erant mensæ. Arcas autem quidam Arystas nomine, quòd strenuus erat edendo, proijcere quidem desijt, at cum tantum cepißet panis, quantum ad trium semodiorum magnitudinem accederet, cumq; carnes intra genua sibi posuisset, ita cœnabat. Cornua uino plena circunferebantur, omnesq; ea capiebant, Arystas uerò cum ad ipsum pocillator cornu ferens accessisset, Xenophontemq; non amplius cœnantem uidisset, da hæc illi ait, quoniam ille otiosus est, at ego nequaquam, qua ex re ortus est risus non mediocris. Cum potus autē procederet, ingressus est uir quidam Thrax qui equum album habebat, tum cornu plenum capiens præbibo tibi inquit ô Seutha, & hunc equum largior, super quo quicquid uolueris persequendo accipies, neque si secedes hostes unquam timebis. Alius puerum introducens sic præbibens donauit, alius eius mulieri uestimenta. Tum Timasion præbibens argenteam phialam, & decem minarum tapetem attulit. Surrexit Gnasippus quidam Atheniensis, atque optima est ea inquit consuetudo antiquitus obseruata, ut qui habent Regi honoris gratia conferant, iis autem, qui non habent, Rex ipse largiatur. Surrexit audacter & Xenophon cornuq; excipiens inquit, ego me ipsum tibi largior ô Seutha, meosq; hosce socios fidos fore, quod nullum inuitum confirmare intellige. Ac nihil nunc petentes adsunt omnes tua causa laborare, periclitariq; parati. Tunc simul aßurgens Seuthes bibit, & eum qui post ipsum aderat cornu inspersit. His ita habitis Cerasuntæi tibiis buccinisq; ex cruda pelle bubula confectis signum dederunt, rhythmos & quasi magaden buccinantes.

De cœna Celtarum. Cap. XIII.

Posidonius Stoicus in iis Historiis quas composuit, cum non multum aberraret ab eo studio philosophiæ quod elegerat, multa & legitima & aßueta apud multos describens: Celtæ inquit Choas apponunt fœnum subijciētes, super ligneis mensis paulum à terra elatis: quorum cibus est panes quidem perpauci, at plurimum carnis elixæ, uel super carbonibus, aut in obeliscis coctæ. Quibus eleganter quidem, at leonum more manibus ambabus integra membra diripientes mordicantesq; uescuntur: quare si paulò difficilius quidpiam diuelli oporteat, id paruis quibusdam cultellis, quos singuli in uaginis appensos ferunt, dissecantes, comedunt. Nonnulli autem eorum qui apud fluuios habitant, aut intimo exteroq; mari finitimam regionem incolunt, piscibus etiam uescuntur, quos cum sale, aceto, cuminoq; coctos comedunt. Hæc in pocula etiam solent inijcere. Olei, tum ob eius penuriam, tum etiam quia rarò utentibus insuaue uidetur, nullus est usus. Cum uerò plures simul cœnant, circularibus mensis utuntur, medius est optimus ac fortißimus, ueluti chori totius princeps, qui alios uel rerum bellicarum experientia, uel generis nobilitate, uel diuitiarum splendore antecellat. At qui proximi, ex utraque parte illi aßident, ex uirtutis, ac reliquarum rerum præstantium excellentia locum hunc consequuntur. Armigeri scuta ferentes à tergo aßistunt, stipatoresq; coràm circulatim sedentes ueluti domini & ipsi conuiuantur. Illi qui potum ministrant in uasis cado similibus uel fictilibus, uel argenteis, circunferunt: nam lances etiam habent eiusmodi in quibus cibum apponunt, alij æreos, alij ligneos canistros intextos. Quod bibitur à diuibus, uinum est ex Italia, Maßilia ue regione delatum, quod est non mistum, quamuis modicum aquæ aliquando infundant, & à multis purum dercoma nuncupatur. Absorbent paulatim ex eodem poculo non amplius Cyatho, quod quidem faciunt frequentius. Circunfert puer in dextras & sinistras, sic quidem ministrant ac Deos in dextram conuersi uenerantur. Præterea ubi Posidonius diuitias Luernii patris Bitytis, qui à Romanis interfectus fuit, commemorat, hæc ita narrat, cum multitudinis gratiam uenaretur, ferebatur in curru per agros, aurumq; & argentum iis Celtarum myriadibus seminabat, qui eum sequebantur. Septumq; stadiorum duodecim quadratum fecit, in quo ma-

gnifica

gnifica torcularia potus impleuit, tantamq; ciborum copiam comparauit, ut per multorum dierum spatium uolentibus ac ingredientibus, paratis cibis uesci liceret, qui nullo interuallo administrabantur. cum statutum conuiuiorum diem is finiuisset, poetam ait quendam barbarum tardiusculum accessisse, atq; obuium eius amplitudinem cecinisse, conquestumq; esse quòd paulò serius accesserit, hunc eius cantu delectatum auri loculum petiisse, atque ei accurrenti obiecisse, quem cum ille accepisset, cecinit rursus, quod quacunque hic curru uehebatur, terræ uestigia aurum beneficiaq; hominibus producunt. Hæc in libro uigesimo tertio scripta reperiuntur.

De Parthorum cœna. Cap. XIIII.

AT libro quinto Parthorum cœnas his uerbis declarat, Qui amicus dicitur, mensa quidem non utitur communi, at humi subsidet Regi in sublimi thoro accumbenti, atque more canum iis uescitur cibis qui ab ipso Rege proijciuntur. Sæpius etiam uel minima de causa ab extensa illa in terra cœna distractus loris tessellatis uirgisq; cæditur: atque cum factus est sanguinolentus humi pronus procumbens tanquam benefactorem, uerberonem cogitur uenerari. At in libro sexto, ubi de Seleuco Rege narrat, qui cum in Mediam uenisset, belluq; Arsaci Regi intulisset, ductus est captiuus ab ipso Barbaro, multumq; temporis apud Arsacem uersatus Regiè tractatus est, hæc ita scribit; Mos est apud Parthos ut in cœnis Rex Thronum in quo solus sedet, aliis & sublimiorem habeat, & separatum: mensaq; soli ponatur Barbaricis epulis iacentibus onusta. Libro postea quarto Historiarum, ubi de Heracleone Berœœo narrat, qui ab Antiocho Rege Grypho cognomento ita adductus fuit, ut paulum defuerit quin Euergentem de Regno deiecerit, hæc scripta reliquit; cum circiter mille milites ad cœnam conuocasset, discumbere fecit eos humi sub dio, quæ cœna erat magnus panis & caro. Potus uinum mistum frigidæ aquæ simillimũ uiri autem ministrabant, ensiferi, silentiũq; aderat compositum.

De Romanorum cœna. Cap. XV.

SCribit idem autor libro secundo quòd in Romanorum ciuitate in templo Herculis conuiuantur, ubi is qui triumphat statuto tempore cœnat, Herculeus adest conuiuij apparatus. Potio mulsum administratur, atque cibi sunt magni panes, carnesq; fumosæ elixæ, & nuper iugulatarum uictimarum carnes assatæ multæ.

De Tyrrhenorum Indorumq; cœnis. Cap. XVI.

INualuit apud Tyrrhenos huiusmodi consuetudo, ut singulis diebus bis mensæ lautissimæ parentur, lectiq; floridi, & uaria pocula argentea, magnaq; formosorum seruorum multitudo astat, qui sumptuosis uestibus sunt induti. Timæus libro primo Historiarum nudas etiam seruas ait donec creuerint apud ipsos Tyrrhenos ministrare solitas. At Megasthenes libro secundo Rerum Indicarum morem esse apud Indos scribit, ut singulis Indis mensa cœnantibus apponatur, quæ scrinis est simillima, super qua catinus aureus imponitur, in quem Oryzam prius coctam, sicut chondrum quispiam coqueret, inijciunt. Mox obsonia complura Indico more laborata imponunt.

De cœna Germanorum, & certaminibus conuiualibus. Cap. XVII.

GErmani uerò prandium habent carnes membratim assatas, & lac, uinumq; bibunt non mistum, ueluti Posidonius libro trigesimo at testatur, atque nonnulli ex Campanis singulari certamine inter conuiuia digladiantur. Nicolaus autem Damascenus unus ex Peripateticis philosophis in decima historia post centesimam Romanos testatur his uerbis inter cœnandum gladiatores inferre solitos, Gladiatorum spectacula non in conuentibus solùm, aut in theatris Romani exhibebant, quam consuetudinem primum acceperant à Tyrrhenis, uerum etiam in priuatis conuiuiis, multi siquidem sæpius amicos ad cœnam inuitarunt cum aliis de causis, tum ut duo uel tria gladiatorum paria cernerent. Postea cum uino iam & cibo saturati essent, gladiatores intro aduocabant, qui dum alter eorum iugularetur quasi magnopere delectati, applaudebant: usqueadeo ut in testamento etiam quidam reliquerit ut formosissimæ mulieres quas possidebat, digladiarentur, alius impuberes pueros, qui illum amauerant, huic sorti exposuerit. Hanc ueruntamen iniuriam huiusmodi populus non tolerauit, sed abrogauit testamento. Eratosthenes libro primo Rerum Olympicarum Tyrrhenos inquit pugnis ad tibiam decertare solitos. At Posidonius libro Historiarum uigesimo tertio Celtas ait inter cœnandum singulari certamine pugnare, armati enim atque excitati in umbra pugnant, atque summis tantum manibus inter se colluctantur. Aliquando uerò ad uulnus usque procedunt, ex quo usquadeo irritantur, ut nisi præsentes eos distraherent ad interitum usque pugnaretur. Is autem uetustus est mos, ut ait, quòd multis animalium membris appositis, partem, is qui fortissimus esset, capiebat, siquis autem eum prohibere uoluisset, insurgebant ad mortem usque singulari certamine dimicantes, alii aurum uel argentum capientes in theatro, alij numerum quendam fictilium uini, donationemq; confirmantes, & amicis necessitudineq; coniunctis largientes supini iacent in scutis extensi, quidam uerò astans iugulum abscindit. At apud Euphorionem Chalcidicum ita scriptum esse reperimus in historicis eius commentationibus, apud Romanos minæ quinque ijs exponuntur, qui pati uoluerint ut caput sibi securi amputetur, ut eorum hæredes hoc præmium consequantur, sæpiusq; multi qui nomen dederunt, disceptant uti quisque ipse dignissimus est, qui ad supplicium trahatur. Gladiatorum inuentum Mantinensibus attribuit Hermippus libro primo de Legumlatoribus, Demonacte uno ex ciuibus consulente, quem postea imitati sunt Cyrenæi. Ephorus autem libro sexto Historiarum exercebant inquit Arcades & Mantinenses res bellicas, stolamq; militarem & ueterem armandi consuetudinem, quam nunc etiam uelut ab ipsis inuentoribus Manticam nuncupant. armis dimicandi ratio præterea in Mantinea primum inuenta fuit, cuius artificium Demeus primus docuit. Quòd autem antiquum sit singulari certamine decertare declarauit Aristophanes his uerbis in Phœnissis, Inter Oedipodis duos pueros Mars fixit singularis certaminis pugnam, nunc statuerunt. Videtur autem nomen non à pugna fuisse compositum, sed à uerbo pugnare potius deductum.

F ij

πρωτόμαχος. συμμάχος.

ductum. Quando enim à pugna componitur, finem fortaßè uertit, uelut in dictione auxiliario, primo pugnatore, subsidiario. Cupidum pugnæ genus ex Perseo apud Pindarum reperitur, & tunc in antepenultima acuitur. Quando autem penultima acuitur à uerbo pugnare deducitur, uelut in pugili, aptoq́; nauali prælio. Ipsum te pugil primùm apud Stesichorum, armis pugnans, muros expugnãs, turres expugnans. Posidippus uerò comicus hæc scripta reliquit in Lenone:

Ignarus æquoris malum nullum pati
Nouit, summus pugnantibus certamine
Nam singulari tristiores, & mala
Nos plura uexant.

Quòd autem uiri insignes, ducesq́; singulari certamine dimicarunt, quod quidem prouocati faciebant, nos alibi diximus. De huiusmodi pugna ita meminit Diyalus Atheniensis libro Historiarum nono, Posteaquam Caßander ex Bœotia rediens Regem sepeliuit in Aegis, Reginamq́;, & unà cum illis Cynnam Eurydices matrem, reliquosq́; honores, quibus decorare conueniebat, instituit, monomachiæ certamen addidit, ad quod quatuor milites accesserunt. Demetrius autem Scepsius libro duodecimo Troici ornatus hæc scribit, apud Antiochum Regem, qui magnus dicebatur, non amici solùm Regis in arma tripudiabant in cœnis, sed ipse etiam Rex. Cum uerò ad Hegesianactem Alexandrum ex Troade oriundum, qui Historias conscripsit choreæ ordo peruenißet, assurgens hæc dixit, nunquid ô Rex me male tripudiantem mauis aspicere, an potius mea quædam propria poemata bene pronunciantem audire? qui cũ dicere iussus esset, ita Regi placuit ut dignus qui amaretur, & unus eßet ex amicis Regis fuerit iudicatus. Duris etiam Samius libro septimo decimo Historiarum Polysperchontem scribit cum bibisset, quamuis esset senex, nulloq́; uel militari scientia, uel dignitate inferior, tripudiare solitum, ipsumq́; Crocotum indutum, Sicyoniisq́; calciatum choreis indulgere. Narrat Agatharchides Gnidius libro octauo Rerum Asiaticarum quòd amici ij qui Alexandrum Philippi filium ad conuiuium conuocabant, omnia bellaria quæ erant appposituri prius deaurabant, atque cum illa uellent comedere, aurum unà cum reliquis inutilibus eripientes, abijciebant, ut amici magnificentiæ illius essent spectatores, familiares autem haberent. Sed obliti sanè sunt isti interim Philippum etiam Alexandri patrem, cum aureum poculum ponderis quinquaginta drachmarum haberet, semper id cum eßet dormiturus accipere solitum, atque sub capite supponere consueuisse. Seleucus quosdam ex Thracibus suffocationem ludere solitos in conuiuijs asserit, laqueum rotundum ex loco quopiam demittentes, sub quo lapidem ad perpendiculum ponebant, qui facile ascendentibus conuoluebatur. Sortiebantur postea inter se, atque is cui sors tulisset falcem accipiens lapidem ascendebat, collumq́; ponebat in laqueum, mox accedens alius lapidem prouoluebat, ille uerò suspensus subtracto lapide nisi citißimè laqueum falce abscidisset, moriebatur. Alij interea ridentes pro ioco mortem illius habebant. Hæc habui quæ dicerem uiri amici & conuiuæ, qui multò prius antiquorum Græcorum conuiuia cognouistis. At sapiens Plato libro primo de Legibus accuratè admodum ita disserit de conuiuijs, neque in agris, neque in ciuitatibus profectò conuiuia cũ concinnitate quadam uidere posses, uelut apud Spartanos, neq; quotquot hæc sequuntur, omnes uoluptates pro uiribus sectantia. Nec enim est ullus ex omnibusq́; qui non magnam pœnam ei continuò imponeret si cui ebrio incedenti obuius fieret, neq; si Bacchanaliorum quidem excusatione se defenderet, eum pœna liberaret, sicut ipse apud nos uidi in Hamaxis, & apud nostros colonos in Tarento: uniuersam ciuitatem aspexi Bacchanaliorum tempore ebriam. At nihil tale in Lacedæmone reperitur. Tunc ait Cynulcus, multò magis ludum illum Threicium ludendo interire præstitißet, quam apud uos hodie quasi ieiunãtes expectantesq́; ut astrum oriatur, esse: quo uiso ijs qui bonam hanc philosophiam inuenerunt nihil gustare legitimum est. Ego autem infelix, ut Diphilus ait comicus, mugil certè esse possem ob summum ieiunium. Sed & uos boni admonitus poetæ mihi obliti esse uidemini, qui ita cecinit:

Non opportunè est peius cœnasse profectò.

Atque bonus Aristophanes ait in Cocalo,

Sed est pater uerè ferè meridies,
Cœnare conuenit pueros quo tempore.

Erat autem multò mihi utilius secundum Parmeniscum, Cynicorum conuiuium cœnare, quam hic ueluti febre præmamur, omnia quæ circunferuntur aspicere. Cum uerò nos rideremus, sed nec molestum tibi sit dixit quidam ô optime, Parmenisci illud conuiuium nobis percurrere.

De Lente. Cap. XVIII.

Hic uerò suspensum illum detinens ita locutus est:

Ipsum Deum uobis uiri iuro, ebriis
Ex quo repertum est esse nobis omnibus,
Legenda uita talis est nobis magis
Quàm sit Seleuci Regis excellentia.
Sorbere lentes est quietè dulcius,
Quam molliter dormire sit timentibus.

Sed ita Parmeniscus incepit, Parmeniscus Molpidi gaudere, cum te salutando egregiis titulis abundem, uereor ne si forte in eorum multitudinem incideris tu tamẽ etiam cõqueraris. Quare te participem etiam cœnæ illius quæ apud Cebetem Cyzicenum fuit, facere uolo: at prius bibens hysopi tempus in conuiuium prorogato. Cum igitur Dionysia festa Athenis celebrarentur, ad illum accesi, ubi sex Cynicos iacentes unumq́; Cynulcum Carneum Megarensem comprendi. Cum autem cœnæ tempus aliquantulum prorogaretur, incidit sermo inter nos quæ aquæ essent suauißimæ, cumq́; alii Lernæ aquam laudarent, alii Pirenes, respondit Carneus ex Philoxeni sententia quæ manus abluit. Mensa deinde apposita cœnauimus, lentemq́; exhausimus, atque hæc influxit. Lentes postea rursus illatæ fuerunt aceto irrigatæ, tunc à Ioue nutritus apprendens inquit:

He lateat te Iuppiter hic qui est autor lentium.

Tunc exclamauit alius:

Lens numen, & fortuna te lens accipiat.

Mihi autem uenit in mentem ex Diphili comici sententia loqui, qui ita ait:

Ornata cœna maximè, atque florida
Fuit, uiritim lentis ingens, plenus &
Catinus: at prius ferens haud florida.
Coracinus ingens duxit hinc choreas olens.
Tum piscis anthias sacer qui nouerat
Permulta turdis dicere.

Cum magnus interea risus erupisset, aderat Melissa Theatrotoryna, Niciumq́; Cynamyia, quæ meretrices erant non ignobiles, aspicientes igitur appositos cibos & admiratæ riserunt, tunc

tunc ait Nicium, nullus uestrum ô uiri barbam collectam habentes piscem comedit, nunquid & uos ita facitis uelut in inscriptis Gratiis uester auus Meleager Gadareus scripsit, q. Homerus scilicet cum esset ex genere Syrius, pro patriæ suæ consuetudine omnes antiquos à piscibus abstinere fecit, cum multa esset eorum copia circa Hellespontum? an eius tantum commentarium legistis quod lecithi lentisq; comparationem continet? quãdo multum lentis apparatum uideo, quem cum intueor uobis secundum Socraticum Antisthenem possem consulere, ut uos ex huiusmodi uita eripiatis, cum talibus uescamini. Ad hanc respondit Carneus, Euxitheus Pythagoricus ô Nicium dicere solebat, ut Clearchus Peripateticus libro secundo Vitarum testatur, huic corpori uitæq; nostræ omnium animas castigationis gratia alligatas esse, Deumq; ita constituisse, atque nisi in his donec ipse uolens eas absoluat, permanserint, maiores grauioresq; calamitates esse passuras, unde fit ut unusquisque propriorum deuastationem deuitet ac timeat, quamuis ex hac uita libenter exiret. Eaq; sola idcirco mors quæ ab ipsa senectute procedit libenter proponitur, quòd existimamus animæ dissolutionem ex dominorum sententia accidere: hæc nos dogmata, ut ita sibi credamus, adduxere. Neque quispiam sanè debet perturbari si ex tribus malis unum habere eligamus. Sed ignoratis uiri miserrimi, neque comprenditis quòd graues cibi Regiam animi magnitudinem obturant, neque rationis participem animi partem in se ipsa esse patiuntur. Ex quo scribit libro quinto Rerum Philippicarum Theopompus multum comedisse, & carnibus uesci, cogitationes eximit, animasq; tardiores, iracundas, asperitatisq; & imperitiæ plenas facit. Dixit idcirco admirandus Xenophon, quam suaue est placentam fame laboranti nasturtiumq; comedere, suaue est & sitienti aquam ex flumine haustam bibere. Socrates cum sæpius ante domum summo uesperi deambulare comprenderetur, interrogantibus quid istic agis? dicere solitus fertur, obsonium ad cœnam comparo. Nobis autem satis pars ipsa sufficiet, quam à uobis acceperimus, neque enim grauiter feremus, quasi minus quam deceat referentes, uelut Hercules apud Anticlidem. Narrat enim hic libro secũdo Redituum, quemadmodum Hercules, postquam omnia certamina absoluit Eurystheo sacrum quodam celebrante cõuocatus, accessit, ubi uerò Eurysthei serui partes singulis distribuissent, minoremq; Herculi cõtulissent, Hercules se paruipendi arbitratus tres Eurysthei seruos Perimedem scilicet, Eurybium, & Eurypylum interemit. Non enim nos eius sumus iracundiæ, quamuis omnibus in rebus Herculẽ imitari studeamus. Res tragica enim lens est, inquit Archagatus scriptum esse. Sophilus autem comicus sorbẽtem dixit Orestem morbo solutum esse. Est autem Stoicum dogma quòd omnia rectè sapiens faciet, prudenterq; lentes condiet. Quare Timon etiam Phliasius Zenonium esse dixit lentem coquere, qui quidem haud rectè percepit, quasi uerò lens aliter coqui nõ possit, nisi secundum Zenonis præceptum coquatur, qui ita dixit, in lẽtem iacias coriandra duodecim. Crates Thebanus, ne ante lentem ollam augens nos iniicias in contentionem. Chrysippus in libro de Honesto sententias quasdam nobis inferens ita scribit, nunquam oliuam comedas hyemis tempore, cum urticã habes, lentem Papæ Papæ, lens diuina fere per frigus horridum. Elegans præterea Aristophanes in Gerytade, Ptisanam doces te ipsum coquere uel lentem. Et in Amphiarao, Qui lẽtem suauissimam obsoniorum uituperas. Epicharmus in Dionysis, Olla lentes coquebat. Antiphanes in similibus, bene fit, uel lẽtem me coquere doce quisquis es indigena. Noui autem temperantissimi sapientissimiq; Vlyssis sororem Lentem appellatam fuisse, quam quidam alij Calisto nominarunt, sicuti Mnaseam Patreũ libro tertio Rerum Europæ attestari Lysimachus tertio Redituum scriptum reliquit. His dictis cum Plutarchus non leuiter mehercle risisset, nõ ferens contemptam fuisse Canis copiosam de lente disciplinã, sed uos ait ô Plutarche qui ex pulchra estis Alexandria cibis ex lente confectis estis adsueti, uniuersa siquidem uestra ciuitas plena est cibis ex lente, de quibus Sopater Phacius parodus in actu Bacida inscripto meminit his uerbis:

Potis nec essem quippe cernens æreum
Magnum colossum pane lentis uescier.

Præterea quibus opus est ad hominum uictum ô sapientissime ex Euripidis sententia duobus exceptis, fructu scilicet Cereris, & Aquarij potu?

Quæ & adsunt, & uos possunt nutrire.
Ad hæc quæ non sufficiunt ad repletionis delitias
Aliorum edilium machinationes quærimus.

Atque alibi scenicus hic inquit Philosophus; sufficit mihi mediocris uictus temperatæ mensæ. Omne autem non opportunũ ac superuacaneum, non est admittendum. Idcirco Socrates se ab alijs hominibus differre dicebat, quòd hi uiuebant ut ederent, ipse uerò edebat ut uiueret. Diogenes, ad eos, qui quòd se fricaret, increpabant, respondisse fertur, utinam possem uentrem etiam fricando famæq; ac indigentia liberari. Euripides hæc inquit de Capaneo in Supplicibus:

Hic est Capaneus, plures erant opes ei,
Quibus superbus haud erat quicquam, nihil
Fastus habebat plus, homo quàm pauper. at
Carpebat idem siquis intumesceret
Mensis nimis, laudabat id quod sufficit.
Dicebat haud in uentris esca esse optimum
Sufficere enim mediocria.

Haud enim eiusmodi erat Capaneus, quẽadmodũ bonus Chrysippus in libro de ijs quæ per se nõ expetenda sunt scribit, sunt nonnulli qui usquadeo pecuniarum studio insaniant, ut quendã cum in extremis laboraret multos aureos nummos deglutisse narrent, deinde mortuum esse. Atque alium in sago aurum consuisse, eoq; se induisse affirmant, qui postea suis familiaribus iussit ut eum ita indutum sepelirent, neque urerent, aut cultum quempiam adderent. Isti enim, omnesq; huiusmodi in hunc ferè modum clamantes moriuntur:

O dignitas mortalibus tu aurum optima.
Quam mater haud tales uoluptates habet,
Aut in domo puer, uel optatus pater.
Quales habes, & qui domi te possident.
Quòd si Venus pariter uidet, mirum nihil
Illam innumeros habere amores protinus.

Huiusmodi erat eo tempore apud illos auaritia, de qua Anacharsis interrogante quodam ad quid argento Græci utantur, ad numerandum, dixisse fertur. At Diogenes in sua Rep. legẽ tulit ut nummi essent astragali, de quibus Euripides hæc uenustè admodum:

Plutum haud feras, admiror haud ego Deum.
Nullo labore & pessimus quem possidet.

Chrysippus in inductione ad bonorum maloruq; actionẽ iuuenẽ quedã ex Ionia ualde diuitem Athenas accessisse refert, qui ueste purpurea, & fimbriis aureis erat indutus, atq; hic ad interrogãtẽ quendã cuias esset, respondit quòd diues erat. Mẽtio

nem fecit de illo & Alexis in Thebanis ita scribens:

Dic cuias est hic.diues.hos omnes ferunt
Huiusmodi profectò nobilissimos.
At pauperes nec nobiles nec aspicit.
Hos quispiam

Cum hæc dixisset Cynulcus,quòd plausu non fuit exceptus, iratus,sed quando inquit ô sympofiarche isti perturbati non famescunt,illaq; quæ de lente dicta fuerunt subsanant,& in animo habentes quæ apud Pherecratem in Corianno dicuntur:

Age iam recumbam,tu feras mensam statim:
Calicemq;,quò uescar,bibam quò suauius.
Adest calix,& mensa,lentes & tibi.
Lentes mihi non per Iouem,non hæ placent.
Quas ederit siquis male os inde huic olet.

Quoniam igitur sapientes ipsi lentes deuitant, fac ut panis nobis afferatur,quibus cum nihil est magnificum: sed etsi uulgatam celebremq; habes lentem uel conchum uocatum. Cum riderent omnes cōchi præcipuè gratia, indocti estis ait ô conuiuæ, qui eos libros non legistis,qui soli bona appetentes edocent. Dico autem Timonis Pyrrhonij libros Sillorum. Hic est enim qui de concho etiam meminit libro secundo Sillorum his uerbis:

Placenta sexta nec mihi,nec caryca
Placet Lydorum,squallida in concho aut iacens
Graio.nimis quæ delicata ærumna fit.

De sextis placentis uelut præstantibus sicut & Eretreis meminit Sopater in Bacchidis procis, In Eretriam irruimus albas farinas habentem. Atque Timon Conchum utrisque caryCis Lydiis anteponit. Ad hæc elegans etiam noster conuiuij dominus Larensius inquit,ô uiri Canes iuxta Stratidis comici Iocasten, quæ in inscriptis Phœnissis ita loquitur:

Prudens sibi quiddam uolo nunc consulere,
Vnguenta coctis lentibus non fundere.

Sopater, cuius hæc commemorasti , in mortuorum exequijs sic ait:

Ithacus Vlysses in lente unguentum
Adest,confide anime.

Clearchus autem Peripateticus in libro Prouerbiorum tanquam prouerbium describit , in lente unguentum . Cuius & auus meus Varro Menippus cognomine mentionem facit, & alij Romani Grammatici complures , qui cum non multum inter Græcos poetas & scriptores uersati sint, nesciunt unde Varro iambicum illud exceperit. Tu autem mihi uideris ô Cynulce,quando lætaris hoc nomine, cum non dicas quomodo mater te à teneris nominauit, pulcher & magnus esse secundum tuum Timonem,nescire tamen quòd Conchus apud utrunque comicum ut nominaretur obtinuit, apud Epicharmum in festo & Nasis,& apud Antiphanem comicum, qui sic ipsum diminutiuè in nuptiis nominauit, conchulum paruum , & frustum farciminis. Tum Magnus sermonem excipiens, in omnibus inquit optimus Larensius acutè admodum & optimè canino uētri de concho occurrit , ego autem Galatarum more Sopatri Paphij,apud quos extat consuetudo,ut siquam uictoriam consequantur in bellis captiuos Dijs immolent , Galatarum inquam imitatione & ego tres dialecticos ex asscriptis Deis comburere uoui:nam cum uos philosophari,nugariq; audierim, atq; studiosè tolerare elegisse,periculum sanè faciam dogmatū, prius subfumigans hunc,postea si assatorum uestrum quenquam contrahentem uidero crus , Zenoni apponetur hic domino,elicere mentem nesciens.

De diæta Pythagorica. Cap. XIX.

CVm magna loquendi licentia ipsos alloquar, ô philosophe,si rerum copiam complecteris,cur Pythagoricos illos non imitaris,de quibus hæc Antiphanes scribit in monumentis?

Quidam miselli forte Pythagorici
Vescuntur in specu alera,ac huiusmodi mala legentes.

Et in Canistro proprio inscripto:

Primum uelut Pythagorizans comedit
Animatum nihil,at quæ plurima obolo
Datur placentæ nigram partem capiens excoriat.

Alexis in Tarentinis:

Pythagoristæ sicut olim audiuimus
Obsonio haud uescuntur ullo:non edunt
Aut quidpiam uiuum.merumq; respuunt.
Epicharides ex Pythagoricis solus at
Cedens canes,ijs uescitur:nam tum neque
Viuunt.

Et paulò ulterius progressus:

Tenues,laboratiq; scalpro Pythagorismi,sermonesq; nutriunt
Illos,diebus singulis hæc:poculum
Aquæ liquentis,panis unus purus.hanc
Dicis diætam carceris.uiuunt sophi
Sic hi miselli,perferunt & tot mala.
Delitiantur alii cum aliis,nunquid nosti quòd
Melanippides sodalis est unà & Phaon?
Phyromachusq; Phanus?isti nam die
Quinto farinæ unam cotylam cenant simul.

Et in Pythagoram imitante:

Epulum caricæ,& oliuæ,
Et caseus fiet iubet lex hæc Deis
Offerre Pythagoræ,sacrum quod per Iouem?
Id optimè certe se habet uir optime.
Et post pauca:
Ieiunium & squallorem oportet perpeti.
Frigus,silentium,lauarier neque,
Quorum nihil uos ô Sophi perficitis.

Sed quod omnium uidetur grauissimum de iis nugamini quæ minimè nostis,& quasi ornatè comedentes turundam facitis,ut suauissimus inquit Antiphanes, qui in seruos fugitiuos Ducēte, ornatè admodum ait turundam faciens,paruam quidem ante, plenamq; intus manum habentes , sicut mulieres multa , eaq; quam citissimè comeditis. Deinde secundum hunc ipsum poetā in Thombycione dicentem,drachma ediles nobis cibos emere, alliū,caseum,cepas,capparim,quæ omnia drachmæ sunt simul. Aristophanes in Pythagoricis:

An per Deos censemus antiquos uiros
Squallere uerè Pythagoristas,sponteq;?
Vel suauiter uestes magis,decenter &,
Gestasse?nil horum uidetur,ut mihi.
Sed sit necesse non habentes quidpiam
Occasionem ut hanc secuti terminos
Præfiniant mox sumptibus.perutiles
Ponatur illis piscis,aut caro,nisi
Digitos edant simul,uolo suspendier decies.

Non est fortasse parum opportunum ut Epigrammatis illius mentionem faciam,quod contra uos factum fuit,quòd Hegesander in libro sexto Commentariorum suorum posuit:

Contractis

Contractis ciliis,quibus est in naribus ingens
Barba, alitis saccum barbæ furamini & ollas,
Nudatis pedibus,neruis ac ueste reuincta.
Nocturni fures,uescentes nocte latenter.
Syllaba composita est quis plurima,decipientes.
Virtutis sectatores,sapientia praua
Sub quibus ipsa uiget quibus ac autoribus extat.

Archestratus Gelous in sua gastronomia quod solum commentarium uos sapientes complectimini, hoc unum Pythagoricos seruasse dicit,ut tacerent, quod quidem ob uerborum inopiam faciebant.complectimini etiam Sphodrij Cynici amatoriam artem,Protagoridæq; expositiones amatorias,dialogosq; conuiuales optimi philosophi Persæi, ex Stilponis Zenonisq; commentarijs compositos; in quibus quo pacto conuiuæ non dormiant,quærit;qua ratione potionibus sit utendum. Quando pulchros,formosasq; in conuiuium ducere conueniat, quando ipsos uigentes admitti sit opportunum,quando inquam oporteat emitti uelut contemnentes; de rationibus coquendi, de panibus, & alijs compluribus,quotq; nimis fortasse accuratè. De osculis Sophronisci philosophus dixit,qui cum semper in hæc mentem intenderet, Acrocorinthumq; in fidem ab Antigono consecutus esset,uelut testis est Hermippus, cum potui indulgeret ab ipsa etiam Corintho excidit,ab Arato Sicyonio deuictus, qui prius in dialogis ad Zenonem contendebat quod sapiens esset, & dux strenuus,hoc unum confirmauit per opera uir bonus Zenonis œcitieus. Venustè sanè Bion etiam Borysthenites inquit, qui cum æream eius statuam conspicatus esset,in qua erat inscriptum Persæum Zenonis Citieum,errasse eum dixit, qui inscripserat,sic enim inscribi oportere,Persæum Zenonis œcitieum. Fuit enim Zenonis familiaris hic,uelut Nicias Nicaeus narrat in Historia philosophorum,Sotionq; Alexandrinus in suis tractatibus.Incidimus,& in duo Persæi commentaria,quæ de optimo hoc negotio agunt,quorum huiusmodi est inscriptio:conuiualium dialogorum.Ctesibius Chalcidensis Menedemi familiaris,Velut Antigonus Carystius in uitis testatur, cum interrogaretur à quopiam quid sibi ex philosophia lucratus uideretur, ut cœnem inquit immunis.unde,& Timon ad eum aliquãdo dixit:

Cœnæ sectator,defuncti lumina habensq;,
Et cor intemperans.

Erat autem Ctesibius promptus,& ad ridendum suauis,quo efficiebatur ut ab omnibus ad conuiuia uocaretur, non quidem uelut tu ô Cynice,qui nõ modo Gratijs,sed nec Musis quidem unquam sacrificasti.quare cum te,tibiq; similes uirtus effugiat, assidet Voluptati,sicut Mnasalces Sicyonius ait in Epigrammatis:

Infelix dudum Virtus lacerata capillos
Ecce Voluptati turpiter assideo.
Quam dolor immodicus carpit,quia praua uoluptas
Me potior cunctis creditur esse uiris.

Baton uerò comicus ita scribit in homicida:

Nunc temperantes ex sophis eos uoco
Qui nil sibi bonum solent concedere
Et ambulantes quæritant prudentem uti
Diffugerit conuentibus ex omnibus.
Homo proterue cur habens pecuniam
Sic abstines faciens deis iniuriam?
Quid ô uir argentum facis te dignius?
Huiusmodi natura nunquid illius?
Es ciuitati inutilis bibens aquam.
Mercator hinc,& mysticus damnum capit.
Ast ipse prouentus bonos facio ebrius.
Et postea fers manecircum lecythum
Discens oliuum,qui magis circunferat
Horarium uidere,quam qui lecythum.

Archestratus autem quem tu ô Cynulce pro Homero ob uentrem ueneraris,quo nihil est magis temerarium, atq; tuus etiã Timon hæc de cane marino ita scribit:

Diuinum hoc epulum pauci nouere uirorum,
Aut edisse uolunt,stupidam quicunque leuemq;
Mortales animam sortiti sunt,Stolidamq;.
Carnis ut humanæ sit edax,at obuius omnis
Humanam carnem piscis uorat,ut fuit illi,
Quàm decuit purè uana hæc quicunque loquuntur
Transmisisse oleri,Diodorumq; ad sapientem
Ire,simul toleranter ut unà Pythagorizent.

Erat autem Diodorus hic genere quidem Aspendius, qui cum Pythagoricus esse uideretur,more nostro tamen Cynicorum uiuebat,comam nutriens,squalidus,sine calceis,unde & morem illum Pythagoricum qui ad comam pertinet,ab ipso Diodoro emanasse nonnulli arbitrantur,sicut testatur Hermippus. Timæus uerò Tauromenites libro Historiarum nono sic de eo scriptum reliquit,Diodoro genere Aspendio diuersum introducente ornatum,Pythagoricisq;rebus adhærere simulante. ad hunc scribens Stratonicus,iussit ut Pythagoræ familiari firmã porticum habenti,de iniuria,uesteq; ferinacum discederet dictũ nuntiaret.Sosicrates libro tertio de Philosophorum successione magnam barbam Diodorum habuisse narrat, palliumq; gesta se,& tulisse comam,atque studium ipsorum Pythagoricorum, qui eum antecesserũt,forma quadam reuocasse,qui uestibus splẽdidis,lauacris,unguentis,tonsuraq; solita utebantur. Sinautem uos ô philosophi quod sufficit complecti uerè tandem statuistis, conuiuiaq; minimè sumptuosa perquiritis,quid huc uel non conuocati accessistis?nunquid uelut intemperantium coquinaria uasa numeraturi?uel quasi Cephalioni Athenogenis nobis os obturaturi?estis enim iuxta Sophoclis Cedalionem uerberones, uersuti,alienorumq; comedones.Quia autem uos philosophi semper animum habetis in patinis,oportet aliquid quod comedatis petere,uel comedere aliquem caninorum ciborum. nec enim fas est uos suauiter loqui,quod ex eo patet,quod testatur Alexis in inscripto Lino.fingitur siquidem Hercules ibi disciplinam à Lino percipere,qui multis adiacentibus libris unum ex ijs qui contigisset,capere iubetur,qui cum librum de ciborum condimentis in manus accepisset,ualde studiosè apprendit, sic autem dicit Linus,

Quemuis librum hinc cedens capeillum postea
Consideratè perlegas:inscriptio
Monstrabitillum protinus qualis siet.
Orpheus inest,& Hesiodus,tragœdia,
Chærillus,ac Homerus,Epicharmus simul
Plures libri.natura sic est prodita.
Assumo quem primum mihi sors attulit.
Ostende,quid sit,condiendi formula
Obsonij:ut patet quis est certè sophus,
Congesta cui tot pulchra sunt uolumina.
Artem Simi cepisti,at hic quis est Simus?
Valde bonus uir,aptus & tragœdijs.
Nunc accidit,qui minus est certè optimus
Obsoniorum fictor apparet uelut
Vtentibus.gulosus esse obsonij

Vir histrio apparet,quid ipse uis refer.
Famesco,bene hoc scias.

Cum Magnus hæc etiam percurreret,aspiciens præsentes philosophos Cynulcus hæc locutus est:

Nouisti salsum sacrum en hic qualia latrat.
Quàm bene,quamq; cito pœnas dedit,atque repente.
Nec stolide cœcus apparuit esse locutus,

Vt inquit Cratinus in Archilochis,oblitus enim sui in ijs iudicijs,quæ facit de suis pulchris iambis, declarationes ex innata sibi gulositate,& suauiloquio imperfectas recitat,carminaq; absona,& cymbala minimè numeris congruentia, atque post uenustos huiusmodi sermones insulsos,domos circumit, sicubi splēdida aliqua cœna paretur,inquirens, magis quam Chærephon ille Atheniensis, de quo meminit Alexis in Fugitiuo.

Hic Chærephon artem requirit usque,qua
Immunis,& nunc forte cœnas expetit.
Vas sicubi est ipsi coqui locare quod
Consueuerint,hic mane uisit hos statim,
Qui si locatum uiderit,tum quæritat
In prandium quis uasa conduxit uir hæc?
Conuiuij mox oscitantem ianuam
Si repperit,primus intrauit.

Non dubitat autem uir eiusmodi,uelut bonus etiam Magnus, Montanas peregrinationes uentris gratia aggredi,sicut idem inquit Alexis in Commorientibus:

Ad prandium Corinthon iuit Chærephon
Non conuocatus,iam per undas aduolat.
Sic dulce sumptibus est alienis uiuere.

Theopompus in Vlysse,

Euripidisq; prandum non male habens,
Aliena comedere bene fortunatum.

Cum rideremus omnes ob huiusmodi dicta,tunc ait Vlpianus,

De suauiloquio & intemperantibus. Cap. XX.

Vnde uerò suauiloquium etiam uoluptuosis his in sermone errantibus? ad quem Cynulcus,sed ô porcelle bene cōdite,Phrynicus comicus ita meminit de suauiloquo in Ephialte,

Illos opus uitare sit grauißimum
Habent innatum aculeum in digitis
Inuisum florem pubertatis,postea suauiter alloquuntur oēs
Semper per forum circumeuntes,in subsellijs ubi sunt.
Ibi his quibus suauiter loquuntur magnopere laniantes
Cælantesq; omnia rident.

Venusta loqui Aeschylus in uincto Prometheo dixit,

Hæc uera nosces,nec mihi stultè loqui
Placet uenusta.

Cum uerò diceret rursus Vlpianus,quænam sunt uasa coquinaria ô amici? de quibus in cœnis Arcadicis dignum apparuit ut mentio fieret? atque intemperantia ubi iacet? intemperantes enim celebres cognoui:unum de quo meminit Alexis in Cnidia:

Dignus teri Diodorus annos per duos
Fecit pilam paterna,qui malus bona.
Sic deglutiuit cuncta mox uoraciter.
Tu segne per solem refers,atque otio,

At in Phædro,

Epicharides paruus diebus quinque cum
Pilam paternam fecerit substantiam.
Voluebat ille se cito sic,& leuè.

Ctesippus præterea Chabrij filius usquadeo in intemperantiā incidit,ut paterni etiam sepulchri,in quod populus Atheniensis mille drachmas impenderat,lapides ob uoluptatem uendiderit: scribit igitur ita Diphilus in Expiantibus;

Ni Phædimo domesticus certè foret
Ex Chabio Ctesipus æditus,diu
Legem tulissem non inutilem,ut puto.
Quòd ipse rursus conderet sumptu suo
Patris sepulchrum:singulis annis,tamen
Quod dico parcè ualde,plaustri lapidem.

Timocles autem in Demosatyris, ferret,

Non Chabrij Ctesippus etiam ter tondetur
Inter mulieres splendidus,nedum inter uiros.

Menander in Iracundia hæc de illo scripsit,

Certè iuuenis quondam fui ipse ô fœmina,
Sed quinquies tunc singulis diebus haud
Lauabar,ut nunc,haud habebam amiculum,
Sed nunc,nec unguentum tenebam,nunc uti.
Et tingar,atque uellicabor per Iouem.
Ctesippus,haud homo ut breui sim tempore.
Vt ille saxis uescor omnibus,mihi
Nec sola terra sufficit.

Fortasse igitur Demosthenes in libro de immunibus nomē eius præterijt ob multam illius intemperantiam , & impudentiam. Oportet enim eos qui bona paterna liguriuerint sic puniri secundum Menandrum,qui ita scripsit:

Quàm res es ingens terra mater optima,
Poßeßio quàm digna mente præditis,
Siquis paternum prædium uorauerit.
Hunc quàm decet sulcare semper æquora,
Nec ingredi arua,sentiat quo sic bonum
Quantum fuerat adeptus,haud parsit tamen.

Meminit etiam Axionicus in Tyrrheno de Pythodelo quodam intemperante:

Pythodelus iste consumptor relictus
Accedit,dictus intemperantißimus.
Ebriaq; post hunc sapientißima
Puniens per uestigia aduenit.

Polyeuctum intemperantem reprehendit Alexandrides in Tereo his uerbis:

Auis uocaberis refert,ò per deam
Vestam? an uelut uorans patris substantiam?
Tanquam bonus Polyeuctus haud profectò,sed
Quia mas à fœminis uictus es.

Theopompus libro decimo Philipicarum Historiarum , a quo ultimam partem nonnulli separant,in qua de ijs agit, qui populi gratiam Athenis ambibant,Eubulum inquit populum se ducere solitum fuisse intemperantem , qui dictione huiusmodi usus est.tantum intemperantia auaritiaq; a populo Tarentino differebat,ut hi in conuiuijs tantum immoderatè se gererent , hic uero inter Atheniensium etiam militares conuentus uersatus omnia profuderit.Scribit Callistratus etiam Callicratem ipsum populi seductorem ad uoluptates fuisse procliuem ac intemperantem,cum rerum ciuilium tamen esset accuratus . at libro quinquagesimo secundo de Tarentinis,ciuitas inquit Tarentinorum singulis ferè mensibus boues sacrificat,conuiuiaq; publica facit, ita ut priuatorum multitudo semper ferè inter pocula,congressusq; uersetur,atque rei huiusmodi rationem ita reddunt Tarentini,reliquos homines dum laborant,& sunt in operis , uictum sibi

sibi comparare consueuisse, se uerò per conuentus, & uoluptates frequentes de uictu non esse solicitos, sed iam uiuere. De intemperantia uerò ac uita Philippi, atque illius sociorum, hæc tradita accepimus a Theopompo libro quadragesimo nono Historiarum. Postea quàm Philippus adeptus est magnam nummorum copiam, non eos quidem citò absumpsit, sed proiecit ac dissipauit, cum omnium non ipse solùm pessimus esset œconomus, sed ij ipsi etiam quibus ille familiariter utebatur. Verum ut summatim dicam, nullus eorum aut rectè uiuere nouerat, aut prudēter domestica gubernare, cuius rei ipse erat autor cum esset insatiabilis, multaq; impenderet, ac omnia prompte faceret, & possideret, & daret. Nam cum miles esset, neque ei acceptorum rationes, neque absumptorum per negotia supputare licebat. Socij præterea illius pluribus ex locis cōfluxerant, isti quidem ex ipsius regione, illi uerò ex Thessalia, alijq; ex alijs Græciæ partibus. ac neque ex optimis quidem collecti, sed siquis inter Græcos, uel Barbaros erat salax, abhominandus, moribusq; temerarijs, hi omnes ferè in Macedoniam congregati Philippi socij dicebantur. Atque siquis ab hac uitæ institutione alienus accessisset, ab eorumq; consuetudine, ille statim diæta Macedonica similis efficiebatur, ut illud interim prætermittamus quòd bella, expeditiones, nummorumq; profusiones eos audaces esse adhortabantur, & ut inordinate intemperanterq; latronum more uiuerent, persuadebant. Duris libro septimo rerum Macedonicarū ubi de Pasicypro illo scribit, qui in Cypro regnauit quòd intemperans uir fuerit, hæc ita ad posteros reliquit; Cum Tyrū Alexander obsedisset Pnytagoram dimisit, cui & alia munera, et regionē quā petierat donauit. At prior illo Pasicyprus rex ob intemperantiam, & regionem, & regnum quinquaginta talentis Pymato Citieo uendidit, quibus nummis acceptis in Amathunte consenuit. Fuit huiuscemodi Aethiops etiam Corinthius, sicut Demetrius Scepsius testatur, de quo mentio fit etiam ab Archilocho, uoluptate enim intemperantiaq; adductus hic, cum unà cum Archia in Siciliam nauigaret, ubi Syracusas esset conditurus, eius conuiuæ illam placentæ mellitæ portionem tradidit, quam Syracusis, esset habiturus. In tantum intemperantiæ Demetrius etiam ille à Demetrio Phalereo oriundus incidit, uelut autor est Hegesander, ut cum Aristagoram Corinthiam amicā haberet, sumptuoseq; uiueret, atque Areopagitæ ut melius uiueret, ipsum, & adhortarentur, & iuberent, At nunc liberius uiuo, dixerit: nam & amicam habeo pulcherrimam, neminē offendo, uinum Chium bibo, & aliorum quantum mihi sufficiat, comparo, cum priuati mei redditus in has impensas sufficiant, non uiuo autem sicut uestrum nonnulli donis corruptus, & stupris delectatus, atque res huiusmodi perpetrantium quorundam nomina connumerauit, quæ cum Antigonus rex audiuisset legislatorem eum esse constituit. Qui cum Quinquatria celebrarentur princeps existens, Icrium apud Aristagoræ hermas ipsisq; hermis sublimiorē statuit. Postea cum in Eleusina mysteriorum tempus aduentasset, thronum illi apud templum collocauit, pœnas daturos eos inquiens, qui id facere uetuissent. Quòd autem intēperantes eos etiam, qui nulla ex opulentia uiuebant antiquitus uocarint Areopagitæ, atque puniuerint, cum Phanodemus, & Philochorus scripsit, tum etiam alij complures, ex quo effectum fuit ut Menedemum, & Asclepiadem nouos philosophos, & pauperes aduocarint, interrogauerintq; qui fieri poterat ut totum diem rebus philosophicis operam nauarent ac nihil prorsus possiderēt, corpora tamen ita bene se habeant. tum hi iusserunt molitorem quendam accersiri, qui cum uenisset, dixissetq; quòd singulis noctibus in molendinum ingressi rotam uoluentes duas drachmas utriq; capiunt, admirati Areopagitæ ducentarum drachmarum munere eos decorarunt. Democritum præterea Abderitæ quia bona paterna absumpserat publicè condemnarunt, sed ubi mundi seriem, inferorumq; arcana declarasset, atque in hæc discenda se omnia bona consumpsisse affirmasset, continuò dimissus est: Illi uerò qui non ita sunt intemperantes ut ait Amphis:

Bibunt duos dies diebus singulis,
Turbante uino præpotenti tempora.

Atque tria capita iuxta Diphilum habentes, uelut Palladis statua. suorum bonorum hostes, ut ait Satyrus in libro de Characteribus, agrum percurrentes, domum populantes, uendentes spolia præsentia, non quid deuoratum est, sed quid uorandum sit considerantes, neque quid supersit, sed quid non supersit, ipsum senectutis uiaticum per iuuentutem absumentes, lætatiq; amica potius, quàm amicis, & uino non conuiuis. Agatharchides Cnidius libro uigesimo octauo rerum Asiaticarum Gnosippum scribit intemperantem in Sparta fuisse, quem Ephori prohibuerunt cum iuuenibus uersari. Mentio fit apud Romanos, uelut Posidonius libro quadragesimo nono Historiarum memoriæ tradidit, de Apicio quodam, qui omnes homines intemperantia facile superauit. est autem hic Apicius, qui autor extitit ut Rutilius, qui Romanam Historiam Græcis uocibus scripserat, in exiliū mitteretur. sed de ipso Apicio ob intemperantiam celeberrimo mentio dudum facta est à nobis. Diogenes Babylonius in libris de nobilitate, Phocum inquit Phocionis filium nullus est ex Atheniensibus, qui non oderit, cui quisquis obuius fiebat, ò deturpans antiquorum tuorum nobilitatem dicebat, omnia siquidem bona paterna intemperanter absumpserat, & postea ei adulabatur, qui esset cælebs, quamobrem alapis ab omnibus cædebatur. Atq; cum fieret pecuniarum aliquando collatio, ipse quoque accedēs, & ipse confero inquit, quo effectum est ut omnes Athenienses una uoce in intemperantiam conclamarint. Erat hic Phocus bibax admodum: nam cum in Quinquatrijs equo uicisset, paterq; eius socios ad conuiuium uocasset, uenientibus illis ad cœnam lautissimus factus fuit apparatus, uasaq; lauandis pedibus apta cum uino, & aromatibus singulis accedentibus afferebantur. Hæc cum pater uidisset, Phocum ad se uocauit, non placabis inquiens socium tuum uictoriam tibi deturpantem? Noui & alios intemperantes complures, de quibus uobis enarrare prætermittam, uno Callia Hipponici filio excepto, quem puerorum etiam Pædagogi cognouerunt. De alijs uerò quos ego prætereo uos siquid habetis dicite, fores enim aurium patentes habeo: quare dicite donec ego inquiro. Tum Magnus subinde comedere, & uesci dixit. Cui Aemilianus, intemperantiam habes apud Strattidē in Chrysippo ita loquente:

Si nec effundere ipsi otium erit,
Nec in intemperantiam uerti, neque.
Ipsi obuiet quis, alloqui nullum.

De coquinariis uasis. Cap. XXI.

Vasa autem coquinaria sic Anaxippus in Citharœdo connumerauit:

Capidem feras, obeliscos duodecim.
Creagram, mortarium, tyrocnestam puerilem.
Steleon, scyphos tres, doridem, mucrones quatuor.
Non prius annues dijs inimice, tu

Lebetem

Lebetem ex olla rursus tardè fers,
Et securim præmium certantium.

Aristophanes in comprendentibus scenis cacabum ollam sic appellat:

Cacabum enim Carysti magistri.

Et in conuiuantibus, & ferre inde cacabum.

Antiphanes in Philothebano,
Cuncta adsunt nobis, & synonyma
Quæ intus est anguilla Bœotiæ,
Mista concauis in profundis cacabi,
Calefit, attollitur, coquitur, ebullit.

βατάνιον πατάνιον

Patellam nominauit Antiphanes in Euthydico,
Postea polypus sectus
In patellis coctus.

Alexis in Asclepiadide,
Obsonium parare sic didici bene
Apud Sicanos, in patellam sæpius
Vt ob uoluptatem uiri dentes iaciant,
Cœnantes.

Antiphanes autem in samo per p. dixit,
Patellas, betam, laserpitium, ollas, lucernas.
Coriandra, cæpas, salem, oleum, catinum.

Philetærus in Oenopione
Coquus hic patellarum.

Antiphanes in parasito hæc scripsit,
Alius in hoc magnus

ἰσοτράπεζος.

Habebit quis commensalis nobilis, quem
Dicis? Carysti alumnum ex terra genitum feruentem.
Postea num dicere potes? agè, cacabum dico.
Tu uerò forte diceres ollam. apud me nomen
Putas differre siue cacabum quidam
Volentes nominant, siue sittybum?
Præter id quod dicis uas noui.

Eubulus in Ione patella utroq; modo dixit his uerbis:
Catinos, patellas, cacabos,
Ollas, sartagines, uarias, multas,
Quæ neque dicendo dixerim.

De condimentis. Cap. XXII.

Condimentorum catalogum hunc in modum fecit Alexis in Lebete:
Et ne excusationes hic mihi, neque non habeo,
Sed dic quid opus sit. capiam ego omnia,
Rectè: primùm cape accedens sesama.
Sed est intus, uuam passam pistam,
Fœniculum, anethum, sinapi, caulium, laserpitium.
Coriandrum, siccam rosam, cuminum, sapam,
Seseli, rutam, porrum.

At in excubijs, seu lanam tractantibus coquum quendam inducit ita dicentem:
In circulum opus erit currere me, & clamare
Si quare indigebo, cœnam posces à me tu
Iam accedens, non habeo autem
Non acetum, non anethum, non origanum,
Non thrium, non oleum, non amygdalas,
Non allium, non sapam, non uiridem cæpam,
Non bulbum, non ignem, non cyminum, non salem,
Non ouum, aut lignum, non scapham, aut sartaginem,
Non funem putealem, non lacum uidi, non puteum.
Non hydria est, frusta constiti ego
Habens cultrum, etiam ad hæc succinctus.

Mox in agricola Origanum
Primum ponens in ollam nouam,
Trimma in superficie concinnè humefactum
Aceto, sapa inficiens, & Laserpitio
Multo condensans.

ἐπεσθίειν. ἐπιφαγεῖν.

Subinde comedere Teleclides dixit in quæstoribus hunc in modum, Tyrium subinde comedentem. At statim uesci dixit Eupolis in Centurionibus, statim uesci nihilo, præter uel aspiciente cepa, aut tribus oliuis conditis. Aristophanes in Pluto:
Antea paupertate coactus omnibus statim uescebar.

De structoribus mensæ, & de coquis. Cap. XXII.

Inter coquos erant nonnulli, qui reliquis differebant, mensarumq; structores dicebātur, quorum quod esset officiū apertè Antiphanes his uerbis in Inquilino declarauit:
Accepi ueniens hunc
Mensæ structorem qui lauat uasa, lychnosq;,
Iunxi fœdera, feciq; alia quotcunque
His conueniunt.

τραπεζοκόμος. τραπεζοποιός.

Quærendum est autem an idem structor sit, et mensæ curator, cum Iubas rex in comparationibus eundem esse dicat mensæ curatorem, & eum qui à Romanis structor nominatur, hæc ex Alexandri actu depromens, qui potus inscribitur:
In crastinum me oportet, & tibicinam
Sumpsisse, structorem artificem capiam simul,
Ad hoc misit ex agro me dominus.

Appellarunt autem structorem eum, qui mensas curabat, & aliud decorum. Philemon in Accedente:
Circa culinam non est consideratio.
Structor est in ministerio.

Vocabant autem eas dapes quas in mensa ponebant, mensalia. Plato in Menelao:
Quàm pauca sunt relicta de mensalibus.

Appellabant eum etiam, qui obsonia emebat emptorem, nunc uerò obsonatorem, uelut Xenophon his uerbis in libro secundo memorabilium testatur, Ministrū, obsonatoreq; similem capere uellemus. at apud Menandrum in Phania communius capitur, parcus erat modestusq; emptor. Obsonatorem dixit Aristophanes in sartagine coctis.
Tanquam obsonator prandium uestrum dispensare uidetur.

Obsonia clam coemere dixit Cratinus in Cleobulinis, at Alexis in Dropide, clàm emere. Dicuntur uerò eleatri uelut asserit Pamphilus, hi, qui ad mensam regiam uocant ab eleo mēsa, quos tamen Artemidorus conuocatores cœnarum nominauit. Dicebantur etiam prægustatores eleatri, quoniam securitatis gratia ante quàm reges, cibos gustare consueuerunt. nostris tamen tēporibus eleatri illi dicuntur, qui præficiuntur conuiuij totius ad ministrationi, quæ res, & honorifica fuit olim, & præclara. nā Ptolomæum etiam seruatorem Alexandri eleatrum uocatum fuisse Chares testatur libro Historiarum tertio. Sæpius autem quem nunc Romani prægustatorem solent appellare, tūc Græci protenthen nominabant, uelut Aristophanes in prioribus Nebulis asserit:
Quî non capiunt certè nonilunio
Principia Prytania, sed uetere, & noua?

Id quod

Id quod Protenthæ, mihi uidentur pati
Vt celerrimè Prytania subtrahantur,
Idcirco prægustabant die uno.

Mentionem fecit de his Pherecrates etiam in Agrestibus,

Ne mireris:
Protentharum nam sumus, sed nesciebam heus tu.

Et Philyllius in Hercule,

Vultis, certè ego dicam quis sim ego.
Protentharum dorpia nominata.

Inuenio autem concilium Cephisodoro Athenis imperante factum fuisse, in quo uelut congregatio quædam sunt protenthæ, sicut etiam parasiti nominati, sic se habens: Quando inquit Phocus, senatus unà cum reliquis Atheniensibus dies intercalares agit de more patrio, suffragijs decretum est in senatu eos dies senatores prætermittere, quos & alij senatus diaphetæ, quinque dies agunt, incipientes ab eo die, à quo etiam protenthæ. Quòd autem prægustatores uocatos antiqui etiam habebant, testatur Xenophon in Hierone uel tyrannico inscripto, ubi narrat ita; Tyrãnus neque cibis neque potui confisus uiuit, sed prius quàm primitias horum deis persoluat, ministri securitatis gratia gustare iubentur, ne quid mali in his bibant aut comedant. Anaxilas in Calypso:

Prægustabit tibi prius uetula potum.

Eos uerò, qui bellaria, placentasq; præparabant, artifices antiquitus appellare consueuerunt. Menander coquis iratus quia ea aggrediuntur quæ minimè oporteat, hæc scripsit in mentito Hercule:

Coque iniucundus mihi uideris esse ualde.
Quot mensas facturi sumus? tertiò
Iam me interrogas? porcellum unum mactamus
Octo facito mensas, duas, unam;
Quid tua refert hoc? pone tu unam.
Non licet candylum facere, nec qualia tu
Sueuisti in unum condire, mel,
Siliginem, oua, cuncta.n.contraria
Nunc sunt. Coquus siquidem in Pichycheti domo facit,
Placentas, coquit, chondrum lixat, & fert
Post salsamentum, tum thrium, racemos.
Ipsa artifex opposita
Carnes assat, & turdos, & bellaria,
Postea hic cœnans bellaria comedit.
Vnguento perfusus, & coronatus rursus
Cœnat mellitas placentas cum turdis.

Quòd autem diuisa essent ministeria, prædictiq; artifices bellaria prudenter pararent, coqui uerò condiendi curam sortirentur, declarauit Antiphanes in his uerbis in Chryside,

Quatuor tibicinæ.
Mercedem habent simul, coquiq; duodecim,
Et artifices, mellis petentes scaphas.

Menander in artifice,

Quid hoc puer? nam per Iouem diaconicè
Venisti, ita est. figmenta certè fingimus,
Hac nocte uigilaui, sed & nunc plurima
Non facta sunt nobis.

Seleucus primum inquit Panyasim de bellarijs meminisse in ijs commentarijs, in quibus narrat quemadmodum homines apud Aegyptios sacrificabantur, multa inquiens bellaria imponi consueuisse, cum multas nouas aues Stesichorus, & Ibycus prius in inscriptis certaminibus dixerint:

Afferte dona uirgini asamidas.
Chondrumq;, & enchridas,
Aliaq; bellaria, & mel uiride.

Quòd autem hoc sit legitimum Stesichori poema, idoneus maximè testis est Simonides poeta, qui cum uerba fecit de Meleagro hæc ita scribit:

Quàm lancea deuincis omnes iuuenes,
Vorticosum iaculans stagnum super
Racemosa ex Iolco.

Sic enim Homerus. at Stesichorus cecinit populis: hic enim Stesichorus sic inquit in Cantilena athletis præposita:

Saltando enim Amphiaraus,
Iaculo uerò uincit te Meleager.

Neque ea sanè me prætereunt quæ de Delijs Apollodorus Atheniensis scripta reliquit, quòd coquorum structorumq; operæ præbebantur ijs, qui ad sacrificia procedebant, quodq; ex ipsis actionibus singuli nomen sortiebantur, ueluti magadis, & gongylus, quoniam singulis diebus placentas uersantes in conuiuijs præbebant, ut autor est Aristoteles, uelut inter mulieres mistas rotundas. Atque nostris etiam temporibus quidam eorum Chæraci, Amni, Artysilaiq; dicũtur, Sesamiq;, et Artysitragi, æditui, ac piscatores. Ex mulieribus quædam Cynnãthæ, atque omnes communiter Eleodytæ, quoniam sub mensas ingrediuntur in cõuiuijs ministrantes. Est autem eleus mensa coquinaria, hinc Homerus:

Ast ubi iam assauit, eleis posuitq; culinæ.

Inde effectum est ut Polycrates Crythonis filius, qui Herenæis legem scripsit, nõ Delios ipsos nominarit, sed communi Eleodytarum nomine increparit. lex etiam Amphictyonum Eleodytas, structores scilicet, & ministros huiusmodi significans aquam præbere iubet. Criton comicus dei parasitos Delios ita appellat in Curioso:

Phœnicem magni dominum marsupij
Nauclerum in portu cum iussisset non nauigare,
Irruere naues coegit duas
In Delum uenire cum uellet ex Piræo.
Ex omnibus audiens quòd parasito locus
Hic tria solùm habere uidetur.
Obsonij boni forum, uariam habitantem multitudinem,
Ipsos parasitos dei Delios.

At Achæus Eretrieus in Satyrico Alcmæone Delios ita Carycopæos uocat:

Carycopæos aspiciens abhominor: quoniam uictimas circum incidentes manifestè coquum agunt, gulosaq; tractant.

Ad quæ respiciens Aristophanes etiam hæc scripsit:

Sed ò Delphicorum multos acuens Phœbe gladios,
Tuosq; docens mistros.

Mox in sequentibus inquit Achæus, quis delitescens manet sarabacorum cultrorumq; homonyme. Consueuerunt satyrici poetæ Delphicos carpere quòd in sacrificijs conuiuijsq; uersarentur. Semus libro quarto rerum Deliarum, Delphicis inquit in Delum accedentibus salem, acetum, oleum, ligna, & lectum Delij præbere sunt soliti. Aristoteles, et Theophrastus in suis de Magnetibus commentationibus, eos qui iuxta fluuium Mæandrum habitant, Delphicorum coloniam esse scribens, persimiles rerum usus peregrinis accedentibus exhibere demonstrat his uerbis; Magnetes ij, qui apud fluuium Mæandrum incolunt sacri deo, Delphicorumq; colonia, tectum, salem, oleum, acetum, lucernam cathedram, lectum, & mensas peregrinantibus accommodant.

Demetrius Scepsius libro sextodecimo Troici ornatus in uia, quæ apud Laconicos extat, Hyacinthidis nominata, ab his ministris, qui placentas in Phiditijs faciunt, & qui uinum miscent, Dætoni, & Ceraoni Heroibus statuas erectas esse asserit, qui idem autor libro uigesimo quarto eiusdem tractatus Dætam heroem narrat apud Troianos coli esse solitum, de quo mentionē fecit Mimermus. Hegesander præterea Delphus Iouem conuiualem scribit uiscerumq; sectorem apud Cyprios coli solitum.

De musicis instrumentis, & conuiuio Homeri. Cap. XXIIII.

QVum multa huiusmodi dicerentur, sonus quidam hydraulis ex propinquo suauis admodum auditus est, atq; iucundus, ita ut omnes ea concinnitate capti conuerteremur. Tunc Alcidem musicum intuens Vlpianus, Audis inquit ò omniū musicißime iucundum hunc concentum, qui nos omnes suauitate affectos ad se conuertit? non est autem sicut apud uos Alexandrinos multus monaulus, qui mœrorem potius audientibus, quàm uoluptatem ullam musicam præbeat. Tunc ait Alcides, uerumtamen, & instrumentum hoc hydraulis siue unum ex intensis id esse dicas, siue in quod spiretur, nostrum est Alexandrinæ regionis inuentū, ex arte tonsoris, cui erat nomē Ctesibio. Quod etiam Aristocles in libro de Choris hunc in modum scribens, testatur: Quæritur an hydraulis ex his sit instrumentis quæ intenduntur, an quæ inflantur. Non nouit hoc instrumentum Aristoxenus, dicit tamen Platonem exiguam quandam opinionem de illius artificio tradidisse, cum nocturnum horologiū hydraulicæ formæ non absimile fecisset, cuiusmodi ualde magna est Clepsydra: & profectò hydraulicum organum Clepsydra esse uidetur. ex quo patet non esse opinandum ut intendatur, aut percutiatur, sed inflari potius apparet, cum ab aqua instrumentum ipsum infletur. Sunt enim fistulæ in aquam contortæ, quæ, cum aqua à iuuene quopiam percutitur, ligulis per organum transeuntibus inflantur, periucundumq; sonum emittunt. est autem aræ rotundæ persimile hoc instrumentum, quod à Ctesibio tonsore hic in Aspendia habitante secundi Euergetæ temporibus inuentum esse asserunt, magnopereq; delectasse: quem Ctesibiū suam etiam amicam Thaidem ferunt docuisse. Tryphon libro tertio coniugatorum, quæ commentaria sunt, & de instrumentis, Ctesibium mechanicum de hydraule scripsisse narrat, sed nescio an nomine ipso decipiatur. Aristoxenus ea quæ intenduntur instrumenta, ea quæ inflantur antecellere affirmat, facilia, hæc esse inquiens quæ inflantur, quare uulgus etiam fistulis, & tibijs cum uti non didicerit his tamen utuntur, ueluti ipsi etiam pastores. Hæc habui ò Vlpiane quæ de hydraulico instrumento tibi dicerem. Gingriunt Phœnices, ut ait Xenophon, utebantur enim tibijs palmi mensuræ magnitudine, quæ stridulum, lugubremq; sonum emittebant. utebantur his, & Cares in lamentationibus, nisi etiam Caria Phœnicia nuncupatur, sicut apud Corinnam Bacchylidemq; scriptum inuenimus. Dicuntur autem tibiæ apud Phœnices gingri, ab ijs querimonijs quæ circa Adonim factæ fuerunt. uos enim Phœnices Adonim gingren appellatis, ut ait Democlides. meminit Aristophanes in medico, et Menander in Carina de ipsis gingris, atque Amphis in dithyrambo ita scribens:

Ego gingram sapientißimum,
Quis est autem gingras, nouum inuentum aliquod
Nostrum, quod theatro nunquam
Ostensum est? Athenis usitatum
In conuiuijs suauißimum. cur autem non agis
In multitudinem ipsum? quod gentem expecto
Contentiosam ualde ut sortiar aliquam, noui. n.
Quod omnia subuertent applausibus.

Axionicus in Phileuripide:
Sic enim cantibus Euripidis
Ambo affecti sunt, ut alij ipsis appareant
Esse cantus gingrantici, & malum magnum.

Quantò autem melius est ò sapientißime Vlpiane instrumentum hoc hydraulicum, quam id quod naublium appellatur, quod Sopater paradus à Phœnicibus inuentum esse scribit, in eo actu qui Portæ inscribitur, sic enim inquit

Neque Sidonij naublij
Crocitans chordis tensa est forma.

Et in Mystaci seruo,
Nablas in articulis literarum, non suauis.
Cui lotus in lateribus inanimata decipula.
Inflans emittit musam, suscitet aliquis
Suauem uoluptatis gratia chorum cantans.

Philemon in mæcho,
Oportebat adesse Parmeno tibicinam,
Vel nablam aliquem. at nablas quid est?
Non nosti? attonite. non per Iouem, quid ais?
Non nosti naublium? nondum nosti bonum.
Tu uerò nec sambucistriam?

Instrumentum illud quod triangulum uocatur, Iobas libro quarto rerum in theatris gestarum, apud Syrios inuentum fuiße testatur, sicut etiam sambucam Lyrophœnicem nominatū. Quod instrumentum ab Ibyco poeta Rhegino inuentum fuisse Neanthes Cyzicenus libro primo Horarum uoluit, sicut barbitum ab Anacreonte. Inter nos autem Alexandrinos tanquam musices ignaros differis, atque monaulum usitatißimum apud nos aßiduè nominas, sed accipe ea etiā quæ nos de ipso dicere in promptu habemus, Iobas in prædicto commentario Aegyptios affirmare inquit monaulum ab Osiride fuiße repertum, sicut photingem etiam obtortas tibias habentem, cuius & ipsius uirum eximium mentionem facientem adducam: est enim in usu frequenti apud nos Photinx. De monaulo meminit ita Sophocles in Thamyra:

Emisit collisas pectidum cantilenas
Lyra monaulus, quæ hyemis plena
Nauis munimen lasciuientis.

Ararus in Panis natalibus,
Rapiens monaulum statim quomodo opinaris
Leuiter aßiluit?

Anaxandrides in thesauro,
Sumens monaulum cecini hymenæum.

Et in Phialosoro,
Monaulum quo uertisti heus tu Syre?
Quem monaulum? calamum?

Sopater in Bacchide, & monaulum cantum sonuit. Protagoridas Cyzicenus libro secundo congregationum, quæ in honorem Daphnes fiebant, Omnis organi chorda tacta est crotalorum à Pandoro Phano, suauiq; monaulo suauißimas harmonias succinebat. Posidonius philosophus Stoicus hæc libro tertio Historiarum scripsit, ubi bella percurrit quæ Apamei gesserunt in Larißæos, Gladiolos, & lanceas rubigine squaloreq; obsitas sumentes, uelaminaq;, & umbracula, umbrā facientia, colla tamē

spirare

spirare non prohibentia ponentes, asellos uino uarijsq; cibis onustos secum ducentes, super quibus monauli photingesq; aderant, ita ut pagi potius quam belli hæc instrumenta uiderentur. Nec me prætereuit autem ea quæ ab Ameria Macedone in linguis dicuntur, quod monaulum illud esset, quod nunc tityrinum uocari solet. uide ô bone Vlpiane, habes & eum, qui de photinge mentionem fecit. Quòd autem monaulus is esset, qui calamaules nunc appellatur, manifestè in libro Epigrammatum declarauit Dyllus:

Hoc iacet in tumulo dulcis Theon ille monaulus,
Scenis, & mimis gratia multa uiris:
Annis cæcus, erat cui natus Scirpalus, amens
Scirpale dicebat, degeneransq; mihi
Natalem cantare suum, solum quod habebat.
Ipsius queuis dulcia significans:
Musarum lusus Glauces, & facta canebat.
Te certè iuro Battale dulce bibens.
Cotaleq;, & Pacalum, calamauletenq; Theonem.
Sed iam uos salue dicite quisque Theon.

Nam sicuti calamos inflantes calamaulas dicunt hoc tempore, sic rhapaulas eos, qui calamo canunt, ut Amerias Macedo in linguis testatur. uolo autem te optime Vlpiane cognoscere, quòd nulli magis periti sunt artis musicæ quàm Alexandrini, neque pulsandæ citharæ solum dico, cui uel pauperrimus quisque priuatus apud nos atque indoctus omnis ita est assuetus, ut quàm celerrimè errores, qui in pulsatione chordarum fiunt, deprendere posit, sed tibiarum etiam sunt peritissimi. nec earum solùm quæ uirgineæ pueriles q; uocantur, sed & earum quæ dicuntur uiriles, perfectæ, & ampliores, citharisteriarumq;, & dactylicarum: Tibias enim buxeas, de quibus Sophocles in Iuba, & Tympanistis meminit, nullas alias esse cognouimus quàm Phrygias, quarum etiam non ignari sunt Alexandrini. nouerunt, & diopos, & musocopos, quæq; hypotreti appellantur. de buxeis tibijs mentionem facit Callias in deuinctis, quas Iubas Phrygiorum esse inuentum asserit, & ob similitudinem crassitudinis scytalias nuncupari, quibus utuntur Cyprij, sicut Cratinus iunior in Theramene testatur. Nouimus etiam hemiopos tibias dictas, de quibus Anacreon, Quis animum meum tenerum oblectans ingressus est, ut ob hemiopum tibiam saltem? Sunt tibiæ huiusmodi perfectis minores, nam & Aeschylus iuxta mensuram studentes induxit. At Xenophon priuatos etiam quosdam immiscuit. multò igitur melius Homerus, qui egregia conuiuia posuit, quod ex comparatione facilius colligitur. Est enim procorum conuiuium quale iuniorum esse posset inter ebrietates, & amores iacentium. Phœacum uerò his magis constans, uoluptuosum tamen, quibus ea opposuit quæ ad rem militarem spectant, at illa magis urbanè, & temperanter perficit. Ea rursus conuiuia quæ popularia sunt, & quæ familiarium synodus, diuisit. Epicurus philosophorum solùm conuiuium fecit. Demonstrauit præterea Homerus quos conuocari non oporteat, sed sua sponte accedere, ex unius consanguineorũ exẽplo uniuersam similiũ rationem patefacit:

Sponte sua uenit uocem bonus hinc Menelaus.

Manifestum est enim quod neque fratrem, aut filios, uel uxorem aduocare oportet, neque siquis aliquos simili honore dignos arbitretur: esset enim res absurda admodum, & ab amicitia prorsus alienã. quamuis uersum quidam ascripserunt causam apponentes:

Norat enim fratrem magnum cepisse laborem.

Quasi uerò dicere conueniat idoneam causam, ob quam frater sponte accedat ad conuiuium. Vtrum inquit fratrem conuiuium parantem non norat? atqui quo pacto non est ridiculum cum celeberrimum fieret sacrificium, & omnibus notum? quomodo uenit si non nouerat? uel per Iouem occupatum ipsum cognoscens dixit dedit ueniam, quia eum non conuocauit, & circumiens sponte uenit, sic qui non uocatum dixit accedere, ne mane se suspiciant hic quidem pudore correptus, ille uerò iratus. Sed ridiculum erat sanè Agamemnonem fratris sui oblitum esse, cũ illius præcipuè gratia non tunc solùm sacrificaret, sed bellum etiam sumpserat. eosq; conuocasset, qui nullo sanguinis uinculo illi essent coniuncti, ac neque ipsius patriæ essent incolæ. Athenocles Cyzicenus, qui magis acutè quàm Aristarchus Homeri carmina audiebat, doctiorem nobis homerum relinquere aiebat quia Menelaus familiarius se haberet quàm opus esset. Demetrius autem Phalereus ineptum esse hunc uersum assumere dicit, & à poemate prorsus alienum,

Norat enim fratrem magnum cepisse laborem.

Rerum siquidem tenuium studium moribus immiscuit. existimo enim ait familiariter, & amicè unumquemq; uirorum elegantium sese erga illum esse habiturum, ad quem dum sacrificatur accesserit, neque uocantem expectauerit. Plato de iisdem ita scribit in symposio: ut prouerbium inquit corrumpamus permutantes quòd uiri boni non uocati ad bonorum conuiuia accedant. Homerus autem non solùm ad periculum proximè accessit ut ipsum prouerbium corrumperet, sed etiam maximas in id inferret iniurias, quippe qui Agamemnonem rerum bellicarum peritissimum fecerit, Menelaumq; mollem pugnatorem, at dum Agamemnon sacrificat peiorem ad conuiuium melioris ultrò accedentem tamen inducat. At Bacchylides de domo Ceycis ita scribit:

Iuit in durum pauimentum
Conuiuiumq; isti parabant: sic ferunt.
Vltro bonorum nam petunt conuiuia
Viri boni.

Ex prouerbijs uerò hoc quidem ait,

Sponte boni accedunt conuiuia læta bonorum.

Hoc autem,

Sponte boni ueniunt timidi ad conuiuia læta.

Neque enim rationi consentaneum est quòd Plato timidum Menelaum arbitraretur, quem Homerus Martis amicum appellat, solumq; Patrocli causa se optimè gerentem, & singulari certamine cum Hectore ante alios omnes promptè pugnantem, inducit, quamuis uiribus esset inferior, de quo uno inter omnes militantes hæc decantauit.

Ipse suis animis audax confisus abibat.

Quamuis hostis contumelijs eum incessens mollem pugnatorem appellarit, atque Plato idcirco ipsum mollem uerè esse sibi persuadeat. At nunquid Agamemnonem etiam inter malos collocabit? quem ipse bonum esse contendit, quamuis hoc carmen in illum dicatur:

Proh temulente, canisq; oculis, ex pectore, ceruus.

Neque enim siquid apud Homerum dicitur, id dicit Homerus: qui enim fieri potest ut Menelaus esset mollis, qui Hectorem solus à Patroclo fugauit, Euphorbumq; interemit? atq; in medio Troianorum spoliauit? absurdum est profectò carmen non satis cognouisse quo accusabatur, qua de causa bonus clamore Menelaus dicitur? solet Homerus acclamare robustißimis tribuere, quia bellum apud antiquos clamor appellari consueue-

rat, cum omnibus in rebus Homerus diligens accuratusq; extiterit, neque hoc sanè exiguum quamuis prætermisit, oportere eum qui corpus curat ad cœnam lotum accedere, quare ita dixit de Vlysse ante conuiuium apud Phœacas:

Illum continuò iussit tum Proma lauari.

Postea de Telemacho:

In asaminthos euntes pulchras loti sunt.

Erat enim indecorum inquit Aristoteles multo cum sudore, & puluere accedere ad conuiuium, quippe cum uiro politico neque sordido esse, neque squalere conueniat, neque limo gaudere, ut inquit Heraclitus. Oportet autem eum in primis, qui domum alicuius ingreditur non ita accedere ad conuiuium ut uentrem statim expleat, sed aliquid prius uidendi studio tribuere, domumq; ipsam considerare, neq; hoc sanè poeta prætermisit:

Intrauere domum diuinam, ipsiq; uidentes
Mirati sunt spectantes sacri atria regis.
Nam qualis splendor solis, lunæq; nitentis,
Fulgebat clari Menelai tecta per alta.

Aristophanes in Vespis agrestem senem, & litigiosum in uitã humaniorem à puero traductum inducit.

Quiescito huc profectus, esse discito
Conuiuiorum amicus, & libidinis.

Atque docens eum quo pacto accumbere oporteat inquit,

Laudato posthæc æreum uas quodpiam;
Mirare uel lacunar aulæ, pictaq;.

Homerus præterea, quæ ante conuiuia nobis facienda sint, nos edocet, deis scilicet primitias persoluendas, idcirco Vlyssis socij, quamuis essent in Cyclopis spelunca, ignem accendentes hic sacrificia peregrinus, & simul ipsi caseos acceptos edimus, & Achilles quamuis solicitarent legationes quæ media nocte accesserant:

Sacra suum socium superis tribuisse Patroclum
Imperat, hic flammis coniecit munera prima.

Libare etiam facit conuiuantes:

Crateras pueri statuunt, uinoq; coronant,
Libantesq; dedere uiris tunc omnibus illos.
Ast ubi libarunt.

Quæ Plato etiam in symposio obseruauit, post cœnas enim & libamina deis offeruntur, & carmine deum celebrant statutis honoribus, quod Xenophon etiam seruauit. Apud Epicurum autem neque libamen, neque primitiæ dijs offeruntur, sed, ueluti de inornata muliere inquit Simonides, illibata sacra sæpe comedit. concinnam uini mistionem ab Amphictyone rege doctos fuisse Athenienses inquit, atque idcirco recto Dionysio templum fuisse erectum: est enim rectum uerè uinum, & non dubium si concinnè temperateq; bibatur. Siquidem.

Insipiens uinum multum cecinisse coegit,
Saltare ac ridere iubet: prudentia cedit
Siquis paruerit: dixisseq; plurima cogit.
Quæ præstat tacuisse.

At uinum Homerus neque insipiens, uelut stultum appellat, uirosq; insanire faciens, neque tamen eum, qui canit aut ridet, uel in rhythmo aliquando ad saltandum conuertitur, tristem esse iubet, neque enim ita agrestis, finisterq; est, sed horum omnium qualitatem quantitatemq; cognouit: ex quo non dixit quod uinum prudentem uirum canere faciat, sed ualde canere, quod est immoderate, & multum, ita ut perturbat. neque ridere per Iouem aut saltare; at commune in utrisque his mollem esse inquiens, hunc quidem effœminatum esse uetat, leuiter tamen ridere, saltareq; finit. apud Platonem uerò nihil est horum mensura contentum, sed bibunt usquadeo, ut se suis pedibus firmare non possint. respice enim Alcibiadem quemadmodum ad iniuriamusque processerit, fine ulla uerecundia, & ut alij octo cotylarum uas, hanc occasionem nacti, euacuauerint, quod Alcibiades ipsos attraxerat. Non autem sicut apud Homerum:

Post ubi libarunt, uinumq; bibere uolebat
Quantum animus.

Ex his quædam nobis omnino sunt circumscribẽda, quibus etiã moderatè uti conuenit, eaq; tanquam appendices quasdam respicere oportet, uelut ait Homerus.

Appendix cœnæ saltatio, cantus & ipse.

Sed procis, ut summatim dicam, ac Phœacibus ad res huiusmodi se flectere concedimus: Nestori autem ac Menelao nequaquam, cuius in nuptijs Aristarchi sequaces hoc non admittentes, (quòd conuiuio continuo uigente, diebusq; peropportunis præteritis, in quibus nupta a sponso ducebatur, finem habuerunt huius ualde tristis nuptiæ, atque soli hi uixerunt Menelaus scilicet, & Helena.) non cognoscentes inquam, primo statim uersu decepti sunt:

Pluribus hunc annis conuiuia concelebrantem
Inuenere ob connubia.

Atque carmina huiusmodi idcirco addiderunt,

Sic isti domibus celebrant conuiuia in altis
Finitimi, comites Menelai concelebrati
Gaudentes, cantor diuinus pectine chordas
Percurrens cantabat eis. duo seq; per illos
Voluebant medios homines cantum incipientes
Saltatores.

Transferentes ex ipsa armorum structura errorem in dictionem: non enim saltatores incipientes, at cantore incipiente ipsi saltabant, incipere siquidem proprium est citharæ. unde Hesiodus in Clypeo, deæ autem incœperunt cantum musæ Pierides. ἐξάρχειν Archilochus, incipiens ante tibiam Lesbiam Pæana. Stesichorus musam archesimolpum nominat, & Pindarus procœmia chorum incipientia. Diodorus uerò Aristophanius totas nuptias circunscripsit, primos dies extremumq; esse illarum inquiens per iocum, atque diem matutinum conuiuij non adnumerat. Postea iubet scribere, duo saltatores per ipsos, in aspirata litera solœcismum facere cogens, per ipsos enim, est, per se ipsos. at seipsos dicere iam solœcismus est. Sed quod antea dicebam audiendarum rerum in moderatum hoc symposium introductio adscriptitia est, & ab ipso cretico choro translatã, de quo in armorum artificio scribit:

Distinxitq; chorum Vulcanus claudus, & illi
Persimilem fecit, quem Gnosi Dædalus oris
Fertilibus dedit olim pulchricomæ Ariadnæ.
Intus erant iuuenes clari, innuptæq; puellæ
Saltantes, manibusq; manus cepere uicißim.

Quibus subiunxit,

Plurima turba chorum suauem circunstetit inde
Delectata, duo saltatoresq; per ipsos
Voluebant sese medios cantum incipientes.

Cretensibus quidem saltatio reuolutioq; in caput patria est, ex quo ad Merionem Cretensem inquit,

Merione, quamuis saltator es optimus, hasta
Te mea pacabit cito si percussero utrinque
Traijciens.

Hinc

Hinc cantilenas etiam Cretenses appellant, modumq; Cretan, instrumentum uerò Molossum. Qui autem Laconistæ dicuntur, in quadratis choris cantabant, ut testatur Timæus. Sed ut summatim dicam, multiplex Musices uarietas extabat apud Græcos, cum Dionysiacos choros, circularesq; Athenienses præponerent, Syracusii iambistas, alij aliud quodpiam genus. Aristarchus nō solùm à Laconica institutione alienū fecit, & à Regis tēperātia, qui uersus, quos minimè decebat in Menelai symposium iniecit, uerumetiam ex Cretico choro cantorem exemit, cum poemata hunc in modum abscindat:

Plurima turba chorum suauem circunstetit inde
Delectata, duo saltatoresq; per ipsos
Voluebant sese medios cantum incipientes.

Ita ut immedicabile sit prorsus, id incipientes, cum relatio ad cantorem seruari non amplius possit. Quòd autem non est rationi consentaneum ut apud Menelaum audiatur, manifestum est ex eo quòd totum symposium per congressus inuicem perficiebatur, ac neque cantoris nomen prolatum est, neque cantus quem canebat, neque quòd Telemachi socij mentem ei adhiberent, sed in silentio quopiam potius, & quiete domum contemplantur. At quì enim fieri potest ut prudentißimorum Vlyßis scilicet, & Nestoris filios introducere fidei non repugnet? ita ut rusticorum more paratos recitatores nō audiant? Vlysses enim Phæacum audit cantilenas,

Celeres at Vlysses
Spectabat motusq; pedum, miratur & illos.

Quamuis plurima haberet quæ eum distraherent, potuissetq; dicere:

Pectora sollicitant curæ cantoribus istis
Maiores.

Quo pacto fieri posset ut non absurdus esset Telemachus, qui saltatore cantoreq; præsentibus se ad Pisistratum inclinat, uasaq; disponit? Homerus autem quasi sapientißimus pictor Telemachum patri persimilem omnibus in rebus effingit, ambosq; describit, hunc quidem ab Alcinoo, illum à Menelao cum lacrymis cognitos fuisse. in symposio uerò Epicuri ingens est adulatorum multitudo uicißim laudantes. Platonis conuiuium subsannatorum plenum est se inuicem deridentium: nam de Alcibiade sermonem prætereo. Apud Homerum moderata excipiūtur conuiuia, quæ quispiam laudauit aliquando ita inquiens ad Menelaum, quàm non audeo dicere:

Te coram, nos uoce dei, lætamur, ut ipsa.

Hic autem non rectè dictorum aut factorum quiddam carpens:

Et nunc siquid usquàm est audi me, non enim ego
Gaudeo tristis cum sim in conuiuio.

Hic rursus,

Qualia fugerunt ex ipsis dentibus heu nunc
Verba tibi Telemache?

Per Metaphoram dixit Ixion, minorem hemiopum cito magnus absorbet, sunt autem illis simillimi, qui pueriles dicuntur, quibus, cum non sint exagoni, utuntur in conuiuijs, quare Anacreon molles eos appellauit. Noui, & alia tragicarum tibiarum genera, lyricarum scilicet, & citharœdicarum, de quibus Ephorus in inuentionibus meminit: Euphranorq; Pythagoricus in libro de tibijs; Tibia ex arūdine facta apud eos Doricos, qui sunt in Italia tityrinus dicitur, sicut Artemidorus Aristophanius libro secundo Doridis attestatur. Tibia quæ magadis nuncupatur, atque Palæomagadis ibidem dicitur; acutum grauemq; sonum emittit, uelut Alexandrides in Hoplomacho affirmat, magadim garriam paruum tibi, & magnum. Tibiæ quæ lotinæ dicuntur, eædem sunt, quæ ab Alexandrinis nominantur Photinges, atque ex dicta loto conficiuntur, quod lignum nascitur in Libya. Iuba eam tibiam quæ ex hinnulorum membris conficitur Thebanorum inuentum esse asserit, ac eas quæ nominantur elephantinæ, apud Phœnices primum fuisse perforatas. Noui præterea quod Magadis instrumentum est extensum sicut cithara, lyra, barbitos. Euphorion poeta in libro de Isthmijs, qui nunc inquit nablistæ, panduristæ, sambucistæq; uocantur, nullo quidem nouo utuntur instrumento, baromum siquidem, & barbitum de quibus Sappho, & Anacreon mentionem fecerunt, magadimq;, & trigona, & sambucas antiquas esse constat: uidimus enim unam musarum in Mitilene quoddam horum instrumentorum sambucum manibus habentem. Aristoxenus alienigena instrumenta uocat Phœnicia, pectides, magadides, sambucas, trigona, clepsiangos, scindapsos, & nouichordium dictum. Plato libro tertio Reipublicæ, Non igitur multichordio inquam ego, neque pararmonio nobis opus erit in cantilenis, & concentibus? non ut mihi quidem uidetur inquit, trigonis igitur, & pectidibus, omnibusq; instrumentis, quæcunque multas chordas habent, quæq; sunt pararmonia. est autem scindapsus organum tetrachordum, uelut Matron Parodus in his testatur, Scindapsus collum non habentis fœminæ. meminit de illo Theopompus etiam Colophonius poeta in inscripto Harmatio:

Scindapsumq; lyram manibus concußit acernam
Ingentem, confecta pyro quæ astabat agresti.

Anaxilas in lyrarum opifice,

Ego ipso barbitos, trichordos, pectidas,
Citharas, lyras, scindapsosq; suspenderam.

Sopater autem parodus in libro Mystis inscripto, pectidem dichordum instrumentum esse dixit his uerbis;

Pectisq; musa barbaro superbiens
Dichordis in manus reposta uenerat.

De pariambidibus ita meminit Epicharmus in Perialo, Semele tripudiabat, sonat illi cithara sapiens pariambidas, hæc uerò peritas audiens pulsationes oblectatur. Alexander Cytheræus psalterium chordis impleuit, ut Iuba testatur, qui cum in Ephesiorum ciuitate consenuisset, hoc sapientißimum quasi artis suæ ipsius inuentum in templo Dianæ deposuit. Meminit insuper Iuba lyrophœnicis, & epigonij, quod in Psalterium rectum nunc mutatam est, atque illius, qui eo usus est nomen seruat, erat hic natura quidem ex Ambracia Epigonus, at à Sicyonijs urbe donatus: qui cum Musices esset peritißimus, quod ad manus spectat, dupliciter plectro cantabat. Omnium uerò prædictorum instrumentorum, & tibiarum artificiosè, & eleganter periti sunt Alexandrini, in quibuscunque autem mei uolueris periculum facere, ego tibi patefaciam, cum alij complures musici peritiores essent in patria mea; Alexander enim meus conciuis, qui paucis ante diebus ex humanis decessit, publicè in uocato trigono organo ita declaratus est, ut Romanos omnes ad Musicæ desiderium conuerterit, multiq; de pulsationibus illius meminerint. mentionem fecit trigoni Sophocles in Mysis his uerbis:

Multus Phryx trigonus, intensaq;
Lydiæ cantant pectidis synchordiæ.

Et in Thamyra. Aristophanes in conuiuantibus, Theopompus in Penelope. Eupolis in Baptis, qui bene percutit, & canit trigonis. Meminit Euphorion, ut prius dictum est, de

uocato Pandoro, Protagorides libro secundo cõgregationum, quæ in honorem Daphnes, at Pythagoras, qui de mari rubro commentarium edidit troglodytas inquit panduram ex ea lauro quæ in mari rubro nascitur, conficere. Sunt autem cornua, & tubæ à Tyrrhenis inuentæ. Metrodorus præterea Chius in rebus Troicis fistulam, & tibiam primum Marsyam inquit inuenisse in Celænis, cum prius unico calamo uterentur. Mercurium tamen fistulam unius calami inuenisse Euphorion poeta testatur in libro de Cantilenis; atque quosdam esse qui Medis attribuant Seuthæ scilicet, & Rhonaci. ex multis calamis composita tibia Sileno attribuitur, at Marsyæ cæra coniuncta. Hæc habes huiusmodi nomina ô Vlpiane à nobis Alexandrinis eorum, qui monaulorum fuerunt studiosi: neque enim Meneclem Barcæum scriptorem cognouisti, neque Andronem Alexandrinum, qui cronica conscripsit, qui aiunt quòd Alexandrini tum Græcos omnes, tum Barbaros docuerunt, cum omnis ferè circularis disciplina defecisset, ob mutationes crebras quæ temporibus eorum, qui Alexandro successerũt, factæ sunt. Fuit rursus disciplinæ totius innouatio Ptolomæi temporibus, qui septimus regnauit in Aegypto: eius inquam, qui ab Alexandrinis legitimè Cacergetes fuit nominatus. Hic enim cum multos ex Alexãdrinis iugulasset, compluresq; in exilium, ex ijs qui fratris sui tempore pubescerent, profugasset, insulas, & urbes omnes uiris Grammaticis adimpleuit, philosophis, geometris, musicis, pictoribus, pædagogis, medicis, alijsq; compluribus, qui ob paupertatem docentes ea quæ sciebant, multos uiros eximios effecerunt.

De studio Musices apud antiquos. Cap. XXV.

MAgnum fuit musices studium antiquitus apud omnes Græcos, quare, et ars tibiarum non paruo in precio habebatur. Chamæleon igitur Heracleotes in inscripto adhortatorio, omnes ait Lacedemonios ac Thebanos tibijs usos fuisse, atque suis etiam temporibus Heracleotas in Ponto. ex Atheniensibus præterea clarissimos Calliam Hipponici filium; & Critiam Callæschri. Duris in libro de Euripide, & Sophocle Alcibiadem inquit tibiarum artem non ex uulgari quouis magistro, sed ex Panosmo, qui celeberrimus erat eo tempore, didicisse. scribit Aristoxenus Epaminondam Thebanum ab Olympiodoro, & Orthogora tibiæ cantum didicisse. multi insuper Pythagorici tibiarum artem exercebant, atque Euphranor commentarium de tibijs reliquit, sicut etiam Archytas. Declarauit in conuiuantibus Aristophanes quod fuerit huius studium apud antiquos, ubi hæc inquit, qui ipsam tibijs lyrisq; utens magnopere sum attritus, postea me fodere iubes. Phrynichus in Ephialte:

Non hunc quidem tu citharam pulsare unquam,
Aut tibijs uti docuisti.

Epicharmus Palladem inquit in Musis Enoplium Castori, & Polluci cum tibijs cecinisse. Ion in Phœnice, & Cæneo tibiam his uerbis gallum appellat:

Intus tibia gallus lydium hymnum Achiuorum.

Ac in custodibus fistulam gallum Idæum ita dixit, præcurrit tibi fistula Idæus gallus. in secundo uerò Phœnice inquit idẽ Ion, manifestam grauem tibiam ferens accurrẽte rhythmo, sic Phrygio inquiens. Grauis hæc est quãdo cornu etiam illi adiungunt, quod cum fistularum Crepitaculis habet rationem. Cum hæc ita dicta sint, finem habeat iam hic liber amice Timocrates, satis enim magnitudinis est consecutus.

ATHENAEI DIPNOSOPHISTARVM LIBER QVINTVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De antiquis conuiuantibus. Cap. I.

ERVM cum plurimus sermo de conuiuijs amice Timocrates sic superius sit absumptus, quorum utilissimas, minimeq; grauantes animum partes prætermisimus, quæq; ei pandesiæ quam introduxit Homerus maximè conueniant, operæpretium facere uidebor, si ea etiam quæ de his ab optimo in quouis negotio Masurio dicta sunt, commemorauero. Nos enim ex elegantis Agathonis sententia:

Quod est parergon expedimus tanquam opus,
Opus parergon rursus esse credimus.

Inquit igitur poeta ubi de Menelao loquitur:

Hunc celebrare uident sponsalia pluribus annis,
Nati uel natæ causa in penetralibus altis.

Sic enim lege sancitum est, ut symposia nuptiarum tempore celebrarentur deorum nuptialium gratia, & quasi testimonij cuiuspiam. At quale esse deceat symposium, quod externis exhibetur, docuit nos Lyciæ rex, qui Bellerophontem magnificè admodum excepit:

Excipit hospitio peregrinum forte diebus
Ille nouem, totidemq; boues mactauit ad aras.

Videtur autem uinum uim habere quandam, quæ ad amicitiam attrahat, cum animum, & accendat, & diffundat: quare non prius qui essent interrogabant, sed postea, quasi peregrinorum amicitiam uenerantes. sed non particulatim, & singulos ex nobis priuatim. Cum nostras has cœnas amicorumq; prospicerent legumlatores, publicas etiam cœnas statuerunt, & thiasos, & tribules, & orgeonicas uocatas. Sunt & aliæ multæ philosophorum synodi in ciuitate Diogenistarum scilicet, Antipatristarumq; dictorum, & Panætiastarum. Reliquit pecuniam Theophrastus in eiusmodi conuentum non per Iouem ut intemperanter agant unà conuiuantes, sed ut moderatè eruditeq; in symposijs disserere liceat. Cœnabant autem quotidie ij, qui in Prytanio uersabantur moderatas cœnas, ciuitatibusq; salubres, ad quod Sympofium testatur Demosthenes

nes uniuersam Elatiæ assumptionem sublatam fuisse, uesperi enim quispiam nuncians ad Prytanenses accedebat, quòd Elatia assumpta fuisset. Curæ erat ipsis præterea philosophis ut iuuenes statuto quodam ordine ad conuiuium secum adducerent: nam & Xenocratis lex erat in Academia, & Aristotelis conuiualia quædam instituta. Phiditia quæ erant in Sparte, & Andria apud Cretenses, magnò cum studio ciuitates ipsæ congregabant: unde non male dixit quidam:

Sympositis socios haud conuenit abstinuisse
Dudum, nam talis fit commemoratio grata.

Antipater philosophus cum symposium aliquando coegisset, accedentibus iussit ut de sophismatibus differerent, atque Arcesilaum aiunt ad symposium conuocatum aliquando, accumbentemq; cuidam qui uoraciter comederet, cum ipse nihil gustare posset, cum quidam ei illum significasset, dixisse:

Bonum tibi sit, Telepho ego aduersarius.

Fuit autem Telephus obsoniorum comedo, atq; Vorago dictus. Zeno, cum quidam ex præsentibus obsoniorum uorax unà dum apponeretur superiorem piscis partem extraxisset, ipse etiam piscem uertens extraxit ita dicens,

Vt sit laboratum ex utrisq; partibus.

Cum Socrates quendam immoderate obsonijs utentem uidisset, ò præsentes ait, quis est uestrum qui pro pane obsonio, pro obsonio pane utatur? at nos de Homericis symposijs nunc dicamus.

De Homeri Platonisq; Symposio. Cap. II.

TEmpora, personas, causasq; conuiuiorum poeta diffiniuit, quod Xenophon etiam Platoq; rectè admodum exceperunt, quippe qui in principio suorum commentariorum, cõuiuiorum causas apposuerint, & eos, qui adessent. Epicurus autem neque locum, neque tempus ullum determinauit, nihilq; exorditur. Oportet igitur diuinasse quo pacto fieri possit ut cum quis poculum teneat quæstiones in medium afferat, sicut in congressu inquit Aristoteles, qui illotum puluereq; obtectum quendam ad symposium accedere scribit. Homerus, qui etiam conuocandi sint nos edocet, ubi optimos quosque, & in honore habitos conuocandos esse dicit:

Accersitq; senes præstantes inter Achiuos.

At nõ eo pacto quo Hesiodus: hic enim uicinos etiam præcipuè conuocare iubet, atque quisquis apud te habitat, quod symposiũ uoracis uerè stupiditatis est, & quod maximè inuiso hominibus prouerbio conueniat:

Non sunt amici qui procul uiri incolunt.

Qui enim fieri potest ut non protinus absurdum sit amicitiam loco, & non moribus diffiniri? nam post potum apud Homerum:

Texuit inde senex sapientiam primus in illis.

Apud eos autem, qui non moderatum conuiuarum cœtum congregant:

Primus cœpit eis adulator texere stulta.

Homerus præterea differentes ætate uiros conuocatos, uariarumq; electionum inducit, Nestorem scilicet, Aiacem, ac Vlyssem, omnes tamen uirtutem complectantes, quãuis uarijs rationibus ad eandem tendant. Epicurus omnes atomorum prophetas induxit, cum hæc exempla ante oculos haberet, uarietatem scilicet symposii poetæ, Platonisq;, ac Xenophontis iucunditatem: quorum Plato Eryximachum quidem medicum, Aristophanemq; poetam, atque alium alia de causa inter comedentes inducit, neque adulatorem adesse par est, aut subsannatorem quempiam. Epicurus rursus de difficili concoctione quærit in symposio ita ut auguretur; rursusq; de febribus: nam quid inconcinnitatem etiam cum dictione irruentem opus est recensere? Plato hunc singultu quidem perturbatum facit, & aquæ gargarizationibus medetur, atque suppositam festucam quæ nasum mouens sternutare, faciat, prætermitto: obiurgare enim uoluit, & carpere, Agathonisq; Isocola, & antitheta, subsannat, Alcibiadem, quòd obscœna patiatur, dicentem introducit, Sed quanquã hæc huiusmodi scribant, Homerum è ciuitatibus eijciunt; neque enim ex satureia lancea fit, ut ait Democharis, neque ex sermonibus istis fieri bonus uir quispiam posset, nec Alcibiadem solum carpit, sed Charmedem etiam, & Euthydemum, aliosq; complures iuuenes. Hoc est autem Athenas ciuitatem Græciæq; totius Museum carpere, quam ciuitatem, Græciæ Græciam Pindarus nominauit, Pythius Græcorum domum atque Prytaneũ. Quòd uerò falsa in iuuenes ipsos dixerit, ex ipso Platone facile licet perspicere: nam Alcibiadem in ita uocato dialogo cum iam pubesceret inquit, omnesq; corporis ipsius amatores hunc deseruissent, tum primùm Socratem allocutum fuisse, quæ in principio ipsius dialogi scribuntur. At quæ contraria in Charmede reperiantur, facile est unicuique, qui dialogum ipsum legere uoluerit, intelligere. illum enim inconcinnè hallucinatum, ebriũq; amore pueri, uagantemq; inducit, & quasi mortuum decidentem ex leonis robore: atque illius ætate contemnere simul asserit.

De Symposio Xenophontis, & Homeri. Cap. III.

NEque minora sanè sunt ea peccata, quæ in Xenophontis quamuis laudatissimo conuiuio, reperiuntur: Calliae siquidem symposium exhibet, quoniam Autolycus eius delitiæ in Quinquatrijs ob pancratium coronatus est, atque accumbentes, puero mentem statim adhibent, quæ omnia patre assidente fiebant. Nam sicut lumen in tenebris cum apparuit omnium oculos ad se trahit, sic & Autolyci species omnium oculos ad se conuertit. Nullus postea ex præsentibus aderat, cuius animus non aliquid illius gratia pateretur: alij tamen melius silentium tolerare poterant, alij uultum non nihil commutabant. Homerus autem nihil eiusmodi dicere aggressus est, sed quidam ex ijs, qui Helenæ erant oppositi hæc ueritate coactus de illius præsentis forma dicere ausus est;

Indignum nihil est Troas, fortes & Achiuos
Tempore tam longo perpessos esse dolores
Ob talem uxorem, cui præstantissima forma
Nil mortale refert, superisq; simillima Diuis.

Et postea,

Quamuis sit talis, in nauibus illa recedat.

At adolescentes, qui ad Menelaum accesserant Nestoris scilicet filius, & Telemachus, cum inter pocula, nuptialeq; symposium uersarentur assidente Helena, silentium uelut par est agentes, propter celeberrimam formam fiunt attoniti. Socrates uerò cuius rei gratia a tibicinis, & a puero eo, qui citharam pulsabat ac tripudiabat, abstinuit? fœminæq; parum decorè in caput saltantis unguentum abnuit? non enim sine risu se continere poterat, cum carmina eiusmodi in mentem ueniebant:

Sine calceis tu refers, & pallidos,

Quorum est Socrates miser, simulq; Cherephon.

Ac ea etiam quæ ista sequuntur minimè seueritati conueniunt, Critobulus urbanus adolescens Socratem senem, suumq; magistrum cauillatur, multò Silenis eum turpiorem esse inquiens. hic uerò sibi faciem considerādā proponit, puerumq;, & saltatricem iudices eligit, proponens uictoriæ præmium iudicum ipsorum oscula. quis est per deos ex iuuenibus, qui non libentius inter hæc si contingat, uersaretur, quàm proficiscatur ad uirtutem? Apud Homerum in Menelai symposio quæstiones uicissim in medium proferunt, uelut in disputatione quapiam, urbaneq; uersantes, & nos, & seipsos eodem tempore delectant. Nam cum ij, qui cum Telemacho erant ex lauacro accessissent, cibiq; iam essent appositi, eos adhortatur his uerbis Menelaus ad comedendum:

Sumite nunc epulas, gaudeteq;: post ubi cœna
Sumpta satis fuerit, qui sitis deinde feremus.

Nonnulla post hæc ex ijs quæ illi apposita fuerant perbenignè distribuit.

Sic fatus, dedit his præpinguia terga iuuenci,
Cocta manu capiens, quæ magni munus honoris
Attulerant sibi.

Atque illi cum silentio, sicuti maximè decet, comedentes, cum iuuenibus decorè uersantur, ac quietè decumbētes nō de cibis aut seruis hospitis à quibus loti fuerunt, disserunt, sed de supellectile eius qui excepit.

Hæc Iouis in domibus lautis pretiosa supellex.

Sic enim melius scribi inquit Seleucus, cum minus aptè scribat Aristarchus,

Intus persimilis cœlestis adest Iouis aula.

Nec domus solùm admirabantur, quo pacto enim electrum, argentum ue aut ebur esset in parietibus? sed de domo quidem alia dixerunt, utpote quòd domus est sonora, qualia sunt magna palatia, quodq; habeat alta laquearia, alia uerò de supellectile uelut:

Argenti, electri, ac auri, pariterq; elephantis.

Quibus meritò infertur.

Cernitur hæc Iouis in domibus pretiosa supellex.
Quæ permulta stupor me detinet aspicientem.

Non sequitur autem illud.

Intus persimilis cœlestis adest Iouis aula.

Vt postea inferamus, quæ permulta. cum solæcismus fiat inusitatæ lectionis. Neque enim aula in domo conuenit, quandoquidem locus is, qui perflatur aula dicitur, atque perflari locum dicimus, qui uentum excipit ex utraque parte: ac aulum, id est fistulam id instrumentum per quod spiritus percurrit, unde omnis figura quæ in rectum extenditur, aulum uocamus, sicut stadium sanguinisq; scaturiginem. Statim autem aulus ex naribus crassa uenit. Galeæ etiam medium in rectum protensum aulopim uocamus. Sunt, & sacerdotes quidam Athenienses, qui Aulones dicuntur, de quibus Philochorus meminit libro nono, appellant masculinè ipsos aulonas, uelut Thucydides libro quarto, & omnes denique Historiographi. At poetæ fœmininè dixerunt, cancer Achilli profundam in aulonem curriculum exercitus. Sophocles in Scythis, præcipitiaq;, & cauernas, altasq; aulones. Sciendum est autem quod apud Eratosthenem fœmininè dictum est in Mercurio, profunda consurgit aulon: pro profunda. sicut etiam fœmina dicitur ros. nam omne his simile, & aula, & aulon dicitur, quanquam regias aulas appellare nunc solent, sicut Menander aulis seruire, & satrapis. Diphilus, aulis seruire uel exulis est, ut mihi quidem uidetur, uel famelici, aut uerberonis. Siue eò quòd ampla loca habeant sub Dio ante domos, siue quòd excubent dormiantq; ibi regij satellites. Aulam semper in locis sub dio expositis Homerus constituit, ubi Iouis Hercei ara erat erecta. Peleus enim comprenditur:

αὐλὸς fistula.

βαθὺς ἀντὶ τοῦ βαθεῖα. εἴρηκ.

Gramineis aulis, aurataq; pocula dextra
Plena tenens, libansq; deis nigrantia uina
Cœlicolis inter fumantia plurima sacra.

At Priamus,

Aulæ in graminibus per limum sæpe uolutus.

Et Vlysses ijs, qui erant cum Phemio ita imperauit,

Sed exeuntes ex bene habitatis domibus,
Ex cæde in aulam.

Quòd autem domum unà cum supellectilibus Telemacho laudauerit, declarat ita Menelaus:

Cum Ioue mortalis nullus contendere posset:
Immortalis enim domus huic, diuina supellex.

Verumenimuero ad symposium illud accedendum est, in quo concinnè admodum sermonum opportunitatem Homerus uenatur, ut amici opes comparet: non enim tanquam problemata proponit, sed suauiter sese ingerens Menelaus, posteaquam laudes audiuit, se diuitem quidem esse non inficiatur, at inuidiam omnem adimens multa se perpessum possidere dicit, neque tamen idcirco se Dijs comparandum arbitratur:

Quorum immortalis domus est, ac ipsa supellex.

Postea innatum fraternum amorem declarans, uecessarioq;, & uiuere, & diuitem esse cum dixisset, amicitiæ sermonem opposuit:

Quorum præstabat mihi portio tertia adesset
In domibus, saluiq; forent qui funera passi
Sunt procul Argiui Troiana per æquora latè.

Quis enim ex eorum minoribus, qui huiusmodi de causa mortui sunt, non satis amplè retributum pro patris priuatione arbitretur, rectè dispositum in suauissima patris memoria dolorem? at ne communis omnibus, & eodem pacto beneuolus quo erga illum esse uideatur, hæc intulit:

Vt doleam, haud omnes tanti mihi causa doloris,
Quanti unus, cuius causa uix pectora somnos,
Ora cibos capiunt.

Sed ne quempiam rursus ex amicis eum paruifacere pateat nomine singulos dixit:

Queruntur ob illum
Laertesq; senex, & prudens Penelopeia,
Telemachusq; puer paruus à patre relictus.

Qui cum ob memoriam lacrymaretur, hic quidem cōstitit, cum Helena interea ingrederetur ex ipsa similitudine coniectata est. Mulieres enim quia continentiam mirum in modum uicissim obseruant, magnopere quam filij habeant cum patribus similitudinem cognouerunt: rationem quandam Pisistrato etiam inferente, neque enim hanc satellitij consuetudinem adesse conueniebat. Cum Telemachus de uerecundia honestè dissereret, rursus de Vlyssis amicitia sermonem Menelaus inijcit, quodq; cum uno illo consenescere maximè optabat. atque hi uelut rationi consentaneum est, lacrymātur: Helena uerò Iouis filia, quæ multa ex Aegyptijs sapientibus didicerat, panaces uerè pharma cum in uinum coniecit, et quæ ad Vlyssem spectabāt percurrere incipit, neq; tamē texēdi opificiū interea prætermittit: Nō quidē quia hoc illi placeret faciebat, sed quia domi hanc sibi assumpserat

rat electionem. Venus enim post singulare certamen ad ipsam profecta.

Annosæ uetulæ similis sic ore locuta est
Lanam tractanti, Lacedæmonis urbe moranti,
Pertractes pulchras lanas.

Declaratur etiam non absurdè illius industria ex his:

Huic simul Adrastæ posuit tentoria pulchra.
Alcippe lanæ mollis tulit inde tapetem.
At calathum Phylo ex argento, quem sibi dono
Coniux Alcandræ Polybi dederat.
Apposuit quem serua ferens pulcherrima Phylo.
Arte laborato filo plenum, sed in illo
Est colus extensus, uiolarum picta colores
Tempora ueris habent.

Videtur autem & ipsa Helena suam ipsius industriam admirari, nam cum Telemacho indumentum quoddam largiretur, hæc inquit:

Hæc Helene puer, hæc manuum monumenta mearum
Dona fero, Vxori referas quæ tempore læti
Connubij.

Atque ipsa profectò industria temperantiam illius demonstrat, neque enim uoluptuosa, aut delitiis dedita ob pulchritudinem introducitur, sed telam texens inuenitur, picturateq; eam distinguens:

Hæc inuenta domi est percurrens pectine telam
Splendidulam, duplicem, huic inspersit prælia multa
Quæ Troes gessere, manus quæ fortis Achiuûm.
Quæq; sui causa fuerunt te uindice Marte
Perpeßi.

Docet autem nos Homerus quòd eos qui ad conuiuium conuocantur, oportet hortari eos, qui conuocarunt ut surgant, sic.n. Telemachus Menelaum alloquitur:

Ast agitè in lectum cedamus, temporis hora
Inuitat dulci somno lætemur ut omnes.

Pallas etiam quæ se Mentorem esse fingit sic Menelaum interpellat:

Iam miscete merum sacrum, iam cædite linguas,
Libantes ut Neptuno, superisq; beatis
Curemus somnum: uocat huius temporis hora.

In aliis uerò deorum festis minus religiosum uidetur plus temporis commorari, quare scitè inquit Pallas apud Homerum:

Mergitur oceano lumen: iam dedecet esse
Præsentes mensis diuûm, discedere præstat.

Nostris etiam temporibus sacra quædam celebrantur, ex quibus lex iubet priusquam sol occidat, discedere. Temperatum sanè conuiuiorum genus apud Aegyptios antiquitus fuisse declaratur, ueluti Apollonius ait, qui de his rebus scripsit. Nam comedebant sedentes, frugalißimis, saluberrimisq; dapibus utētes, tantumq; uini sumebant, quantum animorum tranquillitati ei sufficeret, quam Pindarus ab Ioue ita poposcit.

Quid faciendo amicus tibiq; ualde fremens Iuppiter,
Amicusq; Musis, tranquillitatiq; animi cantans essem?
Hoc à te peto.

Platonis autem conuiuium num concilium est? num consilij locus? num philosophorum nugæ? Socrates siquidem neque ipse uult abesse, quamuis Eryximachus, Phædrus, & alij quidam abstiterint: sed unà cum Agathone, Aristophaneq; uigilauit, bibitq; ex argenteo puteo, ita enim peruenustè magna pocula quidam nominauit, Bibitq; dextrè ex phiala. Postea duos dormitasse inquit, cum prius dormiuißet Aristophanes: atque die iā illucescente Agathonem & Socratem cum illos sopitos reliquissent, surrexisse, ac in Lycæum esse profectos: licet in Homeri Lestrygonas dicat Herodicus:

Hic insomnis homo portauit præmia bina.

Omnis præterea conuiuarum congregatio sui ipsius causam in deorum honorem antiquitus referebat, ex quo effectum est ut illis etiam coronis, hymnis, & odis uterentur, quibus dij ipsi maximè delectabantur. Neque seruus ullus admittebatur qui ministraret, sed liberorum uirorum pueri uinum infundunt, ueluti Menelai filius, & sponsus, qui in ipsis nuptiis aderat. At apud bonam Sappho Mercurius uinum fundit, atque ij qui cœnarant ꝑ diem tūc etiam discedebant. In nonnullis aūt Persarū conuiuiis de summa rei totius consultabatur, sicut in eo Agamēnonis quod fit in exercitu. Symposium Alcinoi, in quo Vlyssis sermo intenditur:

Certè ego non dicam quidquam iucundius esse,
Quàm cum lætitia capimur, pulsoq; dolore
Conuiuæ accipiunt iucunda per atria cantum.

Peregrinum excipit, cum & ipsi Phæaces delitiis sint dediti: quod tamen cum philosophorum conuiuiis siquis comparet, magis ornatum facile inuenire poterit: nam & hilaritatem & iocum honestum hoc habere reperiet. Post certamen enim exercitationis cantor fabulam quandam risu permistam de Martis amore canit: atque in procorum interitum de consiliis Vlyßis, ueluti Vulcano & Cyllopodione Martem robustißimum debellante. Sedebant eo tempore cœnantes, quare Homerus multis in locis scripsit:

Inde thronos sedere super, sedesq; paratas.

Solus enim thronus liberorum est cathedra cum suppedaneo, quod scabellum uocant, inde thronum ipsum nominarunt sedendi gratia, quòd in sedendi usum statuerunt, sicut Philetas; sedere humi sub platano. At sedes magis sumptuosum ad discumbendum parata est, currus autem his omnibus est frugalior, quare Vlyßi qui mendicus esse uidebatur, currum uilem inquit supponens, mensamq; exiguam. At crateres, sicut nomen ipsum significat, misti ipsis aßistebant, ex quibus pueri ministrantes semper plenum poculum uiris dignißimis præstantibusq; adferebant, reliquis uerò ex æquo distribuebant. Vnde effectū est ut ad Idomeneum dixerit Agamemnon:

Vt mihi, plena tibi semper stant pocula, poßis
Quo bibere ut mens ipsa iubet.

Præbibebant uicißim, non sicut nos solemus, (hoc enim prius ebibere est) sed scyphum plenum.

Crateras uino hinc implens excepit Achillem.

Quoties etiam cibum sumerent, iam diximus antea, quòd tria erant ciborum tempora, quodq; aliquādo quidem cœna, aliquādo prandium uocaretur. Ridiculi mihi sanè uidentur ii, qui quater antiquos comedisse arbitrati sunt, quandoquidem inquit poeta, tu uenias ad crepusculum ientatus. Illud interim non animaduertentes, quòd crepusculum expectans dixit. Neque tamen est quisquam qui aliquem ter cibum sumentem apud poetam poßit ostendere, quare aberrarunt ii qui uersus huiusmodi postea apposuerunt.

Apposuit pudibunda ferens cellaria panem,
Atque epulas multas; rebus præsentibus illos
Excipiens. lances oneratos carnibus ipse
Diuisior tulit.

Nam si epulas proma apposuit, manifestum est quòd nō opor

tebat diuisorem carnium reliquias afferre, quare distichum illud sufficit. Cum post cœnam discederent mos erat ut mensæ auferrentur, uelut apud procos & Phæaces intueri licet, de quibus hæc ita scripsit, Serui autem abstulerunt arma conuiuij. Patet quòd uasa sunt, nam ex armis, ea quæ tegunt uelut thorax, tibialia, reliquaq; huiusmodi, arma appellare consueuerunt, quasi corporis partes protegant. Ex domibus Heroicis eas quæ sunt subliniores Homerus palatia appellare consueuit, aut atria, aut tentoria: iuniores uerò cœnacula, uiriliumq; conuiuiorum locum dicendum arbitrantur.

De Antiocho insano uocato, deq; illius pompa. Cap. IIII.

QVo pacto uiri amici conuiuium illud quod Antiochus celeberrimus uocatus, at ob res gestas, insanus deinde dictus, parauit, appellare possumus? erat aũt hic unus ex Syriæ Regibus post Seleucum, de quo hæc a Polybio scribuntur: tanquam aulam effugeret ubicunque locorum in ciuitate seruos consequeretur, secundus uel tertius inter eos conspiciebatur, atque in argenti auri'ue officinis sæpius de arte differens unà cum tornatoribus, alijsq; artificibus comprehendebatur. Postea uersabatur cum uiris popularibus nullo habito delectu, qui cunque ei contigißet, atque cum uilißimis peregrinis bibere cõsueuerat. Huc accedit quòd cum iuuenes aliquos simul conuiuantes audiret, nulla obseruata opportunitate accedebat cum fictili & symphonia, lasciuiens, ita ut multi, ob non speratum illius aduentum, aufugerent. Sæpe Regia etiam ueste deposita, lacernaq; assumpta forum circumibat populi gratiam aucupatus, atque hos quidem dextra apprendens, illos autem cõplectens, ut sibi suffragia donarent, precabatur. Sæpius insuper Aedilis fiebat, sæpius uelut Tribunus plebis. Vbi uerò principatũ est consecutus, atque in eburnea sede Romanorum more constitutus est, ea audiebat commercia quæ spectabant ad forum, multaq; cum promptè tum studiosè dijudicabat. Quare complures ex probis hominibus in paupertatem redegit, unde effectum est ut alij eum probum, alii insanum esse arbitrarentur. Erat enim, quod ad donatiua spectat, stulto simillimus: his si quidem astragalos dorcadeos, illis palmæ fructum, aliis aurum donabat, nonnullis, quos nunquam antea uiderat, obuius factus improuisa munera largiebatur. In sacrificijs quæ ciuitatum causa in honorem Deorum celebrabantur, omnes qui ante ipsum regnauerant magnificentia longe superauit, quod uel ex Olympio Ioue, qui extat apud Athenienses, & ex statuis quæ sunt in Delo circa aram, facile quispiam coniectari poßet. Lauabatur in balneis popularibus, ac quando maximè balnea uiris popularibus essent plena, preciosißimis fictilibus unguentorum plenis sibi allatis. Hic ad dicentem quendam beati estis uos ô Reges, qui his unguentis utimini & suauißimè oletis, nihil quidem respondit, sed ubi ille postea lauabatur ingreßus, maximum fictile preciosißimo unguento plenum, quod Stacte nominatur, in caput ei profundi iußit, ita ut omnes surgentes in unguento conuoluti lauarentur, cadentesq; ob illius tenacitatem risum concitarent, sicut & ipse Rex. Hic idem cum Pauli Aemilij Romanorum ducis certamina in Macedonia absoluta fuisse audiuißet, ac uellet largitionis magnificentia Paulum superare, legatos speculatoresq; in ciuitates misit, qui ea certamina nunciarent, quæ ab ipso in honorem Daphnes eßent facienda: ita ut multum studium per uniuersam Græciam ad eum eundi concitaretur, cuius triumphi congregationisq; principium huiusmodi esse statuit. Præcedebant quidam hamatis thoracibus Romanorum ritu armati, uirorum florem ætatis attingentiũ quinque millia. Post hos sequebantur Mysorum quinque millia continuò, Cilicumq; tria millia aureas coronas habentium, & in morem uelitum armatorum. Thracum tria millia, Galatarum quinque millia, quorum alii scuta argentea gestabãt, quos ducenta & quadraginta monomachorum paria subsequebantur. Aderant his à tergo mille Pisæi equites, urbanorumq; tria millia, quorum plurimi coronas aureasq; phialas, alij phaleras argenteas habebant. Erant post hos ij qui socii equites dicuntur, qui erant circiter mille, omnesq; aureas phaleras habebant. Adiungebatur his ea acies, quæ socia nuncupatur, nihilo uel multitudine uel ornamento inferior. Post hanc mille extraordinarij milites: ultimus erat cataphractorum equitum ordo, qui ob homines equosq; armis coopertos ita meritò appellatur, erant & hi mille supra quingentos, omnes isti prædicti purpurea habebãt super indumenta, multi etiam auro intexta & belluata. Currus sex equis tracti centum aderant, quadrigæ quadraginta. Erat præterea elephantorum currus & biga. Singulatim uerò triginta & sex elephantes sine ordine subsequebantur. At reliquam pompam dicere nimis arduum esset, quare satis erit hæc omnia per capita enarrasse. Imberbes circiter octingenti coronas aureas habentes præcedebant, boues circiter mille pingues, sacrificiisq; præfecti trecenti ferè. Elephantorum dentes octingenti. Imaginum autem multitudinem difficillimum est omnino percurrere, omniũ siquidem deorum qui sunt apud homines nominati, uel esse in rerum natura censentur, dæmonumq; ac Heroum Idola, hæc quidem aurata, illa uerò uestibus auratis induta, exposita fuerunt: quibus omnibus fabulæ conuenientes secundum traditas historias in magnificis apparatibus adiacebant. Sequebatur hæc diei, noctisq; imago, terræ, cœli, auroræ, & meridiei. At uasorum aureorum argenteorumq; quanta esset copia, sic animo quispiam complecti poßet. Mille pueri unius amicorum Dionysij, qui epistolas conscripsit uasa argentea habentes, processerunt in põpam, inter quæ nullum erat uas minoris ponderis quàm mille drachmarum. Accesserunt & sexcenti pueri Regij aurea uasa habentes, mulieres postea ducentæ feræ unguentis ex peluibus aureis aspergebant, post quas mulieres octuaginta in sellis aureos pedes habentibus uehebantur, atque in argenteos pedes habentibus quingentæ sedentes, quæ sumptuosißimè fuerant paratæ: & profectò quæ illius pompæ sunt clarißima ea fuerunt huiusmodi. Absolutis autem certaminibus, duellis, & uenationibus intra triginta dierũ spatiũ, quibus spectacula hæc attribuit, per quinque dies primos, oẽs in Gymnasio ex aureis peluibus unguento crocino perungebantur, quæ quidem erant quindecim, æquaq; pars ex nardo & cinamomo. Simili ratione autem & sequentibus diebus telinum, amaracinum, liliaceumq; habuerunt, quæ omnia suauitate odoris inter se differebant. Sternebantur in conuiuium sæpe mille triclinia: quæ tamen ad mille ducentorumq; numerum cum magnificentißimo apparatu accedebant: rerumq; ipsarum conatus per Regem ipsum fiebat: qui cum coquum haberet frugi per pompam ipsam percurrebat, hos quidem iubens præcedere, illos autem se firmare. Inter potandum etiam ipse in introitu consistens alios introducebat, alios faciebat discumbere. Seruos præterea cibos ferentes ipse inducebat: atque circumiens hic quidem accumbebat, ibi uerò sedebat. Deinde poculum aut frustum panis aliquando

quando deponens, consurgebat atque exiliebat, conuiuiumq; circuibat rectus propinationes ab aliis aliquando excipiens, cum festiuis ludens narratiunculis. Sed cum in longum spatium se conuiuium prorogaßet, multiq; iam seceßißent, Rex totus coopertus illatus est à mimis, atque ueluti mimorum aliquis esset in terra depositus fuit: symphonia postea aduocata exiliens tripudiabat, unaq; cum morionibus respondebat, ita ut omnes pudore correpti aufugerent. Hæc omnia ita gesta fuerunt, ex quo res nonnullas Aegyptias sibi uendicauit, cum Regi Philomatri puero adhuc, fœdus uiolaßet, nonnullas amicis conferentibus, multas etiam res sacras è templis diripuisset.

De pompa Ptolomæi Philadelphi. Cap. V.

CVm admirarentur conuiuæ Regis ipsius mentem, quòd non celebris, at insanus potius esset, addidit Masurius eam pompam, quæ in Alexandria ab optimo Rege Ptolomæo Philadelpho facta fuit, Callixenum Rhodium libro quarto Alexandriæ narrasse, qui hunc in modum scripsit: Prius quàm incipiam in prima porticu præparatam scenam, sine militum, artificum, peregrinorumq; numero declarabo: nam & insignis admodum scena, quæq; digna sit ut audiatur facta est: cuius ea erat amplitudo ut centum & triginta thoros in circulum caperet, atque apparatum habebat huiusmodi. Ligneæ columnæ quinque in singulis lateribus longitudinis quinquaginta cubitorum constituebantur in altitudinem, at uno cubito minores positæ sunt in latitudinem. Supra has epistylium quadratū aptabatur, quod uniuersum loci conuiuij tectum fulciebat: atque ipsum tectum croceo colore tinctum in circulumq; dealbatum extendebatur. In utraque uerò parte trabes ligneas semialbas habebat turritis petasmatibus complexas, quarum per medium picta laquearia extensa erant. Ex columnis, quatuor palmarum arboribus erant similes, at quæ erant in medio thyrsi speciem præseferebant: quarum peristylus exterior syrinx efficiebatur: quæ in tribus lateribus tectum habebat cameratum, ubi discumbentium ordinem esse accidebat. Huius pars intima purpureis aulæis intexebatur, at in locis intermediis ferarum pelles & ob uarietatem, & ob magnitudinem admirandæ, suspendebantur. Locus autem qui erat sub dio quiq; scenam complectebatur, ramis & lauri & myrti erat intextus: atque pauimentum uariis multiplicibusq; floribus erat conspersum. Aegyptus enim & ob aëris temperiem, & ob colentium hortos industriam, ea quæ in aliis regionibus rara uidentur, plurima & semper producit; ac neque rosæ, aut albæ uiolæ, aliud'ue florum genus ibi deesse facile consueuit. Quare cum per mediam hyemem aliquod fit conuiuium, admirabile spectaculum peregrinis apparet. Quæ enim in unam coronam non facile inuenirentur in alia ciuitate, hæc in accumbentis multitudinis coronas facile suppeditantur, fusim inquam flores per scenæ pauimentum erant conspersi, diuini cuiuspiam prati ut uerè loquar aspectum referentes. Cētum marmorea animalia egregiorum artificum in scenæ porticibus erant posita, at in locis intermediis lances Sicyoniorum pictorum. Ex opposito uerò picturæ eximiæ, uariaq; saga auro intexta, & uestes pulcherrimæ, quarum aliæ Regum imagines habebant intextas, aliæ fabulosas habebant dispositiones. Supra hæc aurea argenteaq; scuta uicissim erant disposita: at in his locis qui erant istis superiores, antra quædam magnitudinis octo cubitorum conspiciebantur, in longitudinem quidem sex ex utroque latere, at quatuor in latitudinem. Aderant & opposita inter se comicorum, tragicorum, satyricorumq; symposia, quæ uerum habebant uestimentum, quibus aurea pocula adiacebant. In antrorum medio Nymphæ erant positæ, inter quas erant tripodes aurei Delphici fulcra habentes. In altißimo laquearis loco aquilæ aureæ in faciē inter se conuersæ aderant, quarum magnitudo erat quindecim cubitorum. Dispositi erant præterea aurei lecti, pedes in sphingum effigiem formatos habentes centum in binis lateribus: aspectus autem qui prior occurrebat apertus relinquebatur. Sub sternebantur his purpurei tapetes uillosi ex utraque parte in primo pauimento, aderant etiam peristromata picturata, egregieq; laborata. Atque pertenues Persici panniculi locum qui erat medius inter pedes cooperiebant, qui exquisitam lineamentorum seriem intextorum animalium continebant. Appositi erant insuper aurei tripodes numero ducenti accumbentibus, ita ut duo singulis thoris in sellulis argenteis adessent. Ex postremis autem partibus centum pelues argenteæ ad aspectū positæ fuerant, totidemq; effusiones. Aderat & alius thorus ex opposito ad calices deponendos, & pocula, reliquaq; quæ ad usum præparationemq; requirebantur paratus. Quæ omnia aurea, argentea, miraq; arte composita erant. Sed horum omnium particulatim apparatum, genusq; recensere, res quæ longo sanè tempore indigeret, mihi uidebatur. Ponderis autem magnitudo, ad decem millia talentorum argenti, uniuersi apparatus, accedebat. Sed quando ad scenæ opificium acceßimus, totius etiam reliquæ pompæ declarationem aggrediamur. Quæ ducebatur per ciuitatis spatium, prima Luciferi imago incedebat, atque ipsa pompa principium eo tempore sumebat, quo stella prædicta apparere incipit. Quam sequebatur ea quæ nomen a parentibus Regum obtinuit. Post has omnium Deorum imagines quæ proprium, singularumq; historiis conuenientem habebant apparatum. Vltimæ esse contigit Vesperis imagini, cum tempus in eam horam rem perduxisset: quare siquis earum rerum singulas partes percurrere cupiat, scripta quinquennalia capiens illa uideat. In pompa uerò Dionysiaca Sileni alij purpureis amiculis præibant, alij purpureis superindumentis induti, multitudinemq; summouebant. Succedebant his Satyri in singulis partibus spacij uiginti aureas lampades in hederarum folia incisas ferentes. Post hos Victoriæ aureas alas habentes collocabantur, ferebantq; sex cubitorum thuribula aureis hederaceis columellis ornata, quæ uestibus uariis animalibus intextis erant indutæ, atque multum ornatum aureum se circum composuerant. Has sexcubitalis ara duplex, hederaceisq; ramis auratis ornata sequebatur, uiteam coronam auream mitris semialbis complexam habens, quam centum & uiginti pueri sagulis purpureis induti, thusq;, myrrham, & crocum in aureis mazonomis ferentes, comitabantur. Post hos quadraginta erant Satyri, quadraginta aureis coronis in hederarum formam elaboratis coronati. Quorum corpora aliorum quidem Conchylio, aliorum autem minio, aliisq; coloribus picta fuerant. Ferebant hi coronam præterea auream ex uite & auro laboratam, quos Sileni duo clamyde purpurea induti, crepidisq; albis sequebantur: horum alter petasum & aureum caduceum, alter lituum habebat. Medius inter hos uir quatuor cubitis etiam maior tragico ornatu ac persona incedebat, qui aureum Amaltheæ cornu ferens Annus uocabatur. Huic mulier formosißima eiusdem magnitudinis multo auro, mundoq; muliebri ornata succedebat: altera manuum coronam Perseæ ferens, altera palmæ ramum, quæ appellabatur

quin=

quinquennium. Subsequebantur hanc Horæ quatuor ornatæ, duoq; uasa hederacea aurea sex cubitorum, atque inter hæc ara quadrata aurea, rursusq; Satyri coronas hederaceas aureas habentes, uestesq; purpureas circumiectas, quorum alij aureum gutturnium, alij carchesium ferebant. Hos Philiscus poeta Dionysij sacerdos, omnesq; Dionysij artifices, sequebantur: tum ferebantur Delphici tripodes qui essent eorum præmia qui athletarum impensas suppeditarent, puerorum quidem nouem cubitorum altitudinis, at uirorum duodecim. Currus postea quatuor rotarum quatuordecim cubitorum, habens latitudinem octo, qui à centum & octoginta uiris trahebatur, super quem Dionysij erat imago decem cubitorum libans ex aureo carchesio, sagum habens purpureum usque ad talos, atque in ipso crocotam pellucidam, circumiecerat autem uestem purpuream, auroq; uariegatam. His crater aureus Laconicus metretarum quindecim capax propinquus iacebat, triposq; aureus, super quo aderat aurea acerra, duæq; phialæ aureæ plenæ croci & casiæ. Circumponebatur illi umbraculum hedera, uite, reliquisq; arboribus ornatum, cui coronæ, uittæ, thyrsi, tympana, mitræ, & comicæ, tragicæq;, ac Satyricæ personæ appendebantur. At in ipso curru sacerdotes erant, & sacrificantes fœminæ, Persæq;, cerimoniæ, uarii thiasi, quæq; uannos ferrent. sequebantur hæc pugnaces fœminæ, quæ mimallones dicebantur, & bassaræ, & Lydæ sparsis capillis, atque aliæ serpentibus, aliæ smilace, pampinis & hedera coronatæ. Habebant in manibus hæ enchiridia, illæ serpentes. Currus deinde quatuor rotarum latitudinis octo cubitorum à uiris sexaginta trahebatur, in quo Nyssæ imago octo cubitorum erat, quæ tapsino sago & auro intexto induta sedebat, ac amiculo Laconico uestiebatur. Surgebat arte quadam hæc statua nullo ei manum porrigente, postea lac ex aurea phiala libans rursus considebat. Tenebat in sinistra manu thyrsum mitris coronatum, atque ipsa hederaceo auro coronabatur, racemisq; sumptuosissimis lapillis ornatis. Aderat etiam umbraculum, atque in quatuor angulis ipsius currus lampades erant inauratæ. Sequebatur alius currus, quatuor rotarum uuæ plenus, cuius longitudo erat cubitorum uigintiquatuor, latitudo quindecim. Pessundabant unà Satyri sexaginta, cantum epilenium ad tibiam canentes, inter quos erat Silenus, atque per totum iter mustum in terram defluebat. Ductus fuit deinde currus totidem rotarum, cuius longitudo erat cubitorum uigintiquinque; latitudo quatuordecim, quem uiri sexcenti trahebant, super quo utris erat capax triũ millium metretarum ex pardorum pellibus consutus, fluebat & hoc uinum per totam uiam paulatim dimissum. Hunc currum satyri Sileniq; centum & uiginti coronati sequebantur, quorum hi gutturnia, illi phialas, alij pocula Thericlea magna, omnia tamen aurea gestabãt. Continuato ordine crater argenteus sexcentarum metretarum capax in curru quatuor rotarũ a sexcentis uiris tracto subsequebatur, qui sub labris & auribus ac base animalia torno laborata habebat, atque coronabatur auro per medium gemmato. Portabantur posthæc duo calices argentei duodecim cubitorum, quorum ad sex cubitos erat altitudo, qui pinnacula in superiore parte, & in aluo in circulum habebant, in pedibus tria animalia: semicubitalia uerò & cubitalia multitudine complura. Pelues decem prægrandes, & duodecim crateres, quorum maiores metretas triginta, minores quinque, continebant. Lebetes sex, monticuli uiginti & quatuor in quinque thecis, duo argentea torcularia, in quibus uigintiquatuor erant dolia, mensa duodecim cubitorum tota ex argento, aliæq; sex cubitorum triginta. Accedebant his quatuor tripodes, quorum unius, cum totus esset ex argento, circunferentia sexdecim cubitorum spatium amplectebatur, at reliqui tres minores uarijs gemmis per medium erant distincti. Allati fuerunt post hos Delphici tripodes argentei numero octoginta multò prædictis minores, quorum anguli erant quadrati, hydriæ uiginti & sex, amphoræ Panathenaicæ sexdecim, uasa refrigerando apta centum & sexaginta, inter quæ maximum metretarum sex minimum duarum erat capax: quæ omnia erant argentea. Succedebant his illi, qui aurea uasa gestabant crateres quatuor Laconicos uiteis coronis gerentes, aliiq; quatuor metretarum capaces, duo erant Corinthiaca arte laborati, qui eximia superimposita animalia torno formata habebant, atque in collo & in uentre sculpturas præclarè factas, quorum singuli metretas octo continebant, atque erant in arculis. Aderat & torcular, in quo decem erãt dolia, peluesq; duæ, quarum utraque metretas quinque capiebat, duoq; pocula duarum metretarum capacia. Refrigeratoria uasa uiginti & duo, quorum maximum triginta metretas, at minimum unam capiebat. Processerunt in pompam & tripodes aurei quatuor magni, uasorumq; aureorum arca aurea decem cubitorum multis lapillis distincta, quæ altitudinem habebat sex graduum, in quibus & animalia complura quatuor palmorum erant mira quadam arte laborata, duoq; calices, & duo uitrei inaurati. Duæ aureæ arcæ quatuor cubitorum, aliæ tres minores. Hydriæ duodecim, ara tricubitalis, mazonomiæ uiginti & quinque. Incedebant post hæc pueri mille & sexcenti sagulis albis induti, quorum alii hedera, alii pino erant coronati. Ducenti eorum & quinquaginta choas habebant aureas, quadringentiq; argenteas. Alii trecenti & uiginti uasa refrigeratoria aurea portabant, alii argentea. Post quos alii pueri fictilia gestabant ad rerum dulcium usum, quorum uiginti erãt aurea, quinquaginta argentea, & trecenta inusta uariis coloribus picta. Postea cum mista fuissent in hydriis & uasis, omnes qui erant in stadio dulcedine capti sunt. Post hæc huiusmodi mensas quatuor cubitorum connumerat, super quibus multa erant consideratione digna, multaq; spectacula magnificè laborata ferebantur, inter quæ Semeles erat thalamus, in quo quidam erant sagulis auro lapillisq; pretiosissimis intextis, induti. Nec profectò dignum uisum est, ut currum quatuor rotarum silentio prætereamus, cuius longitudo erat duorum & uiginti cubitorum, latitudo quatuordecim, atque a uiris quingentis trahebatur: in quo erat antrum eximiæ profunditatis hedera & minio ornatum, ex quo columbæ, palumbæ, & turtures corymbis pedes uinctos habentes per totam uiam euolabant, ut facile ab iis qui spectabant, caperentur. Scaturiebant ex ipso binæ scaturigines, hæc aquæ, illa uini: omnesq; Nymphæ, quæ circunstabant, coronas habebant aureas. Tenebat Mercurius aureum caduceum, uestesq; habebat magnificas. At in alio curru qui Dionysii peregrinationem ex India continebat, erat Dionysius duodecim cubitorum, qui ueste purpurea indutus super elephanto considebat, coronamq; habebat ex hedera & pampinis auream: cuius in manu hasta aurea uiteis frondibus uestita posita fuerat, subligabanturq; aurea calciamenta. In collo autem ipsius elephanti Satyrus quindecim cubitorum aurea pini corona coronatus, considebat, dextraq; manu aureo capræ cornu significabat. Elephas ipse ornamentum habebat aureum, coronamq; auream hederaceam circa collum: hunc puellæ quingentæ purpureis uestibus auroq; præcinctæ sequebantur.

quebantur. Coronabantur primæ centum & uiginti aureis pineis coronis, quas Satyri centum & uiginti sequebantur, alij quidem argenteum, alii autem æreum armorum apparatum habentes. His quinque asinorum alæ succedebant, super quibus Satyri erant coronati, & Sileni. Ex asinis alii argenteos frontis apparatus, ornatumq; habebant, alii aureos. Sequebantur hos elephantum currus uiginti & quatuor, bigæq; hircorum sexaginta, aprorum duodecim, orygum septem, bubalorum quindecim, struthorum bigæ octo, ceruorum septem, asinorum agrestium bigæ quatuor, quatuorq; currus, in quibus aurigarum singula petasosq; habentes pueruli incedebant, iuxta quos alii rursus pueri paruis peltis, hastisq; frondibus uestitis ornati, tum uestibus aureis induti, sequebantur: coronabantur pueruli aurigæ, pino, at pueri sequentes, hedera. Aderant camelorum bigæ tres ex utraque parte, quas plaustra à mulis tracta sequebantur scenas barbaricas habentia, quibus Indæ mulieres, & aliæ uelut captiuæ ornatæ, uehebantur. At cameli trecentas thuris minas ferebant, croci autem, & casiæ, cinamomi, iridis, aliorumq; aromatum, ducentas. His coniungebantur satellites Aethiopes, ex quibus alii sexcentos dentes ferebant, alii tria millia truncorum ebeni, alii sexaginta crateres aureos & argenteos, refrigerandiq; uasa aurea. Processerunt in pompam post hos duo uenatores auratas hastas habentes, atque canes quadringentos ultra duo millia post se habebant, quorum alii erant Indi, alii Hyrcani, aut Molossi, aliorumq; generum complurium. Viri postea centum & quinquaginta accedebant arbores ferentes, quibus ferarum auiumq; multiplicium genus suspendebatur. Portabantur in caueis etiam psitacci complures. Atque cum alia multa, tum animalium greges simul connumerauit. Oues Aethiopicas centum & triginta, trecentas Arabicas, Euboicas uiginti, uiginti & sex boues Indicos alba mẽbra habentes, octo Aethiopicos, quos una alba ursa sequebatur. Quatuor pardales, sexdecimq; aderant pantheræ, quatuor paruæ lynces, ursi tres, una camelopardalis unusq; Aethiopicus Rhinoceros. In curru postea quatuor rotarum Dionysius erat, qui ad aram Rheæ confugerat, ubi eum Iuno insectabatur, habebatq; auream coronam: cui Priapus auro hederaceo coronatus assistebat. Iunonis autem imago coronam habebat auream. Alexandri deinde ac Ptolemæi statuæ hederaceis coronis aureis coronabantur. At Virtutis simulachrum quod erat Ptolemæo propinquum coronam auream habebat in oliuæ folia incisam. Aderat illis Priapus coronam habens hederaceam auream. Corinthus ciuitas Ptolemæo assistebat aureo diademate coronata, quibus omnibus calix rerum aurearum plenus adiacebat, craterq; aureus quinque metretarum capax. Hunc currum mulieres mundum muliebrem, sumptuosasq; uestes habentes, sequebantur, quæ nominabantur ciuitates in Ionia & reliqua Græcia existentes, quæq; in Asia & insulis conditæ sub Persarum Imperium deuenerunt, quæ omnes aureas coronas gestabant. In alio curru thyrsus aureus nonaginta cubitorum ferebatur, & hasta argentea cubitorum sexaginta. In alio curru Phallus aureus pictus, atque coronis aureis ligatus cubitorum centum & uiginti, cuius in summa parte stella aurea collocabatur, cuius erat ambitus sexcubitalis. Sed cum multa uariaq; in his pompis sint connumerata, ea solùm eleginus in quibus aurum erat & argentum, cum multa tamen essent & alia digna quæ audiantur: ferarum scilicet equorumq; multitudo, & leones uiginti & quatuor prægrandes. Aderant & alii currus non Regum solùm imagines ferentes, sed Deorum etiam complures. Post quas uirorum sexcentorum chorus in pompam procedebat, inter quos trecenti citharistæ coronas totasq; citharas inauratas habentes canebãt. His taurorum unicolorum duo millia cornibus auratis, aurea frontis ornamenta, coronasq; transuersè & monilia ac ægidas ante pectus habentium, successerunt, quæ omnia erant aurea. Post res huiusmodi Iouis aliorumq; deorum complurium pompa ducebatur, atque in primis Alexandri, qui in curru uerorum elephantorum aureus uehebatur habens ex utranque parte Victoriam & Palladem. Processerunt in pompam multi throni ex auro facti & ebore, quorum in uno aurea corona iacebat, in alio cornu aureum, in alio aurea corona, in alio cornu totum ex auro. In throno autem Ptolemæi Seruatoris corona posita erat ex decem millibus nummorum aureorum facta. Thuribula præterea trecenta & quinquaginta aurea, aræq; inauratæ, & coronis aureis ornatæ, processerunt, in una quarum faces quatuor decem cubitorum erant infixæ. Accesserũt etiam craticulæ duodecim inauratæ, quarum hæc duodecim cubitorum habebat mensarum, at quadraginta altitudinem, altera uerò quindecim cubitorum. Secuti sunt nouem aurei tripodes Delphici quatuor cubitorum, aliiq; octo cubitorum sex, ac alius triginta cubitorum, in quo aurea erant animalia quinque cubitorum, coronaq; uitea in circulo aurea. Accesserunt & septem palmæ inauratæ octo cubitorum, caduceusq; inauratus cubitorum quadraginta & quinque, fulmenq; auratum quadraginta cubitorum, atque templum præterea auratum cuius erat circunferentia cubitorum totidem. Et bicorne adhæc cubitorum octo, multaq; animalium inauratorum multitudo in põpam processit, quorum plurima erant cubitorum duodecim, feræq; eximiæ magnitudinis. Aquilæ in super uiginti cubitalis magnitudinis, coronæq; aureæ ducentæ supra tria millia, tum alia mystica cubitorum octoginta aureaq; & pretiosis lapillis distincta, quæ circum Berenices ianuã ponebatur. Simul autem aderat scutum aureum. Secutæ sunt & aureæ coronæ cõplures, quas puellæ sumptuosè ornatæ gerebant, quarũ una bicubitalis erat altitudinis; atque sexdecim cubitorum habebat ambitum. Processit & thorax aureus duodecim cubitorum, atque alius decem & octo argenteus, qui duo fulmina aurea habebat duodecim cubitorum, coronamq; querneam lapillis ornatum; aurea scuta uiginti. Arma aderant sexaginta & quatuor aurea, tibialia duo cubitalia aurea, duodecim aureæ pelues, phialæ numero multæ, cyathi triginta & sex: uasa unguentis apta magna decem, hydriæ duodecim, mazonomi quinquaginta; uariæ mensæ, calices aurei quinque, cornu totum aureum cubitorum triginta, quæ res erant aureæ, extra ea quæ ferri in Dionysij pompa consueuerant. Postea rerum argentearum plaustra trecenta, uigintiq; aurearum, ac aromatum octingenta. Inter omnia peditatus equitatusq; omnis mirum in modum armati in pompam incesserunt, erant enim peditum quinquaginta & septem millia supra sexcentos, equitum autem uiginti tria millia & ducenti, qui omnes ea ueste quæ maximè singulis ex more patrio conueniebat, induti in pompam accesserunt: iis etiam armis armati quæ apta uisa essent. Extra quæ & alia arma habebant, aliaq; complura adiacebant, quorum numerus non facile scriptis complecti posset, quamuis Callixenus ipsum comprendat. In ipso certamine uiginti aureis coronis coronati fuerunt: inter quos primus Ptolemæus & Berenice uiginti tribus in aureis curribus & in nemoribus Dodones. Absumpta fuerunt autem talentorum duo millia, ducentaq; & trigin-

ta no=

ta nouem, minæ quinquaginta, quæ omnia ab œconomis numerata sunt ex coronantium, priusquã uenirent spectacula. Philadelphus ipsorum filius uiginti aureis, duabus quidem in aureis curribus, in columnis autem una sexcubitali, quinque cubitalibus quinque, sex quatuor cubitorum. Quod nam imperium ô conuiuæ sic unquam fuit auri opulentum? non Persarum profectò regnum, uel Babylonia, quæ metalla effodit, aut nummos imprimit, habensq; Pactolum, qui auream arenam producat. Solus siquidem auro fluens uerè appellatur Nilus. Qui cum fructus uberrimos ferat, tum aurum etiam purum gignit sine periculo laboratum: ita ut omnibus hominibus instar Triptolemi sufficiat, quippe quod etiã per uniuersum terrarum orbem mittatur: quare & Byzantius poeta Parmeno cognominatus ad ipsum, Aegyptie Iupiter inquit Nile. Manifestum est autem quòd multos Reges opulentia Philadelphus superauit; atque omnium apparatuum, ut superbè conficerentur, maximè fuit studiosus, ita ut multitudine etiam nauium omnes alios antecelleret: omnia siquidem maxima nauigia apud illum reperiebantur. Trigintiremes naues quidem duæ, at una uigintiremis, tredeciremes quatuor, duodeciremes duæ, undeciremes quatuordecim, nouiremes triginta, septiremes triginta & septem, sexremes quinque, quinqueremes decem & septem, at à triremi usque ad sesquialteram proportionem habentes, harum duplex erat numerus. Eæ autem naues quæ in insulas, aliasq; ciuitates quibus imperabat, & in Lyciam missæ fuerunt, trium millium numerum superabant. De librorum præterea multitudine, de bibliothecis cõgregatis, de apparatu eo, qui fiebat in Museum, quid opus est recensere? sed quando in nauigiorum apparatum mentionem incidimus, agite aliquid etiam de nauibus dicamus.

De naue Philopatris. Cap. VI.

Digna sunt profectò ut audiantur & ea nauigia, quæ à Philopatre Rege parata fuerunt, de quibus libro primo rerum Alexandrinarum his uerbis meminit Callixenus; Nauem quadragintiremem longitudinem ducentorum et octoginta cubitorum habentem, octo uerò & triginta ab ingressu ad ingressum, ædificauit, cuius altitudo quadraginta erat cubitorum ad ipsa usque ora. Sed à puppis cacumine ad illius partem quæ erat in mari, cubiti quinquaginta & tres interiacebant. Habebat quatuor gubernacula triginta cubitorum, atque remos maximos remigum triginta & octo cubitorum, qui, ob plumbum quod in manubriis habebant, cum intus essent ualde graues, in transtris ad usum remigandi facile accommodabantur. Habebat hæc nauis duas proras, duas puppes, septemq; ingressus: unum quidem primum, ac ducentem, alios uerò dissimiulatos & obscuros; atque eorum quosdam per epotides. Tabulata duodecim capiebat, quorum uniuscuiusq; mensura sexcentorum erat cubitorum: eratq; concinnè mirum in modum facta, atque omnis alius nauis ornatus admirabilis. Habebat enim in puppi & in prora animalia quædam cubitis duodecim haud minora, omnisq; ipsius locus inusta pictura uariabatur. Deinde à remis ad carinam usque totus locus circum folia hederacea, thyrsosq; habebat. Aderat etiam armorum ornatus permultus, qui partes illas nauis impleuerat, quæ illis indigerent. Cum uerò fieret eius experientia plus tribus millibus remigum capiebat, quadringentos quidem in ministerium, at in epibatarum foros tria millia, quamuis centum ac quinquaginta deficerent: tum præter eos qui erant in transtris, aliam non exiguam hominum multitudinem unà cum commeatu. Tracta est primùm à thuribulo quodam, quod contignatione quinquaginta nauigiorum quinqueremium compactum fuisse aiunt: atque cum tubis & clamore à multitudine ducebatur. Postea ex Phœnicia quidã uniuersam rei rationem cognouit, quippe qui uallum pari longitudine naui substituerit, quem prope portum excauauerat, atque huic super firmo lapide ad quinque cubitos in profundum fundamenta locauerit, per quæ obliqua internodia per fossæ latitudinem continua locum quadricubitalem in profundum relinquentia, impulit; tum maris fluxum intrò fluere faciens locum excauatum ipso mari adimpleuit, in quem nauem ab hominibus quibusuis compulsa, quod erat apertum prius obturans, iterum instrumentis ex eo loco aquam maris exiccauit. Quod cum factum esset firmatum fuit nauigium tutò super prædictis internodijs. Fecit Philopater fluuiale nauigium quod Thalamagus nominabatur, atque longitudinem habebat dimidij stadij, latitudinemq; multò triginta cubitis ampliorem. Altitudo autem cum altitudine ipsius scenæ parum defuit quin ad quinquaginta cubitos accederet; huius figura neq; longis nauibus neque rotundis erat similis, sed & multum differebat, & ad usum fluminis profunditas accommodabatur. Inferior enim pars plana erat & lata, ac sublimis ob amplitudinem: sed partes quæ erant in summitate illius & præcipuè apud proram, satis idoneè pulchræ lineæ refractione apparente, protendebantur. Habebat binas proras, binasq; puppes, atque ad altitudinem unda in fluuio sæpius excitabatur, quia ualde sublimis consistebat. Præparata erant in medio profundo illius symposiorum loca & cubicula, quæq; uictui forent necessaria. At circum ipsam nauem duplicia deambulatoria per tria latera conspiciebantur, quorum ambitus erat haud minor quinque iugerum spatio. Dispositio autem subterranei, loco columnis cincto erat simillima: loci superioris crypta undequaque sæpimentis, & fenestris continebatur. Prima pars per puppim ingredientibus ex opposito erat aperta; atque deambulatorium erat in circulo, cuius in ea parte quæ è regione proræ erat opposita, uestibulum ex ebore pretiosissimaq; materia confectum erat. Hoc autem tanquam proscenium transeuntibus dispositum erat opertum desuper; atque rursus similiter medium latus habebat cum reliquis partibus retro adiacens. Ianuaq; quatuor ualuarum in ipsum ducebat. à dextra uerò & sinistra parte erant fenestræ quæ splendorem lumenq; intromittebant. His enim maxima domus contrahebatur aderatq; circularis locus qui lectos uiginti complectebatur: cuius bona pars ex scissa cedro erat ædificata, atque ex Milesia Cyparisso. Ianuæ quæ erant in circunferentia uiginti ex tiliæ asseribus erant compactæ, eburneaq; habebant ornamenta. Clauorum ordo earum & malleorum ex ære rubro erat factus, atque ex igne ut auro obducerentur obtinuerant. Columnarum corpora erant ex Cyparisso, capita autem arte Corinthiaca laborata, ornataq; ex ebore & auro, epistylium ex auro totum, in quo cingulum erat præclarum eburnea habens animalia cubito maiora, mediocri quidem arte laborata, at sumptu tamen mirabili. Aderat insuper tectum symposij in loco perpulchrũ, quadratum, ex Cyparissoq; constructum, cuius ornamenta erant sculpta, auream habentia superficiem. Aderat huic loco cubiculum septiclinium, cui perangusta syrinx erat adiuncta, quæ pro latitudine fundi nauis Gynecæum capiebat, ubi locus erat symposij nouenclinium capiens, qui pro magnificentia, magno

ὑποζώματα.

erat

erat non absimilis, & cubiculum quinqueclinium. Atque ea quæ ad primam usque contignationem spectant, huiusmodi apparatibus erant ornata. ijs uerò qui scalas prædicto cubiculo propinquas ascenderent, domus aderat quinqueclinium continens, tectumq; rhombi figuræ simile, apud quod Veneris templum testudini simile erat erectum, in quo imago ipsius Deæ conspiciebatur marmorea. Ex opposito & alius sumptuosus symposij locus orbicularis opponebatur, cuius columnæ ex lapidibus Indicis erant erectæ, quem locum cubicula prædictorum apparatum habentia sequebantur. Procedentibus ad proram domus aderat Bacchica orbicularis quindecim thoros continens, inaurataq; habens suggrundia, usque ad circumplectens epistylium. At deæ tectum aptè erat dispositum, cuius in dextro latere antrum erat factum colorem habens lapideum, quippe quod ex ueris lapidibus, auroq; esset diligenter extructum: erant in eo imagines affinium ipsorum Regum lapidi Lychnæo simillimæ. Aderat etiam alius symposij locus periucundus, qui sub ipso sanè magno tecto positus erat, ac scenæ habebat seriem, ita ut in hac quidem parte non esset; at per spatium quoddam arcuatè extensus longè protenderetur, in quibus spatiis purpurea aulæa internauigandum extendebantur. Postea locus sub dio suppositi ostii formam accipiebat, ubi tortuosa scala aderat, quæ ad secretum deambulatorium perducebat, atque locum conuiuii nouemclinium, qui Aegyptium habebat apparatum. Illæ enim, quæ ibi erant columnæ rotundæ uertebras permutantes, consurgebant, atque hæc alba, illa nigra uicissim erant positæ. Erant & earũ capita circulari figura, quorum tota circunferentia rosis paulum apertis erat persimilis. Circa appellatum calathum non capreoli, neque aspera folia, uelut in Græcis ponuntur, at fluuialium lotorum bacchæ uidebantur, fructusq; palmarum nuper pullulantium: insculpebantur aliquando & aliorum florum genera complura. Id uerò quod sub radice est, quod coniungenti uertebræ ad caput adiacet, quasi similem habet dispositionem ac si ex fabæ Aegyptiæ floribus & foliis sint implicitæ, Aegyptii enim columnas ita facere consueuerunt, parietes albis, nigrisq; lateribus uariantes. Accidit tamen aliquando ut ex petra, quæ alabastritis nominatur, id efficiant. Multa erant & alia in media nauis profunditate, atque in omnibus illius partibus thalami reperiebantur. Malus erat cubitorũ septuaginta, uelumq; byssinũ habebat purpureo fune ornatum. Oẽs Philadelphi Regis seruatæ diuitiæ, ab ultimo Ptolemæo, qui bellũ Gabiniacũ excitauit, dissipatæ fuerunt: qui non uir fuit, sed tubicẽ potius & magus.

De naue Hieronis. Cap. VIII.

DE naue autem Hieronis Syracusii, quam fecit, cuius & Archimedes Geometra pro curator fuit, indignũ profectò putaui uerba nõ facere, cum præcipuè quidam Moschio commentaria ediderit, in quem nuper non sine studio incidi, sic igitur scribit hic Moschio: Admiratione dignus est Dioclides Abderites existimatus ob Elepolim, quã Demetrius ad Rhodiorũ urbẽ aduexit: Timæus ob pyrã paratã Dionysio Siciliæ tyranno: Hieronymus ob currũ uiros uehentem, quo Alexandri corpus portari contigit: Polycletus ob candelabrum quod Persæ operatus est: at Hieron Syracusiorũ Rex, qui omnibus in rebus Romanis fuit amicus, ob rerũ sacrarum exercitationũq; apparatũ, cuius maximè fuit studiosus. Erat & in nauibus conficiendis industrius, quippe qui et frumentaria nauigia fecerit, quorum unius apparatum recensebo. In materiã lignorũ primùm multitudo triremium nauiũ sexaginta parata fuit ex Aetna, quæ operibus esset idonea. Postea quam hæc parata fuerunt, clauos, repletioniq; res aptas, tabulata, quæq; alii materiæ essent usui, ex Italia deportanda curauit, in funes autem populum albam ex Iberia, canabim & hederã ex Rhodano fluuio, aliaq; multa necessaria ex alijs locis. Conduxit & nauium magistros, aliosq; opifices, ex quibus omnibus, cum Archiã Corinthiũ præfectum operariis constituisset, eum prõptè aggredi apparatum adhortatus est, seruiens & ipse interim interdiu. Nauis igitur dimidium intra sex mensium spatiũ perfectum est, semperq; tegulæ plumbeæ, ad eã partem quæ perfecta erat, adiungebantur. Erant enim, ut ministros omittam, trecenti illi artifices, qui materiã præparabant. Tũ statuit ut hæc pars reliquum apparatum in mare traheret, ut ibi perficeretur: sed cũ quò pacto in mare trahenda esset magno studio quæreretur, solus Archimedes mechanicus ipsam paucis instrumẽtis deduxit, nam primus Archimedes uitis usum reperit, quam cũ fecisset tantã nauim traxit in mare. Postea uerò & reliquæ partes nauis factæ fuerunt in alijs sex mensibus, atq; tota machina æreis clauis circunsepta fuit, quorum pondus plurimorũ ad decem minas accedebat, reliqui erant his sesquialteri, qui terebrarũ beneficio aptabantur tabulata continentes. Cooperiebantur autẽ plumbeis tegulis ligno adiunctis, lintheisq; picatis. Vbi primũ superficies exterior facta est, ad interius opificiũ omnẽ operam statim conuerterunt. Erat hæc nauis, quod spectabat ad apparatum, uiginti trãstrorum, atq; tres habebat aditus, unum quidẽ ad penu, in quod descensus fiebat p multas scalas: alia in diætã ingredi uolentibus ostendebatur, post quã ultima erat ea quæ armatis erat concessa. Aderant in medio accessu apud utrũq; murũ diætæ quatuor uirorũ thoros habẽtes numero triginta. At naucleorũ diæta quindecim thoros habebat, tresq; thalamos triclinios, ex quibus is qui proræ erat propinquus, culina efficiebatur. Hæc omnia pauimentũ habebãt in abaculis ex uarijs lapillis cõpositũ, in quibus facta erant miro quodã artificio omnia, quæ in Iliade fabula cõtinentur, quæ omnia in apparatibus, laquearibus, & in foribus erãt formata. In supremo ingressu erat exercitationis locus, deãbulatoriaq; mediocrẽ pro nauis magnitudine habentia apparatum, in quibus multiplices erant horti mirũ in modũ plãtationibus, fictilibus, & plũbeis uasis, locũ cõplectentes. Aderant & scenæ ex alba hedera & uineis, quarũ radices in dolijs terra repletis nutrimentũ capiebãt, eandẽq; irrigationẽ, quã ẽt horti consequebantur, quæ scenæ deãbulatoria adumbrabant. Post hæc triclinium Veneris erat paratũ, q̃d pauimentũ habebat ex lapidibus achatibus, alijsq; pretiosis, qui in insula reperiebãtur. Parietes et lacunar erãt ex cyparisso, fores aũt ex ebore & thyia, quæ picturis, imaginibus, ac poculorũ magnificentia egregiè erãt ornatæ. Sequebatur hoc quinqueclíniũ scholæ dicatũ, q̃d fores et muros habebat ex buxo, atque intus bibliothecã: in laqueare uerò polũ ad similitudinẽ illius heliotropij, q̃d est in Achradina formatũ. Erat et balneũ tricliniũ q̃d tria uasa ærea igni apta habebat, peluemq; quinq; metretas capientem ex lapide Tauromenite uariegatum. Aderant multi præterea thalami, & classiarijs, & iis quibus curæ est ut sentina euacuetur, parati. His ita positis in utraque parte parietum erant decem equorum stabula, in quibus equorum pabulum ponebatur, classiariorumq; ac puerorum uasa collocabantur. Aderat in prora locus clausus, ubi aqua reponebatur ex asseribus, pice, & lintheis factus, qui metretarum duo millia capiebat: apud quem ex plumbatura clausisq; asseribus piscina facta erat plena

aqua marina, ubi multi pisces lautè nutriebantur. erāt ex utraque murorum parte conuersiones apertæ, spatium mediocre habentes, in quibus lignorum loca constituta erant, clibaniq́;, & culinæ, & molæ, aliaq́; ministeria complura. Atlantes sex cubitales nauem ipsam exterius percurrebant, qui supremos terminos triglyphumq́; deprenderant, omnes in spatia diuisi. At uniuersa nauis aptis picturis erat laborata: turres octo habebat in ipsius nauis angulis, duæ erant in puppe, totidemq́; in prora, aliæ in medio ipsius nauis, quarum singulis duæ antennæ alligabantur, super quibus contignationes erant, per quas demittebantur lapides in adnauigantes hostes. Singulas turres quatuor iuuenes armati conscenderant, duoq́; arciferi, totusq́; locus interior turrium lapidibus, & sagittis erat plenus. Murus autē foros propugnaculaq́; habens super cillibātis in naui erat conditus, in quo lithobolus positus erat, saxa trium talentorum à se iaciens, sagittamq́; duodecim cubitorum, quam machinam ædificauerat Archimedes. Sagittarum autem uniuscuiusque iactus ad stadium usque perueniebat. Post hæc foramina ex funibus craßis composita ferreisq́; uinculis suspensa. Cum tres essent mali ab unoquoque duæ antennæ, quæ saxa gerebant, continebantur, unde harpagones lateresq́; plumbei in aggredientes hostes demittebantur. Erat & uallum ex ferro in circulo ipsius nauis in eos paratum, qui nauim conarentur ascēdere. Atque circum ipsam nauim coruuli ferrei, qui per instrumenta quædam demißi hostium naues detinebant, ac in uulnera conuertebant. In utroque murorum latere iuuenes sexaginta toti armati cōstituebantur, atque par numerus circa malos saxiferasq́; antennas. Inerant alij circa malos in æreis carchesiis, atque in primo uiri tres, sic uno per ordinem semper deficiente. Ad hos in sportulis compositis lapides sagittæq́; à pueris per trocheas in propugnacula mittebantur. Aderant & quatuor anchoræ ligneæ, octoq́; ferreæ, ex malis autem secundus & tertius inuenti fuerunt, at primus difficulter in montibus Britanniæ à uiro quodam subulco, quem Phileas Tauromenites mechanicus in mare deduxit. Sentina autem, quamuis eximiam haberet profunditatem, ab uno uiro per cocleam exiccabatur, quia sic Archimedes inuenerat. Nominabatur hæc nauis Syracusia, quam cum Hieron emisisset, Alexandriam postea uocauit. Subsequebantur nauiculæ ab ea tractæ, ac primus quidem lembus qui tria millia talentorum capiebat, qui totus erat remigibus munitus: Post hunc scaphæ nauiculæq́; piscatoriæ mille & quingenta uehentes complures erant coordinatæ. Aderat ultra prædictos homines turba non inferior, alij enim sexcenti apud proram, quæ nuntiabantur obseruabant. Earum iniuriarum quæ fierent in naui nauclerus, nauis gubernator, & gubernator proræ iudices erant constituti, qui iuxta Syracusiorum leges iudicabant. Frumenti sexaginta millia in nauim congesta fuerunt, decem millia fictilium plenorum salsamentis Siculis, carnium uiginti millia talentorum, atque aliorum onerum uiginti millia, præter id quod aderat etiā nauigantium commeatus. Hieron posteaquam omnes portus cognouit, atque hos quidem posse nauem excipere, in illis autem inesse periculum, decreuit illam Ptolemæo in Alexandriā donum mittere, quandoquidem magna erat annonæ penuria in Aegypto: sic igitur fecit, nauisq́; in Alexandriam transiuit, atque illuc tracta est. Hieron præterea Archimelum epigrammatum poetam, qui epigramma in nauim scripsit, centum frumenti medimnis decorauit, quod etiam suis sumptibus misit in Piræum. Est autem epigramma huiusmodi:

Quis ratis eximiæ inuentor mortalis? eam quis
Infractis traxit funibus in pelagus?
Qua cunei cæsi dolabra fecere profundum
Hoc opus? aut tabulis iuncta carina fuit?
Aetnæ uerticibus quæ æquatur, Cycladibus ue,
Quas circum Aegæi personat unda maris.
Muri utrinque pari spatio lata. an ne gigantes
Hoc opus in superos exposuere Deos?
Sydera contingunt carchesia: nubila magna
Thoracas triplices protinus intus habent.
Anchora uincta pari fune est queis bina & Abydi,
Et Sesti à Xerxe iuncta fuere uada.
Insculpta & lateri declarat littora forti,
Quis ualuit terra prouoluisse ratem.
Dicitur hoc Hieron, quò pinguem Græcia fructum,
Insula quò ponti munera quæq; tulit,
Doricus, ac Siculus Rex. ô Neptune per undas
Cæruleas dubiæ sit tibi cura ratis.

Præterij ego libenter sacram Antigoni triremem, qua Ptolemæi duces circa Leucollam Coæ superauit, quam postea Apollini deposuit cum neque tertiam partem, ne dicam quartam fortasse haberet huius nauis Syracusiæ uel Alexandrinæ. Hæc nō à Bœoticis quidem catalogum nauium sumentes recensuimus, sed à Panegyricis pompis incipientes.

De scrinio uasorum. Cap. VIII.

SEed posteaquam rursus nobis Vlpianum obiectantem uideo quid ipsum sit uasorum scrinium apud Callixenum, dicimus illi quod oratio quædam de uasorum scrinio inscripta refertur in Lysiam rhetorem, cuius principium est huiusmodi: Siquidem iustum est uiri iudices aut moderatum quod dixit Lysimenes. In qua procedens ait, non enim de ipso uasorum scrinio disceptare curaui, quod neq; ad triginta drachmarum pretium accedit. Quòd autem ærea esset arca declarat ita in sequētibus, cum ipsum facere anno præterito uoluerim; dedi ei in hoc uas quoddam aheneum: est enim compositum, ac Satyrorū Bucephalorumq́; habet capita. Est & aliud eiusdem magnitudinis, siquidem idem artifex multa huiusmodi uasa similia inter se confecerat. In his quod uasorum scrinium æreum esset, apertè Lysias declarat, sicut & Callixenus lebetibus ipsum supponi consueuisse ostendit. Sic etiam Polemon scriptor libro tertio earum rerum, quas ad Adæum et Antigonum scribit, ubi dispositionem Philunte in porticu Polemarchio à Sillace Rhegino pictam percurrit, cuius Epicharmus meminit, ac Simonides ita scribens, Arca uasorum, & in ipsa, poculum. Hegesander Delphus in inscripto statuarum imaginumq́; commentario Glauci Chij depositum, quod erat in Delphis ueluti arcam uasorum ferream fuisse scribit, Alyattiq́; depositum: cuius mentionem facit Herodotus craterulam ipsum appellans. Atque hæc etiam ab Hegesandro hunc in modum scribuntur, Vidimus ipsum & ipsi in Delphis depositum consideratione dignum ut ingenuē fatear, ob ea animalia quæ in illo erant insculpta, tum etiam ob alia animalia exigua, & pulcherrimas plantas. Quæ ab Alexandrinis uasorum arca nominatur triangularis est, & in medio concaua, ita ut impositum fictile continere ualeat. Hanc pauperes ligneam habere solent, diuites autem æream uel argenteam. sed cum de arculis uasorum locuti simus, de regibus cœnarum studiosis tempus est sane ut dißeramus.

Antiocho=

Antiochorum conuiuia. Cap. IX.

REx enim qui erat eodem nomine uocatus, quo & prædictus Antiochus, at Demetrij filius ut inquit Posidonius, cum tumultuariò conuiuas interdiu excepisset, præter ea quæ erant absumpta, singulis conuiuis concessit ut cumulatè terrestrium, uolatilium, aquaticorumq; animalium integras carnium partes auferrent, easq; non diuisas paratas, ita ut plaustrum possent implere: magnam præterea mellitarum placentarum copiam, & coronarum ex myrrha & thure, cum aureis pileis in corymbi morem ad mensuram hominis accedentibus. Alius item Rex Antiochus cum certamina in Daphnes honorem faceret, conuiuas splendidè accepit, uelut ipse attestatur Posidonius: prius enim integrarum epularum munus uiritim distribuit, postea uiuorum animalium, anserum scilicet, leporum, & dorcadum. Dabantur & aureæ coronæ cœnantibus, argenteorumq; uasorum multitudo, seruorumq;, equorum, & camelorum. Atque eum oportebat qui camelum esset ascensurus primùm bibere, postea capere camelum, & astantem puerum. Hi nanque omnes qui Syriam incolunt ob ubertatem ipsius regionis, propter nullam rerum necessariarum inopiam, conuentus faciunt complures, ita ut semper potationibus indulgeant, gymnasiis uelut balneis utentes: pretiosoq; oleo peruncti & unguentis, in ludis literarijs (sic enim communium conuiuiorum loca nominant) quasi in domibus uersantes, bonã diei partẽ absumunt uentri inseruientes uinisq; et epulis dediti, ita ut ad garrulæ hirundinis strepitũ multa canentes se cõparẽt, ac ciuitates uniuersæ resonent huiusmodi clamoribus.

De Symposio Alexandri. Cap. X.

LAudo magnopere uiri amici symposium illud, quod ab Alexandro Syriæ Rege factũ fuit: qui erat Antiochi illustris filius suppositititius, quamobrem omnes homines odio Demetrium prosequebantur, de quo Athenæus amicus noster in commentariis earum rerum, quæ ad Reges Syriæ spectant scripsit, conuiuium parauit huiusmodi: Diogenes Epicureus, qui satis idoneus erat iis sermonibus quos aggrederetur, genusq; à Seleucia Babyloniæ ducebat, à Rege aliquando exceptus fuit, quamuis stoicis delectaretur disceptationibus. Amabat ipsum Alexander, quamuis male uiueret, essetq; maledicus & inuidus, ob ridendi occasionem, quum neque ab Regibus abstineret. hic cum quidpiam à philosophia longe alienum peteret, ut uestem scilicet ferret purpuream, coronamq; auream, quæ in medio Virtutis faciem præ se ferat, quam sic sacerdos nominarit: concessit ei coronam Rex gratificatus, quam postea ille mulieri cuidam Bacchanalia canenti donauit, cum illam amaret. Hoc cum audiuisset Alexander philosophorum uirorum insignium symposium congregauit, int:r quos conuocauit ipsum etiam Diogenem, qui cum accessisset, ut cum corona, uesteq; accumberet Rex expetiuit, atque cum hic præter opportunitatem esse diceret, iussit innuens ut cantores introducerentur, inter quos etiam mulier illa Dionysia canens corona uirtutis coronata, uesteq; purpurea induta accessit, cũ multus inde risus esset exortus, constitit philosophus, mulieremq; Dionysia canẽtem laudauit. Hunc Diogenem Antiochus ille qui postea in Regnum successit, cum dicta illius molesta ferre non posset interfici iussit. At Alexander erat facilis, & in conuentibus iucundus, nullaq; in re similis Athenioni philosopho Peripatetico, qui præerat philosophico cœtui Athenis, in Messena & in Larissa Thessaliæ: ac tyrannidem postea in Atheniensium ciuitate exercuit, de quo singula particulatim scribuntur à Posidonio Apameo. Quæ & si paulò fortasse sunt longiora, tamẽ recensere non erit molestum, ut omnes diligenter inquiramus qui se philosophos esse profitentur, nec tantum fidei palliis & intonsis barbis præbeamus: nam secundum Agathonem:

Si uera dicam, uil feram gratum tibi:
Quod si feram, non amplius uerum loquar.

Sed quando amica est, ut aiunt, ueritas, omnia illius uiri sicuti acta sunt, exponam.

De Athenione tyranno. Cap. XI.

VErsabatur in Erymnei Peripatetici schola Athenion quidam, qui rationibus Peripateticis operam dabat, atque cum hic seruam Aegyptiam emisset illius amore detinebatur, quæ cũ siue ex ipso peperisset, postea, siue ex alio quodam eiusdem nominis cum domino, filius apud ipsum Athenionem nutriebatur, tum literas discens dominum iam seniorem factũ unà cum matre manu ducebat, quo mortuo hæres relictus ciuis Atheniensis est ascriptus, puellamq; formosam uxorem duxit. Post euentus huiusmodi ad sophisticas disceptationes se cõuertit adolescentes scholasticos obseruans. Deinde cum sophista fuisset in Messena Larissaq; Thessalica, multas accumulauit pecunias, atque Athenas contendit, ubi declaratus fuit legatus cum res uergerent ad Mitridatem, Regemq; circumueniens factus est unus ex iis amicis, qui plurimùm cum Rege uersabantur, quare Atheniensium animos per epistolas extulit, quia plurimum apud Cappadocem posset, ita ut non debitis solùm impositis liberati uiuerent, sed democratiam possidentes magna dona publicè priuatimq; consequerentur. Hæc Athenienses extollebant, quòd Romanorum imperium sublatum esse de medio arbitrabantur. Mox ex Asia profectus Athenion Athenas contendit, atque tempestate turbatus delatus est in Carystiam: quod cum Athenienses cognouissent, naues longas miserunt quæ illum asportarent, lecticamq; habentem pedes argenteos. Tum cum ingrederetur plurima ferè ciuitatis pars ad illum excipiendum fusa est. Concurrebant & alij spectatores incredibilem fortunæ euentum admirantes, quandoquidem Athenion ascriptitius ciuis apud Athenienses in lectica argenteos pedes habente feratur in uestibus purpureis, qui nunquã antea in purpureis uestibus erat cõspectus. Cum nullus prius uel Romanorum Imperator in tanto delitiarum apparatu ab Atheniensibus fuerit exceptus. Concurrebant igitur ad hoc spectaculum uiri, mulieres, & pueri, optima quæque de Mitridate expectantes, quando Athenion pauper qui conuiualia commentaria fecerat, cum uoluptate per Regionem ac ciuitatem ob Regem pompam ducat. Iuerunt ei obuiam Dionysij artifices, Dionysii iuuenis nuncium uocantes, atque ad communem Vestam supplicationesq; ac sacrificia ad eam spectantia inuitantes. Hic ex domo mercenaria primum exiens in Dieusi domum delatus est, uiri eo tempore opulenti ob quæstus ex Delo, quæ domus lectis, picturis, uiris, argenteorumq; uasorum apparatu erat ornata: ex qua splendidam uestem trahens exire consueuerat, annulumq; habebat aureum qui Mitridatis effigiem habebat insculptam. Præcedebant ipsum sequebanturq; serui complures, atque in luco artificum ob Athenionem præsentem sacrificia conficiebantur,

fœderaq; cum præconis declamatione. Postero autem die plurimi domum illius accedentes illius accessum expectant, eratq; cum ciuium tum etiam peregrinorum plenus Ceramicus: concursusq; fiebat multitudinis in concilium non aduocatæ. Hic uix tandem, ijs qui populi gratiam inire studebant circunseptus, accessit, omnibus uel uestem ipsam tangere studentibus. Cum igitur pulpitum Romanorum ducibus paratum ante Attali porticum conscendisset, consistens ibi paululum, ac circum se multitudinem circunspiciens, deinde suspiciens, res ipsa inquit uiri Athenienses, patriæq; utilitas me ea dicere cogunt quæ noui: at rerum futurarum status incredibilis mihi est impedimento quo minus ea dicam. Cum omnes circunstantes una uoce eum confidere clamassent, ac dicere; Dico igitur ea inquit quæ neque sperare quispiam, nec in somnijs quidem imaginari posset, Mitridates Rex, Bithyniæ, superiorisq; Cappadociæ factus est dominus, totamq; Asiam ad Pamphyliam usque ac Ciliciam poßidet, Armeniorum Persarumq; Regibus stipatus incedit, omnibusq; potentibus earum nationum, quæ circa Mæotidē, totumq; pontum intra triginta millia stadiorum incolunt. Quintus Hippius Dux Romanorum proditione captus in Pāphylia uinctus hunc sequitur. At Manlius Acyllius consul, qui de Sicilia triumphauit ab equite pedes longa cathena trahitur, arculam habens quinque cubitorum alligatam. Ex alijs Romanis quidam ante Deorum imagines genibus aduoluuntur, illi reliqui uestes quadratas induti patrias rursus à principio nominant. Vniuersæ ciuitates honoris gratia obuiantes Regem ipsum Deum appellant, atque oracula, totius terrarum orbis uim, ad hunc confluere uaticinantur. Quo fit ut magni exercitus in Thraciam Macedoniamq; mittantur, omnesq; simul Europæ partes ad ipsum conuertantur. Veniunt ad illum legationes non ex Italicis solùm nationibus, sed à Carthaginensibus etiam, qui se socios in populi Romani perniciem ei pollicentur. Cum his ita dictis quieuisset aliquantulum, populumq; de ijs, quæ incredibilia dicta erant, colloqui permisisset, tum frontem scalpens, quid igitur consulam inquit? an anarchiam non perpeti quam Romanorum Senatus sufferri fecit, donec ipse exemplum præbeat, quo pacto oporteat gubernari? sed nec sacra Deorum templa clausa contemnamus, nec gymnasia squalere sinamus, nec feramus theatrum esse sine congressu, ne muta subsellia parui faciamus. nec Pnycam Deorum responsis consecratā priuatam esse populo patiamur. Nec negligamus uiri Athenienses sacram Iacchi uocem quæ conticuit, sacrumq; Deorum adytum non feramus esse clausum, nec patiamur philosophorū cœtum obmutuisse. Cum & alia complura ab eo qui ex parentibus seruis natus erat, dicta fuissent, colloquentes inter se multitudo, atque in theatrum concurrentes Athenionem ducem in armis exceperunt. Tum peripateticus non alio pacto atque Pythocles in Orchestrā accedens gratias egit Atheniensibus, dixitq;, quando uobis ipsis nunc duces estis, assurrexi ego dicturus, quòd si opem feratis tantum ego potero, quantum uos simul omnes. Quum hæc dixisset, ex alijs imperantibus quos uoluit sibi aßidere fecit, eorum nomina declarans. Atque paucos post dies tyrannum se ostentans, dogmataq; insidiarum, & quid philosophia illis acquireret quam bonus Pythagoras introduxit, demonstrauit, ueluti Theopompus libro octauo Rerum Philippicarum attestatur. Similiter autem & Hermippus Callimachius, hic enim statim prudentes ciues contra Aristotelis Theophrastiq; dogmata. Ita ut uerum habendum sit illud prouerbium, quod ita se habet; ne puero cultellum, de medio statim tulit. Custodes ad portas constituit ita ut multi Athenienses quod futurum erant præuidentes, seq; noctu per funes ex muris demittentes aufugerent. Tunc equites mittens Athenion alios interfici, alios uinctos ad se adduci iußit: multosq; habebat satellites eorum, qui cataphracti dicuntur. Sæpius etiam cōcilium conuocans se de rebus Romanorum consulturum esse fingebat, multisq; accusationes inferens quod ad fugitiuos acceßissent, nouisq; rebus studerent, eos interficiebat. Ad singulas portas uiros triginta cum constituisset, neque exire quenquam uolentem, neque ingredi quempiam ij patiebantur. Multorum præterea opes accepit, tantumq; congeßit pecuniæ, ut multos etiam puteos adimpleuerit. Emisit uiarum obsessores in fugientes per ipsam regionem, qui illos ad ipsum adducerent, quos sine iudicio explorans, & membra eorum torquens interimi iubebat. multis accusationem proditionis obijciebat, qui ut redirent fugitiui operam dedissent, quorum alij ante iudicium fugiebant, alij in iudicijs ipso quoque suffragium ferente condemnabantur. Effecerat ut annonæ insuper penuria ciuitatem inuaderet, cum parum frumenti ac hordei uendi iußisset. Emisit uiros armatos per ipsam regionem, qui perscrutarentur siquis fugitiuus intra agri Atheniensis terminos inueniretur, aut siquis Atheniensium in locum extra terminos peruagetur: atque captis omnibus caput amputari imperauit, quorum nonnullos in tormentis absumpsit. iußit præterea per præconem ut omnes occidente sole domi se continerent, nullusq; cum lucernis incederet. Sed nec Ciuium solùm res dißipabat, uerum in peregrinos etiam manus extendit, & in Dei pecuniam quæ erat in Delo, cum Apellicontem Teium misisset in insulam, qui ciuis erat Atheniensis, maximeq; uariam ac mutabilē uitā uixisset, cum operam nauaret philosophiæ, & rebus peripateticis, & Aristotelis bibliothecam, & alias multas coemit, quia nummos complures poßidebat, atque antiquorum manu scriptos libros suffragiorum ex deæ Phrygiæ sacello surripuit, tum si quid in alijs ciuitatibus antiquum fuisset ac reconditum, quibus in furtis deprensus periclitatus esset Athenis, nisi aufugißet. Postea non longo interposito temporis interuallo multos demulcens iterum rediuit, atque ad suffragia unà cum Athenione quasi eiusdem esset electionis missus est. Athenion cum peripateticorum decreta percepisset hordei semodium stultis Atheniensibus in quartum quemque diem diuidebat, quibus non hominum, sed gallinarum potius uictum præbebat. Cū uerò Apellicon in Delum cum exercitu impetum fecisset, magisq; ut conuentus publici postulant, quàm ut res militaris uersaretur, uigiliasq; Delum uersus minus curiosè quàm conueniret, posuisset, atque ea præcipuè quæ postrema sunt insulæ sine custodia reliquisset, nec uallo quidem facto dormiebat. Quod cum Orobius Dux Romanorum cognouißet, Delumq; muniisset custodijs, noctem in qua luna minimè splenderet obseruans, suos milites eduxit, ac in dormientes & uino oppressos incidens, circiter sexcentos Athenienses, & eos qui cū illis uenerant milites, tanquam armenta interemit. Viuos autem captiuos circiter trecentos cepit. At bonus Apellicon hos latuit ex Delo aufugiens. Cum multos in suburbia fugientes Orobius conspexisset, in ipsis domibus eos combußit, & omnia simul instrumenta ad obsidionem spectantia, unà cum elepoli, quam in Delum ueniens parauerat. Orobius igitur trophæum erigens in his locis, aramq; constituens hæc inscripsit:

Hic peregrina iacet gens, circum littora Deli
Quæ pugnans animas perdidit in pelago.

Insula Cecropidum cum deuastata tumultu est.
Illis Cappadocum iuncta ubi turma fuit.

Epicureus præterea Philosophus tyrannidem in Tarso exercuit, cui nomen erat Lysiæ: qui à patria coronifer, id est Herculis sacerdos electus, imperium non deposuit, sed ex ueste factus fuit tyrannus. Veste siquidem purpurea alboq; colore distincta indutus, sumptuosaq; clamyde circumiecta, ac calceos habens albos Laconicos, tum laurea corona aurea coronatus, diuitum opes pauperibus impertiebatur, eosq; interficiebat, qui eas tradere nolebant. Huiusmodi ij sunt duces qui à philosophia proficiscuntur, de quibus Demochares inquit & Crates, uelut ex satureia nemo lanceam conficere poterit, ita ex Socrate nullus strenuum militem.

Falsæ Socratis uictoriæ, Xenophontisq; errata. Cap. XII.

TEr Socratem militasse scriptum reliquit Plato, in Potidæam scilicet, in Amphipolim, ac in Bœotos, ubi accidit & in Delio decertatum esse. Atque ipse se optimè gerentis insignia consecutum esse dicit, cum multi Athenienses essent interfecti, reliqui omnes aufugerent, quod nullus tamen literarum monumentis tradidit. Sed hæc omnia minus uerè dicta sunt, in Amphipolim enim exercitus Alcæo imperante contendit, Duce Cleone uno ex delectis uiris, uelut attestatur Thucydides. Ex his igitur delectis necesse fuit esse & Socratem, cui nihil aderat præter uestem & baculum. Quis enim per Deos uel Historicum uel poetam hoc dicentem reperire poterit? aut ubi Thucydides Socratē Platonis militem finxit? quî enim scutum conuenit cum baculo? aut quando in Potidæam transiuit cum exercitu, sicut Plato scribit in Charmide? ubi ipsum inquit tunc Alcibiadi de uictorijs concessisse, cum neque Thucydides, neque Isocrates in sermone de iugo hoc dixerit. Nam, ut summatim dicam, quibus certaminibus peractis, aut quibus rebus præclarè ac insigniter gestis Socrates honorem uictoriæ cōsecutus est? cum nec bellum quidem ullum per id tempus acciderit, ut ait Thucydides. Nec tamen uel monstro simili hoc sermone contentus Plato, inducit etiam bellum in Delio gestum, uel fictam potius boni uiri strenuitatem. Nam si Delium dixit, Socrates impudenter unà cū multis fugit, sicut Herodius Cratetius in cōmentarijs ad Philosocratē narrat, cum duas equitum alas Pagondas ex insidijs repente misisset, tunc ex Atheniensibus alii in Deliū, alii ad mare fugerunt, alii ad Oropū, alii ad Parnethē montem, quos Bœoti, & equites in primis insectantes trucidabant, Locrorumq; ipsorum turmæ. Cū tumultus huiusmodi ac terror Athenienses inuasisset, solus Socrates fremens, toruéq; aspiciens constiterat Bœotorum Locrorūq; equitatum reprimens, neque tamen uel Thucydides, uel alius quispiam poeta mentionem facit huiusmodi strenuitatis. Sed quō Alcibiadi de uictoriarum honoribus cōcessit, qui nihil prorsus huius expeditionis attigerat? at in Critone memoriæ compos Plato Socratem nunquam præter quam in Isthmum peragrasse scribit, quibus uerbis Socraticus etiam Antisthenes in libro Victoriarum assentitur. Est autem minus uerus existimandus hic sermo, multa enim & hic Canis ad Socratis gratiam loquitur, quare neutri eorū fidē præstare conuenit, cum explorato rē habeamus ac scopū Thucydidem. Nā Antisthenes ita in falsa historia introducit, audiuimus nos & in pugna contra Bœotos gesta te uictoriā esse consecutū. Melius loquere ô hospes, Alcibiadis est honor, at non meus. Te concedente ut nos quidē accepimus. At Socrates Platonis se in Potidæā accessisse, de uictoriarumq; honoribus, concessisse inquit. Secūdum aūt omnes Historicos ea quæ facta fuit in Delium expeditio, eam præcedit, quæ fuit in Potidæam, cuius prioris dux erat Phormio. Omnibus igitur in rebus mentiuntur philosophi, nec sentiunt multa se extra suum tempus describere: sicut etiam elegans Xenophon, qui Calliam Hipponici filium Autolycum filium Lyconis amantem introducit, qui eum in Pācratio uicerat, conuiuiumq; parantem, ac cum alijs conuiuis præsentem fingit, qui neq; natus erat fortasse, uel certè puerilem adhuc agebat ætatem: Est enim id tempus quo regnabat Aristion. eò tempore Eupolis Autolycum fuisse demonstrans Autolyci uictoriam subsannat per Demostratum. Xenophon rursus hæc Socratem in conuiuio dicentem introducit: nam Pausanias Agathonis poetæ amator, ubi eos defendit qui in intemperantia conuoluuntur, potentissimus fieret exercitus dicebat, si ex amatoribus atque amatis iuuenibus componeretur: hos enim maximo affici pudore inquit si se desererent. Admirabilia profectò dicit, si qui nihil dedecus curare, nec uerecundia capi uicissim consueuerint, hos quidpiam turpe facere pudeat. Quòd autem nihil eiusmodi dixerit Pausanias facile est ex Platonis conuiuio cognoscere. Pausaniæ neq; ego uidi cōmētariū, neq; apud aliū de usu amātium, puerorumq; amatorum, quod ita uerba effutiat, esse scio, uelut reperitur apud Platonem. Præterea siue mentiatur hoc Xenophon, siue in inscriptum Platonis symposium inciderit, omittatur: at amentia quæ accidit circa tempora consideranda est, Aristion sub quo symposium inducitur. quatuor annis aute Euphemū imperauit, sub quo Plato describit Agathonis Niceteria, in quibus Pausanias ea percurrit quæ spectant ad amatores. Admirabile profectò est ac portento simile si quæ nondum dicta fuerunt, ac post annos quatuor dicenda erant, diuinauit. Nugæ sunt omnino Platonis symposium, nam cum uictor fuit Agatho Plato annum ætatis suæ quartum post decimum agebat, hic uerò Euphemo regnante in Bacchi festis coronatur. Plato sub Apollodoro, qui post Euthydemum imperauit, natus est, annosq; octoginta & duos cum uixisset, sub Theophilo qui Callimachum secutus est, decessit ex humanis, qui annus octogesimus est & secundus. Ab Apollodoro Platonisq; natiuitate quartus decimus imperauit Euphemus, sub quo ob Agathonis uictorias in conuiuium excipiuntur, at ipse etiam Plato hunc cōuentum multò prius factum fuiße declarat, ita ut ego quoq; acciderem, ego profectò inquit, ubi inquam ego est Glauco, an non nosti quòd iam multos annos Agatho huc non accessit? postea paulum progressus ait, sed dic mihi quando conuentus ipse factus fuit? dixi ego, pueris nobis adhuc existentibus cū Agatho tragœdia uicit.

Platonis multi errores circa tempora. Cap. XIII.

QVòd Plato etiam sæpe circa tēpora errauerit patet multis ex locis. Nam secundum poetam qui dixit, quòd in linguam minimè tempestiuum uenit, nullo habito delectu scribit. Neque enim non scriptum quidpiam dixit, sed omnia considerate admodum, uelut hæc in Gorgia, infelix igitur secundum tuum sermonē est hic Archelaus, siquidem iniustus ô amice. Postea apertè dicit, uelut imperium Macedonum Archelao obtinente hæc ita se habentia, & Periclem nuper defunctū. uā si Pe=

si Pericles nuper obijt, Archelaus nondum imperium accepit, aut certè si hic accepit regnum, multò prius mortuus est Pericles. Perdiccas enim annos quadraginta & unum ante Archelaum regnauit, ut Acanthius Nicomedius est autor. Theopompus uerò annos unum & triginta eum regnaße asserit, Anaximenes quadraginta, Hieronymus uiginti & octo, Marsyas & Philochorus uiginti & tres; qui omnes cum tantopere inter se scribendo differant, minorem numerum sumamus, uiginti scilicet & tres annos. At Pericles regnante Epaminone anno tertio belli Peloponesiaci diem suum obijt, quo tempore mortuus est etiam Perdiccas, atque Archelaus in Regnum succeßit. Quo pacto igitur fieri potest ut secundùm Platonem Pericles nuper ex humanis decesserit? atque in ipso Gorgia Plato ita dicentem Socratem introducit, cum nuper essem consulturus, posteaquam tribus gubernauit, atque me suffragiis decernere oportuit, risum commoui, neque calculum addere poteram: Atq; hoc Socrates ex strenuitate, neq; enim democratiæ leges dißoluere uolebat. Id autem apertè Xenophon libro primo Rerum Græcarum ita patefecit, cum quidam ex Prytaneis se calculum contra leges non daturos esse assererent; ascendens rursus Callixenus eos increpauit, at hi non dicentes, uocari oportere clamarunt, quod cum perterrefacti Prytanei audiuissent, omnes simul assenserunt se calculos esse daturos, præter Socratem Sophronisci filium: Hic enim nequaquam dixit, sed omnia secundum leges fieri oportere contendebat. Hæc est suffragiorum latio, quæ contra duces qui erant apud Frasinidam, quoniam milites qui in bello nauali, quod fuit in Arginusis mortui fuerant, non exceperunt. Factum fuit hoc nauale prælium post mortem ipsius Periclis annis uiginti & quatuor Callia imperante. Verum enimuero in Protagoræ dialogo, qui post Hipponici mortem factus fuit, cum Callias iam hæres esset relictus, ac Protagoras paucis ante diebus secundò acceßisset. Hipponicus Euthydemo imperante unà cum Nicia dux cōtra Tanagræos declaratus est, militesq; auxiliarios Bœotorum bello superauit: mortuus est ante quàm doctrina floreret Alcæi, nō multo tamen interuallo ante Eupolidis adulatores, ut par est: actus enim paulum ante Calliæ captas opes fuiße declarat, nam Eupolis uelut peregrinantem Protagoram in hoc actu inducit. Amipsias autem duobus annis prius in communi edocto ipsum non connumerauit inter studentium chorum. Quibus ex rebus manifestum esse arbitror quòd intra hæc tempora affuit. Plato tamen Hippiam Eleum in Protagora cum priuatis ciuibus quibusdam adeße facit, quos non tutò Athenis posse uersari rationi consentaneum est, prius quàm annua fœdera mense Februario sub Isarcho perficerentur, hic tamen dialogum factum eße supponit circa eà tempora quibus nuper facta fuerunt, dicit igitur, si homines eßent agrestes quales antea, Pherecrates poeta Epilenæa docuisset. Docti autem fuerunt agrestes imperante Aristione, post quem regnauit Astyphilus qui fuit Quintus post Isarchum, cuius temporibus fœdera sunt peracta. Regnauit enim Isarchus, mox Aminias, post hunc Alcæus, quem secutus est Aristio, deinde Astyphilus. Contra Historiam igitur inducit Plato in dialogo hostes in Athenas qui erant cum Hippia non existentibus ipsis induciis. At alibi scribit Plato Chærophontem Apollinem percunctatum esse nunquid alius Socrate esset sapientior, cui nullum respondit, atque in his minimè cum Xenophonte conueniens inquit, cum Chærophon oraculum in Delphis de me aliquando sciscitaretur, respondit Apollo nullum ex uiris præsentibus uel iustiorem me uel magis esse temperantem. Quo enim pacto cōuenire potest uel quomodo credendum ut Socrates qui se nihil scire confitebatur sapientißimus omnium à Deo, qui omnia norat, appellatus sit? nam si sapientia sit hæc, nihil scire, omnia nosse esset malum. At quid opus erat Chærophonti ut dum de Socrate Deum interrogabat esset illi molestus? ipse enim de se ipso fide dignus est autor quòd non est sapiens. Stultus enim quispiam erat qui hæc à Deo perquireret, quasi uerò si quæ essent similes Atticis lanis, sed sunt molliores. Vel si quàm ij qui sunt in Bactris quidam ex Medis sint fortiores, uel siquis Socrate est magis simus. Eos enim qui talia à Deo expetunt par esset ut Deus alapis percuteret, sicut eum qui si Aesopus fabulosus est percunctatur, uel alius quispiam. Quo pacto ditescere possem ô Latonæ ac Iouis fili? subsannans respondit, si quæ sunt inter Sicyonem & Corinthum poßideas. Neque ea quæ de Socrate Plato dixit quispiam comicorum scripsit, neque quòd Maiæ rigidæ esset filius, neque quòd Xantippe mala esset uxor, quæ pelues in caput illi prouolueret, ac neque quòd Alcibiades sub eadem ueste dormiuisset: opus erat siquidem ut hoc ab Aristophane patefactum esset, qui etiam in conuiuio aderat secundum Platonem. Non enim tacuisset hoc Aristophanes quia iuuenes corrumperet. Sapiens Aspasia quæ Socratem Rhetoricas rationes docuit in carminibus, quæ ueluti illius circunferuntur, quæ Herodicus Cratettius apposuit, ita loquitur:

Socrates, agnoui quòd captus amore puellæ es
Dinomaches, Cliniæq;: sed audi, si bene habere
Delitias optas, quæras parere monenti.
Parenti multò melius tibi res erit inde.
Me quoque ut audiui fecerunt gaudia pinguem.
Excidit ex cilijs mox cum sudore querela.
Ito nunc animos afflatus numine Musæ
Qua capies illum, & cantu. nam dulcis amoris
Hoc est principium ambobus. ratione tenebis
Hac ipsum cantu si iungas munera mentis.

Venatur igitur bonus Socrates magistram amoris habens Milesiam, sed non ipse quæritur, ut Plato scripsit, ab Alcibiade fune suspensus, neque lachrymari cessat ut arbitror infeliciter agens, nam cum uidisset eum Aspasia cuiusmodi in calamitate uersaretur ita loquitur:

Cur lachrymaris amice Socrates? nunquid te mouet
Pectoribus inhabitans uiolentum desideriū in oculis fractū
Pueri immobilis? quem ego mansuetum tibi promisi
Facere?

Quòd autem uerè Alcibiadem amauit, patefecit apertè Plato in Protagora, quamuis paulò minor natu esset triginta annis: scribit is hunc in modum, unde uenis ô Socrates? ex uenatu uidelicet iuxta Alcibiadis horam, nam & antea uir pulcher mihi intuenti uisus est adhuc. Vir quidem ô Socrates ut à uobis dictum est, & barba repletus. At postea quid hoc? tu enim laudator es Homeri qui suauißimam pubem esse dixit pubescentis, quam nunc habet Alcibiades.

Quòd philosophi sunt maledici. Cap. XIIII.

PLuribus philosophis hoc innatum est uitium ut magis etiam quam comici sint maledici, Socraticus siquidem Aeschines in Telauge Critobulum Critonis filium ob ruditatem, uitæq; squalorem mordet, Telaugemq; ipsum semiobolum fulloni diurno tempore persoluentem ob uestem gestam, codia cinctum,

cinctum, calceos funiculis putribus consutos habentem, rhetoremq; agentem non mediocri subsannatione prosequitur. Atque in Aspasia Hipponicum Calliæ filium fatuum appellat, fœminas uerò Ionias omnes uno nomine adulteras uocat et fraudulentas. Callias autem sui ipsius Calliæ differentiam cum patre continet, atque Prodici & Anaxagoræ sophistarum derisionem. Dicit enim quòd Prodicus captatam discipulam perfecit. Alter declarare conatur Philoxenum Eryxidis filium, Ariphrademq; fratrem Arignoti citharœdi, ut ex manifestorum improbitate, malaq; gula docentium disciplinam patefaciat. Ac in Axiocho acerbè de Alcibiade ueluti uinoso narrat, alienarumq; mulierum maximè studioso. Antisthenes in altero Cyrorum Alcibiadem insectatur & quod ad reliquam uitæ rationem spectat & ad mulieres: ex legem eum esse inquiens, ac cũ matre, filia, & sorore rem habere dicit: sicut Persæ solent. Nã urbanus ipsius dialogus omnium qui sunt Athenis multitudinis gratiam uenantes comprendit. Archelaus Gorgiæ rhetoris, Aspasia Xanthippi, & Parali filiorum Periclis contumelias: hunc enim cum Archestrato uixisse asserit, cum eo inquam qui simillima iis faciebat, quæ fiunt in paruis domibus, ast hunc Euphemi familiarem atque socium qui in obuios grauiter frigideq; admodum dicteria iaciebat, Platonem Sathonem uocans. Impropriè omnino grauiterq; hanc inscriptionem habentem Dialogum, contra ipsum edidit. His profectò uiris huiusmodi nullus consultor bonus apparet adesse, non dux, non mimus, nõ memoria dignus sophista, non utilis poeta, uel prudentissimus populus. At Socrates cum Aspasiæ tibicinis in officinis uersatus est, atque cum Pistone thoracum magistro disserens, Theodoteq; amicam docuit quo pacto amantes frui oporteat, uelut libro secundo Memorabilium testatur Xenophon. Hic enim præcepta huiusmodi illum Theodotæ dicentem facit, quæ neque Nico Samia neque Lesbia Callistrate, uel Philænis Leucadia, sed nec Athenæus quidem Pythonicus uoluptatum irritamenta, uiderunt, cum magnopere tamen eorum eßent studiosi. Sed totum mihi potius deficeret tempus, quàm graues philosophorum accusationes patefacere possim: occurrit enim mihi ut ait Plato Gorgonum, Pegasorum, aliorumq; inopinabilium magna turba magnitudine absurditateq; portentuosorum ex natura, quare conticebo. Cum tot à Masurio dicta essent, eumq; omnes ob sapientiam admirarentur, silentiumq; esset factum, uidemini mihi uiri conuiuæ ait Vlpianus uehementibus sermonibus hausti esse, atque mero præter expectationem perfusi.

Vinum bibens homo uelut lymphas equus
Statim Scytharum more nouit is loqui.
Ignarus & cappa, taciturnus mox iacet
In uase fluctuans papauer pharmaci
Tanquam bibisset: Byzantius ait Parmeno.

De Gorgonibus. Cap. XVI.

Aut certè lapis factus est à prædictis Gorgonibus, de quibus tanquam uerè animalia fuerint, causas, quibus homines in lapides conuerterentur, ita narrat Alexãder Myndius libro secundo Historiæ de Iumentis. Nomades, qui sunt in Libya animal Gorgonem appellant, ubi gignitur etiam catoblepa: est autem, ut plurimi asserunt, qui ex pelle significant, agrestibus ouibus persimile, ac ut nonnulli uolunt, uitulo, quod talem habere respirationem dicunt, ut omnia quæ ei animali ob uia fuerint, interimat. Dicunt præterea comam id habere quæ ad oculos ex fronte demittatur: quam ubi concutiens ob grauitatem uix tandem aspexerit, eum perimit, qui ab illo uisus fuerit. Non ex spiritu quidem, sed ab ea latione, quæ fit oculorum, naturali, citoq; mortuum facit. Res autem ita percepta est: Quidam ex iis qui militarunt cum Mario contra Iugurtam Gorgonem uidentes, putantesq; esse ouem syluestrem quia infra annuebat, tardeq; mouebatur, in ipsam irruebant tãquã ensibus quos habebant, interfecturi. At hæc perterrita, comam cõcutiens quæ ante oculos iacebat, eos confestim mortuos relinquebat, qui illam insecuti fuerant. Hoc cum sæpius fecissent alij morerenturq;, & omnes qui appropinquaßent, explicarunt quidam animalis naturam, quam ab incolis didicerant. Postea equites quidam Nomades Mario iubente huic eminus insidias tetenderunt, iaculisq; percusserunt, ac feram ad ducem accedentes attulerunt. Quam fuisse huiusmodi & pellis est indicium, & uniuersus Marij exercitus testatur. Id uerò quod ab Historiographo scribitur minus fide dignum est habendum, quòd quidam boues sunt in Libya qui dicuntur Opisthonomi, quia non ante procedentes, sed retro secedentes, pascuntur. Esse.n. illis aiunt impedimento cornua quo minus secundum naturam pascantur, quæ non sursum sicut aliorum animalium, sed deorsum spectent, oculosq; operiant. Hoc enim absurdum uidetur, cum nullum præsertim alium habeat historicum qui hoc idem testetur. Quum tot à Vlpiano dicta essent, testatus est Larensius, sermoniq; addidit Marium horum animalium pelles Romam misisse, quas nullus ob miram coloris uarietatem cuius essent coniectura consequi poterat. Has in templo Herculis positas fuisse, in quo triumphantes duces conuiuia ciuibus exhibebant, multi poetæ nostrates atque historici testantur. At uos ô Grammatici, iuxta Herodicum Babylonium, nihil huiusmodi literis committentes:

Cedite Aristarchi per tergora uasta profundi,
Ex Græcis fulua dama uelut timidi.
Bombyces ueluti latitantes, cura quibus fit
Syllaba, par ipsi dicere, siue sibi.
Aut ipsum, uel se. fit uobis semper id unum.
Herodico Babylon Græcia sacraq; stet.

Habet enim uoluptatem secundum Alexandridem comicum:

Quando quis inuenit nouum enthymema, quod
Mox omnibus dicat. sapientes hi sibi,
Primum haud habent artem uirum qui iudicet,
Post inuidiam ferunt. oportet ut palàm
In uulgus is ferat nouum quicquid putat
Habere quispiam.

Inter hos sermones nonnulli clàm secedentes cœtum dissoluerunt.

ATHENAEI DIPNOSOPHISTARVM

LIBER SEXTVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De tragœdia. Cap. I.

Vando semper occurrens ea expetis à nobis amice Timocrates, quæ dicta fuerunt à Dipnosophistis, existimasq; nos noua quædam esse inuenturos, ea tibi commemorabo quæ ab Antiphane in poemate hoc pacto ferè declarantur:

Poema diuinum putes tragœdiam.
Nam protinus spectator agnouit, prius
Quàm uerba proferant: recensere est opus
Solùm poetas, Oedipodem dico: statim
Norunt pater quòd Laius, Iocastaq;
Mater, sorores sunt puellæ quæpiam.
Quid hic feret, quid fecit. at si proferat
Alcmæonem quis & pueros, is omnia
Dixit simul, matrem cecidit quòd furens.
Accedet hinc Adrastus ut grauiter ferens
Complura perferet. nihil cum dicere
Superfit, ac defessi in ipsis actibus
Iam sunt, uelut digitum extulere machinam.
Spectantibus quod sufficit. nobis noua
Opus fit inuenire semper nomina.
Priusq; disposuisse nunc præsentia,
Mox exitum, ingressumq; si defecerit
Chremes quis, aut Phidon quis, inde exibilant.
Teucro licet fecisse quod, uel Peleo.

Diphilus in fruticem gestantibus:

O possidens sacrumq; seruans hunc locum
Brauronis huius consecrati cum Ioue
Latonæ amicum, uirgo quæ iaculis domas,
Velut ferunt omnis quibus licentia
Data est tragœdi dicere, ac quicquid libet
Fecisse solis.

Timocles comicus multis de caussis uitæ humanæ utilem esse tragœdiam affirmans, ita de ea scriptum reliquit in sacra Dionysij celebrantibus:

Amice, quæ dicturus ipse sim, cape.
Natura homo laboriosus est ubi,
Viuensq; multa fert profectò tristia,
Solamen inuenit mali tragœdiam.
Obliuione mens suarum percita,
Correpta aliorumq; inde passionibus,
Cum gaudio ac instructa discedit simul.
Quantum iuuent hi protinus considera
Omnes tragœdi. pauper est hic, Telephum
Mendiciorem nouit ut factum, tulit
Sortem suam melius. at ægritudine
Furoris actus, nouit hic Alcmæonem.
Oculus dolet, cæcos uidet Siphinidas.
Defunctus est cui filius, Niobe statim
Solatur hunc. si claudus es, Philoctetem
Vides. senex miser uidebis Oeneum.
Maiora demum quam quis est passus mala
Cum cæteris iniuncta spectet, ipse fert
Quæcunque sors huic attulit non dulcia.

Et nos igitur ô Timocrates Dipnosophistarum reliquias reddimus, non autem damus, sicut Cothocides Rhetor Demosthenem subsannans, inquit, qui Athenienfibus consulebat ut acciperent Halonnesum non quidem si daret Philippus, at si redderet. Quod Antiphanes illudens ita dedit uitio in Neottide:

Herus recepit à patre ut cepit simul
Cuncta.

Delectatus est Demosthenes hoc uerbo excipere. Alexis in milite:

Recepisti, hoc quid est quod à uobis? ego
Puerum accepi redditurus uenio rursus.
Cur non placet nutrire tibi, non est enim
Noster, neque uester. sed dedistis
Vos mihi hunc, non dedimus, quid autem
Reddidistis, quod non conuenit mihi capere?

Et in fratribus:

Ego quid his dedi mihi refer? nihil,
Sed reddidisti arrabonem quem ceperas.

Anaxilas in Euandria:

Et tu Palæstras oro per Terram sibi
Ne des, at inde reddito, sed iam ferens
Egredior.

Timocles in Heroibus:

Iubeto res omnes magis me dicere,
Quàm dicere hæc, multò libentius id agam.
Tacebit iratus prius Demosthenes,
Quales Briarei qui catapultas, lanceas
Simul uorat. uir prosecutus odio
Sermonem. at unquam non refert contrarium,
Sed aspicit toruè.

Et nos igitur prædictos poetas imitati, quæ ista sequuntur non dantes, at reddentes potius, sicut coniuncta sunt, dicamus.

De piscium uenditoribus. Cap. II.

Ingressi sunt pueri postea marinorum lacustriumq; piscium copiam in lancibus argenteis ferentes, ita ut præter diuitias, admiratione digna uideretur ipsa etiam rei magnificentia, ac si Nereides ipsas ferè in obsonium coemerit. Tunc parasitorũ adulatorũq; quidã Neptunio nostro Neptunum pisces misisse dixit: non per eos, qui piscem pro eodem pecuniæ pondere, Romæ uendere solent, sed ꝑ hos quidẽ ex Antio, illos ex Taracinis, atque ex insulis marinis oppositis relatos esse: aliosq; ex Pyrgis, quæ ciuitas est Tyrrhena: Romani siquidem

piscium uenditores non paulò deteriores ijs sunt, qui in Attica regione obiurgantur, de quibus ita scribit Antiphanes in Adolescentulis:

Ego hactenus certè putaram Gorgones
Quòd fictio forent, statim sed credidi
Forum petens, cum specto qui pisces ibi
Vendunt, lapis fio profectò protinus.
Quare sit auerso necesse tum mihi
Hos alloqui. cum cerno quanti fecerint,
Quantumq; piscem, congelasco tum palàm.

Amphis in Impostore:

Exercitus quòd si duces accesseris
Sermone dignus mille per cædes magis
Putaberis, priusq; responsum feres
Siquid roges. ualdè execrandos piscium
Quam uenditores si roges quid in foro.
Quos si roget quis, sumat aut iacentium
Quid, stat silens rectus uelut sit Telephus.
Rectè profectò sic fit, uno nomine
Nam sunt homicidæ. sicut hic intelligat
Nihil uel audiat, quatit mox polypum
Quendam, atque demum haud uerba sumens integra
Respondet, eximens priorem syllabam.
Obolis tuor. mugil hic? obolis octo. uirum
Oportet hæc audire ementem obsonia.

Alexis in Ceglaucescente:

Fecisse nil graue arbitror duces, ubi
Hos specto toruè contrahentes cilia.
Admiror inde ciuitas quòd hos colit
Prudentiores cæteris sint hi uelut.
At uenditores piscium male perditos
Cum cerno spectantes deorsum, uerticem
Ciliumq; supra habere toruum, suffocor.
Quòd si roges quanti mugiles? cum sint duo
Obolis decem refert. graue est. octo capercs?
At alterum si emas, amice transeas,
Nec rideas quos non oportet, aufuge.
Amariora bile sunt hæc ut puto.

Diphilus in Curioso:

Ego putaram uenditores piscium
Athenienses esse solos pessimos.
At uiperinum sicut hoc totum genus
Naturæ adesse noui ubique perfidum.
Excedit hic quidam proterui terminum,
Qui nutrit, ut refert, sacram comam Deo.
Haud propter hoc tamen. quòd ipsam stigmate
Signatus est frontem educat uelamen id.
Hunc si roges quanti lupus? obolis decem.
Non addit is cuiatibus: pecuniam
Si ieceris, mercatus Aeginæ refert
Sum more. & inde si petas pecuniam
Vt reddat, Atticas reddit: omni modo
Mutationis ille cepit præmium.

Xenarchus in Purpura:

Nugæ poetæ sunt, nihil quando nouum
Ferunt, sed hæc sursum, deorsum transferunt
Hæc. cautius nam uenditorum piscium
Multò genus quàm cæteri, ac magis impium.
Cum non licet rigare pisces, legibus
Vetantur hoc egisse, si quis uiderit
Parum Deis amicus exiccatus ut
Sit piscis, illi protinus necessitas
Pugnare fit. percussus apparens loco
Idoneo mox mortuus uelut cadit
Cum piscibus. clamauit hic aquam statim
Præsentium quis, afferens gutturnium
Tunc artis eiusdem quis hunc parcè rigat,
Semelq; pisces desuper: ferres eos
Captos fuisse nuper.

Quòd mortuos etiam putrefactosq; pisces uendunt, declaratur his uerbis ab Antiphane in Mœchis:

Non est fera ulla piscibus quæ tristior.
Illis nec est captis satis mori, statim
Esis sepeliri, traditi sed hi miseri
Mox uenditori piscium duos dies
Simul iacentes marcidi fiunt. uirum
Si consequantur usque priuum lumine
Qui illos emat, cadaueris huic ablatio
Datur. ferens domumq; olentem pessimè
Peram, illico proiecit hic ut naribus
Cepit odorem.

At in Philothebano hæc inquit:

An non graue est si quem recentes uendere
Pisces uidebis contrahat quòd hic cilium?
Ac tristis ad nos alloquatur? marcidos
Vendens iocatur, ast oportuit facere
Contrarium, hunc ridere, & illum coqueri.

Quòd autem multo pretio uendant, testatur Alexis in Pyleis:

Per Palladem, sed ipse miror plurimùm
Cur uenditores piscium non diuites
Sint uniuersi cum tributa regia
Ferant, opum diebus illi singulis
Nam pene partem in ciuitatibus decimam
Cepere.

Idem poeta ita scripsit postea in Lebete:

Aristonico nullus fuit prudentior
Latore legum, ponit hic legem quoque
Nunc, uenditor si piscium quis uendidit
Pretio minore quam petiuit, illico
In carcerem ut ducatur. æquo sint uti
Pretioq; contenti, domum uel putridos
Pisces ferant hi uesperi. mittas anum,
Mittatur aut puer, senexue, protinus
Omnes ement ex lege.

Tum paulum progressus hæc inquit:

Aristonico nullus fuit prudentior
Latore legum post Solonem. nunc quoque
Post ordinata legibus quàm plurima
Rectissimè legem nouam tulit auream,
In posterum ne uenditores piscium
Vendant sedentes, usque stent ad ultimum.
Atque inde suspensos ait se scribere.
Ex machina uendunt uelut Dei, magis
Mittunt ementes sic citò.

Demonstrauit autem improbitatem eorum atque immanitatem Antiphanes in Odio prosequente, ubi cum ijs qui pessimè uiuunt eos comparat, hunc in modum:

Profectò prudentes satis non sunt Scythæ,
Qui lac equinum, uel bouinum infantibus
Dant illico natis, nec admittunt malas
Hi siue nutrices Iouis per numina,
Seu pædagogos. exuperant hæ, per Iouem,
Qui metra fallit, circulationibus
Qui decipit, scelestißimum per Iouem
Hoc est genus, ni uenditores piscium
Dixisse quis uelit, post nummularios.
Quo non genus uidebis ullum tristius.

Non insulsè Diphilus etiam in emporio testatur his uerbis quòd pisces plurimo pretio uendantur:

Nunquam uidens Neptune pisces ipse ego
Vidi pretij maioris, ipse es ditior
Cunctis Deis multò, diebus singulis
Partem decimam nostræ ferens pecuniæ.
Horum quis arridat nisi, tantum dedi
Quantum petit mœstus. Priamus ut Hectorem
Emi ipse congrum. deposui pro pondere
Tantundem emens.

Alexis in Græca:

Semper feræ sunt in mari quæ mortuæ,
Viuæq; nobis bella sæua concitent.
Nam si ratis uertatur, ut fit sæpius,
Lapsusq; fit quis, hunc statim captum uorant.
Iidemq; capti mox uiris piscantibus
Vt mortui, terunt ementes, nam bona
Sunt parte uenales uiris pecuniæ.
Mendicus inde qui capit statim aufugit.

Ex ipso piscium uenditoris nomine meminit de Hermæo Aegyptio in equitibus Archippus:

Aegyptius scelestior nam piscibus
Hermæus est caupo. squatinas, galeos, lupos
Vendit, uelut uulgo ferunt, pro uiscere.

Alexis in Hæreditario de piscatore quodam Micione nomine meminit: Aptè piscatores etiam in arte sua se iactant, ac magis fortasse quam optimi duces. Quare Anaxandrides ita dicẽtem horum quendam in Vlyße introducit de arte piscandi:

Mirabilis pictoris ars cunctis ferè
Videtur esse, quæ in tabellis cernitur,
Depromit ex olla hæc simul facillimè,
Euanuitq; mox uolans sartagine.
Est digitorum talium, consuetudo
Vel suffocatio nisi poßit hinc bibere.
Obsonij diues forum cœtum facit.
Vel coruulos, phryctos edit quis uir simul,
Nihil ue adolescentulus formosus
Sermonibus quibus, uel arte ducitur
Piscator artem si suam reliquerit?
Hæc piscibus coctis domatq;, & allicit.
Ducens ad ipsam mox Aristi ianuam.
Cogitq; naturam carentem symbolo
Se flectere.

In eos uerò qui supra suas uires obsonijs utuntur, hæc ita scribit Alexis in Hæreditario:

Quicunque emit mendicus obsoni nimis
Abundat illo, cæteris rebus carens.
Hic nocte nudos obuios omnes facit.
Nudatus est ubi quis, ire conuenit
Mox mane summo piscium per forum
Quem uiderit pisces ementem pauperem
Iuuenemq; primùm machina ex Micionis,
In carcerem tum conuenit deducere.

Legem quandam etiam eße apud Corinthios scribit hoc pacto Diphilus in Mercatore:

Est optimè hic statutum apud Corinthios
Obsoniis siquem uidemus splendidè
Semper frui, rogare uictus suppetit
Huic unde, siue quid facit. si sufficit
Huic uictui reditus, frui relinquimus.
Si contigit supra hunc opes impendere,
Iubetur id non amplius fecisse. qui
Ni pareat pœnam solent imponere.
Si nil habens prorsus uidetur splendidè
Vixisse, carnifici datur, per Herculem
Nulli licet uixiße sic furtis sine
Intelligit. sed est necesse noctibus
Spoliare furari ue: uel cum quopiam
Habere partem, falsa testari, in foro
Falsò uel accusare. peßimum genus
Purgamus hoc, & per Iouem rectißimè.
Sed hoc mihi quid? si uidemus optime
Obsoniis frui diebus singulis
Te non modestè sed superbè. nec licet
Te propter unum optantibus pisces capi.
Iam compulisti ciuitatem ad olera.
Certamus ob apium uelut fit in Isthmiis.
Lepus quis est ingressus, hunc capis statim.
Perdix ue, turdus. nec licet iam per Iouem
Nobis autem amplius uolantem cernere.
Externa per te uina magni sunt pretii.

Digna res esset profectò, maximeq; conueniens, uelut arbitratus est Sophilus in Androcle, ut Athenis etiam hæc consuetudo obseruetur, qui duos aut tres obsonomos eligendos esse à Senatu putauit. Lynceus autem Samius ad Dysonem quendam obsoniorum parandorum rationẽ scripsit: ubi illum docet quæ homicidis piscatoribus utiliter dicere cõueniat, ac ea emere facile quæ cupiat. Post dicta huiusmodi spinas colligẽs Vlpianus habemus ne inquit unde demonstrare poßimus antiquos in cœnis aureis uasis usos fuisse? an nomen Græcum est lanx, cum Homerus in Odyssea dixerit:

Carnibus hinc plenos lances tulit ipse subulcus.

Aristophanes Byzantius nuper inuentum esse existimauit ut obsonia in lancibus apponerẽtur: illius interim immemor, quod alibi dixit poeta:

Diuisor lances oneratos carnibus ipse
Attulit.

Illum autem in primis quæro num seruorum multitudinem, sicut assolent nostris temporibus, poßiderent. Ac si sartago dicta sit, non autem sartago solùm. Nunquid præterea omnia & bibimus & edimus uelut ij qui ob gulam parasiti adulatoresq; nominantur. Ad hunc conuersus Aemilianus lancem uas & apud Metagenem comicum nominatum habes in Thuriopersis, & Pherecrates ita sartaginem ô optime in Menderis recensuit. πατάγε βατάγε

Edisse dixit apuas ex sartagine.

Idem in Persis,

Sub sartaginibus sedentem accendere phleum.

Philonides

Philonides in Cothurnis; Excipere pisciculis & sartaginibus. Rursus: Sartagines olfaciens. Eubulus in Ortachne;

Follis canes Vulcani custodes excitat.
Calidus solicitat sartaginem spiritus.

Et rursus;

Omnis formosa mulier
Amans incedit, sartaginiq; cognata.

In Titanibus:

Arridensq;
Ebullit olla barbaro cum murmure.
Saltantq; pisces in media sartagine.

De uerbo autem meminit Phrynichus in Tragicis, suauiter in sartagine coquere sine symbolis. Pherecrates in Myrmecāthrōpis, tu uerò in sartagine coquis. Hegesander autem Delphus Syracusios asserit sartaginem ollam uocare solitos, at sartaginem ficcosartaginem nuncupare, ex quo Theodorides ait in quodam poemate, in qua sartagine bene coxit, in uase obsoniorum, ollam sartaginem appellans. At sine litera. t. Iones solent pronunciare, manumq; in sartaginem inijcere. ἠγαγον.

De aureis & argenteis uasis. Cap. III.

MAgnam uerò in dubitationem me coniecit ô bone Vlpiane dictum illud Alexidis in Trãsfuga de usu argēteorum uasorum:

Vbi locandum uas coquis est fictile.

Nam ad Macedonum usque tempora uasis fictilibus in cœnis utebantur, sicut attestatur meus Iubas. At cum Romani in magis delitiosum luxum diætam priorem conuertissent, Cleopatraq; ad illorum imitationem uiueret, quæ Aegyptiorum Regnum postea dissoluit, cum nomen immutare non posset, fictile ipsum aureum uas & argenteum nominabat, fictiliaq; cœnantibus apophoreta largiebatur, hoc erat magnificentissimū, in florentissimum Rhosicum fictile quinque minas Cleopatra singulis diebus absumebat. Ptolemæus Rex libro octauo suorum commentariorum, ubi de Masinissa Rege Lybiæ loquitur, hæc scripsit hunc in modum; erant cœnæ Romanorum more in fictilibus paratæ, argentoq; omnes dispositæ. Secundorum uerò mensas ornauerat ex Italorum consuetudine. Ac canistri omnes erant ex auro facti, aureisq; iuncis compositi, musicisq; Græcis utebatur. Aristophanes comicus, quem genere Naucratetem esse scribit Heliodorus Atheniēsis, in ijs quæ de Acropoli conscripsit, sunt autem libri quindecim, in actu Pluto inscripto ex Dei ipsius nomine lances inquit piscibus aptos argenteos, sicut etiam alia omnia apparuisse, ita loquens:

Vas omne aceti, doliumq;, & ollula,
Ex ære nunc sunt facta, lances piscibus
Aptos licet uidere nunc argenteos.
Laterna facta nunc repente eburnea.

Plato in Legatis, Epicrates & Phormesius munera complura à Rege exceperunt, uasa aceti aurea, lancesq; argenteos. Sophron in Muliebribus mimis, aspectus aureorum argenteorumq; uasorum enitebat. Philippides in argentei uasis iactura, uelut de re graui admodum & rara mentionem facit, quam tamen nonnulli nuper diuites facti inquilini imitati sint.

Sed me capit rerum dolor tunc omnium
Cum pauperes cerno uiros ac liberos.
Mastigias argenteis in lancibus
Poscentibus minam duobus uel obolis,
Cœnare sæpe, uel tribus. tum capparim
Tribus uel æreis, catino argenteo
Poscente quinquaginta drachmas. ac prius
Phialam iacentem, quam molestum cernere
Quoque est profectò nunc, rapuit alter statim
Deponat hanc siquis.

Alexis adolescentem amantem inducens, diuitiasq; amicæ ostētantem, ita dicentem facit in ornatu muliebri;

Dixi omnibus domo tuli quod pocula
Duo elaborata hæc uitro, quæ publicè
Ponam: cyathus simulq; adest argenteus.
Poscunt duas drachmas at ipsa pocula.
Tum cymbium fortasse poscit quatuor.
Refrigerando uas idoneum petit
Obolos decem: Philippides quàm subtile est
Magis. sed hæc omnino sunt superbiæ
Excogitata haud pessimè. cognoui ego
Ciuem superbum diuitias qui plurimas
Præseferens ut pauper esset, omnia
Quum drachmæ haberet uasa facta argentea,
Clamabat, unum uocibus compluribus
Seruum uocans, ac nominibus, iubens ei
Nobis puer ne uasa pone argentea
Brumæ, sed ipsa æstiua pone.

Huiusmodi est is etiam, qui est apud Nicostratum in actu Reges inscripto, est enim miles iactabundus, de quo ita scribit:

Reliquum uas aceti est, & refrigerando aptum
Prætexta ueste subtilius.

Produxerant enim argentum eo tempore nonnulli in Cartilaginis formam. Antiphanes in Lemnis:

Appositus est tripos
O Dij boni bonam placentam quam gerens,
Habens simul mel in catino argenteo.

Sopater parodus in Oreste:

Putrem silurum uas habens argenteum.

In actu etiam Lentes inscripto:

Aceti habens in cœna uas argenteum,
Toreumata habens draconibus simillima.
Habebat olim quale Thibron Tantali
Molle, ac talentis elatus inde uir.

Theopompus autem Chius in consultationibus, quas ad Alexandrum scripsit, ubi de Theocrito ciue mentionem facit, ita de eo inquit, ex aureis argenteisq; poculis bibit, alijsq; uasis similibus utitur in mensa, qui non ex argenteis modò bibere prius non poterat, sed nec ex æreis quidem, at ex fictilibus ijsq; mutilatis aliquando bibebat. Diphilus in Pictore:

Accessit indeprandium lectum, nouum
Si quid sit, optandum' ue, multiplex genus
Conchyliorum, tum phalanx extenditur
Longa ollularum. dux erat in sartagine
Illis cumulus coctorum, & in mortarijs
Argenteis trimmatia.

Philemon in medico, & peram quandam argenteorum uasorum. Menander in se ipsum castigante:

Seruæ lauacrum uasa sunt argentea.

In Hymnide:

Capturus huc accedo uasa argentea.

Lysias de aureo tripode, si modo legitimus est eius autoris liber,

ber,uasa inquit argentea & aurea dare etiam poterat. At ij qui magis peritè Græcè loquuntur argenteum ornatum, aureumq; ornatum,dici oportuisse asserunt. Hæc cum Aemilianus locutus esset,sermonem excepit Pontianus.

Quòd rarum esset apud antiquos aurum & argentum. Cap. IIII.

RArum admodum antiquitus aurum argentumq; apud Græcos reperiebatur,atque parum erat argenti inter metalla,quamobrem Philippum magni Regis Alexandri patrem auream phialam,quam habebat exiguam,semper sub puluino tenere solitum Duris testatur Samius. Atrei præterea auream agnam,ob quam solis defectus, Regumq; mutationes factæ sunt,multæq; tragœdiæ. Herodorus Heracleotes argenteam phialam fuisse asserit,quæ in medio auream agnam haberet. Anaximenes Lampsacenus in primis inscriptis historijs celeberrimum idcirco Eriphyles monile fuisse scribit,quia rarum admodum eo tempore aurum apud Græcos reperiebatur: erat enim res tunc maximè admiranda siquis poculum argenteum conspexisset. Sed postea quam Delphi à Phocensibus capti fuerunt,omnia huiusmodi abundantiam quandam sunt assecuta,ex æreis enim poculis ij bibebant eo tempore,qui ditissimi esse uidebantur,ex quo poculorum loculos ærithecas appellarunt. Aegyptiorum etiam sacerdotes ex æreis poculis bibere solitos scribit Herodotus,atque sacrificantibus eorum Regibus palàm aliquando non inuentas fuisse aureas phialas ait, quæ ijs traderentur:quo effectum est,ut Psammaticus postea qui iunior fuit aliis Regibus,in ærea phiala libauerit, cum reliqui Reges argenteis fuissent usi. Cum Pythium deinde phanum à phocensibus tyrannis spoliatum fuit,enituit auri argentiq; copia apud Græcos. At cum Alexander postea maximus thesauros ex Asia tulisset, uerè latè potens Plutus,ut ait Pindarus, pullulauit,primusq; Gygas Rex Lydorum aurea munera & argentea in Delphis deposuit:ante cuius imperium Pythius sine auro uel argento uisebatur, ut Phanias inquit Eresius, ac Theopompus libro quadragesimo Rerum Philippicarũ. Narrãt enim hi,Pythij Apollinis templum à Gyga primùm, post hunc à Crœso ornatum fuisse;post quos à Gelone, & ab Hierone Siculis,hoc tripodem quidem uictoriamq; ex auro deponente,quibus temporibus Xerxes in Græciam militauit, ipso autem Hierone his ualde similia largiente. Sic autem scribit Theopompus,templum antiquitus æreis depositis, non uirorũ quidem imaginibus,sed lebetibus tripodibusq; ex auro factis erat ornatum. Cum uellent Lacedæmonii faciem Apollinis eius,qui erat Amyclis, inaurare,nec aurum reperirent in Græcia,miserunt ad interrogandum Deum unde nam aurum coemere possent,qui apud Crœsum Lydum id eße respondit, ad quem accedentes illud emerunt. Hieron Syracusius cum tripodem,uictoriamq; ex illaborato auro Deo esset depositurus, multumq; per temporis spatium auro indiguisset, uiros postea misit in Græciam qui id perquirerent, qui uix tandem Corinthum accedentes,diuq; inuestigantes,apud Architelem Corinthium inuenerunt,qui longo tempore paulatim emens,thesauros non exiguos cõparauerat. Dedit is igitur Hieronis procuratoribus quantũ uoluerunt,ac sui ipsius postea manum implens illis insuper tribuit,qua de causa nauigium frumento onustum,aliaq; dona cõplura misit ei Hieron ex Sicilia. Quæ eadem scribit etiam Phanias in libro de Tyrãnis Siculis,atque de æreis depositis antiquis,tripodibus,lebetibus, & gladiis mentionem facit, quorum in uno ita inscriptum esse dicit:

> Aspice me uerè Troiana qui fui in arce
> Quum pugnabamus pulchricomam ob Helenam.
> Rex Antenorides Helicarum quem tulit. Ipsi
> Latona genito terra sacrata tenet.

At in tripode,qui unus erat ex iis præmiis,quæ in Patrocli certaminibus ponebantur,scriptum erat:

> Aereus ipse tripos positus sum Pythia imago,
> Proposuit causa Patrocli magnus Achilles,
> Deposuit me Tydides clarus Diomedes:
> Victor equis Hellesponti per littora latæ.

De templo autem quod erat in Delphis, scribit Ephorus,& illius filius Demophilus libro Historiarum trigentesimo; Onomarchus,Phaullus, ac Phalæcus non solùm omnia quæ Dei erant,abstulerunt,uerum etiam eorum mulieres postremò & Eriphylæ omnem ornatum sustulere, quem Alcmæon in Delphis Deo iubente deposuerat,& Helenæ monile, quod Deposuerat Menelaus. Vtrique enim Deus imperauerat, Alcmæoni quidem quo pacto posset ab insania liberari percunctanti:

> Grandia dona petis,cesset furor iste:sed & tu
> Grandia dona feras pariter.mater quibus olim
> Sub terras immersit equos simul Amphiarao.

Ac Menelao quomodo puniret Alexandrum interroganti,respondit:

> Coniugis eripiens de collo da muliebrem
> Ornatum ex auro mihi,quem Venus aurea quondam
> Gaudia magna Helenæ dederat gestare,ualebis
> Inuisum Paridem ulcisci sic.

Incidit autem ob ornatum huiusmodi cõtentio inter mulieres, quodnam præmium quæque sortiretur, quæ cum ex sorte postea essent distributa,quæ mœsta foret grauitatisq; plena per totam uitam Eriphylæ monile obtinuit; at quæ ætate formosa & intemperans,Helenæ; quæ etiam cum iuuenem postea Epiroticum quendam amasset unà cum illo aufugit, hæc autem uiro mortem machinata est. At diuinus Plato,Lycurgusq; Lacedæmonius neque uagari per suas respublicas sumptuosum aliud patiebantur quidpiam,neque aurum uel argentum; quoniam ex omnibus metallis solùm æs & ferrum sufficere existimabant,hæc autem quasi sanam ciuitatem corrumpentia eiecerunt. At Zeno stoicus cum cætera omnia media eße existimasset, præter quam his bene legitimeq; uti, eorum quidem principatum ac fugam interdixit,at rerum tenuium & superuacanearum usum ex edicto fieri statuit, ut intrepidè ac sine admiratione homines erga reliqua animi dispositionem habentes,quæ neque bona sunt neque mala, his quàm maximè fieri posset secundum naturam uterentur:contrariaq; paruifacientes ratione omnino ab his abstinerent,non autem timore perterriti.nihil enim prædictorum natura extra mundum eiecit, sed subterraneas eorum uenas fecit, quæ laboriosam difficilemq; ualde operam consequerentur, ita ut hi qui horum sunt studiosi cum labore poßideant,ac neque metalla fodientes solùm,sed ii etiam qui metalla ipsa congregant,per infinitos propè labores illustrem hanc opulentiam inuestigarent. Optimum autem est rei huiusmodi argumentum, genus illud quod est in superficie,siquidem in extremis mundi partibus flumina quædam perexigua auream scobem detrahunt, quam mulieres uiriq; corporibus debilibus uentum facientes à sabulone secernunt, lauantesq; in infundibulum ducunt,ueluti apud litorales

meus

meus inquit Posidonius. Apud alios item Celtas, montesq; qui Riphaei olim dicebantur, postea Obij, nunc uerò Alpes, sunt autem Galliae, cum sylua sua sponte aliquando incensa esset, argenti riui per terram defluxerunt, plurima tamen huius pars in profundis, difficilibusq; fodinis reperitur, sicut attestatur Demetrius Phalereus, cum auaritia uel Plutonem ipsum ex intimis terrae penetralibus se tracturam sperauerit. Inquit igitur is ita per iocum, quòd manifesta ac certa obscurorum incertorumq; gratia profundentes, quae capere debebant non cepērūt, quae autem habebant proiecerunt, quasi ad aenigmatis similitudinem repulsam perpessi. Lacedaemonij cum ab ipsa consuetudine prohiberentur in Spartam inferre, uelut idem narrat Posidonius, ac neque aurum uel argentum possidere liceret, nihilo minus possidebant, quandoquidem apud Arcades finitimos id fuerat depositum; ex quo accidit postea, ut illos hostes pro amicis habuerint, ut propter inimicitiam immunis esset eorum auaritia ab infamia. Primum aurum & argentum quod illatum fuit in Lacedaemona depositum fuisse narrant Apollini in Delphis, atque Lysandrum multorum malorum autorem extitisse, qui id primus in ciuitatē publicè introduxerit. Increbuit enim fama quòd Gylippus, qui Syracusios in libertatem uendicârat mortem sibi inedia consciuerit, cum ex occasione pecuniae Lysandri ab Ephoris condemnatus esset, & in aliam patriam recessisset. Id tamen quod Deo depositum fuerat, publiceq; tanquam ornamentum possidendum concessum non facile erat mortali cuipiam paruifacere. Ex Galatis illi, qui nominantur Cordistae aurum quidem in suam regionem non introducunt, alienam tamen regionem depraedantes ac deuastantes neque id relinquunt, quorum genus eorum Galatorum reliquiae sunt, qui cum Brenno in Delphicum oraculum militarunt. Hos Bathanatius dux quidam in ea loca, quae sunt circa Danubium transmigrare fecit, ex quo uia illa per quam redierunt Bathanatij nomen ad haec usque tempora seruauit: abhominantur isti aurum quod in suas patrias inferri nolunt, quippe quòd multa eaq; ualde grauia ob ipsum sint perpessi. Argento autem utuntur, cuius gratia multa grauiaq; perpetrant. At oportebat profectò non rei ipsius direptae genus, sed ipsam sacrilegij impietatem procul expellere: nam si argentum etiam in eorum regionem non intulissent, aeris ipsius nihilominus ferriq; studio detinerentur: quòd neque haec etiam inuenirentur apud illos, eduliorum, potuum, aliorumq; uictui necessariorum auiditate inter se decertassent. Cum tot dicta essent à Pontiano, cupiebant complures ut Vlpiani propositiones soluerentur, ex quibus cum reliquas distribuissent, ita incepit Plutarchus:

De Parasitis. Cap. V.

GRaue uenerandumq; fuit parasiti nomen apud antiquos. Sic igitur scripsit de ipsis parasitis Polemon siue Samius, siue Sicyonius siue Atheniensis dici uelit, ut ait Heraclides Mopseates, qui ex alijs etiam ciuitatibus eum commemorat; cognominabatur autem Stelocopas ut ait Herodicus Cratetius. Parasiti nomen nostris quidem temporibus habetur infame, at inuenimus tamen sacrum quoddam fuisse parasiti usum apud antiquos conuiuio non dissimilem. Nam in Cynosarge columna quaedam in templo Herculis conspicitur, in qua suffragium est sententiaq; Alcibiadis, scriba uerò Stephanus Thucydidis filius, ubi de appellatione ita narratur, sacra menstrua sacerdos unà cum parasitis absoluat, parasitiq; unum ex externis, atque horum pueris in iudicium. In tabulis praeterea legum ita scribitur de Deliastis, duo praecones ex genere praeconum Mysteriotidis, quos annum in Delio parasitos agere oportet. In Pallenide haec in depositis inscripta sunt, principes & ij parasiti deposuerunt, qui coronati fuerunt aureis coronis regnante Pythodoro. Ex tribu sacra parasiti Pericles Gargettius Lycostrati, Pitheus Pericliti, Charinus Democharis, Gargettius. In legibus etiam Regis scriptum est, Acharnensium parasiti Apollini sacrificent. Clearchus Solensis, qui unus est ex discipulis Aristotelis, ita scribit in libro primo Vitarum, Parasitum nunc quidem propensum, at eum tunc qui ut simul uiueret erat electus. In antiquis igitur legibus, ac nostris etiam temporibus intueri licet quòd plurimae ciuitates in magistratus honorificentissimos parasitos eligunt. Clidemus in Atthide, Et parasiti Herculi lecti fuerūt. Themison in Pallenide, Curare Regem semper regnantem, ac parasitos quos ex populo eligunt, & senes, & mulieres primùm nuptas. Potes ex his etiam bone Vlpiane quaenam sint mulieres primùm nuptae percunctari. Sed & parasitorum ratio in columna quadam in templo Castoris & Pollucis scribitur: Ex bobus ducibus electis tertia pars esto certamini dicata, reliquarum duarum altera sacerdoti, altera parasitis. Crates libro secundo Linguae Atticae, Parasitus nunc quidem in rem infamem, at prius parasiti appellabantur ij, qui ad sacros cibos eligebantur, & magistratus erat quidam parasitorum. Vnde in legibus Regis haec scripta reperiuntur, Curam habere regnantem gubernantium, ut constituantur, & quo pacto eligantur parasiti ex populo iuxta ea quae scripta sunt, Parasitiq; eligantur ex bubulcis, qui singuli ex sua parte singulos sextarios medimni hordei praebentes ijs, qui sunt Athenienses conuiuium in sacello de more patrio exhibeant, atque ex electo hordeo parasiti Acharnensium in Apollinis primitias medimni sextarium praebeant. Quòd autem magistratus esset eorum etiam, haec in ipsa lege scripta sunt, in noui magistratus instaurationem, in parasitium, & sacram domum tantum argenti praebere, quantum sacerdotum ministri instauratores locauerint. Ex quibus uerbis manifestum esse arbitror quòd locum in quo parasiti primitias sacri frumenti deponebant, parasitium appellabant, quae eadem narrat & Philochorus in inscripta Tetrapoli, ubi eorum parasitorum mentionem facit, qui in templo Herculis connumerantur: Diodorus praeterea Sinopeus Comicus in Haerede, cuius testimonium paulò post apponemus. Aristoteles in Methonaeorum Republica, duo inquit parasiti singulis assistunt regnantibus, at unus tantum summis ducibus belli. Ordine uerò stato cū ab, alijs quibusdam, tum à piscatoribus obsonium capiebant. Carystius Pergamenus eum, qui nunc parasitus dicitur ab Alexide primùm repertum esse dicit in libro de Doctrinis: Illud interim praemittens quòd Epicharmus in Spe siue Pluto inter potandum ipsum ita introducit:

Cœnare me uolentibus simul est opus
Vocare solùm, ac nuptias facientibus.
Iocosus hic sum plurimum risum mouens.
Conuiuioq; laudo qui nos excipit,
Incessor ut conuicijs; haec concidunt.
Nam multum edens, bibensq; multum protinus
Discedo. lucernam puer nec fert mihi.
Serpo cadens persaepe per nigras tenebras.

Custodijs quòd si incido,dico bonas
Facti rationes hisce spectatoribus.
Sed uerberant me,postea latus domum
Non uulneratus dormio:nec sentio
Priora,menti nam medulam dat merum.

Atque alia complura huiusmodi dicit Epicharmi parasitus. is uerò qui est apud Diphilum,ita loquitur:

Ad cœnam ubi me diues aduocat,nihil
Triglypha specto,tecta,uel Corinthios
Cados,at obseruo coqui fumum:ruat
Si latus in rectum,frequensq;,gaudeo,
Exulto,& alas concutio.si debilis
Feratur,obliquus ue,cognoui statim
Quòd hæc mihi cœna haud habebit sanguinem.

Primus Homerus,ut nonnulli arbitrati sunt,parasitum introduxit,Podam inquiens amicum conuiuam esse Hectoris:

Forte Podas quidam Idæus satus Heetione
Diues erat,fortisq;:bonus super omnibus Hector
Quem uenerabatur,primo dignatus honore.
Namque erat & socius,& conuiualis amicus.
Hunc epulas inter,& pocula dixit amicum.

Quare ipsum inducit percussum in uentre à Menelao. Scribit Demetrius Scepsius quòd Spartanus quidam uir Pandarum ipsum ferit,quia lingua peierarat,cum illius æmularetur opulentiæ. Antiqui autem poetæ parasitos adulatores uocarunt, ex quibus etiam Eupolis actus cuiusdam inscriptionem sumpsit,in quo adulatorum chorum ita dicentem inducit; quam uiuendi rationem seruent adulatores uobis explanabimus,sed uos animaduertite quæso quàm uersuti uiri nos simus. Hos primum puer al enus persæpe sequitur,duo mihi adsunt uestimenta elegantia admodum, quorum alterum semper assumens in forum exeo, ibiq; cum uirum aliquem fatuum ac opulentum obseruo, plurimum circa hunc uersor,siquid dixerit hic diues, hoc laudo,admirorq;,ac eius uerbis gaudere uideor, postea aliò alius nostrum ad cœnam proficiscimur.Non est autem opus ut suauia multa in alienam placentam dicat adulator, uel extra fores continuò exportatur.Noui ipsum etiam medicum mastigiam fuisse perpessum.Scomma dixisti profectò: Puer postea ipsum extra ianuam ducens eculeũ habentem Aeneo tradidit.Meminit huius nominis pbrasiti Ararus in Menæo his uerbis:

Non est amice quin parasitus ipse sis,
Te non alit Ischomachus.

Plurimum est nomen hoc parasiti apud iuniores, at uerbum apud Platonẽ Philosophum reperitur in Lachete, inquit enim adolescentes parasitos apud nos agunt.Duo esse parasitorum genera ita significauit Alexis in nauis gubernatore:

Duo sunt Nausinice parasitorum genera.
Vnum commune,& obiurgatum
Obscuri nos.alterum quæro genus
Satrapas parasitos,ac duces militum claros.
Graue parasitum publicè dictum,
Dijudicatum bene uitis,cilia habens,
Mille talentorum,subuertentes opes.
Nosti genus & rem,ualde.
Huius utriusque generis unus typus
Operis est,adulationis certamen.
Fortuna sicut uexit hos ad ardua
Dum uiuimus nostrum,hos ad ima deprimit.
Huic res abundat,alteri non sufficit.
Non inscitè te Nausinice moneo.
Laudauero,magis scio quòd me petes.

Non inconcinnè autem qualis sit parasitus,formauit Timocles ita in Dracontio:

An ipse permittam parasito ut quis male
Dicat?secus res sit.genus nullum magis
Mortalibus contingit esse hoc utile.
Siquid bonum gratum sit,illud perficit
Parasitus ipse.diligis quid ille amat
Simul,minusq; dissimulanter hoc agit.
Agis quid,is præsens aget si oporteat,
Hæc iusta soluens nutrienti munera.
Mirum in modum laudes amici prædicat.
Sine symbolo cœnæ uoluptates uiri
Hi quæritant,mortalium quis,aut Deũm,
Tales socios contemnit?Heros reijcit?
Ne plura dicendo diem nunc conteram,
Me magna signa traditurum censeo
Quàm sit parasiti uita digna honoribus,
Vincentibus donantur ista præmia in
Olympicis,quæ signa ualde strenui,
Immanis usque uictus,hæc cuncta assolent
Prytania dixisse.

Antiphanes in Gemellis:

Vide parasitus ut sit & custos bonus
Communicator sortis ac uitæ simul.
Nullus parasitus optat infeliciter
Egisse amicos,at precatur omnibus
Feliciter res accidisse.hic est bonus
Non inuidens uitæ.sed esse particeps
Optans eorum,amicus hic securus est,
Hic uerus,hic generosus,hic est optimus.
Non hostis,irritator est,aut inuidus.
Iram bonusq; perpeti.quòd si accidat
Vt hunc cauilleris cachinnatur simul.
Amator est,& ridiculus,& moribus
Iucundus,& miles bonusq;,& strenuus,
Illi parata cœna si sit splendidè.

Aristophon in Medico:

Sim moribus quibus prius fari uolo,
Conuiuio siquis uocet,dudum ut sciat:
Zomus uocor.si fit necesse quempiam
Cepisse forte strenuum bacchantium,
Qui sit medius,pugnator ipse strenuus.
Iuisse oportet ut domum sum certè aries.
Ascendere ut scalas oportet,Capaneus.
Sufferre plagas incus ac pugnos ego.
Finxisse Telamon,fumus ut bonos probo.

Atque in Pythagorista:

Nullum magis putato quàm Philippidem
Idoneum famii Tithymallon affore.
Aquis bibendis rana,uescier thymis,
Olereq; campe est,non lauando,squallidus.
Dormire sub dio ut merula per frigora,
Estus pati,meridie multum loqui
Cicada,oliuum nec uidere,nec lini,
Puluis uidetur,ambulare grus pede

Nudo crepusculum per ipsum,noctua
Dormire nil.

Antiphanes in Progenitoribus:

Morem meum nosti superbum non fore.
Amicus ast huiusmodi sum,ad uerbera
Sum massa ferri,quæ potest pati nihil.
Ad uerberandum fulmen,ac ad quempiam
Cæcum faciendum fulgur.auferendoq;
Procella,suffocando quemlibet,laqueus.
Frangendo uectes ianuæ,quassatio
Telluris,insiliendo,sum locusta ego.
Cœnisq; non uocatus ut musca aduolo.
Non exeundo sum puteus certè statim.
Cædendo,& imperando,testimonia
Dicendo,quæq; consequi nullus queat
Verbis,gerendo cuncta quam citissimè,
Omnes uocant me fulmen hinc uiri,mihi
Sed nulla cura admittitur dicterij.
Sum quando amicis haud ego sermonibus
Solis amicus,at magis rebus,bonus.

Diphilus in parasito cum futuræ essent nuptiæ inducit parasitum ita dicentem:

Nosti in precationibus
Quòd est,docet siquis minus rectè uiam,
Comburat igni,siue aquam corruperit,
Cœnare quempiam uolentem uel uetet.

Eubulus in Oedipode:

Aliena qui cœnare primus repperit,
Plebeius ut uidetur is sanè fuit.
Quicunque amicum,uel uocauit exterum
Ad cœnam,& inde mox petiuit symbolum,
Sit exul è domo,nil secum ferens.

Diodorus autem Sinopeus in Hæreditario,ipse etiam hæc de parasito non ineleganter recensuit:

Volo demonstrare apertè
Quòd hoc graue est,quòd institutum legibus,
Quòd hoc Deus monstrauit,artes cæteras
Nullus Deorum ostendit,at docti uiri,
At Iuppiter parasitum amicorum Deus.
Qui maximus sanè Deorum dicitur.
Hic introit passim domos spectans nihil
Sit pauperis uel diuitis uiri domus.
Vbi uidet quòd lectulus stratus bene,
Parata mensa,quæq; oportet omnia
Decorè habens sit,pransus ac bibens abit.
Domum petens hic nulla soluit symbola.
Et ipse stratos lectulos cum uiderim,
Mensas & instructas peregi nunc idem.
Ingressus huc fores apertas ac silens
Feci leuem me,ne molestus afforem
Conuiua,at omnibus fruens quæ conferunt,
Bibensq; discedo uelut ipse Iuppiter.

Quòd summo esset in honore, magnumq; quidpiam iudicaretur esse parasitum,inde etiam manifestius cognoscitur, quòd:

Vrbs Herculi cum sacra soluat splendidè,
In rebus omnibus facit quas publicè,
Ad hæc parasitos non legit,uel accipit
Viles,nec abiectos.at eligit Deo
Ex ciuibus bis sex studiosè,quos capit
Ex omnibus potentibus,qui uixerint
Bene.Herculem mox & secuti diuites
Quosdam legunt,hortantur illos pascere
Dehinc parasitos.non legentes optimos.
At quisquis aptus sit adulationibus.
Et qui rapas edens,silurum & marcidum,
Cœnasse se dicat rosas,uiolas sim ul.
Vbi pepedit quis iacens simul ferat
Nares ut admouit,quis hos tibi dedit
Suaues odores?unde tale thus uenit?
Iamq; est decorum turpe,iam bonum malum,
Ob hos uiros lasciuientes undique.

Axionicus inquit in Chalcidico;

Cœpi parasitus esse cum Philoxeno
Quando prius,iuuenis adhuc eram,tuli
Nunc ostium,nunc & catini,nunc graues
Percussiones pugni,ut octo sæpius
Plagas haberem.præstitit sic quando ego
Vincor uoluptate.at putaui esse utilem
Rem postea mihi hanc.ubi quis est mihi
Contentiosus uisus,ac pugnax,eum
Accedo:tum quascunque contumelias
In me iacit confirmo,nec lædor.malus
Cum sit,bonum se dicit esse quis,simul
Hunc laudo,gratias refert is hinc mihi.
Cum Glauci hodie frustum ipse ego comederim,
Cras non recente nil dolebo uescier.
Natura talis est,meus mos est & hic.

Antidotus in inscripto Protochoro simillima quædam inducit dicentem in Claudio Sophisticis indulgentibus,quorum nec me minisse quidem bonum esse iudico,talia igitur dicit is de arte parasitorum:

In statione stantes auditores mei
Priusquam inscribi & sumere Chlamydem:
De parasito siquis incidat sermo.
Ars mihi semper hunc absorbeat.
A puero enim ad ipsam mentem habui dispositam.

Celeberrimi fuerũt parasiti Tithymallus, de quo meminit Alexis in Milesia,in Vlysse texente,ac in Homyttiis:

Pauper tuus sit dulcis,hoc uerò genus
Mors ut ferunt monstrauit unum.mors enim
Tithymallus circuit.

Dromon in Fidicina:

Valde pudebat
Cœnare rursus haud dato mox symbolo.
Id turpe certè:sed Tithymallum cernere
Cocco rubere semper hinc licet magis,
Aliena cœnans non ferat cum symbolum.

Timocles in Centauro siue capiente:

Tithymallum ipsum,& parasitum aduocans.

At in Cuniis:

Iam lata signa quid futurum,surgite
O uos amici,sic reuixit iam diu
Qui mortuus Tithymallus affuit,quòd is
Vix octo mandebat lupinos obolo.
Inedia non illum necauit per Deos
Amice,sed multum bibens id pertulit.

At in Epistolis:

Heu me misellum sic feraminon per Deos
Nunquam Tithymallus quòd cupit comedere.
Sic truncus haud uestem cupiuit sumere,
Nilus farinæ non Corydus sine symbolo
Mouere dentes.

Antiphanes in Tyrrheno:

Seruire amicis is petebat sponte, fers
Tu diuitem Tithymallon illicet fore.
Feret bene ex sermone mercedem tuo.
Gratis quibuscum uescitur. quam plurimam
Collectionem.

Erat Corydus etiam inter parasitos celebres, cuius sic meminit Timocles in Epichærecaco:

Munitum
Obsonijs forum uidere diuiti,
Suauissimum. si pauper adsit quispiam,
Miserrimum. nam non uocatus Corydus
Obsonia emit ut uidetur is quoque.
Ridenda sanè paßio me ceperat,
Nam quattuor nummos uir æreos habens
Aspexit anguillas, simul torpedines,
Hemodia, & thynnos, locustas, omnia
Hæc ambiens, quanti rogabat. audiens
Ad membradas mox aufugit perterritus.

Alexis in Demetrio seu Philetæro:

Sed me corydi pudet, uidebor si simul
Cœnare sic promptè quibusdam, non tamen
Recuso, non is si uocetur abnuit.

At in Matertera:

Ridenda suetus hic Corydus dixisse, uult
Blepæus esse mentis ut sanæ fit. est
Blepæus ipse diues.

Cratinus in Titanibus.

Corydum fabrum uitato ni relinquere
Ipsum nihil tibi putas, obsonium
Edisse nunquam ni cupis, dico tibi.
Manum æream, fortemq; habet, labore sit
Quæ fessa nullo, multò at igne fortior.

Quòd ridicula diceret Corydus, atque ob ea rideri uoluerit, testatur ita ipse Alexis in Poetis:

Ridenda sic dixisse, rideri & uolo
Multò magis cunctis Atheniensibus
Post Corydum.

Descripsit illius dicta memoratu digna Lynceus Samius, qui proprio nomine Eucratetem ipsum nominari asserit: scribit autem hunc in modum; Cum apud quempiam Corydus Eucrates biberet, domusq; illius esset putris, hic edere oportet inquit, ubi manum sinistram supposueris sicut Caryatides. Philoxenus aut Pternocopis cum sermo incidißet de turdis, quòd essent pretiosi Corydo præsente, ut uisum est, inquit is: scortum frequentare: nam & ego memini cum Corydus oboli fieret. Erat & Philoxenus unus ex parasitis, uelut ait Axionicus in Chalcidico, cuius promptum est testimonium. Meminit illius Menāder in Cecryphalo, quem Pternocopidem solùm appellat. Meminit & Machon comicus, qui uel Corinthius erat uel Sicyonius, uixit autem in mea patria Alexandria, atque se magistrū professus est earum partium comœdiæ, quæ sunt Aristophanis Grammatici, deinde mortuus est in Alexandria, cuius hæc inscripta uisuntur in sepulchro:

Alma feras hederam uiuenti terra Machoni
Comico in hoc tumulo, quæ solet usque dari
Præmia cantori. nam fucum non tegis udum.
At qui artis priscæ relliquias repetat.
Vrbi Cecropidum dicat quis nunc, prope Nilum
Nasci inter Musas planta superba solet.

In quibus apertè declaratur quòd genere esset Alexandrinus. Machon uerò in his mentionem facit de Corydo; quidam ex cōuiuis Eucrates à Corydo percunctatus est, quomodo tractatus fuißet à Ptolemæo, qui nondum satis apertè respondit, potum enim mihi statuit tanquam medicus, quæq; comedere oporteat, cibos autem non dedit. Lynceus libro secundo de Menandro, magnum inquit ac ualde celebre nomen Euclides Smicrini filius, Philoxenusq; Pternocopis ob ridicula sunt assecuti, quorum cum minus libris, aut memoria digna loqueretur Euclides, tum quòd ad reliquam uitæ rationem spectat erat insuauis & frigidus. Philoxenus autem nihil superuacaneum prorsus dicebat; quod si in quempiam non præsentium dicere aliquando irritaretur, omnia uenustate gratiaq; plena referebat: ex quo accidit Euclidem ubi uiueret, at Philoxenum ab omnibus & amari, & in pretio haberi. Vbi Alexis in Trophonio mētionem facit de Moschione quodam parasito, eum paramasetem appellat his uerbis:

Paramasetes
Pudendus inter & uiros post Moschion.

At idem in Pancratiasta ad cœnas currere solitos connumerans:

Aderit tibi primùm locusta Callimedon,
Scomberq; Cobio, Corydus, Cerybio,
Siligo. narras Hercules uenalia
O fœmina, haud conuiuium.

Vocabatur Cerybio Epicrates Aeschyni Rhetoris affinis, uelut Demosthenes ait in Legatione. De iis epithetis quæ subsannandi gratia per Iocum Athenienses dicebant, meminit Anaxandrides in Vlysse:

Vos inuicem deluditis noui bene,
Nam si quis est decorus, hunc sacras uocant
Hinc nuptias: si paruus, hunc homunculum,
Aut & stelagmum: si uidetur splendidus
Quis, hunc uocatis eiulatum. pinguis at
Dum Democles deambulat, ius dicitur.
Qui squallidus uel sordidus sit, puluis hunc
Monstrauit: adulator secutus ponè quem,
Mox dicitur lembus. mugil ieiunus est,
Ieiunus ambulans. uacuus spectauerit
Pulchrum quis. at si ceperit factor ioco
Agnum theatri, protinus fit Atreus.
Arietis est raptor, uocatur Phyxus hic.
Pellisq; Iason.

In iis, quæ præcedunt, mentionem fecit de Chærephonte parasito, de quo Menander hæc in Cecryphalo, atque in iracundia:

A Chærephonte differet nullus uirùm
Conuiuio qui sit uocatus, arduus
Celerq; lunæ qui cucurrit quæ foret
Vmbra ut uideret, ac uelut tardus nimis
Cum luce uenit.

In Ebrietate:

Me Chærephon distraxit astutißimus.

Mensis

Mensis secundo post uigesimum diem
Qui nuptias sacras paratas se penes
Prædicit affore, interim quarto die
Aliena quò cœnet. Deæ bene omnia
Se habere.

Meminit etiã in Hermaphrodito siue Crete. Timocles in Epistolis meminit de illo, uelut intemperãtem parasitum apud Demotionem, agente:

Demotio aßistere ipsi uisus
Argento non pepercit, sed nutriit
Volentem. Chærephon. n. prorsus
Domum ire statuerat miserrimus.
Et profectò hoc est solum dignum
Paramasetem capit bifidum lignum.
Neque concinnus, est. n. nec inutilis.

Antiphanes in Scytha:

Sicut fumus ni displicet pagum simul
Petamus, an facem, & coronas linquimus?
Sic Chærephon laudare nobis assolet
Ieiunus?

Timotheus in Catulo:

Experiamur tradentes cœnam abire,
In septiclinium licet ut dixit mihi.
Nisi absconditus alicubi sit Chærephon.

Apollodorus Carystius in Sacerdote:

Nouum ferunt nunc Chærephonta nuptias
Vt non uocetur ingredi uelut solet
Ophella. sportamq; & coronam corripit
Postquam fuit nox, inquit à sponsa ferens
Aues uenire, hunc incidentem crederes
Cœnasse.

At in Iugulata:

Aram uoco, Nicamq; in exitu meo,
Et Chærephontem, quem nisi uocauero
Accedet haud uocatus.

Machon Comicus:

Carpente Chærephonte longam olim uiam
Ad prandium, ac ex ciuitate ad nuptias,
Dixiße narrant huic poetam Diphilum,
Malis tuis ò Chærephon infigito
Vtrinque clauos quatuor, longam uiam
Ne ingressus, ac quatiens genas contorqueas.

Et rursus:

Caruunculam coemit olim Chærephon.
Coquum ferunt huic forte carnes oßibus
Dedisse plenas, ossa ne ponas mihi
Dixit coque. at iucunda dixit is caro
Putatur omnis oßibus quæ adhæreat.
Tum Chærephon, & maximè uerum refers,
At os dolore conficit famelicum.

Callimachus commentarium de Chærophonte scripsit in libro uariarum tabularum his uerbis, Quicunque cœnas scripserunt Chærephon: postea Cyrebio principium supposuit. Quandoquidem sæpius ad me librum quintum carminũ misisti. Quòd autem parasitus esse Cyrebio diximus iam superius. De Archephonte parasito ita mentionem faciens scribit Machon.

Vocatus ad cœnam parasitus Archephon
A rege Ptolemæo ex Athenis, per mare ut
Adiuit Aegyptum: petroso obsonio,
Varioq; mensis lato, & inter omnia
Veris locustis, olla lata mox fuit
Repleta, salsi gobii tres in qua erant,
Miri hi uidebantur uocatis omnibus.
Tum Chærephon scaris, triglisq;, & phycide
Vesci, simulq; haleculis, & membrade,
Phalaricis, apuisq; repleri. tamen
A gobiis se temperauit optimè.
Cum mira res esset putata, Alcenorem
Accersiit Rex, nunquid inquit Archephon
Hos gobios non uidit? huic gibbus statim
Contrarium Rex accidit, uidit prior,
Non attigit ueneratus hoc obsonium,
Quod & timet, nec patrium piscem licet
Iniuria affecisse magnum symbolo
Non tradito.

Alexis in uino bacchato, Stratium parasitum nutrienti ipsum iratum hæc ita dicentem introducit:

Præstabat esse uel parasitum Pegasi,
Boreæq;, siquid est & his uelocius,
Quàm Demeæ Lachetis Eteobutadæ.
Volat profectò, non is incedit uia.

Et post pauca:

Amas magis me quàm pater tu Sattie.
Me non alit pater, at alis tu splendidè.
Quare deos omnes precor uiuas. mali
Si quid feras, quo pacto ego post uixerim?

Axionicus Comicus meminit his uerbis de Gryllione parasito in Tyrrhenico:

Ipsis merum non est procacitatis ut
Occasionem præbeat mox in socios
Fecisse semper assolent quod Gryllio.

Aristodemus libro secundo Ridiculorum memorabilium parasitos fuisse scribit Sostratum quidem Regis Antiochi, & Euagoram gibbum Demetrii Poliorcetæ, Phormionemq; Seleuci. Lynceus Samius in libro Apophthegmatum Silanus ait Atheniensis, dum Gryllio esset parasitus, interrogatus quis est hic? Menandri inquit gulo. Chærephon etiam parasitus cum non uocatus ingreßus eßet ad nuptias, extremusq; accubuisset, ac præfecti uocatos dinumerarent, iuberentq; ipsum recurrere, quando præter legem sese inter triginta inseruisset, numerate rursus inquit à me incipientes. Quod autem inualuißet consuetudo ut præfecti symposia inspicerent, ac perquirerent conuocatorum numerum, si esset secundum legem, testatur his uerbis Timocles in Philodicaste:

Vt sinus ad lumen patentes iam fores
Expande, lustres ut magis quò numerum
Præfectus ex lege accipiat uelut solet
Conuiuii si nunc uelit. contrarium
Multò magis decebat, haud cœnantium
Domos uidere.

Menander in Cecryphalo:

Sunt arbitros apud ministri in nuptiis
Scripti, coquiq; omnes, iubet quod lex noua.
Intelligant uti uocatis uenerint
Plures. quibus minus liceat accesserint.

Philochorus libro septimo Rerũ Atticarũ præfecti inquit unà cũ Areopagitis cõuentus qui fiunt in domibus, in nuptiis, ac in aliis cõuiuiis obseruãt. Corydi apophtegmata scripsit Lynceus,

cũ amica quædam, cui nomẽ erat Gnomæ apud Corydũ cœnaret, uinumq; defecisset centum & duos obolos adferri iußit, Gnoma uerò conferret quid populo esset uisum. Polyctore citharœdo lentem absorbente, ac lapidem mandente, infelix inquit, quando & lens te percutit. Meminit de hoc etiam Machon;

Quum conditurus eßet olim uir domum
Malus uelut patet citharœdus, saxáq;
Ab ipsius complura amico posceret,
Ego feram plura his ait is ex iudicio.

Cum dixisset quispiam Corydo quòd collum aliquando, nunc mammas, nunc umbilicum mulieris amaret, an malum est hoc? nam & Hercules ob Omphale ad Hebem peruenit. Cum Phyromachus panem in lente intingeret, catinumq; subuertisset, dignum eum esse inquit qui puniretur, quando nesciens comedere pinxit. Cum uerò cibi delicatißimi apud Ptolemæum circũferrentur, semperq; apud ipsum deficerent, nunquid ego sum ebrius ô Ptolemæe, an hæc mihi uidentur circunferri? dicente Chærephonte se uinum ferre non posse, nec quæ ad uinum quidem spectant inquit: Cum nudus Chærephon in cœna quadam constitisset, uideo te ait Chærephon tanquam lecythum quousque sis plenus. Eo tempore quo Demosthenes calicem acepit ab Harpalo, hic alios inquit temulentos uocans, magnum ipse poculum accipit. Cum nigros panes in mensa apponere esset solitus, ac nigrior etiam quidam illatus esset, non panem latum esse dixit, at umbram panis. Philoxenus parasitus cognomento Pternocopis, cum apud Aristonem cœnaret, oliuæq; essent appositæ, ac paulò post illata esset olla piscium, catinum quatiens, oliuam percußit inquit. Cum nigri panes eßent appositi ab eo, qui illum ad cœnam conuocarat, ne multos inquit, ne noctem inducas. Pausimachus eum parasitum qui à uetula nutriebatur contrarium pati dicebat ijs, qui cum uetula congrederentur, cum ipse semper in uentrem accipiat. Scribit hunc in modum de eo Machon comicus:

Aquæ bibacem Moschionem uiderit
Cum quis parasitus in Lyceo à diuite
Ali uetula, simul cum alijs compluribus.
Grauis, fide uix digna res quæ contigit,
In uentrem anus semper facit te sumere.

Idem parasitus cum audiuisset eum, qui cum uetula congrederetur quotidie ab ea nutriri;

Nunc cuncta fiunt inquit: hæc non concipit,
In uentrem at hic capit diebus singulis.

Ptolemæus Agesarchi filius ex genere Megalopolitanus libro secundo Historiarum ad Philopatrem, ex uniuersa ciuitate innuit conuiuas à Rege cõgregatos fuisse, qui Geliastæ postea dicerentur. At Posidonius Apameus libro uigesimo tertio Historiarum Celtæ inquit uel in bellum proficiscentes conuiuas secum adducunt, quos parasitos nominãt. Hi laudes eorum multorum præsentium uirorum, atque ad singulos præsentes priuatim recensent, audiuntur ab illis ij qui Bardi dicuntur, sunt autem poetæ hi, qui laudes cantando percurrunt. In libro trigesimo quarto scribit idem autor Apollonium quendam fuisse parasitum Antiochi uocati Grypi Regis Syriæ. Aristodemus Bithym parasitum fuisse Lysimachi testatur, qui, cum Lysimachus ligneum scorpium in eius uestem conieciſſet, perterrefactus prosiluit, at cum rem postea deprendisset, ego quoque inquit ô Rex te terrebo, da mihi talentum: Erat enim Lysimachus auarißimus. Agatharchides Cnidius libro uigesimo secũdo Rerum Europicarum Anthemocritum athletam Aristomachi Argiuorum tyranni parasitum fuiße scribit. At de parasitis Timocles scripsit generatim in pugile, episitios ita eos appellans: Nonnullos iuuenies ex his episitijs, qui comedant aliena, nihil parcentes, se ipsos athletis pro canistris præbentes, ut ita dicam. Pherecrates in Vetulis:

Tu, nec citius Smicythio episitium agit.
Quis hic nobis etiam? hunc ubique
Duco gulonem mercede hospitem.

Appellantur illi episitij, qui inter edendum ministrant, Plato libro quarto Reipublicæ, & hæc episitii neque mercedem ultra cibos capientes. Aristophanes in Thuscis:

Vnum uirum si persequaris improbum,
Testantur hinc contra duodecim episitii.

Eubulus in Dædalo:

Vult sine mercede esse cum ipsis episitiis.

Diphilus in Synoride, est autem Synoris amicæ nomen, ubi de Euripide meminit; est & tesseræ nomen Euripides, iocans, atque ad nomen poetæ alludens, hæc ait de parasitis:

Te liberasti ut optimè hac nunc tessera,
Vrbanus es, depone drachmam, iam iacet:
Quî iecero Euripidem, nec ipse fœminam
Seruabit Euripides. ut in tragœdijs
Has oderit nunquid uides? idem tamen
Amabat at contra parasitos, fert enim,
Qui poßidet uictum, metitq; plurimum,
Nec tres uiros saltem sine symbolis alit,
Perdatur, haud redire queat in patriam.
Hæc unde sunt, dic per Deos? curas quid hæc?
Consideramus drama nil, sed illico
Mentem intuemur.

At in apprratu ipsius actus hæc ait de irato parasito,

Irascitur cum sit parasitus, ira eum
Ccpit. secus mensam sed ungit bile, uti
Lacteus puer fit summouens se ab ubere.

Ac deinde:

Vescaris ô parasite tunc, uide ut male
Detraxit, artem nescis quod parasitus est
Post citharœdum iudicatus.

In eo actu qui parasitus inscribitur, hæc inquit.

Non sit parasitus qui nimis morosus est,

Menander in iracundia, ubi de amico loquitur non curante nuptiarum cœnam, hæc ait?

Amicus est uerè hic nihil quando petit
Vbi parata cœna sit, ut cæteri.

Et quid præsentibus impedimento est quominus cœnent? postea in diem tertium cœna respicit. Rursus, postea circa cœnam. Alexis in Oreste, Nicostratus in Pluto, Menanderq; in Ebrietate, ac legislatore. Philonides in Cothurnis hoc pacto:

Ieiunus ipse non queo ferre talia.

Sunt hæc nomina parasito similia, episitus, de quo dictum est, œcositus, oligositus. Meminit de œcosito Anaxandrides in uenatoribus, filius œcositus res est suauis. Vocatus est is œcositus, qui nulla accepta mercede sponte sua ciuitati seruit. Antiphanes in Scytha, breui fit concionator œcositus. Menander in digito, œcositum sponsum nulla re indigentem inuenimus. In Citharista: num œcositos accipis auditores? de epistitio Crates in audacia, pascit episitium, ignauus rigens capiet in mercedem cibum. Propriè dixit in simul prandentibus, perurbanum

est mulieres non congregare, neque cœnam præbere multitudini: sed ut œcositi nuptias faciant. De sitocuro mentionem fecit Alexis in Pernoctante siue lanam tractantibus, ambulans eris Sitocurus. Menander frustra nutritum inutilemq; uirum sitocurum nominat in Thrasyleone: piger, ad omnia cunctans sitocurus, miser, inutilis, qui in terram fatetur se ali. In uendentibus, miser constitisti etiam apud ianuam more deposito? miserum sitocurum cepimus in domum. Autositū Crobilus dixit in suffocato. Autositum te ipsam nutriens, multa accumulas domino. De cacosito ita meminit Eubulus in Ganymede, somnus ipsum, cum sit cacositus, nutrit. Oligositi mentio fit à Phrynicho in solitario, oligositus Hercules quid ibi agit? Pherecrates in bonis aut strates, qui oligositus sis, qui edis die uictum longæ triremis?

De adulatoribus. Cap. VI.

CVm tot à Plutarcho dicta fuissent de parasitis, Democritus sermonem excipiens, & ego inquit agglutinatum ueluti lignum ligno, ut Thebanus inquit poeta, aliquid dicam de adulatoribus. Omnia rectè agit adulator, uelut elegans inquit Menander: neque multum sanè disiunctus est adulator ab ipso parasitorum nomine. Lynceus Samius ita in suis commentarijs parasitum uocauit Clisophum omnium quidem adulatorem, at Philippi Macedonum Regis conscriptum, qui ex genere erat Atheniensis, uti testatur Satyrus peripateticus in uita Philippi; Clisophus Philippi parasitus, cum reprehenderetur à Philippo, quòd semper aliquid peteret, quoniam obliuiscor inquit. Cum Philippus equum uulneratum illi largitus esset, alij eum donauit, ac cum deinde interrogaretur à Rege ubi foret equus, ex uulnere illo inquit confectus est. Cum cauillaretur ipsum Philippus, ac lætus esset, in posterum non ego te pascam ait. Hegesander Delphus hæc de Clisopho scripta reliquit in suis commentarijs, cum dixisset Philippus quòd litteræ sibi à Cotye Rege allatæ essent, Clisophusq; præsens esset, et tu per Deos. Cum diceret Philippus tu quî nosti de quibus scriptum sit? per maximum Iouem inquit, maximè uti conuenit me increpasti. Scribit Satyrus in Philippi uita quòd cum oculus percussus fuisset Philippi, accedebat ad eum Clisophus eundem ligatus oculum. Ac rursus ubi uulnerata fuisset Philippi tibia, cum Rege claudicans incedebat. Quare si quod acre edulium Philippus comedisset, ipse quoque uultum formabat ueluti idem edisset. In Arabum autem regione, ex instituto quodam hoc faciunt, non etiam ex adulatione, ut si Regis aliquod membrum fuerit mutilatum, ex eadem mutilatione illi respondent: Ridiculum sanè arbitrantur, si cum mortuo Rege ipsi quoque interfici studeant, eidem mutilato similimi mali opinionem non confirment. Nicolaus Damascenus peripateticus in copiosa historia (sunt enim centum ac quadraginta quatuor libri) in centesimo ac sextodecimo libro Adiatomū Sotianorū Regē (quod genus est Celticū) sexcentos delectos ciues apud se habere scribit, qui patrio eorū idiomate Siloduni dicuntur, qđ Græcè uota exequentes significat, hos Reges et unà uiuentes habēt et unà morientes, cū ipsi ita se facturos esse promiserint. Ex hac pollicitatione eadē ueste, diætaq; utuntur, unaq; imperant. Atq; in omni occasione moriuntur, siue ex morbo Rex moriatur, siue in bello ceciderit, siue alia quauis de causa. Neque ullus est qui mortem huiusmodi uel formidantem, uel tergiuersantem horum quempiam demonstrare posit, cum Regi ita contigerit. Theopompus libro Historiarum quadragesimo quarto Philippum inquit Thrasydæum Thessalum patriæ suæ tyrannum constituisse, qui magnus erat adulator, quamuis minimum haberet prudentiæ. Sed non'ne Arcadio etiam adulator fuit, de quo idē scribit Theopompus, & Duris libro quinto Rerum Macedonicarum. Hic Arcadio uoluntarium sibi indixit exilium ob odium quo Philippum prosequebatur, qui cum esset facetissimus, multa illius responsa circunferuntur. Accidit autem ut Arcadio esset in Delphis eo tempore quo Philippus illuc est profectus, quem cum Philippus Macedo conspexisset, ad seq; uocasset, quousque tandem fugies inquit Arcadio? qui ait, donec ad eos peruenero, qui Philippum ignorent. Phylarchus libro uigesimo primo Historiarum risisse idcirco ait Philippum, Arcadionemq; ad cœnam conuocasse, atque sic inimicitiam esse solutam. Narrat hæc Hegesander de Hegesio Nicesia adulatore Alexandri, cum morderetur Alexander ut aiebat à muscis, ac eas studiose propelleret, Nicesias adulator quidam præsens inquit, multò certe alijs erunt fortiores, quæ tuum sanguinem gustauerint. Scribit idem autor Chirisophum Dionysij adulatorem cum Dionysium cum familiaribus quibusdam ridentem uidisset, per multum spatium ab eis destitisse ne audiret, quem cū interrogasset Dionysius, cur non simul audiens ea quæ dicerentur rideret, uobis credo inquit quod dictum fuerit ridiculum. Habebat & Dionysij filius multos adulatores, quos uulgus Dionysiocolaces uocabat. Simulabant isti se non acutè uidere inter cœnandum, quando neque Dionysius erat perspicax, cibosq; appositos palpabant, quasi non uidentes, donec Dionysius manus in lances porrexisset. Cum sæpius spuere solitus esset Dionysius, faciem hi ut conspuerentur porrigebant, sputumq; illius ac uomitum lambentes multò dulcius esse melle dicebant. Timæus libro Historiarum uigesimo secundo Democlem iunioris Dionysij adulatorem fuisse scribit. Hic cum esset consuetudo in Sicilia ut in domibus Nymphis fierent sacrificia, pernoctarentq; circum ipsas imagines ebrij, ac tripudiarent circa Deas, Nymphas relinquens non oportere aiebat inanimatis Deis mentem adhibere, sed ad Dionysium accedens circa hunc tripudiabat. Postea cum legatus unà cum alijs ad Dionysium missus esset, omnesq; eadem triremi ueherentur, accusatus fuit ab alijs, quòd seditionem cōcitaret in itinere, Dionysijq; rebus publicis obesset, ualde irato Dionysio sibi controuersiam cum aliis legatis inde natam esse dixit, quoniam post cœnam illorum nonnulli, Phrynichi, Stesichori, ac Pindari Pœana sumentes canerent, ipse uerò, cum iis qui uellent, ipsius Dionysij: Cuius rei se clarissimum argumentum daturum pollicebatur, quod ipsius accusatores nec numerum quidem cantilenarum scirent, se uerò omnes ex ordine canere posse. Cessante ira Dionysij rursus ait Democles, gratificare mihi Dionysij iubeq; alicui eorum qui sciat, ut eum Pœana me doceat, qui factus fuit in Aesculapium, te enim horum satagere audiui. Cum conuocati fuissent aliquando ad cœnam amici à Dionysio, ingressus in domum Dionysius literæ inquit uiri amici nobis allatæ fuerunt ab iis ducibus, qui missi fuerunt Neapolim: tunc excipiens Democles optimè inquit per Deos fecerunt, ô Dionysi. Hunc intuens Dionysius, quî nosti inquit an ex sententia successerint, an contrà, ea quæ scripserunt? optimè per Deos inquit me arguisti Dionysi. Timæus Satyrum quendam utriusque Dionysij adulatorem fuisse narrat. Testatur Hegesander Hieronem etiam tyrannum hebetiores oculos habuisse, quare & amici nonnulli cœnantes studiosè inter epulas

errabant,ut cum illi duce indigere uiderentur, ipse se acutius cernere existimaret. Narrat Hegesander Euclidem Seutlum cognominatum(erat autem & hic parasitus) cum quidam plures sonchos ei in cœna apposuisset,dixisse, Capaneus ab Euripide introductus in Supplicibus,erat perurbanus, odio prosequens mensam quæ intumesceret ualde. Qui populi gratiam uenabantur Athenis,per id tempus quo fuit bellum Chremonidium,adulantes Atheniensibus,omnia quidem alia Græcis communia esse dicebant,at solos Athenienses inter homines, uiam quæ ad cœlum perduceret,inuenisse.Satyrus in Vitis,Anaxandrum inquit fortunatum philosophum unum fuisse ex Alexandri adulatoribus, qui cum iter aliquando faceret cum Rege, magno ac graui tonitruo facto,ita ut omnes expauissent, nunquid tu huiusmodi fecisti ait Alexander Iouis? tum risisse ferũt Alexandrum,ac dixisse,nolo ita esse formidandus, ut tu me doces,quiq; Satraparum Regumq; capita abscissa ad me cœnantem adferri iubeam.Aristobulus Cassandreus Dioxippũ narrat Atheniensem athletam uulnerato aliquando Alexandro, sanguineq; defluente dixisse;

Qui solet ex superis cruor effluxisse beatis.

Epicrates Atheniensis legatus ad Regem missus, ut testis est Hegesander,cum multa munera ab eo accepisset,non erubescebat ita aperte audacterq; Regi adulari,ut non nouem qui imperarent,sed nouem legatos ad Regem quotannis eligere magis conuenire diceret. Admiratus sum ego profectò quo pacto hunc Athenienses impunè neglexerint, cum Demadem decem talentis mulctauerint,quia Alexandrum Deum existimârit,Euagoramq; interfecerint quia legatione fungens ad Regem genua flexerit. Timon libro tertio Salium Aristonem Chium scribit,Zenonisq; Citiei familiarem, adulatorem fuisse Persei philosophi,quia erat Regis Antigoni socius. Phylarchus libro sexto Historiarum Nicesiam narrat Alexandri adulatorem,cum Regem ab eo pharmaco,quod ceperat,turbari uidisset,dixisse,Quid nos facere oportet ô Rex, quãdo uos Dei talia patimini? quem uix intuens Alexander, quales Dei, inquit? uereor autem ne Diis inuisi. Idem Phylarchus libro uigesimo octauo Apollophanem Antigoni uocati procuratoris, qui Lacedæmonios uicit,adulatorem fuisse scribit: qui fortunã Antigoni Alexandrum imitari dicebat. Asserit Euphantus Callicratem adulatorem fuisse eius Ptolemæi, qui tertius regnauit in Aegypto,libro Historiarum quarto, qui ita erat uir grauis,ut non Vlyssis solùm imaginem in sigillo gestaret, sed filiis etiam nomina posuerit, Telegonum ac Anticliam. Polybius libro Historiarum decimo tertio Proclidem ait Tarentinum adulatorem fuisse eius Philippi,qui uictus fuit à Romanis:hic Proclides totum illius imperium subuerterat. At libro quartodecimo Philonẽ Agathoclis Oenãthæ filij, Regisq; Philopatris alterius Philonem,Hieronymi Regis Syracusiorum Thrasonem uocatum Carchærum.Scribit hæc Cato Sinopeus in libro de Tyrannide Hieronymi, multum hic merum bibere consueuit:hunc alter adulator Osis nomine ab Hieronymo interficiendum curauit.Qui mox Hieronymo persuasit ut diadema,purpuramq; sumeret:omnemq; alium ornatum,quem Dionysius tyrannus gestare consueuerat.Agatharchides Historiarum libro trigesimo,Heresippus ait Spartanus non mediocriter malus erat,& ut uidebatur,inutilis: At adulando appositam habebat orationem,eratq; astutus captandis diuitibus,quãtum fortuna permittebat.Cuiusmodi fuit Heraclides etiam Maronides adulator Seuthæ Regis Thraciæ,de quo meminit Xenophon libro septimo Ascensus. Theopompus decimo octauo Historiarum,ubi de Nicostrato Argiuo narrat,qui Regi Persarum adulabatur,hæc ita refert:quo pacto non opus est malum existimare Nicostratum Argiuum,qui cum Argiuorum ciuitati esset præfectus,genus,nummos, multamq; opulentiam à suis maioribus accepisset,omnes adulando ac obsequendo superabat:neque eos solum qui tunc militabant,sed omnes etiam qui eum antecesserunt. Primùm enim ita honoris eius qui sibi à barbaro tribuebatur,fuit studiosus,ut quo magis etiam placeret,magisq; fides illi haberetur filium suum ad Regem deportarit,quod nullus alius unquam fecisse reperietur. Postea cum singulis diebus esset cœnaturus mensam Genio Regis seorsum apponere solebat,eamq; potu aliisq; cibis permultis muniebat,cum facere hoc ipsum audisset eos etiam Persas,qui circa portas uersabantur.Putabat uir iste se ex huiusmodi cultu magis à Rege esse lucraturum: ex rebus enim uel turpibus questum quærebat,atque omnium longe erat auarissimus. Simachus & præceptor fuit,& adulator Attali Regis, quem describit Callimachus Theodori: quamuis Hermippus inter Theophrasti discipulos connumerat. Scripsit etiam hic uir libros de Attali disciplina,qui omnem adulandi artem patefaciunt.Polybius libro octauo Historiarum, cum in aliis omnibus bonus esset Canarus,à Sostrato nihilominus subuertebatur,qui ex genere erat Licinij Crassi,qui militauit in Parthos Andromachum Carpenum adulatorem fuisse narrat libro decimo quarto supra centesimum. Cui cum omnia Crassus permisisset,mox Parthis proditus fuit ac interfectus: sed neque Andromachus ipse impunitatem à suo postea dæmone est consecutus,nam cum eius proditionis præmium accepisset, ut patriæ suæ esset tyrannus,ob ebrietatem crudelitatemq;,qua in omnes utebatur,unà cum ipsa domo à Carpenis fuit combustus.Posidonius Apameus, qui Rhodium se postea nominauit, libro quarto Historiarum Hieracem Antiocheum scribit, qui furiosis prius tibia canebat,Ptolemæi septimi Regis fuisse adulatorem, eius inquam qui Euergetes cognomento dictus fuit: qui cum plurimum posset apud ipsum,uelut apud Philopatrem,ab illo postea fuit occisus.Nicolaus peripateticus Sosipatrum hominem uersutum Mithridatis ait fuisse adulatorem. Theopompus libro nono Rerum Græcarum scribit Erethrieum Atheniensem seruum fuisse atque adulatorem Sisyphi Pharsalij.Celeberrimus adulator fuit Atheniensis etiam populus: idcirco Demochares affinis Demosthenis Rhetoris libro uigesimo Historiarum de adulatione narrans,qua Athenienses erga Demetrium Poliorcetem excellebant,quodq; hoc non aderat ei cupienti,ita scribit:Nonnulla horum eum molestia sanè afficiebant,sed & alia insuper turpia prorsus,ac inutilia.Leænæ scilicet,annuæq; Lamiæ,Veneris sacrificia,Buricho, Adimanto, Exythemidiq; adulatoribus illius aræ,statuæq; erectæ, et pœanes qui canebantur:ita ut ipse etiam Demetrius admiratus dixerit,nullum ex Atheniensibus, quod ad animum spectat, esse magnum aut maturum suis temporibus. Thebani etiam Demetrio adulantes, ut testis est Polemon in libro de Varia porticu,in Sicyone Lamiæ Veneris templum erexerunt. Erat autem hæc Demetrij amasia,sicut Leæna. Sed quid admirandum fecerunt Athenienses adulatores, cum in ipsum Demetrium pœanas,sacrasq; cantilenas cecinerint? inquit igitur Demochares libro primo & uigesimo,Athenienses Demetrium ex Leucade Corcyraq; Athenas uenientem non solis fumorum odoribus,coronisq;,ac uina effundentes exceperunt, uerum etiam

ἀλεξανδρίζειν

etiam Chori, Ithyphalliq; cum sacris cantilenis tripudiantes ac canentes ei occurrerunt. Tripudiabat autem multitudo cantabatq; quòd solus hic uerus adesset Deus, reliqui autem dormiunt, aut peregrinantur, uel certè non sunt. Hic uerò filius est Neptuni ac Veneris, forma præstātißimus, facilitate omnibus communis. Ipsi supplicabant rogantes, illumq; adorabant. atque tot de Atheniensium adulatione dicta sunt à Demochare. Duris Samius libro uigesimo secundo Historiarum, iuxta ipsum Ithyphallum ueluti maximi Dei urbiq; amicißimi huc accedit. *Demetrius simul aderat occasio, atque hæc ut grauia Proserpinæ mysteria faciat accessit. Hic autē lætus, sicuti Deo conuenit, & pulcher adest, & ridens, & grauis, quia omnes amici circundant, in medio eorum, qui sunt uelut stellæ, ipse sicut Sol, conspicitur. Salue fili Veneris potentißimiq; Neptuni. Reliqui uel enim longe absunt Dei, uel aures non habent, uel non sunt omnino, uel nullo pacto rebus nostris mentem adhibent. Te autem præsentem non ligneum, aut lapideum, sed uerum intuemur. Te igitur ô mitißime, prius oramus, ut pacem nobis tribuas: tu enim es dominus. Hanc tu nō Thebarum, sed Græciæ totius Sphingem ambulantem, interime, quæ uelut super Aetolica petra considens, omnia corpora nostra rapiens auferat, ego profectò pugnare non ualeo. Aetolicum est res propinquas diripere. Nunc autem tu & maximè longinqua placato, sin aūt Oedipodem inueniat aliquē hæc Sphinx, qui uel præcipitet, uel famescere cogat. Huiusmodi sunt ea quæ ij canebant, qui certarunt in Marathone: eaq; non publicè solùm, sed priuatim domi, uiri illi qui eum interemerunt: qui Regem Persarum adorauerant, quiq; innumeras barbarorum myriadas occiderūt. Alexis igitur in Pharmacopola siue Cratia hæc scripta reliquit, quendam præbibentem inducens, qui ita ad unū ex conuiuis loquitur:

Magnum puer præbeto fundens poculum.
Præsentium amicitiæ cyathos da quatuor.
Amoris inde tres dabuntur postea.
Antigoni Regis bonæ uictoriæ.
Iuuenis secundum poculum Demetrij,
Veneris dabis gratæ subinde tertium.
Gaudete conuiuæ uiri quantum bibo
Calicem bonis plenum.

Huiusmodi fuerunt eo tempore Athenienses, adulatione crudelißimæ feræ rabiem in eorum ciuitatem inijciente, quam ciuitatem Pythias totius Græciæ larem esse prædicauit. Infestißimus autem Theopompus Græciæ Prytanium uocauit, qui & alibi Athenas adulatoribus, nautis, crassatoribus, falsis testibus, Sycophantis, & falsis apparitoribus, alijsq; compluribus malis, plenas esse dixit. Hos ego arbitror quasi inundationem, uel aliud quidpiam graue à Deo perpessos, omnem prædictam adulationem in urbem induxisse: de qua optimè quidem ait Diogenes, quòd multò magis ad coruos ire præstaret, quam ad adulatores. Qui uel etiam uiuos optimos quosque ex hominibus deuorant. Vnde ait Anaxilas, nonnulli adulatores ueluti teniæ diuitibus adhærent: nam simplices mores inuadentes, hisq; insidentes, uescuntur, donec ueluti frumentum uacuum reliquerint. Postea quam hoc factum est cortex, alterum mordet. Plato in Phædro, natura grauißimæ feræ adulatori, detrimentoq; maximo quandam non inconcinnitatem admiscuit. Narrat Theophrastus libro tertio de adulatione, quemadmodum Myrtis Argiuus rerum sacrarum peritus, Cleonymum tripudiantem ac adulatorem, qui sæpius apud ipsum reliquosq; iudices aßidere solebat, quoniam cum urbis optimatibus cerni à populo cupiebat, aure apprendens, ex subselliisq; extrahens multis præsentibus dixit, neque hic tripudiabis, neque nos audies. Diphilus in nuptiis, subuertit potentes adulator, duces, amicos, si uel parum temporis fuerit adeptus. Malis sermonibus hic plurimum ciuitatibus nocet: malus quippe mos nunc irrepsit in uulgus. Iacet nunc æquitas ægra: floretq; plurimum, ad gratiam. Non male igitur Thessali fecerunt, qui ciuitatem Adulationem uocatam solo æquarunt, quam habitabant Melienses populi, ut Theopompus testatur libro trigesimo. At Phylarchus libro decimo tertio Historiarum Lemnum habitantes Athenienses adulatores fuisse asserit. Cum non à Seleuco solùm, sed ab Antiocho etiam oriundis, gratias referent, quòd illos non solum graui Lysimachi imperio oppressos Seleucus liberauit, uerum etiam utranque ciuitatem est largitus. Athenienses inquam Lemnum incolentes non solùm templa erexerunt Seleuco, sed etiam Antiochi filio: poculumq; in cōuentibus profusum Seleuci seruatoris nominarunt. Hanc adulationem quidam nomen uertentes comitatem nominant, uelut ait Anaxandrides in Samia:

Nunc comitas uocatur ipsa adulatio.

Sed nesciunt hi, qui adulari conantur, hanc esse artem breuis temporis ut ait Alexis in Mentiente:

Adulator est florens breui flos tempore.
Cano parasito nullus est qui gaudeat.

Clearchus Solensis libro primo Rerum amatoriarum, nullus inquit adulator perstat in amicitia, tempus siquidem falsam eius simulationem patefacit, ac retegit. Amator est adulator ob ætatem aut formam. adulatores ij Demetrij, qui circa Adimantum Lampsacenum uersabantur, templa ac imagines erigentes in Thrijs Philæ Veneris nominarunt, locumq; ipsum uocarunt Philæum à Phila matre Demetrij, sicut Dionysius Triphonis filius ait libro decimo de Nominibus. Clearchus Solensis in inscripto Gergithio, unde adulatoris nomen deductum sit declarat: ubi Gergithium ipsum unum ex adulatoribus Alexandri, à quo liber etiam habet inscriptionem, loquentem inducit. Is igitur adulationem inquit mores demissos abiectosq; facere adulatorum, cum illi eos contemnant, quibuscum uersantur: illud est autem argumento huius rei, quòd omnia æquo ferunt animo, cum sibi conscij sint qualia aggrediantur facinora. Eorum uerò mentes quibus adulantur ita adulatione inflant, uacuasq; faciunt, ac ineptas, ut ij sibi persuadeant se omnes egregios, qui sunt apud illos, facile superare. Postea de quodam adolescente narrans ex genere quidem Paphio, opulentiam uerò habente Regiam, hic adolescens ait (cuius tamen nomen tacuit) ob delitiarum exuperantiam in thoro iacebat argenteos pedes habente, qui Sardiacis stragulis non uillosis, sumptuosisq; admodum erat instratus. Ipsi uerò utrinque hirsutus tapes Amorgino tegmine contentus imponebatur. Tria habebat puluinaria sub capite byßina alurga, quibus tegumentum fulciebat, Aderant etiam duo puluinaria hyacinthina sub pedibus, ex iisquæ Dorica dicūtur, sup quibus iacebat alba Chlamide indutus. Omnes qui sunt in Cypro tyranni ingenuorum adulatorum genus utile esse existimant: est enim res prorsus regia, quorum, ueluti Areopagitarum, nullus uel multitudinem uel aspectum uidit, præter eos qui sunt illustres. Cum bifariam diuisi sint ex genere illi adulatores, qui sunt in Salamine, unde & alii sunt adulatores in Cypro, isti quidem Gergini, illi uerò Promalanges nominantur. Ex his Gergini cum iis, qui uersantur in ciuitate misti, in officinis plateisq; explorant, quasi speculatorum

culatorum prouinciam habentes: quicquid audiunt ad eos diebus singulis deferunt, qui reges dicuntur. Promalanges uerò contra illa quæ nunciata fuerunt à Gerginis, perquirunt, si quid inquam quæstione dignum uideatur. Cum sint quidam horum exploratores. Sic est artificiosum ad persuadendūq; appositum eorum colloquium erga omnes, ut, sicut ipsi testantur, ab illis primùm in externa loca eximiorum adulatorum semina mihi effluxisse uideantur. Non enim mediocriter hac in re gloriantur, quia honorantur à principibus. Dicunt præterea quòd quidam Gerginorum cum oriundus esset ab ijs Troianis, quos Teucer cum captiuos haberet, in Cyprum migrare fecit, per maritimam regionem profectus paulò post in Aeolide, cum audisset ab incolis eius regionis, quòd inde sua progenies aliquando uenisset, nonnullos ex Mysis accipiens, ciuitatem apud Idam Troianum condidit, quæ dudum Gergina dicebatur ex genere, at nunc Gergitha appellatur. Ab hac colonia nonnulli secedentes locum in Cumæa tenuerunt genere Cyprij, non autem ex Tricca Thessalica, sicuti nonnulli uoluerūt, quorum dementiæ nec multos quidem Aesculapios mederi posse putarim. Fuerunt nostris etiam temporibus mulieres quædam, Rege Gluto Care sub reginarum imperio, quæ adulatrices dicebantur, ex quibus quædam ad ulteriora loca profectæ accersitæ sunt ad Artabazi, Mentorisq; mulieres, atq; hic Scalulæ dictæ sunt, quoniam ijs quæ accersiuerant mulieribus, ita seruiebant, ut sese in scalæ modum compararent, quò supra earum humeros ascensus ijs promptus esset, ac descensus, quæ in plaustris uehebantur. Ad hoc usque delitiarum, ne miseriarum dicam, stultissimæ hæ suis machinationibus adductæ fuerunt: ipsæ enim ex ualde mollibus arte mutatæ, asperè admodum uixerunt usque ad senectutem. Quæ uerò apud nos res huiusmodi adorsæ sunt, decidentes ex opibus in Macedoniam applicuerunt, ubi quo pacto dominas reginasq; cum his uersatæ suis moribus disposuerunt, nec dictu quidem decorum puto: præter id quòd magicis captæ ac capientes Tauropolica, triuiaq; quædam (ut uere loquar) ipsæ se præbuerunt, omnium purgamentorum, quisquiliarumq; plena. Talium, tantorumq; malorum causa cognoscitur esse adulatio ijs, qui eam amplexantur. Postea rursus idem Clearchus hæc paulum progressus inquit, sed ob harum rerum usum meritò quispiam carperet adolescentē, ueluti paulò ante dicebam. Nam pueri, non longè à lecto sagulis induti astabant. Ex tribus uiris qui aderant, quorum gratia præsens hic sermo est assumptus, qui plurimi nominis apud nos erant, unus ad pedes sedebat in adolescentis lecto, pedesq; habebat inter sua genua, tenui ueste Syria indutus. quid uerò fecerit apertum esse arbitror & si nihil dixero. Vocatur hic ab inquilinis Parabystus, quoniam eorum etiam, qui eum nō cupiebant, studebat artificiosissime sese in amicitiam ingerere. Alter in curru quodam erat apud ipsum lectum posito, manumq;, Adolescente remittente ab hac, ueluti dependeret ab illo adhærens, refrigerabat, atque singulos digitos accipiens trahebat & extendebat, ita ut primus qui cucurbitam nominarit, non inconcinne dixerit: tertius uerò pediculus generosus, qui primas obtinebat in seruitio, quoniam illi apud caput assidebat, byssina puluinaria habebat, super quibus iacebat quam familiarissime, atque manu læua adolescentis capillos ornabat, dextraq; phocaicam arenam mouens atque attollens non tamen strepitū faciens, suauiter delectabat. Quare numen quoddam in Gennim mihi uidetur iratum, muscam adolescenti immisisse, non aliam, sed illam, quam asserit Homerus Palladem Menelao, audaciam scilicet, immisisse: sic erat robusto animo atq; imperterrito. Nam cum esset morsus adolescens, ita uir ille clamauit illius causa, ægreq; tulit, ut ob unius odium, cunctas protinus ex domo abegerit: ex quo manifeste ad hoc electus esse uisus est. Non erat autem huiusmodi Leuco Tyrannus Ponticus, qui multos amicos ab adulatoribus suis spoliari intelligebat atque cum hominem quendam reliquorum amicorum calumniantem uidisset, interemissem te inquit per Deos, nisi Tyrannis malis hominibus indigeret. His similia sunt ea quæ dicit Antiphanes comicus in milite de deliciis, eorum regum, qui sunt in Cypro: inducit quendam militem ita interrogantem:

Eratis inquis in Cypro tu dic mihi,
Per omne tempus quo fuere bella ibi?
Quibus locis at plurimum dic, in Papho:
Hic delicata res erat quam maximè
Supra fidem, quæ? rex edens uentum excipit
Solis columbis, afflat huic aliud nihil
Meis relictis, te rogabo, quomodo is
Perunctus unguentis erat Syris, ferunt
Quorum columbas fructibus suauissime
Vesci. Hoc odore uenerant ut huc simul
Multæ uolantes, ac morari uerticem
Supra uolentes, territabant has statim
Pueri assidentes, hæ parum latæ, haud nimis
Nec huc nec illuc prorsus afflabant, ita
Vt spiritum lenem nec asperum nimis
Facerent ei.

Prædicti adolescentis adulator malacocolax est, uelut inquit Clearchus ex uiris huiusmodi qui adulationibus ducuntur, sequens figura formatur, se inducens, ac se ipsum fascijs conuoluens. Vnde nunc Paramconistum nunc Schematothecam ipsum nominarit. uerè adulator idem & Proteus esse uidetur, fit enim non facie solum semper sibi dissimilissima, uerum etiam sermones semper habet diuersissimos. Androcydes quidem medicus adulationem denominatam inde dicebat, quòd in congressibus agglutinaretur. Mihi uerò à facilitate dicta esse uidetur, quod in omnia ingreditur, quasi quiddam moribus animi dorsum supponens, nullamq; rem turpem grauiter ferens. Non erraret fortasse quispiam si adolescentis huius Cyprii humidam uitam appellarit, cuius multos magistros esse Athenis ait Alexis in Pyrauno, ita inquiens:

Expertus esse optaui alius humidam
Quæ uita dicta est omnibus simul uiris
Atque in Ceramico dies tres ambulans
Vitæ magistros huius ipse repperi
Ab officina una triginta circiter.

Rursus Crobylus in Deficiente: uitæ tuæ
Me nutrit humor: nunc tuam lasciuiam
Quidam uocant humorem.

Antiphanes in Lemnijs, adulationem quandam artem esse ponit, ubi inquit:

An est, uel esse posset ars iucundior,
Accessus aut alter. adulari quam bene?
Pictor laborat irritaturq;, & colens
Agros periclis rursus in quibus iacet?
His omnibus cum diligentia est labor;
Nam lusus haud magnus labor uidebitur
Ridere ualde, quem cauillari simul
Potare plurimum: nihil iucundius

Post esse diuitem secundum'ue obtinet
Locum.

Adulatorem quam maximè licet diligenter, formauit Menander in actu eiusdem nominis, sicut parasitum Diphilus in Telesia. Alexis Adulatorem quendam in mentito ita dicentem introducit:

Fœlix ego sum per Iouemq́; & Palladem,
In nuptiis edam uiri non quòd magis,
Sed quòd Deo uolente disrumpar, necem
Talem Dei præstent mihi quæso assequi.

Videtur mihi autem uiri amici hic gulosus non cunctari ea proferre, quæ sunt Omphales uerba ex Ione tragico. Annuum festũ oportet me dicere uelut quotidianum. Hippias Erythræus libro secundo Historiarum patriæ, quemadmodum Cnopi Imperium ab illius adulatoribus fuit solutum declarãs, hæc etiam narrat: Cum sciscitaretur Cnopus oraculum de sua salute, responsum accepit ut Mercurio doloso sacrificaret. Atque cum postea in Delphos rediret, qui regnum illius dissoluere uolebant, ut Oligarchiam constituerent, erant hi: Ortyges, Irus, & Echarus, qui propterea quod cum illustribus uiris uersabantur, eisq́; seruiebãt, blandi, ac adulatores uocabantur. Nauigantes isti cum Cnopo cum primum longe fuerunt à terra Cnopum ligantes in mare proiecerunt, in Chiumq́; prouecti, ac ab Amphicho Polytechnoq́; eius loci tyrannis copias sumentes per noctem Erythras nauigarunt. Accidit eodem tempore ut Cnopi cadauer in littore apud Erythras relinqueretur, ubi nunc Leopodum nominatur, cum Cleonice Cnopi uxor cadaueris cura detineretur, erat autem id tempus quo Dianæ stophеæ festum nundinæq́; celebrabantur, tum clangor turbarum repente exauditur, atque ciuitate, ab iis capta qui erant cum Ortyge multi ex Cnopi amicis trucidati fuerunt, at Cleonice id intelligens in Colophonem aufugit. Qui erant cum Ortyge tyranno, eas copias habentes, quæ ex Chio uenerant, eos omnes obtruncarunt, qui rebus eorum aduersabantur, legibusq́; solutis ipsi res administrabant ciuitatis, nullum tamen popularem uirum intra ciuitatem capientes, at extra Tribunal ante portas constituentes, iudicabant: purpureos amictus sagulaq́; purpurea habentes. Subligabant æstate multifida sandalia, ac per hyemem muliebribus calceis inducti, ambulabant, comas nutriebant, nodisq́; capillorum erant studiosi, caput purpureis cotoneisq́; diadematibus conuoluentes. Habebant mundũ muliebrẽ etiam totum aureum, sicut habere fœminæ consueuerunt, ac hos quidem ex ciuibus currum gestare, illos esse lictores, hos uias purgare cogebant, horumq́; filios ad publicos congressus accersebant, illis proprias uxores, siue sorores adducere imperabant, quorum si quis minus paruisset, hunc extremis supplicijs afficiebant. Siquis ex ipsis socijs esset defunctus, ciues unà cum uxoribus & filiis congregantes, illum lugere mortuum compellebant, pectoraq́; uiolenter percutere, magnisq́; eiulare uocibus: atque hæc facere uerberone, qui rei erat præfectus impellente, donec Hippotes Cnopi frater Erythras cum copijs accedens, ac per festum Erythreis adiuuantibus tyrannos inuasit multisq́; flagris cæsis, Ortygem fugientem uulnerauit, & qui cum eo erant occidit, uxores praeterea eorum, filiosq́; cum flagris cecidisset patriam in pristinam libertatem restituit; ex quibus omnibus intueri licet uiri amici quantorum malorum causa sit adulatio, dum uiuimus. Theopompus etiam libro decimo nono Rerum Philippicarum Agatoclem inquit seruum factũ, atque Philippum ex Thessalicis penestis, plurimum apud ipsum Philippum ob adulationem potuisse, quem, quoniam cum illo in Symposiis congressus, tripudiabat, ridiculaq́; dicebat, ut Perrhæbos interficeret, rebusq́; ibi præesset, misit. Huiusmodi homines apud se semper habebat hic Macedo, quibuscum ob bibacitatem scurrilitatemq́; multum temporis absumebat, idq́; sæpissime, uel cum de summa rerum cum illis consultaret. Hæc de illo Hegesander etiam Delphus narrat, quòd Diomeis in Herculeis templo congregatis ridicula dicentibus multum pecuniæ misit, iussitq́; ut ad ipsum ridicula à se dicta singula scripta mitterent. Theopompus libro uigesimo octauo. Historiarum cum Philippus ait Thessalos prodigos esse cognouisset, atque omnino intemperantes, eorum conuentus statuit, artibusq́; omnibus illis placere studuit, nam & tripudiabat & lasciuiebat, omniaq́; præter modestiam patiebatur. Erat etiam ex natura scurra, singulisq́; diebus ebrius, iisq́; studiis gaudebat, quæ ad hoc tendunt, uirisq́; facetis appellatis ridicula dicentibus ac facientibus: plures ex Thessalis qui cum illo uersabantur congressibus magis capiebat, quam largitionibus. His similia faciebat & Dionysius Siculus, sicut Eubulus Comicus in actu eiusdem nominis cum tyranno inducit:

Inter graues est pertinacior uiros,
Idem cauillatoribus ac adulantibus
Irascitur minus, putatq́; liberos
Hos esse solos, seruiant simul licet.

Verumtamen opes suas profundentes in talos, potum, ac intemperantiam huiusmodi non Dionysius solum, sed Philippus etiam amplexabatur. Narrat de utroque sic Theopompus libro quadragesimo octauo, Philippus uiros modestos, rerumq́; suarum studiosos reprobabat, prodigos autem atque inter pocula & talos uiuentes, laudabat, & in honore habebat, neque tamen hæc solum eos habere compellebat, uerum etiam totius iniustitiæ turpitudinisq́; Athletas fecit. quid enim graue aut turpe excogitari posset, quod illis non adesset? aut quid bonum quid ue industrium, ab illis non aberat? non'ne hi cum essent uiri, abradabantur, ac læues fiebant? aliiq́; aliis barbas habentibus insurgere audebant, atque duo aut tres muliebria passos circunducebant, quarum rerum uices ipsi rursus illis retribuebant? ex quo non amicos at amicas eos appellari iustum censeo. Neque milites quis eos rectè uocauerit, sed prostibula: quãdoquidem cum natura essent homicidæ, hominum lenones erãt, quod spectat ad mores. Huc accedit quòd pro sobrietate ebrietatem amârunt, atque pro urbana uita, furari occidereq́; elegerant, tum uera loqui fidemq́; seruare, minimè conuenire sibi iudicabant: ac grauissimum prudentissimumq́; esse censebant peierare ac decipere. Rerum præterea præsentium minimè erãt studiosi: sed absentia cupiebant, atque hæc partem quandam habentes Europæ. Existimo enim non plures socios fuisse eo tẽpore quam octingentos; telluris tamen metisse non minus quã decem millia Græcorum, qui optimam feracissimamq́; regionem posederunt. Similia etiam de Dionysio narrat libro uigesimo primo; Dionysius Siciliæ Tyrannus in Taxillos uinumq́; diuitias profundentes, atque intemperantiam huiusmodi: Omnes enim uolebat esse corruptos & malos, quos etiam coicebat: Rebus iocosis gaudebat. Demetrius Poliorcetes, ut testatur Phylarchus libro Historiarum decimo, qui etiam ita scribit in decimo quarto, sicut Demetrius, ipsi adulantes in symposijs profusos uidit: Demetrij solius Regis, Ptolemæi solius Nauarchi, Lysimachi Gazophylacis, Seleuci Elephantarchi, quæ omnia non mediocre odium in eum concitarunt. Amasimæ Aegyptiorum

rum Regem, cum esset iocosus conuiuas cauillari solitum scribit Herodotus, atque cum esset priuatus inquit, erat potus, scōmatumq; studiosus neque uir sanè admodum elegans. Nicolaus libro uigesimo septimo Historiarum Syllam scribit Romanorum ducem usqueadeo minis & morionibus gaudere solitum, cum iocosa amaret, ut multa telluris iugera, illis ex publico concesserit. testantur illius hilaritatem comœdiæ Satyricæ quæ ab illo patrio idiomate editæ fuerunt. Tirynthios ait Theophrastus comœdiarū iocosarum studiosos, atq; idcirco neque serijs inutiles, ad oraculum confugisse in Delphos, cum hoc uitio liberari expeterent: quibus Deus respondit, si Neptuno taurum sacrificantes in mare sine risu iecerint, futurum ut liberentur: isti uerò timentes ne frustrētur à responso, pueros sacris interesse prohibuerunt, quod cum quidam nouisset, seq; immiscuisset, hiq; ipsum propellentes clamarent, quid timetis inquit is, nunquid ne ego uictimam uestram subuertam? qui cum risissent, re ipsa didicerunt quòd Deus demōstrat consuetudinē iam inueteratam curari non posse. Sosicrates libro primo Rerum Cretensium proprium quiddam Phæstiis accidere asserit, siquidem student è teneris statim ridicula dicere, quare euenit sæpius, ut ob priscam consuetudinem, quædam apophthegmata opportunè dicant, ita ut omnes qui sunt in Creta ridicula his iniungant. Alexandrides autem comicus secundum locū aßignauit ignorantiæ post adulationem, ubi hæc ita scribit in uaticinantem per pharmaca; Quod sim arrogās me increpas; sed quare? plurimum enim hæc ipsa cæteras artes omnes una adulatione excepta superauit. Sic de Psocomocolace mentionē fecit Antiphanes in Gerytade, Psithyrusq; boni & colax, & Samyrio, quomodo tandem male perdendi Psomocolaces? Philemon in aperta, Psomocolax hic est. Philippides in Renouatione, Psomocolacem agēs, semperq; introiens. propriè uerò adulator in hoc est, nam colum nutrimentum, est unde bubulcus, & difficilis, qui est implacidus, & insuauis, & uenter qui cibum capit Psomocolaphum, sic inquit Diphilus in Theseo, Te enim Psomocolaphum uocant seruum fugitiuum.

De seruis. Cap. VII.

CVm tot dixisset Democritus, potumq; proposuißet in Bombylio Sambria, quis est hic Sambrias? ait Vlpianus, atque cum infinitos prope sermones esset percursurus, multitudo ingens seruorum apparuit, quæ cibos inferebat. De quibus rursum subsequens ait Democritus, semper ego uiri amici seruorum genus admiratus sum quantopere sit continens, cum inter tot præcipuè res gulæ aptas, conuoluantur. has enim non ob timorem tantum despiciunt, uerum etiam ob disciplinam: nō tamen ob eam Pherecratis, in seruorum magistro, sed assueti: neque uelut interdicto hoc, sicut in Coo insula cum Iunoni sacrificant, neque templum seruus ingreditur, neque quidpiam ex apparatis ei degustare licet. Antiphanes in Dysprato spectare appositos ametas semicomesos, auiculasq;, quas neque capta seruo licet comedere, sicut aiunt mulieres. Epicrates in Dysprato familiarem quendam introducit grauiter ferentem ac dicentem:

Quid est nobis magis molestum quàm puer,
Puer bibentibus uocari sæpius?
Ac ingenuo puero minus matulam dare?
Videre ametas semicomesos, ac aues
Quas adiacentes atque captas nec licet
Edisse seruis, ut ferunt & fœminæ:
Gulosus hic est qui choam potauerit,
Temerariusq; si quis horum uescitur.

Ex eiusmodi iambis patet quòd Epicrates transtulit ex Antiphane. Dieuchidas in rebus Megaricis aras inquit ideo appellatas fuisse, quæ sunt inter Cnidam & Symam, quòd cum inter eos qui in Triopam impetum fecerunt, exorta esset seditio, post illius mortem, atque domum secederent, cum Phorbanteq; manentes uenissent in Ialysum, atque illi qui erant cum Periergo, Camiridem occupaßent, dictus est Periergus Phorbanti imprecatus, quo effectum est ut Insulæ Aræ postea sint dictæ. Cum Phorbas naufragium passus esset, unaq; cum illo Parthenia Phorbantis Periergiq; soror, in Ialysum ad locum Schediam nominatum natarunt, quibus incidens Tamneus, qui forte in Schedio tunc uenabatur, eos domum duxit uelut hospitaturus, famulumq; misit qui uxori nunciaret ut appararet res uictui necessarias, quòd hospites esset ducturus: at in domum ingressus ubi nihil uidit apparatum, ipse frumentum in molendinum iniiciens atque quæ hæc sequuntur, molens, postea ipsos Hospitatus est, quo quidem hospitio ita delectatus est Phorbas, ut cum in extremis laboraret, iusserit amicis ut iusta sibi per liberos fierent; qui mos in Phorbantis sacrificiis nunc etiam seruatur, nam liberi sunt ij qui seruiunt, neque seruum quempiam accedere fas esse putatur. Sed ubi hæc sunt quæstiones à Vulpiano in medium prolatæ, quæ ad familiares spectant? agè iam dicamus & nos ea, quæ diu legimus ac nouimus in memoriam reuocantes, inquit igitur Pherecrates in Syluestribus:

Tum non erat Manes facis ue cuipiam
Seruus, sed ipsas tunc opus fuit domi
Fecisse cuncta mane, postea cibos
Sumpsere uillæ personabant undique
Tundentibus molæ. Anaxandrides in Anchise:
Non extat usquam ciuitas seruis bone.
Fortuna transfert huc & illuc corpora.
Multos uidebis esse nunc haud liberos,
Cras sunios, at tertio statim die
Vti foro: fortuna clauum singulis
Transmutat.

Posidonius Stoicus libro Historiarum decimo primo, multis inquit cum sui ipsorum domini eße non poßint ob animi imbecillitatem, se in prudentiorum dominorum seruitium exhibent, ut ab illis studium consequantur, quod spectat ad parandas res necessarias: atque ipsi contrà illis tribuunt prout seruire poßunt. Quo modo Mariandyni sese Heracleotis subiecerunt, promittentes se pro mercede semper esse seruituros, si sibi necessaria suppeditarent, stipulatione cauentes ne ullius eorum fieret uenditio extra regionem Heracleotarum, sed in ipsa solum propria regione. Idcirco Euphoriō fortasse uersificator Doniferos appellauit Maryandinos:

Doniferi Reges dicuntur forte timentes.

Scribit Callistratus Aristophanius quòd doniferos nominarunt Maryandinos inuisum illud atque asperum ex famulis appellatione auferentes, quod Spartani fecerunt item in Helotibus, Thessali in Penestis, Cretenses Clarotibus. Vocantes Cretenses famulos in ciuitate Chrysonetos, at in agris Amphaniotas, eos uerò qui sunt indigenæ, atq; in bello seruiunt, ex sorte Clarotas dicunt. Ephorus libro tertio Historiarum, Cretenses inquit Clarotas seruos appellant ab ea sorte, quæ fit eorum gratia. Sunt his quædam festa statuta in Cydonia quibus liberi

beri ciuitatē nō ingrediuntur,sed serui rerū omniū sunt domini,atq; liberos flagris cædere possunt,si libeat,Sosicrates lib.secūdo rerū Creticarū cōmune inquit seruitiū Mnæam Cretenses appellitare cōsueuerūt,priuatū uerò Phamiotam,atq; auolas ministros.his simillima scribit ēt Dosiadas quarto rerū Creticarū cū Thessali penæstas uocēt,nō seruos quidē ex genere, at in bello captos.Theopompus Comicus uoce abusus inquit:

Heri peneste squallor ipsa curia.

Philocrates rerū Theßalicarū lib.secūdo,si modo legitima sūt eius cōmentaria penelas asserit Thessalæcetas ēt uocari. Archemachus tertio Euboicarum,ij inquit ex Bœotis,qui Arnæā coluerunt,qui non recesserunt in Bœotiā propter amorē regionis,se ipsos Thessalis in seruitutē dederunt ex stipulatione, ex quo neq; se extra regionē recipient neq; occident,ipsiq; regionem illis colentes tributa persoluunt. Qui sic ex stipulatione manserunt,seq; ipsos dediderunt tunc Menestæ uocati sunt, ac nunc penæste , multi ditiores sunt suis ipsorum dominis. Euripides in Phrixo latrias eos ita uocat:

Latris penæstis est meus priscæ domus.

Timæus Tauromenites libro Historiarū.ix. non erat ex patria inquit institutione apud Græcos antiquitus ut empta mancipia seruirēt,qui ita scribit:Solēt omnino Aristotelē reprehendere uelut ignarū cōsuetudinis Locrorū,neq; .n.per legē poßidere licebat seruos aut seruas,uelut neq; Phocēsibus præterq̄ proximis tēporibus.primā uerò eius Philomeli uxorē qui Delphos cepit,duæ seruæ uisæ sunt . Mnaso similiter Aristotelis socius calumnias passus est à Phocēsibus,quoniā mille seruos habebat,quia tot ciuiū necessariū alimentū occupasset: mos.n.inualuit ut inter familiares qui iuniores sunt,seruiāt senioribus. Plato lib.sexto Legū.Quæ ad seruos spectāt omnino sunt grauia,nā inter Græcos omnis ferè Lacedæmoniorū Helotia maximè affert delectationē,his quidē bene se habere dicētibus,his aūt cōtra.minorē Heraclitorū seruitus contētionē habere fortasse posset,quā Apuriādynorū animi summißio,Thessalorūq; rursus genus Penæsticum: ad quæ omnia hisq; simillima,cum respicimus q̄d nos facere oportet de seruorū possessione: nihil est.n.syncerū aut bonū animi seruilis,neq; uiro prudēti bonū quippiā his credere cōuenit;unde sapiētißimus inquit poetarū:

Dimidium rapuit uirtutis Iuppiter almum
Mortali,cui seruilem mox destinat esse.

Seruos malum esse prædiū iā sæpius re ipsa demōstratum est, ubi Messeniorū frequētes fierēt rebelliones,& ex ipsis ciuitatibus,quæ multos seruos unius idiomatis poßidebāt,quot mala inde proueniant, cōpertum est;quot labores inquā,ac incōmoda grauia uariorū furtorū circa Italiā: ad quæ omnia cū quis respiciat,quì dubitare poterit,quid de his hmōdi facere oporteat? duo igitur nobis cōsideranda relinquūtur,ne eiusdē sint patriæ qui nobis facile sunt seruituri,ac maximè sint inepti ad cogendas copias.nutrire eos rectè cōuenit,neq; illorū causa solorū: ac magis quā se ipsos honorare minimeq; iniuria, afficere.seruos iustè castigare oportet,neq; uelut liberos multis nugis admonere.sed oportet eū sermonē qui fit ad seruū,totū esse ueluti mādatū,neq; ullo prorsus pacto cū seruis maribus aut feminis iocari,quod facere delectātur nōnulli cum seruis insulsè admodū nugātes,quo efficitur ut ijs uitā difficiliorē efficiant,dum à dominis hmōdi poßidentur,sibi uerò ipsis dū præsunt. Primos inter Græcos Chios noui seruis emptis usos fuisse, uelut Theopōpus testatur lib.Historiarum.xvij.primi Chij inter Græcos post Thessalos ac Lacedæmonios seruis usi sunt,nō tamē eodē modo quo illi poßidentes.Nā Thessali et Lacedæmonij seruos ex Græcis comparasse uidentur,qui prius regionē incolebant, quā illi nunc poßidēt,Achiuorum: Thessali uerò Perrhæborū ac Magnetū.Atq; in seruitium redactos isti quidē Helotes,illi autē Penæstas nuncuparunt . At Chij seruos habent barbaros eorum honorē peßundantes,sic.n.scriptum reliquit Theopompus.ego uero numen idcirco Chiis iratum fuisse putarē, quandoquidē sequentibus temporibus à seruis debellati fuerūt, hæc igitur de illis scripsit Nymphodorus in Asiæ nauigatione, Chiorum serui ab ipsis dominis aufugientes in mōtes,sublimioraq; loca cōscēderunt uillasq; ipsorum deuastātes multi simul coacti sunt.est.n.ipsa insula aspera,multisq; arboribus referta. Paulò ante nostra tēpora famulum quēdam narrāt ipsi Chij profugisse,atq; in ipsis montibus habitasse,qui cum esset bellicosus animoq; uirili,fugitiuorum seruorum Dux ac Imperator declaratus erat,nō aliter atq; reges solēt exercitus. cū sæpius postea Chij copias in eum eduxissent, nihilq; facere poßēt, ubi eos Primacus(sic.n.seruus hic nominabatur) frustra interimi cōspexit,sic ad illos locutus est;nunquā uiri Chij domini molestia quæ à seruis nobis infertur cessabit,quī.n.pōt,cum ex oraculi responso ita fit:sed si me audiueritis,nosq; quiescere patiemini,ego uobis multorum bonorum ero auctor.Cum igitur fœdus Chij cum eo composuissent,induciasq; per spatium quoddā fecißēt,mēsuras,pōdera,ac sigillum proprium fecit, quæ Chiis ostentās,capiā his mensuris ac ponderibus cum ab aliquo uestrum capiā inquit,atq; cū idonea,quæq; sufficiant cepero, hoc sigillo pretio insignita relinquā.seruorum autē uestrum fugiētium causas dijudicabo,si intolerabile quid perpeßi uidebuntur quare aufugerint,eos mecum retinebo,si nihil iustum cōprēdero,eos rursus dominis restituā.Cum reliqui serui Chios promptè cōditionē cōplexos esse cognouissent,multò minus aufugiebant,timentes illius iudicium.Qui uerò fugitiui erāt cum illo, multò magis illum timebāt quā suos dominos,omniaq; illi quæ cōueniebāt ueluti exercitus imperatori obediētes ministrabāt. Castigabat eos qui minus ordinatè quid facerēt,neq; ullum aut agrum prædari,aut iniustū aliud agere patiebatur,sine ipsius Imperio.Capiebat in festis ex agris incedēs uinum uictimasq; ac quæcunque domini darent . Si quem uerò sibi insidiantem, uel fraudes subtendētē sensisset,cōtinuò puniebat. Edictum emisit postea ciuitas p̄ præconē se multos nummos ei daturā, qui aut illum cōprenderet,aut caput eius afferret.Hic Primacus factus iā senior amasiū suū in locū quēdā cōuocauit, atq; hæc ita locutus est:qm̄ ego te semp̄ maximè omniū amaui, atq; tu mihi filius es in ipso ætatis flore,quid igitur?oportet te uirū bonū esse,et strenuū.Nā qm̄ Chiorū ciuitas multos nūmos libertatēq; promittit ei,q̄ me occiderit,oportet te meū caput ad Chios afferre,atq; cū nūmos a ciuitate acceperis,feliciter uiuere. Cū reluctaretur adolescētulus,ei tādē p̄suasit ut hoc faciat,q̄ caput auferēs promißā p̄ præconē pecuniā à ciuitate Chiorū accepit, fugitiuiq; corpore sepulturæ dato in patriā deinde rediuit.Postea Chij rursus à seruis iniuria affecti,deprædationesq; paßi māsuetudinis illius mortui recordati Heroicā statuā illi in regione erexerūt,ac benigni Herois nominarūt. Cui nūc ēt fugitiui primitias omniū rerū offerunt quas capiūt.Referūt hūc ēt cōpluribus Chiorū p̄ sonū apparuisse,seruorūq; insidias significasse.Quibus uerò apparuit hūc in locū ubi illius simulachrū est erectū uenietes sacrificāt.Hæc inscripta reliquit Nymphodorus.In multis uerò exēplaribus ipsū nomine uocatū nō inueni.Nullū aūt nostrū ignorare arbitror,neq; id q̄d Herodotus

scripsit de Panionio Chio, quæq; ille perpessus sit, cũ liberorũ puerorũ fecerit sectiones. Nicolaus Peripateticus Posidoniusq; Stoicus referunt in suis Historiis Chios à Mithridate Capadoce factos captiuos, suis seruis cunctos datos fuisse, ut in Cholcorũ terrã migrarent. Sic uerè numen ipsis succensuisse apparuit, qui primi mancipijs emptis usi sunt, cum prius multi in ipsis ministerijs ipsi operarentur. Factũ est aliquando inde prouerbiũ, Chius dominũ emit, quo usus est Eupolis in Amicis. Athenienses aũt seruorũ ẽt fortunæ occurrentes, lege sanxerũt ut seruorũ ẽt iniuriæ audirentur & accusationes. Idcirco Hyperides Rhetor in oratione cõtra Mantitheũ iniuriarũ uerberũq; actionem inquit non solũ liberis cõcesserũt, uerum ẽt seruis, siquis eorũ corpora iniuria afficiat. statuerunt.n. actiones in iniuria afficiẽtẽ. His similia scripsit Lycurgus in prima oratione cõtra Lycophronẽ, ac Demosthenes cõtra Midiã. Malacus in Siphniorũ terminis Samiorũ seruos narrat Ephesum incoluisse cũ mille essẽt numero, qui prius in mõtẽ, qui est in insula secedentes, multa dãna Samiis intulerunt, postea anno sexto Samij fœdera cũ seruis ex uaticinio ciuili consensu percusserũt, multiq; ex insula nauigantes Ephesum habitarunt, ex quibus nati sunt Ephesij. At Chrysippus seruũ à famulo differre inquit ita scribens libro secundo Concordiæ; Quod libertus ẽt sit seruus, at famulus nondũ à possessione dimissus. famulus est n. inquit seruus possessioni qui subiacet. Dicũtur serui, ut ait Clitarchus in linguis, serui, famuli, sequaces, ministri, exactores, fures, obsequentes. Amerias seruos ait uocari Hercitas, famulos in agris. Hermon in linguis Cretensibus seruos nobiles Mnotas appellat: Seleucus Azos seruos ac seruas. At seruam Apophrasen ac Balizã, Sindronẽ uerò seruũ. Amphipolũ ancillam circa dominã, at propolũ ante dominã uersantẽ. Proxenus libro secundo Reipublicæ Laconicæ ancillas inquit, Chalcidas uocari apud Lacedæmonios. Ion uerò Chius in Laerte seruum dixit de familiari. Hei mihi familiaris domũ celer claudito, nequis uir intret. Achæus in Omphale, ubi narrat de Satyro, eũ & bonũ seruis, & bonũ familiaribus dicit. Propriè inquiens, q, & seruis & familiaribus erat utilis. Quòd aũt familiaris is est, qui in domo uersatur, uel ẽt si sit liber, patet. Antiqui uerò comœdiarũ poetæ de antiquorũ uitæ rõne differentes, apertè significarunt nullũ fuisse antiquitus seruorũ usum. Cratinus in Plutis, quibus Rex erat Saturnus antiquitus, quo tẽpore panibus pro talis ludendo utebãtur, placentæq; in palæstris grandia præmia ponebantur, oliuis glebulisq; ornatæ. Crates in feris:

Nec ullus inde possidebit seruulam,
Seruum'ue, sed senex uir ipse seruiet
Sibi: profectò? perge, ego nam cuncta agam.
Accedit ipsis singulis quod uasculis,
Cum quis uocat, ponam? parato mensa te
Mox ipsa, tu uorato saccule. at calix
Effunde. ubi est calix lauet ut se plurimùm?
Ascende tu placenta. betas ollula
Capiat, ueni piscis: sed altera haud satis
Sum parte coctus, ergo te conuertito.
Fundas tibi quid pingue.

Postea contrarium sermonem huic sumens, hæc ita scripsit,

Sed hoc opponito,
Meis lauacra ducam ego calentia
Rursus prius, uelut in columnis per leue
Pœonium in mari, fluat quo singulis
In balnei solium, ferantq; contine
Lymphas, alabastrum postea ueniet statim,
Vnguenta sponte, sponga, mox & calcei.

At multò melius his Teleclides in Amphictyonibus:

Dicam igitur uitam quam prius mortalibus præbui.
Pax erat ante omnia, uelut aqua in manus.
Terra non ferebat timores, aut morbos, sed sponte sua erant necessaria.
Vino fluebant torrentes, placentæ cum panibus pugnabãt
Circa ora hominum orantes comedi,
Si candidissimas cuperent. pisces domum euntes,
Se ipsos coquentes iacebant in mensis.
Iuris fluuius fluebat apud lectum carnes calidas cõuoluẽs.
Hypotrimmatum riui uolentibus hæc aderant.
Ita ut possent abundè turũdas aut nardum tenerã edere.
In peluibus & cibi anapæsti condimentis conspersi.
Cocti turdi cum ametiscis in os uolabant.
Placentarum ad hostium expectantium circa maxillas clamor insurgebat.
Frustis uuluæ & placentæ pueri talis ludebant.
Viri pingues erant tunc, magnusq; usus Gigantum.

Si tẽpora nobis hmõdi cõtigissẽt ô socij nũquid p Cererẽ opus essẽt ẽt seruis? sed cũ uos antiqui rebus agendis ipsos assuescere uoluerint, instruebãt uerborũ suauitate capientes. Ego postea quã, ueluti lãpadẽ maximè admirãdo Cratino cõcutiente, prædicta carmina, quẽadmodũ posteri imitati sunt ac expoluerũt, cognoui, actuũ ipsorũ ordine, ueluti præcipiebatur, usus sum: ac nisi uobis sim molestus, Cynicorũ nec minima quidẽ est mihi cura, ea ex ordine recensebo, quæ dicta sunt ab alijs poetis, quorum quidem unus est Atticissimus Pherecrates, qui ita scribit in uersantibus circa metalla:

Pluto simul confusa erant illa omnia,
In omnibus prorsus bonis perfectaq;.
Plena & farina, & iuris atri flumina,
Fluxere per loca arcta murmurantia,
Ob concauos panes, calentesq; insuper.
Facillimè uel sponte pinguis curreret
In ora mortui cibus coactus haud.
Lucanicæ, & tucceta bullientia
Loco ostrearum sparsa erant per flumina,
Piscesq; conditi natabant undique
Suaui parati iure, simplici haud modo.
Laterum caro coniuncta toti tibiæ
In lancibus stabat, simulq; uiscera,
Boumq; uentres suauiter uaporibus
Bonis olentes, tum suis flauum latus
Mollissimum iacebat in amylis: erat
Et alica lacte lota uasis æreis.
Me perdis, hei mihi morata nunc quoque hic.
Præstaret ut licet innatare tartarum.
Quid postea dices? reliqua si me audias,
Turdi uolabant ora circum, qui bene
Conditi erant, coctiq; mirè, supplices
Edi rogabant pulchra per papauera,
Myrtosq; susi. mala pendebant super
Caput decora maximè, nec arbore
Producta, nullo uel retenta germine.
Togis puellæ in bombycinis aptè ibi
Aetate florentes, rosisq; pluribus

Comptæ

Comptæ meri plenos calices Antosmij
Dabant nigri potare mox uolentibus.
Quorum bibat siquid uir, aut edat, statim
Cibo comeso nascitur rursus duplex.

Scribit etiam in Persis:

Quis est aratri nunc quoque, aut usus iugi?
Vel falcis, impressoris, atque seminis,
Valli'ue, sponte quando currunt flumina
Cunctis triuijs, quæ condimenta pinguia
Habent, nigrumq; ius? placentis murmurant
Riui superfuitantibus inde Achilleis.
Ex fontibus Pluti, petentibus capi.
Ac Iuppiter mero pluens ex fictili
Inundat, ametiscis, simulq; nastulis,
Fabaq; lixa, caseoq; plurimo
Circum uolutis defluunt è tegulis
Riui racemorum. speciem papauerum,
Ac liliorum habentibus, frutices, ferunt
In montibus pro frondibus hædi uiscera.
Multa tenella pullulant loligine.

Quid aũt opus est his elegantissimi Aristophanis uerba adiungere ex coquentibus in sartagine, oẽs.n. iuxta Acharnẽses pleni estis ipso. Cum Metagenis uerba ex Thurioperfis commemorauero, sermonem finiã. Ac diu ualere iubebo sirenibus Nicophontis: in quibus ita scriptum inuenitur.

Ningat farinis, panibus spargat, pluat
Lixis fabis, ius per uias uoluatur, &
Placenta: carniq; imperet se uescier.

Huiusmodi sunt ea etiam Metagenis:

Placenta fertur magna Crathi flumine
Sua subacta sponte. flumen alterum
Deuoluit undas carnium cum nastulis,
Sybaris uocatus: batides coctas simul.
Loligines hinc parua uoluunt flumina,
Coctosq; phagros, & locustas. alterum
Condita salsa, cum quibus bellaria
Sartaginis, pericomma, farcimen simul.
In ora sponte quæ fluebant omnia.
Ac ad pedes amylum ruebat circulo.

Nec me sanè præterit quod Thurioperfæ, Nicophõtisq; actus rudes sunt, quare ultimo loco de his mentionẽ feci. Cũ hæc Democritus clarè ac diligenter percurreret, laudarũt oẽs conuiuæ. Tunc ait Cynulcus, non insuauiter Democritus conuiuium mihi præbuit uiri cõuiuæ ualde famescenti, cũ fluuios nectaris ac Ambrosiæ prodiderit, quibus animũ irrigatus, iã factus sum pinguis cũ sermones solos gustauerim. Quare cessãtes, aliquãdo ab hac garrulitate, ut inquit Pœanius rhetor ea aggrediamur, quæ neq; robur in nobis operantur, neq; tamen patiũtur nos mori. Nã in uacuo uentre nullus est bonorũ desideriũ. Famescentibus siquidem amara est Venus, ut inquit Achæus in Athone Satyrico: à quo sapiens Euripides cepit, in repletione Venus, in famescentibus nequaquam. cui, Vlpianus semper ferè contradicens ait:

Plenum est oleribus forum, ac panibus.

Tu uerò Canis semper famescis, neq; nos pateris copiosos doctosq; sermones capere, uel haurire potius, nanq; animi nutrimentũ est pulcher sermo. Simulq; ad domesticũ cõuersus Leuce inquit siqua habes purgamenta paniũ dato Canibus. Cui Cynulcus, siquidẽ ad audiẽdos sermones uocatus essem, scio me foro pleno huc accessisse. Sic.n. ex sapientibus quidã demonstrationũ tẽpus appellat: quẽ uulgus postea Plethagorã idcirco nominauit. Quare si loti rõnes cœnamus, parua symbola pono, dũ audio ut ait Menãder. Quare tibi cõcedo helluo ut cibo huiusmodi te expleas. Nã famelico uiro placenta auro preciosior est ac ebore, iuxta circulũ Achæi Eretriẽsis. Atq; cũ hæc diceret erat discessurus, nisi conuersus piscium copiam, aliorumq; uariorum obsoniorum apparatum conspexisset: tum manu puluinar percutiens exclamauit:

Perfer pauperies iam letè uana loquentes,
Iniucunda fames domitat te, & copia multa
Obsonii.

Ego enim iam non dithyrambos solùm profero ob inopiam, iuxta Socratem, uerumetiam carmina. res uerè quæ ad famẽ spectet carminum decantatio. nam secundum Amipsiam ô Larcusi qui de te uaticinatus ait in funda:

Est diuitum nullus tibi similis, ita
Vel lautus, ut sorbere ius bonum uelit.
Miraculum cerno profectò maximum,
Extrema circum multa genera piscium
Ludentia. gobios, sparos, & passeres,
Erythynos, & mugiles, & scorpios,
Percas, asellos, & cephalos, & sepias,
Aulopias, triglas, melanuros, eledonas,
Heniochus ait in Curioso.

Oportet autem me & iuxta Metagenem comicum dicentem:

Vna auis egregia est pro cœna sumere bellum
Perpeti.

Illo postea tacẽte inquit Massurius: sed quando pars quædã sermonis ad seruorũ considerationẽ spectantis deficit, aliquid & ipse conferã amori cũ perdocto, mihiq; amicissimo Democrito. Philippus Theagellẽsis in commentario de Caribus ac Lelegibus, ubi Lacedæmoniorũ Holotes Thessalorũq; Penestas cõnumerauit, Cares asserit Lelegibus usos esse uelut domesticis & antiquitus, & nũc ẽt. Phylarchus libro sexto Historiarum Byzantios inquit Bithynorum esse dominos, ueluti Helotum Lacedæmonios. De uocatis aũt Epeunactis apud Lacedæmonios (hi ẽt sunt serui) sic manifestè declarat Theopõpus in trigesima secunda Historia, cũ multi ex Lacedæmoniis in bello cõtra Messenios occubuissent, qui circũuenti fuerant, cauentes ne hostibus pauci uiderentur, aliquot ex Helotis in singulos mortuorũ lectos accedere iusserunt, quos postea ciues facientes appellarunt Epeunactos, quoniã in mortuorũ lectulos essent iussi. Idẽ rursus scribit trigesimo tertio Historiarũ seruos quosdam Catanacophoros apud Sicyonios uocari, qui Epeunactis sunt simillimi. nec ab his aliena sunt ea, quæ scribit ẽt Menæchmus in rebus Sicyoniis, seruos quosdã Catanacophoros dictos fuisse Epeunactis similes. Theopõpus præterea secũdo rerum Philippicarum Arcades inquit trecenta Prospelatarum millia sicut Helotũ habuisse. Mothaces apud Lacedæmonios dicti liberi quidẽ, at non Lacedæmonii, omnisq; disciplinæ participes fiunt. Ex his fuisse aiunt Lysandrum, qui Athenienses bello nauali superauit, quem ciuem postea fecerunt, ob strenuitatem. Myron Prianeus libro secundo rerum Messenicarum sæpius inquit Lacedæmonij seruos in libertatẽ restituerũt, quorũ alios Aphetas, alios Adespotas, alios uocabãt Erycteras. Sũt et qui dicerentur Desposianactæ, quos in classes eligebant. Alios appellabant Neodamodes, qui diuersi erant ab Helotum genere. Theopompus libro septimo rerum Græcarum, ubi narrat

quòd Helotes Eleatæ etiam dicerentur, ita scribit, Helotum genus crudele est prorsus & asperum, qui iandiu à Spartanis in seruitutem sunt redacti, quorum alij sunt ex Messena profecti, alij quia Helos uocatam ciuitatem prius habitârũt, Eleatæ sunt dicti, quamuis Timæus Tauromenites sui ipsius oblitus, quem Polybius Megalopolitanus libro duodecimo Historiarum carpit, non fuisse Græcorum consuetudinem dicat, seruos habere: Sic ipse refert Epitimæus, quo nomine ipsum appellat Istrus Callimachius in his, quæ contra illum scripsit: ubi narrat quemadmodum Mnason Phocensis plures seruos, quam mille possidebat. Libro etiã tertio Historiarum inquit Epitimæus ita Corinthiorum ciuitatem floruisse, ut sex seruorum Myriades ac quadraginta possideret: propter quos existimo oraculum eos Chœnicometras appellasse. At Ctesicles tertio Chronicorum decima Olympiade ultra centesimam, descriptionem factam fuisse asserit Athenis à Demetrio Phalereo quot essent illi, qui regionem Atticam habitarent, ac Atheniensium uiginti, & unum millia fuisse reperta: inquilinorum decem millia, seruorum quadringenta millia. Nicias uerò Nicerati, uelut inquit elegans Xenophon in libro de Redditibus, cum mille seruos possideret, eos Sosiæ Thraci in mercedem ad argenti fodinam dabat, qua ex re singuli obolum singulis diebus persoluebant. Aristoteles in Repub: Aeginetarum, apud hos etiam quadraginta & septem Myriades seruorum fuisse narrat. Agatharchides Cnidius trigesimo octauo rerum Europicarum, Dardanes seruos inquit possedisse, hunc quidem mille, hunc uerò plures: quorum singuli pacis tempore agriculturam exercebant, iidemq; belligerantes lanceas ferebant, suumq; dominum ducem declarabant. his occurrens Larensius, ait: sed ex Romanis singuli, quæ optimè nosti ô bone Masuri, multos domesticos possident: nam & decem, et uiginti millia, uel plures etiam, nonnulli habuerunt. At non in quæstibus, sicut Græcorum ditissimus Nicias. At complures ex Romanis plurimos præcedentes habent seruos, non autem sicut Atticæ Myriades uinctæ metalla operantur. Idcirco Posidonius, cuius frequens fit mentio à philosopho, ipsos defecisse à dominis narrat, atque omnes metallorum custodes interemisse, arcemq; Sunij occupasse, ac diu deuastasse Atticam regionem. Erat autem id tempus, quo secunda seruorum rebellio facta fuit in Sicilia. multæq; & aliæ rebelliones fuerunt, in quibus mortuæ sunt plures quam centum seruorum Myriades; atque de bellis seruilibus commentarium extat à Cœlio rhetore ex pulchro littore editum. Spartacus etiam gladiator ex Capua Italiæ ciuitate aufugiens per Atticæ regionis fines, multasq; seruorum copias ad rebellionem uocans, qui & ipse seruus erat, ex genere Thracum, exiguo temporis spatio totam Italiam percurrit, multisq; seruis ad eum quotidie confluentibus, nisi occubuisset in acie contra Licinium Crassum, non mediocrem sudorem nostratibus præbuisset, sicut Eunus in Sicilia.

Romanorum Encomium. Cap. VIII.

TEmperantes erant Romani, atq; omnino optimi: si quidem Scipio cognomento Aphricanus à Senatu missus ut res, imperiaq; totius orbis componeret, ut darentur ad quos meritò pertinebant, quinq; domesticos tãtũ secũ adduxit, uelut testatur Polybius, ac Posidonius: ac uno mortuo in itinere, domum scripsit, ut alius sibi in illius locũ mitteretur. Iulius autem Cæsar, qui primus omniũ hominũ in insulas Britãnicas cũ mille scaphis penetrauit, tres domesticos omnino secũ adduxit, uelut Cotas est autor, qui tunc secundũ locũ in castris obtinebat, in cõmentario suo de Romanorũ rep. quod patrio nostro idiomate est scriptum. Sed non Smyndyrides Sybarita huiusmodi erat ô Græci, qui ad nuptias Agorastes filiæ Clisthenis accedens, ob uoluptatẽ ac delitias, mille domesticos secũ adduxit; piscatores, aucupes, & coquos. Hic ẽt uir cum uellet demostrare quam feliciter ageret se neq; orientẽ, neq; occidentẽ solẽ intra spatium uiginti annorum uidisse, dictitabat, quod magnum et admirabile felicitatis argumentum arbitrabatur, uelut Chamæleon Ponticus narrabat in libro de Voluptate, qui liber dicitur etiam Theophrasti. hic, ut rationi consentaneum est, mane dormiebat, tardeq; expergiscebatur, ex utraque parte infelix. Melius autem Hestiæus Ponticus gloriebatur, se nũquã orientem aut occidentem solem uidisse, quia semper disciplinæ esset intentus; sicut Nicias testatur in successionibus. Quid igitur? an non habuit Scipio domesticos; & Cæsar? habuerunt quidem, sed patrias leges obseruarunt, temperateq; uixerunt reip. consuetudinem seruantes: est.n. uirorum prudentium, in antiquis iã insistere studijs, quibus militantes alios subuerterunt: simul à mancipijs siquid utile, pulchrumq; sit apud illos, ad imitationem capere, quod Romani antiquitus facere solebant. Nã patrijs studijs seruatis, si quas reliquias optimæ exercitationis inuenirẽt, eas à captiuis transferebant, res minus probandas illis interim relinquentes, ut in eorum recuperationem, quæ acceperunt, nũque accedere possint. à Græcis igitur machinas, instrumentaq; expugnandis urbibus apta, discentes, his superiores fuerunt, ac Phenices bello nauali deuicerunt, qui primi res nauticas inuenerant. Ceperunt à Tyrrhenis phalangas, atq; in pugnas constituere sicuti à Samnitis didicerunt. gæsorum usum ab Iberis, ac alia ab aliis capientes, ea melius usi sunt, omnibusq; in rebus Lacedæmoniorum remp. imitantes, melius quã ij obseruarunt. Nũc uerò cũ utiliũ electionem fecerint, ad cõtraria deferuntur, malaq; studia. erant.n. patria illis, ut inquit Posidonius, temperantia, frugalisq; diæta, atq; aliorũ quæcunq; possidemus tenuis, minimeq; superuacaneus usus. Religio præterea deorũ admirabilis, iustitia multũq; studiũ ne in quempiam iniurias conferrent, unà cũ summa agriculturæ diligẽtia. Hæc licet ex patriis sacrificiis, quæ pagimus, intueri, uiis.n. incedimus ordinatis, ac diffinitis, ordinata sacrificamus, & precamur in supplicationibus: atq; inter sacra tenuia frugaliaq; hæc facimus: neque plura quã natura ipsa postulat, induimus, aut circũ corpora habemus, secedentesq; uestes habemus, calciamentaq; frugalia, tum pileos capiti imponimus uillosos ex ouiũ pellibus, fictiliaq;, aut ærea portamus supellectilia, in quibus cibũ, potumq; capimus minime exquisite: absurdum existimantes si dijs more patrio offeramus, nobis impensas suppeditaremus ex peregrina consuetudine. Nã eorũ quæ in nos absumuntur, usum metiri consueuimus, quæ uerò in Deos, primitiæ sunt quædam. Mutius Sceuola tertius Romæ Fanniã legem seruauit, tum lautus Cæcilius Fubero, & Rutilius Rufus, qui patriã historiã scripsit: iubebat.n lex ne plures tribus externis exciperentur, id quinquies tantum facere licebat singulis mensibus. Prohibebantur obsonium pluris emere, duabus drachmis, cũ dimidio. Atq; carnis fumigatæ quindecim talenta in annũ absumere cõcessit, tũ quæcunq; olera fert tellus. Cum tenuis esset uictus, propterea ꝙ leges nõ seruantes, immoderateq; uiuentes uenaliũ pretium augebant, ad liberalionem uitam legitimè sunt conuersi: nam Tubero ab agricolis suis aues emebat, drachma singulas.

las. Rutilius triobolo obsonij minam à sui ipsius seruis piscatoribus, atque imprimis uocati Thuriani, quæ pars est canis marini, sic appellata. Mutius uerò ab ijs, in quos beneficia contulerat, emens, ad eundem formam precium deduxit. Ex tot igitur hominum millibus isti soli leges sacrosanctas obseruarunt, neque donum ullum uel minimum cupiebant: qui tamen aliis magna, tum amicis ad disciplinam proficiscentibus tribuebant: Nam Stoica dogmata amplexabantur. huius magnificentiæ quæ nunc uiget, primus dux extitit, atque introductor Lucullus, qui Mithridatem bello nauali superauit, sicut narrat Nicolaus Peripateticus. Hic enim Romam profectus, post Mithridatis expugnationem, Tigranisq; Armenij, ac triumphans, rationemq; reddens rei bellicæ, ex antiqua temperantia in magnificam sumptuosamq; diætam se conuertit, primusq; delitias Romanis introduxit, cum duorum regum prædictorum opulentiam cepisset. At Cato ille grauiter ferebat, clamabatq;, sicut testatur Polybius libro trigentesimo primo Historiarum, quoniam peregrinas delitias in Romam quidam introduxissent, qui fictile Ponticorum Salsamentorum trecentis drachmis emissent, puerosq; formosos, cum id exuperaret agrorum precium. Sic prius paucis erant contenti Italiæ coloni, non ut nostris quoque temporibus, uelut ait Posidonius. Valdè etiam opulenti pueros huic uitæ assuefeciebant, aquam quidem bibebant, ac quodcunque se obtulerat, comedebant. Sæpius, inquit, mater aut pater filium interrogabat, num pyra Syluestria, an nuces uellet cœnare, quorum aliquod edens, contentus erat, ac dormiebat. At nunc nullus est eorum qui uel mediocriter sint diuites, ut ait Theopompus in primo Rerum Philippicarum, qui non magnificentissimam mensam paret, coquosq; habebat, ac alium cultum plurimum, plusq; in singulos dies non absumat, quàm solebat antea in festa, & sacrificia. Sed quoniam satis magnitudinis ea, quæ narrata sunt, obtinuerunt, hic iam sermonem conquiescere faciamus.

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER SEPTIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De Fagesiis & Lagenoforia festis, de obsonio. Cap. I.

Vum absoluta iam esset cœna, Fagesiorum festum existimantes Cynici absolutum esse, omnium maxime lætabantur: tunc ait Cynulcus, donec nos cœnamus ô Vlpiane, quando quidem sermonũ etiam conuiuiũ exhibetur, à te peto quis de Fagesiis festis meminerit, ac apud quẽ reperitur Fagesiposia festũ. Qui dubitans, puerosq; continere fercula, quæ circum ferebantur, iussit. Cũ iã esset uesper, non ego ĕt circumferor sapientissime, quare tempus est, ut dicas, quò suauius postea cœnes. Tunc is ait, si gratias es habiturus cum didiceris, dicam: quo affirmante, incepit; Clearchus Solensis Aristotelis discipulus sic dixit libro primo; (nam dictionem memoria teneo, quia ualde mihi est amica) Fagesia, quod festũ à quibusdam Fagesoposia uocatur. Defecit autem uelut Cantorum festum, quod agebatur tempore festi Dionisiaci; in quo singuli accedentes, ueluti præmium, diis cautilenas persoluebant. Hæc dixit Clearcus; quòd si minus credis amice, cum librum habeã, eum tibi concedam, ex quo multa cum didiceris, quæstionibus abundabis. Nam & Calliam Atheniensem Grammaticum tragœdiam composuisse narrat, ex qua Euripides carmina ac dispositionem in Medea fecerit, Sophoclesq; Aedipodem. Admirantibus omnibus Cynulci facilitatem ingenij, eodem pacto inquit Plutarchus festum quoddam in Alexandria patria mea est, quod Lagenoforia celebrabatur, de quo Eratosthenes meminit in commentario Arsinoe inscripto, scribit autem in hũc modum; constituente Ptolemæo festum, uariorumq; sacrorum genera, quæq; maximè ad Dionysum pertinerent, interrogauit Arsinoe ramos oliuæ ferentem, quem ageret diem, et quod nam esset id festum: qui cum respondisset Lagenoforia uocatur, quæq; in ipsos circumferuntur, Cœnantes enim in lectulis decũbunt, ac ex domo lagenam quisque secum ferentes ex ea bibũt. Postea quam hic abiuit, illa in nos aspiciens, squalide inquit profectò sunt hi congressus, necesse est enim cum ingens confluat, diuersaq; multitudo, ut conuiuium fiat immundum, rerumq; minus (ut par est) ordo appositarum. Si genus festi placuisset, nullum negotium, aut non certè molestum fuisset reginæ, hæc ipsa præparasse, uelut solet in Chius, omnes enim priuatum conuiuium faciunt, atque hæc suppeditat illis, qui eos conuocauit. Quidam ex præsentibus grammatici in cœnæ apparatum aspiciens, inquit, an postea cœnabimus tantas cœnas per noctem, uelut elegans ait Aristophanes in Eolusicone: quasi per totam noctem: sic etiam se habet illud Homericum.

Ille inter pecudes aderat prostratus in antro:

Ipsius magnitudinem declarans. Cui Daphnus inquit medicus, utiliores sunt amicissime cuiuis corpori cœnæ nocturnæ, nam lunæ Sydus cum facile corrumpat, digestionibus nutrimenti maximè conuenit: idcirco uictimæ quæ noctu mactantur facilius corrumpuntur, ueluti ligna ad lunam cœsa, fructuumq; bona pars ad lunam maturescit. Cũ multi uariiq; essent appositi semperq; apponerentur pisces magnitudine, uarietateq; differentes, inquit Myrtilus, aptè quidem, ac merito uiri amici omnia obsonia uocata, ob excellentiam gustus piscis superauit, solusq; legitimè obtinuit ut sic diceretur, ab iis qui huius cibi mira uoluptate capiuntur. Nam obsoniuoros dicimus non quærentes carnes bouinas, sicuti faciebat Hercules, qui cum bouinis carnibus ficus uirides comedebat, neque ficuum cupidum, qualis erat Plato philosophus, uelut ait Phanocritus in Eudoxo, qui narrat quòd Archesilaus erat uuæ cupidus: sed eos ita appellamus, qui in piscium foro uersantur. Pomorum studiosi fuerunt, Philippus Macedo: filiusq; eius Alexander, ut Dorotheus ait libro sexto Historiarum de ipso Alexandro. Chares autem Mi-

tylenæus narrat quemadmodum cum Alexander in Babylonia regione magnam pomorum copiam inueniſſet, iuſſit omnia nauigia his impleri, ac pomorum poſtea certamen conſtituit, ut ſuaue foret ſpectandum. nec tamen me præterit quòd uocatur obſonium quicquid eſui per ignem paramus, ſiue ſit lixum, ſiue ab Aſſando ſit nominatum.

De hello piſce. Cap. II.

CVm multi ſint piſces, quibus ſingulis anni partibus ueſcimur maximè admirande Timocrates, nam iuxta Sophoclem, Chorus mutorum piſcium perſtrepit, turbatq́; caudis non quidem dominam, ſed ollas. ac ſecundum Achæi ſortes, multa turba marini circuli ſtrepens, marina ſpeculatio polluentis maris tranquillitatem foribus. Tibi autem ſingula, quæ dixerunt Dipnoſophiſtæ de ſingulis, commemorabo, omnes ſiquidem ſymbolum ex libris in ipſos piſces contulerunt, quorum nomina tamen ob multitudinem prætermittam. cuicunq; licet piſces ueros emere, eorumq́; obſonio frui, raphanos tamē appetit, inſanit, ait Amphis in Leucade. Sed ut facilius tibi ſuppetant quæ dicentur, nomina ipſa ex literarum ſerie recenſebo. Cum Sophocles in Aiace flagellifero piſces hellos dixiſſet:

Immiſit Hellis piſcibus interitum.

Percunctatus eſt quidam an ullus ante ipſum eo nomine ſit uſus: ad quem ait Zoilus, Ego cum non ſim obſonij uoraciſſimus: ſic enim Xenophon in memorabilibus nominauit, ita ſcribens, Voraciſſimus obſonij ac molliſſimus eſt: nouiquòd is qui Titanum pugnam narrat, ſiue Eumelus fuit Corinthius, ſiue Arctinus, ſiue quo nomine mauult appellari, ita dixit libro ſecundo:

Helli hic aurati piſces cernuntur, in ipſa
Qui nantes ludunt diuinas ſæpe per undas.

Gaudebat Sophocles circulari carmine, ita ut totos actus fabulam ſecutus, ita fecerit.

De amiis & uoluptate. Cap. III.

AMiis poſtea appoſitis, ſubiunxit quidam ex præſentibus, has ſcribit Ariſtoteles Branchias habere tectas, dēteſq́; ſerratos, gregaleſq́; eſſe et carniuoras, fel, ac ſplenē habere eiuſdem longitudinis cum inteſtino. Eſt etiam uulgatum quòd ubi à piſcatoribus capiuntur funiculum abrodentes diffugiunt. meminit de illis Archippus in piſcibus his uerbis, ubi noſti amias craſſas? Epicharmus in Sirenibus, Mane ab aurora apuas ex igne comedimus rotundas, ac porcellos, carnes aſſatas, polypos, quibuſcum uinum dulce bibimus, heu me miſerum ad ſepulchrum me uocans, mala dicit, præter triglas: tum duæ amiæ mediæ appoſitæ palumbiq́; tanti aderant, & ſcorpij. Has amias inquit Ariſtoteles Etymologiam reddens à coeundo nominatas eſſe, quia cū ſimilibus aſſociantur: eſt enim gregale animal. Iceſius autem in libris de Materia, eas & bonum ſuccum habere aſſerit, & eſſe teneras, atque ad excernendum mediocriter ſeſe habere, minuſq́; nutrire. Ingenioſus obſoniorum Archeſtratum in Gaſtrologia (ſic enim inſcribi dixit Lyſcrophon in libris de Comœdia) uelut Cleoſtrati Tenedij Gaſtronomiam, ſic ſcripſit de amia,

Aſt amiæ autumno cum Pleias mergitur undis,
Cura ſit omnino quæ nunc tibi carmine narro.
Ne te perturbent, nec talia noſcere cures.
Si cupis hoc etiam noſſe ô gratiſſime Moſce
Qua ratione amiam poſſis condire decenter,
In foliis ficus origanum ſpargito multum.
Caſeus, ac nugæ hinc abſint, res ſit tibi ſimplex.
Inuoluas foliis ficus, iuncoq́; ligato.
Sub cinerem calidum ponas, & tempora ſerues
Coniectans ut cocta ſit, haud exuſta crem etur.
Si uis iucundam, uel demittatur Halopo.
Hæc tibi Bizanti ueniat felicibus aruis,
Egregiam capies hinc, & procul à maris unda.
Helleſpontiacis peior quæ fluctibus errat.
Nec tamen Aegæi ſimilis quæ pernatat undas.
At laudum cernes hanc inde pudere priorum.

*Videtur mihi hic Archeſtratus totum terrarum orbem, omniaq́; maria, ob uoluptatem diligenter inueſtigaſſe, ut quæ ad gulam ſpectant perquireret, atque non minori ſtudio ubi ſingula optima edilia naſcantur, exponit, quam ij, qui deſcriptionem orbis nauigationeſq́; faciunt: hoc enim ipſe nunciat in pulchrorum præceptorum procemio, quæ ad Moſcum ac Cleandrum ſcribit quaſi ſecundum oraculum ipſis ſupponēs perquirere.**

Theſſalus acer equus mulier Lacedæmone nata,
**Vir qui potet aquas Arethuſæ fontis amœni.*

Hūc Chryſippus uerè philoſophus, uirq́; in omnibus egregius ducē fuiſſe Epicuro, eiuſq́; diſcipulis teſtatur ad uoluptatē omnia deſtruentē. Nā non obſcure, ſed magna uoce clamat Epicurus, Nullū ego bonū reperire ualerem, ſi labrorū, reiq́; Venereæ uoluptatē exemero. Putauit.n. hic uir ſapiens, intemperantiam uitam irreprenſibilem eſſe ſi ſuauitas uoluptaſq́; huic admiſceretur. Comici idcirco poetæ uoluptatem intemperantiamq́; percurrentes Epicuros adiutoreſq́; clamant. Plato igitur patrem grauiter ferentem facit in Decipiente, ac dicentem pædagogo filij ſui.

Sceleſte perdidiſti inique filium,
Quem ceperas, meum. ſibi contrariam
Vixiſſe uitam perſuaſiſti, ſolet
Bibiſſe mane perſuaſionibus
Motus tuis, quod haud ſolebat antea.
Quid improbas ſi doctus eſt hic uiuere
Here? hoc ut aiunt uelle doctos uiuere eſt?
Epicurus ipſe dicat eſſe cum bonum
Solam uoluptatem: hanc habere non licet
Aliunde, quam ſiquis bonam uitam legat.
O Soſia tu uile prorſus des mihi?
An uiſus eſt tibi philoſophus dic mihi
Quis ebrius, uel captus his quæ nunc refers?
Omnes: uiri ergo qui cilia olim contrahunt,
Qui quæritant prudentem ubi ambulant ſimul,
Vbi ſimul uerſantur, ut qui fugerit,
Cum ponitur glauciſcus hi norunt ſtatim
Quæ pars petenda ſit prius, quis & locus?
Hi quæritant caput uelut iucundius,
Omnes ut admirentur?

Et in homicida inſcripto idem Plato urbanum quendam ex philoſophis deludens hæc refert:

Vbi licet formoſam habenti coniugem
Sedere, Lesbij duas & ollulas
Bibiſſe. prudens hoc ferebat, hoc bonum
Epicurus: hæc dicebat is quæ nunc ego
Si uiuerent omnes quo ego uiuo modo,

Absurdus esset nullus, haud mœchus foret.

Hegesippus in Philetæris; Epicurus sapiens, dicente quodam illi quòd est bonum, quod semper quæritis? dixisse fertur uoluptatem. scitè quidem ô optime uir & sapientißime: nam quam mandere suauius est nihil, bonum est uoluptas enim, bonum: neque Epicurei solum uoluptatem complectuntur, uerum etiam Cyrenaici, & ij qui uocantur Mâsistratij, qui uoluptuosè uiuere quæritant, uelut testis est Posidonius. Non procul ab his cesserat etiam Speusippus Platonis & auditor et affinis. Idcirco Dionisius Tyrannus in epistolis, quas ad eum scripsit, quæ ad uoluptatis studium illius spectant percurrens, quæq; ad Lucri cupiditatem, ubi ex multis eum congerere redarguit reprehenditq;, Lostenięq; Sardoæ amicæ amorem carpit, inter cætera hæc etiam dicit, tu quibus auaritiam obijcis cum nullum lucrum turpe prætermittas? quid enim non fecisti, an non pro quibus Mercurius ipse castigandus erat, tu fructum percipere conaris? hæc ait Timon de Epicuro libro secundo Salium:

Indulgens uentri quo nil audacius usquam.

Huius enim causa, & alius uoluptatis uir, Idomeneo Metrodoroq; adulabatur. ac ipse Metrodorus non obscurè has posuit positiones, ad uentrem ô naturalium rerum studiose Timocrates, ad uentrem inquam spectat sermo naturalis, qui omne studium ita consequitur. Nam Epicurus horum hominum magister clamabat, omnium bonorum radix ac principium est uentris uoluptas, nam & sapientia, & rerum præstantia ad hunc referuntur. In libro autem de fine inquit: Ego bonum dignoscere nequeo, si labrorum, reiq; Venereæ, auditusq; uoluptatem abstulero, ac si ademero suaues formæ motus per aspectum. Tum progrediens inquit, Amplectendum quidem est pulchrum, complectendæ uirtutes, omniaq; huiusmodi: quæ tamen si uoluptate careant, sunt omnino prætermittenda. At ante ipsum Epicurum Sophocles tragicus talia dixit de uoluptate in Antigone:

Voluptates enim
Qui deserat uirum puto non uiuere,
Viuum sed esse corpus, atque mortuum.
Qui diues optat esse plurimum domi,
Tyrannus optat esse. quòd si gaudium
Hinc absit, umbra haud fumi emenda cætera
Viro ad uoluptatem.

Philetærus in Cynagide:

Mortalis ipse sum, quid ergo supplicem,
Vitam nisi lætam diebus singulis?
Si quis scit unde, sed necesse est noscere
Ipsum hæc uidentem protinus mortalia.
In crastinum curare nil hinc conuenit
Quid sit futurum, res superuacanea
Reponere est prorsus uiro pecuniam

Idem in Oenopione; ex mortalibus
Qui poßidentes multa uiuunt hinc male,
Solos misellos esse certè prædico.
Nec mortuus uescêris anguillis, neque
Plutonis in Regno uidentur nuptiæ,

Apollodorus Carystius in librorum Artifice:

O uos uiri cur deserentes uiuere
Suauißimè uixiße triste quæritis?
Ad inuicem pugnatis & quæ per Deos
Fortuna nobis imperat uiuentibus
Sinistra? quæ non nouit omnino quid est
Humanitas, nec scit bonum discernere.
Subuertit & nos quo modo sors obtulit?
Sic arbitror; nam quæ sapiens elegerit
Tristes uiros uidisse læta occidier?
Cæsos uicisim quæ ferat ue occumbere?
Donec licebat ferre concidentibus,
Lætis canore & recreatis tibiæ.
Refelle fortunam sinistram ô optima
Nostram, Deinde procedens;
An non id est quod est uocatum uiuere
Vitam Deorum? quo secundæ res magis
In urbibus fuere, quàm nunc sunt eæ,
Mutata nobis uita cum sit? cum bibant
Athenienses exeunt annus quibus
Trigesimus agitur, dies ac per decem
Comum petunt equites, Corinthi. mox habent
Illi coronas, ac odores ante diem,
Illi raphanum uendunt, euntq; in balnea
Megarensium auxiliarij.
Miscere uinum Eubœæ, hæ erant delitiæ,
Ac uita uerè, sed insulsæ fortunæ seruimus.

Affirmant poetæ antiquum etiam Tantalum fuisse uoluptati deditum, idcirco qui Atridarum reditum composuit, eum ad Deos accesisse scribit, ac dum ibi uersaretur, illi Iouem concessisse ut peteret quicquid optaret, hic cum mirum in modum uoluptatum desiderio detineretur, ac huius rei uellet memoriam facere, eodem modo quo dij uiuere poposcit: quam rem cum grauiter tulisset Iupiter petitioni quidem satisfecit, quia promiserat; at ut nihilo appositorum frueretur, uiueretq; semper perturbatus, petram super eius caput suspendit, ob quam nihil potest gustare ex præsentibus. Quidam præterea ex Stoicis hanc uoluptatem capesserunt: Quare Eratosthenes Cyrenæus Aristonis Chij discipulus, qui unus erat ex Stoicis, in libro Aristone inscripto magistrum refert paulò post ad uoluptates proruisse, ita scribens; Et hunc aliquando aspexi medium inter uirtutem ac uoluptatem murum excauantem, atque apud uoluptatem apparuisse. Aphanes, qui etiam familiaris erat Aristonis, in Aristone, quod commentarium sic etiam hic inscripsit, Patefacit præceptoris studium uoluptatis. At de Dionysio Heracleota quid opus est ut pluribus dicamus? qui palàm uirtutis uestem exuens floridam induit, ac transfuga dici lætabatur, senexq; rebellis, qui à Stoicis rationibus ad Epicurum transilierit, de quo non iniucunde dixit Timon:

Cum decuit mergi, cœpit iucundior esse.
Coniugij tempus cessandi, tempus amandi.

De Alphestis Piscibus. Cap. IIII.

Apollodorus Atheniensis libro tertio de Temperãte, mimos uiriles ad libidinem magno cum impetu ferri, alphestare dicit. Sunt autem alphestæ pisces quidam cerei coloris, præter partes quasdam quæ rubent, quorum simul duos capi affirmant, alterumq; post alterum à tergo sequentem uideri. Quòd sequatur igitur à tergo sic alter alterum, quidam ex antiquis intemperantes ac in libidinem procliues nominarũt. Aristoteles in libris de Animalibus solam spinam inquit habere Alphestam & esse fuluum. Sic meminit de illo etiam Numenius Heracleotes in Piscatoribus:

Phycidas Alphestamq; simul, rubroq; colore

Sorpium.

Epicharmus in Hebes nuptiis,

Mures Alpheſtæ, Ceræ, coruiq́; colore

Meminit & Mythæcus in ratione condiendi obſonij.

De Anthia. Cap. V.

ANthias, Callichthys, de quo meminit Epicharmus in Hebes nuptiis, & Schiphias, et Chromius, uere ſecundum uentum omniũ piſcium optimus, at Anthias per hyemẽ. ſic ait & Ananius Chromius uere optimus, Anthias per hyemẽ. Inter bona obſonia optima eſt ſquilla ex folio ficuũ. Suauis eſt etiam caro Chimeris per Autumnum. Porcellos ubi arant, & triturant comedere conuenit, & canum ipſum tunc tempus eſt, & leporum, ac uulpium ubi eſt æſtas, & Cicadæ ſtrident. Poſtea marinus Thynnus non malum eſt eduliuin: ſed omnium maximè aptus piſcium in myttoto. bos q́; pinguis uidetur medijs noctibus ſuauis, & die. Pluribus uerbis ſententiæ Ananij mentionem feci, cum has poſitiones his effeminatis me poſiturũ receperim. Ariſtoteles libro primo de Moribus animalium; quo in loco Anthias ſit, nullam ibi belluam eſſe conceſſum eſt, quo indicio ſecure iam ſpongiatores urinantur, ac ſacrum hũc piſcem idcirco nominant. Mentionem fecit illius & Dorion in libro de Piſcibus: ſunt quidem qui Anthiam nunc Callionymum, nunc Ellopem uocent. Iceſius in libris de Materia ab aliquibus lupum, ab alijs Callionymum uocari aſſerit, quem & grumoſum eſſe, boniq́; ſucci affirmat, facileq́; excerni. Ariſtoteles ſerratos dentes habere Callichthym, carne ueſci, & eſſe gregalem ſcribit. Epicharmus in Muſis, Ellopem quidem connumerat, at callichthym ſeu Callionymum uelut idem ſit conticuit. Sic autem dixit de Ellope, precioſum Ellopem. Dorion libro de Piſcibus, Anthiam Callichthymq́; differentes eſſe affirmat, atque Ellopẽ & Callionymum. Quis autem eſt, qui ſacer piſcis appellatur? ſiue Epimenides Cretenſis is ſit, qui Hiſtoriam Felchinicam conſcripſit, ſiue Teleclides, ſiue alius quiſpiam, inquit; ſacros piſces Delphinos & Pompilos.

De Pompilo. Cap. VI.

EſT autem Pompilus animal in amorem propenſum, qui & ipſe ex cœleſti ſanguine unà cum Venere ſit Ortus. Nicander in ſecundo Oetæcorum:

Eſt aſſuetus iter miſeris oſtendere nautis
Pompilus, ac melior mutis eſt piſcibus idem.

Alexander Aetolus in Bricæo, ſi modo legitimum eſt eius poema:

Pompilus extremo reſidens temone gubernat
Inferiora, Deis præmiſſus Pompilus unda.

Pancrates Arcadicus in inſcriptis marinis operibus, hæc præmittens, ait;

Pompilus, hunc ſacrum dixerunt æquora piſcem
Sulcantes.

Narrat quemadmodum non à Neptuno ſolùm hic piſcis habetur in precio, ſed ab omnibus etiam diis, qui ſunt in Samothracia, atque idcirco quendam ſenem piſcatorem caſtigationem huic piſci promiſiſſe ferunt, cum aureum adhuc genus hominũ uiueret. Nominabatur is Epopeus, eratq́; ex inſula Icaro, qui cum piſcaretur unà cum filio, nullumq́; alium piſcem caperet præter pompilos, ab ijs edendis non abſtinuit, ſed omnes cum filio unà comedit. Ac paulò poſt pœnas luit ſuæ impietatis: nã cete ad nauem accedens Epopeum in conſpectu filij ſui deglutiuit. Narrat præterea Pancrates quod Pompilus eſt Delphinis inimicus, quodq́; nec hi caſtigationem deuitant, ubi pompilum comederint: nam inutiles facti, perturbatiq́; poſtquam comederunt ad littora undis proijciuntur, mergisq́; ac fulicis fiunt eſca. Accedit aliquando ut ab hominibus qui in herbis inſidiantur uim patiantur. Meminit de pompilis & Timachidas Rhodius in libro de Somno:

Gobij & æquorei, tum pompilus ipſe ſacratus.

Corinna, ſiue is qui poema in eam relatum compoſuit,

Pompile felicem qui nautæ per freta curſum
Præbes, ipſe meam rexiſti lætus amicam.

Apollonius Rhodius ſeu Naucratites in Naucratis comparatione, pompilũ ſcribit hominem primum fuiſſe, ac propter quẽdam Apollinis amorem in piſcem fuiſſe mutatum: nam apud Samiorum ciuitatem fluuium inquit defluere Imbraſum.

Cheſias Ocyroen forma præſtante puellam
Hunc prope progenuit, quondam generoſa marito
Ocyroen, cui formam Horæ tribuere ſupremam.

Hanc Apollinem aiunt rapere conatum fuiſſe, quæ cum per feſtum quoddam Dianæ in Miletum aufugiſſet, ac ibi eſſet rapienda, Pompilum quendam marinum piſcatorem patrium amicum orauit, ut in patriam eam tutam reduceret, ſic inquiens.

Prudentem ſeruans animum mihi patris amice
Pompile, qui noſti tumidi maris alta profunda,
Me ſerua.

Qui ipſam poſtea pertranſiens ad littus deduxit, tũc Apollinẽ apparuiſſe ferunt, puellamq́; rapuiſſe, nauimq́; in lapidem uertiſſe, & Pompilum in piſcem eiuſdem nominis tranſmutaſſe, feciſſeq́; Pompilum ſeruum marinum uelocium nauium.

De Sacro piſce. Cap. VII.

THeocritus Syracuſius in inſcripta Berenice piſcem qui Albus dicitur, ſacrum uocat:

Ad pelagi prædas & opes uir fortè uocauit:
Retia cui uictum piſcantur, inſtar aratri.
Quiq́; Deo ſacrum piſcem uenatur, & ipſum
Album, qui pelago quam ſacratiſſimus errat.
Retia firmauit, traxitq́; hæc plena profundo.

Dionyſius Iambus cognomine, in libro de Proprietate linguarum audiuimus inquit Eretricum piſcatorem, & alios complures Pompilum ſacrum piſcem appellaſſe. Eſt autem marinus piſcis, uarius ac pelamydi ſimilis, qui apud naues ſæpius conſpicitur. Hunc igitur quidam apud poetam trahit:

Piſcem ſacratum, ſcopulo dum ſedit, ab unda.

Niſi alius quidam ſit ſacer piſcis ſic appellatus. Callimachus in Galatæa auratum ſeu potius aurea cilia habentem ſacrum piſcem uocat.

Vel percam, aut quæcunque ferunt maris alta profunda.

Ac idem poeta in Epigrammatibus, ſacer quidam ſacer piſcis. Sunt qui piſcem ſacrum Deo cuipiam dicatum, uelut Sacrum bouem, dicatum ſacrificiis, ac demiſſum; alij magnum intelligunt, ſicut ſacrum robur Alcinoi. Quidam fluxu continuum. Clitarchus libro ſeptimo Linguarum, nautæ ſacrum piſcem inquit Pompilum uocant, quia naues mittat ex mare uſque ad portum, idcirco Pompilus appellatur, cum ſit aurata. Eratoſthenes

sthenes in Mercurio;

Viuentes etiam iulos pro parte reliqui
Prædæ:tum triglam,turdum cognomine percam.
Auratis ciliis,celerem,pisceműq; sacratum.

Ex hoc pulchro obsoniorũ sermone ait Vlpianus, quare Archestratus in pulchris commentariis de salsamentis quæ sunt in bosphoro hæc inquit:

Candida mox adsint quæ mittit Bosphorus undis.
Nil ibi sit firmæ carnis Meotide stagno:
Pisce quidem nato,quem uersu haud dicere fas est.

Quis est hic piscis,quem non licet uersu dixisse?

De Apuis. Cap. VIII.

Apuæ dicuntur etiam in singulari numero apua, Aristonymus in Sole rigente, ita ut neque apua nunc sit simpliciter. Sunt autem apuarum genera complura, atque ea quæ dicitur aphritis,non nascitur ex semine ut ait Aristoteles, sed ex ea spuma,quæ in mari superfluitat,ubi multis factis imbribus magna spumæ fit copia. Est alia apua quæ nuncupata est gobitis,quæ ex paruis malisq; gobiis nascitur in sabulone uersantibus, ex qua reliquæ postea generantur, quæ dicuntur Encrasicholi;est & alia apua ex mænarum generum, aliaq; ex genere aristularum. Alia rursus ex paruis mugilibus in harena uersantibus,atque ex iis præcipue qui ex limo nascuntur,quorum omnium optima est Aphritis. Dorion in libro de piscibus,gobitim aliquem coctum dicit, ac aristulam. Est autem pisciculi nomen aristula, atque apuam triglitim esse dicit Epicharmus in Hebes nuptiis,inter aristas & cancros apuas connumerauit,ipsum genus distinguens. Ex apuis inquit Hicesius hæc quidem est alba,ualdeq; tenuis ac spumosa, quam gobium appellant.illa uerò squalidior & grandior hac. Differt etiam tenuis & pura. At ingeniosus parandis obsoniis Archestratus:

Ex limo natas apuas cano,præter Athenis
Inuentam spumam,quam dicit Ionica tellus.
Accipe quæ finibus nuper est capta Phaleri,
Atque sacris foribus. pasci generosa uidetur
Alta Rhodi,illius si sit uernacula ponti.
Si quid ibi gustare cupis cepisse comatas
Vrticas opus est obsonia,fundeq; in unum.
Quæ cum miscueris simul in sartagine cocta
Spargito odoratos olerum flores,& oliuum
Contundens flores simul.

Clearchus Peripateticus in prouerbiis, quoniam apua inquit exiguo indiget igne in sartaginibus,iubent Archestrati discipuli,ut cum apuam in calidam patellam bullientem iecerimus, hanc statim excipiamus. Nam simul atque tacta est bullit sicut oleum. Hinc dicitur,uidit apua ignem. Chrysippus Philosophus in libro de per se expetendis, apuam asserit Athenienses contẽnere,obsoniumq; mẽdicorũ putare,ob magnam copiã quæ ibi nascitur. In aliis uerò ciuitatibus magno habetur in pretio, etsi peior hac sit. hi postea inquit aues Adriaticas magno studio nutriunt,cum sint minus quam hic utiles, quoniam nostratibus multò sunt minores,atque illi contrà quæ sunt hic,accessunt. In singulari,Hermippus in popularibus usus est; Nunc neque apuam uideris mouere. Callias in Cyclopibus; pro suauissima apua. Aristonymus in Sole Rigente; quam hoc simpliciter est apua. Apulas diminutiuè dixit Aristophanes in Sartagine consequentibus;neque paruas apulas phalericas. Lynceus Samius in epistola ad Diagoram,in qua Rhodias apulas laudat,multaq; confert Rhodi,cum his quæ Athenis nascuntur,hæc scribit:uocatæ apuæ eniatides,apuis phalericis; ellops glaucisco, cernuaq; opponetur: scombris uerò,Eleusinisq; passeribus, ac si quis alius piscis est apud illos,qui superioris Cecropis opinione fuit in precio,uulpem appellatam arbitratur esse opponendam. Is autem qui Voluptatem scripsit,cum hortatur qui precio desiderium explere non potest, ut iniuria obsonia consequatur. At Lynceus uoracem Archestratum narrat in celebri poemate sic de mustelo dixisse:

Accedens Rhodios mustelum corripe uulpem,
Vel moriturus;ubi nolunt tibi uendere,furto
Corripe:quem Siculi pinguem dixere canem.mox
Iam perfer quodcunque tibi fata dedere.

De Acharno,Raia,ac Rana piscibus. Cap. IX.

Callias in Cyclopibus, fidicula, coctusq; batis, thynniq; caput cũ anguillis,locustæ,& Oenensis Acharnus; Sic batis,rana,raia. De batide & rana mentionem fecit Aristoteles in libris animalium,dum inter cartilaginea ea connumerat. Eupolis in Adulatoribus,multa inquit oblectatio apud Calliam ita ut locustæ,batides,lepores, mulieresq; flectentes pedes. Epicharmus in Hebes nuptiis, erant torpedines, batides, Zygænæ,pristes,camitæ, raiæ, squatinæq; asperam cutem habentes. At in Megaride;latera uelut batis, at partem postremam uelut raia,asperam habetis:caput ex ossibus uelut ceruus, non autem batis,ileq; ut scorpius marinus. Samyrio in Risu, ò batides,ò glaucorum capita. Aristoteles libro quinto Historiarum animalium raiam,pastinacam,bouem,lamiam, aquilam,torpedinem,ranam, cartilaginea esse asserit, tum etiam omne mustelorum genus. Sophron in Mimis uirilibus, botim piscem quendam in his nominat;mugiles botim uorantes : quẽ herbulam aliquando dicit. De rana ita consulit in sententijs sapientissimus Archestratus:

Hic ranam aspicies,capias obsonia,uentrem
Atque para.

De batide autem sic;

Conuenit edisse hinc batidem per frigora brumæ.
Caseus,& laser huic spargatur:pignora ponti,
Non pinguis quibus est caro,qua ratione decebit
Condire,clarè referam tibi carmine rursus.

Ephippus Comicus in actu Philyra; (est autem Philyra amicæ nomen)nunquid ego batidem coquam in frusta sectam ? quid ais?nunquid more Siculo faciam?

De Bocis. Cap. X.

Aristoteles in libro Animalium inscripto, siue de piscibus,tergus inquit habere pictum bocem, at tortuosè picta est monedula. Epicharmus in Hebes nuptiis;inter hæc præterea leucomænides,cerrus,apuæ,gammari. Numenius in libris de Piscationibus boecas appellat ipsas leucomænides his uerbis;uel album Synoduntem,boecasq;,& trincos. Speusippus,alijq; Attici boecas dicunt. Aristophanes in Scenis comprehendentibus,Sed uentrem plenum habens boacum domum me contuli. Dicta est autem boax à uoce, unde fama est hunc piscem Mercurio esse sacratum,ueluti fidiculam Apollini. Pherecrates

crates in Myrmicanthropis, ubi nullum alium piscem uocem habere refert, hæc inquit: nullus per Deos alius est piscis, præter boacem. Aristophanes autem Byzantius nos male dicere arbitratur, qui bocem piscem uocamus: nam conueniebat ait Boopem potius dici, quando cum sit piscis exiguus, magnos habet oculos; quòd Boops bouis oculos habens, significaret. Huic respondendum uidetur, si hoc male dicimus, cur non coruulum etiam corocinum appellamus, qui dictus est à mouendis pupillis: cur silurum etiam dicimus, ac non Siurum? cum & hic ab assiduo caudæ motu nomen adeptus sit.

κόρη, pupilla, κινέω moueo.

De Bembradibus. Cap. XI.

PHrynichus in Tragicis, ò marinæ bebrades auratum caput habentes. Epicharmus in Hebes nuptijs bebradones nominat; bebradones, turdi, lepores, draconesq; robusti. Sophron in Virilibus, bebradoni futura. Numenius in Piscatore; uel paruæ squillæ illa uita: cum piscaris has machineris fraudes. Dorion in libro de Piscibus; bebradi caput abscindens, modicoq; sale & aqua diluens si sit grandior: quam postea coques eodem modo, quo & triglitidem. Fit edulium quoddam ex solis bebradibus, quod bebræphya dicitur, cuius mentionem fecit Aristonymus in sole rigente; Siculus hic Carcinobates bembraphyis est simillimus: nam bembrades Attici proferunt. Aristomenes in præstigiatoribus, bembrades oboli ferens. Aristonymus in Sole rigente; nec apua nunc est apertè, nec bembras infelix. Aristophanes in Senectute, in canis bembradibus nutrita. Plato in Legatis, Hercules, quæ bembrades. At in Capris Eupolidis per m. scriptum reperitur. Antiphanes in Cyæsthidia; locum prædicant in piscibus, præconium cuius nunc etiam clamat, multò melle dulciores bembradas esse inquiens. Quòd si hoc ita sit, nihil prohibet iterum clamare mellis uéditores, ac dicere quòd mel bebradibus putrius uendunt. Alexis in Choragide per m. dixit; qui laborantibus apposuit ut comedant pisa primùm, membrades, oliuas. Ac in Protochoro difficiliorem, per Dionysium nondum deprendi, ex quo sum parasitus: præstabat mihi profectò membrades habere, ac Atticè nugari posse; hoc erat certè utilius.

De belenno, bæonibus, buglosso, & congris. Cap. XII.

DE belenno meminit Sophron in inscripto Piscatore; uenatorem belenno alumno. Formam habet gobio simillimam. Epicharmus in Hebes nuptiis, pisces quosdam his uerbis bæonas uocat; age iam triglas gibbosas, beonasq; insuaues. Est etiam prouerbium apud Atticos, ne mihi beon piscis malus. De buglosso ita inquit Archestratus Pythagoricus ob intemperantiam;

Asper buglossus, præstanti corpore passer,
Chalcis & eximia est hinc quæri digna marina.

Epicharmus in Hebes nuptiis, buglossi, & fidicula inerat. Sunt à buglossis diuersi, qui Cynoglossi dicuntur, de quibus et Epicharmus ait, æoliæq; flutæ, & Cynoglossi. Inerat & Sciathides, quam passerem Attici uocant. Congros Hicesius gregalibus asperiores esse narrat, rarioremq; habere carnem, minusq; nutrire, succiq; bonitate longe superari, stomacho tamen conferre. At Nicander poeta gryllos etiam eos nominari scribit libro tertio Linguarum. Eudoxus libro sexto Terræ ambitus, multos inquit congros ingentes capi in Sicyone, quorum nonnulli uel ad plaustri onus accedunt. Philemon Comicus poeta mentionem fecit & ipse congrorum excellentium in Sicyone; ac coquum quendam inducit artem suam iactantem, taliaq; dicentem in inscripto Milite;

ἐγχέλεσιν, aliis, anguillis.

Quàm uenit in mentem polo, qui uoluitur
Dixisse, terræq;, ut paraui obsonium.
Per Palladem dulcissimum est inuentio
In omnibus. mihi ut tener piscis fuit,
Qualem dedi nullo medicatum caseo,
Supra coloratuui ue, sed uiuus uelut
Erat, iacebat mortuus talis. dedi
Ignem tenuem sic, & placidum, non ipsemet
Coctum ut putarem. piscis haud est talis, ut
Auis rapit, maius uorandi gratia
Circum & uagatur hunc, uorare quæritans.
Sectatur hanc & altera admodum leuis.
Primus uoluptatem sciens horum, haud secus
Saltauit ollæ gratia: ollulamq; habens
Circum cucurrit, hunc sequebantur cito
Tum cæteri; licebat inde coqueri.
Quid? hi tulere cuncta, nil sed prorsus hi.
Pisces luto qui aluntur imo fluminis,
Cepisse si scarum recentem ex Attica
O Iuppiter seruator aut glaucum, aut aprum
Argo'ue, seu Sicyone, grata quæ Deis.
Quem fert pater Neptunus in cœlum, congrum,
Omnes edentes sunt Dei statim ex uiris.
Aeternitatem repperi iam, mortuos
Odoribus rursus faciam cum uiuere.

De Menecrate Ioue, & Themisone Hercule. Cap. XIII.

HAec neque Menecrates quidem Syracusius per Palladem dixisset, qui Iuppiter est appellatus: qui quòd solus ob artem suam medendi uitæ causa hominibus extitisset, magnopere gloriabatur. Atq; eos qui ex sacro morbo uocato, per ipsum conualuissent, asscribere cogebat, quòd seruati serui illi forent, eumq; sequerentur. Quorum hic quidem Herculis ornatum indutus Hercules uocabatur, qui Nicostratus erat Argiuus à sacro morbo liberatus. Meminit de his Ephippus in Scutato ita loquens, Menecrates se Deum esse dicebat, ac Nicostratus Argiuus se alterum Herculem, alius quispiam clamydem caduceumq; habens, Mercurium, alas præterea, uelut Nicagoras Zelites, qui etiam patriæ suæ fuit Tyrannus, sicut Batton testatur in libro de Tyrannis in Epheso. Scribit Hegesander quòd Astycreontem à se liberatum Apollinem uocabat, alius exseruatis Aesculapij uestem indutus eum comitabatur. Tum ipse Iuppiter uestem purpuream indutus, coronamq; habens auream in capite, & sceptrum, ac crepidis etiam subligatis, cũ diuino choro circuibat. Hic cum Philippo Regi epistolam misisset ita scripsit; Tu quidem Macedoniæ es Rex, ego artis medendi; atque tu sanes potes quandocunque libet interficere, ego uerò seruare ægrotantes, ac sanos usque ad senectutem sine ægritudine robustosq; seruare, si mihi paruerint. Tu Macedonibus stipatus incedis, at ego omnibus uel posteris, si quidem ego Iuppiter ipsis uitam præbeo. Ad hunc insanientem rescripsit Philippus, Philippus Menecrati sanitatem. His similia scripsit

scripsit, & ad Archidamum Lacedæmoniorum Regem, & ad alios, ad quoscunque scripsit, non abstinens ab Ioue nomine. Cum illum aliquando Philippus ad conuiuium, unà cum suis deis, conuocasset, omnes in quodam thoro altissimè magnificentissimeq; parato collocauit, mensamq; apposuit, in qua in erat altare, omniumq; primitiæ fructuum terræ; ubi cæteris edulia ferebantur, pueri suffimentis, iis qui erant cum Menecrate, sacrificabant. Nouus denique Iuppiter cum iis qui eum sequebantur derisus, currens ex Symposio, aufugit: ut narrat Hegesander. Meminit de Menecrate Alexis in Minoe. Themison etiam Cyprius, Antiochi Regis delitiæ, ut Pythermus ait Ephesius libro octauo Historiarum, non solum in publicis conuentibus, Themison Macedo Regis Antiochi Hercules per præconem nuntiabatur, uerum etiam omnes incolæ illi sacrificabant, Themisoni Herculi dicentes. Qui etiam præsens erat, siquis ex illustribus uiris sacrificaret, iacebatq; thorum proxime habens leonina pelle indutus. Ferebat arcum Scythycum clauamq; gestabat. Cum igitur huiusmodi esset Menecrates, cuius modi dictus est superius, nihil tamen ita magnum de se prædicabat, sicut hic coquus.

Eternitatem repperi iam mortuos
Odoribus rursus faciam cum uiuere.

De coquorum arrogantia. Cap. XIIII.

ARrogans est omnino coquorum genus, uelut Hegesander ait in Delphis, qui coquum ita dicentem introduxit.

Sunt multa multis dicta de coqui artibus
O optime, aut dicas nouum quid, patribus
Quod cognitum non sit, uel haud me uerberes.
Non artis, at finem coquendi hic inueni.
Solum sit inuentum mihi nouisse quæ
Statuta sunt. ego profectò haud frigidè
Duobus annis, at per omne æuum meum,
Partesq; perpendi artis omnes, quæritans
Olerum genus, qui sit modusq; aristulæ.
Lentisq; diuersum genus. finem fero.
Vbi ministro forte funerariis
Cœnis, redeuntibus uiris ex funere,
Gestantibus fucata, ut ollulæ aufero
Tegmen, querelæ risus inde fit statim.
Talis cucurrit membra titillatio
Intra, uelut fiunt nuptiæ. sed dic mihi
Lentes facis præbens id, ac aristulas?
Hæc sunt mihi parerga. sed si cepere
Quæ conuenit, semel culinæ aptauero
Me, quod prius sirenibus Syre accidit,
Rursus uidebis euenire; odoribus
Nullus ualebit captus exire è domo.
Quisquis fores accedit, hic statim stupens
Affixus, ac mutus stetit dum quispiam
Amicus huic obturet occurrens celer
Nares, trahatq; illum seorsum. es artifex,
Magnus. latet qui cum loquare, plurimos
Noui sedentes hic, mei qui gratia
Totum breui absumpsere patrimonium.

Nulla re per Deos mihi differre uidetur hic à Pindari Celedonibus; quæ eodem modo quo sirenes, audientes cibi immemores facientes ob uoluptatem, eos exiccari permittebant. Nicomachus etiam ipse in Lucina coquum quendam Dionysij artifices superantem inducit, qui ita dicit ad eum qui emerat:

Vrbanus esse uisus, ac mitis: tamen
Non callidè egisti; quid hoc? aut quomodo?
In arte quales simus haud interrogans.
An ex peritis id prius cognoueras,
Tum sic uoluisti? non ego, non per Iouem
Quicquam putaram; differat quantum coquus
Nosti à ministro forte? si tu dixeris.
Obsonium qui cepit emptum, qui parat
Aptè prius, coquoq; tradit, ille nec
Gregarius minister est per Herculem.
At est species diuersa perfectus coquus.
Sunt egregiis artes coquis quàm plurimæ.
Quas scire rectè optantibus, minus licet
Accedere è uestigio. sed est opus
Artes prius cepisse plures: pingere
Didicisse, quàm boni sciùs artem coqui.
Hoc conferebat scire te prius mihi,
Quam ceperis; geometricam, ac astronomicam,
Artem medendi. namq; uires piscium
Si noris, ac artes, sequeris tempora.
Sit quando maturum secus ue quidpiam.
Gulæ uoluptas mutat usq; tempora.
Est cum boax Thunnis sit excellentior.
Esto: sed ipsa quid iuuat geometrica?
Locum coquinæ nos rotundum ponimus:
Ac artis inde commodè damus loca
Sic singulis nos partibus. feruntur hinc
Hæc, hinc & hæc, dudum didici: reliqua sile.
Quid ars medendi proficit? ex edulijs
Ventosa sunt hæc, illa dura digeri.
Ferentia haud cibum, sed erumnas graues.
Nam quisquis accersitus ad conuiuium
Aliena cœnat, gulo fit hic intemperans.
Inuenta sunt huic in cibis mox pharmaca.
Prudenter hoc meum decoreq; est diu.
Vbi artis ipsa constituantur singula.
Translatio: nouisse deinde copiam
Rerum culinæ. nullus alter scripserit
Pro me tibi, parumper audi me quoque:
Dic: nec molestus esto uel tibi, aut mihi.
Totum diem longo teneris otio.

At coquus qui est apud iuniorem Philemonem hæc loquitur huiusmodi cum magister esse uelit:

Dimittite ignem sic habere. sed neque
Assantibus remissus aptus at magis
Lixantibus fit aptus: atque conuenit.
Rursum haud acutum conuenit, circum cremat,
Nec ingredi carnem potest quam ceperit.
Non est coquus quisquis capim cultrumq; habens
Accesserit, piscem ue iecit ollulæ.
Quædam sed est negotii prudentia.

Is autem, qui est apud Diphilum in Pictore, à quibus conduci conueniat declarat, ita loquens:

Ne te capiam cum memet ipse nesciam,
In hoc opus, nec finias ipsum diem.

Mensam

Mensam parans fusam bonis in pluribus.
Prius nec ibo quàm probauero uirum
Qui sacra mactet, inde constet cœna ue,
Vel qui uiri uocantur ad conuiuium.
Est omnium generum mihi descriptio:
Emisse quæ me, uel cauere oporteat.
Vt si uenit mercator, aut huiusmodi
Nauclerus, aut quis qui statim proiecerit
Velum, ac gubernaculum ratis mox triuerit,
Onus ue iecit, factus & siccissimus,
Hunc mitto, quando suauiter nil hic facit
Sed lege quantum cogitur: tum inter sacra
Quæ nauitis pars danda sit secum putat.
Hic uescitur sua quisque ponens uiscera.
Si nauigauit alter ex Byzantio
Malo carens, iucundus, & diues, minas
Qui ceperit naulum in decem, uel duodecim,
Qui debita eructetq; lenis ob Venerem,
Sub hoc laceraui statim, exeuntem manum
Ieci, Iouis Seruantis hic fio memor.
Cœpi minister esse: talis est modus.
Rursus paterna dißipat uorans bona
Iuuenis amator, huc uado. sine symbolis
Qui congregat nos per Iouem. ille in fictile
Permulta iecit hinc reperta, fimbriæ
Quæ reprimant clamentq;, quis fecisse uult
Obsonium uenale? clamare hunc sino
Accedat huc siquis, licet plagas ferat.
Ac nocte tota seruiat. quod si petat
Mercedem, at affer mi prius matulam refert.
Lens aut acetum habebat. ac rursus petas,
Lugebis inquit primus ac diu coque.
Huiusmodi permulta possem dicere.
Quo duco te nunc, est lupanar splendidum,
Amica Adonia cum suis lenonibus.
Discede; iamq; ipsum locum percurrito.

In thesauro etiam apud Archedicum alius coquus sapiens ita loquitur:

Crudis prius iacentibusq; hic piscibus
Venere quos uocauerant, Lympham dedi
Obsonium simul capiens hinc ollulam
Carbonibus imposui, statim sparsum mihi est
Illis oliuum, flamma fiunt omnia.
Tunc excitat me olus simul paropsidum.
Fecere lætum prorsus acrimoniæ;
Piscemq; coctum trado qui succos habet,
Salsuginemq; intus saporis optimi.
Intinget in qua liber omnis uir bene.
Absumpta oliui uix cotyla seruauit hæc
Triclinio quinquaginta fortasse.

Philostephanus præterea inclytorum coquorum nomina in Delio his uerbis connumerauit:

Cum nouerim te differentem ab omnibus
Acumine, & Thimbrona post ô Dædale
Atheniensem, qui uocatur Terminus.
Mercede lata quam petisti accedo, te
Huc conferas.

Sotades, non eum dico Maronitem, qui Cantilenas Ionicas cõposuit, sed mediæ comœdiæ poetam, coquum ita loquentem inducit in Inclusis, sic. n. actus inscribitur:

Squillas prius cepi statim in sartagine
Coxi; has, deinde magnus est captus mihi
Mustelus, assaui medium: sed postea
Assabo grymeam faciens trimma nigrum.
Glauci fero Chio capita prægrandia
Ingenti in olla, simpliciter his inferens
Herbas, oliuum, aquam cuminum cum sale.
Emi lupum post ualde pulchrum: pinguis hic
In herba erit lixatus, & salsugine.
Tradens, quis est, confige mox eum ueru.
Triglas coemi ualde pulchras, & simul
Turdos, dedi hos, erant uelut, carbonibus.
Salsugini pingui addidi hinc origanum.
Tum sepias cepi simul loligenes.
Loligo condita est quid urbanum mihi
Cum sepiæ alis uisa coctis concilians
Hic floridum Trimmatium uariumq; mox
Coctum dedi, post hæc eis succum bonum.
Congrum coemi ualde crassum postea.
Hunc suffocaui florida in salsugine.
Saxatilesq; pisciculos, & gobios.
Quorum amputans caput farina protinus
Consperfi, eandem mox dabo squillis uiam.
Amiamq; emens uiduam feram pulcherrimam
Rigaui oliuo, uolui & inde frondibus
Ficus, origanoq;, torrem ficuti
Carbonibus texi cinere sub plurimo.
Cepi hinc apuam, cum qua simul phalaricam,
Cyathus quibus lymphæ satis mox fusus est.
Cædens minutim gramina inde plurima,
Inuerto lecythum duas cotylas licet
Capiat: quid est reliquum? nihil. sic prorsus ars
Habet. nec ex descriptione, lege ue.

Ac de coquis quidem satis: dicendum est autem de congro.

De congro, & mustelo. Cap. XV.

Sic narrat Archestratus in sua Gastronomia unde quamlibet illius partem coemere liceat:

Ex Sicyone caput congri capiatur amice
Prægrandis, fortis, pinguis, tum concaua cuncta.
Spargendam coquito inde herbam in salsugine multam.

Postea sapiens hic descriptor, quæ sunt in Italiæ locis declarans, hæc inquit:

Optimus hic capitur conger, qui obsonia tantum
Exuperat, quantum thunnus pinguißimus olim
Exuperat turpe coruos. Alexis in septem ad Thebas,
Congri membra seruata pingui plena. Inducit coquum quendã Archedicus in Thesauro de ijs obsonijs loquentem, quæ comparauit drachmis glaucifcum tribus:

Congri caput, fragmenta prima rursus hæc
Drachmis coempta quinque, uita miserrimi.
Tum colla drachma, sed per alta lumina
Solis mihi collum liceret alterum
Emisse, tum cepisse, quod nunc ipse habeo
Hoc cæderem multò prius, quàm intro feram hæc.
Seruiuit ullus haud laboriosius.
Quòd multa emo, multaq; mitto. si bonum

Quid

Quid emero, disperdar, illi deuorant:
Hoc expuunt in me, fero, haud humi merum
Hei mihi tale. Ex mustelis autem teneriores melioresq; esse eos qui asteriæ dicuntur, testatur Hicesius in libro de Materia, quorum scribit Aristoteles esse plures species: Spinacem, leuem, uarium, Caniculam, uulpeculam, squatinam, Dorion in libro de Piscibus uulpeculam inquit comam quandam habere apud coelum, & in dorso nequaquam. Aristoteles libro quinto Animalium centrinam Notidanumq; Mustelum quendam esse scribit, quem Epænetus in re coequinaria uocat epinotideum, quo peiorem esse ait centriuam, grauiorisq; odoris. Ex eo autem dignoscitur, quòd apud primam comam habet spinã, cum reliquis piscibus eiusdem generis neque adeps sit, neque axungia, propterea quòd sint cartilaginei. Illud autem proprium est spinaci, quod cor habeat pentagonum. Parit tria semper ferè mustelus, quæ nata in os accipit, rursusq; emittit, quod maxime uarius, uulpeculaq; faciunt, at reliqui asperitate impediuntur. Archestratus, qui uitam uixit Sardanapali, de Rhodio mustelo loquens eundem esse putat, qui apud Romanos in cœnas cum tibiis, ac coronis circunfertur à coronatis & ipsis ferentibus, uocaturq; accipenser. Sed hic est paruus rostrumq; habet longius, quodq; magis ad triangularem figuram accedat, quàm ille. Ex his qui frugalissimus est, ac minimus, non minoris uenditur mille Atticis nummis. Appion Grammaticus in libro de Delitiis Apicij, hunc qui uocatur ellops, inquit esse accipenserem. Archestratus ubi de Rhodio mustelo loquitur, pater noq; amore suis sociis consulit, hæc inquit;

Accedens Rhodios mustelum corripe uulpem
Vel moriturus, ubi nolunt tibi uendere, furto
Corripe; quem Siculi pinguem dixere canem, mox
Iam perfer quodcunque tibi fera fata dedere.

Vbi Lynceus Samius meminit de his carminibus in Epistola ad Diagoram, aptè quidem consulere ait, ut qui precio desiderium, perficere non potest, uoluptatem uel iniuria expleat, nã & bonum Theseum puto inquit à Tlepolemo ei hunc piscem præbente accepisse. Timocles in Digito, mustelos inquit ac batides, & quotcunque genera in trimmate pingui parantur.

De glauco pisce. Cap. XVI.

EPicharmus in Hebes nuptiis; scorpijq; uarij, lacertiq;, & glauci pisces. Numenius in Piscatorio; ficum, uel Callichthyn, seu Chromim, aliquando cernuam, seu glaucum per algas uarias penetrantem. Archestratus autem glauci caput laudans, hæc ita inquit;

Inde caput glauci capias, obsonium Olynthi.
Et Megarè, fluuiis capiunt quos in lutulentis.

Antiphanes in Oiucula; mus Ponticus, anguilla Bœotia, thynni Megarici, mænæ Carystiæ, phagri Eretrici, locustæq; Scyriæ. Hic idem hæc postea scripta reliquit in Philotide;

Coxisse ut olim glauculum in salsugine,
Assare totum mox lupum: sed feruere
Mustelum & in apotrimmate, atque origanum
Anguilla salq;, conger undam postulat,
Herbamq; batis. frustum adest thynni, coques
Carnes & assatas deinde hædi; alteram
Contrà. impleatur uesica, & splen.

Eubulus in Campylione; pulchram ollam huius marini glauci ferentem, nobilioremq; lupum coctum in salsugine solam. Anaxandrides in Nereo;

Qui primus inuenit secare opiparum
Glaucum, placidiq; corpus olim thynnij
Et cæteros maris cibos, hunc Nereus
Migrare uellem cogat in loca omnia.

Amphis in Septem ad Thebas; glauci toti, partes capitum carnosæ ac iugosæ: in Philetæro; anguillam purè, glauci capita, lupiq; frustra habere. Antiphanes uoracem Archestratum superans in Cyclope hæc ait; adsit nobis mugil Hymettius, torpedo suffocata, perca secta, loligo impleta, synodon assatus, glauci cõgriq; caput, uenter ranæ, thynni ilia, dorsum batidis, mugilis lũbus, passeris latus, mæna, squilla, trigla, fuca: horum nihil absit. Nausicrates in Naucleris; duo teneri ac bonis nautis sæpius in marinis ulnis iam uiso, quem mortalibus mala dicunt significare, Glaucum refers: nosti. Glaucum Deum marinum Ariadnen amasse, ubi in insula Dia rapta fuit à Baccho, Thelytus Methymnæus ait in Bacchicis carminibus: qui etiam hunc asserit uiteo uinculo à Dionysio fuisse ligatum, ac postea dimissum fuisse dicentem:

Vrbs est Anthedon spumoso proxima ponto
Euboicis obiecta, ferè Euripiq; fluentis:
Est genus inde meum. Nopeus pater ipse uocatur;

At Promathidas Heracleotes polybi Mercurii ac Eubeæ Larymni filium esse scripsit in Sembiambis. Mnaseas uerò libro tertio rerum Europicarum ex Alcyone & Anthedone genealogiam eius deduxit, qui cum nauticus peritusq; natator esset Pontius fuit appellatus. hic cum Symam Ielemis Dotidisq; filiam rapuisset in Asiam nauigauit, mox cum in insulam Cariæ proximam uenisset, eamq; habitari fecisset, Symam ex mulieris nomine uocauit, Euanthes uersificator Neptuni & Nædis Nymphæ filium esse uoluit, In eo hymno quem in Glaucum cõposuit, ac cum Ariadna quam amauerat, concubuisse in insula Dia, ubi capta fuit à Theseo, Aristoteles in Deliorum rep. eũ inquit in Delo habitasse cum Nereidibus Deis uaticinari solitum. Possis autem Magnes libro tertio Amazonidis Glaucum artificem fuisse argi nauis scribit, eamq; gubernasse, cum Iason pugnauit cum Tyrrhenis; qui solus euasit non uulneratus in bello nauali. Qui postea ex Iouis uoluntate in maris profundo apparuit, atque sic factus fuit Deus marinus, & à solo Iasone fuit conspectus, Nicanor Cyrenæus in Denominationibus Melicertam Denominatum fuisse Glaucum asserit, de quo Alexãder etiam Aetolus meminit in inscripto piscatore, quòd cum herbam quandam degustasset, in mare prosiluit:

Quam soli tepenti
Vere beatorum tellus parit, insula gignit;
Phœbus equis gratam cœnam parat, indomiti quo
Cursum perficiant, medio dolor impediat nec.

Aeschrion uerò Samius in quodam iambo Glaucum inquit marinum hydnam Scylli Scionæi urinatoris filiam adamasse. ac de herba propriè narrat, quam comedens Deus est factus; Deorũ gramen inuenisti quod seminauit Saturnus. Nicander libro tertio Glaucum amatorem fuisse Europiæ Nirei scripsit. Idẽ et libro primo Apollinem artem uaticinandi à Glauco doctum fuisse testatur, hic cum circum Oriam uenaretur, qui mons est altissimus in Aetolia, leporem insectatus est: quem, cum animo defecisset ob persecutionem, ad fontem quendam portauit:

ille refrigeratus proxima herba quandam leporem perfricuit, hac herba cum lepus reuixisset illius uirtutem Glaucus cognouit, ac eam comedens Deus est factus. exorta autem tempestate ex Iouis uoluntate sese in pelagus præcipitauit, quamuis Hedylogus Samius uel Atheniensis Glaucum inquiat cum Melicertam amaret, se ipsum in pelagus præcipitaße. Hedyle uerò poetæ huius mater, filiaq; Moschines Atticæ poetriæ Iambicæ scribit in inscripta Scylla, quòd cum Glaucus Scyllam amaret, in illius antrum ingressus est:

Dona ferens concham rubris de fluctibus illi,
Implumes natos & simul Alcyonum.
Infelix Nymphæ lusus, lacrymas sibi multas.
Accola nam siren proxima uirgo fuit.
Littus id, ac Aetnæ colli uicina natauit.

Dorion in libro de Piscibus, humorem in quo coctus est fullo inquit, omnes maculas purgare. Meminit etiam de illo Epenætus in re coquinaria.

De anguillis. Cap. XVII.

DE marinis anguillis meminit Epicharmus in Musis. At Dorion in libro de Piscibus mentionem faciens de eis quæ sunt in Copaide, Copaidas laudat: nascuntur enim eximiæ magnitudinis, ex quo, ut Agatharchides inquit libro sexto rerum Europicarum, eximias anguillas Copaidas Bæoti uictimarum more coronantes uouentesq;, & molas inijcientes, Deis mactare consueuerunt. Atque ad peregrinũ huiusce generis inauditum sacrificium admirantem, percunctantemq; quẽdam Bœotum hoc se scire respondisse aiunt, quòd ueterum statuta legitima obseruare oportet, quodq; aliis non licet horum rationem reddere, nec admirari oportet si uictimarum more anguillas sacrificant, quando Antigonus Carystius in libro dictionis, piscatores inquit Neptuno sacra persoluentes cũ prosperè captura cesserit, sub ipsum thunnorum tempus, captum thynnum Deo mactare, ac sacrificium huiusmodi uocari Thynnæum. Sacrificantur salsamenta etiam apud Phaselitas. Heropythus in montibus Colophoniorum, ubi de Phaselidis edificatione narrat, Lacium inquit, qui coloniam misit Cylabræ opilioni salsamenta pro loci pretio dedisse, quæ ille petiuerat. Nam cum ei proposuisset Lacius ut pro loco aut farinas, aut salsamenta caperet, Cylabras salsamenta elegit, ac idcirco Phaselitæ nunc etiam Cylabræ salsamentum quotannis sacrificant. Philostephanus igitur sic libro primo scribit de Ciuitatibus, Quæ sunt in Asia, Lacium ferunt Argiuum, unum ex ijs qui cum Mopso profecti sunt, quem Lindium esse nonnulli uoluerunt, Antiphemiq; eius fratrem qui Gelam condidit, In Phaselidem una cum uiris à Mopso missum fuiße ex diuinatione quadam Mantus Mopsi matris, cum nauium proriarum proræ coierunt, ac fractæ sunt circa insulas Chelidonias, insligentibus his, qui erant cum Lacio, quia ad noctem usque prorogauerant. Fama est autem terram ibi eum emisse, ubi nunc est ciuitas, ueluti prædixerat Manto, cum salsamentum Cylabræ dedisset, hoc enim ille erat electurus. Inde traxerunt, ut Phaselitæ, Cylabram tanquam heroem honorantes, salsamentum sacrificent. De anguillis uerò scriptum reliquit Hicesius in libro de Materia, quòd meliores sunt succi cæteris piscibus omnibus, quodq; plurimos, stomacho magis conferendo, superant: replent enim, bonumq; præbent nutrimentum, ac inter salsamenta anguillas Macedonicas connumerauit. Scribit Aristoteles anguillas aqua purißima delectari, ex quo anguillas in uiuarijs habentes aquas puras quæritant, nam turbida suffocantur. Hinc efficitur ut anguillarum piscatores aquam turbidam faciant, ut suffocentur. habent enim branchias tenues, quæ facillimè turbida aquâ obturantur. per hyemem etiam cum aqua uentorum impetu perturbatur, sæpius moriuntur. coẽunt anguillæ complexæ, ac quiddam uiscosum emittunt, quod in limo retentum animalia gignit. Testantur ij qui anguillas nutriunt quòd per noctem pascuntur, at per diem in limo manent immotæ. Viuunt ad annos octo sæpius. Rursus alibi nasci ipsas ait Aristoteles neque ex ouis, neque ex animalia gignentibus, neque ex coitu, sed ex corruptione, quæ in limo, ac cœno facta fuerit, uelut dictum est etiam de uocatis terræ intestinis: quare Homerus quoque quæ naturæ sunt propria piscium diuidens, hæc inquit:

Vexant anguillas, ac pisces gurgite uasto.

Tunc Icadistes quidam ex cœnantibus Epicureus cum nobis anguilla fuisset apposita, adest inquit cœnæ Helena, & ego ero Paris, atque cum nullus manum adhuc protendisset, ipse manum inijciens, latus ad spinam usque nudauit: Hic idem placenta calida aliquando apposita, omnibusq; abstinentibus cum dixisset:

Hanc ego sum contra, manibus uideatur ut ignis.

Manum petulanter inijciens, deuoransq; combustus efferebatur, tũc ait Cynulcus, aufertur larus ex gulæ conflictu, sic etiã scribit Archistratus de anguilla:

Anguillas omnes laudo, præstantior illa
Quæ capitur Rhegi maris è regione profundi.
Hanc alijs cunctis mediam tu ponito, tales
Si teneas epulas opulentius os erit ipsum.
Sed tamen ingentem referunt Virtutis honorem
Stymoniæ cum Copæis, queis grandibus eße
Contigit ac magnis. regina sed omnibus una est
Vt puto, duxq; uoluptatis anguilla, natantum
Os illi soli durum natura negauit.

Cum dixisset Homerus,

Anguillas domitant, ac pisces,

Subiunxit Archilochus; multas cæcas anguillas cepisti. Attici, uelut ait Tryphon, usum scientes singularem, non etiam plura lem per Y si plon proferunt eodem pacto. Aristophanes in Acharnensibus considerate inquit fortißimam anguillam. Et in Lemnijs; anguillam Bœotiam. In conuiuantibus rectum posuit, læuis sicut anguilla. Cratinus in Plutis; Thynnus, cernua, glaucus, anguilla, canis. Sed pluralem numerum non sicut poeta proferunt: Aristophanes in Equitibus. Velut qui anguillas uenantur, passus es. In secundis Nubibus; Imagines meas anguillarum imitantes. Datiuus est in Vespis, Non batidibus gaudeo, aut anguillis. Strattis in fluuijs, anguillarum natus est amitinus. Simonides in Iambis, uelut anguilla per sordes. Accusatiuus, Erodius cum triorchum anguillam Mæandriam edentem reperisset, eam corripuit. Aristoteles in libris Animalium per Iota dixit anguillam. Nam cum dicit Aristophanes in Equitibus; passus es id quod ij etiam, qui anguillas uenantur, nam si stagnum constiterit nihil capiunt, at si cœnum sursum deorsumq; uertatur, tunc capiunt: sic & tu lucraris ubi ciuitatem perturbas. Declaratur manifestè quòd

[Right margin notes: ἐγχελυς. ἐγχέλεις. ἐγχέλεις. ἰλύς.]

quòd anguilla ex limo capitur, quandoquidem in ys nomen definit. Nam & poeta, cum fluuij profunditatem ardentem demonstrare uult, sic inquit;

Anguillæ pereunt & pisces.

Præcipuè uerò ac per excellentiam anguillas, ut ardētis aquæ profunditatem significet. Antiphanes obiurgans Aegyptios in Lycione hæc ait:

In cæteris Aegyptios graues ferunt,
Tum quòd pares censetur anguilla hic Deis
Ab his. Deis nam cæteris est dignior,
Precantibus nobis licet quòd consequi:
Perdentibus drachmas duodecim has ad minus,
Vel plus, odorare has uolentibus. fera
Omnino non est sanctior ista denique.

Anaxandrides in Ciuitatibus, sermonem ad Aegyptios uertens, hæc inquit;

Haud esse uobiscum queo commilito,
Concordibus nec moribus nec legibus.
Per maxima interualla differentibus.
Bouem colis, deis ego macto boues.
Tu maximum anguillam Deum putas, ego
Obsoniorum credidi suauissimam.
Carnes suillas tu caues, at gaudeo
His maximè. cauem colis, quem uerbero,
Edentem ubi deprendo forte obsonium.
Nobis sacerdotes petit lex integros,
Arcentur à uobis procul tales uiri.
Habere si felem mali quid uideris
Luges, ego suauissime decortico.
Potest apud uos mus araneus, nil me apud.

Timocles in Aegyptiis;

Quî posset Ibis, aut canis seruare, ubi
Veros Deos minus colentes haud statim
Pœnas dederunt; felis ara hunc triuerit?

Multis ex locis antiquorum comicorum demonstrare licet, quòd anguillas in betis inuolutas comedebant, tum ex Eubulo in Echo;

Candida adest betis uestito corpore nympha,
Expers coniugij anguilla ò magnum mihi magnum
Tibi lumen manifestum.

Et in Ione, & postea thynnorum assatorum opulenti ad te uētres nauigant, palustresq; aderant anguillæ Bœotiæ, Deæ betis indutæ. In Medea; uirginis Copaidis Bœotiæ, nam Deam nominare pudet. Quòd autē Strymoniæ etiam anguillæ essent celebres, patefecit Antiphanes in Thamyra; eodem nomine quò tu quidam fama mortalium celebris Thraciæ rigator fluuius nominatus Strymō, maximas nutrit anguillas. Narrat Demetrius Scepsius libro sextodecimo Troici apparatus egregias anguillas nasci etiam circa Euclum fluuium, de quo ita meminit Antimachus in inscriptis libellis; ueniens Eucleæ ad fontes uorticosæ.

De accipensere, rubellione, encrasicholis, hepsito. Cap. XVIII.

Nonulla quidem dicta sunt de accipensere, de quo hæc etiam scripta reperiuntur ab Archestrato:

Accipenserem edas quem protulit alta profundi
Vnda Syracusij, quia nascitur optimus illic.
Hinc quoque principium capiunt quos insula quæque
Protulit: aut tellus quam peruagor. æquore Cretæ
Pertenuis, durus, stupidus, prauusq; pererrat.

Aristoteles in libro de Animalibus, sicut etiam Speusippus, simillimos esse scribit phagrum, rubellionem, hepatum. Simillima inquit & Dorion in libro de Piscibus. At Cyrenæi rubellionem dycam uocant, sicut Clitarchus ait in linguis. de Encrasicholis meminit Aristot. uelut paruis pisciculis in libris Animalium. Dorion in libro de Piscibus inter hepsitos Encrasicholos etiam connumerauit ita scribens, hepsitos esse oportet, Encrasicholos, ac iopas, aristulas, gobios, triglas exiguas, sepiolas, loligines, & cancellos. Est autem hepsitus inter pisciculos exiles, Aristophanes in Anagyro, non adest hepsitorum olla. Archippus in Piscibus, apuam incidens hepsitus deglutiuit. Eupolis in Capris, ô Gratiæ quibus curæ sunt hepsiti. Eubulus in Prosusia siue Cycno, contentus uel uno hepsito in betis, duodecimus iam dies est, ex quo coctus fuit. Alexis in Deglaucescente, aderant nobis hepsiti quidam dædalei, omnia enim pulchra opera Dædali appellant. Tum rursus, coruulorum non facis periculum, neque sardarum, neque quorundam hepsitorum. Pluraliter autem sæpius hepsitos dicunt, Aristophanes in actibus seu Niobe, non per Iouem ollam cupio hepsitorū. Menander in Perinthia, puerulus ingressus & afferens hepsitos. Singulariter usus est Nicostratus in Hesiodo, membradem, apuam, hepsitum. Posidippus in exclusa, hepsitum quempiam emere. At in patria mea Naucrate pisciculi quidam hepsiti dicuntur, qui in locis relinquuntur excauatis, ubi Nilus à repletione, decreuerit.

De hepato, lebia, & elacatenibus. Cap. XIX.

Diocles inter saxatiles pisces hepatum, ac lebiā connumerauit, quem Speusippus similem esse phagro dixit. Est aūt solitarius, carniuorus, dentibus asperis, uelut ait Aristoteles: colorē habet nigrū, oculosq; maiores, q̄ sua ipsius poscat magnitudo, cor habet trigonū, ac albū. Archestratus cœnarum dux lebiā iubet capere, uelut & hepatum in Delo & Teno circūflua. de elacatenibus meminit Mnesimachus in equum nutriēte, scomber, thunnus, gobio, elacatenes, sunt aūt pisces prægrandes salsamentoq; conficiendo idonei. Menander in Iugis, gobius, elacatenes cauisq; pars postrema. Mnaseas Patrēsis piscis quietisq; sororis fit tranquillitas, murænāq;, et elacatenes.

De thunno. Cap. XIX.

Narrat Aristoteles quòd thunnus extra mare transnigrat terram à sinistro latere contingens; uerum ubi in pontum reuertitur, è contrario accidit; nam terram spectat à dextro latere: quod ita facere dicitur, propterea quòd dextro oculo clarius aspiciat, at læuo hebetius. Habet sub pinnis id q̄d asilus appellatur, gaudetq; tepore, idcirco sæpius apud sabulonem conspicitur. Est autem esui tunc aptus, ubi iam cessauit uexari ab asilo. post tempus latendi coit ut ait Theophrastus, atq; donec fœtus habuerit exiguos, difficulter capitur, at cum iā creuerunt facile, quia ab asilo agitatur. Latet thunnus quamuis multū habeat sanguinem: atq; de hoc Archestratus;

Ingentem captum thunnum mox ipse uidebis,
Hic ubi sacra Sami sunt littora. dicitur ille
Orcynus; ac alijs cete, hæc obsonia diuis

Conueniunt,preciíq; decent suauißima matrem.
Byzanti soboles thunni generosa Carysti est,
Ac undæ Siculæ,& cephalus:nutrit meliores
His multò thunnos penetrantes Tyndaris unda.
Si forte Hipponi Italiæ perueneris oras,
Optimi erunt illic cunctorum.præmia soli
Victores referunt:hic qui sunt,inde putantur,
Quod mare transierint,penetrarintq; æquora ponti.
Intempestiuos cum uenabamur in undis.

Nominatus est autem thunnus à currendo ac ab impetu, est enim piscis impetuosus,quia certis temporibus asilum habet in capite,quo scribit eum Aristoteles agitari. Sic autem narrat; Thunni & gladii agitantur asilo circa Canis exortum , habent enim utrique per id tempus sub pinna ceu uermiculum, quem asilum uocant,effigie scorpionis,magnitudine aranei. Infestat hoc tanto dolore,ut non minus interdũ quã gladius de ac Delphinus exiliat,unde fit ut uel in nauigia sæpenumero incidant. Tum Theodoridas,thunni asilo agitantur in Gadium cursum. Polybius Megalopolitanus ubi de Lusitania regione narrat,quæ est in Iberia scribit libro trigesimo quarto, quòd quercus ita profundè in mari sunt plantatæ,ut thunni earum fructum comedentes pinguescant;quamobrem nullus fortasse aberrauerit si marinos sues appellauerit thunnos; sunt enim uelut sues thunni glandibus nutriti. Laudatur imus uenter præcipuè huius piscis,sicut Eubulus testatur in Ione , postea opulenti ad te thunnorum nauigant imi uentres assatorum . Aristophanes in Lemniis,non Bœotiam anguillam,non glaucum, non thunni imum uentrem . Srattis in Atlante ; thunni imum uentrem,suilleq; intestinum drachmæ. In Macedonibus;imi uẽtres thunnorum suaues. Eriphus in Melibœa,hæc cum paupe res emere non poßint,thunni imum uentrem,lupi caput,aut cõgros uel sepias,quas nec Deos quidem ualde dispicere censeo. ὑπογάστριον ubi Theopompus etiam ait in Callæschro, piscium uenter imus ó Ceres. Illud autem obseruatione dignum , quòd imum uentrem de piscibus tantum,ac non etiam de reliquis animalibus, uel de suibus frequenter inuenies . At obscurum est in quibus animalibus Antiphanes in Pontico imum uentrem statuerit, cum dicit,quisquis obsonium forte hoc ceperit magnificũ male perditis,imos uentres ueniens quot Neptunus perdet,coordinareq; generosè præparat latus cum iis. Alexis in Vlysse subtexente caput laudans thunni,hæc inquit:

Piscator in profunda truditur mihi
Dum liberorum quæritat is obsonium,
Sardasq;,sepiasq; quampiam fabam.
Hic si caput thunni capit thunnos mihi
Adesse & anguillas puto.

Laudarunt uocatas etiam thunnorum clauiculas,sicut Aristophon in Pirithoo.

Corrupta sunt omnino dudum obsonia.
Claues duæ assatæ paratæ,queis fores
Claudunt,prius thunni uidelicet cibus
Grauis,fuit Laconica inde tertia..

Antigonus Carystius in libro de Dictione thunnum Neptuno mactari inquit. Sostratus libro secundo Animalium, pelamidem thunnam nominari asserit,quam ego esse thunnum arbitror,at cum magis etiam creuerit,orcynum;cum uerò egregiè adhuc creuerit,cete. Meminit ita Aeschylus de thunno,lmaleos capere ac moliri inquam ferrum ignitum,qui sine suspirijs,uelut thunnus,sine uoce precabatur . Qui & alibi ; ac oculum conuertens more thunni , tanquam thunno læuo oculo nihil cernente ut ait Aristoteles. Est & apud Sophronem thunnotheras. Quos alij thunnos uocant, Attici dicunt thunnas.

De thuma. Cap. XXI.

Sed hoc signo differre Thũnam à mare testatur Aristoteles,quòd fœminæ pinnula iuncta est sub uentre Aristophareus nuncupata. ac in libro Animalium ipsam fœminam se cernens à thumo,per æstatem parit inquit mense Iunio, folliculo quiddam simile,in quo oua exigua,multaq; consistunt. Speusippus libro secundo similium eas à maribus secernit,& Epicharmus in Musis. Cratinus in Plutis,ego enim thunna sum inquit aut melænas,uel thunnus,cernua,glaucus,anguilla,canis. Aristoteles in Piscibus thunnam & gregalem esse inquit,et locum mutare. De hac Archestratus:

Postremam thunnæ partem,quam thunnida dico
Ingentem,cuius Byzanti est fertilis ora.
Concidens rectè hanc assato prouidus omnem,
Et sale conspergas tenui,hinc ungatur oliuo.
Tingito adhuc acri calida in salsugine frustra:
Nam si sicca uelis edere hæc generosa uidebis.
Huic similis superis species naturaq; thunnæ:
Quæ mox deperijt si conspergatur aceto.

Antiphanes in Amatore puerorum,optimæ thunnæ Byzantiæ medium frustrum in betæ scißis operimentis absconditur. Sic Antiphanes partem extremam thunnæ laudat in Nouacula. in Agris ;

Nutritus hic nullo marino uescitur,
Præter quæ adhæret littori torpedinem.
Vel quempiam congrum,uel,ima intelligo,
Quæ uentri adhærent thunnæ,ederes hæc talia.
Virûm uoraces cæteros pisces puto.
Vt hoc edas malum,refers Copaidas
Rates amice rusticas ualde.colo
Stagnum prope arua assςribo desertori ego
Anguillas aciei,non erat,alicubi.

De Hippuro , equo , ac iuliis piscibus. Cap. XXII.

Aristoteles libro quinto Animalium hippuros oua parere inquit,atque hæc maxima fieri ex minimis , uelut etiam murænæ,parere autem uerno tempore. Dorion in libro de Piscibus hippurũ coryphænã uocari asserit,quos pisces Hicesius hippures appellauit. Meminit de his Epicharmus in Hebes nuptiis,oxyrinchi,hippuri,rhaphanides , auratæ . Numenius in Piscatorio piscis naturam narrans ipsum semper exilire inquit,ac idcirco urinatorem appellari:sic autem de eo scribit;uel magnum sinodonta,uel urinatorem hippurum. Et Archestratus;

Optimus hippurus quem pauerit alta Carystus.
Fertilis obsoni demum fœcunda Carystus.

Epenetus in re coquinaria coryphænam ait nominari. Equum ἱππίδιον alicubi diminutiuè nominauit Epicharmus ubi inquit; Coruulum,coruiniq; generis pingues pisces,tum paruos equos leuiter refrigerat. Numenius in Piscatoribus;

Gobion,atque scarum,quæ præda est priua pudore.
Tittanas & molles,anguillas corpore longo,

Vel

Vel mures, uel equos, uelut et glaucam corydalim.

Meminit & Antiphanes Colophonius his uerbis in Thebaide; uel hyccam, uel equum, aut quem turdum uocant. De iulis ita meminit Dorion in libro de Piscibus; Iulias in salsugine elixare, aut torrere in sartagine. Numenius;

Id specta: idcirco stupidam diuertere par est
Iulida, lætiferamq; simul tetram Scolopendram.

At idem autor terræ intestina uocat iulos his uerbis;

Esca tibi subeat suprema littoris ora
Quam inuenies ubi terra tumet, dicuntur iuli
Nigrantes terræ intestina, eiusq; uoraces.
Prælongis pedibusq; cicadas hic ubi petras
Vltima arenosas pelagi pura alluit unda.
Inde cauare decet, multosq; imponere uasi.

De turdis, merulis, apro, & cremy piscibus. Cap. XXIII.

TVrdum per ι. Scribunt Attici, cuius rei ratio datur huiusmodi: fœminea nomina in la desinentia ante λ. habent alterum λ. ut scylla, scilla colla, hirudo, certamen, manipulus, at in λα. desinentia non etiam: nebula, germen, stirps, splendor, foramen, sic & trigla. Cratinus, trigla si edit uoracis uiri cuiuspiam. Diocles libro primo Salubrium, qui saxatiles appellantur, mollem habent carnem inquit, ut merulæ, turdi, percæ, gobij, fucæ, ac alphesticus. Numenius in Piscatorio:

Cernuam, & æquoreum glaucum, pariterq; nigrantem
Hinc merulam, turdosq; marinos.

Epicharmus in Hebes nuptiis membradonesq;, & turdi, & lepores, draconesq; fortes. Aristoteles in libris Animalium, atque hæc quidem maculis nigris picta ut merula, hæc uariis distincta, sicut turdos. At Pancrates Arcadicus multis nominibus uocari ait turdum in maritimis operibus:

Vinosum turdum, qui captat arundine pisces
Dixit, & æoliam, orphiscum, pariterq; lacertum.

Nicander libro quarto mutatorum, uel scarum inquit, uel turdum multi nominis. Aper & cremys ita commemorantur ab Aristotele in libro Animalium; alij edentuli ac læues, ut aciculæ; alij caput habent planum, ut cremys; alij asperrimam duriſsimamq; habent cutem, ut aper: alij duas habent uirgulas, ut Seserinus; alii multas, rubrasq; lineas, uelut salpa. De apro mentionem fecerunt Dorion & Epenetus. At Archestratus:

λειοκίφαλα, ἢ λιθοκέφαλα, lapidē habent in capite.

Ambraciæ cum peruenies felicia rura,
Ne contemne, citò sed emas, si uideris, aprum.
Pondere ut æquo auro uendatur. ne tibi spiret
A' superis Nemesis grauis. hic flos nectaris. illum
Haud licitum est pariter cuiuis ediſse uirorum:
Non uidiſse, quibus contexta fiscina iunco est
In manibus, ratione solent claraq; mouere
Suffragia, ad terram iaciens hinc munera ouini
Membri.

De fidicula, cordyla, gammaro, & cane marino. Cap. XXIIII.

ARistoteles in libris Animaliū uel piscium potius, serratos habet dentes inquit, fidicula, estq; soliuaga, & alga uescitur: linguā hēt solutam, cor album ac latū. Pherecrates in serui magistro fidicula esse, & in foro uersari cum sis fidicula, quàm bonum est fidicula, ac per Apollinem me perturbat illud prorsus ut aiunt. O' bona, est ne aliquid mali in fidiculas? Epicharmus in Hebes nuptiis; seu hyænides, & buglosſi, & fidicula ineras. Quòd autem sacrata Apollini ob nomen sit existimata, patefecit Apollodorus. Callias ac Diocles; & Cyclops, uel aſſata fidicula, & raia, thunniq; hoc caput. Archestratus in uoluptate;

Alba tibi fuerit, solida atque fidicula, cures
Hanc lixare sine foliis salsugine pura.
Quæ si fulua sit, ac praua, hanc aſſare iubemus:
Ac pupugiſse prius præacuti cuspide cultri.
Caseus hinc multus spargatur, & ungito oliuo.
Sumptibus hæc gaudet, cum luxuriosa sit, amplis.

Cordylam asserit Aristoteles in aquis ac in sicco degere, at soli expositam interire. hanc Numenius in Piscatorio curylum uocat:

Omnia prompta istis, unguenta parare decebit.
Curylon, aut pyrena, marinamq; inde cicadam.

Meminit & de corydalide his uerbis:

Vel mures, uel equos, uelut & glaucam corydalim.

De gammaris meminit Epicharmus in Hebes nuptiis; ac inter hæc bocæ, cerri, apuæ, gammari. Meminit & Sophron in mimis muliebribus. Sunt autem ex squillarum genere, atque sic à Romanis appellantur. De cane marino ita loquitur in piscatorio Numenius Herocleotes, uerum ubi canem marinum, ubi impetuosam psamathidem. Sophron, uenator thunnorum uenter, uester, cane marino oleaster, indigetis. Nicander Colophonius canem marinum lamiam & scyllam uocari inquit in linguis.

De Mugile. Cap. XXV.

HOrum piscium, qui albuli dicuntur, plures sunt species; alii siquidem cephali, alii Mugiles, alii labeones, alii mucones uocantur: at omnium optimi sunt & gustu & succi bonitate ij, qui nominantur cephali, quibus mugiles succedunt, peiores sunt Mucones, quibus tamen multò sunt deteriores labeones, Bacchi appellati, habent autem succum ualde bonum, non multum nutriunt, facileq; excernuntur. Dorion marinum Mugilem ponit in libro de Piscibus, at fluuiatilem probat, Marini species, Cephalum ac ieiunū. Echinum qui est in capite mugilis uerticillum nominat, ac Cephalum differre asserit à Cephalino, qui & Blepsias dicitur. Aristoteles libro sexto Historiæ Animalium incipiunt inquit ferre uterum qui labeones uocantur ex mugilibus, mense, decembri: sic sargus & qui Muco uocatur, & Cephalus, feruntq; uterum dies triginta. Sunt quidam ex mugilibus qui non ex coitu, sed ex limo sabulo'ue nascuntur. Ac alibi ait Aristoteles cum mugiles dentes habeant serratos, non tamen se inuicem comedunt, quasi non sint omnino carniuori; est autem alius Cephalus, alius labeo, alius translittoraneus: ac labro pascitur apud littora, sed translittoraneus cibo non utitur, præter sibi innatum mucorem: labeo uerò & cœno uescitur et arena. fama est nullam feram mugilum partus insectari ac uorare, quoniam nullorū piscium fœtus mugiles uorant. Euthydemus Atheniensis in libro de Salsamētis species esse Mugilū asserit Spheneū ac Dactileū, ac idcirco Cephalos nuncupari,

quia caput habeant grauius, sphenas autem quia uacui sunt ac quadrati. Dactileorum latitudo duorum digitorum mensuram non excedit: admirabilis sunt bonitatis ij mugiles, qui circa Abderam capiuntur, uelut testatur Archestratus: secundi qui circa Sinopen. Mugiles à quibusdam flutæ dicuntur, ut Polemon narrat in libro fluuiorum Siciliæ, quos Epicharmus etiam sic in Musis nominauit, Aeoliæq; flutæ Cynoglossiq; & umbellæ. Aristoteles in libro de Moribus, ac uita Animalium mugiles uiuunt inquit etsi cauda sit abscissa. Mugiles à lupis commeduntur, cõger à Muræna. Est et prouerbium quòd dicitur mu gil ieiunat, in eos qui iusta agunt, quoniam mugil carne non uescitur. Anaxilas in unius moris, Matonem quendam Sophistam obiurgans ob gulam, caput inquit mugilis Maton surripiens edit, ego autem pereo; At bonus Archestratus.

Aegina egregium mugilem circunflua nutrit.
Hunc eme, mox uersare uiris ciuilibus.

Diocles in Mari, saltat ob uoluptatẽ mugil. Quòd ieiuni, sint mugilum species ita declarauit Archippus in Hercule uxorem ducente, ieiunos mugiles cephalos. Antiphanes in Lampone, tibi mugiles alios ieiunos milites habere contingit. Alexis in Phryge, ego ieiunus mugil domum recurram. Amipsias in sonitum facientibus ex uino in poculis relicto; ego cum uidero, opus in forum sumere aggrediar, minus autem me tu uelut ieiunus mugil sequeris. Euphron, Aeschramidas Mugil est ieiunus qui deambulabat. Philemon in commorientibus, mugilem ieiunum assatum emi, non ualde magnum. Aristophanes in Gerytade, nunquid uirorum mugilum intus est colonia? quemadmodum sint ieiuni cognoscite. Anaxandrides in Vlysse, plurimum deambulat, cum nõ cœnarit mugil est ieiunus, Eubulus in Nausicaa, qui nunc quarto die tingitur, ieiunam mali mugilis degens uitam. Cum tot de optimo hoc obsonio iam dicta essent, Cynicus quidam, qui uespertinus accesserat dixit; num nos quoque ò uiri amici ieiunam uitam agimus? quando inter Ceris sacra mugilum more ad mediam noctem ieiunamus? nam sicut ait Diphilus in lemniis, isti cœnarunt, at infelix ego mugil essem ob summum ieiunium. Tunc excipiens sermonem Myrtilus, consistite postea iuxta Theopompi, hedychare:n ò iuiune Mugilum Chore, oleribus ueluti anseres excepti: non.n. prius quidpiam attingetis, quàm uel uos uel condiscipulus uestrum Vlpianus dixerit, cur solus inter pisces mugil ieiunus sit uocatus. Tunc ait Vlpianus, quoniam nulla esca uescitur animata, neque nulla carne, nulloq; cibo animato allectus capitur, ut narrat Aristoteles, inquiens quod ieiunus malus est, quodq; ubi caput absconderit, si timeat, se totum occultasse arbitratur. Plato in festis; exeunti mihi piscator obuius fuit mugiles ferens, ieiuni erant pisces, malos mihi attulit. Tu uerò ò Thessala lucta Myrtile dic mihi quare pisces à poetis hellopes uocantur? qui dixit, uel quia sunt muti, nam secundum analogiam, quia uox sit uetita, illopas quidam esse uolunt, esse enim illesthæ prohiberi, at ops, uox. Nunquid hoc nescis cum sis quidam ellops? cum nihil Canis ad hæc respondisset, ego quæ ante hunc dicebam ò uiri, iuxta sapientem Epicharmum introducens, recensebo, ac idcirco alopes dici affirmabo, quia sunt squãmosi. Illud etiam declarabo quòd non est quæsitum, cur cum Pythagorici alia animata mediocriter attingant, quorum aliqua sacrificant, solos pisces non gustant omnino, nunquid ob sermonis continentiam, nam silentium diuinum quid esse arbitrantur. At uos ò Molossi Canes cum ad omnia sileatis, non tamen Pythagoram imitamini, de alijs piscibus loquar.

[Marginal notes: ἀποκοττα-βίζωσι. — ἔλλεσθαι.]

De coracino. Cap. XXVI.

Coracini marini, uelut ait Hicesius, parum nutriunt, facile excernuntur, ob bonitatemq; succi medii sunt habendi. Aristoteles libro quinto Historiæ animalium; omnibus fere piscibus celerrimum fieri incrementum accidit, ac coracino præcipue. parit apud littora in locis muscosis ac densis. Speusippus libro secundo similium, Coracinum et melanurum similes esse scribit. Numenius in piscatorio;

Attrahet ex facili sic æoliam Coracinum.

Sunt alicubi in Musis apud Epicharmum qui æoliæ dicuntur ijdem & coracini: inquit enim; æoliæ, flutæq;, Cynoglossiq;. In Hebes nuptiis, de æoliis uelut differentibus mentionem fecit, mus, alphestæ, coraciniq; cereo colore, æoliæ, flutæq; & Cynoglossi, Euthydemus in libro Salsamentorum coracinum inquit saperdam ab aliquibus nominari. Huic similia dixerunt Heracleon Ephesius, & Philotimus in re coquinaria. Quòd autem Saperda uelut coracinus uocetur Platistaticus, declarauit Parmeno Rhodius libro primo Disciplinæ coquinariæ. Aristophanes in Telmissensibus, nigras alas habentium inquit coracinorum. Diminutiue usus est hoc nomine Pherecrates in obliuioso, cum tuis coracinulis & mœnis uersatus. Amphis in Ialemo;

Edens coracinum marinum, dum sibi
Præsente glauco perfrui licet, patet
Quòd desipit.

Norunt ij, qui sunt experti quam Niliaci coracini dulces, carnosi, suauesq; sint. Sic autem sunt appellati quoniam continue mouent pupillas, nec unquam cessant. Hos Alexandrini platacès appellant à contingente.

[Marginal note: ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὰς κόρας.]

De Cyprino, gobiis, cuculo, carcharia, Cane, piscibus. Cap. XXVII.

Carniuorus est gregalisq; etiam cyprinus, ut testis est Aristoteles, qui linguam habet non quidem sub ore, sed sub os. Dorion, eos inter lacustres fluuiatilesq; connumerans, hæc inquit, squammosum quem cyprinum uocant. Multum habent succi gobii, ut asserit Hicesius, oris bonitate excellunt, facile excernuntur, parum nutriunt malumq; habent succum. Ii tamen, qui magis sunt albi, nigriores oris bonitate superant. Caro uiridiorum gobiorum est cum laxior tum minus pinguis succumq; magis tenuem parcioremq; habet, at magis nutriunt ob magnitudinem. Ex iis eos qui sunt saxatiles, carnem mollem habere asserit Diocles. At Numenius in piscatorio hos cothos uocauit, uel sacrum uel cothum nutritum, uel imprudentem darem. Sophron in Agricola; Cotholynoplytæ inquit ac thunnotheræ filium: hinc cothoniam fortasse nominauit. Siculi gobium cothonem uocant, ut Nicander Colophonius ait in linguis; Et Apollodorus in iis, quæ scripsit de Sophrone. Epicharmus gobios nominauit in Hebes nuptiis; turtures spiculo in extrema parte armati, mollesq; gobii. Antiphanes gobios laudans unde optimi ferantur significauit his uerbis;

Ad nuptias accedo oboio cum splendide
Thus emerim deis, deabusq; omnibus.
Heroibusq; liba magnis diuidam.
Mortalibus uobis coemi gobios.
Furem imperaui piscium hinc accedere
Et uenditorem, pono nuntio tibi

Horum

Horum populum, sed quippe sunt Phalerici.
Menander, ex piscatoribus quidam quatuor drachmas gobiorum precium esse putauit. de fluuialibus gobiis meminit Dorio in libro de piscibus. De Cuculis sic meminit Epicharmus, & splendidi cuculi, quos omnes discidimus assantesq; ac condientes moliuimus, Dorion eos ait assare oportet, ubi per dorsum diuiserimus ac herba, caseo, la serpitio, sale, oleo condire, deinde uertere, ungere, modicum salis subter spargere, tum excipere, ac aceto perfundere. hunc piscem Numenius rubrum ab accidente appellat ita scribens, aliquando rubrum cuculum, uel paucas pempherides, aliquando lacertum. de Carcharia, caneq; marino mentionem fecit Archestratus obsonij studiosorum Hesiodus, uel Theognis. erat enim Theognis etiam uoluptati deditus, sicut ipse testatur his uerbis de se ipso;

Vt Sol cælinagos agitans medio Athere currus
Significat medium præterijsse diem,
Tempora iam cessant epuli, cui mens iubet ipsa:
Gratificans uentri qui bona multa dedit.
Efferat hic lymphas manuum formosa, coronas
Atque manu glacili deinde Lacæna ferat.

Nec puerorum etiam amores abnuit uir hic sapiens, qui ita scripsit?

Optaui laudes gratas cecinisse Deorum,
Vt sit formosus premia danda puer.
Quæ tibi, uel mihi, de Sophia certantibus adsint.
Noſces quam mulis peior asellus erat.

Ac bonus Archestratus in suis præceptis sic laudat:

Vrbe Toronæa canis accepisse marini
Ventres Carchariæq; opus est, sparsosq; cymino
Ipsos assato, sale nec conspergito multo.
Nil illuc aliud referas gratissime amice:
Contuleris ni oleum glaucum. fuerint ubi cocti,
Trimmatium fudisse decet simul, hocq; secuta.
Coxeris ast ollæ si quando in uentre cauatæ,
Nec tu misceto lymphas, nec fundito acetum
Vinosum, solumq; decet perfundere oliuum.
Vnà & odoriferas herbas, & grana cymini.
Hos coque non flammis, super at carbone corusco.
Sæpius & moueas ne exusti deliteant te.
Diuinum hoc epulum pauci nouere uirorum,
Aut edisse uolunt stupidam quicunque, leuemq;
Mortales animam sortiti sunt, stolidamq;;
Carnis ut humanæ sit edax: ast obuius omnis
Humanam carnem piscis uorat, ut fuit illi.

Huius piscis suauissima ac maximè delitiis apta pars est quæ thyrsion nominatur apud Romanos,

De lupo. Cap. XXVIII.

Solitarij sunt lupi, ac carniuori, uelut ait Aristoteles, linguam habent osseam, & adhærentem, corq; triangulare. At in quinto Historiarum Animalium ipsos sicut mugiles & auratas parere inquit, ubi præcipuè currant fluuij. Pariūt per hyemem, & bis. lupos bonum habere succum narrat Hicesius, at non multum nutrire; ad excernendum sunt inferiores, at oris bonitate primi iudicantur. Nominatus est hic piscis à pro cacitate, qui etiam prudentia cæteros pisces antecellere dicitur, cum multos modos machinetur, quibus se seruare poßit: hunc Alcæus uersificator sublimem natare consueuisse scribit. At sapiens Archestratus;

Tu cephalum, tu sume lupum ex Gæsone, Miletum ut
Veneris, hic etenim species solet optima nasci.
Hic locus est talis. pingues magis in Calydone,
Diuiteq; Ambracia, Bœbesq; in fluctibus errant
Fœcundis multi, sed non & uentris odorem
Gratum spirat adeps: nec sic est acre. sodalis
Insquammes illos mira uirtute uidebis.
Coxeris ut molles decet in sartagine uesci.
Ne tibi sit præsens facienti obsonia quisquam
Italus, atque Syracusius uir deinde caueto.
Nanque bonos pisces non hi nouere parare.
Sed male componunt, cogentesq; omnia perdunt.
Salsugo laseris dum spargitur his, & acetum.
Parui execrandi pisces qui saxa pererrant,
Si bene conditi sint cunctis sunt meliores.
Nam multæ species inter conuiuia poßunt,
Si condimenti ratio seruetur, & artis.

Mentionem fecit Aristophanes in Equitibus, luporum, qui circa Miletum nascuntur ueluti egregiorum his uerbis;

Turbabis haud, lupos edens Milesios:
At in Lemnijs;
Non aut locustam emiße, non lupi caput.

Quasi egregium sit luporum cerebrum, ueluti glaucorum. Eubulus in Nutricibus; Non magnificè at frugaliter sepiolas, loligines, exigua polypodis capillamenta, ieiunum aliquem, uuluam, intestina pinguia, lupi caput prægrande. Gæson, cuius mētionem fecit Archestratus, stagnum est Gæsonis inter Prienem ac Miletum cum mari coniunctum, sicut Neanthes Cyzicenus libro sexto narrat rerum Græcarum. At Ephorus Gæsonem fluuium esse contendit libro quinto apud Prienem, qui defluat in stagnum. Archippus mentionem faciens luporum in Piscibus ita scribit; Hermeus caupo piscium Aegyptius sceleſtißimus, qui mustelos, squatinasq; ui excorians uendit, lupisq; eripit intestina.

De lato, squatina, muræna & muro piscibus. Cap. XXIX.

Latum optimum nasci in Italia scribit Archestratus hunc in modum;

Italiæ nemorosa latum tibi præbeat ora
Quod Scyllæus habet epulum mirabile portus.

Lati qui in fluuio Nilo nascuntur ad ducentarum librarum, uel etiam plurium pondus, accedere sunt deprensi. Est autem hic piscis candidißimus; atque optimus suauißimusq; est quacunque ratione fuerit conditus. Est ei pisci simillimus, qui nascitur in Istro, ac Silurus dicitur. Complura & alia piscium genera, eaq; suauißima Nilus fluuius producit, & coracinorum præcipue, nam multa sunt & horum genera. Producit & Mæotas uocatos, & Saperdas, & Siluros. Sunt multi pisces circa Pontum, qui nominantur à Mæotide stagno, at Niliaci pisces sunt hi, (si modò ob diutinam peregrinationem meminisse licet) torpedo suauißima, porcellus, simus, phager, oxyrinchus, allabes, Silurus, Synodontis, eleotis, anguilla, alosa, abramis, typha, squammatus, physa, mugil: quanquam sunt & alij nō pauci. Liobatus, qui etiam squatina dicitur, carnem habet albam ut Epenætus ait in re coquinaria. Plato in Sophistis, & si mustelus sit, uel liobatus, aut anguilla. Theopompus libro

quinto eorum, quæ in sicco degunt, anguillam inquit & murænam permultum temporis spatium posse uiuere extra humorem, quòd branchias habeant tenues, parumq; humoris excipiant. Murænas ait Hicesius non minus nutrire, quàm etiam anguillas, uel congros. Hanc Aristoteles ex parua celerrimè ait capere incrementum libro quinto Animalium, dentesq; habere serratos; ac omnibus temporibus oua exigua parere. Epicharmus in Musis sine s. Murænas ipsas appellat, sic inquiens; nec congrorum quidpiam crassorum, nec muræna montis: sic & Sophron. Plato uerò ac Cantharus in fœdera componentibus, cum s. scripserunt; raia adest & Smuræna. Dorion in libro de piscibus murænam fluuiatilem unam habere spinam inquit, quæ asello Gallariæ uocato sit similis. At Andreas in uenenatis murænas scribit mordentes, quæ ex uipera natæ sint, interficere, atque has minores esse, similes, & uariatas. Nicander in Theriacis;

Murænæ timor est miseris piscantibus, illa
Sæpe stridens nauim media submersit in unda
In mare delatis, cum de penetralibus exit.
Si uera est fama ut coëat serpentibus atris
In terris, pelagi cum liquit pascua læta.

Andreas in libro de iis, quæ falsò creduntur, falsum esse inquit, quòd muræna coëat cum uiperis in loca lutulenta progrediens, siquidem neque uiperæ in lacunis lutulentis pascuntur; quæ desertis paludibus potius solent oblectari. Sostratus in libris Animalium, sunt autem hi duo libelli, coire affirmat. At murus, ut ait Aristoteles libro quinto Animalium, differt à muræna, hæc siquidem uariegata est & debilior, at murus unicolor est, fortis, coloremq; habet motacillæ simillimum interius scilicet & exterius. Dorion murum inquit spinas per carnem non habere, at totum mirum in modum bonum esse, & tenerum, ac duo esse genera: nam alij toti sunt nigri, alij fului, inter quos meliores sunt nigri. Idcirco uoluptati deditus philosophus Archestratus;

Italiam si intra, pelagiq; angusta Sicani,
Murænam captam uideas, quæ fluta uocatur,
Hanc eme: nanque illic epulum admirabile nosces.

De mænis, melanuro, melanderino ac mormure. Cap. XXX.

MAenas meliorem succum habere, quàm gobios testatur Hicesius: at oris bonitate, quodq; uentris excretionem cooperetur, longe ab illis superatur. Speusippus libro secundo rerum similium boacem ac cerros similes esse mænis arbitrantur, de quibus mentionem fecit Epicharmus in terra & in mari; bocas excedit multas & cerros. Epenætus in re coquinaria cerrum ait, quem Canis lectum quidam uocant. Antiphanes in Agresti sine Butalione; mænas Hecates cibum appellat ob breuitatem: sic enim inquit;

Magnos hos omnes credidi
Hominiuoros pisces, quid ais amicißime?
Hominiuoros? quî. n. uir comederet?
Sunt hæ profectò Hecates epulæ:
Quas hic mænas uocat, & triglas.

Sunt & quæ leucomænides dicantur, quas boacas nonnulli nominat. Polyochus in Corinthiaste; nec tibi persuadeat quis per Deos siquando ueneris boacas leucomænides dicere. De melanuro autem ita scribit Numenius in Piscatorio;

Scorpion, ac percarum ductorem melanurum.

Hunc sargo simillimum esse ait Hicesius, at succi & oris bonitate, esse inferiorem, paulum constringere, ac nutrire. Meminit de eo Epicharmus in nuptiis Hebes, erãt sargi melanuriq;. Aristoteles in libro Animalium, styptici sunt melanurus, ac sargus ex piscibus, qui multas nigrasq; habent lineas. Tum melanderinum similem esse ait melanuro Speusippus secundo similium, purum dictum, quem sic Numenius psorum uocat;

Aut psoron, aut Salpam, uel littoreum inde Draconem.

Mormur maximè nutrit, ut inquit Hicesius. Epicharmus in Hebes nuptiis myrmias hos appellat, nisi natura differant, sic enim scribit; Hirundines, myrmiæq;, qui uentre sunt maiore. Dorion in libro de Piscibus mormylos eos appellat. Lynceus Samius in arte obsonatoris, quam ad quendam suorum sociorum scripsit, uel Dysonem uel Zenonem, inquit; neque sanè inutile est intentè intuentibus, ac precio non dimittentibus, præsentes pisces uituperare ac dicere, quòd Archestratus adductus fuit ut quorundam poetarum uoluptatem, ac uersum dicentem, descripserit;

Mormylus est piscis malus: hic haud est bonus unquã. &;
Sume amiam autumno, nunc at sunt tempora ueris.
Sub primum frigus mugiles sumantur amœni:
At nunc est æstas.

Multaq; his similia, sic enim multos ex astantibus emptoribus profugabis: quod si ita feceris, cogetur is quicquid tibi uisum fuerit, concedere.

De torpedine, gladio, cernua, horcino & asello piscibus. Cap. XXXI.

PLato ac Cantharus in fœdera componentibus; suauis est inquiunt torpedo. At Plato philosophus marinæ ait torpedini similis in Menone, nam illa sibi adhærentem torpere facit. Huius uocabulum extat apud Homerum unde ducatur; manum obstupefecit in uola. Menander in Lampade per a scribit; percurrit totum meum corpus torpedo: cum nullus antiquorum ita usus sit. Hicesius minus eam nutrire, minusq; habere succi aßerit, at cartilagineum quiddam habere perfusum, quod stomacho maximè conferat. Theopompus in libro de hyeme latentibus; torpedinem ait terram ingredi. At in libro Venenatorum mordentium ac iaculantium uim quandam scribit ex sese emittere torpedinem, uel per ligna, ac tridentes, quæ manus habentium obstupescere faciat. Huius rei causam dixit Clearchus Solensis in libro de Torpedine, quæ quoniam nimis longa est, eius sum oblitus, uosq; mitto ad eius commentaria. Est autem torpedo cartilaginea, paritq; animal, ut ait Aristoteles. Pisciculos sibi uenatur in cibum, ubi eos attigerit, ac immobiles ob torporẽ fecerit. Diphilus Laodicẽsis in libro Theriacorum Nicandri torpedinem narrat non totam torporem ingerere, at quandam illius partem, atque ob multam experientiam inquit eò perueniße. De hac ita scribit Archestratus;

νάρκη. νάρκα.

In uino ac oleo torpedo sit tibi cocta:
Atque in odoriferis herbis; ramentaq; casei
Tum super inijcias.

Alexis in Galatea; torpedinem uelut ferunt conditam totam assare. At in Demetrio;

Torpedinem considerans cepi statim
Sartagini quòd inferentem fœminam

Molles

Molles manus, oportet hanc nihil pati.

Gladium scribit Aristoteles rostri inferiorem partem exiguã habere, superiorem uerò osseam, magnam, & toti illius æquam magnitudini, quæ ensis uocatur: atque hunc piscem carere dentibus. de hoc Archestratus;

Accipito gladij accedens Byzantia frusta,
Vertebramq; ipsam postremam: est optima nanque
In Siculo ponto circa ostia summa Pelori.

Quis hic admirabilis diligentiæ præceptor, uel quis talis est obsoniorum iudex, qualis hic ridendus, uel deridendus potius poeta? qui ita diligenter ob gulam Siculum mare trãsfretauit, pisciumq; omnium, & singularum partium qualitates cognouit, tum succos ob gulam ita diligenter est perscrutatus, ac si rem quampiam uitæ hominum utilißimam esset inuenturos. Orpheos & orphos uocatur cernua, ut ait Pamphilus. Aristoteles libro quinto Animalium cum piscibus citum adesse incrementum dicat, tum cernuam aßerit celerrimè ex parua augeri. Est autem carniuora, dentesq; habet serratos, & est solitaria: cuius illud est proprium, quòd genitales meatus non inueniuntur: quodq; per multum temporis spatium uiuere potest post sectionem. Inter ea animalia connumeratur, quæ diebus frigidißimis latere solent, ac litore potius, locisq; terræ uicinis delectatur, quàm marinis & profundis. Non præterit duorum annorum spatium. De hac ita mentionem fecit Numenius;

His procul à crypta ex facili suspenditur ipse
Scorpius, & trahitur ualde aspera cernua eorum
In summo. Et rursus;
Glaucos, æquoreumq; genus, sic cernuam, & atram
Merulam.

Scribit Dorion, iuniorem cernuam orphacinum à quibusdam uocari. Archippus in piscibus, sacerdos ipsis aduenit Dei cernua. Cratinus in Vlyßibus; frustum cernuæ tepidum. Plato in Cleophonte; te uetula migrare fecit, putrem cernuis, ac asperis piscibus, & phagris escam. Aristophanes in Vespis, siquidem quis emat cernuas, membradesq; nolit. Singularem rectum cum acuto proferunt Attici, unde Archippus in Piscibus, sicut prædictum est. At genitiuum Cratinus in Vlyßibus, frustum cernuæ tepidum. Scribit Dorion in libro de Piscibus horcynos qui sunt in mari apud columnas Herculis, in mare quod est apud nos, peruenire; ex quo plurimi eorum in Ibero, Tyrrhenoq; mari capiuntur, atque hinc in aliud mare dispergun-tur. Secundum locum obtinent ij, qui sunt in Sicilia. At qui procul ab Herculis columnis sunt, capiuntur macilenti, quia spatium multum maris enatarunt. In Gadiris clauiculæ solæ in salsamentum condiuntur, uelut etiam antacæorum maxillæ, & palatum: ac ex his melandriæ uocati fiunt salsamenta. Horum uentres ait Hicesius cum sint pingues, multum differunt ab alijs partibus, at clauiculæ quod spectat ad oris bonitatem, multò cæteris omnibus sunt meliores. Asinus & asellus ait Aristoteles in libris Animalium, os habet apertum, uelut mustelus, nec est gregalis: solusq; inter pisces cor habet in uentre, lapillosq; molæ persimiles in cerebro: Solus etiam calidißimis diebus Canicularibus latet, cum alij lateãt diebus frigidißimis. Meminit de his Epicharmus in Hebes nuptiis; magnoperè curuas hiatulas, uentremq; uariegatum habentes asinos. Differt autem asinus ab asello, ut Dorion inquit in libro de Pisci bus, qui ita scribit; Asinus, quem gadum quidam uocant: galleridas, quem quidam asellum, & maximum nuncuparunt. Euthydemus in salsamentis; hi Bacchum, illi gellariam uocant, alij asellum. At Archestratus; asinum, quem callariam uocant, nutrit prægrandis circa collum carnem quandam, non mihi quidem suauem, sed alentem: gaudet hic his, ego uerò illis.

De polypo. Cap. XXXII.

Polypus, sic enim dicunt Attici, uelut etiam Homerus;

Polypus exiuit ueluti cum forte cauernis.

Nam ex etymologia dictus est à pede. At accusatiuum polypum dicunt, sicut Alcinum, Oedipum, tripum, lebetem Aeschylum dixisse constat in Athamanthe. à simplici ut pes, sicut mẽs. At polypon dicere Aeolicum est, cum Attici polypum dicant. Aristophanes in Dædalo; hæc uolentem polypos & sæpias. Ac rursus; polypum nihil apposuit. Deinde, fontes polypi dicuntur absconditi. Alcæus in Sororibus uitiatis; fatuum esse, mentemq; habere polypi. Amipsias in comedente; opus est, ut apparet, multis polypis. Plato in puero; uelut polypodes te primum. Alcæus; me ipsum edi, uelut polypus. Sunt qui polypodem dicant ex similitudine à pes, pedis, pedi, pedem. Eupolis in populis;

Vir ciuis est, at polypus ex moribus.

Diocles libro primo Salubrium molles inquit pisces ad uoluptatem conferunt, & ad res Venereas, ac in primis polypodes. Polypodem scribit Aristoteles octo habere pedes, quorum duo sunt superiores, at inferiores sunt minimi, medij sunt maximi. Habet in capillamenta duo, quibus alimentum attrahit, ac oculos in superiore parte duorum pedum. Os autem & dentes in medio pedum. Si aperiatur, cerebrum habet bipartitum, ac atramentum uocatum non habet nigrum, sicut sæpiæ, sed rubicundum in dicto papauere: quod quidem papauer supra uentrem collocatur, quasi quædam uesica. Intestinum non habet ex proportione. Nutrimento utitur aliquando paruarum conchularum carunculis, ostrea extrahens extra suas cauernas: quare accidit ut eorum cubilia cognoscant ij, qui uenantur. Coit implicitus polypus; Idq; per longum spatium, quia caret sanguine. Parit per uocatam ampullam, qui meatus est in corpore, oua complura in speciem racemi. Dicunt etiam nonnulli quòd si cibo indiguerit, seipsum comedit, inter quos est Pherecrates comicus: Hic siquidem in Agrestibus inscriptis; inter olera agrestia pinosq; uiuere, ac ubi famem patientur, suos ipsorum digitos, uelut polypodes solent, comedere. Diphilus in Mercatore; polypus omnes cirros integros habens non edit se ipsum ò amicißime: quod quidem est absurdum, sed à congris insequentibus, pedibus mutilatur. Fama est etiam quòd si quis in os cauernæ illius salem consperserit, statim exit. De quo illud etiam narratur, quòd si ob timorem aufugiat, colorem mutet, ijsq; locis simillimum referat, in quibus latuerit: sicut Megarensis Theognis ait in Elegiis;

Polypodis mores imitabere, qui quibus hæret
Saxis, ut uult, fit protinus aßimilis.

Eadem Clearchus etiam narrat libro Prouerbiorum secundo, hæc carmina apponens; neque tamen cuius sint autoris, patefaciens;

Polypodis fraudes imitaberis Amphiloche Heros.
Vt placeas illis, quorum olim accesseris urbem.

Antiquitus fuisse seruatum scribit idem Clearchus apud Træzenem, ut neque polypum sacrum appellatum, neque remigem

polypum

polypum ex lege uenarentur, sed prohibebantur hos, & mari nam testudinem attingere. Est autem polypus syntecticus, ac ualde stupidus, siquidem uenatorum in manus ultro accedit, at nue cum eum insectantur accidit aliquando ut non aufugiat. Extenuantur eorum fœminæ post partum, ac separantur, quare facile capiuntur. Visi sunt sæpius in siccum etiam exiisse, atque eò præcipuè, ubi aspera sint loca, nam plana deuitant, plantisq; gaudent oliuarum, quare uisi sunt sæpius oliuarum truncos suis cirris complexi. Deprensi sunt etiam ficubus mari uicinis impliciti, ac fructus comedentes, ut Clearchus ait in libro de Degentibus in humido. Illud est autem argumēto quòd oleis delectantur, quòd si quis oleæ ramum in mare demiserit, ubi sint polypodes, ac aliquantulum detineat, quotcunque uoluerit nullo labore extrahet circa ramum implicitos. Alias quidem corporis partes habent fortissimas, at debilissimum collum. Inter quos mares genitale quoddam in uno cirrorum habere dicitur, in quo duo magna sunt capillamenta, quod neruosum est ad medium usque cirrum, totumq; adhæret. Aristoteles libro quinto Animalium polypus ait coit per hyemem, uereq; parit, & latet circiter duos mentes: est autem perquam fœcundum animal. Differt mas à fœmina, cum quia caput habet longius, tum quia id habet in cirro quod genitale à Piscatoribus nuncupatur. Ouis incubant, ubi pepererunt, quare pessimi per id tempus capiuntur. Edit oua polypus uel in cubilibus, uel intra tegulas, aut aliud quidpiam simile concauum, ac post dies quinquaginta parui polypi ex ouis exeunt complures, uelut araneolorum multitudo. Polypus fœmina nunc ouis incubat, nūc in ipso cubilis ostiolo insidet cirro supra extenso. Theophrastus in libro eorum, quæ mutant colorem Polypodem asserit solis saxosis se similem efficere, quod timoris causa, & incolumitatis gratia efficit. At in libro Animalium in sicco degentium, polypodem inquit mare non excipere. in differentijs pro locis, polypodes ait Theophrastus non nasci circa Hellespontum, quoniam frigidum ibi sit mare, ac minus salsum, quæ utraque polypodi sunt contraria. qui uerò nautilus dicitur, sicut ait Aristoteles, non est quidem Polypus, at similis quod spectat ad cirros, dorsumq; habet crustatum, emergitq; de maris profunditate, in sese concham habens conuersam, ne aquam excipiat utque ita conuersus nauigat, duos cirros superius exerit, inter quos membrana quædam tenuis conspicitur, ijs similis, quæ digitis palmipedum auium insertæ continentur. alios duos cirros pro gubernaculis in mare demittit, si quid uerò ad se ueniens uideat, pedes protinus contrahit ac concha mari repleta, quā celerrimè in profundum demittitur. In libro autem de Animalibus & piscibus, quidā polypus inquit hic quidem tripsichros, hic uerò nauta. Circumfertur Epigramma quoddam Callimachi Cyrenæi in polypum nautilum, quod ita sese habet;

Concha uetus fueram zephyris impulsa per undas,
Depositum primum nunc Venus ipsa tenes.
Nautam, sulcabam pontum si uentus; & aura.
Dum mea natiuus uela rudens tenuit.
Si tranquillus erat, præbebat remigis usum
Ipse pes, ut nostri nomina significant.
Littoribus uicina fui simul obuia iulis
Essem spectandus sudus ut Arsinoes.
At non in thalamis uelut olim, mortua cum sum,
Ouum peioris nunc pario Alcyones
Cliniæ. ad ipse bonæ me gratificare sorori:
Quæ Smyrnæ nata est patribus Aeolidis.

Scripsit etiam Posidippus in hanc Venerem, quæ in zephyrio celebratur hoc Epigramma;

Arsinoes Veneris Philadelphi in flumine, & idem
Prouidus in terris, hoc uenerare sacrum.
Quam primus statuit regnantem fluctibus altis
Nauarchus zephyri littore Callicrates.
Hæc hyeme & medio placidum dabit æquor, & undas.
Supplicibus facilis fit tumida unda maris.

Meminit de Polypode & Ion tragicus in Phœnice hoc pacto, & saxatilem cirris exanguibus odi mutātem Polypum cutem. Sunt autem Polypodum species, heledona, polypodina, bolitæna, & Osmylus, ut Aristoteles scribit & Speusippus. Mollia inquit esse Aristoteles Polypodes, osmylū, heledonam, sæpiam, loliginem; Epicharmus in Hebes nuptiis, polypi, sæpiæ, recentesq; loligines, insana bolbitis, uetustæq; rubeculæ. Archestratus:

Optimus in Caria atque Thaso fit polypus, horum
Complures Corcyra tulit, qui corpore grandi.

Dorici polypum ipsum per, o, magnum dicunt, ut Epicharmus. Simonides etiam, polypum dicit quærens. At Attici polypum qui est Cartilagineus, sic enim Cartilaginem habentia dicuntur, Polypodes, musteliq;, & canes ut mollia dicuntur loliginis speciem habentia, at Cartilaginea uellusculi folia.

De paguro, limaria, perca, acicula, squatina, scaro. Cap. XXXIII.

SIc de paguris mentionem fecit Timocles & Xenarchus in Purpura; cum piscator sim peritus, in paguris pisciculis Deis inimicis sapientiam, uariasq; artes inueni. Senem buglossum non ualde cito corripiam, bonum profectò esset. Limariæ mentio fit à Phrynicho in Musis. Aristoteles libro quinto Animalium limariæ inquit ac thunni in ponto pariunt, nec usquam alibi. Meminit etiam Sophocles in Pastoribus. Postea ad uena Hellesponti tempestiua æstate apud Bosphorum, hic enim frequens est. Diocles & Speusippus libro secundo Similium meminit de Percis, similes esse inquiens, percam, hiatulam, fucam. At Epicharmus Camarides, & Canes, Mugiles, percasq;, uarias. Numenius in Piscatorio, aliquando rursus percas aliquando apud Strophades saxum fucas, alphestemq;, coloribus & rubicundum scorpium. Percum Epicharmus nominauit in Hebes nuptijs, Speusippus secundo similium, ac Numenius quorum in promptu sunt testimonia. Aristoteles in Animalibus spinis septam, uarijq; coloris esse fucam narrat, at quæ uarijs lineis, tortuosisq; uirgulis sit distincta, percam. Cuius etiam extat prouerbium, perca melanurum sequitur. Raphidum sic mētionem fecit Epicharmus, & oxyrynchi, raphides, hippuri. Dorion in libro de Piscibus aciculam inquit, quam raphidem dicunt. Aristoteles libro quinto Animalium aciculam eam uocat; at in libro Animalium seu piscium cum raphidem nominauerit, ipsam edentulam esse affirmat. Hanc Speusippus etiam aciculam nominat. squatinas scribit Dorion in libro de Piscibus egregias nasci in Smyrna, ac sinum Smyrnæum omnes pisces squammis carentes præstantes educare. Et Archestratus.

Optima Mileti penetrent cum mollia fluctus,
In primis squatinæ præstant, & tergore lato
Liobathus. pariter crocodilo uescerer ipso:
Ex furno pueris qui sit iucundus Ionum.

Scarum

Scarum ait Aristoteles serratos dentes habere, esse solitariũ, ac carniuorum, exiguum os habere, linguamq; non multum adhærentem, cor triangulare, subalbidum, tribulum, bilemq;, et splenem nigrum habere. Ex branchiis autem hoc esse duplex, illud simplex, solus hic inter pisces ruminat, algaq; nutrimento gaudet, quare & ea capitur, uigetq; æstatis tẽpore. Epicharmus in Hebes nuptiis sparos piscabamur & scaros, quorum neque fas est deis stercus abijcere. Seleucus Tarsensis in piscatorio solum ex piscibus scarum dormire dixit, quare nunquam noctu capitur, quod illi accidit fortasse ob timorem. Archestratus in Gastronomia;

Ex Epheso perquire sacros: at frigore tetro
Vescere mox triglis captis, circundata muro
Est ubi Miletus, supremaq; Caribus ora.

Ac in alia parte operis:

Atque scarum assato latum Carthagine magnum:
Nec non bizanti iucunda obsonia, scuta
Tergore quæ referunt, & uasto corpore, lata.
Hoc curato modo totum, cum ceperis illum
Caseoq; ac oleo bene texeris omnia multo.
In furno suspende calenti torrida rursus
Hæc sale consperge, hæc oleo, consperge cumino.

Nicander Thyatirenus duo esse scarorum genera commemorat, quorum alterum Oniam, alterum Varium uocant.

De sparo, scorpio, scombro, sargo, & salpa. Cap. XXXIIII.

SParum Hicesius meliorem scribit habere succum, quàm mænas, & magis quam pisces alios complures nutrire. Epicharmus in Hebes nuptiis sparos & scaros, quorum nec dijs quidem fas est abijcere excrementum. Numenius in Piscatorio, Vel sparum uel torpedines gregales. Meminit & Dorion in libro de piscibus. Diocles libro primo Salubrium ad Plistarchum ex iunioribus piscibus sicciores ait carnes habere scorpios, cuculos, passeres, sargos, et trachuros, at triglas minus his carnes habere siccas, siquidem pisces saxatiles molliorem habent carnem. Ex scorpijs ait Hicesius alius est marinus, alius palustris, ac marinus quidem est flauus, lacustris uerò niger. Marinus præterea gustu excellit & uirtute alendi. Habent etiam scorpij purgandi uim & excernendi, multum habent succum, multumq; nutriunt, quia sunt cartilaginei. Parit bis scorpius ut Aristoteles inquit libro quinto Animalium. Numenius in piscatorio:

Fucos alphesten, pictumq; colore rubenti
Scorpion, ac percarum ductorem melanurum.

Quòd autem percutiat, testatur Aristoteles in libro Piscium: Epicharmus in musis scorpium uariegatum esse inquit. Scorpii uariegati, glauciq; & pingues lacerti. Est solitarius scorpius, & alga uescitur. Et in libro quinto Animalium scorpios & scorpides in uariis locis nominauit, sed obscurum est an eosdem dixerit. Nos tamen scorpios, & scorpœnas comedimus, neque ullus est, quem prætereat differentes horum esse succos, & colores. Obsonii studiosus Archestratus in aureis carminibus ita scribit. In Thaso scorpium eme, ni sit minor cubito in magnum manus extende. De scombro meminit Aristophanes in Gerytade, scombros eos qui minores sunt, magis nutrire meliorisq; esse succi, quàm monedulas, autor est Hicesius, quos non tamen facilius etiam excerni affirmat. Loquitur de his Epicharmus in Nuptiis, Hirundines, uentrem habent maiorem scombris, at minorem thunnulis. Sargi magis sunt styptici quam melanuri sicut ait Hicesius, magisq; nutriunt. Numenius in piscatorio sargum uersutum esse declarat, quod spectat ad uenatum.

Aut merulum æquoreos turdos aut aliàs hic
Nunc illi sargum. præstantem retia piscis
Qui frangit uersutus.

Aristoteles libro quinto Historiarum Animalium ipsum bis parere inquit uere scilicet & autumno. Epicharmus in Hebes nuptiis, Si uis sargiq; chalcides ponticæ. Velut differẽtes sargi nos in his nominat, aderunt sargini, melanuri, maximæq; tæniæ, tenues quidem, at suaues. Similiter Dorion in libro pisciũ, sarginos sic eos appellans & Chalcides. At sapiens Archestratus.

Mergitur oceano cum formidandus Orion,
Exuiturq; comis mater formosa racemi.
Tunc habeas sargum assatum quem spargito caseo,
Ingentem, calidum, qui sit conspersus aceto.
Asper natura est. quemuis curare momento
Hoc pacto piscem qui densis carnibus adsit.
At natura boni, mollis, pinguis sale parco
Conspergas solo, quæ mox ungatur oliuo.
Nanque uoluptatis uirtutem secum habet ipse.

De salpa Epicharmus in nuptiis, Viles phagri ac lupi pingues, & merdiuoræ salpæ execrandæ, at per æstatem suaues. Aristoteles libro quinto Animalium semel autumno eam parere scribit, multas habet lineas, easq; rubicundas, ac solitaria est, et dentes habet serratos. Fama est hanc capi à piscatoribus agresti cucurbita, quoniam eo cibo delectetur. Archestratus:

Esse malos semper salpas ego iudico pisces;
Apta tamen magis est cum messis cæditur. illam
Si cupis egregiam Mitylenæam cape.

Paucrates in marinis operibus:

Salpæ æquæ longitudinis pisces,
Quas dixere boues, colitur quibus Isthmia tellus,
Quòd semper uentri adducunt hæ dentibus algam.

Est autem uarius hic piscis, quamobrem & Mnaseam Locrum aut Colophonium, qui ludos inscriptos composuit, ob compositionis uarietatem familiares eius salpam nominabant. Nymphodorus Syracusius in libro Asiaticæ nauigationis salpam fuisse Lesbiam inquit, quæ ludos composuerit. At Alcimus in rebus Siculis Botrym in Messena, quæ est in insula, ludorum similium iis, qui salpæ dicuntur, inuentorem fuisse testatur. Archippus in Piscibus masculinè dixit hic salpa. Tubicen, uel boax, at salpa cecinit mercedem ferens septem obolos. Nascitur piscis quidam huic similis, in mari rubro, qui Aromateus dicitur, qui lineas habet per totũ corpus extensas, aureũq; colorem præ se ferens, uelut Philon scribit in Metallicis.

De synodunte, synagride, lacerto, scepino, umbra, syagride, sphræna. Cap. XXXV.

DE synodunte ac synagride mentionem fecit Epicharmus; Synagrides, papillasq;, et synodontes rubro distinctos. Numenius per y, ait in Piscatorio, aut albam, synodunta, boacasq;, trincosq;. Et rursus, quos precareris uesci optans piscẽ, uel magnũ synodunta, uel urinatorem hippurũ. At Doriõ sinoduntem per iota dixit, uelut Archestratus etiam in his:

Ingen=

Ingentem quæris si sinodonta, sodalis
Hunc etiam cepisse freto conare Sicano.
Cuncta Cyro hæc memorans, acad te magne Cleæno.

Antiphanes in Archestrata, anguillam quis ederit, uel tempus sinodontis? de lacerto meminit Alexis in alba populo, nam sic coquus loquitur:

Nosti lacertus ut parari conuenit?
Si me instruas, sunt eximenda branchia,
Lauandus, ac cædenda spina quælibet.
Scindendus hinc, quem totum ubi patefeceris
Hunc desuper conspergito mox lasere.
Impleto caseo, sale, ac origano.

Ephippus ubi in Cydone multos alios pisces connumerat, mentionem fecit & lacerti hunc in modum, frusta thunni, Chlanidis, musteli, squatinæ, congri, cephali, percæ, lacertus, phycia, fuca, brincus, trigla, cuculus, phager, mulus, lebias, parus, æolias, alosa, hirundo, squilla, loligo, passer, dracæna, polypulus, sepia, cernua, gobius, apuæ, aciculæ, mugiles. Mnesimachus in equos alente, ex asperis, torpedo, rana, perca, lacertus, sarda, sycis, brincus, trigla, cuculus. Scepini mentio fit à Dorione in Piscibus, quem attagenum etiam uocari asserit. At umbram nominauit Epicharmus in Hebes nuptiis æoliæ, flutæq;, & Cynoglossi, marinæ umbræ. Numenius piscem ipsum sciadeum uocat his uerbis; à quibus expeteres cupiens pisce uesci, uel magno synodonte, uel urinatore hippuro, uel phagro iubato, uel capto sciadeo. synagrides dixit Epicharmus in Hebes nuptijs, ac in terra & mari. Sphyrænas scribit Hicesius magis nutrire quàm congros, gustuiq; esse insuaues & ori, bonitatem succi habere mediocrem. At Dorion sphyrænam inquit quam cestram uocant. Epicharmus cum eam in musis nominauit, non amplius sphyrænam sed cestram appellat, tanquam sit idem. Chalcidas, canes, cestras, percas, & æolas. Sophron in Virilibus, cestræ botim uorantes. Speusippus secundo similium uelut simillimos pisces posuit cestram, aciculam, lacertam. At Attici sphyrænam sæpius cestram appellant, raroq; sphyrænæ nomẽ apud eos auditur. Strattis idcirco in Macedonibus; cum Atticus quidã interrogatus esset ueluti nomẽ nesciret diceretq;, quid est sphyræna? dixit alter, cestram uos ô Attici uocatis. Antiphanes in Euthydico, nam multa sphyræna dicenda est cestra ex Atticorum more. Nicophon in Pandora, Cestræ & lupi. Epicharmus in Nuptijs Hebes: Cestras, percas, & æolas.

De sepia & trigla. Cap. XXXVI.

αἰτίας.

Aristophanes in Danais, atque hæc sepias habentia & polypos. Sicut causæ etiam penultima acuitur uelut ait Philemon, sic & hæc nomina, disciplina, fascia, domus. Aristoteles sepiam pedes octonos habere scribit, quorum duo inferiores sunt maximi, duasq; promuscides, inter quas os habet, & oculos. Habet etiam duos dentes hunc superiorem, illum inferiorem, atque id in dorso quod ostracum dicitur. At in nare illius est atramentum, quæ apud os collocata est in morem uesicæ. Venter est planus ac in modum placentæ, similisq; bouis abomaso. Nutriũtur sepiæ paruæ exiguis pisciculis, promuscidem, quasi piscatorium funiculum protendentes, atque hac uenantes. Fama est etiam quod ubi tempestas in mari fuerit, promuscide saxa, uelut anchoras capientes natant. Siquis sepiam insectetur, illa atramentum fundit, ac in eo occultatur, ulterius aufugere simulans. De qua illud etiam dicitur, quòd si fœmina tridente feriatur, mares auxiliantur hanc detrahentes, sin autem capiantur mares, fœminæ diffugiunt. Non explet secundum annum sepia, sicut neque polypus. In quinto autem libro animalium; natant sepiæ & loligines complexæ ora cirrosq; è regione adaptantes, sic etiam nares ad nares. Inter molles pisces primæ pariunt sepiæ uere, neque quibusuis temporibus uterum ferunt, sed ubi accidit, id agunt per quindecim dierum spatium. Cum pariunt mas fœminam è uestigio sequitur, qui ouis atramentum super infundit, atque ita efficit ut solida efficiantur. Coniugatim solent incedere, mas magis est uarius, quàm fœmina, dorsoq; atriore. Epicharmus in Hebes nuptiis polypi inquit, sepiæ; & recentes & loligines. Quod notandũ est contra Speusippi sententiam, qui sepias ac loligines similes esse arbitrabatur. Atque cum dixisset Hipponax in Iambis; Sepiæ hyposphagma: ij, qui exposuerunt, sepiæ atramentum interpretati sunt, sed hyposphagma hypotrimma est, sicut testatur Erasistratus in re coquinaria, sic enim scribit; Esse autem hyposphagma ex sanguine carnibus commistis cum melle, caseo, sale, cymino, & laserpitio lixatis. Sic & Glaucus Locrus scripsit in re Coquinaria, hyposphagma autem sanguis lixatus, laserpitium, defrutum, mel, acetum, lac, caseus, foliaq; odorifera concisa. At sapientissimus Archestratus, sepiæ in Abderis Maroniaq; in media. Aristophanes in Cerealia celebrantibus, piscis quis emptus est aut sepiola. Et in Danais, ozenæ, mænæ; sepiolæ. Theopompus in Venere, sed para hanc sepiam capiẽs atque hunc polypulum. Alexis in Agricola coquum inducit talia de sepiolarum coctione dicentem, quanti sepiæ? unius dragmæ ter. harum cirros & alas abscindens lixo, at aliud corpus concidens in multa frusta, spargensq; sale tenui; cœnantibus simul in patella bullientem accedens fero. Trigla uerò ac turdus per .n. nam fœminina nomina in la desinentia alterum, l, poscunt sicut Scylla, Scilla. at quæ per, g, habent complexionem in .u. desinunt, foramen, splendor, iugum. Triglam scribit Aristoteles Animalium libro quinto, ter parere quotannis: cuius rei coniectura utuntur piscatores, quòd eius partus ter in locis quibusdam paruus uideatur. Ac nominis ipsius ratio hinc fortasse deducitur, sicut amiæ quia non singulatim eunt, sed gregatim, scarus autem quia saliat & scaris: apuæ uelut ineptæ ad pariendum, quòd scilicet pariant difficulter. Thunnus ab irruendo, est enim impetuosus cum sub Canis exortum ab asilo, quem habet sub pinna, uexatur. Dentes habet serratos, gregalisq; est, & totus pictus, ac carniuorus. Trigla quæ tertiò peperit iam fit sterilis, nam uermiculos quosdam habet in uulua, quæ natum fœtum corrodant. Ab hoc accidente Epicharmus in Hebes nuptiis eas gibbosas uocat his uerbis, agẽ iam triglas gibbosas, & insuaues bæones. Sophron in Virilibus, trigolas quasdam nominat, trigolæ obstetrici, & trigolam serenum. At in puero inscripto Triglas inquit pingues, trigolamq; posteriorem. Et in muliebribus, triglam barbatam. Diocles in his quæ scribit ad Clitarchum triglam ait carnem habere asperiorem. At Speusippus cuculum, hirundinem, triglamq; similem esse affirmat: unde Tryphon in libris Animalium nonnullos esse dixit qui trigolam ipsum cuculum esse arbitrarentur, cum ob similitudinem, tum ob posteriorum partium siccitatem, quam declarauit Sophron ubi dixit, triglas pingues, trigolamq; postremam. Plato in Phaone,

ἀμία, ἀμία σκάρος παρὰ τὸ σκαίρειν. ἀφύα παρὰ τὸ μὴ φύεσθαι θύννος παρὰ τὸ θύειν.

At trigle neruis non est iucunda commesa,

Hecate trigla consecratur ob nominis communitatem, ipsi siquidem triuiæ & tres habenti oculos, die mensis trigesimo cœnas

κυνίδιον, uel κύνιον.

nas ferunt. Eadem ferè de causa fidiculam Apollini dicatam putant, uelut bocam Mercurio, Dionysioq́; fusaneos, ac Veneri Phalaridem, uelut Aristophanes inquit in auibus, ob phalli similitudinem. Anatem etiam uocatam nonnulli Neptuno attribuunt, marinumq́; fœtum, quem nos apuam, alij aphryam uocant, alii spumam. Gratißimam hanc eße Veneri testantur, propterea quòd & ipsa ex spuma sit genita. Apollodorus in libris Deorum triglam ob nominis proprietatem Hecate sacrificari inquit, est enim dea triformis. At Melanthius in libro mysteriorum quæ sunt in Eleusine & triglam et mænam quoniam Hecate est marina. Hegesander Delphus triglam asserit in sacris Dianæ ferri, quia hanc marinos lepores lætiferos diligenter uenari, deuastareq́; arbitrabantur: Quæ cum ob hominum utilitatem faciat uenatrici deæ merito uenatrix deponitur. Triglam barbatam dixit Sophron, quoniam quæ habent barbam meliores sunt alijs. Est & locus quidam Athenis qui Trigla nũcupatur, ubi depositum est quoddam Hecates triglãthinæ. Charides idcirco in Cathena, domina Hecate triuia, triformis, triumfacierum, triglis allecta. Si trigla uiua in uino suffocetur, atque hoc uir quispiam biberit, non postea rei Venereæ indulgere poterit, uelut Terpsides narrat in rebus Venereis. At si mulier hoc ipsum uinum bibat, non potest concipere, sicut neque auis. Peritus uerò Archestratus trigla in Tichiunte Milesiæ laudans ita scripsit:

Non peiora Thasi capies obsonia triglam
Ista, sed fluctu pariter uenit inclyta Chiri.
In rubris errat melior prope littora prima.

Cratinus in Trophonio, neque des uitio rubra comedere, siue triglam, nec pastinacam, neque grauem melanurum. Nausicrates Comicus triglas Exonicas laudat ita in Naucleris, cum ipsis sunt decentis naturæ flauæ, quas unda Exonica omnium optimas in locis nutrit, quibus deam decorant Luciferum puellam. Cœnis ubi mittunt munera nauitæ: triglas dicis.

De tæniis, trachuris, taulopia, loligine, & lollio. Cap. XXXVII.

TAeniarum mentio fit ab Epicharmo, & gratißimæ tæniæ tenues quidem, at suaues, exiguoq́; igne indigentes. Mythecus in re Coquinaria, tæniarum inquit euacuaris caput abscindens, & lauans, tum in frusta diuidens, caseum & oleum infunde. Plurimæ pulcherrimæq́; circa Canopum Alexandriæ nascuntur, ac in Seleucia apud Antiochiam. Cum dixit Eupolis in Prospætiis mater ipsi quædam Thratta tænias uendens, de pannis. inquit ac Zonis quibus cinguntur mulieres. De thrachuris uelut ficcioribus meminit Diocles. Et Numenius in Piscatoris, aconias, cincalos; & allopiam, trachurum. De taulopia scribit Archestratus, iuuenis magni taulopiæ per æstum eme caput, ubi Phaethon extremo currui insidet, ac appone calidum cito, & trimnia cum illo, assato in obelisco capiens uentrem illius. loliginem etiam connumerat Aristoteles inter ea quæ incedunt gregatim, ac plurimas sepiæ partes habere dicit, numerum uidelicet pedum, et promuscides. ex huius pedibus ij, qui inferiores sunt, sunt minores, at superiores maiores. Promuscidum etiam dextra est crassior, totumq́; corpus molle & longius, habet atramentum in uesica non nigrum sed pallidum, ostreumq́; ualde exiguum & cartilagineum. At lollius sola differt magnitudine, siquidem ad trium palmorum longitudinem accedit. Color est subrubicundus, ex dentibus minorem habet inferiorem, & maior est superior, qui tamen ambo nigri sunt rostroq́; accipitris persimiles. Si aperiatur, uentrem habet suillis similem. At in quinto Animalium breuis esse uitæ lollium ait & sepiam. Archestratus qui totam & terram & mare uoluptatum gulæq́; gratia perlustrauit, sic scripsit:

Copia Pierico in Dio lolliginis undas
Innatat, Ambraciæ pelago pluresq́; uidebis.

Alexis in Eretrico coquum talia dicentem inducit, loligines, spinæ, raia, tribus, apuæ, caruncula, intestina, sed loliginibus alas ipsis concidens, adipis parum immiscens, circunspergens condimentis tenuibus uiridibus, condiui. Pamphilus in panem faciente, Iatrocleum scribit cupedias quasdam loliginem nominare.

De sue pisce, hyca, phagro. Cap. XXXVIII.

DE suibus meminit Epicharmus in Hebes nuptiis, aderant hyænides, bugloßiq́; & fidicula: ac quosdam sues uocat his uerbis, Chalcides, sues, accipitres, pinguisq́; canis. Nisi fortasse sint ijdem & aper. Numenius contrà hyænam quandam connumerat in Piscatorio his uerbis, cantharidem uisam, hyænamq́; triglamq́;. Meminit & Dioysius in re Coquinaria de hyæna, & Archestratus obsoniorum studiosus:

In Ponto ac Aeno tibi sus iucundus ematur,
Mortales quem psammitin dixere cauasam.
Tum caput elixa, nec condimenta ferantur
Vlla tibi, sed sæpe moræ nam sufficit unda.
Hyssopum tundensq́; feras, & siquid opus sit
Acre simul tingas in aceto. sollicita sic
Hunc studio nimio quò suffocet unda bibentem.
Assare est cuius ceruicem & cætera multa.

Numenius etiam suem aliquando psammathidem in Piscatorio nominauit quandoquidẽ dixit, aliquando canem marinũ, aliquãdo impetuosum psammatidem. Hycam ita Callimachus sacrũ piscẽ uocat in Epigrãmatis, deus illi sacer hyccas. Numenius in Piscatorio, aut sparũ, aut hyccas gregales, uel phagrũ in saxo dephensum. Timæus libro tertio decimo Historiarũ de Ciuitate Sicula, de Hycaris inquã differens, uocatã fuisse ciuitatem inquit ab ijs primis hominibus, qui in locũ uenerũt, quoniam inuenerunt pisces qui hyccæ dicerentur, eosq́; in utero habentes, quorũ utentes augurio, locũ ipsum Hyccarum nominarũt. Zenodotus aũt Cyrenæus hyccam piscem erithrinum inquit appellari. Hermippus Smyrnæus hyccam Iuliam intelligit, in his quæ scripsit de Hipponacte, quẽ esse dicit captu difficilem, ac philetam idcidco dixisse, neq́; hycca piscis ultimus aufugit. Speusippus libro secundo Similium persimiles esse inquit phagrum, erythrinũ, hepatum. Meminit et Numenius in Prædictis. Hũc carniuorũ esse ait Aristoteles, solitariumq́;, & cor habere trigonum, uereq́; Vigere. Epicharmus in Hebes nuptiis, phagriq́; et lupi. Meminit & Metagenes in Thuriopersis. Amipsias in barba; cernuis, mollibus et phagris eris esca. Phagri, Chromis, anthius, acarnanes, carnuæ, synoduntes, & synagrides, cũ generis sint similis ait Hicesius, (nam dulces sunt, Styptici, ac multũ nutriunt,) ex proportione difficulter excernuntur. Ex quibus magis nutriunt carnosi et terrestres, minusq́; adipis habentes. Archestratus phagrum comedendũ esse ait cũ Sirius exoritur:

In delo, eretriaq́; maris quæ puppibus apta
Sunt statio, illius solum caput accipe, & unà
Postrema, inde domum ne ferto cætera piscis.

Mentionem fecit et Strattis in Limnomeda, Multos magnosq́; phagros inflectens. Et in Philoctete, In forum postea uenientes robustos magnosq́; phagros in obsonium ementes, ac teneranum anguillarum frusta latus rotundum habētium. Est phager genus etiam lapidis, nam Cretenses cotem phagum appellant, uelut ait Simmias.

De hiatulis, chromi, aurata, & chalcide. Cap. XXXIX.

DE hiatulis meminit sic Epicharmus in Hebes nuptiis, Valde apertasq́; hiatulas, nigrumq́; uentrem habentes asellos. Numenius in Piscatorio, Hiatulasq́;, peliasq́; & nocturnam pitinum. Meminit & Dorion in Piscibus. Aristoteles in Animalibus rubro colore uariegatam, nigram, ipsam nominat, ac uarijs lineis, quoniam nigris uirgulis est ornata. De Chromi etiam Epicharmus ita inquit, Sciphias chromiasq́;, qui Vere omnium piscium est optimus secūdum Ananium. Numenius in Piscatorio, hyccam, aut Callichthym, uel Chromim, aliâsq́; cernuam. & Archestratus, Chromim in mulctra capies magnum, est enim pinguis si sit æstas, uel in Ambracia. At de aurata Archippus in Piscibus, sacratas Cytheree Veneri auratas. Hos pisces inquit Hicesius quod spectat ad dulcedinem, aliamq; oris suauitatem esse omnium optimos, qui etiam plurimum nutriunt. Pariunt auratæ sicut inquit Aristoteles eodem modo quo mugiles, ubi flumina maxime fluant. Mentio fit earum ab Epicharmo in Musis, & Dorione in Piscibus. Eupolis in Adulatoribus, centum inquit drachmis pisces emit, octo tantum lupos, & duodecim auratas. At sapiens Archestratus ita scribit in præceptis:

Auratas pingues Ephesi ne desere, at illas
Accipias, quas Ioniscos dixere uocantes.
Suaue Selinuntis pecus. illudq́; ablue rectè,
Assatum totum post hæc apponito si sit
Vel decem cubitorum.

Chalcides, hisq́; similes alosæ, sardæ. Chalcides inquit Hicesius uocatæ, & hirci, raphides, & alosæ paleaceæ sunt, & macræ, ac sine succo. Epicharmus in Hebes nuptiis, Chalcides, sues, accipitres pinguisq́; canis. Dorion Chalcidicas uocat. At Numenius, tu Chalcidem illam simpliciter experireris & exiguam mænam. Differt autem Chalceus à Chalcide, de quo scripsit Heraclides in re Coquinaria, & Euthydemus in libro de Salsamentis, qui eos nasci in Cyzicorum regione affirmat, ac rotundos esse & circulares. De alosis scribit Aristoteles in libris Animalium & piscium hunc in modum; solitarij sunt alosa, Encrasicholus, mēbras, coracinus, erythrinus, sarda. De sardis mētionem fecit Eupolis in Adulatoribus, Ille parcus fuit in uita bello imminente, cui semel sardæ fuit obsonium, cum semioboli caro fuit in Samo. Aristophanes in Equitibus, sardæ si centum fierent obolis. Dorion in libro de Piscibus de marina mentionem facit. alosas, & sardas trichium nominat. Nicochares in Lemniis, sardas, & premadas thunnas inquam. Plato in Europa, cum piscarer ipsum aliquando uidi Andrachne cum premadibus postea dimisit, quia erat boca. Similiter uerò & Aristoteles libro quinto Historiæ Animalium sardam & saltatione & cantu ita gaudere inquit, ut cum audiuerit uel extra mare transiliat. Eritimos inquit Dorion idem facere quod & Chalcides, atque has suaues esse in Hypotrimmate. Epenætus in Piscibus mustelam ait Smyridem, quam canis cubile non nulli uocant, Chalcidas quas dicunt sardinos, eritimos, accipitrem, hirundinem. Aristoteles libro quinto Historiæ Animalium sardinos ipsas appellat. Callimachus in Appellationibus ethnicis ita scribit; Encrasicholus, eritimus, Chalcedonij, sardinæ, Chalcis, & Aristula. At in alia parte piscium nomina connumerans, ozæna inquit, osmylus, thurij, iopes, eritimi. De Iopibus mentio fit à Nicandro in Bœotico:

Ac uelut armentum circum cum pugnat iopum
Aut phager aut bubo melior, uel cernua in undis.

Aristophanes in nauibus onerarijs, ô infelix quæ ex sardis prima in salsugine intincta est. Nam pisces qui aptiores erant cū super carbonibus coquerentur, in salsuginem intinxerunt, quam uocauerunt thasiam salsuginem, Velut in uespis ait idem poeta: Equidem prius bis quam prunas, salsuginem bibens.

De thrattis ac passeribus. Cap. XL.

SEd quoniam huc usque sermonis accessimus, ac prius de alosis diximus, dicamus agitè iam quænam sint eæ, quæ apud Archippum thrattæ dicuntur in actu piscibus inscripto. In historiis enim piscium ac Atheniensium hæc ita scripsit, Vt nos uicißim quotcunque habemus tradamus, thrattas, aristulam tibicinam, thyrsiq́; sepiam, & triglas, Euclidemq́; qui règnauit, ex anagyro coruos imitātes, gobijq́; Salaminii partum: ranam aßidentem ex Oreo. Ex quibus uerbis quæret fortasse quispiam quas trattas inter pisces esse contigerit, quas hominibus se daturos statuunt: quæ maximè uidentur opportuna nunc ego dicam. Est igitur thratta marinus pisciculus, de quo ita meminit in equos pascente Mnesimachus mediæ comœdiæ autor, Mullus, lebias, sparus, æolias, thratta, hirūdo, squilla, loligo. At Dorotheus Ascalonites libro centesimo octauo Congregationis dictionum thettam scribit, siue quòd in minus incorruptum actum incidit, siue quòd ipse parum usitatum nomen emēdauit ac protulit. Sed nullum est omnino thrattæ nomen apud Atticos. Quòd thrattam marinum pisciculum dixerint, ita testatur in Lycurgo Anaxandrides; Atque unà cum perdicibus & thrattulis cum coruulis coire. Antiphanes in Tyrrheno;

Piscator est uulgi; malum solum hoc mihi
Restabat: undeuis malum nunc audiam.
Quid hoc mali profectò? thrattam aut passerem,
Murænulam ue tu dabis mihi, malum
Vel quod marinum ingens?

Passeres inter pisces sicciores connumerauit Diocles. At Speusippus libro secundo Similium, simillimum esse inquit passerem, buglossum, tæniam. Aristoteles quinto Historiarum Animalium ita scribit; Similiter uerò complures ex pisciculis semel pariunt, uelut fusanei, qui retibus capiuntur ut Chromis, passer, thunnus, pelamis, mugil, Chalcides, hisq́; similia. At in animalibus mollia inquit, bos, turtur, torpedo, raia, rana, buglossa, paßer, mus. Dorion in libris de Piscibus; inter latos buglossum, passerem, eschārum, quem etiam corim, uocant. Buglossos nominauit &

Epicharmus

Epicharmus in Hebes nuptiis, hyænæq; buglossiq;, & fidicula. Lynceus Samius optimos passeres nasci circa Eleusinam Atticæ affirmat in Epistolis. Archestratus; postea capere passerem magnum, & asperam buglossam circa Chalcidem inclytam. Romani passerem rhombum appellant, quod nomen est Græcum. Nausicrates de Glauco pisce loquens hæc infert in Naucleris;

Quos optimos Exonici fluctus alunt
Flauos, per undas quàm natantes alteras.
Vbi deam colunt puellam Phosphorum.
Cœnarum ubi misere nautæ munera.

Triglam dicis lacteam, Sicula quem solicitat multitudo; rhombum. Cum multam de piscibus garrulitatem ò Timocrates Dipnosophistis expleuerimus, hic sermonem supprimens, nisi aliquod aliud epulum opus sit, ea tibi apponam, quæ Eupolis in Laconibus uel Leda. aderit tibi præterea thunni frustum, caro procellorum hædorum intestina, hepar apri, arietis testiculi, intestina boum, agnorum capita, ieiunium hædi, uenter leporis, lucanica, intestinũ, farcimen: quibus repletus patere nos corporis curam habere, quo possis aptè posthac comedere.

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER OCTAVVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De proprietate locorum quorundam piscium. Cap. I.

VBi Lusitaniæ fertilitatem (est autem regio Iberiæ, quam Hispaniam Romani appellant,) declarat Polybius Megalopolitanus, ò omnium hominum optime Timocrates, scribit libro Historiarum trigesimo quarto, quòd ibi ob optimam aëris temperiem animalia sunt fœcunda, atque homines: nec unquam fructus desunt in ea regione: rosæ enim albæq; uiolæ, asparagi, resq; huiusmodi non desunt per maius temporis spatium, quàm trium mensium. At marinum obsonium, quod ad multitudinem, bonitatem, pulchritudinemq; spectat, maximè differt ab eo, quod est in nostro mari. Nam & hordei Siclus, qui medimnum continet, drachma uenundatur, & tritici nouem Alexandrinis obolis, uinum metretæ drachma; hædus mediocris; obolo; sic & lepus: at agnis trium uel quatuor obolorum precium esse consueuit. Sus, qui ad centum librarum pondus accedat, quinque drachmis in cœnas emitur, ouisq; duabus, Ac ficuum talentum tribus obolis emitur. Vitulus drachmis quinque, bos iugo aptus, deum: syluestrium uerò animalium carnes neque precio quidem ullo dignæ putantur, sed has inter se conferunt, benigneq; admodum uicissim largiuntur, ac mutant. Nobis uerò bonus larensius Romam Lusitaniam adesse facit, quotidieq; uarijs implet bonis, ut cum suauitate magnificentiaq; omnia conficiantur, studet, cum nihil domo afferamus præter sermones. Cum multa iam dicta essent de piscibus, ea grauiter ferre Cynulcus apertè uidebatur, quem præueniens ait Democritus, sed ò uiri pisces, ut ait Archippus, defecitis: opus est autem ut uos etiam pisces effossos dictos in obsonium parum capiatis, qui nascuntur in Heraclea, & apud Tium ponti Milesiorum coloniam; de quo scribit Theophrastus. Hic idem philosophus de piscibus in glacie per hyemem compactis narrauit, qui non prius sentiunt, aut mouentur, quam in ollas coniecti coquantur, illud propium est, quod præter hos, ijs piscibus accidit in Paphlagonia, qui effossi dicuntur, nam in profundum in ijs locis excauari inquit, quæ neque fluuiorum neque calidarum aquarum habeant fluxus, piscesq; ibi uiuos inueniri. Mnaseas Patrensis in circumnauigatione pisces qui sunt in Clitore flumine uocem emittere scribit, quamuis solum scarum, suemq; fluuiatilem Aristoteles uocem emittere dixerit. At Philostephanus genere Cyrenæus, Callimachiq; familiaris in Mirabilibus Fluuiorum scripsit, pisces esse in fluuio Aorno, qui fluit per Pheneum, qui uocem emittant turdis persimilem, qui uariegati dicuntur. Nymphodorus Syracusius in circumnauigationibus lupos anguillasq; magnas ita mansuetas esse scribit in flumine Eloro, ut panem accipiant ex manibus porrigentium. Ego uerò uidi in Arethusa in Chalcide, quod etiam uestrum fortasse plures uiderunt, mugiles domesticos, & anguillas inaures aureos & argenteos habentes, cibumq; ex præbentium manibus capientes uictimarumq; intestina & caseum recentem. Semus libro sexto Deliadis cum sacrificarent inquit Athenienses in Delo puerq; uas plenum attulisset, unà cum aqua pisces ex phiala effudit, quare his Delij dixerunt Vates, quòd maris erunt domini. Polybius libro trigesimo quarto Historiarum Planitiem esse inquit post Pyrenem, ad Narbonem usque fluuium, per quam Ilebernis & Roscynus fluuij ciuitates à Celtis conditas eiusdem nominis alluentes defluunt, in qua pisces sint effossi. Habet autem hæc planities terram exolutam, multumq; gramen innatum: subter terra est sabulosa ad duas, uel tres ulnas, sub qua aqua inuenitur, quæ à fluminibus aberrauit, in qua pisces sub terram discurrunt per riuos ipsos cibi gratia, quia graminis radicibus mirum in modum delectantur, totam planitiem idcirco pisces subterranei occuparunt, quos excauantes capiunt. Theophrastus pisces in India ex fluminibus in terram exire inquit, ac rursus in aquam desilire more ranarum, qui forma sint similes iis piscibus, qui Maxini nuncupantur. neque me latent sanè ea quæ Clearchus Peripateticus dixerit de pisce exocœto uocato, in libro de in aquis degentibus, arbitror autem dictionem quæ sic se habeat memoria me complecti, exocœtus, quem Adonium nonnulli uocant, quod nomen ideo est consecutus, quia sæpius quiescit extra humidũ. Est hic piscis subflauus, uirgãq; albã habet continuam utrinque per corpus à branchiis usque ad caudam. Est rotundus præterea ac non etiam latus, cuius magnitudo est quanta boum larinorum paruorum littoralium, isti enim octo digitorum longitudinem non excedunt. Simillimus

ποικιλίας.

omnino hic pisces ei pisciculo, qui dicitur Hircus, præter id quòd non habet nigrum sub stomacho, quod Hirci barba uocatur. Exocœtus inter saxatiles pisces numeratur, degitq; in locis saxosis. Vbi fit tranquillitas ex unda exiens multum tempus in sicco quiescit supra saxa, seq; ipsum sæpius ad solem conuertit, cum uerò satis quieuerit in aquam deuoluitur, donec unda rursus ipsum accipiens cum effluxu deferat in mare. Cum uigilat in sicco aues obseruat, quæ tranquillitatem sectantes dicuntur, inter quas est Corylus, Trochilus, & Creci similis elorius. hæ enim aues ubi fit tranquillitas apud siccum pascuntur, atque in illum sæpe incidunt, quas ubi uidit, saltans ac palpitans fugit, donec in undam se immergat. Hoc autem manifestius Clearchus declarauit quam Philostephanus Cyrenæus, cuius prius mentionem feci. Quidam ex piscibus præterea guttur non habentes uocem emittunt, cuiusmodi sunt qui circa Clitorem Arcadiæ in Ladone fluuio nominato, uocem enim sonumq; multum emittunt. Nicolaus Damascenus libro centesimo quarto Historiarum, eo tempore quo terremotus facti fuerunt pugnante Mithridate circa Apameam Phrygiæ, apparuerunt inquit in ipsa regione stagna, quæ prius non erant, & fluuij, & alij fontes, qui ob motum aperti fuerunt, alij contra complures sese occultarunt, tantaq; alia aqua uirescens ac salsa ex terra scaturiuit, quamuis plurimum abessent hæc loca à mari, ut uicinus quiuis locus ostreis & piscibus totus impleretur, & alijs omnibus, quæ in mari degere solent.

ἐξώκοιτος ἔξω κοιμώμενος.

παρδάλι-ναι.

De pluuiis piscium. Cap. II.

NOui Deum præterea multis in locis piscibus pluisse, nam & Phanias libro secundo Prytaneorum Ereßiorum Deum tres dies scribit piscibus in Cherroneso pluisse. Et Philarchus libro quarto quosdam uidisse inquit deum multis in locis piscibus pluisse. Sæpe etiam frumentis id euenisse, & ranis. Heraclides igitur Lembus libro uigesimo primo Historiarum Ranis ait Deus pluit circam Pæoniam & Dardaniam, quarum tanta fuit multitudo, ut domus ac uiæ omnes implerentur. Primis igitur diebus domos claudentes, easq; occidentes non ægrè admodum tulerunt: uerum ubi nihil perficiebāt, sed omnia uasa implebantur, unaq; cum cibis assatæ ac lixatæ ranæ inueniebantur, nec aquis insuper uti licebat, aut pedes in terram ponere, quia ubique cumulabantur ob mortuorum fœtorem perturbati de regione tandem aufugere decreuerunt. Noui & Stoicum Poßidonium hæc de multitudine piscium dixiße, ubi Tryphon Apamensis regno Syrorum capto contra Sarpedonem Demetrii Ducem, apud Ptolemaidem ciuitatem decertauit, Sarpedon circumuentus in mediterraneam regionem cum suis militibus seceßit, tryphonisq; exercitus qui pugna eum superauerant, iter habuit per loca mari finitima, tum unda quædam marina ingens in sublime elata repente in terram uenit, quæ illos omnes inundauit submersosq; necauit, ac unda quum receßisset magnum piscium cumulum unà cum cadaueribus reliquit. Tunc Sarpedonis milites cum calamitatem cognouissent, illuc accesserunt, mortuorum hostium cadaueribus pepercerunt, ac magnam piscium copiam abstulerunt, atque in suburbijs ciuitatis trophæum erexerunt Neptuno. Neque homines sanè in Lycia piscium uates silentio prætermittam, de quibus ita narrat Polycharmus libro secundo rerum Lyciæ hunc in modum; Cum ad mare perueniunt, ubi nemus est in litore Apollini sacratum, in quo gurges est in arena, accedunt oracula petentes, duos obeliscos habentes, atque in utroque carnes numero decem assatas, tūc sacerdos silēs apud nemus aßidet. Ii autem qui oraculum petunt obeliscos in gurgitem proiiciunt, ac expectant quid accidat. Post obeliscorum iactum gurges impletur mari, tantaq; ac huiusmodi piscium copia ingreditur, ut aspectus ob hanc rem offendatur, ob magnitudinem uerò, ut quandoque aufugiant. Cum uerò piscium species significarunt, sic oraculum petentes responsum accipiunt à sacerdote pro quibus orauerant. Apparent autem cernuæ, glauci, & balænæ aliquando, & pristes, multiq; incogniti, neque antea conspecti. Artemidorus libro decimo Geographiæ dicere solitos narrat incolas fontem dulcis aquæ natum esse, unde accidit gurgites fieri, piscesq; magnos in loco uorticosò esse, quibus sacrificantes primitias in ligneis ueruculis iaciunt, periculum eorum facientes, carnes scilicet aßatas ac lixatas, placentas & panes. Nominatur hic portus & locus, Dinus. Noui & Phylarchum de magnis piscibus dixisse, ac de uiridibus ficubus cum illis mißis, quos Patroclus Ptolemæi dux Antigono regi per Aenigma misit, sicut Scythæ Dario in eorū regionem accedenti: miserunt enim isti, ut ait Herodotus, Dario auem, sagittam, & ranam. Sed cum Patroclus, ut libro tertio Historiarum narrat Phylarchus, prædictos pisces, ac ficus misisset, forte accidit ut rex potaret, admirantibusq; omnibus huiusmodi dona subridens Antigonus dixit ad amicos, se quid dona significent cognouisse. Vel maris ait Patroclus oportere nos esse dominos, uel ficus comedere. Neque me sanè latet quòd pisces omnes communi nomine Camasenæ dicuntur ab Empedocle physico hoc pacto; & arbores longæ, & marini Camasenæ.

De Nemesi Helenæ matre, Brizo, Philænide & Archestrato. Cap. III.

NEque illud etiam mihi est obscurū, quòd is qui Cypria carmina composuit, siue Cyprius quis est, seu Stasinus, seu quicunque uult nominari, Nemesim facit his uerbis in piscem mutatam, cum eam Iuppiter insequeretur:

Hinc Helena admiranda uiris est tertia nata:
Quam Nemesis commista Ioui pulcherrima uirgo
Cælicolūm regi peperit, ui forte coacta.
Illa Iouem fugiebat enim, nec patris amore
Capta erat, aut iungi uoluit, pudor ipse remordet
Pectora tum Nemesi; steriles per littoris oras
Hæc fugit, insequitur comprendere Iuppiter optans.
Nunc maris undisoni fugitans hæc longa secundum
Littora, fit piscis, uastas & suscitat undas.
Nunc ruit Oceano, extremi nunc finibus orbis.
Nunc per glebosam terram, formasq; ferarum
Sumit, dum fugitat: quot tellus pascit ubique.

Noui insuper & ea quæ circa ebullitionem uocatam accidunt, circa Cumben dictum stagnum; de qua ita scribit Hegesander in suis commentariis, Apolloniam Chalcidicam duo fluuii alluunt Ammites et Olynthiacus, qui ambo in stagnum Bolycam influunt. In Olythiaco monumentum est Olynthi Herculis Bolyæq; filii. Narrant incolæ quòd Nouembri ac Februario mensibus Bolya in Olynthum ebullitionem mittit, pisciumq; innumera multitudo ex stagno in fluuium Olynthiacum accedit, est autem fluuius hic non ualde profundus, ita ut uix talum attingat, tanta nihilominus piscium uenit, copia ut

ncolæ omnes quantum salsamenti in eorum usum sit satis, condire poßint. admirabile est etiam quod Olynthi monumentum non transmutetur. prius consuetudinem fuisse inquiunt in Apollonia mense Februario, ut iusta persoluerent mortuis, at nunc in Nouembrem mensem ea esse translata, ac ideo solis his mensibus pisces ascendere, quibus defunctis exequias absoluere consueuerunt, atque hæc se habent hoc pacto uiri pisces, uos enim omnia congregantes, nos piscibus escam proiecistis, non autem illos nobis, tot dicentes, quot neque Ichthyas Megarensis Philosophus, nec Ichthyon, quod etiam nomen est proprium, cuius mentio fit à Teleclide in Amphictyonibus. propter uos autem iuxta Pherecratis Myrmecanthropos puero iubebo, ne mihi piscem Deucalion, nec si petiero quidem, apponas. Semus Delius libro secundo Deliadis, quando Brizo inquit sacrificant, quæ uates est somniorum antiqui siquidem Brizin dormire dicebant.

Sopiti auroram sic expectauimus almam.

Cum deæ huic inquam sacrificant, Deliæ mulieres omnibus bonis plenas scaphas afferunt piscibus exceptis, quoniam cum pro omnibus precantur, tum pro nauium incolumitate. cum multis in rebus uiri amici Chrysippum Stoicorum ducem admiror, cum magis laudo, quòd celeberrimum parandis obsonijs Archestratum, semper cum Philænide coordinârit, in quam intemperans illud rei Venereæ commentarium refertur quod Aeschrion Samius Iamboethius Polycratem Sophistam composuisse scribit, in mulieris continentißimæ contumeliam, sic autem se habent Iambi; ἰαμβοή-θιος.

Ego Philænis æqua sum mortalibus,
Longa senecta absumpta, quæ istic dormio.
Ne nauta deflectens caput me stulte fac
Ludibrium, risumq;: & insolenter haud
Derideas, non per Iouem, per inferos.
Non ulla prostabat uiris adultera
Vulgaris. & Policrates genere Atheniensis;
Astutia in sermonibus lingua & mala
Hæc scripsit; at quæ scripsit, ipse nescio.

Maximè tamen admirabilis Chrysippus libro quinto de Honesto & Voluptate inquit Philænidis libros, Archestratiq; Gastronomiam non didicisse, quamuis utilius quiddam ad uiuendum conferant.

De præceptis fruendi. Cap. IIII.

VOs Archestratum sæpius in memoriam reuocantes, totum conuiuium intemperantia repleuistis. Quid enim eorum bonus hic uersificator reliquit, quæ nos perdere possunt? solus enim Sardanapali Anacindaraxis filij uitam imitatus uidetur, quem scribit Aristoteles ualde mysticum esse ex patris appellatione, in cuius sepulchro hæc inscripta fuisse inquit Chrysippus:

Cum te mortalem noris, præsentibus exple
Delitijs animum: post mortem nulla uoluptas.
Nanque ego sum puluis, qui nuper tanta tenebam,
Hæc habeo quæ edi, quæq; exaturata libido
Hausit: at illa manent multa, & præclara relicta.
Hoc sapiens uitæ mortalibus est documentum;
Quod mihi sit cordi. nummi cumulentur & aurum
Immensum reliquis, cupiunt qui multa tenere.

Ac in Phæacibus ait poeta;

Sunt nobis cithara, & chorus, & conuiuia grata.
Alternæ uestes, lecti, tepidumq; lauacrum.

Et alius quidam Sardanapalo persimilis suppositus ab intemperantibus ait:

Monere mortales uolo cunctos simul,
Vt suauiter uiuant diebus singulis.
Nil mortuus fit, umbra ni terram super.
Cum uita sit breuis, fruare conuenit.

Amphis Comicus in Ialemo:

Mortalium quicumque iucundum nihil
Vitæ petit dedisse, linquens cætera;
Insanus est uidetur ut prudentibus
Iudicibus, misellus & diuinitus.

Et in inscripto muliebri Imperio similia inquit; Bibe, lude, mortalis est uita, breueq; tempus super terram, mors perpetua est, si mortem quispiam semel obierit. Quidam etiam Bacchidas, qui eandem uitam duxerat, quam Sardanapalus, mortuus ita inscriptum habet in sepulchro, γυναικοκρατία

Bibisse, uesci, cunctaq; hunc animæ dare.
Pro bacchida namque ipse constiti lapis.

Alexis in Asotodidascalo, ut Sotion ait Alexandrinus in Dicteriis Timonis, ego enim non incidi in actum, quamuis plures octingentis actibus mediæ comœdiæ legerim, atque horum notationes fecerim, non tamen Asotodidascalum reperi; sed neque inscriptione dignum putantem cognoui. Neque enim Callimachus, nec Aristophanes ipsum inscripserunt, sed neque illi quidem, qui publicas perscriptiones fecerunt in Pergamo. At Sotion in eo actu Xanthiam familiarem quendam induci inquit, qui simul seruos ad uoluptatem adhortetur, dicatq;:

Sursum deorsum uerba cur hæc effutis?
Odeon, Academiam, Lyceumq;, & Pylas:
Nugas Sophistarum, nihil quorum bonum est.
Bibamus, ebibamus ut ficus solent.
Nutrire animam donec licet, fruamur &.
Turbauit ipso uentre te nil dulcius.
Sit solus hic mater, pater sit solus hic,
Legatio, uirtus, ducem esse militum
Inanis est superbia, ac ut somnia.
Circumsonant te fata; certo tempore
Mox frigidum facient. erunt solum tua
Potaueris quæcunque, uel comederis.
Cinisq; cætera, ut Pericles, codri, Cimon.

Melius sese habuisset ait Chrysippus, si quæ Sardanapalo asscripta fuerunt, sic se habuissent:

Cum te mortalem cognoueris excole mentem,
Lætatus ratione: cibi nil copia prodest.
Sæpius ipse malus sum lætus pluribus esis.
Sunt mihi quæ didici, sunt quæ meditabar, & unà
Quæ bene sum passus. Sunt cætera cuncta relicta.

Optimè idcirco dictum est à Timone sola libido malis est cunctis fons, & origo. Clearchus in Prouerbiis Terspionem scribit Archestrati fuisse præceptorem, qui cum primus Gastrologiam, scripsisset admonuit suos discipulos à quibus esset abstinendum. Ex tempore etiam dixisse aiunt Terspionem uel edere, uel non edere de testudine. Alij sic dicunt:

Testudinis carnem uel edere præstat, aut
Non edere.

De Dorione guloso. Cap. V.

VNde nobis accessit uiri sapientissimi quòd Dorion rei coquinariæ studiosus Historicus quidam fuerit? quem ego Crumatopæum, pisciumq; gulonem nominatum fuisse noui: at nullo pacto Historicum. De Crumatopæo meminit ita Machon Comicus;

κρουματοποιὸς chordarũ pulsator.

Cum crumatopæus Dorion isset Mylen,
Mercede nec domum inueniret ullam ibi,
Consedit in templo quod esse contigit
Tunc ante portas ciuitatis conditum.
Vbi immolaret cum sacerdos uictimas,
Per Palladem dic cuius est, dic per Deos
Hoc quæso templum; dixit is. Neptuniiouis
O' hospes; atque Dorion, ergo queat
Hic hospitium quis inuenire ubi Deos
Duos simul ferunt habitare?

ξενοποσειδῶνος.

Lynceus Samius Theophrasti discipulus, ac Duridis frater, qui Historias scripsit, patriæq; suæ fuit tyrannus, ita scribit in suis apophthegmatibus; cum Dorioni tibicini bonum esse piscem raiam quidam dixisset, tanquam si coctam uestem quispiam comederet, respondit. Cum laudaret alius thynnorum uentres, & maximè inquit: sed opus est, sicut ipse soleo, ipsos comedere: qui cum dixisset, quomodo? quomodo? suauiter ait. carabos tria habere dicebat commorationem, epulum, ac speculationem. cũ cœnaret in Cypro apud Nicocreuntem poculum quoddam laudauit, cui ait Nicocreon, artifex tibi alterum faciet si uolueris, tibi inquit, at hoc mihi concede: non stultè hoc dixisti ô tibicen. Quanuis antiquisitus sermo quòd:

Non tibicinibus tribuerunt numina mentem.
Cum flatu quorum mens quoque pulsa fugit.

Hæc ita scripta sunt ab Hegesandro de ipso in commentariis, Dorion gulo, cum puer pisces non emisset, eum flagris cecidit, iussitq; optimorum piscium nomina dicere, cum puer autem cernuam, glauciscum, congrumq;, & similes alios commemorasset, piscium iussi te inquit, non deorum nomina dicere. Hic idem Dorion ubi tempestatem in Timothei Nauita deridet, maiorem se in cacabo bulliente uidisse dixit. Aristodemus libro secundo Ridiculorum memorabilium ita scribit; Cum Dorion Crumatopæus esset claudus, calceumq; claudi pedis in Symposio perdidisset, nihil inquit peius in eum qui abscondit imprecabor, quàm ut eius pedi conueniat. Est autem manifestum ex his, quæ Mnesimachus Comicus scripsit in actu Philippo, quòd Dorion celeberrimus esset gulo; non bene, uam per noctem apud nos intus est Dorion, qui ollas inflat. Noui et ea, quæ Lasus Hermioneus lusit de piscibus, quæ Chameleon etiam Heracleotes scripsit in ipso de Laso commentario sic inquiens; Lasum ferunt crudum piscem coctum esse dixisse; quod cum multi admirarentur, sic demonstrare conabatur; quod audire licet, id est audiri idoneum; quod scire licet, sciri; & eodem pacto quod uidere licet, illud est uisibile: quare cum piscem cernere liceat, ut sit uisibilis necesse est. Piscẽ aliquando piscatoribus quibusdam per iocum surripuit, ac cuidam dedit assistenti: adiurare autem coactus neque se habere piscem iurauit, neque se scire quòd alius surripuerit, quia ipse ceperat, alter habebat. Illum rursus ita iurare docuit, quòd neque ipse cepit, neque alium habentem nouerat: captus est quidem à Laso, ipse uerò habebat. Hoc eodem pacto ludit Epicharmus etiam, uelut in sermone et sermonem esse.

ὀπτὸς coctũ significat, & uideri aptũ. ἀπὸ τοῦ ὀπτω.

Me Iuppiter uocauit, eranum quòd Pelopi
Conuiuium præbet: malum hoc obsonium
Grus est amice, non gruem dico, ast eranum.

γέρανος grus. ἔρανος cõuiuium.

De obsonatoribus, pisciumq; gulonibus. Cap. VI.

ALexis Phayllum quendam carpit his uerbis in Demetrio, quia piscibus delectaretur;

Turbabat æquor si Boreas primùm, aut Notus,
Nulli licebat pisce uesci splendido.
Accessit at nunc flatibus Phayllus his,
Qui cuncta subuertit procella tertia.
Inuasit ut forum hic proteruus spiritus,
Obsonium fert omne mox emptum domum.
Sit pugna nobis circa olus necesse tunc.

Antiphanes in Piscante nonnullos piscibus delectatos connumerat:

O sepiadis Hercules rex, omnia
Immunda facta, rursus haud iacis in mare,
Lauasq;? ne te dona dicant, sed neque
Cepisse sepias. locustam hanc præbeas,
Mænasq;; crassa per Iouem. sed Iuppiter
Quis ex amicis his edat te Callimedon?
Qui symbolum non ponat haud uir quispiam.
Ad dexteram uos huc statui Callisthenis
Triglas cibum, uescetur is substantia
Vno die. congrus Sinopæ, spina cui
Iam crassior, mihi est, quis hunc primus ferat?
Non Smigolas, non est uorax horum: sed hanc
Fidiculam si spectet, haud rursus manum
Valebit abstinere. nam uerè nimis
Hæret Citharædis omnibus oblitus sui.
Magnum optimumq; gobium me mittere
Ad Pythionicen est opus, qui nunc quoque
Saliat, sed ingens ut sit, haud gustabit hæc.
Nam salsamenta cepit esse. turturem,
Apuasq; paruas has seorsum Theano
Si sit repertus æquiualentes.

Iucundissimè autem in his Smigolam Antiphanes obiurgauit, quòd Citharœdum ac Citharistarum uigentium esset studiosus. Aeschines autem rhetor in oratione contra Timarchum hæc de illo scribit; Smigolas uiri Athenienses Naucrati est coniunctissimus: uir quidem in alijs rebus probus, nec ullus est profectò qui eum carpere possit, sed rei huiusmodi est maximè studiosus, semperq; aliquos citharœdos uel citharistas apud se habere consueuit. Hæc non odij in eum concitandi causa refero, sed ut intelligatis cuius is sit ingenij. Timocles ait in Sappho;

Non Smigolam tibi uides accedere,
Florentibus sed irritatus iuuenibus.

Alexis in certamine uel equo;

O' mater haud mihi mineris Smigolam,
Te quæso: nam citharœdus ipse sum quidem.

Pythionicam salsamento oblectatam dicit, quoniam Cheræphili salsamentorum uenditoris filios amatores habebat, uelut Nicocles ait in Acarijs; cum quidpiam edens Anytus crassus ad Pythionicam accedit. uocat enim ipsum ut aiunt, cum læta duos magnos Chærephili scombros hospitatur. Et rursus, Pythionica

nica te capiet libenter,ac tua,quæ nunc habes,forte comedet,dona à nobis capiens:insatiabilis est enim. Iubeto item Sargania tibi ab ipsa dari salsamenta,quibus abundat plurimùm, & his ex exilibus ac lati rostri quibusdam. Ante illos Gobios quidam nomine huius erat amator. De Callimedonte locusta, quòd piscium esset studiosus,oculosq; inuerteret,testatur Timocles in Curioso;Callimedon repente.

Locusta uenit,intuens me postea
Est uisus alloqui alterum quenquam uirum:
Intelligens quorum nihil profectò ego
Iis annuebam inaniter quæ dixerat.
Sic huic oculi uident seorsum,apparet ut.

Alexis in Cratia seu Pharmacopola;

Nam Callimedonti curo iam quarto die
Hoc pupulas,sunt pupulæ eius filiæ?
Non:ast oculorum dico,quas firmaret haud
Doctus Melampus,qui furentes Prætidas
Sanauit unus.

κόραι utrunque significant.

Sic etiam eum cauillatur in concurrentibus inscripto. At obgulam ita carpit in Phædone & Phædria:

Curam fori tu sortiere si dei
Volent,ut ipsum Callimedonta,si me amas
Obsoniis paces ruentem cum impetu
Totum diem:forum regentis haud refers,
Sed hoc opus magis tyranni,fortis est
Pugnator utilisq; ciuitati uir.

Hi ijdem iambi in inscripta in puteum leguntur, ac in frigefacta:

Alium hospitem
Anguilla,uobis,fim si amo quenquam,magis.
Me Callimedonq; emat locusta protinus.

At in Cratia;& Callimedon locusta cum Orpheo. Antiphanes in Gorgytho;minus ab institutis desisterem,quàm Callimedon emeret glauci caput. Eubulus in seruatis;alij cum Dijs misti sunt cum locusta Callimedonte,qui solus hominum ex feruentibus ollis absorbere potest frusta salsamenti multa, donec nihil intus sit. Theophilus uerba illius frigida deridens ita scribit in Medico;Puer autem promptè patris adolescentem ipsum anguillam posuit,patri loligo aderat bona; pater quî te habes ad locustam?frigida est,apage;rhetores non gusto. Philemone accedenti dicente;

Argyrius sibi locustam traditam
Vt uidit,est gauisus;ac pappa optime
Amice fert,quid fecit?edit num patrem?

Herodicus autem Cratetius in mistis commentariis Argyriū Callimedontis filium fuisse declarat,fuerunt hi gulones. Antagoras poeta piscem ungi à puero non sinebat, sed lauari tantum,ut ait Hegesander. Hic cum congros in castris succinctus in olla coqueret,astitit rex Antigonus,qui ait,putas'ne Antagora Homerum cum facta scriberet Agamemnonis congros coxisse?cui non insulsè ille respondit: & tu inquit arbitraris Agamemnonem cum res illas gereret solicitum fuisse num quis in castris congros coqueret?cum auem aliquando coqueret Antagoras dixit se nolle ire in balneum,ne pueri ius forte absorberent,cui cum Philoclydes mater custodiet dixisset; ego inquit matri auis ... credam? Androcydes Cyzicenus pictor, cum piscium esset studiosus, ut testatur Polemon, in tantum peruenit uoluptatis,ut eos etiam pisces,qui sunt circa Scyllam, studiosè pinxerit. De Philoxeno Cytherio dithyramborum poeta hæc scripta sunt à Machone Comico;

Egregie Philoxenum
Nam dithyramborum poetam omnes ferunt
Fuisse gulonem:duorum polypum
Qui emit cubitorum olim Syracusis,ferè
Totum comedit,quem prius parauerat,
Præter caput.digestionis captus hinc
Labore languebat graui,quidam medicus
Ingressus,hunc ut nouit esse tam malo
Pressum graui,dispone siquid est ait
Non dispositum:peribis hora septima.
Tunc ille fatur cuncta finem habent mea,
Sunt dispositaq; cuncta dudum.nam Deis
Relinquo primùm dithyrambos iam uiros
Factos,coronatosq;.collactaneis
Appono Musis quos meis:tutoribus
Baccho Venereq; significat testamentum ea.
Sed iam Timothei me Charon uocare non
Sinit,Niobesq; clamitans fretum cape.
Obscura parca me uocat,necesse sit
Audire eam.Sed cuncta habens quæ sunt mihi
Vt infra eam currens,mihi iam polypi
Quicquid relictum est ferte.

Et in alia parte inquit;

Philoxenus Cytherius quondam,ut ferunt,
Tria est precatus;guttur oblongum,bibens
Diutius frui ualeret ut mero.
Ferantq; cuncti quò uoluptatem cibi.

Diogenes etiam Canis cum polypum crudum comedisset ob uentris dolorem mortuus est. De Philoxeno sic Sopater parodus scribit;

In fertilitatibus medijs duobus hic
Lætatus est Aetnæ scopum medium intuens.

Erat gulo etiam Hyperides rhetor,ut ait Timocles Comicus in Delo,ubi eos narrat,qui apud Harpalum muneribus corrumpebantur,sic igitur scribit:

Demosthenes talenta quinquaginta habet:
Ni impertiatur alteri beatus is.
Et Metrocles accepit aurum plurimum,
Insanus est qui dat,sapiens quisquis capit.
Callisthenes Damonq; ceperunt simul.
Hi pauperes erant,ueniam cedo libens.
Grauis Hyperides in rationibus ut tenet
Hic uenditores piscium nostros,facit
Mox diuites.nam gulo,ita ut lari Syri
Sint. Idem poeta in Icarijs;
Piscosum Hyperidem flumen ipse transeas,
Vocalibus iam sepijs docti soni.
Ebulliens blandi sonis spissitudinibus.
Emergens habet.
Dantis uiri rigat arua mercenarius:

Philetærus præter id quòd esset gulo,taxillis etiam ludere solitum scribit Hyperidem in Aesculapio; uelut Axionicus Caliam rhetorem in Phileuripide; alium magnitudini confidentem piscem quendam Glaucus quidam in Ponto ferens in hæc loca uenit,mustelus cibus gulonum, gulonumq; uirorum uoluptas. Quædam super humerum fero,quorum huic apparatum dicam. Nunquid trimmate uiridi irrigasti,uel agrestis salsuginis irrigationibus?corpus cum pinguefecero igni cuncta urenti tra-

ti tradam. Dixit quis quòd cum calida salsugine hoc ederet elixum uir tibiarum amator Moschio. Proprium autem clamat opprobrium ô Calæda, tu quidem inter ficus salsamentaq; leuite uersaris, at præsens obsonium suauissimum ex salsugine nõ gustas: ficusq; ita ut sycophantem das uitio, ac salsamenta aliquando, tanquam turpe aliquid fiat. Hermippus libro tertio de Discipulis Isocratis Hyperidem scribit summo mane inter pisces ambulare solitum. Timæus Tauromenites Aristotelem etiam philosophum gulonem fuisse scribit. & Matron Sophista fuit gulo, quod Antiphanes in Citharœdo significauit, cuius principium est;

Mendacium non est oculum quòd eruit
Quidam, uelut pisci Matron, iens prope.

Anaxilas in Solitario; mugilis edit caput rapiens Matron. Ni si forte ij, qui harum rerum sunt periti utile aliquid inesse in mugilis capite sciunt, quod licet uobis ex Archestrati Gastronomia ostendere. Antiphanes in Diuitibus gulones his uerbis connumerat.

Habens sigillum Euthynus, ac Sandalium,
Vnguenta olens ratiocinatur nescio
Quam rem uiri senes: amicus maximè
Phœnicides & Taureas, huiusmodi
Certè gulones ut uorare mox queant
Frusta in foro; remq; intuentes occidunt.
Penuriam grauiter feruntq; obsonij.
Tum circulos cogunt, feruntq; talia.
Quàm uita non ferenda sic, & quam graue est
Obsonij nihil uenire prorsus huc,
Cum uendicent quidam mare ex uobis sibi:
Pecuniam absumantq; multam: nec parum.
Quid insulis præesse confert utile?
Hoc sanciendum est legibus ferant ut huc
Pisces, Matron sed nunc rapuit is qui capiunt
Illos, simulq; Diogiton per Iouem
Omnes sibi conferre pisces suasit, haud
Sanè facit rem quæ populo mox grata sit,
Huiusmodi cum res edat. illæ nuptiæ
Potationes & iuueniles erant.

Euphanes in Musis;

Phœnicides ut uidit in cœtu iuuenum,
Ebullientem filiorum Nerei
Ollam repletam, continuit uix hinc manus
Ira irritatas, inquiens, quis uir grauis
Vt possit ex communibus uesci? quis &
Ita est grauis mox ut queat ferre è medio?
Vbi Cordus, aut Phyromachus, Cœliq; uis?
Ad nos ueniant, fortasse nil mox auferent.

Eiusdem erat ingenii Melanthius etiam tragicus poeta, qui elegias scripsit; eum enim carpunt ob obsoniorum uoracitatem. Aristophanes in Pace, Pherecrates in Petale, Archippus in actu Piscibus, uelut obsonij uoracem ligans piscibus tradit uicissim uorandum. Veruntamen Aristippus etiam Socraticus erat obsonij helluo, qui repræhensus fuit aliquando à Platone ob uoracitatem obsonij, sicut testatur Sotion & Hegesander Delphus in hunc modum; Aristippus cum increparetur à Platone quia multos pisces emisset, duobus obolis se emisse respondit: dicente autem Platone quòd & ipse tanti emisset, uides igitur inquit ô Plato quòd ego sum gulo tu auarus. Antiphanes in tibicinis aut geminis Phœnicidem quendam ob gulam carpens ita scribit, Menelaus annos decem contra Troianos ob mulierem aspectu pulchram pugnauit, at Phœnicidas cum Taurea ob anguillam. Demosthenes rhetor Philocratem ob lasciuiam carpit & gulam, postquam ex auro proditionis meretrices piscesq;, coemit. Diocles obsonij uorax sicut testatur Hegesander; cum interrogatus fuisset à quodam uter melior est piscis conger an lupus; hic lixatus inquit, ille autem assatus. Erat obsonij uorax & Leonteus Argiuus tragicus discipulus Athenionis, Iubæq; regis Maurusiorum familiaris, uelut Amaranthus testatur in libris de Scena, qui Iubam hoc Epigramma in eum scripsisse narrat, quoniam Hypsipylem falsò accusasset:

Vana Leontei tragici despecta tibi uox
Sim, cerne Hypsipyles ast animum ipse malum.
Dulcis amicus eram Bacchi, me nullaq; traxit
Fama uirum, auratis auribus aut tenuit.
Nunc in fictilibus iaceo, & sartagine sicca,
Quæ famæ uentri gratificata tenent.

Phoruscum refert Hegesander piscium uoracem cum quantum uellet piscis non posset excipere, sed plus sequeretur dixisse, repugnantia radicitus pereant, totumq; piscem absumpsisse. Ac Bion cum quidam superiorem piscis partem cepisset conuertens & ipse largeq; comedens, ut & ex altera parte perficiatur inquit. Thocritus Chius, cum Diocli obsonij uoraci mulier esset mortua, isq; parentalia ei faciens simul lugeret ac obsoniis uesceretur, noli flere inquit ô male, nihil plus enim obsonia comedens facies. Hic idem cum agrum in obsonia ligurisset, ac calidum piscem deuorasset cœlum sibi dixit esse combustum, reliquum est ait Theocritus ut mare ebibas, tunc enim tria maxima absumpseris, terram, mare, cœlum, Clearchus in uitis, piscium uoracem quendam ita scribit, Technon tibicen antiquus cum Charmus tibicen esset mortuus, qui erat piscium uorax res calidas ad eius sepulchrum parentauit. Erat & Alexis poeta obsonij uorax, uelut refert Lynceus Samius, in quem cum cauillarentur quidam seminilegi ob uoracitatem obsonij, percunctarenturq; quid suauissime comederet frugilegas inquit tostas. De Nothippo tragico Hermippus inquit in Sortibus, si esset horum hominum præsentium genus ita in bellum promptum, ut raia magna assata dux esset, suillæq; latus, alios quidem domi res custodire oportebat, solumq; Nothippum uel cupientem in bellum emittere: solus enim totum Pelopõnesum deglutiret. Quòd uerò hic sit poeta manifestè Teleclides posuit in Hesiodis. Myniscus tragicus Histrio carpitur à Platone in Syrphace tanquam obsonii uorax: hæc adest tibi cernua ana gyrasia, hæc ut amicus Myniscus ederet Chalcidensis; bene inquis. Lamponem præterea uatem ob res huiusmodi carpunt, Callias in uinctis, Lysippus in Bacchis, Cratinus in Fugitiuis sic de ipso inquiens; Lamponem neque hominum suffragia à splendidis amicorum cœnis coercere possent: infert, nunc rursus eructat, edit omnia præsentia, atque cum trigla pugnaret. Hedylus in Epigrammatibus obsonij uoraces connumerans meminit de Phædone quodam in his; Phædon fucos marinos laudat, intestinaq; cautor: est .11. opsophagus. Et in his de Agide; elixus Callichthys, impelle feram, ne accedat Proteus agis, qui aqua fiet ollarum, & ignis, & quicquid uoluerit: sed excluderet, ueniet enim sic transmutatus forte ut Iuppiter auro fluens in ollam Acrisij. Carpit & mulierem quandam Clio nomine ob res huiusmodi: Obsonium edit Clio, concidentem uolet te edere. Drachmæ est conger totus cum statutum sit aut zonam aut inaurem.

σπερμολόγοι. uana effutientes.

inaurem,uel aliquod simile signum. Videre non solum non dicimus,nostra tu Medusa lapides sumus facti toti iandiu,non à gorgone. Congri insuaues ollæ. Aristodemus in Memorabilibus ridiculis;cum Euphranor inquit,alium piscium edacẽ mortuum esse audiuisset,calidum piscis frustum deglutiuit,exclamauitq; sacrilega est mors. Cum Cindoni Demyloq; opsophagis glaucus appositus fuisset, nihilq; præterea aliud, hic quidem oculum occupauit,ac Demylus in illius oculum manum immittens,uim inferebat inquiens dimitte & ego dimittam. Cum in cœna boni obsonij olla fuißet apposita, ac nesciret Demylus quo pacto solus poßet comedere,in ipsam conspuit. Zeno Citieus porticus conditor,eum opsophage,cum quo uixerat plurimum tempus,sicut testatur Antigonus Carystius in Zenonis uita,magnus forte piscis fuisset appositus,nihilq; aliud esset apparatum,totum cepit ex lance,solusq; comedit: quem cum ille conspexisset,quid tecum uicturos inquit pati oportere existimas,si neq; unum diem obsonium esse comesum perpeti potuisti? Istrus Chærilum poetam scribit cum minas quatuor singulis diebus acciperet ab Antigono, has in obsonium absumere consueuisse,cum esset opsophagus. Neque pueri sanè piscium uoraces me prætereunt,de quibus Clearchus meminit in Arenis,Psametichum inquiens Aegyptiorum regem pueros educasse,qui piscibus uescerentur,cum Nili fontes inuenire cuperet: alios rursus sine potu aßuescere exercuisse, qui Libyæ deserta perquirerent,quorum pauci admodum uixerunt. Noui & boues apud Molynum in Thracia, qui piscibus uescuntur sibi in præsepia proiectis. Phenicides qui pisces apposuit ijs,qui symbola contulerunt,mare commune esse dicebat, pisces autem eorum,qui emissent. Dictum est autem opsophagus sic ô socij, & obsonari: Aristophanes in Nebulis secundis:opsonari,nec turdis uesci. Cephisodorus filii opsophagus,nec considerans. Machon in epistola,opsophagus sum, hoc artis est fundamentum nobis,ut patiatur quicquid opus est,qui non apposita solicitus euerterit:ibi enim non est malus. Postea ubi puræ sunt sensuum sedes non errares,lixa:nec densè. Salem non habet, affer,ubi alio indiget aliquo,rursus gusta,symmetriam ut capiat. Velut lyram intendere conuenit,sic suauis es. Postea ubi omnia consona uidentur diapason inducas Nicolaidas Myconias. Accedit his opsophagis uiri Socii quòd noui Apollinem opsophagum apud Eleos coli,de quo mentionem fecit Polemon in ea epistola,quam misit ad Attalum. Neque id etiam scriptum ignoro,quod in Satide positum est,in Alpheæ Dianæ sacello: est autem Cleanthis Corinthii,in quo fingitur Neptunus, qui Ioui parturienti thunnum afferat, uelut Demetrius narrat libro octauo Troici apparatus, atque tot quidem dicta sunt à Democrito. Et ipse uobis emens obsonia, obsonia non esurus accessi ob optimum Vlpianum,qui ob leges Syrorum patrias & nos piscibus priuauit,alia inferens ex Eretria. Antipater Tarsensis Stoicus libro Superstitionis quarto famam esse dicit apud nonnullos,quòd Gatis Syrorum regina ita fuit obsoniorum studiosa,ut per præconem fieri edictum iusserit, nequis pisce sine Gatide uesceretur:atque idcirco ob inscitiam Atergatidem à nonnullis fuiße uocatam,atque piscibus abstinuisse. Mnaseas ita de illa narrat libro secundo de Asia;grauis mihi profectò regina fuisse apparet Atergatis,asperèq; populis imperasse,quippe quæ piscibus uesci illis interdixerit,sed iusserit ad se afferre,quòd ei placeret id epulum. Idcirco legitimum nunc quoque est cum deam precantur,aureos pisces uel argenteos deponere,sacerdotesq; per totum diem ueros pisces in mensa obsonia parantes deponere,assatos ac elixos:quos ipsi postea deæ sacerdotes comedũt. Tum paulum progressus inquit; cum Atergatis,ut autor est Xanthus Lydus,à Mopso Lydo capta fuisset cum pisce filio in Ascalonis stagno immersa fuit per iniuriam, & à piscibus deuorata. Vos etiam fortaße uiri amici libenter præteriistis,uelut sacrum quempiam piscem,eum qui est apud Ephippum Comicum,quem Geryone paratum fuisse dicit in actu eiusdem nominis:

ἄτερ Γάτιδος, sine Gatide.

Huic cum habitatores regionis piscem aliquem capiunt
Non diurnum,circunflua salina Cretæ maiori
Magnitudine,olla est illi,quæ poßit hos capere centum.
Et uicini huic esse Indi poßint,Mygdonii,
Cranai,Paphii,hi syluam cædere
Quando rex coquit magnum piscem:
Ac ligna congregantes quantus mons est ciuitatis, eaq; succendere:
Stagnũ inducere aquæ plenum in salsuginem, salemq; ipsi
Iuga adducere menses octo continuè centum.
Circum nauigare in sabulonibus superius quinque celetes
Quinque scalmos imperare nec parere.
Lyciorum Prytanenses,frigidum hoc ne affles.
Macedo princeps extingue celtas,ne alluas.

Nec me præterit sanè quod hæc eadem dixit Ephippus etiam in actu Scutato, in quo et hæc illis subiiciuntur: Talia desipiens cœnat, ac eum cum adolescentulis uiuentem,admirantur, cum neque suffragiorum numerum cognoscat. Grauis, grauiter amiculum trahens. In quem Ephippus, hæc ita dicens,intenderit,tempus est ut tu perquiras,nosq; doceas bone Vlpiane,ac siquid ex dictis tibi uel minus aptè prolatum,aut inuentu difficile appareat, repete,ac manifestè disce, otii plus quàm cupio adest mihi,iuxta Prometheum Aeschyli. Tunc exclamauit Cynulcus;quàm hic,non ex magnis quidem piscibus,sed quæstionibus nunc in mentem caperet? qui spinas semper ex hepsitis eligit,& ex aristulis,ac siquis his est deterior pisciculus, magna frusta semper reiiciens:nam uelut in lautis conuiuiis Eubulus ait in Ixione,amylis præsentinus anethum,apium, & nugas,ac nasturtium paratum ubique comedunt, sic mihi lebetibus gaudens Vlpianus,secundum Cercidam meum Megalopolitanum,nulla re uesci uidetur,quæ uiro conueniat, at comedentes obseruare marrhubium, uel spinam, uel olus aliquod, uel quidpiam Cartilagineum ex appositis. Nec ea animaduertit,quæ bonus splendidusq; Aeschylus dixit,qui suas tragœdias magnarum cœnarum Homeri frusta esse dicebat. Philosophus erat omnino Aeschylus, qui iniustè aliquando deuictus, sicut Theophrastus,& Chamæleon in libro de Voluptate dixit, tempori dixit se tragœdias deponere, quippe qui intelligebat meritum honorem se aliquando fore relaturum.

De dictis urbanis Stratonici,ac illius apophthegmatis. Cap. VII.

VNde autem accidit & ea sciuisse, quæ Stratonicus Citharista dixit in Propim Rhodium Citharœdum, ait enim Clearchus in libris Prouerbiorum, quòd cum Stratonicus Propim uidisset qui corpore erat prægrandi, artis uerò minus peritus,inferiorq; corpore, interrogantibus ipsum qualis is eßet,nullus,malus,magnus, piscis, respondit. Illud per ænigma,primum scilicet quòd nullus est, postea quòd malus, hinc quòd magnus quidem,at piscis ob taciturnitatem. Theophrastus

phrastus in libro Ridiculorum dictum quidem fuisse prouerbium inquit à Stratonico, sed in Simylam histrionem asserit, qui prouerbium aperuerit, magnus nullus putridus piscis. Aristoteles in Naxiorum repub. de Prouerbio ita scribit, ex ijs diuitibus qui erant apud Naxios, alii in ciuitate, alii in pagos dispersi, incolebant: habitabat igitur in pago quodam, cui nomen erat Lestadæ, uir probus ualdeq; diues Telestagoras, qui & à populo, & ab aliis omnibus, & ab iis qui in dies mittebantur magnopere honorabatur. Ac ubi exirent de ciuitate aliquid'ue emeretur à tenaciter uendentibus, mos erat uendentibus dicere, quòd libentius dare Telestagoræ eligerent, quàm sibi tantundem dari. Cum iuuenes igitur quidam piscem magnum emerent, eademq; piscator dixißet, id sæpius audientes grauiter tulerunt iuuenes, bibentesq; in eum lasciuierunt. quos cum perbenignè Telestagoras excepisset, & ipsum iniuria affecerunt, & duas illius nubiles filias. Hoc molestè ferentes Naxii arreptis armis in eos iuuenes impetum fecerunt, ac magna tunc orta est seditio cum Lygdamis Naxiis esset præfectus, qui huiusmodi occasionem nactus se postea patriæ tyrannum declarauit. Neque extra opportunitatem sanè esse arbitror, si posteaquam in Stratonici Citharistæ mentionem incidi, aliquid etiam de illius responsorum promptitudine dixero. Cum doceret igitur Citharista, in gymnasio nouem Musarum imagines, unamq; habebat Apollinis, duosq; discipulos, interrogatus is à quibusdam quot haberet discipulos, cum deis ait duodecim. Cum in Mylasam peragrasset multaq; templa & paucos homines reperißet, in medio foro consistens inquit, audite templa. Huius hæc memorabilia scribuntur à Machone, cum Stratonicus in Pellam aliquando peregrinaretur, ac ex pluribus autea audiuisset, quòd hæc ciuitas lienosos facere solet in balneis, multosq; uidisset iuuenes se exercentes, ac perbellè præter ignem colorem corpusq; excoluiße, errasse eos inquit, qui sibi dixerunt. Cum uerò exiret rursus lienemq; maiorem se in uenere habere comperisset, sedens inquit, uidetur hic ingredientium uestes simul captas seruare statim, & lienes, ne ulla ijs qui sunt intus efficiatur angustia. Cum cantor malus Stratonicum ad cœnam uocasset, ac post potum artem ei ostēdisset, magnumq; fuißet & splendidum conuiuium, cantans Stratonicus, nec alium habens, qui cum dissereret, poculum confregit, maiusq; expetiuit, tum multos Cyathos capiens, Soliq; calicem ostentans, ac statim ebibens, dormiuit: hæc in Fortunæ uituperium conuertens. Cum familiares quidam socii, ut accidit, ad cantorem accessissent, continuò Stratonicus factus est temulentus, audientibus quòd multum bibens uinum factus est ebrius, confestim respondit, insidiator hic & detestandus cantor, uelut boui cœnam præbens in præsepio interemit. Cum Stratonicus in Abderam iuißet ad id certamen, quod ibi erat positum, uideretq; singulos ciues præconem priuatim habentes, ac singulos ubi uelint nouilunium significantes, multoq; plures præcones esse in eo loco, quam ciuium ratio postularet, summis unguibus pedum tantum sensim in ciuitate incedebat, attenteq; in terram deorsum despiciebat interrogantibus autem suis hospitibus quæ nam causa fuisset mali, quod ita repente eius pedes inuasißet, hoc respondit, omnibus ex partibus sanus sum ô hospes, multoq; celerius ad cœnam accurro, quam adulatores, sum autem anxius, magnopereq; timeo ne præconis inuadens pedem offendam. Cum malus tibicen in sacris tibia esset canturus, benedicere me oportet inquit Stratonicus, nam libantes Deos precamur. Erat Cleon Citharædus quidam, qui Bos uocabatur, qui grauiter canebat, lyraq; non utebatur, hūc audiens Stratonicus dixit quod asinus lyræ dicebatur, nunc bos lyræ. Cum Stratonicus citharædus ad regem Berisadem in Pōtum nauigasset, ibiq; diu commoratus fuisset, uoluit Stratonicus iterum redire in Græciam, quod cum rex non uideretur esse passurus, bene inquit cogitas ô Berisade qui manere hic statueris. Stratonicus Citharædus in Corinthum aliquando peragrauit, ubi uetula quædam hunc intuebatur, neque unquam desistebat; Donec Stratonicus ô per Deos mater inquit, quæ nam est tua uoluntas, aut cur me semper intueris? cogitabam inquit ante mater decem menses tenuerit, ac uentrem tantum passa sit, cum ciuitas te habens uel unum diem iam doleat. Biothea Nicotheontis mulier cum puella Abra fluuium ingrediens obstrepebat, ac postea Sicyoniorum amygdalum ascendens forte confregit, tunc ait Stratonicus non similis est strepitus sub noctē: Huius uocis gratia ingressum soluit qui fiebat in mare. Cum forte monstratus fuisset in Ephesso, ut accidit, mali Citharædi discipulus amicis, quod ipse ipsum inquit Stratonicus, non autem Ithallus cita. Clearchus libro secundo Amicitiæ cum Stratonicus inquit eßet dormiturus puerum sibi potum afferre semper iubebat, non quòd sitio aiebat, sed ne sitiam. Cum Byzantii Citharædus procemium bene cecinisset, at in reliquis aberraret, assurgens buccinam inflauit pronuntiauitq;, quisquis Citharœdum qui procemium cecinit inuenerit, mille drachmas accipito. Interrogatus à quodam qui peßimi essent in Pamphylia, Phaselitas quidem inquit peßimos eße, at sidetas totius orbis peiores. Rursus interrogatus ut ait Hegesander num magis barbari essent Bœoti an Thessali, Eleos inquit. Cum tropheum in gymnasio aliquando erexisset, in male cithara utentes inscripsit. Interrogatus à quodam quodnam ex nauigiis esset securißimum, longum'ne an rotundum? quod nuper in mare tractum esset respondit. Cum in Rhodo ostentationem fecißet, nemoq; applausisset ex theatro egressus est ita dicens, si quod licet sine sumptu non facitis, qui sperare ego possum congiarium à uobis postea consequi? gymnica certamina inquit Elei statuant, at Athenienses scenica, siquis in his delinquat, loro uerberent Lacedæmonii. morem qui est apud eos uerberandi carpens, uelut Charides attestatur libro primo de Ciuili certamine. Cum Ptolemæus rex paulò contentiosius de arte pulsandæ Citharæ secum contenderet, aliud est ô rex inquit plectrum tractare, aliud sceptrum, sicut Capito poeta testatur libro quarto commentariorum ad philosophum. Cum uocatus fuisset aliquando ad audiendum Citharœdum, postquam audiuit dixit:

Illi concessit pater hoc, ast abnuit illud.

Tum dicente quodam quid hoc? malum esse citharistam dedit, bene autem canere abnuit. Cum trabs aliquando cecidißet ac unum ex malis interemisset, uiri inquit trabes sint Dei, quod si non sint, esse tamen puto. Scribit hæc etiam post prædicta de Stratonici memorabilibus, Stratonicus ad patrem Chrysogoni, qui omnia sibi familiaria esse dicebat; ipse enim operarius erat, ex filiis hic docebit, ille tibia canet, opus est uno etiam dixit Stratonicus, & quo inquit ille? theatro domestico. Dicente quodam cur totam Græciam circumiret, ac non commoratur in una ciuitate, omnes Græcos à Musis ut perfecti sint consecutos esse dicebat, à quibus stipendium exigeret inscitiæ. Phaonem dicere solitus erat non harmonicè tibia canere, sed Cadmum. Simulante Phaone se esse lyræ pulsandæ peritum, ac dicente se Chorum habere Megarē, nugaris inquit, ibi enim non habes, sed te habet. Maximè se Satyri Sophistæ matrē admirari di-

ri dicebat, quòd quem nulla ciuitas decem dies ferre posset, ipsa decem menses tulisset. audiens eundem in Ilio peregrinari, in Iliacis semper inquit, Ilio mala. Minnaco secum de Musica disceptandi se mentem non adhibere inquit, quoniam supra talum diceret. Malum medicum dicebat migrare facere in infernum, qui ab eo curarentur. Cum cuidam ex familiaribus fuisset obuius calceosq; bene spongia abstersos uidisset, condoluit uelut male agenti, quippe quòd existimarat non ita fuisse abstersos accuratè, nisi ipse abstersisset. Cum forte uenisset Miletum, quæ tunc à conuenis habitabatur, ac omnia sepulchra externorum uidisset, abeamus inquit ô puer, hic enim soli aduenæ moriuntur, at ex ciuibus nemo. Cum Zethus citharista de Musica dissereret, soli dixit huic non licere de Musica nugari, qui maximè à Musis alienum nomen sumpserit, cum se pro Amphione Zethum appellasset. Cum Macedonem quendam citharam pulsare doceret, nihilq; prorsus is faceret, quod conueniret; iratus, in Macedoniam, dixit. Hic idem cum Herois imaginem apud frigidum malumq; balneum erectam uidisset, optimè sumptuoseq; ornatam, ut male lotus exiuit, non admiror inquit si multæ tabellæ sunt depositæ nam quicunque lauantur uelut seruati deponere consueuerunt. In Aeno dicere solebat menses quidem octo esse frigus, & quatuor hyemem, Ponticosq; multos ex Ponto uenire uelut ex strage. Rhodios albos Cyrenæos uocabat, procorumq; ciuitatem. Heracleam Androcorinthum, Byzantium Græciæ alam; Leucadios, putres Corinthios; Ambraciotæ Membraciotæ ab eo dicebantur. Vbi ex Heraclea exiuit portas circunspiciebat, interrogante quodam quid circunspicis? pudet inquit ne uidear, uelut ex lupanare exierim. Cũ duos in catasta uinctos uidisset, quã parũ ciuile est ex oppidulo non posse explere. Ad Harmonicũ quendã, qui prius erat olitor, secũ de Harmonia contendẽtẽ, cantaret quilibet inquit quam artem didicit. In Maronia cum quibusdam bibens se scire uelle dicebat qua in parte urbis esset, & si ipsum abscondissent, postea ut abduxerunt, ac interrogarunt, in caupona inquit, quoniam caupona Maronia esse uidebatur. Telephani, ut inflare cœperat, adiacens supinus, uelut eructantes, dixit. At in Cardia cum balneator pro purgatione terram malam, aquamq; salsam præbuisset, se obsidionem passum esse terra mariq; dixit. Cum aduersarios in Sicyone superasset trophæum Aesculapio posuit inscribens, Stratonicus ex male citharam pulsantibus. Cantante quodam cantum correxit: dicente quòd est Carcyni, multò magis inquit, quam uiri. In Maronia non esse uer dicebat, at teporem. Cum in Phaselide de exiguo nummo cum eius seruo balneator contenderet, erat enim consuetudo ut plus soluerent externi, ô scelesté inquit puer, quando ob exiguum æs me Phaselitem fecisti. Ad eum qui hortabatur ut aliquid caperet, ipsum maiorem mendicum esse dixit. Cum in parua ciuitate doceret, ipsa non urbs inquit, sed uix. In Pella ad puteum accedẽs interrogauit an aqua esset potui apta, cum dixisset haurientes nos eam bibimus, non est igitur inquit potui apta: Erant enim subuirides ij homines. Cum Timothei uxoris dolorem partus audiuisset, si operarium inquit ac non deum peperisset, quales uoces emisisset? cũ gloriaretur Polydus quòd Philotas, eius discipulus Timotheum uicisset, mirari se inquit si ignoras quòd ipse suffragia faciat, Timotheusq; leges. Ad Arium cantorem, quandam ob rem ipsum perturbantem, cantor ad coruos inquit. At in Sicyone ad excoriatorem factum, cum quadam in re maledictis ipsum incesseret, infelix Nacodæmon inquit. Cum Rhodios Stratonicus ipse

οὐ πόλις ἀλλὰ μόλις.

νακόδαιμον κὴ κακόδαιμον παίζει πρὸς τοὔνομα.

delitijs indulgentes ac calida potantes uidisset, ipsos ait esse albos Cyrenæos, Rhodumq; ipsam procorum urbem uocauit, eos quidem existimans colore ad lasciuiam differre, at ex similitudine ad procliuitatem uoluptatis ciuitatem esse procorum coniectabatur. Imitator horum urbanè dictorum fuit Stratonicus etiam Simonidis poetæ filius, ut testatur Ephorus libro secundo, Inuentorum, qui & Philoxenum Cytherium hæc eadem facere studuisse narrat. Phanias Peripateticus libro poetarum secundo Stratonicus ait Atheniensis primus uidetur multas chordas in tenuem citharam detulisse, primusq; Harmoniarum discipulos habuit, formulasq; constituit. Erat & in ridiculis non insuauis. Quem ob licentiam in ridiculis narrat à Nicocle Cypriorum rege sublatum de medio fuisse ueneno hausto, cum in eius filios cauillatus esset.

De curiositate Aristotelis. Cap. VIII.

ADmiratus sum sæpius Aristotelis diligentiam optime Democrite, quem celeberrimum faciunt sapientes isti, & si tu, uelut aliorum philosophorum ac rhetorum eius sermones honore prosequeris, an sua ipsius diligentia nouerit, uel ab aliquo didicerit, qui ex profundis Prothei uel Nerei emerserit, qui pisces narret, quomodo dormiunt, aut quomodo uiuant. res enim scripsit huiusmodi, iuxta poetam Comicum, ut fatuis admirabilia uideantur. inquit enim quod buccinæ, omniaq; crusta intecta coitu in uniuersum non utuntur, quodq; purpura & buccina diu uiuunt, nam quî cognoscere potuit q̃ purpura uiuat ad annum sextum? quòd uipera plurimum tempus absumit dum rem agit Veneream? quòd inquam maximo corpore sint palumbes, secundum magnitudinis locum uinago obtineat, minimumq; ex iis sit turtur. Vnde id etiam didicit, quòd equus mas annos triginta & quinque uiuat, fœmina plures quadraginta? cum quasdam etiam septuaginta uixisse dicat. Narrat etiam quòd ex pediculorum coitu lendes nascuntur, quòdq; ex uerme mutato nascitur eruca, ex qua bombyx, de quo postea necydalus uocatus. sed & apes sex annos uiuere scribit, aliquas uerò septem. Nec apem ait fucum quispiam coëuntem uidit, ex quo non licet cognoscere qui mas sit, aut quæ fœmina. Vnde etiam accidit quòd homines deteriores sint apibus, hæ siquidem semper eandem uitæ æquitatem seruant accumulantes, nec unquam mutantur, quod sine alterius admonitionibus faciunt, at homines inferiores sunt apibus, cogitationibusq; pleni, uelut illæ melle; quomodo obseruauit? at in libro de Diuturnitate uitæ, musca inquit sex uel septem annos uixisse uisa est, quæ enim harum rerum esse poterit demonstratio? aut ubi uidit ex cornu cerui hederam pullulantem? noctuæ ait & cicumæ, quòd interdiu nequeunt cernere, noctu uenando sibi cibum acquirunt, uerum non tota nocte id faciunt, sed uespertino & matutino, species etiam oculorum non similes esse dixit, his enim cæsios, illis autem atros: ac illis rursus, fuluos: hominibus uerò quod multiformis est oculus, ac circa oculorum differentiam cognitionem morum uarietatis uersari asserit. Caprinos hominum oculos optimorum morum esse indicium præterea affirmat, ac ad cernendi claritatem primatum obtinere. Ex aliis autem hunc oculos habere nimis prominentes, illum conditos, alium modicè sitos, hosq; acutissimè cernere. At exertos morum indicium esse pessimorum, Modicus tamen situs ait, nota est morum optimorum. Et nonnullos nimium conniuere, quod signum est impudentiæ. alios quibus intenti

tenti firet esse inconstantes. Mediocriter conniuentes optimis moribus esse præditos. Solum hominem inter animalia cor habere in sinistris corporis partibus, cum reliqua animalia habeant in medio. Maresq; plures habere dentes quam fœminas, quod & in ouibus obseruatum esse dicit, & in suibus, & capris. Nullum ex piscibus generare testiculos habentem, ubera neque pisces habere, neque uolucres. Solum Delphinum non habere fel, aliqui etiam scribit fel non habent in Hepate, sed intestinis adiunctum, sicut rana, accipenser, dentex, muræna, gladius, hirundo, passer, at amia suo intestino pari processu obductum fel habet. Accipiter & miluus hepati ac intestino adnexum. At capriceps hepati: ac uentri columba autem, & coturnix, & hirundo, aliæ intestino adnæxum, aliæ uentri. Molli cute intecta, & testa, & mollia, similiter & insecta plurimum tempus inquit in coitu absumunt. Ac Delphines & quidam alij pisces adiacentes coeunt, Delphinumq; ait coniunctionem esse tardam, piscium autem celerem. Leo præterea ita solida habet ossa inquit, ut si percutiantur, uelut ex silicibus ignis exiliat. Delphinus ossa quidem habet, at non etiam spinam, mollia uerò & cartilaginem & spinam. Ex animalibus hæc esse terrestria, illa aquatica, alia ex igne genita inquit esse & nonnulla quæ ephemera dicantur, quòd unum tantum diem uiuunt. Alia rursus esse quæ in utraque sede uiuant, uelut equum fluuialem, crocodilum, lutram. Omnia animalia duos pedes habere præcipuos, at cancrum quatuor. Quæcunque ait animalia sanguinem habent uel nullos habent pedes, uel duos, aut quatuor. Quæ plures habent pedes, sanguine carent omnino, omnia idcirco quæ mouentur, quatuor notis mouentur. Homo duobus pedibus, totidemq; manibus, auis duobus pedibus, totidemq; alis, anguilla ac conger duabus alis, ac totidem flexuris. Ex animalibus etiam nonnulla habent manus, uelut homo, alia habere uidentur, ut Pithecus, nullum siquidem ratione carentium animalium dat ac accipit, ad cuius rei usum manus instrumenta tradita sunt. Ex animalibus rursus alia habent membra ut homo, asinus, bos, alia membris carēt ut serpens, ostrea, pulmones. Multa animalia non omnibus anni partibus cernuntur, uelut latentia: Ac ea etiam quæ non latent, non semper uidentur sicut hirundines, & ciconiæ. Cum multa etiam habeam de quibus nugatus est hic pharmacopola, taceo, nam maximè ueridicum Epicurum hæc de eo dixisse scio, in Epistola de studiis, quòd cum patrimonio absumpto ad militiam irruisset, ibiq; male ageret, ad uendenda pharmaca conuersus est. Postea cum Plato ambulandi locum aperuisset inquit, ipsum assumpsit, sermonibusq; adesse uoluit quoniam esse non ignobilis ingenij uidebatur, ac paulatim deinde ad contemplationem peruenit. Solus quidem Epicurus hæc contra ipsum dicere ausus est, quæ neque Eubulides, nec Cephisodorus ausi sunt contra Stagiritam, quamuis commentaria contra uirum ediderint. In eadem epistola Protagoram Sophistam ex Sportuligero ac lignigero primum Democriti scribam fuisse narrat Epicurus, quem cum ex quadam lignorum cōpositione admiratus esset Democritus, ex hac occasione primum apud se cepit, postea in quodam uico literas edocuit, ita ut Sophista demum euaserit. & ego igitur ô uiri conuiuæ ex huiusmodi sermonibus ad indulgendum uentri euadere iam cupio. Cum dixisset quidam coquos etiam parare ob longam uerborum seriem ne frigidas epulas apponant: nullus frigidas ederet ait Cynulcus secundum Alexidis Comici Milconem, ego inquit nisi apponant calida. Bonum Platonem ubique dixisti bonum esse. An nescis quòd bonum omnino, & hic bonum, & illic? non insuauiter etiam Sphærus, qui condiscipulus fuit Chrysippi apud Cleanthem, accersitusq; in Alexandriam à Ptolemæo rege, in cereas aliquādo aues, in cœna appositas manus extendens à rege fuit detertus, uelut falso approbasset. Hic autem scitè demonstrauit, dicens se non approbasse quòd essent aues, sed quod rationi sit consentaneum esse aues. Ac fidentem phantasiam differre à ratione, siquidem hanc ucrissimam esse conuenit, illa uerò ratio aliter euenit. Et nobis igitur iuxta fidentem phantasiam cereæ aues circumferantur, ut aspectum decipere possimus ne omnia nugemur.

Quod nutrimentum præbeant singuli pisces. Cap. IX.

CVm iam cænaturi essemus, abstinere nos iussit Daphnus Mămacythi siue ex auris Metageneis iambum in medium proferens, quòd ubi cænamus tunc uerba facimus omnes, & ego tenuem dico sermonem de piscibus dictum fuisse, cū plurima dixerint medici, Philotimus inquam in libris de Nutrimento Mnasitheus Atheniensis, & Diphilus Siphnius: Hic enim in libro quæ sanis & ægrotantibus comedenda sint inscripto, pisces saxatiles facile corrumpi inquit, bonum habere succum, purgare, leues esse, parumq; nutrire. At marini difficulter corrumpuntur, multum nutriunt, difficulter digeruntur. Inter saxatiles autem fucus & fuca cum pisciculi sint tenerrimi minimè sunt olidi, ac facile corrumpuntur. Perca autem cum his sit similis, parum differt pro ratione locorum. Gobij proportionem cum percis consequuntur, inter quos parui & candidi sunt teneri, non olidi, bonum habent succum, & facile digeruntur. Virides autem, qui dicuntur Caulinæ, sunt sicci, & graciles. Hiatulæ mollem habent carnem, at perca sunt asperiores. Scarus carnem habet mollem, friabilis est, dulcis, leuis, facile digeritur & concoquitur, uentriq; confert. Horum recenter capti suspecti sunt, quoniam marinos lepores uenantes his pro cibo utuntur, ac idcirco eorum interiora choleram generant. Quæ caris dicta est, carnem habet mollem, uentri stomachoq; confert, cuius succus densat & abstergit. Cernua κηρίς. bonum habet succum, & multum, at uiscosa est, difficulter corrumpitur, multum nutrit, urinamq; ciet: quæ partes illius capiti adhærent, uiscosæ sunt, & non facile concoquuntur; carnosa illius difficulter digeruntur, suntq; grauiora; tenerior est pars extrema, at piscis hic phlegma producit, ac difficulter digeritur. Sphyrænæ magis nutriunt quàm congri. Lacustris anguilla minus est mollis quàm marina, magisq; nutrit. Cum melanuro proportionem habet aurata. Scorpii marini ac fului magis nutriunt quam lutulenti magni qui prope litora uersantur. Sparus acer est, cum olidus, carnem habet mollem, stomacho confert, urinam ciet, nec difficulter digeritur, quod efficit postea si in sartagine sit coctus. Trigla stomacho confert, ac Styptica est, carnem habet asperam, quæq; difficulter corrumpatur, uentremq; sistat, quod maximè efficit si super carbonibus sit cocta. Quæ in sartagine grauis est, difficulterq; digeritur, at quælibet sanguinem omnino excernit. Synodus & Charax eiusdem sunt generis, quamuis differat Charax. Phager nascitur etiam in fluuiis, ac melior est marinus. Capriscus, qui & mus uocatur, grauis est odoris, & asper, ac difficilius digeritur quàm fidicula. Cutem habet ori conferentem raphis uel acicula, quæ & ablennes dicitur, difficulter concoquitur, humida

mida est, bonumq; habet succum. Alosa, & chalcis, eritimiq; eiusdem generis facile distribuuntur. Mugil & marinus nascitur, & lacustris, & fluuiatilis, hic ait oxyrinchus uocatur. Coracinus ex Nilo peior niger, candido; ac elixus assato; hic si quidem stomacho uentriq; confert. Salpa aspera est, & ori non mollis, ac melior est in Alexandria, quæq; per autumnum comeditur: humidum enim quiddam, & album, ac non solidum emittit. Porcus anguillæ est similis, at ori est asper. Accipiter uerò carnem habet asperiorem, quàm cuculus, etsi similis est alijs in rebus. Coruus accipitre est asperior. Vranoscopus, & agnus dictus, & Callionymus, graues sunt. bocca elixa facile digeritur & distribuitur, humidum emittit, uentriq; confert: quæ super carbonibus cocta sit, tenerior est & dulcior. Bacchus multum bonumq; habet succum & nutrit. Hircus non bonum habet succum, estq; difficilis digestionis & olidus. Passer & buglossus suaues sunt, & nutriunt, quibus similis est rhombus. Glaucisci, cephali, mugiles, myxini, monedulæ, quod ad edendum pertinet, sunt persimiles. Cephalo tamen paulo deterior est mugil, mugile myxinus, at monedula locum extremum occupauit. Thunna & thunnus sunt graues, multumq; nutriunt. At acarnan uocatus dulcis est & stypticus, nutritq;, & facile excernitur. Apuæ graues sunt difficulterq; digeruntur, inter quas alba Cibotis dicitur, hepsitusq; paruus pisciculus, eiusdem est generis. Ex mollibus bos est carnosus, at melior est mustelus is, qui Asterias est dictus. uulpecula terrestri animali gustu est ualde similis, quamobrem nomen etiam obtinuit. Raia ori est mollis, at raia asteria tenerior est, bonumq; habet succum. Liobatus minus uentri confert, & est olidus. Torpedo cum difficulter digeratur, partes capiti uicinas teneras habet, quæq; stomacho conferant, & facile digeruntur, cum alia secus se habeant: meliores sunt paruæ et eæ maximè quæ parcè fuerint lixatæ. Cum squatina sit inter mollia, leuis est, facile digeritur, maior magis nutrit. Omnia mollia, ut in uniuersum dicam, uentosa sunt, carnosa, difficulter concoquuntur, frequenterq; sumpta oculos reddunt hebetiores. Sepia si lixetur tenera est, facile digeritur, ori uentriq; confert, succus qui fit ex ea sanguinem extenuat, mouetq; excretionem per hæmorrhoides. Loligo facilius digeritur, ori non mollis. At polypus rebus Venereis confert cum sit asper, & difficulter digeratur, maior magis nutrit, uentrē plurimum humectat, si lixetur, stomachumq; sistit. Declarat utilitatem polypi Alexis in Pamphila in hunc modum:

Quid poßides amore captus? quid magis
Iis quæ tuli nunc buccinas, & pectines,
Magnumq; polypum bulbos pisces grandes.

Pelamis multum nutrit, & est grauis, at urinam ciet, difficulterq; digeritur. Si in salsamento sit condita, uelut callibius, uentri confert, & extenuat, quæ maior est synodontis uocatur. Proportionem cum pelamide habet Chelidonias, quamuis paulò sit asperior. At hirundo, quæ polypo est similis, succum suū habet, qui bonum faciat colorem, & sanguinem moueat. Orcynus est lutulentus, ac maior similis est Chelidoniæ, quod ad asperitatem spectat, cuius uenter & clauicula tenera est, et ori mollis. Qui pisces Costæ dicuntur, medij sunt, si fiant salsamentum. Xanthias aliquantulum est olidus, & orcyno tenerior, hæc ita à Diphilo scripta fuerunt. at Mnasitheus Atheniensis in libro Edilium genus inquit maiorum piscium à quibusdam scißile uocatur, ab alijs marinum: Velut aurata, glaucus, phager: sunt autem difficilis concoctionis, at concocti multiplex præbent alimentum. Squammatorum generi uelut thunnarum, scombrorum, thunnorum, ac congrorum, borumq; similium, gregali esse accidit, qui pisces neque soli uidentur, neque feruntur gregatim, facilius digeruntur; uelut congri, & carchariæ, & huiusmodi. Piscium gregalium genera cibum suauem præbent, quia sunt pinguia, at qui tamen sit grauis, difficulterq; digeratur, quare aptius fiunt salsamenta, quod salsamentorum genus est optimum. Sunt hi pisces utiles, si assentur, quoniam pingue eorum dissoluitur. Quæ Darta dicta sunt, ea sunt omnino, quæ asperam habent cutem, non ob squammas, sed sicut habent raiæ, & squatinæ. Hi pisces huiusmodi omnes sunt delicati, at nō suauis odoris, corporibusq; præbent humidum nutrimentum, uentremq; subducunt maximè omnium piscium qui lixantur. Si assati sint fiunt peiores. Mollium genus, ueluti polypodū & sepiarum, hisq; similium, carnē habet difficilis digestionis, quare rebus Venereis conferunt, sunt enim uentosa, ac rei Venereæ facultas uentosa indiget dispositione. Meliores sunt hi pisces si lixentur, humoresq; habent malos, nam uidere licet quales dimittunt, dum lauantur, quos lixatio ex carne euocat. si enim mollem habeāt ignem, ac cum humido datum, lauātur quodammodo: at ex assatis ignis humores exiccat Præterea cū caro eorum sit aspera, sic merito ut coquatur postulat. Apuæ, mēbrades, sardæ, & alij pisces, quorum spinas comedimus, digestionem omnes uentosam operantur, nutrimentumq; præbent humidum, cum digestio non adæquetur, sed carnes quàm citißimè digerantur, spinaq; paulatim dissoluatur. Nam cum spinosæ sint apuæ per se, impedimentum ex utraque ipsarum parte circa digestionem nascitur, ac inflationes postea accidunt ex digestione, humoresq; ex nutrimento. Sunt meliores si lixentur, at uentrem inæqualiter pelliciunt. Qui saxatiles dicuntur, ut gobii, scorpii, passeres, hisq; similes corporibus nostris et sic cum præbent alimentū, & tumidi sunt, ac nutriunt, celeriterq; digeruntur, excrementum non multum relinquunt, nec uentos generāt. Est autem quoduis obsonium facilius digestioni, quod simplici condimento sit paratum, at saxatilia sola simpliciter uoluptati parata. His simillimum genus est id, quod mollem carnem habens dicitur, cuiusmodi turdi sunt, & merulæ, hisq; similes, carnem. n. habent humidiorem illis, ac, quod ad edendum pertinet, maiorem habent fruitionem, illisq; magis hi & uentrem pelliciunt, & urinam, quia carnes humidiores habent, & plures quam prædicti pisces. Opus est autem siquis uentrem uelit pellicere, sumere lixatos, qui si mediocriter se habeant, assati nutriunt. Ad ciendam urinam utiles sunt si utroque modo parentur. Loci ubi flumina siue stagna mari coniunguntur, magnumq; pelagus, uel maris sinus adsit, omnes pisces habent humidiores, & magis pingues, suauioresq; esui, at qui nutrimentum peius, difficilioremq; præbent digestionem. In litoribus quæ mari adiacent ualde apertis, asperi sunt complures, & tenues, ac undis pulsati in profunditatibus apud terram, quæ nō perturbentur à magnis uentis, si ciuitates etiam his acciderit propinquas esse, multa pisciū genera nascuntur, quæ æquè sint optima, qđ pertinet ad uoluptatē, facilitatē digerendi, nutrimētumq; corporis. Difficilis sunt digestionis grauißimiq; inter marinos pisces ij, qui ex mari in fluuios aut stagna migrarūt, uelut mugil, et omnes denique pisces, qui in utrisque aquis uiuere poßunt. Ex iis, qui semper in fluuijs et stagnis degūt, meliores sunt fluuiatiles: nā stagnorum pisces ex aquæ corruptione nascun-

nascuntur. Ex fluuiatilibus rursus optimi sunt ij, qui in uelocissimis fluuiorum locis degunt, quique subrubescunt, isti enim non nascuntur nisi fluuius sit uelox & frigidus. Differunt facilitate præterea digerendi à piscibus fluuiatilibus. Hæc à nobis habetis uiri amici, qui salubriter pro uiribus nostris obsonia parare studuimus, nam iuxta parasitum Antiphanis:

Ego artis obsonij non ualde
Fui studiosus, nec rursus concidi ualde multum:
Vt quis aliter illatis
Vbi capiat crapulam Græcè.

Sed neque ita sum piscium studiosus, uelut qui apud eundem poetam in Butalione, qui actus est unius ex agrestibus apparatus, inquit enim:

Conuiuium præbebo ego uobis hodie.
At ipse nummos fide sumens est opus
Nobis emas: emisse quando nescio
Bene ipse, dic amice quod gratum tibi
Obsonium sit, omnibus dic singula.
An pisce uescerere suauiter? ferens
Piscator ad rus uenit olim haleculas,
Triglasq;, ualde per Iouem gratus fuit
Is omnibus nobis, feras, an nunc quoque.
His uescereris paruus ut sit quispiam?
Magnos enim puto uoraces esse ego
Pisces uirum, quid nunc refers gratissime?
Virum uoraces? quomodo? dudum patet
Helene quod hi cibi refert quos, hic halec
Et trigle.

At in agresti haleculas Hecatis cibum eße dixit, & triglas. Philippus etiam paruos pisces malos eße demonstrat his uerbis in Philyra:

Papia uis currens
In forum emere mihi? dic quid,
Pisces prudentes ô pater, ne mihi infantes.
An non nosti quod pecunia est argentum?

Suauißimus est etiam is iuuenis, qui apud eundem poetam in Obeliaphoris omnia paruifacit, quæ ad artem parandi obsonij spectant, hunc in modum:

Sed emito frugaliter, omnia enim
Dic num sufficiunt?
Non magnificè, sed purè quòd
Delibantum more sufficiunt loligines & sepiolæ,
Et si locustam aliquam capere liceat,
Vna sufficit. Suaue est in mensa & anguillæ.
Thebe aliquando uenit, ex hoc càpe
Gallum, palumbum, perdicem,
Talia, dasipus siquis ueniat
Quam auarus es tu dic ualde opiparè,
Omnium caro nobis num est? misit quis?
Non, sed statim in hac mulier.
Vitulum Coronæ cras cœnabimus.

Qui est autem apud Mnesimachum difficilis in actu eiusdem nominis, cum ualde fit auarus, ita intemperantem adolescentem alloquitur;

Impone quæso te mihi non plurima.
Nec ualde rustica, neque argumento obducta,
Mediocria patruo tuo, etiam
Magis mediocria ô felix concide,
Et decipe me, pisces enim mihi uoca
Pisciculum, obsonium si dicas aliud, dic obsoniolum,
Suauius enim pereo multò.

De coronistis & Chelidonistis. Cap. X.

Postea ex dei nutu in prædictis amicißime Vlpiane, uel uos Grammatici, mihi narrare quam in sententiam dixit Ephippus uitulum Coronæ cras cœnabimus? ego enim historiam aliquam esse censeo, quam cupio discere. Tum Plutarchus Rhodiam esse dixit historiam, quam præsenti tempore memoriter recitare non poterat, quia dudum in librum, qui hanc narraret, inciderat. Sed noui Phœnicem etiam iambicum Colophonium mentionem facientem de uiris quibusdam, uelut in Coronæ honorem colligentibus, dicentibusq;:

Boni Coronæ tradite hordei manum,
Vel tritici puellæ Apollinis sacri,
Panem'ue, seu merum, quod aut cuiuis libet.
Date ô boni quod quilibet manu tenet
Vestrum Coronæ, nam salem & chondrum capit.
Libenter illa prorsus hisce uescitur.
Ceras dabit rursus, salem qui nunc dedit.
Puer thorenam inclyte Plutus audijt.
Ficus Coronæ uirgo multas attulit.
Dei sit illa mox petenda ab omnibus.
Et splendidum inueniat uirum, atque diuitem.
Mox filium patri seni det in manus,
Matris puella ludat inter et genua
Germen, mulierem fratribus nutrire dehinc.
Ego pedes quò contulere lumina
Rependo musis ad fores cantans statim,
Non dantibus uel plura dantibus simul.

Atque in fine Iamborum inquit:

Sed ô boni date intima est diues quibus
Domus dato rex, tuq; Nympha multa da,
Mos est Coronæ quæritanti ergo manum
Cum noueris da quidpiam, responsa mox
Dabit.

Coronistæ uocabantur, qui Coronæ nomine colligebant, uelut testatur Pamphilus Alexandrinus in libris nominum. Ea autẽ quæ ab his canebantur, dicta sunt Coronismata, ut Aenocles Rhodius narrat in Coronistis. Chelidonizin etiam congregatio quædam alia uocatur apud Rhodios, de qua Theognis ita scribit libro secundo sacrificiorum, quæ fiunt in Rhodo, genus quoddã cõgregandi Rhodii Chelidonizin uocant, quod fit mense Aprili. dicitur autem Chelidonizin, propterea quòd acclamare consueuerunt:

Veni ueni hirundo pulchros dies agens, et pulchros annos:
Ventrem habens album, dorsumq; nigrum.
Massam caricarum non deuoluis ex pingui domo:
Viniq; poculum, & casei canistrum, & frumenti.
Hirundo etiam non respuit, an abeamus,
Vel capiamus siquid dabis, sin autem sinemus.
Vel fores feramus aut superliminare;
Aut mulierem extra sedentem,
Parua quidem est, facile ipsam feremus.
Siquid attuleris, magnum aliquid ferres:
Aperi aperi ianuam hirundini

Non enim senes sumus, sed pueri.

Hunc colligendi modum primus Cleobulus Lindius demonstrauit in Lindo cum penuria nummorum inuasisset.

De uaticiniis per pisces. Cap. XI.

SEd quando in Rhodias incidimus historias, ego quoq; ex pulchra Rhodo huc accedo rationes piscium uobis dicturus cum Rhodum suauissimus Lynceus piscium feracem nominarit. Ergias igitur Rhodius in ijs, quæ de patria conscripsit, cum quædam de Phœnicibus dixisset, qui insulam incolunt, hæc inquit, hi qui Ialyso circa qui cum Phalantho ciuitatem fortissimam Acheam nominatam habent, cum cibi essent continentes per multum temporis spatium cum Iphiclo pugnarunt, erat.n. his oraculi quoddam responsum, quod regionem ad id usq; tem poris essent habituri, quo albi corui fierent, piscesq; in crateribus apparuissent. Sperantes illi hoc nunquam esse futurum, res bellicas negligentius tractare cœperunt, Iphiclus igitur intelligens ex quodam Phœnicum oracula, insidias tetendit, fecitq; ut Phalanti fidem quodam ad aquam adeunte, cui nomen erat Larcæ, fide data, & accepta pisciculis quidam ex fonte caperētur, quos in uas aquæ conijciens, Larcæ dedit, iussitq; hanc aquam ferre ac in craterem effundere, unde Phalantho, uinum administrabatur: Qui hæc omnia diligenter perfecit. Iphiclus autem coruos captos gypso pinxit, & postea dimisit, quos cum uidisset Phalanthus ad crateras accessit, in quibus etiam cum pisces uidisset, non amplius suam esse regionem putauit, ac ad Iphiclum præcones misit, qui cum eo agerent de fœdere ut cū suis militibus exire liceret. Cum fœdus accepisset Iphiclus, hoc machinatus est postea Phalanthus. Victimas interficiens, earumq; uentres purgans, in his aurum & argentum exportare conabatur, quod ubi sensisset Iphiclus, prohibuit. Afferente iusiurandum Phalantho, quod iurauerat se sinere exportari quidquid in uentre ferrent, contra hic captiosè egit, nauigia ut auferantur ipsis tradens, gubernaculum, remos, & uela soluit, nauigia inquiens, se iuraffe esse daturum, aliud præterea nihil. Cū ita perplexi essent Phœnices multos nummos locum signātes humi defoderunt, ut aliquando postea accedentes eos caperent, multos etiam reliquerunt Iphiclo. Cum igitur hoc pacto migrassent Phœnices de regione, res accesserunt ad Græcos. hæc eadem cum scripsisset etiam Polyzelus in rebus Rhodiis, quæ ad pisces et ceruos spectāt soli nouerūt inquit Phacas, Derciaq; illius filia, quæ cum Iphiclum amaret, ac per nutricē ageret de connubio, aquam ferenti pisces imponere persuasit ac in crateram inijcere, ac ipsa coruos dealbatos dimisit. Creophilus in terminis Ephesiorum Ephesum inquit ædificantes cum loci magnopere essent dubii ad oraculum tandem miserunt, qui ubi ciuitas esset locanda, percunctarentur. Respōdit autem Deus hic urbem condere, ubi piscis demonstrasset, aperq; docuisset. Est autem fama quòd ubi nunc est fons Hypelæus uocatus, portusq; sacer, piscatores quidam prandium parabant, tum quidam ex piscibus unà cum carbonibus exiluit, atque in palearum fasciculum decidit, incensus est continuò cespes, in quo aper agrestis forte latitabat, qui igne perterritus bonam montis partem percurrit, ac eò usque ubi Trachea nunc uocatur, conciditq; iaculo uulneratus, ubi nunc Palladis templum est erectum, tum insula occupantes Ephesij cum annos uiginti, & unum eam habitassent Tracheam uigesimo secundo postea condiderunt & Corissum, Dianæq; templum in foro, & Pythij Apollinis in portu erexerunt. cum permulta & alia dicerentur huiusmodi, clangor quidam tubarum per uniuersam exauditur ciuitatem, cymbalorumq; strepitus, ac tympanorum sonitus unà cum cantilenis immistus, quoniam festum, quod antiquitus Palilia dicta sunt, celebrabantur, nunc autem dicuntur Romana festa, postquam ciuitatis fortunæ optimus ac elegantissimus Adrianus Imperator templum erexit, quem consecrationis diem singulis annis insignem ac festum agunt omnes & qui Romam incolunt, & qui Romæ etiam sunt externi. Tunc ait Vlpianus quid hoc est ô uiri, elapina uel nuptiæ? quoniam eranus hæc non sunt.

De tripudiis & elapinis. Cap. XII.

CVm dixisset quidam quòd omnes in Dei honorem tripudiāt per ciuitatem, ô optime ridens Vlpianus dixit, & quis Græcorum est qui tripudium hoc uocauerit, melius.n. fuerat lasciuiunt omnes per ciuitatem dixisse, uel Choreis indulgent, uel aliud quidpiam dictorum. Sed ex fibula terra tu nobis nomen mercatus, uinum infusa aqua perdidisti. Tunc ait Myrtilus, sed maximè græcum esse nomen tibi amice demōstrabo, quando ita increpas, cum.n. omnibus os obturare coneris, nullum adhuc imperitum esse compertum habes, te autem uel leberidis exuuijs magis uacuum esse demonstras. Meminit igitur Epicharmus de tripudio, ô uir maximè admirabilis, in Thearis, neque longè sanè est Italia à Sicilia, in actu igitur, sacerdotes quæ Pythio deposita erant aspicientes, ac loquentes de singulis hæc inquiunt. lebetes, æreiq; crateres * ac tripudiantes quantum posceret usus. Sophron in inscripta Pronuba, & postea capiens præcedebat, isti uerò tripudiabant. Et rursus, tripudiantes thalamum stercore impleuerunt. Alexis præterea in Nouacula:

Nam lasciuiorum hominum uideo
Accedentem multitudinem bonis, probisq;
Hic existentibus: ne accidat mihi soli
Nocte obuiare bene agentibus
Vobis circa tripudium, non enim
Vestem auferrem nisi gignerem alas.

Noui & alibi positum fuisse nomen, quod cum in memoriam reuocauero efferam. Tu autem pro dignitate tua gesseris, qui horum Homericorum recordaris:

Quæ turba est, quæ causa iubet, conuiuia quæ sunt?
Nuptiæ an elapina est, eranum non esse uidemus.

Si nobis quomodo differant inter se declaraueris. Sed quoniam taces, ego dicam. Secundum poetam Syracusium, sacrificia, splendidioresq; apparatus antiqui elapinas dixerunt, quiq; his adessent elapinastas. Sunt autem erani conuiuia, collationes conferentium, à congerentibus & conferentibus singulis. Appellatur idem conuiuium eranus & thiasus, & qui conueniunt eranistæ & synthiasotæ. Dicitur etiam thiasus multitudo ea, quæ Dionysium sequitur, ut autor est Euripides. Video thiasos tres muliebrium Chororum, nam thiasos ex dei nomine appellarunt, si quidem Deos ipsos Sios Lacones uocant. (σιὸς.) Elapinæ ex apparatu & impensa quæ in ipsas fiunt, nomen sunt consecutæ. Laphytin enim ac Lapazin euacuare significat & absumere, unde poetæ depopulari alapazin dicunt, & per deuastationem direpta laphyra uocant conuiuia huiusmodi ab euacuando. (λαφύττειν καὶ λαπάζειν.) Aeschylus & Euripides dixerunt lapatin enim euacuare cibum significat, & lagarum uacuatum, unde

 ex lagaro

ex lagaro uterus est dictus, sicut etiam laganum. Ab euacuando uenter, laphytin enim est abunde citoq; euacuare. At impendere à deuoro dicitur, quod item ab opiparo, quare de insatiabiliter & ferarum more edentibus & uorare, & laniare dicimus. hinc Homerus:

λάπτειν.

Hunc laniauerunt uolucresq; canesq; rapaces.

δάχαι καὶ δαρδάψαι.

Conuiuia autem non a cibo quidem dixerunt, quod est nutrimentum, sed à bene per hæc habendo, ad quæ conuenientes, qui numen uenerantur, ad lætitiam animiq; relaxationem euntes, potum quidem methy appellabant, at Deum qui hoc largitus erat, Methymnæum, lyæum, Euium, & Ieium, sicut non tristem at cogitabundum hilarem, quare & numen Hileon esse precabantur iò iò acclamantes, locumq; in quo hoc faciebant, sacrum nominarunt. quòd autem idem esse hilare & Hileon dixerint, testatur Ephippus in actu Lucro inscripto, ubi de quadam amica loquitur:

μέθυ καὶ μεθυμναῖος.

Posthæc ubi nostrum est quis ingressus minus
Iucundus, illa suauiter mulcebat hunc.
Nons comprimens os ingerebat oscula
Vt ostis assolet, uelut passerculi
Canebat hæc solans, simulq; molliens,
Reddebat hunc hilarem statim, tum tristia
Pellebat, & faciebat inde hunc Hileon.

Quod Dei conuiuiis interessent. Cap. XIII.

ANtiqui præterea deos in hominum formam constituentes, eos inter conuiuarum coetum ordinarunt. Nam cũ uirorum impetum ad fruitiones, uoluptatesq; cognouissent, neque homines ab his abstinere posse intelligerent, utile uerò, maximeq; conducens his arbitrarentur si compositè ornateq; assuessent: tempus quoddam certum determinarunt, deisq; prius sacrificantes sic ipsos ad relaxationem animi dimittebant, ut deos omnes ad primitiarum oblationes accedere existimantes, & ad sacrificia cum uerecundia quadam, ac timore, conuenirent. Sic igitur ait Homerus:

Pallas uenit obuia sacris.

Et Neptunus:

Aethiopes ad longinquos uenit, affuit ille
Mactatis agnis ac tauris forte sacratis.
Et Iuppiter.
Iuit ad hesternus conuiuia lauta, secuti
Pone dei simul omnes.

Si uir quispiam præterea senior, sanæq; mentis adsit, pudet eos quidpiam minus honestum uel dicere, uel facere, uelut testatur Epicharmus; sed silere bonum ubi meliores adsint. Cum igitur deos præsentes esse arbitrarentur, festiuitates & ornatè & temperanter præteribant, quare neque decumbere mos erat apud antiquos, sed sedentes conuiuabantur, neque ad ebrietatem sanè usque bibebant, sed quantum cupiebat animus: ubi sacrificassent domum suam quiuis accedebat. Qui uerò nunc se deis sacrificare simulant, amicos ac familiares quidem ad sacrificium conuocant, uerum filijs imprecantur, mulieres insectantur conuitijs, domesticos percutiunt, multisq; minantur, illud ferè Homeri dicentes;

Quod superest, læti gestis bene corpora rebus
Procurare uiri, & pugnam sperate parati.

Non audientes interim quid dicatur ab eo, qui Chironem fecit, siue Pherecrates, siue Nicomachus fuit Rhythmicus, siue alius quispiam:

Sed neque cum socium ad conuiuia lauta uocaris
Præsentem cernens sis mæstus, quod malus egit.
Depositis curis lætus uidearis at illi.

Nunc horum neque recordatur omnino. At ea solum postea edis cunt ex magnis diebus, magnisq; operibus, quæ in Hesiodum referuntur:

Ad cœnam nostrum siquis accerserit ullum
Sacrificans, tristes simus si uenerit, atque
Aspicimus toruè, foribusq; exire citò illum
Optamus.

Postea cum cognouisset quantopere hoc sit ignobile, dixit quidam ex bibentibus, tu iam non hoc ipsum dissolues; at qui sacrificans prohibenti irascitur, statimq; dixit elegia:

Nec cogas quenquam nobis qui nolit adesse,
Sopitumq; sinas. non inter pocula amico
Hæc dixisse uiro fas est, cui prandia præbes.

Quibus hæc etiam addimus:

Morosus ne sis inter conuiuia gentis
Grandia, multus amor uenit hinc, impensaq; parua est.

Deisq; sacrificantes paucissima omnino absumimus, uelut Menander ait in Ebrietate:

Mactamus & damus deis haud omnia
Illis ago quando decem drachmis ouem
Vnguenta, saltatriculas, tibicinas
Has, caseum, Thasiumq;, mel, cumq; his simul
Anguillas, ut talento nil desit prope.
Aequum decem drachmarum erat nos & bona
Cepisse, rectè si modo peregrinus
Sacrum, deinde liberari istis malis.
Aerumna duplicatur ac magis uiris
Pijs. ego profectò nunquam pertuli
Altaribus poni ile, ni quis consecret
Anguillam & unà, ut occidit ex affinibus
Vnus Callimedon.

De speciebus antiquorum conuiuiorum. Cap. XIIII.

NOminarunt antiqui cœnas quasdam epidosima, quæ ex adiectionibus Alexandrini nominarunt, unde Alexis in ad puteum:

Nunc mihi
Dominus misit uini fictile
Ex intimis laturo, inde disco
Epidosimum, præter alia hoc erit, amo
Vetulam sensus participem.

Crobylus in Pseudypobolimæo:

Laches, ego autem ad te procedo,
Vbi me interrogas uelut amicam, aderant,
Epidosima nobis, in quibus heri bibere
Cyathos centum coegisti tu duodecim.

Norunt eas etiam cœnas antiqui, quæ nunc ex sportula dicũtur, quod declarat Pherecrates ita in obliuioso seu mari, cum præparasset cœnam habens sportulam ibat ut ad utile. Significat hanc cœnam ex sportula manifestè, ubi quis sibi ipsi cœnam parans, ac in sportula componens abit, apud aliquem cœnaturus. concœnam de Symposio Lysias dixit in cœde contra Micinum, illum enim ad concœnam ait fuisse uocatum. Plato ijs dixit

σωίδειπνον.

xit qui concœnam fecerant. Aristophanes in Gerytade, in con cœnis Aeschylum laudans. Quare Sophoclis actum secundum neutrum concœnam malunt inscribi. Vocant quasdam etiam cœnas collatiuas. Alexis in Elegante siue Nymphis, discumbe & illas uoca collatiuum facimus, sed bene noui quòd sordidus mos est tuus diu. Ephippus in Geryone, & collatiuum sympo= sium sortiuntur. Dixerunt conferre etiam simul inuicem bibe= re, & collatiuum symposium. Menander in Vendita, & nunc ob hæc conferunt per singulas, postea inquit, expleuit collati= uum. Nunquid hoc fortasse est quod ex symbolis uocatur? quæ nam sint symbolum his uerbis declarauit ipse Alexis in Man= dragora usa, ueniam ferens symbolas igitur simul. Qui symbo las, coronas Chalcidici & alabastos symbolas uocant ô uetula. At Argiui sicut Hegesander narrat in suis commentariis, qui ita scribit, symbolam quæ à bibentibus in symposia inferretur, Argiui Chon uocant, at partem æsam. Consentaneum uidetur cum hoc etiam commentarium finem sumpserit amice Timo= crates, ut hic conquiescere sermonem faciamus, ne forte nos ali quis pisces fuisse existimet, iuxta Empedoclem, inquit enim na= turalis philosophus: χῶν. οἰσαμ.

Ipse fui certè quondam puer, atque puella,
Inde frutex, uolucris, coctusq; ex æquore piscis.

ATHENAEI DIPNOSOPHISTARVM LIBER NONVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De terprote, sinapi, & perna, & paropside. Cap. I.

Iamq; recordemur cœnæ, iā fundite lymphas
Nunc manibus, feret hæc oriens lex cra stina uerba,
Mihiq; & tibi Timocrates.

Cum circunferrentur pernæ, ac quidam dixisset quod sunt frigidæ, apud quem positum est frigidum ait Vlpianus? aut quis Sinapi napy appellauit? quod unà cum pernis in paropsidibus circunferri uideo? noui enim sic ēt masculinè dici pernam, non autem uelut nostrates solent Athe nienses fœmininè tantum, Epicharmus in Megaride, montes, caseolus, pernæ, uerticilli, ex edulis autem nullum. Et in Cyclo pe, intestina, suauia per Iouem, & perna. hoc etiam ex me ô sa pientißimi discite, quod Epicharmus intestinum hic dixit, quod oryam semper ferè nominauit. Salem etiam conditum in alijs paropsidibus uideo. Insuauium autem salium pleni sunt Cynici, apud quos iuxta Antiphanem, dicit canis alius quidam in Co ryco, ex marinis semper obsonijs unum habemus, & hoc usque ad finem, salem. Postea bibimus uinum, speciem per Iouem do= mus. Neptune, quantopere præsentibus confert omnibus aceta rio poculo. Video & garum cum aceto mistum. Noui quosdā etiam ex Ponticis qui oxygarum solum parant. His occurrens Zoilus inquit; Aristophanes, heus tu, in Lēniis frigidū posuit, pro delicato, ita scribens, Lēnus fabas & delicatas et pulchras nutriens. Pherecrates in Crapatalis, delicatos ibi facere cice= res. Sinapi ita nominauit Nicander Colophonius in Theriacis:

Siue cucurbitulas ex ære, siue sinapi.

In Georgicis, mordentia graua sinapis. Ac rursus:

Nigra sinapi tenens folia, ac nasturtia acuta.

Crates in libris de Attica dictione Aristophanem dicentem in ducit:

Vidit sinapi contrahens uultum statim.

Veluti Seleucus dixit in Græcanico. Extat autem carmen ex Equitibus ita se habens, & uidit napy; nullus enim Attico= rum sinapi dixit, quamuis utrunque habeat rationem: napy si= quidem quasi naphy dicitur, quòd natura priuatum sit, ineptum enim est & paruū, sicut apua ac sinapi ideo dicitur quòd ocu los lædat odore, uelut etiam cæpa, quia pupillas occultare fa= ciat, Xenarchus Comicus in Scythis, hoc malum non est etiam malum, nam soror mea acrimonia affecta est ob peregrinam. De sale & aceto meminit bonus Aristophanes in iis, quæ de Sthenelo tragico scripsit, qui fieri posset ut ego Stheneli uer= bum ederem in aceto intingens, aut candidum salem? nos igitur tibi bone uir hæc perquirenti contulimus. Operæprecium autē esset, ut tu quoque apud quem paropsis pro uase reperiatur no bis exponeres. Nam pro obsonio uariè parato, ac pro specie huiusmodi apud Platonem inuenio, qui sic ait in festis, σίνηπ.

Vnde esset et placenta seu paropsides.

Ac in Europa multis uerbis rursus pro condimento posuit, in ter quæ hæc quoque cernuntur.

Inutilis res dormiens est fœmina
Scio, paropsis ipsa solum peruigil
Est aptior, iacet uolenti sumere,
Est quæ uoluptati parata. nulla adest
Paropsis oro te.

Et in sequētibus percurrit de paropsidibus uelut condimentis. In Phaone.

Paropsidibus aliena sunt simillima
Iuuant breui impenduntur hæc citò omnia

Aristophanes in Dædalo:

Est more eodem fœminis cunctis simul
Mæchus paratus, haud minus paropside.

Cum tacuißet Vlpianus, sed & ego inquit Leonidas rem ma= ximè aptam faciam si dixero, cum diu conticuerim, neque hoc sanè ut multa nascatur contentio postulat, quibus omnibus an= tiquus sufficit sermo

Tibi uidentur esse at hoc pacto mihi.

prudentibus quispiā persuaderet citissimè dicēs bene, qui facile sunt dociles. Pro uase ô amicißimè Myrtile Antiphanes dixit Bœotio, tum.n. loquendi locum occupauit:

Inde hæc uocans apponit in paropside.

Alexis in Hesione:

Vt uidit hinc mensam, duos intro uiros
Inferre onustam multiplici paropside
Ac floridam non amplius me aspexit is.

Ille etiam in primo Dionysio, qui fecit ea, quæ in Magnetem referuntur;

Et hæc malorum quippe sunt paropsides.

Achæus in Athone Satyrico:

Cædar minutim sed mihi paropsidum,
Lixas odoratasq; carnes ignibus Siccatas.

Sotades Comicus in Redempto,

Appareo paropsis ipse Crobylo,
Nam tractat illam, uescitur me postea.

Dictum est dubiè in primo eruditionis apud Xenophontem, ait enim philosophus, attulit ad ipsum paropsides, multipliciaq; embammata, & edulia. Et apud eum qui Chironem composuit in Pherecratem relatum, ait quidam:

Sed per Iouem uelut solent paropsides,
Quarum ipsa condimenta causa dicitur.
Quas nullius precij Caletas & credidit.

Nicophron in Sirenibus:

Pro sede pugnent alteri paropsidi.

Aristophanes in Dædalo:

Est more eodem fœminis cunctis simul
Mœchus paratus haud minus paropside.

Plato in Festis:

Vnde esset & placenta, seu paropside.

Verba autem facit de condiendi modo, parandiq; bulbos. At Attici embamma etiam dicunt ô Syrattice Vlpiane, ut Theopompus in Pace:

Iucundus est panis, dolus cum iungitur
Embamma pani, mox fit ille pessimus.

Pernam etiam coxã uocant sicut Eupolis ait in Autolyco, crura & pernæ statim fluxus. Euripides in Scirone, Nec mortuorum pernæ. Est autem contractum à colea perna, sicut Sycea ficus, leontea pellis leonis, colea perna. Aristophanes in Pluto secundo, hei mihi ob pernam quam comedi. In conuiuis porcellorum tenerorum pernæ, & edulia alata. At in Ciconiis, capita agnorũ, pernas hœdorum. Plato in Vulturibus, Pisces, pernas, physcas. Amipsias in barba, dantur maximè excellentia, perna, latus, media pars capitis læua. Xenophon in Venatione, pernam carnosam, uentres humidos. Xenophanes Colophonius in Elegis:

Pinguia crura legas pernas ubi miseris hœdi,
Sunt tauri teneri res quoque digna uiro,
Cuius fama uolet per Græcos sparsa, nec unquam
Cesset, dum tuus hinc Græcia cantus erit.

Cum multa hæc postea, multipliciaq; circunferrentur, quæ memoria digna uisa essent, annotauimus. erat enim auium & anserum non exigua multitudo, pullorumq; ipsarum auium, quos equos nonnulli nominant, porcorum prætereà magno studio quæsitorum, phasianorumq; auium. Sed cum de oleribus primũ disseruero, dicam mox de rebus alijs.

De rapis, & brassica. Cap. II.

APellas in Ciuitatibus Peloponnesi rapas inquit à Lacedæmoniis uentres appellari. At Nicander Colophonius in linguis brassicas apud Bœotas uentres appellari scripsit, rapas uerò Zeceltidas. Amerias & Timachidas cucurbitas Zaceltidas uocari dicunt. Speusippus libro secundo Similium, raphanus, rapa, raphis, nasturtium, similia sunt. At raphym Glaucus rapym uocat in re Coquinaria, sine aspiratione per, p, His nihil est simile, nisi quæ nunc bunias uocatur. Theophrastus uerò buniadem non uocat, at matrem rapam quandam, quæ fortasse est ipsa bunias. Mentionem fecit buniadis Nicander in Georgicis:

Mox sere in areolas rapas: æquare Cylindro
Cura sit, ut platanis æquæ: depressa uirescat
Bunias ipsa magis. raphani simul intus, & ipsa
Rapa. duplex raphani species: hæc longa, rotundus
Surgit in areolis alter.

De Cephisiacis rapis meminit Crates his uerbis in Rhetoribus; Quam rapis Cephisiacis prorsus similia. Theophrastus duo esse raparum genera scribit, marem scilicet & fœminam, quæ ambo ex eodem semine nascuntur. Possidonius autem Stoicus libro uigesimo septimo Historiarum, rapas inquit incultas circa Halmatiam nasci, pastinacasq; agrestes. Diphilus Siphnius medicus extenuat, inquit, rapa, est acris, difficulter digeritur, uentosq; gignit, at melior est bunias: est enim dulcior, facilius digeritur, stomacho magis confert, magisq; nutrit. rapa quæ assata fuerit, magis digeritur, ac magis extenuat. Huius ita mentio fit ab Eubulo in Ancylone, assatam rapam hanc fero. Alexis in Numine afflato, alloquor Ptolemæum rapæ assans frusta. Rapa quæ salsugine sit condita, magis extenuat quàm elixa, & maximè quæ fuerit cum sinapi, sicut ait Diphilus. Eudemus Atheniensis tria esse inquit brassicarum genera, in libro de Oleribus, eius quæ uocata est salsa, leuis folij, & apiastris, quarum ob suauitatem salsa prima est iudicata. Nascitur in Eretria, Cuma, Rhodo, Cnido, Epheso. At leuis folij in quauis ait regione nascitur. Apiastris autem nomen sumpsit à crispis folijs, quoniam apio est similis, & quod ad aliam spectat densitatem. Theophrastus ita scribit, ex raphanis, brassicis inquam, hic folia habet crispa, ille est agrestis. Diphilus Siphnius, brassica pulcherrima & dulcis in Cuma nascitur, at in Alexandria acris. Semen quod ex Rhodo in Alexandriam fuerit delatum, dulcem facit brassicam primo anno, postea regionis naturam adipiscitur. Nicander in Georgicis:

Brassica fit læuis, Syluestris ubi aduenit illi,
Areolis frondosa uiret quæ proxima iacta;
Crispa prius, Tyrio ac paulum suffusa colore.
Persimilisq; illis, quas tristia tempora lædunt.
Aspera nutritur Cumæ, prauiq; coloris.
Queis soleas sarcire solent, non esse uidetur
Pellibus absimilis. Vatem dixere uetusti hanc
Oleribus.

Vocauit Nicander Vatem brassicam, quòd sit sacra, quoniam quiddam ita scriptum reperitur apud Hipponactem in Iambis:

At ille labens supplicabat brassicæ
Septem foliorum Pandoræ aut tulit sacra
Thargelijs succosum, & ante pharmacum.

Ananius, te magis amo quàm multos uiros, ita est per brassicam. Teleclides in Prytanensibus iuro per brassicas ait. Epicharmus in terra & mari, per brassicam. Eupolis in fucatis, per brassicam, quod iusiurandum Ionicum esse uidetur. Neque mirabile sanè uideri debet, si per brassicam quidam iurabant, quando Zeno Citieus, qui porticum condidit cum Socratis iusiurandum per canem imitaretur, & ipse per capparim iurabat, ut inquit Empodus in Memorabilibus. Mos erat Athenis ut ijs mulieribus, quæ peperissent brassicæ darentur; quasi quoddam antipharmacum ad nutrimentum. Quare Ephippus

pus ait in Geryone:

Cur postea
Corona nulla est ante ianuam sita,
Naresue nidor nullus altus uerberat
Amphidromia cum sint, quibus mos omnibus
Assare frusta casei sit Isthmij.
Vlnisq; latas brasicas lixare oleo.
Præpinguium agnorum ferire pectora.
Turdos, palumbos, uellicare passeres,
Mollire mox cum sepiis loligines.
Condire cirros plurimos, prudenter, &
Meracioris ebibisse pocula
Permulta.

Meminit de brasica Antiphanes in Parasito, uelut frugi cibo, hunc in modum:

Qui sint cibi nosti ipsa fœmina, allium,
Et caseus, placenta. res est liberi
Salsamentum, nec cum condimentis
Ouinæ carnes lotæ, tum thrimmatis
Perturbata. & ollæ hominum pestes.
Nam brasicas coquunt pingues ô Dei,
Faba elixa admirabilis illis Pisina.

Diphilus in Inexplebili:

Venit, ferimus ipsi simul omnia bona,
Brasica, pinguia, uiscera, multæ carnes
Tenerrimæ. nihil per Iouem meis,
Atque his similes res, nec conditis oliuis.

Alcæus in Palæstra iam attigit ollam brasicarum. Polyzelus in Generationibus Musarum brasicas nominans ait, brasicæ multæ sublimia folia habentes.

De Beta, pastinaca, porro, & cucurbita. Cap. III.

EX Betis scribit Theophrastus meliorem habere succum albam, quàm nigram, pauciora q; semina producere, ac Siculam nominari. At Seuthis diuersum genus est & à beta differens. increpat Diphilus Comicus in Heroe actu, quendam male dicentem, quod betas tutænas uocarit. Eudemus in libro de Oleribus quatuor esse betarum genera scribit, uulsile, surculosum, candidum, populare, quod colore est fuscum. Diphilus Siphnius betam asserit meliorem habere succum, quàm brasicam, mediocriterq; nutrire: at si lixetur, comedaturq; cũ Sinapi, attenuare, lumbricesq; necare; tum albam magis uentri conferre, quam nigram, magisq; ciere urinam, quarum radices ori magis conferunt, multumq; nutriunt. Acris est & pastinaca, ut aßerit Diphilus, satisq; nutrit, & stomacho confert mediocriter. Facit præterea excernere, uentosq; gignit, difficulter digeritur, urinam ciet, satisq; promouet ad res Venereas, quamobrem philtrum à quibusdam uocatur. Numenius in Piscatorio:

Quæ surgunt, & quæ foliis ornantur in aruis,
Frigore, uel quando uenit iam floriferum uer.
Carduus ut durus, uel pastinaca uiret quæ
Agrestis raphis stabilis, tum caulia dura.

Nicander libro secundo Georgicorum:

Intus fœniculi thyrsi alti, se bene firmat
Petræum pariter; sic pastinaca profunda
Squallida perquirit, Cynoglossus, Smyrnia, Sonchus,
Intubus, ac algentis ari frons acris: & illud
Quod lac est dictum uolucris.

Meminit & Theophrastus de Pastinaca. Phanias libro quinto Plantarum, iuxta seminis ipsius naturam seps appellatus, semenq; pastinacæ. Sic etiam scribit in primo, in morem petasi naturam habere obtinuerunt, anetum, fœniculum, pastinaca, caucalis, cicuta, coriandrum, umbella, quam myephonum nonnulli uocant. Sed quando de aro meminit Nicander, illud etiam est addendum, quod ita scribit Phanias in prædicto libro: dracunculus quem arum uocant, mespilon. Pastinacam astaphylinum uocauit Diocles libro primo Salubrium. Quod cartum uocatur, magna est pastinaca, quæq; facile augeatur, meliorem habet succum quam pastinaca, magis calefacit, urinamq; magis ciet, stomacho confert, facileq; digeritur ut Diphilus est autor. Capitatum, quod porrum etiam uocatur, ut idem ait Diphilus, meliorem habet succum, quam cartum, mediocriter extenuat, & nutrit, & est uentosum. Epenætus capitatos porros gethyllides ait uocari in re Coquinaria, quod nomen apud Eubulum memoria dignum inuenio in Lenas nutrien:e;

Nunquam ualerem pane uesci quopiam,
Comedi apud Gnathænium nuper tamen.
Ipsam fefellerunt capiens gethyllidem.

Sunt qui dicant hoc esse uocatum gethium, cuius mentionem fecit Phrynichus in Saturno, quem actum exponens Didymus similia esse inquit gethia ampeloprasis, ac eadem uocari etiam epithyllides. gethellidum mentio fit ab Epicharmo præterea in Philoctete hunc in modum; intus allia duo, duæq; gethyllides. Aristophanes in Aeolosicone secundo, gethyorum radices habentes allii naturam. Polemon descriptor in libro de Samothracia Latonam narrat porrum capitatum cupiisse, quare ita statutum est apud Delphos in Deorum omnium festo, ut qui maximum porrum capitatum Latonæ attulerit, partem capiat ex mensa. Atque ipse uidi porrum capitatum rapa non minus, uel rotundo raphano. Scribunt Latonam cum Apollinem gestaret in utero porrum capitatum cupiuisse, quare hunc honorem id postea est assecutum. Cum hyemis tempore cucurbitæ nobis circunferrentur, omnes admirati sunt, quoniam recentes esse arbitrabantur. Tum recordati sumus eorum, quæ elegans Aristophanes dixit in Horis, ubi pulchras Athenas ita laudauit, uidebis per mediam hyemem, cucumeres, uuas, poma, uiolarum coronas, pulueremq; excæcantem. Hic autem uir; turdos, pyra, fauos, oliuas, intestina, hirundinem, cicadas, fœtus, sportas aũt ficuum, myrtorũq; uelut niue obrutas intueri licet, postea cucurbitas unà cum rapis congentibus, ita ut nullus sit qui nouerit quando maximum anni sit bonum, si modo bonum est anni quod quisque optauerit inueniri posse. Sed malum est maximum, nisi enim adeßent neque cuperent, neque profectò impenderent. Ego uerò perbreue hoc tempus dicendo absumpsi, si in aliis etiam ciuitatibus, præterquam Athenis hæc facere possem, his enim adsunt hæc, quandoquidem Deos uenerantur: Fruebantur igitur, ut tu ais, uos uenerantes. Sed quid aut quare ægyptũ eorum ciuitatem habes pro Athenis? admirabamur enim cucurbitas mense Ianuario comedentes, quæ uirides erãt, proprietatemq; succi seruabant, erant enim ab ijs compositæ condis, qui harum rerum sunt studiosi. Quæsiuit deinde Larensius an cucurbitæ usus cognitus esset ab antiquis, cui dixit Vlpianus, Nicander Colophonius libro Gergicorum secundo ita scribit de huius usu, cucurbitas & colocyntas nominans, sic enim uocabantur ut paulò ante diximus:

In plures tibi sit concisa cucurbita uittas.
Aëre siccato, fumo suspende; capacem
Quo famulæ ualeant ollam per frigora brumæ
Implere, ac sorbere, domi quibus ocia dantur:
Inspergat pistrix mox ipsa legumina, ut æquum,
Diuersa; hinc uittas iecisse cucurbitæ in illam
Præcipio lotas, fungos, olerisq; reuincta
Intuba, cauliculis longis miscereq; in unum.

De auis nomine. Cap. IIII.

ADerant aues præterea cum cucurbitis, aliisq; conuulsis oleribus, sic enim Aristophanes inquit in Delia, Concisa olera, conuulsa, uel oliuas. Tunc ait Myrtilus, at nunc mos inualuit ut aues solum, & auiculas fœminas uocent, quarũ magnã uideo copiam circũferri. Chrysippus Philosophus libro de Honesto & Voluptate quinto ita scripsit, Sicut albas gallinas suauiores esse nigris nonnulli existimarunt, gallos autem & gallos mares. Antiqui uerò auem masculinè fœmininèq; dixerunt de aliis auibus, non de ea solum consuetudo dicit aues ab emendo, unde ait Homerus: [margin: ἀλεκτρίονας. ἀλεκτορίδας. ὠνήσασθαι.]

Attolluntur aues multæ sub lumina solis.

Et alibi fœmininè, aui garrulæ. Mox:

Inuolucri nido ueluti cum pabula lecta
Portat auis, nam plura pati compellitur illa.

Menander in primo Hærede consuetudinem apertè demonstrat, gallus quidam clamauit magna uoce, non repellet inquit extra gallinas à nobis? Rursus:

Vix ipsa gallinas à nobis reppulit.

Auiculas ita Cratinus dixit in Nemesi, & omnes alias auiculas. In genere masculino non auem, sed & auem. Idem Cratinus in eodem actu, auem puniceis alis. & postea, Auem igitur oportet te esse magnam. Sophocles in Antenoridis, Auem, præconem, & ministrum. Aeschylus in Cabiris, auem non facio te mei itineris. Xenophon libro secundo Disciplinæ, in aues per asperrimam hyemem. Menander in Geminis, aues ferens accessi. Et postea aues inquit dimittit Quod uerò aues in plurali dixerint Menandri extat testimonium. Dixit Alcman etiam alicubi, soluerunt imperfecta iuuenculæ, uelut aues superuolante accipitre. Eupolis in Populis: [margin: ὄρνιθας. ὄρνιν. ὄρνεις.]

Graue est nihil præstantiores gignere
Me filios, aues uelut solent patri
Simillimos pullos.

Gallum ex opposito ueteres fœmininè dixerunt, Cratinus in Nemesi:

Ledæ est opus. necesse te decenter est
Curare galli more nil ut differas,
Ouis & incubare dum decortices.
Ex hac aue & mirabile est quod accidit.

Strattis in Refrigerantibus, Omnes galli & porcelli mortui sunt, paruæq; auiculæ. Anaxandrides in Tereo, Coeuntes gallos uident isti libenter ac apros. Sed quoniam in huius Comici mentionem incidimus, uidiq; eius actum Tereum, non inter primos iudicatum, uobis ad iudicium uiri amici proponam, quæ de ipso Chameleon dixit Heracleotes libro sexto de Comœdia ita scribens, Cum Athenis Dithyrambos Anaxandrides forte doceret, super equo ingressus est, ac quiddam ex iis, quæ sunt in cantico nunciauit, erat aspectu pulcher & magnus, comamq; nutriebat, purpuream uestem, aureaq; uestimenti ora gestabat, Qui cum insuauibus esset moribus, quiddam simile circa comœdias etiam illius accidebat. quotiescunque enim non uicisset, capiens ut in thus conciderentur, præbebat, neque uelut alij multi emendabat. Sic itaque multos actus quæ perbellè se habebant perdidit, spectatoribus indignatus ob senectutem. Dictus est fuisse Rhodius genere, ex Camiro. Illud etiam admiror quo pacto seruatus est Tereus, qui uictoriam non est consecutus, et alij insuper huius similes actus. Theopompus etiam gallum in fœmineo genere posuit in Pace, tristor quod gallinam perdidi, quæ oua pulcherrima pariebat. Aristophanes in Dædalo, ouum magnum peperit ut gallina. Rursus, multæ gallinæ Zephyria ui pariunt oua sæpius. At in nebulis senem docens nominis differentiam, hæc ait; nunc me quomodo oportet uocare: gallinam, at alterum? gallum. Dicitur etiam gallina & gallus. Simonides uocis optandæ galle inquit. Cratinus in horis, uelut persicus gallus, omnem horam tota uoce, significans. Sic autem dictus est quoniam nos excitat ex somno. à Doricis cum auis dicatur, genitiuum per X. faciunt, auis. Alcman per s. nominatiuum protulit; purpurei ueris auis. Et genitiuum, noui per omnes simul aues. [margin: ὄρνιξ. ὄρνις.]

De porcello. Cap. V.

EPicharmus suem marem sic delphacem nominauit in Vlysse transfuga, delphacemq; uicinorum, Eleusinis custodiens infeliciter perdidisti nolens, & hæc me pacisci dixit. Achiuis proditus sum, iurauit me porcum. Anaxilas masculinè porcum dixit in Circe, et de adulto iã ac perfecto posuit, mortanos inquiens sues nostros porcos faciet, altos, ut pantheras uenatores, lupos, leones. De fœminis nomen posuit Aristophanes in Sartagine coquentibus, uel porcæ autumnalis uentrem. In Acharnensibus:

Iuuenca nunc est, at ubi perfecta erit
Habebit ingentem, rubrumq;, crassum item.
Nutrire si uis porca pulchra adest tibi.

Eupolis in aureo genere, & Hipponax inquit, ut porca Ephesia. Sed propriè fœminæ ita dici deberent uterum habentes, sic enim uterus appellatur, unde etiam fratrum Etymologia emanauit. De animalis ætate Cratinus in Archilochis ait, porcelli iam sues alijs. Aristophanes Grammaticus in libro Aetatum ex suibus coagulati porcelli, teneri ac humecti sues. hinc dilucidatum sit Homericum illud:

Vescere nunc hospes quæ seruis protinus adsunt
Porcinis, suibus uescuntur pinguibus ipsi.
Nanque proci.

Plato Comicus masculinè dixit in poeta, porcum ipsum silentio abduxit. Lege statutum erat antiqua uelut Androtion testatur ex grege centum capita habente ne pecudem intonsam, aut quæ nondum pepererit iugularent, quod gregis augendi gratia seruabatur, idcirco eas quæ iam adultæ essent comedebant:

Nanque proci suibus uescuntur pinguibus ipsi.

Ac nunc etiam inter Palladis sacrificia neque agna mactatur, neque gustatur caseus. Cum per tempus quoddam boues defecissent ait Philochorus lege sancitum fuit ut omnes à bobus abstinerent propter eorum penuriam, cum iis non mactantes rursus abundare studerent. Porcam Iones fœminam uocant, sic Hipponax, in fœdere ac uisceribus porcæ agrestis. Sophocles in Tœnarijs, agrestem custodire porcam uelut ex uinculis.

lis. Ptolemæus rex Aegypti libro nono Memorabilium, cum in Assum inquit proficiscerer, mihi Aßij porcam attulerunt filium habentem, cuius altitudo erat duorum cubitorum cum di midio, totusq; æqualis in longitudinem, coloreq; niueo. Dicebant regem Eumenem studiose res huiusmodi ab ipsis emere, quippe qui quatuor drachmarum millia pro uno daret. Aeschylus; ego porcum uel optime nutritum in calentem, furnum ponam, obsonio hoc ullum sit hinc iucundius? & rursus, albe cur non & bene incense sus coctus es, nihil igne læsus? & postea; ponens porcum hunc ipsius suis, quæ multa in domo fecit mala, subuertens ac conuoluens turbabat sursum deorsum. Hæc Chamelæon de Aeschylo apposuit. Ita scribit Agathocles Babylonius libro primo de Cyzico, ubi narrat quòd sues sacra animalia habentur apud Cretas, Iouem in Creta natum esse arbitrantur in Dicta, ubi arcana sacrificia celebrantur, cui suem fœminam uber præbuiße narrant, suoq; grunnitu circumeuntem effecisse ne iis qui erant præsentes infantis eiulatus audiretur, ac idcirco hoc animal protegere solitum omnes putarunt, ac neque carnes cædere patiuntur. Præsepij uerò sacra etiam sui offerunt, quod sacrificium initiatio apud illos iudicatum est. His simillima sunt ea, quæ libro secundo de Cerimonijs narrat Neanthes Cyzicenus. De saginatis suibus meminit in Aethone Satyrico Achæus Eretrieus ita loquens, saginatorum suum formis his multum percusserunt. saginatos uocauit à uitulis transferens, qui ramosi dicuntur ob cernua, quando ipsa habent extra, Sicut Acheus. Eratosthenes etiam in Anterime Larinos sues uocauit à Larinis bobus transferens, Qui ita sunt dicti à saginando quod est edendo, Sophron boues pascuntur. Vel ab aliquo pago Larinæ Epiroticæ, siue à pastore aliquo, qui Larinus uocabatur.

πιταλίδες σύες, quasi ramosi dixerim.

De multiplici coquorum disciplina. Cap. VI.

CVm porcus nobis postea esset illatus, cuius dimidium assatum erat studiose, alterum dimidium uelut in aqua calida elixum, omnesq; admiraremur coqui solertiam, tum gloriatus ob artem suam coquus ait, sed neque quispiam est uestrũ qui ubi sit iugulatus demonstrare poßit, aut quo pacto eius uẽter multis rebus bonis sit repletus, turdos enim intus habet, aliasq; auiculas, partesq; uentrium suillium, & uuluæ frusta, ouorumq; uitellos, uentres præterea auium cum ipsis uuluis. boni iuris pleni insunt, ac carnes minutim concisæ, cum pipereq; permistæ, tomacula enim ob Vlpianum nominare non audeo, quamuis eum sciam his libenter uesci. Meus etiam Historicus Paxamus meminit de tomaculis, neque mihi curæ sunt usus Attici: at uos mihi declarate ubi sus iugulatus est, aut quomodo ex dimidio assatus est, ex alia parte elixus. Cum nos adhuc consideraremus, locutus est coquus, si me minus peritum coquis illis antiquis arbitramini de quibus Comici scripserunt. Posidippus in Tripudiantibus, nam coquus est qui alloquitur discipulos:

ἰσίκιον.

Est sumier
O discipule Leucon, ministri & cæteri,
Idoneus quiuis locus & ex arte. quis
Cunctis sapor præstantior fit cæteris
In arte quæso dic coqui? arrogantia.
Cunctis uidebis artibus præcedere
Hunc cæteris qui rem culinæ nouerit.
Munitus hic thorace squammoso uiris
Extraneis dux est, draconem ferreum
Portans briareus & uidetur, est lepus
Vt accidit, coquus ministros poßidens
Vides ut aduenit nimisq; sordidos
Ad discipulos cunctis famem mox diluit.
Si conferas te excoriare, uere abi.
Quod ergo supposui prius uano locum
Concede, noscito os uocatorum statim
Nam sicut in forum artis est hoc ultimum,
Nouisse quæ sint ora conuiuantium,
Nunc nuptias paramus, aut sacrum boues.
Illustris est qui dat, simul quiq; accipit.
Horum sacerdotes Deæ sunt fœminæ,
Dei, Corybantes, tibiæq;, & excubiæ,
Conuersio. Hippodromus coquinæ hic est tibi
Artis memento tu quoque huius.

De alio coquo, qui Seuthes dicitur, ita inquit idem poeta:

Valde rudis Seuthes eis
Scis optime ut uidetur haud
Differre quidquam prorsus à bono duce.
Præsens ut hostis est profundus suscipit
Hic rem citò, natura & hunc dux astitit.
Est turba conuiualis hostis sic ferè,
Bibet repente namque, uenit hic dies
Qui quinque primum post decem sperauerat
Cœnam solutus impetu & plenus ruit.
Considerans in quæ manum quis porrigat.
Nosti tumultum gentis huius concitæ.

Audite autem quomodo coquus se laudat in Ephebis Euphronis:

Cum Carion minister eranistis eris,
Lusisse non licet, nec illa ostendere
Quæ uix didicisti heri periclitans. tibi
Non gobius, non hepar omnino ullum erat,
Sed stulti erant, nutabat illis cerebrum.
Oportet hanc ut ueneris plebeculam
O Carion Dromona uel Sotiridem,
Cerdona uel iustum esse, qui dant quod petis
Mercedis. At nunc imus haud ad nuptias.
Hoc sentis esse peßimum, nanque es meus
Alumnus artis haud malus certè coquus.
Occasio iuuare grata debuit.
Senex auarus; parua merces, si feram
Te nunc nihil edentem, sed ignem, quoque
Cum perdideris, age intro nam uenit senex
Qui cernit exiguum, sed magnus est Sophista, nil
Hoc ad medicorum conferet superbiam.

Coquus qui est apud Sosipatrum in Dementiente:

Non negligenda nostra prorsus ars quidem,
Perspecta recte si sit ipsa Damyle.
Sed ceßat, omnes se coquos aiunt propè
Esse, artis ut cognouerint prorsus nihil.
Quibus magistris tota res corrumpitur.
Cepisse uerum si coquum forte expetis,
Hanc disciplinam qui uel puer bene legerit,
Præcepta qui, uiresq; totas calleat,
Intelligenti res erit tunc altera.
Tres nos reliqui sumus, prius Chariades.
Tum Bædion, egoq;, pede cæteris.

Quid

Quid dicis?ipse nos docendi non locum
Seruamus ex Sicone qui primus fuit
Et autor artis,& repertor optimus.
Primum rationes nos docebat syderum,
Statimq; post hæc architecti formulas
Secreta pandens inde naturalia,
Præcepta dabat ille militaria.
Volebat arte nos priora hæc discere.
Nunquid docere tu potes me amice?dic,
Non sed puer donec reuertatur foro,
Pro re monebo te parumper ut puto
Captemus ut tempus loquendo idoneum.
Apollo res est ardua,audito bone
Oportet in primis coquum cognoscere.
Sublimia,occidant ubi uel sydera,
Primumue nascantur,nitens sol aut ubi
Vel longiores,uel breues magis facit
Dies,uel in qua parte sit zodiaci.
Obsonium ferunt,& ipsa edulia
Mutarier cæli in reuolutionibus.
Pro tempore ac differre suauitatibus.
Qui nouit hæc,& qui scit anni tempora,
Vtetur istis singulis ut conuenit.
At qui minus nouit necesse ut blatteret.
Forsan requiris architecti qui iuuent
Præcepta,sic profectò,ego tibi feram.
Magnum refert res commodum sartagini,
Ponatur ut rectè,capiatq; sufficit
Quantum ignis,ac. nosse unde perflet spiritus
Huc fumus aut huc latus elixis solet
Fecisse magnam quippe differentiam.
Percenseo sic ipsa militaria
Habere conuenit coquos,in omnibus
Est artibus quid ordo ualde conferens
In arte nostra solus ille dux fere,
Nanque ordinate tollere ac apponere
Dapes,& aptum nosse tempus singulis
Quando cito uel,quando tarde ponere,
Vel quî se habent ad cœnam,ubi opportunitas
Obsoniis fit,hæc quidem calentia
Dare,hæc remissa,at hæc medium tenentia,
Tum prorsus hæc frigentia,hæc certè omnia.
Præcepta monstrant ista militaria.
Quis nunc mihi monstrarit ut decentia,
Vtq; iuerit sit otiosus ipse mox?

Neque longe sanè ab hoc, coquus ille aberrauit, qui est apud Alexidem in Milesiis:

Non nostis artibus quod haud est plurimis
Vir architectus unus ipse proprius
Qui sit uoluptatis.Sed utentes simul
Partem uiri tulere quæ sit optima
His si fruantur ut decet,quid ut?refer?
Oportet hospitem quoque & me discere
Coquis opus solum est parare obsonia
Bene,postea & nil,accidit si forte qui
Sit iudicaturus uel esurus statim
Accedat opportunus,artem iuuit hic.
At si uigorem prætereat obsonij
Rursus necesse ut cocta sit calfacere,
Si haud coxeris,coxisse mox citò nimis
Necesse sit,priuauit artem protinus
Iucunditate,sed Sophistæ ego coquum
Asscribo,constitistis ignem accendite
Mihi,frequentes deuorant uulcani canes,
Leuiter ad æthera nosti quod sit simul
Ac finem uitæ adiunxit quædam
Solis necessitatis lex non cognita.

Euphron,de quo paulo ante memini,uiri iudices,(iudices enim uos nominare non dubito,quando iudicium uestrum expecto) in actu fratribus,coquum quendam multæ eruditionis & rudem commemorantem eos artifices inducit qui ante ipsum fuerunt,& quam quisque eorum peculiarem habebat uirtutem, quibusq; abundaret,de nullo tamen mentionem fecit huiusmodi, quales mihi sæpius uobis parasse contingit. Sic igitur dicit.

De septem sapientibus rei coquinariæ. Cap. VI.

Cum discipuli multi mihi sint ô Lyce
Quòd usque quid noui est,sapiens quòd ipse sum
Discede factus iam coquus e domo,decem
Nec mensibus totis,iuuenis,sed his magis.
Assauit unus è rhodo pisces Agis
Recteq; lixauit deis Nereus statim
Congrum Chius niueum,ut phagrum Chariades.
Ius repperit ipse Lamprias prior nigrum,
Farcimina Aphthonetus,ac lentem Euthynus.
Sine symbolis cogunt bonorum redditum
Hi,post eos primos,fuere tempore
Nostro sophi septem periti posteri.
Ego occupata cum uiderem plurima,
Furari adinueni prior sic,nemo me
Vt odio mox prosequatur propter hoc,
Sed excipiant omnes.uidens à me simul
Hoc occupatum tu,tuum quod sit proprium
Quid repperisti.tenij quinto die
Quòd nauigarant æquoris longam uiam
Cani senes deis ferebant uictimam
Hædum tenuem paruumq; nulla elatio
Erat,uel ipsi carnium magistro,at hinc
Mactare cogens alteros hædos duos.
Tunc hepar horum sæpius fissum sinens
Vnam manum latens deorsum ac in lacum
Renes iaciens audacter,atque plurimum
Faciens tumultum non habet renes fero.
Vertere cuncti mox deorsum lumina.
Mactatur alter inde,te cepisse cor
Vidi ipsemet simul secundi.perfide
Quam magnus es cognosce,solus ipse nam
Tu repperisti artem lupi facillimè
Intestini obeliscos die quæsitos
Duos pisces crudos in ignem iaciens extinxisti.
Atque ad dichordum irritasti,noui illum actum
Hic autem est ludus.

Nullus sanè horum sapientum secundorum,qui septem sapientes uocati sunt huiusmodi quidpiam excogitauit de sue, aut quomodo repletus sit,ac altera illius pars assata, altera sit elixa,ipse uerò non est iugulatus.Cum nos precaremur magnopere,

pere,

pere, summoq; contenderemus studio, ut hanc nobis scientiam patefaceret, non dicam inquit hoc anno, per eos qui mortui sunt in Marathone, ac eos qui bello nauali in Salamine decertarunt. Quibus dictis uisum est omnibus ob huiusmodi iuramentum hominem non esse cogendum; Ast in aliud eorum, quæ lata erant manus inijcere oportere. Tunc ait Vlpianus nullus per eos qui periclitati sunt in Artemisio rem aliquam gustabit prius quam, ubi iaceat afferre, dixerit. ego enim solus gustus noui, cui subiunxit magnus Aristophanes in Præludio, cur non iussisti afferre pocula? Sophron communius usus est in muliebribus, affer plenum scyphum. Plato in Laconibus, omnes afferat. Alexis in Pamphila, apposuit mensam postea, afferẽs bonorum plaustra. De gustibus autem, quos tu inuitasti tempus postulat ut dicas ô Vlpiane, gustare enim habemus apud Eupolidem in Capris, hoc accipiens gustato. Tum Vlpianus Ephippus ait in Scutato, intus asinorum equorumq; stationes & gustus uini. Antiphanes in Geminis, uinum gustat, deambulat in Coronis.

παραφέρειν. γεύματα.

De sue semielixo, & exceptionibus. Cap. VII.

CVm hæc ita dicerentur, tunc ait coquus, dicam igitur & ego non antiquorum quidem opinionem, at inuentum meum, ne tibicen uerberetur, scribit enim in Laconibus Eubulus & in Læda:

Per Vestam & hoc audiuimus quòd uerbera
Permulta fert domi coquus si errauerit:
Nostri solent etiam uelut tibicines.

Philyllius autem, uel qui Ciuitates fecit, ita scriptum reliquit:

Si forte contigit iniuriam ut coquus
Faciat tibicini, cepisse plagas.

Quod attinet ad semelixum, semiassatum, ac non iugulatum suem, percussus est sus sub humerum uulnere perexiguo, idq; demonstrauit. Postea cum multum sanguinis defluxisset, omnia interiora cum ablatione, (quamuis exceptio etiam dicta sit ô conuiuæ loquaces) uino sæpius diligenter laui, ex pedibusq; suspendi. Rursus postea uino irrigaui, ac prædictas epulas cum multo pipere lixauissem, obturaui, multumq; ius bene conditum per os infudi. cum hæc ita perfecta essent obtexi ut uidetis dimidium suis multa farina hordeacea, quam oleo ac uino prius irrigaueram. postea imposui in furnum ærea mensa supposita, lentoq; igne ita assaui, ut neque combustum, neque crudum tamen exciperem. Cumq; pellis iam facta esset aridior, aliam partem iam elixam esse arbitratus, farinam deieci, ac uobis ita apposui. Exceptionem ita Dionysius comicus ô bone mi Vlpiane in actu Homonymis nominauit, ubi coquum quendam facit ad discipulos disserentem:

ἐξαίρεσις.

Nunc ô Dromon siquid uenustum, si bonum,
Si repperisti industrium quid ex tuis,
Fac innotescat id magistro eia tuo.
Monstres peto quid in arte tu profeceris.
In hostium te duco campos, undique
Discurre fidens, si dedere numero
Carnes tibi, seruentq;, carnes effice
Hæ bulliant multum, deinde uti fero
Harum numerum tu callidus confundito.
Si piscis est prægrandis, ille sit tuus.
Si quodpiam frustum latet, & hoc est tuum,
Donec sumus intus, at foris sit id meum.
Exceptiones, quæ & sequuntur cætera,
Nullam repulsam continent, aut numerum.
Pericommatis ordinem & positionem refer
In crastinum te & me hæc lætum faciunt.
Venditori spoliorum omnino da,
Aditum ut habeas ianuæ magis beneuolum.
Quid est opus dixisse plura conscio?
Alumnus es meus, magister sum tuus.
Horum memento, uentites huc & simul.

De antiquis coqui dictionibus. Cap. VIII.

CVm coquum nos ob dictorum promptitudinem, artisq; ipsius sedulitatem, laudauissemus, bonus noster cõuiuij dominus Larensius & quantò melius est inquit ut talia discant coqui, quam ea, quæ apud quendam ciuium nostrorum coqui didicerant, hic enim opulentia delitiarumq; studio inductus coquos Platonis dialogos discere coegerat, qui ollas ferentes simul dicebant, unus, duo, tres, quartus autem ubi est ô amice Timæe, ex ijs qui heri nobis aderant conuiuæ; nunc autem paraturi sunt conuiuium? tunc respondebat alius, ægrotatio quædam hunc detinuit ô Socrates. Multaq; hoc pacto dialogi illi percurrebant, ita ut qui adessent conuiuæ, tristarentur, ac uir ille diuinus quotidie iniuria afficeretur, multiq; uiri boni iureiurando affirmarent, se non amplius ad illius conuiuia esse accessuros. Nostri uerò isti hæc forte discentes non mediocri nos animi delectatione afficiunt. Tum puer ob coquinariã artem laudatus, quid tale inquit aut dixerunt aut inuenerunt, qui fuerunt ante me coqui? uel quid certè addiderunt? neque me idcirco extollo: Non & Corœbus Eleus, qui primus in Olympicis certaminibus fuit coronatus coquus erat, neque tamen tãtum ob artem suam intumescebat, quantum coquus qui est apud Stratonem in Phœnicide, de quo ita dicit mercede conductus:

Sphingem marem, sed non coquum cepi in domum,
Nam per Iouem scio nihil quod dicat hic;
Quòd repperit noua uerba: nanque cum prius
Ingressus est rogauit ille me intuens,
Ad prandium quot nam uocasti meropes?
Ego meropes ad prandium? tu desipis, μέροψ, homo.
Nunquid meropes tu me putas cognoscere?
Nullus ueniet. ô per Iouem quid hic putat
Ad prandium restat uocare meropes.
An non erit Conuiua quis? nullus quidem.
Conuiua ut arbitror: putaui nomina,
Erit Philinus, Moschio, Niceratus,
Et hic, & hic consideranti nomina,
Conuiua nullus est repertus inter hæc.
Erit fero nullus, quid inquis? nemo erit?
Iratus est, iniuriam ut passus foret.
Inepta res si conuocasti neminem
Nec sacra fers terræ patrono? non ego.
Frontis bouem latæ, haud bouem macto miser.
Quid, mala mactas ergo? non hæc per Iouem,
Horum nihil ipse mala oues intelligo, μῆλον, ouis.
Nam mala sunt oues. nihil prorsus scio
Horum, nihil uoloq; denuum discere.
Indoctus ipse sum, rudi sermone dic.
An non Homerum dixisse scis, quòd licet

Vti quibus sermonibus uolunt coquis?
Ad nos sed hoc quid attinet? dicas mihi:
Vt dixit ille: audito mox & cætera.
Homericè tu me putas occidere?
Dixisse sueui sic. loqui mecum hoc modo
Noli precor, sed quatuor drachmis putas
Meum institutum uelle me relinquere?
Molas fer huc, at hoc quid est? est hordeum.
Insane quid deludis his ambagibus?
Compactum adest? num forte peluim postulas?
Dices apertè si uis hæc intelligi.
Insanus es senex, salem dicit, feras:
Compactum id est. ostende lympham nunc manum
Qua lauit. inde uerba dixit cætera
Huiusmodi quæ nullus ante audiuerit
Per Terram. & incidas minutim, & duplici
Modo, deinde portiones, & ueru.
Ita ut Philetæ cum libros assumpserim
Spectare sit necesse uerba singula
Quantum ualent. mutare si illi supplico
Verba, ac loqui humanè, nec illi per deos
Suadela persuaderet, hoc scio optimè.

Curiosum sanè plurima ex parte est coquorum genus, historiarum & nominum. dicunt enim horum doctißimi genu prope crus, & Asiam Europamq; circuiui. Ac aliquem increpantes non oportere dicunt æneum facere Peleum. Ego coquum quendam antiquum admiratus sum ob artis experientiam, quam, fruens, introduxit. Inducit autem ipsum sic Alexis in Lebete;

Suille suaueq;
Obsonium ut mihi uidetur attigit
Iam suffocatum, postea ussit, sed nihil
Cures; medelam res capit facillimam.
Sumens acetum mox suem in peluim iace,
Mittasq; frigidum, calidam ollam postea
Ponas aceto, ignita cum sit protinus
Hæc humidum mox trahet. fermentaq;
Sumens uelut pumex capiet hinc transitus
Laxos, per illos humidumq; excipiet.
Carnes erunt siccæ minus, sed roscidæ
Satisq; succosæ ô Apollo Glaucia
Hæc quam geram uelut peritus medicus.
Ipsas puer ferens deinde apponito.
Sed frigefactæ sint ubi pones eas.
Quando uapor non sic quidem ad nares salit,
Aequorum edens multorum meliorum ut uideris.
Orator es certe, aut coquus, qui dicis hæc.
Non dicis, artem uituperas.

Sed satis dictum sit de coquis uiri conuiuæ, ne quispiam ipsorum superbiens hæc dicat e x difficili Menandro:

Impune nullus aufugit coquo grauis.
Diuina nostra per deos ars extat hæc.

Ego enim uobis, secundum suauißimum Diphilum, in medium appono magnum agnum infixum, conditum: Porcellos uersatiles, nodis uinctos totos. Ligneum affero anserem cum inflatione.

De anseribus saginatis, dimidio capitis, creocaccabo, & testiculis. Cap. XI.

CVm hæc, multiq; anseres egregiè parati circunferrentur, dixit quidam, anseres saginati. Tunc ait Vlpianus, anser saginatus apud quem est? ad quem Plutarchus; Theopompus Chius in rebus Græcis, & rerum Philippicarum libro tertiodecimo Agesilao inquit Laconico in Aegyptum proficiscenti, anseres uitulosq; saginatos Aegypti miserunt. Epigenes Comicus in Bacchis, sed siquis uelut anserem saginatum accipiens mihi nutrijt. Archestratus in celebri poemate, sicut anseris unius saginati parare hunc uitellum assatum simpliciter. Sed æquum uidetur ô Vlpiane, qui omnia de omnibus diligenter percunctaris, ut nobis quoque tu declares ubi apud antiquos magnifica anserum hepata, ut memoria digna essent, sunt consecuta. quod enim anserum pastores nouerint, testatur Cratinus in Dionysalexandro; anserum pastores. Homerus & masculinè & fœmininè dixit. Aquila harpam anserem ferens.

Hæc fuerat nutrita domi, quam hic abstulit, anser.
Et postea anseres mei domi uiginti pabula carpunt ex aqua.

Anserinorum hepatum, quæ magno Romæ sunt in precio, mentio fit hoc pacto ab Eupolide in Venditoribus coronarum, habes nisi hepar anseris, uel spiritum. Aderant & multa semicapita porcellorum, de quibus meminit Crobylus in Pseudypobolimæo, intrauit semicaput tepidum porcelli, cuius per Iouem reliqui ego nihil. Illatus est postea creocaccabus dictus, quæ carnes erant cum sanguine, & adipe in dulci iure concisæ, sic enim eas Achiuos uocare solitos Aristophanes testatur, ait Myrtilus. Anticlides libro septuagesimo octauo redditUum, cùm Erythreos aggressuri essent Chii inter cœnandum ex insidiis, quidamq; rem quæ futura erat prius cognouisset, inquit:

Cepit Erythræos ô Chii iniuria multa,
Cedite cœnantes carnem suis, haud feret hora
Expectare bouem.

De ebullitis carnibus meminit Aristomenes in præstigiatoribus. Sic & testiculos comedi, quos renes uocant. Philippides in Renouatione Gnathænam amicam gulosam patefaciens ita scribit:

Accessit inde plurimos renes ferens,
Tunc destruebatur sed istis fœmina.
Homicida tunc ridens Gnathæna quam boni
Renes ait sunt hi, per amicam Cererem.
Captos duos tum deglutiuit, quilibet
Nostrum supinus ut caderet protinus præ risu.

Cum dixisset quidam res esse suauißimas, & gallum cum oxyliparo, omnes increpans Vlpianus solus decumbens, parum comedens, ac alios, dicentes obseruans, ait, quid est autem oxyliparum, nisi uos cottana & putamen, legitima patriæ meæ edulia, nominaturi estis. Timocles ait Comicus, de oxyliparo sic mentionem fecit in Digito; mustelos, & raias, & quæcunque genera in oxyliparo trimmate parantur. Acroliparos Alexis in Agricola sic uiros quosdam nominauit, acrolipari, reliquum corpus subligneum.

De oxalme, obsonioloq; dictionibus. Cap. X.

CVm magnus piscis in oxalme appositus fuisset, dixissetq; quidam suauißimum esse obsoniolum, omne quod in oxalme positum fuisset, contrahens cilia, spinas colligens Vlpianus, ubi iacet inquit oxalme? nam obsoniolum apud nullum quidem uiuentium omnium noui. At multi eum dudum tacere

iubentes cœnarũt,tũc ea cynulcus exclamauit quæ sunt in Auris Metagenis,sed cœnemus ô bone,postea de quibuscunq; uoſueris me interrogato,nũc.n.fame correptus grauiter, omniũ ferè rerum ſum immemor. Tunc Mytilus respondens illi ne quidquam aſsumat,ſed ſemper nugetur, ait, oxalmen Cratinus his uerbis dixit in Vlyßibus;

Pro quibus accipiens ſocios uos protinus omnes
Iucundos,torrens,lixans,carbone coquens &
Hinc ſuper,ac aſſans,tingens ſalſugine.ſiue
Oxalme,aut acrementum tepidum,mihi coctus
Maximè erit uiſus quiſquis prius omnium ego ipſum
Hunc ediſſe uolo.

Ariſtophanes in Veſpis,ſtans in oxalmẽ inijce caliũ.Obſonio lum uiuentes dixiſſe inuenimus.Plato præterea in Piſandro ue ſcens ut accidit ipſe quodã obſoniolo es defatigatus,ſed eſt hoc nũc tibi, At ipſe nup cũ locuſta ueſcerer.Pherecrates in trãſfugis,obſoniolũ nobis quis hoc appoſuit? Philemon in Theſauro,uerũ minus ſit fallere,aut obſoniola bona habere. Menander in Chartaginenſe,optauerim quauis Boreæ haud obſoniolũ ullũ repertũ aptũ,coquam lentem, & Epheſio in Prandio capiens obſoniolũ,poſtea ex piſcatoribus quidã affert,quatuor drachmis uẽdebat gobios. Anaxilas in Hyacintho lenas paſcẽte,ego per quos obſoniolũ uobis emã?tũ poſt pauca,para puer obſoniolũ nobis. at illud Ariſtophanis in Anagyro,niſi ſolamẽ obſonijs undique,pro obſoniolis intelligimus. Alexis in prouocante de coquo uerba faciens ait:

Calidioribus gaudes ſemper
Obſoniolis,uel medium uel inferius,
Inferius ais here,quî,heus
Homo neſcis uiuere frigida tibi
Omnia apponam?nequaquam.an bullientia?
Apollo.nonne medium erit profectò?
Hoc nullus alter artis efficit meæ.
Non ut puto,nec alterum quæ tu facis.
Ego feram quos tu uocas ad prandium
Conuiuiſtionis ipſe tempus præbui,
Tu per Deos hædum cecidiſti in ſacris,
Ne percute,ſed pueri carnes adferte,
Pueri culina eſt,eſt & caminum habere.
Quippe non patet mihi,ſed habet caminum.
Habere malè qui fumigans perdit me ſic.

Hæc ex nobis uiuentibus ô uentri dedite Vlpiane cõmmoraui, tu.n.mecum uelut uideris nihil animatum comedis iuxta Alexim,qui ita ſcripſit in Attide:

Quiſquis prior dixit Sophiſta,nemo quòd
Viuentibus neſci ſolet,prudens erat.
Et ipſe nunc acceßi euens uiuum nihil,
Piſces coemi mortuos quandoquidem.
Agniq; carnes pinguis haud uiui ſimul,
Cum non ualerem præter ea quid alterum.
Cepi deinde hepar,quis hæc aut uiuere
Affirmet?aut uocem ferat quis edere?
Feciſſe me fatebor æquum nil,ſimul
Tranſiſſe leges.

De phaſianis. Cap. XI.

His ita dictis finito iam nos cœnare,ecce.n. donec tecum ego dißero, q. phaſiani garrulitatem noſtrã minus op portunã ſpernentes,præternauigarunt. Sed ſi mihi dixeris ait Vlpianus ô magiſter Myrtile,unde tibi uentri deditus,ac ſi ex antiquis quiſpiã phaſianorũ auiũ mentionẽ fecit, ego.n.mane nõ in Helleſpõtum nauigaui,ſed in forum profectus phaſianũ emã,quem tecum comedã. Poſt hoc pactũ inquit Myrtilus ego dicã,de uẽtri dedito meminit Amphis ita in inſania mulierum, uerſute,guloſe,nõ eſt quî nõ ſis uentri deditus. de phaſiana aue ſic ſuauißimus Ariſtophanes meminit in Actu auibus inſcripto, ſunt.n.duo ſenes Attici,qui præ ocio ciuitatẽ perquirũt, in qua ocioſè habitent,quibus uita placet cũ auibus. Accedunt igitur ad aues,ac una ex auibus eis repente aduolante, & alia dicũt cõplura ob agreſtis cuiuſdã aſpectus timorẽ ſe uiciſſim ſolãtes, & hæc;quæ ſit auis non dices?ego cũ purgaro uentrẽ,phaſianus.Et in Nebulis,de auibus ego intelligo, non aũt de equo ut multi ſolent,phaſianas quas educat Leogoras. Et equos nutrit aues phaſianos.Carpitur autẽ Leogoras à Platone uelut guloſus in ualde dolente. Mneſimachus in Philippo,(eſt autem et hic unus ex poetis mediæ comœdiæ,)dictum inquit, rarius eſt quã lac auis,aut phaſianus bene depilatus. Theophraſtus Ereſius,qui diſcipulus fuit Ariſtotelis, mentionem eorum faciens libro tertio Animalium,ita ſcripſit;eſt autem differentia inter aues huiuſmodi,aliæ breues ſunt,ac non uolant, ſicut attagena, perdix,gallina,phaſianus,quæ ſtatim incedunt, ac denſæ ſunt. Ariſtoteles Hiſtoriarum Animalium libro nono ita ſcriptum reliquit,mos auium eſt ut aliæ ſeſe in puluere uolutent, aliæ ſe lauent.aliæ nec puluere,neque balneo utantur. Sunt pulueratrices quæ non altiuolæ,ſed terræ propinquæ,ut gallina, perdix,attagena,phaſianus.meminit & Speuſippus ſimilium ſecũdo,phaſianum iſti uocarunt ipſum,at non etiam phaſianicum. Agatharchides Cnidius libro trigeſimo quarto rerũ Europicarũ,ubi de Phaſide fluuio loquitur,hæc ẽt addidit,auiũ phaſianorum dictarum copia delitiarum gratia,ut in os imponatur, accurrit.Callixenus Rhodius libro quarto de Alexandria,põpã in Alexandria ductã deſcribens à rege Ptolemæo uocato Philadelpho,uelut admirandum quidpiã ita de his auibus ſcribit;portabantur in uaſculis præterea,pſittaci,pauones, meleagrides,phaſiani,aueſq; Aethiopicæ multitudine complures. Artemidorus Ariſtophanius in Linguis coquinarijs inſcriptis,Pãphilusq; Alexandrinus in libris de nominibus & linguis,Epenætum inducit in re coquinaria dicentem quod phaſianus auis Tatyras dicitur. At Ptolemæus Euergetes libro cõmẽtariorũ ſecũdo phaſianum auem Quartanum aſſerit nominari. Tot habui quæ de phaſianis auibus dicerem,quos ego propter te, uelut febri laborantes,circunferri tantum uidi. Tu uerò ſicut pactus es niſi cras quod promiſiſti, perſolueris, non te publicẽ fraudis accuſabo,ſed ad Phaſim te habitaturum dimittam, ſicut Polemon expoſitor Iſtrum ſcriptorem Callimachium ad fluuium Ponti eiuſdem nominis miſit.

De attagena,Porphyrione,& Porphyride. Cap. XII.

Meminit de attagena Ariſtophanes in Ciconijs, attagas ſuauißima in Epinicijs caro coquitur. Alexãder Myndius paulò maiorem perdice hanc auem eſſe affirmat, atque totum habere dorſum colore fictilium uel rubicundo potius piſtum. Capitur à uenatoribus ob grauitatem corporis alarumq; breuitatem.Eſt autem puluerator,fœcundus, ſeminilegus.Socrates in libro de Terminis ac locis,tũ de igne et lapidibus,ex Lydia inquit attagenes trãſlati in Aegyptũ, ac poſtea dimißi,intra ianuã uſq; acceſſerũt,donec uocẽ cothurnicis alicuius admittãt.Sed cũ fluuius poſtea cõcauus fluxiſſet,famesq;

inuasisset,multi per regionẽ moriebantur,nõ defecerunt,manifeste pueris adultis ad hoc usq; tẽpus dicẽtibus:ter pditis mala.Sin aũt capiãtur,nõ solũ non fiunt cicures,sed neq; uocem emittũt,at si rursus dimittantur,fiũt uocales.Sic de his meminit Hipponax,neq; attagenasq; tu & lepores comedẽs, Aristophanes cũ in Auibus, tũ in Acharnẽsibus uelut abũdãtibus in Megarica.Attici cũ circũflexo accẽtu in ultima præter uerã rõnem proferunt,siquidẽ nomina in as, desinẽtia supdissyllaba productã habẽt ultimã,cũ uero habẽt a,in penultima sunt grauitona sicut adamas,indefessus,dicendũ est & attagæ, non aũt attagenes.Quod de Porphyrione ẽt mẽtio fiat ab Aristophane,patet.Polemõ libro quinto eorũ,quæ ad Antigonũ ac Adæũ scripsit,Porphyrionẽ ait auẽ domi educatũ mulieres, quæ sunt sub uiri imperio diligẽter obseruare,eiusmodiq; habere sẽsum adulteriũ admittẽtis,ut qñ hoc cognouerit domino significet,sibiq; uitã suffocatione finiat.Neq; prius cibũ sumere solet, quã locũ aliquẽ sibi idoneum deãbulãs inuenerit,in quo se puluere abluens,postea cibũ sumit.Aristoteles scissipedẽ esse ipsum scribit,colorẽq; habere cæruleum,& crura lõga, rostrũq; purpureũ qđ ex capite incipiat quãtũ et gallus,quare intra pedes capictũ paruas micas panis cumulat,ac mordicus bibit.Hic cum quinq; habeat digitos,mediũ habet maximũ. Alexander Myndius libro secundo Historiæ uolatilium Libycã auẽ esse inquit, Libycisq; Deis cõsecratã.Callimachus in libro de Auibus Porphyridẽ differre inquit à Porphyrione,cũ utrunq; seorsum nominãrit.Nutrimentũ capere asserit in tenebris,ne quis eum uideat,odio.n.prosequitur eos,qui accesserint donec comedit. De Porphyride meminit Aristophanes in Auibus. Ac Ibicus aues quasdam his uerbis uocat lathporphyras.Huius in summis folijs flauis,uariæ,delicatæ,uarium collum habentes Porphyrides,& Alcedines alis extensis. At alibi, semper me ô amice non alis extensis uelut & Porphyris.

ἀτταγᾶς.

De perdicibus. Cap. XIII.

DE pdicibus multi meminerunt sicut ẽt Aristophanes. Ac nominis ipsius quidã mediã syllabã producunt,ut Archilochus,formidãtẽ uelut pdicẽ,sic Cothurnicẽ ac Chænicẽ. Frequenter nãq; producta apud Atticos inuenitur,sic Sophocles in Camicis cum aue uenit eiusdẽ nominis pdice, in inclytis Athenarũ pagis.Pherecrates siue qui Chironẽ fecit,uenit libẽs huc more pdicis.Phrynichus in Tragœdis, Cleõbrotiq; et perdicis filium.At animal in lasciuia allegoricè capitur. Nicophõ in ex manuũ opera uiuẽtibus,hepsitos illos et pdices. Epicharmus in Lasciuis,breui sæpias ferens existentes ac uolãtes pdices.Hæc scripsit Aristoteles de hoc animali, pdix terrestris est,pedẽq; habet scissum,annos quindecim uiuit, at fœmina ẽt plures:Fœminæ siquidẽ inter oẽs aues diutius uiuere cõsueuerũt:Ouis incubat ac nutrit sicut gallinæ. Vbi uerò se perquiri à uenatoribus intelligit,lõge prouoluitur à nido uelut ad uenatoris pedes accursura,ut is spẽ capiendi eã cõcipiat,qua arte eũ morãdo decipit,donec pulli auolauerint,tũc ipsa ẽt auolat.Est aũt auis hæc malitiosa,& astuta,ac maximè salax: quare efficitur sæpius ut mas oua fœminæ frãgat,ut rei Venereæ indulgere possit.Ex quo fit ut cũ fœmina cognoscat clãculum diffugiens pariat.hæc eadẽ narrat Callimachus ẽt in libro de Auibus.Pugnã inter se uidui cõferũt ii,qui dicũtur cœlibes, ei uerò qui uictus fuerit uictoris Venerẽ ppeti necesse est.Scribit ẽt Aristoteles q, oẽs uicissim uictũ subigunt, ac domestici agrestes:qñ quis à secundo fuerit uictus hic clàm subigitur à uicto re:qđ fit per quoddã anni tẽpus,sicut testatur Alexãder Myndius.Humi nidulãtur mares ac fœminæ intra terrã singuli domiciliũ eligentes.Perdicẽ uenatorẽ syluestriũ dux primus inuadit,pugnãq; obuiã cõserit,qui si captiuus fuerit,alter pugnaturus accedit.Verũ ubi mas sit qui uenatur hoc faciunt.Sed si fœmina sit quæ cecinerit,ubi dux ad eius canentis uocem occurrerit,cæteræ uniuersæ eũ inuadũt,ac feriunt,fugantq; ab ea fœmina;inuidẽtes q, nõ ad se,sed ad illam accesserit. Ex quo efficitur ut tacitus sæpius accedat,ne si quispiã audiuerit ei pugnare necesse sit.Accidit ẽt aliquãdo ut fœmina mari accedenti silentiũ imperet,ac nõnũquã ex incubatione cõpungit,ubi marẽ uenatricẽ uenientẽ nouerit,eũq; patiatur,ut à uenatrice distrahat.Vsqueadeo tũ perdices,tum ẽt Cothurnices copia libidinis gaudent,ut in aucupantes corruant,& sæpenumero eorũ capitibus insideãt.Illud præterea addunt,q, ubi fœminæ in uenationẽ latæ fuerint,si mares uel uiderint,uel uento secundo odorauerint,aut uolãtes se prope senserint, grauidæ fiunt continuò.Nec desunt qui ẽt tũ parere affirment. Volãt tum mares perdicũ tũ fœminæ hiãtes tẽpore coitus,ac linguã exerentes. Clearchus in libro de Terrore,passeres inquit,perdices,galli, et Cothurnices semen emittũt,nõ solũ si uiderint fœminas, sed si earũ uocẽ tantũ audiuerint: cuius rei causa est coitus phãtasia,quæ in animo nascitur.Manifestius aũt quæ sit harũ auium libido cognoscitur,si illis è regione speculum apposueris,nãq; ob simulachrũ illuc accedentes capiũtur,semenq; emittũt, præter gallos;isti.n.ob simulachra in pugnã solum cõcitãtur.Hæc ita scripta sũt à Clearcho.Perdices Caccabæ uocãtur à quibusdã,ut ab Alcmane qui ita scripsit;induxit cãtũ Alcmã,nomẽq; formatũ caccabidũ cõponẽs inuenit. Manifestè patefaciens q, canere ex perdicibus didicit.Idcirco Põticus Chameleõ musicã ab antiquis excogitatã esse scribit ab auibus,quæ in solitudinibus canere cõsueuerunt,ad quarũ imitationẽ musices cõstitutionẽ sumpserũt.At nõ oẽs ait pdices caccabãt.Theophrastus in eiusdẽ generis aliã uocẽ emittentibus, Atticæ inquit pdices ad Corydalũ usq; ciuitatẽ uersus caccabare solent;at ulterius garrire.Basilis libro secũdo rerũ Indicarũ exigui inquit homines, qui cũ gruibus decertãt,pdicibus pro uehiculo uti cõsueuerũt. Menecles libro primo Cõgregationis cũ pdicibus ait ac gruibus pugnãt Pygmæi.At aliud perdicum genus est in Italia,ad uolandũ debile,habituq; minus:quod neq; rostrũ habet rubrũ. Perdices quæ sunt circa Cirrhã carnẽ habẽt nõ aptã esui,propter pabulũ. Quæ sunt in Bœotia in agrum Atheniẽsem non perueniũt;at si qua perueniat ex uoce cognoscitur,ueluti antea dicebamus. Perdices quæ nascũtur in Paphlagonia duo habent corda,ut asserit Theophrastus.Quæ sunt in Sciatho insula cochleis uescũtur.Pariunt oua interdũ quindecim, interdũ sexdecim,uolãtq; parũ ut testatur Xenophon his uerbis libro primo Ascensus,otides siquis citò se attollege cogat,facile capiuntur,quoniam parum uolant, sicut etiam perdices quoniam citò defatigantur,quarum caro est suauis.

χοῖνιξ sextarium significat.

De otidibus,& asionibus. Cap. XIIII.

VEra dixisse de Otidibus Xenophontem affirmauit Plutarchus,ac multa huiusmodi animalia in Alexãdriã ferri dicebat ex finitima Libyæ regione, quarum aucupium est huiusmodi,cum maximè imitari studeat otus quodcunque hominem facere uiderit,ea facit omnia quæ uidit uenatores facientes,isti uerò è regione coram illo stantes oculos pharmaco sibi ungunt,aliaq; pharmaca tenacia parant oculorum ac cilio-

rum,

rum, quæ non longe ab ipso in exiguis uasculis deponunt. Cum aspexerit igitur otus hos se ungentes pharmacum ex peluibus & ipse capit hoc ipsum faciens, quare cito capitur. de hoc ipso scribit Aristoteles, quod locum mutat, pedemq; habet scissum, & habet tres digitos. Magnitudinis est galli magni, coloremq; habet cothurnicis, caput oblongum, rostrum acutum, collum tenue, magnos oculos, linguamq; osseam, ac ingluuiem habet. Alexander Myndius appellari etiam Lagodiam affirmat. Dicunt ipsum etiam ruminare, equoq; gaudere, quare si quis equi pellẽ sibi circum imponat quotquot uoluerit accipiet, quoniam plurimi accedũt. Alibi uerò scribit Aristoteles quod noctuæ otus est persimilis, quamuis non sit nocturnus, habetq; pinnulas circum aures prominentes, unde nomen accepit oti. magnitudinis est columbæ, hominumq; imitator, nam cũ saltantibus uenatoribus & ipse tripudians capitur. formam habet homini similem, omniumq; rerum, quas homo facit, est imitator. Vnde effectũ est ut qui facile decipiuntur Comici ex re ipsa, otos uocauerint. In eorum aucupio maximè idoneus tripudiat in horum conspectu, tunc hæc animalia saltantẽ aspicientia neruos distrahunt, atque alius stans à tergo latensq; illos, ob uoluptatẽ eos capit donec imitantur. Hoc ipsum facere asiones etiam dicũtur, nam & hos inter saltandum fama est capi consueuisse. Meminit de ipsis Homerus, ac genus quoddã saltationis Asio ab ipsis dictum fuit, qđ à uarietate motus, qui fit huius animalis, nomẽ assumpsit. Amãt etiam similitudinem asiones; A quibus cauillari nos dicimus assimilare, ac collineare eos, in quos cauillantur, propterea quod eorum propositum sectentur. Omnia animalia quæ latam habẽt linguam, formata sunt ad uocem emittendam, sonosq; & hominum & aliarũ auium facile imitãtur, ut psittacus, & pica. asio uerò sicut Alexander Myndius testatur, minor est noctua, ac inter plumbeum colorem maculas habet subalbas, binasq; pinnulas apud utrunque tempus erigit ex cilijs. Callimachus duo asionum genera esse scribit, ex quibus unum loquitur, alterum uerò nequaquam, ex quo alii asiones ex his, alij Semperasiones dicuntur, sunt autem glauci. Alexander Myndius scriptum esse apud Homerum ait asiones sine s. ac Aristotelem sic eos nominasse, semperq; cerni, & non comedi: eos autem qui Autumno uno aut altero die cernuntur, esui esse aptos. Differunt cum celeritate, tũ q, turturi et palũbo sint similes à Semperasionibus. Speusippus libro secũdo Similiũ sine s. ipsos asiones nominauit. Epicharmus, asiones, upupas, noctuas. Metrodorus in libro Cõsuetudinis, simul tripudiãtes asiones capi solitos affirmat.

ἀείσκωπες
σκῶπας.
κῶπας.

De gallis gallinaceis, passeribus, & cothurnicibus. Cap. XV.

SEd quoniam de perdicibus loquebamur, quòd maximè ad rem Venereã sint procliues, huic historiæ illud etiã addamus, quòd gallus etiam auis est in Venerem maximè prona. Scribit igitur Aristoteles q, ex muneralibus gallinaceis in tẽplis depositis omnes reliqui eum subigunt, qui nuper accesserit, donec alter afferatur; at si nullus sit postea depositus decertãt inter se, uictorq; uictum semp subigere solet. Narratur id etiã, quòd ubi quispiam gallinaceus hostium ingreditur cristam inclinat, quodq; alteri de coitu sine certamine nõ cedit. Agrestes scribit Theophrastus salaciores esse domesticis, ac mares subitò postquam expergefacti sunt uelle coire, at fœminas die magis lucescente. Salaces sunt etiam passeres, quare solitus est dicere Terpsicles passeres comedentes in Venerem esse magis pronos. Idcirco Sapho ex eorum natura Veneris ait currum trahi à passeribus, quoniam salax est fœcundũq; animal. Passer oua ad numerum octonarium edit, ut autor est Aristoteles. At Alexander Myndius duo esse inquit passerum genera, hoc mansuetum, illud agreste, quorum fœminæ sunt debiliores cum in aliis, tum quod rostrum habent colore magis corneo, aspectũq; habent neque ualde album, neque rursus nigrum. Scribit Aristoteles mares non cerni per hyemem, fœminasq; permanere, quæ res fidem ex colore assequitur, mutantur.n. uelut merulæ et phalarides, quæ pro temporibus dealbatur. Passeres Deritæ uocantur ab Eleis, ut testatur libro tertio Linguarum Nicãder Colophonius. At de Cothurnice, quæritur in nominibus in uniuersum in x desinentibus cur consonante ipsa formali ultimæ syllabæ non utantur in genitiuo, dico autem ut unguis, cothurnix. At masculina nomina simplicia dissyllaba cum ξ. apud ypsilon adiacuerit, si uerò habeat aliqua immutabilium uocaliũ extremam syllabam, uel per quas prima grauitonorum coniugatio dicitur per cappa declinatur in genitiuo, præconis, galeæ, Erycis, bebrycis. quæcunque hunc characterem non habent per gamma proferuntur ut cothurnicis, cuculi, orygis. At monstro simile est unguis. Verũ ut generaliter loquar, genitiuus singularis eadem consonante utitur formali extremæ syllabæ cum recto plurali, ac sine consonante similiter dicitur. Cothurnix ait Aristoteles & locum mutat, & pedes habet scissos nec nidũ facit, sed arenã eligit, quã fruticibus ob accipitres operit, in qua postea ouis incubat. Alexander Myndius libro Animalium secũdo fœmina inquit cothurnix collũ habet subtilius quàm mas, neq; nigrũ habet quod est sub mento. Si uerò incidatur, nõ magnã cernitur habere ingluuiẽ, at cor habere magnũ, idq; asperũ. Habet hepar & bilẽ coniunctã in intestinis, splenemq; exiguum quæq; non facile dignoscatur: testes aũt uelut gallinacei sub hepate. De earũ generatione Phanodemus libro secũdo Atthidis scribit, ut Erysichthon Deliũ insulã uidit, quæ ab Achiuis Ortygia nominatur, quoniam horũ animalium greges ex pelago delati in ipsam insulã uolant, quia cõmodũ his præbet portũ. Eudoxus Cnidius libro primo ambitus terræ Phœnices Herculi Cothurnices sacrificare inquit, propterea q, cũ Hercules Iouis & Asteriæ filius in Libyã proficisceretur, ac à Typhone interẽptus fuißet, Iolaus illi cothurnicem attulit ac odore refecit, quo subitò reuixit. Oblectabatur ait ẽt cũ circũ uagaretur hoc animali. Eupolis diminutiuè dixit in Vrbibus, cothurniculasq; uocauit hunc in modũ, Cothurnices Nutriens tu quasdã olim, ego paruas Cothurniculas, & postea quid? Antiphanes in Agricola sic Cothurniculã dixit, sic tu quid facere potes cũ animũ habeas Cothurniculæ. Pratinas suauẽ uocẽ habentẽ propriè Cothurnicẽ uocat in Dymadis Caritidibus, nisi apud Phliasios ac Lacones uocales sint, ut perdices. Ac Sialis hinc à uoce nominata est ait Didymus, nam plurimæ ferè aues ex uoce nomen sumpserunt. Ortygomater uocata, cuius mẽtio fit à Crate dicente in Chtronibus, Ithacensis Ortygomater. De ipsa narrat Alexander Myndius quòd magnitudinem habet quantam turtur, crura longa, serò parit, estq; timida. De Cothurnicum uenatione particulatim scribit Clearchus Solensis in libro dictorum Mathematicè, in Platonis Repub. inscripto. Cothurnicibus sub tempus coitus si quis laqueum ac speculum è regione posuerit, ad id, quod in speculo apparet accurrentes in laqueum incidunt. De uocatis monedulis etiam his uerbis eadem scribit, monedulis etiam ob naturalem ingentem amorem, etsi tantum astutia excellunt, si poculum oleo plenum apponatur, quum illius labro astiterunt, ac in apparentem

tem despexerūt, poculum percutiūt quare laquei in poculo inuenti, & alarum postea conglutinatio, causa captiuitatis efficiuntur. Mediam nominis syllabam Attici producere consueuerunt, ut coclear, & præconem, ut ait Demetrius Ixion in Alexandrinorum lingua. Aristophanes in Pace ob metri necessitatem correptē dixit, cothurnices domi genitæ. De Chenniis uocatis, quæ auiculæ sunt ex cothurnicū genere, meminit Cleomenes in Epistola ad Alexandrum ita scribens, Athleridum in salsamento decem millia, tyladum quinque millia, chenniorum in salsamento decem millia. Hipparchus in Iliade Aegyptia, nec mihi uita placet Aegyptia, qualem habent chennia uellicantes.

De cygnis, palumbis, & columbis. Cap. XVI.

NEc cygni sanè conuiuio nostro defuerunt, de quibus ita scribit Aristoteles; cygnus est fœcundus, & pugnax, nam mutuo interficiuntur pugnantes. Pugnat cum aquila etiā, nec ipse tamen pugnam incipit: sunt præterea canori, & eo maximè tempore quo sunt morituri. Mare canentes pertranseunt, palmipedesq; sunt, & herbis uescuntur. Menander Myndius cum multos secutus esset qui morituri essent, eos se non audisse canere dicebat. Alexandrinus Hegesianax, qui Troica Cephalionis inscripta composuit, eum cygnum qui cum Achille singulari certamine pugnauit, ab aue eiusdem nominis nutritum fuisse scribit in Leucophrye. Bœus in Ornithogonia uel Bæo, ut inquit Philochorus, à Marte cygnum ait curatum fuisse, ut esset fœcundus ac ad fluuium Sibarim latum cum grue coiuisse. Scribit præterea herbam quādam quæ Lygæa dicitur, ipsum in nidum ponere. De grue etiam scribit Bœus, quod mulier quædam insignis erat apud Pygmæos, quæ à suis ciuibus uelut Dea in honore habebatur, ac ipsa ueras deas nullius precij, abiectasq; arbitrabatur, Iunonemq; in primis & Dianam: id grauiter ferens Iuno eam in auem deformem transmutauit, iussitq; hostem esse ac pugnare cum Pygmæis, qui illam uenerabantur. Narrat etiam ex ipsa & Nicodamante natam esse testudinem terrestrem is enim qui hos uersus fecit, omnes denique aues ex hominibus primum factas esse, declarauit. Columbarum unum est genus, at species quinque, columba, uinago, phaps, palumbes, turtur. In libro quinto Partium Animalium phabem non nominat, quamuis Aeschylus ita de aue meminerit in Proteo, pastam infelicem miseram phabem, media latera conspueres, implicitam. Et in Philoctete genitiuum dixit declinationem phabum. Vinago ait Aristoteles maior est quam columba, phabeq; minor, at palumbes magnitudine galli, colore cinereo. Turtur omnibus est minor, coloremq; habet cinereum, ac per æstatem conspicitur, hyeme uerò latet. Phaps & columba semper apparent, Vinago per Autumnum tantum. longioris uitæ inter has palumbes esse dicitur, nam & triginta annos uiuit, & quadraginta. Neque mares fœminas usque ad mortē deserunt, neq; fœminæ rursus mares, sed ubi uiduus relinquitur alter uiuit absq; alterius coniugio. Hoc idem corui, monedulæ, & cornices faciunt. Omne columbaceorum genus alternatim ouis incubat, ac mas natis pullis inspuit ne fascinentur. Parit duo oua, quorum primum marem, alterum fœminam producit. Pariūt quauis anni parte, quare accidit ut decies quotannis aut undecies pariant. At in Aegypto pariunt duodecies, nam ubi peperit, die sequenti in uterū capit. Scribit in eodem libro Aristoteles qđ diuersum liuia genus est & columba, quippe quæ minor quā colūba sit, & minus patitur mansuescere: liuet etiā plumis, & pene nigricat, pedibus rubris, scabrosisq; est, quas ob res nullus id genus cellare alit. Peculiare .i. quod de colūba dicit, q. osculantur ipsas cum ascensuri sunt, aliter fœminæ non tolerant. Senior inquit etiam non osculatus ascēdit, at iuniores semper hoc facere coguntur, prius q̄ coēant. Fœminæ præterea se inuicem osculantes ascendunt ubi maris facultas defuerit, nihilq; cum altera mittat in alteram oua edunt, ex quibus pullus postea non nascitur. Dorici liuiā pro colūba posuerūt, ut Sophrō in Muliebribus. Callimachus in libro de Auibus ut differentes posuit palūbem, ignariam colūbā, turturem. Alexāder Myndius palūbē ait non bibere, uelut turturem aquā percutiētē, per hyemēq; silere, nisi fuerit tranquillitas. Illud fertur ēt, q. si uinago ixiæ herbæ semen comederit, super quacunq; arbore uentrē exonerauerit, ixia nascitur. Colūbas flauas in India nasci testatur Demachus in rebus Indicis. At Charon Lampsacenus de Mardone narrans in rebus Persicis, deq; exercitu apud Atho montem profligato, hæc ēt addidit; & albæ colūbæ tū primū inter Græcos apparuerunt, quæ nūquā antea fuerāt conspectæ. Scribit Aristoteles q. columbæ salsam terrā mandētes, ubi primū nati sunt pulli, ora eorū aperientes inspuūt, ita eos ad nutriendū cōparantes. Tempus quoddam obseruatur in Erycæ Siciliæ monte, qđ Recessus uocant, quo Deā aiunt in Libyā transmigrare solitā, quo colūbas omnes eius loci non apparere inquiunt, quasi cū Dea simul discesserint. Deinde post nouē dies in uocatis reditibus una colūba ex mari aduolāte, ac in tēplū Deæ accedente, reliquæ protinus adsunt. Tunc igitur quicunq; ex accolis sunt diuites conuiuia parant, reliqui cū lætitia applaudunt. Ac totus locus butyrū olet, qua coniectura uti solent, q. Dea redierit. Autocrates Iouē ēt formā in columbā permutaße inquit in rebus Achiuis, cum puella adamasset in Aegeo, cui nomē erat Phtiæ. Attici masculinè columbum dicūt; Alexis in Concurrentibus:

Albus Diones sum columbus filiæ,
Agnouit unum Bacchus ebrium fieri.
Vel sit senex, uel sit iuuenis, curat nihil.

At in Rhodio uel Demulcente fœmininè dixit: quodq; excellunt Siculæ columbæ; columbas intus nutriens Siculorū horum ualde egregias. Pherecrates in Scriptoribus, mittito nunciantē colūbū. At in Petale, sed ô colūbe similis Callistheni, uola, meq; in Cythera ac cyprum transfer. Nicander libro secundo Georgicorum de liuijs mentionem faciens ita scribit:

Cura Dracontiadas parientes bis tibi mox sit
Pascere, nec Siculūm fuerit tibi liuia spreta.

De anate. Cap. XVII.

INter anates, ut testis est Alexander Myndius, maior est, magisq; uariegatus mas, at quem Glauciū dicimus propter oculorū colorem, paulò minor est anate. Ex Boscadibus uocatis, mas pictura anatis, habēt rostra mares & sima & minoris proportionis. Omnium aquatilium auiū minima est urinatrix, coloremq; habet sordidum, nigrum, rostrumq; acutum, cooperiuntur oculi, sæpiusq; immergitur. Est aliud etiam boscadum genus maius quidem anate, & minus uulpansere. Quæ uerò Phascades appellātur, cū paulò maiores sint paruis urinatricibus, in reliquis, anatibus sunt similes. Quæ Vria uocatur, anate nō est multò inferior, at colore figulino squalido, rostrūq; habet lōgū et angustum. Phalaris cū angustū et ipsa habeat rostrum,

strum,aspectuq; sit magis rotunda, cinereum apud uentrem, pauloq; nigrius habet dorsum. De anate & urinatrice, à quibus natare urinariq; dicitur, meminit inter alia palustria multa Aristophanes in Acharnensibus his uerbis, Anates, monedulas, attagenas, phalarides, trochilos, colymbos. Meminit de illis & Callimachus in libro Auium. Aderant nobis sæpius & parastatæ uocati, de quibus meminit Epenætus in re Coquinaria, ac Simarus in tertio & quarto Synonymorum: sunt autem sic dicti testes. Cum carnes quædam tritæ in iure allatæ essent, dixissetq; quidam, da mihi ex suffocatis carnibus, studiosus nominum Vlpianus suffocabor ipse inquam, nisi dixeris ubi tu carunculas huiusmodi inuenisti: non enim prius nominabo quã didicero. Strattis inquit in Macedonibus aut Cinesia, suffocata igitur tibi sit frequens talis. Eubulus in Adiuncto, & suffocatos Siculos sartaginum cumulos. Aristophanes in Vespis, in olla suffocatum. Cratinus in Deliadibus, huic terens aliquam partem suffocato purè. Antiphanes in Agresti, Prius quidem capiam optandam placentam, quàm Ceres uitam ferens hominibus, gaudium donat gratum, postea suffocata calida caprarum membra, herbam circum haberem carnem nuper genitã, quid ais? tragœdiam laudo Sophoclis.

De porcellis lactentibus. Cap. XVIII.

CVm circunferrentur sues lactentes, horum etiam nomen quæsiuerunt conuiuæ, si dictum reperiretur, tum dixit quidam, Pherecrates in seruomagistro lactentes cælauerunt non perfectos. At in Transfugis, num lactentem suem tu es sacrificaturus? Alcæus in palæstra, hic est ipse si quid clamabo eorum quæ dico, magisq; lactens. Herodotus libro primo non licere scribit in Babylonia quicquam super aurea ara sacrificare, præter sues lactentes. Antiphanes in Philetæro, Egregius paruus hic sus lactens, stridulus. Heniochus in peramabili, bos æreus erat, non coctus diu, hic autem forte lactentem sacrificauit suem capiens. & Anacreon, uelut hinnulum nuper uigentem lactentem, qui in sylua cornutus captus à matre territus est. Crates in Vicinis, nunc quidem uobis delitias impertiã uelut agnorum lactentium ac suum. Simonides Danaem in Perseo dicentem inducit, ô fili qualem perpetior laborem, tu uerò lactentium more corde dormis. At alibi in Achemoro dixit coronato, suauem plorarunt animam expirantem lactentem filium. Clearchus in libris Vitarum, eò usque crudelitatis accessisse narrat Phalarim tyrannum, ut infantes lactentes comederit. Est autem lactari, lac exugere:

Hector mortalis & ubera suxit
Fœminæ.

Ab ubere imponendo in ora infantium, atque nutrix hinc dicta est ab imponendo mammas, hinnulos sopiens nuper natos lactentes.

De dorcade & pauone. Cap. XIX.

CVm circunferrẽtur etiam dorcades Palamedes ait Eleatinus nomenclator, non insuauis est dorcadum caro, ad quem dixit Myrtilus, dorcades solum dicuntur, ac nequaquam dorcones, Xenophon libro primo Ascensus, aderant & otides & dorcades. Sed de pauone quod rara sit auis, Antiphanes in Milite patefecit aut Tychone, pauonũ ut abducas par duxit solum, cum res esset rara: sunt autem frequentiores nunc cothurnicibus. Eubulus in Phœnice; nam & pauonem ob raritatem admirantur. Pauo, ut inquit Aristoteles, pedes habet scissos, herbaq; uescitur, parit à trimatu maximè, quo tempore alarum picturam adipiscitur, incubat dies circiter triginta, semelq; parit quotannis oua duodecim, at primiparæ octona edere solent. Pariunt etiam Zephyria oua, sicut gallinæ, sed non plura tamen duobus. Excludunt & incubant sicut etiam gallinæ. De his Eupolis in Immunibus militiæ, Nunquam nutriam per Proserpinam pauonem similem, qui dormientes excitat. Scripta est oratio quædam ab Antiphonte rhetore, cuius inscriptio est de pauonibus, in qua nulla tamen pauonum nominis fit mentio, sed uariegatas aues sæpius ibi nominauit, populum inquiẽs has circũ splendidas nutrire, ac multos accedere harum auium gratia spectandarum, ex Lacedæmone, & Thessalia, magnopereq; studiosos esse ut oua habeant. De ipsa auiũ forma differens ita scribit, si quis in ciuitatem aues capere uoluerit, abibunt uolantes, quod si alas incideris, auferetur pulchritudo: nam alæ non autẽ corpora earum sunt uariegatæ. Quòd magni esset studij harũ auium spectaculum, rursus in eodem sermone declarauit, sed nouilunijs quisquis uoluerit ingreditur, at alijs diebus si quis uidere uoluerit, nullus est qui id assequatur, atque hæc non heri aut paulò ante, sed plures triginta annis ita se habent. Pauo dicitur Atticis, ut Tryphon ait, ultimam syllabam circunflectentibus et aspirantibus, atque ita legũt apud Eupolidem in Militiæ immunibus, uti prius positum fuit testimonium. Et in Auibus Aristophanes, num Tereus es tu? num auis? aut pauo? & rursus, auis quid est, num pauo? dicunt datiuum pauoni, ut in eodem Aristophanes, insufitatum est apud Ionas & Atticos in nominibus supra unam syllabam, extremam syllabam à uocali incipientem cum denso spiritu signari, nam eam esse tenuem omnino erat cõsentaneũ: ut templi, Tyndarei, Menelei, desertoris nauis, Eunei, Nilei, mansuetus, filius, Cius, Chius, diuinus, utile, plenus, læuus, paruus, fuscus, affinis, lamentatio, uelox, fluxus, uiuus, nam cum aspiratio ex natura principium amet, in extremis nominiẽ partibus nullo pacto solet coerceri. Dictus est autem pauo ab alarum extensione. ἀπὸ τῆς τάσεως Seleucus libro quinto Græcæ cõsuetudinis, pauo, præter rationem Attici circunflectunt & aspirant, nam secundum simplices pronunciationes nominum proferri cupit in primis uocalibus, & hic faciens, in promptu sunt dictiones, et celerius currens. Cum considerassent Attici naturam ex ordine in accentu existentem, non posuerunt in uocalibus sicut in alijs, at ante potius coordinarũt. Existimo autem antiquos per .n. significare solitos aspirationes, quare Romani ante omnia nomina aspirata .n. ponere consueuerunt, principatum ipsius aßignantes. Quod si aspiratio sit huiusmodi, non insulsè profectò in extrema syllaba pauo ab Atticis aspiratur.

De tetrace. Cap. XX.

CVm multa etiã alia dicta fuissent, de singulis quæ in conuiuium afferebantur, sed & ego inquit Larensius quidpiam uobis propono, iuxta optimum Vlpianum, nos .n. quæstionibus pascimur, quid esse tetracem putatis? aut quo autore est auis species? mos est .n. uobis Grammaticis ut percunctantibus de omnibus plantæ species, aut auis species, aut lapidis species, est dicatis: nanque ô uir optime & ipse noui ait Larensius quòd elegans Aristophanes in Auibus meminit his uerbis, Porphyrioni & Pelicano, & Pelicino, & phlexidi, & tetraci, & pauoni. Quæro autem ego ex uobis discere

si apud alium quempiam fiat mentio. Alexander Myndius in libro de Volatilibus Animalibus secundo non uelut de aue magna meminit, sed de minima, sic enim scribit, tetrax magnitudine quanta frugilega, colore figulino, squalidis maculis, lineis magnis uariegatus, fructibus uescitur, ubi oua parit uoce tetrazit. Epicharmus in Hebes nuptiis capientem cothurnices, passeres, & galeritas, et lineis purpureis tetraces, frugilegas, & bonas ficedulas. Et alibi, ardeæ complures, flexum longumq; collum habentes, & tetraces, ac frugilegæ. Sed quando nihil uos habetis, siletis enim, auem uobis ego demonstrabo, nam cum commissæ res mihi essent imperatoris Mysiæ, rebusq; præessem illius prouinciæ, auem in ea regione uidi, quam cum sic nominari ex Mysis ac Pæonibus cognouissem; ex dictis Aristophanis auem in memoriam reuocaui, existimauiq; huius animalis à doctißimo Aristotele in negotio multorum talentorum mentionem fieri, (fertur enim Stagirites octingenta talenta ab Alexādro in Historias Animalium accepisse,) uerum ubi nihil dictū penitus comperissem, ualere eum iussi, cum suauißimum Aristophanem securißimum haberem testem. Cum hæc adhuc ille diceret, ingressus est qui in canistro tetracem attulit, cuius magnitudo erat maior quam galli ualde magni, formaq; porphyrioni simillima, ac ex utraque aurium parte quædam habebat suspensa, sicut eristas habent gallinacei; cuius uox erat grauis. Cum nos florem, uigoremq; auis admiraremur, non multò post altera apparata nobis allata fuit, cuius caro magni passeris erat similis, quam & ipsam sæpius comedimus.

De lumbis, & sub uentre. Cap. XXI.

DE lumbis, ille qui Atridarum reditum scripsit, hæc dixit libro tertio,

Hermioneus pedibus uelocibus inde secutus
Sic illi lumbos lucenti uulnerat ense.

Simaristus libro Synonymorum tertio ita scribit, carnes quæ obliquæ ex lateribus consurgunt; lūbos, at cōcauitates ex utraque parte & talos, & mures uocant. Clearchus libro de Siccatis secundo, carnes marinæ ex utraque parte, quas alij lumbos, alij uulpeculas, alii neruimetras uocarunt. Meminit de lumbis diuinißimus etiam Hippocrates. Sic autem nominati fuerunt, quia facile abstergantur, quasi caro quædam attingens, ac existens in oßium superficie. Meminit & Euphron Comicus in Spectatoribus:

Fibræq; sunt, & lumbus hæc uti ferunt,
Quas disce primum cædere, hinc inspicere.

De ubere Teleclides in Solidis:

Quòd fœmina ipsa sum decenter ubera
Fero.

Herodotus libro Historiarum quarto * per rarò uber de aliis animalibus dictum reperitur. At subuenter de piscibus eodem pacto solum dicitur. Strattis in Atlante, subuenter aliquis thunni, ac intestinum. Theopompus in Callæschro, piscium subuentre frustatus est. At in Sirenibus hypetria uocat subuentres, thunnorum alborum ex Sicilia hypetria. ὑπογάστριον

De lepore & cuniculo. Cap. XXII.

DE lepore ita scripsit obsoniorum ingeniosus Archestratus:

Nec lepores simplex ratio, uel forma parandi
Perspicitur doctis, namque optimus ille uidetur
Si sale sit conspersa caro uerubusq; calentem
Assatam rapias, ac esurientibus ipsam
Apponas, quæ cruda parum sit: nec tamen illi
Defluat hinc turpis sanies, sed uescere largè.
Quæq; superuacua est ratio credenda parandi
Post hanc, si infundas hinc allia, caseum, oliuum
Ac ueluti mustela pares obsonia prorsus.

Naucrates Comicus in Perside, rarum esse inquit in Attica dasypodem inuenire, his uerbis,

Quis uidit unquam per Deos in Attica
Virûm leones, aut feras, istis similes?
Nec inuenire dasypodem facile est:

Alcæus in Callistone, uelut multi sint, meminit hūc in modum; adesse coriandrum quoddam tenue, dasypodas, quos si ceperimus sale conspergere poßis. Aristophanes inquit Tryphon leporem cum accentu acuto ac n, in accusatiuo dixit, soluens forte, leporem corriperet nostrum, in Conuiuantibus perij, ex pilans leporem uidebor. Xenophon in Venatorio sine n, dixit ac circunflexè, quando nostris temporibus est lepus. sic enim cum nos templum dicamus, illi dicunt templum, & populum populum. sic leporem nobis dicentibus, illi dicent leporem. Accusatiuum autem singularem leporem sequitur pluralis nominatiuus, qui est apud Sophoclem in Satyrico, grues, cornices, noctuæ, miluij, lepores. At leporem sequitur dictus per omega lepus apud Eupolidem in Adulatoribus, ut raiæ, & lepores, ac mulieres uertentes pedes. Sunt qui & hæc sine ratione proferant circunflexè in extrema syllaba; at acuto accentu notanda est dictio: quoniam nomina in os desinentia eundem habent tonum, quem habent & si ab Atticis in eos sumantur, ut templum, pulcher, templum, pulcher. sic enim nomine usus est Epicharmus, & Herodotus, quiq; fecit Helotes. Postea sufficit lepus leporem perturbans adduxit marinum. At lepus Atticum est. Dicunt & Attici lepus, ut Sophocles, grues, cornices, noctuæ, miluij, lepores. Nam aut timidum leporem. ω. abundat, sed si sit Atticum, omicron, leporinæ carnes dicuntur. Hegesander Delphus in commentariis, tempore inquit imperii Antigoni Gonatæ tanta fuit leporum copia in Astypalæa, ut eius loci incolæ responsum expetiuerint de ipsis, ac responderit oraculum, canes nutriendos esse, uenariq; opus esse, ubi intra anni spatium plures sex millibus capti fuerunt: quæ tāta creuit multitudo ex geminis leporibus, quos attulerat in ipsam insulam Anaphænus quidam, uelut antea acciderat Astypalæo quodam binas perdices in Anaphem portante, tantam perdicum copiam in Anaphe fuisse, ut propius periculo fuerit, ne incolæ regionem deserere cogerentur. Astypalæa autem nullos habebat lepores antea, sed perdices. Est autem lepus fœcundum animal, ut Xenophon testatur in Venatorio, & Herodotus qui ita scribit, idcirco profectò fœcundum animal est lepus, quia ab omnibus capitur, à feris scilicet, auibus, & hominibus, solumq; ex omnibus feris uterum gestat, alium ex filiis hirsutum habens in uentre, alium glabrum, alium qui in matrice nuper formatur, hic uerò concipitur. Polybius libro Historiarum duodecimo animal quoddam esse inquit lepori persimile; quem cuniculum appellant, cuius hæc sunt uerba, qui cuniculus appellatur si longe sit uisus, lepus uidetur exiguus, uerum ubi in manus quis assumpserit, magnam esse cognoscet differentiam, & quod pertinet ad aspectum, & ad cursum: plurimum etiam uersatur sub terra. Meminit de his Posidonius philosophus in Historia,

λαγώς, λαγῶ.

λαγώς, λαγῶς.

Historia,nosq; complures eorum uidimus cum Neapolim ex Puteolo nauigaremus. est enim insula quædam non procul à terra in extremis Puteoli partibus,quæ à paucis hominibus habitatur,multosq; habet cuniculos. Sunt quidam lepores qui dicuntur Chelidonij,de quibus meminit Diphilus in Calliades in ignorantia,quid hoc?cuias est hic dasypus Chelidonius? glaucia mimarcys?Theopompus libro Historiarum uigesimo lepores esse scribit circa Bisaltiam,qui duo habeant iocinora.

De sue calydonio & syagro. Cap. XXIII.

CVm sus agrestis illatus fuisset, qui nihil erat inferior sue illo dicto Calydonio,quærendum propono dixit quidam studiose computatorq; Vlpiane, quis suem Calydonium fœminam fuiße,et colore albo narrauit; qui cum multum quæstionem excogitasset,eam mox reijciens, sed uos inquit ô uiri uentricosi,nisi iam saturi estis tot cibis repleti, omnes eos qui fuerunt celebres ob uoracitatem superare mihi uidemini, & qui sint hi,quærite. Magis rationi consentaneum est ut uos pro ὗς,σῦς prie cum . s, sus proferatis. dictum est enim animal à concitando,quoniam est impetuosum. Vsus tamen obtinuit ut sine s,in principio dicatur.Nec desunt sanè qui contrahi uoluerint, quasi thyn quòd sacrificiis sit aptus. Nunc uerò si uobis ita uidetur respondete mihi,quis uelut nos de syagro composito, meminit pro sue agresti? Sophocles enim in Achillis amicis cani nomen imposuit,à uenando apros,ubi scripsit,tu ô Syagre insequens alumne.Ast apud Herodotum libro septimo uiri nomē proprium Syatrus ex genere Laconici, qui ad Gelonem Syracusium ad societatem belli faciendam cum Mœdis legatus accesit.Noui etiam Syagrum Aetolorum ducem,de quo scripsit Phylarchus libro quarto Historiarum. Tunc ait Democritus, semper tu nihil ex appositis aßumere consueuisti ô Vlpiane, prius quàm num antiquus sit nominum usus quæsieris, uereor autem ne ob curas huiusmodi perdaris sicut Philetas Cous,qui mendacem sermonum quæritans mortuus est . nam cum ualde gracilis ob quæstiones factus eßet, tum demum interijt; uelut epigramma quæ in eius sepulchro inscribitur,patefacit:

> Ipse Philetas sum,mentitus perdidit olim
> Quem sermo,& noctis cura proterua simul.

Ne igitur tu quoque dum syagrum quæris,perdare;hæc,discito,quòd Antiphanes ita in rapta nominauit

> Capiens tulisti intro Syrum age in domum
> Lupum,leonem,donec ipsa nox erat.

Et Dionysius tyrannus in Adone,Nympharum sub speluncam naturalis tecti,syagrum eijciendum uenatu facilem audire, cui multum primitias consecro.Lynceus Samius ita scribit in Epistola ad Apollodorum,ut caprinas pueris,syagrias autem habeas cum amicis.Hippolochus Macedo, cuius mentionem fecimus in Epistola ad prædictum Lynceum , de multis meminit syagris.Sed quando tu quæstionem tibi obiectam de suis Calydonij colore auertis,nos tibi eum siquis album fuisse scripsit, dicentem adducemus. At tui erit muneris testimonium ipsum inuestigare,multum est enim temporis.ex quo Cleomenis Rhegini dithyrambos legi, quos in Meleagro inscripto ita posuit, non enim me latet quod Siciliam incolentes syagrum aschedorum uocant,quare Aeschylus in Phorcynibus Perseum comparans agresti sui,ita scribit:

> Ingressus antrum est Aschedorus ut foret.

Tum Sciras(hic unus est mediæ comœdiæ uocatæ Italicæ poeta,genere Tarentinus)in Meleagro scripsit:

> Nec pastor hic pauiße securum putat
> Armenta,nec lasciuit Aschedorus hic:

Nec mirum sanè uideri debet si Aeschylus multis uocibus Siculis utatur,cum diu uersatus sit in Sicilia.

De hædo. Cap. XXIIII.

CIrcunferebantur nobis sæpius hædi etiam uariè apparati,alijq; qui multum haberent succum, qui nobis uoluptatem non uulgarem præbebant,nam capræ caro quàm maximè nutrit.Clitomachus igitur Carthaginensis , quod ad nouæ Academiæ speculationem spectat nullo inferior, dicere solitus fertur,quendam Athletam Thebanum omnes suæ ætatis uiros superare,quòd caprinis carnibus esset usus : intensi sunt.n. ac tenaces illi succi, multumq; tempus in tumoribus consistere poßunt. At cauillabantur hunc athletam ob sudoris fœtorem, nam suillæ agnorumq; carnes habitudinibus nullum præbent laborem,cum facillimè corrumpantur. Cœnæ autem quæ sunt apud Comicos nominatæ, suauem magis auribus audientium uoluptatem præbent,quam gutturi ; uelut est apud Antiphanem in Medicatrice:

> Dic grata cuius caro tibi foret magis?
> Ad parcitatem ouium quidem,quibus ulla nec
> Est lana,non agnorum amice caseus.

Post ex caprinis,caseum quæ non ferant hædo . Nam ob fructuum perceptionem uirorum hæc comedere minime patior.In Cyclopibus,ex terrestribus uobis uenient à me hæc , bos gregalis,hircus per syluas iens , capra cœlestis , aries , ueruex, aper castratus,sus euiratus,porcellus,dasypus,hædi,caseus recens,caseus siccus,caseus concisus, caseus rasus , caseus scissus, caseus compactus . At hæc præparat Mnesimachus in equos nutriente;ueni ex thalamis cyparißi extra insane exi in forum ad Mercurios ubi sunt , Phylarchi , ad discipulosq; formosos, quos Phidon equos ascendere ac descendere instruit, scis quos dicam?his igitur nuntiato quod frigidum est obsonium , potus calidus,siccum fermentum,sicci panes , uiscera male assantur, caro ex salsugine exempta est,captum est farciminis frustum, frustum abomasi,aliud intestini, aliud physcæ. Decorticatur ab ijs qui sunt intus,crater absorbetur uini,propinatio cedit. Relinquitur cordax,cum lasciuit mens adolescentuli . Omnes intus sursum deorsum:Recordare eorum,quæ dico; adhibe mentem his,quæ loquor,aspicis ipse,huc aspice an ipsa unquam considerabis dicam tibi statim rursus à principio ueni iam ac ne cuncteris.Et coquus ne tristetur quòd obsonia sint elixa , sint assata,sint frigida:singula connumerētur; bulbus,oliua,allium, thysus,cucurbita,faba elixa,thrium,phyllas,thunni frustum,siluri,musteli,squatinæ,congri,phyxicinus totus , coracinus totus,membras,scomber,thunna,gobius,elacatenes,canis extremum,ac carchariarum,torpedo,rana,perca,lacertus, sarda,fuca,brinchus,trigla,cuculus,turtur,muræna,phager, mollus,lebias,sparus,carus,æolias,thratta,hirundo,squilla, loligo , passer,dracæna,polypus,sepia,cornua,locusta,escharus, apuæ,aciculæ,mugiles,scorpius,anguilla,panes. Carnes & aliæ incredibili multitudine cōplures,anseris,suis,bouis,agni, ouis,apri, capræ,galli,anatis,picæ,perdicis, uulpeculæ , ac post cœnam bonorum copia tanta,ut res admirabilis uideretur , omnes.n. domibus,pinsunt,panem faciunt,uellicant , contundunt , incidunt,torrent,gaudent,iocantur,saltant,cœnant, bibunt , lasciuiunt,

uiunt, luxant, pungunt, coeunt. Suaues sunt magnopere tibiarum uoces, nam quilibet, canit, clangit, turbat, uenit, spirat caesaries casiam terrae sanctae, marinae, Syriae: odorq; suauis nares percutit longi Libani, myrrhae, calami, styracis, sabinae herbae, Lindi, Cindi, Misthi, minthae. Huiusmodi erat nebula quae domos habebat omnium bonorum plenas.

De coquorum consiliis. Cap. XXV.

Cvm multa dicerentur huiusmodi, olla dicta rhodontia fuit allata, ob quam sapiens ille coquus multum se iactauit priusquam quid afferret dixerit, prioresq; coquos subsannabat, de quibus etiam mentionem faciens aiebat: quid tantũ est illud, quod repperit coquus ille Anthippi Comici in abscondito, cur tantopere intumesceret?

Sophon Acarnan, & Rhodius Damoxenus.
Artis fuerunt unius condiscipuli;
Docebat hos Sicanus olim Labdacus.
Cepere uulgatas uetustas ex libris
Hi condiendi artes, parandi obsonij.
Thyam prius tulere de medio, simul
Cumq; hac cyminum, acetum, & aio qualia,
Lasarem, coriandrum, caseumq; olim quibus
Saturnus usus condimentis est senex.
Ipsoq; oliuo, & ollula noua pater,
Ac igne, acuto spiritu qui non foret
Saepe excitatus, utebantur: ex quibus
Omnis paratur coena sic ut conuenit.
Isti lachrymas, & plurimam indecentiam
Conuiuio abstulere, sternutareq;.
Fecere purgatos poros edentium.
Salsuginem Rhodius bibens est mortuus,
Et id meritò, natura quando reppulit
Huiusmodi potum. Sophon Ioniam
Nunc occupauit omnem. & hic meus fuit
Magister ô pater parandi obsonij.
Et ipse nunc liquisse commentaria
Quaero studens artis meae papè noua.
Concide me pro uictima quam mox deis
Sumus daturi, uideris nisi libros
Diluculo manu tenere, ac quaerere.
Ex arte pinsens differo prorsus nihil
Aspendio: gustabo si uultis mihi
Reperta quae. cibos eosdem haud omnibus
Semper fero. notum mihi est qui singulis
Idonei, diuersa longe amantis est
Ac philosophi, & publicani uita. nam adolescentulus
Habens amicam patrimonium uorat.
Huic sepias appono cum loligine,
Saxatiles piscesq; salsamentaq;
Diuersa, nil amore captus hic edit.
Appono crura sed philosophis, ac pedes,
Excellit hoc animal uoracitate ubi.
Anguilla, glaucus ac sparus si sit prope,
Est publicanis, si sequens, conditur huic
Lens: splendidam sic praebeo coenam omnibus.
Certe palatum plurimum differt senis,
Tardissimum est, cum sit iuueni celerrimum.
Istis sinapi praebeo, atque praeparo
Succos habentes quidpiam acrimoniae.
Vt excitans inflem artibus istis aera.
Vultum uel intuens sciam si uescier
Vestrum quis optet.

Ac is quidem coquus, qui est apud Dionysum in Legislatore ô uiri conuiuae, neque enim malum esset quid hic inquiat recensere:

Est una per Deos mihi usque gratia.
Haec tu prius aiebas coquum cognoscere.
Multò prius necesse sit coenam quibus,
Opus parandi creditum, hoc facessere,
Obsonium siquis uel haud aspexerit
Fecisse solum quomodo, utq; conuenit.
Quonam modo? parare quo, aut apponere
Fas est, nihil curauerit, uel nouerit,
Obsonij parator est hic, haud coquus.
Non sunt idem profectò, multum differunt.
Exercitus dux dicitur qui copias
Accepit, et qui rebus uti nouerit.
Qui prouidere mox potest, uerè unus hic
Exercitus dux est, at alter praesidet.
Sic inter & nos, praeparare, ac caedere,
Coxisse condimenta, flammam inflareq; est
Cuiuslibet, parator hic obsonii
Est talis, at diuersus est ualde coquus.
Hic nouit horam, conuocantem, quiq; edit,
Emisse quos pisces oportet, ac ubi.
Non est idem usque principium, nam piscibus
Nec una semper est uoluptas, ut refert
Archestratus, probatur isq; à plurimis.
Vt dixerit quid utile, atque commodum.
Non nouit ille multa, dicit & nihil.
Nec discito quiduis, nec audito omnia.
Coactus illa scripta solus perlegat.
Non est loquendum de coqui arte dixi ego
Nuper, quòd ulla non tenetur termino
Occasio, nam sola regina est sui.
Vtaris arte, concidatq; occasio
Artis, simul deperdita ars est ô bone.
Tu magnus es certè: peritum quem antea
Venire dicebas, latere splendidas
Ac magnificas coenas patefaciam tibi,
Signa omnium solum thrium monstrabo ego,
Ponamq; coenam ramum aurae Atticae
Ex sentina uenienti ac pleno onerosis cibis.
In timoribus, nisi faciam dormire in paropside.

Ad haec respondit Aemilianus:

Sunt plura dicta de coqui arte ô optime.
Iuxta Hegesippi fratres. Tu igitur,
Vel quid nouum fecisse praeter caeteros
Videare primos, uel minime me caedito.
Ostende uel quid afferas, uel dic quid est.

Qui ait me paruifacis, quia sum coquus, quantum ego fortasse ex hac arte feci, secundum Demetrium Comicum, qui haec scripsit in inscripto Areopagita, quantum ex hac arte feci ego, nullus histrio tantundem omnino fecerit. Fumigata tyrannis ipsa est ars, abyrtaci opifex apud Seleucum fui. Ad Agatoclem primus intuli ego Siculũ tyrannicam lentem. Maximam nõ dixi. Cachare quodam, cum esset fames, conuiuiũ praebente amicis

amicis collectionem feci Palladem Lacharis nihil turbantem, turbantem nunc ego, tunc ait Aemilianus nisi ostenderis quid feras, qui uix dixit:

De olla Rhodonia, & Telemachi. Cap. XXVI.

RHodoniam ollam hanc ego uoco, quæ ita parata est, ut non in capite solum condimentum habeas coronis aptũ, sed & intra te ipsum, ac in Pandæsia toti corpori conuiuium exhibeas. Suauissimi odoris rosas in mortario contundens auiũ porcellorumq; cerebrum elixum, ualdeq; coniuncta inieci, ouorumq; uitellos, quibus cum oleum, garum, piper, uinum, quæ omnia diligenter contundens in nouam ollam inieci, ignẽ mollemq;, & assiduũ præbui. Cum hæc adhuc loqueretur, ollamq; aperuisset, tantam odoris suauitatem conuiuio præbuit, ut quidam ex præsentibus uere dixerit:

Illius motæ magni Iouis atria uenit
Suauis odor, cœlumq; tamen, terrasq; petiuit.

Talis suauitas fuit ea, quæ rosarum diffusa est. Cum postea aues elixæ, lens, & pisa in ollis circunferrentur, multaq; huiusmodi, de quibus Phanias Eresius scribit in libris Plantarum hoc pacto, omnis leguminum natura domesticorum est in semine, quæ lixandi gratia seritur, ut faba ac pisum, nam fabarum coctio ex his fit. Alia rursus leguminum speciem præ se ferunt uelut cicercula. At lentis quasi aphacis legumen. Fœnum uerò, quadrupedum animalium gratia, uelut orobus arãtium boum, aphace pecudum. de piso legumine meminit Eupolis in genere aureo, & Heliodorus descriptor libro primo de Acropoli. Nam cum machinati essent fruges coquere, pyanum antiqui, at præsentes holopyrum, uocauerunt. Cum multa & alia diceren tur huiusmodi, dixit Democritus, sed finite nos quoque lentem capere uel ex ipsa olla, ne quis uestrum lapillis etiam percutiatur iuxta Hegemonem Thasium. Tũc ait Vlpianus, quid est ipsa lapillorum Balletys, nam in mea Eleusi conuentum quendam fieri, Balletymq; uocari cognoui, de qua nihil dicam, nisi à singulis socijs mercedem prius accepero. Sed ego inquit Democritus nullo argento capto cum temporis fim computator iuxta cœnam Timonis ea dicam, quæ spectant ad Hegemonẽ. Chamæleon Ponticus libro Antiquæ comœdiæ sexto, Hegemõ ait Thasius, qui parodias conscripsit, Lens cognomine dicebatur. Ac in parodia quadam hæc fecit,

Hæc mihi uoluenti Pallas mox astitit ipsi
Auratam uirgam gestans. tum compulit ultrò
Sic effata, petas certamina lens sacra, quid stas?
Tunc ego confisus sum.

Accessit in Theatrum aliquando comœdiam docens, ac uestem habens lapidibus plenam, quos cum in Orchestrum conijceret, ut admirarentur spectatores effecit, paulumq; intermittens ait:

Isti lapides, siquis uolet conijciat.
Aestate lens bona est, bona & per frigora.

Probabatur hic uir maximè, ac in parodijs præcipuè, celeberrimusq; erat cum carmina recitaret. Nam & uersutè & histrionicè dicebat, quam ob rem mirum in modum delectabat Athenienses, ita ut plurimum riserint eodem die, quo infortunia nuntiata fuerunt in theatro, quæ acciderant in Sicilia: neque enim discessit quispiam, quamuis omnibus ferè familiares perijssent. Lugebant igitur obtecti, at minimè discedebant, ne calamitatem grauiter ferre ab aliarum ciuitatum spectatoribus uiderentur: audientesq; constiterunt. etsi ipse quoque Hegemon cum ea audiuisset, tacere decreuerit. At eo tempore quo Athenienses facti maris domini insulanas causas in ciuitatem contraxere, quidam Hegemonis etiam causam scribens in Athenas contraxit: qui proficiscens, artificesq; qui erant circa Dionysum congregans, cum illis accessit Alcibiadi auxiliaturus. Hic uerò læto esse animo eum adhortatus, omnibusq; sequi inquiens in Deæ Phygiæ sacellum uenit, ubi causarum erant descriptiones. Tum digitum ex ore madefaciens Hegemonis causam deleuit, quod cum scriba & princeps grauiter ferrent, tacuerunt ob Alcibiadem, eo præ metu fugiente qui causam scripserat. Ipsa est Balletys à nobis ô Vlpiane. Tu uerò cum uolueris dices de conuentu in Eleusi. Sed mihi in memoriam reuocasti ô Democrite ait Vlpianus facta mentione ollæ, id, quod iam sæpius discere optabam, quæ nam sit olla Telemachi scilicet, ac quis fuerit Telemachus. Et hunc complexus, perlibenter omnino, sed postea tu inquit ollas mihi narrato, in quibus fabas coxisti. Et hæc dicta sunt, Philippumq; Crassum Chærephili filium accedẽtem ex longinquo aspiciens, applausit; postea sagenas mittere iussit. Quod autem populum Telemachus Acharnensis allice-ret, ita declarat idem poeta in Dionysio:

Acharnensis Telemachus etiam concionatur,
Hic uidetur nuper emptis Syris
Qui, uel quid agens? uolo enim scire
Lætiferam pulchram ollam feret.

At in Satyris Icarijs, ita ut habeamus nihil apud nos pnoctãs misere primũ quidẽ, ac aspere dormio, postea Thudippus Leo omnino nos coegit, fames postea adoritur; ad Dionẽ acrẽ iuit, sed neq; ille quicquã habebat. Ad bonũ uere Acharnensem Telemachũ currens, fabarũq; cumulũ cõprendens harũ sportulã rapuit. At asinus ubi nos uidit Cephisodorus ad gradus pedebat. Ex quibus patet quod Telemachus fabas ollæ comedens festum uentris crepitum Pyanepsiam semper celebrabat. De faba elixa ita meminit Heniochus Comicus in Trochilo, mecum animaduertens per Deos quantum differant ficus à nasturtio, neque ais penuriam insonuisse, percunctatus es me de re ualde difficili, habenti quæ multas curas inexplebiles: dic ipsum, nam non sine risu est fortasse. Faba elixa quoniam uentrem inflat, at ignis nòn gratus quibus noscitur res Pausonis. Sic semper circa legumina est hic Sophista demum. Cum sæpius hæcdicerentur, aqua ad lauandas manus allata fuit.

De aqua & uasis lauandis manibus aptis. Cap. XXVII.

QVæsiuit rursus Vlpianus an gutturnium sicut nos dicere solemus, antiqui nominarint, tũc quidam ipsorum illud dicens ex Iliade occurrit.

Sic fatur, seruamq; senex capere imperat undam
Inq; manus liquidam diffundere, constitit illa
In manibus peluimq; tenens, gutturnium & ipsum.

Attici uerò gutturniolum dicunt, sicut Lysias hoc pacto in oratione contra Alcibiadem, in manibus gutturniolis ac thuribulis. de uase lauandis manibus apto:

Cum quis bonus uir, utilisq; uicerit
Ciuis lauandæ uas manu haud idoneum est.

Epicharmus gutturnia in spectatoribus dixit hoc pacto, cythara, tripodes, currus, æreæ mensæ, gutturnia, libando lebetes apti æri. At frequentior usus aquam in manus dicere consueuit, ut

uit, ut Eupolis in aureo genere, & in Sphendone Amipsias, Alcæusq; in Sacris nuptiis, est autem hoc quam frequentißimũ. Philyllius in Auge in manus dixit his uerbis; iam cœnarũt mulieres, alia ferre iam tempus eſt, menſasq; poſtea ſaturare, deinde in manus ſingulis fundere, ac dare aliquod unguentũ. Menander in Hydria, iſti in manus capientes expectant amiciſsimi. Ariſtophanes Grammaticus in ijs, quæ ad Callimachi tabulas ſpectant, eos ſubſannat, qui non norunt quid differat in manus, ac lauari, ſiquidem apud antiquos ante uel prandium uel cœnam in manus dicebatur, at poſtea lauari. Videtur hoc apud Atticos Grammaticus obſeruaſſe, quando alibi Homerus lauari dixit, ſimul autem politam appoſuit menſam. Alibi uerò;

κατὰ χειρῶν

Inq; manus Lympham præcones fundere primum,

Ac ſeruæ panem niueis geſſere caniſtris.

Sophron in Muliebribus, infelix Cæcoa quæ in manus dediſti, dato nobis menſam. Apud tragicos autem & Comicos penultima acuta legitur, apud Euripidem in Hercule, in aqua ad lauãdas manus ut ſe tingeret filius Alcmenæ. Et apud Eupolidem in Capris, ibi aquam pacabis. Eſt autem aqua, in qua torrem ex ara capientes, tingebant; ſuper qua ſacrificia peragebant, hac aqua circunſtantes conſpergebant, ac purgabant. Oportet profectò penultimam ſyllabam acutam proferri, quoniam uerbalia huiuſmodi cõpoſita, in ψ deſinentia, quæ à præteritis perfectis duo, mm, habentibus ducuntur, cum penultimam habeant præteriti perfecti graui accentu notantur, ut à relictus ſum, locus præruptus, confuſus ſum, uerna, abſcõditus ſum, fur boum. Apud Sophoclem Mercurius demiſſo capite. Apud Archelaũ Cherroneſitam in natis ex proprio genere, in obliquis nomina huiuſmodi aſſerit in eadem ſyllaba ſeruare extenſionem. Ariſtophanes in Heroibus diminutiuè dixit. Vtebãtur aqua in manus, ad ipſas lauandas ſapone ſordis expellendæ gratia, ut Antiphanes teſtatur in Coryco:

κέρνιψ.

λέλειμμαι. αἰγίλιψ. τέτριμμαι οἰκότριψ.

Te donec audio iubeto ferre quem

Vt abluam, lympham quis afferat, ſimul

Saponem.

Odoribus præterea bonis manus ungebantur honorem furfuris paruifacientes, quod appellabant Lacedæmonij Cynades, ſicut Polemon declarat in Epiſtola de inopinatis nominibus. De conſuetudine ungendi manus odoribus, Epigenes ait & Antiphanes in Argenti è medio ablatione, ubi deambulabis & lauabis de more manus odoratam capiens terram? Philoxenus in Cœna inſcripta, pueri poſtea in manus lotiones dederunt cum ſaponibus iride miſtis, tantum aquæ manus tepefacientis effundentes, quantũ opus erat. Attritumq; ſplẽdidũ dederũt in albis linteis, unguentaq; diuini odoris, & coronas ex uiolis uirentibus. Dromon in Fidicina, poſtea quam citius pranſi ſumus, mẽſas abſtulit, lauacra quidam habebat, coronas abluimus, ac ſportulas rurſus capientes coronati ſumus. Appellabant lauacrum manuum pedumq;, lotiones: unde Ariſtophanes, uelut lauacrũ fundentes ueſperi, Sic etiam peluim fortaſſe dixerũt, quo pacto etiam manibus lauandis peluim. Illud peculiare eſt Athenienſibus quòd lotionem in ijs uocant, quæ fiunt in honorem mortuorum, ac in purgantibus execrandos. Velut Clidamus in expoſitore inſcripto, nam de religione addens hæc quoque ſcripſit; cauanda foſſa erit ſepulchri ad ueſperam, circumq; foſſam ad ueſperas mox intuens effunde aquam dicens hæc, uobis lotionem quibus oportet, & quibus fas. Poſthæc rurſus unguentum infunde. Appoſuit hæc Dorotheus etiam ita inquiens, et in patris ſororum hæc ſcripta reperiuntur de ſupplicum purgatione: ipſe poſtea lotus, altiq;, qui uiſcera tractauerant, aquam capiens purgauit, purgatiq; ſanguinem abluit: Ac pòſt lotionem ſuſcitans in eum infudit. Illud autem mantile Chiromactrum uocatur, quo manus abſtergebant, quod attritum Philoxenus Cytherius in prædictis nominauit. Ariſtophanes in Sartagine coquẽtibus, affer puer cito aquam in manus, tranſmitte mantile. Notandum eſt quod etiam poſt cœnam in manus dicebant, non ſicut ait Ariſtophanes Grammaticus, quòd Attici antequam comederent dicebant in manus, ac poſt cœnam lauari. Sophocles in Oenomao, Scythicè mantile tondens. Herodotus in ſecundo. Xenophon libro primo Diſciplinæ, quando quidpiam horum attigeris, confeſtim manum in mantilibus purgato, uelut ualde dolens quod eorum plena ſit. Polemõ libro ſexto ad Antigonũ & Adeum de differentia, in manus, loquitur, & lauandi. Demonicus in Achelonio ante cœnam in manus dixit his uerbis, ſoliciti erant ſinguli, uelut famelico uiro cuipiam, aut Bœotico cœnam pararent: Nam in manus circunſcribit, quodammodo, quoniam poſt cœnam accidit hoc ſibi capere. De mantili mentionem fecit Cratinus in Archilochis, mantilibus coma florens plena dedecoris. Et Sappho ubi in quinto carminum Venerem alloquitur, mantilia Cangonum purpurea miſi, & hæc uituperabis, cum dona ſint honorifica. Cangonum mantilia dicit capitis ornamentum, uelut Euctæus ſignificat, uel qui expoſitiones fecit in inſcripta Aſia. Herodotus libro ſecundo hæc ſcripta reliquit, poſtea regem hunc narrabant uiuum inferius deſcendiſſe in eum locum, quem Græci infernum arbitrantur, ac cum Cerere taxillis luſiſſe, aliquandoq; ipſam uiciſſe, aliquando uerò uictum fuiſſe ab illa, & rurſus ab ea rediſſe, donũq; retuliſſe aureum mantile. Puerum eum, qui cõſperſit Herculem aquam in manus fundens, quiq; ab ipſo Hercule fuit interemptus pugno, ſcribit in Hiſtoriis Hellanicus Archiam nominatum fuiſſe, quã ob rem ex Calydone ſeceſſit: at in ſecundo Phoronidis Cheriã ipſum appellat. Herodotus autem in decima ſexta oratione cõtra Herculem, Ennomum. Interemit non ſponte Cyathum præterea Hercules Poletis filium, fratremq; Antimachi, cum ei potum miniſtraret, uelut Nicander atteſtatur in ſecundo rerum Oetaicarum, cui etiam lucum creſcere reliquit Hercules in colle, qui nunc etiam Pincernæ uocatur. At nos orationem hic ceſſare facientes principium deinde ſumemus ab Herculis uoracitate.

ATHENAEI

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER DECIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De Herculis, cæterorumq; Athletarum uoracitate. Cap. I.

SEd quemadmodum uarias epulas in eleganti cœna sapientem poetam præbere oportet spectatoribus, ut bibat quispiam hinc accipiens, uelut bibere mauult, ac comedat, & si nullus sit musices apparatus, inquit amice Timocrates Astydamas tragicus in Hercule Satyrico inscripto, & nos age iam, quæ nunc prædicta sequuntur, dicamus: quòd Hercules scilicet erat uorarum, quod omnes ferè scriptores demonstrarunt ac poetæ, nam & Epicharmus in Busiride:

Illum si edentem uideris esses mortuus.
Intus sonat guttur, sonat maxillaq;,
Simulq; dentes, dens caninus insprepit.
Exibilant nares, & ipsam aurem mouet.

At Ion declarans in Omphale uoracitatem illius hæc infert, ob faustam laudem carnes & carbones deuorauit. Quod à Pindaro sumpsit dicente, boum calidas in prunas coronarunt ignemq; spirantium corpora. Tunc mihi carniumq; clamorem & ossium suspiria grauia uidenti, dijudicare licebat, multum in occasione tempus. Cum eum huiusmodi uoracitatis esse supposuerint, ex auibus ei larum attribuerunt, quæ auis uorax appellatur. Introducitur Hercules de uoracitate cum Lepreo qui eum prouocauerat decertans, quem etiam uicit. Zenodotus libro secundo Compendiorum Lampreum ex Caucono Neptuni filio, & Astydamia filia Phorbantis natum esse asserit, quem Hercules ligari iussit, ubi Augem in præmium poposcit. Nam cum omnia certamina absoluisset, accessit ad Caucones, roganteq; Astydamia fœdus composuit cum Lepreo. Ac Lepreus postea disco contendit cum Hercule, aquam deinde exiccare, quiq; citius taurum ederet, quibus omnibus superatus fuit. Armatus postea Herculem prouocauit, in qua pugna mortuus est. Matris in Herculis encomio ad multum etiam bibendum prouocatum fuisse Herculem narrat à Lepreo, Lepreumq; rursus uictum fuisse. Hæc eadem narrat Caucalus etiam Chius rhetor, Theopompi Historici frater in Encomio, Herculis. Voracem præterea fuisse Vlyssem, Helluonemq;, narrat Homerus ubi scripsit:

Vt me solicitent curæ, cœnare sinatis.
Nil nobis ipso nam uentre molestius extat.
Qui meminisse sui semper uult, imperat, urget.
Et quamuis tristis sis, imperat ille repleri.

In his enim aperta ac ingens apparet illius ingluuies, quandoquidem neque cum conueniret de ijs, quæ attinent ad uentrem sententiosè dixit. oportebat enim si fame premebatur tolerare, uel temperare quæ spectant ad nutrimentum. At exactissimam postremum illius & ingluuiem & gulam patefacit:

Sic mihi cum doleat mens, uesci hic imperat usque,
Atque bibisse iubet. nec me meminisse doloris
Exacti patitur, rursus uult ipse repleri.

Hæc neque Sardanapalus ille ausus esset. Cum esset senex, carnes est solitus multas raptimq; uorare cum suaui uino. Theagenes athleta Thasius bouem solus comedit, ut Posidonius ait in Epigrammatibus,

Fœdus erat quamuis, esus mihi Mæonius bos.
Non epulas habuit patria terra Thasus,
Vt generosa foret, uescens quoque, iamq; petebam:
Protendo quo nunc æreus ecce manum.

Milo etiam Crotoniates minas uiginti carnium comedebat, totidemq; panium, bibebatq; tres Choas uini, uelut Theodorus Hierapolites in libro de Certaminibus testatur. At in Olympicis quum quadrimum bouem supera humeros assumpsisset, per stadiumq; circum tulisset, ac postea cecidisset, solus eodem die totum comedit. Titormusq; Aetolus cum eo boue deposito decertauit, ut narrat Alexãder Aetolus. Scribit Phylarchus in Historijs libro tertio Milonem taurum edisse cum ante aram Iouis esset uocatus, quare hæc in eum scripsit Borieus poeta:

Talis erat Milo qui inter certamina Olympi
Quadrimum è terra sustulit ante bouem
Supra humeros. agnus uelut, ingens uictima capta est.
Quam leuiter circum pertulit hic spatium.
Horror erat certè hoc, magis at mirabile fecit,
Ante sacrum Pisæ uir peregrine locum,
Non taurum tulit in carnem qui haud coniugis expers,
Quem cædens edit solus & ille die.

Astydamas Milesius, qui ter uicit Olympia, quarto Pancratio ab Ariobarzane Persa ad cœnam forte uocatus, cum uenisset, pollicitus est se quæ omnibus parata essent, solum esse esurum, quod etiam fecit. A quo cum petiuisset Persa ut dignum aliquid ageret suis uiribus, ut autor est Theodorus, pedem lecti æratum fregit, ac molliuit. Huius, cum mortuus esset atque combustus, una hydria cineres capere non potuit; ac uix quidem duæ: solusq; ea comedit quæ nouem uiris in cœnam fuerant parata. Neque mirum sanè est uiros huiusmodi esse uoraces, siquidem post exercitationes multum comedere assuescunt. Euripides idcirco dixit in primo depeculatore:

Cum multa Græciam mala occupauerint,
Nil peius athletis tamen monstraueris.
Discunt neque hi uixisse rectè, nec ualent.
Qui nam potest uentri uir ullus deditus,
Gulæq; seruus possidere patrias
Opes uel ingentes, nec esse pauperes
Rursus ualent, ac ferre fortunæ uices.
Assuete enim non sunt bonis hi moribus.
At asperè mutantur in quam plurima.
Imagines sunt urbis isti splendidi
Iuuenes, ubi inuasit senectus horrida.
Qui perdidit uestes petit mox stamina.
Accuso leges Græciæ minus bonas,

Quòd

Quòd congregat cœtum Dianæ, gratia
Conuiuii posthæc uoluptates colit
Inutiles. quid nam palæstra iuuerit
Bene acta? quid uelox uir, aut discum eleuans?
Quisquis'ue maxillam bene percusserit?
Nunquid coronas est adeptus patriæ?
Num discum habentes hostibus pugnant propè?
Num scuta tendentes petunt hostes patriæ?
Insaniens hoc nullus egit denique.
Oportuit uirum sapientemq́;, & bonum,
Qui ciuitatis ductor est huic frondium
Dari coronam, quisquis est, & temperans,
Vel qui sit æquus, multa qui uerbis mala,
Qui bella soluit, quiq́; lites plurimas.
Hæc conferunt urbi, bona hæc sunt omnibus.

Hæc accepit Euripides ex Xenophanis Colophonii elegiis qui ita scripsit:

Quòd siquis leuitate pedum certamina tentet,
Pentathlum siquis est ubi sylua Iouis,
Hic prope Pisæas undas ubi surgit Olympus,
Seu grauis ars pugilum, siue palæstra iuuet,
Seu graue bellum, quod dicunt pancration illi.
Ciuibus ad summum mox uenerandus erit.
Huic dabitur sedes inter certamina prima.
Impensa hinc illi publica uictus erit.
Ex urbe accipiet mox munera plurima, opesq́;.
Atque hæc uel celeri consequeretur equo.
Cum non sicut ego sit dignus, robur equorum,
Atque uirum excellit nostra quidem sophia.
Sed nimis hoc fatuè, sapientia ut optima cedat
Viribus, haud iusto iudice lis agitur.
Nam neque si pugil est bonus hic, populoq́; putandus.
Pentathlum uincat, sitq́; palæstra sua,
Et certaminibus quod grandius esse putatur,
Vel uincat celerum mox leuitate pedum,
Non tamen idcirco melior, uel iustior urbs fit,
Prælia at hæc illi gaudia parua ferunt.
Nam si pentathlum Pisæ prope flumiua uincam,
Idcirco nil res pinguior urbis erit.

Complura & alia pro ipsius sapientia contendens dixit Xenophanes, quòd inutilis prorsus sit hæc ludi species. Tum Achillius Eretriensis de bona athletarum ualetudine declarans, inquit:

Nudi obiiciunt tum splendida isti brachia,
Hebes uigentes & petunt templum deæ.
Splendent humeri dum flore fortes omnibus.
Multoq́; oliuo pectus ungunt & pedes.
Vt delitiæ multæ domi istis suppetant.

Heracintus in Helenam hospitante mulierem quandam plurimum uesci aiebat. At Posidippus in Epigrammatibus phyromaclum, in quem hæc etiam scripta reliquit:

Phyromaclum ueluti cornicem multa uorantem
Nocturnam tumuli falsa profunda tenet.
In finibus uestis Pellenidis, illius ergo
Attice tu titulo scribe, corona & idem.
Ac dicas unà procyon lasciuit, adest hic
Vix cernens nigris ille superciliis.
Qui fecem turbauit, & ex certamine uenit
Lenææ ipsius tempore Calliope.

Amaranthus uerò Alexandrinus, in iis quæ conscripsit de scena, Herodotum scribit tibicinem Megarensem magnitudinis trium fuisse ulnarum cum dimidio, lateraq́; fortia habuisse, ac sex panis semodios edisse, at carnium, qualescunque inueniret, libras uiginti: binos uini congios bibere solitum, duasq́; tubas simul inflare. In leonina pelle dormire consueuerat, ac tubam inflans plurimum significabat, nam cum Demetrius Antigoni filius Argos ciuitatem obsideret, nec milites Elepolim muris ob pondus possent subducere, duabus tubis significans ob soni magnitudinem milites alacres machinam promptè subducere coegit. Periodum decies uicit, sedensq́; cœnare consueuerat, ut in commentariis theatricis testatus est Nestor. Mulier præterea Aglais Megalocleis tuba cecinit appositum pompæ apparatum habens, ac cristam in capite in prima magna pompa, quæ ducta fuit ab Alexandro, ut Posidippus testatur in Epigrammatibus: edebat etiam hæc carnis duodecim libras, quatuorq́; semodios panis, ac congium uini bibebat. Lityersas Midæ filius erat nothus: Celænorumq́; eorum, qui Phrygiam incolebant, rex, uir aspectu agrestis & insuauis: erat & hic ualde uorax, de quo Sositheus Tragicus scribit hunc in modum in actu Daphnide, siue Lityersa,

Totum Clitellarum trium panem ipse edit
Paruo die, mox ebibitq́; unam bonam
Vini metretam. hoc fructiferum sed uas.

Huiusmodi erat & is, qui extat in bonis apud Pherecratem ac Strattidem, de quo inquit;

Nam semimedimna quinque diebus singulis,
Vim siquis inferat mihi uix ederim.
Quam uesceris paucis profectò: qui die
Longæ triremis deuoras solus cibos.

Scribit Xāthus in rebus Lydiæ Cambletem regem Lydorum, multum edere ac bibere consueuisse, ac fuisse gulosum; hic igitur noctu suam uxorem cum dilaniaßet, comedit, atq́; cū mulieris postea manum in ore sibi mane reperisset, re ualde diuulgata, se ipsum iugulauit. De Thye rege Paphlagonum, quòd etiam ille multum ederet, in prioribus diximus, adduximusq́; Theopompi Historici testimonium ex libro trigesimo quinto. Archilochus in Tetrametis, sicut Cleonymus & Pisander Comici, ita ipse inuehitur in Chirilam ob rem huiusmodi. De Chærippo ita meminit Phœnicides in Phylarcho:

Accedit istis tertius doctißimus
Chærippus, iste, sicut ipse scis, edit
Donec quis affert, aut latens disrumpitur.
Habet domus uti ille promptuarium.

Nicolaus Peripateticus libro Historiarum centesimo tertio scribit Mithridatem regem Ponticum multum edendi ac bibendi certamen proposuisse, cuius rei præmium erat argenti talētum, ac utrunque certamen uicisse: at præmium ei tamen reliquisse, qui post se iudicatus primus fuisset, quòd Calonodryi athletæ Cyziceno accidit abstulisse. Multum Timocreon etiam Rhodius edebat ac bibebat, cum athleta esset ac quinquertio, uelut Epigramma significat in illius sepulchro:

Plurima edens, permulta bibens, mala plurima dicens
Ipse uiris iaceo hic Timocreon Rhodius.

Scribit in quodam procemio Thrasymachus Macedo Timocreontem ad magnum regem acceßisse, & hospitatum fuisse ab illo, multumq́; comedisse, interroganti regi quid postea facturus esset, dixit se Persas innumeros concisurum. Ac cum die deinde sequenti multos singulari certamine uicißet, gesticulabatur.

batur. cum audißet opportunitatem deesse, siquis inquit tot plagas admitteret. Clearchus libro quinto uitarum, Canthari Persæ, ubi edendo maxillas is defatigasset, familiares scribit in os apertum, tanquam in inanimatum uasculum cibum demittere solitos. Hellanicus libro primo Deucalioneæ, Erysicthonem narrat Myrmidonis filium Aethonem fuisse appellatum, quoniam cibi esset insatiabilis. Polemon uoracitatis templum apud Siculos fuisse testatur libro nono ad Timæum, & Frumenti Cereris imaginem, apud quam erecta erat imago Himalidis, sicut ex Hermochi in Delphis, in solo Bœotiæ Megalarti, ac Megalomazi. Alcman poeta se ipse scribit uoracem fuisse, his uerbis libro tertio, & quando tibi dabo tripodis uas, quo Nileo triremis? sed nunc est inexpertus, ac faba elixa fortasse plenus, uelut uorax Alcman amauit Chærum circa conuersiones. neque enim percussum quipiam edit, sed noua quæritat ut populus. Hinc etiam suam uoracitatem declarat cum dicit, horas edes & cauernas æstate & hyeme, quarto fila. Sed siquidem edit, facem non est. Anaxilas Comicus disserens de Ctesia quodam in actu Aurifice inquit:

Tibi ferè iam cuncta præter Ctesiam,
Nam solus iste sicut inquiunt sophi:
Cum cœna cœpit nescit, aut cum desinat.

Et in Diuitibus:

Disrumpatur alter:
Qui cœnet aptè, nec sit unus Ctesias.
Te quippe quid uetat? nam ut inquiunt Sophi;
Cum cœna cœpit solus haud scit, aut ubi
Iam desinat.

In gratijs uerò Cranaum quendam, ita cum illo connumerat, non incassum interrogat accedentes quidam uerè an Cranaus Ctesia edat minus, uel cœnent ambo confertim. Philetærus in Atalante:

Necesse si sit plura curram stadia
Quàm Sotades, uinco labores Tauritem
Ferendo, Ctesiamq; edendo excello ego.

Anaxippus in fulmine, uideo ex amicorum palæstra accedentem ad me Damippum, hunc tu dicis petrosum, hunc amici appellant, nunc ob robur fulmē meritò. Inaccessas mensas puto ipsum excauaturum maxilla. Significauit in his Comicus, ꝙ ab eo actus fulmen est inscriptus. Theophilus in Epidauro, erat Mātinensis quidam Atrestidas manipuli ductor, qui plurimum omnium hominum uescebatur. At in Pancratiasta athletam ita inducit, qui plura edebat:

Tres mnas ferè elixorum, aliud dic, rostrulum,
Pernam, suillos & pedes, ô Hercules,
Bouisq; tres, gallinam, Apollo, cætera
Dic, ficuum minas duas, quantum simul
Refer bibisti? bis meri senas cotylas.

Apollodore & sebazi.

De Bœotorum Thessalorumq; uoracitate. Cap. II.

SVnt & nationes quædam, quæ uniuersæ ob uoracitatem carpuntur, uelut Bœoti: Eubulus idcirco in Antiope,

Fortes laborando sumus, ac edendo nos.
Athenienfibus simul dicendo nos,
Parumq; uescendo, Thebani plurimum.

Et in Europa:

Bœotis urbem condidit
Viris bonis edendo uel totum diem.

In Ione:

Sic moribus uidetur hic Bœoticus
Edendo, ut impleri nequeat sicut ferunt.

In Cyclopibus:

Thebas adiui postea noctem ac diem
Cœnant ubi totam, uidetur stercus &
In ianuis cunctis ubi nullum est uiris
Maius bonum, quàm si cacare quispiam
Velit procul discedat, edens at multa uir
Frequens uidetur labra qui momorderit.

At in Nysis quendam hæc dicentem inducit ad Achillem:

Thebes quidem tu deserens campum ut refers
Virum optimorum uescier totum diem
Collis, propinquis atque sterquilinijs,

Diphilus in Bœotico, potens comedere ante diem incipiens uel rursus in diem. Mnesimachus in Busiride, sum enim Bœoticus, alia quidem pauca, hæc multa uerò comedens. Alexis in Trophonio:

Nunc ne prorsus
Bœotici esse uideamini carpere uos solitis,
Velut immobiles nunc esse, & clamare & laborare solū,
Cœnareq; scire exactè noctem totam,
Nudare seipsos cito omnes.

Achæus in Certaminibus, nunquid spectatoribus uel certantibus dicis multa edentibus? ut exercentium mos est? ciuiates sunt hospites? Bœotici. Ex huiusmodi opportunitate æquū uidetur, ut Eratosthenes dixerit in Epistolis Prepellum, interrogatū quid sibi esse uiderentur Bœotici, quid aliud respondiße quàm quòd hæc loquuntur tanquam uasa, quæ uocem acceperint, quātum quæq; sunt capacia? scribit Polybius Megalopolitanus libro uigesimo Historiarum, quòd magnam gloriā adepti Bœotici post res Leuctricas, animis paulatim conciderunt; mox in conuiuia conuersi ac ebrietates, communicarunt plurima cum amicis, nam multi ex habentibus filios bonam partem rerum suarum conuiuis distribuerunt; ita ut multi essent ex Bœoticis, quibus plures essent cœnæ, quam dies in ipso mense reperiuntur: Quamobrem consuetudinem hanc ægrè ferentes Megarenses ad Achiuos defecerunt. Carpuntur & Pharsalij tanquam uoraces, unde Mnesimachus in Philippo:

Venit quis ut mensas comedat ex Pharsalis,
Hic nullus est, agunt bene isti, nunquid &
Vrbem uorant Achaicam coctam simul?

Testatur Crates in Lamia quòd Thessali etiam uelut uoraces accusabantur, postquam tricubitales Thessalicè sectas: quod idcirco dixit, quia Thessalorum mos erat carnes in magna frusta diuidere. Philetærus in Lampadiferis, & graue carnis suillæ sectum more Thessalico frustum. Magnam etiam turundam Thessalicam dixerunt, Hermippus in portionibus, Iupiter nullum horum unguentorum animaduertens composuit Thessalicam turundam. Aristophanes in Sartagine coquentibus Capanicas uocauit; quid ad Lydorum cœnas ac Thessalorum? nam Thessalorum sunt magis Capanicæ id est plaustrales, Thessali siquidem plaustra capanas dixerunt. Xenarchus in Scythis, septem capanas nutriui in Olympiam, quid ais? capanas Thessali omnes uocant plaustra, intelligo. Scribit Hecatæus Aegyptios panis esse uoraces, quippe qui cyllastas edant, hordeumq; in potum conterant. Alexis

idcirco in libro de rerum necessariarum copia Bocchoron mediocri alimēto usum fuisse scribit, suiq; ipsius patrē Neochabē.

De Pythagoræ, nonnullorumq; aliorum frugalitate, & Menedemi Symposio. Cap. III.

Pythagoras etiam Samius mediocri utebatur cibo, uelut Lycon testatur Iasensis in libro de Pythagora. Neque ab animatis sanè abstinebat, ut ait Aristoxenus: nam & Apollodorus Arithmeticus ipsum Pythagoram bouem mactasse scribit, cum reperisset, quòd trianguli rectanguli latus quod recto angulo subtenditur, æquiualet lineis reliquis triangulum comprendentibus.

Inclyta Pythagoræ cum primum inuenta figura est,
Inclyta propter quam uictima bos cecidit.

Bibebat parum Pythagoras, frugalißimeq; uiuebat, ita ut solo melle aliquando contentus esset. His simillima sunt ferè & ea, quæ de Aristide, Epaminonda, Phocioneq; & Phormione ducibus narrantur. Manlius Curius dux Romanorum per totū æuum rapas comedit, qui, cum multum aurū à Sabinis missum fuisset, se non auro indigere, dicebat; donec cibis uteretur huiusmodi. Hæc eadem scripsit Megacles in libro de Viris illustribus. Multi sunt qui uictus mediocritatem complectantur, ut Alexis asserit in Amante:

Sed ego necessaria habere,
Odi superfluas, nam nimis abundantibus
Est magnificentia, nullaq; oblectatio.

At in Mentiente:

Superflua odi, nam nimis abundantibus
Impensa adest, nec ulla fit iucunditas.

In Collactaneis:

Quàm fit mediocre dulce, nil superfluum
Edens recedo, nec uacuus, suauiter sed habens.

Ait.n. Mnasitheus omnium rerum superuacaneā copiam semper esse fugiendam. Ariston philosophus libro secundo Similium amatorio, solitum fuisse Polemonem Academicum scribit, eos, qui proficiscerentur ad conuiuium admonere, ut suauiter biberent, non in præsens solum, sed in crastinum etiam diem. Timotheus filius Cononis ex magnificis ac sumptuosis cœnis militaribus in Symposium Platonis, quod fiebat in Academia, assumptus; cum frugaliter & ornate cœnasset, quàm apud Platonem inquit cœnantes & in diem crastinum bene se habebūt. Hegesander in Commentariis Timotheum Platoni obuiū fuisse scribit die sequenti, ac dixisse, uos magis in sequentem diem bene cœnatis ô Plato, quàm in præsentem. cum Pyrrhonem Eleum ex eius familiaribus quidā magnificè, ut ipse narrat, in conuiuium excepißet, in posterum is inquit non amplius ad te accedam si ita exceperis, ne ego grauiter feram cum te non necessariò impendere uideam, ac ne tu etiā exhaustus mala patiaris. conuenit.n. ut potius nos cum congredimur cum ipsis amicis, in illos beneficium conferamus, quàm ut ferculorū multitudinem ministrantes plurima impendant. Antigonus Carystius in uita Menedemi ordinē describens Symposij apud philosophum, declarat quod secundus aut tertius cœnabat ex illius sententia, reliquos autem cum cœnassent oportebat esse præsentes: erat enim huiusmodi Menedemi prandium. postea eos qui accesserant, aduocabant, ex quibus cum aliqui ante tempus uenißent, ut accidit, iuxta fores declinantes pueros exeuntes percunctabantur, quid eßet appositum, aut quo pacto habeat prandium temporis occasionem. Quando igitur olus aut salsamētum audirent, secedebant; cum carnem uerò, ingrediebantur in domum ad hoc præparatam. Erat in singulis thoris æstatis tēpore storea parata, at pellis uillosa per hyemem. Puluinar singulos afferre oportebat. At poculum quod circunferebatur, non erat maius quam cotylæ mensura. Bellaria semper erant fabæ, aut lupini, quamuis ex tempestiuis quidpiam aliquando inferebatur, uelut æstate malum punicum, uereq; ciceres, per hyemem uerò caricæ. Testatur hæc Lycophron Chalcidensis in Satyris Menedemum scribens, quibus uerbis Silenus Satyros alloquitur:

Pueri pueri fortißimi quam peßimi,
Vobis ego uidetis ut succenseo?
In Caria nec cœna talis per Deos,
Nec in Rhodo uidetur, aut in Lydia.
Cœnaui ego diu iam, Apollo quàm bene.

Tum progressus:

Sed calicem aquosum
Circumtulit puer, quinque obolorum submisse,
Aßistens perniciosus,
Et Demonicus secessit liberalis,
Lupinus pauperum, & triclinij, conuiua.

Narrat deinde quòd quæstiones erant post potum, nam temperans sermo in medio bellarium est. dicitur etiā quòd gallus auroram uocans sæpius eos simul comprendit, quibus haud dum erat satietas.

De Arcesilai cœna, & quibusdam cœnis pugnacibus. Cap. IIII.

Cum Arcesilaus quibusdā cōuiuiū præbuisset, defecissetq; panis, annuente puero qđ non sit amplius, cachinnans, Manusq; cōcutiens quale inquit nostrū est cōuiuiū ô amici, nā obliti sumus tātū panis emisse, quātū sufficeret. Accurre puer. Hæc ipse ridens dixit, quare præsentibus risus exortus est, ita ut multū oblectamētū inciderit cōmoratioq; et suauitas in Symposio defectus panis. Cū aliàs Apellē familiarē iußisset Arcesilaus uinū defæcare, isq; ob ignorantiā id perturbasset, atq; cōfudisset, multò magis uisum est uinū turbidū: tunc ridēs ait, ego defæcare imperaui homini, qui nihil bonū cernat, uelut ego: quare surge tu Aridices, ac discedēs exteriora perforato. Hæc ita lætos ac hilares præsentes fecerunt, ut omnes iucunditate sint repleti. At qui nunc ad cœnas cōuocant, & ij præcipuè qui ex pulchra uenerūt Alexandria, clamant, strident, pocillatorē cōuicijs afficiūt, & ministrū, ac coquū. Lugent pugnis uerberati pueri, alius aliūde, nec cœnāt solū ij cū omni molestia, qui sunt conuocati, sed & si acciderit sacrificiū quodpiā Deus obtectus abibit nō solū domū relinquēs, sed ipsam ēt totā ciuitatem. Ridiculū sanè est, ut filijs uxoriq; bonā famā gloriamq; quis implorans, precetur, cum cœnantibus is dicat huiusmodi.

Vt mox pugnemus cœnam nunc sumite cuncti.

Nā hmōdi domus simul suffimētorū plena est: simul Pæanūq;, & suspiriorum. Cum hæc ita dicta eßēt, dixit ex præsentibus quidā, cū ea intueamur, deuitādum est ne inseruiamus uentri.

Nec cœna parca gignit ulla insaniam,

Vt Amphis ait in pane, nec iniurias, aut irritationes, sicut testatur his Alexis in Vlysse texente:

Conuentus optat longus,
Et conuiuium frequens per diem

Facere cauillationem,cauillatio uerò dolore
Maiori afficit,quàm delectet multò.
Male dicendi enim fit principium.si dicas semel
Statim audiuisti contra,conuiciari relinquitur.
Verberari postea demonstratum est ac insanire.
Hæc siquidem secundum naturam fiunt sic,ac uenerari interea oportebat.

Mnesimachus in Philippo ob superuacaneam satietatem in cœnis symposium quoddam inducit, nunciatum belli apparatum,ac belli uerè officinam iuxta elegantißimum Xenophontem,sic enim dicit:

An scis quòd est bellum tibi ipsis cum uiris
Enses acutos qui uoramus,& faces
Obsonium ardentes putamus optimum?
Nobis statimq; postea bellaria,
Infert puer,pòst Creticas fert cuspides,
Velut ciceres,fragmentaq; hastarum simul:
Tum scuta,thoraces,galeæq; splendidæ,
Arcusq; fundæq; ad pedes sunt singulis.
Catapultas coronauimus.

Et Phœnix Colophonius:

Vini cadus fit ensis,at cuspis calix,
Crateres hostes,ac coma arcus,mox equus
Merum,ferox unguenta fit clamor mihi.

Alexis in Parasito ita loquitur de quodam uorace,

Parasitum Blanditias omnes iuniores hunc uocant,
Errat nihil.cœnatq; mutus Telephus
Solum annuens,interrogantibus,fit is
Vt sæpius uentos roget cessare nunc
Samothracios,tranquillitatem nunc fieri,
Nam est amicis hyems,hyems adolescentulus.

Narrat & Diphilus in Hercule de quodam simili.

Me non uides bibisse,summeq; ebrium
Iratum & esse?hunc uidi ciuem Astione magis.
Iam ferè duodecies pransum esse.

Quamobrem optimè dixit Bion Boristhenites, non oportere uoluptates ex mensa proficisci, sed ex optimis consilijs. At Euripides:

Malæ diætæ admoui,at hinc gaudebat os.

Velut magis circa os oblectatio proueniat ex ferculis. Aeschylus in Phineo,falsas cœnas multas insanientis maxillæ firmas uelut oris in prima iucunditate. Euripides de frugalitate disserens in Sthenobœa,uita purpurea marina non est lautæ mensæ,sed litorale stabulum. Humida mater non pedestris nutrix mare hanc capiemus ex hac uita, cum laqueis & pedicis domum it.

Ventris obiurgatio. Cap. V.

MAgnum profectò uiris malũ est uenter,de quo ita scriptum reliquit in Commorientibus Alexis,

Hinc scire poßis uenter est quantum uiris
Malum,quid is docet,quot egisse urgeat,
Si separet partem quis hanc à corpore,
Iniuriam nullus libenter inferet,
Vel contumeliam.sed omnia aspera
Fiunt ob hunc nunc. Diphilus in Parasito,
Multa est bona Euripides locutus aureus,
At uincit usus,tristis & uenter meus.
Nam uentre nil est tristius,nil peius est.
In quem prius iecisse poßis omnia.
Nec alterum uas est simile.in pera feras
Panem,haud licebit ius,uel illa perditur.
In sportulam iacis placentam,lens abest.
Non fers locustas in lagena,sed merum.
Inuisus hic uenter Deis fert omnia,
Quæ conueniant nullo sibi pacto penitus.
Nec cætera appono,quæ ubique sunt mala.
Sunt propter hunc reperta,fiunt propter hunc.

Crates etiam Cynicus Demetrium Phalereum cum panium pera lagænam uini mittentẽ alapis cecidit, ut Sosicrates testatur in succeßionibus.dicebat enim nunquid panes ac fontes ferre licet?non simulabat continentiam Stilphon,quippe qui allio tantum uesceretur,ac in templo dormiret matris deorum , quamuis interdicebatur ei,qui horum quidpiam comedisset uel ingredi.Cum Dea illi in somnis astitisset dixissetq; cum philosophus sis ô Stipon,leges tamen pertransisti,cui uisum est respondisse in somnis,tu mihi dato quod comedam, tunc allio non amplius uescar.His dictis ait Vlpianus, postea quam cœnauimus inquit Alexis in nouacula, postq̃ diu cœnauimus,Eubulus in Procride,nos nondum cœnauimus.Et rursus, quo oportet nos cœnare aderit dudum.Antiphanes in Leonida, sed aderit prius quã nos cœnemus.Aristophanes in Præludio,sed hora poscit dudũ eam ad dominum meum,illos puto cœnasse certe iamq; ego.in Danais,debacchari me facis iam,priusquam cœnem . Plato in Sophista,Epicratesq; Ambraciota,qui est mediæ comœdiæ poeta,in Amazonibus, cœnasse tempestiue ualde uidentur mihi. Ac prãsum esse Aristophanes dixit in sartagine coquentibus Succubuimus ô uiri,& bene pransi sumus. Hermippus in Militibus,pransum esse ac aßistere hæc. Theopompus in Callæschro,pransi sumus,opus est enim sermonem coniungere. Incommode prandere Antiphon dixit in Politicis, ubi pro rebus suis aut amicorum commode pransus est.At incommodè cœnare Amphis dixit in Impostore,incommodè cum cœnaßet pueri diu.Deis quidem ait Plato in Philebo supplicãtes miscemus, siue Vulcanus sit,siue Bacchus , siue quis alius Deorum hunc mistionis honorem sit sortitus, nobis enim pocillatoribus fontes adsunt,melliq; uoluptatem quispiam esse similem arbitraretur. At prudentiæ ieiuno,ac sine aliquo austero uino & salubris aquæ, quæ curandum est quam optimè miscere. Est igitur hora ut nos bibamus,ac ex pueris quidam ex theca calicum,poculum afferat.multitudinem enim uariorum pulchrorumq; poculorum aspicio.

De meraciore,& Cyathis. Cap. XI.

CVm datum fuißet igitur magnum poculum,sed cum meraciore mihi puer cyathum impleueris effunde in calicem,inquit at nõ iuxta Antiphanẽ Comicũ,qui ait in Geminis:

Det poculum magnum mihi,sumens ego
Fudi merum,non is puer fuit,cyathos
Deis,deabus & sacratos plurimos.
Post quos & omnes,mox simul grauis deæ.
Dulcißimiq; Regis in partes,duas
Diuisionem.

Mihi igitur meracius misceas ô puer, nondum.n. de cyathorum numero diximus.Demonstrabo quòd dictus est etiam cyathus,& meracius & de pincernis,sed de meraciore prior mi

hi erit sermo. Antiphanes in Milanione, hunc ego iudico post peluim sanitatis bibere meraciore utentem pincerna. At in Lampone, ô grauis Iapyx misceto meracius. Ephippus in Ephebo, phialam utraque dedit miscens purius. Quidam uerò Homericum illud, miscuit purius, non purum significare inquiunt, sed calidum à uitali, & feruore. Sed præsentibus sodalibus absurdum est profectò nuper à principio craterem misceri. Alij meracius, uelut dexterius pro dextero. Quidam uerò quoniã Hori anni dicuntur, & animalia, quod magnitudinem significat aut multitudinem, zoron multorum annorum dici putarunt. Diphilus in Amatoribus puerorum, infunde tu bibere meracius. Genera duo pueri, hoc enim aquosum totum, est hoc animæ malum. Theophrastus in libro de Temulentia, meracius mistum esse inquit, hæc ex Empedocle apponens; statim mortalia facta sunt, quæ prius sciebant immortalia esse, mistáq; prius non mista uariantia uias. Cyathum pro uase ad bibendum Plato dixit in Phaone, cum sic ad os illi cyathum mox sumpserint. Et in legatis, cyathos quot abscondistis ubique. Archippus in Piscibus, cyathum emi à Dæsio. Huiusmodi & id Aristophanis in Pace cohibuisse, nam liuores cyathis circunfracti ad nihilum rediguntur. Meminit Xenophon libro primo Disciplinæ de cyatho: & Cratinus, Aristophanesq; multis in locis, & Eubulus in Orthanna, Pherecrates in Nugis cyathum argenteum nominauit. Timon Salium secundo, haurientes cyathos ita inquiens uocauit, inexplebilesq; haurientes, ab hauriendo nominans. Dicuntur etiam Arysteres & Arystichi. Simonides, dedit nullus neque Arysterem fæcis. Aristophanes in Vespis, ego enim habebam hos Arystichos. Phrynichus in Runcatricibus, calicem Arystichum, hinc etiam capis. dixerũt etiam Ephebum uas huiusmodi, Zenophanes in Naturali, Polybius libro nono Historiarum fluuium quẽdam Cyathum uocari scribit iuxta Arsinoem Aetoliæ ciuitatem. Meraciore usus est Hyperides ita scribens in sermone cõtra Demosthenem, Si quidem meracius quis biberet, mœrore afficiebat, huic simile est & molestius. & in Aeschyli Heliadibus abundantiores latices. Epicharmus in Pyrrha, uilioris precij inquit. Hyperides in Oratione contra Demadem faciliorem dixit ciuitatem. Miscere usus est Plato in Philebo, Deos orantes ô Protarche miscemus. Alcæus in sacris nuptiis, miscentq;, & euanescere faciunt. Hyerides in Deliaco, craterem Græci communiter panionicum miscent:

ὑπωπιασμέναι.

De pincernis. Cap. VII.

Potum ministrabant nobilissimi pueri apud antiquos, sicut Menelai filius:

Filius eximij Menelai uina ministrat.

*Ac Euripides poeta cum esset puer uinum ministrabat, quamobrem Theophrastus ait in libro Temulentiæ, intellexi Euripidem etiam poetam Athenis saltatoribus uocatis potum ministrasse, saltabãt hi circa Apollinis Delij templum * Teraicorumq; uestes immergebant. Est autem hic Apollo, in cuius honorem Thargelia festa celebrabantur, ac scriptum quædam de his nunc etiam seruatur in laurifero à tribubus. hæc eadem scripsit Hieronymus Rhodius Aristotelis discipulus in libro et ipse de Temulentia. At sapiens Sappho fratrem Larichum ubique laudat uelut Mitylenæis in Prytanæo uinum ministrantẽ. Apud Romanos etiam ministerio huiusmodi pueri nobilissimi funguntur in publicis populi sacrificiis: Aeoles omnino imitantes, sicut iuxta tonos etiam uocis. Erant huiusmodi antiquorum delitiæ circa magnificentiam, ut non pincernas solũ, sed Oenoptas etiam haberent. Sunt autem apud Athenienses magistratus quidam, Oenoptæ, ut testatur his uerbis Eupolis in Ciuitatibus:*

Quos non uel Oenoptas capere uos hactenus
Dignum putabatis uidemus nunc duces
Exercitus, ô ciuitas ô ciuitas
Felicior quantò es sapiasquam prouidè.

Obseruabant in cœnis isti Oenoptæ an æquè biberent ij, qui conuenerant, eratq; frugalis hic magistratus, uelut Philinus rhetor testatur in Crocanidarũ iudicio: quodq; tres erãt Oenoptæ qui lychnos, funaliáq; dabant cœnantibus. nec desunt qui Oculos hos dixerint. Apud Ephesios iuuenes uinum ministrãtes in Neptuni festo Tauri dicuntur, ut asserit Amerias. Hellespontici pincernam infusorem nominant, ac carnium dispensationem, carnium diuisionem, ut libro sexto & uigesimo Troici ornatus Demetrius ait Scepsius. Sunt quidam qui harmoniam Deis potũ ministrare opinẽtur, ut Capito ait uersificator Alexandrinus ex genere, libro rerum Amatoriarum secundo. Alcæus autem Mercurium inducit pincernam ipsorum Deorum uelut Sappho, quæ ita scripsit; Ambrosiæ crater mistus est. Quamuis antiqui ad ministeria huiusmodi præcones aduocare consueuerant, unde Homerus:

Fœdera fida Deum præcones ferre per urbem
Cernere erat, binos agnos, iucundáq; uina.
Agrorum fructus: portarunt utre caprino.
Idæus præco simul his cratera nitentem
Attulit, ex auro splendentia pocula fuluo.

Et rursus:

Sed præcones splendidi
Fœdera fida Deum tulerant, cratereq; uinum
Miscebant, manibus fuderunt Regibus undam.

Clidemus coquos ait præcones nominari, ac quidam Hebem Deis ipsis uinum ministrantem formarunt, idcirco fortasse q̃ Symposia dicantur locus iuuenum exercendorũ. De Clina Ptolemæi Regis cognomento Philadelphi pincerna, mentionem fecit Ptolemæus Agesarchi filius libro tertio Historiarum ad Philopatrem: Multasq; statuas erectas fuisse narrat in Alexãdria in multis partibus ciuitatis, solam uestem habẽtes rhytũq; tenentes in manibus. Inter hos sermones Vlpianus poculum euacuans ait, Cum plenam ego hanc totam nominauerim consanguineis amoris fœdus præbibo, cui bibenti etiam quidam ex præsentibus reliquos iambos apposuit, bibẽs amorem reliquũ, suffocor, sed absorbet. Vlpianus cum ebibisset ait, hæc Clearchus ait in Citharœdo. Ego uerò iuxta Amphidis lanistas hortor. Puer summoueat poculis frequentes, & imple tum quidem mihi, tibi ego dabo bibere, amygdala ludat apud amygdalam. Hæc Xenochartus in Geminis.

De uini mistione, potuq; Scythico. Cap. VIII.

Cum quidam plus uini peterent, alij æquo æquũ misceri iuberent, ac dixisset quidam dixisse in secundo Amphitryone Archippum, quis uestrum ô infelix æquo æquũ miscuit? Cratinumq; in Vase uinario, æquum æquo ferentem, ego autem tabesco: uisum est omnibus de mistionibus dicendum esse, quæ erant apud antiquos. Ac quodam dicente quòd Menander dixit in Heroe, Chus uini misti, hunc ebibe, subdidit

Democritus

Democritus, Hesiodus ô socij tres aquæ portiones, quartamq; uini infundere laudat, propterea & Anaxilas dixit in Nereo, Equidem multò est suauius, non enim unquam bibi tres aquæ, unam uini solum. Temperantius etiam miscere iubet Alexis in Tethye;

Hic ecce uina sunt, igitur effundam ego
Melius, magis nam præstat unam & quatuor.
Refers aquosum sed bibens hanc quid refer.
Agamus & aliquam moram inter pocula.

Diocles in Apibus, quo pacto mistum uinum bibere opus est? cum quatuor duas. Quæ mistio cum esset præter consuetudinem, illud fortasse, uulgatū prouerbiū excitauit, uel quinq; bibere, uel tres, qut non quatuor. uel enim duas cum quinque bibere oportere dicit, uel unam cum tribus, de qua mistione scribit Ion poeta in libro de Chio, quòd inueniens uates Palamedes, uaticinatus est nauigationem fore Græcis bibentibus tres ad unum cyathum. Isti uerò intentè potu utentes duas uini bibebant cum quinque aquæ. Nicochares igitur in Amymone alludens ad nomen inquit, lætatur hic duobus & quinque œnomaus: & ego & conuiuæ simus. His similia dixit in Lemniis. Amipsias in sonitum uino facientibus, ego Bacchus omnibus uobis sum quinque & duo. Eupolis in Capris, ne Bacche gaudeas duobus & quinque. Hermippus in Deis, postea ubi bibimus uel sitimus: Optamus ad hoc uinum * non ciuis aut cœni ego fero ludens simul. Rursus factum est hoc quinque & duo. At apud Anacreontē unum est uini cum binis aquæ, agè iam fer nobis puer poculum ut Amystim præbibam, duo quidem aquæ infundens at quinque uini cyathos, ut in conuiciantem debaccher. Atque procedens uinum non mistum bibere Scythicam potionem uocat; Agitè date non etiam sic cum strepitu & clamore Scythicam potionem, apud uinum curis angimur, sed pulchris bibentes in hymnis. Ex Lacedæmonijs, ut Herodotus ait libro sexto, Cleomenes rex quia cum Scythis uersatus esset mero delectabatur, quem etiam ob temulentiam insaniuisse aiunt. Ipsi etiam Lacones ubi meracius bibere uolunt, Scythizare se uelle inquiunt. Chamæleon idcirco Heracleotes ita scribit in libro de Temulentia, quando Cleomenem Spartanum referunt Lacones insaniuisse cum inter Scythas uersatus esset, meraciusq; bibere didicisset, ex quo cum meracius bibere uolunt, Scythiza, dicunt. Achæus in Aethone Satyrico Satyros grauiter ferentes inducit potum aquosum ac dicentes:

An non Achelous mistus aderat plurimus?
Cessare quippe cuius haud fas est generi,
Certè Scytharum more præstaret bibere.

De cottabizin consuetudine. Cap. IX.

ERant auditorum etiam libationes non ualde antiquæ, ut testatur Theophrastus in libro de Temulentia. Sed à principio illud erat libare deis dicatum, ut cottabus erat amantium. Vtebantur studiosè cottabizin, qui ludus erat Siculus, sicut Anacreon Teius siculum cottabum ancylæ accomodauit. Quare quæ conuiualia carmina dicuntur antiquorum poetarum, plena sunt omnia. Dico autem sicut fecit Pindarus gratias amorum Venereorum, ut cum hœdo ebrius, at bono Agathani cottabum. Mortuis autem amicis id dispensabant, quod decidebat ex mensis, quare Euripides dixit de Sthenobœa:

Quando putare Bellerophontem mortuum
Nihil cadens illum latuit de manibus.
Sed hospitem Corinthium allocutus est.

Non fiebant ebrij antiqui, sed & Pittacus non fieri ebrium hortatur Periandrum Corinthium, neque lasciuire, ne noscaris inquit cuiusmodi sis, sed neque qualem te esse simules, nam speculum æreum formæ, uinum mentis est index. quamobrem scitè quidem prouerbiorum inuentores hinc traxerunt, uinum non habere gubernacula. Xenophon igitur cum apud Dionysium Siculum à Gryllo pincerna bibere cogeretur, tyrannum nomine uocans nunquid inquit ô Dionysi cum obsonator ingeniosus sit bonus, nos conuiuas uel nolentes edere cogit? sed is ornatè nobis cum silentio mensam præparat. Sophocles etiam in actu Satyrico, Per uim bibere inquit malum est, æquè ac si quis per uim sitim perpetiatur. Vnde dictum est:

Vina senem cogunt, minimè saltare uolentem.

Nec insulsè sanè Sthenelus ait poeta:

Pocula uel mentem rapiunt prudentibus omnem.

At Phocyllides:

Inter Symposium calices cum sæpe feruntur,
Dulcia nugantem, uinum potare sedentem,
Est opus.

Quod nunc etiam apud nonnullos Græcorum obseruatur, postquam delitiari cœperunt, ex bigis in thoros defluxere, quietemq; & facilitatem auxiliarias capientes, demissè iam & inordinatè temulentia utuntur, suppetente ad uoluptates ut arbitror suppellectile domestica. Idcirco & Hesiodus dixit in Diebus,

Gaudia quanta uiris Bacchus dedit, atque laborem.
Si quis multa bibit fiunt insania uina.
Illa pedes, mentemq; ligant, linguamq;, manusq;,
non fractis uinclis, somnus demulcet & illum.

Et Theognis:

Sic homini uenio uinum prædulce bibenti,
Nec sum ieiunum, nec temulentum ego sum.
Sed quicunque modum superauerit, ille nec ultra
Consilij compos, is neque mentis erit.
Plurima nugatur ieiunis turpia, & idem
Turpe nihil cernit quod temulentus agit.
Vt fuerit prudens & blandus. talia noscens
Plus æquo caueas ipse bibisse meri.
Surge priusquam tu iam cœperis ebrius esse.
Nec teneat uentris te grauis imperium.

Cum sapiens Anacharsis uitis uim Scytharum regi ostendisset, huius inquit pampini iam essent inter Scythas, nisi quotannis Græci abscidissent. Non rectè illi profectò, qui Bacchum fingunt, scribuntq; uel etiam agunt ebrium super plaustro per medium forum: nam spectatoribus quod uel ipso Deo potentius sit uinum, demonstrant; quod nec uirum quidem bonum perpeti uelle putauerim. Sed si eum ita se habere faciunt, quia uinum monstrauerit nobis, manifestum est quòd uel metentem Cererem facient, uel comedentem. Aeschylum præterea in hoc aberraße affirmauerim, siquidem ille primus, non autem Euripides, ut uolunt nonnulli, ebriorum aspectum in tragœdiam induxit: nam Iasonis socios ebrios introducit in Cabiris: sic quæ ipse tragicus fecit, hæc ipsa iniunxit iis Heroibus, siquidem tragœdiam ebrius conscripsit. Sophocles idcirco hunc carpens ait, etsi apta facis ô Aeschyle, non tamen peritus hæc aptè facis, ut Chamæleon testis est in libro de Aeschylo. igno-

rant aũt illi, qui primũ Epicharmũ ebrium induxisse in scenã dicunt, ac post hunc Cratetem in Vicinis. Alcæus poeta Aristophanesq́; Comicus ebrij puenusta scripserunt. Multi alij ebrij animosius in bello decertarũt. Apud eos Locros, qui magis uergunt ad Zephyrum, siquis merũ sine medici imperio medicamẽti gratia biberit, capitis dãnatur, quam legem tulit Zaleucus. Apud Maßilienses autem lex alia fœminas aquam bibere iubet. In Mileto ad hæc usque tempora scribit Theophrastus hoc ipsum ex lege obseruari. Apud Romanos neque domesticus bibebat uinum, neque fœmina libera, neque ex liberis, iuuenes qui trigesimum annum non attigißent. Absurdus est profectò Anacreon, qui totum suum poema cum ebrietate immiscuit: Nam quod delitijs ac uoluptatibus deditus esset, accusatur in poematibus, cum non intelligant multi, quod cum sobrius esset ac prudens, ebrius esse fingitur nulla impellente necessitate. Alij uerò uini robur minimè uidentes Bacchum inquiunt hominibus insaniendi autorem extitisse, non mediocri conuicio eum insectantes, unde dixit Melanippides, omnes aquam antea odio habebant, cum uinum tamen nescirent. Fortasse quidem uaticinabantur hoc, furibundamq́; fuderunt sortem. Aristoteles in libro Temulentiæ, si uinum inquit mediocriter sit coctum, ebrios minus facit bibentes, accidit enim uim illius cocti debiliorem esse, minusq́; obesse. Citius fiunt ebrij seniores ait ob paucitatem debilitatemq́; naturalis caloris, cum ij qui omnino sunt iuuenes citius fiant ebrij ob copiam caloris naturalis, sic ab eo qui ex uino augetur, facillimè superantur. Ebrij fiunt inter rationis expertia sues, si uuæ fracibus pascantur, genusq́; coruorum & canum si uocatam œnutham comederint. Pithecus autem ac elephas si uinum biberint. quamobrem coruorum pithecorumq́; fiunt uenationes, horum quidem uino ebriorum, illorum uerò œnutha. At ebrietas frequens uoluptatem quandam affert, ut asserit Crobylus in Relinquente:

Priuare se uiuum modestè uiuere,
Natura magnam præstitit uiris bonum.

Alexis in apparatu Phrygij:

Nobis adesset ebrietas si crapula
Prior, merum nullus bibißet quàm licet
Plus, ultionem nunc uidentes illius
Promptè uenire, nos merum bibimus tamen.

Vini Samagorij uocati, ut autor est Aristoteles, tres cotylæ immistæ, ebrios plures uiros quàm quadraginta fecerunt. Hæc cum diceret Democritus bibit inquiens, siquis habet quod contra hæc dicat, accedat. audiet enim ex Eueni sententia:

Tibi probantur ista, uerum hæc & mihi.

Sed quoniam ex antiquorum mistionibus egressus sum, illuc rursus sermonem conuertam, Alcæi poetæ sermonem in memoriam reuocans, qui ita alicubi dixit;

Effunde temperans in unum nunc duo.

Existimarunt nonnulli hanc non esse uini mistionem, quam ille dixit, sed cum esset temperans unum meri cyathum bibisse, & rursus duos. Hæc dicta sunt à Chamæleonte Pontico, qui minus nouerat quantopere Alcæus uini esset studiosus, nam in quouis anni tempore ac statu inuenitur bibere hic poeta. Hyeme quidem in his, Iuppiter pluit, in cœlo magna hyems, cõglaciantur aquarum fluuenta, Paruifacias hyemem ignem apponens, simul largè uinum suaue misceas, sed circa tempora molle, ac caliginosum. æstate autem dilue pulmonem uino, astrum enim oritur, tempusq́; graue est, omnia ob æstum sitiunt. At uere, uer floridum intelligis accedere, ac paulum progressus, intus misceo suauißimi celerrimè crateram. At in casibus malis; non opus est animum curæ tradere, præcidemus.n. nihil saturati ô Bacchi. Pharmacum optimum uinum permittẽtibus ebrios fieri. Et in lætitia; nunc oportet ebrios fieri, ac quædam per uim facere, postea quam Myrsilus mortuus est. Ac consulens in uniuersum inquit, nullam aliam plantabis priorem arborem uite. quî enim ita uini studiosus sobrius esse poterat, ut unũ aut duos cyathos biberet? ipsum igitur poema his ita capientibus aduersatur, ut ait Seleucus: aut enim bibamus, quid lychnum extinguimus? digitus dies, eleua catinis magnis, quæ uaria: uinum enim Semeles & Iouis filius; Obliuio mortalibus dedit. Infunde miscens unum & duo plenis. Ex capiteq́; poculum alterum, alterum impellat: Vnum cum duobus manifestè miscere inquiens. At meracius Anacreon cum dicit, in puro poculo quinque & tria infundat. Philetærus in Tereo duo aquæ cum tribus meri, sic igitur hic scribit, bibisse uidetur poculũ duorum cum tribus meri. Pherecrates in Corianno, duo aquæ cum quatuor uini hoc pacto; depone ô dulce, aquosum effudit tibi, prorsus quippe aquã; quid fecisti? quomodo sceleste infudisti? duo aquæ ô mater, quid? uini quatuor; ad coruos; ranarum te esse pincernam oportet. Ephippus in Circe, Tria cum quatuor uinum biberes securius, multum aquosum: non per Terram, sed tria cum quatuor. Sic purum mihi refer biberes? quid ais? æquum cum æquo mistum Timocles ait in puluere, impellam æquum æquo in poculis magnis ueritatem dicere. Alexis in Dorcide siue demulcente, Potus ego plenos præbibo æquũ æquo mistos. Xenarchus, siue Timocles in purpura, Nõ per Bacchum tu bibis æquum cum æquo. Sophilus in Enchiridio, Continuum merum datum est æquum cum æquo rursus, maiorem poposci. Alexis in Fœneratore siue Mentiente, ne omnino ipsi des aquosum, intelligis æquum æquo parum rectè: suauis est potus, cuias Bromius? suauitate Thasius. Par est & iustum ut externi bibãt externum, indigenæ patrium: At in Subdititio, sine respiratione ebibens ut quispiam suauißimè æquum æquo mistum. Menander in Fratribus octo quis effundere clamabat & duodecim cyathos, donec concußit magnopere certans. Concutere autem dictum est de his, qui inter potum succiẽbunt, quæ translatio à concutientibus fructus sumpta est. Alexis in Amputato, non Symposio præfectus erat, sed carnifex Chæreas cyathos præbibens uiginti æquum æquo, rursus maiorem poposcit. Diodorus autem Sinopeus in tibicina, ubi cyathos bibat quis ô Crito decem, si iuxta singulos continuò pocula, bibere postea cogitationes licebit, hæc tecum considera. Non iniucundè uerò Lysander Spartanus, ut in commentariis ait Hegesander uendentibus cauponibus uinum aquosum mistum in exercitu, id uẽdere iußit, ut meracius emerent. Huic simillimum est & id, quod in Aesopo dixit Alexis:

Scitè hoc habet ualde profectò & prouidè
Quod est repertum nuper in Athenis, quid est?
Vt non merum bibatis in conuiuijs.
Nec est facile in plaustris ubi mistum ferunt
Venduntq́; quò lucrentur. ast ementium
Sanum fit ut caput student. ex crapula
Hoc est, uides Achiuus ut potus solet
Permulta suauiter loqui mediocribus
Vel poculis usus. lauacrum est alterum,
Non potus. ex uasis refrigerantibus
Bibisse, uel cadis, profectò mors ea est.

Quæ

Quæ Plato dixerit de uino, deq; farina in uinum iniecta. Cap. X.

AD temulentiam usque bibere nusquam conuenit inquit Plato libro sexto de Legibus, præterquam in illius Dei festiuitatibus, qui uinum ipsum hominibus tradidit. Neq; enim tutum est, neque si de nuptiis fueris solicitus, in quibus sponsum ac sponsam maximè mentis compotes esse oportet, cum uitæ non exiguam sortiantur mutationem. Huc accedit quòd filiis maximè conducit ex semper temperantibus parentibus ortis esse: incertum est enim quæ nox aut dies ipsos generabit. At in undecimo simul de Legibus, ab ebrietate ipsa uos ô Lacedæmonij prorsus abstinetis, qua plurimum Lydi utuntur, Persæ, Thraces, Carthaginenses, Celtæ, Iberi, & alia huiusmodi genera. Nam Scythæ ac Thraces mero omnino utentes, mulieresq;, & ipsi omnes, pulchrum felixq; studium esse arbitrantur si uinum per uestes effuderint: Vtuntur & aliis delitijs Persæ, quas uos prorsus spernitis. Ex horum ordine complures præcipuè farinas in uinum iacientes biberunt, ut autor est Hegesander Delphus. Cum Epinicus Mnesiptolemi historias legerit, in quibus scriptum est q. Seleucus farina conspersit, actum Mnesiptolemum composuit, eúq; carpsit, ac uocibus ex illius potu usus est, quem etiam dicentem introducit:

In farina bibentem æstate olim
Videns Seleucum suauiter regem
Scripsi, & monstraui multis, quod
Et si parua sit res, ac ualde tenuis,
Grauem potest hanc uis mea facere.
Vetus Thasium, ac ex terra Attica
Examen apis tumuli dulce
Miscens in scypho aggeris lapidis
Cereris cibo omne pontem faciens humidum.
Significaui potum æstus solutionem.

Scribit idem in Theradibus insulis flaua ouorum pro farina bibere consueuisse, atque hanc potionem meliorem fuisse quam cum farina.

De Lacedæmoniorum propinationibus, quòd Nestor uini studiosus erat, Alexander bibax. Cap. XI.

NEque mos erat propinationes bibere, quæ in Lacedæmoniorum Symposiis ferebantur, neque inuitare sese sic uicißim, quæ in Elegiis hoc pacto declarauit Critias:

Hoc studium Spartæ, mos hic seruatur in illa
Ipse suum siccet uinifer ut calicem
Vel potum donare uocato nomine cuiquam.
Inq; manum dextram uasa tulisse uetant.
Porrigere à dextris potum, uel dicere nomen
Conuiuij cui quis præcupiat bibere.
Hoc potu linguam soluunt in turpia uerba.
Hoc etiam potu corpora debilitant.
Inuaditq; oculos cæca caligine nubes.
Curas lethæo pocula more fugant.
Mens fit hebes, seruosq; capit lasciuia multa.
Ac impensa grauis multa domum aggreditur.
At Lacedæmonii tantum potare solent, ut
Non uelent mentem pocula, at exhilarent.
In blandam soluunt linguam, risumq; modestum,
Pocula conducunt talia corporibus,
Ac menti, & Veneri capiendis fructibus aptè.
Ad somnumq; parant meta laboris ubi est.
Efficiunt sanos, quæ iucundißima diuum
Dona, modestos, haud religione procul.

Deinde subiunxit:

Pocula plus æquo nam quæ fœcunda bibuntur,
Mox faciunt lætos, tempus in omne nocent.
At Lacedæmonios uictus mensura gubernat.
Nanque palàm comedunt, & moderata bibunt.
Obscurum non est posse hos perferre labores.

Philœnus is dicitur, qui ad uinum est procliuis, Philopotes qui ad potum, Philocothonista, qui ad ebrietatem usque. Inter heroes plurimum bibere solebat Nestor trium ætatum, nam magis quam alij, ille manifestè uinum appetebat, magisq; quam ipse Agamemnon, quem Achilles uelut bibacem increpat. Nestor autem uel magno bello ingruente non abstinet à potu, ex quo inquit Homerus:

Nestora non latuit clamor, tamen ille bibebat.

Cuius etiam solius poculum inter heroas interpretatus est, sicut scutum Achillis. Nam militabat ille cum poculo, non aliter quam cum Clypeo ille, cuius ad cœlum usque gloriam accedere Hector dicebat. Nec aberraret quispiam si eius poculum Martis phialam uocaret, iuxta Cœneum Antiphanis, in quo ita scribitur, Siue Delos phialam Martis telum iuxta Timothæum, politamq; sagittam. Verumenimuero phialam Nestor in certamine, quod factum fuit Patrocli gratia, donum, capit ab Achille, non quòd uicerit, neque uicto rursus Achilles dedit poculũ. Nam bibacibus uincere minimè conuenit, ob id, quòd sunt pigri, uel quia propter sitim pugiles maximè uincuntur ob grauitatem dum manus extollunt. Eumelus autem thoracem capit, cum cursus periculosum certamen sine labore cucurrisset, arma scilicet securitatis. Siti uerò nihil est magis, desiderabile. Argos idcirco summè sitibundũ desyderabile dixit poeta pro tempore, sitis siquidem magnum in omnibus fruitionis desyderium operatur. Hinc etiam Sophocles:

Bona afferas presso siti si quælibet,
Nihil iuuas; potum nisi simul feras.

Et Archilochus, pugnæ tuæ uelut sitiens facere ut aio. & quidam ex Tragicis, cædem manum tenere sitientem impero. Anacreon, amica certè es hospitibus, sine me sitientem bibere. Xenophon libro Disciplinæ tertio Cyrum ita dicentem inducit, Vobis rem gratam facere sitio. Plato in Repub. Vbi ciuitas arbitror à populo recta, quæ libertatem sitiuit, malis utitur imperantibus forte pincernis, ac ultra quàm conueniat ob uinum fuerit ebria. Bibebat plurimũ Proteas etiam Macedo, ut Ephippus testatur in libro de Alexandri ac Hephæstionis sepulchro; corporeq; fuit robustiore, nam bibendo erat assuetus. Cum igitur poculum bicongium Alexander aliquando expetisset, bibensq; Proteam prouocasset, ille accepit atque cum regem pluribus uerbis laudaßet, ita bibit ut ei ab omnibus applauderetur. Postea uerò exiguo tempore interposito idem poculum expetiuit Proteas, rursusq; bibit regem prouocans, quod capiens Alexander egregiè quidem bibit, non tamen potuit ferre, sed poculo ex manibus demisso in puluinar decubuit, qua etiam ex re mortuus est Dionysio ei nunciante, ut ait, quare Thebas eius patriam obsedit. Plurimum bibebat Alexander, ita ut ob temulentiam sæpius quos dies dormiret ac duas noctes, quod ex ephemeridibus licet cognoscere ab Eumene Cardiano,

diano, Diodotoq; Erythræo compositis. Menander in Adulatore, Cotylas decem inquit capiens in Cappadocia, aureum condy struthia ter tibi plenum; plus bibisti quàm rex Alexander. Non multò minus per Palladem. Nicobule, uel qui ei commentaria tribuit, inquit, quòd cum Alexander apud Medium Thessalum cœnaret, adessentq; uiginti in Sympofio, omnes prouocauit ab omnibus pariter accipiens, ac ex Sympofio paulo post consurgens, cessauit. Callisthenes autem Sophista, uelut in memorabilibus testatur Lynceus Samius, Aristobulusq;, & Chares in suis historiis, cum ad eũ poculum meri accessisset in Alexandri Sympofio, repellebat; at cum ei dixisset quidam cur non bibis? non desidero inquit ô Alexander ut bibendo Aesculapium desiderem. At Darius qui magos de medio tulit, ita inscriptum habebat in sepulchro, uinum multum bibere potui, idq; perferre. Nõ licere inquit Ctesias apud Indos regi fieri ebrio, at apud Persas id uno die regi conceditur, cum Soli sacrificant, sic enim de hac re libro septimo Historiarum scribit Duris, in solo festo, quod agunt Persæ in honorem Solis, Rex fit ebrius, Persicoq; more tripudiat. Ex aliis uerò nullus est in Asia qui tripudiet hoc die, sed omnes solent abstinere: nam sicut equitare, ita tripudiare Persæ discunt, cum motum huiusce actionis non parum ad roboris concinnam exercitationem conferre arbitrentur. Usquadeo ebrius fiebat Alexander ut, uel in curru asinorum lasciuiret, ut Carystius Pergamenus ait in historicis commentariis: hoc ipsum faciebant Reges etiam Persarum. Nunquam ob res huiusmodi rei Venereæ desyderio detinebatur, scribit enim Aristoteles in Problematibus naturalibus, horum hominum semen genitale in aquam transmutari. Hieronymus in Epistolis dixisse Theophrastum scribit, quòd non bene dispositus ad rem Veneream erat Alexander: Quare cum Olympias Callixenam formosissimam amicam ad hunc diuertisset, cuius rei Philippus etiam erat conscius, uerebantur enim ne effœminatus esset, illa sæpius expetiuit ut secum Alexander coiret.

De bibacitate Philippi regis, uariisq; bibacibus. Cap. XII.

Erat bibax Philippus etiam ipse Alexandri pater, ut Theopompus narrat libro uigesimo sexto Historiarum. at in alia historiæ parte ita scribit, Erat Philippus cum natura ipsa furiosus, & in pericula temerarius, tum ob ebrietatem, erat enim bibax, sæpiusq; temulentus opem ferebat. Libro postea quinquagesimo tertio ubi loquitur de rebus gestis in Cheronea, quodq; Atheniensium legatos ad cœnam uocauit hæc scripta reliquit; Cum illi secessissent statim quosdam ex amicis Philippus accersiuit, iussitq; tibicinas, Aristonicumq; Citharœdum, & Dorionem tubicinem, tum quosdam alios solitos secum bibere, aduocari: nam socios huiusmodi Philippus secum semper circunducebat, multaq; Symposii ac conuentus instrumenta comparauerat. cum enim esset bibax & moribus intemperans, multos semper scurras se circum habebat, multosq; musicos, ac ridicula dicentes. Cum uerò totam noctem bibisset, plurimũq; esset temulentus, ac pulsasset, omnes alios discedere iussit, iam die aduentante petulanterq; egit in Atheniensium legatos. Scribit Carystias in Historicis commentariis, quod ubi Philippus ebrius fieri decreuisset, hoc dicebat, oportet bibere, satis est enim ut sobrius sit Antipater. Cum is talis aliquando luderet, ac quidam nunciasset adest Antipater, ueritus eum abacum impulit sub thorum. Bibaces uiros ac ebrios cõnumerat Theopompus, inter quos Dionysium iuniorem Siciliæ tyrannum, cui etiam oculi erant hebeti lumine ob uinum. Aristoteles in Syracusiorum Repub. ipsum narrat continuè ebrium fuisse, ac aliquando per dies nonaginta, quare obtusioris luminis oculos habebat. Scribit Theophrastus socios illius, qui tyrannidi adulabãtur, se non cernere fingere solitos, ac manu duci ab ipso Dionysio, neque epulas appositas se agnoscere affirmabant, neque ipsos calices, ex quo Dionysiocolaces sunt nominati. Plurimum bibebat Nysæus etiam Syracusiorum tyrannus, & Apollocrates: isti enim ut Theopompus asserit libro quadragesimo Historiarum, & in reliquis prioris Dionysii erant filii. sic enim ille de Nysæo scribit: Nysæus, qui postea Syracusiorum fuit tyrannus, uelut in morte fuisset deprensus, cognouissetq; se paucos menses esse uicturum, ebrius uiuebat, ac uentri indulgens. At hunc in modum scribit libro trigesimo nono, Apollocrates filius Dionysii tyranni erat intemperans ac bibax, quem ex adulatoribus quidam, ut accidit, à patre suo alienissimum fecerant. Hipparinum præterea refert tyrannum Dionysii filium ob temulentiam iugulatum fuisse. De Nysæo uerò hæc etiam scribit; Nysæus prioris Dionysii filius cum factus esset rerum Syracusiorum dominus, quadrigas parauit, uestemq; uariam induit, obsoniorum præterea uoracitatem excitauit, ac ebrietatem, puerorumq; & mulierum iniuriam, cæteraq; quæ huic uitæ quam susceperat, cognata esse uidentur. At libro quadragesimo quinto hic idem loquens de Timolao Thebano inquit; Cum multi intemperantes circa uictum quotidianum extiterint, ac potus, nullum tamen in repub. magis uel intemperantem uel gulosum, uel uoluptatum seruum extitisse putauerim, quam Timolaum, uelut paulo ante dicebam. At libro uigesimo tertio ubi de Charidemo Orito narrat, quem Athenienses, ciuem fecerãt, ait; Viuendi rationem quotidianam lasciuam agere uidebatur, ac huiusmodi ut uel semp biberet, uel ebrius esset; liberasq; mulieres uitiare conaretur: in tantumq; intemperantiæ processit, ut uel puerum, qui erat ualde formosus ac elegans ab Olynthiorum senatu ausus sit petere: accidit enim per id tempus ut captiuus esset cum Derdo Macedone. Plurimum bibebat etiã Arcadion. Obscurum est autem an cum Philippi esset inimicus mortuus sit, uelut Epigramma significat, quod Polemon in Epigrammatibus secundum ciuitates scripsit,

Arcadionis habet tumulus hic ossa bibacis.
Erectusq; urbis proximus ille uiæ huic.
Charmylus & Dorci posuerunt, mortuus est uir
Dum magni calicis ebibit iste merum.

Testatur Epigramma in eodem libro plurimum bibere solitũ fuisse quendam Erisixenum,

Non profundum uini bibulum Erisixenum secundò mox
Merum apertè perdidit habens calix.

Plurimum bibebat & Alcetas Macedo, ut testatur Aristus Salaminius, Diotimusq; Atheniensis, qui etiam Infundibulum dictus fuit, propterea quòd infundibulo in ore posito uinum infusum, absque interuallo bibebat: hic Infundibulum appellatus fuit, ut testatur Polemon. quòd Cleomenes Lacedæmonius merum bibebat dictum est superius, quòd autem se ipsum cultro cæcidit ob ebrietatem scripsit Herodotus. Bibax erat & Alcæus poeta ut anteà dicebamus. Baton Sinopeus, bibacem fuisse narrat ac in amores propensum Ionem, in iis, quæ scripsit de ipso Ione. Atque ipse se Chrysillam Corinthiam amauisse scribit in Elegiis, quæ filia erat Telei, quam amauisse & Olympium

pium Periclem narrat in Hesiodis Teleclides. Xenarchus autem Rhodius Metator ob bibacitatẽ uocabatur, de quo meminit in Chiliadibus Euphorion poeta. Chares uerò Mitylenæus in Historijs de iis, quæ spectant ad Alexandrum, ubi de Calano Indo philosopho percurrit, quòd cum se in pyram accensam contecisset, mortuus est, scribit; quare eum cum celebraret Alexander, & musicum certamen & palæstram in eius memoriam constituit. Constituit inquit præterea ob Indos uini studiosos bibacitatis, meri certamen, in quo primũ præmium erat talentum, secundum minæ triginta, tertium uerò decem. Ex iis igitur qui uinum biberunt, triginta & quinque continuò ob frigus interierunt, at sex pauco interuallo interposito mortui sunt in tentorijs. qui plurimum bibit ac uicit, meri quidem quatuor Choas ebibit, ac Promachus nominabatur. Scribit Timæus quòd Dionysius tyrannus primo Choam bibenti in Choũ festo auream coronam præmium posuit, quodq; primus Xenocrates philosophus bibit, qui auream coronam accipiens ac soluens Mercurio illi apposuit, qui est erectus in aula, cui coronas etiam floreas frequenter apponere consueuerat, cum uesperi ad eum accederet: quamobrem admiratione dignus fuit. Choum festum, quod Athenis celebratur, scribit Phanodemus Demophontem Regem statuisse, Orestem Athenas profectum excipere uolentem, cum nollet tamen eum ad sacra accedere, aut eiusdem sacri esse socium, quia nondum fuerat iudicatus: sacra concludi iussit, ac uini Choam singulis apponi, ei inquiens qui primus bibisset, se placentam esse daturum. Nunciauit præterea ne quis coronas post potum deponeret, quibus coronabantur in sacris, quoniam contubernales fuissent cum Oreste. At ut omnes circa Choam deponerent iussit. coronasq; ipsas sacerdoti auferre in eum lucum, qui est in paludibus, postea reliqua in templo sacrificare, ex quo festum Choes dictum fuit. Mos est apud Athenienses, ut per Choũ festum munera, mercedesq; sophistis mittant; qui & ipsi familiares in hospitium conuocant, ut Eubulides dialecticus ait in actu lasciuis hoc pacto; Sapientia pessime Choum indiges mercedem dantium, non sine cœna in delitiis. Antigonus in libro de Dionysio cognomento Heracleote Dionysium scribit cum familiaribus festum agere solitum per Choum festum, qui cum amica quam sibi elegerant, frui non posset ob senectutem, ad conuiuas conuersus dicebat, non possum extendere, capiat alter. Erat Dionysius à iuuentute etiam rei Venereæ ualde auidus, ut Nicias Nicaeus scribit in Successoribus, atque ad populares puellas, nulla habita differentia, accedebat. Cum familiaribus quibusdam cum forte aliquando incederet, ubi fuit apud puellarum locum, in quem priori die profectus nummos debebat, ac tunc forte haberet, omnibus uidentibus manu protensa illos tradidit. Anacharsis Scytha cum certamen bibendi statutum fuisset apud Periandrum, primus præsentium omnium factus ebrius, præmium expetiuit, uelut hic esset finis cuiusdam uictoriæ inter potandum, sicut etiam meta est cursus. Lacydes Timonq; philosophi cum uocati essent per duos dies ab amico quopiam, uellentq; circunferri cũ præsentibus, promptius biberunt. Primo igitur die prior abiuit Lacydes, potu ei redundante: quem cum abeuntem uidisset Timon, hæc inquit:

Gloria parta ingens, occidimus Hectora clarum.

Die postea sequenti cum Timon bibisset, propterea quòd calicem exhaurire non posset, quo fuerat inuitatus, illumq; uidisset Lacydes se contrahentem, inquit:

Inualidis nobiscum ineunt certamina nati.

Narrat Herodotus libro secundo Myccrinũ quendam Aegyptium ex sacerdotibus audiuisse, quòd breui esset uicturus, quare multas fecit lucernas, ac ubi fieret nox bibebat, delitiisq; fruebatur, neque diem, neque noctem intermittebat, ac in paludibus nemoribusq; pascebatur, uel sicubi locũ, in quo pueri exercerentur audiret, ebrius fiebat. Scribit idem Herodotus Amasim Aegyptiorum Regem multum bibere solitum. Et Hermias Methymnæus libro tertio rerum Sicularum Nicotelem Corinthium bibacem fuisse narrat. Phaniasq; Eresius in libro Interitus tyrannorum ex ultione inscripto, Scottam Creontis filium, & antiqui Scottæ nepotem, bibacem uixisse scribit, ac ex Symposijs domum accedere solitum quatuor eum gestantibus, in thronoq; sedentẽ. Phylarchus Antigonum Regem asserit libro Historiarum sexto, uini bibacem fuisse, plurimumq; fuisse ebrium, ac dormire consueuisse, rursusq; uesperi expergefactũ bibere. Ius dicebat rarò omnino sobrius, at ebrius plurimum, quamobrem duo erãt apud ipsum qui Regnum gubernabant, Aristus scilicet & Themison fratres genere Cyprii, qui ambo Antigonum amabant. Antiochus etiam Rex, qui uocatus fuit illustris, erat bibax, qui obses fuit apud Romanos, ut Ptolemæus Euergetes libro primo & quinto commentariorum narrat, ubi eum dicit ad Indicas comessationes ebrietatesq; conuersum multa absumpsisse, reliquosq; nummos per diem quidem lasciuiens aliquando effundebat, aliquando uerò in uiis publicis consistens dicere solebat; Cui fortuna dedit accipiat, tum argentum proijciens abibat. Sæpius coronam ex rosis compactam habens in capite, auroq; intextum indumentum circumibat, lapides habens sub ala, quibus suos ipsum sequentes percutiebat. Lauabatur in lauacris publicis unguentis perfusus, quẽ cum priuatus quidam uidisset, beatus es dixit ô Rex, qui ita magnificè oles. Hic igitur lætatus, ego inquit huius satietatem tibi inducam, ac uas plus quam duas Choas capiens crassi unguenti in caput illius effundi iussit, ita ut multitudo uirorum forensium in effusum conuolueretur, mox cum lubricus factus esset locus, ipse etiam Antiochus cecidit ridens, quod passi sunt eorum complures qui lauabantur. Polybius eum insanum appellat libro Historiarum uigesimo sexto, non autem illustrem, ob res gestas. non enim solum uersabatur cum uiris popularibus, sed cum peregrinis etiam eò accedentibus, cumq; abiectissimis bibebat. Quod si iuniorum ait conuiuium aliquod intelligeret, ubicunque esset, cum fictili ac symphonia illuc accedebat, ita ut multi ob inexpectatum rei euentum surgentes, confugerent. Sæpe uestem Regiam abijciens, paludamentumq; accipiens abibat in forum. At libro trigesimo primo ait idem Polybius eum, omnes Græcos, & alios qui uellent ad spectaculũ conuocasse, cum certamina in Antiochia constituisset, multisq; ad exercitationem accedentibus omnes aureis uasis excepit, crocoq; unguento, & ex cinamomo, tum nardino, amaracinoq;, & liliorum: Cumq; eos ad conuiuium uocaret aliquando mille triclinia, aliquando uerò mille & quingenta sumptuosissimo apparatu replebat: omnisq; ministerij conatus fiebat per ipsum. Nam in ingressu consistens alios introducebat, alios iubebat discumbere, ipseq; ministros introducebat qui portabãt fercula. Tum locum circumiens alibi assidebat, alibi concidebat. Mox frustum panis deponens, nunc poculum, exiliebat, surgebat, symposiumq; circuibat, rectus aliquando ab aliis propinationes excipiens: nunc uerò unà cum recitatoribus ludebat, totusq; uelatus inferebatur à mimis, atque in terram deponebatur, quasi unus esset ex mimis. Concinnitate deinde euocante, rex exiliebat, tripudiabatq;, & iocabatur cum mimis, ita ut omnes uerecundia caperentur. Ad res huiusmodi miseros in-

ducit

ducit stupor is, qui ex ebrietate nascitur. Bibax erat & nominis eiusdem Antiochus is, qui contra Arsacem bellum gessit in Media, ut autor est Posidippus Apameus libro Historiarum sextodecimo. Cum ille igitur esset interemptus, Arsacesq; eũ sepeliret, hæc dixisse scribit Arsacem, fefellit te Antioche uiniũ & audacia, speraueras enim Arsacis imperium in magnis poculis te esse bibiturum. Antiochus Magnus cognomento, quem debellarunt Romani, uelut narrat Polybius libro uigesimo, cũ in Chalcidem Euboeæ peruenisset nuptias contraxit, quamuis ageret annum quinquagesimum, duoq; maximè egregia facinora perpetrasset, Græcos scilicet in libertatem uendicasset, ut ipse nunciauit, bellumq; contra Romanos absoluisset. eo enim tempore quo bellum gerebat, cum uirginem Chalcidicam adamasset, eam sibi nubere studuit, cum uini esset bibax, ebrietatiq; deditus. Erat autem ea filia Cleoptolemi unius uirorum illustrium, quæ cæteras omnes pulchritudine antecellebat. Cum nuptias igitur fecisset in Chalcide, ibi hyemem absumpsit: nulla rerum instantium cura habita. Imposuit ipsi præterea puellæ nomen Euboeam, qui cum bello esset uictus cum noua nupta aufugit in Ephesum. Scribit idem Polybius libro secundo Agronem Illyriorum Regem, qui magnopere gloriabatur se Aetolos elatos uicisse, fuisse bibacem, ac in ebrietatem conuersum et in conuiuia, laterum dolore captum interiisse. Idem postea libro uigesimo nono Tenthionem asserit Illyriorum Regẽ multa lasciua, dum uiueret, ob bibacitatem egisse, nocteq; ac die semper fuisse ebrium, tum Pleuratum fratrem suum, qui Menunij filiam in matrimonium erat capturus, occidisse, puellamq; accepisse, ac subditis eodem pacto usum fuisse. Demetrium etiam affirmat libro trigesimo tertio, qui ex Roma obses aufugit, Syrijsq; imperauit, fuisse bibacem, ac plurimam diei partem fuisse ebrium. Præterea libro trigesimo secundo Orophernem narrat, qui breue temporis spatium regnauit in Cappadocia, patriasq; institutiones neglexit, primum uociferationem Bacchi, ac artificiosam intemperantiam, introduxisse: quamobrem optimè sanxit diuinissimus Plato libro secundo, ne pueri uinũ omnino gustent ad annum usque decimum octauum, non enim ignem in ignem inferre conuenit. At uinum moderatè bibere usque ad annum trigesimum postea conuenit, iuuenibusq; ab ebrietate uiniq; copia omnino est abstinendum. Eum uerò qui iam annum quadragesimum pertransiuit, ac in conuiuijs uersatur aliquando, cum reliquos Deos, tum ipsum Bacchum in senium expiationem & disciplinam uocare oportet, quippe qui austeritatis senectutis auxilium ac medicinam uinum nobis sit elargitus, ita ut iuuenes nos iterum faciat, malorumq; præbeat obliuionem. Deinde ait, sermo famaq; increbuit quòd Deus hic à Iunone nouerca mente sit alienatus, quamobrem insaniam ulciscens, omnemq; furiosam inijcit choream, ac uinum idcirco hominibus etiam donauit. At Phalæcus mulierem quandã Cleo nomine bibacem fuisse narrat in Epigrammatibus:

Auratam uestem & croceam succincta Lyæo
Ista dedit patri munera magna Cleo.
Symposiis quoniam præstabat: quam bibere æquè
Nullus tentauit uincere, uel potuit.

Quòd Italæ Romanæq; mulieres uino abstinebãt, & de bibacibus. Cap. XIII.

MAnifestum est autem quòd studiosum uini est mulierum genus, nec insuauiter sanè Xenarchus in Pentathlo mulierem quandam maximè horrendum iusiurandum iurantem inducit hoc pacto, mihi accidat te uiuente ô filia libera uinum bibenti emori. At apud Romanos, ut libro sexto narrat Polybius, uinum bibere mulieribus interdicitur, at id bibunt q̃d passum appellatur. Efficitur autem hoc ex uua passa, atque simillimum est cum bibitur dulci Aegostenensi, aut Cretico uino, quo ad sitis molestiam utuntur. Fieri autem non potest ut mulier lateat quæ uinum biberit, primum enim uini mulier nescit proprietatem: huc accedit quòd suos affines osculari opus est, uiriq; ipsius usque ad consobrinos, quod efficit ubi primum eos uiderit. Reliquum est ut cum nesciat qua hora his sit obuia futura, hoc caueat, nam uel si minimũ gustauerit, nulla postea careat necesse est accusatione. Alcimus Siculus in libro Italico inscripto omnes scribit Italas mulieres idcirco uinum non bibere, quòd cum Hercules sitiens in domum quandam, quæ erat secundum uiam apud Crotoniatem, ingressus esset, accedens bibere poposcit: acciderat autem ut mulier domini eius domi dolium uini paulò ante clàm aperuerit, quæ tum ad uirum dixit eum grauia esse facturum, si peregrini gratia dolium aperuisset, iussitq; ipsum aquam bibere. cum in foribus staret Hercules, atque hæc audiuisset, uirum quidem illius magnopere laudauit, quem mox ipsum accedere, doliumq; intueri iussit. Atque is ingressus lapideum factum dolium repperit. Hoc signum nunc etiam inter omnes mulieres indigenas seruatur, ut turpe putetur uinum bibere ob prædictam causam. Quales sint mulieres semper ebriæ apud Græcos, declarat his uerbis Antiphanes in Iaculante:

Propinquus est
Quis caupo, qui accedens statim
Si uiderit solum sitientem, miscet inde pocula,
Non pura, non aquosa, noui ego bibens.

Et in Mistide, (sunt autem mulieres disserentes:)

Vis & tu amice num bibisse tres habet bene,
Ergo huc feras, ad usque tertium ferunt
Venerari & Deos.

Alexis in Saltatrice:

Si fœminis uinum adsit illis suppetunt
Mox cuncta, possint quo bibisse, per Deos
Quantum uolemus tantum erit, ualdeq; erit
Id suaue, dentes non habens, uetustum erit,
Dicens senex amplectar hic feliciter.
Sphingem uetulam dicas mihi quasi ænigmata.

Et reliqua. At in his lugente, zopyrus & zopyra uinarium uas dicit. Antiphanes in Bacchis:

Quando nec hoc ualde putandum miserum est
Duxisse nuptam fœminam, præter Scythas,
Vbi nec ulla nascitur uitis.

Xenarchus in Pentathlo iusiurandum ego mulieris in uinum scribo. Plato narrans in Phaone, quot mala mulieribus accidũt propter uinum, ait:

O fœminæ uobis uelut diu foret,
Vinum precor uobis ego dementiam,
Vobis enim nihil, uelut prouerbium,
Videtur esse mens, at in cauponibus.
Phaona primitias rogetis cernere,
Oportet hæc fecisse uos multò prius.
Primum quidem mihi nutrienti filios
Sacrum facit, placenta, mas, & amylum,
Prægnansq;, turdi sex, decemq;, & integri,
Cum melle misti. tum lepores sint duodecim
Lunæ, deinde sumptuosa & cætera

Audito: & Orthannæ tria sexquisexta mox
Bulborum, & hinc conisalo, sodalibus
Simul duobus lanx manu myrtorum, & hi
Sint uellicati, non amant nam dæmones
Lychnorum odores. arcis at quartæ canibus,
Venantibusq́; Dordoni drachma, & simul
Fures triobolum, Hero celeti pellis hinc
Farina sunt impensæ enim hæ. si quid ferat
Licet ingredi, si non ferat frustra licet
Nobis mouere in uacuo.

Axionicus in Philine:

Ne fœminis credas aquam quòd hæ bibant.

De uini studiosis nationibus. Cap. XIIII.

COmmemorantur & nationes quædam, quæ totæ circa ebrietatem uersantur, nam Bæton Alexandri iudex in inscriptis diuersorijs itineris Alexandri, ac Amyntas in diuersorijs, Tapyrorum genus ita uini studiosum esse scribit, ut nullo alio utatur unguento, præter quã uino. Hæc eadem scripsit & Ctesias in libro de Tributis Asiaticis, qui & iustißimos eos esse inquit. At Harmodius Lampreates de Legitimis apud Phigalenses, Phigalenses bibaces esse scribit, qui uicini sunt Messenijs, atque uagari consueuisse. Phylarchus libro sexto Byzantios narrat cum sint uini helluones, suos thalamos in cauponas afferre consueuisse, ibiq́; cum uxoribus ac peregrinis habitare solitos, nec in somnis quidem militarem tubam audire perferentes. Quare cum ipsi belligerarentur aliquando, nec bellum pati poßent, Leonidas dux exercitus cauponarum scenas apud mœnia tendi iußit, atque uix tandem ordinem relinquentes constiterunt, uelut testatur Damon in libro de Byzãtio. Menander autem in Mineruali, siue Tibicina, omnes Mercatores ebrios facit Byzantium: totam bibimus noctem propter te, & ualde purum mihi uideor: assurgo igitur quatuor habens capita. Carpuntur Argiui ac Tirynthij uelut uinolenti ab Ephippo in Busiride, qui ita dicentem Herculem inducit, non nosti me esse per Deos Tirynthium Argiuum, qui ebrij semper, pugnas quot pugnant fugiunt semper. Eubulus Milesios iniurios esse ait ebrios in Conglutinato. At Polemon in libro Epigrammatum secundum ciuitates ita loquens de Eleis, hoc appesuit Epigramma:

Ebria fitq́; Elis, mentiturq́;, ac domus una
Qualis erit, mox urbs tota reperta tibi est.

Theopompus libro uigesimo secundo ita scribit de Chalcidensibus, qui sunt in Thracia, acciderat ut optima quidem studia spernentes in potus ignauiam, ac intemperantiam multam omnino conuersi sint. sunt enim omnes Thraces bibaces, quare & Callimachus:

Oderat hic Thraces potantes ore patenti
Fusim, grataq́; erant pocula parua sibi.

Libro autem quinquagesimo hæc ait de Methymnæis Theopõpus; Necessaria magnificè comedentes inter iacendum ac bibendum, nullumq́; opus impensis dignum facientes. Amouit igitur eos Cleomenes tyrannus ab his, qui etiam tres uel quatuor lænas, quæ apertißimè lenocinari solebant, liberasq́; mulieres prostituere, in saccis ligatas iußit quibusdam immergere. Hermippus in libris de septem Sapiẽtibus hoc ipsum fecisse narrat Periandrum. At secundo Philippicarum rerum, Illyrij cœnant ait bibuntq́; sedentes, mulieresq́; ducunt in conuentus, pulchrumq́; arbitrantur eis ut prouocẽt quęcunque contigerit ex præsentibus, ipsæq́; uiros agunt ex symposiis, ac omnes male uiuunt, uentremq́; zonis latis cinguntur ubi bibunt, quod quidem primum mediocriter faciunt: cum uerò uehementius bibunt, zonam semper magis contrahunt. Habent inquit Ariæi prospelatarum uelut Helotum trecenta millia, ac singulis diebus fiunt ebrij, conuentusq́; faciunt, intemperanterq́; se habent ad cibum & potum: quamobrem cum Celtæ cum illis pugnarent, eorumq́; cognouissent intemperantiam, omnibus militibus imperitatum est ut cœnam sumptuosißimam pararent in tentorijs, ac herbam quandam imponerent in cibis ueneniferam, quæ uentrem poterat interrumpere ac perpurgare. Cũ igitur hoc factum esset, alij comprensi ab ijs sunt interfecti, alij se in fluuium uentris impatientes facti, proiecerunt.

De ebrietate malorum multorum metropoli. Cap. XV.

CVm hæc, & alia permulta narraßet Democritus, ait Pontianus horum omnium grauium uinum esse metropolim, per quod ebrietas emanat & insania, debacchationesq́; fiunt ab iis, qui ita immodicè bibunt. Non insulsè Dionysius Aereus dictus cognomento calicum remiges appellauit in Elegijs:

Et si uina ferat Dionysi per mare quidam.
Et remex calicum, & nauita symposii.

De hoc autem iucundum non periit. Ac Alexis de quodam multum bibente ait in Nouacula; meus quidem fluuius, qualem uos nuper uidistis, talis erat, Oenopion quis, aut quis Maron, uel Capelus, aut Timocles, nam nihil secus fit ebrius: alter uerò? quid nominem? gleba, aratrum, homo terrigena. Graue profectô est uiri amici ebrietas, atque in uinum ita lædentes peruenuste ait Alexis in Opora, (habet autem actus amicæ nomen) uinum bibis ait multum non mistum cum sis plenus, neque uomis? Et in annulo:

Num maximum ebrietas malorum est omnium
Mortalibus, quod lædat hos & maximè?

Tum in Procuratore:

Multum merum peccare cogit plurimum. Crobylus in Relinquente,
Habet uoluptatem esse prorsus ebrium
Quandam, auferat mentem licet uiuentibus
Natura nostra quod bonum fert maximum.

Non oportet igitur ebrios esse: nam ciuitas à populo recta inquit Plato libro octauo reip. quæ libertatem sitiuit, si malos pincernas, qui imperitent consecuta fuerit, ac ultra quam conueniat ob uinum contingat ebria, nisi faciles sint imperantes, multamq́; concedant libertatem, punit eos uelut execrandos, ac paucorum principatum appetentes accusat: eos autem qui imperantibus parent, conuicijs laceßit. At libro sexto legum, ciuitatem similem esse inquit crateri misto, in quo uinum infusum bulliens insanit, at si alius Deus sobrius id castigauerit, societatemq́; ceperit, bonus moderatusq́; efficitur potus. Nam insanire ex ebrietate nascitur, quare & Antiphanes ait in Arcadia:

Haud opus est ut sobrius
Insaniat pater, nec opus est cum bibere,
Tunc esse conuenit sapientem. qui putat
Se grandius uiro quid esse, fretus hic

Nummo

Nummo misello paruo iter mox arripiat.
Tunc ille cæteris parem se nouerit.
Si signa uitæ spectet is uelut medici:
Venæ ut ferantur hæ deorsum, sursum at hæ.
Vita omnium regitur quibus mortalium.

At in Aeolo, ubi carpit quæcunque grauia faciunt plus æquo bibentes, hæc ait:

Amore captus unius simul satæ
Macareus: fuit ferens calamitatem interim,
Se continens, sed consecutus postea
Vinum ducem quod fert uiris audaciam
Solum, prioresq; adiuuat sententias,
Is nocte surgens cepit optatum diu.

Eleganter profectò & Aristophanes uinum in his, Veneris lac appellauit,

Bibentibusq; dulce uinum lac Veneris.

Quod multum nonnulli bibentes illegitimæ rei Venereæ desiderium concipiunt. Hegesander Delphus quosdam temulentos ita appellauit; Comeon ac Rhodomon cum ciues essent in Rhodo Rempub. gerentes, erant temulenti, atque Comeon in Rhodophontem aleatorem cauillatus ait, ô senex ualde te iuuenes uincunt aleatores: cui respondens Rhodophon studium mulierum, reliquamq; illius intemperantiam illi obiecit, neque ab ulla abstinuit contumelia. Theopompus libro sextodecimo Historiarum hæc ait disserens de alio Rhodio, cum Hegesilochus ob temulentiam talosq; inutilis prorsus esset factus, neq; dignitatem ullam omnino haberet apud Rhodios, sed à socijs omnibusq; ciuibus ob uitæ intemperantiam accusaretur, postea de paucorum principatu, quem cum amicis constituit loquens, hæc subdidit; multas nobiles mulieres, easq; primatum uirorum, dedecore affecerunt, ac non paucos & pueros & iuuenes uitiarunt: in tantumq; petulantiæ processerunt, ut uel talis luderent inter se de liberis mulieribus, disserentq; inter talorum iactum, quam urbanarum uictos ad uictorem adducere oporteret ad coeundum, nullam excipientes excusationem, sed quo pacto posset quis uel persuadendo, uel uim inferendo, sic ducere imperantes. Huiusmodi aleam luserunt & alij ex Rhodijs; et apertissimè id & sæpius effecit Hegesilochus ipse, qui ciuitati præesse studebat. Antheas autem Lindius, qui se Cleobuli sapientis cognatum esse dicebat, ut testatur Philodemus in libro de Sminthijs in Rhodo; cum esset senex, felixq; homo, & quod spectat ad poesim, ingeniosus, per omnem uitam Dionysium agebat, Dionysiacamq; uestem indutus incedebat, multosq; nutriebat socios, semperq; per diem ac noctem Comum educebat, primusq; poesim inuenit, quæ fit per composita nomina, qua postea usus est Asopodorus Phliasius prosaicè, uti in Iambis. Faciebat hic comœdias, aliaq; complura in hoc poematum genere, quæ canere auspicabatur his qui phallum secum ferebant.

De uini auido, incompositè bibente, & bibe, aliisq; quibusdam dictionibus. Cap. XVI.

His auditis ait Vlpianus, at uini auidus ô bone Pontiane apud quem iacet? tunc ait ille, me perdis iuxta bonum Agathonem semper interrogatus, tuq; & nouus modus, quoniam sermonibus non uteris opportunis. Sed quando nobis opus est tibi omnium rationem reddere, Antiphanes ait in Lydo, Colchis uir uini auidus. Tu uerò debacchans ac ebrius nondum es satur, neque illud memoria repetis, quòd mortuus est ob ebrietatem Eumenes Pergamenus Philetæri, qui in Pergamo regnauit, nepos; ut Ctesicles narrat libro tertio temporum, non autem Perseus, qui à Romanis fuit interfectus, nulla enim re Philippum patrem imitabatur, cum neque mulierum esset studiosus, nec bibax, sed non ipse solum moderatè inter cœnandum bibebat, uerum etiam amici qui erant cum ipso, ut Polybius scribit libro uigesimosexto. Tu uerò ô Vlpiane incõpositus bibax es, secundum Timonem Phliasium, ita enim ille multum uinum bibentes libro secundo Salium nominauit:

Vel grauem percussorem acutiorem Lycurgo,
Qui Bacchi incompositos bibaces amputauit.
Abiecitq; rhyta, inexplebilesq; cyathos.
Non bibulus autem.

*Nominauit bibulum ita Alcæus in Ganymede. * quòd ebrietas oculos nostros aberrare faciat, manifestè declarauit Anacharsis, quibus significauit quòd falsæ fiunt ebriis opiniones, nam cum quispiam ex conuiuis eius uidisset uxorem in Symposio inquit, deformem uxorem duxisti ô Anacharsis, qui ait; ita mihi sanè uidetur, sed mihi meracius infunde ô puer, ut eam pulchram faciam. His ita dictis poculo prouocans Vlpianus quendam ex socijs ait, sed ô amice iuxta Antiphanem, qui ait in Agrestibus, totum oculos claudens magnum onus ebibit, non quicunque illius habet experimentum. Bibe ô amice nec plenas semper trahamus, ipse ait Antiphanes in Vulnerato. Sed consideratio quæpiam in medium prorumpat, ac melliflua quæpiam accedat conuersio: quæ ipsa sit loquens mutatio de omni opere uno excepto. Deinde mihi uinum adiuuans mẽbra, ut ait Euripides, hoc enim pacto dixit Euripides. Sed quis Philoxenus profectò, nihil ô amice differt, me syllabæ unius causa reprehendis, qui ait, bibe apud quem reperitur? tenebris obduceris amicissime dixit Vlpianus cum tantum uini hauseris. Habes apud Cratinum in Vlyssibus, hoc igitur, hoc bibe capiens iam, & nomen statim percunctare. Antiphanes in Mystide:*

Tu uerò bibe, in hoc certe tibi parebo,
Pellax etenim ô Deifigura
Calicis est, dignaq; gloria
Festi, non recordamur, nuper enim
Ex oxybaphis fictilibus bibimus.
Huic fili multa bona Dei
Opifici dent, qui fecit te
Modestiæ ac securitatis causa.

Diphilus in Balneo, infunde plenam, mortale obtege, Deo bibe; hæc enim nostrum Iouis Socialis patet. Amipsias in Phidone:

Leporem qui turbasti bibe marinum.

Menander in Tibicinis, uade ad satietatem iam bibisti ô Sosila, omnibus rursus nunc bibe, male se habet. Dicendum est bibo sine, y, iota producto, sic enim se habet Homeri dictum, bibimus ex herba. πίομει *Aristophanes in Equitibus, nunquam ex hoc ipso poculo, & in alijs acerrimum uinum hodie bibat: à bibo fortasse dictum, sed iota aliquando contrahunt, uelut Plato in à sacris, nec quiuis huius forte nummos ebibit. In Syrphace, bibite aquam multam. Bibe dissyllabatum. Menander in Enchiridio, bibere cogam sacrilegam prius, & hac bibe. Tu quoque igitur amice iuxta Alexidis dictum in Geminis, huic præbibe, ut & ipse alteri, faciatq; quod ab Anacreonte uocatur epistius, ait enim uersificator; neque uelut unda marina tumultuare multo.*

cum

cũ strepitu fusim bibens epistiũ,nos aũt hoc appellamus aniso nẽ. Tu uerò bibens ne timeas,cauebis siquidẽ retrorsum cadedere,hoc.n.pati non possunt,qui uinũ curarũ fugax bibunt, iuxta Simonidis sẽtẽtiã.Sed,ut ait Aristoteles in libro de Ebrietate,qui uinũ hordeaceũ bibũt in tergũ cadũt,quod uinũ pinũ uocitãt hoc pacto;peculiare.i. præterea quod accidit circa pini uocati ebrietates, ab alijs siquidẽ ebrij in oẽs corporis partes concidunt,nã in dextrã sinistramq; cadunt,proniq; & supini, soli uerò ij,qui ex pino sunt ebrij,retrorsum supiniq; cadunt. Sunt qui uinũ hordeaceũ brytum uocare soleant, ut Sophocles in Triptolemo,brytũ terrestreq; non miserè afficere. Archilochus brytũ uelut cano,uel Thrax uir uel Phryx ebibit, pronè laborauerat. Meminit huius potionis Aeschylus in Lycurgo,et ex his brytũ bibisti,attenuans tẽpore,& percutit grauiter hoc in fortitudine tectum.Hellanicus in ædificijs ex radicibus etiã fieri brytũ asserit,hoc pacto;bibunt brytũ ex radicibus, uelut Thraces ex hordeis. Hecatæus libro secundo expositionis de Aegyptijs loquens,q̃ panis sunt uoraces,hæc infert, hordea in potũ conijciunt. Ac in ambitu Europæ, Pæones brytũ bibere inquit ex hordeo,parabiamq; ex milio & conyza. Vnguntur oliuo inquit post lac,atque hæc hoc pacto se habent. Nostris autem temporibus dulce uinum thyrsiferum, legatus est iacchus ait Ion Chius in Elegijs:

Ipsa est enim occasio uariorum responsorum,
Omniumq; Græcorum conciones,delitiæq; regum,
Ex quo pampinea uinea subterraneum
Ramum extendens uiridi timuit ulna.
Aerisq; oculos fugerunt prudentes
Pueri uocales ubi cadit alius in alium,
Priusq; silent,cessantes à clamore.
Nectar mulgetur solum felix hominibus
Peregrinum gaudenti pharmacum natura aptum.
Cuius causa chari filij exceptionesq; choriq;,
Bonorum rex uinum docuit naturam.
Cuius causa tu pater Bacche ob coronas certãtibus placẽs
Hominibus letorum symposiorum prytani
Salue,desq; æuum bonorum amabilis operum,
Bibendi & ludendi,ac iusta cogitandi.

Amphis laudans ait in Philadelphis:

Bibacium uitam multis de causis laudo,
At magis uitam nostrum bibendi
Studiosorum, q̃ uestrũ solũ in frõte mẽtẽ habere solitorũ.
Nam consideratio cum semper in ordinando
Versetur,quia subtiliter ac cautè
Omnia inquirit,timuit res
Promptè aggredi,hæc uerò quia non apertè
Quid ab unequaque re accidet
Ratiocinata est,agit quid iuuenile
Et calidum.

Aenigmata. Cap. XVII.

CVm his ut iniungeret futurum esset Vlpianus,ait Aemilianus,tẽpus ô uiri amici postulare uidetur ut de ænigmatibus ẽt quidpiã dicamus,ut paululũ à poculis abstineamus, nõ tamen secundũ grãmaticã tragœdiã inscriptã Calliæ Atheniensis,sed nos prius quis ænigmatis terminus sit inquiramus, quæq; Cleobulina Lindia proposuit in ænigmatibus.satis.n.de his Diotimus Olympenus noster socius scripsit: sed & Comici de his mentionẽ fecerunt,quandamq; castigationem subibãt ij, qui non soluebant. Tunc ait Larensius,ænigma sic Clearchus Solensis diffiniuit,ænigma est quæstio iocosa, quæ imperat cogitatione inuenire propositam rem honoris gratia,uel dictũ,supplicii euitãdi causa.Idem Clearchus in libro ænigmatum septẽ ænigmatum species esse affirmat.In litera quidem,ut cum dicemus ab,a,nomen esse piscis aut plantæ. Similiter uerò si aliquã literã habere uel non habere iusserit, uelut ea sunt ænigmata quæ dicuntur asigma,unde Pindarus ad sigma odam fecit quasi ænigmate quopiam in poemate proposito. Aenigmata in syllaba dicũtur,uelut metricum dicemus,quid cuius.n.fuerit dux, ut rex. Vel cuius extremũ habet nax,ut Callianax. Leo primam habet ut Leonidas,uel rursus ultimã ut Thrasileo. in nomine dicemus nomina uel simplicia dissyllaba uel cõposita, ubi forma quædã tragica ostenditur:uel humilis rursus;uel nomina non Deorum ut Cleonymus,uel Deorum ut Dionysius. Atque hæc uel ex uno deo uel pluribus,ut hermaphroditus,uel à Ioue incipiendo ut Diocles,aut à Mercurio ut Hermodorus. Vel si in Nicus dixerit. Qui uerò mandatum non dicebant,poculum bibere cogebantur.sic enim Clearchus diffiniuit. Quid autem sit hoc poculum ô bone Vlpiane perquiris. De ænigmatibus Antiphanes ait in Cnethidibus aut uentroso:

Ego quidem prius iubentes dicere
Aenigmata in conuiuio rebar palàm
Nugari,& haud quicquam,ut iubetur dicere
Quis:postea quòd quis ferens non & ferat
Ridebam,& has nugas putabam insipidas.
Nullam putabam prorsus hunc rem dicere.
Sed insidiarum gratia:nunc & scio
Verum quòd id fuit;eranum uiri decem
Portauimus,nulli refertur portio.
Ergo patet quod quis ferens non & ferat.
Hoc est?in hoc ænigma certò respicit?
Dignum sed est ut consequatur hoc ueniam.
At qualia hi nugantur in re qui stipem
Non deposuere,quàm profectò maximè.
Felix erat Philippus ipse per Iouem
Quibusdam.

At in Aphrodiso:

Nunquid,
Dicturus ollam cum tibi sum,proferam,
Rota laboratum,cauo uas corpore,
Terraq; factum,matris in tecto alterius
Coctum recentis,mortuos quæ habet gregis
Lacte educatos,& cute molli ô Hercules
Ni dixeris planè necabis.carnium
Ollam refers certè.
Flauentis apis quæ misceantur pascuis,
Gutta fluentem,ac insidentem mox capræ,
In pileum latum puellæ uirginis
Castæ Cereris.tenuibus hinc operculis
Luxuriantes atque factos pluribus,
Vel apertè placentam tibi dicam?placentam uolo,
Bromiadæ fontis sudorem,uinum dic concidens.
Scaturiginem phæandrum hic reliqui,aquam dicas:
Casiæ haberem aspectum auram per æthram,myrrham dicas mihi
Longam,nec tale aliud quid,nec rursus
Dicens quod opus hoc esse uidetur maius,ut aiunt quidam,

Ipsum quidem nihil per se,sed conuertere frequenter.

Alexis in Somno,huiusmodi proponit ænigmata:

Mortalis haud,contra'ue,sed quandam tenens
Naturam,ut in uirum locetur haud loco:
Nec uiuat ut Dei.sed usque nascitur.
Et semper interit.nec ulli cernitur,
Notißimus sed semper est is omnibus.
Lusisse gaudes fœmina hoc ænigmate,
Manifesta certe dico,ualde & lucida.
Quis ergo puer naturam erit sortitus hanc?
Somnus puella finitor mortalium
Laborum.

Eubulus in Sphingocarione ænigmata quadã huiusmodi proponit,quæ & ipse soluit.

Garrulus elinguis,mas fœmina,nomine, & idem.
Ventorum quæstor propiorum,læuis & hirtus.
Stulta loquens stultis,legemq; ex lege reducit.
Vnum & multa simul:nec siquis uulneret illum
Vulnera perpetitur.
Quid hoc?quid est?quid me rogas?Callistratus.
Podex hic est nugaris ipse habens simul.
Elinguis ipse est garrulus,unum pluribus
Nomen:ferens non uulneratus uulnera.
Tum læuis ac hirsutus:atque flaminum
Custos.locustæ habens oculos
Edentulus pugnator,non natorũ genus undique perdens.

Ichneumon Aegypti:hic enim crocodilorum oua capiens priusquam feræ nascãtur,fœtum frangit,postea perdit,quare subdolus percutit inferius,ac labris mordet.

Noui ego qui iuuenis grauis est,seniorq; fine alis
Inde uolat leuiter:terramq; abscondidit ipsam.
Est pappus hic profectò spinæ qui iuuenis
In semine constitit,quod inde ut iecerit
Mox auolat leuis puerorum flatibus.
Extat hians infra simulacrum,surgit & altè,
Adq; pedes ex capite perforatum,in acutum concauum
Ad homines pariendos ex nate singulos:
Quorum alij portionem sortiti sunt uitæ,alij uagantur.
Illam quisque habens,ipsum dicunt custodire.

Vos autem dijudicare sanè opus est hanc esse sortem, ne omnia sumamus ab Eubulo.Antiphanes scribit in problemate:

Piscibus uerriculum uir multis circunijcere
Existimans,magno sumptu unam traxit percam.
Et hanc deceptus aliam mugil æquè ipsam
Duxit,uolentem sequitur perca melanurum,
Mugil,uir,melanurus:nescio quid dicas.
Nihil dicis enim sed ego apertè dicam.
Est quidam qui præsentia cum dederit nescit se dedisse
Quibus dedit:nec ipse habens quibus non egebat.
Dans quidam non dedit,nec habens habet.
Nihil horum noui,igitur hæc
Aenigma dicebat,quæcunque sciuisti non sciuisti nunc,
Nec quot dedisti,neque quot pro ipsis habes,
Tale hoc erat profectò,& ego quoddam
Dicere uobis uolo ænigma,refer.
Pinna & trigla uoces pisciculi habentes
Multa loquebantur,de quibus antea cupiebant dicere quid
Non dicebant:nec.n.sciebant,ut ad quem
Erat ipsis sermo,ad ipsas autem multa loquentes,
Ipsas ambas Ceres tuebitur.

Antiphanes in Sappho poetriam ipsam ænigmata ita proponẽtem inducit,quæ quidam soluit hoc pacto,ait hæc enim:

Fœmina natura est sinibus quæ pignora seruat,
Quæ sunt muta,tamen mittunt trans æquora uocem
Ventosa,& uastas terras,mortalibus;illa
Vult quibus,his audire licetq; absentibus,aures
Obtusas habeant quamuis,audire nec aptas.

Hoc soluens quidam subiunxit,

Est ciuitas natura quam tu nunc refers,
At rhetores sunt filij quos hæc alit.
Clamare trans fretum audiuntur siquidem.
Asiaticiq; littoris quæstus trahunt,
Ac Thracij huc:prope adiacet pascentibus,
Iniuriasq; agentibus qui nil uidet
Populus,uel audit.hoc pater fit quomodo
Sit mutus ut rhetor?ter absurdum magis.
Equidem optime ego puto
Nouisse dictum hoc,sed dic iam.

Sappho postea ænigma soluentem inducit hoc pacto,

Epistola est natura primum fœmina:
Sunt filij quos illa gestat literæ:
Mutæq; sunt,loquuntur ast absentibus
Quibus cupit,propinquus alter accidat
Siquis legenti,nil profectò is audiet.

Diphilus tres Samias puellas inter conuiuium ænigmata proponentes induxit in Theseo,atque propositum fuisse à prima perhibet hoc ænigma:

Quid omnium esset durißimum,eamq; ferrum
Dixisse narrat.

Huiusmodiq; rei demonstrationem attulisse, quòd hoc omnia excauant;ac scindunt,atque in omnia utuntur,quod cum approbasset,dixisse aiunt secundam;

Fabrum ferrarium multò esse fortiorem,
Quando hoc laborat,robustumq; ferrum
Flectit,mollit,ac quodcunque opus est efficit.

Trtia Priapum robustißimum omnium esse asseruit, atque uel illud argumento esse,quod fabrum etiam ferrarium gementẽ hoc pedicãt. Achæus Eretriẽsis cũ comis sit Poeta, phrasim aliquando obscuram reddit in compositionem,multaq; profert in ænigmatum morem in Iride Satyrica;uelut cum ait lithargenteus lecythus suspensus erat unguẽti.Textam Spartanam scriptam uocat Cyrbim,pro Spartana tabula. Quòd autẽ albo loro circumuoluentes tabulam,ea quæ uolebant scribebant Lacedæmonij , apertè declarauit Apollonius Rhodius in libro de Archilocho:Stesichorusq; uas lauandis pedibus aptum lithargẽteolum uocat.Ion in Phœnice siue Cœneo uiscum his uerbis quercus sudorem uocauit,quercus quidem sudor incisaq; oblonga uirga,Aegyptia pascit linea uestis ferarum pedica . Scribit Hermippus in discipulis Isocratis Theodoctem Phaselitẽ prõptißimũ fuisse propositis sibi ænigmatibus inueniendis, alijsq; ipsum aptißimè proponere solitũ esse, uelut illud de umbra.naturã.n.quandã esse dicebat,quæ maxima sit in generatione & interitu,& minima cum maximè uiget:sic igitur ait:

Quæ tellus fert naturæ,quæq; æquora ponti,
Nulli incrementum simile est,hominiq; nec ipsi.
Res est nam primum soleat quæ maxima nasci,
In summoq; uigore minor,uixq; ulla:senescens
Cunctarum rursus rerum sed maxima crescit.

Noctem

Noctem prætcrea ac diem dixit per ænigma in Oedipode tragœdia:

> Germanæ geminæ, gignit quarum altera semper
> Alteram, & inde parens fit filia nata uicißim.

Huiusmodi est & id, quod in rebus Græcis memoriæ prodidit Callisthenes, nam Chromnum, quæ ciuitas est non longe à magna ciuitate constituta, obsidentibus Arcadibus, Hippodamus Lacon, qui unus erat ex obseßis, præconem ad ipsos ex Lacedæmonijs uenientem hortabatur, ipsorum statum per ænigma significãs; ut matri nunciaret, quòd muliercula intra decem dierum spatium esset soluenda, quæ ligata erat in Apollinis templo; ueluti si præterierint non amplius esset soluenda: his igitur uerbis facile indicium significauit sui status. Est autem ipsa fames in Apollinis templo, ac iuxta Apollinis sedem picta, quæ mulieris formam imitatur. Manifestè igitur patuit omnibus quod decem etiam dierum spatium famem obseßi tolerare possent. quam rem cum cognouissent Lacones pro uiribus exclamauerunt ijs, qui erant in Cromno. Sunt & alia complura huiusmodi ænigmata, uelut:

> Virum uidi ignitum æreum uiro adhærentem,

Ita tenaciter ut sanguinem coniungeret. Significat autem hoc cucurbitulæ adiectionem. His simile est & illud Panarcis, ut testatur Clearchus in libro Aenigmatum; quòd percutit ligno non ligno considentem; auem non auem; uir non uir; lapide nõ lapide. ex his enim aliud est ferula, aliud noctua, hic Eunuchus; ille pumex. Atque Plato libro quinto de Legibus inuentiunculãrum philosophos commemorans, ijs similes uideri inquit in conuiuiis ambiguo puerorum ænigmati de Eunuchi iactu ac de noctua, quo & à quo ipsum fecerunt ænigma. Huiusmodi sunt Pythagoræ etiam ænigmata, uelut attestatur libro quarto poetarum Demetrius Byzantius, cor non comedere, pro eo quod est, animum sine mœrore exercere. Ignem ense non confodere, id est uirum iratum non irritare; ignis enim iracundia, ensis contentio. Iugum non transire, omnem scilicet auaritiam immodicam fugere ac odisse, & æquum quærere. Populari uia nõ ingredi, id est uulgi non sequi sententiã, unusquisque enim quid quid sibi uidetur diiudicat temere. rectam lineam ducere, ratione duce uti. Non considere super semodio, id est non curare quæ sunt in diem, sed semper accedentem admittere: terminus enim ac finis uitæ est mors, qui non sine dolore ac cura finit accedere. Similia sunt & ea ænigmata Theodecti, quæ per iocum dixit Dromeas Cous; ut memoriæ prodidit Clearchus & Aristonymus Psilocitharista, ac Cleon Mimaulus cognomento, qui optimus fuit Italorum mimorum nulla extrinsecus persona assumpta, per se sufficiens Histrio: erat enim Nymphodoro superior in cõ memorato mimo. Huius imitator fuit Ischomachus præco, qui circulares faciebat imitationes. Postea uerò quàm nominis splendorem assecutus est, mimos in miracula transiens diiudicabat. Erat autem ænigmata huiusmodi quæ faciebant, ueluti, cum rusticum quendam crapulatum maleq; habentem percunctaretur medicus, num in uomitum ediſſet, nequaquam ego dixit, at in uentrem. Cũ mulier quædã uentre laboraret, eãq; interrogaret medicus nũ haberet in uentre, et quo pacto inquit cũ iã triduũ nõ comederim? et Sosiphanes poeta, in histrionẽ Cephisoleũ dixit obiurgans ipsum ob os latũ, in femur tuũ lapidẽ coniecißem, nisi futurus fuissem astantes irrigare. Antiquißimũ est ænigma rationẽ sequẽs, maximeq; accõmodatum naturæ ænigmatum; uelut quid omnes nescientes docemus, & quid est nusquam, & ubique? quid est idem præterea in cœlo, in terra, et in mari? est autem hæc nominis similitudo, ursa enim serpens, aquila, & canis, in cœlo sunt, in terra, & in mari. At illud tempus significat, idem est enim nusquam, & apud omnes, quoniam eãm naturam obtinuit, ut non sit in loco. Præcedens uerò est animas habere, quod cum nullus nostrum sciat, præsentes docemus. Callias uerò Atheniensis, nam & antea de eo quæsiuimus, qui ante paucis temporibus Strattidem præceßit, tragœdiam grammaticam dictam ita describens fecit, cuius prologus est ex elementis, quem dicere oportet, per omnes scripturas diuidendo ex elementis, finemq; faciendo sub uersẽ, in alpha, uita, gamma, delta, ita, thita, dei enim si iota, cappa, lambda, my, ny, xy, ou, pi, ro, sigma, tau, y, phi, chi, & in omega, mulierum autem chorus ex ijs, quæ cum duobus factus cum ipso est concinnus, atque simul in cõcinnitate cõuenit hoc pacto: βῆτα ἄλφα. βα. βῆτα ε. βε. βῆτα η. βη. βῆτα ἰῶτα. βι. βῆτα ο βο. βῆτα υ. βυ. βῆτα ω βω. rursusq; in metris ac carminis, æquipollent γάμμα ἄλφα, γάμμα ε, γάμμα η, γάμμα ἰῶτα, γάμμα ο, γάμμα υ, γάμμα ω, &. in syllabis unumquodque metrum ac carmen se habet eodem pacto in æquiualentibus, ita ut Euripides non solum totam Medeam hinc facere sit machinatus, uerum etiam carmen ipsum manifestum est quòd transtulerit. Sophoclem uerò aperuiße aiunt, cum ausus eßet ex illius exemplo, poemaq; hoc in metro audiuisset, ac fecisse in Aedipode, sic ego neque me ipsum, neque te tristitia afficio ob hæc reprensus. Omnes idcirco reliqui conuersiones in tragœdias, uelut apparet, ab hoc desumpserunt, & post chorum rursus introducit sermonem ex uocalibus hoc modo; quam iuxta præscriptiones similiter atque priores dicendo diuidere oportebat, ut seruaretur pro uiribus eius, qui fecisset, pronunciatio: alpha solum ô mulieres, siue secundò solum dicere opus est, tertioq; solum dices, postea igitur quarto loco tau solum, iota quintum, ubi sextum solum dic ypsilon. Vltimum tibi dicam omega septem uocalium, at septem in metris solum. Atque hoc cum dixisset, ipsa postea bis loquitur. Significauit primus hic & literam per iambos, intemperantius quidem iuxta sententiam, at considerare hoc modo;

> In utero fero ô fœminæ, sed pudore grato
> In litteris nomen dicam infantis.
> Recta longa litera est, ex hac media
> Parua astans utrinque supina,
> Postea circulus pedes habens breues duos.

Vnde postea ut quispiam existimarit Meandrius scriptor parum imitationi adhærens interpretatus conscripsit in commentario dicto insuauius. at Euripides in Theseo non scriptam locutionem fecisse uidetur, est autem pastor quidam literarum imperitus qui Thesei nomen ita pictum illi significat.

> Cum literarum non peritus ipse sim,
> Dicam figuras, signaq; euidentia. Θ
> Est circulus torno uelut factus bene, Η
> Signumq; habens in uentre, quod clarè patet. Σ
> Binas secunda forma lineas tenet: Ε
> Dispescit has medio incidens mox altera. Υ
> Cincinnus inde tortus ipsa tertia. Σ
> Subit figura quarta recta linea,
> Tres incidentes diuidunt hanc lineæ.
> Quintam minus promptum fit ipsam dicere,
> Sunt differentes lineæ inter se duæ,
> Quæ conueniunt omnes simul in unam basim.
> Extrema differt nil figura tertia.

Hot ipsum fecit & Agathon tragicus in Telepho, nam hic etiam literarum ignarus picturam nominis Thesei declarat.

Est circulus pictus prior mesomphalus,
Duæ iugatæ quem sequuntur lineæ.
Arcus Scytharum uti figura tertia est.
Obliquus adiacet tridens quarto loco.
Iunguntur inde binæ in una linea.
Extrema forma est hinc fuit quæ tertia.

Theodoctes etiam Phaselites rusticum quendam inducit literarum imperitum Thesei nomen significantem,

Θ Ocellus est figura prima in circulo,
Η Binæq; sunt hinc lineæ pares simul,
Σ Transuersa quas mox incidens ligat altera.
Ε Cincinnus ut contortus est hinc tertia.
Υ Obliquus apparebat hinc uelut tridens.
Σ Tum uirgulæ nascuntur ex quinta duæ,
Currunt in unam quæ basin ambæ simul.
At sexta sicuti prius cincinnus est.

Huic simillimũ est & id, quod Sophocles fecit in Satyrico Amphiarao literas inducens saltantes; Neoptolemusq; Darianus in libro Epigrammatum hoc Epigramma inscriptũ fuisse narrat in Chalcedone in Tarasymachi Sophistæ sepulchro, nomen th,r,a,s,y,m,a,ch,u,s, Chalcedo patria est, ars est sapientia. At huiusmodi est Castorionis Solensis poema, ut testatur Clearchus, quod in Pana composuit. Ex pedibus singuli integris nominibus comprensi, omnes similiter præcedentes ac sequentes habẽt pedes: uelut; te iactibus niuis sonoris difficilem iuueneq;, uia feras nutriẽs Pan terra, Arcadum celebrabo scriptura hac sapiente pulchraq; carmina componens rex difficilia cognitu, non sapientibus ut audiantur, poetarum obseruator, habens ceream uestem suauitatem emittens. tum reliqua eodem modo. Vnusquisque horum pedum quoquo modo ponatur in ordine idem habebit metrum, hoc pacto, te iactibus niuis sonoris, te iactibus difficilem. Et quod quisque pes habet literas decem. Licet autem non eodẽ etiam modo facere, sed altero, ita aut habeant plures ad unius usum, qui sic dixerint; metrum dic mihi pedũ, capiens mihi metrum pedum, metrum dic. nolo enim pedũ metrum capere, capere metrum enim pedum nolo. scis Pindari etiam odam sine sigma factam, ut ipse scribit Clearchus, uelut ænigmate quopiam proposito in poemate multis horum refellentibus, quia fieri nõ posse uidebatur ut abstineret à sigma, & quia non probaretur prius, serpsit rectè quod noui. Et totam adulteratam uiri. Hæc notaret quispiam in abalienantes odam asigmam Lasi Hermionis, quæ Centauri inscribitur, & qui in Cererem ac Hermionem factus fuit hymnus à Laso est asigmus, ut Heraclides ait Ponticus libro tertio Musices, cuius hoc est principium:

σὲ τὸν βόλοις νιφοκτύποις. σὲ τὸν βόλοις δυσχείμερον.

Cererem cano puellam, uxorem Clymeni,

Licet autem & alijs multis abundare ænigmatibus,

In aperto nata sum, patria me salsa aqua
Continet, mater est numeri filia.

Patet quòd in Delo dicit, quæ mari complectitur, mater Latona quæ Cæi est filia, siquidem Macedones Cæum numerum appellant. Tum de ptisana, hordei sine cortice succum cum abstinere non possis, bibe. Nam ptisanæ nomen à purgando ac relaxando deductum est. De Cochlea hoc in Teucri diffinitionibus scribitur; animal sine pedibus, ac spina, sine osse tergore ostracum, oculi se flectentes, oblongi ac curuantes intro. Antiphanes in ipsius amore,

Colostra lignea carne, scis dico caseum.

Anaxandrides in Aeschra, aptè coxit, & continuas corporis partes domat in igne formata terra Timotheus ait, ollam ô uiri esse inquiens. Timocles in Heroibus,

Quàm erat concinna
Vitæq; nutrix, hostis & famis, bonæ
Custos amicitiæ medica inclytæ famis.
Est mensa per cœlum parata splendidè.
Dixisse mensam protinus licuit prius.

Plato ubi responsum datum fuisse Cinyra scribit de Adonide filio ait in Adonide,

O Cinyra rex Cypriorum hominum hirsutorum,
Puer tibi formosissimus natus est, admirabilis tibi
Maximè omnium hominũ, duo aũt dæmones ipsum habẽt,
Hæc quidem impulsa per occultas solitudines, hic uerò impellens.

Bacchum inquit ac Venerem; siquidem hunc ambo amarunt. atque sphyngis ænigma huiusmodi fuisse scribit in tragœdia reprensis Asclepiades:

Est bipes & quadrupes in terra, solaq; uox huic,
Atque tripes, mutat uocem solum omnia campis
Inter quæ serpunt, quæ cœlo, & fluctibus errant.
Ast ubi iam pedibus contendit pluribus, illi
Deficiunt uires, & lentis robora membris.

Sunt autem et hæc Simonidis ænigmaticè dicta, ut testatur Heracleotes Chamæleon, in libro de Simonide.

Piscis & infelix, & lasciui pater hœdi
Firmarunt propius capita; atræ pignora noctis
Sumentes cilijs, Dionysi pascere seruum
Nolentes regis ac buphoni.

Sunt qui inscriptum fuisse referant antiquitus hoc in Chalcide in quodam donario, in quo delphin & hircus sculpti erant: Quorum gratia hic erat sermo. Alij in psalterium tensum dictum esse malunt in delphinũ ac hircum laboratum, Atque dithyrambum esse buphoni Dionysijq; seruum. Sunt etiam alij qui bouem mactatum Dionysio securi percussum fuisse dicant in Iulide ab adolescente quodam, atque securim ipsam cum festum propinquum esset, datam fuisse in quandam fabri ferrarij officinam, ac Simonidem cum iuuenis esset adhuc, ad fabrum ipsum accessisse, ut securim acciperet; qui cum artificem dormientem uidisset, utremq; ac cancrum inordinate adiacentem, uicissimq; priora tenentem, hoc problema familiaribus proposuit cum ad eos esset profectus. Atque patrem hœdi utrem esse asserunt, cancrum piscem infelicem, noctis filium somnum, seruum uerò buphoni ac Dionysij, securim. Fecit & aliud Epigramma Simonides, quod maximum scrupulum inijcit ijs, qui historiæ sunt ignari.

Garrula qui nolet certamina ferre cicadæ,
Det Panopeiadæ cœnam mox iussus Epeo.

Fama est. n. q, cum uersaretur in Cartheia, chorosq; doceret Simonides, chori gymnasiũ procul à mari habuerit, apud Apollinis templum in locis superioribus, atque tum alios omnes, tum eos præcipuè, qui erãt apud Simonidem ex inferioribus locis, ubi fons scatebat, aquam petiisse. Hic cum asinus, quem Epeum, uocabant, ei aquam ferret, hoc ipsum fecit ut per fabulam iocaretur; atque fabulam in Apollinis templo posuisse aiunt, in qua Atridis aquam fert Epeus, Velut inquit Stesichorus:

Filia nam Iouis est magnos miserata labores
Regibus apportantis aquam semper.

Hæc

Hæc cum ita se habeant, statutum fuisse dicunt ut quicunque ex discipulis ad horam statutam non uenisset, Chœnicis hordeum asino dare cogeretur; quod & ab ipso poeta dicitur, atq; hoc esse cicadæ certamen non ferre, nolle. s. canere: Panopeiadē esse asinum; cœnam, hordeum Chœnicis. huiusmodi est & illud Theognidis:

Mortua me petiit sub tectum forte marina,
Mortua sed uiuo est ore locuta tamen.

Significat autem testam. Est huiusmodi nomina uirorum etiā simplicibus nominibus similia proferre, ut robur capiens Aristonicum in bello. Et illud uulgatum,

Quinque uiri ratibusq; decem, coire ruentes.
Pugnarunt saxis, nec saxum sumere possunt.
Vnda tegit mentum, sitis ingens perdit & illos.

Subibant autem pœnam quandam hi Athenis, qui propositum Aenigma non poterant soluere, siquidem phialam mistam bibere cogebantur ut Clearchus asserit in Termino. Et libro Prouerbiorum primo ita scribit; non aliena est prorsus à philosophia ænigmatum explanatio, siquidem antiqui sapientiam per huiusmodi demonstrationes enucleabant. nam & inter pocula quæstiones proponebant, non tamen eadem ratione, qua iuniores nunc solent, inter se: quæ res magis libidinem excitet, aut quis piscis est suauißimus, aut quis maximè uiget: uel quis post Arcturum, aut Pleiades, uel Canē sit esui aptus. Quarum quæstionum oscula præmium uictoribus proponunt, quæ quidē omnia eorum odium in se concitant, qui aliquo liberi animi sensu præpollent: mulctam uerò ijs qui uincuntur eam imponunt ut suauius merum bibant, quàm sanitatis ratio postulet: quæ quidem omnia maximè ad eum spectant, qui inter Archestrati, Philænidisq; scripta diutius sit uersatus, ac Gastrologiæ fuerit studiosus: uel rerum potius similium. Primo igitur iambicū carmen dicenti, contrà dicentis alicuius poetæ in eandem sententiam, carmen profertur: atque singulos iambum dicere oportet. Huc accedit quòd singulos dicere oportet eo metro, quo cōstitutum est, ac eundem literarum, syllabarumq; ordinem seruare, Atque cuiuspiā, uel nomē Troianorum ducum, uel Græcorū prædictis simillimè proferre. Præterea ex data litera nomē cuiuspiā ciuitatis dicere opus est, quæ sit in Asia, sequētē uerò quæ sit in Europa; ac uariare siquis in Græcia dixerit, uel in barbarorum regionibus: ita ut non ineptus prorsus sit hic ludus, ad declarandum quantopere familiares quisque habeat disciplinas. His præmium coronam laudesq; præposuerunt, quibus maximè oscula uicißim excitantur. Hæc ea sunt quæ dicuntur à Clearcho, quæq; apponere conuenit. Huiusmodi eße puto Homericum carmen dicere, quod ab. a. incipiat, rursusq; in eandem literam desinat.

Astitit, ac illi dixit uelocia uerba.
Ast agè nunc scutica, & tibi nunc capiatur habena.
Alatum telum capias, & scuta rotunda.

Et rursus iambi huiusmodi:

Aptè bonus fert si qua contingant mala.
Aptè bonus fert siqua contingant bona.

Homerica carmina ab e in e desinentia:

Ecce Lycaonium natum fortemq; bonumq;
Inuenit.
Est urbe in nostra, quando nec debui & ipse.

Huiusmodi iambi etiam,

Est omnibus despecta prorsus Dercyle
Pauperies.
Esse implicitus præsentibus rebus fere.

Homeri ab a, in a. — ab η εἰς η.

Alma locuta oculos discesit cæsia diua.
Alma Venus cecidit gremio confusa Dione. — ἤ' ἀθήνη.

Iambi

Fides amici experta sit tibi prius.

Homeri ab i, in i.

Ilion aufugiunt & uani, & nomine priui.
Hippolochus peperit, sum natus filius illi.

Ab s, in s,

Si uel cunctorum Graiorum Agamemnona dicas.
Sapiens feret quicquid dedit sors labilis.

Ab o, in o,

Ac uelut in cœlum nubes quæ uenit Olympo. — ὡς
Mens est mihi perita ferre quælibet.

Opus est autem carmina etiam sine s, proponere:

Cuncta dedisse uolo quæ sunt, his addere multa,
Inde domi.

Atque Homerica rursus carmina, quæ ex prima, ac ultima syllaba nomen significent:

Aiax ex salamine rates bis æquore senas — αἴας.
Duxit.
Phylides gratus superis, quem bellice Phyleus — Phileus.
Tu genuisti.
Prudentes medici Podalirius, atque Machaon. — ἰητὴρ Μαχάων.

Sunt alia Homeri carmina, quæ ex ultima, primaq; syllaba nomen aliquorum uasorum significant. — ἴων ποιεῖ.

Cæsorum danaûm mens est in pectore tristis.
Ex fato loquitur quiuis quod crederet alter.
Tristis erat ne quid peius pateretur & inde.

Alia sunt carmina quæ eduliū quodpiam indicant ex prima, ac ultima syllaba.

Argenteos habens pedes Thetis filia marini senis. — ἀργύρου: γέροντος.
Nec tu hæc singula interroges, aut perquiras. — Ἄρτος.

Verum ubi satis iam uagati sumus, dicendum iam eße uidetur, quam pœnam ij subibant, qui præpositum sibi ænigma non soluissent: bibere igitur hi cogebantur salsuginem in potu, atque poculum sine respiratione haurire oportebat, ueluti his uerbis demonstrat Antiphanes in Ganymede: — Μὴ μετάλλα. μῆλα.

Hei mihi implicita
Interrogas ualde, ast apertè ego feram;
Si raptionem tu pueri nosti prius
Quàm misceatur dicere est opus statim.
Aenigma num proponis hoc ô uir mihi?
Si raptionem noui ego pueri? quid hoc
Dictum notat? det quis mihi lorum statim,
An nescio? sic punis inde? non ego.
Salsuginis potum attulisse oportuit.
Scis ergo quòd bibisse sit hoc opus tibi?
Sed nunquid ipse quid notet dixi tibi?
Minimè, sed est opus manus post terga cum
Contraxeris, bibisse flatibus sine.

Cum tot à Dipnosophistis dicta essent, de ænigmatibus, nobisq; iam uesper aduentasset, quæ in promptu erant prætermittentes, sermonem de poculis in crastinum diem prorogauimus: nam orationem ad ingreßum usque prorogo, iuxta Philothytē Metagenis, ut in nouis, multiplicibusq; patinis conuiuium theatro præbeam, ubi postea de poculis orationem habebo. — ἐπεισόδιον

ATHENAEI
DIPNOSOPHISTARVM
LIBER VNDECIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De poculis antiquis. Cap. I.

Ed agè iam quod sermonis erit exordium amice Timocrates, iuxta Cephisodori Comici sententiam? nam cum nos opportunè studioseq; ob pocula conuenissemus, omnesq; sederēt adhuc, priusquam quidpiam diceretur, ait Vlpianus, sedent ô uiri amici optimates, qui cœnant apud Adrastum: Polyidusq; dum in uia sacrificat accedentem Peteum moratur, ac inter herbas sedere faciens, germinaq; confringens pro mensa, ea quæ mactata fuerant, illi apponit: atque nutrix sedenti Autolyco, qui ex Ithaca ad diuitem populum uenerat. Manifestum est autem quòd ita edebant illius tempestatis homines. Ac de Vlysse scribit ita Homerus:

> Inuenit puerum, peperit quem filia, paruum.
> Euryclea illum mox inter genua locauit,
> Destitit ut cœnare.

Sedere fecit inter genua, non autem apud genua posuit. Et nos igitur quid cunctamur, sed iam decumbamus, ut Plutarchus nobis poculorum rationem reddat, omnesq; prouocet plenis calicibus. Simonidem Amorgium poetam primū pocula nominasse in Iambis, hoc pacto repperi, Nunc ex mensa pocula sumito. Is autem qui Alcmæonidem composuit, hæc inquit, in lato stramento quodam mortuos humi deposui, quibus & cibum apposui, & pocula, coronasq; in capitibus, quæ ab ipso potu nominatæ fuerunt. Sic poculum ipsum ab aquis, uinoq; bibendo Attici nominarunt. Aristophanes in Equitibus:

> Maxillis uidentem fatuum, hæmatopotam.

Ac ibidem:

> Bacis frequenti est usus ipse poculo.

Pherecrates in Tyrannide:

> Præstantior certè una mille poculis.

Et Anacreon:

> Vini bibax factus sum.

οἰνοπότης. οἰνοποτάζειν. Est autem uerbum ipsum apud poetam, ubi dixit, uinum potans. Sappho etiam libro secundo, multa, ac infinita pocula Celæphis. Alcæus; ex poculorum uertigine laborans, aßide. Colitur in Achaia, in Antheorum regione Ceres Poculifera, sicut testatus est Autocrates libro Achaicarum Historiarum secundo. Sed prius quàm ad poculorum catalogum perueniamus, operæpretium nos facturos existimo, si quare plenum esset id poculum, perquiremus: sic enim dictum est, poculorum loculus. Aristophanes in Agricolis:

> Loculi uelut nam lintheum prætenditur.

κυλικεῖαν. Quod idem inuenitur etiam apud Anaxandridem, in Meliloto. Eubulus in Leda, Velut fœdus daret:

> Confregit in loculo omnia tunc hic pocula.

Et in Fidicina; loculos nobis inuenit. in Semele, & Baccho,

> Maiæ puer qui saxeus stat nomine,
> Fractum in loculo, simulq; splendidum.

Cratinus iunior in Chirone, post multos annos ex bello domū redeo, affines, & tribules, ac populares:

> Vix repperi, scripsi in loculo sed hic statim,
> Mihi tribulis est adiutor Iuppiter,
> Tributa soluo.

Est autem inquisitione dignum, an poculis ingentibus antiqui usi fuerint: nam Dicæarchus Messenius, qui fuit discipulus Aristotelis, in libro de Alcæo, antiquos paruis poculis usos fuisse scribit, aquosumq; bibisse. At Chamæleon Heracleota in libro de Ebrietate, si uocem memoria teneo, hæc scripta reliquit; neque admiratione dignum sanè est, si ebrietatem hanc opibus anteponunt ij, qui licentia hac utuntur; nam cum nullam aliam habeant meliorem uoluptatem, quam sectentur, neque magis lætam, ad uinum ipsum meritò confugiunt: ex quo magna pocula patria potentioribus uiris parata fuerunt. Neque tamen hoc poculorum genus antiquum est apud Græcos, sed nuper inuentum est, ac à barbaris translatum: qui cum optimis disciplinis priuati sint, toti in uinum conuertuntur, epulasq; & supernacaneas, & multas compararunt. Nos autem in illis Græciæ locis neque in picturis, neque in antiquorum scriptis poculum magnum inuenimus, præter quam in Heroicis: quia solis Heroibus poculum Rhytum uocatum tradiderunt, quod etiam dubitationem continere nonnullis fortasse uidebitur, nisi quis ob celerem dæmonum apparitionem, id demonstratum fuisse dicat. Nam Heroes difficiles, ac percussores putantur eosq; noctu magis, quàm interdiu. Verumenimuero ipsos ex magnis poculis bibentes faciunt, ut non ex consuetudine, sed ex ebrietate ipsa potius huiusmodi esse uideantur: neque mihi sanè insulsè dixisse uidentur ij, qui magnum poculum, argēteum puteum appellarunt. Videtur mihi in his uerbis ignorasse Chamæleon, quòd non est paruum id poculum, quod apud Homerum Vlysses Cyclopi tradidit; neque enim cum tantus esset, ter eo hausto, ob ebrietatem cōsternatus esset: erant igitur eo etiam tempore magna pocula, nisi quis malit uini potentiā arbitrari, quam declarauit ipse Homerus: uel insuauem potum Cyclopis, qui lac semper bibere consueuerat. Vel certè barbaricum erat id poculum, si erat magnum, atq; ex Ciconum præda deportatum. Sed quid de Nestoris poculo dicemus, quod uix iuuenis quispiam ferre posset, Nestor autem senex nullo labore extollebat? de quo etiam nos quidpiam docebit Plutarchus. Hora est igitur ut decumbamus, atque cum decubuissemus, ait Plutarchus, non per Terram tibicen uirorum, sed scyphum inquirens, de calice concionem habiturus accedo iuxta Pratinæ poetæ Phliasij sententiam, neque unus ex Cylicranis, quos subsannans Comicus Hermippus ita scripsit in Iambis, in Splenuplaniciem Cylieranum profectus sum, atque Heracleam maximè florentem ciuitatem uidi. Sunt autem ij Heracleotæ, uti Nicander inquit Thyatirenus, quibus imperat Oeta, qui etiam

eos

eos ex genere cuiusdam Lydi denominatos esse asserit, unius eorum qui militarunt cum Hercule. Mentionem horum fecit Scythinus etiam Teius his uerbis in inscripta historia; cum Eurytum,eiusq; filium Hercules cepisset, qui ab Euboicis tributa exigebant,utrunque interfecit,prædantesq; Policranes populatus est,ac ibi ciuitatem, quæ appellaretur Trachinia Heraclea,condidit. At Polemon libro primo eorum quæ scripsit ad Adæum,& Antigonum ita scribit;cum quidam incolæ Heracleæ,quæ apud Oetam,Trachinemq; sita est, cum Hercule ex Lydia uenissent,Cylicranes,atque Athamanes,à quibus loci dicuntur; illis Heracleotæ nequaquam Rempublicam impertiti sunt,at alienigenas habitatores latenter acceperunt. Dicuntur uerò Cylicranes quia calicem in humeris habent impressum. Sed & illud mihi uenit in mentem,quòd Hellanicus in Denominationibus,quosdam esse ex Libycis Nomadibus scribit, qui nihil aliud possideant, quam calicem, cultrum, & hydriam: quodq; domos habitant ex culmis confectas,easq; perexiguas, quantæq; faciant ad arcendas temporum iniurias, quas etiam circunferunt,quocunque proficiscantur. Ille etiam locus, qui inter Illyrios Calices appellatur,pluribus est cognitus,ubi Cadmi,Harmoniæq; monimentum conspicitur, uti libro uigesimo secundo Historiarum scriptum reliquit Phylarchus. Polemon autem Syracusis ait in libro de Morycho, in insulæ supremis partibus extra muros,apud Olympiæ sacellum quendam esse Cratem,à qua calicem implentes nauigant, donec scutum, quod est in templo Palladis,non amplius conspiciatur:atque hic fictilem calicem in mare demittunt,flores in ipso ponentes, & fauos,thusq; non sectum, compluraq; alia huiusmodi aromata. Sed & ipse igitur symposium uestrum omni suauitate plenum uideo,iuxta Xenophanem Colophonium:

Iamq; sôlum purum est,manus hinc,& pocula cunctis.
Puraq; quæ cingit nexa corona caput.
In phiala unguentum mox attulit alter odorum,
Plenaq; stant passim pocula lætitiæ.
Prompta iacent alij redolentia pocula flores,
Quæ nulli sese tradere uelle ferat.
In medio hæc puri diffundunt thuris odorem,
Puraq; stat pariter,frigida,dulcis aqua.
Hic fului panes astant,ueneranda q; mensa
Et melle,& pingui est caseo onusta simul.
Ipsa decoratur uarijs & floribus ara.
Atria festiuis cantibus alta sonant.
Sunt celebranda uiro prudenti numina primum.
Synceris,ueris,quæq; decere patet.
Sacra ferenda simul,fecisseq; iusta petendum.
Huiusmodi precibus nil erit utilius.
Nec potare merum ad conuicia conuenit,haud te
Deducat seruus nunc etiam iuuenem.
Dignus laude uir est,qui cum bibat optima dicit,
Firmaq;:uirtutem menteq; adhuc retinet.
Qui neque Titanum,qui nec fera bella Gigantum,
Nec Centaurorum perfida monstra nouat.
Suscitat aut cædes uarias,quibus utile nil est.
At prudens mens est ipsa Deo similis.

Suauis etiam Anacreon hæc inquit:

Nullus amicus erit qui tecum pocula siccat,
Dum rixas,bella & sanguinolenta refert.
Sed qui Musarum,Veneris qui munera miscet.
Et qui lætitiæ sit memor usque bonæ.

Ion præterea Chius ita inquit:

Defensor nostri ualeat,qui rexq;,paterq;,
Impleat & nobis pocula seruus item in
Vasis argenti:diffundat protinus aurum
Vina,manus nobis inq; asarota lauent.
Alcmenæ,natoq; simul pia sacra ferentes,
Procleo,& Persidis,ab Ioue principium.
Ludamus,potemus,eat & nocte canentum
Clamor,quis saltet,lætitiam incipiat.
Quem thalamo propiora manent conuiuia,potet
Cautius hic alijs,hunc mediocre decet.

Fecerunt ii etiam,qui septem sapientes dicti sunt,conuiuales cōgressus,uinum siquidem senectutis mœrorem solatur, ueluti Theophrastus ait in libro de Ebrietate:quo fit ut nullus nobis meritò succensere debeat,qui quidem prudens sit, quoniam ad has Dionysicas disputationes peruenimus,iuxta Alexidis Tarentinos,quandoquidem nullum omnium iniuria afficimus.

An nescis quòd
Quod uita dicitur,mora est id denique?
Ac diminutum nomen est fati ipsius?
Quòd si peritè me ferat quis,uel male
Dijudicasse,contra ego nil dicerem.
Considerans sic ipse noui,& credidi,
Quòd stulta prorsus cuncta sunt mortalia.
Quòd hospites semper sumus,dum uiuimus.
Vt qui quibusdam uenimus congressibus,
Ex morte,cæcis & tenebris,lucem in hanc
Quam cernimus:qui plus bibat,qui rideat,
Qui indulgeat Veneri,simulquo tempore
Congressibus præsens fit,is conuiuium
Sortitur,ac domum redit mox lætior.

Atque iuxta doctam Sappho,ueni Venus,amicisq; his tuis & meis conuiuis nectar in calicibus aureis pulchris porrigas.

De uariis potionibus & fictilibus. Cap. II.

Ad hos dicendum uidetur quòd peculiares sunt modi potionum ciuitatibus,uelut his uerbis declarauit Critias in Lacedæmonum Republica:nam Chius,ac Thasius à dextris ex magnis poculis:Atticus à dextris ex paruis,Thessalus magno poculo prouocat quem libitum sit. At Lacedæmonii ex apposito sibi poculo bibunt,quibus puer infundit, quantum bibitur. à dextris bibere dixit his uerbis Anaxandrides in Agricolis:

Quonam modo potare uos ex poculis
Estis parati?ferte:quo tibi placet.
Num uultis à dextris,pater mox dicere
Super bibente,atque hinc Apollo dicere
Vt mortuo?

Deuitanda sunt autem nobis fictilia, nam ij fictilibus utuntur apud Persas,quos rex honore priuauit,ut asserit Ctesias.inquit autem Chærilus etiam poeta;

Diuitias teneo,calicis frustum undique fractum.
Naufragium conuiuarum,quæ plurima uentus
Ipse Dionysi patrauit,regis ob iram.

Cognoui tamen iucundissima esse sæpius fictilia pocula, uelut apud nos ea quæ ex Copto asportantur: coquuntur enim ex terra cum multis aromatibus irrigata. Aristoteles in libro de Ebrietate:Ollulæ etiam quæ Rhodiacæ dicuntur,tum ob uolu-

ptatem inferuntur in conuiuia, tum quia cum uinũ calefaciant, minus ebrietatem inferri patiuntur. Nam si myrrha, mastiche, resq; huiusmodi in aquam iniecta coquantur, ac mox uino misceantur, minus qui bibunt fiunt ebrij. Et alibi hic idem: fiunt ollulæ Rhodiacæ myrrha, lentiscíq;, floribus, croco, balsamo, amomo, ac cinnamomo simul coctis, ex quibus quæ uino mista fuerit aqua, ita sistit ebrietatem, ut uel Venerem sedet, surgentesq; etiam spiritus digerat. Non conuenit nobis igitur temerè ac insanè bibere, cum in horum bonorum copiam ac uariorum ob artem poculorum respicimus.

Variæ insaniæ species, cur Nymphæ Bacchi nutrices. Cap. III.

INsaniã multis rebus iniũgi à cõpluribus testatur Chrysippus in principio tractatus de bonis, ac malis. Dicuntur. n. alij ob mulieres insanientes: alii insanientes ob coturnices: eos uero, qui gloriæ sunt studiosi, ob gloriã insaniẽtes dicũt, quidã ueluti mulierũ cupidos, ob mulieres insaniẽtes, auiumq; studiosos, insaniẽtes ob aues: cũ idẽ ferè hæc ipsa nomina significent, ita ut et cætera si hac ipsa ratione uocẽtur, nõ fiat prorsus absurdum, nam obsonij studiosus & uorax, & studiosus uini, eodem pacto. Similiter autem & cæterorum singulorum, cum insanè uerè dispositi sint ad hæc, quicunque præter rationem cupiunt, longeq; ab ipsa æquitate aberrarunt. Verum nos, sicuti solent Athenienses, hos mimos, morionesq;, ac alios artifices audientes, moderate bibamus; Sic autem de his scriptum reliquit Philochorus; Athenienses ubi certamen Dionysij celebratur, primum quidem prandent, ac bibunt: postea accedunt ad spectaculum, coronatiq; spectant, atque per totum certaminis spatiũ uinum infunditur, feruntúrq; bellaria, chorisq; ingredientibus potum infundunt, quod rursus postea faciunt, ubi postea quã certarunt, egrediuntur. huius rei testem habet Pherecratem Comicum, quòd ad sua usque tempora non essent sine cibo spectatores. Scribit Phanodemus apud Dionysii templum, quod est in Limnis, Athenienses mustum ferentes Deo, miscere ex uasculis, ipsos postea bibere, unde Limnæus uocatur Dionysius, quoniam mustum aqua mistum, tum primum bibitum est atque idcirco fontes Nymphæ dicti sunt, Bacchiq; nutrices, quoniam aqua mista uinum augeat. Cum igitur mistionibus delectarentur, tripudiantes, uocantesq; floridum, Dithyrambum, ac Baccheutam Bromium, cantilenis Dionysium cecinerunt. Verè autem Bacchi nutrices sunt Nymphæ, ut ait Theophrastus in libro de Ebrietate, siquidem uites, ubi inciduntur plurimum humorem emittunt ac lachrymantur, ex sua ipsarum natura. Hinc est quòd Euripides unum equorum, solis urentem florentem Bacchum nominauit, ac autumnalium arborum ordines maturantem; quo fit ut homines uinum ardens uocitent,

Pocula plena dedit rubicundi, ac dulcis Vlysses
Vini; mensuras uiginti miscuit idem
Lymphæ, tum iucundus odor crateris olebat.

Timotheus in Cyclopia, unum quidem poculum nigræ guttæ immortalis infudit, quod spuma florebat, ac mensuras uiginti infudit: simul aũt nuper fusi uini, lachrymis Nympharũ miscuit.

γυναικομανία. ὀρτυγομανία. αἰθσόπα. αἴθοπα.

Qui multa pocula habuerint, de poculis literatis. Cap. IIII.

NOui homines etiam nonnullos ò socij, qui non tantum ob multas diuitias lætabantur, quantum quòd plura tũ aurea, tum argẽtea pocula haberent, quorum unus est Arcadicus Pytheas & Phigalia, qui etiam cum moreretur, non dubitauit familiaribus suis iniungere, ut hæc in ipsius tumulo inscriberentur;

Pytheas hoc tumulo tegitur prudensq; bonusq;;
Pocula cui uiuo multa fuere uiro:
Auri, ac argenti, ac electri splendida, cunctis
Atque magis priscis qui uariauit ea.

Hæc ita scribuntur ab Harmodio Lepreate in libro Legitimorum in Phigalia. Xenophon uerò libro octauo Disciplinæ, ubi de Persis mentionem facit, ita scribit; atque maximè gloriãtur si plura habeant pocula, neque ullo pudore capiuntur etiã si iniustè eos sibi comparasse ea constiterit: quoniam multum uiget apud eos iniuriæ, ac turpe lucri desiderium. Oedippus præterea filijs poculorum causa imprecatur, uelut qui Thebaidem fecit scriptum reliquit, quoniam pocula sibi apposuerant, quæ renuebat; sic igitur is inquit:

Ab Ioue mox natus Heros clarus Polynices
Oedipodi sedem pulchram, mensamq; parauit;
Quæ fuerat Cadmi prudentis: pocula uino
Repleuit dulci spumantia. mox ubi patris
Cognouit pretiosa senex hæc munera, natos
Increpat, irarum uoluuntur pectore fluctus.
Tum manibus iunctis non blanda precatur in illos.
Absuit haud illis precibus crudelis Erinnys.
Vt non poßideant tranquillè patre relicta.
Sed semper lites adsint, certamina, pugnæ.

Cæcilius autem rhetor ex pulchra Acte, Agathoclem inquit Regem in sua Historia, multa aurea, argenteaq; pocula habuisse, eaq; cum suis socijs ostenderet, dicere solitum, quòd ex eo tempore quo regnauit, ea sibi comparasset. At Acrisius in Sophoclis Larissæis quàm plurima & ipse pocula poßidebat; uelut inquit Tragicus; κεράμια

Externa prorsus, magna ponit prælia:
Exponit æreos lebetes ut ferant.
Chrysocolla concaua, pocula hinc argentea
Duo, sexagintaq;.

Posidonius libro Historiarum uigesimosexto Lysimachum Babylonium scribit cum ad cœnam Himerum uocasset unà cum trecentis, qui idem Himerus non solum Babyloniis imperauerat, uerum etiam Seleuceis, post ablatas mensas argenteum poculum quatuorum minar singulis trecentorum tradidisse: atque cũ fœdera percußisset, omnes poculis prouocasse, dedisseq; ut pocula auferrent. At libro decimosexto de reditibus, ubi Anticlides Atheniensis de Gra loquitur, qui unà cum alijs Regibus Coloniam misit in Lesbum, quòd illis responsum fuerat ab oraculo, ut nauigantes in Virginis pontum Neptuno deponerent; hæc ita scribit: sunt quidam qui fabulentur de rebus Methymnæis, ac de Virgine in mare proiecta: dicunt enim quòd cum ex ducibus quidam eam amaret, cui nomen erat Enallo, is natauit ut puellam ipsam seruaret, qui tamen ambo cum ab undis cooperti fuissent, non amplius uisi sunt. Postea sequentibus temporibus cum Methymne iterum habitari cœpisset, accesßisse aiunt Enallum, modumq; suæ occultationis exposuisse, ac uirginem apud Nereidas esse dixiße, seq; equos Neptuni pauiße. mox cum unda rursus accedente aliquando natasset, ipsum poculum rotundum, paruum, ualdeq; antiquum, ac auribus ualde contusis habentem, accesßisse asserunt, cuius in circulo undecim aureæ literæ Iouis seruatoris, conspiciebantur. Ita admirabilis erat

erat auri,ut aurum quod erat apud ipsos æs uideretur comparatum.huiusmodi est poculum argenteum literatum,quod ego in Capua Campaniæ Palladi depositum uidi, quod Homericis carminibus est insignitum, habet enim aurea carmina uelut quòd fuerit Nestoris. Sed & Achæus Tragicus in Omphale Satyros inducit hæc de poculo literato dicentes;

Sed iam dei dudum uocauit me scyphus,
Dum delta monstrat literam,ac i.tertiam Δι-
O,n.sed y,sequetur inde litera ονύ
Post,s,sequentem compleat mox,o,locum. σο

In his υ deest elementum,quoniam omnes Achiui o non solum in eam uim,in quam nunc,utebantur:uerum etiam ubi diphthõgum significarent,per o scribere solebant.Eodem pacto,y,etiã scribebant,ubi per se solum profertur,ac ubi,i, coniungitur,atque in præcedentibus Dionysij Satyri syllabam extremam per o,proferentes solum, uelut in breui sculptura, significarunt quòd,y,intelligere oportet:ut Dionysij efficiatur.San uerò Doricè dictum est pro,s,Musici.n.s,proferre sæpius deuitarunt, uelut Aristoxenus:quoniam aspera sit ori eius pronunciatio, tibijsq; minimè congrua.r,uerò contra ob facilitatem pronunciationis sæpius assumunt,equosq;,s,characterem habẽtes,Samferos uocant. Aristophanes in Nebulis: (Διονύσε. genitiuus)

Non,ipse,non iumenta.non aut samferi.

Et Pindarus; accepit postremò, noui enim san adulterinum. Mentionem fecit poculi literati,quòd ita diceretur,Eubulus in Neottide;inuisum mihi sanè est literatum poculum,quando cũ huiusmodi phialam filius meus haberet,mortuus est . atq; huic similia multa conficiuntur.

De Gyala,Dino, depastro,Dactyloto, Elephante Ephebocp. Cap. V.

Philetas Megarenses pocula Gyalas appellare solitos scribit in Inordinatis.At Parthenius libro primo dictionum apud Historicos quæsitarum, poculi speciem esse uoluit Sic etiam Marsyas Apollinis sacerdos qui ita scribit; quando rex ciuitatem ingreditur,quendam Gyalam uino plenam habentem,occurrere,hunc uerò capientem,libare.Est autem Dinus etiam poculi genus, de quo his uerbis mentionem fecit Dionysius Sinopeus in seruante, ubi poculorum nomina connumerat:

Dic quotuplex est poculorum fœmina θηρικλείων
Genus?dicotyli,tricotyli,ingens dinus &,
Capax metretæ,cymbium,scyphi,rhyta.
Nam nil anus uidet,nisi ipsa pocula.

Scribit Cleantes philosophus in libro Transumptionum, Thericleum calicem ac Diniadem ab artificibus fuisse dictos. Seleucus ex Medea Strattidis,genus esse poculi Dinum deprompsit.

Scis quid uideatur ò Creon caput tuum?
Num perforatus Dinus hinc,& inde?

Archedicus domesticum quendam ita inducit in errante, de amicarum moribus,dicentem;

Nicostratem paulo ante mane duxeram
Aduncum habentem nasum;eaq; cognomine
Dicta est Scotodina,ceperit Dinum quòd hæc
Argenteum per tenebras.Dinum ò Dei
Graue est.

Est etiam saltationis genus,ut testatur Apollophanes in Daulide his uerbis:

Dinus grauis quidam;canister hic simul.

At Telesilla Argiua aream Dinum uocauit. Cyrenæi Dinum appellant uas lauandis pedibus aptum,ut in Atticis asserit Philetas.Narrat Silenus & Clitarchus in linguis pocula apud Clitorios Depastra uocari. Antimachus Colophonius libro Thebaidis quinto ita scribit;

Omnia quæ prudens fieri mandauit Adrastus.
Intus aquas,mel illæsum commiscuit intus.
Argenteo cratere manus studiosaq; miscet.
Regibus & Graijs mox attulit ipsa Depastra,
In manibus dum uescuntur,libamina fundit
Aureo gutturnio.

Et rursus;

Argenti cratera ferat,siue ipsa Depastra
Aurea,quæ in domibus nostris sunt.

Ac in ijs quæ sequuntur postea inquit;

Quod foret utilius flauenti melle repletum.
Illæsum Celebæon,& aurea forte Depastra.

Appellatur quoddam poculum Dactylotum apud Ionem in Agamemnone;

Sed digna cursu perferes & munera,
Non igne tactum Dactylotum,præmium
Magnum Peliæ,sed Castoris & opus pedum.

Intelligit autem Epimenes auritum utrinque poculum,in quod ex utraque parte digitos diuidere possimus. Alii ita dictum arbitrantur,quòd formas habeat in circulum tanquam in digitos diuisas,uel quia quædam eminentia habeat uelut Sidonia pocula,uel planum omnino igne non tactum posuit, iuxta lebetem Homericum igne intactum,ac frigidis aquis capiẽdis idoneum, aut refrigerando potui aptum.Sunt qui cornu intelligant, nam boues,qui nascuntur apud Molossiam, eximiæ magnitudinis cornua habere dicuntur, de quorum præparatione scripsit Theopompus,quorum ipsum etiam cornua habuisse rationi consentaneum uidetur;apud Molossiam Iolcus conspicitur,ubi ob Peliam certamen positum fuit.melius erat inquit Didymus in actus expositione dixisse, quòd Homerum dicentem non audiuit;

At quinto phialam quæ nondum nouerat ignem
Apposuit.

Visum est poculum fuisse,at uas est æneum,apertum,figurãq; habens lebetis,quod est idoneum aquis frigidis capiendis. Dactylotum autem,uelut phiala quæ concauitatem intus habeat incirculum tanquam digitos,ut bibentium digitis capi possit. Sunt qui cornu intelligant igne non tactam phialam,non enim fit per ignem:ac per metaphoram fortasse poculum phiala dici posset.Philemon in Atticis nominibus,siue in linguis;præposita peluis ait Dactylotum poculum.Atque auritum, in quod digitos extendere liceat utrinque:alii uerò quòd habeat formas digitis simillimas in circulum arbitrantur. Appellabatur etiam poculum quoddam Elephas,sicut Damoxenus in ipso lugente arbitratus est; (δάκτυλος. digitus.)

Idoneum nisi tibi elephantem puer
Ferat:quid est hoc per deos? est poculum.
Magnum,choarum quod trium sit & capax.
Alconis est opus mihi quo præbibit
In Cypselis Adæus.

Mentionem fecit huius poculi Epinicus etiam in respondentibus,cuius testimonium adducam ubi de rhyto poculo uerba faciam.Ephebum poculum Embasicœtam appellari scribit Philemon

lemon Atheniensis in libro Atticorum nominum ac linguarũ. At Stephanus comicus in Philolacone;

Hoc præbibit uillam ipse rex quandam:nouum,
Quid hoc?nouum,nuperq́; factum poculum.
At ipsa uilla à Thuria non est procul.
Huc ipse adiui nuper,& mecum tuli
Grandes Ephebos Sosia,ac graues simul.

De Hedypotide,Herculeo,Hethanio,semisecto, Thericleo poculis. Cap. VI.

LYnceus Samius Hedypotides scribit à Rhodijs confici Thericleorum loco,quæ perficiuntur Athenis: nam cum ea ratione diuitibus Atheniensibus parentur ob pondus, Rhodii contra ob poculorum leuitatem pauperibus etiam ornatum huiusmodi impertiuntur. Mentionem earum fecit Epigenes etiam in Heroina his uerbis; uasa refrigerando apta, Cyathum,Cymbia,rhyta quatuor,Hedypotides tres, colum argenteum. Semus libro Deliadis quinto Echenicis indigenæ mulieris Hedypotidem positam fuisse in Delo scribit,de qua meminit libro etiam octauo. At iunior Cratinus duodecim inquit Hedypotides ab Archephonte. Pisander libro secundo Heracleæ; Poculum id in quo Hercules Oceanum nauigauit, Solis fuisse asserit,quod Hercules ipse acceperat ab oceano. Gaudebat aliquando Heros maioribus poculis,quare poetæ historiciq́; per iocum eum in poculo mare nauigasse in fabulis dixerunt. Panyasis autem libro Heracleæ primo Herculem ait solis phialã à Nereo accepisse,nauigasseq́; in Erythiam: quòd autem unus fuisset Hercules ex iis,qui plurimum bibebant,iam diximus superius. Quòd uero Sol in poculo ad occasum ferretur, ita declarauit Stesichorus;

Sol Hyperionides aurata in pocula gressus,
Oceani fluctus penetraret ut inde
Atque profunda sacræ tenebrosæ noctis adiret.
Et peteret matrem,teneramq́; maritam.
Ac dulces natos,adijt mox arbore lauro
In nemus umbrosum Iouis filius pedes.

Sic ait Antimachus etiam,

Tunc eleganti in poculo
Solem misit ualde inclyta Erythia.

Aeschylus in Heliadibus;

Tunc poculum à Vulcano perfectum in æqui patris occasu, in quo multum tumidum traiiciens fert iter cursus: neque profugiens in uesperum suauis noctis nigros equos habentis. Mimermus in Pumilione,solem inquit dormientem in aureo lecto, in hunc usum sibi à Vulcano facto, ad orientem traijcere: per ænigma poculi profunditatem significans,sic autem scribit;

Longa laborantem Phœbum lux perspicit,illi
Noscitur & lucis tempore nulla quies.
Nec cessatur equis,post quam Pallantias orta
In mare purpureis astra fugauit equis.
Fluctibus at lectus fert hunc Vulcanius;illum
Vulcanus manibus fecerat ipse suis,
Ex auro celerem,pelagi per summa uolantem.
Sopitusq́; locis fertur ab Hesperidum.
Donec ad Aethiopes ueniat.firmatur equorum
Currus,dum redeat Memnonis inde parens.
Tunc alios scandit currus Hyperione natus.

Theolytus ipsum nauigare inquit in lebete libro Horarum secundo,cum tamen id prior is dixerit, qui Titanum pugnam cõscripsit. Cum quædam de Oceano prius dixisset Pherecydes, hæc ita libro Historiarum tertio subiunxit;Hercules arcum in eum intendit quasi iacturus,quod Sol nequaquam facere iussit, hic igitur pterritus continuit, qua de causa Sol ei aureum poculum largitus est,quod cum equis ferre consueuerat, quando noctem in Oceano immergeret,quæ ipsum in Auroram usque cõtinere solita est. Tum Hercules in eo poculo ad Erythiam profectus est:hic cum esset in pelago, Oceano in mentem uenit eius periculum facere,quare fluctibus poculum agitare cœpit, quamobrem hic sumpto arcu in Oceanum erat iaculaturus; perterritus Occeanus hunc continere iussit. De Hethanio ita scriptum reliquit Helanicus in rebus Aegyptiis, uisuntur in Aegyptiorum domibus ærea phiala,cyathusq́; aheneus, & aheneum Hethanium. Est Semisectum etiam poculum quoddam apud Atticos,ex figura ipsa ita nominatum, ut in linguis testatur Pãphilus. Thericleum poculum,iuxta latera quidem ipsa, subsidet;atq; aures habet tanquam calix. Alexis Herculem quidem facit nonnunquam ex Thericleo bibentem, ubi ita scribit in Hesione; ἀπὸ τῶν ἱερῶν.

Amicus

Is poculum,poposcit haud factus bene.
Tum multa cepit,hausit:ex prouerbio
Vir semper utris est,uel arca dexterè.

Quòd autem calix esset Thericleum declarauit apertè Theophrastus in historijs plantarum,ubi narrat terebinthi naturam,cum ex illa scribat Thericlea calices torno confici, à quibus non facile postea fictilia dignoscantur. calicem hunc primus Thericles Corinthius figulus fecisse dicitur; unde etiam nomen assumpsit,factusq́; fuit Aristophanis comici temporibus,cuius calicis mentionem fecit in Nemea ita Theopompus;

Accede fili fide Thericlis,tibi
Est forma præstans,nomen aptum ponimus
Valde,speculum naturæ ubi plenus daris.
Aliud nihil huc;sed iam profectò odi te anus
Insana. cur anum uocas suauissima?
Quem comiter complectar?amens me modo
Nullo,uel hunc seruum nouum:sic est bene.
Sunt femina hæc,scintillaq́; ignem concitans.
Te posco poculo repleto commodè
Bibens,ubi tibi libebit,aut mihi
Aditus prior.

Cleanthes in commentario de translatione hæc inquit; inuenta sunt igitur,& quæ his similia,& quæ reliqua sunt;uelut Thericleum,Dinias, Iphicrates. hæc enim narrant eos qui primi hæc inuenerunt;uidetur autem etiam nunc, nisi hoc fecerit,nomen ipsum parum fuisse immutatum. Verùm non omnibus incidentibus credendum est,ueluti paulò antea dicebamus. Sunt ἡμίτομος. alij,qui idcirco Thericleum poculum nominatum fuisse contendant,quòd ferarum pelles in eo insculperentur. Pamphilus autem Alexandrinus propterea quòd cum Bacchus feras uenaretur ut eas caperet,hoc poculo libare consueuerit,ita nominari censuit. Meminit de hoc poculo sic etiam Antiphanes in Similibus;Vt cœnarunt coniungere uolo media,& Iouis seruatoris uenit instrumentum Thericleum ex delicata Lesbo optima gutta plenum ac spumans, ac dextra singuli acceperunt. Eubulus in Dolone;

Non ablui unquam uas ego,nam purius
Feci ipse fictile;Thericles quàm pocula,

Cum

Cum adhuc forem iuuenis.

At in Aleatoribus;nuper querneam Thericlidum, expumantem,ampla pocula præbentem,circunsonantem,nigram, circularem,fontes amplos habentem,splendentem, contra nitentem, purgatam,hederæ abūdantem, domum seruatoris Iouis cognominatam. Ararus & Eubulus in Campylione;

O terra Thericles is olim figulus
Si te parauit,ac profundum repperit
Latus,muliebrem nouit ille protinus
Morem,exiguis quòd poculis haud gaudeant.

Alexis in Equite;

Et Thericleus quis calix coronam habens
Circum auream,ascititiam nec quamlibet.

Et in Epaco;

Plenum mero nam Thericleon ebibit
Is concauum superfluensq;.

Timæus libro uigesimo octauo Historiarum calicem his uerbis Thericleum appellat;Polyxenius quidam ex ijs,qui à Tauromenio discesserunt,cum legatione fungeretur,cum alia dona complura à Nicodemo accepit,tū calice Thericleo capto profectus est. Adæus uerò in ijs quæ de affectibus scripsit, idem Thericleum esse arbitratur,& carchesium. Quòd autem differat,apertè Callixenus ita demonstrauit in rebus Alexandrinis,quosdam Thericleos calices habentes in pompam processisse,alios uerò carchesia. Cuiusmodi autem sit carchesium, in sequentibus declarabitur. Dicitur & crater quidam Thericleus,cuius mentionem fecit in Cygno Alexis;

Pulcherq; crater Thericleus in medio
Albi uetusti nectaris plenus stetit
Spumans:moratus inde feci splendidum
Vacuumq;,tutam mox basim firmaui ego.
Hederæ coronauiq; ramo fertili.

Menāder autem in fœmineo genere dixit Thericleum in numine afflata:

Mediam bibit mox Thericleum ebrius.

Et in Menargeta;Trium cotylarum præbibens Thericleum. Dioxippus in Auaro;

Opus mihi est magna scio quod optimè
Nam Thericleo,tum Rhodijs:suauißimè
Aßuetus his quòd sum bibisse poculis.

Polemō autem libro primo de arce,quæ extat Athenis,in neutro genere posuit, cum aurata dixit Thericlea, subter lignea apposuit Neoptolemus. Gelous autem Apollodorus hæc inquit in Philadelphis,siue mortē sibi ex inedia consciscente;strata postea,uasa argentea,Thericlea sculpta,complurаq; alia pocula magnifica. Aristophanes in Philonide;

Equidem mihi nuper herus
Ob uirtutem Thericleorum rotundum scutum
Spumans,delitians,æquum æquo mistum
Porrigens dedit,arbitror probitatis gratia.
Postea liberam dimisit madefaciens beneuolē.

Theophilus in Bœotia;

Calicem cotylarum quatuor mox fictilem
Ex Thericleis,ut cupis is immiscuit,
Et bullientem spuma:ita ut uel Autocles
Sic consonè nullo labore dextera,
Tollentem humerum.

Et in Pratis;

Calicemq; Thericleon intulit,capit
Plures cotylis septem,bonæ sortis quidem.

Pamphilus in libro de Nominibus Cyprios scribit poculum Isthmium appellare solitos.

De cado,cadisco,cantharo,carchesio, calpio, celebacq; poculis. Cap. VII.

Simmias,cadum Anacreontis poculum apposuit:

Sum pransus abdomen recidens pertenue,
Vini bibi cadum.

Epigenes in paruo monumento hæc inquit;cadi, crateres, pelues,erunia:licet autem uortices facere. Sed quid singula connumerare oportet? uidebis enim regis ipse filium inquis Pixodorum scilicet aduentasse. Hedylus in Epigrammatibus; κρενεῖα ἀπὸ τοῦ κρουνιαρίου.

Potemus letè:plena inter pocula Bacchi
Dulce aliquod carmen inueniemus enim.
Inq; cadis misce,humectes,& dicito lude
Hedyle,nec uinci me patiare mero.

Et alibi:

Ipse cados quadringentos siccat Pasisocles,
In noctem ut usa est Memnonis alma parens.
Rursus in Auroram cum Phœbus cessit in undas.
Atque ut contingit iam temulentus abit.
Sed tamen hunc lætum fecerunt pocula,ludit
Nam Siculo multū dulcius ille uiro:
Fortior est quando.sic plurima gratia splendet.
Me consultore scribe & amice,bibe &.

Scribit Clitarchus in Linguis Iones uas fictile cadum appellare consueuisse. Herodotus in tertia Phœnica, non uini cadum inquit. Cadiscum in prædicto commentario poculi speciem esse arbitratus est Philemon. Est autem uas, uelut Anticlides in expositione narrat,in quo quæstorios Ioues collocat, cum ita scribat;quæstorii Iouis insignia ita opus est disponere, nouum cadiscum binas aures habentem,operculum quod aures alba lana obturet,ex humeroq; dextro,atque ex crocea facie quodcunque inueneris,imponere: Ambrosiamq; habet, quæ aqua est pura,oleum,omnis generis fructus,quos iniecit. Mentionem fecit Straton etiam Comicus de cadisco his uerbis in Lepnomeda;

Isti bibunt ò Mercuri ex Procoida,
Illi ex cadisco par pari mistum bibunt.

Quòd cantharus autem nauigii sit nomen,manifestum est omnibus. Quòd autem poculum quoddam sic uocetur, testatur Amipsias in effundentibus uinum his uerbis; auia oxybapha uel cantharos ferebat. Alexis in Cratia;qui sermo est cuiusdam in caupona bibentis, ἀποκοτταβίζουσι.

Quendam uideo Hermæscum ex uiris præsentibus
Qui cantharum uertit,iacentem se prope
Lectumq; peramq; illius.

Eubulus sæpius eius mentionem faciens in Pamphilo,hæc inquit;

Caupona quando contigit quædam noua
Contra domum meam,uidebam uirginis
Nutricem ego miscere,cauponem mihi
Iußi ex bona Choa oboli ponere inde maximum
Tum cantharum.

Et rursus, hic cantharus dudum uacuus, ut siccatus est. & alibi,simulq; de medio tulit,cuius autem magnitudinis putatis? Aresias,prægrandem siccum statim fecit cantharum. Xenarchus

chus in Priapo;

Tu ne puer fundas in argentum mihi
Valde profundum, agamus ast in Cantharum.
Infunde puer & per Iouem, & per cantharum.

Epigenes in Heroina;

Sed nunc neque fingunt canthαros illos miser
Qui craßiusculi, sed ipsa concaua
Profunda cuncti, sicuti si pocula
Bibenda sint, non uina.

Soficrates in Philadelphis;

Vndis repandis lenis arridens freti,
Adegit aura cantharum tanto pede
Apte puellæ Chironis.

Phrynichus in Petulantibus; Cum fictilia postea fingeret domi compositè Chæreſtratus, centum singulis diebus uini cantharos deplorabat. Nicostratus in Calumniatore; nunquid nauis est uigintiremis, uel cycnus, uel cantharus? hoc enim si audiero quid ipse circumagam, reliqua omnia nullius sunt solicitudinis: cycnocantharus fictus formatusq; ex his utrisque. Menander in Nauclero;

Profunda linquens uenit Aegæi maris
Ad nos Theophilus ò Straton, ut ad bonum
Natum suum felicem ita, atque sospitem.
Hunc aureum sed ipse primus cantharum
Tibi: sed hæc cuiusmodi nauis?

Et post pauca, nauim mihi seruatam esse dicis, ego uerò meam illam nauim. Callicles, uocatum Euphranorem fecit, Thurius gubernat. Polemon in libris de Pictoribus ad Antigonum hæc inquit; Eques quidam in Perithi nuptiis Athenis trullam poculumq; lapideum fecit, labraq; auro cooperuit, tentoriaq; abiegna usque ad terram, quæ uariis stratis exornauit: pocula autem cantharos fictiles, atque eodem pacto lychnum, qui ex laqueare pendebat, flammasq; habebat redundantes. Significauit in Achille Philetærus quòd poculum à canthαro fictili dictum est. est etiam Peleus figuli nomen; ficci lychnorum sartoris canthari pauperis ualde, non autem tyranni per Iouem. Declarauit præterea Antiphanes in Bœotia quòd cantharus nomen est ornatus cuiusdam muliebris. Callixenus Rhodius in his, quæ scripsit de Alexandria, Carchesium poculum esse oblongum, atque in medio sensim compreßum scribit, auresq; habere, quæ ad imum usque protendantur: est autem multum longum poculum Carchesium, quod ideo fortaße ita appellatum est, quia extendatur. Carchesium antiquißimum est poculum, siquidem Iupiter cum Alcmenam compreßisset dono dedit ei hoc poculum pro mercede, uelut libro secundo Historiarum testatur Pherecydes, & Herodorus Heracleotes. Asclepiades autem Myrleanus ex machina quadam nauali appellatum fuisse scribit, nam pars mali inferius in quam uelum incidit, calcaneum uocatur; quæ autem uelut media est, ceruix; at extremo pars propinqua, Carchesium. Habet id utraque parte superius demißas antennas, atque illi illud quadratum omnino impositum est, quod propugnaculum nuncupatur, præter basim, ac sublimiora labra, quæ paulò exterius in rectum extenduntur. In propugnaculo uerò id, quod uocatur colus, acutum in altitudinemq; ascendens conspicitur. Mentionem fecit de Carchesiis Sappho; illi omnes & Carchesia habebant, & libabant: bonaq; precabantur prorsus genero. Sophocles in Tyro; mediam mensam constituere, circum cibos autem & Carchesia, ad mensam dracones inquiens acceßisse, Carchesiaq; & epulas petiisse. erat enim antiquitus consuetudo ut mista pocula in mensis apponerent, quemadmodum inducit Homerus. Est autem uocatum Carchesium quia asperitates habeat in morem milii, atque dictum est per commutationem, e, in, a, pro Carchesio, quamobrem siti uictos Homerus etiam siccos appellat. Charon Lampsacenus in terminis, qui sunt apud Lacedæmonios inquit; nunc etiam ostendi poculum, quod ab Ioue Alcmenæ traditum fuit, cum uisus est Amphitryon. Calpium præterea Erythræum quoddam genus est poculi, ueluti testatur Pamphilus, ego uerò eiusmodi id eße existimo, cuiusmodi est etiam Scaphium. De celeba poculo mentionem fecit Anacreon; Sed agè iam nobis ò puer celebam affer, ut amystim bibam, ubi decem aquæ, quinque cyathos uini, infudero. Est autem parum manifestum cuiusmodi id eßet poculum, uel utrum quod uis poculum celeba appellaretur ab infundendo in ipsum uini libamine, uel à libando, quod de humidis antiquos dixisse constat, unde lebes etiam dicitur. Silenus ac Clitarchus sic appellari poculum apud Aeoles scripserunt. At Pamphilus celebam id poculum esse arbitratur, quòd appellatur Thermopotis. Nicander Colophonius uoluit in linguis celebam uas esse pastorale, in quo mel seruetur. Nam & Antimachus Colophonius inquit libro quinto Thebaidis;

καρχαλέος.

Vini ferre deis nigri præconibus utrem
Plenum, deinde bonum celebeion, hoc erat illi
Melle domi plenum flauentis iußit. Et inde;

Amphithetum celebeum capientes;

Flauentis mellis plenum, præstantius esset.

Et alibi inquit;

Illæsum celebeon, & aurea pulchra depastra,
Flauentis mellis plenum præstantius esset.

Manifestum est autem quòd celebeum pro uase quodam posuit, cum præsertim depastra pocula prius posuerit. Theocritus Syracusius ita scripsit in Venefica,

Purpureo celebam pecudis tu uellere cingas.

Euphorion;

Dic celeba lymphas hausisti fluminis unde?

Anacreon, uinum fundit famula amœnum, quæ celebam habet trium cyathorum capacem. Celebam de recto poculo dici, sicut etiam Thericleum, ac prusiadem, testatur Dionysius Leptus, ubi Theodoridem in Amorem compositam cantilenam declarat.

De cornu, cissybio, & cotyla ciborio, condye, cononio, cotylo & cotyla. Cap. VIII.

ANtiquos primosq; ex bouinis cornibus bibere solitos perhibetur; unde & cornutus Dionysius fingitur, & taurus à compluribus poetis nuncupatur, atque taurina facie conspicitur in Cyzico. Quòd autem ex cornibus bibere consueuerint, patet uel ex eo, quòd nunc etiam ubi uinum aquæ miscetur, miscere aiunt: uasq; in quo uinum miscetur Craterem appellant, ab aquam in eo miscendo, & à cornu, dicitur enim quasi cerater, quoniam potus in cornu infundatur. Nostris etiam temporibus cornuum apparatus cernitur, quæ rhyta nō nulli appellant, atque poetarum complures antiquos inducunt ex cornibus bibentes. Atque Pindarus in Centauris inquiens; hi quidem postea quàm feras diuiserunt, suauis uini impetum studiosè, à se lac album mensamq; manibus pepulerūt, ac sponte ex argenteis cornibus bibentes errabant. Xenophon libro

κέρας. cornu.

κεράσαι.

Ascensus septimo, ita Seuthæ Thracis conuiuium describens, narrat; Postea quàm Xenophon cum socijs suis ad Seutham accessit, se primum quidem complexi sunt; atque iuxta Thracum consuetudinem cornua uino plena attulerunt. Atque libro sexto, ubi de Paphlagonibus percurrit, hæc ita scripta reliquit, in herbis decumbentes cœnabant, atque bibebāt ex poculis corneis. Aeschylus Perrhæbos inducit in Perrhæbis his uerbis pro poculis cornibus utentes: argenteis cornibus quibus aurea addita sunt labra. Sophocles in Pandora;

Pleno meri cornu bibenti ex aureo
Plenum sub ulnis conteret inde mollibus.

Hermippus in unguentis; nosti num quid tibi agendum sit, ne mihi hanc nunc præbeas, at ex cornu semel tantum concede ut rursus bibam. Lycurgus orator Philippum regem scribit in Oratione in Demadem cornu præbibere solitum his, quos per benignè excipiebat. Reges Pæonum Philippica secunda scribit Theopompus pocula ex cornibus facere solitos, quibus labra uel auro uel argento operiebant: quippe cum egregiæ magnitudinis boum cornua apud illos nascantur, atque ita ut uel tres uel etiam quatuor choas capiant. Scribit Philoxenus Cytherius in inscripta cœna; nectareum potum ex aureis aliorum cornuum capitibus, atque paulatim irrigabant. Athenienses argentea cornua facientes ex ijs bibebant: quod etiam reperire licet in rebus publicatis ita descriptum. Ex columna quæ est in arce ciuitatis, cui circumposita sunt donaria, cornu, poculum argenteum atque asperū: adest cernus etiam uas fictile, quod multos habet cotyliscos in ipso agglutinatos, in quibus papauera sunt (ut aiunt) alba, frumenta, hordea, pisa, cicerculæ, milium, lentes. Qui autem illud gestat, uelut canistrifer quispiam hæc gustat, uelut scriptum reliquit Ammonius de Aris & sacrificijs libro tertio. Est cissybium etiam poculum quod unam habet aurem, ut uoluit Philemon. At Neoptolemus Parianus libro linguarum tertio hederaceum poculum significari inquit apud Euripidem in Andromeda:

Huc turba pastorum fluit quam plurima,
Hic fert hederaceum scyphum lactis, tulit
Ast uitis alter gaudium, laboris &
Refrigeratorem.

Nam cissybium in rusticis congreßibus dicitur inquit, siquidem ibi ligneum poculum magis conuenit. Scribit Clitarchus Aeoles scyphum appellare cissybium. At Marsyas cypellum, ligneumq; poculum. Eumolpus poculi genus eße inquit, ex hederæ ligno à principio fortaße factum. Nicander Colophonius ita scribit rerum Aetolicarum libro primo; In Iouis Didymæi sacrificijs libant in hederæ folijs, unde antiqua etiam pocula cissybia dicuntur. Homerus:

Cissybium manibus uini nigrantis habebat.

Asclepiades Myrleanus in libro Nestoridis nullus ciuis inquit, uel mediocris fortunæ scypho aut cissybio utebatur, sed subulci, pastores, & agricolæ: Polyphemus cissybio, alteroq; Eumæus. Videtur autem aberraße Callimachum in nominū usu, cum dixerit de hospite familiari, qui unà cum illo ad conuiuium accesserat ad Polidem Atheniensem:

Threiciam bibere hic fusè non passus amystim.
Grata magis fuerant paruula cissybia.
Hæc ego dicebam dum circumfertur alisum,
Tertium.

Hic.n.cum alisum cissybium ipsum dixerit, non satis diligenter nominum ipsorum usum obseruare mihi uidetur: nam rationi consentaneum eße uidetur ut cissybium à pastoribus primum ex hederæ ligno factum sit, quamuis nonnulli sunt, qui etymologiam à fundendo, seu capiendo potius deduxerint. χεῖσθαι. Lumen hic utrunque fundet, Serpētis etiam latibulum inde appellatur, qđ animal ipsum capiat. χεῖν. Et cethium loculus qui talos capiat. Dionysius Samius in ijs quæ de Cyclope scripsit Homericū cissybiū cymbium nominauit, hoc pacto; cum hæc illum ita facientem uidisset Vlyßes cymbium uino plenū dedit illi bibendum. Scribit Hegesander Delphus quod cum apud Prytanidem Euphorion poeta cœnaret, atque Prytanis illi ciboria quædam, quæ magnificè laborata uidebantur, ostēdisset: atque Cothon multò prius allatus fuisset, uno ciborio capto quasi temulentus in illud minxit. Contendit autem Didymus speciem esse poculi, atque id fortasse, quod scyphiū appellatur, quia inferius uelut Aegyptia pocula in angustum contrahatur. Condy autem poculum est Asiaticum, ut asserit Menander in Adulatore, quod cotylarum decem sit capax. In Cappadocia autem aurea est auicula condy. Hipparchus in Seruatis;

Num mentem adhibes huic militi, cuius neque
Noui bene argentum profectò, per Deos.
Sed uel tapetem quempiam exoptabilem
Persas habentem, gryphas, atque perditos
Persas, malam in crucem proterue uerbero.
Tum uas refrigerando idoneum mero
Cum cybio atque condye.

Nicomachus libro primo festorum Aegyptiorū ita scribit; condy Persicum est, atque principium id habuit q; tradidit Hermippus Astrologus, q; mundus ex quo Deorum admirabilia, fructiferaq; ex terra fiunt, quare ex hoc libare consueuerunt. Pancrates libro primo Conchoreidis:

Nectar et argenti libauit condye at ille,
Externamq; uiam mox adijt pedibus.

De Cononio, Istrus Callimachius libro primo Aegyptiæ urbis Ptolemaidis ita scribit; par Cononiorum calicum, ac par Thericleorum auratorum. Pocula uerò, quæ unam tantum aurem habent cotyli dicuntur, quorum mentionē fecit Alcæus. At Diodorus in libro, quem ad Lycophronem scripsit, poculum id narrat apud Sicyonios superfluitare solitum, ac labello profundo ualde esse simile, auremq; habere alicubi. Meminit Ion quoque Chius de illo ubi cotylum uino plenum dicit. Hermippus in Deis; cotylum uicinorum prius munitum tulit. Plato etiam in uocato Ioue cotylum inquit affert. Aristophanes in Babylonijs, Eubulus in Vlysse, siue oculatis; peritus sacerdos qui pulcherrimum habebat ornatum in eorum medio uinum ex cotylo libauit. Pamphilus poculi genus esse asserit, at quod proprium tamen sit Dionysij. Polemon in libro de Diuina pelle hæc scribit; sacrificiū postea peragit, ex thalamoq; capit, ac distribuit, quicūque cernos superius circūtulerūt, illud aūt uas est fictile, qđ intra se cotyliscos cōplures agglutinatos habeat. Sūt et in ipsis cotyliscis Stricta olerū germina, papauera alba, frumēta, hordea, pisa, cicerculæ, ciceræ, lentes, fabæ, zeæ, auena caricarū maßa, mel, oleū, uinū, lac, uelut illota lana. Is aūt qui hæc gestat, tāquā canistrifer hæc gustat. De cotyla meminit Aristophanes in Cocalo; aliæ uetulæ seniores in suū corpus nulla ex parte in ornatū uinū Thasiū ex plenis mistis cotylis effuderūt, uini nigri puri amore coactæ. Silenus & Clitarchus ac Zenodotus:

Vt solet ex cotyla de corpore sanguis abibat
Mortui. Et inde:
Plurima sunt inter cotylam, supremaq; labra.

Albũ poculũ ita nuncupari autor est Simaristus. Diodorus uerò uocatũ cotylũ apud nonnullos, cotylã esse credidit, quũ poeta bucellã dixerit, ac cotylã; quã calicẽ non esse, cum aures non habeat, patet: at poculi esse genus, quod labello profundo sit simile. Esse ẽt fortasse posset id, quod apud Aetolos ac nonnullos Ionũ cotylus dicitur, qui prædictis est similis, unãq; habet aurẽ. Mentionem illius fecit Crates in Disciplina; & Hermippus in Deis. At Athenienses mensuram cotylam appellant. Thucydides; Singulis eorum aquæ cotylam, duasq; cotylas tritici in octo menses tradiderunt. Aristophanes in Præludio; hic farinæ cum tres semodios emisset, cotyla deficiente domum petens computat. Apollodorus altum ac profundum poculi genus esse credidit: nam omne concauum antiqui cotylam appellarunt inquit, ueluti manuum concauitatem, ac sanguis abundè fluens, qui mani[κοτυλήρρυτον.]bus ambabus capi posset. Et ludus quidam uocatur Encotyle, in quo ij qui uicti fuerint uictorum genua manibus concauis capiunt, ac eos ferunt.

De Hemina, cottabide, cratanio, crunio, cyathide, calice, cylichnide. Cap. IX.

Diodorus ac Heraclitus heminam uocari cotylam tradiderunt in linguis Italicis, ueluti asserit Pamphilus, qui Epicharmi illud apposuit; duplum tepidæ aquæ bibere, duas heminas. Sophron; conuerte heminam fili. Pherecrates cotyliscam in coriãno dixit; Cotyliscã nequaquã. Aristophanes in Acharnensibus; cotyliscium, quod labrum habet contusum. Coxendicũ præterea concauitas cotyla dicitur, atque inde deductum est, ut germinationes, quæ in cirrhis sunt polypodum, capillamẽta nũ[κοτυληδόνες.]cupentur. Cymbala etiam uocauit Aeschylus cotylas in Hedonis; hic cotylis ære ligatis sonat. Marsyas autem os scribit in coxendice alisum ac calicem uocari, ac sacer Dionysii Crater cotyliscus dicitur, atque quibus mysteriorum periti effundunt, uti Nicander ait Thyatirenus; illud ex Aristophanis Nebulis apponens; ne corones cotyliscum. Simmias cotylam alisum esse tradidit. Harmodius Lepreates, ubi ea, quæ legitima sunt apud Phigaliam, percurrit, ac de cœnis uernaculis narrat, hæc etiã subiunxit; cum hæc iusta persoluerent, in cottabide fictili parum unicuique bibere, atque afferens pronunciauit lautam cœnam. Scribit Hegesander Delphus in suis commentarijs, quorũ principium est; in optima Republica, cottabus appellatus, in symposium uenit eorum prius, qui Siciliã incolunt, ut ait Dicæarchus. Tantum autem studii fuit huiusce rei, ut uel certamina Cottabia uocata introduxerint in symposia, atque calices postea huic rei maximè idonei uisi, formati fuerint, quos deinde cottabides uocarunt. Conficiebantur domus præterea circulares, ita ut omnes cottabo in medio posito, ex æquo spatio, locisq; non absimilibus, ob uictoriam decertarent. neque enim in scopum solum intendere nitebantur, sed omnia exacto studio conficere conten[λάταγα.]debat: oportebat enim cum quis se in læuum cubitum firmasset, dextera circumagere, ac guttam demittere; sic enim humor ille, qui ex calice decidebat, appellabatur, ita ut nonnulli magis gloriarentur quia cottabis certando essent periti, quàm quòd peritè iacularentur. Poculum cranium dictum ueteres cratanium nonnunquam uocitarunt, quare Polemon, siue is quicunque inscriptum fecit Helladicum hæc ita scribit, ubi de templo agit Metapontinorum in Elide; Metapontinorum templum, in quo argenteæ phialæ centum & triginta duæ conspiciuntur, duo argentea gutturnia, acerra argentea, tres inauratæ phialæ. Byzantiorum templum, in quo Triton est ex cyparisso, qui cratanium habet argenteum, cathenam argenteam, carchesia duo argentea, calix est argenteus, gutturnium aureum, duo cornua. At in antiquo Iunonis templo argenteæ phialæ triginta, duo argentea cratania, olla argentea, acerra aurea, aureusq; crater Cyræneorum depositum, argenteaq; sartago. Epigenes in monumento; crateres, caddi, pelues, crunia sunt & Crauniane. Est & Cyathis uas in cotylæ morem formatum. Sophron in Inscripto Mimo: mulieres, quæ ad Deam ut aiunt, dixerunt, excauantes deorsum in Cyathide pharmacorum remediaq; terentes. De calice Pherecrates in seruo docente; Nũc calicem lauat ut infusa potum præbeat utilibus iniectis. Sunt autem hæc fictilia uasa, quæ à uoluendo dicuntur, quia rota circumuoluuntur, unde loculus etiam, in quo pocula ponuntur theca calicum dicitur, & si sunt aurea. Atque ex calice concio[κυλικηγορεῖν.]nari, cùm quis ex calice loquitur. Athenienses uerò pixidem etiam medicinis aptam calicem uocant, quia torno sit circumuoluta. Fiebant Attici Argiuiq; calices insignes, atque de Atticis meminit Pindarus his uerbis, ò Thrasybule amantium uehiculum cantum, hoc quinto cœnatum, si Dionysio fructui, conuiuisq; dulce uideretur, ac stimulus calicibus Atheniensibus. Argiui uerò calices differentem habent impressionem ab Atticis, sunt enim fastigiatis labris, ut Simonides ait Amorgius. Est autem calix fastigiato labro qui in acutum ducitur ac contrahitur, uelut appellati ambices: nam fastigiatum hoc modo ponunt uelut in Thersite Homerus; fastigiato erat capite: quasi [χεῖδα] acutè cernens, quia acutus ad lumen cernatur. Fiunt autem egregii calices in patria nostri conuiuæ Athenæi Naucrate, qui phialæ speciem præ se ferunt, non torno quidem, at digito formati, quatuorq; habent aures, & fundum in latum extensum. Sunt autem multi figuli in Naucrate, à quibus propinqua etiam figlinarum porta uocatur Ceramica, ubi ita fictilia tingunt, ut argentea uideantur. Laudantur Chii calices, ut in Militibus meminit Hermippus: Chius calix paxillis altè suspenditur. Glaucõ in linguis Cyprios inquit calicem uocare cotylam. Hipponax ita in Synonymis scribit: alisum, poculum, cypellum, diota, scyphus, calix, cothon, carchesium, phiala. Achæus Eretriensis pro calicibus deducendo his uerbis Cylichidas dixit in Alcmæone; Sed quàm citissimè huc afferre solum communẽq; craterem oportet, ac cylichnidas. Alcæus, bibamus, quid expectamus lucernam? digitus dies, demonstrare est opus amplis cylichnis, quæ uarietate distingunt: uinũ enim Semeles Iouisq; filius malorũ obliuionem hominibus tradidit, imple unũ et plura uasa. Et in decimo: quæ in Teiam cylichnam uolant, Tanquã egregij calices in Teo ẽt cõficerẽtur. Pherecrates in Coriãno;

Ex balneo deperditè recedo nunc
Habensq; siccum guttur, at potum dabo.
Viscosa sic mea est saliua per Deos.
Nunc afferam paruam cyliscam, non: mihi
Bilis statim mouetur, ex quo pharmacum
Ex hac bibi. Sed in meam, quæ maior est,
Effunde.

Quòd autem magnis poculis mulieres etiam uterentur, his uerbis testatur Pherecrates in Tyrannide:

Postea fictilia facientem uiris pocula
Lata, muros non habentia, sed solum pauimentum.
Neque donantem concham similem gustantibus aptis.
Dicunt ipsos profundos calices, uelut naues onerarias
Vinum uehentes rotundas, tenues, medio uentrosas,

Non

Non inconsultò,sed procul conficiuntur,
Vt sine enumeratione plurimum unum cupiant.
Postea ubi uinum ipsos accusamus ebibere,
Obiurgant,iurantq; non bibisse,nisi solum.
Sed potior est unus mille poculis.

De cymbiis,cypellis,cymba, ac cothone poculis. Cap. X.

CYmbia autem pocula dicuntur,ut ait Simaristus, quæ cõcaua sunt, & exigua. Dorotheus genus poculorum esse arbitratur cymbia,quæ profunda sint,ac fundum non habeant rectum,neque aures. Ptolemæus Aristonici filius gibbosa. Nicander Thyatirenus Theopompum narrat poculum sine auribus ita in Medo nominasse. Philemon in Prodigio; postea quã rosa meri super nos cymbium concussit. Dionysius libro sexto de Circulo idem cissybium ac cymbium esse arbitratur: inquit enim quòd cum meri cymbium Vlysses impleuisset, cyclopi porrexit. At cissybium quod illi traditur nequaquam exiguum est apud Homerum; neque enim cum corpore esset maximo,ebrietate tam cito correptus esset,cum ter bibisset. De cymbio mentionem fecit Demosthenes in Oratione contra Midiam,cum eũ rhyta ac cymbia sequi dicat:ac in oratione contra Euergum ac Mnasibulum. Scribit autem Didymus Grammaticus poculum esse oblongum & forma angustum,nauiq; simillimum. Anaxandrides in Agricolis;

Magna forte pocula hausta,plena meri
Cymbia perturbarunt caput uobis,turbarunt quidem.
Alexis in Equite;
Et cymbia aderant
Personas habentia aurea uirginem per Iouem.
Eram enim ego ò infelix ob mala.

Eratosthenes in Epistola,quam scribit ad Agetorem Laconicum,ita scribens,uas esse in cyathi modum factum declarat cymbium; admirantur illi ipsi,cum neque cyathum haberet, sed solã phialam cymbium possideret. Atque mihi hoc quidem uidetur in hominum usum fuisse assumptum, illud uerè ob deorum honorem in hominum facultatem uenisse:nam neque cyatho, neque cotyla tum quispiam utebatur,sed Deis craterem apponere consueuerant non argenteum quidem,aut lapillis distinctũ, sed ex terra Coliade:atque rursus effundebant,quoties Deis ex phiala libantes eam impleuissent,cymbio nuper mistum iungentes,uelut in Phiditijs nunc etiam apud nos consueuerũt. Quòd si plus aliquando uellent bibere,cotylos uocatos apponere solebant,quæ pocula erant & pulcherrima & commodissima: erant & hi cotyli ex figlina eadem. Quando ait Ephippus in Ephebis;non calicem in cœnas affert Chærephon; non cymbijs Euripides decertauit. Non intelligit quidem poetam tragicum,sed uel bibacem quempiam eiusdem nominis, uel qui causam haberet certè non bonam,ut Antiochus inquit Alexandrinus de poetis in media comœdia obiurgatis:nam cymbia in cõmessationes inducere,atque uideri his decertare,in alterutram accusationem incurrere uidetur. Mentionem illius fecit Alexandrides in Nereidibus:

Illi dato choam,dato illi cymbium
Ferens,erit certe hic hodie quis Euripides.
Et Ephippus in similibus uel Obeliaphoris;
Actus didicisse Dionysii est opus,
Ac Demophorontis,edidit quos in cotylam.
Dicesq; cœnans hæc ferat spectator at
Mihi ex adytis,inde osculabor & fores.
Ac cymbia conuiuans parabo ut Euripides.

Quòd autem nauigium sit etiam cymbia, patefecit Sophocles in Andromeda,ubi inquit;

Cymbius,equisq; nauigas terram tuis.

Cymba est etiam poculum,ut Apollodorus ait in Paphijs. Cypellum dubium est an idem sit,quod & alisum,ac depas,uel differat solo nomine.

Aureis hos cepere cypellis filij Achiuum
Aliunde alius surgentes.

κυφότητος.

Vel differat figura etiam,ac neque sicuti depas & alisum amphicypellum,sic & hoc gibbum tantum,non à conuexitate cypellum dictum est,uel quia mulctralibus sit simile, atque magis ad conuexitatem uergat,quam amphicypella,quasi utrinque ab humeris decliui,quoniam eo pacto efficiuntur. inquit.n. poeta etiam;aurea docta. Antimachus quinto Thebaidis:

Solliciti ducibus præcones omnibus aurea
Inde cypella ferunt,ac diuisere,parata.

Silenus uerò cypella scyphis similia pocula esse arbitratus est, ueluti Nicander etiam Colophonius; cypella Subulcus distribuit. Eumolpus poculi genus esse credidit, à concauitate dictũ. Simaristus poculum diotam:Cypriosq; diotã, quatuor aurium Cretenses. Philetas Syracusios narrat placentarũ ac paniũ reliquias in mensa relictas cypella uocare consueuisse. Cymbã calicis speciẽ esse uoluit Philemon in linguis Atticis, at Paphios cymbã uocare solitos poculũ autor est Apollodorus in Etymologijs. Est Cothõ ẽt Laconicũ poculũ, cuius mentionẽ fecit Xenophon libro primo Disciplinæ Cyri. Scribit ita Critias in Lacedæmoniorum Republica; præter hæc exiguos calceos in diætã,uestesq; optimas Laconicas gestare,quæ suauissimæ sunt ac utilissimæ. Cothon poculũ Laconicũ militibus utilissimum, quodq; facillimè in pera portari possit:atq; huius rei gratia,qđ aquã non liquidã bibere aliquando necesse sit, primũ.n.potum nõ uidetur apertè,postea huc accedit,ꝗ Cothon cũ orificia habeat,qđ turbidũ est in eo relinquitur. His uerbis testatur Polemon in libro ad Adæũ & Antigonũ ꝗ Lacedæmonij fictilibus uasis uterentur;ueruntamen ꝗ peruetustũ esset hoc genus uitæ instituti,qđ nunc ẽt apud nonnullos ex Græcis obseruatur, in Argo quidẽ in publicis conuiuiis,in Lacedæmone uerò in festis,ac in uirginum nuptiis,uictoriisq; ex fictilibus poculis bibere consueuerunt. in Phiditiis autem aliisq; Symposiis ex doliolis fictilibus. Mentionem fecit illius tanquam poculi hoc pacto in Elegiis Archilochus:

Cum cothone ratis celeris tabulata per alta
Ito,ac exhauri pocula plena cadis.
Vina mihi rubicunda feras de fæce:nec ipsi
Ieiunare istis possumus excubiis.

Veluti de calice uocato meminit Aristophanes in Equitibus; in hippagines robuste insiluerunt cum alii cothones emisissent, alii allium ac cæpas. Heniochus in Gorgonibus;aliquis accipiẽs infundat,ut cothonem circularem,igne genitum, breuibus auribus,crasso ore,gutturis filium faciamus. Theopompus in Militibus;ego cothonis profectò collum facerem retorti atque reflexi. Alexis in Mercenariis, siue cothonem quatuor cotylarũ capacem mihi concussit,rẽ domibus preciosiorẽ. Ab huiusmôdi poculo Acrato cothones illi uocãtur, qui multũ merũ hauriũt,ut autor est Hyperides in Demosthenẽ. Ac Callixenus põpã Philadelphi describẽs lib. quarto,ubi cõplura pocula cõmemorat,

καθανίζεσθαι.

hæc etiam ſcribit; Cothones duarum metretarum duo. De liberali potu, quodq; utile ſit per quoddam tempus amplioribus uti poculis, ita ſcriptum reliquit Mnaſitheus medicus Athenienſis in epiſtola de liberiore potu; accidit autem ut ij, qui plurimum meri bibunt in congreßibus, magnopere animum corpusq; offendant: at per quorundam dierum ſpatium liberioribus uti poculis, mihi quidem uidetur & ad purganda corpora conferre, & ad animos relaxandos. Nobis. n. ſupernatantes quædam in naſcuntur acrimoniæ ex uictu quotidiano in ſympoſiis, quibus maxime propius meatus præbetur ad excernendum, quod fit per urinam: atque ea purgatio, quæ fit per ampliora, liberioraq; pocula maximè cõuenit: corpus. n. uino lauatur, cum uinũ calidũ ſit ac humidum; ac urina, quæ à nobis excernitur acris, quo fit ut tinctores illa utentes, ueſtes purgamentis lauent. Sũt autem tria, quæ obſeruanda accedunt; nequis malum uinum bibat, cum liberioribus poculis indulget, ne purũ bibat, ne utatur bellarijs inter pocula. Cũ uerò ſatis biberis, ne dormias, priuſquam uel parum uel multum uomueris. poſtea ubi quod ſufficiat uomueris aliquantulum tectus quieſcito. Sin autem nõ poſſis te quantum ſatis ſit, euacuare, oportebit balneis uti uehementioribus, atque ut declines in ſcyphũ, calidioremq; aquam. Polemon libro ad Adæum & Antigonum quinto Dionyſius inquit adultus ſuper lapide conſidet, cuius à læua Satyrus caluus cothonem habet in dextera ſolum uirgatum.

τραγηματίζεσθαι.

De labronia, lacænis, lepaſta, læbaſio, ſpõdio ac leſbio. Cap. XI.

Est autem labronia genus quoddam poculi Perſici, ita nominati ab amplitudine ſiquidem latum eſt magnumq; factum, aureſq; habet magnas. Menander in Piſcatore;

Diuitis mediocriter ex calicibus aurum.
Perſicæ ſtolæ illæ purpureæ, toreumata,
Intus ſunt uiri pocula toreumata.
Ac ex ſculptis perſonæ, tragelaphi, labronia.

In Philadelphis:

Iam libaneu, gemmati labronij,
Perſæ habentes muſcarium conſtiterunt.

Hipparchus in Thaide;

HæcHercules certè eſt auis labronius,
Agens ducentos aureos & poculum.
Amica ualde nobilis labronij.

Diphilus ubi complura & alia poculorum genera in Pithrauſta connumerat, hæc ita inquit:

Tragelaphus, priſtis, batiaca, labronius.
Andrapodium, hæc iam uides, minimè.
Poculorum nomina per Veſtam.
Labronios aureorum pueri uiginti.

Didymus ſimilem eſſe aſſerit labronium bombylio ac batacio. Lacænas calicum genus eſt ita appellatum, uel à fictili, ſicut uaſa Attica, uel à figura, quæ ibi conſpicitur, ſicut Thericleæ dicuntur. Ariſtophanes in Conuiuantibus; Sybaritidumq; conuiuia & Chium ex lacænis calicibus uinum amicè ac ſuauiter. Lepaſtæ ultimam ſyllabam nonnulli acuunt, ſicut bona, alij uerò penultimam acuunt, ut magna. Nominatum eſt autem hoc poculum ab iis, qui multa in ebrietatem ac intemperantiam abſumunt, quos etiam helluones uocamus, ſunt autem magni hi calices. Ariſtophanes in Pace; quid inſanis? certè calicem uini lepaſtam, quam licet ebibere, hoc eſt uehementer bibere, quod

λεπαστή. καλή. λεπάστη. λαφύκτης.

contrarium eſt bombylio uocato, inquit enim is alicubi;

Tu ſanguinem meum ebibiſti rex here. λάπτειν.

Hoc eſt uehementer bibiſti. At in Gerytade, erat quod ad rem ſpectat, feſtum, puerq; nobis lepaſtam in circulum celeriter circunferrebat, atque in nigrũ cælantem effudit. Poculi profunditatem in his comicus patefecit. Antiphanes in Aeſculapio; anum quæ diu eſt infirma brytica, cum radicem quandam exiguam triuiſſet, irretiens, alliciensq; magna ac caua genitali lepaſta, hanc ebibere fecit. Philyllius in Auge; omnia enim aderãt adoleſcentulis cum uiris bibentibus, uetuliſq; alijs ſimul, quæ magnis uini lepaſtis lætabantur. Theopompus in Pamphila; ſpongia peluis alam extendens, lepaſta ex qua merum bibens, felicis dæmonis cicada reſonat. Et in Medo:

Deliniuit uti Calliſtratus acer Achiuos,
Aere dato grato ut peiijt conſortia belli.
Demulcere tamen non & ualuit Rhadamanthum,
Lyſandrum cothone prius, dedit huicq; lepaſtam.

Scribit Amerias cyathum lepaſtam appellari. Ariſtophanes ac Apollodorus genus eſſe calicis arbitrati ſunt. Pherecrates in Crapatallis, ſpectatorum ſiquis ſitiebat plenam lepaſtam hauriens carybdim referebat. Nicander Colophonius Dolopes ita ſcribit calicem appellare. Lycophron Pherecratis uerba apponens libro nono Comœdiæ, ipſe quoque affirmat lepaſtam genus eſſe calicis. Moſchus in Rhodiacarum dictionum expoſitione fictile uas eſſe tradidit, quod ſimile ſit ptomatidibus uocatis, ſed tamen latius. Artemidorus Ariſtophanius poculum quoddam. Apollophanes in Cretenſibus;

Suauis meri lepaſtam odorat per diem.

Theopompus in Pamphila;

Valde frequenti lepaſta
Qua dæmonis felicis ebibens merum,
Clamans facit circum oppidum concurrere.

Nicander Thiatirenus calix inquit Teleclidæ ex Prytaneis maior appoſitus, uinumq; ſuaue ex ſuauem ſomnum præbente lepaſta haurire. Hermippus in Parcis; Si ego

Patiar quid hanc bibens lepaſtam, mox dabo
Omnem meam Baccho Deo pecuniam.

Eſt etiam læbaſium calicis nomen, uelut Clearchus aſſerit, & Nicander Thiatirenus, quo uinum libant in ſacrificijs: at ſpondium, in quo libant uinum; qui etiam libamina ipſa lœbadas uocari ab Antimacho Colophonio inquit. Lesbium quoque ſpeciem eſſe poculi, teſtatur Hedylus in Epigrammatum libro, ita ſcribens;

Ebiberat miranda uiris hæc præmia; uera
Profero; ieiuna tres bibit illa choas.
Aſtitit huic Paphia uinum per menſa, ſed illi
Purpureo ex uitro lesbia ſacra iacent.
Nam precor incolumem ſerues, ut ab omnibus inde
Ipſa uoluptatis exuuias referas.

De pelui, Lyciurgibus, mela, metaniptro, Maſto, mathallide, mana. Cap. XII.

Epigenes in poculorũ catalogo ita ſcribit de pelui; crateres, cadi, holcia, crunianæ, pelues. Sed quid opus eſt ut ſingula cõmemorẽ? uidebis. n. ipſemet. Vocãtur et phialæ quæpiã Lyciurgies, à Lycone quodam earum opifice; ſicut Cononij etiã à Conone ipſo. Mentionem fecit Demoſthenes in Oratione de Corona, & de iniuria in Timotheum, de ipſo Lycone, hoc pacto;

cto, phialas Lyciurgies duas, in Oratione ad Timotheum; Phormioni ut deponeret & alias duas Lyciurgies phialas dedit unà cum nummis. Herodotus libro septimo; duo uenabula semiper fecta cum parauisset, quoniam uenabula sunt luporum uenationi peropportuna in Lycia parata. Quod Didymus Grammaticus exponens, à Lycto inquit parata: erat hic autem liber ex genere Bœotico, Myronisq; statuarii filius, ut autor est Polemon libro primo de Acropoli: ignorauit autem hic Grammaticus quòd à proprijs nominibus formationes huiusmodi apud nullum reperiuntur, quamuis inueniantur à gentibus ac ciuitatibus. Aristophanes in Pace; Nauigium erit in Naxo factus cãtharus. Critias in Lacedæmoniorum republica: lectum in Mileto factum, ac in Rhenæa mensa. Herodotus libro septimo uenabula duo inquit in Lycia facta. Est igitur apud Demosthenẽ etiam scribendum Lyciurgies, ita ut possideat factas phialas in Lycia. Vocantur etiam melæ pocula nonnulla, quorum hoc pacto mentio fit ab Anaxippo in Puteo:

λυκιοεργέας.

μιλησιουργής. & similia.

Hinc tu melam Syrisce sumens afferas
Mos ad tumulum, scis quam fero? ac effundito.

Calix, qui post cœnam datur, cum se abluant, metaniptrum appellatur. Antiphanes in Lampade; metaniptrum boni dæmonis comedere. Diphilus in Sappho;

Archiloche sumas hanc metaniptridem statim
Plenam, Iouis seruantis, atque dæmonis Boni.

Sunt qui potum intelligant, post lotionem, uelut Seleucus in Linguis. Callias in Cyclopibus; cape hanc sanitatis metaniptridem. Philetærus in Aesculapio; concussit magnam metaniptridam plenam par pari cum addiderit: sensim sanitatis nomen adiungens. Philoxenus Dithyramborum poeta in inscripta cœna, cum lotis manibus poculo quempiam prouocasset inquit; tu optimi roris Bacchici plenã metaniptridem sumito, prius quã, cum Bromius lætitiam dederit, omnes in oblectationem inducat. Antiphanes in Lampade:

Consperſa physttis mensa, uerum dæmonis
Boni metaniptrum. Nicostratus in Contradicente;
Infunde sanitatis ei metaniptridem.

Apollodorus Cyrenæus atque Pamphilus Paphios inquiunt poculum Mastũ uocare solitos. At de mathallidibus meminit Blæsus in Saturno: septem mathallides nobis dulcissimi uini effudit. Scribit aũt Pamphilus speciẽ esse poculi, uel mensurã, sicut cyathum. Diodorus calicẽ esse tradit. Est ẽt manes poculi species; Nicon in citharœdo; & ualde opportune quispiam patrio præbibes, Manẽ habebat fictilẽ crassum, cotylarũq; quinq; capacẽ, forte accepi. Quos eosdem iãbos apposuit Didymus & Pãphilus. Dictũ est autem Manes & id, quod est in cottabo, ex quo per iocum guttas dimittunt, quod hoc pacto ferreum caput Sophocles appellauit in Salmoneo;

Pruritus esto, & osculorum dein sonus,
Bene cottabo utenti esto niceterium.
Scitè iacientibus caputq; ferreum.

Antiphanes in Veneris generantibus:

Ego patefaciam tibi, cum cottabum
Dimittis in lancem, quid hoc? uel quale fers?
Hoc subiacens paruum supra, fers quadrulam.
Hæc ipsa lanx, uictor fit hinc qui uicerit.
Qui norit hanc solus quis an mox contigit?
Illius in Manem sonus tum concidet.
Iniuncta multa cottabo sunt per Deos.
Adest Manes quidam uelut domesticus.

Hermippus in Parcis; Virgam aspicies inquit cottabicam in paleis conuolutam. Manes uerò semper guttarum nihil: at lancẽ miserum apud horti cardinem uidere licet, qui est inter scopas.

De Nestoride poculo. Cap. XIII.

De forma poculi Nestoris hæc inquit poeta:

Poculum erat pulchrũ, domo & id potauerat ipse.
Transfixum clauis aureis, ac illius aures
Quattuor: hinc geminæ complexæ liuiæ at illas
Ex auro circum pascuntur funda; duo sunt.
Nec facile hoc quisquam poterat extollere mensa,
Cum plenum foret, at Nestor nullo ipse labore
Tollebat senior.

Ex his quæritur primum quid illud significet, transfixum clauis aureis; postea quid illud, ac illius aures quatuor, alia enim pocula Asclepiades Myrleanus duas aures habere scribit in Nestoride. ac liuias columbas quo pacto quispiam circa singulas aures pasci supponere posset? quo pacto rursus duo funda illius poculi esse dixit? atque illud etiam peculiariter dictũ est, q; alij poculum cum labore ferrent, Nestorq; senex sine labore extollebat. Cum hæc addiderit Myrleanus Asclepiades, quærit quo pacto clauos transfixos accipere oporteat. Sũt igitur nonnulli, qui exterius in argenteo poculo aureos clauos infixos esse dicant ex artis ipsius diligentia per iocum, sicut etiam in Achillis sceptro:

Sic ait iratus, deiecit sceptraq; terræ
Transfixa clauis aureis.

Demonstratur enim uelut clauis infixis, sicut in claua fieri uidemus, atque in ense Agamemnonis,

Circa humeros ensem iacit, illius undique claui
Ex auro micuere: tegitq; argentea circum
Vagina.

Apelles uerò tornator demõstrauit nobis inquit in Corinthiacis operibus clauos poni cõsueuisse. erat aũt eminentia quædam perexigua, quæ colapteribus erat elata, atque quasi capitella quædã clauorũ faciebat. Transfixũ clauis dictũ est à poeta, nõ eò quidẽ q; extra affigantur, aut adiungantur claui, sed idcirco q; infixis sunt similes, pauloq; exterius eminent, reliquaq; superficie sunt sublimiores. De auribus præterea hoc pacto erit determinandum: q; duas quidẽ habet aures, ueluti & cætera pocula, ast alias duas circa mediũ tumorẽ ex utraque parte, easq; exiguas, Corinthiacisq; hydrijs simillimas. Apelles uerò artificiosè admodum quatuor aurium situm hac uia demonstrauit; ex una quasi radice, quæ fundo adhæret, uirgæ quædã sunt scissæ in utraque parte iuxta utranque aurem, quæ per nõ multũ interuallũ inter se distant. Illæ igitur cũ ad labrũ usque ipsius poculi peruenerint, pauloq; sint sublimiores, iuxta uasis ipsius intercapedinem, diuisionem seruant: at iuxta terminũ ubi desinunt, apud labri firmamentũ rursus coniunguntur, quo pacto quatuor aures fieri accidit. Verum nõ in omnibus poculis hæc ipsa forma apparatus conspicitur, sed in quibusdam tantum, ac in ijs præcipuè, quæ Seleucides uocãtur. Illud autem quod quæritur de duobus fundis, quomodo dicatur, funda duo sunt: Ita quidã soluerunt, quædam sunt pocula, quæ unũ tantũ fundũ habeant, iuxta ipsam naturã, quod cũ uniuerso poculo est ferruminatũ: ueluti cymbia ipsa conspiciuntur, ac phialæ, & siquid est phialis persimile. Alia duo habent funda, uelut onoscyphia, parui canthari, Seleucides, Carchesia, hisq; similia. alterum

enim fundum esse aiunt præ totius uasis profunditate ferruminatum, at alterum appositum, quod ab acumine incipit, desinitq; in latius, super quo poculum ipsum constituitur: Nestoris igitur poculum huiusmodi erat inquiunt. Possunt etiam duo funda supponi, unum quidem quod totius poculi onus sustineat, atque quod maiorem habeat circularem descriptionem, consonamq; altitudinis elationem: at iuxta minorem circulum contentum continuumq; maiori circulo, accidit quasi contrahi in acutum ipsius poculi fundum naturalem, ita ut duobus fundis poculum fulciatur. Dicitur Dionysius Thrax Nestoridem in Rhodo fecisse, cum argentum illi sui discipuli attulissent, quod declarans Promathidas Heracleota Dionysij opus scyphum fuisse scribit, qui aures haberet adiacentes: uelut nauigia quæ duas habent proras. Circa ipsas aures columbas, quasi quidam exigui baculi obliqui duo. poculo subiacebant per longitudinem. Hæc igitur duo funda esse dicebant, cuiusmodi id est poculum, quod in Capua Campaniæ ciuitate nunc etiam in templo Palladis depositum intueri licet, quod Nestoris fuisse illi inquiunt. Est autem argenteum, carminaq; Homerica habet aureis literis insculpta. Ego uerò hæc aio de poculo inquit Myrleanus, quod antiqui, qui primi uictum humaniorem hominibus statuerunt, cum circularem esse ornatum arbitrarentur, quod ex solis quidem ac lunæ forma conectabantur, simillimasq; phantasias eas, quæ essent circa perpetuam cœli omnia continentis conuersionem, æquum esse putarunt, ut in eandem figuræ similitudinem formarentur: quamobrem & mensas circulares parabant, & tripodes deis ipsis consecratos, & placentas circulares, astraq; habentes inspersas, quæ lunas appellabant. Panem quoque uocarunt, quoniam omnium figurarum circulus est perfectissimus & absolutus. Et poculum igitur quod humidum nutrimentum caperet ad mundi ipsius imitationem circularem fecerunt. Illud uerò Nestoris peculiare est magis, siquidem astra habet, quæ poeta clauis comparare uoluit, quoniam stellæ ita sunt circulares, quemadmodum capitella clauorum, atque cœlo infiguntur, uelut ait Aratus in ipsis stellis;

ἄρτος ἀπὸ τοῦ ἀπηρτίσθαι.

Compactæ cœlo semper, simulacraq; noctis.

Eximiè profectò & illud dixit poeta, quòd argenteo poculo ipsi aureos clauos affixit, naturam scilicet cœli astrorumq; patefaciens, quam ex propriæ materiæ colore formauit. cœlum enim argenteo colore declaratur, at sidera aureo, quia ignita esse uidentur. Cum sideribus ornatum esse dicat igitur Nestoris poculum, accedit & ad maximè conspicuas nō errantium stellarum, ex quibus homines ea obseruant, quæ spectant ad uitam humanam: dico autem Pleiades. Vbi enim dicit, geminæ complexæ liuiæ at illas ex auro circum pascuntur, liuiæ non sunt intelligendæ aues, ueluti nonnulli arbitrati sunt, qui decepti columbas esse crediderunt. Nam aliud esse scribit Aristoteles liuiam, aliud columbam. At poeta liuias nunc Pleiades nominauit, ad quarum aspectum & serere solemus & metere, fructuumq; generationis principium intuemur & collectionis, ut testatur Hesiodus;

πελειάδες ἀντὶ τοῦ πλειάδες λέλεκται. significat autem. πελειάς, liuiam.

Tempus adest messis, cum sunt Atlantides ortæ.
Ast ubi mergantur, iubeo proscindere campos.

Aratus;

Obscuræ ac paruæ, sed multi nominis illæ
Vespere uertuntur, ac mane: est Iuppiter autor.
Aestatisq; hyemisq; iubet qui tempora cœpta
Significare uiris, accedere tempus arandi.

Pleiades igitur, quæ fructuum generationem significarent, ac maturitatem, rationi consentaneum uidetur, ut in sapientissimi Nestoris poculo poeta insculpserit. Est autem hoc uas alterius etiam nutrimenti capax, quamobrem Ioui etiam Ambrosiam liuias afferre ait:

Huc neque proueniunt uolucres, timidæ ue columbæ,
Ambrosiam quæ ferre patri sueuere tonanti.

Neque enim putandum est liuias aues Ambrosiam Ioui afferre consueuisse, quemadmodum complures existimarunt, absurdum est enim; sed Pleiades. Est admodum illud uenustum, rationiq; conuenit, ut quæ humano generi tempora significent, hæc ipsa Ioui etiam ferant Ambrosiam, quare ab auibus eas separauit, cum dicit;

Huc neque prætereunt uolucres, timidæ ue columbæ.

Quòd autem inter celeberrima non errantia astra Pleiades ipsas collocauit, uel ex eo patet, quòd unà cum alijs stellis eas connumerauit;

Omnia mox intus, quæ exornant sydera cœlum.
Pleiadasq;, Hyadasq;, grauisq; Orionis astrum.
Ac Vrsam, Plaustrum quod rursus nomine dicunt.

Aberrarunt igitur complures, qui Pleiades aues esse dixerūt; primumquidem ab ea poetica formatione quæ iuxta literæ additionem posita est, postea quòd timidæ adiectiuum esse putarunt liuiarum solum, quoniam facile auis ipsa ob imbecillitatem aufugiat: est enim timere, uitare. Est autem rationi consentaneum ut de Pleiadibus etiam adiectiuum dicatur. Dicuntur siquidem & ipsæ Orionem aufugere, cum Pleionem illius matrē Oriō olim insequeretur. Nominis autem ipsius mutatio, iuxta quam Pleiades peliades ac peliæ dicuntur, apud multos poetas reperitur. Prima fuit Mœro Byzantia, quæ poematum Homeri sententiam rectè perceperit in inscripta Mnemosyne, cum Pleiades Ambrosiam Ioui afferre dixisset. At Crates iudiciarius cum sibi illius sententiam uendicasset, rem ueluti suam protulit. Simonides Pleiades his uerbis Peliades nominauit; quidem cum te Mercuri certantibus præfecte, Maiæ pulchras habentis comas fili. Atlas eximiam septem filiarum speciem genuit floreas comas habentium, quæ cœlestes Peliades nominantur. Apertè profectò hic Pleiades Atlantis filias Peliades uocauit, sicut etiam Pindarus; uidetur autem ad extremas Pleiades accedere, non procul ab Orione: est enim Orion non longinquus ab ipsa Pleiadum figura: quare & ad has fabula refertur, quòd unà cum matre Pleione Orionem fugiunt. Extremas autem Pleiades appellat in æquo spatio Caude.v. prætermisso, quoniam in Tauri cauda collocantur. Aeschylus autem apertius declarat, cum ob nominis similitudinem ad eas alludat hoc pacto:

τρεῖν τὸ εὐλαβεῖσθαι.

πελειὰς καὶ πέλεια columba.

ὀρία οὐρία.

Septem uocatæ sunt Atlantis filiæ.
Magnum patris negotium terra ac polus
Fleuere; nocturni simul phantasmatis
Habent figuras inuolucres Peliades.

Inuolucres autem eas appellauit, propter eam nominis similitudinem quam habent cum auibus. Mœro autem ipsa scribit hoc modo;

Iuppiter in Creta nutritur, eumq; deorum
Nouerat haud ullus; crescunt cum corpore membra.
Hunc in spelunca sacra pauere columbæ,
Fluctibus Oceani Ambrosiamq; tulere uolantes.
Ast aquila huic nectar, de petra dulce quod hausit,
Maxillis sublime uolans afferre solebat.

Hanc patri altitonans mox regno uictor adempto,
Esse immortalem uoluit, cœloq; locauit.
Nec nullo timidas decorauit honore columbas
Agrestes; hyemis, ac æstus nuncia gens hæc.

Simias etiam in Gorgo ita scripsit;

Aetheris haud tardæ famulæ assiliere columbæ.

Lamprocles uerò Dithyrambicus autor manifestè his uerbis declarauit eiusdem esse nominis cum columbis; quæ eiusdem sunt nominis cum uolucribus liuijs, in æthere iacere. Posidippus in Asopia;

Vnguibus haud gelidæ merguntur liuiæ acutis.

Atque is, qui in Hesiodum relatam composuit Astronomiam, ipsas semper Peliadas nominauit.

Mortales dixere Peliadas.

Et rursus;

Hybernæ merguntur ubi Peliades. Postea
Vt se cœlauere Peliades.

οὐχ ὑπὸ πύθμενας, ἀλλὰ ὑπο πύθμενας.

Non est igitur incredibile prorsus Homerum iuxta poeticam facultatem Pleiadas peliadas nominasse. Verum cum demonstrauerimus quod pleiadas in poculo erant insculptæ iuxta singulas aures, duo supponenda sunt ijs, qui uel puellas in auium naturam formatas, uel hominum naturam præ se ferentes fuisse uolunt, ac astris distinctas. Illud quidem, at illas ex auro circum pascuntur; non est circa unamquanque audiendum, sic enim ad octonarium numerum accederent: sed quoniam singulæ aures in duas diuisæ sunt sectiones, harum rursus coniunctio iuxta comprehensionem extremam, dici possent singulæ, quatenus omnes quatuor sunt aurium sectiones. Vtraque autem quatenus coniuncta, rursus in fine est ipsarum motionis. Quando igitur inquit;

Geminæ complexæ liuiæ at illas
Ex auro circum pascuntur: funda duo sunt.

Iuxta sectiones singulas auium unam esse peliadem intelligemus, quas geminas dixit quatenus adhærent inuicem, coniunctæq; conspiciuntur. Gemini enim ac geminæ id significant, quod ad numeri speciem attinet, duo scilicet uelut;

Et geminos tripodes, bisquina auriq; talenta.
Et gemini serui.

Significatur autem & id, quod est coniunctum iuxta numerũ, & id quod adhæret, uelut in his;

Gemina hinc arbusta subiuit
Creta simul uicina; hic ficus, ast alter oliuæ.

Erunt quatuor igitur peliades in auribus. Postea cum infert;

Geminæ complexæ liuiæ at illas
Ex auro circum pascuntur: funda duo sunt.

Non est intelligendum duo esse funda; neque enim per diæresim legendum est, sicut Dionysius Thrax legit: sed per coniunctionem subfunda, sicut intelligimus in peliadibus. Erant igitur quatuor in auribus, duæ autem subfundæ, quod est subfundo, quasi subfundas dixerim, ita ut poculum duabus peliadibus fundo subiacentibus continetur. Sex autem sunt omnes Pleiades, quia totidem conspiciuntur, quamuis dicantur esse septem, ut inquit Aratus:

Dicantur septem quamuis mortalibus esse.
Sex tamen aspicies oculis supponere nostris.
Nec perijsse tamen credendum est ex Ioue sydus,
Ex quo progenitum percepimus esse: sed illud
Dicitur insulsè. septem dicuntur apertè
Quamuis sint oculis nostris sex obuia signa.

Aptè igitur insculpsit in poculo, atque in conspicuo eius artificio, quod in astris etiam uidetur, quod idem in Ioue etiam significasse poetam crediderunt, cum dicat;

Hac neque prætereunt uolucres, timidæ'ue columbæ,
Ambrosiam quæ ferre patri sueuere tonanti.
Ast aliquam semper rapuit læuissima petra,
Expleat ut numerum hinc aliam mox Iuppiter addit.

Inquit autem & ob saxorum incompositorum acumen, & ob eorum læuitatem, unam ex Pleiadibus subtrahi, ast aliam à Ioue mitti, ut earum seruetur numerus, quod poeticè dictum est per ænigma; quia cum sex Pleiades conspiciantur, numerus tamen seruatur. Dicuntur uerò septem & numero, & nominibus. Ad eos, qui non aptè dicunt Pleiades in poculo insculptas esse, cum siccum nutrimentum significent, dicẽdum uidetur quòd poculum utriusque sit capax cibi. Cinnus enim in eo conficitur, quæ potio est caseum farinamq; habens mistam. hæc ambo siquidem mista atque sic hausta poeta nuncupauit;

Formosis Hecameda comis cinnum hisce parauit.
Quæ prius & mensam posuit præsentibus illis,
Formosam, uariam, pedibus nigrantibus: illi
Imponitur lanx, & potus obsonia cæpe,
Tum mel flauescens, & sacræ dona farinæ.
Poculum adest pulchrum senior quod gesserat ipse.
Miscuit hic mulier formosa simillima diuis
Pramneum uinum, caprinus caseus inde
Huic teritur cultro, miscetur & alba farina.
Atque bibisse iubet, quod cinnum præbuit illi.
Nec facile hoc quisquam poterat extollere mensa,
Cum plenum foret: at Nestor nullo ipse labore
Tollebat senior.

Non est autem intelligendum de solo Machaone ac Nestore, ueluti nonnulli arbitrantur, qui dicunt:

Sed qui uix mensa ualuit mouisse laborans.

Qui laborans de Machaone intelligant, posteaquam uulneratus fuit. Quòd autem Machaon uulneratus non fuerit, declarabitur postea. Ignorant isti quòd, quisquam, Homerus de solis Machaone non dixit ac Nestore, quare isti bibunt, sed asser intelligi conuenit, quod de duobus dicitur; ut in his:

Alter portetur niger, adsit & altera nigra.

Qui, præterea pro præpositiuo accipit suppositiuum, qui, ueluti:

Sisyphus hic aderat, qui prudentissimus unus.

Deest particula, quidam. nam plenum est, ut ualeat τὶς, ἵνα γί γνηται ὅσις.

Vix alius quidam è mensa mouisse laborans,
Cum plenum foret: at Nestor nullo ipse labore
Tollebat senior.

Ita ut quiuis hominum poculum uix efferre posset de mensa, ac Nestor id facile, ac sine labore ferre posset. poculum enim & quod ad profunditatem spectat, & ad pondus, graue erat: quod Nestor ob longam consuetudinem cum esset bibax, facile gestabat. Sosibius Lyticus, qui carmina hæc apposuit;

Nec facile hoc quisquam poterat extollere mensa,
Cum plenum foret, at Nestor nullo ipse labore
Tollebat senior.

Nunc iuxta dictionem scribit. Est autem hoc, quod obijcitur poetæ, quòd alios cum labore poculum extollere fecit, at sine labore solum Nestorem; absurdum siquidem uidetur, ut Diomede, Aiace, Achilleq; præsentibus, Nestor inducatur, magis strenuus, qui eos ætate antecellat. Sed ab his, qui ita poetam

accusarunt conuersione utentes defendamus; ab hoc enim hexametro:

Cum plenum foret: ac Nestor nullo ipse labore
Tollebat senior.

De medio tollunt illud, senior, prioris carminis initio adiungimus, sub quispiam alius, atque sic à principio dicemus;

Nanque alius senior quisquam mouisse laborans
Vix ualuit plenum, Nestor nullo ipse labore
Tollebat.

Hæc cum ita sint disposita, uidetur Nestor inter omnes senes solus poculum sine labore extollere. Hæc ea sunt, quæ admirãdus Sosibius Lytus dixit, quem ob uulgatas huiusmodi, hisq; similes solutiones non inelegauter subsannauit Ptolemæus Philadelphus. Nam cum regiam distributionem stipendiariã suscepisset, quæstoresq; aduocasset, iussit his, ut si Sosibius distributionem corollarium'ue peteret, responderent quòd accepisset. Neque multò sanè post accessit Sosibius, cui petenti se dedisse quæstores dixerunt, mox conticuerunt, hic uerò ad regem accessit de quæstoribus conquerens. Tum illos aduocans Ptolemæus, una cum libellis accedere iussit, in quibus descriptiones erant eorum, qui distributiones accepissent. Cum hos in manus rex accepisset, ipse quoque aspiciens hunc accepisse hoc pacto inquit; erant nomina hæc inscripta; Σωτῆρος, Sosigenis, Bionis, Ἀπόλλωνος, quæ cum rex aspexisset, inquit; ò Lytice admirabilis si à Σωτῆρος, primam syllabam. So. Sosigenis. Si. Bionis primam, bi. & ultimam Ἀπόλλωνος, capias tuæ sentẽtiæ te quoq; cõpotẽ esse experiere. Atque non ab alijs, sed tui ipsius alis, ut admirabilis ait Aeschylus, caperis: cum nihil ad rem pertinentium solutionum maximè sis curiosus.

De holmo, oxybapho, œnesteria, vngue, proaro, pelica. Cap. XIIII.

Est uerò holmus poculum in corniculi speciem elaboratum. Ita scribit Menesthenes libro quarto Politicorum; albatanam tortilem, holmumq; aureum. Est autem holmus poculum in corniculi speciem formatum, cuius altitudo est cubitalis ferè. Communis præterea usus obtinuit, ut oxybaphum uas id uocitetur, quod acetum continere est solitum. Est & poculi nomen, uelut Cratinus posuit in uase uinario.

Quo quis modo sedauerit noui bene, à
Bibacitate: nam choas frangam. simul
Omnes cadps miscebo sordibus, uiro
Quæcunque uasa sunt & apta potui.
Vinarium nec oxybaphum mox deseram.

Quòd autem oxybaphum species exigui sit calicis fictilis, apertè his uerbis declarauit Antiphanes in Mystica; est anus quædam bibax, quæ magnum laudat poculum, calicem uelut breue attenuat. Ad quam cum dixisset quidam, hoc ego tibi credam.

O quàm Dei figura nos hæc attrahit,
Quàm laude digna forma prorsus poculi
Festi diei: nam garum non consonè
Potauimus de fictilibus oxybaphijs.
Illi precor permulta fili commoda
Præstent Dei, qui fecit illam gratia
Securitatis, ac simul Symmetriæ.

In rebus etiam Babylonijs Aristophanis oxybaphum poculum esse intelligemus. cum loquitur Dionysus de Concionatoribus Atticis, quòd duo ab ipso oxybapha postulabant, eum in iudicium uocantes; nihil aliud putandum est, quàm quòd pocula posceret. Atque oxybaphum quod cottabo decertantibus apponitur, in quod guttas intendunt, nihil aliud esse posset, quàm latius poculum. Mentionem fecit Eubulus de oxybapho, tanquam poculo in Mylothrida;

Et bibere sine mensura.
Commune in oxybaphum deinde deierat,
Vinum hoc acetum erat profectò uerius.
Acetum at ipsum uinum erat altero magis.

De œnesteria sic inquit Pamphilus; ubi demissiorem comam prius sunt tonsuri, magnum poculum uino implentes, quod œnesteriam uocant, Herculi libantes afferunt, ac omnibus ijs, qui conuenerunt, bibendum præbent. Pamphilus ligneum poculum Panathenaicum unguem esse tradit in dictionibus Atticis. Posidonius philosophus libro Historiarum trigesimo sexto mentionem fecit his uerbis quorundam ita uocatorum poculorum; aderant & unguini scyphi, atque horum coniunctiones ὀνύχινοι ad duas usque cotylas, maximaq; Panathenaica, binas choas capientes, tum alij his etiam maiores. Est crater ligneus Proarum appellatum, in quo uinum Attici miscent. Pamphilus in cauis proaris inquit. Pelicam poculum fuisse Cratini scribit in Thracum commentarijs. Crates ita scriptum reliquit libro secundo Atticæ linguæ; congia, ueluti dicebamus, pelicæ nominabantur. Erat autem uasis ipsius forma antea Panathenaicis simillima, quando uocabatur pelica: postea cyathi figuram accepit, cuiusmodi sunt ea, quæ in festo apponũtur, quæ etiam olpas uocarunt ad effundendum uinum utentes: ueluti Ion Chius ait in Eurytide; ex diuinis uasis uinum olpis haurientes, clamatis impudẽter. Nunc autem uas illud solum quodammodo sacratũ in festis apponitur: at illud, quod in usum transfertur, cyatho maximè simile est, quod Choem uocamus. Olpen uerò Corinthios inquit ac Byzantios salsamentum uocare solitos; ac Cyprios lecythum: Thessalos gutturnium; Seleucus pelichnam calicem uocari à Bœoticis, Euphronius congium scribit in commẽtarijs. Est pella etiam uas scyphi habens speciem, sed fundum latius, in quod lac mulgere consueuerunt. Homerus:

Muscæ
Condida ut in stabulis circum mulctralia mussant.

Hoc uas Hipponax pellidem nominauit, ex pellide bibentes, quia calicem non habebant, nam cum puer cecidisset, eum fregerat. Existimo manifestum esse ex his, quòd non erat poculum, siquidem ob calicis penuriam pellide utebantur. Et rursus; ex pella biberunt, ac ipse aliquando, aliquando uerò præbibebat Euretes. Phœnix Colophonius in Iambis dictionem hanc dixit in phialis hoc modo;

Porrò Thales, qui ciuium utilissimus,
Vti ferunt, tunc omnium prorsus uirum
Vt optimus foret, nihilo cepit minus
Is pellidem auream.

Et in alia parte ex pellide inquit cœlo ac terræ mancis digitis, alibi libat, tremens uelut in Borealibus senex edentulus. Clitarchus pelleterem scribit in Linguis Thessalos ac Aeoles mulctrale uocare, ac pellam poculum. Philetas in inordinatis calicem Bœoticos.

De pentaploo, petacho, & plemochoa Pristi, Prochyta, & Prusia. Cap. XV.

Mentionem fecit pentaploi Philochorus libro secundo Atticæ. Aristodemus libro tertio de Pindaro certamẽ

fieri scribit iuuenum impuberum cursus Athenis in Scirrhis, qui ramum habent uitis fructiferum Stolonem uocatum. Atque à sacello Dionysij currunt, ad Mineruæ Scirrhadis usque sacellum: qui uerò uicerit calicem capit Pentaploam uocatum, unáq; cum saltationibus genio indulget. Appellatur pentaploa quatenus habet uinum, mel, caseum, farinam, & parum olei. Petachnum poculum est ex bractea, cuius mentionem fecit Alexis in Dropide; positum est autem prius testimonium. Meminit de illo ita in actibus Aristophanes; omnes intus petachneutæ. Est Pemochoa uas fictile conuolutum sensimq́; profundum, quod nonnulli cotyliscum appellant, ut ait Pamphilus. Vtuntur ipso die ultimo sacrorum in Eleusine, quem inde Plemochoam uocant, ut asserit idem Pamphilus, in quo duas Plemochoas implentes, alteramq́; ad orientem, alteram ad occidentem constituentes, conuertunt se, sacramq́; orationem dicunt. Mentionem fecit illius & is, qui Pinthoum conscripsit his uerbis, siue Critias sit tyrannus, siue Euripides; ut in terrestrem hiatum hasce plemochoas apte effundamus. Quod pristis species sit poculi, dictum est prius in oratione de Batiacio. Est prochytas etiam genus poculi ut ait Simaristus libro quarto Synonymorum. Ion Chius in Elegijs;

Crateram nobis uiniferi famuli
In prochytis miscento argenteis.

Philetas in inordinatis ligneum uasculum esse contendit, ex quo bibant rustici. Meminit de illo Alexander etiam in Tigone. Xenophō libro octauo Disciplinæ calices quosdam his uerbis prochoidas uocat; qui sermo illius est de Persis; quibus lege cautum erat ne Prochoidas in Symposia inferrentur: qua ex re patet quod magnæ erant: id enim efficiebatur, ne plus quàm opus esset, biberent, minusq́; turbarentur eorum mentes & corpora. Nunc quidem ne inferantur usus obtinuit, at tantum bibunt, ut pro eo quod erat inferre, ipsi efferantur, cum non amplius recti egredi ualeant. Quod prusias poculum est rectum, dictum est superius: quodq́; nomen obtinuit à Prusio Bithyniæ rege, qui ob delitias ac mollitiē celeberrimus fuit, ut Nicander narrat Chalcedonius libro quarto de casibus Prusii.

De rheonto, rhyside, rhodiade, rhyto. Cap. XVI.

Appellata sunt quædam etiam pocula Rheonta, quorum mentionem fecit hoc pacto Astydamas in Mercurio:

Cepit prius duo profectò argentea,
Phialasq́; quinquaginta, cymbia ac decem.
Rheonta bisq́; sena, quorum argentea
Decem fuerunt, at duo sunt aurea:
Vulturibusq́; Pegasus hic alter.

Rhysis est aurea phiala, ut ait Theodorus. Cratinus in Legibus; Rhyside sacrificans. De rhodiade Diphilus in Hæresiticheo ita scribit: quem actum Callimachus inscribit Eunuchum, alterum uirum uel ex rhodiacis bibere, uel ex rhytis. [ῥυτὸν.] Meminit & Dioxippus in auaro, & Aristoteles in libro de Ebrietate. [ῥύτον.] Lynceus autem Samius rhytum rhyacui dixit in Epistolis. Demosthenes in Oratione contra Midiam rhyta inquit et cymbia & phialas. Diphilus in Eunucho uel milite, qui actus Hæresitichei est præparatio, complures intueri licet, qui robustius se ex rhodiacis aut rhytis bibituros polliceantur. Epinicus in Supposititijs:

Maiora sint ex his tria quæ præsentibus
Rhytis bibisse oportet hodie ad Clepsydram,
Torrentis instar augurabor utraque.
Est autem elephas. Elephantas attrahit rhytum,
Quod congios capit duos, elephas neque
Hauriret, ipse sæpius sed ebibi.
Elephante differs tu nihil. sed alterum
Neque congij quod est capax.

De rhyto autem scribens sic ait:

Hic Bellerophontes certè adest ex Pegaso,
Qui flammiuomam fortis chimæram perculit.
Cape hoc etiam.

Dictum est autem rhytum cornu prius, atque à Primo Ptolemæo Philadelpho rege in uasis morem paratum fuisse uidetur, gestamenq́; aliquod fuisse Arsinoes imaginum: nam sinistra manu simile quodpiam fert opus, plenum omnium maturorum, quibus artifices ipsi declarantur, ita ut hoc, Amaltheæ cornu multò sit opulentius. Mentionem fecit illius hoc pacto Theocles in Ithyphallis: salubria omnes artifices hodie sacrificauimus, quibuscū cum biberim hoc cornu, ad suauissimum regem accedo. Dionysius Sinopeus quædam pocula in Seruante connumerans, de rhyto etiam mentionem fecit, ut superius diximus. Hedylus in Epigrammatum libro meminit de Ctesibio Rhytorum opifice his uerbis:

Hoc etiam temulente rhytum uidisse ualebis
In Zephyri templo: quid bonum & Arsinoes,
Aegypti ad saltatorem uenisse, qui acutum
Buccinat ut riuus lene strepentis aquæ.
Signáq; bellorum canit, & conuiuia, idemq́;
Insani Comi dulcia signa dedit.
Nilus rex Cæus sacri melos ipse peritis
Repperit id patrium, ex uir bene cautus aquis.
Sed uos Ctesibij inuentum dignemini honore
Nunc templum iuuenes hoc apud Arsinoes.

Theophrastus in libro de Ebrietate rhytum inquit poculum appellatum solis Heroibus dari consueuisse. Dorotheus Sidonius rhyta cornibus similia esse inquit, atque perforata, ex quibus susurrantibus leniter bibunt inferius, ac nomen ab ipso fluxu sortiuntur.

De sannacra, seleucide, scypho, callio, & scytho. Cap, XVII.

Sannacra genus esse poculi Persici ita uocati testatur Crates libro Atticæ linguæ quinto. Philemon in Vidua cum Batiacorum mentionem fecisset ad nominis ipsius ridiculi formam alludens ita inquit: sannacra, hippotragelaphi, batiacia, sannacia. Quod Seleucis à Seleuco rege poculum est nominatum superius diximus, cum hoc narret Apollodorus Atheniensis. Polemon libro primo eorum, quæ scripsit ad Adæum, pocula hæc sunt inquit, Seleucis, Rhodias, Antigonis. Callium calix est exiguus, quo Aeoles libant, ut asserit in inordinatis Philetas. Scyphi genitiuum nonnulli per, s, proferunt, errantes omnino, nam ubi masculinum est scyphus sine, s, proferimus, ue [σκύφϛ.] luti lychnum, Quando uerò neutri est generis cum s, declinamus, [σκύφους.] uelut murus muri. Quamuis Attici nominatiuum dicant & masculinè & fœmininè. Hesiodus in secundo Melampodiæ cum, p, pronunciauit, Scypphum.

Nuncius inde Mares celer huic per tecta cucurrit,
Atque tulit regi Scypphum, quem impleuerat ipse.

Et

Et alibi;

Tunc arcus manibus dissoluit uincula uates
Deperijt post terga manens Iphiclus at illum,
Atque manus scyphum tenet hæc, capit altera sceptrum,
Liberat hæc seruis referens custodibus illum.

Eodem pacto Anaximander etiam ita inquiens in Heroum oratione; cum prædam in socios partiretur Amphitryo, scyphūq; haberet, quem sibi assumpserat. Ac rursus; Neptunus puellæ suæ Teleboæ scyphum tradidit, Teleboa Ptereleo quem acceptum impleuit. Eodem modo dixit & Anacreon; ego, cū scyphum haberem, eo pleno Erxionem canum habentem uerticē prouocaui. Pro eo quod est præbibi. Est enim propriè præbibere alteri potum ante se dare. Atque Vlysses apud Homerum:

Aretæ manibus calicem dedit amphicypellum.

In Iliade:

Poculo & inde mero pleno hic excepit Achillem.

Implentes enim se uicißim prolato nomine prouocabant. Panyasis libro Heracleæ tertio:

Aureus huic crater ac magnus munere Bacchi
Impletur, multiq; scyphi mox dulce merum hausit.

Euripides masculinè dixit in Eurysthia; scyphusq; longus. Achæus in Omphale:

Hic est scyphus quo me uocasti cum Deo.

σκύφει. Simonides auritum scyphum dixit. Ion in Omphale: uinum in scypho non est. Nam scypho propriè dixit in neutro, cum formarit à scyphus nominatiuo. Sic Epicharmus etiam in Cyclope; agè infundas in scyphum. Alexis in Leucadia:

Vini labris senioribus magnum scyphum.

Epigenes in Bacchia; scyphum capiens lætatus sum. Phædimus libro primo Heracleæ:

Ex lignoq; scyphum uini prædulcis amœni.

Et Aristophanes Byzantius scribit:

Præbuit ipse scyphum plenum potaret ut inde.

Atque Aristarchus:

Præbuit ipse scyphum plenum potaret ut inde.

Asclepiades Myrleanus in libro de Nestoride scribit, quòd nullus uel mediocris in urbe scypho aut cißybio utebatur, nisi subulci, pastores, aut ij omnino qui degunt in agris. Sic & Eumæus; plenum dedit scyphum quo biberet uino plenum. Alcman; sæpius in montium cacuminibus, ubi festum Deis celeberrimum placeret, aureum uas habens, ac magnum scyphum, cuiusmodi habere solent pastores, manibusq; leontinum dilatans caseum, quem magnum, non mollem, ac argenteum coëgerat. Aeschylus in Perrhæbis:

Permulta gloriosa ubi sunt munera?
Argenti ubi sunt, aurea & scyphomata?

Stesichorus poculum apud Pholum centaurum scyphium appellat, quippe quod scyphi speciem præ se ferat: inquit enim in Hercule; scyphium poculum continens trilagynum bibit, quod Pholus cum miscuißet ei præbuit. In neutro genere Archippus in Amphitryone posuit. Est autem lagynus apud Græcos mensuræ nomen sicut choa ac cotyla, qui duodecim capit cotylas Atticas, atque in Patris hæc laganum mensura eße fertur. Lagynum masculinè dixit in Hecate Nicostratus; quanti appensorum nobis lagynorum? masculinè dixit & in lecto inscripto; molestus hic lagynus aceti propius. Diphilus in seruatis; uacuum habeo lagynum ò uetula, atque plenam peram. Lynceus Samius in Epistola ad Diagoram ita scribit; quo tempore in Samo eras peregrinus uidi te sæpius cum Diagora ad potum apud me congredi, ubi lagynus uiritim ad uoluptatem positus fuerat, ut singulis poculum daretur. Aristoteles in Repub. Thessalorum lagynum fœmininè dici asserit apud Thessalos. Ac Rhodianus uersificator in Epigrammatibus:

Dimidium uini, hinc picis Copitidis, ista
Archine, uera loquor uerba, lagynus habet.
Subtiliorem hœdi carnem haud noui. qui dedit ipse
Laudandus certè est omnibus Hippocrates.

In neutro genere Diphilus dixit in fratribus:

O furum,
Subeuntiumq; perdite; id lagynium
Habens sub ala mox adire ad epulas,
Hoc uendidisse donec uti in erano
Iniuria caupo sit unus uix reliquus
Affectus à uinipola.

At illud, quod est in Geryone, lagenis Stesichori par capacitate, uelut trilagynum trium generum, est ambiguum. Petasum ac hydriam à quibusdam ita nominari testatur Eratosthenes: atque scyphus à scaphide fortasse dicitur, quæ ligneum uas est simili ratione rotundum sero & lacti capiendo accommodatum: sicut apud Homerum dicitur:

Omnia uasa
Poculaq; scaphidesq; quibus mulgere solebat.

Nisi scyphus quasi Scytha dicatur, quoniam Scythæ plus æquo bibere solebant: cum Hieronymus Rhodius in libro de Ebrietate ebrium fieri scythizare dixerit, siquidem propinquæ sunt σκύφος literæ. φ. & θ. postea fictiles scyphi atque argentei ad eorum σκύθος. similitudinem facti fuerunt, inter quos primi habiti sunt dignitatemq; obtinuerunt ij, qui Bœoti, ac Hercules sunt uocati, quibus primus Hercules usus est in castris, atque idcirco dicti sunt Herculei à quibusdam: differunt enim ab alijs, quoniam in eorum auribus uinculum inest Herculeum. Mentionem fecit de scyphis Bœoticis in his Bacchylides, ubi orationem habet ad Castorem & Pollucem, eosq; in hospitium adhortatur; Non adsunt boum corpora, neque aurum, nō tapetes purpurei, sed animus beneuolus, musaq; suauis, iucundumq; uinum in scyphis Bœoticis. Excellebant etiam Bœoticos Rhodiaci scyphi, quos Damocrates faciebat. Tertium locum obtinuerunt Syracusij: Scyphus hyrtus uocatur ab Epirotis ut testatur Seleucus: ac Scythus apud Methymnæos, ut autor est Parmeno in libro de Lingua. Dicebatur etiam scyphus Lacedæmonius Dercyllidas, ut aßerit libro decimooctauo Ephorus, ita inquiens; pro Thimbrone Dercyllidam Lacedæmonij in Asiam miserunt, cum audiuissent, quòd omnia cum dolis ac fraudibus Asiatici barbari facere consueuerunt, nam Dercyllidam mittentes minus existimarunt deceptum iri, siquidem nihil erat Laconicum, quod esset moribus simplex, sed omnia erant dolis feritateq; plena, ex quo scythum etiam ipsum Lacedæmonii appellarunt.

De Tabæta, Tragelapho, triremi, Hystiaco, phiala, Chryside, & Argyride. Cap. XVIII.

De Tabæta ita meminit libro primo de Ponderibus Asiæ, ubi scribit hoc pacto de melle aerio uocato, unà cum folijs carpentes in maßæ Syriacæ morem componunt: at- ἀερόμελι. que pilas facientes ubi gustare libuerit, defringentes ab illis in manna. ligneis poculis, quos tabætas appellant, rigant, atque excollantes bibunt, quod simillimum est, uel multò etiam suauius, ac si quis

quis mel biberet mistum. Appellantur etiam pocula quædam tragelaphi, quorum mentionem fecit Alexis in Parietes calce illiniente; cymbia, phialæ, tragelaphi, calices. Eubulus in Agglutinato; sed quinque adsunt phialæ, duoq; tragelaphi. Menander in Piscatore; tragelaphi inquit labronii. Antiphanes in Chryside:

Diuitias
Vti ferunt sponso tenenti plurimas.
Talenta, præfectos domus, pueros, iuga,
Simul camelos, strata, uasa argentea,
Phialas, triremes, tragelaphos, carchesia,
Liburnaq; ex auro, ac rates, pariter cados,
Liburna uentricosas ipse non cados
Vocat.

Quod autem triremis species sit poculi, testatus est Epinicus in suppositis, cuius adduximus testimonium. Hystiacum poculum est quoddam. Rhinthori in Hercule; in hystiaco purorum remigum purorumq; mendicorum farinas obsorbes. Homerus ubi phialam ignis ignaram, ac utrinque stantem nominat, auream etiam posuit phialam, duplicemq; populum, non intelligit poculum; sed uas quoddam latum, lebetisq; speciem præ se ferens, quodq; duas fortasse habeat aures in utrisque partibus. Parthenius autem phialam fine fundo esse credidit utrinque stantem, quæ Dionysio esset sacrata. Apollodorus Atheniensis in libro de Dictione Crateris, quæ non poßit poni aut firmari in fundum, sed in os, phialam esse censuit. Sunt qui arbitrentur eodem dici modo, quo etiam amphoram, quòd poßit utrinque auribus ferri, sic & auritam utrinque phialam. At Aristarchus quòd ex utraque parte in fundum constitui poßit, atque in os dici existimauit. Dionysius uerò Thrax circulari figura ac circumcurrenti credidit. Asclepiades Myrleanus phiala per literæ immutationem inquit est piala, quasi quæ bibenti sufficiat, maior est enim poculo. Vtrinque posita, ignisq; expers, ac frigida producta, quæ igni nondum est imposita: ueluti lebetem poeta appellat, hunc quidem igni impositum, hunc uerò ignis expertem,

ἀμφίθετον.

Florentem, dignumq; boue, intactumq; lebetem
Flammis.

Vas frigidam aquam fortasse capiens intelligit, ita ut phiala latiori æreo uasi, sit similis, quæ frigidam aquam capiat. Illud uerò amphithetum nunquid duo funda habere ex utraque scilicet parte existimandum est? uel amphi circum significat, quod ipsum est eximium, ita ut eximiè factum apud antiquos ponere dicebatur, unde amphithetum. Poteſt autem quòd in fundum ac in os ponatur, intelligi, quæ positionis consuetudo phialarum & Ionica est, & peruetus: atque his etiam temporibus phialas in faciem ponere Mascaliotæ consueuerunt: cum dixerit in fugitiuis seruis Cratinus, phialas capere has in balneorum testudinis formam habentes umbilicum. Eratosthenes Lycophronem hanc dictionem nesciuiſſe scribit libro undecimo Comœdiæ. Sunt autem phialarum umbilici balneorum testudinibus persimiles, quare non insulsè in formam iocantur. Apiō ac Herodorus quales phialæ inquiunt, quarum umbilicus Isthmo est persimilis. Asclepiades Myrleanus in iis, quæ de Cratino scripsit, balneumbilici dicuntur inquit, quoniam earum umbilici balneorumq; testudines sint similes. Ac cum eadem dixerit Didymus hæc uerba apposuit Lycophronis, quæ ita se habent, ex umbilicis, qui sunt in muliebribus concauis locis, unde scaphiis hauriunt. Timarchum libro quarto de Eratosthene

θεῖναι.

βαλανει-ομφαλοι.

Mercurio, iocatum esse quempiam hac dictione aliquis existimare poſſet, quoniam plurima balnea Athenis rotunda, atque in circulum conficiuntur, quæ etiam in medio habent eductionem, in qua æreus umbilicus conspicitur. Ion in Omphale: ite exportate uirgines cypella & mesomphalos, sic enim balneumbilicos nuncupauit, quorum mentionem fecit Cratinus has capite phialas balneumbilicas. Theopompus etiam in Curis; phialam capiens plenam aureorum mesomphalum. Telestes, siue is, qui Persas in eum relatos fecit, ita scribit; omnibus coronas ac umbilicosas Chrysides: nam phialas argenteas argyrides uocant Athenienses, sicut aureas chrysides. Argyridis phialæ ita mentionem fecit Pherecrates in Persis; heus tu quo fers argyridem? de Chryside meminit Cratinus in Legibus; Chryside cum libaſſet scripsit; serpentibusq; bibendum dedit. Hermippus in Cercopibus;

μεσόμφαλος. umbilicū in medio habens.

Chrysidem uini plenilunio ebibens surripuit.
Hic idem intercalaris,
Ego Ptolemæi regis quatuor,
Chrysides meri sororis capiens
Regis has hauriens ebibi:
Velut quis æquum æquo mistum.
Et concordiæ quare nunc non lasciuiam,
Sine lucerna ad tantum lumen.

Scribit libro Historiarum quinto Herodotus lege sancitum fuiſſe apud Argiuos ac Aeginetas ne Atticum quidpiam inferretur ad sacrificia, neque fictile, sed ex patriis ollulis in posterum omnes ibi biberent. Meleager etiam Cynicus ita scribit in symposio; Interea grauem illi propinationem præbuit ollulas duodecim profundas.

De uase refrigerando apto. Cap. XIX.

De uase refrigerando apto ita Plato meminit in conuiuio; sed affer puer uas illud refrigerando aptum, ac uidentem illud plurium quam octo cotylarum capax, primum ipsum plenum hausiſſe, Socrati postea infundere iuſſiſſe, ac producere, Archebulo præbente puer maximè opportune effundens uas uini refrigerando aptum subuertit. Alexis in Habitato; trium cotylarum inquit uas refrigerādi. Dioxippus in Auaro; Thericleos ab Olympionico cepit pertenues duo uasa refrigerandi. Menander in actu ærea inscripto; hæc præsens consuetudo, merum exclamaui magnum uas refrigerando aptum, quis ebibit ipsas infelices perdens? Epigenes mentionem fecit uasis refrigerando apti in Heroina, ubi multa uasa connumerat; huc Thericleum rhodiacaq; uasa capiens afferas, solus pueros inferre facies refrigerandi uas, cyathum, cymbia. Strattis in Animatis; alius quispiam uas refrigerandi, alius æreum cyathum cum abscondiſſet, quasi dubius tacet, cotylidem fingit cum semodio. Alexis in mundo muliebri, uas exiguum refrigerandi in his nominat; obuius fui peregrino circa Lysimesonem uir Aethon, puerosq; allocutus sum. duo enim pocula domo exportaueram, quæ ut in apertum ponerentur, uitro erant obducta: aderat cyathus etiam argenteus, ac pocula duas drachmas poscebant; cymbium quatuor; uas exiguum refrigerandi duos obolos Philippide magis tenue. Heracleon Ephesius, quod nos refrigerandi uas uocamus inquit, Psycteriam nonnulli nominarunt, ac Attici uelut nomen externum prorsus abhorrent. Euphorion in Præbente:

Refrigerans uas cum uoces psycteriam,

Betamq;

Betamq́; olus, lens cum uocetur & tibi
Lens, quid facere est opus scio uir optimè
Auri uel ut soluas mihi uocis statim
Mutationem Pyrgothemis.

Antiphanes in Equitibus:

Quo uiuimus? nobis adest ephippium
Stratum, simulq́; pulcher est hinc pileus
Aptum refrigerando uas idoneum.
Amaltheæ cornu magis quid postulat?

At in Carna declaratur apertè quod uino ministrantes hoc cyatho utebantur. Nam cum tripodem cadumq́; ac uinum refrigerans uas posuisset, ac hausisset, ipsum in sequentibus dicentem inducit; uehementior erit potus: dixisse quidam fertur, non etiã licet cyathis indulgere, sed cadum hunc, ac poculum, & alia omnia capiens efferas. Dionysius Tryphonis in libro Nominum uas refrigerandi inquit antiqui Dinum appellarunt. Nicander Thiatirenus refrigerantes locos appellari inquit eos qui nemorosi sunt, ac opaci, deisq́; consecrati, in quibus refrigerari licet. Aeschylus in Adolescentulis; Lacertas in suppositis refrigerantibus. Euripides in Phaethonte; refrigerantes arbores gratis ulnis dicetur. Atque is, qui fecit ægimium, siue Hesiodus fuit, siue Cercops Milesius, hæc inquit;

Vas erit hic nostrum refrigerans dux populorum.

De odo, ouoscyphiis, ouis, poculis. Cap. XX.

Ovum poculum quoddam appellabatur ait Tryphon in nominibus, id, quod præbebatur in carminum cantilena, uelut testatur in Duplicibus Antiphanes;

Quid est deis? nihil profectò plus deis,
Ni poculum quis misceat. teneas; odum cape,
Ac postea nullum absoletorum uirum
Horum facias, Telamonem, sed neque
Pæonem, neque Harmodium.

De ouoscyphyorum poculorum forma ita narrat Myrleanus Asclepiades in libro, de Nestoride; quod duo habet funda unum quidem in infima parte, quod ei ferruminatum est, alterum uerò apposititium, quod ex acuto incipiat, ac desinat in obtusum, in quod poculum firmatur. De ouo poculo ita Dinon libro tertio rerum Persicarum, est autem potibazis ex hordeo panis ac tritico assatus, coronaq́; ex cyparisso, ac uinum in aureo ouo mistum, ex quo bibit rex ipse. Cum tot dixisset Plutarchus, atque ei ab omnibus applausum esset, phialam expetiuit, qua Musis libans, earumq́; matri Mnemosynæ, omnes poculo, propinationis phialam inquiens, inuitauit, uelut siquis ex opulenta uinea manu capiens spumanti decorauerit. neque iuuenem solum generum inuitans, uerum etiam omnes eius amicos, pueroq́; dedit, ut in circulum circunferret, quod in circulum bibere esse dicebat, illud interim adducens ex Perinthia Menandri, neque enim unum calicem omnino uetula dimisit, sed bibit in circulũ: ac rursus ex numine affata:

περισο-βεῖν.

Rursus statim dedit bibisse in circulum,
Primum meri ipsis poculum.

Euripides in Cressis; in cæteris gaudens cum poculum serpat in circulum.

Quatenus bibendum sit, ac de Platonis Xenophontisq́; contentione in conuiuiis scribendis. Cap. XXI.

Cvm poculum magis amplum Leonidas Grammaticus poposcisset, dixissetq́; effundamus uiri amici; Sic enim Herodorum dixisse potũ in his testatur Dysattias Cyrenæus; postea ante cœnam sacrificantes in crateras, conuiuia ac clamores se conuerterunt. Atque is, qui mimos composuit, quos semper se præ manibus habere inquit Duris, sapientem Platonem affirmat, & in cratere hyemem faciente, biberamus. Sed per Deos ait Pontianus non aptè ex poculis ingentibus bibitis, cum suauissimum ac elegantissimum Xenophontem præ oculis habeatis, qui ita scribit in Symposio; Socrates dixit rursus; uerum mihi etiam ô uiri bibendum uidetur, nam uinum cũ animos irrigauerit, dolores quidem omnes sedauit, uelut mandragora homines in somnum conuertit, atque uelut oleum flammas, ita uirorum comitatem excitauit. Videntur autem mihi id etiam uirorum corpora pati, quod plantæ etiam, quæ in terra natæ fuerint. Illæ siquidem ubi cœli frequentibus imbribus irrigatæ sint, nullo pacto sese erigere possunt, neque auris perflantur; uerum cum quantũ sufficiat ebiberunt, & rectè et feliciter surgunt, & ad fructuum generationem facillime perducuntur. Sic nos etiam sumus affecti, nam si potum frequentiorem hauriamus, statim & mens & corpora nostra ab æquitate declinarunt, ac neque respirare, nedum dicere quidpiam, possumus. Quòd si nobis pueri in minora pocula irrorauerint, ut Gorgoneis uerbis & ipse utar, sic uino non coacti ebrij fieri, uerum leniter commoti in comitatem lætitiamq́; conuertemur. siquis hæc optimi Xenophontis uerba paulò altius considerauerit, facile cognoscere poterit quam in illum habuit Zelotypiam splendidissimus Plato: uel certè à principio uiri isti inter se contendebant, cum cognosceret uterque quam haberet uirtutem; ac idcirco quis eorum primum locum obtineret, decertabant. Neque enim ex ijs solum, quæ de Cyro dixerunt, nobis intueri licet, uerum etiam ex ipsis argumentis: ambo siquidem conuiuia scripserunt, atque hic iniecit tibicinas in ipsa, hic uerò introducit. Atque hic uti superius uidimus magnis poculis bibendum esse abnuit, hic Socratem uase refrigerandi bibentem inducit usque ad auroram. In libro etiam de anima, ubi disserit Plato, singula accidentia connumerat, neque exiguam sanè mentionem Xenophontis facit. Differit præterea de Cyro, quod omnia patria instituta edoctus fuit à prima statim adolescentia. Hic idem Plato libro tertio de Legibus sibi ipsi contrarius hæc ita scribit; de Cyro uaticinor quòd bonus erit dux, patriæq́; amator, at rectam institutionem neque attigit prorsus, neque rebus sanè œconomicis mentem adhibuit. Videtur autem à puero militasse, cum pueros mulieribus nutriendos præbuerit. Cum rursus Xenophon in Persas ad Cyrum cum decem Græcorum millibus traiecisset, Menonisq́; Thessali proditionem diligenter cognouisset, qui autor extiterat, ut à Tissaphene ij perderentur, qui uenerant cum Clearcho; quibusq́; moribus esset, quam molestus, quam intemperans, declarans optimus Plato, cum pene dixerit, non legitima hæc est oratio, illius laudes percurrit. Qui alios semel uitio dederat, Homerumq́; eiecerat è Republica, omnemq́; imitatricem poeticam facultatem, ipse imitantes dialogos scripsit: quorum tamen rationem non ipse prior inuenit, at genus hoc orationis ante ipsum inuenerat Alexamenus Teius, uelut Nicaeus Nicias testatur, ac Soterion. Hunc in modum scribit Aristoteles in libro poetarum; ne feramus igitur appellatos Sophonis mimos metricas esse orationes, aut imitationes: ac neque Alexameni Teii dialogos Socraticos primos scriptos. Apertè significauit

ficauit doctißimus Aristoteles Alexamenum dialogos ante Platonem reperisse. Carpit Thrasymachum Plato Chalcedonium, similem nomini sophistam eße inquiens, tum etiam Hippiam, & Gorgiam, & Parmenidem: at in uno dialogo Protagora, complures, qui hæc dixerat in Repub. cum ciuitas in populari statu fuerit, ut arbitror, libertatisq; fuerit sitibunda, si malos pincernas consequatur, uinumq; purum, à se ipsa desipit, ac fit ebria. Illud præterea fertur quòd cum eiusdem nominis suum dialogum Gorgias legißet ad familiares suos dixerit, quam bene Plato maledicere nouit. Hermippus in Gorgia, Gorgiam scribit Athenas profectum fuisse, postea quam suam ipsius imaginem auream in Delphis deposuit. Cum igitur eum Plato uidisset dixiße fertur, bonus ac aureus Gorgias ad nos acceßit, cui respondit Gorgias, siquidem bonum hunc iuuenemq; Archilochum tulerunt Athenæ. Dicunt alij quod cum Platonis dialogum Gorgias legisset, dixit præsentibus quod nihil horum dixit, acnec à Platone quidem audiuit: quæ eadem Phædonem aiunt dixisse, cum legißet librum de Anima, quare optimè de eo dixit Timon:

Sic finxit Plato, cum fingere plurima nosset.

ἐπλάττων ἀπὸ τοῦ πλάττω.

Socratem Platonis in colloquium cum Parmenide conuenire, uix Parmenidis ipsius ætas patiebatur, nedum dicere ac audire sermones huiusmodi. At id omnium est fœdißimum uel dictu, nulla neceßitate coactum dixisse, quòd Zeno conciuis ipsius Parmenidis delitiæ esse consueuerat. Fieri præterea non potest, ut Phædrus temporibus Socratis fuerit, nedum ab ipso fuisse amatum. Neque sanè Paralus ac Xanthippus Periclis filii, qui peste perierant cum Protagora dißerere potuerunt, cum secundò Athenas profectus esset, quum prius multò periissent. Possent & alia complura de eo dicendo demonstrari, quod dialogos finxerit.

Quòd Plato in omnes erat implacidus, & quædam contra eius dogmata. Cap. XXII.

QVòd autem Plato in omnes esset implacidus, patet uel ex ijs, quæ in Ione scribuntur, ubi omnes poetas conuitiis insectatur: ac eos postea, qui à populo prouehuntur, ut Andrium Phanesthenem, Apollodorum Cyzicenum, Heraclidem Clazomenium: at in Menone primates Atheniensium, Aristidem scilicet ac Themistoclem. Menonem contrà laudat qui Græcos prodiderat. Postea in Euthydemo & ipsum, & illius fratrem Dionysiodorum carpit, contentiosos, bonaq; tardè discere incipiētes cum nominârit; uituperat etiam eorum ex Chio patriæ fugam, ob quam in Thuriis habitarūt. At in dialogo de fortitudine Melesiam Thucydidis eius, qui Pericli in rebus publicis aduersarius fuit, ac Lysimachum ex iusto Aristide ortum paterna uirtute indignos esse dixit. Quæ uerò in conuiuio de Alcibiade dixerit, indigna sunt prorsus ut in lucem proferantur, sicut quæ in primo etiam dialogo in ipsum; nam secundus Xenophontis esse à nonnullis existimatur, sicut Alcyon, Leontis Academici, ut testatur Nicaeus Nicias. Quæ igitur dicta sunt in Alcibiadem silentio præterire honestius esse decreui. Quòd autem Atheniensem populum uanum iudicem eße dixerit, apertè intueri licet. Cum Lacedæmonios laudaret, unà & omnium Græcorum acerrimos hostes Persas laudauit; Alcibiadisq; fratrem ac Niciam insanum furiosumq; demonstrat, filiosq; illius insulsos. Midiam ortygocopum, Atheniensemq; populum personatum quidem eße dicebat, at oportere ipsum spoliatum uidere: uidebitur enim inquit res insignis admodum circumiecta, forma prorsus ficta. Nec Themistoclis quidem accusationi in Cimone pepercit, neque Alcibiadis aut Myronidis, sed neque ipsius Cimonis. Criton etiam illius Sophoclis habet incursionem. Gorgias uerò non solum ei, à quo inscribitur, uerum etiam Archelao Macedoniæ Regi non pepercit, quem nō solum turpe genus deducere scribit, uerum etiam dominum interfecisse. Hic ille est Plato, quem Archelai amicißimum fuisse narrat Speusippus, ac idcirco Philippo causam extitisse imperij. Sic igitur scribit in Historicis commentariis Carystius Pergamenus; Cum Speusippus Philippum audisset Platonem carpere, simile quidpiam, uelut ad uiros nescientes in Epistola scripsit, quòd Philippus per Platonem Imperij principium est adeptus: Plato enim Euphræum Oritam ad Perdiccam misit, qui ei persuasit regionem quandam Philippo impertire, qui cū ibi copias nutriuisset, ubi mortuus est Perdiccas, cum suis copiis promptis rem est adortus: quod quantopere uerè dictum sit, Deus ipse nouerit. At bonus illius Protagoras præter id quòd multorum poetarum, sapientumq; uirorum habet concursum, habet Calliæ etiam uitam publicè reprehensam, magis quàm Eupolidis adulatorum. In Menexeno uerò non Hippias solū subsannatur, uerum etiam Antiphō Rhamnusius, ac Lamprus musicus. Sed mihi uel dies ipse deficeret, si omnes eos connumerare uelim, qui ab eo sapiente male audiuerunt. Neque tamen laudandum duco, qui cum multis & ipse detraxerit, ipsi etiam Platoni non pepercit, sed cum ipsum per iniuriam Satonem appellauerit, dialogum edidit inscriptionem huiusmodi habentē. hæc etiam scripta reperiuntur ab Hegesandro Delpho in cōmentariis, de Platonis in omnes calumnia; post Socratis mortē cum permulti illius familiares in cœtu quodā tristarentur, Plato præsens poculum cepit, omnesq; illos bono eße animo hortatus est, quia uires sibi regendæ scholæ sufficerent, ac Apollodorū poculo prouocauit, qui dixit q, libentius ac suauius ueneni calicē à Socrate excepißet, quàm ab ipso uini poculū. Videtur inuidus fuisse Plato, ac moribus minime probus, nam & Aristippū carpsit ad Dionysium proficiscentem, cum ter in Siciliā ipse nauigarit: semel quidem riuorum gratia, cum congressus cum seniore Dionysio propior fuit periculo: bisq; ad Dionysiū Iuniorē. Aeschino præterea paupere unū discipulū Xenocratem habente, illum attraxit. Phædoni serui legem imposuisse deprensus est, ac in omnibus deniq; Socratis discipulos nouercæ animi affectū ostendit. Quare non insuauiter cū id coniectura Socrates consequeretur pluribus præsentibus se per somnū uidisse dixit, q, Plato cornix effectus in caput ipsius insiluisset, caluitiēq; eius uellicaret, circūspiciensq; teneret. Video te ò Plato permulta cōtra caput meū mentiri. Erat Plato, præter calumniā, gloriosus; quippe qui dixerit, extremū gloriæ sagum in ipsa morte exuimus, in testamentis, in ex portatione, & in sepulchris, ut inquit in Memorabilibus Dioscorides. Quis aūt uelle ciuitatem condere, legesq; imponere, non gloriæ cupidi uiri esse dixerit? quod manifeste patet ex iis, quæ dixit in Timæo; idē ego passus sum qđ spectat ad rēpublicā, quod & pictores, qui opera sua se mouere, ac operari uidere cupiūt, sic et ego ciues, quos descripsi. De iis, quæ in illius dialogis dicta sunt, quid dicere quispiā poßet? anima.n. quæ immortalis ab eo ficta est, quæ per solutionem à corpore separetur, primum dicta est ab Homero, dixit.n. hic quòd anima Patrocli ad inferos iuit:

ὀρτυγοκόπος ludus in quo percutiebatur coturnix.

Questa suum fatum primeuo flore iuuentæ
Robora deseruit.

Quòd si Platonis orationem esse quis dixerit, non noui quam utilitatem ex ipsa capiamus. Nam si quispiam concesserit defunctorum animas in aliam naturam pertransire, ad sublimioremq; locum purioremq; uenire, propterea quòd leuitatem quandam sortiantur, quid magis hinc nobis accedit? quorum.n. nulla est commemoratio, neque sensus esse posset, si simus prorsus, quæ gratia huius immortalitatis est habenda? leges etiam, quæ ab eo compositæ fuerunt, hisq; prior respublica, quid fecerunt prorsus? oportebat sanè ipsum aliquibus ex Græcis persuadere, ut his uterentur, si modo sunt utiles, uelut Lycurgus persuasit Lacedæmoniis, Solon Atheniensibus, Zaleucus Thurijs. Est enim lex, ut inquit Aristoteles; determinata ratio iuxta ciuitatis consensum, quæ singula quo pacto facienda sint, declarat. At quo pacto non absurdus existimandus est Plato? nam cum tres fuerint Athenienses legumlatores; Dracon, Plato, ac Solon, horum leges ciues obseruarunt, Platonis uerò subsannantes deriserunt. Oratio illa præterea de Republica, & si omnium pulcherrima sit, nobisq; nihil persuadeat, quid magis? uisus est ipse Plato non existentibus uiris leges scripsisse, sed hominibus à se fictis, ita ut qui his utantur postea perquirere oporteat. Conueniebat sanè ea scribere quæ dicendo persuaderet, ac non optandis uiris hæc scribere, sed iis, qui hæc ipsa complecti possunt. Verum ut hæc prætermittam, si Timæos, Gorgias, aliosq; his similes dialogos quispiam percurrat; in quibus de rebus percurrit Mathematicis, naturalibus, aliisq; compluribus, neque idcirco admirandus perspicietur: siquidem hæc ipsa ex aliis etiam percipere licebit, uel melius dicta, uel non deterius certè. Nam & Theopompus Chius in libro contra Platonis consuetudinem complures illius dialogos inutiles ac mendaces esse testatur: multos etiam alienos esse ex consuetudine Aristippi, nonnullos Antisthenis, aliosq; Heracleotici Brysonis, uerum ea nos etiam quærimus ex illius orationibus, quæ secundum ipsum dicuntur, quod non inuenimus. Sed conuiuia sermonesq; de Amore ita parum honestos composuit: ueluti eos prorsus paruifecerit, qui eos erant lecturi.

Platonis discipuli tyrannici. Cap. XXIII.

FVerunt complures ex Platonis discipulis etiam tyrannici, atque calumniatores: nam cum in Macedonia uersaretur cum Perdicca Rege Euphratus, non minus quàm ille imperabat, cum malus esset, & calumniator, qui ita frigidè Regis amicitiam coordinauit, ut conuiuio adesse, nulli liceret, nisi Philosophiam aut Geometriam prius sciuisset. Quamobrem cum imperium cepisset Philippus, illum capiens Parmenio in Oreo iugulauit, ut asserit in historiis commentariis Carystius. Callippus etiam Atheniensis Platonis & ipse discipulus Dionis & condiscipulus & socius, cum Syracusas cum ipso profectus esset, Dionemq; uidisset monarchiam sibi parauisse illo interfecto, cum ipse tyrannus esse conaretur iugulatus est. Euagon Lampsacenus, ut Euryphylus asserit, ac Dicæocles Cnidius libro Cõsuetudinum uigesimo primo; ac Demochares orator in libro de Sophocle erga Philonem, cum patriæ argentũ fœneratus esset, arcemq; in arrhabonem accepisset, spoliator ac tyrannus esse nitebatur, donec in eum irruentes Lampsaceni, nummosq; reddentes, eum eiecerunt. Timæus Cyzicenus, uelut ipse Demochares est testis, cum nummos ac frumentum ciuibus dedisset, ac idcirco uir bonus esse putaretur à Cyzicenis, ac cum perexiguum temporis spatium se continuisset Rempublicam per Aridæum adortus est. Postea captus, iudicatus, ac dedecus consecutus in ciuitate quidem permansit & consenuit, at inglorius sine honoreq; uixit. Sunt huiusmodi nunc etiam nonnulli ex Academicis, qui irreligiosè uiuunt ac minus honestè: nam uel præter pietatem, uel præter naturam cum nummos sint adepti, nunc ob fallacias omnibus sunt conspicui, uelut Chæron etiam Pelleneus, qui non Platone solùm magistro usus fuit, uerum etiam Xenocrate. Hic etiam cum asper patriæ tyrannus esse cæpisset, non solum optimos quosq; ciues ex patria profugauit, sed etiam dominorum prædiis seruis concessis, mulieres postea illorum in matrimonium præbuit: quam utilitatem ex optima illa Platonis Republica cepit, ac ex illegitimis legibus. Ephippus idcirco comicus Platonem ipsum in Naufrago carpit, & ex illius familiaribus nonnullos, quos ob pecuniam multa mala facientes demonstrat. Quodq; prodige absumere solebant, quòd denique intemperantium et pulchritudinem plurimo studio adipisci sectabantur. Sic autem scribit;

Postea consistens promptus iuuenis,
Ex academia quidam sub Platone: &
Bryson audax labris capiens pecuniam,
Perculsus necessitate capiente onera arte
Simul uersans quis absurda non ualens dicere.
Bene quidem nouacula rasos habens capillos,
Beneq; demittens barbæ longitudinem,
Bene in calceo multis positis, sub nouacula
Tibiæ habens uestem æquis reuolutionibus.
Tumore uestis bene armatus.
Figuram dignam imponens baculo
Alienam, non propriam ut mihi uidetur.
Dixit uiri Atheniensium agri.

Ad hæc usque nobis progressa sit nostra oratio amicissime Timocrates. At dicamus in posterum de iis, qui celebres fuerunt ob delitias.

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER DVODECIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

Voluptatis obiurgatio. Cap. I.

Videris esse uir Cyrenæus mihi. Iuxta Tyndareum Alexidis amice Timocrates.

Nam si quis ad cœnam uirum uocauerit,
Adsunt alij decemq; & octo mox uiri.
Currus decem, tum quinque bigæ cum decem:
Victum quibus necesse fit profundere.
At quempiam haud uocasse sit præstantius.

Ita mihi etiam utilius tacuisse fuerat, neque tot antea dictis aliquid adiungere. Sed quoniam diligenter sermonem à nobis de celeberrimis ob delitias perquiris, atque de horum uoluptate, fruitio primum quidem est cum desiderio, postea cum uoluptate. Sophocles poeta, cum unus ex iis esset, qui se delitiis dederant, ne senectutem accusaret, suam ipsius debilitatem in temperantiam retulit, quod ad rei Venereæ fruitiones spectat, à qua uelut à quodam domino se libenter liberatum esse dicebat. Ego uerò Paridis iudicium, quod antiquitus factum est, uoluptatis uirtutisq; comparationem esse contenderim. Cum Venus igitur potior iudicata fuisset, id est uoluptas, omnia con fusa perturbataq; sunt. Mihi præterea uidetur elegans Xeno phon hinc fabulam eam sumpsisse, quæ ad Herculem uirtutemq; spectat, iuxta Empedoclem;

Non Deus armorum Mars illis, nullaq; bella,
Neptunus, saturnus erat, non Iuppiter aut rex.
Sola fuit Regina Venus Cytheræa uirorum.
Quam sacris signis iustè placare solebant,
Necnon suffitu, pictisq; animalibus ijdem.
Thuris odoriferi suffitu, ac munere myrrhæ.
Ad terram mellis libamina proijcientes.

Menander in Citharista mentionem faciens de quodam musicam exercente, hæc inquit; musicæ amicum esse eum ualde, ac in delitias semper percepta docere. Sunt quidam, qui naturalem esse uoluptatem contendant, propterea quòd animalia omnia illa adducantur: cum timor, animi imbecillitas, aliiq; animorum affectus non in omnibus æquè animalibus reperiantur, quæ à ratione utentibus reprobantur. Nam uoluptates immoderatè sectari, dolores perquirere existimandum est: quamobrem cum uellet Homerus uoluptatem nobis execrandam facere, Deos uel maximos inquit nulla ex parte ipsorum ui fuisse adiutos, sed maximè læsos, cum illius impetu traherentur. Quæcunque enim de rebus Troianis Iuppiter pernoctans cogitauerat, hæc per diem uoluptate captus subuertebat. Tum fortißimus Mars à debilißimo Vulcano ligatus fuit, qui cum illegitimis amoribus detineretur, calumniam ac pudorem ex illis reportauit. Inquit enim ad Deos, qui ut eum uinctum uiderent, conuenerant:

Si quod agis uirtute caret celerem capiet te
Vel tardus: tardo Mars sum comprensus ut ipse
Vulcano, superum cũ uelocißimus essem.
Irretit uolucres sic claudus is artibus istis.

Neque ullus sanè suauem Aristidis uitam esse dixerit, sed ipsam Smindridæ Sybaritæ ac Sardanapali: nam Theophrastus, iuxta communem hominum sententiam inquit in libro de Voluptate, non eodem modo splendidus erat, neque uelut illi delitiis operam dedit. Sed neque Agesilai Regis Macedoniæ; sed si magis hanc sine dolore consequatur, ita ut quod ad famã spectat, esset occultus. Neque Semideorum profectò eorum, qui iuerunt ad Troiam; sed multò magis præsentium, atque id meritò. Nam & inordinatus hic erat, & uelut inuentu difficilis, ac neque fiebat consuetudo, neque artium studium exquisitarum. Hic uerò omnibus detentus erat, facilitate, fruitione, aliisq; uitæ institutionibus. Voluptas omnium est superbißima, ut ait Plato in Philebo. Verum sic ratio postulat, ut in uoluptatibus, quæ spectant ad rem Veneream, quæ omnium maximæ esse uidentur, uel peieratio ueniam apud Deos consequatur, uelut uoluptates puerorum, qui nondum compotes sunt rationis. At libro Reipublicæ octauo idem Plato uulgatum illud Epicureorum primus declarauit, quòd ex uoluptatibus aliæ naturales quidem sunt, at non necessariæ; aliæ neque naturales, neque necessariæ; ita scribens, nunquid igitur sanitatis beneq; habendi gratia comedere cibum ac obsonia necesse est? ut puto. At cibi nunquid iuxta utranque rationem necessarii sunt, qui utiles sint, ac poßunt uiuos pacare? certe. At quæ est obsonii ratio, num quis utilitatem ad bene habendum spectare dixerit? profectò, quid igitur, quæ ultra hos, aliosq; cibos, aut huiusmodi similium appetentia? at quæ reprimitur à puero, & ex multis ob disciplinam secedit, corporiq; ac animo, quòd ad prudentiam spectat, temperantiamq; nocet, num rectè poterit non necessaria dici? rectissimè quidem.

Voluptatis laus, Hercules uoluptati deditus. Cap. II.

Ita scriptum reliquit in libro de Voluptate Heraclides Ponticus; Tyranni atque Reges cum omnium bonorum sint domini, omniaq; sint experti, uoluptatem omnibus præferunt, cum magnificam faciat uirorum naturam ipsa uoluptas. Omnes idcirco ij, qui uoluptatem delitiasq; amplectuntur, magnanimi splendidißimiq; fiunt, uelut

Persæ Medi. isti enim maximè omnium hominum uoluptatem delitiasq; amplexantur, cum omnium barbarorum maximè sint magnanimi, ac robustißimi. Voluptate delitiisq; capi liberorum est, siquidem animus his remittitur atque augetur: laborare uerò miserorum est ac seruorum, quoniam animus eorum contrahitur, atque natura. Maxima fuit Atheniensium ciuitas cum delitiis oblectaretur, uirosq; magnificentißimos educauit; nam & purpureis induebantur uestibus, & sagulis uariegatis, corymbosq; dimittebant capillorum, & aureas cicadas circa frontem accommodabant, comamq; ferebant, & pueri sellas, ne in quouis loco considerent, illis afferebant. Isti tamen illi erant, qui pugnam in Marathone uicerunt, soliq; totius Asiæ copias profligarunt, captiuasq; duxerunt. Illi praeterea qui prudentißimi sunt existimati inquit, quiq; plurimum nominis in Philosophia sunt consecuti, maximum bonum uoluptatem esse sunt arbitrati. Ita etiam scripsit Simonides; quæ mortalium hominum uita esset optanda, aut quæ tyrannis, si suauißima uoluptate sit priuata? sine qua nec Deorum quidem uita esset iucunda, uel expetenda. Vbi Pindarus Hieronem Syracusiorum regem admonet, ne summoueas oblectationem inquit dum uiuis, nam tibi homini uita iucunda maximè conuenit. Homerus etiam iucunditatem ac lætari suauißimum finem esse dixit, ubi conuiuæ cantores audiunt, ac mensæ dapibus oneratæ sunt appositæ. Deos quoque facile uiuentes nuncupauit, facileq; sine labore significat: quasi omniummalorum maximum esse senserit miseriam laboremq;, quæ spectant ad uictum. Idcirco Megaclides poetas illos increpat, qui Homerum ac Hesiodum secuti sunt, qui dixerunt de Hercule quòd regebat exercitus, urbesq; expugnauit, cum hominibus tamen cum plurima uoluptate uiuebat. Complures uxores duxit, ex multisq; uirginibus ex occulto coitu filios suscepit. Atque contra res huiusmodi non admittentes, dicere posset quispiam, quo pacto heus uos studium id illi conceditis, quod spectat ad epulas? uel unde ad homines serpsit nihil ex calice libando apto relictum esse, nisi quæ ad uoluptatem spectant is probasset? uel cur calida lauacra, quæ ex terra scatent omnes Herculi sacrata esse dixerunt? aut quamobrem mollia strata Herculis lectos appellitare consueuerunt, si suauiter uiuentes ille contemnebat? Hunc ait iuniores poetæ in prædonis speciem formarunt, qui solus uagaretur, clauam habens, leonisq; pellem, ac arcum, quæ omnia à Stesichoro suauißimo prius ficta fuerunt. Xanthus autem poeta qui Stesichoro multò fuit antiquior, uelut Stesichorus ipse testatur, ut autor est Megaclides, non eā stolam illi at Homericam iniunxit. Complura Xanthi dicta ab ipso Stesichoro immutata fuerunt, uelut etiam uocata Orestia. Antisthenes cum bonum quidpiam uoluptatem esse dicat, cuius non pœniteat addidit. At Vlysses, qui est apud Homerum, dux extitisse uidetur Epicuro uulgatißimæ uoluptatis, cum inquiat:

> Certè ego non dicam quicquam iucundius esse,
> Quàm cum lætitia capimur, pulsoq; dolore
> Conuiuæ accipiunt iucunda per atria cantum;
> Ordineq; aßidunt, epulis onerantur opimis
> Mensæ, tum pincerna merum ex crateribus haurit:
> Pocula mox implet tribuens præsentibus illa.
> Dulcius hoc eße haud quicquam sic mente uoluto.

At Megaclides Vlyssem inquit temporibus inseruire solitum, ut eiusdem ingenii Phæacibus esse uideretur, cum maximè ad complectendas eorum delitias Alcinoo promptus uideri studeret;

> Sunt citharæ, atque chori, sunt & conuiuia grata;
> Alternæ uestes, lecti, tepidumq; lauacrum.

Sola enim hac ratione se consecuturum ea, quæ uolebat, existimauit. Huiusmodi est is etiam, qui Amphilochum puerum admonet; ô fili marinæ feræ saxatilisq; cuti mentem quam maximè comparans, in omnibus uersare ciuitatibus. Præsentia uel lubens laudato, ac aliàs alia cogites. Sic ait etiam in Iphigenia Sophocles:

> Viris referto polypi corpus, qui ubi
> Saxis adhæret fit similis, sententia
> Ex propria.
>
> Et Theognis;
>
> Polypodis mores imitabere multiplicis.

Sunt qui sententiæ huius & Homerum fuisse dicant, quòd eum studiosæ uitæ præposuerit dicentem sæpius:

> Concilio superi uenerunt, sedibus aureis
> Consedere, quibus Hebe ueneranda ministrat
> Effundens nectar, qui se excepere uicißim
> Aureis poculis.

Ac Menelaus etiam inquit apud illum Nos

> Diuidit haud aliud delectatos & amantes.
>
> Et
>
> Sedimus & carnes multas, & dulcia uina
> Sumentes.

Quamobrem Vlysses etiam delitias, ac immodicam lasciuiam uitæ scopum posuit apud Alcinoum.

De Persarum delitiis. Cap. III.

Celeberrimi omnium uirorum ob suas delitias Persæ primi fuerunt, quoniam in Susis reges hyemabant, æstatemq; degebant in Ecbatanis. Susa ob loci ipsius amœnitatem uocata fuiße scriptum reliquit Aristobulus, ac etiam Chares. Est autem Susum Græca uoce lilium. Versantur per Autumnum in Persepoli, ac reliquam totius anni partem in Babylonia. Parthorum uerò reges in Rhagis uere commorantur, hyemant in Babylonia, .*. reliquam anni partem. Neque insignia sanè, quæ Persarum Reges capiti imposuerunt delitiis carere consueuerunt; siquidem ex myrrha, uocatoq; Labyzo conficiebantur, ut asserit Dinon. Est autem labyzus odorifer, multoq; myrrha preciosior. Cum uerò Rex inquit de curru descenderet: neque desiliebat, quamuis exigua eßet altitudo à terra, neque hominum manibus fulciebatur, sed aurea sedes illi semper apponebatur, in quam descendens, exibat: atque regis sedem ferens ad hunc usum semper assequebatur. Ipsum mulieres trecentæ insuper obseruant, ut testatur Heraclides Cumæus libro primo rerum Persicarum, quæ die quidem dormiunt, ut postea pernoctent, atque per noctem canunt lychnis accensis, et citharam pulsant. Vtitur illis rex sæpius prope aulam maliferorum (erant autem hi satellites, genere quidem Persæ omnes, qui aurea mala in hastis gestabant, mille numero: qui etiam optimi ex decem millibus Persarum Asianatorum uocatorum eligebantur,) ac pedes per horum aulam incedebat Sardiacis tenuibus tapetibus suppositis, super quibus nulli præterquā Regi incedere licebat. Vbi

uerò ad extremam aulam perueniret, ascendebat in currum, aut equum, nam pedes nunquam extra regiam conspectus est. Quòd si ad portam exiret, aderant cum illo etiam pellices, thronusq́; in quo ius dicere consueuerat, erat aureus; circa quem quatuor aureæ columnæ lapillis distinctæ mirum in modum circumponebantur, inter quas purpurea uestis uariegata extendebatur. Clearchus Solensis libro quarto uitarum cum de Medorum delitijs prius dixisset, & quòd propter has complures ex finitimis Eunuchos facerent, infert postea à Medis maliferorum usum ad Persas emanasse, non solum ad iniuriarum præsidium, uerum etiam ob delitias satellitum: in quantum ignauiæ uenerunt monumentum. Possent enim, ut rationi consentaneum est, præter opportunitatem, ac insaniæ hæ delitiæ uel uiros lanceis armatos senes omnino efficere. Tum progressus inquit: ijs igitur, qui suaue aliquod ei edulium præbuerint, rei concessæ præmium præbens, non alijs honoribus hoc condiens apponit, sed multò magis ipse sapiens fruitur. Est autem illud ut arbitror id, quod Iouis & regis simul cerebrum appellatur. Chares Mitylenæus libro Historiarum de Alexandro quinto, eò usque delitiarum peruenerunt inquit Persarum reges, ut supra caput regij lecti domicilium quinqueclinium haberent, in quo quinque millia auri talentorum semper iacerent, quod regium puluinar uocabatur. Ad pedes autem domicilium alterum habebat triclinium, ubi tria millia argenti talentorum posita fuerant, atque regium subsellium dicebatur. Aderat in ipso cubiculo uitis aurea supra lectum lapillis preciosis ornata, quam scribit Amyntas in ponderibus racemos ex preciosissimis calculis compositos habuisse: atque non longe ab ista craterem aureum opus Theodori Samij positum fuisse. Agathocles libro de Cyzico tertio aquam auream uocatam esse scribit in Persis, atque fontes esse septuaginta, ex qua nulli bibere licet, præter quàm soli regi, atque seniori illius ex filijs: ex alijs uerò siquis hanc aquam biberit, capitis mulctatur. Xenophon libro Disciplinæ octauo utebantur eo etiam tempore inquit Persarum disciplina, Medorumq́; stola & splendore: nunc uerò contemnunt Persarum constantiam, ac Medorum amplexantur mollitudinem. Sed eorum delitias patefacere constitui; non enim illis sufficit in primis lectos molliter substrauisse, uerum etiam lectorum pedes super tapetibus collocarunt, ne pauimentum contra nitatur, sed tapetes cedant. Neque certè quidpiam eorum capiunt, quæ in mensam cocta prius fuerant, sed noua semper inuenire student, quod etiam in obsoniis obseruant, nam utrorumq; horum artifices habent, qui noua faciunt. Hyemis quidem tempore non caput solùm corpusq́; & pedes illis texisse sufficit, uerum etiam Chirothecas habent ac digitalia circa summum manuum. Per æstatem uerò neque arborum aut saxorum illis umbræ sufficiunt, sed homines in his alia umbracula machinantes astiterunt. Sic & in alijs de his inquit; nunc uerò plura habent strata in equis, quàm in lectis; non enim tantum studium adhibere solent ut rectè equitent, quam ut molliter sedeant. Ianitores præterea, panis artifices, & obsonii, pincernas, apponentes, ac auferentes, cubicularios, excitantes, ornantesq́; habent, qui ipsos ungunt, fricant, aliaq́; disponunt.

De Lydorum delitiis. Cap. IIII.

IN tantam delitiarum uoluptatem peruenerunt Lydi, ut mulieres primi Eunuchas fecerint, ut Xanthus Lydus narrat, siue is, qui in eum relatas historias conscripsit. Dionysius autem Scytobrachion, uelut ait Artemon Casandreus in libro de libris congregationis, cum illud interim ignoraret, quòd Ephorus Historicus mentionem fecit illius, uelut qui fuerit antiquior, Herodotoq́; argumenta suppeditarit. Hic inquam Xanthus libro secundo rerum Lydarum primum scribit Lydorum regem Andramytem mulieres Eunuchas effecisse, iisq́; loco uirorum Eunuchorum usum fuisse. Clearchus libro secundo Vitarum, Lydi (inquit) uiridaria ob delitias parantes, eaq́; hortos efficientes in umbra nutriebantur; nam maximè ad delitias spectare putabant, si radii solis eos prorsus non attingerent; atque eò tandem iniuriæ deuenerunt, ut alienis mulieribus ac uirginibus in locum idcirco Impurum uocatum eductis uim inferrent, ac animos denique iam effœminati, in muliebrem uitam suam pristinam permutarint: inde effectum est ut eorum uiuendi ratio fœminam tyrannum denique meruerit; unam earum quæ iniuriam passæ fuerant Omphalem, quæ prima meritam in Lydos castigationem excitauit. Nam regi à muliere eos, qui iniuria afficiuntur, signum est uiolentiæ. Cum & ipsa igitur esset intemperans, sibiq́; prius illatas iniurias uindicaret, seruis, qui erant in ciuitate dominorum uirgines tradidit, in quo loco ab illis iniuriam passa fuerat. Cum in hunc locum dominas ui coëgisset unà cum seruis clausit, ex quo rei asperitatem lenientes Lydi, locum ipsum mulierum certamen, suaue Certamen, appellant. Neque uerò Lydorum solum mulieres dimissæ sunt, ijs quicunque contigerint, sed Locrorum etiam Epizephyriorum, atque eorum qui circa Cyprum incolunt, & omnium denique, qui suas puellas scortis dicarunt. antiquæ cuiuspiam iniuriæ (ut uera loquar) monumentum, castigatioq́;, facinus esse uidetur: in quam Lydorum unus uir nobilis irruit, cum Mydæ propinquum imperium grauiter ferret, ac Midas ob imbecillitatem ac delitias iaceret in purpura, unaq́; cum mulieribus inter telas texendi artem exerceret. Omphale omnes eos qui cum ea iacuerant obtruncauit eosq́; puniuit: hunc quidem auribus mutilatum ob linguæ intemperantiam extrahens, qui ob scientiæ inopiam animalis omnium insulsi appellationem est consecutus. Primi uerò Lydi carycam inuenerunt, de cuius præparatione dixerunt ii, qui condiendi artis præcepta tradiderunt: & Glaucus Locrius, & Mithæcus, & Dionysius, duoq́; Heraclidæ Syracusii, & Agis, & Epænetus, & Dionysius, & Hegesippus, & Erasistratus, Euthydemus, Criton; his accedit Stephanus, Archytas, Acestius, Aesias, Diocles, Philestion. Tot enim condiendi rationem scripsisse inuenimus. Candaulam præterea dixerunt Lydi quendam non unum, sed tres, ita ad uoluptates se totos conuerterant. Fieri ipsum inquit Hegesippus Tarentinus ex carne lixa, trito caseo, atque caseo Phrygio, anetho & pingui iure. Mentionem fecit illius Alexis in Pernoctante siue Lanistis est autem coquus, qui loquitur;

Hæc præter & candaulon apponam tibi
Mox quempiam, candaulon haud unquam edi ego:
Nec audiui dici prius per numina.
Mirabile inuentum meum est, si multum ego
Ponam tibi certè digitos momorderis
Iucundus ipsi: uellera mox agemus heus
Vir alba fac ubi cernis.
A communibus salsamenta piscibus, carnium sartaginum
statim

Bis coctum appones ouum concisum,
Frumentum,melq; oxybaphum,ex sartagine caseum.
Colostra uiridia Cythnij mox dissecans.
Racemulum quem uel choreum in poculo.
Tum dulce,talis assolet pars undique
Deludi,at inde fit caput cœnæ tamen.
Solùm uir eludas,sed hinc discedito:
Chorea,candaulos,sirens,sartagines.
Omnem uoluptatem.

Meminit de candaulo hoc pacto Philemon in Accedente:

Qui sunt in urbe sunt mihi testes,quòd solus
Physcam facio,candaulum,oua,thrium in angusto.
Quis horum lapsus factus est?quis uel error?

Nicostratus in Coquo; qui nigrum ius facere nesciebat, at thrium & candaulum.Menander in Trophonio; Ionicus diues fundamentum candaulum faciens,excitantes epulas.Cum ad bellum etiam exeunt Lydi cum tibijs ac Syringibus in acie instruuntur,at asserit Herodotus; sicut in hostes impetum faciunt Lacedæmonij cum tibiis;ac cum lyra Cretenses.Heraclides Cumæus,qui res Persicas conscripsit,in inscriptis Præparantibus,ubi inquit quòd in thuris feraci regione rex suis legibus uiuit,neque ullius imperio paret,hæc narrat; hic delitijs ac inertia maximè abundat,semperq; in balneis uersatur, uitam degens in sumptu atque delitijs;ac neque quidpiam agit, neque cum multis uersatur,sed iudices constituit, quòd siquis minus iustè dijudicasse putetur, fenestra quædam est in altißimo regiæ loco,quæ ferrea cathena ligatur:qui igitur iniustè se iudicatum esse existimauerit,cathenam apprendit,fenestramq; attrahit,quod ubi rex senserit,eos ad se uocat, atque ipse dijudicat.Quare si uideantur iudices minus iustè iudicasse, moriuntur;si iustè,is moritur,qui fenestram mouerat. sumptum, qui singulis diebus in regem,& in mulieres circa illum,& in eius amicos fiebat,quindecim Babylonia talenta esse scribit.

Tyrrhenorum delitiæ,ac Siculorum. Cap. V

ABsurdè parumq; honestæ sunt Tyrrhenorum delitiæ, ut inquit libro primo Timæus, cum seruæ nudæ ipsis ministrent hominibus.Theopompus Historiarum libro quadragesimo tertio legem apud Tyrrhenos esse scribit, qua mulieres communes esse iubentur:quæ corpora maximè curant, atque sæpius cum uiris exercentur,aliquando etiam inter sese: non enim turpe illis existimatur si nudæ fuerint conspectæ. Cœnare ipsas ait nõ cum suis quidem uiris,at apud præsentes, quicunque contigerint,atque quos uoluerint poculis prouocare licet.Bibunt hæ permultum, suntq; aspectu formosæ. Nutriunt Tyrrheni filios,quicunque nati fuerint,cuius uiri sint minimè scientes,qui iisdem legibus nutriuntur,quibus utuntur nutrientes,conuiuia sæpius facientes,ac cum omnibus mulieribus coeuntes. Neque enim turpe quidpiam apud Tyrrhenos non modo agere,sed nec pati quidem uideri censetur: est enim illis hoc in more positum,ubi turpe quidpiam sunt patraturi,quòd dicunt cum coit paterfamilias,atque quis eum quærit, hoc aut illud patitur,remq; ipsam turpi nomine appellant. Vbi coẽũt cum amicis,ita faciunt:primum ubi cessauerunt potantes,atque dormituri sunt,ministri lychnis accensis amicas ad illos introducunt aliquando,aliquando uerò pueros ualde formosos, aut mulieres.Cum postea ab iis cessarunt, uigentes adolescentes his adducuntur,qui cũ illis ipsis congrediuntur. Coeunt autem ac congrediuntur se inuicem aliquando intuentes, at sæpius circa thorum operimenta iacientes, quæ uirgulis sunt intexta, superiusq; uestes extenduntur. Congrediuntur multum cum mulieribus,at multò magis gaudent pueris ac adolescentibus: nascuntur enim apud illos aspectu pulcherrimi, quippe qui delicatè nutriuntur,corporaq; habent læuia. Omnes illi barbari, qui ad occidentem uergunt,unguento perfundũtur, corporaq; raduntur:atque apud Tyrrhenos officinæ complures & artifices huiusce rei reperiuntur,uelut sunt apud nos tonsores, ad quos cum accesserint se ipsos ad omnia tradunt, neque uidentium aut accedentium aspectum ullo pacto formidantes.Vtuntur hac lege complures ex Græcis,& ex iis,qui Italiam incolunt,quam à Samnitibus Mesapiisq; didicerunt. Pinsunt, pugnis certant,loroq; cædunt ad tibiam Tyrrheni ob delitias,ut narrat Alcimus.Celebres fuerunt etiam Siculorum mensæ ob delitias,qui etiam mare sibi uicinum dulce esse asserunt, cum dapibus gaudeant,quæ fiunt ex eo,ut testatur Clearchus libro Vitarum quinto.

Sybaritarum delitiæ & crotoniatarum. Cap. VI.

SEd de Sybaritis quid opus est ut pluribus dicam? apud quos balneatores introducti fuerunt, effusoresq; edocti ne citius dimitterent,& ne nimium festinantes, eos qui lauarentur,comburerent.Primi etiam Sybaritæ artes, quæ strepitum facerent,extra ciuitatem eiecerunt;ueluti fabrorum ærariorum & lignariorum,horumq; similium; ita ut undique imperturbati somni efficerentur:neque sanè gallum in ciuitate nutrire licebat.Narrat de ijs Timæus,quòd uir quidam Sybarita cum in agrum uenisset,hominesq; pastinantes uidißet,ipse loqui cæpit,ad quem dixisse aiunt quendam ex præsentibus quòd ipsum loquentem audiens laborasset ex latere. At in Crotone cuidam athletæ calcem effodienti ex Sybaritis astantes quidam dixerunt,num cum tantam habeant ciuitatem, domesticos non habeant qui eis palæstram effodiant. Alius Sybarita cum in Lacedæmonem accesßißet,ac in Phiditium fuisset uocatus, super lignis sedens,unaq; cum illis cœnans,primum se, Lacedæmoniorum cum audisset strenuitatem, admiratum esse dicebat, nunc uerò cum uidisset,nihil ab alijs hominibus eos differre cognouisse:nam uel timidißimus mori potius eligeret, quàm uitã perpeti huiusmodi.Est etiam apud eos consuetudo,ut pueri ad impuberem usque ætatem purpuram, capillorumq; nodos auro reuinctos gestent. Apud hos homunculi quidam parui ac Scopæi,ut inquit Timon,ob delitias reperiuntur,qui Stilpones ac Melitæi catuli dicuntur, qui illos sequuntur in gymnasia. Ad quos hisq; similes Maurusiorum rex Masanasses dixisse fertur,ut testatur Ptolemæus libro octauo commentariorum, quærentibus simias coemere apud uos ô uiri mulieres pueros non pariunt.Nam Masanasses pueris delectabatur,filiorumq; pueros apud se nutriebat.Complures erant filiarum etiam filij,quos omnes ad triennium usque ille educabat,quo spatio peracto ad parentes eos remittebat,aliosq; denuo capiebat. Hæc ipsa testatur Eubulus Comicus in Gratiis hoc pacto;

Nam quæso quantò dignius nutririer
Virum penes uirum,facultas si sit huic?
Graues,molestas,quàm proteruas anseres?
Vel perfidum malum pithecum pascere?

Athenodorus etiam in libro de studio ac disciplina, Archytam Tarentinum scribit uirum cum urbanum,tum etiam philosophum,

phum,multos habentem seruos,his gaudere solitum, quod spe- ctat ad uictum,in sympοsia dimißis. Verum melitæis catulis læ tantur Sybaritæ,hominibusq; non hominibus. Gestabant ue- stes insuper Sybaritæ, quæ ex Milesijs lanis erant confectæ, ex quibus ciuitatibus etiam amicitiæ contrahebantur, ut asserit Timæus. Amabant Tyrrhenos ex Italia, extra Italiam Iones, quia utebantur delitiis. Cum plures quinque millibus essent Sy baritarum equites,crocotas induti supra thoraces procedebãt in pompam,iunioresq; ipsorum per æstatem in antra Nym- pharum Lusiadum secedentes omnibus cum delitijs degunt. Qui inter eos sunt opulẽtiores ubi rus adeunt,unius diei iter, per triduum perficiunt,quamuis uehiculis uehuntur. Adesse eo rum præterea consueuerunt nonnullis uiæ,quæ in agros duce rent, coopertæ,ut plurimis cellæ adsunt uinariæ mari propin- quæ,in quas per canales uina ex agris demittuntur atque hoc quidem uenditur,illud in ciuitatem nauigijs importatur. Fa- ciunt complura frequentiaq; conuiuia publica,eosq; aureis co- ronis decorare solent,qui splendidißime pararunt, quos etiam per præcones in publicis sacrificijs celebrant,ac in certamini- bus:non illorum quidem exponunt beneuolentiam, sed sum- ptum in cœnas factum;in quibus coquos etiam bene condita pa rantes coronare consueuerunt. Inuentæ sunt apud Sybaritas caldariæ cellæ,in quibus sedentes calefiebant, primiq; inuene- runt matulas,quas in sympοsia intulerunt. Tum peregrinos de rident,qui ex patria discesserunt, ipsiq; magnopere glorian- tur cum super fluuiorum pontibus consenuerint. Videtur illis hoc maximum fœlicitatis argumentum extitisse, quòd cum re- gio portu careat,mareq; propius accedat, omnes ferè fructus à ciuibus absumantur nam: & ciuitatis locus,et oraculi respon sum omnes ad delitias soluteq; sine mensura uiuendum, inuita runt. ciuitas enim eorum in loco concauo sita æstatis tempore mane quidem ac uesperi frigus habet egregium, per medium autem diem calorem habet intolerabilem,ita ut eorum plurimi sanitatis gratia fluuios diducere machinati sint,ita ut affluant, ac neque orientem neque occidentem solem in Sybari uidere oportet,nisi siquis ante fati tempus emori cupiat. Miserunt quandoque uiros, qui responsum à Deo peterent, inter quos erat & Isamyris,qui cum interrogassent quousque forent feli- ces,respondit oraculum;

Semper eris felix uenerans genus numina diuûm,
Donec plus superis fueris ueneratauirum quem;
Intima seditio,tunc & tibi prælia surgent.

Cum hæc audiuissent Deum ipsis dixisse existimarunt, quòd nunquam cessabunt eorum delitiæ, non enim se hominem ma- gis,quam Deum ueneraturos unquam arbitrabantur. At muta tio illis forte accidit, postea quam familiarem quendam qui- dam cæcidisset,eumq; ad sacra confugientem rursus uerberas- set. cum ad patris demum illius confugisset monumentum,dimi sit,cum pudore correptus eßet. Absumpti fuerunt suo in ipsos delitiarum studio:atque ciuitas ipsa cum alijs omnibus de deli- tiis decertauit. Post non multum temporis cum multa ipsis si- gna apparuissent ac euersio,de qua non necesse habeo dicere, perditi sunt. In tantum delitiarum studium deuenerant,ut equos etiam ad tibiam in symposiis tripudiare assuefecerint: qđ cum Crotoniatæ cognouissent,ubi cum his pugnarunt,saltandi concinnitatem illis pararunt, ut asserit Aristoteles in eorum Republica:aderant enim illis tibicines in acie militari,quorum cum tibiarum sonum equi audiuissent,non exilierunt solum, ue rum etiam sessores habentes ad Crotoniatas transfugerunt. Hæc eadem scripsit Charon Lampsacenus libro secundo Ter- minorum,ita scribens; Bisaltæ militarunt in Cardiam & uice- runt,Bisaltarum dux erat Onaris,qui cum puer esset,emptus fuit in Cardia:atque cum Cardiano cuidam seruiuisset, erat au tem Cardianis responsum oraculi,quòd in eos Bisaltæ consur- gerent,de quo in tonstrina sæpius sedentes disserebant. Hic igi tur ex Cardia aufugiens in patriam suam Bisaltas in Cardia- nos concitauit,atque dux à Bisaltis declaratus fuit:omnes nan- que Cardiani equos in symposiis ad tibias tripudiare docue- rant, atque pedibus postremis stantes, prioribus sonos co- gnoscentes tripudiabant. Cum hæc igitur scisset Onaris tibici- nam habuit ex Cardia,quæ ad Bisaltas profecta multos tibici- nes instruxit,quibuscum & ipsa in Cardiam militauit. Vbi ue rò pugna fuisset incœpta tibias inflare,modulosq; emittere iuſ sit,quoscunque equi Cardianorum cognouißent. Eos ubi equi audiuissent super postremis pedibus se firmarunt, atque in tri pudium sunt conuersi,Cardianorum autem uis omnis in equi- tatu posita erat,atque idcirco uicti superatiq; fuerunt. Cum quidam ex Sybaritis Crotonem nauigare uellet ex Sybari pro priam nauim sibi comparauit,in qua neque aspergeretur, ne- que ingrederetur alius quispiam, ac in quam equum assumere poßet. Hæc cum ita conuenirent equum ingredi fecit, iußitq; ut equo substerneretur,postea rogauit quendam ex comitibus ut cum eo nauigaret,cum se traiicienti imperasse diceret ut na uigaret prope terram. Hic autem respondit quod uix eum au- diuisset si pedes apud mare esset iturus, ne dum si prope terrã nauigaret. Phylarchus libro Historiarum uigesimo quinto ubi legem apud Syracusios fuiße scribit,qua cautum erat, ne mu- lieres auro ornarentur,neque floridas uestes gestarent,ac ne- que purpureos habentes contextus,nisi siqua se publicam ami- cam esse fateretur:atque aliam fuisse legem ne quis uir se auro ornaret,superuacaneisq; uestibus uteretur differentibus, nisi se mæchum eße fateretur,aut cinædum. Prohibebantur liberæ mulieres noctu incedere,ubi Sol occidisset, nisi adulterium es- sent commißuræ:prohibebantur per diem etiam sine instituto- ribus exire,ac una serua saltem assequeretur. In delitias inquit soluti Sybaritæ legem sanxerunt,ut mulieres ad festa uocaren tur,atque eas quæ uocarentur ad sacrificia, oportebat per an- num priorem apparatum comparare,quò dignum tempore ue stium,aliusq; mundi muliebris facientes in conuentus adduce- rentur. Si quis obsoniorum artifex aut coquus edulium ali- quod dignum inuenisset ac magnificum,nulli alij per annum id facere licebat, quo ille,qui primus reperißet, per id tempus quæstus haberet,atque alios laborantes ipsos his omnibus ex- celleret. Eodem pacto qui anguillas uendebant tributum non persoluebant,neque ij,qui eas uenabantur. Tum eos qui purpu ra marina tingebant,quiq; inferebant,immunes fecerunt. Ve- runtamen in iniurias demum conuersi,cum triginta legati ue- nissent Crotoniatarum,eos omnes interfecerũt,atque ante mœ nia insepultos proiecerunt,ut à feris uorarentur. Hoc illis om nium malorum principium extitit,quod etiam oraculum prius significauerat:nam uisi sunt omnes eorum potentes paucis die- bus interpositis idem portentum eadem nocte uidisse. Viderũt enim Iunonem in medium forum accedentem, choleramq; uo- mentem,in cuius etiam sacello sanguinis fons erupit,neque ta- men eorum ceßauit arrogantia,donec omnes à Crotoniatis de leti fuerunt. Scribit Heraclides Ponticus in libro de Iustitia, cum Telyis tyrannidem soluißent Sybaritæ,eos, qui rerum fue rant participes,ante aras obuiantes ceciderunt, ac obtrunca-

runt, inter quas cædes Iunonis statua conuersa est, solumq; sanguinis fontem emisset, ita ut omnem propinquum locum fenestris æreis obturauerint, cum firmare cuperent sanguinis fluxionem. Idcirco omnes aufugerunt, mortuiq; sunt, qui Olympiorum certamina de medio tollere conabantur: nam quo tempore agi consueuerunt, uictoriam obseruantes athletas ad sese aggrediebantur aduocare. Crotoniatæ posteaquam Sybaritas deleuerunt, ut autor est Timæus, ad delitias se contulerunt, ita ut eorum princeps purpurea ueste indutus per ciuitatem incederet, aureaq; corona coronatus, et crepidis albis. Sunt qui hoc non ob delitias quidē factum fuisse asserant, sed ob medicum Damocedem, qui erat Crotoniates, qui Polycratis Samyorum tyrāni fuit familiaris: atque post illius mortem captiuus à Persis factus, ad regem adductus fuit, cum Polycrates ab Orœta esset interfectus. Cum igitur Damocedes Atossam Darij regis uxorem sanauisset, Cyriq; filiam, quæ ex mamma laborabat, ab hac in munus poposcit ut mitteretur in Græciam, cum esset abiturus. Hic in Crotonem forte delatus fuit, atque ibi commorari decreuit. Cum apprensus fuisset à quodam Persa, qui eum regis seruum esse dicebat, eum dimiserunt Crotoniatæ, ac Persæ stolam exuentes, seruientis in Prytaneo ministri stolam induerunt, ex quo Persicam stolā indutus quoque septimo die circuit aras unà cum Prytani; ac neque delitiarum, neque iniuriæ gratia neq; minarū in Persas causa hoc faciunt. Scribit Timæus'q, Olympicum conuentum Crotoniatæ postea conati sunt eodem tempore dissoluere, cum certamen opulentum argenti constituissent. Alij hoc uoluisse Sybaritas malunt.

Tarentinorum, Iapygum, ac Massyliensium delitiæ, Cap. VII.

Clearchus libro uitarum quarto Tarentinos scribit cū multum roboris, copiarumq; possiderent, in tantum delitiarum deuenisse, ut totam cutem leuem facerent, nuditatisq; huius reliquiis sacrificarent. gestabant omnes inquit texturam pellucidam uestium, quibus nunc muliebris uita gloriatur. Postea cum in iniurias ob delitias compellerentur unam Iapygum ciuitatem Carbinam extorrem fecerunt, ex qua pueros, uirgines, mulieresq; uigentes congregantes, in sacra Carbinatarum septa ponentes, nuda omnibus corpora per diem conspicienda præbebant: atque quicūque uolebat, uelut in infelicem gregē insiliret, pro desideriis potiebatur omnium forma congregatorum, omnibus spectantibus Deis, ac iis præcipuè, quos illi minimè rebantur. Ita uerò rem eam numen grauiter tulit, ut omnes eos Tarentinos, qui erant in Carbina illegitimaq; perpetrarant, fulmine percusserit, atque ad hæc usque tempora consuetudo permansit in Tarento, ut quot exceperunt eorum qui in Iapygiam mittebantur, tot columnas singulæ familiæ ante fores constituerint, in quibus neque mortuos lugent quo tempore perierunt, neque legitimas exequias persoluunt, sed Ioui Catæbatæ sacrificant. Iapygum genus rursus cum esset Cretense, ex iis, qui cum Glauco quæritante discesserunt, ac migrarunt. Qui hos secuti sunt uitæ ornatus Cretensium obliti in hoc iniuriarum ob delitias peruenerunt, ut cum primi faciem perfricuissent, antiasq; et addititias comas, stolasq; floridas gestarēt, operari, uel laborare turpe esse arbitrarentur, multiq; eorum ornatiores suas haberent domos, quàm Deorum immortalium templa. Duces præterea Iapygum Deos iniuria afficere consueuerant, quorum etiam imagines diripiebant è tem-

κατηβάτῃ. fulmina iaculanti.

plis, cum dicerent potentioribus eos cædere oportere; quamobrem de cœlo percussi ære ac igni hanc famam præbuerunt. Manifesta enim erant procul & conspicua tela, quæ de cœlo mittebantur, atque omnes qui ab iis sunt, ad hodiernum usque diem ad cutem detonsi, stolamq; lugubrem gestantes uiuunt, omnibus qui unquam fuerunt uiris bonis rariores. Iberi etiam stolas tragicas uariasq; induti, sagulisq; ac poderibus utuntur, quibus tamen non impediuntur, quominus ad rerum bellicarū negotium sint prompti. At effœminati sunt Massilienses cum eundem gestent uestium ornatum, quem Iberi, minus sunt decori ob animorum mollitiem cum muliebria ob delitias patiantur: unde tractum est prouerbium; nauigares in Massiliam.

De Siritarum, Milesiorum, Scytharumq; delitiis. Cap. Cap. VIII.

Illi etiam, qui iuxta Sirim incolunt, quem locum illi prius occupauerant, qui uenerant ex Troia, ac postea Lacedæmonij, ut inquit Timæus, ac Aristoteles, non minus quàm Sybaritæ in delitias irruperunt. Erat enim apud eos proprium ut sagula gestarent florida, quæ sumptuosis mitris cingere consueuerant, ac idcirco Mitrochitones à finitimis uocabantur: quando Homerus discinctos uocat Amitrochitones. Archilochus poeta etiam Siritarum regionem admiratus est mirum in modum ob illius fertilitatem: nam de Thaso uelut inferiore inquit;

Nullus locus formosus, aut optabilis,
Amabilis'ue, ut apud fluenta Siriis.

Dicitur autem Siris, ut asserit Timæus ac Euripides in Ligata siue Melanippe; à muliere quadam Siride, at, ut placuit Archiloco, à flumine. Non exigua fuit hominum multitudo totius huius climatis in delitias felicitatemq; propensa, quare tota ferè magna Græcia fuit appellata habitatio ea, quæ ad Italiam uergit. Milesii cum non forent delitiarum serui Scythas quidem uincebant, ut autor est Ephorus, ciuitatesq; in Hellesponto condiderunt: Euxinumq; mare splendidissimis ciuitatibus locupletarunt, omnesq; in Miletum concurrebant. Verum ubi uoluptate delitiisq; correpti sunt, euanuit ciuitatis robur inquit Aristoteles: atque inter eos natum est prouerbium;

Fortes diu fuere iam Milesii.

Heraclides Ponticus scribit libro secundo de Iustitia, quòd Milesiorum ciuitati ob delitias infortunia complura acciderunt, ciuilesq; inimicitiæ, qui æquitatem non amantes, hostes uel radicitus deleuerunt. cum enim seditionem molirentur ii, qui opes possidebant; ac populares, quos illi appellabant Gergithas; primum cum uicisset populus, diuitesq; extra ciuitatem eiecisset, fugitiuorumq; filios in areas coegisset, boues congregantes simul immutarunt ac pessundederunt, atque illegitima nefandaq; morte interfecerunt. Cum diuites rursus postea uicissent, omnes eos, quorum fuerunt domini unà cum filiis combusserunt, quibus ardentibus & alia monstra complura apparuisse inquiunt, & sacram oleam sponte sua exarsisse; quamobrem Deus illos oraculi respōso diutius frustrauit, interrogātibusq; cur frustrarentur, respondit:

Gergithæ imbellis mihi sunt & funera curæ;
Parentum & cædes, ac semper planta uirescens.

Clearchus autem libro quarto Milesios scribit Colophoniorum delitias imitatos se ditioribus tradidisse, ac postea reprensos sibi ipsos dixisse; domi Milesia sunt & patria, ac non in medio.

medio. Postea hæc de Scythis narrauit Clearchus; solum Scytharum genus communibus legibus primum usum fuit, ac rursus omnium hominum ob iniuriam miserrimi fuerunt: delitiis enim se dicauerant, ita ut nulli prorsus alij ex hominibus, cum eos diuitiarum, facultatum, omniumq́; rerum impensa adoriretur. Hoc manifestum est uel ex his uestibus ducum, quæ nunc etiam relictæ conspiciuntur, atque ex uiuendi ratione. Nam cum maxime delitijs essent dediti, atque omnium hominum primi in delitias irruissent, eò usque iniuriæ peruenerunt, ut homines omnes, ad quos peruenirent, naribus mutilarent, à quibus oriundi secedentes ad hæc usque tempora rei ipsius nomen tenuerunt. Eorum uerò mulieres, fœminarum Thracum eorum, qui ad Occidentem Septentrionemq́; incolunt, ac finitimi sunt, corpora fibulis distinguebant ac uariabant, picturamq́; imprimebant, quamobrem Thracum mulieres iniuria affectæ multis annis postea propriam iniuriam abolentes reliquam corporis partes pictura uariegarunt, ita ut iniuriæ pudorisq́; impressi nota, in uarietatem conuersa ornamenti nomine, priorem uituperationem ignominiamq́; aboleret. Ita uerò omnibus superbè præfuerunt, ut nulli sine lachrymis seruitutis onus factum sit, ac posteris sit nunciatum cuiusmodi foret Scytharum sententia. Postea ob calamitatum, quæ eos inuaserunt, multitudinem, ubi ob dolorem uitæ simul felicitatem ac comas per totam nationem discerpserunt, externi ob iniuriam totondisse abscythizare appellarunt. Vbi omnes Ionas cauillatur Callias, siue Diocles in Cyclopibus, hæc ita scribit; quid enim uel delicata, pulchrasq́; mensas habens Ionia, dic quid agit?

Abydenorum, Ephesiorum, Samiorumq́; delitiæ. Cap. IX.

ABydeni etiam cum Milesiorum colonia sint, quod spectat ad uiuendi rationem, infracti sunt, atque demissi, ueluti in Militibus testatur Hermippus;

Exercitum maritimum letor faciens,
Habere ad aspectum uidetur optime.
Coma superbus, tum rigore brachij.
Nouisti Abydi qui uiri sint iam diu.

Aristophanes complures Ionas carpens in Galeata ita scribit;

Quot postea insignes erant uiri exteri
Sunt insecuti, tunc rogarunt proximi,
Vt uenderes puerum Chium, qui erat tibi.
In Clazomenas ast alter, alter at magis
Vt in Ephesum, sed illi in Abydum nanque ea
In uia erant cuncta.

Scribit de Abydenis Antiphon in libro Contumeliæ in Alcibiadem hoc pacto; postea quam tutelæ tuæ dimissus es à tutoribus, tuasq́; pecunias ab illis accepisti, discessi, in Abydumq́; nauigaui, nulla tui priuata cura habita, neque ullius necessitudinis gratia, sed ob animi tui intemperantiam ac iniuriam, cum mores operibus simillimos didiceris ex mulieribus, quæ sunt in Abydo, ut per reliquum ætatis tuæ spatium ijs uti posses. Mortui sunt Magnetes ij, qui apud Mæandrum incolunt, quia plurimum erant demissi, ut in elegiis Callinus testatur, & Archilochus: nam captiui facti sunt ab Ephesiis. De Ephesiis scribit Democritus Ephesius libro primo de Templo in Epheso, ubi de eorum delitijs narrat, atque quas uestes infectas gestarent, quibus hæc etiam subiiixit; at Ionum purpurea, uiolacea, croceaq́; uestimenta uorticibus intextis conspiciuntur; capita uerò æquis spatiis animalibus sunt distincta. Sarapides luteæ, purpureæ, candidæ: at purpureæ & calasires Corinthio confectæ opificio. Sunt autem ex his aliæ purpureæ, aliæ uiolaceæ, illæ hyacinthinæ, quibus flammatas, cæruleasq́; quispiam addere posset. Sunt autem Persicæ Calasires, quæ omnium sunt pulcherrimæ. Videre quispiam Actæas etiam uocatas posset, inquit: quæ omnium uestium Persicarum sunt magnificentissimæ. Est autẽ hæc uestis ualde fortis leuitatisq́; gratia parata; nam aureis quibusdam maculis perexiguis, milioq́; similibus est intexta, quod milium totum purpureis fluxibus in interiori parte coniunctionem sortitur in medio. Vtuntur his uestibus (ut inquit) Ephesii etiam, ubi in delitias se conuertunt. De Samiorum delitiis ubi mentionem facit Duris, poemata apposuit Asij, ubi narrat quod circa brachia ornatum muliebrem gestare consueuerant, atque cum Iunonium celebrarent, comas pexas habentes, atque in tergum reiectas, incedebant. Hoc ita legitimum apud illos fuisse, testatur hoc prouerbium; ad Iunonium festum accedere implicatum. Sunt autem hæc Asii poetæ carmina:

Sic illi pexi Iunonis templa petebant
In lucum, ornati perpulchris uestibus: atque
Tellurem niueis texerunt uestibus omnes.
Aurea Cæsariem contortam uincula nectunt.
Ornatus muliebris adest his brachia circum.
Circundans scutum bellicosum.

Heraclides Ponticus Samios scribit in libro de Voluptate, quemadmodum Sybaritas ciuitatem suam perdidisse, cum ob nimias delitias se uicissim paruifacerent.

De Colophoniorum, Ionum, Byzantiorum, Thessalorum, Aetolorum, Syracusiorumq́; delitiis. Cap. X.

COlophonii etiam cum prius in ratione uiuendi essent, seueri, ubi ad delitias se conuerterunt, amicitiamq́; ac societatem fecerunt cum Lydis, capillis aureo ornamento ornati incedebant, ut ait Xenophanes;

Ex Lydis ut cepit eos dementia, donec
Inconcussa illis dura tyrannis erat.
Cæruleæ petiere forum gestamine uestis
Culti: mille aderat paucior haud numerus.
Cæsariæ ornatu gaudentes inde decoro.
Gaudentes uncti suauis odore comæ.

Ita uerò in absurdam uoluptatem soluti sunt, ut eorum nonnulli neque orientem, neque occidentem solem unquam conspexerint: legemq́; tulerint, quæ ad nostra usque tempora perdurauit, ut cãtatriculæ, ac tibicinæ, omniaq́; huiusmodi quæ audiuntur à matutino tempore in meridiem mercedem caperent, ac ad lucernarum tempus cessarent, ex quo reliquam noctis partem circa ebrietatem uersabantur. Theopompus libro Historiarum quintodecimo mille uiros scribit ex ipsis stolas purpureas gestantes per ciuitatem incedere consueuisse, cum id uestimenti genus & apud Reges rarissimum esset, & magnificum: nam purpura æqui ponderis argento eodem emebatur pretio. Cum ob hanc uitæ rationem in tyrannide seditionibusq́; constitissent, cum patria ipsa perierunt. Hæc eadem de illis scripta reliquit Diogenes Babylonius libro primo legum. De omnium Ionum delitiis summatim Antiphanes hoc pacto dixit in Dodone,

one, unde est incola&num quis Ionum delicatè uestiens, mollis, uoluptati deditus, turba concitatur. Theophrastus in libro de Voluptate, Ionum ob uoluptatum exuperantiam inquit aureum prouerbium permansisse. Nonnullos ex accolis etiam delicatos factos fuisse scribit Theopompus libro octauo Philippicorum. De Byzantiorum Chalcedoniorum delitijs hæc ipsa scribuntur à Theopompo; consueuerant Byzantii, quia populi auctoritate permultum iam tempus res gubernabantur, ciuitatem in emporio habentes, quòd populus omnis & in foro, & in portu uersabatur; intemperantes esse, rei Venereæ indulgere, ac bibere in cauponis. At Chalcedonij priusquam cum illis rempublicam capesserent, omnes in studijs, melioriq; uita uersabantur. Verum ubi Byzantiorum populi gubernationem gustarunt in delitiis corrupti sunt, atque ex temperantißimis, qđ ad uict quotidianũ spectat, maximeq; mediocritate utentibus, facti sunt bibaces atque profusi. Libro præterea primo ac uigesimo Philippicorũ Ombricorũ genus narrat, qui prope Adriã incolunt, sensim esse molles ac simillimam Lydis uitæ rationem elegiße, feracemq; habere regionem. Ex quo facile fit ad felicitatem accedere. De Theßalorum delitiis scribens libro quarto narrat, quòd eum saltatricibus uiuunt, ac in Orchestris; alii in taxillis ac potu, rebusq; huiusmodi intemperantiæ diem absumunt, magnopereq; sunt studiosi ut potius mensæ uarijs multiplicibusq; obsoniis sint refertæ, quàm ut uitam suam ipsorũ ornatè degant. Sumptuosißimi sunt omnium hominum Pharsalii, ut ait, ac pigerrimi. Dicuntur Thessali etiam, ut Critias est autor, omnium Græcorum esse sumptuosißimi, & quod spectat ad uictum, & ad uestitum. Quod extitit etiam causa ut Persæ in Græciam uenirent, cum eorum delitiis magnificentiæq; inuideret. De Aetolis scribit Polybius libro decimo tertio Historiarum, quòd ob aßidua bella, uictusq; magnificentiam ære alieno oppreßi sunt. Agatharchides libro Historiarum duodecimo Aetoli inquit tantò promptiores sunt ad mortem, quantò splendidius magnificentiusq; cæteris uiuere student. Celeberrimi sunt ob delitias Siculi ac Syracusii, uelut Aristophanes ait in Conuiuantibus; uerum non hæc didicistis me mittente, sed bibere potius, maleq; in Syracusiorum mensam canere, Sybariticaq; conuiuia, et Chii uestem. Plato in Epistolis, cum hanc haberem sententiam scribit, in Italiam, Siciliamq; me contuli, cum primum applicuißem, hæus tu, uita mihi nullo pacto placere potuit, bis singulis diebus saturari, neque unquam dormire, nisi per noctem; & reliqua studia, quæ hanc uitam sequi consueuerunt. Ex his enim moribus nullus omnino eorum, qui sunt sub cœlo prudens fieri poßet, qui à puero his operam dedisset, neque per Deos ut continens sit optare curare'ue poterit. At in tertio Reipub. ita scribit; Syracusiam mensam amice, Siculamq; ferculorum uarietatem non laudas, ut mihi quidem uideris, amicamq; puellam Corinthiam uituperas iis hominibus, qui ut bene habeat corpus sunt studiosi, tum Atticas cupedias & apparentes earum uoluptates; Posidonius libro Historiarum sextodecimo de Ciuitatibus Syriæ, narrans quo pacto delitiis uterentur, hæc subiungit; Cum homines qui in ciuitatibus sunt conuentus plurimos ob regionis fertilitatem, ex neceßariorum laboribus faciant, in quibus aßidue conuiuantur: gymnasiis ueluti balneis utentes, oleoq; precioso & unguentis peruncti. At in Grammaticis, (ita enim communes cœnas uocarunt) ueluti in domiciliis degentes, bonamq; diei partem inter pocula dapesq; uentri indulgentes absumunt, ita ut multum etiam comedant cantilenis oblectati ad ualde sonoræ testudinis strepitũ, ita ut uniuersæ sonis huius modi aliquando personent.

Arycandeorum, Zacynthiorum, Campanorum, Cumæorum delitiæ. Cap. XI.

ARycandei Lyciæ *cum Limyrensibus sint finitimi, ære alieno grauati ob intemperantiam ac nimium sumptum, tum ob eorum inertiam & uoluptatem, cum non possent fœnus persoluere, in Mithridatis spem se contulerunt, sperantes se premium debitorum absolutionem inde consecuturos. At libro trigesimoprimo Zacynthios scribit bellorum esse ignaros, propterea quod in magna rerum copia ac in diuitiis delitiarum studio tenebantur. Polybius libro septimo Capuæ uiros, quæ est in Campania, ob terræ ubertatem magnas diuitias indutos scribit, in uoluptatem ita, multumq; sumptum prorupiße, ut uel Crotonis Sybarisq; ciuium famam traditam longe superauerint. Hi igitur cum præsentem rerum felicitatem perferre non possent, Annibalem ad se conuocarunt, quare in eos Romanus Senatus grauiter animaduertit. Petilini uerò fidem Romanis inconcußam seruantes, eò usque ab Annibale obseßi tolerarunt, ut omnes pelles comederint, quæ reperiebantur in ciuitate; omnesq; arborum cortices, atque omnes simplices ramos absumpserint: atque cum menses undecim obsesßionem paßi eßent, nullusq; suppetias ex Romanorum decreto contulisset, se demum dediderunt. Curetes autem scribit Phylarchus libro Historiarum undecimo scripsisse Aeschylum ita fuisse dictos ex eorum delitiis:*

Cincinnus est comæ, uelut est & uirgini.

Curetes inde populus ipse dicitur.

Agathon scribit in Thyeste, Pronactis filiam in matrimonium petentes, cum reliquis omnibus ornatos acceßisse, tum caput comptum habentes, uerum ubi nuptias non sunt consecuti tonsi sumus delitiarum testes inquit, uel desideratam certè supellectilem menti iucundæ. Gloriosum hinc sanè nomen habemus Curetes à cædendis capillis. Cumæi etiam, qui sunt in Italia, ut asserit Hyperochus, uel is, qui res Cumaicas in eum relatas cõposuit, aurum multum gestare consueuerant, floridisq; uestibus utebantur, unaq; cum mulieribus in agros uehiculis uecti incedunt. De nationum igitur ac ciuitatum delitiis hæc habui dicere, at de hominibus hæc ea sunt quæ audiui.

De Ninyæ Sardanapaliq; delitiis. Cap. XII.

OMnes eos Reges, *qui in Asia regnarunt, delitiarũ studiosos fuisse scribit Ctesias libro rerum Persicarũ tertio, at Ninyam præcipuè Nini & Semiramis filium: hic enim cum intertus maneret, delitiisq; oblectaretur, à nullo prorsus uidebatur, præterquam à suis Eunuchis & à suis mulieribus. Huiusmodi fuit etiam Sardanapalus, quem nonnulli Anacyndaraxis filium fuisse putarunt, alii Anabaxari eße contendunt. Cum Abraces unus ex suis ducibus, qui genere erat Medus, per unum ex Eunuchis Paramezum impetrasset, ut Sardanapalum uideret; atque uix id effectum esset illo uolente, ingressus est Medus. Tum uerò illum fucatum, moreq; muliebri ornatum uidit, unaq; cum pellicibus purpuram tondentem, ac pedibus exporrectis cum illis sedentem; uestemq; habentem muliebrem, & mentum habere abrasum, ac læue: erat enim lacte candidior, oculosq; habebat pictos. Hic ubi Abracem uidit, album*

bum oculis superinduxit. Narrant complures, inter quos est Duris, ab hoc, cum rem eam grauiter tulisset, quòd rex huiusmodi imperaret, percussum perisse. At Ctesias ipsum bellum intulisse asserit, multisq; coactis copijs eum inuasisse, ac solutum mortuum esse, cum se ipsum combussisset in regia domo, pyramq; quadringentorum pedum in altitudinem construxisset, supra quam centum & quinquaginta aureos thoros posuerat, totidemq; mensas aureas. Fecerat in ipsa pyra domicilium Hecatompedum ex lignis, ubi thoros substrauit. ibiq; ipse cum sua muliere decubuit, aliæq; pellices in aliis thoris. tres enim filios ac duas filias quas habebat, cum res uidisset laborare ad Ninum misit Regem, cum illis tria millia auri talenta dedisset. Domicilii tectum ex crassis magnisq; trabibus composuit, ac ligna multa magnaq; in circulum posuit, ne pateret usquam aditus. Intus auri mille myriades posuit, argenti uerò decem millia myriadum talentorum, tum uestes, purpuram, ac multiplices stolas: deinde pyram intexere iussit, quæ dies quindecim arsit. Illi uerò fumum cernentes admirabantur, eumq; sacrificia peragere existimabant, quæ soli norant Eunuchi. Cum igitur absurdè uoluptatibus deditus esset Sardanapalus, quantum tamen licuit uiriliter mortuus est. Clearchus ubi de Rege Persarum narrat, quòd suaue aliquod edulium ei præbentibus præmia proposuerat mente captus, hoc esse arbitror inquit quod dici solet, Iouis & Regis cerebrum. Hinc fortissimus omnium Sardanapalus cum fruitiones per totum æuum complexus esset, ac mortuus, cuiusmodi risu res omnes hominum dignæ sint demonstrauit digitis in eius monumento positis, quòd neque digitorum quidem sonitu dignæ sunt, quem formauit duos digitos bis coniunctos fingens: in choro sunt reliquorum studia. Videtur autem Sardanapalus non fuisse ignauus, siquidem in eius sepulchro inscriptum est, Sardanapalus Anacyndaraxis filius Anchialam Tarsumq; uno die extruxit, nunc uerò mortuus est. Amyntas libro de Ponderibus tertio aggerem altum esse scribit in Nino, quem Cyrus cum ciuitatem obsideret detraxit, atque apud ciuitatem cumulauit: hunc igitur aggerem fuisse Sardanapali inquit, qui in Nino regnauit, cuius in lapidea columna Chaldaicis literis inscriptum est, quod cum Chœrilus fecisset, transtulit. Ita uerò se habet: ego imperaui, atque, donec solis lumen uidebam, bibi, edi, Veneri indulsi, cum tempus, quod uiuunt homines breue esse cognoscerem, idq; multas habere fortunæ uices ac dolores: atque alij eorum bonorum quæ reliqui, fruitiones percipient, quare nullum ego diem præterij cum hæc facerem. Clitarchus libro quarto eorum, quæ scripsit ad Alexandrum Sardanapalum scribit senectute confectum interiisse post Syrorũ imperii euersionem. Aristobulus in Anchiala, quam Sardanapalus edificauerat inquit, cum Alexander in Persas proficisceretur, castrametatus est, neque longe sanè à Sardanapali monumento; super quo lapidea erat imago, quæ dextræ manus digitos contulerat, ueluti sonitum emissuros: inscriptum est autem in ipso Assyriis literis; Sardanapalus Anacyndaraxis filius Anchialam Tarsumq; condidit uno die, ede, bibe, lude; cætera enim neque sonitu isto quidem digna ut dicantur, apparent. Neque solus Sardanapalus sanè delitiarum illiciis detinebatur, uerum etiam Androcotus Phrygius; qui uestem gestabat floridam muliereq; elegantius ornabatur; ut autor est Mnaseas libro Europæ tertio.

Μυριὰς numerus decē millia significans.

De Sagaris, Annari, Stratonisq; delitiis. Cap. XIII.

Clitarchus libro quinto Vitarum Sagarim Mariandynum scribit ad senectutem usque ob delitias nutricis uberibus fuisse educatum, ne cibum mandendo defatigaretur: nunquam etiam manus inferius umbilico tulit. Quare Xenocratem Chalcidonium cauillatur Aristoteles quòd manus pudendis non admouit cum meieret, inquiens:

Castæ manus sunt, mens habet piacula.

Annarum scribit Ctesias inter Regis primates, qui præfuerat Babyloniæ muliebrem uestem ac ornatum induere solitũ. Atque illi, cum esset seruus Regius, accesserunt in cœnam centum & quinquaginta saltatriculæ, mulieresq; canentes: quæ illo cœnante saltabant ac canebant. Phœnix poeta Colophonius, ubi libro primo Iamborum de Nino loquitur, hæc ita scribit;

Vir quidam erat Ninus uelut ferunt auncti
Assyrius, auri pontus ingans fuit cui.
Cui plura harenis Caspiis erant certè.
Oec aspra uidit, haud sedebat is sedens.
Apud magos non excitauit is sacrum
Ignem, uelut lex præcipit, sed attingens
Virgis Dei, haud faciens sacrum, nec is iudex.
Non nouit is numerare, parua nec nouit.
Sed optimus bibendo is est, edendoq;.
Miscere uinum, præcipitat is cætera mox cuncta.
Vt mortuus uir est reliquit hic cunctis;
Vbi ninus, nunc est uide sepulchrumq;.
Audito siue Assyrius es, uel es Medus
Certe: Coraxus aut, uel ex superis stagnis
Indus comatus; non enim: sed ego dicam.
Ego Ninus iam spiritus fui dudum;
At non nihil nunc rursus, ipse sum terra.
Quæ edi teneo, ceciniq;, amaui. opes omnes
Hostes ferunt qui conueniunt meas: hædum
Crudum uelut Bacchæ. Sed ad infiroe ipse
Feror, nec aurum, non equum ferens mecum,
Argenteum haud currum trahens properans cedo.
Muram ferens sed ipse sum cinis multus.

Theopompus libro Historiarum Philippicarum quintodecimo Stratonem scribit Sidonium Regem omnes homines uoluptatis delitiarumq; studio superasse. Nam qualia fingit Homerus Phæaces in festis ac potu fecisse, cum Citharœdos audirent ac poemata canentes, talia faciebat Straton per multũ temporis spatium. Atque tantò magis illis ad uoluptates concitatus erat, quantò Phæaces, ut asserit Homerus, cum familiaribus mulieribus filiisq; potare consueuerant; Straton uerò conuentus cum tibicinis, saltatricibus ac citharistis faciebat, multasq; amicas ex Peloponneso accersebat: compluresq; cantatrices ex Ionia, atque ex uniuersa Græcia amicas puellas, quarũ alias quidem saltantibus, alias canentibus amicis præmium certaminis proponere solebat, quibuscum etiam coire sæpius delectabatur: cum uitæ huiusmodi institutionem complecteretur, ipsa natura seruus erat uoluptatum, quod etiam magis faciebat ob Nicoclis æmulationem.

De Nicoclis contentione & Stratonis. Cap. XIIII.

Maxima cum ambitione contendebant Nicocles & Straton, ac studebat uterq; ut suauiorem pigrioremq;

remq; uitam ageret;qui etiam eò usque certaminis peruenerunt,ut nos audiuimus,ut domorum apparatum ex accedentibus intelligentes, sacrificiorumq́; magnificentiam apud alterum,uicißim se his superare contenderint. Dabant operam ut felices beatiq; esse uiderentur,non tamen sub uitæ finem feliciter egerunt,quippe qui ambo cæde uiolenta interfecti fuerũt. Anaximenes in libro,qui Regum mutationes inscribitur, cum de Stratone eadem scripsisset,eundem narrat cum Nicocleeo, qui in Cypri Salamine regnauit decertasse, cum intemperantiæ delitiarumq; maximè esset studiosus: atque ambos uiolenta morte cecidisse. At Theopompus libro Philippicarum rerum primo,ubi de Philippo narrat,inquit; & triduo ad Onocarsim,qui locus est Thraciæ,delatus;lucum habens ualde apparatum eleganter,atque diætæ maximè idoneum, cum aliis anni partibus,tum magis ad deuitandum calorem. erat enim & à Cotye melior aliis iudicatus,qui omnium Regum qui unquam regnarunt in Thracia,uoluptatibus ac delitiis maximè fuit deditus,regionemq́; circumiens ubi locos arboribus densis ac irriguos fontibus comperisset, ibi conuiuii locum esse statuebat. Tum ad singula loca accedens ubicunque esse contingeret,sacrificia Deis offerebat,cum primatibusq; felicibus felix existens uersabatur, donec Palladem conuiciis lacessere, piaculumq; in eam committere ausus est. Postea narrat Historicus quòd Cotys cœnam parauit,ueluti sibi Pallas nupsisset, thalamumq; parauit,ac ebrius Deam expectabat. Verum cum non amplius mentis compos esset,quendam ex satellitibus misit, qui uideret an Dea uenisset in thalamum. Cum reuersus is esset, nullumq; esse in thalamo retulisset,hunc sagitta rex percutiens interfecit,aliumq; rursus eodem modo:donec tertius re cognita accessit ac dixit Deam ipsum iam dudum in thalamo expectasse. Hic idem rex cum suæ mulieris aliquando eßet Zelotypus,sui ipsius manibus mulierem à pudendis incipiens,dissecuit. Libro autem decimo tertio Philippicarum narrans de Chabria Atheniensi inquit;cum in urbe uiuere non posset tum ob intemperantiam,tum propter sumptum in eius uictum, tum etiam ob Athenienses:omnibus enim sunt molesti, quapropter eorum potentes extra ciuitatem uiuere elegerant: Iphicrates in Thracia,Conon in Cypro,Timotheus in Lesbo, Chares in Sigeo,ac ipse Chabrias in Aegypto.

De Charete, Pisistratidis,ac Pisistrato.Cap.XV.

DE Charete etiam scribit idem Theopompus libro quadragesimo quinto;cum segnis esset: Chares ac tardus, atque ad delitias uiueret,qui cũ militares tibicinas circum ducebat,saltatricesq;,& amicas pedestres, pecuniasq; in stipendia militaria paratas in res huiusmodi absumebat;ac suas ipsius pecunias Athenis reliquit tum dicentibus,tum iis, qui scriberent suffragia:ac ex priuatis iis,qui iudicio circumuẽti essent. Quas res Atheniensis populus nequaquam grauiter tulit, uerum ob res huiusmodi magis eum dilexit cæteris ciuibus,atque id quidem meritò. Nam & ipsi rationem hanc uiuendi obseruabant, ut iuniores in tibicinarum gymnasiis & apud amicas sæpius uersarentur. Paulò uerò seniores inter aleas ac res huiusmodi lasciuiæ exercebantur. Ciuitas plura in communia conuiuia,carniumq; distributionem absumere consueuit, quàm in ciuitatis ipsius administrationem. At in inscripto commentario Theopompus de nummis ex Delphis sublatis, Chareti inquit Atheniensi sexaginta talenta per Lysandrum, quibus populo Atheniensi conuiuium in foro præbuit,cum ob uictoriam sacrificaßet eius pugnæ, quæ fuit cum externis Philippi,quibus Adæus Gallus cognomento præerat:de quo Heraclides comoediarum poeta meminit hoc pacto;

Gallum Philippi cepit is scitè minus
Cucurrientem hora;sed errantem:male
Quem perdidit.nec ulla crista illi fuit.
Vnoq; cæso pluribus conuiuium
Parauit Atheniensibus,uelut fuit
Chares generosus.

Hæc eadem scripta reliquit etiam Duris. Narrat Idomeneus Pisistratides Hippiam & Hipparchum conuiuia comessationesq; inueniße, quapropter equorum, aliorumq; multorum apud illos magna erat copia,ex quo graue fuit illorum imperium. Pater etiam eorum Pisistratus uoluptates mediocriter complectebatur,quare neque in uillis,neque certè in hortis custodes constituebat,ut narrat Theopompus libro uigesimo primo:sed uolentes ingredi frui concedebat, atque quæcunque uellent capere:quod & Cimon postea fecit,cum illum imitaretur. De hoc etiam narrans libro Philippicarum decimo ait Theopompus;nullum fructuum custodem in agris aut in hortis constituit Cimon Atheniensis,ut quicunque uellent ex ciuibus fructus carpere possent,ac si quid in locis illis placuisset acciperent. Domum postea omnibus communem præbuit, semperq; magnificam cœnam apparabat multis hominibus,ut ex Atheniensibus qui eßent pauperes,ac eò accessissent, ingrederentur ac cœnarent. His etiam satisfaciebat qui singulis diebus ab eo aliquid poposcissent,atque illum referunt duos aut tres adolescentulos nummos habentes secum agere solitum, quibus imperatum erat ut iis darent,qui ab eo poposcissent. Narrant ipsum in exequias etiam inferre solitum quod & persæpe faciebat. Vbi aliquem ciuem male indutum uidißet,eum cuipiam adolescentum,qui eum sequebantur,induere imperabat: ex his omnibus maximè laudabatur,omniumq; ciuium facile erat primus. Pisistratus uerò multis in rebus grauis fuit,ubi Dionysij personam, quæ est Athenis,illius imaginem esse inquiunt.

De Periclis uoluptate, Themistoclis intemperantia,Artemonis delitiis. Cap. XVI.

HEraclides Ponticus Periclem Olympium scribit in libro de Voluptate, ubi mulierem domo expulit, uitamq; cum uoluptate elegit,habitaße cum Aspasia amica Megarensi,bonamq; diuitiarum suarum partem in eam absumpsisse. At Themistocles nondum ebrijs Atheniensibus, neque utentibus amicis, quadrigas amicarum cum apertè iunxisset per plenum Ceramicum matutinus currum impulit. At ambiguè ipsum dictum est ab Idomeneo, num quatuor amicas uelut equos iunxisset, uel ipsas in currum ascendere fecerit. Posis libro tertio rerum Magneticarum Periclem scribit cum in Magnesia coroniferum principium sumpsisset; sacrificasse Palladi,festũq; Panathenæa nominaße,atque cum Choopotæ Dionysio sacra initiatus eßet,festum Choum ibi demonstraße. Clearchus libro primo de Phigalia Themistoclem inquit triclinium in Magnesia extruxisse pulcherrimum,qui se contentum esse dicebat, si hoc impleuisset amicis. Chamæleon Ponticus cum in libro de Anacreonte hoc præposuisset,fulua in Eurypila Artemon Versatilis;appellationem consecutum inquit inde Artemonem, quòd cum delicatè uiueret in thoro circunferebatur. μελεσοπτι ριφόρητος

batur, atque ex paupertate Anacreon narrat his uerbis eum in delitias conuersum; cum prius berberium operimenta haberet constricta, ligneosq; astragalos circa aures, tenue circa latera bouis nuper ditatum uelamen mali scuti, cum pistoribusq; & ganeonibus malus Artemon uersaretur, ac uictum pertenuem inuentret: multum in hasta ceruicem posuerit, multum in rota, multumq; in coriaceo tergore comam scutica reuinctus, mentumq; uellicatus. Nunc uerò in uehiculo uehitur, aureasq; uestes induit Cyces filius, umbraculumq; gestabat, ue luti fœminæ consueuerunt. Satyrus, ubi de pulchro Alcibiade narrat, fama est inquit quòd cum esset in Ionia magis delicatus erat Ionibus. At Thebis cum corpus curaret ac exerceretur magis omnibus Thebanis Bœotius apparuit. In Thessalia equorum studiosis aurigarumq; Alenadarum studiosior uisus est. Velut in Sparta cum temperantiam diligentiamq; aliorum imitaretur Lacones ipsos superauit, ac Thraces merum bibendo uicit. Cum mulieris ipsius periculum faceret, uelut alius esset, mille daricos nummos illi misit. Atque cum pulcherrimus esset aspectu, comam per plurimam partem ætatis nutriuit, calceosq; uarios gestabat, qui ab ipso postea Alcibiades dicti sunt. Vbi uerò ludos ederet cum pompa purpuream uestem gestabat, ac ingrediens in theatrum non hominibus solum omnibus, uerum etiam mulieribus erat admirationi: quamobrem Socraticus Antisthenes, uelut ipse Alcibiadem uiderit, fortem, uirilémq; ipsum, indocilem ac audacem, & ex ætate formosum fuisse affirmat. Vbi uerò peregrinaretur quatuor ex sociis ciuitatibus tanquam seruis utebatur. Scenam Persicam illi fecerant Ephesij, equis eius pabulum præbebant Cei, sacra ministrabant in sacrificia & carnium diuisiones Cyziceni, uinum Lesbij suppeditabant, cæteraq; omnia, quæ spectant ad uictum quotidianum. Cum ex Olympia Athenas accessisset, duos lances Aglaophontis picturam deposuit; quorum alter Olympiadem ac Pythiadem ipsum coronantem habebat, in altero sedens Nemea conspiciebatur, inter cuius genua erat Alcibiades, qui facie mulierum formosior uidebatur. Cum exercitus etiam dux esset, ut pulcher esset studuit: nam & scutum habebat ex auro eboreq; confectū, in quo erat insigne, Amor, qui fulmen flexerat. Cum ad Anytū qui eius amator erat, & diues, aliquando ad comessationem accessisset, unà ex sociis uno Thrasyllo accedente (erat enim hic pauper) prouocans dimidio poculorum Thrasyllum, qui in poculorū theca positi erant, iussit seruos ad Thrasyllum auferre; postea cum hic Anytum complexus esset, discessit. Cum dixissent quidam quòd Alcibiades illum amentem fecisset, Anytus liberaliter admodum ac uenustè, non per Iouem inquit, sed bonum: nam cum omnia capere posset, dimidium reliquit. Lysias autem orator de illius narrans delitiis inquit; cum unà in Hellespontum Axiochus & Alcibiades nauigassent, in Abydo duo existentes uxores duxerunt Medontiadem Abydenam, & Xynocepem. Postea cum filia illis esset nata, quam non posse se discernere dicebant utrius esset, ubi uiro matura fuit, cum hac etiam dormierunt; quam si haberet utereturq; Alcibiades Axiochi filiam esse dicebat; si Axiochus, Alcibiadis. Carpitur ab Eupolide etiam his uerbis in adulatoribus, uelut in mulieres intemperans;

Alcibiades ex mulieribus exeat.
Quid nugaris? non domum accedens tuam exercebis uxorem?

Et Pherecrates inquit;

Existit haud uir Alcibiades, ut patet:
Nunc omnium uir fœminarum at denique est.

Agides Regis uxorem Timæam corrupit in Sparta, cum ibi esset: ac à quibusdam reprehensus non intemperantiæ lasciuiæq; causa se coijsse dicebat; sed ut qui ex ipso esset natus Spartæ imperaret, atque ne Reges ab Hercule amplius dicerentur, sed ab Alcibiade. Cum exercitui præesset Timandram Laidis Corinthiæ matrem secum ducebat, ac Theodoten amicam Atticam. Post exilium cum Athenienses Hellesponti dominos constituisset, pluresq; Peloponnenses quinque millibus cepisset, eos Athenas misit. Post res gestas huiusmodi, cum in patriā reuerteretur Atticas triremes oleaginis ramis, tenijs, & coronis coronauit: tum captiuas naues coniungens extremis amputatis partibus, ad ducētas uectandis equis fabre factas spoliis plenas, armisq; Laconicis ducens, adnauigauit. Triremis, in qua ipse nauigabat, ad Claustra usque Pirei purpureis uelis accurrit. Ast ubi fuit intus, remigesq; remos ceperunt, Chrysogonus Pythicam stolam indutus naualem rhythmum cecinit. Callippides autem tragicus scenæ stolam indutus significauit, quamobrem peruenustè dixit quidam; neque duos Lysandros Sparta tulit, neque duos Alcibiades ferrent Athenæ. Imitabatur Alcibiades risum Pausaniæ: atque cum uersaretur cum Pharnabazo Persicam stolam induebat, Persicamq; uocem discebat, uelut etiam Themistocles. Duris Historiarum libro uigesimo secundo Pausanias inquit rex Spartanorum patria ueste dimissa Persicam stolam induit. Ac Dionysius Siciliæ tyrannus Xystidem aureamq; coronam Tragicam in fibula transmutauit. Alexander is, qui Asiæ fuit dominus, Persicis stolis utebatur. At omnes Demetrius superauit, nam ex multo sumptu calceatum, quem habebat, sibi comparauit: erat enim opificij ferè forma suprema ac pulcherrima calcei: pileum capiebat ex preciosissima purpura, in quo multam auri intexuerant uarietatem & ante & retro artifices remittentes. Chlamydes illius nigrum coloris splendorem habebant, at cœlum ubique aureas habens stellas, duodecimq; animalia, intexebatur. Corona auro intexta, uel causiam purpuream complectebatur in tergo extrema referentem aulæa texturarum. Cum Demetrij Athenis agerentur, scriptum fuit in proscenio, in habitata uectus. Nymphis Heracleota libro de patria sexto, Pausanias inquit, qui circa Platæas Mardonium superauit, cum Spartes leges præterijsset, ac in superbiam esset elatus, apud Byzantiumq; uersaretur, crateri æreo, qui Deis depositus est ijs, qui in ore sunt erecti, quem nunc etiam esse contingit; ausus est hoc Epigramma inscribere, tanquam ipse deposuisset: cum sui ipsius ob superbiam ac delitias esset oblitus:

καταβλήματα, aulea quæ in scena pictū fabularum argumentū ostendebant.

Neptuno Regi uirtutis munera donat,
Maxima cui paret Græcia, Pausanias;
Euxino in ponto: Lacedæmonius. genuit quem
Clembrotus, antiquo ex Herculeo genere.

Delitiis deditus fuit Pharax etiam Lacedæmonius, ut libro quadragesimo narrat Theopompus, qui uoluptatibus ita intemperanter delectabatur ac luxu, ut ob huiusmodi causam Siculus esse existimaretur multò magis, quàm ob patriam Spartanus.

De Archidami, Isanthis, Philadelphi, Calliæq; intemperantia. Cap. XVII.

Archidamus Lacon, scribit libro quinquagesimo secundo patriam uiuendi rationem deserruit, peregrinoq; ritu conuiuabatur, quare cum uitam domesticam perferre non posset, ob intemperantiam studebat ut foris semper uersaretur. Cum Tarentini igitur legationes de societate facienda misissent, sedulò dedit operam ut cum illis auxiliarius mitteretur. Atque cum ibi esset in bello mortuus, nec sepulturam quidem est consecutus, quamuis Tarentini multos nummos hostibus pollicerentur pro corporis illius redemptione. Phylarchus libro Historiarum decimo Isanthem Regem fuisse scribit Thracum eorum, qui Crobyzi sunt nuncupati, atque omnes suæ tempestatis homines delitiarum studio superasse. Erat autem & diues & formosus. At libro uigesimo secundo idem Ptolemæum scribit, qui secundus regnauit in Aegypto, cum omnium potentum grauissimus esset, ac disciplinæ, si quispiam alius, diligentissimè nauasset operam, ita deceptum, mente alienatum, & corruptum fuisse ab importunis delitiis, ut se semper uicturum crediderit, ac dixerit se solum immortalitatis rationem inuenisse. Cum dies igitur nonnullos podagra infestaretur, ac postea conualuisset uidissetq; per quosdam clatros Aegyptios prandium apud fluuium parãtes, atque uilia comedentes, fusimq; in arena proiectos, dixit; heu me infelicem qui neque unus ex ijs esse possum. De Callia uno illius adulatore prius disseruimus: uerum quando nuper de eo narrat Heraclides Ponticus in libro de Voluptate, superiorẽ orationem resumẽtes dicamus. Cum primum Persæ in Eubœã militarunt, tunc, ut fama est, Diomnestus uir Eretrieus nummorum ducis exercitus erat dominus: accidit enim ut in illius agro maneret, ac nummos in quodam domus thalamo haberet. Cum omnes fuissent mortui, nesciebatur Diomnestus habere pecuniam. Ast ubi rursus rex Persarũ exercitum in Eritreã misit, atque ciues omnes migrare iussit, omnes meritò qui nummos complures habebant, clam exportarunt. Qui igitur relicti fuerant familiæ Diomnesti, ad Hipponicum Calliæ Ammonem cognomento, nummos clam subtraxerunt Athenas. Cum omnes Eretrienses ob Persas solum postea uertissent, isti nummos qui erant complures habuerunt, ita ut Hipponicus ab eo Hipponico oriundus apud quem nummi depositi fuerant, locum in arce ab Atheniensibus expetiuerit, ubi nummis domum extrueret. ac ubi habitaret, cum non esse tutum diceret, tot nummos esse in domo priuata: ac Athenienses eum concesserunt. Postea ab amicis admonitum rei peractæ penituit. Cum pecuniæ huius Callias factus esset dominus, uoluptarieq; uiueret, qui adulatores, aut quæ amicarum multitudo ad hunc non confluebat? aut quos sumptus ille non paruifaciebat? ueruntamen eò usque miseriarum uitæ uoluptas eum compulit atque perduxit, ut apud uetulam quandam barbaram uiuere cogeretur, uictusq; quotidiani inopia laborans diem suum obierit. Niciæ autem Pergasei uel Ischomachi diuitias nonnulli absumpserant: atue Autocleas aut Epicleas; qui cum unà uiuere decreuissent, omnibusq; rebus uoluptatem præponerent, qui cum omnia liguri ssent, cicutam bibentes unà uitam etiam absumpserunt.

De Alexandri Magni delitiis. Cap. VIII.

Narrat Ephippus Olynthius in libro de Alexandri Hephæstionisq; interitu de Alexandri delitiis; quòd aureus thronus illi in paradiso positus erat, thoriq; argenteos pedes habentes, in quibus sedens, unà cum amicis iura dicebat. Scribit Nicobule quòd omnes pugiles ut inter cœnandum Regem delectarent, studebant: quodq; in ultima cœna Alexander ipse cum episodium aliquod commemorasset ex Andromeda Euripidis concertabat, merumq; bibens promptè prouocabat alios, ac bibere cogebat. Asserit Ephippus Alexandrum sacras etiam uestes in cœnis gestare solitum, aliquando purpuream quidem Hammonis circuncisas uestes cornuaq; uelut Deus, aliquando uerò Palladis quam in curru gestabat, ac sæpius supra humeros Persicam stolam subtexens, & arcum, & hastam. Aliquando Mercurii etiam reliqua ferè, tum chlamydem purpuream, sagumq; semalbum singulis diebus, causiamq; regium diadema habentem. At in conuentu calceos & petasum in capite, caduceumq; in manibus: sæpius clauam etiam leoninamq; pellem, ueluti Hercules. Quid sanè admirabile est si nostris temporibus Commodus Imperator Herculeam clauam in uehiculis adiacentem habeat, pellisq; leonina ei substernatur, ac Hercules dici cupiat, cum Alexander Aristotelis discipulus se tot Deis comparauit, & Palladi præcipuè? conspergebat pretioso unguento, uinoq; odorifero pauimentum Alexander; myrrhaq; & alijs suffimentis sibi suffumigari uidebat; tum comprobatio & silentium omnes præsentes præ timore continebat: erat enim homicida & intolerabilis, quoniam melancholicus esse uidebatur. Cum Dionysio sacrificium in Ecbatanis offerret, omniaq; abundè in conuiuio parata essent, Satrabates Satrapa omnes milites ad conuiuium excepit. Cum multi ad spectaculum congregati essent ait Ephippus præconia facta sunt elata, ac Persico fastu multo insolentiora cum alii proclamarent Alexandrumq; coronarent, unus quidam ex custodibus sequentibus excellens omnem adulationem Alexandro communicaturus, præconem dicere iussit quòd Gorgus armorum custos tribus millibus aureis Alexandrum coronat Hammonis filium: tum quòd Athenas obsidebat cum armaturarum decem millibus, totidemq; catapultarum & sagittarum quæ in bello sufficerent. Chares libro decimo Historiarum Alexandri, cum Darium cepisset, inquit, nuptias suas celebrauit, & amicorum aliorum, atque nonaginta & duos thalamos in eodem loco constituit. Habebat autem domus centum thalamos, in quibus singulis lectus erat, nuptiali stola uiginti argentearum minarum ornatus, at ipsius thorus pedes habebat argenteos. Accepit in conuiuium & priuatos peregrinos omnes, quos unà cum reliquis pedestribus, equestribusq; copijs, ac maritimis, legationibus, ac in aulam aduentantes in faciem ac è regione sui, aliorumq; sponsorum collocauit. Ornata erat domus uestibus sumptuosis ac uelaminibus magnificè & splendidissimè: atque sub his purpureis ac puniceis auro intextis. Vt uerò scena firmaretur atque consisteret, columnæ uiginti cubitorum auratæ atque gemmatæ, circumq; argento obductæ constituebantur, circumponebantur in ambitu aulæa magnifica belluata ac auro conserta, quæ columnas habebant aureas & argenteas. Erat aulæ ipsius ambitus quatuor stadiorum. fiebant cœnæ ad tubam tunc quidam ob nuptias, at aliàs semper cum contingeret ut sacrificaret; ita ut totus sciret exercitus. Intra quinque dierum spatium nuptiæ peractæ

ἐπισόδιον. argumentum præter rem risus gratia.

actæ fuerunt; compluresq́; seruierunt tum Barbari, tum Græci, tum etiam ex iis, qui ex India uenerant. Præstigiatores aderant peritißimi & elegantes; Scymnus Tarentinus, Philistides Syracusius, Heraclitus Mitylenæus; post quos recitator Alexis Tarentinus recitauit. Accesserunt & Psilocitharistæ Cratinus Methymnæus, Athenodorus Teius, citharamq́; pulsarunt Heraclitus Tarentinus, & Aristocrates Thebanus. Cantores accesserunt Dionysius Heracleotes, Hyperbolusq́; Cyzicenus: tibicines illi uenerunt, qui Pythia prius cecinerunt. Ac cum choris postea Timotheus, Phrynichus, Scaphisias, Diophantus, tum Chalcidicus etiam Euius. Postmodo ij, qui Dionysiocolaces dicebantur, Alexandrocolaces uocati sunt ob excessum munerum, quare gauisus est Alexander. Histriones tragœdiarum fuerunt Thessalus, Athenodorus, & Aristocritus: comœdiarum uerò Lycon, Phormio, Ariston. Aderat Phasimelus etiam saltator. At coronæ inquit, quæ missæ sunt à legatis, & à reliquis, quindecim millium erant talentorum. Polycletus Larissæus libro Historiarum octauo Alexandrum scribit in aureo lecto dormire solitum, in exercitum tibicinas ac tibicines secum ducere, & ad auroram bibere consueuisse. Clearchus in Vitarum libro, de Dario loquens ab Alexandro occiso, hæc inquit; cum rex Persarum præmia ijs proponere consueuisset, qui uoluptates ei inuenißent, regnum omnibus suauibus deterius esse demonstrauit: qui se ipsum non cognouit prius se debellasse, quàm alij sceptrũ capientes Reges fuerint declarati. Phylarchus libro Historiarum uigesimo tertio, & Agatharchides Cnidius libro Asiæ decimo, amicos etiam Alexandri mirum in modum delitiis fuisse delectatos testatur: quorum cum unus esset Agnon aureos clauos in calceis & crepidis gestabat. Clitus cognomento Albus cum ius dicturus esset, uestibus purpureis indutus ambulabat, ac cum uiris, quicunque obuij fuissent disserebat. Perdiccam atque Craterum exercitationum studiosos diphtheræ stadij magnitudine sequebantur, quibus locum complectentes in castrametationibus, exercebantur: subsequebantur & multa iumenta, quæ ad palæstræ usum puluerem conferebant. Menelaum uerò & Leonnatum uenatores tentoria stadiorum quinque sequi solebant, quibus feras circundantes uenabantur. Aureas autem platanos, ac auream uitem, racemos ex smaragdis habentem, carbonibusq́; Indis, ac aliis magnificentißimis lapillis, in quos eximij fiebant sumptus, sub quibus Persarum Reges sæpius sedentes iura dicere consueuerant: multò minora uideri inquit Phylarchus, quam impensa, quæ ubique singulis diebus fiebat ab Alexandro. Erat enim illius tentorium centum lectorum capax, quod octo aureis columnis fulciebatur. Lacunaria uerò superius extensa aurea uarietatibus magnificis distincta superiorem locum cooperiebant. Quingenti Persæ; malisferi primi circa illam scenam interius aßistebant uestibus purpureis ac luteis induti: post quos arciferi mille numero; alij flammeis induti, alii hysgini herbæ colore: atque eorum complures cærulea habebant uestimenta. Ante os Macedones quingenti argenteos clypeos habentes collocabantur. At in medio scenæ aureus currus positus fuerat, in quo sedens Alexander ius dicere consueuerat, corporis custodiis eum undique obseruantibus. Extra circulum scenæ elephantorum agmen paratum constiterat, milleq́; Macedones Macedonicas stolas habentes; tum Persarum decem millia, ac multitudo quæ purpuram habebat ad quingentos accedebat, quibus iniunxerat Alexander ut hanc stolam ferrent. Cum tot essent numero serui & amici, nullus ad Alexandrum audebat accedere, tanta erat illius existimatio ac dignitas. Scripsit aliquando ciuitatibus ijs, quæ sunt in Ionia, prioribusq́; Chiis ut purpuram ipsi mitterent, quoniam omnes amicos purpureas uestes gestare uolebat. Cum legissent Chij epistolam, Theocritus sapiens præsens se dictum illud Homeri legisse inquit.

Purpurea hunc mors cepit, & hunc crudelia fata.

Antiochi hospitia splendida, Samiorum Laura. Cap. XIX.

Posidonius libro Historiarum uigesimo octauo Antiochum scribit Regem cognomento Grypum appellatum, acceptiones splendidas parasse, cum conuentus fierent in Daphnes honorem. In quibus integrorum eduliorum fiebant distributiones, postea uiuentium etiam, anserum scilicet, leporum, & dorcadum. Concedebantur & aureæ coronæ cœnantibus, argenteorumq́; uasorum, seruorum, equorum, camelorum, non exigua multitudo. Oportebat, omnes camelum ascendere ac bibere, camelumq́; accipere, quæq́; ad camelum spectarent unà cum astante puero. At libro quartodecimo de Antiocho eiusdem nominis qui in Mediam copias eduxit in Arsacem narrans, inquit; quòd acceptiones populares faciebat, in quibus præter esorum absumptorumq́; copiam, singuli conuiuæ integras carnes marinorum, terrestrium, & uolucrum, quæ non cæsæ fuerant paratæ abstulerunt, ita ut uel plaustrum poßent onerare. Post res huiusmodi mellitæ placentæ, coronæq́; ex myrrha, & thure, aureisq́; linamentis ad longitudinem hominis constrictis. Clitus autem Aristotelicus in iis quæ scripsit de Mileto, aßerit Polycratem Samium tyrannum omnia quæ erant alibi ob delitias congregasse; canes ex Epiro, ex Scyro capras, oues ex Mileto, sues ex Sicilia. Alexis libro tertio de Terminis Samiorum, multis ex ciuitatibus Polycratem Samum ornasse inquit; cum Molossas canes ac Lacænas induxerit; capras ex Scyro ac Naxo; ex Attica & Mileto oues. Artifices etiam præmiis ingentibus accersebat inquit, at prius quam esset tyrannus lectos magnificos comparauerat, poculaq́; uel nuptias uel maiora aliqua conuiuia facientibus, ut uterentur, accommodabat. Ex his omnibus admiratione dignus est tyrannus, quippe qui nullibi scribitur uel mulieres, uel pueros accersisse, cum mirum in modũ mariũ congressu lætaretur; ita ut uel Anacreontis riualis esset, cum amasium ob iracundiam totondißet. Primus Polycrates cum naues fecisset, Samias ex patria appellauit. Narrat Clearchus quòd Polycrates Abrasami tyrannus ob uitæ intemperantiam mortuus est, cum Lydorum mollitiem imitaretur, ex quo in ciuitate in Sardium dulci cubito uocato apud Samios Lauram constituit, atque Lydorum floribus Samiorum dictos flores omnes repleuit. Horum autem Samiorum Laura angustus erat uicus mulierum artificum; atque omnibus epulis ad fruitionem intemperantiamq́; spectantibus uniuersam Græciam impleuit. Sunt autem Samiorum flores mulierum uirorumq́; uaria pulchritudo; totiusq́; ciuitatis in festis & potu existentis. Atque hæc Clearchus. Noui autem & ipse apud meos Alexandrinos Lauram quandam nuncupatam

γρυπός, nasum habens aduncum.

ad hæc usque tempora felicium uicum;in quo uenduntur omnia quæ spectant ad delitias. Scribit Aristoteles in delitiarum admirabilibus Alcisthenem Sybaritam huiusmodi magnificentiæ uestem ob delitias comparasse, ut in Laciaio in Iunonis congreßibus poneretur, ad quos Itali omnes conueniebant: atque omnibus ostensis sola illa admiratione digna iudicabatur: quam cum haberet senior Dionysius pro centum & uiginti talentis Carthaginiensibus tradidit. Testatur hoc ipsum Polemon in libro de Peplis in Carthagine inscripto. Herodotus libro sexto de Smyndiride Sybarita eiusq; delitiis disseruit, quòd ad sponsalia filiæ Clisthenis Sicyonij tyranni Agarites enauigasset, inquit: Smindyrides Sybarites Hippocrateius ex Italia, qui unus uir ad plurimum accessit uoluptatum: sequebantur eum mille coqui & aucupes. Scribit de illo Timæus etiam libro septimo; De iunioris Dionysii Siciliæ tyranni delitiis.ubi scribit in uitis Satyrus Peripateticus domos ait triginta thoros habentes apud eum impleri conuiuis consueuisse. Ita etiam scribit Clearchus libro quarto Vitarum; Dionysius autem Dionysii filius totius Siciliæ deuastator cum ad Locrorum urbem accederet, quæ illi erat metropolis, (Doris enim quæ mater illius fuerat, genere fuit Locra) quæ maxima foret in ciuitate domus, hanc serpillis rosisq; sternebat: atque uicißim Locrorum uirgines accersebat, nudusq; cum nudis nulla pudoris ratione habita super stratis conuoluebatur. At non multo post iniuria affecti,illius uxorem ac filios capientes captiuos in uia constituentes, in eos atrociter egerunt. Atque ubi iniuriæ pleni essent, acubus sub manuum unguibus pungentes ipsos interfecerunt, mortuorumq; ossa in mortariis contuderunt, atque carnes reliquas cum distribuissent, diris imprecationibus eorum capnt omnes obligauerunt, qui ex iis non gustaßent: ex quo ad nefarias imprecationes eorum carnes compulerunt, ut nutrimentum epulantium ederetur, reliquas uerò demerserunt. Ipse uerò Dionysius matris Deorum tympana gestans, ac stipem cogens, miserrimè demum uitam permutauit. Cauendum est igitur ut delitiis inseruiamus, cum uitas euertant, ac iniuria omnium rerum maximè calamitosa.

Gelonis lauacra, Demetriiq; Phalerei uoluptas. Cap. XX.

SCribit Diodorus Siculus in libro de Bibliotheca, Agrigentinos locum natanti aptum Geloni magnificè præparasse, cuius ambitus septem stadia continebat, profunditas uerò erat cubitorum uiginti; in quem cum fluuij, fontanæq; aquæ inducerentur, aderat etiam piscina, quæ multos pisces ad delitias fruitionemq; Geloni præbebat. Tum etiam cygnorum multitudo aduolabat, ita ut iucundißimum foret spectaculum. At postea deuastata sunt omnia, cum fuerint obruta. Duris libro decimo de Agathocle, Lucum quendam apud Hipponij ciuitatem ostendi inquit egregiæ pulchritudinis, aquisq; irriguum, in quo locum quendam esse asserit, Amaltheæ cornu uocatum, quem Gelon parauit. At Silenus Calatianus libro rerum Sicularum tertio hortum esse scribit apud Syracusas magnificè fabrefactum, qui uocatur Fabula, ubi rex Hieron iura dicere consueuerat. At uniuersa Siciliæ Panormitis hortus appellatur, quoniam domesticis arboribus tota est consita; ut asserit Callias libro octauo Historiarum de Agathocle. Poßidonius autem libro octauo de Demophilo Siculo differens, ob quem seruile bellum concitatum fuit, quia delitiarum erat studiosus, hæc etiam addidit; delitiarum perfidiæq; erat seruus, nam & quatuor rotarum plaustra per regionem circumducebat, seruosq; formosos, & equos, multitudinemq; dissolutam ac intemperantem adulatorum & militarium puerorum. Postea uerò cum tota familia quauis iniuria affectus à domesticis uitam contumeliosè finiuit. Demetrius Phalereus cum mille & ducenta talenta quotannis haberet, uelut Duris testatur libro Historiarum sextodecimo, ex his perpauca in milites, ciuitatisq; administrationem absumebat, reliqua uerò ob innatam sibi intemperantiam in conuiuia, quæ singulis diebus splendida faciebat, & in conuiuarum multitudinem dißipabat: at Macedones sumptum, qui fiebat in cœnas magnificentia superabat: elegantia Cyprios ac Phœnices; unguentorumq; guttæ in terram decidebant. Complura florida pauimenta in uirorum locis ab artificibus uariegata conspiciebantur. Aderant & taciti ad mulieres congressus, & nocturni adolescentum amores; atque Demetrius, qui aliis leges imponebat, uitæq; rationem coordinabat, uitam ipse sibi maximè illegitimam constituit. Curam gerebat aspectus, capillosq; capitis fuluos faciebat, pæderoteq; faciem ungebatur, alijsq; unctionibus utebatur, quoniam studiosus erat ut aspectu iucundus obuijs ac suauis esse uideretur. At in pompa Dionysiorum, quam fecit cum princeps esset factus poema in eum compositum Chorus decantauit. * euacuatus Soleis: in quibus solis faciem præ se ferens dictus est: egregiè nobilis blandæ parcæ, diuinis honoribus te princeps condecorat. Carystius Pergamenus libro Memorabilium tertio, Demetrius Phalereus inquit, cum frater Himeræus ab Antipatro fuisset occisus, unà cum Nicanore uersabatur, cum causam haberet, uelut sacrificaret fratris apparitiones. Cum Casandri foret amicus magnopere pollebat, atque prandium illius erat à principio Oxybapha, quæ multas habebant oliuas, caseumq; insularum: ubi factus est diues, Moschionem emit, qui omnium Coquorum cœnasq; parantium suæ tempestatis erat præstantißimus. Tot erant ea, quæ quotidie parabantur, ut cum Moschioni reliquias largiretur, Moschio duobus annis tres uicos coemerit. Pueros liberos iniuria afficiebat, nobiliorumq; mulieres. Zelotypia prosequebantur omnes pueri catamitum illius Theognim: atque tanti erat ad Demetrium accedere, ut uel ipso post prandium ambulante ad locum apud tripodes diebus sequentibus pulcherrimi pueri accesserint.

Παρορμῖτις, statio & portu

Luculli delitiæ & Parrhasii pictoris. Cap. XXI.

NIcolaus Peripateticus libro Historiarum decimo et uigesimo Lucullum narrat cum Romam reuersus esset, ac triumphasset,belliq; contra Mithridatem rationem reddidisset, in diætam pristina temperantia multò magnificentiorem fuisse conuersum:primumq; ad omnia delitiarum gratia Romanis ducem extitisse, cum duorum Regum Tigranis ac Mithridatis opulentiam accepisset. Celeberrimus erat ob delitias ac mollitiem Sittius apud Romanos, ut asserit Rutilius; nam

nam de Apicio prius uerba fecimus. Omnes ferè Historici uno ore fatentur Lysandrum & Pausaniam ob delitias fuisse celeberrimos; quare Agis etiam dixit de Lysandro, quòd Sparta secundum hunc ferret Pausaniam. Theopompus libro decimo rerum Græcarum his contraria dixit de Lysandro, quòd uir erat laboriosm, quiq; priuatos homines ac Reges demulcere posset, temperans, omnibusq; uoluptatibus superior. Cum igitur Græciæ totius ferè factus esset dominus, in nulla ciuitate uel in uoluptates Venereas eum irruisse, uel minus opportunè ebrietatibus aut compotationibus usum fuiße, reperiemus. Sic igitur delitiæ magnificentiæq; studium apud antiquos uigebat, ut uel Parrhasius pictor purpuream uestem gestare consueuerit, & coronam habuerit auream in capite; uelut Clearchus narrat in Vitis. Hic enim cum ob picturæ cōcinnitatem ineptè delitiis oblectaretur uerbo quidem uirtutem sibi uendicabat, atque in operibus à se perfectis hæc inscribebat;

Hæc pinxit mollis, uirtutis cultor & idem,
Clara Parrhasius ex Epheso patria.
Nec patris ignarus præstantis, qui edit Achiuis
Legitimum, ipse artis præmia prima fero.

Gloriatus est citra inuidiam in his, cum audientibus incredibilia dixisset.

Iam dico, profectò
Huius adest artis meta reperta mihi.
Hoc nostræ ualuere manus; præstantia fingunt.
Inculpata tamen nulla reperta uiris.

Cum in Samo aliquando cum Aiace inferiore decertaßet, ac uictus fuisset, condolentibus unà amicis inquit, quòd ipse parum curaret, at cum Aiace condolescerent, qui iterum uincendus sit. Gestabat purpuream uestem ob delitias, atque in capite strophium habebat in capite album, bacilloq; se firmabat aureas lineas habente circum uelutas, ac aureis uittis crepidas stringebat. Ea uerò quæ spectant ad artem non insuauiter faciebat, sed facillimè ita ut caneret aliquando dum pingeret: ut Theophrastus asserit in libro de felicitate. Mentiebatur etiam, ubi in Lindo Herculem pingeret, quoniam Deus illi in somnis apparuisset; atque idcirco eius quam maximè fieri posset, aspectum pictura imitaretur: quare effectum est ut in tabula scripserit;

Talis adest specie, qualem per somnia uidit,
Parrhasius pictor, culta figura Dei.

Aristippi delitiæ. Cap. XXII.

Philosophorum etiam sectæ uniuersæ de delitiarum electione altercabantur: atque Cyrenaica uocata, quæ principium cepit ab Aristippo Socratico, qui uoluptatem complexus hanc summum bonum esse dicebat, in eaq; felicitatem existere, solamq; illam firmam esse, ueluti perditißimæ prorsus gulæ homo; qui neque præteritarum fruitionum rationem habeat, neque spem futurarum, sed in præsenti solo bonum esse iudicabat. nam fruitionem habuisse, aut esse habiturum, nihil ad se spectare dicebat, quoniam hoc haud eßet amplius, illud uerò nondum esset, ac esset incertum, sicuti delitiis capti afficiuntur, qui in præsenti gaudere opus esse inquiunt. Vita quoque illius, quam in omnibus delitiis unguentorumq; magnificentia & uestium & mulierum agebat, huic assentiebatur dogmati: nam Laidem amicam palam habebat, Dionysiiq; magnificentia delectabatur, quamuis iniuriam sæpius accepisset. Idcirco Hegesander ait, quòd cum turpem conuentum apud eum aliquando reperißet, pertulit. Cum interrogasset Dionysius quid uidetur discubitus ad hesternum? simillimus inquit. Nam infamis est hodie cum me sit priuatus, at heri omnium propter nos erat honorificentißimus; ipse uerò hodie honorificus factus est ob nostram præsentiam, at heri me non præsente fuit inglorius. Ac in aliis ait Hegesander; Aristippus conspersus à seruis Dionysii, cum carperetur ab Antiphonte propterea quòd toleraret si piscarer inquit nunquid relicto opere aufugiendum eßet? Morabatur Aristippus in Aegina plurimum delitiis indulgens: quare Xenophon ait in Memorabilibus quòd eum Socrates sæpius admonebat, atque cum uirtutis uoluptatisq; Ethopœiam composuisset, eam introduxit. Dicere solebat Aristippus de Laide, quòd eam habebat, at non habebatur: ac apud Dionysium dissentiebat à nonnullis de trium mulierum electione. Vnguentis luebatur ac dicebat quòd uel in Bacchanalibus, quæ temperans est, non deprauabitur. Alexis eum carpens in Galatea, seruum quendam inducit hæc de discipulo quodam dicentem;

Herus meus uersatus in sermonibus,
Adortus est olim philosophari, foret
Cum adhuc adolescens. uir Cyrenæus fuit
Hîc, ut ferunt peritus Aristippus. magis
Vel omnibus peritior multò, & prior:
Intemperantia & priores qui superet
Omnes Sophistas. huic talentum dans fuit
Herus meus discipulus. at artem neque
Percepit. at percepit is gulam tamen.

Scribit hæc Antiphanes etiam in Antæo, de philosophorum delitiis;

Amice, nosti quis senex sit hic? refer.
Est Graius aspectu ut uidetur. candidum
Amiculum: nigrumq; gestat is sagum.
Canities mollis, bacillus consonus.
Mensaq; firma: quid referre pluribus
Ipsam est opus? uidere nam uideor mihi
Academiam.

Polyarchus de uoluptate differens. Cap. XXIII.

Aristoxenus musicus in Archytæ uita, iunioris Dionysii legationes ad Tarentinorum ciuitatem mittit, inter quos esse contigit Polyarchum Voluptarium dictum cognomento; uirum qui uoluptatum corporis maximè fuerat studiosus, idq; non opere solùm, uerum etiam uerbis & sermone: qui cum Archytæ esset familiaris, nec à philosophicis speculationibus prorsus alienus, in luco illi obuius fuit, atque unà cum Archytæ amicis ambulauit sermones audiens. Cum consideratio dubitatioq; incidisset de concupiscentia, ac de uoluptatibus omnino corporis, inquit Polyarchus; mihi sæpius consideranti uisum est ò uiri has uirtutum omnium esse apparatum, neq; longe sanè à natura seiunctas: siquidem natura cum suam ipsius uocem emittit, uoluptates sequi nos imperat: quod prudētis esse uiri dicebat. Reluctari uerò, aut in seruitutem uoluptatū redigi, neque prudentis est, neq; feliciter agentis, neq; admittētis cognoscere quæ humanæ mortalisq; uitæ sit cōditio. Illud

est autem maximum argumentum quòd omnes homines, ubi satis idoneam licentiæ occasionem assecuti fuerunt, ad corporis uoluptates protinus feruntur, atque licentiæ summum bonum hoc esse arbitrantur: cætera uerò ueluti parergor quodam ut ita dicam putare consueuerunt. Licet in medium proferre Persarum Reges, atque si quis tyrannidis dominus memoria dignus superioribus temporibus fuisse reperiatur. Atque in primis Lydorum, Medorum, superioresq;, & Syrorum; quibus nullum fuit uoluptatis genus non summa diligentia quæsitum. Verum enimuero præmia iis etiam proponebantur apud Persas, qui nouam aliquam & incognitam uoluptatem reperissent: atque id quidem meritò. Cito enim mortaliũ naturæ diuturnarum uoluptatum satietas inducitur; uel si fuerint maximo studio comparatæ. Quamobrem cum plurimum possit rerum nouitas ad efficiendum ut uoluptas maior appareat, non est paruifaciendum, sed plurimum studij ei adhibendum. His de causis complures edulium species, multæ bellariorum, suffimentorumq; ac unguentorum inuentæ fuerunt, multa uestium genera, stratorumq; & poculorum, ac aliorum uasorum. Hæc omnia uoluptatem aliquam contulerunt, ubi mortalium natura subiecta materia admiratione dignorum comperta fuisset: quæ mihi passa fuisse uidetur cum aurum, argentum, complurâq; alia rara, quæq; aspectu bona uideantur, & alia, quæ iuxta componentes artes fiunt perpulchra, inuenta fuerũt. Cũ interea dixisset, quæ ad famulatum Persarum Regis spectant, quales & quot habeat seruos, atque de usu illius rerum Venerearum, de odore circa illius cutem, de faciei cultu, ac consuetudine, de spectaculis & acroamatibus illius, se felicissimum omnium uiuentium iudicare inquit Regem Persarum. Sunt enim & multæ, eæq; perfectissimæ illi paratæ uoluptates. Secundo loco inquit Regem nostrum quispiam collocare merito posset, quamuis multo spatio relinquatur. illi enim Asia uniuersa impensas suppeditat, at Dionysii Census exiguum quidpiam omnino uideri posset, si cum illo conferatur. Quòd igitur uita huiusmodi, uel cuius gratia pugnetur, digna sit, ex iis quæ acciderunt fiet manifestum, Medi post maxima pericula imperium Syriis eripuerunt, non alia quidem de causa, quam ut Syrorum facultatibus potirentur. Medis autem Persæ ob hanc ipsam causam, quæ est uoluptatum ad corpus spectãtium fruitio. Cũ legumlatores hominum genus æquum esse uellent, neque ciuẽ quempiam delitiis detineri, sursum ad uirtutum speciem eos se erigere fecerunt, legesq; scripserunt de cõtractibus, ac de alijs, quæcunque ciuili uitæ communiq; esse necessaria uidebantur, ut de uestibus, reliquaq; uiuendi ratione; ut esset æqualis. Cum decertarent legumlatores cum genere auaritiæ, primum iustitiæ laus aucta est, atque poeta quidam dixit; Aurea Iustitiæ facies. Et rursus; Aureus est oculus iustitiæ. inter Deos ẽt relatum est ipsum iustitiæ nomen, ita ut apud nonnullos aras sacrificiaq; illi statuerint. Post hanc temperantiam fortitudinemq; introduxerunt, auiditatemq; appellarunt in fruitionibus excessum. Ita ut is qui legibus pareat, multorumq; famæ inseruiat, mediocritate utatur corporis uoluptatum. Scribit Duris libro Historiarum uigesimo tertio antiquũ fuisse apud potentes uinum concupiscere, quare & Homerus Achillem inducit conuitiis incessentem ac dicentem; uino grauis, canis habens oculos. Atque Regis mortem significans inquit; sic circa craterem mensasq; oneratas iacebamus, cum illius mortem ostenderet circa ipsas uini uoluptates ebrietatesq; accidisse.

Speusippi, Epicureorumq; uoluptates. Cap. XXIIII.

Voluptatum studiosus fuit Speusippus etiam Platonis affinis, qui eius Scholæ successit: quamobrem Dionysius Siciliæ tyrannus in epistola, quam ad eum scribit, contra illius uoluptatem differens, auaritiam etiam illi obijcit, Lastheniæq; Arcadicæ amores, quæ Platonem audiuerat. Neque Aristippus solus, atque ij, qui ab illo initium sumpserunt, uoluptatem amplexabantur, uerum etiam Epicurus, eiusq; sequaces: atque ea solum commemorabo, quæ dixit in libro de Fine; ne omnes impetus, percussionesq;, quas sæpius inducit Epicurus, & titillationes & stimulos, dicam; inquit igitur; bonum ego profecto dignoscere non possem, si ad labra spectantes uoluptates auferrem, si rei Venereæ oblectationem adimerem, si acroamatum dulcedinem propulsarem, si quæ fit per formæ aspectum iucunditatem eriperem. Metrodorus etiam scribit in Epistolis; ò naturæ explorator Timocrates, sermo, qui ad uentrem spectat, ex naturaq; procedat, omne studium consequitur. Atque inquit Epicurus; initium radixq; est omnium bonorum uentris uoluptas; atque omnia quæ prudentissimè excogitantur, ad hunc referuntur. Rursus de fine inquit, Colendum est honestum, colendæ uirtutes, colenda omnia huiusmodi, si uoluptatem tamen nobis comparauerint: sin minus, relinquenda sunt prorsus: in his uirtutem uoluptatis seruam manifestè facit, famulæq; habentem conditionem. Ac in aliis ait; honestum inspuo, idq; admirantes, ubi nullam comparet uoluptatem. Optimè igitur fecerunt Romani in omnibus boni, qui Lucio Posthumio consule Alcium & Philiscum extra ciuitatem eiecerunt propter uoluptates, quas introducebant. Eodem pacto Messenij etiam suffragiis decreuerunt ut Epicurei extra ciuitatem eiicerentur. Antiochus autem Rex Philosophos omnes extra suum regnum reiecit: qui etiam hæc scripsit; Antiochus rex Phania. Scripseramus uobis & antea ne Philosophus quispiam esset in ciuitate, neque in regione, at audiuimus esse complures, iuuenesq; deprauari, quoniam nihil uos eorum fecistis, quæ scripseram. Cũ tu igitur epistolam acceperis iubeto edictum fieri per præconem, ut omnes Philiosophi discedant iam ex his locis. Ex iuuenibus quicunque ad hos accedere comperti fuerint, suspendantur, eorumq; patres maximis pœnis afficiantur. Nec aliter fiat.

Sophocles uoluptatis introductor. Cap. XXV.

Primus ante Epicurum uoluptatis introductor extitit Sophocles poeta, qui ita scripserat in Antigone;

Voluptates enim
Vbi uiri spernunt, puto non uiuere:
Sed esse animatum corpus, atque mortuum.
Fit diues ut uult is domi quàm maximè
Viuit tyranni more: quòd si cesserit
Gaudere, fumi umbra nec ipse cætera
Coemerim mox ad uoluptatem uiris.

Lycon etiam cum disciplinæ gratia à principio Athenas contendisset, ut ait Antigonus Carystius, diligenter de potu collatiuo, atque quantum mercedis singulæ prostitutæ poscerent, declarauit. At postea ante deambulandi locum consistens amicis cœnam exhibuit multa usus ostentatione & magnificentia: nã sine acroamatibus, uasis argenteis, stratis, reliquus apparatus, cœnæq; curiositas superuacanea, mensarumq; & coquorum

tanta

tanta erat multitudo ac turba, ut complures uererentur, ac uolentes ad consuetudinem accedere, impedirentur: deuitarentq; uelut in oppidum quodpiam malum, sumptumq; & famulatuum plenum inducerentur. Oportuit sanè principium in loco περιπάτω. deambulandi constitutum seruasse, quod erat ut cum elegantia ac ornatu nouem oboli impenderentur; neque eos solum qui portionem cõtulissent excipere licebat, sed quoscunque Lycon aduocasset. Seniores præterea uiros, qui in scholam sedulò obuiam progrederentur accersire solebat, ita ut neque in odores quidem unguentorum & coronas statuta pecunia sufficeret. sacra faciebat, Musarumq; factus est procurator: quæ omnia & à ratione & à philosophia prorsus aliena uisa sunt, magisq; delitiis molestiæq; conuenire. Nam si qui admittebantur, in hæc absumere non poterant, atque idcirco ex exiguo sumptu rem incœperunt, absurdus omnino est sumptus. Nõ enim ut in unũ confluentes mensa ad matutinum usque crepusculum apposita fruerentur, neque temulentiæ gratia conuentus huiusmodi faciebant Platonici, Speusippiq; discipuli; sed ut Deum uenerari uiderentur, unaq; de rebus naturæ animi relaxandi gratia & eloquentiæ disceptarent: quæ omnia secunda apud illos postea uestibus prædictæq; magnificentiæ fuerunt. Non enim reliquos excipio. At Lycon in loco ciuitatis celeberrimo ob arrogantiam, in Cononis ædibus domum uiginti thoros habentem parauit, quæ ipsi ad excipiendos amicos esset prompta. Erat Lycon pilæ peritus, & dexter. Clearchus Solensis ita de Anaxarcho scribit libro quinto Vitarum; uocatis felicibus Anaxarcho ob ignorantiam facultatem suppeditantibus incidentis licẽtiæ: Puella, quæ ad puberem ætatem accedebat, quæq; aspectu pulcherrima iudicaretur nuda potum ministrabat, quæ aliorũ sic ipsa utẽtiũ intẽperantiã uerè facile excitaret. At panis artifex chirothecas habens, camumq; circa os, ne aut sudor decideret, aut in farinam subactam inspiraret, farina subigebat. Quã obrem huic philosopho rectè quispiam dicere posset uerba Anaxilæ in diuitem faciente; luteis unguentis pinguem cutem faciens, uestes trahens, calceos stringens, bulbos edens, caseum uorans, oua sorbens, præcones habens, Chium bibens, atque cũ his consutis corijs literas bonas gestans Ephesias.

De temperatè uiuentibus, & de Dionysio Heracleæ tyranno pingui. Cap. XXVI.

QVantò his melior Gorgias fuit Leontinus? de quo scriptum reliquit idem Clearchus libro Vitarum octauo, q, quia temperatè uixisset, octoginta ferè annos mentis compos uixit. Hic, ubi eum quidam interrogasset, qua uiuendi ratione usus tantum tempus ita concinnè ac cum sensu optimè uiueret, nihil unquam inquit uoluptatis gratia faciens. Demetrius Byzantius in libro Poematum, cum interrogatus fuisset inquit Gorgias Leontinus quænam causa ei extiterit, ut plures centum annis uixisset, nihil unquam alterius gratia fecisse inquit. Cum Ochus per multum tempus regnasset, reliquumq; sumptum circa uitam frugi fecisset, cum moriturus esset, cum qui erat senior reliquis filiis interrogauit, quid faciens regnum tot annos custodisset, ut ipse etiam eius instituta imitaretur, iusta inquit erga Deos omnesq; homines faciens. Carystius Pergamenus in Historicis commentariis, Cephisodorus Thebanus inquit Polydorum Telum medicum unà cum Antipatro comedere solitum, non uillosum tapetem circulatumq; habentem frugalem, cuiusmodi stragula sunt uariè contexta, super quo discumbebat, cadosq; habebat æreos, & perpauca pocula, cum paucis esset contentus, & à delitiis prorsus alienus. Tithonum etiam ab aurora dormientem ad solis occasum usque, uix uesperi cupiditas excitabat, unde cum aurora dormire dictus est, propterea quòd uoluptatibus in senectute implicitus, cum iis frui non posset uerè suspendebatur. Ex his Melanthius etiam suum collum protendens fruitionibus suffocabatur, cum gulosior esset Melanthio illo Vlyssis. Fuerunt complures et alij, qui toto corpore ob importunas uoluptates sint contorti, alii crassitudinẽ eximiam sunt consecuti, alii uerò sensum etiam amiserunt ob multas delitias. Nymphis idcirco Heracleotes libro Heracleæ secundo Dionysius inquit filius Clearchi eius, qui primus in Heraclea regnauit, qui etiam patriæ fuit tyrannus; ob multas delitias quotidianamq; uoracitatem, clam iusto corpulentior euasit, ita, ut ob crassitudinem respirandi difficultate, suffocatione premeretur: quamobrem statuerunt medici ut acus pertenues ac longæ ualde pararentur, quibus latera uentremq; pũgerent, ubi in profundiorem somnum incidisset. Donec igitur per solum pingue adigerentur, nihil sentiebat: ast ubi ad puriorem locum acus tangens accederet, tum expergiscebatur. Responsa dabat ius poscentibus arcam corporis proponens ita ut reliquæ corporis partes absconderentur, solamq; faciem exerens cum obuiantibus ac postulantibus disserebat. Mentionem fecit illius Menander etiam in Piscatoribus cum minime sit maledicus, orationem de quodam fugiente ex Heraclea constituens; crassus sus iacebat in os. Et rursus; delitiis deditus est, ita ut non diutius his oblectaretur. Et postea;

Peculiare cupere sola mihi mors hæc uidetur.
Bona mors est habentem multa omenta iacere crassum,
Vix loquentem, spiritum ue habentem superius.
Edentem, dicentemq; fio putris ob uoluptatem.

Mortuus est cum annos quinquaginta et quinque uixisset, quorum triginta & tres imperauit, omnibus regibus qui eum antecesserunt & facilitate & humanitate præstantior.

De Ptolemæi Euergetæ, Alexandriq; eius filii crassitudine. Cap. XXVII.

ERat huiusmodi Ptolemæus etiam, qui septimus regnauit in Aegypto, qui se Euergetem dici iussit, ac Cacergetes ab Alexandrinis dicebatur. Posidonius igitur Stoicus unà cũ Scipione cognomento Aphricano in Alexandriam profectus est, quem cum uidisset, scribit libro Historiarum septimo hoc pacto; corpus ob delitias crassitudine corruptum fuerat, & à uentris magnitudine, quem circundare difficile erat omnino. Ob quem uestem talarem manicas ad palmas usque habentem induerat, neque unquam pedestris incedebat, nisi propter Scipionem. Quòd igitur hic res à uoluptate non esset alienus de se ipso testatur libro Commentariorum octauo, ubi narrat quo pacto sacerdos fuerit Apollinis in Cyrene, atque cœnam parauerit sacerdotibus, qui ante ipsum fuerunt, hoc modo; Artemisia magnum est festum in Cyrene, in quo Apollinis sacerdos, qui est annuus, omnibus qui ante ipsum sacerdotes fuerunt cœnam præbet: ac singulis apponit catinum, quod est uas fictile artabas capiens uiginti, in quo posita sunt complura syluestria elaborata, multiq; cibi, & domesticarum auium, & marinorum piscium, tum multa externi salsamenti genera. Sæpius uerò præbent nonnulli citharam propinquam. Nos uerò res huiusmodi abstulimus, cum phialas totas ex argento parauerimus

κακεργέτης. mali factor.

ἀρτάβη, mensuræ genus.

uerimus, singulasq; earum pretium habentes, eius impensæ, quam prædixeramus: equum apparatum cum equisone, phaleris q; auratis, dedimus, ac singulos adhortati sumus ut super suo sedentes, domum abirent. Crassus euasit filius eius etiam Alexander, qui matrem suam unà imperantem interfecit. De hoc scriptum reliquit Posidonius libro quinquagesimo septimo Historiarum his uerbis; Aegypti rex odio habitus à populis, ac eorum qui cum illo uersabantur, adulationibus captus multis in delitiis uiuebat; ac neque ambulare poterat, nisi duobus fulcitus incederet. At in saltationibus in sympofiis ab altioribus lectis pedibus nudis desiliebat, easq; magis intensè ferebat, quam ij qui eas exercuerant. Agatharchides libro rerum Europicarum sextodecimo Magam scribit Cyrenes Regem per annos quinquaginta bellum non sensisse, ac delitiis deditū obesum esse factum, ac ita præter æquum iuxta extremum ætatis, ut ob corporis ignauiam ipsa craßitudine sit suffocatus, tum propter nutrimenti copiam.

Lacedæmoniorum diæta, Nauclidæ ac Pythonis crasſitudo. Cap. XXVIII.

Narrat idem Agatharchides libro uigesimo septimo non mediocris infamiæ putatum fuisse apud Lacedæmonios siquis formā uiro minus conuenientem habere fuisset cōspectus; aut corporis tumor immodicus esse uideretur. Nam decimo quoque die iuuenes nudi Ephoris aßistebāt, ac singulis diebus quæ ad iuniorum uestitum spectant & ad strata Ephori uidebant, ut rectè se haberent: erant enim obsonii artifices carnem solum parantes, ac nihil aliud præterea, apud Lacedæmonios. Libro etiam uigesimo septimo ait Agatharchides, quòd Nauclidem Polybiadæ corpore prorsus obeso, atque crasso ob delitias, cum in medium conuentus duxissent, Lacedæmonij multasq; palam Lysander obiurgationes in eum dixißet, quòd delitiis esset deditus, parum defuit quin extra ciuitatem eiecerint: atque se id facturos minati sunt, nisi uitam aptius duxißet; cum diceret Lysander, quòd Agesilaus etiam, cum pugnans cum barbaris apud Hellespontum commoraretur, Asiaticos uidens stolis magnificè indutos, at corpora prorsus esse inutilia, omnes captiuos nudos ad præconem duci iußit, atque eorum uestes seorsum uendi; quo cognoscerent facilius socii q, contra magna præmia, at uiros inutiles certamen sibi esset futurum; atque idcirco promptius hostium acies aggrederentur. Python præterea Byzantius orator ualde crasso erat corpore, ut testatur Leo eius conciuis. Ac orta inter Byzantios aliquando seditione, ciues ad pacem adhortans dixisse fertur; uidetis ò ciues cuiusmodi meum sit corpus, sed mulierem habeo multò me craßiorem: quando igitur sumus concordes, quiuis grabatus nos excipit; ast ubi dißidemus, nec tota quidem domus.

De tenuibus uiris. Cap. XXIX

Quantò igitur melius est optime Timocrates pauperem esse ac graciliorem inter eos, quos connumerat Hermippus in Cercopibus, quàm ualde diuites similes esse ceto Tanagræ ueluti uiri prædicti fuerunt. Inquit igitur Hermippus ad Dionysium uerba faciens; nunc pauperes iam tibi boues mutilos sacrificant Leotrephide ac Thumanthide graciliores. Hos graciles commemorat Aristophanes in Gerytade; quos legatos etiam scribit ad poetas, qui sunt in inferno, mitti: sic igitur inquit:

Quis ad tenebrarum ianuas, aut mortuos
Adire perferat? legamus artibus
Ex singulis unum: coacta concio
Cum sit. nec his dicamus inferos petant
Qui, uel libenter immorantur. sunt uiri
Quidam profectò nos apud qui ad inferos
Eant, uelut ad Thraces, ita est nam per Iouem.
Iam cuncta habes: qui sunt? prior Sannyrion
Est ex tragœdis. ac tragicis est ex choris
Melatus, est ex circulis Cinesias.

Et postea inquit;

Quam ualde in tenui spe mortui estis, num
Hos ex multis ueniet ut capiat
Fluenti fluuius, abibit.
Circa Sannyrionis coriaceum supplementum.

De Meleto ita scribit ipse Sānyrion ad risus; Meletum ex Lenæo mortuum. Erat sanè lōgißimus, tenuißimusq; Cinesias, in quem Strattis totum actum composuit. Ipsum Phthiotam Achillē uocat: propterea quòd semper in suo poemate Phthiota dicat, per iocum igitur ad illius imitationem Phthiota inquit Achilles. Alij uerò, uelut Aristophanes Philyrinum Cinesiam ipsum dixerunt, quia cum tiliæ ligni asserem cepisset, se circundare consueuerat, ne ob longitudinem ac tenuitatem flecteretur. Quòd autem inualidus eßet Cinesias, ac grauis in aliis, testatur Lysias orator in oratione de Phaniæ nefariis inscripta, cum eum dicat falso accusandi absolutum, atque ex hoc diuitē factum esse. quòd autem poeta sit, ac non alius, apertè significatur quia reprensus est ob impietatem erga Deos, atque quòd huiusmodi, qualis est, in ipsa oratione demonstratur. sic enim inquit orator; Admiror sanè nisi grauiter feratis quòd Cinesias legibus est adiutor, quem uos omnes omnibus hominibus magis impium ac iniquum eße scitis. Nonne hic est qui peccata ea in Deos admisit, quæ reliquis uel dictu nefaria esse existimantur? comœdias editas auditis singulis annis, at nonnunquā cum hoc conuiuabantur Apollophanes, & Mystalides, & Lysitheus aliquem diem religiosum constituentes: qui nomen sibi ipsis infeliciter agentibus pro insanientibus, imposuerant: conueniens quidem nomen suæ ipsorum fortunæ, at non quia ita facerent, id poni existimarunt; sed quasi Deos, legesq; uestras deridentes. Eorum autem quisque, uelut uiris huiusmodi conuenit, mortuus est. Hunc autem ita dij immortales disposuerunt ab omnibus cognitum, ut inimici eum uiuere potius, quàm mori uelint, quò cæteris sit exemplo, ut intelligant quòd ij, qui Deos iniuria afficiunt, non in filios animaduersionem, at in seipsos compararunt; cum ipsis & maiores, & grauiores tum calamitates tum morbos adesse conspiciunt: mori siquidem, legitimeq; laborare omnibus hominibus commune est, at ita affectum tantum temporis spatium perduraße; singulis diebus morientem uitam finire non poße, his solis hominibus conuenit, qui peccata eiusmodi, cuiusmodi ipse, perpetrarunt. Hæc ea sunt, quæ ab oratore de Cinesia dicta fuerunt. Magis erat tenuis Philetas Cous poeta, qui ob corporis tenuitatem pilas plūbeas sub pedibus habere consueuerat, ne uento subuerteretur. Polemo curiosus in libro Admirabilium Archestratum uatē ab hostibus captum scribit sub iugumq; missum, ita fuisse gracilem ut ad oboli pondus accederet. Narrat hic idem quòd Panaretus etiam, cum rem non habuißet unquam cum medicis,

νουμηνιασταί. κακοδαιμονισταί.

sed

ſed Arceſilaum philoſophum audiret, unaq; cum Ptolemæo Euergeta uerſaretur, duodecimq; talenta in annum caperet; ualde erat tenuis, ac ſine morbo perdurauit. Hipponactem poetam non ſolum paruo corpore fuiſſe ſcribit Metrodorus Scepſius libro ſecundo de Aliptica, uerum etiam tenui; at ita ualidum, ut ad cætera uacuam lecythum per maximum ſpatium conijceret: cum leuiora corpora non uiolentam habeant lationem, quia aërem diſrumpere nequeunt. Tenuis erat Philippides etiam, contra quem oratio extat Hyperidæ oratoris quæ unum ex Rempublicam adminiſtrantibus fuiſſe narrat. Erat autem ob tenuitatem frugi corpore, ut ait Hyperides. Alexis etiam in Theſprotis;

O' Mercuri nunti Deum, & Philippides
Defenſor, ocellus noctis atræ ueſtis &c.

Antiphon etiam in Platone; graciliorem
Faciam tribus diebus hunc Philippide.
Paucis diebus tu facis ſic mortuos?

Menander in Iracundia;
Pulchrum fames noſtrum hunc profectò mordicans
Faciet magis gracilem Philippide, ſtatim
Et mortuum.

Quòd autem Pemphilippari, pro eo quod eſt extenuari, in mandragora refrigerata dixit Alexis hoc pacto; Male habes ſtruthis breuis per Iouem ſi Pemphilippari: ne tu nuper mihi dicas. Quantum mei infelicis perijt doloris. Multò ſanè melius eſt unum ex his eſſe aſpectu, quam ut Antiphanes ait in Aeolo;

Hunc ob merum, propter tumorem corporis,
Vtrem uocant omnes coloni eius loci.

Scribit Heraclides Ponticus in libro de uoluptate Diniam unguentorum uenditorem in amorem ob delitias incidiſſe, multosq; nummos abſumpſiſſe; qui ubi uoluptatibus fuit abſolutus, ſibi pudenda perturbatus amputauit: quarum rerum omnium cauſa extiterunt immoderatæ delitiæ.

Quòd pedes unguento ungebantur ob delitias. Cap. XXX.

FVit & conſuetudo quædam Athenis, ut qui delitiis dediti eſſent, pedes etiam unguentis perungerent, ut aſſerit Cephiſodorus in Trophonio;

Vt corpus ungam emo mihi unguentum: placet
Nam plurimum irinum, roſeum' ue Xanthia.
Emam ſeorſum mox pedibus & baccharim.

Eubulus in Sphingo caryone; in thalamo molliter iacentem. At in circulo; ipſi ueſtes uirginales, delicatas, molles habenti; pedem meum unguentis amaracinis mihi perungent. At in Procride inquit; Quis quo pacto Procridis canē curare oporteat? uelut de homine canis uerba fecerit.

Num molliter uos ferte ſternitis cani?
Num uellere ex Mileſio ſubſternitis?
Num Xyſtidem ueſtem ſuperq; imponitis;
Apollo, chondrum nunquid huic infunditis?
Lacte Hercules & anſeris? ſimul pedes
Perungitis unguento illius Megallio?

Antiphanes quendam facit in Alceſtide pedes oleo unxiſſe; at in Mithragyrta puellam ait:

Vnguenta cepiſſe à Deis, poſt & pedes
Iuſſiſſe primum unxiſſe, genua poſtea.
Sic aptius pedes puella attigit,
Fricuitq;, & aſſiluit.

Et in Zacyntho;
Amator haud ſum fœminarum rectè ego.
Omnes amicas ſuauiter ſed inde habeo.
Hoc & prius quod tu facis pati, pedes
Manibus fricari mollibus, pulcherrimis,
Quî non uenuſtum, ac excitans eſt Venerem?

Lauatur, uere ſed quid ex auro coniuncta peluis unguento:
Aegyptio pedes prius, mox & manus.
Phœniceo mammas, ſimulq; ambas genas.
Siſymbrio mox alterum ungit brachium.
Amaracino comam, ciliumq; protinus.
Serpyllino tergum genuq; perlinit.

Anaxandrides in Proteſilao; unguento quod datum fuerat heri à magnifico Paronein Aegypti Melanopo Calliſtrati pedes ungit. Themiſtoclis tempore uitam in Prytaneo delicatam fuiſſe tradidit Teleclides. Cratinus in Chironibus antiquorum delitias patefaciens, inquit; Siſymbrium tenerum, roſam, lilium, apud quos erant, cum malum in manibus haberem & baculum, coëmi.

Cur flores in manibus geſtare delectamur. Cap. XXXI.

CLarchus Solenſis cur inquit in amatorijs flores, malas, resq; huiuſmodi in manibus geſtare ſolemus? nunquid propterea quòd per horum deſiderium natura cupientes pulchritudinem ſignificat? idcirco aſpectus ferè exemplum pulchra in manibus homines & habent, & ipſis lætantur. Vel duabus de cauſis hæc circunferunt: nam & felicitatis initium, & argumentum uoluntatis per hæc huiuſmodi illis fiunt: petentibus quidem ſalutandi, ac dantibus aſtipulandi. Nam fructuum florum'ue formoſorum petitio, accipientes ad corporis ipſius pulchritudinem retribuendum adhortatur: uel horum pulchritudinem, conſolationem, animiq; confirmationem amatorum habent, quibus gaudeant. fit enim ob rei huiuſmodi præſentiam leuius deſiderium, niſi forte ornamēti ſui ipſorum gratia, ueluti aliquid eorum quæ faciunt ad ornatum, hæc habeant, & illis lætentur. Non enim eorum ſolùm, qui pulchris floribus ſint ornati forma uniuerſa decoratur, ſed eorum etiam qui habent in manibus. At idcirco fortaſſe, quòd pulchritudinis ſunt cupidi: ſignificat enim amare pulchra, ac erga formoſa amicè ſe habere. Eſt enim fructuum pulchritudo, cuius non minus in fructibus, quàm in floribus formam intuemur. Vel omnes amātes uelut ob affectus ſint in delitiis ac formoſi fiant, rebus pulchris gloriari conſueuerunt? eſt enim ijs à natura inditum, ut qui ſe formoſos elegantesq; eſſe arbitrantur, flores legant: ex quo puellæ quæ ſunt apud Proſerpinam flores colligere dicuntur. Sappho etiam puellam ualde teneram uidere inquit flores prementem.

De Venere Callipyga. Cap. XXXII.

ITa magnopere dediti fuerunt uoluptatibus eius tempeſtatis uiri, ut ex huiuſmodi cauſa Veneris Callipygæ ſtatuam erexerint; duas elegantes formoſasq; filias uiro cuidam ruſtico eſſe contigit, quæ contendentes inter ſe in uiam publicam acceſſerunt, ut quæ pulchriores nates haberet, dijudicarētur. Ac- (καλλίπυγος, pulchras habēe nates)

cedenti

cedenti uerò adolescenti qui patrem habebat senem, seipsas ostenderūt, qui eas admiratus seniorem iudicauit: in cuius amorem cum incidisset, uenit in ciuitatem ac fit ægrotus: tum fratri suo qui erat grandiori ætate, rem totam declarauit. Hic etiam in agros accedens puellasq; intuens, in alterius amorem incidit. Hos cum pater nuptias honorificentiores hortaretur expetere, neque tamen quidpiam persuadere posset, filias ex agro patre earum non inuito duxit, filiisq; in matrimonium dedit. Illæ igitur à ciuibus Callipygæ postea sunt uocatæ, uelut testatur Cercidas Megalopolitanus in suis iambis hoc pacto; erat Callipygarum par in Syracusis. Illæ cùm amplas diuitias essent consecutæ, Veneris sacellum erexerunt, quam appellarunt Deam Callipygam: ut narrat Archelaus etiam in Iambis.

Quòd delitiæ sunt aliquando in insania, Cap. XXXIII.

HEraclides Ponticus ita scribens in libro de Voluptate, suauissimas delitias fuisse non insuauiter inquit; Axoneus Thrasilaus Pythodori filius huiusmodi insania aliquando affectus fuit, ut omnia nauigia quæ in Pyræum ingrederentur sua esse existimaret, eaq; in suis libris describeret, emitteret, gubernaret, aduenientia cum gaudio exciperet tanto, quanto quispiam excipere posset, qui omnium earum rerum esset dominus. De iis quæ periissent minimè erat solicitus, at seruatis & gaudebat, & multa cum uoluptate uitam degebat. Vbi uerò Crito frater eius ex Sicilia uenisset, ipsum cepit, ac medico tradidit, atque ab insania liberatus fuit. At uerò commemorabat se nunquam uiuendo ita lætatum esse: nullum siquidem mœrorem ei cognouisse contigit; at uoluptatum copiam multò fuisse superiorem.

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER TERTIVSDECIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De multitudine uxorum apud antiquos. Ca. I.

CVm quandam ex suis comœdiis Antiphanes comicus amice Timocrates Alexandro Regi legeret, isq; uideretur comœdiam planè non percipere; oportet inquit ò rex sæpius ex symbolis cœnasse, cum qui hæc sit percepturus, ac sæpius ab amica plagas & accepisse & dedisse, ut Lycophron Chalcidicus in comœdia testatur. Nos de amatoriis orationem hic sumus habituri. Factæ fuerunt orationes de uxoribus sæpius, et amicis, uiris peritis historiam exponentes, ex Musis Erato uocantes; quæ nobis in memoriam amatorium illum catalogum reuocarunt, ita ut principium inde sumamus:

Ast age nunc Erato nobis assiste, ferasq;

Cuiusmodi sermones de amore ipso, rebusq; amatoriis habiti fuerunt. Nam cum uxores optimus qui nos in conuiuium excepit uir, laudaret, Hermippum inquit narrare in legumlatoribus, quòd obscurum est domicilium in Lacedæmone; in quo puellæ omnes concludebantur, unà adolescentibus etiam uxorem non habentibus inclusis: atque quam quisque cepisset, hanc sine dote abducebat: idcirco in Lysandrum animaduerterunt quia cum primam reliquisset, alteram formosiorem abducere uolebat. Clearchus Solensis scribit in libro Prouerbiorum, quòd eos, qui non haberent uxores in Lacedæmone, mulieres per quoddam festum circa aram trahentes alapis cædebant, ut contumeliam huiusce rei fugientes, liberorum amore caperentur, atque apta ætate uxores acciperent. Primus Cercops Athenis unam uni coniunxit in matrimonium, cum turpes prius fierent conuentus, minusq; honestæ communes nuptiæ: quamobrem uisus est nōnullis ancipitis naturæ fuisse creditus, cum priores ob multitudinem patrem dignoscere non possent. Ex his carperet fortasse quispiam eos, qui duas uxores Socrati asscribunt, Xantippem scilicet & Myrto Aristidis filiam; at non quidem Iusti, quia id temporum differentia non patitur; sed illius, qui ab illo fuit tertius. Sunt Callisthenes, Demetrius Phalereus, Satyrus Peripateticus, Aristoxenus, quibus opinionem dedit Aristoteles, cum hæc ita scripserit in libro de Cognatione (nisi forte peculiare aliquod decretum tum ob hominum paucitatem fuerit factum) quod liceret uolenti duas habere mulieres, ex quo cum Socratis sæpius mētionem fecissent comici poetæ, id conticuerant. Asscripsit decretum quoddam de mulieribus Hieronymus Rhodius, quod cum libri sim compos, ad te mittam. Contra eos, qui de Socratis mulieribus dixerunt, scripsit Panætius Rhodius. At apud Persas Regina multarum pellicum copiam perpetitur, quia rex uelut Dominus imperat uxori, atque idcirco etiam, ut testis est Dinon in rebus Persicis, quia pellices seruiunt Reginæ; eamq; adorant. Priamus etiam multis utitur mulieribus, neque tamen grauiter fert id Hecuba. Inquit enim Priamus:

Ter seni ex utero nati mihi, tresq; fuere.
Hos alios peperere domi mihi sed mulieres.

At Phœnicis mater Amyntoris pellicem apud Græcos non tolerat. Et Medea quamuis consuetudinem barbaricam esse non ignoraret, non tulit tamen nuptias Glauces, quòd ad meliores mores, Græcamq; consuetudinem esset educata. Clytemnestra præterea dolore ingenti affecta interficit Casandram unà cum ipso Agamemnone, quam Creon in Græciam duxerat ex Barbaricarum nuptiarum consuetudine. Admirari se inquit Aristoteles cur Homerus nunquam Menelaum fecit in Iliade cum muliere dormientem, cum cæteris omnibus pellicem fœminam præbuerit. Nam senes dormiunt apud ipsum cum mulieribus Nestor & Phœnix. non enim corporibus solutis erant hi ob iuuentutis ætatem, uel ob uinum, aut rei Venereæ studium, uel

quia

quia ob edacitatem cibos digerere non possent; quare merito per senectutem conualescebant. Videtur igitur Spartanus ob Helenam uerecundari quæ erat eius uxor, ob quam etiam copias contraxerat; quare alterius coniunctionem deuitat.

Heroes qui multas mulieres habuerunt. Cap. II.

Carpitur autem à Thersite Agamemnon uelut multarum mulierum studiosus;

Aere tibi plena tentoria, plurima in illis
Est mulier formosa; tibi quæ cuncta Pelasgi
Nos dedimus primo.

Sed rationi nequaquam consentaneum est inquit Aristoteles in usum mulierum multitudinem accessisse, sed in præmium: quando neque multum uini in ebrietatem comparabatur. Hercules uerò, qui multas mulieres habere uisus est, ut mulierum studiosus, eas separatim habere solebat, uelut cum militaret, ac secundum locorum differentias: ex quibus filiorum etiam multitudo illi nata est. Nam quinquaginta puellas Thestij in septem diebus uitiauit, ut asserit Herodorus. Mulierum studiosus fuit & Aegeus: nam primam Opletis filiam in matrimonium cepit; post quam unam filiarum Chalcodontis; quas ambas cum amicis dedisset, cum multis sine matrimonio coniungebatur. Pithei postea Aethram cepit, post hanc Medeam. Theseus uerò cum rapuisset Helenam, deinde Ariadnam surripuit: quare Ister rerum Atticarum libro decimo quarto ubi mulieres Thesei connumerat, alias earum inquit ex amore illi adhæsisse, alias ex furto, alias ex legitimis nuptiis: ex rapina quidem Helenam, Ariadnam, Hippolytam, Cercyonis, Sinidisq; filias: legitimè uerò Aiacis matrem Melibœam uxorem duxisse. Scribit etiam Hesiodus, Hippem, & Aeglam, ob quam iusiurandum, quod Ariadnæ iurauerat, non seruauit, ut testatur Cercops. Pherecydes Pherebœam etiam asscribit. Ante Helenam Anaxo rapuit ex Troia: post Hippolytam habuit Phædram. Philippus Macedo in bellum quidem mulieres non ducebat, uelut Darius, qui ab Alexandro fuit debellatus, qui trecentas ac quinquaginta pellices in omnia bella circunducere consueuerat: uelut testatur Dicæarchus libro tertio Vitarũ Græciæ. At Philippus semper dum militaret uxorem ducebat; in annis igitur uiginti & duobus, quibus regnauit cum uxorem habuisset Audatam Illyricam, ex ea Cynam filiam accepit. Duxit & Philam Derdæ Machatæq; sororem in matrimonium. Cum uerò Thessalorum etiam genus sibi conciliare cuperet, filios accepit ex duabus Thessalis mulieribus, quarum altera erat Nicesipolis Pheræa, quæ Thessalonicam illi peperit; altera Philinna Larissæa, ex qua filium habuit Aridæum. Adeptus est Molossorum etiam Imperium cum Olympiadem in matrimonium cepisset, ex qua Alexandrum habuit & Cleopatrã. Cum Thracem etiam cepisset, Thracum Rex Cithelas ad eum uenit, qui Medam filiam secum duxit & dona complura. Cũ etiam hanc uxorem duxisset, adduxit ad Olympiadem. Supra uerò omnes Cleopatram duxit Hippostrati quidem sororem, quam amauerat, at Attali neptem; quam etiam ad Olympiadẽ deduxit, ac per totum uitæ suæ spatium secum habuit. Ex istis igitur nuptiis certè inquit Attalus legitimi, ac non etiam nothi Reges nascentur; quam rem cum audiuisset Alexander, Attalũ calice, quem in manibus habebat, percussit; ac ille postea ipsum poculo; atque post res huiusmodi Olympias profugit in Molossos, Alexander ad Illyrios. Cleopatra filiam Philippo peperit, quæ Europa fuit uocata. Mulierum studiosus fuit Euripides etiam poeta: quare ita in Historicis commentarijs scribit Hieronymus, cum dixisset quidam Sophocli quòd Euripides mulieres odisset, in tragœdiis inquit Sophocles; quando mulieres uxores nostræ in lecto non sunt huiusmodi cuiusmodi esse inquit eas Eubulus in coronas uendentibus;

Non per Iouem, non sunt circumlitæ fuco.
Neque ut uos Sycamino genas perunctæ.
Quòd si exeatis æstate, ex oculis aluei
Duo fluunt aquæ atræ, ac ex genis
Sudor in collum sulcum minio similem facit.
At in frontem capilli lati
Similes sunt canis pleni fuco.

In amicas & uxores obiurgatio. Cap. III.

Scribit Anaxilas in Iuuenca;

Quisquis uirũm amicam amauit unquam
Non genus quis posset iniquißimum dicere.
Quid enim dracena morosa uel chimæra flammiuoma?
Aut Charybdis, aut triceps Scylla pontica canis?
Sphinx? hydra? leæna? uipera? uolucre harpyiarum genus?
Ad summum uenire execrandi generis
Non licet: ipsæ nam omnia mala excellunt.
Licet considerare à principio primum ornatum,
Quæ uelut Chimæra igne deuastat barbaros.
Vnus solus eques aliquis ipsius uitam absumpsit:
Omnia enim uasa gerens abiuit ex domo.
Ad sinopem euntes, non'ne hydram petunt nunc?
Vetus quidem ipsa est, astitit at Gnathæna propius
Plurimum huic, duplex fit hinc malum.
At Nanno quì nunc differre à Scylla uidetur?
Non duos cum suffocarit amicos, tertium uenatur
Etiam capere? sed cecidit nauicula ex abiegno remo.
Ac Phryne num Charybdim porro facit,
Cum nauicularium deglutiuerit cum ipsa naui?
Theano num Siren est euulsa?
Aspectus & uox mulieris, at crura sunt merulæ.
Sphingem Thebanam omnes licet lenas uocare.
Quæ capiunt sine fraude nihil, at ænigmatibus quibusdam,
Quòd amant, diligunt, & admittunt libenter.
Postea dicit puella bipes, quadrupes mihi sit scamnum thronus.
Postea tripos quis, postea puella bipes. postea cùm nouit
Hæc abiuit statim uelut neque uidere
Visus illam seruatur inuitus solus.
Amantes expectantes statim sunt in sublime elati.
Feruntúrq; altè ad cœlum. Vt breuiter colligam nihil
Est amica, quotquot sunt feræ, pernitiosius.

Cum memorasset huiusmodi complura Larensius, Leonidas uxoris nomen carpens ea excipiens carmina ex Alexidis uatibus inquit;

O' infelices, qui amisistis
Et delitias uitæ, & simul licentiam.
Nam fœminis serui sumus, pro liberis.
Mulctam impositam num sponte posthæc perferimus
Sæuam? muliebris plenam & iracundiæ?
Namque est uirorum mel ad illam prorsus: hi

Iniuria affecti dedere mox ueniam:
Iniuriam uel inferentes hæ increpant.
Quæ non necesse sit faciunt, ac negligũt
Curanda: peierant. nihil demum malum
Putant. mala se pati ferunt & undique.

Scribit Xenarchus in Somno:

Nunquid cicadæ sunt beatæ; fœminis
Vox nulla cum donata sit, nullus sonus?

τέττιξ masculini generis apud Græcos. quare beati dicendum fuit, si id latina dictio passa esset.

Philetærus in Corinthiasta;

Quam mollem habet aspectum, ac liquantem Iuppiter.
Num mos amicæ ubique adest prorsus sacer?
Non coniugis ullius loci sed Græciæ.

Amphis in Athamante;

Vxore amica num magis amans fœmina est?
Multò profectò, & id decet multo magis.
Hæc legibus confisa negligit domi;
Quòd est parundus moribus uir hæc sibi
Cognouit, aut quærendus alter est sibi.

Eubulus in Chrysilla;

Perdatur ille pessimè qui fœminam
Duxit secundus, nam nihil primo imprecor.
Ignarus ut puto mali primus fuit.
Audiuerat quod sit malum iste fœmina.

Tum progressus inquit;

O' Iuppiter prudens, ego dicam male
Nunc fœminis? ò per Iouem perdar prius.
Est omnium res optima ipsa fœmina,
Medea quamuis sit mala: Penelopen feres
Quid esse magnum. mox Clytemnestræ malæ
Opponitur Alcestis. feras si rursus hinc
Phædram malam fuisse; sed & hæc per Iouem
Fuit bona. hei misero mihi citissimè
Iam deficiunt bonæ: malarum nomina
Permulta restant, quæ uolebam dicere.

Aristophon in Colonide;

Qui duxit uxorem secundus, hic male
Perdatur, ullum non malum prior intulit
Mortalibus. non norat hic quantum malum
Sit uxor. at secundus inde cognitum
Malum subiuit sponte, seq; obiecit huic.

Antiphanes in patris amatore:

Huic capta coniux? uiuum ego reliqueram
Hunc ambulantem.

Menander in sacra ferentibus, uel tibicina;

Non duces uxorem si mentem habes; hanc linquens uitam.
Duxi ipse, idcirco tibi non ducere suadeo.
Decreta res est; iacta est alea.
Perge seruaberis nunc, uerum
In pelagus te ipsum iacis certè negotiorum:
Non Libycum, non Aegæum, ubi ex triginta non pereunt
Tria nauigia. ducens uxorem nullus seruatur prorsus.

In Incensa;

Perdatur ille pernitiosus qui prior
Accepit uxorem, secundus, tertius,
Tum quartus, hinc & posterior.

Carcinus uerò tragicus in Semele inquit, cuius principium est; ò noctes;

O' Iuppiter quid fœminam est opus malum
Dixisse? nominasse fœminam est satis.

Non sentiunt autem ij, qui fœminas præter ætatis considerationem ducunt, quòd in prius cognitum malum se inijciunt, quãuis eos admoneat poeta Megarensis;

Vtilis haud iunior seniori nupta marito.
Nulla gubernaculo paret ut ipsa ratis.
Ancora nulla tenet, franguntur & omnia uincla.
Sæpe alium portum noctibus illa petit.

Theophilus etiam in Neoptolemo;

Non apta nupta fit iunior uiro seni.
Velut acatium non paret illa uel parum
Vni gubernaclo; rudentes frangit, ac
Portum alterum cepisse noctu cernitur.

Bella ob mulieres orta. Cap. IIII.

NEminem esse uestrum uiri amici iudico, quem prætereat maxima quæq; bella ob mulieres esse exorta; nam Troianum ob Helenam; pestem ob Chryseidem: Achillis iracundiam Briseidis gratia ac sacrum uocatum ob aliam uxorem. Duris libro secundo Historiarum Theano inquit Thebanam genere, quæ à Phoceo quodam rapta fuit. Hoc etiam cũ per decem annorum spatium perdurauisset, decimo anno Philippo auxiliante consecutum est finem; tunc enim Phocidem Thebani ceperunt. Bellum etiam Crisæum uocatum, ut in libro de Sacro bello testatur Callisthenes: quod contra Phocenses gesserunt Cirrhæi, ad decennium perdurauit, cum Megistonem Pelagontis Phocensis filiam Cirrhæi rapuissent, Argiuorumq; filias ex Pythici sacello redeuntes, atque Cirrha decimo anno capta fuit. Deuastatæ fuerunt, ac subuersæ uniuersæ familiæ ob mulieres; Philippi patris Alexandri ob nuptias Cleopatræ; Herculis ob Ioles filiæ Euryti nuptias: Thesei domus ob Phædram Minois filiam, ob Glaucen Creontis; Agamemnonis ob Casandram. Cambysæ etiam exercitus in Aegyptum ob mulierem contendit, ut autor est Ctesias. Nam cum Aegyptias mulieres differre ob alijs in congressibus Cambyses audiuisset, ad Amasim Aegyptiorum Regem misit, qui unam filiam eius in matrimonium sibi dari peterent; at his ex suis quidem non dedit; quia eam suspicabatur uxoris honorem non esse consecuturam, sed pellicis, Nitetim Apriæ filiam misit. Exciderat autem Aprias ex Aegyptiorum Imperio, quia uictus fuerat in pugna contra Cyrenæas, atque ab Amaside fuerat occisus. Cũ gauisus esset Cambyses ob Nitetim acceptam, omniaq; ex illius sermonibus gesta percepisset, ualde grauiter commotus est. Cum ea igitur Cambysem rogaret ut pœnas sumeret de Apriæ morte, effecit ac persuasit ut Aegyptiis bellum inferret. Dinon in rebus Persicis, & Lynceas Naucratita libro tertio rerum Aegyptiarum Nitetim ab Amaside scribunt Cyro missam fuisse, ex qua natus sit Cambyses, qui cum pro matre uindictam sumere studeret, copias coactas eduxit in Aegyptum. Scribit Duris Samius duarum mulierum primum fuisse certamen Olympiadis scilicet ac Eurydices, in quod bellum hæc quidem magis Bacchico more accessit cum tympanis, Eurydice uerò Macedonico more armata, quæ bellicis exercitationibus studuerat apud Illyricam Cynanem.

De Amore. Cap. V.

POst sermones huiusmodi præsentibus philosophis uisum est aliquid etiam de Amore esse dicendum, ac de illius bo=

lius bonitate: cōpluresq́; philoſophici ſermones dicti fuerunt. Inter quos mentionē fecerant quidā cantilenarū Euripidis Scenici philoſophi;inter quas & hæc reperiebantur: diſciplina uirtutis ac ſapientiæ plurima adeſt,& nobiſcum uerſatur Amor: hic omnium deorum iucundiſsimus eſt mortalibus: nam cum oblectationem habeat ſuauem,nos trahit in ſpem. Non perfectis huius laboribus cum aliis uerſarer, ac ſeorſum agreſtibus moribus habitarem. Iuniores palam hortor ne amare uitent, ſed amore recte utantur cum acceſſerit. Atque alius quiſpiam ait apud Pindarum:licet amare,ac pro tempore amori obtemperare. Aſt alter hæc Euripidis in medium attulit:

Amor uirorum rex, Amor rex & Deûm,
Vel non doceto quæ bona.
Amantibus,quorum es peritus artifex,
Vel opem feras,unà & labores perfice.
Si feceris ſic,& deis colendus eris.
At non faciens,idcirco amare quòd doces,
Priuaberis,quibus colunt te,honoribus.

Scribit Pontianus Zenonem Citieum Amorem amicitiæ,libertatis,concordiæq́; Deum exiſtimaſſe; alteriusq́; nullius: quare in Republica Deum eſſe Amorem inquit adiuuantem ad ciuitatis conſeruationem. Præterea antiquiores eo philoſophi Deum eſſe quendam grauem, & ab omni turpitudine ſeiunctum arbitrabantur. Quod uel ex eo patet, quod eius ſtatuam erexerunt unà cum Mercurio ac Hercule,hoc quidem ſermonibus,illo uerò robori præfecto: qui ſi ſint coniuncti amicitia & concordia naſcuntur, per quas optima rerum libertas ijs augetur, qui has obierint. Vſquadeocauerunt Athenienſes eum ab aliqua congregatione ſeparare, ut uel academia apertè Palladi conſecrata, ibidem Amoris ſtatuam erexerint, eiq́; ſacrificarint. Theſpeſii Erotidia celebrant, ueluti etiam Athenienſes Panathenæa; Elei Olympia: Haliaq́; Rhodii. Atque in omnibus publicis fœderibus Amor quam plurimum ueneratur. Lacedæmonii Amori ſacrificant ante prælium, ut in inſtructarum acierum amicitia omnis & ſalus & uictoria poſita ſit. Cretes uerò cum acies inſtruuntur ciues ornantes pulcherrimos, per hos Amori ſacrificāt,ut narrat Soſicrates. Apud Thebanos Sacræ inſidiæ uocatæ,quæ ex amantibus & amatis notam contraxerunt,Dei grauitatem indicant,cum glorioſam mortem turpi ac minus honeſtæ uitæ præpoſuiſſent. At Samii, ut in rebus Colophoniis teſtatur Erxias,cum Amori gymnaſium dicaſſent,Liberalia feſtum id appellarunt, quod ab illis agebatur: ob quem Deum Athenienſes libertatem ſunt conſecuti. At cum excidiſſent Piſiſtratidæ accuſationibus calumniisq́; proſecuti ſunt in hunc Deum actiones. Cum hæc ita dicta fuiſſent, commemorauit Plutarchus ea quæ in Phædro Alexidis dicuntur hoc pacto:

ἔρως amor. ἐρωτίδια illius ſacra. ἅλια ſacra marina.

Mihi profectò ex Piræo propter mala,
Ob & dubium,uenit philoſophari & in
Mentem,uidentur haud Amorem noſcere,
Paruumq́; pictores peritè fingere,
Eius Dei qui imaginem pingunt,neque
Mas eſt Deus,nec rurſus eſt is fœmina.
Nec eſt Deus;nec homo;nec eſt demens;neque
Prudens,ſed obſcurè relatus prorſus is.
Vna figura plurimas cum proferat.
Audacia eſt illi uirilis:eſt timor
Muliebris:ac ſtultum facit dementia:
Prudentis eſt ratio,feræ acrimonia:
Laborq́; adamantis:ambitio ſed dæmonis.
Atque hæc ego per Palladem,per & Deos
Ignoro quid ſint,aſt habet uerumtamen
Quiddam ſimillimum ac propinquum nominis.

Eubulus ſiue Arrhos in Campylione:

Quis omnium primus uirorum pinxit?aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines ſolum ſciebat pingere:
Mores nec ille norat,aut mentem Dei.
Nec eſt enim leuis,nec eſt is quiceler
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauisq́; ualde:qui fit ut alæ ſint ei?
Res hæc erant nugæ,ferat uel ſi quis hoc.

Alexis in Amputato:

Fertur ſermo
Apud ſophiſtas non uolat quòd ipſe Deus
Amor,ſed amantes.aſt aliter cauſam ille habet:
Quam neſciens pictor figurauit ſtatim
Alas habentem,quo uolare poſſit is.

Theophraſtus in Amatorio libro Chæremonem tragicum ſcribit dicere ſolitum uelut uinum utentes temperare, ſic & Amorem: qui quidem mediocris eſt iucundus, at intenſior atque perturbans: difficillimus. Quamobrem hic poeta eius uires ſeorſum connumerans inquit: duos arcus ſolet intendere Gratiarum, hunc quidem in felici fortuna, illum autem in uitæ perturbatione. Hic idem poeta ita ſcribit de ipſis amoribus in uulnerato inſcripto;

Quis non Amantes uiuere ſolos annuat?
Nam bellicoſos eſt opus eſſe maximè,
Quorum ſit aptum corpus & laboribus.
Obtemperare qui uoluntati ſciant.
Agantq́;,ſint & impudentes diuites,
Prompti,miſelli quòd uidentur pauperes.

Theophilus in fiſtularum ſtudioſo, amantes mentem non habere ſcribit:

Quis eſt profectò moribus deperditis,
Vitæ uoluptates ferat ſiquis procul?
Nobis nihil præter mori relinquitur,
Amo quoque ipſe per Deos tibicinas.
Adeſt mihi prorſus puellæ mens neque.
Magnam ſed hanc uidere,pulchram,callidam,
Iucundius uidere quam ſpectaculum.
Nobis habent quod attribuant,idq́; undique.

Ariſtophon in Pythagoriſta:

Reiectus eſt nunquid Deorum calculis
Ex concilio rectè duodecim, quòd omnia
Turbabat,Amor?nam ſeditiones intulit,
Vbi eſſet unà.cum foret ualde inſolens,
Ac arrogans,alas ciciderunt Dei
Volare rurſus ne ualeret ad polum.
Ad nos deorſum propulere mox profugum.
Alas,habebat quas,dedere:poſſet ut
Ex hoſtibus geſtare uictor exuuias.

Amare inquit hoc pacto Amphis in Dithyrambo:

Quid hæc refers?nunquid putas me adducere,
Quòd eſt amator qui uenuſtis moribus
Amici amicus eſt,nihiliq́; fecerit

Formam:insipiens uere est.nec ipse credidi.
Non est inops uir diuiti qui præbeat
Molestiam persæpe,nil cepisse uult.

Alexis in Helena;

Quisquis uigentis corporis est,ætatis &
Amator;at non nouit inde cætera
Quæ mox sequentur tempora,hic amicus est
Soli uoluptati,ac amicos negligit.
Iniuriam confert palam mortalis hic
Ipsum in Deum,cum cæteris ille omnibus
Effingat infidum,ac Amorem perfidum.

Cum hæc Alexidis carmina commemoraßet Myrtilus, atque in eos,qui porticus dogmata accepisset,aspiciens inquit hæc ex Iambis iuuenescere facientis Mercurij depromēs, audite ô porticus mercatores nugarum,sermonum Histriones,qui soli omnia,quæ sunt in tabulis prius quam sapienti concedere,uos ipsi absorbetis,postea absumitis contraria iis facientes, quos deploratis,pædicones cum sitis;atque hoc solum ducis uestri Zenonis Phœnicis sapientiæ imitamini: qui nunquam muliere usus est,sed semper pueris,ut in eius uita scriptum reliquit Antigonus Carystius. Dicit enim quòd opus est animum non autem corpora amare,quos ad annos octo & uiginti amatos retinere oportere dicitis. At non male mihi sanè dixisse uidetur Ariston Ceus Peripateticus libro similium Amatoriorum secundo,ad Atticum quendam magnum pro ætate pulchrum ostendentem,cui nomen erat Dorus,mihi in te conferendus uidetur inquit Vlyßis Dolonisq; congreßus.

Quippe tuus animus poscebat grandia dona.

Scribit in commentarijs Hegesander Delphus omnes condimenta amare solitos,non autē carnes aut pisces,quæ si absint, nullus deinde uel carnibus uel piscibus suauiter uescitur,neque cruda ac insuauia expetit. Nam & pueros antiquitus amabant,ut asserit Aristophon,unde pueros amatos amasios appellari contigit. (παιδικά.) At uerum id eße inquit: quod à Lycophronide dictum est,ut asserit Clearchus libro Amatoriorum primo,neq; maris pueri,neque aurum gestantium uirginum, neque mulierum quidem magnum sinum habentium,bonum esse faciem,sed ornamentum potius,cui florem inducit uerecundia.

Quòd in oculis præcipuè sit Amoris sedes. Cap. VI.

IN nullam aliam partem amantes inspicere, quam in oculos amatorū,in quibus solet habitare uerecundia,autor est Aristoteles. Sophocles Hippodamiam alicubi de Pelopis pulchritudine differentem inducit,ac dicentem:

Talem in aspectu obscurè uenatricem
Amoris coruscationem quandam oculorum habet.
Postea saltat ipse,inceditq; mei
Aequa mensura oculum uelut fabro iuxta
Amußim eunte dirigitur canon.

Cum dicat Licymnius Chius Somnum Eudymionem amasse, cuius neque dormientis oculos tegere sustinuerit,sed apertis ciliis amatum sopiuerit,quo aspiciendi uoluptate semper frueretur,hæc inquit; Somnum uerò gaudens oculorum splendore puerum oculis apertis sopiuerat. Ac Sappho etiam ad eum qui maximè formam admiraretur,bonumq; quidpiam esse existimaßet,inquit; consiste parumper amice, gratiamq; in oculis considera. At Anacreon quid inquit? ô puer uirginem intuitus te peto,tu uerò non audis,neque nosti quòd animi mei habenas tibi commisi. At celeberrimus Pindarus Theoxeni inquit splendentes oculorum radios uides,qui non concitatur desiderio,quoniam ex adamante aut ferro est et nigram animam habet fabrefactam. At Philoxeni Cytherij Cyclops,qui Galateæ amore captus est,illius pulchritudinem laudans,cum se ob cæcatum iri diuinaret,omnia potius,quā oculos ipsius laudans, commemorauit:cum dicat;ô pulchram faciem, aureosq; cincinnos,iucundamq; uocem Galatæa Amorum decus. Quæ quidē laus est cæca,nullaq; ex parte Ibycio illi similis;Euryale Charitum germen,pulchram comam habentium cura; te Venus quidem,suauesq; habens oculos suadela in floribus roseis nutrierunt. Scribit Phrynichus Amoris splendorem in purpureis Troili genis elucescere. Vos autem amasios mentum rasum habentes circunducitis:cum mentum radere Alexandri temporibus sit inuentum,ut aßerit libro quarto de Voluptate & bono Chrysippus. Non parum quidem opportunè, ut mihi persuadeo,dictionem recensebo:nam & uiri sum studiosus ob disciplinam multiplicem,& ob morum facilitatem. Hic igitur barbam radi inquit philosophus Alexandri temporibus fuisse repertum,cum non raderentur prius. Nam & Timotheus tibicen cum magnam haberet barbam,tibias inflabat, & Athenis non ualde antiquum esse inquiunt,qui primus fuit tonsus,qui tonsoris denominationem obtinuit:quare alicubi dixit Alexis;

Si quem recisa forte barba uideris,
Tonsá ue,facturum quid horum dicito;
Mihi uidetur militare uelle,uel
Fecisse barbæ cuncta quæ contraria:
Ingens' ue contigiße prorsus huic malum.
Quid per Deos uilli molestiæ afferunt,
Ob quos uiri uidemur esse singuli?
His quid putas fecisse ni contrarium.

Cum quendam mentum ita habere uidißet Diogenes, dixit; nunquid naturam accusas,quia te uirum, non autem mulierem fecerit?cum alium quendam uidisset eodem pacto se habentem, ac odoribus perfusum, uestibusq;,quæ res huiusmodi sequuntur indutum,se prius quæsiuisse dixit quid foret immane scortum,at nunc demum reperisse. Cum lex esset in Rhodo ne quis raderetur,nullus est repertus qui eam esset capturus,quoniam omnes radebantur. (ἱππόπορνος.) Cum mulcta constituta fuisset Byzantii tonsoribus,qui nouaculam habere comperirentur, omnes nihilominus ea utebantur;quæ omnia ab admirabili Chrysippo literarum monumentis tradita sunt.

De Stoicorum Hypocresi, & de pulchritudine. Cap. VII.

AT sapiens ille Zeno, ut asserit Antigonus Carystius cumu(t par est)de uita,simulataq; industria nostra uaticinaretur,dixit,quod qui sermones illius negligenter audiuissent,neque intellexißent,futurum est ut squalidi sint ac illiberales,uelut ij,qui Aristippi dogmata complecterentur,temerarij ac intemperantes. Atque uestrum complures sunt huiusmodi perturbati ac temulenti,neque id moribus solum uerum etiam habitu. Nam cum parsimoniam frugalitatemq; induere studeatis,in auaritiæ foribus ac uestibulo squalidè uiuentes inuenimini, lacernasq; perexiguas induentes,tum dolorum aures sonis implentes, cinædos uocatis eos, qui uel unguentum attigerunt, uel paulò mollioribus fuerint induti uestibus.

stibus. Non oportet igitur uiros ita uestitos argentum admirari, amasiosq; rasam barbam natesq; habentes circunducere, qui eos in Lyceo sequuntur, cum sophistis tenuibus per Iouem, ac ieiunis, & coriaceis, ut ait Antiphanes. ipsam uerò pulchritudinem laudo, nam & inter honestos uiros pulcherrimi eliguntur, primasq; obtinent: & in Elide fit de pulchritudine iudicium, atque primo Dei arma gestare imperitant, secundo bouem ducere iniūgunt, tertius uerò libamina imponit. Scribit Heraclides Lembus quòd magna admiratione dignus putatur in Sparta uir pulcherrimus pulcherrimaq; mulier; cum Sparte mulieres ferat pulcherrimas. Quamobrem de Archidamo Rege narrant, quòd cum mulier illi pulchra uisa esset, alteraq; diues ac deformis, ad diuitem animum conuertit, quare Ephori eum mulctarunt quoniam pro regibus regulos eis gignere elegisset. Euripides uerò prima quidem pulchritudo dixit digna Imperio. Illi etiam qui ad concoctionem accedunt apud Homerum pulchritudinem admirantes ita inquiunt de Helena;

Indignum nihil est Troas, fortes & Achiuos,
Tempore tam longo perpessos esse labores,
Ob talem uxorem; cui præstantißima forma
Nil mortale refert, superisq; simillima diuis.

Obstupescit & ipse Priamus ob mulieris formam, quamuis in grauibus uersetur periculis. Admiratur etiā ob formam Agamemnonem cum inquiat;

His oculis uisus nunquam formosior ullus,
Aut uenerandus item; regiq; simillimus ille est.

Fuerunt complures, qui uiros pulcherrimos in reges acceperunt, ueluti his etiam temporibus ij Aethiopes, qui Immortales appellantur, ut affirmat Bion in rebus Aethiopicis. forma uelut apparet regis est peculiare quoddam: ac Deæ de forma inter se contenderunt, ob formam etiam Dij Ganymedem Iouis pincernam corripuerunt:

Causa suæ formæ, ut unà cum immortalibus esset.

Ac Deæ quos rapuerunt, non'ne pulcherrimos? quibuscum & uersantur? Aurora cum Cephalo, Clito, & Tithono. Ceres cū Iasione, Venus cum Anchise, & Adonide. Ob formam Deorū omnium maximus aureus per tegulas descendit, fitq; taurus, ac sæpius aquila plumis induitur, uelut in Aegina. Socrates philosophus, qui omnia spernere consueuerat, non'ne Alcibiadis pulchritudine superatur? uelut grauißimus Aristoteles Phaselitæ discipuli. Nos uerò non'ne non animatorum etiam quæ pulcherrima sunt præponimus, eaq; laudamus Spartanorum more, qui uirgines peregrinis denudare consueuerant. At in Chio insula in gymnasia cursusq; accedere suauißimum est, iuuenesq; luctantes cum puellis intueri. Tum ait Cynulcus; & audes hæc tu dicere cum non habeas digitos roseos iuxta Cratinum, sed cum alterum crus habeas Bolitinum illius poetæ, qui eiusdem est nominis, memoriam tenens, qui semper in cauponis & diuersoriis uiuit: quāquam scripsit Isocrates orator in Areopagitica oratione; in Caupona uel bibere, uel edere nullus audebat uel domesticus familiaris: nam dabant operam ut graues esse uiderentur, non autem scurræ. Hyperides in libro contra Patroclum, si modo legitima est eius oratio, Areopagitas narrat cum quidam pransus esset in caupona, prohibuisse illum in Areopagum accedere.

βολίτι-νος, stercoreus.

De scriptoribus rei amatoriæ, quę amicæ fuerint celebres. Cap. VIII.

TV uerò ò Sophista unà non amicos at amicas tecum ducens in cauponis uersaris, easq; lenocinantes non paucas circa te habes. Semper circunfers libellos huiusinodi tecum Aristophanis, Apollodori, Ammonij, Antiphanis, Gorgiæ præterea Athenienfis; qui omnes commentaria de Amicis, quæ erant Athenis, ediderunt. ò pulchræ tuæ disciplinæ autor Theomander, Cyreneus quem nulla ex parte tu imitaris, quem in libro de Felicitate scribit Theophrastus circumire solitum, seq; felicitatem doctorum profiteri. Nulla igitur ex parte differs ò amoris magister, ab Eleo Amaside, quem in amoribus grauem fuisse scribit Theophrastus in libro Amatorio. Neque aberraret sanè siquis te lenocinia scribentem appellarit, uelut Aristidem, Pausaniam, & Nicophanem pictores. De his, ueluti qui hæc bene pingerent, mentionem fecit Polemon in libro de tabellis in Sicyone depositis. O' uiri amici huius multiplicis disciplinæ illius Grammatici, qui non modo non occultatur, uerum etiam semper ea dicit apertè ex Eubuli Cercopibus;

Vem Corinthum, suauiter nanque hic moror.
Edens olus deperditus, sic ocimum.
Vestemq; ibidem perdidi nugans male.

Cum peritus Corinthiorum Sophista narrarit discipulis ocimum amicæ esse nomen. Et alios complures actus inscriptiones ab amicis habuerunt ò uiri impudentes, ut Thalatta Dioclis, Corianno Pherecratis, Eunici siue Philyllij Antea, Thais & Phannium Menandri, Opora Alexidis, Eubuli Clepsydra: sic enim amica ipsa dicebatur, quoniam ad Clepsydram, usque dū euacuaretur, coire solebat; uelut testatur Asclepiades Arij filius in commentario de Demetrio Phalereo, cum nomen illius proprium Methicam esse dixerit. Est autem amicæ nomen ut asserit in Agresti Antiphanes; nutrienti calamitas

Lætatur ingens cum domi fit huic malum.

Quapropter ob eum conquerens quidam a Timocle inducitur in Neæra;

Sed infelix ego
Phrynem qui amaui quando primum capparim
Legebat; haud habebat hæc quæ nunc habet.
Permulta ego absumens diebus singulis
Claudebat extra ianuam.

Et in eo actu, qui Doreus Tautoclides inscribitur, inquit ipse Timocles:

Cina misellum dormiunt
Vetustæ amicæ Nannium, Plangon, Lyca,
Gnathæna, Phryne, Pythionica, Myrrhina,
Chrysis, conallis, Ierodea, Lopadium.

λοπάδιον. ollula.

Harum mulierum mentionem fecit Amphis etiam in nouacula, ubi inquuit:

Mihi uidetur esse cæcus Plutus, ut
Non ingreditur ad hanc, sed ad uel Nannium,
Vel ad Sinopem, uel Lycam, uel cæteras
Tales amicas, quæ uiris sunt retia.
Ingressus, haud exire uult inde amplius.

De amicarum astutia. Cap. IX.

ALexis in Aequilibri actu inscripto, amicarum apparatum, earumq; artificiosas comendi rationes exponit hoc pacto:

Primum quidem ad lucrum, & ad spoliandum
Propinquos, reliqua omnia putantur superuacanea.

Omnibus insidias moliuntur:ast ubi factæ sunt diuites
Denum,alias amicas nouas in arte capiunt,
Quas statim effingunt ita ut neque mores,
Neque aspectum similem postea seruent.
Si quam paruam esse contigerit,suber in sacculis
Assuitur.si longa fuerit,soleam pertenuem gestat,
Caput autem in humerum declinans incedit
Quod ei longitudinis non nihil adimit.non habet quædam nates?
Induit consuta ut omnes ò pulchras nates
Videntes clament.uentrem non habet *
Pectorale mox addunt habent rectè comici ut dicant.
Talia sunt igitur uentris ipsarum medicamenta,
Veluti si remis his ulterius niterentur se trudere.
Cilia habet fidua quæpiam,pingunt fuligine.
Accidit ut sit nigra,obducet cerusam.
Albam cutem quæpiam habet ualde,pæderote fricatur.
Pulchrum habet corporis quidpiam,hoc nudum ostendit.
Formosos habet dentes,necesse sit ridere,
Vt uideant præsentes os quam ornatum habeat.
Nisi gaudeat ridere,absumens diem
Intus,uelut in culinis quæ sunt ubique,
Vbi uendunt caprarum capita.lignum
Myrti habent tenue rectum in labris.
Ita ut tempore os extendant siue uelint,siue non.
Videbis his quòd gemmis exornantur artibus.

Quamobrem tibi consulo Thessale uariatos currus habens,ut quæ tibi domi sunt complectare, neque filiorum pecuniam in res minus idoneas absumas.Verè enim optimè claudus, crepidas facientis subigis uxorem,qui te non multum temperantem facit,neque docet pelles inspicere.An non nosti parcas nummorum allectrices iuxta Eubuli pernoctantem?

Scorta Veneris exercitata
Deinde nuda,ac ordinata commodè.
Stantes tenuibus palliis,& qualibus
Solet Padus rigare lætus flumine
Hortos puellis.perfrui tutò licet
Paruo uoluptate hic coempta nummulo.

Actus etiam Eubuli non autem Philippidis inquit in Nannio;

Clam quisquis uxorem capit,& abscondité,
Quî non uir est uiuentium miserrimus?
Quando licet ad solem uidere propalam,
Deinde nudas ordinatas commodè.
Stantes.tenuibus pallils,& qualibus
Solet Padus rigare lætus flumine
Hortos puellis.perfrui tutò licet
Paruo uoluptate hic coempta nummulo.
Turpissimos at non amores omnium
Iniuriæ quas insequi mox gratia,
At non amoris conuenit.

Infelicis Græciæ causa cōqueror,quæ Cydiam nauarchum emisit.Increpat in Pentathlo Xenarchus etiam his qui uiuunt. Eodem pacto, qui preciosarum amicarum sunt studiosi, liberarumq; mulierum ita inquiens:

A iuuenibus in urbe
Indigna,nec ferenda fiunt per Deos.
Quando lupanari est uidere in quolibet
Vbi puellæ sunt decentes plurimæ,
Ibi quæ apricantur,indutas pectora
Deinde nudas ordinatas commodè.
Quarum licet legisse quam quis maluit;
Tenuem'ue,crassam,seu rotundam,seu magis
Sit grata longa,squalida seu gaudeas,
Maturiore,seu uetusta,seu magis
Gaudes puella,uel mediocri.non opus
Est clam subire scalam ut expetiueris.
Subire tectum per foramen haud opus.
Nec cum paleis fit ut ferare intro hic opus.
Ipsæ coegerunt,trahunt.hæ supplices
Senes rogarunt pluribus & illecebris:
Patercule.at iuuenibus ò dicunt here.
Tutò licet quas singulis frugaliter
Habere per totum diem quouis modo.
Quas nec licet uidere,nec uidentibus
Palam uidere,semper at trementibus,
Pauentibus,in manuq; animam gestantibus.
Qui nam ualent ueneranda mater Cypria
Hi more serpentum coire,cum subit?

Narrat Philemon in Delphis quòd primus Solon ob iuniorum ætatem statuit mulierculas in domiciliis emptas; uelut asserit Nicander Colophonius libro rerum Colophoniarum tertio: ubi dicit eum publicæ Veneris templum primum erexisse,in quibus domiciliis prostitutæ lucrum faciebant.Sic autem inquit Philemon;

Solon in omnes repperisti tu uiros.
Nam te ferunt uidisse primum hoc commodum
O' Iuppiter rem,quæ salus est maxima.
Mihi quod est dixisse certè aptum Solon,
Vrbem iunioribus uidenti plenam,ubi
Necesse naturæ peragi sit munera,
Peccare rebus,in quibus non conuenit.
Tu fœminas emptas locis in pluribus
Viris locauisti paratas omnibus,
Stetere nudæ,ne capiare uide omnia,
Non es tui compos bene.Iamq; habens habes
Aperta quî sit ianua.
Vnus obolus,iamq; insilias,ullus nec est
Accismus,aut nugæ,uel ipsa subtrahit
Se:sed statim quo uis,& ipsa uult modo.
Mox exeunti aliena luctibus refert.

Aspasia etiam Socratica inter pulchrarum mulierum cœtū incedebat,atque ab illius amicis repleta est uniuersa Græcia;uelut elegantissimus Aristophanes bellū Peloponnesiacū narrās significauit.q, ob Aspasiæ amorem Pericles & raptas ēt ab illis seruas à Megarensibus excitauit decretum illud graue contra Megarenses;Lenam uerò Simætham mittentes Megaram, iuuenes absconderunt uinosæ.Megarenses postea dolore affecti contrà duas Aspasiæ lenas absconderūt.Ac inde principiū belli erupit omnibus Græcis ex tribus meretricibus. Te igitur hortor ut à preciosis huiusmodi meretricibus abstineas ò grāmatice,quare alias tuba utentes tibi intueri licet, tibicinas omnes ex Apollinis lege.

De Laide iam senescente. Cap. X.

Epicrates scribit in Antilaide,in quo actu hæc de celeberrima Laide narrat;

Est

Est ipsa Lais deses, & ualde bibax.
Edisse spectat, ac bibisse per diem
Totum. mihi uidetur id perpessa, quod
Solent aquilæ: nanque hæ iuuenes cum sunt, oues,
Leporesq; carpunt arduis ex montibus,
Tulere sublimes pedum quas robore.
Vbi senecta mox grauis compreßerit,
Iuuenes uolantes quæritant actæ famæ:
Putatur id portentum & esse; nunquid est
Putanda prodigium meritò nunc lais & ?
Quæ cum iuuenis, & pullus, afforet; fuit
Stateribus petita pluribus uirum.
Cito uideres Pharnabazum & illius.
At longitudo propter annos uenit ut,
Concinnitatem quæ resoluit corporis,
Ipsam uidere, ac inspuere est facillimum.
Accedit & quouis, capit stateraq;
Vel & triobolum iam pota; nec senem,
Neque iuuenem contemnit. est ita facilis
Amice ut argentum è manu nunc accipiat,

Mentionem fecit Laidis Anaxandrides etiam in senum insania, ubi & alias amicas unà connumerat hoc pacto:

Nosti in Corintho Laidem? quî non enim
Cum sit diurna? quædam amica fuit simul
Antea, quæ nostræ fuere delitiæ.
Nam per Iouem florebat illo tempore
Lagisca, Theolyteq; quam pulcherrima
Facie, simul formosa uisa plurimum,
Erat ocimum sed prorsus illa splendidum.

Hæc habeo de quibus te admoneam amice Myrtile iuxta uenatricem Phileteri:

Senex quiesce moribus cum sis, neque
Nosti quòd haud est suaue cum uiuas mori.
Velut ferunt uinum mori Phormesium,

Vel nunquid suauißimum id est tibi, quod ait Timocles in Marathoniis?

Deum quod est inter Corisca cum, simul
Scortoq; uili cum iacere noctibus.
Papæ, color, ualde torosum, spiritus,
O' Dæmones. non esse promptaq; omnia,
Opus esse mox timere, cædier alapis,
Cepisse plagas tum tenella adest manu
Iucunda res per maximum Iouem.

Cum & alia complura dicturus esset Cynulcus, atque cum aldplis Magnus esset cæsurus in honorem Myrtili, præueniens Myrtilus, Syro enim aduersabatur, inquit, non spes ita laborauit, ut inimicorum suppetias postulem ait Callimachus. Non enim defendere nos ipsos possumus ò Cynulce, quam sinisteres & agrestis. Cum etiam turpium uerborum sinistram linguam habeas in ore, iuxta Ephippi Philyram. Videris enim mihi unus eorum esse, quos Musæ sinistras literas docuerunt: ut ait quidam ex parodis. Ego profectò uiri conuiuæ non iuxta Auras Metagenis, aut Aristagoræ Mamacuthum amicas saltatrices uobis exposui.

Formosas primum, nunc uobis dicere non est
Florentes saltatrices, quæ genua recidunt
Mercedi, ac rapiunt onera portantibus illam.

Sed amicarum uerarum rationem habeo, earum scilicet, quæ sinceram minimeq; fucatam amicitiam seruare possunt; quas Cynulcus non audet reprehendere, solæq; inter mulieres amicitiæ nomine sunt appellandæ. Vel ex Venere, quæ apud Athenienses amica nuncupatur, de qua scribit Apollodorus Atheniensis hoc pacto in libro Deorũ; amicam Venerem, quæ amicos & amicas in unum cogit: hoc est domesticas. Nam & liberæ mulieres & uirgines his etiam temporibus familiares & domesticas amicas appellant: uelut Sappho; nũc uerò rectè iucunda meis amicis concinam. Ac etiam: Latoua & Niobe ualde gratæ erant amicæ. Appellant amicas & merentes fœminas ac quæstum facere in coitu mereri: non ad proprietatem quidem amplius iã respicientes, sed ad honestũ dictionis usum: sicut in deposito ab amicis Menander inquit amicos dimittens: opus fecistis non amicorum, cum hæ sint literæ. Quam uocent non ualde apertum facit. Hæc de amicis scribit Euschemus in Mercatore:

Si postea nostrum quis ingressus fuit
Molestus, huic adulatur ac non comprimens
Os, osculatur: hostis ut quis afforet.
Hinc passeres inflans uelut, quos illa con
Solatur, his omnem fugat molestiam.
Lætosq; reddidit benignos & statim.

Eubulus amicam urbanam inducens in Campylione inquit:

Quam cœnabat urbanè
Ac non aliæ sicut porros edentes.
Placentam subegerunt malæ, & carnes
Momordi turpiter: sed singulorum parum
Gustaui ueluti uirgo Milesia.

Antiphanes in Hydra:

Hic quem fero
Sibi propinquam uidit ut quandam, fuit
Amicæ amore captus ille protinus
Vrbanæ: at inculti patris, tutoris &.
Mores habebat aureos uirtutibus
Idoneos, uereq; amicæ. cæteræ
Vel nomen ipsum fefellerunt moribus,
Cum sit bonum uerè.

Anaxilas in Iuuenca: quòd si qua rogantibus mediocriter seruiat gratis:

Sortitur amicæ nomen ex amicitia:
At non ut ipse nunc refers scorti mali.
Amicæ amore captus es: dicas modo
Num uisa simplex? per Iouem est urbana mihi.

At adolescentulus philosophus noster huiusmodi est, cuiusmodi Alexis inducit in somno, siue Antiphanes: φιλοσοφομειρακίσκος.

Ob hæc ubique uescitur porris neque
Hic leno nobiscum: quod idcirco accidit
Ne tristitiam nobis ferat amantem amans.

Optimè de his similibus scripsit Ephippus in Sappho: quando enim iuuenis existens ad alienum obsonium accedens didicerit, sine symboloq; manum iniecerit epulis, reddere ipsum existimes noctis rationem. Hæc ipsa dixit Aeschines etiam orator, in libro contra Timarchum. Hæc Philetærus etiam scripsit in uenatrice de amicis:

Non est amicæ ubique sacrum friuolè,
Vxoris at nusquam per ipsam Græciam.

Noui & festũ quoddã quod agitur in Magnesia, Amicalia: nõ ob amicas quidem, at ob aliam causam: cuius ita scribens mentionem fecit Hegesander in commentariis; Amicarum festum Magnetes agunt. Iasonem primum narrant Aesonis filium

tum Argonautas congregasset, Ioui Amico sacrificasse, festũq́; ipsum appellasse Amicalia. Celebrant Amicalia etiam Macedonum Reges.

De Venere Meretrice, & amicis Corinthiis. Cap. XI.

VEneris Meretricis sacellum est apud Abydenos, ut asserit Pamphilus. Nam cum ciuitas à seruis teneretur, custodes, qui in ea erant, scribit Cleantes in fabulosis, sacrificasse, ac ebrios multas amicas accepisse, quarum una fuit, quæ cum eos dormientes uidisset claues surripiẽs, murumq́; saliens Abydenis rem significauit. Illi igitur armati statim accesserunt, custodes interemerunt, mænibusq́; captis libertatisq́; domini facti, gratias meretrici reddere decreuerunt; ac idcirco erexerunt sacellum Veneris Meretricis. Alexis uerò Samius libro secundo Samiorum terminorum, Venerem eam quæ est in Samo, quam alii dicunt in Calamis, alii in Eliatiacis, amicas erexisse inquit eas, quæ Periclem secutæ sunt, cum Samum obsideret, ac satis pro tempore effecissent. Eualthes autem in rebus Ephesiis sacella scribit Amicæ Veneri in Epheso fuisse erecta. Clearchus libro primo rerum Amatoriarum Gyges Lydorũ rex inquit non ob uiuam solum amicam celebris fuit, cum seipsum ac ipsius totum imperium in illius manum tradidisset, uerũ etiam ea mortua omnes Lydos congregans tumulum illum in Lydia accumulauit, qui nunc etiam amicæ cumulus nuncupatur in altitudinem eleuatus: Ita ut cum ipse regionem circuiret, quæ est intra Tmolum, undecunque uerteretur tumulum aspiceret, atque omnibus Lydiam habitantibus esset conspicuus. Demosthenes Orator in oratione contra Neæram, si eius est legitima, quam dixit Apollodorus, amicas uoluptatis gratia inquit habemus, at pellices ob diurnum pellicatum; uxorem uerò ut legitimos nobis filios faciat, fidamq́; custodiam domi teneamus. Tibi autem commemorabo Cynulce sermonem quendam Ioni cum extendens, ut ait Aeschylus, de amicis; à pulchra Corintho exordio sumpto, quandoquidem eius loci sapientiam mihi obijcis. Lege sancitum est antiquitus apud Corinthios, sicuti in libro de Pindaro scriptum reliquit Chamelæon Heracleotes, ut, quando ciuitas magnis de rebus Veneri supplicat, quam plurimæ amicæ ad supplicationem capiantur, deæq́; postea ipsius nuncupentur: quæ sacrificiis deinde intersunt. Tunc etiam amicæ pro Græcorum omnium salute supplicarunt in Veneris tẽplum accedentes, cum Persa exercitum in Græciam traiecit, ut narrat Theopompus, & Timæus libro septimo. Quare Simonides etiam, cum tabellam amicæ Corinthiæ Deæ deposuissent, quæ nũc etiam seruatur: ac singulas amicas priuatim scripsisset, quæ tunc supplicauerant, & postea fuissent præsentes: hoc Epigramma apposuit.

Hæ statuere super Graiorum orare salute
Felicem Venerem, & pro laribus patriæ.
Non etenim arciferis uoluit Venus aurea Persis
Arcem Graiorum prodere, quam populent.

Priuati etiam Deæ uota persoluunt, ac rebus peractis, pro quibus orarunt, ei amicas adducturos se pollicentur. Cum lex igitur, quæ spectat ad Deam sit huiusmodi, Corinthius Xenophon ad certamen exiens in Olympia, ipse quoque se amicas Deæ adducturum promisit, si uictor euasisset: ac Pindarus primum in illum encomium conscripsit, cuius principium est; ter Olympia uincentem laudans domum. Postea uerò & carmina inter sacrificia decantata, in quibus statim initium ad amicas factum est, quæ accedente sacrificanteq́; Xenophonte unà Veneri sacrificarunt quare inquit; ò Cypri regina tuum agè in lucum lætarum puellarum gregem centum Xenophon cum perfectis uotis adduxit lætatus. Sic autem cœpit hoc sacrificium; multos habentes amicos iuuenes ancillæ impetrant in diuite Corintho, ac thuris flauas lachrymas habentes in manibus pro nobis sæpius matrem rogarunt, ad cœlestem Venerem cogitatione uolantes, uobis desuper prohibitiones præbuit ò puellæ lectis amabilibus molliores ut fructuum carperetis: unà optimum est necessitas. Postea sic inquit incipiens; sed admiror quid me dixerunt simul domini, huiusmodi suauitatis inuenisse principium carminis, uxorem in communibus mulieribus. Manifestum est enim quòd ad amicas loquitur dubitabat siquidem res qualis Corinthiis uideretur. Cum ipse sibi ipsi, ut apparet, credidisset, statim subiunxit; docuimus aurum cithara experimẽto. Scribit Alexis in Amante quòd res ueneres amicæ quæ ibi sunt, proprio peculiariq́; modo peragunt.

Res uenereas concessit amicis ciuitas,
Diuersa quarum liberis est fœminis
Ratio. diebus hisce ut hæ lasciuiant,
Mos est amicæ, quod iubentur legibus,
Nobiscum.

At imago deposita est in Lacedæmone Cottinæ amicæ celebris, ut ait Polemon Historicus de depositis in Lacedæmone; quæ bouem æneam deposuerat: sic autem scribit; Amicæ Cottinæ imago, ob cuius apparitionem, domicilium quoddam nunc etiam colli maximè propinquum, nuncupatur: ubi Dionysii tẽplum conspicitur, quæ compluribus eorum qui sunt in ciuitate, est cognita. Est autem illius depositum, supra æreum quendam bouem Chalciœcæ Mineruæ, prædicta imago.

De iis qui non uisas amauerunt mulieres. Cap. XII.

AT pulcher Alcibiades, de quo dictum est à quodam comico;

Alcibiadem pulchrum Deiq́; terraq́;,
Quem uel Lacedæmon esse mæchum optauerit.

Cum ab Agide fœmina amaretur, in amicarum fores lasciuiebat. Postea Atticis, Lacænisq́; relictis à Medontide Abydena quod audiuerat amatus, hanc dilexit, ac in Hellespontum cum Axiocho, qui eius pulchritudinis erat amator, nauigauit, ut Lysias orator attestatur in oratione contra illum: quam illi fecit communem, ac alias duas amicas Alcibiades secum semper ducebat; Damasandram iunioris Laidis matrem, ac Theodotam; à qua etiam seruatus fuit cum in Melissa Phrygiæ ciuitate moreretur, quia insidias illi Pharnabazus tetẽderat. Vidimus nos etiam Alcibiadis sepulchrum in Melissa, cum ex Synadis in Metropolim proficisceremur, ubi quotannis bos immolatur, cum id optimus prorsus Imperator Adrianus imperasset, qui Alcibiadis imaginem etiam super sepulchro erexit ex Pario lapide. Neque admirari sanè oportet si ex auditu solo amati fuerunt nonnulli à quibusdam, quando Chares Mitylenæus libro Historiarum decimo de Alexandro, quosdam per somnum uidisse inquit, quos nunquam antea uiderant, ac postea amasse: Sic autem scribit; Zariadres Hystaspæ frater erat iunior, at utrique formosi, de quibus indigenæ narrant, quòd ex Venere nati sunt & ex Adonide. Hystaspes Mediæ inferioriq́; regioni im=

ni imperauit; at Zariadres superioribus locis hostijs Caspiis ad Tanaim usque fluuium. Marathorum qui ultra Tanaim incolunt rex erat Homartes, qui filiam habebat nomine Odatim; de qua scriptum in Historiis reperitur, quòd cum per somnum Zariadrem uidisset, eum amauit, ac idem illi accidit pariter ut eam diligeret. Se igitur uicissim amabant ac cupiebant ob phantasiam per somnum inceptam. Erat Odatis omnium mulierum quæ forent in Asia formosissima, & Zariadres ipse erat formosus. Cum igitur ad Homartem misisset Zariadres, mulieremq; in uxorem poposcisset, non assensit Homartes, quia filios mares non habebat, quia eam cuipiam suorum familiarium, qui foret apud ipsum desponsare decreuerat. Postea nō multo tēpore interposito oēs regni sui potentes, amicos, & affines ad se conuocauit, quòd nuptias filiæ erat celebraturus, neque tamen cui eam esset daturus, patefaciebat. Cum uigeret igitur potus, pater Odatim filiam in symposium conuocauit, ac audientibus conuiuis dixit; nunc tuas nuptias celebramus ò filia: Cum igitur circumspexeris, omnesq; animaduerteris, auream phialam capiens eam impleto, atque cuius uis esse uxor ei porrigito, huius enim uxor uocaberis. Cum omnes ea circumspexisset, illud flens faciebat Zariadremq; uidere cupiebat: ad eum.n. miserat qui nunciaret quod nuptiæ erant faciendæ. Cum hic apud Tanaim esset in castris clam nesciente exercitu cū solo uenit auriga, noctuq; profectus per ciuitatem in curru peruenit, cum ad octingenta stadia cucurrisset. Cum uerò pago in quo nuptiæ celebrabantur esset propinquus, currum unà cum auriga in loco quodam relinquens, stolam Scythicam indutus incessit, ac in aulam profectus, Odatimq; stantem ante calicum loculum, lugentem, phialamq; tardè miscentem intuitus ad eam propius accedens inquit, adsum tibi ò Odatis ipse Zariadres, ut tu optasti. Cum hæc uirum externum formosumq; animaduerteret, eiq; persimilem qui uisus fuerat in somnis, maximopere lætata ei phialam ipsi porrexit, qui eam rapiens deduxit in currum, Odatimq; habens aufugit. Serui uerò & ancillæ quæ amorem cognouerant conticuerunt, ac patre eam uocare iubente, se nescire posse aiebant, quò iuerit. Commemoratur hic amor ab ijs barbaris, qui Asiam incolunt, & profectò dignus est quem imitentur. Hanc fabulam in sacris locis & regiis pingere consueuerunt, & in priuatis domibus: compluresq; potentum Odatim nomen suis filijs imponunt.

Massiliensium nuptiæ, uariorumq; regum amicæ. Cap. XIII.

HAec eadem scribit Aristoteles in Massiliensium Republica hoc pacto; Phocæi in Ionia nundinis usi Massiliam condiderunt. Euxenus Phocensis hospes erat Nano Regi, (hoc enim illi nomen fuit.) Hic Nanus cū forte filiæ nuptias faceret, Euxenum, qui eò forte accesserat, ad conuiuium conuocauit. Nuptiæ uerò hoc pacto fiebant; Oportebat puellam post cœnam ingredi, phialam miscere, ac cuicunque ex præsentibus procis mallet, porrigere. Cui ea porrexisset, is erat sponsus. Puella uerò ingressa siue fortuna, siue alia de causa Euxeno porrexit: appellabatur autem puella Petta. Hoc cum accidisset, paterq; dignum putaret, uelut ex Deo esset donatio, ut ipsam haberet; Euxenus mulierem accepit, unà habitabat, mutatoq; nomine eam Aristoxenam appellauit. Est genus quoddam hominum in Massilia, quod ad hæc usque tempora uocatum est Protiadæ: nam Protis filius Euxeni fuit & Aristoxenæ. Themistocles, ut Idomeneus est testis, non'ne cum amicarum currū iunxisset foro pleno per ciuitatem iuit? erant autem ipsæ Lamia, Scione, Satyra, Nannium. Non'ne ipse etiam Themistocles ex amica ortus fuerat, cui nomen erat Abrotono? ut in cōmentario de uiris illustribus narrat Amphicrates.

Abrotonum Threissa genus mulier, peperisse
Quam Græcis magnum est fama Themistoclea.

Neanthes Cyzicenus Græcarum Historiarum libro tertio & quarto ipsum filium Euterpes fuisse scribit. Cyrus autem qui in fratrem militauit non'ne sapientissimam, formosissimamq; Phocaidem amicam habuit, quæ cum illo militaret? quam Milto prius uocatam fuisse asserit Zenophanes, postea Aspasiam? Sequebatur eum pellex etiam Milesia. At Alexander Magnus non'ne Thaidem habebat Atticam amicam secum? de qua scribit Clitarchus quòd causa extiterit ut imperatoriæ ædes in Persepoli comburerentur. Hæc ipsa Thais post Alexandri mortem Ptolemæo ei nupsit, qui primus regnauit in Aegypto: filiumq; Leontiscum illi peperit & Lagum, filiam uerò Irenem, quam Solon Rex Cypri duxit uxorem. Secundus Aegypti rex cognomento Philadelphus, ut libro commentariorum tertio narrat Ptolemæus Euergetes, multas habuit amicas, Didymam unam ex indigenis mulieribus aspectu pulcherrimam & Bilistichem: Agathocleam præterea & Stratonicam, cuius monumentum extat in mari: Eleusinam, & Myrtium, aliasq; complures, cum maxime in res uenereas esset pronus. Polybius libro Historiarum quarto decimo Clino inquit, quæ illi potum ministrabat, multas imagines in Alexandria erectas esse sola tunica amictas, rhytumq; in manibus tenentes. Ac formosissimæ domus nomine Myrti appellantur & Pothinæ, & Mnesides, erat autem Mnesis tibicina, & Pothina: at Myrtium una ex declaratis communibusq; Dictariadibus. At non'ne Agathoclea Ptolemæo Philopatri Regi denominabatur? quæ uniuersum regnum subuertit. Eumachus Neapolitanus libro secūdo Historiarum de Annibale Hieronymum scribit, qui Syracusis regnauit mulierem Pitho nomine ex ijs, quæ erat domi perfectæ duxisse, Reginamq; declarasse. Timotheus, qui dux fuit Atheniensium, amicæ filius fuit manifestè genere Threissæ: at grauibus moribus mulieris. Nam cum huiusmodi fœminæ in continentes se conuerterint, his quæ continentiam professæ fuerunt multò sunt meliores. Cum carperetur Timotheus aliquando quòd ex matre huiusmodi esset, illi gratias habeo inquit, quia ob illam filius sum Cononis. Ac Philetærum etiam, qui Pergamo nouæq; huic regioni Bocæ uocatæ imperauit, filium fuisse amicæ tibicinæ genere Paphlagoniæ scribit in Historicis commentariis Carystius. Aristophon Orator, qui legem Euclide regnante promulgauit, qui non natus fuerit ex urbana nothus esto, & ipse ex Choride amica natus esse arguitur à Calliade Comico, uelut ipse scriptum reliquit commētariorum libro tertio. Demetrius uerò Poliorcetes non'ne miro quodam amore Lamiam tibicinam prosequebatur? ex qua Philam habuit filiam. Lamiam Cleanoris Atheniensis filiam fuisse scribit Polemon, in libro de Varia porticu in Sycione; ac expositam porticum Sicyoniis extruxisse. Amauit Demetrius Leænam etiam amicam Atticam, aliasq; complures. Sic autem scribit Machon Comicus in usibus inscriptis; excellit Leænæ forma bene agentis apud Demetrium, ac feliciter. Scribit Lamiam etiam suauiter regem gestasse, ualdeq; laudatam fuisse, quæ respondit; ad hæc & Leænam fuis subige. Erat autem Lamia & prompta ad respondendum & Attica, uelut dicemus

postea de Gnathæna. Sic rursus scribit Machon de Lamia; cũ unguentorum multiplicium genera inter potandum rex Demetrius Lamiæ ostendisset; erat autem Lamia tibicina: ualde suauiter certè se habere inquit, Demetriumq́; stimulis pungi. Cum omnia improbaret, atque cum rege delitias faceret, nardum cuidam inferre significauit: pudendaq́; manu fricans, digitisq́; contingens, hoc inquit ò Lamia odorato; cognosces enim quantum ab aliis differat. Illa uerò ridens, sed hoc inquit infelix omnium maximè putre mihi existimandum uidetur: respondit ei Demetrius, sed hoc est per Iouem ò Lamia ex regia glande. Ptolemæus Agesarchi filius in Historiis de Philopatre, ubi à regibus amatas commemorat, Philippi Macedonis adulti amicam fuisse Philinnam saltatricem scribit; ex qua Aridæum habuit, qui regnauit post Alexandrum. Demetrii Poliorcetæ post prædictas amicam narrat fuisse Maniam, Antigoniq́; Damo; ex qua Alcyoneum habuit. Iunioris autem Seleuci Mystam & Nysam. Heraclides Lembus libro Historiarum trigesimo & tertio Demetrij amicam Damo fuisse scribit, ob quam pater illius Antigonus insaniuit, oxythemumq́; interfecit, uelut qui multa cum Demetrio peccaret, quodq́; Damus seruas contorquens occiderit.

De Mania amica, Gnathænæq́; responsis. Cap. XIIII.

De prædicto Maniæ nomine, hæc scripta sunt à Machone:

Si quæritat quis forte, quod rectè quidem,
Præsentium, quæ ex Attica sit fœmina
Vocata sic, uel quæ putata sit Mania,
Habere turpe nomen est Phryx fœminæ:
Amica quæ sit ex media orta Græcia.
Atheniensium uetare quidpiam
Vel ciuitatem, quum regantur cuncti ea.
Primum puellæ quod fuit nomen statim
Illi, Melissa erat; quia magnitudine
Aetatis eius fœmininis hæc deterior
Multò fuit, suppeditata uocibus,
Commerciisq́;, pulchra ualde, horrendaq́;.
Multos habebat exteros, ciues simul
Plures amantes. sermo ubi de fœmina
Foret, ferebant esse Melissam pulchram uti
Maniam. Sed ipsa plurimum fecit sibi,
Cum carperet, profectò uerbum ipsum statim
Clamabat hoc, Maniam. illa siue laudibus
Efferret, aut uitio daret mox quempiam.
Vtrisq́; Mania præfuit sermonibus.
Atque hoc Maniæ nomen ferens, uidetur hinc
Maniæ fuisse consecuta nomen à
Quodam procorum. sed parergon hoc magis,
Quam nomen est. labore pressa calculi
Erat, uelut par est putare, tum Mania.
Gnathænaq́; quòd in strata prodat splendida.
Hoc statutum erat à Diphilo.
Post hæc Gnathæna carpit ipsam sic Maniam.
Dicitq́; ad illam, quid puella, nanque hoc quid est?
Si lapidem habebat? sic refert hinc & Mania;
Tibi dedissem quo fricari mox misera
Posses.

μανία. insania.

Quòd autem urbana esset, responsisq́; idonea, sic ait Machon de illa:

Olim Leontiscus Maniam adamauerat
Is pancratiastes qui fuit, solusq́; eam
Habebat uxor ut tenetur fœmina:
Vbi stupratam nouit hic Antenore
Is postea grauiter tulit, cui dixit hæc;
Nil tristis esto: nam experiri ac discere
Optaueram, plagam duorum quid uirum
Olympicorum nocte posse credere
Liceret athletarum. at inde fertur hæc,
Cum posceret nates ab hac ut uerteret
Demetrius, munus poposcisse hinc statim.
Dato inde uertens, post refert paulo, licet
Agamemnonis fili tibi nunc ipsa ea.
Videre præsenti fuisti quæ cupidus.
Vir hospes esse uisus, atque transfuga,
Nouusq́; Athenis, qui peregrinus & foret,
Maniam petiuit, quid petijsset & dedit.
Accesserat ad hunc accipiens quidam uiros
Ridere qui scirent, solitiq́; qui forent.
Nouere cuncta uertere ac ad gratiam.
Vrbanus esse uellet ut, politus &.
Cum Mania iocaretur, illudq́; optimè,
Consurgeretq́; sæpius in cuniculum,
Applaudere huic nolens refert ò per Deos
Nobis ferarum num uidetur ò pueri
Agrestum celerrimè quædam ruat
Quæ montibus? qui dixit optime Mania
Est transfuga. post hæc rursus ingressa est Mania
Illum ca uillans transfugam, timidum &
Fuisse dixit cum foret congressus. hic
Turbatus est, mærore captus miles est,
Illamq́; misit; nil, amica mox dolens,
Idcirco tristis esto Iucundissime
Non tu clypeum iecisti, at ille qui tibi
Accommodauerat, est ita nam per Venerem.
In symposio uelut ferunt apud Maniam
Excepit illam uir malus quidam. dein
Interrogauit an superna mallet hæc;
Vel inferiora uellet, unà ut uenerit
Iecisse, ridens illa, mox inquit, supera.
Quid te timendam censeam subter? mihi
Ne tu cadenti forte edas monilia?

ῥίψασπις timidus q scutum fugiens proiicit.

Collegit aliarum etiam amicarum dicta memorabilia Machon, de quibus non præter opportunitatem facere uidebimur, si ea recenseamus. Atque ita Gnathænæ:

Apud Gnathænam Diphilus cœnaret ubi
Sicut ferunt, captusq́; amoribus foret,
Maiorem honorem cæteris amantibus
Est consecutus, atque totis uiribus
Lethes amabatur ab ea. tum isq́; aderat,
Habensq́; bina Chia, Thasiaq́; quatuor,
Hædum, coronas, tænias, bellaria,
Vnguentaq́; obsonium, coquum, tibicinam.
Cum Syriacus amator huic quidam exterus
Niuemq́; saperdamq́; misisset, timens
Ne quis uideret illa dona; maximè
Vitansq́; Diphilum, reprensa ne daret

Deinde

Deinde pœnas inuidenti comico.
Auferre iußit illa salsamenta mox
Ad hos uiros, salibus quibus esse opus patet.
Puerum niuem immiscere iußit poculis,
Meroq; clam: tum fundito uelut decem; ∴
Cyathum feras hunc Diphilo pro poculo.
Bibens repente Diphilus suauißimè
Mox poculum, miratus & quod accidit,
Per Palladem, per & Deos, quam frigidum,
Habes Gnathæna tu puteum planè. refert
Tunc illa, certè: nam tuorum ego actuum
Iecisse sueui semper huc procemia. ∴
Elata uerbero flagelli uulnera,
Dormibat ipsa forte cum Gnathæna habens,
Complexaq; illum, nouit ut tergum asperum
Virum hunc habere, dixit ò miser miser
Vir unde cepisti tot ipse uulnera?
Respondit ille protinus, quòd in pyram ∴
Compulsus est paruus puer cum luderet
Vnà coæuis cum pueris, ac incidit.
Rectè profectò per Cererem amicam, refert,
Decorticatus sic fuisti intemperans.
Mox Dexitheam cœnaret ut amicam penes
Gnathæna, totum apponeretq; obsonium ∴
Matri ipsa Dexithea, Dianam per Deam
Inquit Gnathæna si fuissem præscia
Cœnassem apud matrem, haud apud te fœmina.
Cum iam foret senex Gnathæna, & oßium
Sepulchrum ob annos dicta ab omnibus ferè:
Dicunt forum hanc petijsse, mox obsonia
Rogaße quanti uenderentur singula,
Ac forte carnis uenditorem quem uidens
Stantem perurbanum, iuuenemq; maximè
Aetate, per Deos tulisse iuuenis heus
Cur nam referto hic pulcher assistis, statim
Ridens at ille pronè ait, triobolo. ∴
Quis imperat tibi misselle? mox ait
Cum sis Athenis uile quidquam uendere?
Donabat hædos nam Stratocles cognitis
Gratis. & ollas conditas salsugine
In crastinum diem sitim quo linqueret,
Volentibus diem die coniungere.
Feciße longa symbola ac in cætera.
Gnathæna amantem dixit ad quendam sui
Cum militantem cerneret in conuiuia, ∴
Hybernat in hœdis Stratocles ei refert.
Gnathæna ephebum cum uideret hunc nigrum
Macrumq; ualde, sed perunctum splendidè
Cunctis Ephebis & minorem denique,
Velut in Adonin est cauillata. asperè
Huic obuio iuuene, ac tyrannicè sibi
Occurrere uiso, respiciens ad filiam
Quæ pone sequebatur refert, ò filia
Quam iustius multo fuisset per Deos
Dignum putasse ponticum quem uti ferunt ∴
Dormire adolescentem Gnathæna cum, natem
Illi semel quo præbeat? tum contra eam
Dixisse, misera cum natem si me nunc petis
Egiße tempus cum sues in pascua est.

Gnathænii responsa. Cap. XV.

De Gnahænii nepte illius ex filia, hæc scripta reliquit;
Externus Athenis Satrapes hospes fuit,
Annos senex qui nonaginta uiderat,
Gnathænium uidensq; Saturnalibus,
Quæ de sacris Veneris redibat, cumq; ea
Gnathæna erat rhythmosq; pulchritudinem &
Miratus, exquisiuit inde præmium
Quod nocte posceret. uidens hæc purpuram
Gnathæna & hastas, mille drachmas postulat.
Perculsus hic repente dixit heu papæ,
Ob milites uiuum capis tu fœmina.
Sed pactiones quinque mnas confeceris
Tu rectius. iam sternito intus. dexterum
Cepit uolentem satrapam mox hæc fore.
Dixitq; quantum uis dato pater; scio
Nouiq; rectè noctibus quòd singulis
Dabis meæ natæ duplum mox præmium.
Fuit in Athenis Chalcotypus, ualde sagax
Gnathænia prope dissoluta, ac tum neque
Prostare perferente quòd tenebat eam
Tunc Andronicus histrio, ac hospes simul
Suauißimè, natus puer hinc erat sibi.
Gnathænium nullum uolens & præmium
Cepisse semper is colebat, ac erat
Propinquus illi, absumpsit aurum plurimum
Illam tenens, nam contumax & sordidus
Is prorsus erat. mox cum quibusdam considens
Sutoris in taberna, ibiq; disserens
Gnathenij de rebus atque moribus
Erat otiosus, ac coire neminè
Cum diceret sic altero illam cum uirùm,
Se suppositum fuisse quinquies tulit
Hoc Andronicus accidisse ut audijt
Citus ex Corintho conuolat Gnathænio
Rem narrat inter pocula, ac expostulat
Se consecutum non fuisse talia:
Nec hanc figuram uerberoni quam daret
Ad delitias, dixisse ferunt Gnathænium,
Complectier mammam miser haud apparuit,
Pollutus ore tenus homo fuligine.
Sed pertuli quòd ceperim aurum plurimum.
Perpendo diligenter inde quomodo
Paruasq; supremasq; poßim corporis
Cepisse partes illius, & complectier.
Sed præter hæc Gnathænium quondam ferunt
Inter bibendum noluisse dare oscula
Ipsi Andronico, uti solebat antea,
Irata cum foret nihil quòd acciperet.
Tum non uides inquit Gnathæna filiam
Meam superbè. ac utier tyrannicè?
Anus dolens misella dixit filia
Complectere osculare & illum, si lubet.
Respondit osculari ea mox qui nam queam
Nullum iuuamen utile, ac nihil boni?
Communeq; Argus quod habere uult munera?
Cum publici ludi fierent, Gnathænium

In Pi=

In Piræum quendam est profecta ad hospitem,
Mercator is fuit, & amator illius;
Sed admodum parcè hæc, asello nam super.
Cum secum haberet tres asellos, omnia:
Seruasq; tres, unamq; nutricem iuuenem.
Mox in uiarum angustia quadam obuius
Fuit palæstrita huic malus, qui sueuerat
Vinci assiduè certaminibus in omnibus,
Qui præterire non potens facile refert,
Redactus in angustum, ter ò miserrime
Agaso ni facias citò discedere
Ex hac uia, ipse deijciam mulierculas,
Vnaq; asellos inquit, atque sarcinas.
O' uir miselle mox refert Gnathænium
Nunquam hoc tibi perfectum erit, non per Deos.

De Laide, Glycerio, Nico, Hippe, Phryne amicis. Cap. XVI.

HAec postea scribit;
Corinthiam dixere quondam Laidem
Euripidem uidisse in horto quodam, & huic
Pendere tabellas atque pugillaria;
Quæ dixit ò mihi poeta dicito
Quid postulans me scribis in tragœdia?
Hinc uir facesse turpis, admiratus hic
Euripides audaciam refert statim;
Videris esse turpis ipsa quæpiam.
At illa ridens inquit, at quid turpe sit
Visum nisi sit illud ipso utentibus?
Cum Glycerium cepisset à quodam uiro
Amante uestem forte magnamq;, & nouam
Corinthiam; mox hanc dedit in fullonicam.
Habere cum putaret illam denique,
Seruæ dedit mercedem ut illam deferat.
At fullo dixit si quadrantes conferas
Olei mihi tres auferes quod enim uetat
Hoc est. heræ sed illa protinus refert.
Male res habet profectò se fert Glycerium
Misella; nam sicuti in sartagine
Cocturus est is pallium certè meum,
At Sophoclis Demophon amans:
Nico Capram cum iam foret uetustior,
Iuuenis amans habebat. hæc cognomine
Est dicta Capra Thallon ingentem uirum
Comedit amantem. uenit ille in Atticam,
Vt mel emeret, & caricas Chelidonias;
Hymettium portauerat mel is simul.
Habere dicebatur illa fœmina
Pulchram natem prorsus. at eam mox Demophon
Accepit; hæc ridens bene inquit optime
A me capis quod des Sophocli postea.
Callisto uocata Sus:
Cum carperet matrem suam conuicijs
Quæ nomine est Corone dicta, soluit has
Gnathæna; mox rogata cur hæ differunt?
Quid est ait, nisi quòd hæc Corone, at hæc
Succenset illi quòd loquax, & garrula est?
Hippen amicam mox ferunt Theodotum

θαλλὸς germē sed hic nomē propriū.

κορώνη, Cornix.

Habere amantem, qui fuit in fœno, ipsaq;
Accessit hora tardiore, quam decet,
Regem ad Ptolemæumq; iuit in conuiuium.
Cum rege semper nam bibisse sueuerat.
Illa inquit ergo tardior cum uenerit,
Pater Ptolemæe plurimam sitim fero.
Mihi quis effundat cotylas iam quatuor.
In magnam ait rex fundito quis postea,
Peluim, uideris ipsa nam fœno mihi
Hippe saturata, & pasta multo gramine.
Expertus est Phrynen amicam Mœrichus.
Vnam petenti mox minam inquit Mærichus;
Nimium; duos prius aureos cum ceperis,
Ad hospitem quendam profecta nunquid es?
Consiste donec ergo non ego uolo
Coire, tantundem ipse nam sumam statim.
Fertur Capra & Nico, relicta cum foret à
Pythone quodam, Euardis illi crassior
Foretq; capta, mox petita rursus, (ut
Forte accidit) à Pythone; dixisse illius
Puero. uocat Python? suis quòd plenus est,
Rursus recurrit ad Capram libentius.

ἵππος equus inde fere & ἵππη.

Variarum amicarum nomina, Gnathænæq; urbana responsa. Cap. XVII.

DE iis quæ dicta fuerunt à Machone, nobis hactenus dictum sit: nam optima Athenarum ciuitas tantam tulit amicarum multitudinem, de quibus pro uirili parte recensebo, quantam uirorum turbam cum maximè floreret, non habuit. Descripsit enim centum & triginta quinque Aristophanes Byzantius. Apollodorus autem complures. Gorgias uerò etiam plures: qui has etiam cum amicis compluribus ab Aristophane absumptas fuisse asserunt; uocatam Parœnum, ac Lampyridem & Euphrosynem, quæ fullonis erat filia. Non ascriptæ sunt; Megista, Agallis, Thaumarium, Theoclea cognomento Corone. Lenætocystus, Astra, Gnathæna, illiusq; neptes ex filia Gnathænium & Siga: & Synoris Lychnus cognomento. Euclea, Grammæa, Thryallis, Chimera, Lampas. Gnathænam uelut antea dictum est Diphilus Comicus uehementer amabat, ut asserit in memorabilibus Lynceus Samius. Cum igitur eum ex theatro aliquando inter certandum efferri cōtigisset, quia multo minus decorè egisset, quam conueniebat: ad Gnathænam nihilominus accessit. Cum Diphilus Gnathænam ipsius pedes lauare sibi iussisset, quid enim hæc respondit, non elatus accedis? erat autem ad responsa promptissima Gnathæna. Fuerunt aliæ amicæ complures, quæ ob suos iocos gloriabantur, studebātq;, atque nonnullam diei partem in rebus huiusmodi, ac disciplinis absumebant: quamobrem promptæ erant ad responsa. Cum accusaret aliquando Stilpo Glyceram inter potandum, ueluti quæ iuuenes corrumperet, ut asserit in Vitis Satyrus; incidens Glycera in eadem causa uersamur inquit ò Stilpo: te enim eos etiā corrumpere aiunt, qui tecum congrediuntur, cum inutilia amatoriaq; sophismata illos doceas, meq; eodem pacto. Nihil enim differt iis, qui perduntur, ac mala patiuntur apud te philosophum uiuant, an apud amicam. Nam iuxta Agathonem, mulier corpus, ob intimæ animæ citam cogitationem, non habet strenuum, permulta Gnathænæ responsa scripta sunt à Lynceo. Cum parasitus quidam à uetula nutriretur, corpusq; optimè

me haberet, eleganter inquit ô iuuenis corpus habes dispositũ; quid igitur futurum existimas, nisi secundus dormirem? fame conficereris inquit. Cum tripudiaret Pausanias Lacus, ac in cadum quendam incidisset; Lacus in cadum incidit inquit. Cum uini quidam perexiguum in magno uase ei porrigeret, ac decem & septem annos diceret id præterijsse, paruum est inquit tot annorum. Cum iuuenes quidam se illius causa inter potum per cuterent, inquit ad uictum, confide puer; non enim coronarium est certamen, sed argenteum. Cum is nihil amplius ferret, qui minam illius filiæ dederat, sed solum accederet; puer inquit cum minam dederis semper te accessurum putas uelut ad Hippomachum magistrum palæstritam? cum asperius ei Phryne respondißet, si lapidem habes inquit, dedi ut abstergeres. Accidit enim ut hæc calculo laboraret, illa uerò uētrem haberet effusiorem. Cum ij, qui apud eam biberant in Bolbophacem iacerent, puellaq; purgando lentes in sinum conijceret, uideris mihi inquit Gnathæna Colpophacem facere excogitaße. Cum rediret Andronicus tragicus ex certamine quodam, in quo res eius postea feliciter successerat, ac apud eam esset bibiturus, iuberetq; puer prius impendere, puerorum perditißime inquit, quid dixisti? ad uirum quendam garrulum, qui quòd in Hellespontum uenisset, narrabat, & quo pacto inquit in præstantissimam illius loci ciuitatem non accesßisti? cum diceret is, in quam? in Sigeum inquit. Cum ad eam quidam accesßisset, uidissetq; oua in uasculo quodam, ac dixisset cruda hæc sunt, an cocta Gnathænæ aerea inquit ô puer. Cum non uocatus ad cœnam Chærephon uenisset, eum poculo prouocans accipe temerarie inquit: qui ait; ego temerarius? & quis magis inquit Gnathæna? cum uel non uocatus accedas. Nico Capra cognomento, ut ait Lynceus, cum parasitus quidam ei obuius fuisset ob ægritudinem gracilis, quam macer inquit? quid putas me ait ille num Lecythum, uel soleas tribus diebus comedisse? Metanira uerò, cum Damocles parasitus cognomento Lagynion in quandam calcē incidißet, te ipsum profectò dedisti inquit, ubi sunt suffragia. Cum is in propinquum thorum insiluisset, animaduerte ne subuertas inquit. Atque hæc scripta sunt ab Hegesandro. Aristodemus autem libro ridiculorum Memorabilium secūdo, duo Gnathænam inquit mercede conduxerunt; miles & mastigia. Cum uerò miles eam cōtumacius Lacum uocitaret, quo pacto inquit? an quia duo fluuij in me inciditis Lycus ac Liber? cum mendici amatores in Gnathænæ filiam petulanter se gererent, minarenturq; se illius domum excauaturos, ac ligones iam attulisse, at si hos habetis inquit Gnathæna mercedis arrhabonem capientes dimittite. Erat autem concinna admodum Gnathæna, neque sanè inurbanè loqui consueuerat; quippe quæ legem etiam conuiualem conscripserit, iuxta quam ad ipsam, eiusq; filiam conuiuas accedere oportebat: quòd ad eorum philosophorum æmulationem faciebat, qui res huiusmodi conscripserunt. Hanc legē scripsit Callimachus in tabula tertia legum, atque principium illius huiusmodi appositum fuit; æqua lex scripta fuit, similisq; trecentorum ac uiginti trium carminum.

στεφανίτης ἀργυρίτης.

βολβὸς bulbus, φακῆ lens. κόλπος sinus.

σιγάω sileo.

Variarum amicarum apophthegmata. Cap. XVIII.

MAstigia Callistium Ptochelenam cognomento mercede conduxit, ac cum per æstatem nudus iaceret, ea uibicibus plagarum conspectis, unde hæc tibi infelix? tunc ait ille; cū essem puer ius mihi infusum est, uitulinum uidelicet inquit. Cū Glycera lac Menandro poetæ, qui diem infeliciter egerat, domum ingredienti porrexisset, hortareturq; ut absorberet, ille nolo inquit, anus enim illi aßistebat: hæc uerò & inferiore cute emergens. Thais, cum quidam eius intemperans amator à multis acceptis poculis uteretur, seq; ea infringere uelle diceret, aliaq; præparare; perdas inquit singulorum propriū. Cum Leontium cum amatore decumberet, atque Glycera in symposium esset ingreßa, eiusq; amator magis illi adhæreret, atque idcirco esset tristis ubi conuersus familiaris eam interrogaßet cur tristaretur, uterus me molestia afficit respondit. Cum amator signaculo ad Laidem Corinthiam misso eā ad se uenire iuberet, hæc non possum inquit, limus est. Cū ad Grasonem amasium accederet Thais, ab eaq; quidam quò se conferret percunctaretur; ad Aegeum Pandionis ut unà habitem. Cum Phryne aliquando apud Grasonem cœnaret pellem extollens cape inquit, ac comede. Cum ex familiaribus quidam uinū bonum ac paucum ei misisset, decemq; annorum esse diceret, exiguum est inquit tot annorum. Cum quæreretur in quodam conuiuio quam ob causam cor onæ in locis præruptis ponerentur, quoniam animos alliciunt inquit. Cum uerbero quidam pueriliter ageret in ipsam, cum multisq; se coijsse diceret; se tristē esse illa simulauit; cum is causam percunctaretur, tibi succenseo dixit, quia habes multas. Amator quidam Philagyrus ei blandiens inquit? Aphrodisium es Praxitelis: & tu inquit ea. Amor Phidiæ.

ἀφροδίσιον, parua Venus.

De uariis amicis. Cap. XIX.

VErum quoniam nonnullos politicos uiros, de his mentionem fecisse sentio, qui uel accusauerint, uel defenderint, me operæpretium facturum existimo si de his mentionē fecero. Meminit Demosthenes de Sinope in Ortione contra Androtionem, & de Phanostrate. Ac de Sinope Herodicus Crateticus libro Comœdiarum sexto, scribit, quòd cum esset senex, Abydus appellabatur. Meminit de illa Antiphanes in Arcade, in Horticolono, in Medicatrice, in Piscante, in Neottide, Alexis in Cleobulina, Callicrates in Moschione. De Phanostrate scribit Apollodorus in libro de iis amicis, quæ sunt Athenis, quòd uocata fuit Phtheropyle, propterea quòd pediculos, cum staret in lemine ianuæ, quæritabat. Scribit Hyperides in Oratione contra Aristagoram; rursusq; apuas uocatas, eadem ratione nominastis. Est autem Apuæ amicarum cognomentū; de quibus inquit prædictus Apollodorus; Stragonium, Anthisq; sorores ipsæ Apuæ nominabantur: quòd candidæ pertenuesq; essent, oculosq; haberent prægrandes. Antiphanes in libro de Amicis scribit Nicostratidem ob hanc ipsam causam fuisse uocatam Apuam. Hic idē Hyperides in oratione contra Mātitheæ causam, hæc scripta reliquit de Glycera; Glyceramq; agens Thalaßidis, iugum habens. Obscurum est autem an ea sit, quæ cum Harpalo habitabat, de qua scribit Theopompus in iis, quæ ait de Chia epistola; quòd post mortem Pythionices Harpalus Glyceram ex Athenis accersiuit, quæ cum uenißet in Tarso habitauit in regio palatio, atque multitudo ei genua flectebat, Regināq; appellabat: Harpalumq; coronari non patiebantur, nisi coronaretur etiam Glycera. At in Rhosso ausam fuisse ait apud æream statuam illius suam erexisse. His similia scripsit Clitarchus in Historiis Alexandri. At is qui actum satyricum Agenem scripsit; siue Catanæus Python fuerit, siue rex ipse Alexander, inquit;

φθὴρ pediculus, πύλη porta.

Certè

Certè audio myriades Harpalum
Ipſis tonis Agenis non inferioris
Frumenti miſiſſe, ac ciuem factum eſſe.
Glyceræ frumentum erat. erit fortaſſe
Illis pernitiei, non amicæ arrhabo.

Lyſias in oratione ad Laidem, ſi modo legitima eſt eius oratio, meminit de his; ceſſauit lenocinari Philyra cum eſſet adhuc iuuenis, Scioneq́;, & Hippapheſis, Theoclea, Pſamathe, Dagniſca, Antea. Nunquam enim pro Antea Anthea ſcribendum eſt: non enim apud quempiam Antheam amicam ſcriptum inuenimus, at ab Antea totus actus inſcribitur, ac Antea Eunici Philylliiq́; eſt, uelut antea dicebam: de qua meminit is, qui orationem compoſuit in Neairam. In uiolentis contra Philonidam mentionem fecit Lyſias de Naide amica, ſi legitima eſt eius oratio. Ac in falſis teſtibus contra Medontem, eſt autem hoc amicæ cognomen: nomen enim illius proprium erat Hœa, ut aſſerit in libro de amicis Antiphanes, quam inquit Anticyram fuiſſe uocatam, ſiue quòd biberet cum inconſtantibus ac inſanientibus, ſiue quòd cum eam cepiſſet Nicoſtratus medicus, ac poſtea moreretur plurimum helleborum illi reliquit, nihilq́; præterea. Lycurgus in oratione contra Leocratem, mentionē fecit de Irenide amica, uelut quæ amica foret Leocratis. Meminit Hyperides de Nico in oratione contra Patroclum. Quòd autem Capra diceretur diximus prius, quia Thallum cauponem abſumpſiſſet; quia Capræ gaudent germinibus, quapropter neque in ſummam Athenarum arcem animal admittitur, neque Palladi ſacrificatur omnino; at quam ob cauſam alius erit ſermo. Verum Sophocles quòd animal germina uoret ita patefecit in paſtoribus;

θαλλὸς germen,

Matutinus enim priusq́; aliqua tibicinarum uiderit
Germen Capra, conferens nuper pedem
Vidi exercitum euntem iuxta marinum littus.

Mentionem fecit Nannij hoc pacto in Tarentinis; Nannium inſanit ob Dionyſium, ubi uelut ebriam eam carpit. Scribit Menander in mentito Hercule, non experiebatur Nannium. Antiphanes in libro amicarum Nannium inquit proſcenium uocabatur, quia perurbana perſona, ueſtibusq́; aureis ac magnificis utebatur: at ſpoliata maximè erat deformis. Erat Corone Nannij filia, quæ nomen nutrici ter lenæ referebat. Meminit Hyperides in oratione contra Patroclum de Nemeade tibicina, de qua admiratione dignum eſt, cur paſſi ſint Athenienſes ſcortum ita nominari, cum celeberrimæ congregationis nomen ea ſibi uſurparet. Nam non ſolis meretricibus, uerum etiā omnibus ſeruis nomina huiuſmodi imponi legibus cauebatur; ut Polemō inquit in ijs, quæ ſcripſit de acropoli. De Ocimo uerò mea, uelut tu inquis Cynulce meminit Hyperides hoc pacto in oratione ſecunda contra Ariſtagoram: ita ut Lais aſpectu excellere uideretur eas, quæ unquam fuerunt, ut Ocimum, & Metaniram. Nicoſtratus mediæ comœdiæ autor ita ſcribit in Pandroſo; poſtea eadem uia ad Aeropen ueniens, mittere ſtrata eam iuſſit inquit, ac uaſa ærea ad Ocimum. Has amicas connumerauit Menander in Adulatore; Chryſidē, Coronen, Anticyram, Iſchadem, & Nanniolum habuiſti formoſam ualde. Philetærus in Cynægide; non'ne Cercope iam egit annorum tria millia? ac Diopethis oſcura Teleſis altera decem millia? Theolyte nullus nouit quando primum nata ſit. Non'ne Lais mortua eſt demum cum ſubigeretur? Iomias autem & Neæra putruit, & Philace. Syphas uerò, Galynas, Coronas non dico. De Naide taceo dentes enim non habet molares. Theophilus in Phiſaulo, nunquam ipſum incidere in Laidem papdueræ uel ferentem uel Siſymbrium, uel barathrum, uel uireſcentem, uel horum quidpiam, quæ lapidibus iniungunt lenones. Vel Nannium, uel Malthacem. Cum hæc dixiſſet quadam cum cōuerſione Myrtilus, nunquid uos ò philoſophi tantum feciſtis inquit, ante uoluptarios uocatos uoluptatis murum exequantes, ut alicubi ait Eraſthenes, mihi etiam pulchra amicarum apophthegmata hactenus dicta ſint: at in alium ſermonem tranſeamus, ac prius de ueri amiciſſimo Epicuro cōmemorabo, qui cū à circulari diſciplina non eſſet alienus; eos beatos fecit qui eadem ratione qua & ipſe ad philoſophiam accederent, cum uoces huiuſmodi emitteret; te beatum facio heus tu cum omnibus prorſus moleſtiis liber ad philoſophiam accedas, Vnde ipſum inquit etiam Timon, ludi literarij magiſtrum maximè omnium uiuentium uoluptatibus deditum.

De Leontio Epicuri, Theodote, Laidis patria ac ſepulchro. Cap. XX.

Hic ergo Epicurus non'ne Leontium habuit amicam, quæ in arte meretricia fuit celeberrima? non'ne hæc cū philoſophari cæpit, mereri deſtitit, unaq́; in hortis erat cum Epicureis? ac cum Epicuro apertiſſimè? ita ut maximè is illam curauerit, oſtenderitq́; per epiſtolas eas, quæ ſcribuntur ad Hermachum: ac Laidem ex Hyccaris, quæ ciuitas eſt Siciliæ, ex qua captiua in Corinthum uenit, uelut aſſerit Polemon libro ſexto eorum, quæ ſcripſit ad Timæum. Hanc amauit Ariſtippus, Demoſthenesq́; orator, & Diogenes Canis. Cui cum Venus ea Melænis uocata, quæ eſt in Corintho per ſomnum apparuiſſet, acceſſum amantium bene nūmatorum ſignificauit: cuius rei mentionem fecit Hyperides in oratione ſecunda contra Ariſtagoram. Cum Laidem uirginem adhuc, aquam ex Pirene ferentem Apelles pictor conſpexiſſet, illiusq́; pulchritudinem eſſet admiratus, eam aliquando in amicorum ſympoſium deduxit. Cum eum ſubſannarent ſocij, quòd uirginem pro amica in ſympoſium adduxiſſet, ne admiremini inquit; eam enim in futuram fruitionem, nondum peracto triennio pulchram demonſtrabo. Hoc ipſum de Athenienſi Theodote Socrates prædixit, uelut teſtatur in Memorabilibus Xenophon: quòd pulcherrima eſſet dicebat, pectusq́; quauis ratione haberet formoſius. Eundum eſt nobis inquit, cum mulierem uiderimus: non enim nobis quòd audiuerimus forma eſt iudicanda. Ita pulchra erat Lais, ut pictores ad eam accederent, ut mammas pectusq́; mulieris imitarentur. Cum Phrynes Zelotypia Lais capta fuiſſet multam habebat amantium turbam, neque uel diuitem diſcernebat, aut pauperem, aut qui ea paulò contumacius uterentur. Ariſtippus ſingulis annis duos menſes in Aegina Neptunaliorum tempore apud eam commorabatur, mox repræhenſus à quodam domeſtico, quòd tantum argenti in eam impenderet, cum ſine mercede cum Diogene Cynico eſſe conſueſceret: reſpondit: ego multa Laidi tribuo ut ipſe illa fruar, non autem ne quis fruatur alius. Cum diceret ei Diogenes ò Ariſtippe cū communi ſcorto habitas? uel Cyniza igitur, ut ego: uel deſiſtito. Cui reſpondit Ariſtippus; nunquid abſurdum tibi uidetur Diogenem domum aliquam habitare, in qua alii habitarunt prius? non profectò inquit. Quid in eadem naui nauigare, in qua nauigarunt alij complures? neque hoc ſanè. Eodem pacto neque cum ea muliere eſſe abſurdum eſt, qua uſi ſunt complures alii. Nymphodorus Syracuſius in libro de Admirabilibus

κυνίζειν cynice ſe gerere.

ire

in Sicilia, Laidem scribit ex Hyccaro loco Siciliæ munitißimo. Strattis in Macedonibus siue Pausania, eam his uerbis Corinthiam esse effirmat;

Dic unde sunt ductæ puellæ, quæ ue sint.
Venere nuper ex Megara, Corinthiæ.
Decusq; Lais ingens.

Timæus autem libro Historiarum decimo tertio ex Hyccaris esse dixit, uelut etiam Polemon; quam de medio sublatam fuiße inquit à mulieribus, quibusdam in Thessalia per inuidiam, cum à Pausania quodam Thessalo amaretur. Fuit autem occisa ligneis scabellis ob magnam Zelotypiam, percussa in Veneris sacello; quamobrem lucus Impiæ Veneris postea fuit nuncupatus. Huius ostenditur sepulchrum apud Peneum; quod lapideam habet hydriam, atque hanc inscriptionem.

Roboris inuicti ac animi sit Græcia quamuis,
Victa tamen formæ paruit illa suæ
Laidis. ipse parens Amor est; aluitq; Corinthus.
At nunc ipsa tenet inclyta Thessalia.

Minus scitè igitur dicunt nonnulli ipsam apud Cranium in Corintho fuisse educatam.

Illustriũ quorundam uirorũ amicæ. Cap. XXI.

Aristoteles autem Stagirita non'ne te Nicomache filium habuit ex Herpyllide amica, unaq; cũ ea usque ad mortem uixit? ut libro primo de Aristotele scripsit Hermippus: quæ curam peropportunam necessariamq; ex philosophi testamento est cõsecuta. Ac optimus etiam noster Plato non'ne amauit Archeanassam Colophoniam amicam, ut hæc etiam in eam decantauerit?

Archeanassan ego teneo Colophonis amicam,
Cuius & in rugis mollia ludit Amor.
Ah miseri quibus hæc iuuenis fuit obuia; primum
Per quantas flammas sæuus adegit Amor.

Pericles uerò Olympius non'ne Aspasiæ causa, non iunioris quidem, sed illius, quæ sapienti Socrati adhæsit, ut ait Clearchus libro Amatoriorum primo, quamuis tantum prudentiæ nomen, facultatisq; politicæ dignitatem esset consecutus, uniuersam Græciam perturbauit? erat autem hic uir in res Venereas procliuis, quippe qui cum filij etiam uxore congrederetur, uelut testatur Stesimbrotus Thasius, qui floruit illius temporibus, eamq; coram uidit, uelut asserit in libro de Themistocle, Thucydide, & Pericle inscripto. Antisthenes autem Socraticus ipsum Aspasiam amasse inquit, cum bis ingrederetur egredereturq; singulis diebus, eamq; salutaret, ac complecteretur. Cum ea de impietate appellata aliquando aufugisset, multa pro illa uerba faciens lachrymabatur magis, quàm si psius fortunæ ac uita magno in discrimine uersarentur. Ac Cimone illegitimè sorori Elpenice adhærente, eaq; postea Calliæ concessa, cum is in exilium misißet, illius reditus præmium accepit Pericles, ut Elpenice congrederetur. Periandrum eum ex Epidauro scribit Pythænetus libro tertio de Aegina, cum Melissam Procleis filiam uidisset more Peloponnesiaco indutam, (sine toga enim erat, solaq; interula amicta, & uinum operariis ministrabat,) amasse, uxoremq; duxisse. Pyrrhi uerò Epirotarum Regis, qui tertius erat ab eo Pyrrho, qui in Italiam militauit, Tigris Leucadia erat amica; quam Olympias mater iuuenis pharmacis interfecit. Tum Vlpianus uelut inexpectatum quidpiam dixißet Myrtilus, quæsiuit an masculinè dictum Tigrim habeamus. Nam nõnul hoc Philemonem dixisse in Neæra;

Velut Seleucus misit huc ipsam tigrim,
Quam uidimus; sed quam Seleuco oportuit
Hinc nos feram misisse contra munere?
Trigeranon? haud illic profectò nascitur. τριγέρανον ego legerim .i. magnã gruẽ.

Ad quem ait Myrtilus; uerum quando nobis mulierum catalogum facientibus impedimento fuisti; at non iuxta Sosicratis Phanagoritæ Solos, catalogum'ne mulierum Nicæneti Samij siue Abderitæ; paulum continens in tuam percunctationem mè conuertam Phænix uenerande senex. Discas igitur quòd Alexis hoc pacto in Pyrauno tigrim masculinè:

Reclude ianuam reclude: nam latui
Deambulans diu statua, molens asinus,
Et fluminis equus, murus, ipse denique
Tigris Seleuci.

Cum alia etiam habeam testimonia his supersedebo in præsenti, donec pulchrarum mulierum catalogum commemorauero.

Amicarum catalogus, Illustriumq; quorundam uirorum amicæ. Cap. XXII.

Ita scriptum reliquit Clearchus de Epaminonda; Epaminondas Thebanus uir bis quidem grauior, nõ decorè uerò quod spectat ad cõgreßus, aberrabat: siquis res ab eo gestas in Laconis mulierem spectauerit. Hyperides Orator cum filium Glaucippum ex patria domo expulisset, Myrhinam amicam sumptosißimam sumpsit, atque hanc in ciuitate habuit. in Pireo Aristagoram, Philamq; in Eleusine, quam cum multis nummis emisset libertate donauit, rebusq; domesticis præfecit, ueluti narrauit Idomeneus. Fatetur palàm Hyperides in Oratione pro Phryne se illam amasse, ac nondum ab illius amore dimissum fuisse, cum Myrinam domum duxit. Erat autem Phryne Thespia: quæ cum capitis damnata fuisset ab Euthino, aufugit. Quamobrem iratus postea Euthias, non aliam postea tulit sententiam, ut aßerit Hermippus. Vbi Hyperides oraret pro Phryne, nihilq; se proficere intelligeret, quia clarissimum uidebatur quòd iudices in eam calculos essent daturi, eam in medium adducens uestes lacerauit illius, pectusq; nudum ostendit; postea cum epilogi commiserationem ex aspectu orauit, ita ut omnes iudices in Hypophetis ac Zacori superstitionem induxerit; Veneris oleo peruunctus; ne eam occiderent. Hæc cum dimissa fuisset, lex postea lata est ne quispiam dum diceretur de aliquo misereatur, aut accusatum accusatam'ue aspiciens, iudicaret. Erat uere in ijs quæ non uidebantur Phryne formosa magis, quare non erat facile eam nudam uidere, quia continuam uestem gestabat; neque popularibus balneis utebatur. Cerealiorum uerò congressus Neptunaliorumq; tempore in omnium Græcorum conspectu posita uestes soluens ac comas ad mare ueniebat; & ab ipsa Apelles Venerem emergentem pinxit. Praxiteles uerò statuarius Venerem Cnidiam ab ipsa formauit, cum illam amaret: atque in Amoris base, quæ erat apud scenam Theatri, inscripsit:

Praxiteles pinxit, prius est quem passus, Amorem.
Deprompsit proprio pectore qui archetypum.
Mercedem ipse mei me Phryne dans, ego philtra
Mittens non iaculor, deijcio ast oculos.

Electionem illi statuarum permisit, uellet ne ipsum amorem capere, uel Satyrum in tripodibus: quæ cum Amorem elegisset, eum deposuit in Thespiis. Phrynes ipsius statuam uicini ere xerunt, eamq; deposuerunt in Delphis auream super columna Pentelici lapidis. Fecit ipsam Praxiteles, quam cum Crates Cynicus conspexisset, intemperantiæ Græcorum inquit depositum. Collocata erat præterea ipsa imago inter Archidamum Lacedæmoniorum Regem, Philippumq; Amyntæ; inscriptionemq; habebat; Phrynes Epicleis Thespia: uelut testatur Alcetas libro secundo Depositorum in Delphis. Apollodorus autem in libro Amicarum binas scribis fuisse Phrynas, quarum altera Saperduim, altera Clausi gelos appellabatur. Herodicus libro sexto Obiurgatorum eam quæ apud Oratores Sestus nominatur, idcirco dictam fuisse asserit, quòd exacteret cõgredientes, ac spoliaret: hanc uerò Thespicam. Ditescebat Phryne uehementer, seq; Thebas muro uelle cingere pollicebatur, si hæc inscriberent Thebani; Alexander euerterat, Phryne amica excitauit: ut asserit Callistratus in libro Amicarum. Scripsit de diuitiis illius in Neæra Timocles Comicus; cuius promptum est testimonium, & in Nouacula Amphis. Parasitum agebat apud illam Gyllion, qui unus erat Areopagitarum, uelut Satyrus Olynthius Histrio scriptum reliquit in Pamphila. Scribit Aristogiton in Oratione contra Phrynem nomen illius proprium Mnesaretem fuisse. Neque me sanè latet quòd Euthij orationem in eam scriptam Diodorus descriptor Anaximenis esse contendit. Posidippus uerò Comicus hæc de ipsa scripsit in Ephesia;

κλίω lugeo, γέλως risus.

Phryne aute nos amica erat clarissima,
Præstantiorq; cæteris: quòd si iunior
Fuisset illo tempore, tunc certamina
Futura erant multò magis lædentia.
Mox Heliæam cepit illa corporis.
Tum iudices dextra capiens hæc singulos
Cum lachrymis, seruauit inde uix animam.

Scitis autem quòd Demades orator filium Demeam habuit, ex amica tibicina, cui frementi aliquando in suggesto Hyperides os obturauit cum diceret, non tacebis adolescens cum maiorem flatum habeas matre? Bion præterea Borysthenites philosophus Olympiæ Lacænæ amicæ erat filius, uelut in philosophorum successionibus testatur Nicias Nicæus. Sophocles uerò tragicus cum esset senior Theoridem amicam amauit, atque Venerem orans ita inquit;

O' nutrix iuuenum exaudi, mihi da mulierem
Abnuere hanc iuuenum lectum, contemnere amorem.
Atque senum quærat albentia tempora canis.
Quorum uis cecidit, mens est diuina superstes.

Hæc ex iis carminibus sunt, quæ in Homerum referuntur. Meminit de Theoride stasimus; amica enim Theoris. Cum in occasu esset uitæ, ut ait Hegesander, Archippem amicam amauit, ipsiusq; hæredem reliquit. Vbi cum sene Sophocle Archippe congrederetur; Smicrines prior illius amasius à quodam interrogatus quid agat Archippe, eleganter inquit, uelut noctuæ se pulchro insidet. Verumenimuero Isocrates omnium Oratorum maximè uerecundus Metaniram Callenq; amicas habuit, ut affirmat Lysias in Epistolis. Demosthenes autem in Oratione contra Neæram Metaniram Lysiæ amicam fuisse scribit. Amauit Lagidem etiam amicam Lysias, cuius Cephalus Orator Encomium scripsit; uelut Alcidamas Laites Gorgiæ discipulus Naidis amicæ & ipse scripsit Encomium. Hanc Naidem describit Lysias in oratione contra Philonidem: est autem nomen amicæ Nais, cuius proprium erat Archias. At Hymenæas inquit Philonides amando idoneus. Mentionem fecit illius Aristophanes in Gerytade, atque in Pluto alicubi cum inquiat;

Amatq; Lais num tua Philonidem
Causa?

Scribendum est autem Nais, at non Lais. At Hermippus de Isocrate procedente ætate Isocratem scribit Lagiscam amicam in domum accepisse, ex qua filiam habuit. Mentionem fecit illius in his etiam Strattis; & Lagiscam Isocratis pellicem uidere me calumniantem iacentem etiam, tum ipsum tibiarum artificem. Lysias in oratione cõtra Laidem, si modo legitima est oratio, his & alias complures connumerans de ea mentionem facit; cessauit Philyra mereri cum esset adhuc iuuenis, & Scione, Hippaphesis, Theoclea, Psamathe, Lagisca, Anthea, Aristoclea.

De Demosthenis intemperantia, multiplicibusq; amicis. Cap. XXIII.

INcrebuit sermo Demosthenem etiam Oratorem ex amica filios habuisse; ipse enim in oratione de aureo, filios ad iudicium sine matre adduxit, ut propter illos commiserationẽ à iudicibus consequeretur; quamuis esset consuetudo ut mulieres adducerent etiam qui iudicarentur. Sed id uerecundia commotus effecit, ut deuitaret calumniam: erat autem intemperãs orator quod attinet ad res Venereas, ut inquit Idomeneus. Cũ Aristarchus adolescentem quendam amasset, ac idcirco in Nicodemũ debacchàretur, ipsius oculos eruit. Et circa obsonia & iuuenes, & mulieres sumptuosus fuisse traditur: nã cũ scriba ipse publicus aliquãdo dixisset; quid de Demosthene dicere quispiam posset? nam quæ per totum annum illius diligentia fuerant parata una mulier una nocte euertit. Fertur & Cnosionem adolescentem quendam in domum accepisse, quamuis haberet mulierem, ita ut ea grauiter ferens unà dormiret cum Cnosione. Demetrius rex successionis extremus Myrinam amicam habebat Samiam: Atque diademate excepto totius imperij communem habebat auctoritatem; ut asserit Nicolaus Damascenus. Ptolemæus is, qui custodias posuit in Epheso, filiusq; fuit Regis Philadelphi, Irenem habuit amicam, quæ, cum Thracum insidias Ptolemæus ipse in Dianæ sacellum in Epheso confugisset, unà confugit, atque cum illum interficerent ualuarum ipsius sacelli annulos Irene tenuit, sanguine postea aras conspersit, donec ipsam etiam cum illo iugularent. Sophrõ, qui fuit in Epheso, Danaem Leontii Epicurei filiam & ipsam merentem habuit, ob quam seruatus est cum ei insidias Laodice tetendisset, quæ etiam postea præcipitata fuit, uti Phylarchus scripsit libro duodecimo hoc pacto; Danae Laodice assidere solita, cui omnia ab ea credebantur; cum Leontij eius esset filia, qui cum physico Epicuro naturalibus speculationibus uacauerat. Cum igitur amica fuisset prius Sophronis, eumq; sequeretur, Laodice Sophronem de medio tollere decreuit. Hæc Sophroni rem totã significauit, Laodicesq; insidias patefecit. Hic rẽ percipiens, se concedere uelle simulauit, ac duos dies, in eorũ, quæ dixerat, consideratione, poposcit: qua cõcedente per noctẽ aufugit in Ephesum. Cũ id qđ perpetratũ fuerat à Danae Laodice animaduertisset, illã præcipitauit, nihil eorũ quæ perbenignè fecerat in memoriã reuocãs. Referũt Danaẽ cũ imminẽs sibi periculũ animaduertisset, quia interrogata fuisset à Laodice, nec

responso

responso quidem dignam iudicasse: atque cū ad præcipitium duceretur dixisse, quòd multi quidem meritò Deos contemnunt, quando ego gratiam huiusmodi à Deo reportaui, quia uirum meum seruaui; Laodice uerò quæ suum interfecerat, tantum honoris ab omnibus consequeretur. Scribit hic idem Phylarchus hoc modo de Mysta libro decimo quarto; Mysta Seleuci Regis erat amica, quæ, Seleuco à Galatis profligato ac uix fuga seruato, regiam uestem deponens seruæq;, quam sors ei obtulerat, capta, unà cum aliis facta captiua abducta fuit: ac unà cum suis ancillis uendita uenit in Rhodum; ubi cum se, quæ nam foret, ostendisset, magno studio ac diligentia missa fuit ad Seleucum. Demetrius Phalereus Lampito Samiam amicam habuit, atque ipsam Lampito suauiter appellauit, ut attestatur Diyllus, uocabatur autem Charitoblepharus etiam. Erat Nicareta Stephani Oratoris amica, Metaniraq; Lysiæ Sophistæ, hæ erant Helei casii unà cum aliis amicis famulæ Antea, Stratola, Aristoclea, Phila, Isthmias, Neæra. At Neæra Stratoclidæ, Xenoclidæ poetæ, Hipparchiq; Histrionis erat amica, Phrysoniniq; Pæaniei qui Damonis quidē filius fuit, at ex sorore nepos Democharis. Cum autem amici fuissent arbitri, ex eorum sententia Stephanus Orator, & Phrynion Neæram alternis diebus possidebant, qui etiam Strobylam postremam Neæræ filiam Phano appellarunt, uelut propriam filiam. Tradita fuit autem Phastori Aegialeo, ut inquit Demosthenes in Oratione in Neæram, qui hæc etiam de Sinope amica scripta reliquit Archiam antistitem deprensum in iudicio atque conuictum uelut impium sacrificiaq; præter patrias leges facientem, animaduertistis; tum alia eius complura facinora accusata fuerunt, tum quòd sacrificasse deprensus sit in Eleusine Sinope amicæ super ara in aula, quæ ducit in sacellum. Cum tamen lege cautum esset ne eo die sacrificaretur: neque tamen illius erat sacrificium, sed sacerdotis. Celeberrima fuit amica Plangon etiam Milesia, quam cum eximiæ esset pulchritudinis adolescens quidam Colophonius amauit, cum tamen Bacchidem amicam haberet Samiam. Cum sermo ad eam fuisset allatus de adolescente, Plangonq; Bacchidis formam audiuisset, iuuenēq; uellet ab amore sui diuertere, ubi fieri non posse uidit, congressus præmium postulauit monile Bacchidis, quod erat celeberrimum. Hic autem cum magnopere amaret ex petiuit à Bacchide ne ipsum mori pateretur: Bacchis igitur cum summum illius desiderium cognouisset, monile concessit. Cum uerò cognouisset Plangō Bacchidē ab inuidia esse alienam suum illi monile remisit; atque cum hoc uersata est, quo accidit postea ut communem dum uixerunt, habuerint amasium. Quam rem admirati Iones, ut inquit Menetor in libro de Depositis, Plagonem in posterum Pasiphilam uocarunt. Quod ita accidisse testatur in his Archilochus de ipsa;

Ficus quæ pascat coruos petrosa uidetur,
Quæ capit externos blandula Pasiphile.

Quòd Menander etiam poeta Glyceram amabat, nemini obscurum esse arbitror; at iratus fuit: nam cum Philemon amicam amaret, atque hanc bonam appellasset in actu, scripsit contra Menander, quòd nulla esset bona. Harpalus uerò Macedo, qui multam Alexandri pecuniam prædatus est, Athenasq; confugit, Pythionicam amicam amauit, multaq; in eam impendit, ac mortuæ multa talenta in illius sepulchrum absumpsit, ipsamq; ad exequias exportauit; ut affirmat Posidonius libro Historiarum secundo & uigesimo: cum magnoq; insignium artificum Choro, multiplicibusq; organis ac harmonia & concentibus cadauer misit. Dicæarchus in iis, quæ scripsit de Descensu ad Trophonium, inquit; hoc ipsum se uidere existimaret quisquis in Athenarum ciuitatem proficisceretur, atque in hanc sacram uiam uocatam Eleusinis. Ibi siquidem si constiterit, ubi primum templum se offert Athenas petentibus, atque ciuitatem; in eadem uia monumentum conspicitur extructum, cuiusmodi magnitudinis nullum alterum est propinquum. Hoc sepulchrū æquum fortasse uideretur ut uel Miltiadis quispiam esse apertè diceret, uel Periclis, uel Cimonis, uel alius cuiuspiam uiri illustris. Atque eorum maximè, quorū gratia sit à ciuitate publicè extructum. Quod si id minus contigit, contigisse tamen uidetur. Rursus uerò ubi perquirit quā expectationē ipsum habere oporteat Pythionicæ amicæ. Theopompus ubi Harpali intemperantiam carpit in epistola ad Alexandrum, inquit; considera atque audi à uiris Babyloniæ palàm, quo pacto mortuam Pythionicam cōposuerit, quæ erat ancilla Bacchidis tibicinæ: atque illa Sinopes Threissæ, quæ lenocinium ex Aegina Athenas deportauit, ita ut non modo tertii ancillarum ordinis fuerit, uerum etiam lenarum. Ex pluribus uerò quam ducentis talentis duo monumenta eius erexit, quod omnes admirabantur; quando neque eorum quidem qui mortui fuerant in Cilicia ob imperium libertatemq; totius Græciæ, aut is, aut alius quispiam præfectus, tumulum exornauerat: Pythionicæ autem amicæ & Athenis & in Babylonia sepulchrum permultum temporis spatium perdurabit. Quam omnes sciunt communi sumptu communem uolentibus fuisse, huius, qui tuum amicum se esse iactare consueuit, ausus sit lucū ac sacellum erigere, aramq; & templum Pythionicæ Veneris nūcupare? unà Deorum etiam ipsorum castigatione neglecta? honorem tuum uituperare ac diminuere sit ausus? mentionem de his fecit Philemon etiam in Babylonio; Reginæ uel Babylonis si sic accidat. Pythionicam nosti & Harpalum. Meminit de ea Alexis etiam in Lycisco. Post Pythionicæ mortem Harpalus Glyceram accersiuit, & ipsam amicam, ut asserit Theopōpus: cum dicat constituisse Harpalum se non passum ut conaretur, nisi meretricem etiam quispiam coronaret. Erexit æream statuam Glyceræ in Tarso Syriæ, ubi & te & ipsum erat positurus. Concessit illi etiam ut in regio palatio habitaret, à populoq; salutaretur, & appellaretur Regina; aliaq; consequeretur munera, quibus & matrem tuam par est, & tecum habitantem decorari.

Agen actus, aliarumq; amicarum connumeratio. Cap. XXIIII.

Accedit his testimonium is, qui Agenem actum Satyricū scripsit, quem, cum esset Dionysii festum, apud Hydaspē fluuium ostendit, siue Python fuit Catanæus, siue Byzantius, siue Rex ipse. Demonstratus est autem actus, cum Harpalus fugisset in mare atque secessisset. Atque mentionem fecit de Pythionica ueluti mortua. De Glycera uerò, uelut apud ipsum existente, quæq; causa extiterit ut Athenienses munera ab Harpalo accepissent, cum ita scribat; est ubi calamus nascitur * ex sinistra ipse,

Meretricis inclytus populus, quem Pallides
Fugam parans cognouit ob rem prouidus.
Hic barbarorum siquidem quidam magi.
Ipsum uiderent optimè cum dispositum,
Dixere quòd putant superna spiritum

χάρις gratia βλέφαρον cilium.

Petiisse Pythionices.

Hic enim Harpalum Pallidem nominauit. At in ijs, quæ sequũtur, appellauit proprio nomine, cum dicat; discere tuam Atticam terram cupiens inde ex domibus.

Fortuna quæ uocet. uel agant quid hi uiri.
Dixere serua quando uita perfrui,
Edere satis. nunc at meo legumine,
Ac fœniculo uescuntur: atque tritico
Non ualde multo. plurima audio Harpalum
Misisse millia his, agenis tritici
Nec pauciora, factum & esse ciuem eo.
Hoc triticum Glyceræ fuit: sed est eis
Ipsis amicæ, stragis est at arrhabo.

Egregias, pulcherrimasq; amicas, formaq; præstantes Naucratis produxit; Doricham scilicet, quam Sappho Charaxi fratris sui amicam fuisse scribit, cum ob mercaturam in Naucratem appulisset, quam etiam carpit in poemate, quòd multa Charaxo eripuerit. Herodotus eam appellat Rhodopem, cũ ignoraret quòd ea diuersa est à Doricha; quæ celeberrimos obeliscos in Delphis deposuit, quorum his uerbis mentionem fecit Cratinus; * at in Doricham Posidippus composuit hoc epigramma, cum sæpius de illa meminerit in Aethiopia: ita uerò se habet:

Doricha, te capitis ornarunt mollia uincla.
Et latè unguentum pallia quæ redolent.
Quæ quondam periucundum complexa Charaxum,
Concolor eois Cissybiis aderas.
At niueæ tabulæ Sappho stant usque loquentes,
Et stabunt cantus; dulcis amoris opus.
Atque tuum nomen seruabit Naucratis usque,
Donec erit Nili fluminis ulla ratis.

Erat Archedica etiam & ipsa amica perpulchra ex Naucrate; nam delectatur Naucratis, ut inquit Herodotus, amicas habere uenustas. Et Sappho ex Eresso altera, quæ formosum Phaonem amauit, celeberrima erat, ut Nymphis ait in Asiæ circumnauigatione. Non ignobilis erat amica Nicarete etiam Megarensis, uerum & ex genere, & ex disciplina digna erat, quæ amaretur: audiuerat enim Stilponem philosophum. Bilistiche Argiua & ipsa fuit amica nobilis, quæ genus ducebat ab Atridis, uelut ij narrant, qui res Argolicas conscripserunt. Nobilis est Leæna etiam amica, Harmodij amica eius, qui tyrannum occidit. Quæ etiam suppliciis affecta, ab Hippiæ tyranni familiaribus, cum nihil dixisset, in tormẽtis mortua est. Stratocles orator Lemen amicam cognomento, quæ Parorama uocabatur, habuit amicam: quia duabus drachmis captis ad uolentem accedebat, ut in libro de amicis testatur Gorgias.

Poetarum amicæ. Cap. XXV.

Cvm his dictis Myrtilus esset taciturus, sed parum defuit inquit uiri amici quin mihi exciderit è memoria uobis Lydam Antimachi amicam commemorare, atque alterã eiusdem nominis Lydam, quam Lamynthius Milesius amauit. Vterque. n. horum poetarum in Lydæ barbaræ amorem cũ incidisset, ut ait Clearchus in rebus amatorijs, fecit hic quidem in elegiis, ille uerò in carminibus lyricis poema Lydam uocatum. Præterij autẽ Nanno tibicinam Mimnermi, Leontiumq; Hermesianactis Colophonij. Ab hoc enim amica quæ illi aderat, tres libros elegiacos conscripsit, qui libro tertio amantium catalogum fecit, ita inquiens:

Filius Oeagri cithara contraxit ab orco
Cantando solam Threiciam Agriopen.
Iuerat ignari flecti hic ad limina Ditis.
Huc unde incani cymba Charontis agit
Defunctas animas. stagni longè sonat unda,
Quæ fluit è magnis garrula harundinibus.
Ipse etiam solus citharam pulsauit ad undas
Orpheus, insuetos mouit & ille Deos.
Cocythumq; ferum, haud risusq; iocisq; capacem,
Aspectumq; grauis pertulit ille Canis.
Cuius uox ignis. sunt ignia lumina; terror
Est ingens trinum, resq; tremenda, caput.
Cantando hic magnis persuasit regibus idem,
Vt uitæ inuadat spiritus Agriopen.
Sed neque te luna natus fraudauit honore
Musæus, Charitum qui decus, Antiopa.
Qui multis responsa dedit secreta petitis
Mille procis, suauis hic ubi Eleusis adest.
Orgia pro nata Ceres est uulgata ministrans,
Nam Ceres est imo cognita uel baratro.
Ipse domum liquit patriam, Bœotiaq; arua,
Totius historiæ qui decus, Hesiodus;
Venit ad Ascræos, tenuitq; Heliconidis oras.
Cepit & Eæam promdus Ascraicam.
Plurima perpessus libros conscripsit, & hymnos
Ille puellari ut captus amore redit.
Cantor & ipse, Iouis quem seruat parca, poetis
Dulcior, & Musis gloria summa sacris,
Mox Ithacam cantu petiit diuinus Homerus,
Prudentis mouit gratia Penelopes.
Ob quam multa tulit: spatiosis patriæ & aruis
Desertis, tenuit insulam is exiguam.
Hic genus Icarium, populum hic deflebat Amyclæ,
Et Sparten. captus deinde dolore suo.
Repperit & suauem Mimnermus denique cantum,
Solamen molli ex pentametroq; tulit.
Ardebat Nannus canentia tempora quamuis.
Et mala confregit carminis ille sono.
Oderat Hermobium ille grauem, non inde Pherecli
Hostis erat, misit carmina at ille uiro hæc.
Antimachus Lydæ Chryseidis ictus amore
Pectora, Pactoli uasta fluenta petit.
Condidit ut tumulo Dardanam lumine cassam
Condecorans, illam deseruitq; solo,
Extremam Colophona petit, librosq; querelis
Compleuit sacros, sic dolor huic cecidit.
Lesbius Alcæus scis quot lasciua peregit,
Dum cithara huic Sappho quam sit amata canit.
Lusciniam hymnorum prudens hic cantor amauit.
Tristiaq; in Teium contulit ille uirum.
Ambijt hanc etiam pariter iucundus Anacreon,
Turba huic Lesbia dum ut plurima uncta foret.
Liquerat ille Samum nunc, & nunc liquerat ipsum
Clausum uinosum Duridis ille solum,
Vinosam in Lesbum: lectus est sæpius illi
Visus ab Aeolici fluctibus inde maris.
Rursus qualis apis ferrarum forte Codonem
Linquens; in tragicis, dulcisonisq; choris.

Iuppiter

Iuppiter & Bacchum, simul & coniunxit Amorem,
Tum mistum Sophocli tradit ŭtrunque simul.
Tum uir, qui pridem teneros uitârat amores,
Et Paphiæ cœtum qui oderat ante Deæ,
Tela cupidinei lunati sensit ut arcus
Mox amat; haud mulcet pectora fessa sapor.
Iamq; Macedoniæ uicos percurrit in omnes.
Quærit & Argiuûm hic œconomum Archelai,
Euripidi donec dæmon quis fata parauit
Viuenti, noctu hic obuiet ut canibus.
Ex Cythœrone uirum Bacchi pepulere puellæ.
Custodem fidum quem humida lothos habet,
Musæ perdoctumq; Philoxenon; hic uelut actus
Clamore en tota protinus urbe ruit.
Cognoscit desiderium ardens, quod Galateæ
Ipsis Meliis à proauis positum est.
Nosti cantorem, Eurypyli qui ex ære uidetur
Ciuibus à Cois sub platano positus,
Bittida decantat celerem qui semper amator,
Mittgat & pectus garrulitate sua.
Sed neque difficilis quibus ars sapientia semper
Quæritur, & lecta est uita seuera uiris,
Quos ad sermones duros prudentia strinxit,
Et uirtus, uerbis cuius habetur honos,
Conualuere graues pugnas auertere Amoris.
Sed grauis aurigæ fræna tulere Dei.
Pythagoras Samius nam qualibus ipse Theanus
Est actus furijs, multa geometriæ
Qui reperit secreta: poli quis'ue ambitus ampli.
In sphæra exigua & omnia constituit.
Socratem at egregium decuit secludere saltem,
Multos dum superat hic homines sophia.
Ast irata Venus cura leuiore fugata
Fecit ut hic flammas sentiat ipse suas.
Mox petit Aspasiam, dedit haud ambagibus ullis
Verba Deæ, haud ullus exitus hinc patuit.
Vir grauis inde Cyrenæus contendit in Isthmum
Laidis Arcadiæ ut captus amore fuit.
Doctus Aristippus congressus spreuerat omnes,
Tela nec aufugit sed uiolenta Dei.

Deceptus est in his Hermesianax qui Anacreontē Sapphoq; eadem tempestate floruiße scribit, cum his Cyri Polycratisq; temporibus fuerit, illa uerò Alyattæ patris Crœsi tempestate. Scribit Chamæleon in libro de Sappho quòd hæc in eam ab Anacreonte facta fuerunt, ut nonnulli arbitrantur; mihi agè purpuram inijciens, meq; comprehendens Amor ingeniosus auream comam habentis ad iocandum prouocat: hæc est autem quæ comæ meæ cum alba sit ab Euctica Lesbo, at alij cuipiam inhiat. Hæc uerò Sappho ad ea respondisse inquit: eorum thronum habens aureum Musa, hymnum ex pulchras mulieres habente bona regione, quotcunque Teius splendidus senex iucundè decantauit: quòd autem hic cantus non sit Sapphus, omnibus est manifestum. At ego Hermesianactem iocari de huius amore crediderim: nam Diphilus Comicus in actu Sappho, Sappho ipsius amatores Archilochum & Hipponactem fecit. Hæc non sine studio uobis ò socij explanasse, amatoriumq; catalogum fecisse uideor, cum non sim tamen is qui ita perditè amem: uelut me Cynulcus accusauit; uerum est quidem me amare, at perditè amare nihil minus.

Quid est opus misellè agere me in pluribus,
Voluisse cum licet tenebris omnia hæc?

Scribit Alexandrinus Aeschylus in Amphitryone, est autem hic Aeschylus uir ualde peritus. qui carmina Messeniaca composuit.

Amar ubique in natura. Cap. XXVI

CVm igitur Amorem magnum potentißimumq; Deum esse existimem, atque auream etiam Venerem, ea Euripidis carmina in memoriam reuocaui, ac dico;

Non sentis ipsa quanta sit Venus Dea?
Quam nec referre, nec queas metirier,
Est quanta, quantum poßit in mortalibus,
Te nutrit ipsa, meq;, & omnes hæc uiros.
Considera, sermone ne solo scias,
Enucleabo robur ipse re Deæ.
Amauit imbrem terra: cum siccum solum est,
Non est ferax squalore; poscitq; humidum.
Amatq; cœlum pluribus plenum imbribus
Ob hanc Deam terris deorsum cedere.
Vbi duo miscentur ista, unumq; fit,
Nascuntur inde cuncta quæ nos nutriunt.
Ob quæ uiget, uiretq; uis mortalium.

Grauißimus etiam Aeschylus Venerem inducit in Danais hæc ita dicentem;

Ferire purus æther arua concupit.
Amorq; terræ consequi uult nuptias.
Imberq; cœlo concidens purißimo
Terram osculatur, hæc parit mortalibus
Tum poma, fruges arua funduntq; Cereri.
Quod tempus arborum est? id ipsum, nuptiæ
Fecere gratæ cuncta cum madentia.
Quorum autor ipsa sum facioq; singula.

Ac in Hippolyto Euripidis rursus inquit ipsa Venus:

Quicunque forte terminos Atlanticos
Inter colunt, uidentq; solis lumina,
Si me colunt, illos honore prosequor.
Superbientes rursus in me, deprimo.

Nam iuueni, cui reliquæ omnes aderant uirtutes, cum in hoc erraret, quia Venerem non uenerabatur, pernitiem est consecutus: ac neque Diana, quæ eum mirum in modum amabat, neque Deorum aut beatorum quispiam, illi adiumento esse potuit. Iuxta eundem igitur poetam;

Qui non Amorem credat esse unum Deum:
Vel est malus, uel est bonorum nescius.
Nec nouit ille maximum Deum uirûm.

Quem quo pacto sapiens Anacreon laudauerit, omnibus est manifestißimum, de quo hæc etiam optimus Critias scripta reliquit;

Fœmineos ipsum cantus quandoque parantem
Suauem Anacreontem interea deduxit Achiuis,
Symposij irritamentum, fraudes mulierum.
Iucundum, suauem; cui dulcis barbitos, hostis
Tibia; nec morietur enim, nec debilis annis
Fiet amor tuus hinc, donec spumantia lymphæ
Vina puer dabit à dextris immista bibenti.
Sacra ministrabunt teneræ nocturna puellæ.
Filiaq; in summis considet partibus æris

In summis Bromij guttis, & Cottabi in ore.

Archytas Harmoniacus, ut inquit Chamæleon, Alcmanem scribit amatoriorum carminum ducem fuisse, primumq; intemperans carmen edidisse in conuentus, & quod ad mulieres spectat, & ad reliquam musam huiusmodi: quamobrem scribit in quodam suo carmine; Amor me rursus Venere remota suauis liquefaciens cor, exhilarat. Dicit autem uelut Megalostratem poetriam existentem mediocriter amauerit, quæ amatores uel ipsis colloquiis ad se trahere poterat. Sic autem inquit de ea; hoc suauem musam ostendit donum beatæ uirgini flaua Megalostrata.

Amatorii poetæ, puerorumq; amores. Cap. XXVII.

Stesichorus etiam non mediocriter erat lasciuus, qui genus hoc cantilenarum constituit, quæ antiquitus, pueriles, siue delicatæ dictæ fuerunt. Ita uerò æmulatione plenum erat amatoriorum negotium, nullusq; graues amatorios existimabat, ut Aeschylus cum magnus esset poeta & Sophocles, per tragœdias amores in theatra induxerint. Hic Achillis quidem erga Patroclum, hic uerò Niobes erga filios. Quo effectum fuit ut tragœdiam nonnulli postea pæderastam eam nominauerint, atque cantilenas huiusmodi spectatores excipiebant. Ibycus autem Rheginus clamat ac uociferatur: uerè quidem cydoniæ mali irrigatæ ex fluuiorum fluxibus, ut uirginum hortus non labefactatus: atque auctæ uites umbrosis ramis uiniferis pullulant: Mihi uerò amor nullam horam sopitus, fulgore urens, threicium Boream excitans ex Venere, calidis furiis horrendus me perterruit, fortis à puero nostras mentes obseruat. Pindarus etiam non mediocriter erat lasciuus, qui ait: mitte ut amet, amoriq; gratificetur idq; peropportunè, nec numero seniorem actionem anime persequare. Quamobrem Timon in Sillis ait: tempus amandi, tempus uxorem ducendi, tempus cessandi, ac non etiam morandi, donec illud quispiam dicat iuxta hunc ipsum philosophum. cum tempus erat ut immergeretur, lætari cæpit. Cum mentionem Theoxeni etiam Tenedij fecerit Pindarus, qui ipsius erat amasius, quid inquit? oportet me anime iuxta opportunitatem unà cum ætate amores carpere, uides enim splendentes radios ex facie Theoxeni, qui non fluctuat desiderio: ex adamante certè uel ferro fusus est; atque nigrum cor in frigidis flammis ad pulchram Venerem intinctus, uel magnopere nummorum est studiosus, uel muliebri audacia frigidam incedit omnem uiam curans, at ego sine obitu uelut morsus ab apibus liquesco; cum rnspicio in puerorum nouam pubem, atque in Tenedo filium Agesilai Suadela, Gratiaq; habitare fecerunt. Præponunt omnino complures pueriles amores fœmineis, atque in reliquis Græciæ ciuitatibus, quæ bonis legibus sunt institutæ mos hic magni est studij. Cretes igitur, ut dixi, Chalcidensesq;, qui sunt in Eubœa, magnopere puerilium amorum sunt studiosi: quamobrem non Iouem, at Minoë Ganymedem rapuisse scribit Echemenes in rebus Creticis. Prædicti uerò Chalcidenses apud se Ganymedem à Ioue raptum fuisse contendunt, locumq; ostendunt, quem uocant Harpagium: in quo egregiæ admodum sunt myrti. Cessauit etiam Minois in Athenienses iracundia, quam ex filij morte contraxerat, cum Thesеum amasset, eiq; Phædram filiam in uxorem dedisset, ut aßerit Zenis siue Zeneus Chius in cõmentario de patria. Hieronymus uerò Peripateticus maximè studij plenos fuisse scribit puerorum amores, quoniam sæpius uigor iuniorũ, atque amor uicißim consentiens atque concors multas euertit tyrannides. Nam præsentibus pueris quiduis amator pati potius eligerit, quàm ut timidi minusq; strenui macula sibi à pueris inuratur. Re ipsa hoc significarunt sacræ illæ insidiæ, quæ Thebis ab Epaminonda collocatæ fuerunt, atque mors contra Pisistratidas, quæ ab Harmodio perpetrata fuit, & Aristogitone. In Sicilia uerò Charitonis & Menalippi in Agrigento. Erat autem catamitus Menalippus, ut asserit Heraclides Põticus in rebus amatoriis. Illi qui Phalaridi insidias tetenderãt, ac postea deprensi per tormenta dicere cogebantur, non modo rei conscios non significarunt, uerum etiam Phalaridem ipsum in tormentorum commiserationem induxerunt: ita ut eos & absoluerit, & plurimum laudauerit. Quamobrem cum his Apollo lætatus esset, Phalaridi mortis dilationem condonauit, quod oraculum petentibus declarauit, quo pacto illi insidias tẽderent: respondítq; de rebus Charitonis pentametrum hexametro præposito, uelut Dionysius Atheniensis Aereus cognomento postea fecit in elegiis: huiusmodi autem est responsum;

παιδία. παιδικά.

παιδὸς ἐραστής, pueri amator.

Felix & Chariton & Melanippus adest,
Ductores hominum diuinum dulcem ad amorem.

Celeberrima sunt ea etiam, quæ de Cratino Atheniensi facta fuerunt, qui cum pulcherrimus esset adolescens, Epimenidesq; Atticam humano sanguine expiaret ob odia quædam antiqua, ueluti Neanthes asserit Cyzicenus libro Ceremoniarum secundo, se ipsum Cratinus tradidit pro ea, quæ ipsum nutriuerat, cũ quo etiam mortuus est amator Aristodemus, atque molestiæ solutionem ita est consecutus. Ob huiusmodi amores igitur tyranni (graues enim sunt illis aduersariæ omnino amicitiæ) pueriles amores ubique prohibuerunt, atque conciderunt. Fuerunt etiam nonnulli, qui palæstras ueluti in eorum arces propugnacula ac uineas incenderunt, & confoderunt, sicuti Polycrates Samiorum tyrannus. at apud Spartanos, ut testator Agnon academicus legitimum est ante nuptias cum uirginibus ueluti cum pueris congredi. Inquit enim Solon legislator femora dulceq; os cupiens. Apertißimè uerò Aeschylus ac Sophocles dixerunt, hic quidem in Myrmidonibus;

ἀντιτειχίσματα, quasi antemuralia dixerim.

Coxarum honorem nec tibi sanctum dabo,
Frequentis osculi haud ferens ò gratiam.

Hic autem sermonem quendam faciens de Ganymede in Colchidibus;

Incendit is coxis Iouis tyrannidem.

Nec mihi sanè obscurum est, quòd ea ficta sunt de Cratino & Aristodemo, ut Polemon inquit expositor in commentariis ad Neanthem. Vos autem enarrationes huiusmodi ò Cynulce etiam si sint falsæ, ueras esse putatis, & reliqua poemata eodẽ pacto, quæ de puerilibus agunt amoribus suauiter percipitis: cum pueros amare in Græcos ex Cretensibus primum irrepserit, ut testatur Timæus. Nonnulli alij amores huiusmodi cæpisse inquiunt Laium, cum apud Pelopem hospitaretur, filiumq; illius Chrysippum amauerit, ac eo rapto in curruq; imposito Thebas confugerit. Scribit Praxila Sicyonia Chrysippum à Ioue raptum fuisse. Celtæ quoque cum mulieres pulcherrimas habeant, magis puerilibus amoribus gaudent, ita ut nonnulli super pellibus sæpius cum duobus catamitis concumberent. Herodotus Persas scribit pueris gaudere à Græcis didicisse. Mirum in modum Alexander etiam rex pueris delectabatur: quare Dicæarchus de sacrificio in Ilio, ita eum Bagoam Eunuchum amauisse inquit, ut in totius theatri conspectu se flexerit ut eum osculare=

ἁρπάζω rapio.

osculare tur; atque cum spectatores exclamarent cum applausu statim, obtemperans se rursus flectens osculatus est. Scribit in Historicis commentariis Carystius quòd puer formosus ad erat Charoni Chalcidonico, quodq; bene eum tractabat, cum uerò Alexander eum inter potandum apud Craterum laudasset, iussit Craterus puero ut Alexandrum oscularetur, qui nequaquam inquit: non enim tantum mihi dabit lætitiæ, quantum tibi doloris. Nam ueluti rex hic erat lasciuus, ita cum conueniebat erat temperans, ualdeq; honestus: cum enim Darij filias captiuas accepisset, uxoremq; forma præstantißimam, non solum abstinuit, uerum etiam non permisit ut se captiuas esse intelligerent: sed uelut Darius etiam imperaret, omnia eis suppeditari iussit. Quamobrem cum hoc Darius cognouisset manus ad solem extendens precatus est ut uel ipse imperaret, uel Alexāder. Scribit Ibycus Talum à Rhadamantho iusto amatum fuisse. At Diotimus Eurystheum narrat in Heraclea Herculis delitias fuisse, quare & certamina perpessus est. Fama est Agamemnonem amasse Argynnum cum eum natantem in Cephisso uidisset, in quo est etiam mortuus: nam semper in eo flumine lauabatur, cum eum ibi sepelisset, sacellum Veneris Argynnidis erexit. Alcymnius autem Chius Hymenæum contendit in Dithyrambis Argynnum amauisse. Amator fuit Antigonus rex Citharædi Aristoclis, de quo ita scribit Antigonus Carystius in uita Zenonis; lasciuiebat in Zenonem rex Antigonus, atque cum ex potu quodam interdiu rediret, ad Zenonemq; aßiluisset, ei persuasit ut secum in Aristoclem citharædum petulanter ageret, quem rex amabat magnopere. Erat adolescentum studiosus Sophocles etiam, uelut mulierum Euripides. Sic igitur scribit Ion poeta in peregrinationibus inscriptis: obuius fui in Chio Sophocli poetæ, ubi dux exercitus in Lesbum contenderet, uiro inter potandum iocoso ac facili. Cum ei hospes eßet Hermesilaus, ac Proxenus Atheniensis, qui conuiuium illi præbuerunt, ubi apud ignem uinum effundens stetit qui erat puer, uti uidebatur: uis me suauiter bibere? inquit: quo affirmante, tardè mihi afferas inquit & auferas calicem. Cum multò etiam magis erubuisset puer, ad simul sedentem inquit, quàm optimè fecit Phrynichus cum dixerit, splendet autem in purpureis genis amoris nitor, ad quod Eretrieus literarum magister respondit: sapiens tu quidem es in poesi ò Sophocles, at non tamen Phrynichus purpureas genas pulchri appellauit. Nam si pictor huius pueri genas purpureo colore inficiat, nō etiam formosus uideretur: non est igitur consentaneum rationi ut pulchrum cū deformi comparemus. Cū in Eretrieum Sophocles risisset, neque tibi placeat inquit ò hospes illud planè Simonidis dictum, quod Græcis scitè dictum esse indicatur; purpureo ex ore mittens uocem uirgo. Neque enim cum poeta dixerit auricomum Apollinem, pictor statim aureos capillos Deo effecit, sed non nigros, nam peior fuisset pictura. Neque cum dixit, roseis digitis, nam siqua in colore rosaceo digito intinxerit purpureas manus, non autem pulchræ mulieris faceret. Cum uerò riderent, Eretrieus iussus est ignem componere: atque hic rursus in sermonem de puero mentem conuertit. Ipsum interrogabat paruulo digitos festucam ex calice excipiens, an festucam illam uideret, qui cum affirmaret, efla ipsam igitur inquit: ne digitus eam bene laueret. Cum is igitur faciem ad calicem propius afferret, hic ad illius os calicem adduxit, ut caput capiti esset propinquius. Verum cum ualde esset propinquus, eum manu capiens exosculatus est. Cum omnes cum applausu ac risu rem excepissent, quòd puerum scitè adduxisset; curo uersutè agere dixit ò uiri, quando Pericles me rectè quidem facere inquit, ac uersutè agere nescire, nonne peropportunum mihi accidit hoc stratagema? alia complura huiusmodi commodè & dixit & fecit, & ubi biberet, uel res gereret. Quod spectat ad res ciuiles, neque sapiens erat, neque rebus gerendis idoneus, sed uelut quispiam, unus ex bonis Atheniensibus. Scribit Hieronymus Rhodius in Historicis commentariis quòd Sophocles puerum extra muros abduxit cum ipso congressurus, atque puer propriam uestem super herbas extendit, Sophoclisq; ueste sunt circuntecti. Post congressum puer Sophoclis uestem rapiens abiuit, Sophocliq; puerilem suam uestem reliquit. Cum id quod acciderat, ut fieri solet, narraretur, audiens Euripides ac deridens id quod gestum erat, se quoque aiebat hoc pacto usum fuisse, at non tamen ei quidpiam hunc surripuisse, Sophoclem uerò ob intemperantiam fuisse neglectum. Quod cum Sophocles audiuisset epigramma hoc in illum composuit; cum sermone de sole Boreaq; uteretur, atque illius adulterium obscurius significat;

Non puer Euripides fuit, at sol qui spoliauit
Calfaciens; tecum cum sit amica alia,
Versatur Boreas. nec tu sapis ipse, ubi amorem
Dum seris alterius, fur tibi surripitur.

Donaria Deis erepta, & amatis donata. Cap. XXVIII.

THeopompus in libro de rebus surreptis in Delphis Asopichum scribit ab Epaminonda amatum insculptum habuisse in scuto Leuctricum trophæum, at mirum in modum eum periclitari solitum, atque scutum hoc positum esse in Delphis in porticu. Scribit in eodem commentario idem Theopompus Phayllum fuisse mulierum studiosum, qui Phocensium erat tyrannus; at Onomarchum puerorum, atque ex his, quæ Deo fuerant deposita, Sicyonii Pythodori filio in Delphos profecto, comamq; tondenti, cum esset formosus, cum ipso congressum quatuor aureas strigiles Sybaritarum donaria largitum fuisse: at Bromiæ tibicinæ Dniadæ argenteum Carchesiū Phocensium donarium Phayllus tradidit. Ipsa etiam Pythia erat cantatura, nisi fuisset à populo impedita. Lycollæ uerò Tricolei filio Physcidæ formoso existenti Onomarchus coronam Daphnes donauit, quod erat Ephesiorum donarium. Cum ad Philippum hic puer esset adductus à patre suo, ibi etiā prostitutus nullo quæstu facto abiuit. Damippo Epilyci Amphipolytæ filio formoso existenti Plisthenis donarium donauit Onomarchus. Pharsaliæ Theßalicæ saltatrici Philomelus auream coronam Daphnes tradidit, quod Lampsacenorum erat donarium. Ipsa uerò Pharsalia, cum uox reddita esset in foro uatibus ex ærea Daphne in Metaponto, quam Metapontini erexerant tempore peregrinationis Aristei Proconnesij, cum se ex Hyperboreis is accedere dixisset, quam citißimè uisa est in forum irrumpere, ac dementibus factis uatibus ab ipsis est discerpta. Cum postea quæreretur causa ab hominibus, compertum est eam dilaniatam fuisse, quoniam Deæ habebat coronam. Cauete igitur uos etiam philosophi præter naturam præpostera Venere utentes, parumq; religiosè erga Deum agentes, ne eodem modo discerpamini. Nam tum formosi sunt pueri, uelut Glycera amica dicere consueuerat, quando mulieribus sunt persimiles, ut ait Clearchus. Mihi sanè iuxta naturam fecisse uidetur Spartanus Cleonymus, qui primus omnium hominum mulieres

ieres obsides à Metapontinis, uirginesq; ducentas nobilissimas ac formosissimas accepit, ut narrat Duris Samius libro tertio Historiarum de Agathocle. Ego etiam iuxta Antilaidē Epicratis hæc Sapphus amatoria carmina omnino didici, siue Laminthij Cleomenis. Vos autem philosophi etsi mulieres amare aliquando in animum inducitis, cum uidetis fieri non posse ut consequamini, cessant amores, ut ait Clearchus.

De statuarum amatoribus. Cap. XXIX.

Accepimus autem bouem eam, quæ est in Pyrene ærea, bouem conscendisse; canemq; pictum, & columbam, et anserem: hanc quidem canis, illam columbus, hanc anser conscē dit, atque insiluit. Verum cum fieri non posse his omnibus exploratum esset, abstiterunt; ut Selymbrianus ait Clisophus: hic enim cum Pariam imaginem in Samo amauisset, ipsam in templo declinauit, uelut posset congredi; uerum cum & ob frigus, & ob lapidis duritiem non posset, eò usque cupiditatis accessit ut caruncula prætensa nihilominus concubuerit. Meminit de hoc facinore Alexis poeta in actu Pictura inscripto, cum ita dicat;

In Samo ut ferunt accidit
Simillimum, nam uir puellam saxeam
Amauit, in temploq; se clausit simul.

Philemon etiam de illo mentionem faciens inquit:

Sed in Samo quidam puellam saxeam
Amauit, in temploq; se clausit simul.

Est autem ea statua opus Ctesiclis, uelut refert Adæus Mitylenæus in libro de Statuarijs. At Polemon: qui Helladicum inscriptum fecit, in Delphis inquit, siue in thesauro tabellarum, duo sunt pueri lapidei, quorum alterius, quidam ex sacrorum ministris, amore captus se in templo conclusit, atque cõgressus præmium coronam reliquit. Hic cum comprensus fuisset Deum aiunt responsum petentibus Delphis hominem dimittere iussisse, eiq; præmium præbuisse.

Animalia rationis expertia, quæ homines amarunt. Cap. XXX.

Fuerunt animalia etiam rationis expertia, quæ homines adamarunt: nam & Gallus Secundum pincernam quendam regium amauit. Vocabatur hic Gallus Centaurus, atque Secūdus Nicomedis Bithyniæ Regis erat domesticus: uelut Nicander declarat libro Euentuum sexto. Anser puerum amauit in Agio, uelut testatur Clearchus libro primo Amatoriorum. Hunc puerum scribit Theophrastus Amphilochum uocatum fuisse in Amatorio libro, genere Olenium. Hermias Hermodori filius genere Samius Lacydem philosophum amasse inquit. Ita pauo uirginem adamauit in Leucadia inquit Clearchus, ut cum ea fuisset mortua, ipse etiam interierit. Delphinū fama est puerum in Iaso adamasse, ut asserit Duris libro nono. Loquitur autem de Alexandro hoc pacto; puerum etiam ex Iaso accersiuit: erat enim apud hanc ciuitatem puer quidam Dionysius, qui cum ex palæstra unà cum aliis rediret, in mari natauit; Delphin ei ex pelago occurrit, in dorsumq; illum cepit, permultumq; natans spatium, abstulit; mox in terram rursus deportauit. Homini amicissimum prudentissimumq; animal est Delphinus, quodq; gratias referre nouerit; quare Phylarchus libro duodecimo Cæranum scribit Milesium, cum piscatores uidisset delphinum in retibus cepisse, eumq; esse occisuros, dato argento quod pactus fuerat, in pelagus eum rursus dimisisse. Cum postea naufragium perpessus fuisset circa Maconū, omnesq; reliqui perijssent, solus Cœranus à Delphino fuit seruatus. Cum postea mortuus esset in patria ob senectutem, cadauerq; secundum mare forte efferretur in Mileto, multitudo ingens delphinum eo die in portu conspecta est, quæ parum ab ijs aberat, qui Cæranum gestabant, quasi simul uirum efferrent, unaq; ad sepulturam comitarentur. Narrat hic idem Phylarchus libro uigesimo quanto amore puerum elephas prosequeretur. Ita uerò scribis; cum hoc elephante fœmina elephas nutriebatur, quam appellabāt Nicæam; huic elephanti cum ministraret Indi mulier, filium suum, qui tum trigesimum diem agebat, apposuit. Postea uerò mortua muliere miro quodam amore pueri bellua capta fuit; neque.n. seorsum esse ab infante patiebatur, ac nisi puerum uideret, molestè ferebat admodum. Cum igitur nutrix ipsum infantem lacte saturauisset, illum inter pedes feræ in scapha quadam ponere consueuerat: quod nisi fecisset, elephas pabulum capere nolebat, ac postea per totum diem calamis ac pabulis sibi appositis eo præsente uescebatur. Cum dormiret infans muscas abigebat; ubi uerò lugeret scaphā promuscide motabat, puerūq; dormire faciebat. Quod mas etiam elephas faciebat sæpius.

De Persæo Citieo & Chæremone. Cap. XXXI.

Vos autem philosophi mentem animumq; delphinis ac elephantibus immaniorem ferocioremq; habetis, quamuis clamet Persæus Citieus in sympotiacis commentariis, dicatq; congruum esse, ut Venereorum fiat commemoratio inter uina: nam & ad id propensi sumus cum bibimus, atque hic eos laude dignos censemus, qui illis & placidè, & mediocriter utuntur; eos uerò qui utuntur ferine ac insatiabiliter, uituperamus. Nam si ad potum conuenirent dialectici, de syllogismisq; dissererent, rem quæ ualde abhorreat à præsenti occasione eos facere quispiam rectè existimarit: quiq; uir bonus & prudens esse uellet, indulgeret lautius genio. Qui uerò tēperantes uideri uolunt, ad quandam usque metam hoc seruare possunt in potu. Verum ubi uinum eos prodiderit, omnem eorum deformitatem apertissime patefaciunt: quod prius sacrorum ministris ijs accidit, qui ad Antigonum ex Arcadia profecti sunt. Illi enim ualde austerè ac compositè, ut constituerant, prandebant, non modò nullum nostrum, sed nec se ipsos quidem uicissim aspiciētes. Verum ubi processit potus, & alia acroamata, Thessalæq; ipsæ saltatrices introductæ sunt, nudæq; ac in subligaculis, sicuti earum est consuetudo saltarunt, non amplius illi uiri se continere potuerunt, sed ex thoris irruentes ac clamantes, uelut ad mirabile quodpiam spectaculum uidissent, regem beatum esse exclamarunt, quando his perfrui illi liceat: hisq; alia complura grauibus similia perpetrarunt. Ex philosophis autem quidam nobiscum bibebat; ingrediente tibicina, atque magno existente spatio apud ipsum, cum puella sedere uellet, non prohibuit quidem, sed ualde asperum se præbuit. Postea cum puella tibicina uenderetur (uelut fieri in potionibus consueuit) emendo adolescentulus prorsus uidebatur. Atque cum uendente alii cuidam, de citius proponente, contendebat; ipsumq; tradidisse negabat, atque denique ad pugnos peruenit asper ille difficilisq; philosophus: cum tamen à principio neque assidere quidem sibi tibicinam pateretur. Nunquid ipse est Persæus, qui pugnis ob tibicinam

tibicinam decertauit? Scribit enim hoc pacto Antigonus Carystius in libro de Zenone; Zeno Citieus, cum Persæus tibicinā inter potandum emisset, atque eam ad ipsum introducere cunctaretur, eandemq; domum illam habitare sensisset, puellam attraxit, atque cum Persæo conclusit. Noui Polystratum etiam Atheniensem Theophrasti discipulum cognomento Tyrrhenum, qui pallia tibicinarum induebat. Studiosi fuerunt Reges etiam musicarum mulierum, ueluti patefecit in epistola ad Alexandrum Parmenio, quam illi misit, postea quam cepit Damascum, impedimentorumq; Darij est potitus. Vbi captiua connumerat, hæc etiam scribit; musicas pellices regis trecentas inueni ac uiginti nouem. Quadraginta & sex uiros coronarum compositores, obsoniorum artifices ducentos & septuaginta septem, figulos ollarum uiginti & nouem, lactis artifices tredecim, sexdecimq; potionum temperatores, septuaginta uerò qui bus uini cura demandata erat. Vnguentarios quadraginta. Vobis autem affirmare illud ausim uiri amici, nihil oculis magis esse iucundum, quam mulieris præstantis forma. Nam Oeneus Chæremonis, ubi de uirginibus disserit, quas uiderat, hæc inquit in actu eiusdem nominis.

Iacebat ostentans selena lumini
Hic candidum uber defluente pallio,
Latus sinistrum rursus hæc tripudii
Soluit: patentibus poli spectaculis
Picturam & inde uiuam apertè protulit.
Color fluebat ex oculis mox candidus,
Contra nigrantis umbræ opus quod præualet.
Pulchras manus palmas habentes altera
Nudauit, hæc collum tegitq; fœmineum.
Hæc uestibus fractis plicis sub femora
Ostendit, insignitus hic Amor fuit.
Non hic metus ridente tempore affuit.
Pòst hæc supinæ concidunt in helenis;
Tum nigra frangunt hæ uiolarum capita,
Crocumq; quo solare telis illinit
Idolon aptè, tingit atque pallia
Perses uigens ætate. mox amaracus
In mollibus pratis tetendit ramulos.

Scribit hic idem poeta in Aleusiboa, cum ad flores etiam sit decliuis:

Iucundus aspectus fit ipse corporis,
Splendentq; formosi colore candido,
Rubrum colorem tum pudor suauissimum
Inducit, addens hunc colori splendido.
Comæq; flauentes uelut & imaginis
Formantur ipsis cum retortis crinibus.
Ventisq; lætabantur illi mollibus.

At in Io ueris filios flores appellauit; floridi ueris filios circumsternentes. At in Centauro, qui actus est numerosus, prati filios nuncupauit; hinc uerò in infinitum eorum exercitum florum insidiis carentium militarunt, cum uoluptate captantes prati filios. At in Dionysio;

Hedera choros amans, & anni filia.

De rosis autem sic inquit in Vlysse:

Rosas habebam floridum corpus, comis
Horarum: & ipsa me simul nutrix decens
Veris.

Et in Thyeste;

Rosæ nitentes lilijs cum candidis.

In Minyis;

Licet uidere plurimum fructum Veneris;
In uitibus summis nigret pro tempore.

Quæ mulieres ob formam excelluerint. Cap. XXXII.

OB pulchritudinem, (nunc etiam senex cantor memoriam renouat iuxta Euripidem;) celebres fuerunt mulieres Thargelia Milesia, quæ quatuordecim uiris nupsit, cum & forma esset omnino perpulchra, & sapiens, uelut in inscripta congregatione testatur Hippias Sophista: Anutisq; uocata Bagazi uxor; quæ ut asserit Dinon libro quinto rerum Persicarum de prima coordinatione, soror erat Xerxis ex eodem patre. Hæc ut pulcherrima fuit omnium mulierum quæ essent in Asia, ita erat intemperantissima. Phylarchus Timosam contendit libro decimo nono Oxyartæ pellicem omnes alias mulieres forma superasse: quam rex Aegyptiorum Stratiræ regis uxori dono misit. Scribit Theopompus libro Historiarum quinquagesimo sexto Xenopithiam Lysandridæ matrem omnibus mulieribus pulchriorem fuisse, quæ sunt in Peloponneso: quam Lacedæmonii unà cum Chryse sorore interfecerunt, ubi Agesilaus rex seditione suscitata fecit, ut inimicus ipsius Lysandrides à Lacedæmoniis in exilium fugaretur. Formosissima fuit & Pantica Cypria, de qua scribit Phylarchus libro decimo Historiarum, quòd, cum esset apud Olympiadem Alexandri matrem, eam Monimus Pythionis filius in matrimonium poposcit: Verum cum intemperans esset mulier, inquit Olympias, ò infelix ex oculis, non autem ex consilio ducis uxorem. Eam etiam, quæ Pisistratum ad tyrannidem induxit, uelut Palladis formam haberet, pulchram fuisse inquit: quippe quæ Deæ similē formam habere putabatur. Vendebat autem coronas, atque eam Hipparcho filio ad communes nuptias Pisistratus tradidit, uti literarum monumentis scriptum reliquit Clidemus libro Reditionum octauo. Dedit Hipparcho filio, quæ ipsum superauit; mulierem ingenio quidem Socratis filiam, (nam Charmi, qui Polemarchus fuerat Hippias, formosissimam filiam cepit) cum ei etiam nupserit, qui post ipsum regnauit. Accidit enim, ut aiunt, quòd Charmus Hippiam amabat, ac primus is Amoris statuam apud academiam erexit: in qua inscribitur;

dignitas militaris, πολέμαρχος, secundus a magistro equitum.

Gymnasii extremis altaria Charmus in oris,
Hæc Amor erexit ingeniose tibi.

Hesiodus libro tertio Melampodiæ Chalcidem in Eubœa pulchras mulieres habentem nominat: nam formosæ ibi mulieres nascūtur, uelut testatur Theophrastus. Nymphodorus in Asiæ nauigatione omnium quæ alibi nascuntur pulcherrimas mulieres esse in Tenedo insula Troica affirmat.

Certamina de pulchritudine. Cap. XXXIII.

COgnoui præterea de pulchritudine certamen inter mulieres positum fuisse, de quo scribit Nicias in rebus Arcadicis; quod Cypselum posuisse inquit, cum ciuitatem apud Alpheum in planitie condidisset, in quam ad habitandum confluētes ex Parrhasiis quidam lucum, aramq; Eleusinæ Cereri consecrārunt. Ac in huius festo certamen de pulchritudine absoluerunt, quod Herodica Cypseli uxor primum uicit. Perficitur his etiam temporibus hoc certamen esse apud Eleos de formæ præstan=

præstantia,iudiciumq; fieri magno cum studio,atque eos qui uicerint,arma referre præmium;quæ Palladi deponi consueuisse scriptum reliquit Dionysius Leuctricus. Is uerò qui uicerit, coronatus ab amicis magna cum pompa ad sacellum usque proficisci consueuit. Coronam myrteam illis dari consueuisse ait Myrsilus in Historicis paradoxis. Affirmat ipse Theophrastus alicubi iudicium fieri consueuisse de mulierum tẽperantia,reiq; familiaris diligentia,sicuti inter barbaros. Alibi autem de forma,quam etiam par est ut ueneremur,uelut apud Tenedios et Lesbios. Hic quidem fortunæ est aut naturæ honor, at ut præcedat temperantia magis consentaneum uidetur; sic enim pulchritudo pulchra;sin autem , periculum confert magis uergat ad intemperantiam. Cum tot à Myrtilo postea dicta fuissent, omnesq; ipsum ob memoriam admirarentur,inquit Cynulcus;

Vanius haud quicquam,quàm plurima scire profari,

Hippon inquit Deos esse non putans. Verum & diuinus ait Heraclitus multa scientem mentem habere,non docet. Timon etiam; intus amplitudo,

Vanius haud aliud quam plurima scire profari.

Quænam tot nominum utilitas esse poterit ò grammatice? omnes siquidem occidere posses potius audientes,quam sic sapientes facere:& si te quispiam audiat. Quinã erant ij, qui in equo ligneo inclusi fuerunt? unius fortasse aut alterius nomen connumerabis:neque tamen hoc ex Stesichoro, (uacat enim) sed ex Ilioperside Acati Argiui; hic enim complures connumerauit. Neque etiam appellationes sociorum Vlyßis potes ita concinnè connumerare: aut qui eorum fuerint à Cyclope deuorati, aut à Lestrygonibus;uel si uerè deuorati fuerunt: qui neque hoc sanè nosti,quamuis Phylarchi mentionem sæpius consonè facias,quòd neque amicas,neque tibicinas intueri licet in Ciorum ciuitatibus. Tum Myrtilus;hoc ubi scripsit Phylarchus? omnes enim illius historias perlegi. Cum diceret libro uigesimo tertio,ait Myrtilus;

Qui Philosophos expulerint è suis regionibus. Cap. XXXIIII.

NOn'ne ego meritò omnes philosophos odio prosequor, cum sint amicis rationi inimici? quos non Lysimachus solum ex uniuerso suo Regno per præconem expulit, sicut Carystius inquit in suis historicis commentarijs, uerum etiam Athenienses. Quamobrem Alexis inquit in equo;

Hoc est academia,hoc idem Xenocrates?
Demetrio dent multa dij ipsi commoda,
Latoribus legumq;,quòd sermonibus
Quæ uis inest docentibus,uelut ferunt,
Ex Attica ad coruos fugarunt inquiunt.

Sophocles etiam quidam omnes philosophos per suffragia ex Attica regione relegauit,contra quem orationem scripsit Philon Aristotelis familiaris,cum tamen Demochares Demosthenis consobrinus in Sophoclis defensionem scripserit. Optimi etiam in omnibus Romani Sophistas è Roma eiecerunt, ueluti qui iuuenes corrumperent. Postea nescio quo pacto in ciuitatem iterum exceperunt. Dementiam uestram declarauit hoc pacto in fulmine percusso Anaxippus Comicus;

Hei mihi philosopharis,atqui philosophi
Sermone solo sunt sapientes,cæteris
In rebus esse noui ego stultißimos.

Meritò igitur ciuitates complures,atque in primis Lacedæmoniorum,neque rhetoricam neque Philosophiam admittunt, ut Chamæleon inquit in libro de Simonide,ob uestram in sermonibus ambitionem,contentiones, minusq; opportunas probationes,ob quas mortuus est Socrates, qui contra eos de iustitia disseruerat,quibus iudicij subsellia contigerunt, ueluti furacißimi essent. Mortuus est ob res huiusmodi Theodorus ἄθεος. qui Deos esse negabat; Diagorasq; relegatus fuit, ubi etiam nauigans naufragium passus est. Theotimus, qui libros contra Epicurum conscripsit,accusatus à Zenone Epicureo interfectus fuit, ut inquit Demetrius Magnes in Homonymis. Sed ut iuxta Clearchum Solensem summatim dicam, uitam ducitis non tolerandam, nam uerè canum more uiuitis. Atque cum hoc animal in quatuor ex ipsa natura maximè excellat,uos deteriora capientes,ea seruatis. Est enim ob sensus, odoratusq; uirtutem,& ad res domesticas alienasq; seruandas ob diligentiam admirabilis: Tum quod cum hominibus degit, rem domesticam custodit, maximeq; uitæ bene agentium egregius est obseruator: quorum nihil uobis adest qui caninã uitam imitamini. Neque enim cum hominibus degitis,neque ex simul uersantibus quempiam cognoscitis: multisq; sensuum uirtute superati pigrè ac sine diligentia uiuitis. Cum animal maledicum sit ac uorax,infelixq; & nudum,quod spectat ad uictũ, hæc ambo curatis ac imitanda assumitis,maledici, uoraces, sine domo præterea,sine lare,extra omnes uiuentes,à uirtute alieni,ac ad uitæ utilitatem dementes. Nihil est denique uocatis philosophis,minus philosophicum.

De Aeschine Socratico. Cap. XXXV.

SEd quis Aeschinem Socraticum moribus huiusmodi fuisse putauerit, cuiusmodi fuisse scribit Lysias in Orationibus de commercijs? quem ob dialogos in eum relatos admiramur tanquam moderatum & facilem: nisi uerè sapientis Socratis ea sint commentaria. Fuerunt ei donata post mortem Socratis à Xantippe illius uxore,uelut Idomenei familiares attestantur. Verum hic Lysias in oratione, quæ ita inscribitur;contra Aeschinem Socraticum ob æs alienum: ego, etsi permulta sunt ea,quæ dicta sunt in uestram multam gulam ò philosophi,commemorabo. Sic igitur incipit Orator; Nunquam ego iudices credidißem Aeschinem ita turpe iudicium fuiße subiturum,cum præcipuè uideam nullum aliud scelestius facinus eum inuenire potuiße. Hic enim cum ob tres drachmas iudices argentum Sosimo mensario Aristogitoniq; deberet,ad me acceßit,me rogauit ne eum despicerem, quòd propter fœnus ex suis bonis,nisi auxiliatus essem,breui esset decisurus. Parabo inquit artẽ unguentariam,sed facultate indigeo: tibi nouem obolos minæ fœnus præbebo. Optimus profectò finis felicitatis est philosopho ars unguentaria, quæq; Socratis philosophiæ maximè conueniat,uiri præcipuè eius,qui huiusmodi unguentorum usum summopere improbauerit. Sed & Solon legislator minime uiro conceßit,ut artem hanc exerceret:quãobrem Pherecrates in Somno siue pernoctante inquit; unguenta uendere quid? discens hanc;oportuit sedere altè sub umbraculo præparasseq; consessum: non cum adolescentulis per diem loquebatur Postea inquit;statim nullus coquinariam nouit unquam,neque piscatorum, unicuique enim generi apta oportebat esse quæ ad artem pertinent. Post hæc ita inquit Orator;his,quæ ab eo dicebantur,persuasus, cum ipsum Aeschinem Socratis discipulum esse crederem, multosq; ab eo,

cosq;

eosq; graues sermones de uirtute et iustitia audiuissem, neque se unquam illa aggressurum, neque ausurum quæ perditissimi, iniquissimiq; homines conarentur. Rursus postea de se percurrit, quod fœnus accepisset, ac neque fœnus neque sortem reddidisset. Quod condictum diem præterijsset, indicta causa fuisset iudicatus, quodq; familiaris eius obsignatus in arrhabonem captus fuisset. Cum alia complura dixisset hæc subiunxit; Verum non in me solum huius est ingenij iudices, sed in eos omnes, qui rem habent cum eo. Non'ne caupones etiam qui propius habitant, quibus potum capiens non soluit, ob illum iudicati sunt, cauponasq; clauserunt? ita grauia ab eo uicini patiuntur, ut domos suas relinquentes alienas longius conducant. Quot conuiuia collegit, ac reliquas portiones non apposuit, sed circa hunc cauponem, ueluti circa columnam opprimuntur? tot uerò primo die domum illius ad petenda debita sibi conueniunt, ut trãseuntes ad efferendum hunc mortuum conuenire arbitrentur. Ita uerò in Pireo uiri iudicarunt, ut minus periculo propius sit in Adria nauigare, quàm huic esse obuios. Multò magis sua ea esse credit, quæ ad fœnus accepit, quàm ea quæ sibi pater reliquit. Sed non'ne Hermæi unguentarij facultates possidet, cum uxorem septuaginta annis natam interfecerit, quam cum se amare simulasset, ita testari fecit, ut maritum filiosq; suos mendicos reliquerit? tum ipse pro caupone se unguentarium declarauit. Ita puellam cum amore accepit, ætate illius opportuna fruens, ut multò esset facilius pauciores'ne dentes haberet connumerare, an manus digitos. Mihi uerò huiusce rei procedite testes. Erat profectò uita huiusmodi ipsius sophistæ: sic igitur ait Lysias ò Cynulce. Ego uerò, iuxta Aristarchum, his non concessis, sed potius punitis; orationem hic ad te & alios canes conquiescere faciam.

ἔρανον quiuium in quod singuli cõferebant.

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER QVARTVSDECIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

Dionysius cur insanus fingitur. Cap. I.

Ionysium amice Timocrates insanientem cõplures idcirco finxerunt, quòd ij, qui uino immoderatius utantur, fiunt tumultuosi.

Sic tibi, sic alijs nocuerunt dulcia uina:
Qui fusim potare solent, nec iusta requirũt.
Vinum centaurum ualde inclytum & Eurytionem
Perdidit in domibus præstantis Pirithoi, qui
Venerat ad Lapithas: uino saturauit ut ille
Pectora, Perithoi in domibus mala plurima fecit

Nam uino in corpus descendente mala uerba & insanientia educuntur, ut ait Herodotus. Scribit Clearchus Comicus in Corinthiis:

Si singulis diebus ebrio accidat
Caput dolere, & illud ante quam merum
Bibat, quis est profectò qui potauerit?
At nunc uoluptas est prior doloribus,
Priuamur ipsis & prioribus bonis.

Existimauit Xenophon oportere Agesilaum ita ab ebrietate abstinere, atque ab insania: ita uerò cibos non opportunos detestari, atque pigritiam. Sed neque nos ex ijs sumus, qui plurimũ bibentes ac temulenti facti ad concina ista sympofia foro pleno accedamus. Nam conuiciari assuetus Vlpianus quendam rursus dicentem occupauit: Ego non sum temulentus inquiens. At temulentus ubi? qui ait, apud Alexim in tributa ferente; temulentus hæc faciebat inquit.

ἔξοινος.

De Anacharse & Parmenisco Metapontino non ridentibus. Cap. II.

QVando singulis diebus post nouos semper sermones à nobis in medium prolatos, uaria acroamata splendidus noster Conuiuator Larensius, ridiculaq; facientes introducit; agitè iam nos de his etiam aliquid dicamus. Noui enim Anacharsem Scytham ridicula facientibus in conuiuium introductis sine risu constitisse; mox cum pithecus illatus fuisset, risisse, ac dixisse, quòd hic quidem natura esset ridiculus, homo autem comminisceretur. Euripides in Melanippe ligata:

Plures uiri mordacibus risus solent
Causa mouendi gratiis uti. ast ego
Odi magistros ridiculorum: sunt quibus
Effræna uerba, nec sapientibus uiris
Parcentia: haud numerum uirorum perficiunt.
Ridenda sunt dicendo ualde consoni.
Domos habent, nauiq; uecta intra domos
Seruant.

Parmeniscus Metapontinus & genere & diuitiis cæteros omnes antecellẽs, uelut Semus libro quinto Deliadis testatur, cum in Trophonij locum descendisset, ac ascendisset postea, non amplius ridere poterat. Cum de hac re oraculum percunctaretur. ei responsum fuit:

De risu percunctaris me difficilis uir,
Ipsa tibi mater dabit, hanc uenerare reuersus.

Cum speraret hic igitur cum reuersus esset in patriam se esse risurum, atque nihilo amplius rideret, existimans se deceptum esse, forte uenit in Delum, omniaq; quæ erant in insula admiratus ad Latonæ imaginem uenit: atque cum existimaret matris Apollinis statuam aliquam esse eximiam, ubi eam ligneam ac deformem uidit, præter opinionem risit, Deiq; responsum percipiens, ægritudineq; liberatus, magnificè Deum honoribus condecorauit. Anaxandrides in Gerontomania Rhadamanthum ac Palamedem scribit hoc pacto ridiculorum inuentores fuisse: multum sane fatigamus immunem, ridicula dicere Palamedes & Rhadamanthus inuenit.

γεροντομανία, senum insania.

De scurris,

De scurris, risusq; studiosis, Cap. III.

Mentionem fecit de scurra Xenophon in Conuiuio, ac de Philippo quidem; de quo hæc ita inquit; cum ianuam pulsasset Philippus scurra, dixit audienti ut intro nuntiaret quis esset, & quòd uellet hospitari: ac adesse dicebat cum omnia necessaria præparasset, ut aliena cœnaret. Puerum uerò ualde uexari aiebat, cum nihil tulisset, quodq; nondum pransus esset. Hippolochus Macedo in Epistola, quam scribit ad Lynceum, de Mandrogene & Stratone Attico Scurris mentionem fecit. Erat multitudo huiusce sapientiæ Athenis non exigua: nam in Diomea aut Heracleo sexaginta numero colligebantur, atque in ciuitate nominabatur, quòd hoc sexaginta dixissent, uel ex sexaginta uenio. Inter hos aderat Callimedon Locusta & Dinias, Masigetonq; & Menæchmus, ut in libro de Ciuitate testatur Telephanes. Tanta eorum mollitiei fama increbuit, ut cum Philippus Macedo audiuisset, talentum illis miserit, ut ridicula scribentes ad ipsum mitterent. Quòd hic rex ridiculorum esset studiosus, testatur in Philippicis orationibus Demosthenes Orator. Risus studiosus fuit Demetrius etiam Poliorceta, ueluti ait Phylarchus libro Historiarum sexto: qui aulam Lysimachi nihil differre à scena comica dicere consueuerat: omnes enim ab ea exire disyllabos; cum Bithem Paridemq;, qui maximi erant apud Lysimachum, subsannaret, nonnullosq; alios amicos: à se uerò Peucetas, Menelaos & oxythemides proficisci. Cum hæc audiuisset Lysimachus, ego igitur inquit meretricem exeuntem ex scena tragica non uidi? Lamiam tibicinam intelligebat. Cum hoc etiam nunciatum fuisset, inquit Demetrius; sed quæ est apud me meretrix multò est continentior, quàm apud illum Penelope. Dictum est autem prius quod Sylla Romanorum dux, risus erat studiosus. Lucius etiam Anitius & ipse Romanorum dux, qui Illyrios debellauit, captiuumq; duxit Gentium Illyriorum regem unà cũ eius filiis, certaminaq; Romæ edidit uictricia, res omnes risu dignas fecit, ut asserit libro trigesimo Polybius. Nam cum omnes celeberrimos artifices ex Græcia conuocasset, scenamq; amplissimam in circo parauisset, omnes tibicines simul prius introduxit. Erant autem hi Theodorus Bœotius, Theopompus, Hermippus, Lysimachus, qui erant celeberrimi. Hos cum ad proscenium constituisset, iussit ut omnes simul cum choro tibias inflarent. Illos autem qui pulsarent pertranseuntes cum motu concinno præmisit, dixitq; ne ipsi aptè tibiis canerent, sed potius ut decertarent imperauit. Eos autem qui dubitarent, instituebat quidam ex lictoribus, ut inter se conuersi essent, ac ueluti pugnam excitarent. Hoc cito tibicines percipientes, aptamq; pulsationem eorum intemperantiæ capientes, magnã confusionem uocum effecerunt. Medeos Choros ad extremos conuertentes, tibicines inflantes mystica, tubasq;, differentes, per partem inter se contulerunt. Vnà cum his obstrepentes chori, scenamq; ingredientes aduersi conferebantur, rursusq; ex mutatione secedebant. Verum ubi ex saltatoribus quidam præcinctus ex tempore conuersus manus extulit ad pugnam in aduersum tibicinem strepitus non exiguus ortus est, plaususq; & clamor spectantium. Cum certarent adhuc ij quasi ex instructa acie, duo saltatores in Orchestram cum concentu introducti sunt, tum pugiles quatuor cum buccinatoribus ac cymbalistis scenam ascenderunt: quibus omnibus inter se certantibus explicari nullo modo posset id, quod accidebat. De tragicis autem si recensere aggressus fuero, uidebor quibusdam subsannare inquit Polybius.

Impostores, ac dicteriorum studiosi. Cap. IIII.

Cum hæc percurreret Vlpianus, omnesq; cachinnarentur ob spectacula huiusmodi non solita, nonnulli sermones habiti sunt etiam de impostoribus: atque quæsitũ est an horum etiam mentio facta fuisset apud antiquos: nam de admirabilia facientibus dictum est à nobis prius. Tũc ait Magnus; Dionysius Sinopeus comicus poeta mentionem fecit in inscripto Homonymo his uerbis de Cephisodoro Impostore; quendam inquiens Cephisodorum Impostorem cognomento Athenis fuisse, qui in hanc partem uitæ otio abutebantur. Hunc incidentem inquit ad simum accurrere, ac super baculo descendere. Mentionem fecit illius Nicostratus in Syro:

Cephisodorum non male, per Iouem, impostorem
Dicunt uiam arctam in angustum constituere quosdam
Vlnas habentes, ut nullus præterire possit.

De Pantaleonte meminit Theognetus in amante heram;

Nam Pantaleon, qui nesciunt ipsum, aduenis
Imponit omnibus, ferè ac à crapula
Diuertit ille sæpius. nam gratia
Risus sibi contraxit inde propriam
Loquacitatem.

Chrysippus philosophus libro quinto de Bono & Voluptate, hæc de Pantaleonte scripta reliquit; cum Pantaleon impostor esset moriturus, utrunque filium separatim accersiuit ac decepit, cum diceret se soli dicere ubi aurum effoderet: ita ut postea frusta simul excauantes, se deceptos esse intelligerent. Neque nostrum sanè conuiuium dicteriorum studiosis caruit; atque de quodam huiusmodi scribit rursus idem Chrysippus in eodem libro; cum dicteriorum studiosus quidam iugulandus esset à carnifice se uelle uelut cygneum inquit cantum cum prius cecinisset, mori. Cum ille concessisset, dicteria dicebat. Ab eiusdem uiris sæpius dicteria passus Myrtilus, ac grauiter ferens, ait per pulchrè regem Lysimachum fecisse: Nam cum Telesphorus unus ex illius primatibus in Arsinoem dicteria in conuiuio aliquando coniecisset, (erat autem Arsinoe illius uxor,) dixissetq;, quòd esset euomendo apta, quod mala prouocaret, hanc euomentem induxit. Cum hoc audiuisset Lysimachus, eum in caueam conijci iussit, ac more feræ circumferri nutririq; intus, atque ita mori fecit. Verum si tu caueam quæris Vlpiane eã habes in Oratore apud Hyperidem. Vbi uerò, tu perquire. Tachus etiam rex Aegypti in Agesilaum Regem Lacedæmoniorum dicteria coniecit, qui uenerat ad eum ut socius belli esset, quòd foret breui corpore; quare abstitit ille, isq; auxilio, belliq; societate priuatus fuit. Erat autem huiusmodi dicterium, parturijt mons extimuit Iuppiter, hic murem peperit. Hoc cũ audiuisset Agesilaus iratus inquit; uidebor aliquando etiam leo. Postea cum Aegyptii in bellum surrexissent, ut affirmarunt Theopompus Lyceasq; Naucratites in rebus Aegyptiis, nullam illis operam præstans, fecit ut is e regno depulsus in Persas confugeret. Cum igitur multa sæpius fuerint acroamata, neque semper eadem; quoniam sermones complures de his habiti sunt, nominibus dicentium relictis, res ipsas diligentius recensebo.

γαλεάγρα, locus inclusarum ferarum.

De tibia, & consonantia. Cap. V.

De tibiis

DE tibiis asserit quidam rectè Melanippidem dixisse in Marsya, ubi tibicinum artem carpit, ac de Pallade, quòd immortalia instrumenta ex sacra manu iecit, dixitq; ; secedite turpes corporis solutiones. Ego uerò me malitiæ trado. Cui contradicens inquit alius ; uerumtamen Telestes Selinuntius contra Melanippidem ait in Argo ; qui sermo sit de Pallade ; quem sapientem sapiens comprendens, non creditur à me in montanis nemoribus instrumentum diuina Pallas, inuisum dedecus timens, rursus ex manibus deiecisse, nympha genito manufactæ feræ Marsyæ decus. Quid enim callidus Amor ipsum amabilis formæ gratia fatigat? illi siquidem suauem uirginitatem, orbumq; esse Clotho attribuit: ita ut formæ turpitudinem ob uirginitatem non aufugiat. Postea inquit ; sed frustra tripudiat; nam fama stultorum sermonum ad uolauit per Græciam poetarum, sapientes artes ad inuidiam sunt hominibus uituperium. Post dicta huiusmodi tibicinum artem laudat ac inquit ; diuinissimum igitur Bromio tradidit grauis dæmonis elatum spiritum procellosis alis cum, optima mente. In Aesculapio etiam tibiarum usum in his Telestes significauit ; uel Phrygem bene inflatarum tibiarum sacrarum regem loquax cepit primus aduersarium musæ Duridis: uariæ legis auram bene alatam obscurè circumnectens calamis. Pratinas Phliasius, cum tibicines saltatoresq; mercede conducti Orchestras haberent, nonnullos grauiter tulisse inquit, quoniam tibicines una cum choris non inflarent, uelut patria obtinuerat consuetudo ; sed chori unà cum tibicinibus canerent. Quem igitur animum habebat in eos, qui res huiusmodi patrarent Pratinas declarat per hanc cantilenam quæ saltantibus accinebatur ; quis tumultus hic? quid hæ saltationes? quæ petulantia in Dionysiadem irrupit tumultuosa scenæ? meus Bromius, me oportet clamare, me oportet tumultuari in montibus concitatum cum Naiadibus, quemadmodum cygnum agere uarium cantum, cantilenamq; constituere * neque tibia postea choreas instauret, est enim lasciuiæ ministra solum, in ardentibus cæstuum pugna, cum sit spectaculum ; in debacchatum esse prætorem exercitus. Percute uarij Phrynei præcedentem, ure totum pinguem calamum, loquacem, grauem, præter concinnitatem, rhythmumq; procedentem, terebro corpus fictum. * resonantia tibi dexterè polus disieci * triumphi dithyrambe hederaceos crines habens rex audi meum donum patrium. De tibiarum communitate cum lyra, quando nos sæpius ipsa consonantia delectauit. Inquit igitur Ephippus in negotio; communicat adolescentule:

λαλοβαρυοπαραμελορυθμοβάταρ. perobscura sanè est ualde hęc cantilena, quam nõ satis intelligo, ut ingenuè fatear.

Cum tibiis nam si musica, & simul in lyra
Nostris ludis puerilibus, ubi enim bene
Conueniant præsentibus ex more,
Tum maxima oblectatio inuenitur.

Quid autem sit consonantia, declarauit Semus Delius hoc pacto libro quinto Deliadis ; cum ignoraretur à compluribus consonantia, dicendum fuit quod consonantiæ certamen tibiæ rhythmiq; esset alternum, siue ratione accinentis. Perurbanè uerò ipsam manifestè declarat Antiphanes ita inquiens in tibicine:

Qualem sciit referto consonantiam?
Hanc nouit ille, rursus ut i tibiis.

quantopere hęc sint cognitu

Discentes, ut tibias & tu ipsa in expiatione consequaris perfice * capiat autem, sed tibi suaue est, sine quo rursus confirmationes singulas propositionibus non significet. Libym uocari tibiam à poetis testatur Duris libro secundo de rebus Agathoclis. Postea quam Sirites, qui primus uidetur tibiarum artem inuenisse, Libys fuit ex Nomadibus: qui etiam primus materna tibia cecinit. Sunt autem tibiarum cantilenarum nomina hæc, ut inquit Tryphon libro appellationum secundo ; Comus, Bucoliasmus, gingras, tetracomus, epiphallus, choreus, callinicus, bellicum, suauicomus, sicynnotyrba, thyrocopicum, quod idem & crusithirum, cnismus, mothon. Hæc enim omnia cum saltatione ad tibiam canebantur & cantilena.

difficilia, is demum cõperiet, qui græcũ exẽplar inspexerit.

De variis odis. Cap. VI.

HAs etiam odarum appellationes Tryphon connumerauit, Himæus, quæ dicitur epimylius, quam canebant molendo, ab Himalide fortasse. Est autem Himalis reditus apud Doricos Cerealiumq; corollarium. Textorum oda est Elinus, sicuti narrat Epicharmus in Atalantis, at lanam tractantium, Iulus. Scribit Semus Delius in libro de Pæanibus, quod hordei manipulos ipsos solos, ac non mistos Amalas uocarunt, congregatos uerò, unumq; fasciculum ex compluribus factum, Vlos & Iulos, ac Cererem quandoque Chloem, aliquando Iulum. Nam ob Cereris inuenta fructus, hymnosq; in Deam relatos Vlos appellant & Iulos. Cereriuli & pulchriuli, & plurimum ulum mitte iulum mitte. Sunt qui odam esse dicant Lanarum artificum. Odæ uerò nutrientium Catabaucaleses uocantur. Erat & in sublimitate quædam ad Erigonem, quam odam etiam dicunt Aletim. Scribit igitur Aristoteles in Colophoniorum Republ. mortuus est & ipse Theodorus morte uiolenta, ac dicitur fuisse quidam delicatus, quemadmodum manifestum est ex poesi: Nam ad hæc usque tempora perdurauit consuetudo, ut mulieres in illius sublimitatibus cantilenas canant. Messorum uerò ode Lytiersa uocatur, atque oda quædam erat mercenariorum, qui in agros proficiscerentur, ut ait Teleclides in Amphictyonibus. Aliæ erant odæ balneatorum, ut inquit Crates in audacia. Alia rursus erat pinsentium, ut asserit Aristophanes in Cerealia celebrantibus, ac Nicochares in Hercule Chorago. Erat oda etiam pecorum in pascua ducentium, quæ Bucolicasmus dicebatur. Erat bubulcus Siculus Diomus, qui formam primus inuenit: de quo mentionem fecit Epicharmus in Alcyone & in naufrago Vlysse. Ode uerò quæ in morte ac doloribus fiebat, Lamentatio dicebatur. Iuli uerò uocatæ odæ & Cereri conueniunt, & Proserpinæ. Ode in Apollinem dicitur Philelias, ut affirmat Telesilla. Vpingi in Palladem. Canebantur Athenis inter potum leges etiam Charondæ, ut scriptum reliquit Hermippus libro sexto de Legislatoribus. Aristophanes in Atticis dictionibus, Himæus inquit odæ est molitorum ; in nuptiis Hymenæus ; in doloribus Ialemus. Linus ac Aelinus non in doloribus solum, uerumetiam in felici cantu iuxta Euripidem. Clearchus libro Amatoriorum primo Odam quandam scribit his uerbis Pastorale uocatum fuisse ab Eri=

phanide: Eriphanis lyrica cum Menalcam uenatorem amaret, ac uenaretur desiderijs obtemperans. Nam omnia montana querceta, cum discurreret uagareturq́; subiuit, ut esset fabula, dicti Inus cursus: ita uerò ut non homines solum maximè beneuolentiæ expertes, uerum etiam crudelissimæ feræ illius doloris gratia lachrymarentur, cum sensu amatorium desiderium illæ conciperent. Vnde effectum est ut omnem solitudinem perquireret, ut aiunt, uocatumq́; Pastorale caneret & clamaret; in quo inest, longæ quercus ò Menalca. Aristoxenus libro de Musica quarto, cantabant mulieres inquit antiquæ odam quandam Calycam: Stesichori id erat poema, in quo mulier quædam nomine Calyca Euathlum adolescentem amauit, atque Veneri ut illi nuberet supplicauit. Verũ ubi eam adolescens despiceret, sibi ipsi suspendio uitam finiuit: quod accidit in Leucade. Temperantes omninò constituit poeta uirginis mores, quippe quæ non quouis modo cum iuuene congredi posceret, sed oraret, si fieri posset, ut uel uxor Euathli ipsius fieret, uel si id consequi non posset, è uita discederet. At in commentariis scribit sensim Aristoxenus quòd Iphiclus Harpalicem ipsum amantem contempsit, hæc mortua est; in cuius honorem certamen fit odæ inter uirgines, eaq́; ut inquit, Harpalice appellatur. Nymphis autem libro Heracleæ hæc inquit, ubi narrat de Maryandynis; Similiter uerò nonnullas odas aliquis animaduerteret, quas illi ex quadam patria illius loci consuetudine canentes, aliquem ex antiquis inuocant Boreum appellantes. Hunc diuitis cuiusdam & illustris uiri filium fuisse narrant, plurimumq́; forma, cæteros omnes, qui eo tempore uigerent, excelluisse: quem, cum suis instaret operis, ac messoribus quod biberent, dare uellet, ad aquam accessisse aiunt, ac inde euanuisse. Perquirebant illum uiri illius regionis cum concinno quodam eiulatu ac uociferatione, quibus his etiã temporibus illius loci incolæ utuntur. Huiuscemodi est & illud, quod Manerus apud Aegyptios uocatur.

De poetarum recitatoribus, & hilarœdis. Cap. VII.

NEque poematum sanè recitatores nostro conuiuio defuerunt: gaudebat enim Homericis Larensius ita ut nullus alius, atque adeo ut Casander rex Macedoniæ nugæ uideretur: de quo scribit in suis commentariis Historicis Carystius, quod ita erat Philomerus, ut complura eius carmina semper haberet prompta, Iliademq́; & Odysseam haberet peculiarem manu scriptam. Quod Homeristæ etiam uocarentur carminum recitatores, testatur Aristocles in libro de Choris, eos, qui nunc Homeristæ nuncupantur, primus Demetrius Phalereus in theatra introduxit. Scriptum reliquit Chamæleon in libro de Stesichoro non Homeri solum carmina cantari consueuisse, uerum etiam Hesiodi, Archilochi, Mimnermi, & Phocylidis. Scribit libro primo Clearchus, ubi Antilochi carmina circunscribit, quòd ea Simonides Zacynthius in sella sedens in theatris recitabat. Lysanias uerò libro primo Iambos componentium Mnasionem recitatorem scribit in Demonstrationibus quosdam Iambos Simonidis recitasse. At Cleomenes recitator Empedoclis expiationes in Olympiacis recitauit, uelut testatur Dicæarchus in Olympico. Iason libro tertio de sacrificiis Alexandri in Alexandria in magno theatro inquit Hegesiam Comicum rerum Herodoti Histrionem fuisse, at Homericarum Hermodotum. Hilarœdi etiam uocati, quos Simodos nunc quidam appellant, ut autor est Aristocles libro primo de Choris; quia Simus Magnes, magis omnibus poetis hilaria canendo esset idoneus; nobis semper apparent. Hos etiam connumerauit Aristocles ita scribens in libro de Musica; Magodus qui idem est & Lysiodus. Scribit Aristoxenus eum qui uirilem muliebremq́; personam simulat, Magodum appellari: at qui mulierem Lysiodum uocitari à uirilibus. Hæc ipsa carmina canunt, aliaq́; omnia his sunt similia. Ionicus sermo Sotadis, Ionicaq́; poemata eorum, qui ante fuerunt Alexandri Aetoli, Pyreti Milesii, Alexæ, aliorumq́; poetarum similium, proferuntur. Appellatur hæc cantilena Cinædologus. Floruit in eo genere Sotades Maronites, ut asserit Carystius Pergamenus in commentario de ipso Sotade, ipsiusq́; Sotadis filius Apollonius. Hic enim commentarium scripsit de poematis patris: in quo intueri licet temerariam libertatem loquendi Sotadis, qui contumelias coniecit in Lysimachum regem in Alexandria: tum in Ptolemæum Philadelphum apud Lysimachum, atque in alijs ciuitatibus in reges complures, quamobrem meritam animaduersionem consecutus est. Nam cum ex Alexandria enauigasset, ut scribit in commentarijs Hegesander, omniaq́; pericula se effugisse arbitraretur, (multa enim grauia in Ptolemæum dixerat, inter quæ & hoc erat; quòd Arsinoem sororem uxorem duxisset, in non sanctum foramen stimulum compellens.) Patroclus dux Ptolemæi ipsum in Cauno insula comprehendens, inijciensq́; in figulinam plumbariam, inde in mare deduxit ac immersit. Huiusmodi est illius poesis. Theodori tubicinis pater fuit Philynus, in quem hæc scripsit; hic cum foramen detexisset posterioris sterquilinij, ex arbores ferente ualle expulit tonitrum uanum: qualem senex arator, ubi relaxat boues. His omnibus poetis grauior est Hilarædus nominatus, non enim lentiscum arrodit; sed ueste utitur candida uirili, aureaq́; corona coronatur, ac calceis antiquitus utebatur, ut asserit Aristocles, at nunc crepidis. Vnà cum eo uel mas canit uel fœmina sicuti cum tibia canente. Datur uerò Hilarædo ac aulædo corona, non autem cantori, aut tubicini. At Magœdus appellatus habet tympana & cymbala, omniaq́; uestimenta muliebria, lentiscum arrodit, omniaq́; præter dignitatem facit: ac aliquando mulierem repræsentabat, aliquando mœchos, aut masturbatores, nunc uirum ebrium, lasciueq́; ad amicam proficiscentem. Hilarædiam scribit Aristoxenus, præter tragœdiam esse grauiorem, at magœdiam præter comœdiam. Sæpius autem comica argumenta capientes magœdi secundum proprium institutum ac dispositionem retulerunt. Obtinuit autem nomen magœdia ueluti à rebus magicis, quæ per eam proferebantur, quodq́; pharmacorum uires patefaceret. Erat antiqua quædam consuetudo apud Lacedæmonios comici lusus, uelut inquit Sosibius, non satis decora, ueluti Sparte in his etiam frugalitatem persequeretur. Nam quispiam surripientes poma in simplicibus uerbis imitabatur, uel externum medicum, qui hæc diceret, uelut ait Alexis in refrigerata his uerbis;

Medicus catinum si ferat uernaculus
Huic mane ferte ptisanæ, contemnimus

Statim.

Statim.ferat si ptisanam catinum & hunc.
σεύτλιον. *Miramur.ac betam ferat,contemnimus.*
τεύτλιον. *Quòd si ferat betam,libenter audiunt.*
Sit alterum beta ac uelut,beta alterum.

Dicelistæ, Thebani uocum inuentores. Cap. VIII.

Nominabantur ij,qui lusus huiusmodi obirent, Dicelistæ apud Lacones;uelut si quispiam mimos habitusq; scenicos apparantes dixerit.Complures sunt pro locis appellationes forma Dicelistarum. Nam Sicyonij phalliferos appel- φλύακας. *lant,alij Autocabdalos,alij Temulentos,uelut Itali:plurimi so-* ἐθέλοντας. *phistas,at Thebani,qui multa peculiaribus uocabulis nominare consueuerunt, Volentes. Quòd nouas autem uoces inueniãt Thebani his uerbis declarauit Stratis in Phœnißis;*

Intelligis nil tota Thebæ ciuitas.
Nil prorsus,ipsa siquidem tu sæpiam
Opithotilan ut refertur nominas.
Ac Ortalichum gallum medicumq; nuncupas
φλέφυραν *Sactam:simul pontemq; pontem:ficus &*
γέφυραν. *Ficus uocatur hirundines,cotilades.*
σῦκα. τῦκα. γελᾶν. *Mansumq; acolum ridere risum emittere.*
ἐκκριδδέμεν. *Semus Delius in libro de Pæanibus quæ uocantur inquit Autocabdali coronati hedera sensim irrorabant,postea uerò Iambi nominati sunt,& ipsi & eorum poemata. Ithyphalli uocati personam ebriorum habent inquit,floreasq; manicas habentes coronantur. Sagulis semialbis utuntur, atque Tarentino tegmine se ipsos ad talos usque cooperiunt: ac cum silentio uestibulum ingredientes ubi in media scena constiterint, se in theatrum conuertunt dicentes, agitè assurgite latum locum Deo concedite. Vult enim Deus rectus per medium conspersus incedere.Phalliferi uerò personam non assumunt inquit, at canos ex serpillo circumponentes,pæderotesq; supra hos imponunt,ac coronam densam ex uiolis,& hedera,tum pellibus caprinis circumiectis accedunt;alij quidem ex ingressu, alij ex obliquo uenientes ac dicentes in rhythmo;*

Hanc Bacche musam splendidam damus tibi.
Effundimusq; simplicem rhythmum tibi
Non simplici cantu.haud decorus uirgini
Qui sit profectò.nec prius hoc usi sumus.
Hymnum sed integrum tibi sarrauimus.

Postea accurrentes eos irridebant quos constituerant,erectiq; faciebant.Phallifer autem rectè ex aduerso incedebat fuligine repletus.

De Amæbeo citharædo. Cap. IX.

Verum quoniam huc usque nobis oratio processit, indignum prorsus fore putaui, si ea quæ nostro tempore de Amæbeo citharædo acciderunt,relinqueremus: uiro quippe iuxta musicæ leges peritißimo. Hic cum tardius aliquando in conuiuium nostrum aduentasset,ubi didicißet ex familiari quodam mos iam cœnasse,consuluit quid sibi esset agendum, donec Sophon coquus ad illum accedens elatiore uoce eum allocutus, ita ut omnes.Eubuli carmina ex Auge hæc audiuerint;

Quid ò proterue constitisti in ianua?
Cur non abis?sunt nam diu uiriliter
Discerpta membra bis anserum calentia.
Suumq; secta mox caro grauis fuit.
In uentre factus est medio tum circulus,
Euanuerunt trunculi hinc omnes statim.
Sunt frusta facta delitiæ farciminis.
Assata loligo comesa mox fuit.
Comesa sunt nouem decem'ue pectora.
Quare relictis cum uelis tu nescier,
Sequare me,ne forte hians uelut lupus
Deceptus horum spe statim diffugias.

Omnia nobis adsunt iuxta suauißimum Antiphanem, qui scribit in Philothebano; Nam synonyma ei,quæ

Anguilla nobis intus est Bœotia,
Concisaq; in cauis profundis cacabi
Feruet sodalis,concitatur,bullit,&
Aduritur.nec æreas nares quidem
Si quis habeat ingressus,hic exire mox
Statim ualebit,fumus hunc ita percutit.
Dicis coquum uiuum,propinquus qui sit huic
Totum diem ac noctem nihil comederit,
Ac mugil exquammatus,illitusq; sit,
Simulq; quid cursus agens ad terminum.
Accurret ut clamans,puer statim irrigat
Aceto.& inde thyrsus astiti: Libys
Siccatus à radiis sacratis Silphij.
Et postea quidam haud ualere carmina
Dicunt?ego iam tres comesos per Deos
Dum tu refers hæc cerno.nam synonyma
Vna est leue habentis corpus ipsa sepia,
Incedit armata ensiferis quæ manibus.
Loligo natura relicta candida
Carnis,colaphis carbonis ignita & simul.
Exultat auris corpus ipsum luteis.
Famemq; cœnæ præuiam dein suscitat.
Quare ingredere,nec esto tardus,cedito.
Nam perpeti quid est opus pransos,pati
Si nos oporteat profectò incommodi.

Qui concinnè admodum ei occurrens hæc ex Clearcho citharædo pronunciauit;

Vorato congrum candidum,ac tenacia.
Nutritur illis quando certè spiritus.
Tum uox fit ipsa præpotens nobis bona.

Cum his applausum esset,omnesq; illum unanimes aduocaßet, ingressus est,ac bibit citharamq; accipiens nos usquadeo delectauit,ut omnes & citharæ pulsandæ celerrimam artem admiremur,& uocis concinnitatem.Nihilo enim minor mihi antiquo Amæbeo esse existimatur, quem, in citharædorum libro Athenis habitantium,scribit Aristeas apud theatrum habitasse,qui ubi cantaturus exiret, Atticum talentum singulis diebus capiebat.

Musicæ laudes uariæq; Harmoniæ. Cap. X.

Cvm alia hi quotidie,alia alii de musica dicerent, omnes tamen disciplinam ipsam laudarent, Masurius bonus omnino & sapiens,nulloq; legum expositore inferior,semper in musicis rationibus uersatus, pertractat tamen instrumenta

etiam inquit. Eupolis comicus uiri amici scribit;

Res est profunda musica atque flexilis.
Inuenit & semper nouum uolentibus
Considerare..

Quamobrem ait in Hyacintho Anaxilas:

Vt Aphrica, affert per Deos & musica
Sic singulis annis aliquam nouam feram.

Magnus profectò est, ò felices, isq; formosißimus thesaurus musica facultas omnibus uiris qui eam dicerunt, ac in ea eruditi sunt. Mores enim instituit, iracundiam mitigat, minusq; rectis mentibus moderatur: idcirco Clinias Pythagoricus, ut testatur Chamæleon Ponticus, cum & uiuendi ratione & moribus paulò esse difficilior, si quando ob iracundiam se grauem esse contingeret, lyram accipiens eam pulsabat. Ad percunctantes autem causa respondebat, mitigor. Achilles etiam Homericus cithara leniebatur, quam solam ex Eetionis spolijs Homerus illi permisit, quæ illius iracundiam posset cohibere. Solo igitur hoc musicæ genere usus est in Iliade. Quòd morbi etiam musica curantur testatur Theophrastus in libro de Afflatione numinis; ubi Ischiacos scribit sanos fieri si more Phrygio harmoniam aliquis indigena illis accinerit. Hanc harmoniam Phryges primi inuenerunt, atque in manus alii tradiderunt. Quare efficitur ut tibicines apud Græcos Phrygij ac seruiles postea uocitentur: cuiusmodi Sambas est, & Adon, & Telus apud Alcmanem. Apud Hipponactem Ceon, Codalus, & Bathys: de quo etiam extat prouerbium in eos qui semper peius tibia canunt; & Ceon aut Bathys modulatur. Aristoxenus ipsius inuentionem Hyagnidi Phrygio asscribit. Heraclides uerò Ponticus libro de Musica tertio neque harmoniam quidem appellãdam esse Phrygium scribit, neque Lydium; cum tres sint omnino harmoniæ; ac tria Græcorum genera Dorici, Aeoles, Iones: cum maxima sit differentia inter horum mores. Cæteris Doricis diligentius Lacedæmonij patria instituta obseruant. Theßali uerò, isti enim generis initium ab Aeolibus acceperunt, simillimam prorsus uiuendi rationem obseruant. At Ionum plurima multitudo immutata est, quia semper à potentioribus barbaris imperantibus huc illuc transferuntur. Eam igitur melodiam institutionem, quam Dorici constituerunt, harmoniam Doricam appellarunt, atque Aeolida eam harmoniam, quam Aeoles canebant. Ionicam tertiam dixerunt, quam audiuerunt cantari ab Ionibus. Harmonia igitur Dorica strenuitatem magnificentiamq; quandam præ se fert; non autem quidpiam hians & hilare; sed triste ac uehemens: neque uarium, neque uersutum. At Aeolum mos quiddam habet contumax, & superbum, ac laxum prætera; quod eorum educationi equorum, hospitibusq; accipiendis assentitur. Non astutum quidem habet, sed exemptionem ac fiduciam quandam; quo efficitur ut illis familiare sit studium potui indulgere, resq; Venereæ, atque omnis circa uiuendi rationem ipsam relaxatio, hinc accidit ut consuetudinem seruent harmoniæ hypodoriæ uocatæ. Est autem ea, quæ dicta est Aeolis, sicuti asserit Heraclides, Lasusq; Hermioneus in hymno ad Cererem Hermionem hoc pacto; Cererem cano puellam Plutonis uxorem Meliboeum hymnum, legens Aeolida simul grauiter frementem harmoniam. Has cantilenas hypodorias omnes concinunt. Quoniam igitur cantilena est hypodoria, & cantilenas meritò Aeolida harmoniam eße Lasus attestatur. Scribit alicubi Pratinas;

Nec quæ remissa, rursus incitata, quæ est,
Sectare, quæ sit Aeolum sed per media
Arua Aeoliza cantibus profectus hinc.

Et manifestius inquit in sequentibus; Aeolis harmonia omnibus audacter loquentibus cantilena conuenit. Prius enim, uti dicebam, Aeolida ipsam uocarunt, ac postea hypodorium. Constituta est inter tibias, ut affirmant nonnulli, qui eam sub Dorium harmoniam collocarunt: mihi uerò uidentur ij, qui fastum probitatisq; simultatem in harmoniæ moribus uiderunt, Dorium quidem ipsam non existimasse, at illi ratione quadam similem, quare hypodorium appellarunt; sicuti albo simile subalbum dicimus: atque non dulce quidem, dulci tamen propinquius subdulce dicimus: sic etiam hypodorium non omnino Dorium. In sequentibus uerò Milesiorum morem consideremus, quem Iones ostendunt in corporibus bene habentibus; superbia, iracundiaq; sunt pleni, difficulter reconciliantur, contentiosi, nihil humanum, nihil suaue admittunt, duritiem ac asperitatem ostendunt in moribus. Quamobrem neque Ionicum harmoniæ genus floridum quidpiam aut iucundum, sed austerum durumq; habet, continet etiam quendam non ignobilem fastum, quamobrem harmonia persimilis est tragœdiæ. Præsentium uerò Ionum mores sunt delicatißimi, ac eo quod sequitur multum, differt harmoniæ institutum. Scriptum reliquit Pythermum Teium, obscuras cantilenas in hoc suo genere harmoniæ fecisse, atque cum poeta esset Ionicus, Ionicã harmoniam fuisse uocatam. Hic est is Pythermus, de quo mentionem fecit Ananius Hipponax hoc pacto in Iambis:

Aurum refert Pythermus, atque nil aliud.

Dicit autem ita Pythermus; nihil igitur erant reliqua, nisi aurum. Nou'ne & iuxta hanc rationem consentaneum est ut Pythermus qui inde extitit, institutionem cantilenarum fecerit, quæ moribus Ionum conueniat? Quare Ionicam non esse harmoniam censeo, at admirabilem potius quendam harmoniæ morem: ij sunt igitur contemnendi, qui differentias secundum singulas formas speculari cognoscereq; minimè possunt. at sonorum uel grauitatem sequuntur, uel acumen, ac Hypermixolydium harmoniam constituunt; atque super hanc rursus aliam. Non enim Hyperphrygium quæ proprium peculiaremq; morem habeat perspicio, quamuis dicant nonnulli aliam nouam harmoniam Hyperphrygium se inuenisse. Opus est autem ut harmonia formam uel affectus habeat uel moris, uelut Locrensis, qua usi sunt nonnulli eorum, qui Simonidis aut Pindari tempestate floruerunt: ac postea contemptui est habita. Sunt igitur tres harmoniæ ueluti antea dicebamus, quot etiam numero sunt genera. Nam cum Phrygia Lydiaq; sint apud barbaros, cognitæ fuerunt apud Græcos ex ijs Phrygibus ac Lydis, qui con Pelope in Peloponnesum uenerunt. Nam Lydi eum secuti sunt, quia Sipylus est in Lydia, Phryges uerò non quia contermini quidem sunt Lydis, sed quoniam ipsis etiam Tantalus imperauit. Intueri licet autem ubique in Peloponneso ac in Lacedæmone præcipuè magnos tumulos, quæ sepulchra Phrygum dicuntur eorum, qui cum Pelope uenerunt. Ab his igitur Græci has harmonias didicisse dicuntur: quamobrem Telestes inquit Selinuntius; primi Græci inter bibendum in tibiis asseclæ Pelopis matris montanæ Phrygium lege cecinerunt, isti uerò acuti soni citharæ canticis Lydium hymnum

ὑπὸ sub. hinc ὑπόλευκον.

hymnum personarunt.

De musicæ utilitate. Cap. XI.

Neque illud sanè audiendum est, quod scribit Polybius Megalopolitanus, ut asserit Ephorus musicã ad fraudes ac fallaciam ab hominibus fuisse excogitatam: neque Cretes Lacedæmoniosq́; antiquos tibiam ac rhythmum temerè in bellum introduxiße pro tuba. Neque Arcades sanè pristinos musicam in Rempublicam omnem accepiße, ita ut non pueris solum, sed adolescentibus ac iuuenibus etiam ad trigesimum usque annum necesse foret musicam esse familiarem. Cum tamen in reliqua uitæ ratione maximè essent seueri. Apud solos Arcades igitur à tenera ætate pueri iuxta leges & hymnos & pæanus canere assuescunt, quibus ex instituto patrio singuli Deos heroasq́; indigenas decantare consueuerunt. Post res huiusmodi Timothei Philoxeniq́; leges ediscentes singulis annis choreas ducunt cum tibicinibus Dionysiacis in Theatris: pueri quidem in puerilibus certaminibus, at iuuenes in uirilibus. Per totum autem uitæ spatium in communibus congreßibus uersantur, non per introducta quidem acroamata, at per partes sibi ipsis uicißim canere imperantes. Reliquas disciplinas nescire palam fateri nihil turpe esse apud illos existimatur, at turpißimum esse apud illos censetur siquis canere recusauerit. Nam embateria cum tibiis ordineq́; exercentes, saltationibusq́; studentes cum publica & cura & sumptu singulis annis in theatris conspiciuntur. His rebus eos assuescere antiqui uoluerunt, non delitiarum quidem gratia, aut opulentiæ; sed cum uiderent uitæ singulorum asperitatem austeritatemq́; morum, quæ illis, ob aëris ipsius frigus ac spißitatem, quæ plurimum est in iis locis, est innata: quibus qualitatibus omnes homines simillimi esse cogimur. Hinc uerò accidit ut iuxta gentiles differentias ac interualla plurimum inuicem moribus, formis, coloribus, differamus. Huc accedit quòd publicis congreßibus ac sacrificiis homines & fœminas assuescere uoluerunt; choros simul uirginum ac puerorum constituentes indomitum illud naturæ per consuetudines domesticum mitiusq́; facere nitebantur. Sed his ad extremum reiectis, cum, ut plurimum est in Arcadia, asperrimum haberent aërem, ad communes quidem congressus inter se, gloriæ cupiditatem accedebant, ita tamen facti sunt effrænes atque ferini, ut maxima sacrilegia apud illos solos reperirentur. At quo tempore plurimos iugularunt, ad quas ciuitates Arcadiæ in itinere ingreßi essent, alij quidem omnes se ipsos statim dediderunt. Mantinenses post eorum discessum, ad ciuitatis purgationem conuersi sunt, atque circa regionem uictimas in circulum deduxerunt. Agias musicus Styracem scribit in Orchestris in suffitum combustam in Dionysiis Phrygium sentientibus odorem efficere. Musica antiquitus ad strenuitatem incendebat: quare Alcæus poeta siquis & alius maximè musices peritus, ea quæ ad strenuitatem spectant poeticæ facultati proponit, atque magis quam conueniat belli est studiosus. Atque in his gloriatus inquit; splendet magna domus ære, omniaq́; tecta Marti sunt ornata splendidis galeis; equinæq́; cristæ in hominum capitibus super imaginibus nutant. Aerea tibialia abditis uallis splendida circumposita, arcus fortiter iaculans, thoraces ex nouo lino, concaua scuta percußa; iuxta ærei enses, atque apud cingula multa & cyppatides, quarum non licet obliuisci, postea quam in hoc opus primum exiuimus. At profectò magis fortasse conueniebat ut domus musicis instrumentis esset plena; sed existimarunt antiqui maximam omnium politicarum uirtutum esse strenuitatem, atque plurima hac, non alia ratione, gubernari. Archilochus igitur cum bonus esset poeta primum se ciuilium certaminum participem fieri posse iactabat. At secundo loco de poetica facultate, quæ sibi aderat, mentionem faciebat cum dicat;

Martis me seruum capiunt Mauortia castra.
Sunt quoque Musarum munera nota mihi.

Similiter uerò Aeschylus etiam cum tantum gloriæ ac splendoris ob poeticam consecutus esset, nihilominus uoluit ut in eius tumulo inscriberetur strenuitas potius cum hæc fecerit;

Indomitum robur referat Marathonia tellus,
Crinitus Medus dextera qualis erat.

Robustißimi idcirco Lacedemonij cum tibiis militare consueuerunt: Cretes cum lyra; Lydi cum tibiis ac Syringibus ut testatur Herodotus. Complures ex barbaris etiam legationes de pace cum tibiis ac citharis faciunt hostium animos mollientes. Theopompus libro Historiarum quadragesimo sexto Getæ inquit citharas habentes easq́; pulsantes legationes de conficienda pace faciunt: ex quo uidetur Homerus quoque antiquam Græcorum constitutionem seruasse, cum dicit;

Conuiuii citharam quam dij fecere sodalem.

Quasi uerò hæc ars conuiuiis etiam sit accommodata. Erat hoc autem lege constitutum, ut par est, primumquidem ut singuli qui ad potum repletionemq́; accederent, medicum lasciuiæ ac intemperantiæ musicam acciperent, quæ audaciam ac temeritatem postea mitigaret. Nam cum animi mærorem expurget facilitatem liberalemq́; hilaritatem operatur, ex quo Homerus Deos induxit musica utentes in principio Iliadis post de Achille contentionem, nam audiebant:

Formosam citharam, hanc manibus tenebat Apollo
Musarum, uocem uariantes hæq́; canebant.

Nam placari contentiones ueluti dicebamus seditionesq́; oportebat. Visi sunt uerò complures disciplinam hanc tradidiße correctionis utilitatisq́; gratia in congreßibus, atque antiqui omnes & moribus & legibus constituerunt ut Deorum immortalium hymni in conuiuiis canerentur, ut his ad temperantiam honestatemq́; retinendam adhortaremur. Nam cum cantilenæ concinnæ essent, Deorumq́; accederet ratio uniuscuiusque mores facile componi poße uidebantur. Narrat Phylochorus quòd cum sacrificarent antiqui non semper dithyrambos canere consueuerant, sed Dionysum quidem canebant cum libarent inter uina & ebrietatem, cum libarent Apollini & summißè canebant & cum ordine. Scribit igitur Archilochus; sic regis Dionysij pulchrum cantum dithyrambicum incipere noui, uini fulmine mentem percussus. Epicharmus etiam scribit in Philoctete; non est dithyrambus, non aquam bibis. Quòd igitur non popularis leuiorisq́; uoluptatis gratia musica reperta sit, in conuiuia prius ueluti nonnulli sunt arbitrati, ex iis quæ diximus, manifestum esse arbitror, Lacedæmonij etsi musicã discebant, nihil dicebant omnino: sed quod iudicare possent artem rectè, omnes apud ipsos confitentur, atque ipsam deperditam ter apud illos seruatam esse dicunt. Confert musica facultas ad exercitationem, mentisq́; acumen, quare omnes & Græci & Barbari, qui aliquo

cognitioni sensu præpollent ipsa utuntur. Quamobrem non parum scitè inquiunt ij, qui Damonem Atheniēsem secuti sunt, quòd saltationes ac odas adesse necesse est, cum anima moueatur; atque liberales, bonæq; animæ res huiusmodi operentur: contrariæ uerò contrarias actiones. Ex quo illud elegans profectò, atque eruditæ mentis est argumentum, quod dicitur de Clisthene Sicyoniorum tyranno; nam cum unum ex sororis procis cum labore saltantem uidisset, cui nomen erat Hippoclidæ, qui erat Atheniensis, eum suas nuptias saltasse inquit, cum animum quoque hominis huiusmodi esse existimaret.

De saltationibus earumq; figuris. Cap. XII.

IN tripudiis omnibus ac incessu decorum profectò est & uerecundia & ornatus, turpissimum uerò immoderata licentia, & asperitas. Idcirco à principio saltationes liberis poetæ instituerunt, atque figuris utebantur, quæ signa solum essent eorum, quæ canebantur. (ὑπορχήματα.) Nam & ingenuum & strenuum in his seruantes gestus saltantium nominarunt huiusmodi. Quod siquis minus moderatè figuras effinxisset, atque cum esset in cantilenis, nihil iuxta saltationem dixisset, hic male audiebat, fiebatq; famosus: quamobrem Aristophanes siue Plato ita in scenis dixit, ut ait Chamæleon; quòd siquis rectè tripudiaret, erat spectaculum; nunc uerò nihil faciunt, sed ueluti attoniti nunc stantes latrant. Erat enim per id tempus saltationis genus & decorum & magnificum in choris, atque id ferè, quod motiones, quæ fiunt in armis imitaretur. Vnde Socrates etiam scitè tripudiantes maximè esse idoneos rebus bellicis scriptum reliquit in poematis, ubi ita inquit;

Qui rectè sciuere choris decorare Deos, hi
Optimi & in bello.

Nam quasi armorum erat instructio ipsa saltatio, ac neque solum compositionis reliquæ argumentum, sed certissimum etiā corporum diligentiæ. Amphion Thespius libro secundo, de, ut musæum in Helicone ageretur: inquit, puerorum saltationes studiosè in Helicone: apposuitq; antiquum illud epigramma:

Vtraque perfeci: saltaui, hominesq; docebam in
Musis tibicen regis erat Phialeus.
Bacchidas ego sum Sicyonius; ista supernis
Præmia pulchra Deis in Sicyone iacent.

Non insulsè autem Caphesias tibicen, cum ei ex discipulis imponeret quidam, ut magnum ualde modularetur, atque id curaret; percutiens inquit, non in magno bene, at in bene magnum esse positum. Sunt uerò antiquorum artificum imagines antiquæ saltationis reliquiæ, quare & ea quæ ad gesticulatricem saltationem spectant, ob hanc ipsam causam diligentius sunt obseruata. Nam & in hanc decoros motus & liberales conquisiuerunt, in bene magnum existimantes: hinc figuras in choros transtulerunt, ex choris autem in palæstras. Nam & in musica, & in corporum concinnitate strenuitatem collocarūt, & cum cantu ad motiones eas quæ fiunt in armis exercebantur, unde concitatæ sunt Pyrrhichæ uocatæ: atque omnis saltationis huiusmodi consuetudo. Complura horum sunt nomina uelut apud Cretenses Orsites ac Epicredia. Tripudium Apocinum uocatum, postea Mactrocinum appellarunt uelut testatur in Nemesi Cratinus, Cephisodorus in Amazonibus, Aristophanes in Centauro, & complures alij: quod genus tripudij multæ mulieres saltarunt, quas noui Mactripias uocatas fuisse. Quæ uerò saltationes firmiores magisq; uariæ sunt, Digiti dicuntur, Iambici, Molossica, Emmelia, Cordax, Sicinnis, Persica, Phrygia, Nicatismus, Thracia, Calabrismus, Telesias. Macedonicum tripudium id est, quo utentes Ptolemæi familiares Alexandrum Philippi fratrem interfecerunt, ut Marsyas testatur libro tertio rerum Macedonicarum. Furiosæ sunt saltationes Cernophora, Mongas, Thermaustris. Erat apud priuatos etiam Florula nuncupata, quam tripudiabant cum oratione huiusmodi, imitantes ac dicentes; ubi mihi sunt rosæ? ubi mihi sunt uiolæ? ubi mihi est apium? apud Syracusios autem peculiaris est & cantilena & saltatio quædam Loricatæ Mineruæ. Erat & quædam Ionica uinolenta saltatio, atque temulentam nuntiam saltationem diligenter exercebant. Nuncupatur & alia quædam saltatio mundi conflagratio, de qua meminit in cōuiuio Menippus Cynicus. Ridiculæ sunt saltationes Igdis, Mectrismus, Apocinus, Sobas. Morphasmus præterea, & Noctua, & Leo, farinarumq; effusiones, carnium concisio, elementa, Pyrricha. Saltabant cum tibiis Celeustæ tripudium, ac Tabellam uocatam. Figuræ saltationum sunt hæ; Xiphismus, Calathismus, Callacides, Bubo, Scopeuma. Erat autem Bubo figura quædam prospicientium, summamq; manum supra faciem curuantium. Meminit Aeschylus in Antistitibus; & antiquorū tibi horum Scopeumatum. Callabidum mentionem fecit in Adulatoribus Alexis; uenit ad Callabides. Sesamides Thaumastris excernit, Caterides, Custos, manus prona manibus. Medipodismus, ligni assumptio, Epanconismus, Calatismus, Strobilus. Est Telesias etiam uocata saltatio, quæ militaris est, ac nomen accepit à uiro quodam Telesia nominato: cum primus is ea armatus sit usus, ut Hippagoras scribit libro primo de Carthaginensium Repub. Vocatur autem Satyrica saltatio, ut Aristocles scriptum reliquit libro octauo de Choris, Sicinnis, ac Satyrici Sicinnistæ: quanquam sunt qui dicant Sicinnum quendam barbarum eius inuentorem extitisse; alii Sicinnum Cretensem fuisse malunt, nam saltatores sunt Cretes etiam, ut inquit Aristoxenus. At Scamon libro Inuentionum primo Sicinnim ipsum tripudium à concutiendo dictum fuisse uoluit, primumq; Thersippum Sicinnim tripudiasse. Prima inuenta fuit ea motio, quæ ad pedes pertinet, quàm ea quæ spectat ad manus. Nā pedes in certaminibus magis exercebant maiores, atque in uenationibus; Cretes uerò uenationibus delectantur, quare ueloces sunt pedibus. Sunt quidam qui Sicinnim à motione nominatam fuisse aptè contendant, quam exercent Satyri, cum sit uelocissima. Non enim habet affectus ipsa saltatio, quare neque emergit. Constituta uerò fuit ex Choris omnis poesis antiquitus, uelut eiusce temporis tragœdia, quare non habuerunt Histriones. Sunt autem tres saltationes poesis scenicæ; Tragica, Comica, Satyrica. Similiter uerò lyricæ poesis tres sunt species; Pyrricha, Gymnopœdica, Hyporchimatica: atque Pyrricha satyricæ est persimilis, ambæ siquidem cum uelocitate exercentur. Pyrricha uerò militaris esse uidetur, quam pueri armati saltabant: opus est autem uelocitate in rebus bellicis & ad insequendum & ad fugiendum, cum ita res tulerit, neque expectare conuenit, neque aliquando malos esse uereri. Gymnopædica tragicæ saltationi est simillima, quæ Emmelia uocatur, ac in utraque & grauitas conspicitur & dignitas. Hyporchimaticam Comicæ comparari conuenit, quæ cordax nuncupatur, ioco plenæ sunt ambæ. Scribit Aristoxenus Pyrricham à Pyrricho quodam genere Lacone appellationem consecutam esse, ac his etiam temporibus Pyrrichum nomen esse Laconicum. Declarat saltatio ipsa cum sit militaris, quòd Lacedæmoniorum

est

est inuentum. Bellicosi sunt Lacones, quorum etiam filij cantus Embateria suscipiunt, qui etiam dicuntur Enoplia: ipsi etiam Lacones Tyrtæi poemata in bello commemorantes concinnā faciunt motionem. Scribit Philochorus quòd cum Lacedæmonij Messenios deuicissent per Tyrtæi instructionem, consuetudinem eam obseruarunt, ut si cœnas essent facturi, ac Pæana cantaturi, singulatim Tyrtæi pemata canerent. Imperatorq; exercitus dijudicabat, carnemq; dabat præmium uictori. Pyrricha autem apud Græcos reliquos non perdurauit ad hæc usque tēpora, qua deficiente, militarem etiam disciplinam euanuisse contigit. Apud solos Lacedæmonios ea permanet, quæ præexercitatio est ad bellum: nam omnes in Sparta ab annis quinque Pyrricham discere incipiunt. At Pyrricha, quæ apud nos reperitur, Dionysiaca quædam esse uidetur, cum antiqua multò sit lenior. Habent thyrsos saltantes hastarum loco, quas in se inuicē iaculantur, ferulasq; & lampades ferunt, tripudiantq; quæ ad Dionysium spectant, quæ ad Indos, quæ ad Pentheum canentes. Collocandæ sunt pulcherrimæ cantilenæ Pyrricha, rectiq; ac ardui rhythmi. Est autem Gymnopedica Anapalæ uocatæ, ab antiquis persimilis, quam nudi pueri omnes saltabant, lationes quasdam concinnas dissecantes, ac figuras manuum quasdam facientes iuxta tenerum, ita ut spectaculum quoddam antiquæ palæstræ uideretur atque pancratij, dum pedes mouerent cum concinnitate. Sunt autem illiusmodi Oeschophorici ac Bacchici, ita ut hæc quoque saltatio in Dionysium referretur. Scribit Aristoxenus quòd antiqui cum prius in Gymnopædica essent exercitati prius quam in theatrum accederent Pyrrichā tripudiabāt. Inquit igitur Bacchilides, non sedis opus, neque moræ. At Pindarus; Lacæna uirginum caterua: nam Lacones hāc saltationem tripudiant apud Pindarum; estq; saltatio Hyporchematica cum uirorum tum mulierum. Sunt autem modi quibus tripudiantes utuntur optimi: atque ij sunt huiusmodi; prosodiaci, apostolici, nam & hi appellantur uirginei, & qui ijs sunt similes. Hymnum enim nonnulli tripudiabant, alij uerò minime: uel hi in Venerem, & Bacchum, Pæana aliquando canentes tripudiabant, aliquando uerò nequaquam. Sunt apud barbaros etiam, uelut apud Græcos & bonæ & malæ saltationes. Nam Cordax labore plenus ac grauis est apud Græcos, at Emmelia concinna; uelut apud Arcades Cidaris, apud Sicyonios Aleter: sic in Ithaca Aleter etiam nominatur, ut libro primo Comparationum scriptum reliquit Aristoxenus. Atque de saltationibus tot à nobis in præsenti sint dicta.

De musica antiqua. Cap. XIII.

OBseruabatur antiquitus musicæ decorum; omniaq; proprium maximeq; idoneum sibi ornatum ex arte consequebantur: quamobrem peculiares erant ad singulas harmonias tibiæ, tibicinibusq; singulis proprij calami, atque ad singulas harmonias in certaminibus accommodati comparabantur. Primus autem Pronomus Thebanus harmonias tibijs cecinit; ac nunc inconsulto, atque sine ratione musicam contrectare cōsueuerunt. Erat antiquitus ignorantiæ argumentum à uulgo probari, quare, cum tibicini cuidam applausum fuisset, commoraretur q; in proscenio adhuc Asopodorus Phliasius, quid hoc inquit? manifestum certè est ingens aliquod malum accidisse; quia non alio pacto à plurimis probaretur. Nec me sanè præterit nonnullos existimasse hoc dictum fuisse ab Antigenide. Nostris uerò temporibus ij, qui probati fuerint in theatris se artis summum attigisse arbitrantur, quare in commistis conuiualibus scribit Aristoxenus; rem simillimam facimus Posidoniatis ijs, qui habitant in sinu Tyrrheno, quibus accidit, cum prius forent Græci, Barbaris esse factis, cum Tyrrhenis aut Romanis sint similes, uocemq; unà cum reliquis studijs immutauerint. Agunt festum quoddam Græcorum his etiam temporibus, atque in unum conuenientes antiqua ipsa nomina & leges recensere consuerunt. Atque conquerentes inter se, lachrymantesq; discedunt. Sic nos etiam inquit, ubi theatra facta sunt barbara, uulgarisq; musica magnam cepit differentiam, perpauci simul existentes eam inter nos commemoramus cuiusmodi esset. Hæc quidem ab Aristoxeno, mihi quoque idcirco studendum esse uidetur musicæ: nam cum tantum nominis in philosophia Pythagoras Samius consecutus fuisset, omnibus cognitus fuit non uulgare studium musicæ præstitisse; quippe qui uniuersi mundi machinam ex musicis rationibus compositam esse demonstraret. Atque uidetur Græcorum sapientia denique per musica theoremata præcipuè tradita fuisse. Apollinem idcirco omnium Deorum, Orpheumq; omnium uirorum musicæ peritissimos ac sapientissimos existimarunt; omnesq; eos qui hac ipsa arte uterentur, Sophistas appellarunt, sicut Aeschylus etiam fecit: postea Sophista rectè chelym pulsans? quòd familiarissimam musicam haberent antiqui, patefecit Homerus qui per totam suam poesim, cum eam fecerit ad concinnitatem, non consultò multa acephala fecerit carmina, & gracilia, & mutila. Xenophanes præterea, Solon, Theognis, Phocylides, Perianderq; Corinthius elegiacus: atque ex reliquis quicunque non adducentes ad poemata melodiam, carmina ad numeros faciunt, metrorumq; seriem, atque considerant quo pacto nulla acephala, gracilia, aut mutila faciant. Sunt autem imperfecta, quæcunque in principio claudicant;

ἀκέφαλος sine capite. λαγαρὸς uētre gracili. μειόροι, tāquā pulli in deterius desinentes.

Rates ut petiere, Hellespontumq; adiere.
Bouis uincla iacent occisi fortiter illis.

Gracilia in medio; ut:

Protinus Aenæān Anchisæ sanguine cretum.
Ducebant hos Aesculapij duo nati.

Mutila sunt ex electione; ut;

Troibus inde pauor uarium spectantibus eum
Serpentem exoritur. Et:
Cassiopea, Deis superis similis est, pulchra.

Inde;

Hic utrem ingentem replens tulit, atque uiaticum.

Maximè omnium Græcorum seruabant Lacedæmonij musicam ipsam, qua plurimum utebantur: atque complures erant apud illos cantilenarum scriptores. Obseruant nunc etiam antiquas odas diligentissimè, quarum & studiosissimi sunt, & peritissimi. Vnde Pratinas Lacon inquit: cicada felix in Chorū. Quare poetæ etiam sic odas nuncuparunt: suauissimorum hymnorum Prytanin, & cantilenarum melleas allas habentem Musam. Nam ex uitæ temperantia, ac asperitate libenter sese ad musicam, cum scientia sit huiusmodi, ut iucunditatem præbeat, conuerterunt. Fiebat igitur meritò ut audientes delectarētur. Appellauerunt Choragos eo tempore non hos quidem, qui uelut nunc choros mercede conducunt: sed eos, qui chori sunt ductores, ueluti inquit Demetrius Byzantius libro quarto poematis, sicut nomen ipsum significat, atque rectè musicæ incumbere, neque leges uetustas musicæ præterire. Accidit uerò ut Græci antiquitus musicæ fuerint studiosi. Cum postea ordinis confusio esset insecuta, omnesq; ferè leges antiquæ consenuissent:

ſenuiſſent,ipſa quoque diſciplina diſſoluta eſt, muſicæq; mores abſoni emerſerunt,quibus ſinguli utentes pro humanitate,mollitiem,pro temperantia intemperantiam,animiq; diſſolutionem operantur. In peius etiam multò fortaſſe conuertitur atque proruet,niſi quiſpiam muſicam ipſam ad patriam puriſſimumq; ſplendorem rurſus reuocauerit. Nam & Deorum immortalium hymni,& Heroum ipſorum res geſtæ in odis antiquitus canebantur. Inquit igitur Homerus de Achille; canebat quippe laudes uirorum Heroum. De Phemio etiam dicit.

Plurima norat enim hic oblectamenta uirorum,
Facta Deûmq; hominumq; canit,quæ plurima cantor.

Seruabatur apud Barbaros etiam hæc conſuetudo,ut aſſerit Dinon in rebus Perſicis. Cognouerant profectò cantores primi Cyri ſtrenuitatem,atque bellum id,quod futurum erat contra Aſtyagem. Nam quando Cyrus in Perſas peregrinandum eſſe duceret inquit,prius in lictoribus res fuit,deinde ad armiferos uenit. Cum conuiuaretur cum amicis Aſtyages, tunc unà Angares quidam nomine aderat: qui cantorum omnium erat celeberrimus,accerſitus igitur & alia,quæ ſueuerat cecinit, et ultimo loco dixit, q, fera ſyluestri ſue multò audaci audacior in nemus accedit. Quæ ſi locis his imperarit, contra multos cum paucis facile pugnabit. Cum rogaſſet Aſtyages quæ fera? Cyrum Perſam inquit. Cum eum ſcitè ſuſpicatum fuiſſe putaſſet,aduocaſſetq;,nihil perfecit. Cum multa adhuc de muſica dicturus ſim,ac multarum tibiarum ſonum audiam, iam plura recenſere ſuperſedebo, cum ea ſubdidero tibiarum amatoris Philetæri:

O Iuppiter bonum eſt canenti tibia
Mori, licet ſolis quòd his apud inferos
Res Venereas exercuiſſe.moribus
Qui ſqualidis ſunt,muſicam quòd neſciant,
In perforatum uas tuliſſe oportet hos.

De Sambuca & Magade. Cap. XIIII.

CVm poſtea quæſtio de ſambuca naſceretur, Sambucam inſtrumentum eſſe muſicum acuti ſoni dixit Maſſurius, atque diſſeruiſſe de ea Euphorionē ipſum uerſificatorem in libro de Iſthmiis,quo Parthos uti inquit nc Troglodytas, cum ſit tetrachordum:atque ſcriptum fuiſſe de eo à Pythagora in libro de Mari rubro. Dicitur ſambuca etiam inſtrumentum quoddam urbium expugnandis aptum:cuius figuram & apparatum declarat Biton in libro,quem ſcribit ad Attalum, de inſtrumentis. Andreas etiam Panormita libro trigeſimo tertio rerum Sicularum contra ciuitatem quòd à duobus aſinis ad hoſtium muros adueheretur inſtrumentum quoddam ſcribit quæ ſambuca dicebatur,atque ubi erigebatur fiebat nauis forma,ac ſcalæ cum unum eſſet. Simile quidpiam & ſambucæ ipſius. Scribit Moſchus libro primo Mechanicorum robuſtiſſimum eſſe inſtrumentum, primumq; Heraclidem Tarentinum illius formam inueniſſe. Polybius libro Hiſtoriarum octauo Marcellus inquit Archimedis machinationibus impeditus in Syracuſiorum obſidione dicere conſueuerat Archimedem nauibus ipſius uti pro poculis ex mari,ſambucas uerò quaſi ex potu cum uerecundia alapis percuſſas excidiſſe. Cum dixiſſet interea Aemilianus,uerumenimuero amice Maſſuri ſæpius & ipſe mecum cogito de Magadide uocata cum muſicæ ſim amicus, num tibiæ ſpecies ſit,an citharæ. Scribit enim ſuauiſſimus Anacreon quodam in loco; Cano uiginti chordis Magadim habens ò Leucaſpis,tu uerò es adoleſcens. Ion Chius in Omphale; ueluti de tibiis ita loquitur;

Lyda & Magadis dux uocis eſto tibia.

Quem iambum exponens Ariſtarchus Grammaticus, quem uatem Panætius philoſophus Rhodius appellauit, quia facillime poematum ſententias uaticinatur, Magadim genus eſſe tibiæ aſſerit:cum tamen neque hoc Ariſtoxenus in libro de Tibicinibus dixerit,neque in libro de Inſtrumentis ac tibiis, uerū neque Acheſtratus etiam; nam & hic duos libros de Tibicinibus compoſuit. Neque in libro de Tibicinibus ipſe eitam Pyrander hoc dixit;neque Phillis Delius,qui & ipſe,& Euphranor, de Tibicinibus ſcripſit. At libro de Appellationibus ſecundo ita ſcriptum reliquit Tryphon;tibia Magada dicta. Et rurſus: Magadis acutum grauemq; ſonum in eodem demonſtrat. Sic Alexandrides declarat in armato bellatore;

Magadim canam magnumq; paruumq; ſimul.

Meam hanc dubitationem nullus eſt,qui,præter te,ſoluere poſſit optime Maſſuri. Qui inquit; Didymus Grammaticus in iis expoſitionibus,quas ſcripſit ad Ionem, Magadim amice Aemiliane tibiam cithariſteriam eſſe intelligit,de qua meminit Ariſtoxenus libro primo de Perforatione tibiarum, ubi quinque tibiarum genera eſſe inquit,uirgineas,pueriles, cithariſterias, perfectas. Vel igitur deſit coniunctio aut Ionem neceſſe eſt, ut ſit;Magadis cantant tibia Magadi accinens,nam Magadis inſtrumentum eſt cantilenis aptum, Lydorumq; inuentum ut aſſerit Anacreon: quamobrem pſaltrias Lydas eſſe ita teſtatur Ion in Omphale;

Verum uetuſtos ò,Lydæ uos pſaltriæ
Hymnos canentes hoſpitem decoraſtis.

Theophilus Comicus in Neoptolemo cum Magade canere,magadizare ita dixit;malum filium,& patrem, & matrem Magadizare licet in rota ſedentes;nullus enim noſtrum idem cantabit carmen. Scribit Euphorion in libro de Iſthmiis Magadim antiquum eſſe inſtrumentum, atque tardè prorſus fuiſſe comparatam,uocatamq; fuiſſe Sambucam:frequentiſſimum eſſe inſtrumentum hoc in Mitylene,ueluti quædam ex muſis illud habuerit,atque à Lesbothemide antiquo ſtatuario factum fuiſſe. Menæchmus in libris de artificibus Pectidem, quam Magadem eſſe inquit Sappho inueniſſe ſcribit. Aſſerit Ariſtoxenus Magadem & Pectidem ſine plectro ad uſum cantilenarum accommodari,quamobrem ſcripſit Pindarum in obliquo ad Hieronem Magadim cantum nominaſſe reſonantem: propterea quòd & uirorum & puerorum habeat conſonantiam per duo genera,ac per omnia ſimul. Phrynichus in Phœniſſis;

Aduerſa cantibus canentes carmina.

Sophocles in Myſis;

Triangulus permultus eſt Phryx,uocis &
Aduerſa cantant pectidis ſynchordia.

Dubitarunt nonnulli quo pacto cum Magadis eſſet temporibus Anacreontis,tarde uiſa fuiſſe inſtrumenta multarum fidium dixerit Anacreon,ubi de ipſa mentionem facit; Cano uiginti chordis Magadim habens ò Leucaſpis. Narrat Poſſidonias eum trium modulationum mentionem feciſſe;Phrygiæ,Doriceæ,& Lydiæ:his enim ſolis uſus eſt Anacreon, quarum cum ſingulæ conſtarent ex ſeptem chordis, uiſus eſt meritò is uiginti chordis ceciniſſe; atque paris numeri nomine uſus eſt uno adempto. Ignorat autem Poſſidonius Magadim antiquum eſſe inſtrumentum,cum manifeſtiſſimè dicat Pindarus Terpandrum barbitum inueniſſe, qui æquipolleret pectidi ei, quæ erat apud

apud Lydos. Inuenit hunc terpander Lesbius primus aliquando in cœnis, cum Lydium cantum altæ pectidi æquipollentem audiuisset. Est autem pectis ac Magadis idem, uelut testatur Aristoxenus, Menæchmusq; Sicyonius in libris de Artificibus: hic etiam Sappho inquit, quæ antiquior fuit Anacreonte, primam pectide usam fuisse affirmat. Quòd autem Terpander etiam antiquior Anacreonte, fuerit ex his facile patebit; Primus omnium Terpander Carnea deuicit, ut autor est Hellanicus, in uersibus Carneonicis, ac in soluta oratione. Constituta fuerunt Carnea festa Olympiade uigesima sexta, ut in libris de Temporibus inquit Sosimus. Hieronymus autem in libro de Citharædis, qui de poetis est quintus, qui Lycurgi legislatoris temporibus floruerunt, Terpandrum fuisse inquit, qui ab omnibus una uoce prædicatur unà cum Iphito Eleo primam Olympiorum depositionem connumeratam constituisse. Euphorion in libro Isthmiorum instrumenta scribit multarum chordarum solis differre nominibus, ac eorum usum esse antiquissimum. Diogenes Tragicus cum differre pectidem à Magadide scribat, ita inquit in Semele:

Certè audiamus Asiadis mitras ferentes
Cybeles mulieres, filias beatorum Phrygum.
Cum tympanis & sonitibus, ac æreorum
Strepitu frementes manibus cymbalorum.
Sapientem Deorum hymnos canentem, medicamq; simul.
Quæ liberauit Lydas, Bactriasq; uirgines
Apud fluuium colens, marinam Deam
Lauris denso in nemore Mineruam honorate,
Cantibus triangulorum, pectidumq; Persicarum.
Aduersis uiis pulsantibus Magadin, hic Persico
More recepta tibia consona est choris.

Narrat Phillis Delius libro secundo de Musica pectidem à Magadide differre hoc pacto; Phœnicis, Pectides, Magadides, Sambucæ, Iambi, Trianguli, Clepsiambi, Scindapsi, Nouemchorda. In quibus Iambos canebant inquit, Iambicos uocarunt. At in quibus subdolis utebantur in carminibus argumentis, Clepsiambos. Magadides uerò per omnes ac ad æquas canentium partes accommodatas; atque alia erant præter hæc. Nam & barbitos, uel barmus, ac alia complura: quorum alia fides habebant, alia ut intus sonarent, constituerant. Erant enim quædam præterea quæ inflabantur chordisq; intendebantur diuersa, quæ solum strepitum faciebant, ueluti Crembala. De quibus Dicæarchus scribit in ijs quæ de Græciæ uita conscripsit, quòd patria eius loci essent. Cum aliquando inquit maximè mulieres tripudiare ac accinere delectarentur, instrumenta quædam inuenerunt, quæ digitis percutiebant; sonorumq; strepitum faciebant, quod in Mineruæ cantilena declaratur, cuius principium est; Minerua cur tibi mens me in suauem somnum mittere? unde quispiam canebat; sed aurata Crembala ærea manibus. Dixit his uerbis Hermippus in Deis hæc percutere Crembalizare inquit; patellas ex petris abscindentes Crembalizant. Narrat Didymus pro lyra nonnullos concutientes conchylia ac cōchas concinnum sonum quendam, saltantibusq; aptum efficere consueuisse, quemadmodum in Ranis dixit Aristophanes. Scribit Artemon libro primo de Dionysiaca sepulchrali columna Timotheum Milesium uisum fuisse uti compositione, quæ plures habebat chordas, quam Magadis, quare reprehensus fuit apud Laconas, quia musicam antiquam corrumperet: atque cū uellet quidam ultra consuetudinem abundantes chordas abscindere, demonstrasse aiunt Apolloniscam esse apud illos, quæ lyram habeat ad eandem formam cum totidem chordis. Duris in libro de Tragœdia Magadim appellatam fuisse ait à Magadie quodam Thrace. Apollodorus in responso epistolæ ad Aristoclem quod nos nunc psalterium uocamus, inquit illud inquit esse Magadim. Vocatus uerò Clepsiambus, est trigonus ac Elymus, ac nouem habens chordas, quæ rariora sunt in usu. Alcman Magadim deponere. Sophocles in Thamyra; pugiles, lyræ, Magadides, quæq; inter Græcos sunt suauiloqua. Telestes in Dithyrambo Hymenæo his uerbis quinque chordas habuisse significat; alius alium clangorem mittens cornuum uocem habentem excitauit Magadim in quinque chordarum numero, manum flectet reciprocam conuertens celeritas.

De Phœnice, tripode, musicis instrumentis, deq; inuentoribus uariis musicæ. Cap. XV.

Cognoui & aliud instrumentum, quo Thracum reges utuntur in cœnis, ut affirmat Nicomedes in libro de Orpheo. Ephorus ac Scamnon in libris de Inuentis, id instrumentum Phœnicem uocant, quam appellationem consecutum est, quia à Phœnicibus fuit inuentum: Semus Delius libro Deliadis primo contendit propterea quòd in Delo primum ipsius cubitus facti fuerunt, sambuca inquit primam Sibyllam usam fuisse, uelut prædictus Scamnon: ac eam inuentam nominatam ab inuentore, quodam ipsius Sambyce. De uocato tripode, quod etiam musicum est instrumentum, ita scripsit superius nominatus Artemon; complura instrumenta neque unde, neque si fuerint omnino cognoscitur: uelut tripos Pythagoræ Zacynthij. Nam cum uiguisset perbreue tempus, propterea quòd operosus uideretur ad manuum motum, uel alia quauis de causa, statim relictus ac solutus quam plurimos latuit. Erat uerò Delphico tripodi persimilis, ac inde nomen est consecutus, usumq; citharæ triplicis præbebat. Nam cum pedes in base quadam uersatili constituti fuissent, ueluti positiones in circum actis curribus cernuntur, tria spatia media, quæ à pede distabant ad pedem, chordis intendebat, ac singulis cubitum imposuit. Inferius uerò cum ad chordarum intentionem coaptauisset, superioremq; lebetis ornatum communem, ac nonnulla addita sunt, ita ut urbana admodum fieret imaginatio, sonumq; redderet uehementiorem. Diuiserat uerò trium spatiorum singulis suas harmonias Doricam scilicet, Lydiam, & Phrygiam. Ipse uerò sedens super sede quadam ad hoc studiosè fabrefacta, manumq; sinistram ad attingendum inserens, ac altera manu usus plectro, quum primum harmoniam aliquam attigisset, basim continuò pede uersabat, quæ cum facile accurreret attingens utebatur, tum rursus aliud latus conuertebat. Ita uerò celeriter basis uelocitas pede commotæ spatia ad ipsum adducebat ad manum, manumq; celeritatem ita is exercuit, ut nisi quispiam quod agebatur uidisset, sed ex auditu tantum iudicasset, se tres citharistas differentes, ac inter se consonos ualde audire arbitraretur: hoc instrumentum cum magnopere uideretur admirabile, post illius mortem statim defecit. Tenuem citharæ sonum Aristonicum Argiuum, qui floruit Antilochi tempestate, Corcyræq; habitauit, primum introduxisse, scriptum reliquit Menecharmus. Primus Lysander Sicyonius citharista, ut inquit Philochorus libro tertio Atthidis, psilocitharistam mutauit, cum longos tonos intendisset, uocemq; fecisset satis magnam. Sonum etiam citharæ, quo primi usi sunt Epigoni familiares, omnemq; intentionem adimens præsentem in psilocitharistis,

tharistis, colores optimos ipse primus cum cithara cantauit, & iambos, tum Magadim Syrigmum uocatum instrumentum maiorum solus assumpsit, qui cum rem auxisset primus chorum constituit. Scribit Menæchmus *Dionem Chium Dionysi, spondeum cum cithara cecinisse. At* Timarchus *Stesandrum Samium narrat in rebus Cypriis artem ipsam plurimum auxisse, primumq; Homeri pugnas in Delphis cum cithara cantasse, ac incæpisse ab Odyssea. Sunt qui dicant* Ametorem Eleu*thernæum amatorias odas primum cecinisse apud* Eleuther*næos, cuius minores uocati sunt* Ametores. *Scribit* Aristoxe*nus quòd ueluti exametrorum parodas nonnulli ad risum inuenerunt, sic primus* Oenopas *ad citharam cantus, ut ait* Polydeu*ctus, &* Achæus, & Diocles Cynæthens.

De cantilenarum malarum poetis. Cap. XVI.

F*Verunt malarum etiam cantilenarum poetæ: de quibus ita scriptum reliquit* Phanias Eresius *in ijs, quæ ad Sophistas conscripsit; cum* Telenicus Byzantius & Argas *malarum legum essent poetæ, ad proprium quidem modum poesis multa habebant prompta, at* Phrynidis Terpandriq; *leges neque paululum attingere potuerunt. Mentionem fecit* Alexis *de* Arga *hoc pacto in Apobata;*

Choros uincens poeta hic
Quarundam poeta cantilenarum grauium ualde.
Ipso Arga *hic diei cursu melior.*

Anaxandrides *in Hercule;*

Videtur esse quis profectò hic nobilis,
Exercitationis ut cepit locum
Sic consonè, mox erudiuit quàm bene.
Expertus Argæ *te uolo dimittere*
Cum plenus ipse sim, timentem ac anxium.
Vincas amice quo sophistas tu quoque.

Is uerò, qui mendicos in Chionidem *relatos composuit, mentionem fecit cuiusdam* Gnesippi *hilaris musæ lusus scribentis, ita inquiens:*

Non per Iouem hæc Gnesippus *aut* Cleomenes
Facerent nouem chordis uel ipsis dulcia.

Ille etiam, qui composuit Hileotas, *hunc à principio* Stesi*chori,* Alcmanis, & Simonidis *carmina cecinisse scribit. Licet autem intelligere quòd hic* Gnesippus *cantilenas mæchis inuenit, quibus mulieres euocarunt, cum Iambycam haberent & trigonum.* Cratinus *in Mollibus; quis profectò me amorem nouit ò* Gnesippe? *ego ob multam iram neque ita fatuum neque uacuum quidquam esse arbitror. Carpit ipsum in bubulcis etiam ob poemata.*

Qui non dedit poscenti Sophocli *Chorum.*
Cleomacho *autem; quam non dignum puto*
Vt doceam, neque in Adonia.

At in Horis; Eat tragœdiæ
Cleomachi *magister cum scalpentibus,*
Habens chorum, lydios uellicantibus cantus
Malos.

Scribit Teleclides *in Solidis ipsum circa adulteria uersatum fuisse,* Clearchus *autem libro secundo rerum Amatoriarum, amatorias cantilenas, Locricasq; uocatas nihil ab* Anacreon*tis* Sapphusq; *cantilenis differre inquit. Complura &* Archi*lochi & Epicichlida* Homeri *carmina, quæ per consonam metricamq; poesim, habent aliquem horum affectuum: sic* Asopo*dori etiam ea quæ spectant ad amorem, omneq; amatoriarum epistolarum genus; ad dialogum amatoriæ cuiusdam poesis pertinet.*

Festa, in quibus domini seruis seruiũt, Saturnalia, secundæ mensæ bellaria. Cap. XVII.

C*Vm hæc à* Massurio *dicerentur, secundæ mensæ uocatæ nobis allatæ fuerunt, iam sæpius qaidem nobis datæ, at non Saturnaliorum quidem solum diebus, in quibus mos est apud* Romanos *ut familiaribus conuiuium exhibeant, ipsiq; seruorum officio fungantur. Est autem* Græca *hæc consuetudo; nam per* Mercurialia *festa hoc ipsum fit in* Creta, *uelut testatus est* Carystius *in Historicis commentariis. Nam conuiuantibus seruis* Domini *illis seruiunt atque ministrant. In* Trœzene *uerò* Geræstiones *mense per multos dies fit conuentus, quorũ in uno serui con ciuibus una ludunt astragalis; et seruis* Domini *conuiuium præbent, ut asserit* Carystius. Berosus *autem libro* Babyloniarum *rerum primo ad* XVI. *Calendas septembris scribit festum* Saceam *uocatum per dies quinque agi in* Babylonia, *in quibus mos erat ut serui Dominis imperitarent; atque unus eorum educebatur ex domo stolam regiæ similem indutus, quem* Zoganem *appellabant. Mentionem fecit huiusce festi* Ctesias *libro secundo rerum* Persicarum. *Contrarium his faciunt* Coi, *ut libro rerum* Coarũ *tertio narrat* Ma*careus. Nam cum sacrificant* Iunoni, *serui in conuiuium non ingrediuntur, quamobrem scripsit* Phylarchus;

Surij *soli quidem liberi sacrificant,*
Homines apud illos liberum diem habentes.
Seruorum nullus prorsus ingreditur uel paulum.

Baton Sinopeus *Orator in oratione de* Thessalia *ac* Hæmonia *declarat apertè Saturnaliorum festum* Græcum *esse, quod ita scribẽs,* Peloria *apud* Thessalos *uocari inquit; cum sacrificium* Pelasgis *commune fieret, uirum quendam* Pelasgo *significasse, cui nomen erat* Peloro, *quòd terræmotibus magnis in* Hemo*nia factis, montes* Tempe *uocati fracti sunt, atque disrupti, ac per interuallum aqua stagni erumpens influit in* Penei *fluentum, & omnem regionem, quæ prius stagnum fecerat, esse denudatam: tum aquis exiccatis & magnitudine & pulchritudine admirabilem planitiem apparuisse. Cũ igitur audiuisset* Pe*lasgus mensam copiosè magnificeq; ornatam* Peloro *parauit, ac apposuit, alij autem perhumanè amplectentes contulerunt singuli siquid optimum haberent, ac in mensam nuntianti deposuerunt; ipse uerò* Pelasgus *ministrabat promptè, & alij, qui in dignitate erant constituti, seruiebant; uelut singulis tempus concederet. Referunt idcirco ubi regionem sunt consecuti sacrificantes* Ioui Pelorio *mensas splendidè paratas apponere eos consueuisse ad illius festi imitationem: atque ita amicè beneuoleq; fieri conuentum, ut uel omnes peregrinos in conuiuium excipiant, uinctosq; soluant, ac serui cum omni licentia accumbant, & epulentur, dum domini illis seruiunt. Atque nunc etiam omnino* Thessali *maximum festum agentes* Pelorium *uocitant. Cum sæpius igitur nobis, ut paulo ante dicebam, appositæ fuerint secundæ mensæ huiusmodi, inquit ex præsentibus quidam;*

Curæ secundæ doctiores sunt enim.
Quid nam requirit mensa? non grauatur huic.
Obsoniorum ponticorum plena stat.
Adest uituli mollis caro quam plurima.

Simul dapes sunt anserinæ plausibus
Dignæ, facile quæ digerantur, optimæ
Apis rigatæ splendidè bellarijs.

Inquit Euripides in Cressis. Sic & Eubulus dixit in Beata;

In ipso erunt uidenda prorsus omnia.
Nam sunt Athenas aduocata: botryo,
Rapæq;, mala, cum pyris, testes, rosæ,
Cicer, chorium, fauiq;, iura, mespila
Cum lacte, sortes, myrta tum calentia.
Agni, ac hyacinthus, & clepsydra, scriptaq;
Cum legibus.

Cũ de singulis quæ apponebantur dicturus esset Pontianus, nõ prius de his audiemus inquit Vlpianus loquentem, quam de secundis mensis dixeris. Tum Pontianus; bellaria dixisse Philippidem in auaro dixit Crates hoc modo;

Bellaria, oua, tum placentæ, sesama.
Totum diem mihi ferenti deficiunt.

Diphilus in Telesia;

Bellarium placenta, myrta, amygdalæ:
Ego libenter utor his bellariis.

Sophilus in Deposito;

Est suaue cum Græcis uiris semper
Cogere rem iucundam, nec duos
Cyathos clamauit quis effunde. lasciuire
In tanagricam oportet, ut ibi
Declinatus bellaria habeat asininas mattyas.

Bellaria ipsa metadorpia in his Plato appellauit; omnino suauis uisa est terra habitantibus, & nostrum fructum plurimum attulit, magnamq; arborum fructuum copiam, atque quæcunque metadorpia uoluptatis sunt solatia. Scribit autem Tryphon antiquam fuisse consuetudinem, ut singulorum portiones bellariorum in mensis positæ essent, priusquam conuiuæ ingrederentur, ac postea complura, eaq; uaria inferri consueuisse, unde dictæ sunt illationes. Philyllius in fossore puteorum de secundis mensis uerba faciens inquit; amygdalæ, nuces, illationes. Archippus in Hercule; ac Herodotus libro primo. Atque bellarijs frui dixerunt, secundis mensis uti ac iterum cœnare: quas Archippus in Hercule uxorem ducente his illationes appellauit; itrijs, aliisq; illationibus onusta. Herodotus libro primo; cibis perpaucis utuntur, at illationibus multis. Illud uerò quod dictum est per prouerbium, Abydena illatio, finis quidam est, ut inquit Aristides libro Prouerbiorum tertio. Plato in Menelao bellaria ipsa uocat Epitrapezomata, quasi epulas mensis impositas: ita inquiens; dic mihi quam pauca reliqua sunt epitrapezomata? hic enim diis inuisus ipsa comedit. Aristoteles in libro de Ebrietate, bellaria ab antiquis appellata fuisse inquit * nam bellaria esse secundas mensas. Est autem Pindarus qui dixit, cœna cessante suauia bellaria, ac apud puerum abundantem cibum. Licet enim uerè iuxta Euripidem apposita intuenti dicere; uides quam iucunda sit uita mẽsa lauta parata. Patefecit Pindarus in Olympionicis, quòd magnificè exquisitæ mensæ secundæ erant apud antiquos, ubi narrat de Pelopis carnium concisione; in mensas secundas carnes tuas partiti sunt, ac ederunt: mihi uerò inopem, gulosum felicium quendam dicere. Antiquiores autem mensas simplici modo dicebant, ut Achæus in Vulcano Satyrico.

ἐπιφορήματα.

Conuiuium prius iuuabimus, ut adest.
Loco secundo mulceas ne tu modo.
Vngam tibi unguentis odoris corpus: &
Nec in manus lympham dabo certè prius.
Profecto mensa deferetur hinc procul.

Aristophanes in Vespis; aquam in manus, mensas inferre. Aristoteles in libro de Ebrietate secundas mensas, ueluti nos, ita appellauit; existimandum quippe est eodem pacto bellaria à cibo differre, quo dapes differunt ab epulis; hoc enim nomen proprium est Græcis ac patrium: quando in bellariis cibos apposuerunt. Non igitur male dixisse is uidetur, qui primus secundam mensam nominauit: sic enim secundæ mensæ bellaria sunt quædam, ac bellaria altera cœna apponitur. Dicæarchus libro primo descensus Trophonij ita scribit; accessit secunda mensa, quæ multum præbet sumptum in cœnis; coronæ, unguenta, suffimenta, quæq; hæc assequi consueuerunt. Dabatur ouum etiam in secunda mensa, uelut lepores, turdiq; cum placentis mellitis inferebantur, ut testis est Antiphanes, ita inquiens in Leptinisco;

τράγημα βρώματος διαφέρει. κ ἴδισμα τραγαλίȣ.

Vinum Thasium biberes tibi si effuderet
Quis. erga amygdalas habes pacificè
Molles ualde, ob quas ad mel alludere uis cogit.
Mellitas placentas si tibi afferat: ederem.
Et ouum absorberem,* at in Similibus:
Post introduxit choream, siue secundam mensam.
Et apposuit onustam bellaijs multiplicibus.

Amphis in muliebri insania:

Iamdiu audiuisti, uitam unctam
Posce, consequi licet manifestè.
Ametes, uinum dulce, oua, sisamum,
Vnguentum, coronas, tibicina, ò Dioscuri.
Nomina duodecim Deorum percurristi.

Anaxandrides in Rusticis:

Cepi coronam, mensa lata tum fuit.
Dapes habens tot, quot nec ante per Deos
Nec per Deas uidi, nec ipse mox scio.
Sic assidens tunc, utilis non sederam.

Clearchus in Pandroso:

Cape aquam in manus: nequaquam; bene habet, cape bone.
Nihil peius puer, impone mensæ nuces ac bellaria.

Eubulus in Campylione:

Bellariis est mensa plena nam tibi.
Bellarijs non lætor ipse per Deos.

Alexis in Polyclea, est Polyclea amicæ nomen:

Scitus fuit uir qui prior bellaria,
Conuiuii moram uenustam repperit;
Habere maxillas nec unquam inutiles.

In simili etiam, qui idem actus uelut Antidoti circumfertur;

Amicus haud cœnæ ipse per Aesculapium.
Bellariis sed gaudeo magis. bene
Bellarium cognosco; quòd sponsi solent,
Vbi petunt sponsam refers, molles ei
Ametas, & turdos dedisse, tum lepores.
Condita posco talia. istis gaudeo.
Obsonijs, ac iure lætor, ò Dei.

Scribit Pamphilus quòd Apion ac Diodorus bellaria post cœnam data Epeclea uocari dixerunt. Ephippus in Ephebis; Chondrus, pòst ingressum est unguentum Aegyptium. Vas quoddam apertum est, postea itria bellaria posuit. Pyramus, ames, ouum, Hecatombe; hæc omnia machinati sumus, edimus sic robustè, quæcunque habebamus. Nam & parasitos quosdam pauimus, & in Cydone, & post cœnam, acini punici mali, cicer,

li, cicer, faba, chondrus, caseus, mel, sesamides, brachus, brygmus, mus, pyramides, malum, nux, lac, cannabides, conchæ, succus, Iouis cerebrum. Alexis in Philisco; sumenda mensa, lauare dandum, afferenda corona, unguentum, libamen, thus, craticula, bellaria danda etiam, attingenda placenta.

Philoxeni citherii mensæ secundæ. Cap. XVIII.

SEd quoniam secundarum mensarum mentionem faciens in cœna Philoxenus cytherius, multa ex iis nominauit, quæ nobis sunt apposita, agite iam de his etiam recenseamus: Prius accedentes splendidas nauiculas multorum bonorum plenas intulerunt, quas diurni mensas appellant, at immortales cornu Amalthεæ. In medijs constitutum est magnum mortalibus gaudium alba medulla suauis tenuibus peplis, Arachnesq; similibus aspectum tegens ob pudorem, ne laboriosum pecus uideas, ubi necesse est siccum in siccis Aristæi multifluis fontibus. Hoc autem mollum nominarunt. Manibus uerò imposuerunt in os mollibus captum, & quod quis dederit mortalis bellaria appellant. Postea distribuit tritum illatum tostum. Epulas omnes simul mistas. * Aderant his turbinatæ conchæ calidæ, Chænira numero infinitæ simul coctæ, mellitæ placentæ cum sesamo coctæ abundantes, amylus melle lacteq; permistus. Bellaria, ouaq;, amygdalæ uirentes multis suauibus horis, ac mollia habentes folia, nucesq;, & alia quæ felici ac diuiti conuiuio merito adesse consueuerunt. Potus inter cottabos uariosq; sermones perficiebatur. Hic uerò uarius ac uersutus quidam ludus dictus fuit, quem primum admirati sunt, postea etiam fecerunt. Hæc dicta sunt à Philoxeno Cytherio, quem laudans Antiphanes in Certatore tertii ordinis inquit;

quædam hic prætermisimus, quæ non satis patebant, quæ in secunda editione forsitan explanabimus.

Multò poetis omnibus præstantior
Philoxenus. nam nominibus ille utitur
Vbique proprijs, & simul communibus.
Hic & figuris ornat, & coloribus
Versus perite, inter uiros Deus fuit.
Cognorat ille musicam uerè, ut decet.
Qui nunc hederæ, uel fontibus qui carmina,
Qui floribus fecere, uano nomine
Fecere; coniungunt aliena carmina.

De Placentis. Cap. XIX.

CVm nomina placentarum uaria multi tradiderint, eorum quotquot mihi in memoriam uenient, tibi recensere non molestum erit. Noui Callimachum in tabula commentariorum multiplicium Aegimij, Hegesippi, Metrobijq; de placentarum faciendarum ratione connumerasse, ac etiam Phætæ. Nos autem nomina ea placentarum, quæ descripsimus tibi impertiemur. Non eo quidem modo, quo, cum Alcibiades Socrati placentam misisset, eamq; derisisset Xantippe, inquit Socrates neque tu igitur portionem habebis. Hoc narratum fuit ab Antipatro libro de Iracundia primo. Ego uerò cum placentarum sim studiosus, diuinam illam placentam iniuria affectā non paruifeci. Sic igitur inquit in poeta Plato Comicus mentionem faciens; Solus non gustaui timidus ego, sum sine placenta, sine thure. Neque pagi sanè sum immemor Placentæ uocati, ut asserit Demetrius Scepsius libro duodecimo Troici apparatus, à Thebis subiectis montibus, quam sex stadijs distare scribit. At contrahenda est placenta dicentibus in recto, quandoquidem ex placenta est contractum; sicut caseus, caseus; sesamus, sesamois. Dictum est autem quòd ob panis inopiam, optimas placentas licet in Pario comedere Hellesponti, quòd ij qui peregrinati sunt, attestantur. Errauit autem Alexis qui dixit ex Paro: nam ita scribit in Archilocho inscripto:

πλακοῦς ἀπὸ πλακόεις ὀνομαστικῆς. τυρόεις τυροῦς.

Fortunate Parum felicem qui colis ò uir:
Quæ duo terrarum gignit sola optima passim,
Ornatum superis lapides, hominiq; placentas.

Quòd Samiæ etiam placentæ fuerint egregiæ, testatur in Bacchidis procis Sopater ridiculorum scriptor: placentarum opificem Samum uocatam. Mentionem fecit Menander in Mentito Hercule de placentis infusis:

Nec candylum fecisse par est, ac neque
Quæ tu soles. coudire nec in unum simul
Me, similaginem: cuncta nam contraria
Nunc sunt. coquus infusas placentas efficit,
Costas, & affert chondron elixauit ut.
Post salsamenta, post racemos, hinc thria.
Ast artifex opponitur carnes coquens
Turdosq;.

Euangellus in Detecta:
Mensas quatuor
Sunt fœminarum, sex uirorum quas refers.
Perfecta prorsus cœna, nilq; defecit.
Nam nuptias optamus esse splendidas.
Ab altero non accipio, sed uidi ego.
Quot uis oliuarum genera mox excipe.
Est captus in carnes tibi porcellus, &
Vitulus, sues, lepores, superbus ut uir est
Hic execraudus; caseus, currens puer,
Infusa, cum thrijs, simulq; candylum,
Oua, amylusq; denique.
Mensæ altitudo tres supra ulnas tollitur
Qui cœnat, ut mox eleuet, siquid cupit
Cepisse.

Ames placentæ genus. Antiphanes; ametes, amyli. Menander in Hypobolimæo, ametem Chærispi ure Cattim aliquam. Iones uerò Amem appellant, ut testatur Silenus in Linguis, ac exiguas placentas ametiscos. Teleclides; sponte sua turdi cum ametiscis in os aduolarunt. Diaconium etiam est placenta; Pherecrates: ob insatiabilitatem diaconium composuit habens Amphiphontem. Amphiphon placenta Dianæ sacrata, habet in circulo combustas faculas. Philemon in Mendico; Rhodia amica Diana domina amica hunc tibi Amphiphontem fero ueneranda, & libamen. Meminit de ea Diphilus in Hecate; Philochorus Amphiphontem ipsum uocari & in Dianæ sacra ferri, ac in triuia scribit: quoniam eo die luna in occasu sub solis ortu deprenditur, ac cœlum fit Amphiphon. De Basynia meminit Semus libro Deliadis secundo, ubi Hecate in insula Iride sacrificant inquit uocatas Basynias. Est autem farina triticea subacta cum melle cocta, coccoraq; uocata, carica, nuces tres, panes subcineritii, & neelata. Meminit de his in Oratione pro Ctesiphonte Demosthenes Orator, de Corona item. De Infusa Nicochares in, ex opera manuum uiuentibus:

Panesq; mazas, & farinas, collices,
Pultemq;, popanum, tum simul infusam, obeliam.
Ptisanam, placentas, dendalides, tagenias.

Putauit Pamphilus Attanitam eam esse, quæ Infusa appellari consueuit.

consueuit. Mentionem fecit in his Hipponax de Attanite; non feles, & lepores deuorans, non tagenias sesamis miscens, neque Attanitas intingens melle. Creium placenta, panis est, quem ad sponsum afferunt à sponsa; assatur uerò super carbonibus, atque amici ad eum conuocantur, tum cum melle apponitur, ut in Inordinatis testatur Philetas. Glycinas placenta quæ cum passo ac melle fit apud Cretenses, ut in linguis asserit Seleucus. Est etiam Empeptas, ut idem scribit, panis triticeus concauus ac concinnus; crepidibusq; uocatis persimilis, in quas placentulas per ignem paratas imponunt. Encrides bellaria in oleo cocta, ac postea melle intincta. Mentionem fecit his uerbis etiam Stesichorus; Chondrum, Encrides, aliaq; bellaria, & mel recens. Meminit & Epicharmus, & Nicophon in ex opera manuum uiuentibus, Aristophanes in Danaidibus; & poetam ipsum esse facit in his, neque currum esse Encridipolam. Pherecrates in Crapatallis; hæc cum habeat, in uijs Encridas rapiat. Epicyclia placenta quædam ita uocabatur apud Syracusios, de qua in terra & mari mentionem fecit Epicharmus. Quòd Gurus genus est placentæ testatur Solon in Iambis;

Bibunt, simul uescuntur, hi quidem itria,
Panes at illi, mistus est his lentibus
Gurus. nihil deest ibi ex bellarijs.
Quotcunque tellus educat mortalibus,
Benigna, cuncta prompta sunt hic omnia.

Cyribanas placentas quasdam nominauit Apollodorus de Alcmane: similiter uerò Sosibius libro tertio de Alcmane eas figuris ornatas esse dixit, ac Lacones his uti in mulierum conuiuijs, circunferriq; consueuisse, ubi præparatum encomium uirginis, quæ consecutæ sunt in choro puellæ, cantaturæ sunt. Est crimnites placenta quædam, quæ facta est ex farina paulo crassiore, ut affirmat Iatrocles in libro de Placentis. Stætitas placenta est quædam ex polline melleq; confecta, cuius mentio fit ab Epicharmo in Hebes nuptiis. Est autem pollis farina conspersa in sartaginem coniecta cum melle, sesamo, caseoq; misto, uelut testatur Hierocles. De Charisio placenta meminit in conuiuantibus Aristophanes; ego nostram placentam Charisium mittam uesperi. Eubulus in Ancylione uelut de pane ita de eo scripsit; pestrinxisti nuper pinsens Charisium. Epidætrum, crusta est placentarum, quam comedunt inter cœnandum, ut asserit Philemon in libro de Atticis nominibus. Est Nanus etiam panis placentæ similis cum oleo ac caseo præparatus. Psothia friabilia. Pherecrates in Crapatallis capiet in inferno trioboli Crapatallum ac psothia. Apollodorus Atheniensis; Theodorusq; in linguis, scribunt psothia id esse quod ex pane abrasum est, quod etiam Attagari uocantur. Est Itrium etiam bellarium cum sesamo ac melle factum. Meminit de illo ita Anacreon; Itrium tenue infringens pransus sum, uiniq; cadum bibi. Aristophanes in Acharnensibus; placentæ, sesamuntes, itria. Sophocles in Iride; ego fame laboro, cupidè itria aspicio. Amoræ placentæ mellitæ. Philetas in Inordinatis; Amoras panes dulciarios coctos uocari affirmat. Tagenites, placenta cum oleo in sartagine cocta. Meminit de illa Magnes, siue is, qui relatas in eum comœdias composuit, in secundo Dionysio; Tagenias calidas obseruato bullientes, ubi illis mel infundis. Cratinus in legibus; rorem emittens mane calidas tagenias. Ceruus placenta est, quæ ex farina, melle, & sesamo fiebat in Mineruæ sacris. Nastus placentæ species, quæ habet intus condimenta. Choria dapes sunt facta cum lacte & melle. Amorbites placentæ genus est apud Siculos. Alij ita apud Coos placentas omnes uocari dicunt, ut Iatrocles testatur. Sesamides bellaria sunt in circulum facta melle & sesamo, oleoq; irrigata. Eupolis in Adulatoribus; qui cum Gratiis uersatur, ad Callabidas uenit, sesamides excernit, mala excreat. Antiphanes in Deucalione; sesamides, aut mellitas placentas, uel simile quidpiam. Meminit & Ephippus in Cydone, præposuimus autem testimonium. De Mollis mentionem fecit Heraclides in libro de Sanctionibus: in Syracusis inquit in perfectis Thesmophorijs Ephebœa muliebria confici ex sesamo & melle, quæ à Siculis Molli nuncupantur, & ad Deas afferuntur. De Echino, Lynceus Samius in epistola ad Diagoram ea conferens, quæ egregia fiebant in Attica cum ijs quæ in Rhodo, ita scribit; Ametis famæ in secundam mensam Echinum nouum introducens aduersarium, de quo nunc in capite: Cum tu accessisses, atque iuxta leges quæ sunt in Rhodo composuisses, egoq; diligentius considerauerim pluribus tibi declarare conabor. Scribit Heracleon Ephesius cotyliscos placentas quasdam sic nominari, quæ ex tertia Chœnicis parte fierent. de Chœrinis meminit Iatrocles in libro de Placentis, quas à nuncupato pyramunte ait differre, & à uocata pyramide; quam fieri scribit ex tosto tritico, melleq; irrigato: proponuntur uerò in uigilijs pernoctanti præmia. Scribit in panifice inscripto Chrysippus Tyaneus has esse placentarum species ac genera; Tarentinum, Crasianum, Siculum, Clustrum, Iulianum, Apicianum, Canopica, Perlucidum, Cappadocicum, Hedylum, Maryptum, Plicium, Guttatum, Montianum. Hanc placentam dimidium casei ac uini mistionum habere inquit. Suauius fit enim Crustum Cærianum, Crustum Tuttatum, crustum Taboniacum. Mustacia ex mulso, mustacia sesamata, Crustum purium, Gosgloanium, Paulianum. Placentulæ hæ fiunt ex caseo; infusa, scirbæteus, subityllus, fit autem subityllus ex alica. Spira uerò & ipsa fit ex caseo. Lucuntli, argyrotryphema, libus, circus, æxaphas, crustus, placentæ. Fit & placenta oryzites ait. At phthœs placenta ita fit; caseum exprimens terito, ac in æreum cribrum coniectum excolato, postea mel inijcias, heminamq; farinæ siligineæ, in unumq; mollias. Caullus ornatus dictus à Romanis fit in hunc modum; cum lactucas laueris, eas incidito, ac uinum inijcias in mortarium, tum lactucas contundito: succum postea exprimito, siligineaq; farina conspergito. Vbi uerò paulò pòst concidere permiseris, inijciens modicum adipis suillis ac piperis contundito: tum rursus ubi contriueris lagana producito, ac cum læuia feceris, statim concidito, & lixato deinde in oleo calidissimo: mox concisa in colum inijcito. Sunt alia placentarum genera; ostracitis, attanitæ, amylum, tyrocoscinum caseum rectè exprimens in uasculum ponito; postea cū æreum cribrum super imposueris caseum ipsum ita sinito. Vbi uerò esurus eris, mellis quantum satis uideatur superinijcito. Hypotyrides hoc modo cōficiuntur mel in lac cōiectum exprimito, tum in uas conijcito, sinitoq; ut coalescant, si uerò cribra perexigua tibi adsint, in ea uasculū uersato: seruūq; effluere sinito, atq; ut tibi uidebitur res cōpacta, uas capiens in argenteum uas imponito, eritq; desuper coctio. Sin exigua cribra non adsint, nouis flabellis quibus ignis agitatur, utere; nam & illa erunt ad usum accommodata. Coptoplacentam

> papauer herbæ species cuius radix læti fera, corpus suaue, ac dulce. de qua fortasse cũ annotationes fecerimus.

centam faciunt in Creta inquit hoc pacto, quæ postea Gastris etiam nominatur; nuces Thasias, & Ponticas, & amygdalas, papauer præterea, quod cum torrueris diligẽter curato, mox in mortario studiosè contundito: cum fructus hos miscueris, subigito: mox melli cocto piper multum addito atque mollito. Fiet autem ob papauer nigrum, tum uerò dilatans tetragonum facias. Tum sesamum album cum trieris, cum melle cocto mollito, duoq; exigua ligana producito, alterum quorum supponito, alterum superimponito, ita ut in medium redigatur, tum ipsum concinnè aptato. Hæc à bellariorum sapientißimo Chrysippo dicta fuerunt. Vocatam apud Alexandrinos Pancarpiam nominauit Harpocration Mendesius in libro de Placentis. Sunt autem itria contusa & cum melle cocta; atque post coctionem in sphæræ modum composita, pertenui charta ligantur, quò consistant. Ita de pulto mentionem fecit Alman; pultum fabale iam præbebit, albumq; legumen, cereumq; fructum. Est autem fabale omnium generum semina in passo cocta, ut ait Sosibius; legumen lixatum triticum; cereos fructus mel uocauit. Ita in terra & mari scribit Epicharmus; pultum coquere matutinum. Mentionem fecit in transfugis Pherecrates de meliceribus uocatis his uerbis; uelut hœdorum, olere ex ore meliceras. Cum hæc ita dicta fuissent, sapiens inquit Vlpianus; unde uobis eruditißimi grammatici, aut ex qua bibliotheca grauißimi apparuerunt isti Historici Chrysippus, & Harpocration? qui bonorum philosophorum nomina suorum nominum similitudine deturparunt? aut quis ex Græcis Heminam nominauit? uel quis amyli mentionem fecit? huic occurrens Larensius heminam norunt ij inquit, qui poemata in Epicharmum relata composuerunt: atque ita dicitur in inscripto Chirone; bibere aquæ duplum, duas heminas. Scribit Aristoxenus libro octauo legum ciuilium, quòd tum uiri illustres ac celebres hæc falsò Epicharmo asscripta fecerunt. In inscriptam Rempub. Philochorus Axiopistum siue genere Locrum, siue Sicyonium, tum Chrysogonus tibicen, canones ac sententias perfecisse, asserit: eadem scribit Apollodorus. Meminit de amylo Teleclides hoc pacto in Solidis;

Amo placentam ego calentem, odi achrades.
Lætor leporibus in amylo iacentibus.

Cum hæc audißet, ait Vlpianus, quoniam Coptam uos quandam uocatis, quam nobis in mensa positam esse perspicio, declarate nobis ò Lychni quis ex illustribus autoribus huius nominis mentionem fecerit. Tunc ait Democritus; porrum marinum Cœtam appellari scribit libro septimo Georgicorum Dionysius Ityceus. Meminit Clearchus Solensis hoc pacto in libro de scripturis, de apposita nobis mellita placenta, cum uasa dicere iubentem inducat similia, tripos, olla, Lychneum, actæa, bathrum, spongus, lebes, mortarium, scaphium, lecythus, sporta, machæra, catinus, crater, rhaphis. Rursusq; obsoniorum nomina; faba elixa, lens, salsamentum, pisces, rapa, allium, caro, thunnus, salsugo, cepa, carduus, oliua, capparis, bulbus, fungus. Similiter uerò bellaria: ames, placenta, entiltus, Itrium, rosaceum, cicer, sesamum, copta, racemus, carica, pyra, persica mala, mala, amygdalæ. Tot dicta sunt à Clearcho. Sopater uerò ridiculorum scriptor in actu Portis inscripto inquit: quis innumeri papaueris coptas inuenit? uel quis uoluptates bellariorum cneci & tritici commiscuit? habes coptam optime mei discussor Vlpiane, quam consulo ut peredas: qui nihil postea moratus illam captam comedit. Cũ riderent omnes, ait Democritus: sed non ius̄si tibi ut ederes ò nominum uestigator, sed ne ederes. Nam peredere habes apud Theopompum comicum in Phineo his uerbis:

Cessa puer lusisse talis, utere
Blitisq; posthac, uentrem habes nanque asperum.
Edisse pisces conuenit saxatiles.
Est lora consultantibus certè optima.
Quam digerere res inde fit facillima.

Vtuntur etiam hoc peresse pro ab aliquo partem quampiam edere, uelut in militibus Hermippus: hei mihi misero, mordet, mordet, peredit mihi sensum.

De pistaciis, connaro, paliuro, pyris. Cap. XX.

Cum his captus fuisset ac grauiter morsus Syrus, adsunt nobis inquit profectò psittacia etiam in mensa: quæ si tu dixeris apud quem ponantur, tibi dabo non aureos decẽ quidẽ stateres, iuxta Ponticum insanum: sed dabo tibi hoc poculum. Cum taceret Democritus, sed quando ait tu dubitas, ego te docebo; Nicander Colophonius in Theriacis mentionem faciens eorum, inquit:

Psittacia aßimiles truncos onerare uidebis
Prorsus amygdalinis.

Scribitur autem & astacia, cum amygdalæ esse uideantur. Posidonius Stoicus ita inquit libro Historiarum tertio: ipsum fert Persium Arabia & Syria, ac bistacium uocatum: qui fructus racematus est albo cortice, ac longus, lachrymisq; simillimus, atque uuarum consuetudine uicißim cohæret. Quæ interius sunt, uirent: minusq; bonum habent succum quam nux pinea, at melioris sunt odoris. Fratres uerò qui Georgica conscripserunt, hæc inquiunt libro tertio: & fraxinum & terebinthũ, quæ Syri nunc pistacia uocarunt: atque hi per, p, pistacia dixerunt. At Nicander aspirauit dixitq; phistacia. Posidonius bistacia, Cum circunspiceret præsentes, dum hæc diceret, laudemq; consequeretur: ego quidem certè de reliquis omnibus adiacentibus uerba faciam, ut me ob multarum rerum cognitionem admiremini: atque de connaris prius apud Alexandrinos uocatis uerba faciam, ac de paliuris. Meminit de ijs Agathocles Cyzicenus his uerbis libro Historiarum patriæ tertio: cum in sepulchrum fulmen irruisset, arbor ex tumulo pullulauit, quam illi connarum nominant. Est autem planta ulmi piceæq; magnitudine, nihilq; minor. Truncos habet frequentes & oblongos, spinasq; paulum prominentes: folium est tenerum ac uiride, phyæq; simillimum. Fructum bis quotannis producit, Vere scilicet ac Autumno, qui dulcis est omnino, & oliuæ oleastriq; fructui similis. carnem osq; illi simile habet: at differt succi uoluptate, cuius fructus etiam uiridis comeditur. Vbi uerò siccatus fuerit, farinas conficiunt ex eo, quas calcant, ac non pinsunt: neque aqua irrigant, sed male qualia sunt natura. Paliuri ramum dixit Euripides in Cyclope. Theopompus libro Philippicarum uigesimo primo mentionẽ fecit de iis, & Diphilus Siphnius medicus in libro de iis quæ ab ægrotantibus et sanis sunt comedenda. De his memini prius ò uiri amici, non idcirco quidem quòd nobis sint appositi, sed quoniam sæpius in secundis mensis in pulchra Alexandria appositos comedi: atq; cũ horum nomen quæsitum fuisset, hic in librum incidi, ac decerpsi.

Dicam

ἄπιοι πυρα. Dicam igitur deinceps de appositis pyris, quando ab ipsis Apia uocata fuit Peloponnesus, quòd ibi planta huiusmodi plurima reperiretur, uelut Ister aßerit in rebus Argolicis. Quòd pyra consueuerint in aqua conferre in conuiuia, testatur his uerbis Alexis in Breutia;

Fame laborantibus
Nunquid uiris nosti pyra adiacentia
In multa aqua?uidi profectò sæpius.
Num singuli ergo deligunt sumpturi ea,
Matura quæ sint & magis natantia?
Sic quippe.

De Amamallidibus, epimelidibus, malo punico. Cap. XXI.

NOn sunt autem pyra amamallides, ueluti arbitrati sunt nonnulli, sed quiddam dulcius, atque nucleo carens lignoso. Scribit Aristomenes in Dionysio; Chius non nosti quòd facit amamallides? quòd autem quiddam suauius sit quod differat à pyris, declarauit Aeschylides libro Georgicorum tertio, ubi ita scribit de Ceo insula; optima pyra fert insula, quæq; cum amamallidibus conferri poßent, quæ in Ionia nascuntur: sunt enim & suaues & dulces, lignosoq; carent interius: Aethlius libro quinto montium Samiorum, si modo legitima sunt eius commentaria, Homomellides appellauit. Pamphilus in libro de lingua & nominibus, Epimelis inquit genus est pyri. Aristophon in libro Georgicorum phocidas genus esse pyrorum asserit, malorum uerò punicorum aspera grana habentium. Mentionem fecit in Georgicis Aristophanes de lignoso carentibus, & in non senescente; farinæ præterea, ac mali punicæ. Dicitur autem diminutiue rhœdium, sicut bucula. Antiphanes in Bœotia; mihi ex agris afferre mala punica aspera grana habentia. Epilycus in Furunculo; mala, & mala punica inquis. Alexis in Procis, malum Punicum ex eorum manu. Quòd autem Bœoti Sidas malos punicas uocant, ita declarat Agatharchides libro decimo nono rerum Europicarum; Cum de regione contenderent Athenienses cum Bœotis, atque de confiniis eius loci, quem Sidas uocant, Epaminondas ex sinistra malum punicum capiens abditum, cum causam esset dicturus, id ostendens, ab eis percunctatus est, quo nomine ab ipsis id diceretur; cum illi dixissent malum punicum, at nos Sidas inquit uocamus. Locus autem hic frequentißimam habet hanc plantam, ex qua etiam primum sibi nomen uendicauit; atque uictor euasit. Menander rhœdia ipsa nominauit inde se ipso pœnas sumente, hoc modo; nam post prandium sic amygdalas ego apposui, rhœdiaq; comedimus. Dicitur Sida & planta quædam ibidem, quæ punicæ est similis; quæ nascitur in ipsa stagni aqua apud Orchomenum: cuius frondibus pecudes uescuntur: germina sues comedunt, ut asserit Theophrastus libro quarto Historiarum de plantis. qui etiam scribit, simile quiddam nasci in Nilo sine radicibus.

ῥοΐδιον, quasi puniculum.

De Palmulis, & Loto. Cap. XXII.

ITa scribit de palmulis Xenophon libro secundo Ascensus; Aderat multus cibus, uinumq; palmularum, obsoniorumq; ex illis coctum: at ipsi palmarum fructus seruis huiusmodi apponebantur, cuiusmodi apud nos uisuntur; dominis uerò appositi erant electi, & ob pulchritudinem magnitudinemq; admirabiles. Aspectus nihil ab electro differebat. Has palmulas nonnullis siccantes bellaria apponere consueuerunt. Erant suaues quidem inter potandum, caput tamen infestabant. Herodotus ita scribit libro primo, ubi de Babylone disserit; Sunt ibi palmæ, quæ in uniuersa planitie plurimæ nascuntur, quarum plures sunt feraces ac fœcundæ; ex quibus cibum, uinum, & mel conficiunt; quas etiam more ficuum curant: ex palmis enim eis, quæ mares dicuntur, fructum capientes palmis fœcundis eum alligant; quo ipse culex fructum ingrediens ad maturitatem perducat, ac ne palmulæ decidant ex arbore: gignunt enim mares culices in fructibus, uelut etiam grossi consueuerunt. Simillima his, quæ ab Herodoto scribuntur, disserit de loto dicta in Libya Polybius Megalopolitanus hoc pacto libro Historiarum duodecimo, quam seipsum uidisse dicit; Est arbor loti non magna, at & aspera est, & spinis armata, foliumq; habet uiride, exiguum, rhamnoq; simile; at latius & craßius. Fructus uerò & colore & magnitudine similis est à principio albis myrti fructibus perfectis: ubi uerò creuerit colore fit puniceus, magnitudineq; simillimus oliuis rotundis, ac ubi perfectus est, exiguum habet nucleum. Vbi factus fuerit maturus eum colligunt. atque hunc quidem famulis cum condro cædentes in uascula constipant: illum autem deligentes, osq; eximentes eodem modo liberis pararunt, atque sic his uescuntur. Est autem hoc epulum ficui persimile, atque palmarum fructibus, odoris tamen suauitate iucundius. Vinum fit ex eo fructu irrigato, atque cum aqua contuso, quod gustu quidem est suaue, uoluptatemq; affert, ac simile est mulso, quo sine aqua utuntur: at non potest per maius spatium decem dierum perdurare; quo fit ut paulatim id faciant, ueluti usus ratio postulat. Faciunt ex illis acetum etiam. Melanippides Milesius ita fructum in Danaidibus palmulas nominauit, ubi de illis mentionem facit; Inferorum quidem non autem hominum gestabant, neque formam ipsam muliebrem habebāt, sed in curribus sellas habentibus exercebantur. * sæpius feræ mentem delectantes: sacram thuris lachrymam, odoriferasq; palmulas, casiamq; teneram pessundantes, Syriæ terminos. Scribit Aristoteles ita in libris de Plantis; Palmarū enorchorum, quas Eunuchos nonnulli appellant, alij autem enucleatos. Vocauit fructum palmulam Hellanicus etiam in Ammonis ascensu, si legitimum est commentarium; & Phormus comicus in Atalantis. Tot habui, quæ uobis dicerem, de palmulis Nicolais dictis, quòd nomen hoc inde consecutæ sunt, cum allatæ essent ex Syria à Sebasto quodam Imperatore socio Nicolai Damasceni, qui palmulas ei aßiduè mittebat, cum is Sebastes mirum in modum hoc epulo delectaretur. Cum unus esset ex Peripateticis Nicolaus historiam multam conscripsit.

ἐνορχ& habens testiculos.

De caricis. Cap. XXIII.

INter caricas maximè Atticæ admiratione dignæ putabantur, quamobrem scripsit Dinon in rebus Persicis; apponebantur in regis ipsius mensa, quotcunque epulas terra producit, ex qua primum sumit rex ex singulis, quasi initiaretur. Neque ullo uel potu uel epulo externo uti reges oportere existimatur, ex quo lex etiam lata est. Nā cū quidā ex Eunuchis inter reliqua bellaria Atticas caricas aliquādo intulisset, inter

Z ij rogauit

rogauit cuiates essent, ubi uerò Atticas esse intellexit, iußit ob sonatoribus ne emerent, donec ei non liceret capere ubi uellet, non autem emere. Fama est hunc eunuchum sedulò id effecisse, ut illi in memoriam reuocaret in Athenas esse militandum. Alexis in nauis gubernatore; ingressæ sunt caricæ Athenarum insigne, ac thymi quidam fasciculi. Lynceus in ea epistola, quam ad Poßidippum comicum scribit, inquit in tragicis; Euripidem nihil à Sophocle differre affectibus arbitror, at inter caricas Atticas alias longe excellere. Ac in epistola etiam ad Diagoram ita scribit; terra autem caricis Chelidoniis uocatas Brigindaridas apponens, quæ nomine quidem barbaricæ uidentur, at non minus illis, si suauitas spectetur, uidebuntur Atticæ: Phœnicides in odio habita:

Dixere myrti, mellis inde encomia;
Tum uestibulorum, caricæ quarto loco.
Gustaui eas ego profectò enauigans:
Tum uestibulum, nihilq; prorsus horum erat,
Quod quis queat conferre cum bonis cibis
Atagenis.

In his perquirendum eßet quæ nam sit atagenis commemoratio. Philemon in libro de Atticis nominibus Aegilidas pulcherrimas caricas uocari inquit, ac Aegila populum esse quendam Atticæ, ab Aegilo heroe quodam nominatum. Chelidonias etiam caricas uocari eas, quæ nigræ sunt ac rubicundæ. Theopompus in Pace Tithrasias caricas laudans inquit;

Mazæ, placentæ, caricæ Tithrasiæ.

Ita magno studio caricæ apud homines omnes dignæ putabantur, (nam iuxta Aristophanem nihil caricis est dulcius,) ut Amitrochates Indorum rex ad Antiochum scripserit, ut caricas, passum, sapientemq; obsonatorem ad se mitteret. Rescripsit ad eum Antiochus, ut testatur Hegesander, caricas ac passum ad te quidem mittemus, sapientem uendere non est legibus permissum apud Græcos. Quòd caricas tostas comedebant, testatur Pherecrates hoc pacto in Corianno:

Tostas mihi sed affer ipse caricas.
Post panis interpositis;
Non caricas feres nigras? intelligis?

Inter Mariandynos ipsos barbaros nigræ caricæ ollæ uocantur. Noui autem Pamphilum etiam genus quoddam caricarum Proscinidas dixisse.

De racemis. Cap. XXIIII.

Communem esse racemum, omnibus exploratum est. De uua meminit ita Crates libro secundo linguæ Atticæ in antiquis hymnis, quamuis nomen Asiaticum uideatur, atque pro racemo uuam adesse hoc pacto dixit;

Ipsis ornantur læti nigrantibus uuis.

Quòd apud Homerum etiam reperitur, omnibus manifestum esse censeo. Plato libro octauo legum & racemos nominauit, & uuas his uerbis; Qui agrestem fructum gustauerit, uel racemos, uel ficus prius quam tempus accedat uindemiæ, aut comes eius Arcturus, siue in suis, siue in alienis locis, quinquaginta sacras drachmas Dionyso debeto, si uel ex suis, uel ex uicinorum locis decerpserit, minam: si ex aliorum, duas minæ partes. Quicunque uerò generosam uuam dictam, uel nominatas generosas ficus decerpere uoluerit, siquidem ex suis plantis ceperit, & quomodo & quando libuerit, decerpito. Si uerò ex alienis, legibus non obtemperans; quo id non moueat, quod non deposuerat, semper in eum animaduertatur. Hæc quidem diuinus Plato. Ego rursus quænam sit & uua & ficus generosa percunctor. Tempus uerò postulat ut uos perquiratis, donec ego de reliquis appositis disseram. Tunc ait Masurius, neque in crastinum reijcere conuenit, neque in perendinam diem. Generosas optimi generis philosophus appellauit, sicut Archilochus; accede optimi es generis; uel certè innatas: nam & Aristoteles pyros iniunctas, insitas nuncupauit, & innatas. Demosthenes in Oratione pro Ctesiphonte; colligens ficus, racemos, oliuas. Xenophon in Oeconomicis; dulces uuas à sole fieri. Sciebant autem ij etiam, qui ante nos fuerunt racemos in uino compositos. Eubulus in Agglutinato; Sed capiens mero percute, frequentes dato, ipsumq; cogito racemos complures ex uino comedere. Is autem qui Chironem fecit, in Pherecratem relatum, inquit;

Amygdalas, & mala, mox & unedonem,
Apiumq;, uini tum racemos, myrtaq;,
Necnon medullam.

Quòd omnium generum fructus egregij erant Athenis, testatur Aristophanes in Horis. Quid igitur admirabile dixit Aethlius Samius libro quinto Samiorum terminorum, cum dicat, quòd ficus, uua, Homomalis, mala, rosæ bis quotannis nascuntur? Lynceus Samius cum racemum Nicostratium, qui in Attica nascitur, laudat in epistola ad Diagoram, atque cum illo Rhodiacos comparans, inquit; Pro racemo Nicostratio uocato, Hipponium racemum nutrire ibi consueuerunt, qui à Iunio mense eandem seruas beneuolentiam, uelut optimus familiaris permanet.

De pullis columbinis, phasianis, & pauonibus. Cap. XXV.

Verum quoniam sæpius à nobis dictum fuit de carnibus, de auibus, de columbis, accessi & ego dicturus præter ea quæ dicta sunt, quæcunque ex multa diuturnaq; lectione cognoscere potui. Licet autem pullum columbinum inuenire dictum apud Menandrum in pellice hoc modo; Paululum expectauisti, accurrit, emi tibi pullos columbaceos. Similiter uerò Nicostratus; Venusta hæc puto, auiculam postea columbinum pullum gulosum. Anaxandrides in Redamante; pullos columbinos inferens ac passerculos. Pullos columbinos & Phrynichus in tragœdis; pullum columbinum ipsi cape trioboli. Meminit de phasianis Ptolemæus rex libro commentariorum duodecimo de regibus in Alexandria disserens, ac de animalibus inter ipsos nutritis; atque ipsa phasianorum, quos nonnulli uocant tetraones; quos non ex Media solum asportarunt, uerum etiam aues in pascuis degentes capiens, tantam fecit multitudinem ut iis etiam uesceretur: nam cibus est magnificus existimatus. Ipsa enim uox regis splendidißimi testatur, quòd phasianum auem neque gustauit, sed aues ipsas habebat, uelut preciosum quidpiam repositum. Neque uidit quemadmodum singulis nostrum unus est appositus, præter eos, qui iam sunt absumpti: impleuisset enim celeberrimas historias uigintiquatuor horum commentariorum, ac unam insuper. Aristoteles autem, siue Theophrastus in commentarijs

tarijs phasianorum non est ex proportione marium excellentia, sed multò maior. Si uerò rex prædictus pauonũ multitudinem, quæ Romæ conspicitur, uidisset, confugisset profectò ad sacrum senatum, uelut rursus à fratre ex regno depulsus. Tanta harum auium Romæ est copia, ut diuinasse uideatur in Milite siue Tychone Antiphanes comicus, cum hæc dixerit;

Pauonum quidam solum,
Cum rari adhuc forent, semel par attulit:
Frequentiores inde coturnicibus nunc sunt.
Bonum uirum siquis unum solum quærens uideat,
Videbit ex hoc malos quinque filios natos.

Alexis in Lampade, comedere ipse tantum argentum? neque si lac haberem leporis, non per Terram, ac pauones comederẽ. Quòd autem domesticos ipsos pauones in domibus haberent, ita declarauit Strattis in Pausamia;

Nugacibus compluribus æquiualentia
Pauonibus, quos educatis gratia
Velocitatis.

Anaxandrides in Meliloto;

Non est stultum domi nutrire
Pauones dum licet tales, imagines duas emere.

Anaxilas in Auiario; atque ad hæc domesticus ingemens pauo. Scribit Menodotus in libro de iis; quæ sunt circa sacellum Iunonis Samiæ; sunt pauones sacri Iunonis, neque prius aut erant in Samo, aut nutriebantur: atque hinc in loca externa missi fuerunt: sicut Galli in Perside, in Aetoliaq; uocatæ Meleagrides: quare scripsit Antiphanes in rebus eiusdem patriæ:

In ciuitate Solis aiunt nascier
Palmas; Athenis noctuas; Cyprusq; fert
Hinc liuias præstantiores: in Samo
Auium genus dedere Iunoni aureum
Pulcherrimos mirantur & quos plurimum,
Pauones.

Quapropter nummi etiam Samiorum pauonem habent impressum.

Meleagrides. Cap. XXVI.

SEd quoniam meleagridum mentionem fecit Menodotus, nos etiam aliquid de illis dicamus. Clytus Milesius Aristotelis discipulus ita de his scriptum reliquit libro primo de Mileto; sunt autem aues uocatæ meleagrides in Aero circa Virginis sacellum: qui locus est paludosus, in quo nutriuntur. Est autem hæc auis minimè in filiorum amorem propensa, iunioresq; negligit, ita ut necesse sit sacerdotibus eorum curam gerere. Habet magnitudinem gallinæ ualde magnæ, at caput exiguum pro corporis ratione, illudq; glabrum; cristam carnosam in capite, & asperam, quæ rotundum quidpiam uelut paxillum prominentem habeat, corpusq; lignosum. Habet longam carnem apud maxillas pro barba, quæ incipit à corpore: eamq; gallinis magis rubicundam. At eam non habet, quæ ad gallinarum rostrum nascitur, quam nonnulli barbam appellant: quare hac in re mutilum est animal. Rostrum habet gallina & maius & acutius, collum est nigrum, gallinis crassius & breuius: corpus totum uariegatum, atque cum totus color sit niger, maculæ sunt albæ, quibus frequentibus, lentibusq; maioribus, distinguitur. Sunt autem hi circuli in nigris orbibus totius coloris; atque orbes idcirco, cum niger color à multò candidiore habeatur, ipseq; niger rursus multò habeat candidiorem, uarietatem iucundam efficiunt. Color uerò alarum albo colore, eoq; serratis quibusdam figuris distinguitur, qui uicißim uariatur. Crura carent calcaribus, similiaq; sunt gallinis. Fœminæ maribus sunt simillimæ, quare genus meleagridum non facile discernitur. Tot ea sunt quæ scripsit philosophus peripateticus de meleagridibus.

De assatis porcellis, & lixatis cibis. Cap. XXVII.

DE porcellis assatis mentionem fecit in Mercatore Epicrates;

Inter hæc ego,
Iactabit haud talem coquum se pascere
Vnquam profectò Sicilia in pisces puto.
Carnes ego uolui perite num suis?
Vidi optimè ob flammas ego illas floridas.

Alexis in Mala:

Caruncula trioboli urbana ualde,
Assata suilla, tum calens succi boni
Cum sit editur.

Athenienses autem, ut in Horis testatur Philochorus, non assant cum sacrificant, sed carnes ipsas elixant, cum Deas inquiant calores, squaloresq; asperos abhorrere. Nam ea quæ nascuntur, & mediocrem calorem poscunt, & aquas opportunas; assatio uerò minimum affert utilitatis. Elixatio non cruditatem solum eximere, uerum etiam, ea quæ aspera sunt potest mollia facere, reliquaq; matura. Nutrimentum præterea & iucundius digerit, magis sine periculo; quamobrem elixatum aiunt superassari non oportere, neque insuper elixare: nam illud quod aptè fuerat paratum, dissoluit, ut ait Aristoteles. Aßata omnia magis & cruda sunt & sicca quam elixa; carnes autem assatæ phlogides uocantur. Strattis in Callipide igitur de Hercule inquiens ait; continuò frusta arripuit, calidasq; phlogidas apri, omniaq; simul irrigauit. Archippus in Hercule uxorem ducente; pulchros porcorum truculos, paruorum taurorum phlogides cornutorum; oblongæ autem apri phlogides.

De perdicibus, ac porcellis. Cap. XXVIII.

SEd quid opus est ut de perdicibus dicam, cum multa sint à nobis superius explicata? Non tamen illud prætéribo, quod narratum fuit ab Hegesandro in suis commentarijs. Scribit enim quòd Samij cum in Sybarim nauigassent, Siritimq; regionem tenerent, adulantibus sonitumq; facientibus perdicibus, rem admirati aufugerunt, nauesq; ingreßi enauigarunt. Scribit de leporibus Chamæleon in libro de Simonide, quòd cum apud Hieronem Simonides cœnaret, neque illi lepus, uelut cæteris, appositus fuisset, sed Hieron postea dedisset, dixit ex tempore:

Cum foret ille amplus, tamen haud peruenerat ad me.

Verè profectò erat sordidus, præterq; decorum lucri studiosus Simonides, ut inquit Chamæleon. Nam cum illi Hieron uictum quotidianum singulis diebus splendidum mitteret, Simonides complura eorum, quæ missa fuißent, uendebat, sibiq; perexiguam partem aßeruabat. Cum quam

ob causam id faceret quispiam percunctatus esset, in Hieronis inquit magnificentia, meaq; frugalitas omnibus pateat. De ubere meminit hoc modo Teleclides in socijs:

Cum fœmina sim, fero decenter ubera.

ὑπογάστριον. Id subuentrem Antidotus in Mempsimœra nominauit. Mentionem fecit Matron in parodis de auibus saginatis hoc modo:

Sic ait; ast illi risere, intusq; tulerunt
Lancibus argenteis saginatas forte uolucres.
Læues, æquales, laganis pro tergore uisas
Aßimiles.

De saginatis suibus ita meminit in Bacchidis nuptiis Sopater ridiculorum scriptor; Sicubi clibanus aderat multi saginati sues stridebant. sues ita dixit in Alcibiade Aeschines; ueluti cauponæ sues nutriunt. In adortationem; pro suibus nutrire. Suē

Δίλφαξ. dixit masculinè Plato in Poeta; suem magnum collum habentem. Sophocles in Iniuria; suem uolo comedere. Cratinus in Vlyßibus; sues magnos. Fœmininè dixit Nicochares, suem prægnantem. Eupolis in aureo genere; non illiberalem suem, in conuiuium præbuit, ac ualde pulchram. Plato in Io; huc affer suibus bonæ caput. Theopompus in Penelope: sacram nobis suem iugulant.

Lacedæmoniorum iniuriæ in Helotes seruos. Cap. XXIX.

De saginatis anseribus ac uitulis meminit Theopompus libro rerum Philippicarum tertiodecimo, ac undecimo Græcarum; in quibus uictus parsimoniam Lacædemoniorum patefacit, ubi aßcripsit hoc pacto; Agesilao accedenti oues multiplices, bouesq; bene nutritos Thasij miserunt. Atque cum his bellaria, multiformesq; cupedias, Agesilaus boues ac pecudes quidem accepit, bellaria uerò & cupedias prius neque agnouit, quæ fuerant obtecta: ast ubi uidit, eos auferre iußit, cū dapibus huiusmodi uesci minimè legitimum esse diceret apud Lacedæmonios. Cum obsecrarent Thasij ut acciperet, date inquit illis, ipsisq; Helotas demonstrauit; quoniam multò magis scio inquit quòd hi comedentes corrumpentur, quam uel ego, uel præsentes Lacedæmonii. Quòd contumeliosè prorsus Helotas tractarent Lacedæmonij, narrauit uel Myron Prieneus ita rerum Messeniorum libro secundo; opus omne contumeliosum Helotibus imperant, atque ad quoduis dedecus adducens. Necesse est primum illis ut pileum ex canina pelle singuli gestent: atque ut rhenonibus induantur, ac uerbera quotannis determinata, uel sine iniuria, patiantur, ne unquam obliuiscantur se esse seruos. Huc accedit quòd siqui supra domesticum splendorem uigerent, his capitis pœna erat constituta: quæ in dominos pœna uertebatur, ni uiros iam factos interficerent: illis regionem tradentes, portionem constituerunt, quam semper afferrent ad eos. Tibia canere de tibiis utentibus dictum est.

χλωίζειν anserū uocē emittere sonat. Diphilus in Brigis: tibia cecinisti, hoc omnes efficiunt apud Timotheum.

De pernis & caseo. Cap. XXX.

Verum quando petasonis etiam pars singulis nostrum apposita est, quam pernam appellant, agite iam de his etiam aliquid dicamus, ac siquis nominis ipsius mentionem fecit. Optimæ sunt igitur Gallæ, quibus minimè sunt inferiores eæ, quæ ex Cibyra ueniunt Asiatica, ac neque Lyciæ. Mentionem harum fecit Strabo libro Geographiæ tertio, uir non ualde iuuenis: scribit hic libro septimo eiusdem tractatus Poßidonium philosophum Stoicum illum cognouiße, de quo sæpius mentionem fecimus, ueluti qui cum Scipione eo fuerit qui Carthaginem deleuit. Sic igitur inquit Strabo: in Hispania apud Aquitaniam ciuitas est Pompeiadum, tanquam siquis Pompeiopolim diceret, in qua pernæ egregiæ componuntur æmulæ Cibyraticis. De carnibus sale consperſis meminit comicus poeta Aristophanes in Dionysio: sale consperſas has tibi appono. Atque in præstigiatoribus: Ostracum sale conspersum semper seruum comedere. Verum quoniam Sicilia se iactat ob caseum, aliquid etiam de caseis dicamus: nam philemon in Siculo inscripto:

Ego Siciliam credideram certè prius
Habere selectum hoc, quòd aptè caseos
Solum faceret: id addo nunc quod audij.

Caseus Siculus quòd erat optimus, columbæ Siculæ, uestes uariæ; siquis Sicula uelit connumerare, uasa ac opes putaui ferre. Est eximius etiam caseus Tromelicus, ut asserit Demetrius Scepsius libro secundo Troici apparatus: est autem Tromelia ciuitas Achaiæ, circa quam caseus caprinus suauißimus conficitur. Neque Tromelicus alium habet caseum, cum quo conferri poßit: cuius mentionem fecit Simonides in Iambo; cuius est principium:

Multum laboraui ut scriberem Telembrote,
Hic caseus adest en tibi ex Achaia
Tromelicus mirabilis, quem detuli.

Euripides succosum caseum uocat in Cyclope acrem, ficusq; succo coagulatum:

Et caseus succosus est, & lac Iouis:

Sed quoniam de omnibus nobis appositis diximus, reliquias efficiam Tromelicum, orationemq; cessare faciam. Nam bellariorum ediliumq; relictas partes reliquias Eupolis nominauit. ὑποτράγημα, esorum reliquiæ. Nam cum cauillaretur in Gemellam quandam uulpis reliquias appellauit: siue quòd corpore esset paruo, siue malis moribus ac uersuta, ut inquit Dorotheus Ascalonites. Caseos latos ac tenues Cretes Thalias appellant, ut ait Seleucus: quos in quibusdam sacrificiis comburunt. Igne coctorum meminit Philippides in tibiis, sic autem lac primum appellatur.

Hos Ignecoctos, hæc oleraq; habens simul.

Atque hæc omnia similia fortaße Macedones, quæ post cœnam eduntur dapes appellarunt. hæc enim condimenta sunt quædam potus.

De coquis. Cap. XXXI.

Cum hæc Vlpianus adhuc dissereret, unus eorum sapientum coquorum myma significauit: atque cum multi ob nuncium eò diuerterent, non demonstrauit signatus uerbero quid id esset: sed ignorare mihi uidemini inquit uiri conuiuæ, quòd Cadmus auus Dionysii fuit coquus. μῦμα edulii quoddam. Cum omnes, id cum dictum esset, tacerent: Euemerus inquit Cous hoc narrat libro tertio sacræ descriptionis, uelut quod à Sidoniis refferatur, quòd Cadmus cum coquus esset regis Harmoniamq; cantatriculam, quæ & ipsa erat regis, capiens aufugit, unà cum illa: Ego uerò libertate donatus aufugiam. Neque quis sanè uestrum coquum seruum inuenire poterit in comœdia, præterquam apud solum Poßidippum. Accesserūt obsoniorum instructores serui primum à Macedonibus, qui uel ob contumeliam, uel infortunia captiuarum ciuitatum, eius rei studiosi fuerunt.

Appellarunt

Appellarunt autem antiqui urbanum coquum Mæsonem; peregrinum Cicadam. Mæsonem à mandendo dictum fuisse putauit Chrysippus philosophus, uelut rudem, & uentri deditum. Cum illud interim ignoraret, quòd Mæson histrio comœdiæ fuit genere Megarensis, qui etiam personam inuenit Mæsonē ab ipso uocatam: ut inquit Aristophanes Byzantius in libro de Personis; qui eum serui etiam personam inuenisse asserit, uelut coqui; easq; peritè, hinc etiam conuenientes illis cauillationes Mæsonicæ uocantur. Maximè cauillantes coqui quidam inducuntur, uelut apud Menandrum in Adhortantibus. Ac alicubi ait Philemon;

Sphingem marem, sed non coquum cepi in domum.
Nam per Iouem scio nihil quod dicat hic:
Quòd repperit noua uerba semper.

Scribit Polemon in ijs, quæ ad Timæum scripsit, Mæsonem esse ex Megarensibus Siciliæ, at non ex Nisæis. Inquit hæc Posidippus in exclusa de seruis coquis;

Huiusmodi sunt hæc. Quid accidit mihi
Valde uenustum seruienti nunc prope
Herum: ferens carnes uidebor haud ego.

In Collactaneis;

Cum sis coquus profectus extra limen es
Cum non prius cœnaueris? dixi. sed is
Nunquid remittis me? laborabo in foro.
Emit me amicus artis huius artifex.

Non est igitur admiratione dignum, si antiqui coqui sacrificiorum etiam erant periti. Nam & sacrificiis præerant & nuptiis: quamobrem Menander in Adulatore coquum in publicæ Veneris festo ministrantem inducit conuentui iuuenum, atque hæc dicentem;

Fœdus, sequens da uiscera, quò nunc aspicis?
Fœdus, fero complura sacra. nunc bene
Deos precare, fœdus, ac precemur in
Olympiadibus omnibus, tu sumito
Linguam interim, nobis salutem tradere
Cum sanitate, tum bona, quæ sunt plurima,
Horum precamur nos tuamen omnibus.

Alius autem loquitur apud Simonidem, quot modis carnes peritus concidat. quid enim mali mihi est obscurum? Eorum experientiam patefecit ad Alexandrum Olympiadis epistola, qua mater illis uadet ut coquum ipsi emat sacrificiorum peritum: inquit igitur mater; coquum Peligriam à matre capito: hic enim nouit quo pacto omnia tua sacra patria peragantur; nouit & inertia, & legitima, & Bacchica, & quotcunque Olympias denique initiari solet. Ne cunctator igitur; sed accipito, & ad me quam citissime mittas. Quòd autem grauis sit quædam ars coquinaria, intueri licet ex Atticis præconibus, qui & coquorum & uictimas cædentium ordinem obtinuerunt, ut libro primo Protogoniæ testatur Clidemus. Homerus facere etiam pro sacrificare posuit: at sacrificare pro libamina post cœnā in suffimentum comburere. Nam antiqui facere dixerunt sacrificare. Præcones per plurimum tempus boues mactabant inquit præparantes, concidentes, uinumq; ministrantes, quos etiā præcones à præstantia nominarunt; nusquam enim coquo merces scribitur, sed præconi. Agamemnon autem cum esset rex, sacrificat apud Homerum: sic enim inquit poeta;

κήρυκες οἷον κρείττονες.

Sic ait; agnorum iugulum ferroq; cecidit,
Multa reluctantes gelida deponit arena:
Halantes animas: exemit robora ferrum.

Thrasymedes etiam Nestoris filius cum securim cepisset, bouem cecidit, cum Nestor non posset ob senectutem: adiuuabant uerò alij etiam fratres, ita res hæc erat nobilis, tanta erat coquinariæ artis dignitas. Apud Romanos etiam cēsores, qui maximæ autoritatis est magistratus, purpuram induti, atque coronati uictimas securi percutiebant. Non insulsè igitur effectum est apud Homerum ut & libamina & uictimas ferrent præcones, quippe cum illis administratio huiusmodi conueniret.

Inde iubet binis urbem præconibus Hector
Ire citis, ferre ac agnos, Priamumq; uocare.

Et rursus;

Talthybium misit confestim rex Agamemnon,
Ad nauem ire iubet, agnumq; afferre, cauatam.

Et;

Talthybius similis cui uox est optima diuis
Astitit hic regi, manibus aprumq; tenebat.

Narrat Demus libro Atthidis primo tribum fuisse coquorum, qui publicos honores consequebantur, quibus curæ erat ut multitudo ageret. Non ineptè igitur Athenion his uerbis inducit inter Samothraces, ut testatur Iuba, coquum de natura disserentem;

An nescis ars coqui omnium quòd plurimum
Ad religionem contulit prorsus uiris?
Huiusmodi illud est profectò barbare.
Nos à ferino more prorsus liberans.
Iniurijsq; duxit in certum ordinem:
Illiq; iunxit, uita quo nunc degitur.
Quis ordo? dicam, mente dicta percipe:
Voracitate mutua, frequentibus
Malisq; nobis undique ingruentibus,
Quidam uir existens nec omnino malus
Et uictimam mactauit, & carnes prior
Assauit: & caro fuit iucundior,
Forsan uirorum carnibus, ipsa uictimæ.
Non has edebant, sed ferientes belluas
Assare mos fuit. uoluptatis semel
Cæpere cum fecisse mox periculum,
Artem coqui inde auxere ab hoc exordio.
Hinc nunc quoque horum pristinorum memores,
Deis solent assare flammis uiscera.
Salem nec inducunt, quòd haud tunc affuit;
In hunc nec is repertus usum tunc erat.
Vt postmodo illis est repertus, & salem
His addidere protinus scriptis sacris.
Moresq; seruauere rectè patrios.
Nobis salutis hæc fuere exordium,
Artis profunda diligenter quærere:
Auxisse condiendo eamq; plurimum.
Hic est nouus, uetustus hic est & simul.
Conditus huic est uenter illatus bene.
Tum suffocatus hœdus illi captus est,
Calensq;. pericommatio ex sententia
Ducens, tulit pisces prius non cognitos;
Olusq;, salsamenta, chondrum, mellaq;.
Ita ob uoluptates eas, quas nunc fero.
Abhorruere singuli esse mortuos.
Vixisse credidere tum præstantius
Simul. fluens hinc turba in unum plurima

Mox condidere ciuitatem, artem ob hanc
Coqui, uelut dixi prius, suauißimam.
Gaudeto uir; solemus ipsi uel penes
Herum coqui semper ferire uictimas,
Componimusq; fœdera. est dignum fide
Nobis Deos putare amicos maximè:
Eiusmodi rebus repertis; plurimum
Vitæ decorum quæ ferunt mortalium.
De religione nil ferens ergo, ac silens
Errraui. at huc accede, mecum uescere.
Capiens & interiora fac decentia.

Demonstrat Alexis etiam in Pelui artem coquinariam studium esse liberorum. Nam ciuis quidam sordidus coquus in eo demonstratur. Condiendi etiam artem scribentes Heraclides, & Glaucus Locrus, non conuenire inquiunt artem coquinariam nec uulgaribus quidem liberis. Extulit artem ipsam in Gigantibus Cratinus Iunior, ubi dicit:

Considerato terra quòd suauißimè
Olet, salitq; fumus hinc iucundior.
Quis, ut uidetur, hanc colit uoraginem
Thuris'ue mercator, coquus'ue Siculus.
Simillimum refers odorem, ambobus his
Iucundus.

Antiphanes, ubi Siculos coquos laudat in Dysprato, inquit; Siculorum artibus conditæ conuiuij diathrimmatides. Menander in Somnio; apparatus & purus, & uarius significari. Posidippus in sufficiente;

Ego coquum cum ceperim, mox audij
Quæ singulis horum mala adsint omnia.
Nos diximus quòd is ubi opus conduceret
Obsonium dijudicantem non habet
Narem, nec hic bonum os, is indecoram habet
Linguam in libidines, & in nonnulla mox
Non grata condimenta, acetum ficuti.
Fumum haud ferens, ignem'ue, sed ex igni ferens
Mox ad gladios ueni. unus horum cum sit hic,
Pertransijt cultros, & ignem protinus.

Vbi coquorum sapientiam declarat Antiphanes in Philotide, inquit:

Num quid uelut aliàs ferebam sumere in
Salsugine est prædulce, sed totum lupum
Aßare, mustelumq; in intritis bene
Feruere, poscit & salem, ac origanum
Anguilla, aquamq;; congrus hoc, herbam batis.
In carnem adest frustumq; thunni cocti, adest
Assatus hœdus alter ex contrario.
Splen me grauat, me perdit & ieiunium.

Connumerat Baton hoc pacto in benefactoribus clarißimorum condiendi artificum nomina;

Nos nocte nec dormimus ò Sibyna, nec
Conscripsimus; sed lychnus ipse exuritur.
Est in manu nobis liber, putamus &
Relinquere quid scitum. quis est nostrum Actides,
Chius'ue, Tyndaricus'ue Sicyonius?
Vel Zopyrinus, ipse quid te dixeris
Mox repperisse? quæ uidentur maxima
Quot mortuos.

De Mymate, & mattya. Cap. XXXII.

EGo uerò hoc epulum myma uobis affero uiri amici, de quo scribit Artemidorus Aristophanius in libro de Linguis condiendi artificum, quòd, ex sanguine, carnibus, condimẽtisq; compluribus in, unum coniectis, conficitur. Hæc scribit Epenætus in condiendi rationibus; myma cuiuslibet est sacrificij & auis. Oportet autem carnes minutim concisas mollire, uisceraq;, & intestina, & sanguinem contundere, acetoq; condire; tum assato caseo, lasere, cumino, thymo, & uiridi & sicco; satureia, coriandris uiridibus ac siccis, gethyo, cepa pura tosta, uel papauere, & uua passa, & melle, maliq; punici acuti granis: tibi autem adesse idem myma & obsonium. Cum tot & hic conciderit, neque ea solum quæ à nobis superius dicta sunt: ingreßus est quidam qui mattyam ferebat, de qua etiam quæstio incidit: atque cum ex linguis condientium artificum ea Artemidori dixißet Vlpianus; commentarium traditum esse inquit Aemilianus Dorotheo Ascalonitæ, atque inscriptum esse de Antiphane, ac de mattya apud medios comicos, quam Thessalorum inuentum fuisse scribit, patriamq; fuisse apud Athenienses tempore imperij Macedonum. Narrantur omnium Græcorum magnificentißimi fuisse Theßali & in uestitu, & omni uiuendi ratione; quæ etiam causa illis extitit ut Persas in Græciam allicerent, quum illi delitiis huiusmodi ac magnificentiæ inuidissent. Scribit Cratinus etiam de eorum magnificentia in eorum Republica. Dicta fuit mattya, ut asserit Apollodorus ματτύη, μάσασθαι. *Atheniensis libro Etymologiarum primo, à mandendo, uelut etiam mastiche. Nos autem à pinsendo dictam fuisse contendimus, unde maza etiam nominata est. Magis etiam apud Cyprios uocata est, ualdeq; delitiis oblectari hypermazare dicũt. Vocarunt igitur à principio popularem hunc, communemq; cibum ex farinis, mazam, ipsamq; præparare, pinsere dicebãt, postea necessarium uictum ob intemperantiam uarietate distinguentes, studioseq; paulatim immutantes, nomen ipsum mazæ in Mattyam commutarunt, atque ita appellarunt omnem cibũ magnificum. Mattyazare uerò dixerunt ipsos cibos præparare siue piscis esset, siue auis, siue olus, siue sacrata uictima; siue etiam myttium. Hoc autem manifestum est, ex quo Artemidorus etiam Alexidis testimonium apposuit. Nam cum uellet Alexis apparatus intemperantiam demonstrare, delibrare apposuit. Habet autem uniuersus delectus, cum sit apparati actus, qui Demetrius inscribitur:*

Obsonium hoc missum capientes optimum
Parate, perfruamini omnes, pocula
Siccate, delibrate, mattyazete.

Vtuntur autem delibrare Athenienses in lasciuam, grauemq; rerum Venerearum uoluptatem. Artemidorus etiam in linguis condientium mattyam commune nomen esse demonstrat omnium magnificorum condimentorum, cum ita scribat; siqua auis mattyæ, per os in caput iugulata fuerat: sit autem putris, uelut perdix, si uolueris sicuti se habet unà cum alis, siue uellicatam. Postea condiendi morem exponens ac coquendi statim infert; altilem crassam elixato, & pullos iam cucurrientium. Quòd si uolueris uti inter potandum, olera postea in catinum excipiens, gallinæq; carnes imponens, apponito. Pro aceto uuam acerbam, uelut se habent racemi, in ius per æstatem conijcito. Verum ubi cocta fuerit, exime cum racemis, priusquam acinum dimittat, atque olus ita contundito, sic mattya fit iucundißima. Quòd nomen esset commune magnificarum epularũ, manifestum est: quòd autem mos hic conuiuii ita diceretur, ita declarauit in Rapto Philemon:

Custodiam nudo imperaztum per tria
Memattyæ mox pocula ille appareat.

In Homicida.

Nobis ferat potum quis, atque mattyam
Cito facite.

Dubiè dixit Alexis in Pyrauno;

Vt occupatos ipse cerno, protinus
Exclamo nobis non dabit quis mattyam?

Veluti si cœnam dixisset. Veruntamen consentaneum est & in dapes propriè referre. Est autem Machon Sicyonius unus & ipse ex comicis, qui floruerunt Apollodori Carystij temporibus, neque suas comœdias ostendit Athenis, sed in Alexandria. Erat autem bonus poeta siquis alius, post septem, quamobrem cum iuuenis esset Aristophanes dedit operam ut cum illo ociaretur. Hæc igitur & ille fecit in actu ignorantia;

Nil mattya uisum est mihi iucundius.
Hoc num priores Atticis Macedones
Ostenderint, Dei'ne cuncti, nescio.
Illud scio quòd est uiri ornatißimi.

Quòd autem omnium postrema afferebatur, testatur Nicostratus in Depulso; est autem coquus, qui quam splendidum or dinatumq; conuiuiũ sit exponit. Atque etiam quale esset prandium patefecit, & cœna: ac tertiæ ferculorum appositionis mentionem faciens infert:

Bene est uiri, ualde bene est: sed mattyam
Sic præparabo postea. quòd credo ego
Nobis neque hunc ipsum inde contradicere:

Et in Coquo:

Thriumq;, candaulumq;, uel quid horum is haud
Cognouit unquam ad mattyam quæ pertinent.
Post alter inquit mattyam ferri, pedem,
Ventrem calentem, forte uuluas & simul.

Dionysius in Iaculis percusso, est autem coquus, qui ita loquitur:

Ita ut faciens quandoque ego ipsis mattyam,
Vnam properans mox lationem gesserim
Ad mortuum errans mortuorum, nec uolens.

Philemon in Mendica:

Struxisse dum liceret ibi totum diem,
Fecisse mattyas, simulq; tradere.

Illud quod apud alios mattya dicitur, apud Spartanos epæclea dici scribit Molpis Lacon, quod secundas mensas significat, Menippus autem Cynicus ita inquit in inscripto Arcesilao:
Potus erat quibusdam lasciuientibus, atque Lacæna quædam mattyam inferri iußit: atque paruæ perdices anseresq; parui assati, placentarumq; delitiæ illatæ fuerunt. Genus hoc cœnæ Attici bellaria dicere consueuerunt: at Dorici Epæclum: ex alijs Græcis complures mensas secundas. Cum tot de mattya etiam dicta fuissent uisum est esse discedendum; nam uesper iam aduentarat: sic igitur discessimus.

ATHENAEI

DIPNOSOPHISTARVM

LIBER QVINTVSDECIMVS.

NATALE DE COMITIBVS VENETO INTERPRETE.

De cottabis. Cap. I.

I suauitatem Nestoris mihi Dei,
Antenoris Phrygisq; dulcem traderent,
Iuxta sapientem Euripidem amice Timocrates, non possem ea omnia tibi commemorare, quæ sæpius in his diligentißimis conuiuiis explicata fuerunt: cum ob uarietatem, tum etiam ob rerum nouarum, quæ semper inueniebantur similitudinem. Nam & de ferculorum ordine sæpius dictum est, & de iis quæ facta fuerunt post cœnam, quæ uix in memoriam reuocaui, cum quidam ex sociis eos Iambos dixisset ex Laconibus Platonis:

Sumpsere quippe cœnam
Omnes ferè uiri iam
Cur ipse non mensam abstulisti protinus?
Ego solutionis ecce confero
Fundens precium ingressus.
Ego simul satiabor,
Libamina iride fundens.
Et cottabum feram mox
Iam tibias oportet
Promptas puellæ adesse,
Inflare, & unguentum simul
Infunde cedens, irinum
Aegyptium post hæc; dabo
Viris coronam singulis.
Vinum recens quis misceat.
En iam profectò mistum adest,
Thure imposito quidam refert,

* * *

Porro bibentes carmina
Conuiuii qui concinunt.
It cottabus extra limina.
Habens puella tibias
Gratum melos tum concinit,
Præsentibus conuiuii
Viris. habentem uidi ego
Triangulum formosum: ad hunc
Melos canebat Ionicum.

Postea quæstio fuit de cottabis, utputo & de iis, qui illis utebantur: quos existimauit ex præsentibus quidam, eorum esse medicorum, qui post purgationes balnei, stomachi gratia amystidem bibentes singultiunt: quare inquit non antiquam esse

consuetu=

consuetudinem huiusmodi,neque se quempiam antiquorum cognouisse,qui usus sit hoc purgationis genere.Quamobrem eos increpare solebat Erasistratus Iuliates in libris de uniuersi tractatu,qui id facerent,quoniam oculis plurimum obesse dicebat,uentremq; inferiorem continere.Ad quem ait Vlpianus:

Surge Asclepiades,iam te uocat ipse Charoneus.

Non insulsè dictum est cuipiam nostrorum sociorum hoc, nisi erant medici;nihil enim stultius erat grammaticis. Quis nostrum est profectò qui non sciat hunc cottabi usum non esse antiquum?nisi tu forte eos Amipsiæ etiam singultire existimes. quando tu igitur non es huius considerationis peritus,aut conscius;discito ex me quod Siculum est primum cottaborum inuẽtum hic ludus:cum primi Siculi hunc inuenerint, uelut in elegiis ita testatur Critias Callæschri;

Est opus egregium Siculis dimissus ab oris
Cottabus;hunc guttis iussimus esse scopum.

λατάγη, gutta.

Dicæarchus autem Milesius Aristotelis discipulus guttam etiã Siculum nomen esse asserit in libro de Alcæo.Est autem gutta humor ille,quirelinquitur in poculo à bibentibus, quem in manum conuersam desuper ludentes in cottabeum coniiciebant. Scribit Clearchus in tractatu de linguis Thessalos ac Rhodios cottabum ex poculis guttam appellare consueuisse.Vocabatur autem cottabus & id quod uictoribus in poculo ponebatur; uelut ita inquiens Euripides testatur in Aeneo;

Bacchi petebant iactibus frequentibus,
Caput senis;caput corona cingere
Decreui ei quisquis petiisset,præmia
Cum cottaborum traderem.

Appellabatur cottabus uas id etiam, in quod guttas iaciebant, ut Cratinus asserit in Nemesi.Plato in Ioue male affecto cottabum ludi genus esse declarat inter pocula,in quo uascula ponentes assurgebant.Sic autem inquit:

Ad cottabum lusisse dum cœnam parem
Vobis uolo profectò;sed uentus puer
Es missus:afferas rogo mortarium:
Mortarium affer;ac aquam aufer,pocula
Deponite,haud feram generosè uos parum
Lusisse,quippe ludimus nunc de osculis.
Vobis ego depono paruos cottabos.
Quas ipsa gestat has simulq; crepidas.
Tuum babæax & cotylum;certator hic
Præstantior uenit Isthmiadis totius.

βαβαιάξ, remittentis ac spernentis dictio, uelut proh latinis.

Appellarunt etiam cottabos quosdam fragiles: sunt autem parui lychni,qui contrahuntur,rursus in unumq; concidunt. Eubulus in Bellerophonte;

Quis inferius nam crura ceperit mihi?
Extollor ipse sicuti uel cottabus.

Antiphanes in Veneris stirpe:

Hunc ipse dico,non capis tu:cottabus
Est lychnus.ipse mente percipe:oua sunt
Nam quinque niciterium.
De quo?minus uester peritus ludus est
Hic,quomodo?docebo;quando cottabum
Dimittis in lancem,locato sic super
Vt hoc positum sit.inquis ipse quadrulam,
Hic lanx.fit ille uictor hoc qui fecerit.
At qui scietur quispiam si attigerit
Ipsam?æream ad statuam cadet,tum plurimus
Consurget inde,per Deos in cottabo
Sonus.domesticus uelut quidam astitit
Statua ærea.

Tum post pauca;

Qua lege poculum capi par sit doce.
Concinnè oportet te digitos inflectere.
Parumq; uini infundere hinc,haud plurimum.
Et postea quo conijcias modo aspice huc;
Neptune tali more?quam sublimibus:
Sic effice.ast funda ipse uix certè queam
Illuc adire.disce sed quæ nunc fero:
Opus est manum curuasse ualde consonè,
Tum cottabum misisse.

ἀγκύλη, curuatura.

Vt inquit Dicæarchus.Iubet etiam quidam Herculi apud Platonem in Ioue male affecto ne asperam manum habeat,si cottabi ludum uelit aggredi. Vocarunt autem cottabi effusionem à curuitate,quia manum dexteram curuare solent in cottabi ludis.Sunt qui ancylen poculi speciem esse dicant. Bacchylides in Amatoriis;quando candidum cubitum extendens his iuuenibus ex ancyle fundit. Aeschylus in Ostologis cottabos his uerbis ancylatos nominauit;

Eurymachus non alter,haud minoribus
Iniuriis affecit;haud laudabiles
Illæ mihi fuere.semper cottabus
Illius huic erat propinquus:illius
At ancyle scopus fit ipse cottabus
Qui dissecat.pubescens manum petebat.

μάνης ærea statua,

Quòd autem præmium cottabum iacienti propositum esset, prius dixit Antiphanes,sunt enim oua,bellaria,cupediæ.Similiter uerò dixerunt Cephisodorus in Trophonio Callias ac Diocles in Cyclopibus,& Eupolis;Hermippus in Iambis, cottabus,qui fragilis nuncupatur est huiusmodi;paruus est Lychnus altus,qui Manẽ habet appellatum,in quẽ patinã iactã incidere oportebat:atque inde in peluim subiectã, cottaboq; percussam, incidebat; eratq; agilitas quædam studiosa iactus.Meminit de Mane Nicochares etiam in Laconibus.Est autem alterum ludi genus id,quod in pelui fiebat:nam peluis aqua impletur, atque oxybapha uacua in ea natabant, in quæ guttas intendentes ex Carchesiis ea immergere nitebantur. Capiebat ille cottabos, qui plura eorum demersisset.Amipsias in cottabo ludentibus siue insania;fer agè oxybapha & cantharos, peluimq; pedibus lauandis aptam infundens aquam. Cratinus in Nemesi; Ioui cottabos ex patriis legibus proponentes:uacuum oxybaphum petere,uiro quidem petenti præbeo plura fortunæ munera. Præmium in conuiuantibus posuit Aristophanes;

Noui ipse æreum
Hoc cottabum est firmare,myrtos ponere.

Hermippus in Parcis;uestimenta serue deiecta sunt,totus thorax perforatus est,coarctantur circa calcaneum ocreæ,calcei albi nullus aliter;bacillum uidebis cottabicum inter paleas conuolutum. Manes neque guttam,neque infelicem patinam apud cardinem uidere posses: cũ sit in hortis inter scopasq; existat. Achæus in Lino de Satyris differens ita inquit;iactantes, proiicientes.frangentes aliquid mei;dicentes ò pulcherrima mehercle gutta.Hæc dicebant,dum amatorum comminiscerentur:atque cum eorum nomine cossabos uocatos abiiciebant. Sophocles idcirco in Inacho guttam Veneream appellauit;fulua Venerea gutta pueris domibus incumbit.Euripides in Plisthene; permultus cossaborum strepitus,multa accinitur Veneris cantilena in domibus.Inquit etiam Callimachus;

Complures

Complures terræ telum iaculantur amantes,
Potantes guttas ex Siculo calice.

Aderat & aliud cottaborum genus, qui in pernoctationibus proponi consueuerunt: de quibus mentionem fecit his uerbis Callippus in Pernoctatione; qui uigilauerit placentam capiet, & cottabos, & quam uoluerit ex præsentibus osculabitur. Fiebant bellaria etiam quædam in pernoctationibus, in quibus plurimum tempus tripudiabant uigilantes, eaq; bellaria ex eorum gaudio qui ea accipiebant, Charisia nominarunt. Meminit Eubulus in Ancylione cum ita scribat: diu enim pinsit niciteria. Postea inquit: nuper exiliens uelut Charisium pinsens. Quod osculum uerò esset præmium in sequentibus ita testatur Eubulus:

Si fœminæ afforent, liceret tempore
Saltare noctis totius: saltabitis
Infantis in decimo die. uobis ego
Tum mala niciterium, tres tænias
Ponam, nouemq; addentur illis oscula.

Quòd magni esset studij Cottabus apud Siculos, uel ex eo manifestum est, quòd gradus etiam huic ludo peropportunos constituebant: ut Dicæarchus narrat in libro de Alcmane. Non parum scitè igitur Callimachus etiam Siculam guttam appellauit. Mentionem de cottabis guttisq; fecit Dionysius Aereus cognomento his uerbis in Elegijs:

Cottabus ipse tibi hic stat tertius, ipsi & amantes
Fecimus hunc peram gymnasio Bromij.
Sed uos præsentes dextras protendite cuncti
In sphæras calicum, cum neque uisus erat
Ille oculis, uos deuexum prius æthera mensi.
In quantum spatium gutta uenire ualet.

His ita dictis poposcit potum Vlpianus in magno poculo: atque hæc addidit ex elegiis:

Hymnos porrigere hinc potum nobisq; tibiq;.
Atque diu uetus hunc qui tibi amicus adest
Remigio linguæ celebrem mittemus in æuum.
Symposii dictis gratia multa quæ inest,
Phæacis nautas Musarum in transtra iubebit.

Nam iuxta Cratinum iuniorem, qui ait in Omphale:

Qui sit beatus, hunc bibisse plurimum
Præstat: laborem & bella curent cæteri.

Ad quem, Syro semper aduersatus Cynulcus, neque unquam ab ea contentione remotus, quam contra illum susceperat: ubi tumultus in conuiuio ortus est; inquit; quis hic est chorus Syrbenæorum? nam & ipse cum quorundam ex his carminibus recordatus sim, explanabo: ne fremat Vlpianus, atque ex expositis ab Homeri imitationibus, solus cottabos attrahat:

Nuncio bono huc accedite permulsi.
Soluite uos, calicumq; graues deponite rixas.
Ex me prudentes discite adesse uiri.

Cum hæc peropportuna sint præsenti quæstioni.

De coronis amantium solutis, amatarumq; foribus coronatis. Cap. II.

Video autem & coronas & unguenta nobis afferentes pueros. At cur dicuntur amare coronati, si eorum coronæ soluantur? hoc enim in omnibus Callimachi commentarijs, cum ea legerem, cognoui. Cum dixisset Cyrenæus rosas folia abijcientes, discere optabam: quorum unum & hoc est: arbohum omnia ad terram deciderunt. Tuum erit opus igitur ò uir eruditißime Democrite meam mille annos habentem quæstionem soluere: atque cur amasij amatarum fores coronare consueuerint. Tūc ait Democritus: sed ut ego etiam de Aereo Dionysio poeta ac oratore mentionem faciam, appellatus est autem Aereus, quia Atheniēsibus consulebat ut æreis nummis uterentur: quam orationem in oratorum descriptione Callimachus descripsit: dicam & ipse ex elegiis aliquid. Tu uerò ò Theodore, (hoc enim tuum proprium est nomen) hanc accipe poesim ex iis, qui poculis à me prouocati fuerunt.

Ego dulcia miscens
Rite tibi primo munera do Charitum.
Munera tu capiens inuites cantibus idem.
Ornans symposium, condecoransq; tuum.

Dicas igitur cur si coronatorum soluantur coronæ amare dicantur. Nunquid idcirco quia amantium morum ornamentum omne amor eripit? quapropter ob manifesti ornamenti direptionem, quendam Clearchus libro primo rerum amatoriarum horrendum appellat: atque argumentum esse arbitrantur morum, cum uiri huiusmodi ornatum abiecerint. Vel potius uelut in uaticiniis, & hoc ut alia complura nonnulli annotarunt? coronæ enim ornamentum cum nihil habeat mobile, insigne est immobilis eius animi, qui ornatus est, affectus: cuiusmodi amor est. Neque ulli profectò magis ijs ornantur, qui amore sunt capti: nisi natura, tanquam numen quodpiam, res singulas iustè administrare nouerit: neque prius amantes coronari oportere iudicet, quàm amorem deuicerint: illud est autem, ubi amatum, ut cooperetur, allexerint & à desiderio liberati, manumißiq; fuerint. Nos igitur coronæ direptionem certantis adhuc argumentum eße arbitramur. Vel potius illud uerum est, quòd Amor ipse, cum contra se coronari non patiatur, aut promulgari, coronam diripit, reliquosq; admonet, atq; significat quòd ab ipso uincuntur, reliqui uerò uiros ipsos inquiunt amare? an omne quod uinctum est solutum iri significatur? Amor uerò quorundam uinculum est coronatorum, nulli siquidem alii uincti studiosi sunt ut coronentur, præter amantes: declarat autem coronæ solutio, uinculum ipsius amoris: quod cognoscentes, uiros huiusmodi amare inquiunt. Vel idcirco, quòd uiros amātes coronatos sæpius ob actū, (ut par est) cum suam ipsorum coronam eripientes intuemur, affectum in opinionem conuertimus, quia non defluxisset corona, nisi amarent? uel etiam quòd solutiones maxime de uinctis & amantibus intelliguntur? cum ergo coronæ solutionem, deuinctorum quorundam solutionem esse arbitrentur, eos amare inquiunt: sunt enim uincti amantes: nisi ob id fortasse, quia amantes coronentur Amori, eorum corona non sit firma: est siquidem graue in magna diuinaq; corona exiguum, aut quod contingat, imponere. Amatorum uerò limina coronat: uel honoris gratia, eorum, uelut Dei cuiuspiam, uestibulum coronant, uel non amatis sacrificantes, sed ipsi Amori, postea coronas deponunt? est enim amatum Amoris simulacrum: cuius cum domus sit templum, amasiorum fores coronant; idcircoq; nonnulli in amatorum foribus sacrificant. Vel potius à quibus se uerè animi ornamento spoliari posse sentiunt, in eorum honorem corporis ornatum detrahentes ob affectum, seq; ipsos spoliantes, illis deposuerunt? omnes amantes hoc faciunt, at non præsente amato, nam id est impedimento quominus deponatur. Hinc effectum est ut æpolum illum hæc dicentem fecerit Lycophronides: hanc tibi rosam depono eximium opus, & calceos, & galeam,

leam, hastamq; feris lætiferam, quoniam aliud mens mea uolutat, atque in puellam gratis amicam, ac formosam conuersa est. Verumenimuero diuinissimus etiam Plato libro septimo de legibus quæstionem quandam de coronis proponit, quæ ut soluatur digna uisa est, cum philosophus ita dicat; Malorum quorundã atq; coronarum pluribus ac paucioribus simul distributiones ipsis numeris congruentibus. Sic dixit Plato. Est autem huiusmodi id quod dicit; uult unum numerum inuenire; per quem ultimo ingrediente omnes æquum numerum habeant malorum uel coronarum. Dico igitur sexagenarium numerum æqualitatem implere posse, si in sex conuiuas eum conferamus, noui id quod dixeram superius non plures quàm quinque fuisse conuiuas: quod autem nos sumus infiniti, patet. Hoc igitur pacto incipiet numerus sexagenarius cum sex conuiuis contentum fuerit symposium. Primus ingressus est ad conuiuium, atque sexaginta coronas accepit; secundo dimidium tradit ingredienti, tunc utrique adsunt triginta; tertio ingredienti uiginti impartientes omnes habẽt sexaginta: quarto rursus impartientes fiunt quindecim; quinto rursus duodecim; sextoq; decem: sic autem coronarum numerus expletur. Cum hæc dixisset Democritus, Vlpianus Cynulcum aspiciens cuiusmodi philosophum inquit me dæmon adduxit, iuxta Theogneti comici phasma;

Miselle literas sinistrorsum capis.
Vertere nam uitam tuam libri diu.
Terræ profectò excogitans, & hinc polo
Nugaris, haud curant tuas qui ineptias.

Syrbenæ chorus, Naucratitesq; corona & uiticis. Cap. III.

Vnde tibi uenit in mentem Syrbenæorũ chorus? quis uero uir dignus de musico hoc choro mentionem fecit? qui ait non prius te docebo, quam dignam mercedem à te consecutus fuero. Non enim ego libros euoluo, uelut tu, ut spinas colligam, sed ea quæ utilissima sunt, quæq; sunt digna ut audiantur. Cum hæc grauiter tulisset Vlpianus, hæc ex Alexidis suspicione exclamauit:

Nec, desides sunt inter, hæc decentia.
Vbi ferunt uirum uocatis uictimam
Mactare monstrantem futura in crastinum
Quæ cœna sit: uenalia inde ponere
Quæcunque non saturis uidenda prodidit.

Hos eosdem Iambos apud Antiphanem etiam in Somno intueri licet, tunc ait Cynulcus; uerum quoniam quæstiones de coronis fuerunt, dic mihi ô Vlpiane quænam sit apud elegantem Anacreontem corona Naucratites: inquit enim iucundissimus hic poeta;

Viris coronæ tres fuere singulis;
Hæc Naucratites, hæc & ex gratis rosis.

Cur etiam apud eundem poetam uitice nonnulli coronantur? libro enim secundo Cantilenarum inquit; perhumanus Megisthes iam decem menses, ex quo uitice coronatus est, suauemq; bibit uini fæcem. Viticis enim corona absurda, nam uitex ad uincula inuolucraq; facienda accommodata est. Dic nobis igitur aliquid de quæstione eorum qui digni existimentur aliqua auctoritate, non autem qui studiosè nomina aucupentur. Cum ille taceret adhuc, atque animo perquirere uideretur, ait Democritus; Aristarchus maximè grammaticæ peritus amice, ubi locum quendam describit, inquit quòd antiqui uiticibus coronabantur. Scribit uerò Tenarus uiticem coronam esse rusticorum. Alij uerò expositores nihil ad rem pertinere inquiunt, cum de re posita loquerentur. Cum uerò in Menodoti Samij inciderim commentaria, quæ inscribuntur, eorum, quæ sunt in Samo egregia, descriptio; rem inueni de qua nunc est quæstio. scribit enim Admeten filiam Eurysthei in Samum ex Argo profugisse, quæ cum Iunonem sibi apparentem uidisset, gratiamq; referre ex aliqua parte uellet, quia eam incolumem ex domo profectam seruasset, curauit id sacellum diligenter, quod seruatur his etiam temporibus: erat tamẽ à Lelegibus ac Nymphis antea institutum. Hoc cum audiuissent Argiui grauiterq; tulissent, persuadere Tyrrhenis cum multam pecuniam pollicerentur conati sunt, qui Lepricis legibus uiuerent, ut Idolum raperent. Cum crederent Argiui si illud esset effectum, futurum esse ut Admete aliquod malum omnino Samum habitantibus persuaderet. Cum Tyrrheni peruenissent ad portum Iunonium, exeuntesq; statim rem adorirentur, idolum facile ceperunt, cum præsertim eo tempore templum esset sine foribus, tum ad mare portantes in nauim continuò detulerunt. Cum rudentes soluissent, cepissentq; anchoras, omniq; remigum industria uterentur, discedere non potuerunt. Eam uerò rem admirati, atque diuinitus accidisse existimantes, rursus idolum ex naui exportarunt, ac in litore deposuerunt: tum illi liba offerentes discesserunt ualde timidi. Cum significasset mane Admete, quòd idolum euanuisset, summaq; diligentia id quæreretur; illud quærentes in litore inuenerunt. Atque suspicati sunt sponte sua ad barbaros Cares aufugiens conuertisse, pectiusq; ad uiticem firmasse, longioresq; ramos utrinque se contraxisse, atque omni ex parte id complexos fuisse. Cum Admete id soluisset, & expiasset, id super base constituit, atque, uelut stabat antea, collocauit. Hinc effectum est ut quotannis idolum in littus afferatur, atque non appareat: cui liba offerunt, & festum Tonæa uocantur, quoniam confestim ac raptim idolum corripuisse constat eos, qui prius ipsum perquirebant. Fama est Cares sub id tempus Deorum formidine correptos in Hyblam ad Dei uaticinium confugisse, atque ad percunctantes de accidentibus respondisse Apollinem, Deam in illos ex eorum uoluntate animaduertere, atque id tamen sine difficili calamitate, quam Iupiter ignis rapti causa in Prometheum conuertit superioribus temporibus, cum eum ex grauissimis uinculis soluisset, castigationem uoluntariò, in animo molestia omni libero positam, tradere cum uellet, hanc habuit quam imperaret Deorum duci. Ex quo neque significatam illius coronam superesse Prometheo, ac paulo post hominibus, de quibus benemeritus fuerat, cum ignem illis dono dedisset. Quamobrem Caribus etiam eodem modo imperatum est cum uiticis coronis uterentur, ut sua capita ramis uincirent; quibus ipsi Deam cõprenderant. Imperauit autem ut alia coronarum genera soluerent, præter laurum, quam donum se iis concedere solis dicebat, qui Deam colerent; & qui uterentur assequentes ex uaticinio illæsi essent futuri, atque Deæ meritum æquumq; ius in conuiuijs traderent. Cum Cares responso parere studerent, priores coronas solitas dissoluerunt; at ipsi uulgo uitice quidem sunt usi; illis uerò qui Deam colebant concesserunt ut laurea coronarentur, quæ consuetudo nunc etiam seruatur. Mentionem fecisse uidetur coronæ ex uitice Nicænetus poeta in suis commentarijs, cum indigena sit poeta: sic autem inquit:

τονος uehemens.

Non placet urbs, malo uenator uiuere in aruis.
Namque magis zephyri lenior aura iuuat.

Stratus

Stratus humi lateriq; thorus mihi sufficit ipse.
Proximus agrestis lectus & ipse pyri.
Atque corona uetus Carum uitex;agè uinum
Portetur,Musis atque sacrata lyra.
Potemus læti,Iouis inclyta nympha canatur
Vt nobis,illi hæc insula sacra deæ est.

In his ambiguè dictum est ab ipso Nicæneto num lecti sternendi gratia,uel coronæ uiticem nominârit. Cum antiquam coronam Carum esse dicat,illud,quod quærebatur,patefecit. Accidit autem ut uiticis corona ad Polycratis usque tempora uterentur,cum ueluti quispiam coniectari posset, familiarißima esset insulæ. Scribit igitur Anacreō, Megisthes perhumanus,iā decē menses ex quo uitice coronatus est,suaueq; bibit uini fecē.

Hephestion aliorū opera sibi attribuens. Ca. IIII.

HAec Dei norunt,quemadmodum primus ipse;cum Menodoti commentariolum haberem, in pulchra inueni Alexandria:atque ex eo multis illud ostendi, quod quæritur apud Anacreōtem. Hephæstion uerò,qui furtum omnibus obijcit,à me capiens solutionem ipsam sibi arrogauit, commentariumq; edidit inscriptum,de corona uiticis apud Anacreontē; quod nuper Romæ apud Demetrium inuenimus. Huiusmodi fuit Hephæstion Historicus erga optimum etiam nostrum Adrantum. Hic enim cum libros quinque de Quæstionibus edidisset,earum rerum,quæ apud Theophrastum in libris de Moribus iuxta historiam,dictionemq; quæruntur; ac sextum de ijs,quæ in Ethicis Aristotelis ad Nicomachum, ambiguè dicta eßent;tum de Plexippo,qui est apud Antiphontem tragicum, & alia quàm plurima,ac de ipso etiam Antiphonte; hæc sibi attribuit. Inscripsit & libellum de Antiphonte, qui est in Memorabilibus apud Xenophontem, neque proprium quicquam inuenit,ueluti in libro de Corona uiticis. Solum hoc proprium dixit q. Phylarchus lib. septimo Historiarum historiā uiticis cognouit,quodq; nesciuit ille Historicus ea Nicæneti,neque Anacreontis. Demonstrauit etiam ipsum in nonnullis eorum quæ narrata fuerunt,discrepare à Menodoto. Posset aliquis uel simplicius etiam dicere de uitice,quòd Megisthes coronari uitice consueuerat, cum ei illa abunde suppeteret,in eo loco, in quo conuiuabatur,quo tempora sibi deuincire posset.

De coronis calamorum,cur coronæ sint inuentæ, & quo pacto. Cap. V.

COnsueuerūt Lacedæmonij etiam calamo coronari per festū Antesignanorum,ut in libris de Sacrificijs in Lacedæmone scriptum reliquit Sosibius:cum ita inquiat;hic alios quidē regionis ipsius calamis coronari accidit,alios uerò,pueros scilicet,ex institutione non coronatos aßequi. Aristoteles libro rerum Amatoriarum secundo, Aristonq; Peripateticus genere Ceus libro Amatoriarum rerū nono similiter,inquiūt, quòd antiqui ob dolores capitis,quibus propter uinum uexabātur,uinciendorum temporum gratia uincula, quæcunque cōtingerent,inuenerunt:quæ res illos iuuare uisa est. Posteriores autem ornamentum etiam quoddam per uenustū addere uoluerunt tempori, atque in congreßibus per uinum coronas sunt machinati. Est autem rationi fortasse magis consentaneum,cū omnes sensus in capite reperiantur,illud idcirco præcipuè coronari:uel quia tegi caput conferat;sicut etiam frontem atque uinciri,idcirco tempora coronabantur,ut optimus inquit Anacreon;In cilìis autem grauium corollas ponentes festiuum festum ago Dionysio. Coronabant uerò & pectora,eaq; unguento perungebant,quoniā ibi est cor. Vocarūt autē collares coronas eas,quibus collū uinciebant,ut testatur in his Alcæus;Sed circa colla implexas coronas collares imposuit. Anacreō;implexas collares ex loto circa pectora posuerūt. Aeschylus in Prometheo soluto scitè admodum inquit, quòd coronam in Promethei honorem circumponimus capiti pro pœna eius uinculorum. Atque ita inquit in inscripta Sphinge;

Huic hospiti ueterem coronam,quæ optima
Corona causa uinculi Promethei.

Simpliciorem uerò causam tradidit Sappho quare nos coronemur,cū ita dicat; coronis ὤδικα παρθεθέρα, τᾶς φόβαισι ὄρπακας ἀνήτω συναέρραις ἀπαλλαῖσι χερσὶν εὐανθέα γὰρ πέλεται. καὶ χάριτες μάκαιρα μᾶλλον προτέρην στεφανώτοισι δ' ἀπυστρέφονται. Nā uelut iucundius sit ac gratius dijs sacrificātes coronari asserit. Narrat Aristoteles in Symposio quòd nihil mutilatum Deis offerre,sed omnia perfecta ac integra donare, consueuimus:plenum uerò & perfectum esse uidetur corona. Coronare implere quodammodo significat,unde Homerus:

Hæc apposui,ut me doctiores, sensum aliquē, si elicere possint experirentur, quia non sunt impressa,

Crateras pueri statuunt,& uina coronant. Et;
Sed uerbis formam Deus ipse coronat.

Nā eos qui aspectu sunt deformes inquit,dicēdi grauitas implere uidetur. Hoc corona efficere uelle apparet, quāobrē cōtrariū facimus in doloribus: nā cū nos cū laborāte grauiter ferre demonstraturi sumus,nos ipsos et capillorū cæsarie mutilamus,et coronas diripimus. Scribit Philonides medicus in libro de unguētis et coronis,q. cū uitis in Græciā à Dionysio ex mari rubro lata fuisset, permultiq; in immoderatū uini usum conuerterentur,ac uinū purū biberent,alij in furias conuersi fuerūt,alij uerò ob capitis grauedinē mortuis similes uidebantur. At cū quidā biberent in regione imber incidit forte,cōuiuiūq; dissoluit; craterē uerò,exiguum qui uinū relictū habebat,aqua impleuit. Mox cū serenitas orta fuisset, in eundē locū reuersi sunt;uinumq; mistū gustantes fruitionē facilem ac sine dolore sunt,cōsecuti,atq; idcirco Græci bonū dæmonē significāt uino non misto qđ datur in cœna, Deū illū qui mistionē inuenit, uenerantes:erat aūt hic Dionysius. Primū uerò poculū,qđ mistū datur post cœnā Ioui seruatori indicere solent, quē mistionis illius salubris,ac imbris autorē esse arbitrantur. Opus erat auxilijs ijs,quorū potu capita grauarentur,atq; uinculū illis erat prōptißimum,cū præcipuè ad illud duce ac moderatrice uterētur natura. Nā cū quis capite grauatur inquit Andreas,illudq; supprimeret uinculū inuenit leuior factus,doloris capitis remediū. Hoc auxilio illi utentes pro locis,caput illis ligabāt,quibus grauari cōtingeret:atq; ita ad hederaceū uinculū peruenerūt,cū hedera ipsa et multa esset,& omnibus in locis nascere tur,et aspectū haberet non iniucundum:quippe quæ frondibus ac corymbis tēpora adumbraret, stringendiq; uim pateretur, ac sine graui odore refrigeraret. Videtur idcirco mihi Dionysius coronā uiris reliquisse,ac inuentor fuisse potionis eius, ut illis eßet adiutor,quibus malorum plurimorū autor extiterat: Inde uerò in uoluptatem conuersi,illud,quod ad utilitatem traditum fuerat, atque ut ebrietate laborantibus auxiliaretur, coronam scilicet,in aspectus ac odoris iucunditatem retulerūt: quamobrem coronam ex myrto astringentem uini euaporationē reprimere inquiunt,similiter uerò roseam, siquid habuerit, refrigerare aiunt aliquātulū,doloresq; capitis mitigare. Neq; laureā sanè coronā à potu alienā eße existimare cōuenit. coro-

na ex albis uiolis, cum caput moueat, & amaracina, & omnes denique quæ caput perturbare possunt, sunt deuitandæ. Hæc ipsa scripta reliquit iisdem dictionibus Apollodorus in libro de unguentis & coronis. At que de his tot à me dicta sint ò socij.

De corona Naucratite. Cap. VI.

Cum diu quæsiuissem quænam esset corona Naucratites, multosq; percunctatus essem, ut discere non potui, incidi aliquando, quamuis tardè, in librum Polycharmi Naucratitæ, qui de Venere inscribitur, in quo hæc scripta sunt; circa Olympiadem uigesimam tertiam Herostratus meus conciuis, qui mercaturam exercebat, regionesq; multas nauigando uiderat, aliquando in Paphum etiam applicuit Cypri, ac Veneris simulacrum palmi magnitudine coemit arte antiquissima factum, quod ferens in Naucratem contendebat. Illi postea iuxta Aegyptum nauiganti cum hyems repente incidisset, neque ubi locorum essent, posset cognoscere, omnes ad Veneris ipsius simulacrum confugerunt, atque orarunt ut eos seruaret: tum uerò Dea (erat enim Naucratitis amica) omnia quæ illi erant apposita myrtos uirides fecit, atque nauem totam suauissimo odore repleuit, cum iam ob nauseam nauigantes de eorum salute prorsus desperarent. Cum permultum uomuissent, solq; enituisset, montibus conspectis in Naucratem peruenerunt. Tũ Herostratus exiens è naui cum simulacro, simulq; uirides myrtos habens, quæ sibi repente apparuerant, id deposuit in Veneris templo, sacrificiaq; instituit, eaq; Veneri dicauit: ac conuiuium instituit in ipso sacello, conuocauitq; eò quos conueniebat, & familiarissimos uiros; quorum singulis coronam ex myrto donauit, quam eo tempore uocauit Naucratitem. Hæc quidem certè à Polycharmo dicta fuerunt, quibus & ipse assentior, cum non aliam esse Naucratitem coronã putem, quàm eam, quæ composita est ex myrto unà cum rosis, quam Anacreon gestare consueuerat. Dixit etiam Philonides quòd corona ex myrto uini uaporationes reprimit: atque rosea corona habet remedium quoddam doloris capitis cum uim habeat refrigerandi. Ridendi illi igitur mihi uidentur, qui Naucratitem coronam eam esse putarunt, quæ apud Aegyptios ex papyro coronaria uocata conficitur: qui coronatum Theopompum adducunt ex libro tertio rerum gestarum, quia ita inquit; Agesilao Laconi in Aegyptum proficiscenti Aegyptij & alia munera complura miserunt, & papyrum coronariam. Ego uerò quam uel utilitatem præbeat uel delectationem, non facile intellexerim papyrus cum rosis: nisi illi qui his utuntur, se allio quoque cum rosis coronari pertulerint. Noui & complures, qui coronam ex sampsycho compositam Naucratitem esse dicerent. Est autem hic flos plurimus in Aegypto. Differt etiam plurimum odore myrtus quæ in Aegypto nascitur, ab ea quæ reperitur in alijs regionibus, ut narrat Theophrastus.

De Hypoglottide, Isthmiaca, Antinoioq; coronis. Cap. VII.

Cum hæc adhuc dicerentur, ingressi sunt pueri, qui coronas attulerunt ex ijs floribus, qui eo tempore uigebant: tunc ait Myrtilus, dic optime Vlpiane coronarum nomina. Nam pueri iuxta Chæremonis Centaurum:

Parant coronas laudis atque gloriæ
Præconium, promptere dæmonum preces.

Scribit idem poeta in Dionysio:

Cædunt coronas nuntios bi gloriæ.

Tu uerò ne nobis adducas ea Aelii Asclepiadæ ex inscriptis Coronis, uelut nõ antea audiuerimus: sed aliud præter ea dicas quidpiã. Non. n. demonstrare poteris q; quispiã rosarum coronam, aut uiolarum absolutè dixerit. Nam illud, quod est apud Cratinum narcissinas coronas per iocum dictum fuit. Tunc ille ridens, inter Græcos prius corona fuit nominata, ut libro quarto Deliadis testatur Semus Delius: atq; illud quod corona apud nos nuncupatur, apud nonnullos Stemma uocatum fuit. Quamobrem hac primum coronati, lauream postea coronam circumposuimus. Dicta est autem corona à cingendo. Tu uerò uersute Thessale inquit me aliquid dicturum esse putas communibus his, atque uulgatis? at ob tuam linguam de Hypoglottide mentionem faciã, de qua meminit Plato in Ioue male affecto;

Vos quippe linguam fertis ipsi in calceis.
Coronam hypoglottidem ubi potatis hinc.
Lingua aut bona litatis, illa mittitur.

Theodorus in Atticis dictionibus, ut inquit Pamphilus in libris de Nominum compositione, genus quoddam coronæ esse scribit hypoglottidem. Hæc etiam ex me accipias iuxta Euripidem: nam ex omnibus rebus duplicium rationum controuersiam aliquis sapiens excitare posset. Isthmiacam ita uocatam coronam memoria dignam putauit Aristophanes in Coquentibus in sartagine, ita inquiens:

Quid ergo facimus? amiculum nos candidum
Oportuit sumpsisse, post Isthmiacam:
Cantamus in herum nos Chori laudes ubi.

Silenus Isthmiam coronam uocat in Linguis. Scribit aũt Philetas; corona scilicet utrinque eiusdem nominis, uelut capitis, ac prioris ornamenti. Dico aũt in puteo atq; Enchiridio Isthmiã. Alterum pro altero tradiderunt Timachidas atque Simmias Rhodij coronam Isthmiam, cuius mentionem fecit Callixenus & ipse genere Rhodius in ijs, quæ ita scripsit de Alexandria; Verum quando memini de Alexandro, noui coronam quandã in pulchra hac ciuitate Antinoium, quæ cõponitur ex ibi uocata loto. Nascitur uerò hæc æstatis tempore in stagnis, duoq; reperiuntur illius colores; altera rosæ quidem est similis, ex qua compositæ coronæ proprio nomine antinoiæ nominãtur; altera uerò corona uocatur lotina, cum colorem habeat cæruleum. Pancrates poeta quidam indigena, quem nos quoque cognouimus, cum imperator Adrianus in Alexandriam accessisset, multo studio ille lotum rosæ speciem præ se ferentem ostendit, cum eum antinoium nominare oportere diceret, quia emissa fuisset à terra, cum leonis Maurusij sanguinem excepisset: quem, cum esset eximiæ magnitudinis, in Libya Alexandriæ finitima Adrianus in uenatione interfecit, multoq; tempore cum uniuersam Libyam pasceretur, multa loca hic leo fecerat ut à colonis desererẽtur. Cum igitur lætatus fuisset ob huiusce cogitationis inuentum, reiq; nouitatem, illi uictum ut haberet in Musis concessit. Cratinus autem comicus coronam uocauit coronamentum in Vlyssibus lotum, quia omnia frondosa ab Atheniensibus coronamenta nuncupantur. Pancrates uerò non parum uenustè dixit in poemate;

Serpillum crispum, mox lilia & alba, hyacinthum
Purpureum, Zephyrisq; patens rosa plurima uernis.
Atque Chelidonii frondes albentis in aruis.
Antinoi nondum flos dictus nomine creuit.

De

De Pyleo, Iacche, Hellotide, psilinis siue thyreaticis, meliotinis coronis, Cap. VIII.

VOcabatur Pyleon corona ea, quam Lacones Iunoni imponere consueuerant, uelut ait Pamphilus. Veruntamen noui & coronam quandam Iacchen uocatam apud Sicyonios, ut asserit Timachidas in Linguis. Ita uero scribit Philetas; Iacche odorifera corona est Sicyonia utrinque comata apud patrem, pulchram Iacchæam ponens coronam. Seleucus in Linguis scribit coronam ex myrto compositam Hellotidem uocari, cum uiginti ulnarum habeat circunferentiam, atque in Helotum festo in pompam procedere. Scribit ibidem ossa Europæ ferri, quam Hellotidem appellitarunt. Thyreaticæ coronæ quædam uocabantur apud Lacedæmonios, ut autor est Sosibius in libro de Sacrificiis, quas nunc ait psilinas nominari, ex palmaq; confici, quas etiam monumentum ferunt uictoriæ in Tyrea partæ ij, qui in ipso festo chororum sunt ductores, ac ubi Gymnopodias perficiunt. Ex choris hic prior quidem est puerorum, ille uerò ex optimis uiris nudis saltantibusq; conficitur, Thaletæq; & Alcmanis canentibus cantilenas, ac Pæanas Dionysiodoti Laconis. Mentionem fecit Alexis hoc pacto in Cratia siue Pharmacopola de coronis melitotinis; compluresq; coronas suspensas melitotinas optas. Seleucus coronamenta inquit, Timachidas multiplicia inquit coronamenta ita uocari, quæ mulieres gestare consueuerunt.

γυμνοποδίαι, festum laconicum.

De hypothymide, & cylista. Cap. IX.

SVnt etiam hypothymis ac hypothymiades coronæ quædam apud Aeoles, ac Iones, quas circa colla gestare consueuerunt, uelut in Alcæi, Anacreontisq; poemate intueri licet. Philetas in Inordinatis myrti ramum Lesbios scribit hypothymidas nominare, circa quem tum uiolos, tum alios etiam flores innectere consueuerunt. Est hypoglottis etiam coronæ species. Theodorus in Linguis Atticis genus esse asserit coniunctionis coronarum in Ioue male affecto apud Platonem. Inuenio autem apud comicos coronam quãdam uocatam Cylistam, ac mentionem illius fecisse Archippum in Rhinone his uerbis; Innocuus ad dandum pallium accedit domum, coronamq; habet ex cylistis. Alexis in Certamine siue Hippisco; Tertius hic habet Cylistam coronam ex ficubus, sed & uiuens his gaudebat. At in Scirone inquit, uelut Cylista corona suspensus. Meminit & Antiphanes in seipsum amante. Eubulus in Oenomao uel Pelope circumlationibus circumactus tanquam Cylista corona. Quænam esset hæc cylista corona, noui Thyatirenum Nicandrum hæc in Atticis nominibus ita dicentem; Eccylistæ coronæ, & quæ ex rosis præcipuè. Speciem etiam quam perquiro ne mihi dicas ò Cynulce, quòd robustas ac crassas intelligere oportet. Tu uerò is es, qui nefaria solum ex libris eligis, uel potius effodis, uelut ij philosophi, qui sunt apud Catonem in Decipiente: de quibus scribit Sophocles quòd conuiuæ sunt tui similium, mentum uti oportet gestantem comprendisti, & Ephebum, & genere quidem * uentris appellari filium patris præsens.

De Struthio, Aegidio, contortisq; coronis. Ca. X.

VErum quoniam tu non cornorum solum, uerum etiam Glauci herbæ semperuiui es plenus, quàm cum Deus Anthedonius ille degustasset, factus est immortalis: nobis de re proposita narrato, ne iuxta diuinum Platonem in libro de Anima te mortuum aliam formam capere intelligam. Nam uiros gulæ, iniuriisq; deditos, conuiniorumq; studiosos, ac non deuitantes, rationi conuenire uidetur ut in asinorũ genus similiũq; ferarum naturam ingrediantur. Cum ille adhuc dubius esset, ad aliam coronam Struthium uocatam transibo inquit Vlpianus, cuius mentionem fecit Asclepiades hæc apponens ex Eubuli coronas uendentibus; Cui longa habens domi Struthium, per aerem latum, tenuißimum, ad sponsalia spectãs, ualde suaue, quod calamo adnascitur, atque per uer stridulum augetur amore liquescens. Cõponitur hæc corona ex flore struthio uocato, cuius mentionem fecit Theophrastus libro sexto Historiarũ de plantis his uerbis; Floret autem & uere & æstate Struthium uocatum, qui flos aspectu quidem est formosus, at caret odore: Galena uerò Smyrnæa Struthium ipsum nominauit. Pothus corona quædam ita nominatur, ut autor est in linguis Nicander Colophonius: fortasse uerò idcirco quòd ex flore potho uocato componatur, cuius fecit mentionem idem Theophrastus libro sexto Plantarum ita inquiens; Alij flores sunt potius æstiui, uelut Bellaria, flos Iouis, lilium, iphyum, Phrygiaq; amaracus, ac etiam uocatus pothus: qui quidem est duplex, alter florem hyacintho habet similem, alter uerò decolor ac subalbus, quo in sepulchris utuntur. Connumerauit Euaulus & alias coronas; Aegidium coronam tu gestabis hanc ualde uariam florum sua uißimam ò Iupiter: quæ enim ipsam habens osculabitur? & in sequẽtibus inquit; coronas fortaße uultis? num serpilli? uel myrti? uel florentiũ myrtorum? uolumus ex his, tuq; alia nẽdito omnia, præter myrteas coronas. De Philyna corona Xenarchus in Milite; Philyræ non frondosæ puer coronam circumpositã habebat. Vocantur & coronæ quædam Cõtortæ, uelut hoc etiã tempore apud Alexandrinos. Meminit de ijs Chæremon tragicus hoc pacto in Dionysio; Ex hedera narcissoq; in circulum conuolutiones contortarum coronarũ. De semper florentibus coronis in Aegypto ita scriptum reliquit Hellanicus in rebus Aegyptijs; Ciuitas est fluuiatilis nomine Tindium, ubi Deorũ fit concilium, atque in media ipsa ciuitate templum purũ ac magnificum ex lapidibus conspicitur; tum etiam extra templũ ipsum uestibula sunt lapidea, spinæq; candidæ ac nigræ nascuntur, quarum in superiorem spinæ partem, coronæ ex mali punicæ uitisq; flore compositæ proijciuntur, atque hæ semper florent. Coronas Dei in Aegypto eo tempore deposuerunt, quo intellexerũt Babyin id est Typhonem regnaturum. Scribit Demetrius de iis, quæ sunt circa Aegyptum, has spinas eße circa Abylum ciuitatem, cum ita inquiat; Habet spinam quandam arborem locus inferior, quæ fructũ rotũdũ producit, ex ramulis quibusdam circularibus. Floret hæc spina ubi est uer, flosq; colore est obscuro. Narratur fabula quædã ab Aegyptiis q̃, cũ Aethiopes in Troiã proficiscerẽtur sub imperio Tithoni, ubi mortuum esse Memnonem audiuerunt, in eodem loco coronas abiecerunt in spinas. Sunt autem ramuli, ex quibus flos emittitur, coronis persimiles. Narrat prædictus Hellanicus cum esset priuatus Amasis, atque uulgarem uitam degeret, in Aegypto idcirco regnaße, quia coronam ex pulcherrimis floribus cõposuißet, formaq; præstantißimis, quam dono misit ad Partamidẽ regem Aegypti eo tempore, cum natalem suum is celebraret. Hic cum eius coronæ pulchritudine lætatus fuisset, Amasim ad cœnam conuocauit, ac unum postea ex illius amicis, qui eũ habebat. Eum præterea bellantibus Aegyptiis ducem misit, à quibus ob Parthamidis odium rex declaratus fuit.

De floribus uariis coronarum, eorumq; uiribus. Cap. XI.

Synthemeae coronae conficiuntur ac traduntur. Aristophanes in Cerealia celebrantibus; Coronas uiginti Synthemaeas componere. Choronam scribit Apion in libro de Lingua Romana diu appellatam fuisse, quia Chori ductores ea antiquitus in theatris uterentur. Ipsi uerò circunsteterant, ac ob coronam certabant, ueluti in Simonidis Epigrammatibus, cum ita diceretur, intueri licet. Phoebus inducitur, Tyndaridis cecinerunt immoderatae cicadae, missae sunt ex corona. Vocantur coronae quaedam acinij, quae ex planta acide nectuntur, ut Andron ait medicus. Apposuit dictionem ipsam Parthenius Dionysij libro primo, de dictionibus apud Historicos. Coronarios flores hos Theophrastus connumerauit; uiolam, Iouis florem, iphyum, flammam Herculis. Ac omnium florum primum cerni inquit albam uiolam: unaq; cum illa uerbascum agreste uocatum. Postea narcissum, iridem, ac ex montanis anemones genus id, quod montanum uocatur, tum bulbi florem: nam hunc etiam in coronis componere nonnulli consueuerunt. His accedit Oenanthe, & nigra uiola ex Agrestibus, & Elichrysa, anemonesq; uocata climonia, hinc ensis, hyacinthus; nam rosa his omnibus est tardior, cum extrema uideatur, primaq; desinat. Alia uerò sunt magis aestiua genicularis, Iouis flos, lilium, iphium, amaracus Phrygia, ac uocata etiam pothus. Scribit idem Theophrastus libro octauo; siquis elichrysae flore coronetur, gloriam consequitur si unguento rigauerit. Meminit in his de illa Alcman; & quam precer ferentem hanc elichrysa & cypero immortalibus. Ibycus; myrtum, & uiolas, elichrysam, mala, rosasq; & teneras laureas. Cratinus in Mollibus; serpillo, crocis, hyacinthis, elichrysae ramis. Est autem flos loto similis. Themistagoras Ephesius in aureo libro inscripto florem nomen accepisse inquit, à prima nympha Elichrysa, quae eum decerpserit. Scribit Theophrastus lilia esse purpureos flores. At Philinus lilium inquit ab alijs quidem lirium, ab alijs uocari uiolam. Corinthij ambrosiam ipsum appellant, uelut asserit Nicander in Linguis. Diocles in libro de Laetiferis Pharmacis quidam amaracum sampsuchum dicunt inquit. De cosmosandalis mentionem fecit Cratinus in mollibus hoc pacto; Caput floribus comedo, lirijs, rosis, liliis, Cosmosandalis. Clearchus libro secundo Vitarum, Vide inquit Lacedaemonios Cosmosandalum in coronas nectentes, qui antiquissimum Reipublicae ornamētū pessundantes praecipitati fuerunt. Quamobrem optimè dixit de iis Antiphanes comicus in Citharista; non intumescebant aliquando Lacones, tanquam optabiles, nunc uerò obsidum uittas habent purpureas. Hicesius libro de Materia secundo, albam uiolam scribit mediocritatem quandam tenere astringendo, multoq; meliorem habere odorem, quiq; oblectare possit, sed perpaucam. Nigra eandem habet speculationem, ac multò etiam meliorem habet odorem. Apollodorus in libro Venenatorum animalium Chameupitym nominat, alij Holocyrum, alij Athenesim; at Ionici, qui sunt in Euboea, Sideritin. Sic etiam Nicander libro secundo Georgicorum; cuius carmina paulo post citabo, cum de omnibus coronariis floribus pertractabo; Violam inquit Nymphae quaedam Ioniades primo Ioni donauerunt. Theophrastus libro de Historiarum plantis sexto narcissum Lirium uocari asserit. Postea progressus ueluti differentem posuit narcissum ac lirium. Eumachus Corcyraeus Acacallidem nominari inquit & crotalum narcissum, in radices caedente. De flore Hemerocalle uocato, qui nocte quidem tabescit, ac sole oriente pullulat, in mollibus mentionem fecit Cratinus ita inquiens, Amato Hemerocalli. De serpillo inquit Theophrastus; Agrestem ex agris ferentes in Sicyone plantant, Athenis autem ex Hymetto. In alijs uerò montibus plurimum est, uelut in Thracia. Philinus ipsum Zygidem uocari asserit. De geniculari ita scribit Amerias Macedo in radices caedente, ubi eam narrat ex Veneris lauacris ortam esse eo tempore, quo Venus cum Vulcano dormitura lauabatur, quam optimam nasci inquit in Cypro & in Lemno, in Strongyle praeterea, in Eryce, & in Cytheris. Hieris, ut autor est Theophrastus floret aestate, solaq; inter flores Europaeos bonum habet odorem, ac optima est in Illyrijs, in locis mari finitimis non habitatis. Scribit Plinius Hieridis flores lupos appellari, quia luporum labris sint similes. Nicolaus Damascenus libro Historiarum octauo post centesimum, stagnum quoddam esse inquit circa Alpes, quod in multa stadia extenditur, circa quod suauissimi flores per annum nascuntur, iucundissimiq; coloris, qui uocatis purpuris sunt similes. De purpuris floribus meminit in his Alcman; Auream habens gracilibus ramis purpuram. Mentionem fecit & Epicharmus in Rustico.

ἀργεμώνη, papaueris genus.

λείριον, ἴον.

Hic ἱερὶς legitur aspiratè. at in Chirographis aliis ἰερὶς.

De rosis Philadelpho, Heliotropio, Chelidonio, ambrosia. Cap. XII.

Ita de rosis scribit Theophrastus libro sexto; Rosarum complures sunt differentiae, nam multae quinque folia habent, aliae duodecim, aliae, quae sunt apud Philippos, habent uel centum folia, quas ex Pangaeo capientes plantant: ibi enim nascuntur complures, at ualde exigua folia intima. Huiusmodi est enim earum germinatio ut alia folia sint intus, alia sint extra: non sunt autem magnae, neque suauem habent odorem. Quae quinque habent folia magis sunt odoriferae, quarum pars inferior est aspera. Maximè odoriferae sunt rosae in Cyrene, quare fit ut suauissimum sit unguentum: uiolarum etiam, aliorumq; florum suauissimi ac diuini sunt odores, tum praecipuè croci. Scribit in coenis Timachidas, Arcades rosam bonum habentem umbilicum pro odorifera uocare solitos. Apollodorus libro quarto rerum Parthorum describit, florem Philadelphum uocatum nasci in Parthia regione, de quo haec ita scribit; Myrti uaria genera, milax, uocatusq; Philadelphus, qui flos naturae aptum nomen accepit, quia ramos illi per interualla esse ordine accidit sua sponte, complexionemq; ubi nascuntur animatorum, ueluti ex una eademq; radice, operantur. Reliquum uerò discurrunt, ac uiuas plantas gignunt. Hinc effectum est ut domesticos Philadelphos in custodiam conuerterint; nam teneriores subtilioresq; ramos adimentes, ac in retis more componentes in circulum plantare solent circa hortos: qui ita coniuncti securitatem parant, difficilemq; aditum operantur ubi fuerint positi. De coronarijs floribus is meminit, qui Cypria carmina composuit Hegesias, aut Stasinus. Damodamas enim Halicarnasseus siue Milesius in Cypria de Halicarnassea, Halicarnassei ea poemata esse inquit. Sic igitur is ait libro undecimo quicunque ea composuit:

> Vestibus hinc Horae, & Charites fecere colores.
> Infecere simul uernis & floribus illas:

Et quales

Et quales gestant Horæ fecere hyacintho,
Atque croco, uiolisq; rosisq; uigentibus atque
Formosis, & nectareis uariasse uideres.
Diuinis baccis narcisi, & floribus almis.
Diuinæ Veneri, uarijs mactemus & Horis.
Induito uestes sacris præsentibus aptas.

Hic idem poeta quòd usum cognosceret coronarum patet cũ ita dicat;

Et Venus & famulæ per florida prata legebant
Vndique odoriferos flores pia munera terræ
In serta, hæc capitiq; deæ imposuere decentes.
Et Nymphæ, & Charites nemorosis collibus Idæ
Errabant Paphia cum diua dulce canentes.

Nicander uerò Georgicorum libro secundo Coronarios flores connumerans hæc ait de Iadibus Nymphis, & de rosis;

quia deprauata sunt Nicandri hæc carmina, ea intelligere non potui: quæ in stantibus præcipuè impressoribus utcunq; potui emitto, sed in secunda editione explanabũtur accuratius.

Ἀλλὰ τὰ μὲν σπείρειε καὶ ὥραια φυτεύεις
Ἄνθη ἰαόννηθε γεύη γεμενια σιδιάτα.
Ὦ χρόντε χρυσῶτε φυλὼ εἰς ὦ πατρὸς εἴδεσι.
Σωυτ' ἰωνιάδες νύμφαι στέφος ἀγνὸν ἰῶνι.
Πισαίοις ποθέσασαι ἐν ἰκλήροισιν ὄρεξαν.
Ἤνυσε γὰρ χλεῦν λῶδε μετεσσύμενος σκυλακεασιν.
Ἀλφιῷ καὶ λύθρον ἐνῶν ἐπλωύατο γυῖα.
Ἑσπέρειοι νύμφαισιν ἰωνίδεσι νυχεύως.
Αὐτὰρ ἀκανθοβόλοιο ῥόδου κατατέμνετο βλαστάς.
Ταφροις' ἐμπήξειας ὁδὸν διπαλέστατε λέσχας.
Πρῶτα μὲν ὠδονίης θέμεδος ἀπὸ ῥαδίσιδος ἀρχὰς
Λείποιμεν κλήροισιν ἀνέστρεφε νημαλίοισιν
Αἰνὲς ἐξηκόντα πέειξ κομῶντα πετήλοις.
Δευτέρα νισέης μεγαρήιατο ἠδὲ φασηλος,
Οὐδ' αὐτὶ λευκοφρυν ἀγασαμένης ἐπιμεμφὴς
Ληθαίου μάγνητος ἐφ' ὕδασιν εὐθαλέουσα,
Κισσοῦ δ', ἄλλοτε κλῶνας ὀείζε κατ' ἐπέτοισι.
Πολλάκι δὲ στέφος αὐτοκορυμβήλοιο φυτείσαις
Θρασηιόνη ἀργοπόνηε κλαδέεσι πλανήτην.
Βλαστοφορεπτοδεχύτοιο, καὶ εἰς μίαν ὀρεοκόρσην.
Σπείραν ὑποσπειείδεσι νεοπλέκτοισι καθάπτων,
Ὄφρα δύο κροκόεντες ἐπιζύγεοντε κορύμβοις.
Μέσσα συνωείζωσι ὑπὸρ φιάλλοιο μετώπου.
Χλωροῖς ἀμφοτέρωθεν ἐπηρεφέας πετάλοισι
Στερμαλίην, κάλυκας κεφαληγονοι ἀυπελέουσιν.
Ἀργῆεις πετάλοισι κρόκῳ μεσαχροιαθεῖσαι,
Ἀκριναλίεια δ' ἄλλο ἐπιφθέγγονται ἀοίδοις
Δὲ ὅς οἱ ἀμβροσίην πολέες δέγε χάρμ' ἀφροδίτης.
Κεῖσι γὰρ χροίητο δέπου ἐπὶ μέσσον ὄνειδος.
Ὅπλον βρωμήταιο διέκπελλον περιφάτισται.
Γεῖσ δ' ἐν ῥίζῃσιν ἀγαλλιάδος ἠδ' ὑακίνθῳ
Αἰάδη προσέοικε χελιδονίοισι δὲ τίλλει
Ἄνθεσιν ἰσοδρόμευσα χελιδόσιν, αἱ τανακόλπῳ
Φυλλάδα ἂν ὑλείην ἔγχευε τὸν ἀρτιπόνον δὲ
Εἴδοντετ' ἠμνοῦσαι αἰεὶ κάλυκας στομίοισι.
Σὺν τὸ περὶ τοξικ χροιηλιχνις, ἠδὲ θρυαλλίς.
Οὐδὲ μὲν ἀνθεμίδων κενεὴ γηρύσεται ἀκμή.
Οὐδὲ βοῶν θεμάκεινα τότε πύματον κάρη ὑψοῦ
Φλὸξ δὲ θεοῦ αἰγῆσιν ἀνδροχομένης ἄοισα.
Ἕρπυλλον δὲ φειδαλέον τε βώλοισι φυτεύσαις.
Ὄφρα κλάδοις μακροῖσι ἐφορπύζων διάηται.
Ἤε καταικρεμάσῃσι ἐφιμέρων ποταινυμφέων.
Καὶ δὴ αὐτῆς μήκωνος ἀπὸ πλαταγώνια βάλλοις.
Ἄβρωτον κωδίαν ὄφρα κνώπεσσι φυλάξῃ.
Φυλασσίνη γὰρ πάντα διοιχομένοισιν ἐμφίζει
Ἑρπετὰ, τὴν δὲ δρόσοισιν εἰσκομένην βοτέονται
Κωδίαν κάρποιο μελιχροτόμου πλήθοιο.
Ἀνθείων δ' οἱ χομένων ῥέα μὲν φλόγες ἀλλοπερέπει.
Πλήξαν σαρκοτύποισι, τὰδ' οὐ βάσιν ἐστήλεξαν.
Θειάδ' οὐ λέγει τὰ τῆς συκῆς, ἀλλὰ τὰ τῆς μήκωνος.
Οὔτε τὴν πολυβρόμην ὑποδεγμένα πολλάκι διχῆ
Σίφροις ἀλίαθησαν ἐν χρία φαίντες καρείοις.
Ἀδρυώδε βλαστὰ βάθει ἐν πάχει καρπὸν,
Σαμψύχου λιβαίνετε νέας κλάδας ἠδ' ὅσα κηπαιδρασιν
Ἐργοπόνοις στεφάνοισ' ἐπιπορσαίνουσιν
Ἡ γὰρ καὶ λεπταὶ πτερίδες, καὶ παιδὸς ἔρωτες
Λευκὴ ἰσαιομένοισιν, καὶ κρόκος ἴαει μύωας,
Κύπρος τε σισύμβριον ὅσσα τε κ' οἷα οἷς
Ἄσπορα νεομένοισι ποτοῖς ἀνεθρέψατο λειμών.
Κάλλεα βουβόφθαλμόν τε καὶ εὐώδες διὸς ἄνθος
Χαλκάς, σὺν δ' ὑακινθονίων δαστεκαμηλάς.
Ὀρφυοτέρας ἄσυξε μετ' ἄνθεσι φόρος φονεία.
Σὺν δὲ καὶ ὑψήεντα τὰ πάντος μένος σατετύμβοι
Φάσγανα παρθενικαῖς νεόχου παισὶν ἀμφιχίονη.
Αὐταὶ τ' ἤιθειαι ἀνεμωνίδες ἀστράπτουσαι
Τηλόθεν ὀξυπάσησιν ἐφελκόμεναι χροιῇσιν.

In quibusdam uerò scribitur;

ἠφελκόμεναι φιλοχροιαῖς

Πᾶς δέ τις ἢ ἐλένειον ἢ ἀστέρα φωλίζονται
Δρέψαιο εἰδονίοισι θεῶν παρακάμβαλε σηκοῖς.
Ἢ αὐτοῖς βρεταίεσιν ἅτε πρώτιστον ἵδωνται.
Πολλάκι θέλκια καλὰ τότε χρυσανθὲς ἀμέργοις
Λιζίας τε στήλεσιν ἐπιφθόνοντι καμόντων
Καὶ γραὸν πώνωνα, καὶ εὐφραπέας κυκλαμίνου,
Σχύρίην τε ἠχθόνιον πέφαται στέφος ἠγεσιλίς.

Patuit ex his carminibus aliud esse anemonem, aliud Chelidonium, cum idem esse nonnulli arbitrarentur. Flores intelligere oportet, ut asserit Theophrastus, iuxta astrorum speculationes contingere uelut uocatum heliotropium & Chelidonium, nam & hoc floret unà cum hirundine. Ambrosiam florem ita declarauit Carystius in Historicis commentarijs. * *Scribit Nicander ex capite imaginis Alexandri in eo Ambrosiam florem natum fuisse: dictum est autem superius quòd ita lilium uocabant. Timachidas libro quarto Cœnæ florem quendam describit Thesium uocatum:*

Thesium tenerum florem dilexerat ille
Persimilem malo egregie, pulchrumq; sacrumq;.

Ex hoc flore ita uocato Ariadnes etiam corona composita fuerat. Pherecrates uerò siue is qui Persas actus composuit, cum & ipse de coronarijs quibusdam floribus mentionem faciat, inquit; ò malachos quidem quæritans, respirans autem ob hyacinthum & melilotina loquens, rosis aduersans ò amaracum amans, apium odorans & cosmosandala, incedens per bastam, scalam nautica cito conscendere cui lex est. Is uerò inquit, qui relatos in eum metallorum scrutatorcs fecit; sub uitibus arbustinis teneras tribulos pessundantes in prato lotifero, gladiolumq; roscidum anethisci tenerarumq; uiolarum humorem, & trifolij. In his quæro quid sit trifolium nam poema quoddam exiguum trifolium inscriptur & in Demaretem refertur. Scribit Pherecrates siue Strattis in inscriptis bonis; lotus ante clarum diem in coronis, alij dicunt in unguento.

De Sisymbrijs, & quo tempore coronæ darentur conuiuis. Cap. XIII.

SCripsit Cratinus in Mollibus de sisymbrijs & cosinosandalis: uarijs certè floribus pascor, lirijs, rosis, lilijs, cosmosandalis, uiolis, sisymbrijs uentorum, quorum bacca uernis serpillo, crocis, hyacintho, elichrysæ ramis, labrusca, hemerocalleq; dilecto, anetisco, timendoq; semper custode meliloto caput ornor. Cytilus sponte sua præter curantem uenit. Prior uerò ingressus & coronarum & unguentorum introductus est in symposia dux secundæ mensæ, ueluti testatur Nicostratus his uerbis in falsò obsignato; & tu decentem ualde secundam mensam facito; ipsam multiplicibus ornato bellarijs; unguentum, coronas, thus, tibicinam accipe. Philoxenus Dithyrambicus in inscripta Cœna coronam principium facit conuiuii ita scribens; aquam uenit in manus tener puer in argenteo ferens guturnio, ac effudit; postea tenues coronas attulit ex ramis tenerioribus myrtorum, quos composuerat. Eubulus Titthe us; postea quam senes ingressi sunt, tum statim in domos diuertebantur: corona cito affuit: capta est mensa, simulq; maza trita suauis aderat. Fuit apud Aegyptios etiam hæc eadem consuetudo, ut in Fœneratore testatur Nicostratus. Nam cum fœneratorem Aegyptium finxisset inquit, lenonem deprendimus, propter amicos qui nuper in manus acceperunt ac coronam, opportunum esset tempus, tu uerò uentri indulge Cynulce. Postea tu nobis narrato cur Cratinus dixit melilotum, & semper custode meliloto: quando te tumulentum uideo iam esse factum, sic enim dixit esse ebrium Alexis in Introducto in habitaculum. Cessabo ab ipsis nugis puerisq; iubebo, iuxta Sophoclem qui dixit in Conuiuis; ferte, pinsat quis, infundat in profundum craterem; uir non prius comedat rectè similia, bos operarius operetur. Tum iuxta Aristiam Phliasium, qui scriptum reliquit in inscriptis Cretensibus; conuiua uel ensifer uel mazas quæritans, pudeat intemperantem uentrem habere parasitum. Quando his ita dictis nihil respondet, ipsum iubeo coronis uulgaribus coronatum, iuxta Alexidis Geminos, educi ex conuiuio. De uulgaribus coronis ita mentionem fecit comicus; coronis his undique compositis, & ipse cum hæc ita dixerim conticebo hodie, atque concedam ijs, qui uoluerint, ut de unguentis orationem habeant: puero imperans iuxta Coroniferum Antiphanis, hæc differam, ut huc duas bonas inferat, & faces bonas accensas ad bonum. Sit igitur tanquam actus orationis exitum constituã: atque paucos post dies uelut ipsius silentium diuinaret, mortuus est feliciter, cum nullum tempus morbo concessisset, sed nos eius socios magna affecisset molestia.

De unguentis. Cap. XIIII.

CVm pueri unguenta in uasculis alijs aureis, & in alabastris circumferrent, quidam Cynulcum intuitus illius faciem unguento plurimo perunxit: hic autem excitatus, uixq; resipiens, quid hoc inquit Hercules? num spongia? quisue meam faciem præteriens purgabit multis fraudibus inquinatam? an non nostis optimum etiam Xenophontem Socratem ita dicentem in conuiuio induxisse? optimè nobis per Ionem conuiuium præbes ô Callia, non enim cœnam solum lautam apposuisti, uerum etiam & spectacula & acroamata nobis complura, eaq; suauissima exhibes; quid igitur si nobis unguentum quis inferat, ut suauis etiam præbeatur odor? nequaquam inquit Socrates: nam sicut ex uestibus alia uiro magis conuenit, alia fœminæ, sic ex odoribus etiam alius conuenit fœminis, alius uiris. Nullus est profectò qui uiri causa unguento perungatur, nisi mulieres cum alijs de causis, tum si sponsæ fuerint; uelut huius mulier Nicerati ac Critobuli unguento non etiam indigent; hoc enim olent nauitæ. Odor autem olei in gymnasiis, uirorumq; præsentia suauior est mulieribus, absentesq; magis desiderantur. Nam & seruus unguento perfusus & liber statim eodem modo olebunt: odores uerò ex laboribus liberalibus, & optimis primum studijs indigent, & multo tempore, si modo suaues ac liberorum sunt futuri. Scribit maximè admirabilis Chrysippus unguenta ex eonomen accepisse, quòd multo fiant cum labore, inordinatoq; potu. Pepulerunt ex Sparte unguentorum artifices Lacedæmonij, uelut qui oleum corrumperent: sic eos etiam qui lanas inficerent, uelut qui lanarum candorem cognosci non paterentur. Prohibuit & Solon in suis legibus homines unguenta uendere. Nunc autem non odores solum uirorum, ut ait Clearchus libro tertio Vitarum; uerumetiam colores cum delitias quasdam habeant, eos effœminatos, qui iis utuntur; uos autem delitias iucundum quidpiam habere putatis à uirtute sciunctum? Sappho cum fœmina esset ac poetria, quiddam habebat ad ueritatem, quæ idcirco delitijs honestum iniungere gaudebat cum dicat; Ego uerò delitias amo, quamuis honestum cupio quæ consequantur ac splendorem, in quibus manifestum omnibus facit quod uiuendi cupiditas & splendorem habebat illi, & honestatem, quod familiarem significat uirtutis. Quãuis Parrhasius pictor præter concinnitatẽ supraq; eius artẽ de litiis deditus ẽsset, uocatq; magnificentiam ex uirgatis quibusdam poculis hausisset ac dignitatẽ, uerbo uirtutẽ amplectebatur, cum omnibus eius operibus inscripsisset in Lindo;

Virtutem uenerans, & uiuens molliter ista
Parrhasius patria pinxerat ex Epheso.

Videtur autẽ mihi superbus quispiã fuisse, qui grauiter tulerit delicatũ ac pulchrũ uirtutis deturpatum. tãquã accersito grauiter in delitias ob impẽsa fortuna ei cõcessa inscripsit, delitiis uir deditus. Verum tamẽ cum se uirtutẽ uenerari inquiat, pferendus est: hæc scripta sunt à Clearcho. Sophocles uerò poeta Venerem uoluptatem quandã existentem inducit in actu Cretensibus unguento perfusum dæmonem, ac in terram spectantem; Palladem autem mentem & prudentiam: Virtutem oleo perunctam & exercitatam. His occurrens Massurius inquit; ô felix, an non nosti quòd sensus nostri, qui sunt in cerebro nostro excitantur suauibus odoribus, atque puriores sanioresq; efficiuntur? sicuti Alexis ait in Mala; sic sanitatis maximam partem bonos odores cerebro concedere. Scribit etiam robustissimus bellicosissimus poeta Alcæus; suaue effudit nobis unguentum infra pectus. Scribit alicubi sapiens etiam Anacreon; præmium protendis syringum caua pectora unguento perunctus, cum pectora ungi unguento iussus fueris; in quibus est cor, uelut quod recreetur scilicet suauibus odoribus. Hoc non solum boni odoris gratia faciebant, cum is ex pectoribus iuxta naturam eleuaretur ad odoris sensum, sed idcirco quòd animæ sedem in corde collocatam esse arbitrabantur, sicuti Praxagoras Philotimusq; medici tradiderunt. In-

quit

quit etiam Homerus;

Pectora percutiens,uerbis cor increpat ultro.
Murmurat interius,cor. & ;Hectori at ipsi
Percutit hinc animus trepidanti in pectore sæpe.

Quod signum maximè idoneum esse arbitrantur, ad demonstrandum quòd hic anima sit sita. Nam in decertationibus quæ fiunt in suffragijs ut saliat palpitetq́; cor timidißimè contingit, unde & Homericus inquit Agamemnon;

Cum timeam ualde Danais,nec pectora,nec cor
Firma manent mihi,sed trepidant;cor,pectoraq́; extra
Exiliunt,trepidant subter frigentia membra.

Sophocles etiam absolutas à timore dicentes introduxit; in animo neque tripudiat clara timoris soror. Anaxandrides trepidantē inducit qui dicat: ò malum cor gaude,quam solum es malum corporis? initium enim rectum si uideris mordentem. καρδία, *Scribit Plato rerum omnium opificem pulmonis naturam illi apposuisse,primum quidem mollem ac sine sanguine;postea hiatus quosdam uelut in spongijs perforatos habentem,ut in grauium malorum expectatione palpitans & exultans mollem ac sensim faciat trepidationem. Verumenimuero coronas eas etiam quæ ponuntur circa pectus poetæ hypothimiades uocarunt ex florum uaporatione,non autem quia animam thymum appellauerint,sicuti nōnulli arbitrantur. Primus Archilochus unguenti nomine usus est,cum dicat:*

Anus nec unguentis peruncta cum foret.

Et alibi dixit,perungi iam senex:

Et pectus unguento,& comas amauerat.

E myrrha & smyrna dicitur apud Aeoles, quando unguenta plurima ex myrrha perficiuntur, atque ex hac sola unguentum stacte uocatum. Cognouit quidem Homerus unguentorum unctiones,at oleum unguenta ipsa appellauit, cum epitheto; Roseoq́; perunxit oliuo. Et alibi inquit: sacrificantem Venus apud ipsum Hectoris cadauer roseo perunxit oliuo diuino: atque hoc quidem ex floribus. De eo quod ex aromatibus conficiebatur, quæ dicebantur odoramenta, meminit cum de Iunone loquitur:

Ambrosia primum prædulci corpore sordes
Abluit,inde cutem niueam,peploq́; perunxit
Diuino,fuerat illi quod forte sacratum.
Cuius odor moti uenit Iouis atria firma.
Sed tamen & uastas terras,cœlumq́; petiuit.

Variorum locorum unguenta, eorumq́ uires. Cap. XV.

*Optima sunt unguenta pro certis locis, ueluti in libro de Vnguentis testatur Apollonius Herophilus, ita inquiens: iris optima fit in Elide & Cizyco: rosaceum unguentum optimum in Phaselide fit,ex Neapoliq́; & Capua asportatum: Eroninum in Solis Ciliciæ populis,& in Rhodo: nar*οἰνάνθη labrusca, *dinum in Tarso; Oenante Cypria unaq́; Adramyttinum: amaracinum Coum,& melinum, Cyprinum Aegypti antecellere iudicatum fuit: secundum locum Cypriacum obtinet, & id quod fit in Phœnica,post quod sequitur ex Sidone. Illud uerò quod panathenaicum uocatur, Athenis. Metopium & Mendesium optima conficiuntur in Aegypto: conficitur autem metopium ex oleo nucum amararum. Nam & impensas suppeditantes,& materia,& artifices optimū unguentū efficiunt, nō autē loca. Ephesus egregia prius inquit unguenta conficiebat, ac Megaleum præsertim; nunc uerò nequaquam. Excelluerūt ob diuitias unguenta etiā in Alexandria ob Arsinoes Berenicesq́; studium. Optimum fiebat rosaceum in Coryna, quo tempore magna uiuebat Berenice. Oenanthinū antiquitus mediocre,at primum postea in Adramyttio conficiebatur ob Stratonicam Eumenis. Syria omnia prorsus unguenta optima præbebat,& præcipuè telinum; nunc autem nequaquā. Excellebat Pergami etiam,nunc longe secus,cum unguentarius thurinum unguentum excogitasset,quod à nullo antea fuerat inuentum. Si bonum unguentum frugi infundatur supernatat: at mel bonum peiori infusum inferiorem locum petit, nam illius quod est deterius superfluitat. Vbi de Aegyptiis unguentis mentionem fecit Achæus, ita inquit in Certaminibus:*

Argenteo manuum.lapidis hinc Cyprij
Dabunt ornamentum unctionum Aegyptiarum.

Nominauit alicubi Didymus etiam Stacten uocatam ob myrrham,quam in Aegyptum perlatam,ad Græcos deportari inquiunt. Hicesius libro secundo & tertio de Vnguentorum materia inquit: alia sunt unguenta, alia pigmenta: rosaceū maximè idoneum myrrhinum præterea,ac melinum: quod etiā stomacho confert,ac utile est lethargo laborantibus. Oenanthium stomacho confert, quod etiam mētem seruat minus oppressam. Sambucinum ac serpillinum ad potum sunt idonea, similiterq́; crocinum,quod sine multa myrrha sit confectum. Stacte etiam ad potum conuenit,& nardus. Telinum dulce est & molle. Leucoinum uerò & susinum quod fit ex lilijs. Sisymbrinū etiā & serpyllinum. In Cypro uerò & lilinum, optimum autem in Aegina & Cilicia. Myrrhinum fit ex foliis & Oenanthinum, λευκόϊνον ex albis uiolis. *quæ planta in Cypro nascitur montana & fœcunda. Non fit in Græcia,quia caret odore. Terinum fit ex radicibus & nardinū,ex costoq́; amaracinū. Quòd unguentis perungi maximè studebāt antiqui uel ex hoc declaratur, q. sciebant quæ nostri ū singulis mēbris cōueniant. Idcirco ait Antiphanes in Thoryciis,siue excauante: Sed lauabantur hæ duo ex gēmata pelui, Aegyptio unguēto pedes et crura. Phœnicino maxillas ac māmas,sisymbrio alterū brachiū, amaracino cilia et cæsariē, serpillino genua et collum. Cephisodorus in Trophonio: postea emo ut mihi perungā corpus unguētū irinū,roseūq́; admiror Xāthiæ, pedes seorsum perūgo baccharino, ò cinæde tuis pedibus ego baccharim emā? Anaxādrides in Protesilao, unguētū à Perone,ex quo heri datū est Melanopo, magnificum Aegyptiū: quo nūc ungit pedes Callistrati. Mētionē fecit huius unguentarii Peronis Theopōpus in Admeto & Hedychare. Antiphanes in Antea: apud unguentariū ipsum reliqui: ex unguētis futurus est cinnamomumq́; ferre,& hæc nardina.*

De bacchare, brenthio, regio, psagda, Plagonio, megallio unguentis. Cap. XVI.

Est unguentū quoddā,quod baccharis apud comicos nominatur: cuius mētionē fecit his uerbis Hipponax: nares perunxi bacchare,quæ est uelut crocum. Achæus in Aethone Satyrico: bacchare perfusum alisq́; refrigerātibus excitatū ad diuinū capillū. Ion in Omphale: bacchares,& unguēta,& sardianū ornatū cognouisse coloris præstat,quàm morē Pelopis in insula. Sardianum ornatum in his significauit unguentum,quando Lydi ob uoluptatem celeberrimi fuerunt. Illud Lydopassus apud Anacreontem,pro deditis uoluptati intelligunt. Meminit Sophocles etiam de bacchare. Magnes in rebus Lydis: soluentem oportet bacchare perfusum: ac nonnun-

quam baccharis non est unguentum. Aeschylus enim in Amymone separatè ac distinctè:ego bacchares tuas, & unguenta. Et Simonides;unguentis unctus sum,& odoribus, ac bacchare. Aristophanes in Cerealia celebrantibus;ò Iuppiter uenerã de quo pacto nefarium scrinium continuò lotum unguenti ac baccharis odorem emisit? De unguento Brenthio hoc pacto meminit in nugis Pherecrates;constiti ac iussi nobis unguentum brenthium infundere,ut infunderet adeuntibus. De Regio unguento mentionem fecit Crates in Vicinis ita inquiens;multò dulcius ò Iuppiter regio unguento:& de brenthio cum dicat; brenthio,regio,psagda Aristophanes in Conuiuantibus,affer, ut uideam quid tibi do;num ex unguentis psagdam amas? Eupolis in facili; & psagdam eructantem. Eubulus in coronas uendentibus;

Aegyptia psagdane ter lota ut fuit.

Scribit Polemon in iis,quæ misit ad Adæum unguentum quoddam apud Eleos Plagonium uocari,quòd à Plagone quodam inuentum fuerit. Similiter & Sosibius narrauit in Similitudinibus;sicut Megalium,quod à Megalo Siculo nominatum fuit. Alij Megalum Atheniensem fuisse asserunt. Meminit de illo Aristophanes in Telmissensibus,Pherecrates in Petalo,Strattis in Meda hoc pacto;& dico quod fers unguentum ipsa tale, quale nunquam coxit Megalus, neque Dinias quidem Aegyptius,neque uidit neque habuit. Meminit his uerbis de Megallio unguento Amphis in Vlysse;

Texisse muros uellere & Milesio.
Vnxisseq; unguento statim Megallio.
Perfundite & fumis bonis mox regiam.
Audisti here ipse nunquid hoc quando prius
Tu suffimentum? Anaxandrides in Tereo;
Sed sponsa sicut nominata regia
Perungit unguentis corpus Megallijs.

De nardino, fæda, unguentorumq; studiosis. Cap. XVII.

DE nardino unguento ita scriptum reliquit Menander in Reticulo;suaue unguentum, suauis puer, qui enim non nardinum?unguento huiusmodi ungi perungi dixit his uerbis Alcæus in Palæstra; cum perunxisset inclusit, pro ea unguentis non unctionibus dixi. Aristophanes in Concionantibus;quæ caput unguentis peruncta sum. De unguento fæda uocato,meminit Epilycus in Coralisco;baccharis & fæda simul. Aristophanes in Conuiuantibus;& in Mariscis. Eupolis fædam eructantem:illud inquiens,quod Nicander Thyatirenus de ualde delitijs dedito intelligit. Asserit Theodorus esse illud suffimentum quoddam. Multò sanè precio unguenti cotyla Athenis uendebatur,atque quinque minis, ut testatur Hipparchus in Pernoctante:ut uerò Menander,in Mulieres odio prosequente. Antiphanes in Phrearrho Stactis mentionem faciens de unguento inquit;Stacte duabus minis:non placet mihi: nequaquã. Neque Sardianorum genus solum unguentorum erat studiosum,sicut Alexis inquit in poculorum artifice;semper unguenti studiosum Sardianorum genus:uerum etiam Athenienses ipsi,qui omnibus hominibus optimorum uitæq; conferentium introductores extiterunt:apud quos cum intolerabile esset unguentorum precium,uti paulo ante dicebamus, non tamen idcirco ab unctionibus abstinebant. Sicuti neque nos nunc ita preciosum sit optimum,ita ut nugæ prorsus hæc in introducente in donum Alexidis esse uideantur; non enim ex alabastro perungebatur,cum res sit quædam temporanea, sed columbas quatuor dimittebat perfusas,non eodem per Iouem unguento omnes,sed singulas proprio;quæ circum uolitantes nostras uestes,strataq; conspergebant. Sed ne inuideatis mihi uiri summi Græcorum;cum sacrificarem irino unguento perfusus sum. O per Deos suauis uoluptas,magisq; existens; Laconicum sanguinem polluere:licet manibus,uelut nunc nos facimus,cũ hauserimus totum corpus perungi,ac præcipuè caput.

μυρίσαιϑ' μυρώμασιν, ἢ μυρίσμασιν.

Cur unguentis usi sint in conuiuiis. C. XVIII.

SCribit Myronides in libro de Vnguentis et coronis hinc esse ortam occasionem ut caput ungerent inter pocula, quia quod præassumptum fuerat ab iis, quorum caput est aridum,superius fertur atque attrahitur. Idcirco accidit ut cum febres corpora adurant,capitis tempora humectent, ne huc ad siccum ac uacuum impetum suum intendant fercula præassumpta. Hoc cum ratiocinarentur,uiniq; lationem ad superiora in potu pertimescerent,caput pingui perungi oportere ductitarunt, quia minor impetus caput ipsum inuaderet si id humectassent. Nam læuioribus semper se addens uita, atque iis quæ ad fruitionem delitiasq; inducunt,ad unguentorum usum se facile contulit. Vti autem oportet ò Cynulce Theodore unguentis iis in potu,quæ minime caput infestent; sed & quæ paulum stringant ac refrigerent. Quærit doctissimus Aristoteles in Naturalibus quæstionibus cur unguento perfusi magis fiãt cani, nunquid idcirco quòd unguentum exiccat ob aromata? quare siccantur unguentis utentes: siccitas uero magis canos facit,nam siue canities siccitatem operetur,siue inopia fit caloris,labefactat omnino siccitas:quamobrem polium etiam efficit citius canos:ebibitur enim naturalis capilli humor. Legi iucundissimè uiri amici octauum ac uigesimum Historiarum Posidonij librum,cum quiddam dicat de unguentis, quod obseruaui non alienum sanè à nostro symposio: scribit enim philosophus; in Syria in conuiuiis regiis,ubi coronæ datæ fuerunt conuiuis,quidam Babyloniorum unguentorum paruos utres habentes ingrediuntur,atque circumeuntes longe coronas ex his accumbentium conspergunt ac irrorant unguentis, nihilq; aliud externum rigant.

De Iano coronæ inuentore. Cap. XIX.

*VErum quando ad hoc usque orationis profecti sumus, uobis modulationem quandam in Amorem conferam, iuxta poetã Cytherium,quòd Ianus scilicet,qui Deus est apud nos,quem patrem uocare consueuimus,primus coronam inuenit. Hoc Dracon Corcyreus narrauit ita scribens in libro de Lapidibus;fama est Ianum fuisse bicipitem, cum alteram faciẽ haberet à tergo,alteram ante. Ab hoc & fluuius Ianus,et mons,in quo ille habitauit,uocatus fuit. Primũ hunc coronam, primum tumultuarios pontes,nauigiaq; inuenisse aiunt,ac primum æreum nummum consignasse. Complures idcirco ciuitates in Græcia,in Italia & Sicilia bicipitem figuram in nummis imprimere solent,ex altera uerò parte uel pontem,uel coronam,uel nauigium. Hunc fama est sororem duxisse * καμισήνον μενοίθηβα * filiamq; Olistenem habuisse;qui cum ad res maiores aspiraret,in Italiam enauigauit, montemq; incoluit non procul à Roma, qui ab illo postea Ianiculum*

fuit

fuit uocatus.

De potu boni Dæmonis. Cap. XX.

CVm tot dicta fuissent de unguentis, complures postea boni dæmonis poculum postularunt, alij Ioui seruatori, alij sanitati, alijq; alijs dicarent, uisum est facturos nos esse operæprecium, si poetas citaremus, qui harum mistionum mentionem fecissent, de quibus & ipse ego recensebo; Antiphanes in Agrestibus ait; Harmodius dicebatur, Pæana uerò quædam Iouis seruatoris magnam acatum cepit. Alexis in Fœneratore, siue Mentiente; sed ipsi infunde Iouis seruatoris Deorũ omnium mortalibus utilissimum: ò Iupiter seruator si ego consper sero, ne expectes fiducia fretus. Nicostratus in Pandroso; ego etiam amicissima pocula sanitatis ipsi impleui; cape tu sanitatis, fer bona fortuna: est autem ò pater fortuna mortalium rerum, prouidentia uerò cæcum quiddam & incompositum. In actu eodem mentionem fecit & boni dæmonis mistionis, cuius & omnes ferè poetæ antiquæ comœdiæ. Sic autem scriptum reliquit Nicostratus;

Citissimè fundens boni sed Dæmonis
Hinc auferat mensam mihi: quod sufficit
Ego Satur nam sum boni ipse dæmonis.
Sumo, capiens hanc auferas quæso statim.

Xenarchus in Geminis, quam bonum conniuere aliquando, & ipse incipio; at boni dæmonis peritus excitauit optata phiala. Iouis autem seruatoris ipsam citissimè perdidit, ac immersit me, uides? Eriphus in Melibœa; ebibisti uerò prius quàm boni dæmonis caperes, priusquam Iouis seruatoris. Theophrastus in libro de Ebrietate uinum purum scribit, quod in cœna dabatur, quod boni dæmonis appellant, esse potionem, cuius perexiguũ gustant, ueluti solo gustu in memoriam reuocantes uini ipsius uim, Deiq; munus ipsius. Postea quam impleuissent, præbuerunt ut minimum esset haustum, tum tertiò se flectentes in genua, ex mensa capiunt, tanquam Deo supplicarent ne quidpiã agant minus honestum, & ne in uehemens aliquod potus huius desiderium incidant: atque ut quod utile decorumq; est ex ipso accipiant. Philochorus libro secundo Atthidis legitimum tum fuisse inquit, ut post cibos uinum non mistum ab omnibus gustaretur, quod & gustus gratia, & potentiæ ipsius boni dæmonis demonstrationis hauriebant, reliquum uerò erat mistum. Idcirco effectum est ut Nymphas Dionysii nutrices fuerint nominatæ. Quod autem mos esset mensas auferre post datum boni dæmonis potum, declarauit ipse Dionysius Siculus per suam impietatem: nam cum aurea mẽsa in Syracusis Aesculapio esset apposita, eum mero boni dæmonis prouocato mensam auferri iussit. Apud Græcos autem ueluti soli sacrificãtes, ut autor est Phylarchus libro Historiarum duodecimo, mel libant, cum uinum non inferant altaribus: quia æquum esse arbitrantur: ut Deum ipsum, qui omnia continet, omnibus dominatur, semperq; mundum circumeat, ab ebrietate prorsus esse alienum credant.

De carminibus conuiualibus & pæanibus. Cap. Cap. XXI.

MEminerunt plurimi de Atticis illis conuiualibus carminibus, quorum ob antiquitatem operæpreciũ esse uidetur ut mentionem faciam, tum etiam ob eorum simplicitatẽ qui ea composuerunt, quiq; in hoc poeticæ facultatis genere gloriã aliquam sunt consecuti, uelut Alcæi & Anacreontis. Admirabilis fuit Praxilla Sicyonia in ipsa conuiualium carminum poesi. Non appellantur autem carmina conuiualia ex carminũ ipsorum ratione, quia fuerit inæqualis, cum in remissis inæqualia esse dicant, uerum cum tria sint genera, sicuti testatur Artemõ Cassandreus libro secundo Vsus, in quibus ea canuntur, quæ pertinent ad congressus, quorum erat primum quòd lex erat, qua omnes canere iubebantur; secundum quòd omnes canebant quidem, non tamen cum ex quodam ambitu cantum exciperent: tertium uerò in omnibus ordinem seruabat, quem non etiã omnes consequebantur, sed prudentes tantum qui esse uiderẽtur, atq; si secundum locum esse contingerent. Quapropter uelut confusio esset quædam solum, quæ neque simul, neque deinde haberet, sed utcunq; esse contingeret, carmen ipsum inæquale fuit appellatum. Canebatur huiusmodi carmen ubi communia omnibusq; necessaria finem cõsequerentur. Hæc carmina canebãt sapientes, atque singuli odam aliquam pulchram in medium ut proferrent dignum existimabant, eamq; pulchram adhortationem, sententiamq; utilem uitæ habere opus esse crediderũt. Ex Dipnosophistis igitur carmen hoc conuiuale dixit quidam; hic quis hoc: omnia uerò dicta huiusmodi fuerunt; Pallas apud Tritonem fluuium nata, regina Pallas crepusculi; hanc ciuitatẽ & ciues sine desidia, seditionibus, ac cædibus importunis, tuq; & pater diuitiarum. Mater Olympiam uideam, Cereresq; coroniferas: in tẽporibusq; aptis, pueris Proserpina gaudea, beneq; apud hanc ciuitatem in Delo Latona filios aliquando peperit, Phœbum scilicet regem auream comam habentẽ, Apollo agrestiorem ceruos percutientem Dianam, quæ robur habet mulierum. Iopam Arcadiæ rex inclytas orchestras Bromij faciem habentem nymphis lætis Iopam in meis gaudijs. Innocuis cane lætatus, uicimus ut uolebamus: uictoriam Dei præbuerũt à Pãdroso ferentes ad iucundam Palladem. Postea licebat cuiusmodi essent singuli pectus aperire. Mentem posthæc inspicere cũ rursus clausissent uirum existimare amicum mente dolis carente. Sanum esse mortali homini optimum est, secundum esse formosum, tertium sine fraudibus esse diuitem: quartum uerò cum amicis florere. Cum hoc auditum esset, omnesq; ob ipsum gauisi essent: commemorantes quòd illius mẽtionem fecerit bonus Plato uelut rectè dicentis: inquit Myrtilus Anaxandridem ipsum subsannasse comicum, cum ita dixerit in Thesauro:

σκολιὸς obliquus & inæqualis, inde σκολιὸς hæc carmina.

Conuiuii quicunque carmen repperit,
Quòd optimum sit esse sanum ante omnia
Rectè putauit. et secundum mox bonum
Pulchrum esse, diuitemq; tertium: uides
Insanus ut fuit, secundum nam locum
Post sanitatem cepit esse diuitem.
Pulchræ bibentes sunt feræ turpissimæ.

Dictum postea fuit et hoc: ex terra opus est nauigationem perspicere siquis possit, palmamq; habeat, ac ubi fuerit in Ponto præsenti accurrere necesse erit. Carcinus autẽ hæc inquit: pulcherrimũ serpentem capiens rectũ: Sociũ oportet simul carmina conuiualia non excogitare, ad myrti ramum ensem feram, uelut Harmodius & Aristogiton, ubi tyrannum interfecerũt, Athenasq; in suam libertatem uendicarunt. Amicissime Harmodi perijsti: in beatis insulis te esse inquiunt, ubi & uelox Achilles, Tididemq; ferũt bonum Diomedem. Ad myrti ramũ ensem feram, uelut Harmodis & Aristogiton ubi in Palladis sacris Hipparchum uirum tyrannum occiderunt; sapientum

semper

semper erit gloria in terris amice Harmodi & Aristogiton, quia tyrannum interemistis? Athenasq; in libertatem reuocastis. Admeti rationem discas amice; bonos ama & uenerare, à malis abstine; cum malis scias perexiguam inesse gratiam. Fili Telamonis Aiax bellator: cum dicerent optimum Danaorum ad Troiam accedere, & Achillem. Telamonem primum, secundum Aiacem Danaorum ad Troiam accedere inquiunt, & Achillem. Vtinam pulchra lyra essem elephantina, ac me ferrent formosi pueri in chorum Dionysiacum. Vtinam ignis expers magnũ pulchrumq; essem uas aureum, formosaq; mulier me ferret puram adhibens mentem: simul me cognosceret, simul amaret, simul coronaret. Cum me insaniente consiste, cum temperante ero temperans: sub quemuis lapidem sodalis scorpius ingreditur. Caue ne te feriat: sublime omnis sequitur dolus, siccam glandem hanc habet, hanc optat accipere. Sic & ipse cum pulchram habeam puellam, hanc accipere cupio. Lena & balneator hunc habent firmè morem, hic uas balnearium bonum, malumq; lauit: infunde minister in uas, non autem in lapidem, si uiris bonis opus est iam infundere. Lapideus dabitur fluxus. Cuiusmodi uiros perdidisti pugnando, & bonos & nobiles, qui declararunt tunc, quales patrem sunt consecuti, quicunque uirum amicum non prodiderit magnum consequitur præmium iuxta meam opinionem apud Deos & homines. Est autem cõuiuale carmen (ut aiunt nonnulli) etiam id ab Hybria Cretense factum, quod ita se habet; sunt mihi multæ diuitiæ hasta & ensis, ac pulchrum scutum tutela corporis; hoc enim aro, hoc meto, hoc dulce uinum ex uitibus pessundo. Hoc dominos ex sententia memoriaq; deturbo. Illi uerò, qui hastam & ensem pulchrumq; scutum tutelam corporis habere non audent, genua flectentes meum adorant dominum, magnum regem appellantes. Cum hæc dicta essent, inquit Democritus; uerumtamen & illud, quod à doctissimo Aristotele in Mercurium Atarneũ scriptũ fuit, non est Pæan; uelut ait Demophilus, qui philosophum impietatis accusauit, in pudorem ab Eurymedonte comparatus, uelut irreligiose ageret, quotidieq; in cõuiuio pæanem in Mercuriũ caneret. Quòd autem nullam Pæanis opinionem cantilena præbeat, sed conuiualium carminum unius alicuius, ac dictionis forma quod est ab initio, uobis ego declarabo; Virtus laboriosa humano generi uestigatio optima uitæ: ob tuam uirgo formam mors est æmulatione plena inter Græcos, laboresq; perferre pernitiosos insuperabiles. Talem in mente concipis fructum immortalem, auro meliorem & parentibus, leniter splendentem tui somni. Tua causa diuinus Hercules Ledæq; filii multa perpessi sunt. Operibus uim tuam quæritantes. Tui desiderio Achilles & Aiax ad domos inferorum accesserunt, tuæ amicissimæ formæ gratia Atarnisq; alumnus solis destituit lumen. Decantatus enim ob opera, immortalem ipsum Musæ Mnemosynes filiæ augebunt, Iouis Hospitis reuerentiam augentes, amicitiæq; firmæ præmium. Ego non noui profectò an quispiam pæanicum aliquod idioma in his perspicere possit, cum apertè is dicat, qui scripsit, Mercurium periisse; cum dicit; tuæ amicissimæ formæ gratia, Atarnis alumnus solis destituit lumen. Neque enim consuetudinem habet Pæanicam, uelut pæan, qui in Lysandrum Spartanum factus est uerè, ut in Terminis Samiorum inscriptis testatus est Duris, quẽ cantari inquit in Samo. Est is etiam pæan, qui in Craterum Macedonium factus fuit, quem composuit dialecticus Alexinus, ut scriptum reliquit Hermippus Callimachius libro primo de Aristotele. Cantatur hic pæan in Delphis, dum puer aliquis citharam pulsat. Is etiam, qui compositus fuit in Agemonem Corinthium patrem Alcyones, quem Corinthii concinunt, pæanicam habet acclamationem. Apposuit ipsum Polemon expositor in epistola ea, quam ad Aranthium scribit. Extat & pæan in Ptolemæum, qui primus regnauit in Aegypto, quem Rhodii canunt. Habet acclamationem io pæan, ut Georgus inquit in libro de Sacrificiis in Rhodo. Scribit Philochorus Athenienses pæanes canere in Antigoni Demetriiq; honorem: eos inquam, qui compositi fuerunt ab Hermippo Cyziceno, cum essent æmuli complures qui pæanes composuerant, at Hermocleis fuisset præpositus. Verumtamen & Aristoteles ipse in defensione suæ impietatis, nisi falsa sit oratio, inquit: cum nunquam sacrificare uellem Mercurio tanquam immortali, tanquã mortali monumentum constitui, atque cum naturam immortalem facere uellem, illud epitaphiis ac honoribus est decoratum.

Stridulæ odæ, Syrbenæ chorus. Cap. XXII.

CVm tot dicta fuissent à Democrito, ait Cynulcus; quid mihi calices illos in memoriam reuocasti, iuxta sapientem Philonem: nihil enim gulone Vlpiano præsente commemorare conuenit, quod studio dignum uideatur: siquidem complectitur hic magis stridulas odas, quam eas, quæ studiosè sunt factæ, cuiusmodi Locriæ sunt uocatæ, cum natura sint mœchicæ, sicuti: & suauiter quid pati, ne prodas nobis quæso priusquã illum iens excitem, ne magnum malum inferas in me etiã infelicem: dies est, at non ne iam lucem per fores uides? cantilenarum huiusmodi plena tota ferè est Phœnicia: in qua hic etiã calamo canens circuibat, unà cum iis, qui uocatos Colabros cõposuerant. Dictum est nomen bone Vlpiane: atque Demetrius Scepsius ita inquit libro decimo Troici apparatus; Ctesiphon Atheniensis uocatorum colabrorum poeta, quem Attalus, qui primus post Philetærum regnauit in Pergamo, rerum regiarum in Aeolide iudicem creauit. Hic idem Historiographus libro decimo nono eiusdem tractatus, cum plurimũ inquit Mnesiptolemus Historiographus posset apud Antiochũ Magnum, cognomento, filium Seleucũ natum fuisse ait hilariũ cantilenarum poetam, cuius carmina semper canere consueuerunt. Et, ego pueros amabo: multò magis enim conducet, quàm ducere uxorem: nam puer uel in castris præsens magis prodesse potерit; ac postea in eum aspiciens inquit: uerum quoniam mihi succenses, accedo ad enucleandum tibi quis sit Syrbenæ Chorus. Tum Vlpianus, putas me inquit scelestè ob ea, quæ dixisti irasci? aut uel minimam tui rationem habere canis audacissime? uerum quoniam te me docturum esse profiteris, fœdera tecum componam, non scorta: tu uerò doceto solum quis sit Syrbenæorum Chorus. Clearchus ò optime ita scribit libro Disciplinæ secundo; Chorus Syrbenæorum quidam relinquitur, atque singulos ea canere opus est, quæ uoluerint; mentem adhibentes nequaquam assidenti, aut Chorum instituenti; Verum ille spectator est ipse multò minus his ordinatus. Nam iuxta Matronem Parodum;

Prudentes ualde primum quicunque fuere,
Eubœus, simul Hermogenes, pariterq; Philippi,
Occubuere, domumq; iuerunt Ditis auari.
At Cleonicus adest quidam, quem æterna senectus
Cepit, non uatum ignarus, non ille theatri est.
Defuncto cui posse loqui Proserpina donat.

De

De Parodis. Cap. XXIII.

TV uerò uel uiuus bone Vlpiane omnia perquiris, nihil autem dicis, & qui suauiter dixerit de carminibus bone mi sodalis, dum fœdera etiam seruamus. Cui respondit Cynulcus; Complures parœdiarum poetæ fuerunt amice, at celeberrimus omnium Eubœus Parius, qui Philippi tempestate floruit: hic est is, qui Athenienses etiam carpebat, cuius quatuor etiam libri seruantur: mentionem illius fecit Timon libro primo Sillorum. Polemon libro duodecimo rerum à Timæo gestarum, hæc ita scribit, ubi de ijs narrat, qui parœdias conscripserunt; & Bœotium & Eubœum, qui conscripsere parœdias. Eloquentes dixerim, quia commodè iocantur, atque omnibus antiquioribus poetis in eo genere præstantiores fuerunt. Dicendum est autem Iamborum poetam Hipponactem eius generis inuentorem extitisse: inquit enim ille in Hexametris;

Musa mihi Eurymedonta canas, maris ille Charibdis;
Vasta uorago simul: non aptè uestitur & ille.
Dic quo suffragio fuerit mala funera passus.
Consensu populi spumantis ad æquoris undas.

Vsus est Epicharmus etiam Syracusius paulò post in quodam actu; Cratinusq́; poeta antiquæ comœdiæ in Viduis, ex iis qui illius tempestate Hegemon Thasius, quem Lētem appellarunt. ita enim inquit;

Inq́; Thasum ueni, sed me pepulere leuantes
Primultum fimum: sic quidam dixit & astans:
Quis tibi cunctorum suasit turpißime, pulchrum
Quis fundamentum pedibus conscendere iußit?
Omnibus his dixi paulo post talia uerba.
Inuitum monumenta pepulere subire.
Pauperiesq́; rates Thasias quæ scandere cogit.
Ad turpes homines qui perdunt, & perierunt
Qui mala nunc etiam componunt tristia tristi
Forte malo. queis ipse simul petii posuiq́;.
At non lucra feram rursus, seruabo profectò
Nil ego: at argentum in Thasios præbebo uolentes.
Ne mihi Achaiadum in domibus succenseat ulla.
Dum panem domibus mulier digeßit Achiua.
Ac ne forte ferat seruantes fœmina spectans,
Gaudia cantabas sociorum lætus Athenis.
Quinquaginta ferens drachmas, tu parua dedisti.
Astitit ista mihi uolenti in pectore Pallas.
Aurea uirga manu fuit huic, dixit, tetigitq́;;
Tristia Lens perpesse capis certamina praua.
Confisusq́; magis cecini iucundior ipsa.

Composuit parœdias et Hermippus poeta antiquæ comœdiæ, atque primus his in certamina ista Citharistarum uenit Hegemon, ac parœdijs alijs uicit apud Athenienses: & Gigantum pugna. Scripsit etiam comœdiam in antiquam consuetudinem, quam Philinnim inscribunt. Permulta uenusta dixit Eubœus etiam in poematibus, ac de balneatorum pugna:

Aeratis uasis se percussere uicißim.

De tonsore mulieris gratia à figulo reprenso

Nec tu cæsariem cædas huic optimus ut sis
Nec tu Pelides.

Quòd autem honor quidam his haberetur apud Siculos, testatur Alexander Aetolus in tragœdiarum magistro hoc modo, cum elegiacum carmen fecisset;

Ex patria pepulit sic mens Agathoclea prudens.
A' priscis didicit patribus ille suis
Externis comes esse uiris, uersarier unà.
Hospes Mimnermi Iuppiter ut, sit opus
Plura feras pueri fueris cum captus Amore.
Hereus quæ scripsit carmina splendor habet
Diuini eloquium prope qui sectetur Homeri.
Velabis; clara uel tenebrosa facis.
Vel qui fœmineo nimium capiatur amore.
Corticis haud fausto numine tegmen adest.
Gratiam habens Sicille Syracusiis, ubi adiuit
Bœotos, cantus audijt inde suos.
Nec minimum Eubœi mulcebant pectora uoces.

De lucernis & facibus. Cap. XXIIII.

CVm dicerentur complura huiusmodi ab omnibus, ubi uesper tandem nos comprendit, dixit quidam; puer lucernam, alij lychnum, alij faculam, sic enim appellari inquiunt lampadem ex cortice confectam. Hic uerò phanum, alius panum, alius lampadem, alius lychnum, alius lychnum duorū ellychniorum. Alius elanen, alius elanas, has inquiens lampades à calore appellari, atque sic dixisse affirmans Neanthen unum ex historicis, qui fuerunt apud Attalum. Tum alius aliud, ita ut non exiguus esset tumultus cum hæc ab illis dicerentur. Dixit autē quidam Silenum linguas componentem Athenienses scripsisse lampades Phanos uocare solitos. Timachidas Rhodius lucernam phanum esse asserit, quam habere consueuerunt iuuenes pernoctantes, quam isti appellant elanas. Ita explicat hanc dictionem Seleucus; grabium ilignum est lignum aut querneum, quod fractum atque scissum accenditur, atque iter ostendit uiatoribus. Scribit idcirco Theodoridas Syracusius in Centauris dithyrambos; pix sub grabia stillauit uti. At in Tridente siue Seplasiario, prædicens;

ego tamē pro νίαν νεᾶν legerim, pro iuuenem nauiteæ scilicet.

Sumas tridentem, mox lucernam & inferas.
Nam commodè ipse gesto quandam ferream
Hanc ponticarum quæ ferarum membra sunt:
Lychni ferentis lumen atque cornei.

Alexis in Midone:

Gestare primus qui lucernam repperit
Noctu, digitos curabat ille prouidè.

Idem Alexis in Numine afflato:

Nos increpare censeo quosdam obuios
Quòd ambulo hic per hoc tempus certè ebrius.
Nam qualis est ò per Deos phanus? solet
Sol qualis esse splendidus dulcißimus.

Anaxandrides in Hybria;

Capto ipse phano lychnon accendes mihi.

Dixerunt alii lampadem phanum appellari, alij fasciculum incisorum lignorum. Menander in Consobrinis;

Nam phanus est aqua repletus totus hic.
Vertendus est, at concutere non conuenit.

Nicostratus conterraneis;

Est caupo qui uicinus est quidem, merum
Si det, si oliuum uendat ille cuipiam,
Seu mittat acetum uel ui aquam commiscuit.

Philippides in simul nauigantibus:

Nobis nihil monstrauit ipse phanus, hinc
Dixti misellus nil ego demulceor.

Pherecrates lucernulam uocatam, faculam, his uerbis uocauit in Cra-

in Crapatallis;

Ars quæ facularum cernitur, Tyrrhenica.

Erant enim uariæ apud Tyrrhenos comparatæ, cum Tyrrheni artium essent studiosi. Aristophanes in Equitibus; tria recta iacula concedentes facula utimur. Diphilus in Ignorantia:

nos λυχνεῖον faculam interpretamur cum careamus aptiore nomine, significat autem lucernarum locum.

Accendimus lychnum faculam quæsiuimus.

Scribit Euphorion in Historicis commentariis Dionysiũ iuniorem Siciliæ tyrannum faculam in Tarẽtinorum urbe deposuisse, quæ tot habere lycchnos accensos poterat, quot dies in ipso anno connumerantur. Ita compositam faculam militarem uocauit in Iambis Hermippus comicus. At in actu sportuligeris; Exeunti dextera ò facula. Lignum autem concisum & ligatũ panus nominatur, quo usi sunt pro lampade. Menander in Consobrinis; ingrediens:

Panum, faculam lychnumq́; quippe lux adest
Multam facit solum. Diphilus in Milite;
Totus repletus est aqua sed panus hic:

Mentionem fecit prior his Aeschylus in Agamemnone; ipso tãquam lampade utebantur. Mentionẽ fecit Alexis de Xylolychnucho, atque similis est fortasse obeliscolychno. Philyllius lampades dades appellauit. Est autem lychnus non antiquum inuentum. Vtebantur autem antiqui & facis, & aliorum lychnorum flamma. Clitarchus lychnum sopire inquit. Plato in longa nocte; hic in summis temporibus lychnum habebit duorum ellychniorum. Meminit de lychno duorum ellychniorum Metagenes etiam in sacrorum studioso: ac Philonides in Cothurnis. Scribit Clitarchus in Linguis Rhodios lãpadem factam ex uitis corticibus Lophnidem appellare consueuisse. At Homerus lampades detas uocauit;

χυλολύχνουχος quasi ligneus lucernarum locus. ὀβελισκολύχνιος instrumẽtum ex ueru & lucerna.

Ardentesq́; detæ, terebrat quas sollicitus uel.

Appellatur lampas helane; sicut asserit Amerias. Nicander Colophonius calamorum fasciculum helanen uocauit. Herodotus libro secundo Historiarum Lychnum dixit in neutro genere. Accensionem lucernarum quam nonnulli dicunt lychnorum accensionem, Cephisodorus in Sauo. Semper uerò Cynulcus colluctans cum Vlpiano inquit; mihi ò puer cœnam tradens usse candelas emam, ut ego etiam dicam secundum bonum Agathonem ea suauissimi Aristophanis, efferte piceas iuxta Agathonem luciferas: atque cum hæc diceret caudam clam impulit latens leo consignans basim; exiuit tacitus sanè factus ex conuiuio. Cum multi Io pæan exclamassent, Pontianus inquit; cũ nullo ex discipulis sapientis Aristotelis Clearchus Solensis esset inferior, libro Prouerbiorum primo Latonam scribit ex Chalcide Eubœæ in Delphos Apollinem Dianamq́; portantem accessisse ad uocati Pythonis speluncam. Mox cum in eos Python ferretur, Latona alterum puerorum habens in ulnis, ad lapidem accessit, qui nunc etiam sub æreæ Latonæ extructæ pede constitit: quod rei quæ accidit monimentum positum est, apud platanum in Delphis: dixit illa igitur percute puer, quamobrẽ inde dictum esse dicunt percute puer, & mitte pæan. Sunt qui dictionem flectentes in rebus etiam grauibus pro auxilio utantur & amuleto; ac prouerbium quoddam inquiunt Io pæan; non autem percute puer. Sunt multi etiam qui in ea dicant, quæ finem iam sunt assecuta, nam non simpliciter ephymnium esse inquiunt in prouerbio Cereris dictum Io pæon: at quia ualde nobis est familiare, latet quod sit prouerbium. Alij uerò dicunt tanquam non prouerbium. Illud autem quod dictum est ab Heraclito Pontico in Fœderibus apertè formatum est, cum prius ter dicere consueuerint ad Deum Io pæan, Io pæan. Ex huiusmodi rei fide Deo uocatum trimetrum deposuit, cum utrunque horum numerorum Dei esse diceret: Nam cum longæ duæ primæ syllabæ fuerint Io pæon, fit Heroum. Si breues dicantur, Iambicum: qua ex re manifestum fit quòd illi iambus etiam fuerat deponendus; cum enim breues fuerint, si quis extremas omnium syllabas in longam conuerterit, erit iambus Hipponactis. Cum nos etiam post hæc consurgere uellemus, pueri ingressi sunt ferentes alius acerram; alius * erat autem consuetudo ut qui ex cœna consurgeret, reliquumq́; merum libassent, puero ei qui dederat, dare, ut bibat. Pæana in Sanitatẽ cõposuit Ariphron Sicyonius. Sanitas antiquissima beatorum, utinam tecum habitem reliquum meæ uitæ: atq; promptè mea sis domestica. Nam si qua est diuitiarum gratia, uel filiorum, feliciscq́; hominibus imperij dignitatis, uel desideriorum, quæ latentibus retibus Veneris uenamur, uel siqua est alia à Deis hominibus concessa oblectatio, aut si respiratio laborum apparuit, tecum omnia florent felix Sanitas. Atque uer Charitum tecum splendet, nullus sine te est felix. * in inscripto actu ita inquit; Musæ & uinum Tyrrhenum cum octo capere didici. Hæc igitur amicissime Timocrates iuxta Platonem non sunt oblectamenta iunioris boniq́; Socratis, sed studia Dipnosophistarum: nam quid melius est, iuxta Aereum Dionysium, uel incipientibus uel cessantibus, quàm uis fidei faciendæ ac elegantia?

ἴε παλιὸν mitte Apollo. i. percute.

FINIS.

INDEX EORVM OMNIVM, QVAE in toto hoc Athenæi opere obseruatione digna uisa sunt.

Calliony-

platonica

ſcurræ

T

FINIS.